D. FERNANDI

VASQVII PINCIANI

MENCHACENSIS

IVRISCONSVLTI HISPANI,

IN SVMMO DOMINICAE REI PHILIPPI HISPANIARVM REGIS CATHO. PRAETORIO SENATORIS,

DE SVCCESSIONVM RESOLVTIONE TRACTATVS

LIBRI TRES.

Cum Indice copioſiſsimo, & cum nouis ipſius met Authoris annotationibus, & emendationibus.

CVM PRIVILEGIO.

VENETIIS, M D LXIIII.
Apud Dominicum Nicolinum.

INDEX
RERVM, ET SENTENTIARVM
MAXIME INSIGNIVM,
IN TRACTATVM
DE SVCCESSIONVM RESOLVTIONE.

A

ABſtinendi facultas eſt de iure ciuili, §.9.nu.97
Abſtinendi beneficium datur patri cui per filium fuit hæreditas ipſo iure quæſita, §.8.nu.28
Abſtinendi licentia, ſi detur à ſtatuto filius abſtinens deſinit ipſo iure eſſe hæres, §.14.nu.15
Abſtinendi beneficium an ſit iuris ciuilis, an prætorii. §.14.n.14
Abſtinere poteſt filius de iure tantum prætorio, §.14.n.24
Abſtinente filio, ſequens defuncto dicitur ſuccedere immediate. §.14.nu.12
Acceſſorium ſequitur principale. §.6.nu.43
Accreſcit portio hæreditatis cohæredi præciſe, non tantum cauſatiue, contra commu. §.8.nu.9
Accreſcendi ius ceſſat poſt portionem quæſitam, §.8.n.12
Accreſcere an poteſt, quod non omni iure uacat. §.14.nu.25
Accreſcendi ius non impeditur per acquiſitionem, quæ iure tantum ſuitatis contigit, §.14.nu.13
Accreſcendi ius ceſſat in portione cohæredis indigni, quia eã fiſcus capit cum commu.opi. §.4.n.4
Acceſſorium regulariter ſine principali non reperitur, §.6.n.37
Accreſcit coniuncto portio uacans, quòd uariè intelligitur, §.12.nume.7
Actiones, quæ tranſeunt in fideicommiſ. an ſint ciuiles, an prætoriæ, §.11.nu.22
Actiones tantum utiles habet, qui non propriè, ſed extenſiuè à lege inuitatur ſm multos, nos cõtra cum cõm. §.10.nu.20
Actiones actiuæ, & paſſiuæ facilius tranſmittũtur, quàm cedãtur, §.20.nu.43
Actionum origo eſt inſpicienda, §.11.nu.23
Aduentitia non confert ſuus, §.19.nu.14
Adire ad petitionem fideicomiſ. compellitur hæres, & ſi habet cohæredem, uel ſubſtitutum, §.11.nu.34
Adire an poſſit pater hæreditatem filio delatam interea diem filius non apparet. §.18.nu.60
Adeundi ius indiuiduum, §.14.nu.5
Adoptione non ſemper rumpitur teſtamentum. §.5.nu.13
Adoptio comprehendit etiam arrogationem, §.13.nu.4
Adeundi tempus tergeminum an competat liberis in ſucceſ. ab inteſt. egregia, quæſtio. §.16.n.3
Aetati ſubuenitur, §.20.nu.34
Agere non licet, niſi ei cuius intereſt, §.8.nu.43
Agnati poſt ſuos uocantur, fallit in octo caſibus, §.12.nu.4
Agnatio, & cognatio æquantur quo ad potentiam, ſed nõ quo ad modum ſuccedendi, §.18.nu.51
Alimẽtorũ, & piæ cauſæ fauore ẽt nominatim ab uno relicta, licet ille honoratus non eſſet ualent. §.11.nu.53
Antiquitatis uis. §.17.nu.41
Animæ fauor non impedit, qui prius teſtamentum poſteriore collatur, §.1.nu.18
Appellationis interuentu ſententia an reſcindatur, an ſolum ſuſpendatur, noua decla. §.3.n.51
Appellata ſententia ſi reuocetur, fit læſio iudici, à quo ẽt ſi iniuſta ſit reuocata, §.20.nu.26
Aufertur hęreditas ei, qui defunctũ necauit, & fiſco applicatur §.20.numero.4

B

BEneficii eccleſiaſtici titulus præſumitur poſt decenni poſſeſſionem, §.5.nu.25
Beneficii titulos poſt longum tempus præſumitur ſi clericus ſciente epiſcopo poſſedit, egregiaque quæſtio eſt, nec tunc poteſt peti, ut titulus oſtendatur, §.7.nu.10
Beneficiorũ titulos ut clerici oſtendãt, põt eps cogere, §.7.n.19
Bonorum poſſeſ. quotuplex. §.10.nu.3
Bono. poſſeſ. effectus uarii, §.10.nu 35
Bono. poſſeſ. ſunt etiam hodie neceſſariæ, §.3.nu.25
Bonorum poſſeſ. contra tabulas datur inſtituto beneficio præteriti etiam poſthumi, §.6.nu.29
Bon. poſ. contra tab. ut reſoluatur, uel admittatur, §.10.n.55
Bon. poſ. ſunt hodie neceſſariæ in multis caſib. ut hic. §.15.n.3
Bon. poſ. ſm tabulas in cuius teſtamento detur. §.15.nu.11
Bon. poſ. & hæreditas differunt in multis, §.10.nu 9
Bon. poſſeſ. unde cognati quibus caſibus ceſſat, §.16.nu.8
Bonorum poſſeſ. contra tabulas hodie datur in bonis matris ſecundum Iaſ. nos contra, §.15.nu.15
Bonorum poſ. ſm tabul. quibus detur, aut denegetur, §.15.n.9
Bon. poſ. & hęreditas cur non eodẽ mõ diffiniantur, §.10.n.7
Bonorum poſ. hæredis appellatione continetur, ubi eſt eadem ratio, & ſi materia ſit odioſa, §.10.nu.14
Bon. poſſeſ. etiam hodie denegatur patri, §.15.nu.16. intellige in bon. poſ. unde liberi.
Bon. poſ. unde liberi nõ datur ex teſtamẽto matris, §.15.nu.17
Bono. poſ. agnoſcendæ tempus utile eſt, §.18.nu.77
Bonorum poſſeſ. ſeruo delatam dominus repudiare non poteſt cum Iaſ. contra commu. §.18.nu.76
Bon. poſ. contra tab. quando naſcatur, §.10.nu.39
Bonorum poſſeſ. unde cognati quo iure, & quare inducta naſcatur, & quibus detur, §.16.nu.6
Bonorum poſſeſ. quibus ſit, §.15.nu.1
Bonorum poſſeſ. unde liberi quibus denegatur, §.15.nu.19
Bonorum poſ. unde legitimi, ut reſoluatur. §.16.nu.5
Bonorum poſſeſ. ſecundum tabulas quanta ex parte detur. §.15 numero.12
Bonorum poſſeſ. filio delatam, eo inuito poteſt pater hodie agnoſcere, §.18.nu.75
Bonorum poſſeſ. contra tabulas non datur inſtitutis etiam ſub conditione pendente conditione, §.10.nu.43
Bonorum poſſeſ. aut hæreditas ab inteſtato ſeruo deferri nequit, §.18.nu.80
Bon. poſſeſ. & hæreditas aſſimilantur in multis, §.10.nu. 8
Bonorum poſſeſ. ſecundum tabulas, quando dentur, & ex quo teſtamento. §.15.nu. 8
Bonorum poſſeſ. undè libere ceſſat in bonis aſcendentium per lineam maternam, contra Iaſ. §.15.nu.18
Bonorum poſſeſ. an ſit neceſſaria in terminis. l. qui ſe patris. C. unde liberi. §.14.nu.43
Beneficia à reliquis rebus non differunt iniuſtitia acquiſitionis. §.7.numer.24
Bonorum poſſeſſio. unde legitimi qñ naſcatur. §.16.nu.1
Bonorum poſſeſ. quid ſit cum Iaſ. Alc. & Corra. §.10.n.1
Bonorum poſſeſ. unde liberi non datur quo ad bona matris ẽt hodie, cum Ale. contra Iaſ. §.15.nu.14
Bonorum poſſeſ. an hæredis appellatione proprie contineatur ardua. q. §.10.nu.12
Bonorum poſſeſ. filiusfamil. in damnum patris olim repudiare non poterat. §.18.nu.72
Bonorum poſſeſ. & hæres differunt uariè. §.10.nu.19
Bonorum poſſeſ. non eſt dominus directus hæreditatis, ſed rerũ hęreditariarum utique, §.11.nu.20
Bonorum poſſeſ. unde legitimi quibus detur. §.16.nu.2
Beneficium prætoris nulli debet eſſe nociuum, §. 8.nu.11
Bonorum poſſeſſio ut finiatur, uel reſoluatur, §.10.nu. 38
Bonorum ad poſſeſſionem non extenderetur lex conſuetudo,

ueſtatutum,quod tempus adeundæ hæreditatis coanguſtaſſet.§.10.nu.16
Bonorum poſſeſſiones ſunt iu multis caſibus neceſſariæ præter ſupra enumeratos.§.15.ou.7
Bonorum poſſeſſio contra tabulas quibus detur.§.10.nu.41
Bonorum poſſeſſio coutra tabulas in cuius bonis detur. §.10.numero.40
Bonorum poſſeſſio unde liberi,quibus liberis detur.§.15.numero.13
Bonorum poſſeſſio,& hæreditas æquantur ſtante ſtatuto, uel cõſuetudine,quòd hæreditatis poſſeſſ.ipſo iure hæredi quæratur,quo caſu an etiam quæratur quaſi poſſeſſio rerum temporalium,ardua.q.eſt.§.10.nu.25
Bonorum poſſeſ. ex teſtamento datur.§.18.nu.68
Bonorum poſ. quando detur.§.10.nu.6
Bonorum poſſeſ. contra tabulas datur exhæredatis,fallit multipliciter.§.10.nu.42
Bonorum poſſeſ.ſibi delatam an filiusfamilias inuito patre poſſit agnoſcere hodie.§.18.ou.71
Bonorum poſſeſ. filiusfamilias ignorante patre agnoſcere poteſt.§.18.nu.69
Bonorum poſſeſ. coutra tabulas denegatur præteritis in multis caſibus.§.10.nu.45
Bonorum poſſeſ. contra tabulas datur præteritis,ſecundũ gradus ſucceſſionis legitimæ.§.10.nu.46
Bonorum poſſeſ. ſibi delatam hodie filiusfamilias ingnorante patre ſi agnoſcat ualet agnitio, licet patris ratihabitio nou ſequatur,§.18.nu.70
Bonorum poſſeſ.contra tabu.datur filio inſtituto beneficio alterius filii preteriti, §.6.nu 32
Bonorum poſſeſ.filiofamil.delatam,quam pater tacitè repudiauerit filius poteſt agnoſcere,§.18.nu.78
Bonorum poſſeſ. filio delatam eo inuito,uel igoorante pater repudiare oequibat,§.18.nu.74
Bonorum poſſeſ.unde cognati quanta ex parte detur, & an ſit hodie neceſſaria.§.16.n.7
Bonorum poſſeſ.contra tabulas uarii effectus.§.10.nu.54
Bonorum poſſeſ. ut quæratur,§.10.nu.11
Bonorum poſſeſ.quis effectus,§.10.nu.4
Bonorum poſſeſ.quomodo olim dabatur.§.10.nu.10
Bonorum poſſeſ.ſibi delatam filiusfamil.poterat in damno patris olim repudiare tacitè,§.18.nu.73
Bonorum poſſeſ. quibus detur,§.10.nu.5
Bonorum poſſeſ. an directum dominium habeat,§.10.n.17
Bonorum poſſeſ.in materia ſtrictè intelligenda non continetur hæreditas, eſt contra Socinum, & Cagnolum, §. 10.numero,20
Bonorum poſſeſ. quare inducta,§.10.nu.2

C

CAncellatione per errorem, uel inſaniam facta, nou uitiatur teſtamentum,§.8.nu.36
Cancellatione reſoluitur teſtamentum,nõ ipſo iure, ſed ope exceptionis,§.9.nu.35
Cancellatio teſtamenti præſumitur conſulto uon errore facta fallit in teſtamento ad pias cauſas,§.4.nu.1
Cancellatio ſcripturæ nocet etiam in teſtamento nuncupatiuo,§.17.nu.10
Caſtrenſia non conferuntur,§.19.nu.15
Cauſa ſummaria,ut fiat ordinaria,conueniri uon poteſt, contra Gloſſ.& Imol.§.9.nu.106
Cauſa reuocandi teſtamentum iuſtitia uon ex communi, ſed ex propria teſtantis opinione iudicanda eſt.§.primo, numero, quarto.
Capitis damnationem ſequebatur bonorum ammiſſio iure,ff. cum communi.§.3.nu.2
Cancellatione an nudis uerbis reſoluatur teſtam.diff.eſt, contra Alc.§.1.nu.14
Cauſa ordinaria,ut ſummaria fiat,conuentio ualet, egregiaque queſt.eſt.§.9.nu.107
Captiuorum redemptioni relictũ,an poſſit expẽdi pro liberando deliquente à carceribus,uel pro eius condemnatione ſoluenda,noua.q.§.4.nu.13
Cancellatio uitiat teſtamentum ope tantum exceptionis,& cancellatum nuda uoluntate uices reaſſumit,§.17.n.7
Cancellatio an teſtantis iuſſu facta præſumatur,§.20.nu.20
Ceſſionarius gaudet priuilegio inſtrumenti habentis paratam executionem,§.10.nu.30
Ceſſionario ſit interdum utilis actio, quæ cadenti utilis erat.§.6.nu.31
Charitas etiam erga infideles,§.1.nu.30
Ciuis ut quis denuo,uel fiat,uel eſſe deſinat, impetrare põt à principe,uel à Rep.§.4.nu.38
Clerici iure cõi regulariter utuntur,§.9.nu.87
Clauſula derogatoria poſita in primo teſtamẽto, an poſteriore clauſula generali reuocetur,§.1.nu.30
Clerici teſtm̃ an ſubiaceat querelæ ingens pugna.§.9.n.86
Clauſu.derogato.an noceat contractui ſequenti,§.1.nu.33
Cognatio amiſſa an inſtauretur.§.16.nu.9
Cognatorum ex capite plures ueniunt,§.13.nu.2
Cognati,qui dicantur,§.13.ou.1
Collatio ut fiat.§.19.ou.5
Collatio ceſſat in equo,& armis à patre filio ad bellum pergenti donatis,§.19.nu.38
Collatio an fiat in ſimplici donatione,§.19.n.59
Conferre tenẽtur oẽs hi,quibus debetur,à me legitima, quod pro eorũ dãnatione ſoluenda erogaui.§. 19. nu.44
Conferendum quando ſit feudum,§.19. nu.45
Collatio quare inuenta,§.19.nu.11
Collatio nõ exigitur niſi à ſuccedere uolente,§.19.nu.6
Collatio ẽt iure ciuili fit non tantum prætorio,§.19. n.57
Collationis uerbum quid ſignificet.§.19.nu.9
Cõferre ſuus ſuo olim nõ tenebatur,& qd iure nouo, §.19.n.12
Collatio an fiat ex teſtamento.§.19.nu.50
Collatio ceſſat in expenſa facta à patre in filio doctorando, §.19.nu.37
Conferre ut debeat ſuus emancipato,§.19.n.20
Conferri an debeat ſimplex donatio,quæ ab initio ualuit,facta à patre filio,qñ legitimam implebat.§.19.nu.48
Conferre an debeat ſuus tranſuerſalibus,§.19.nu.21
Conferre an debeat ſuus aſcendentibus,§.69.nu.22
Collatio quid,§.19.nu.1
Conferens retinet partem §.19.nu.4
Conferre non tenetur emancipatus ſimplicem donationem ẽt à patre profectam contra commu§.19.nu.25
Conferebat emancipatus omnia bona,§.19.n.3
Citatio neceſſaria in exemplatione,§.17.n.18
Collatio fit eius ſummæ,quam pater erogauit,ut filii fideiuſſor §.19.nu.43
Confertur nepoti emancipato ex perſona patris in poteſtate retenti.§.19.nu.53
Collatio an ceſſet impenſæ à patre factæ, ut filius ſcriptoriam apoſtolicam,uel non apoſtolicam, uel decurionatum adipiſceretur.§.19.n.41
Collatio ceſſat expenſæ factę à patre pro beneficio filio adipiſcendo.§.19.nu.39
Collatio ceſſat inter ſuccedentes diuerſo iure etiam hodie, §.19.nu.54
Collatio hodie fit ex teſtõ,& ab inteſt.§ 19.nu.19
Collationis,& imputationis quis finis fuerit.§.19.n.61
Collatio ceſſat in caſtrenſibus, & quaſi,& in aduentitiis, §.19 nu.29
Collatio ceſſat inter ſuccedentes diuerſo iure,§.19.n.18
Ceſſat collatio expenſæ factæ à patre pro conſequẽdo ſolatio aduocationis, §.9.nu.40
Collatio non pertinet ad extraneos,§.19.nu.28
Collatio aliquando, ceſſat ex titulo,uel modo acquiſitionis. §.19.nu.49
Collatio an fiat qui ab inteſtato errore ſucceſſit,§.19.n. 51
Collationum materia cum fit ab inteſtato non refert liberi fuerint inſtituti,an exhæredati,an præterito,§.19.nu.17
Collatio an hodie ceſſet inter ſuccedentes diuerſo iure, cum communi.§.19.nu.16
Conferre ut debeat emancipatus,§.19.nu.24
Collatio fit hodie ẽt inter ſuccedentes diuerſo iure, §. 19.§.55
Collatio differt à diuiſione.§.19.nu.7
Collatio eſt duplex,§.19.nu.10

Collatio an fiat illius impenſæ, quam pater pro ſoluenda filij dã natione, ardua quæſtio, & quid ſi ex forma ſtatuti ad id pater tenebatur. §. 19. nu. 42
Collatio ceſſat, ubi ceſſat iniuria, §. 19. nu. 23
Conferendum eſt non ſolum dos, ſed & quod dotis contemplatione, idem in eo quod in monte Florentię pro filiabus maritandis ponitur. §. 19. nu. 47
Conferre non teneantur deſcendentes aſcendibus ex teſtamento, nec ab inteſtato, §. 19. nu. 26
Coferendum an ſit lucrum à filio eum patris pecunia factum, §. 19 numero. 46
Collatio non pertinet ad tranſuerſales, §. 19. nu. 27
Concordia inter cõem opin & contrariam, §. 8. nu. 19
Condemnatio quo ad bonorũ ammiſſionem non refert decedat ex crimine publico, an ex priuato, §. 3. nu. 35
Concilij decretum an ſubiaceat epiſcopi diſpenſationi, noua declaratio. §. 9. nu. 33
Conditio, ſi uelit, hodie impedit tranſmiſſionem ex potentia ſanguinis, uel iuris deliberandi ſuntq; duæ egregiæ. q. §. 9. nu. 20
Conditio ſi uelit, quando uideatur impleta, §. 8. nu. 22
Conditio ſi uolet, in dubio intelligitur ſuſpenſiua non tantum reſolutiua, unde impedit ſui hæredis exiſtenitam, & tranſmiſſionem, etiam ſecundum communem opi. de cuius ueritate diſceptatur, eſtq; ergregia. q. §. 8. nu. 17
Conditionis etiam poteſtatiuæ, & non contractus inſpicitur tẽpus. §. 18. nu. 103
Confeſſio qualificata an per iudicem poſſit diuidi, §. 17. numero. 30
Conſuetum quid dicatur §. 9. nu. 93
Conſuetudo particularis non tollitur lege generali, licet per eã ad ius cõe redigeremur, eſtq; egregia. q. §. 9. nu. 96
Conſequentia ceſſat ubi detur una inſtantia. §. 18. nu. 59
Contractus plures reſultant in prima uice, §. 18. n. 84
Contractus perfici quando dicatur, §. 18. nu. 95
Contractus nominatus admittit pœnitentiam antequàm altera pars conſentiat, §. 18. nu. 98
Contractus, uel quaſi in teſtamento celebratus non uitiatur, licet teſtamentum reuocetur. §. 6. nu. 39
Contractus omnis etiam nominatus requirit ſimultaneum eſſe conſenſum aliquo tempore, & interea admittit pœnitentiam §. 18. nu. 93
Contractus ſubſtantia pnni non poteſt in uolnntate alterius ex contrahentibus. §. 18. n. 87
Contractus partes ſubſtantiales uec una poſſunt pẽdere ex uoluntate alterius ex contrahentibus. §. 18. nu. 89
Crimen publicũ uel priuatũ quod dicatur, dubia q. §. 3. nu. 36
Culpa leuiſſima damnum datum non obligat in conſcientia. §. 7. numero. 52

D

DAmus interdum, quod non habemus. §. 6. nu. 30
Decretum an ceſſet ubi pater filio author eſt ad alienandũ, ardua quæſtio. §. 12. nu. 17
Decennio qui rem poſſedit, quam quaſi emphyteuticam ab eccleſia accepit, præſumuntur ſolennia interfuiſſe, ar. q. §. 5. n. 28
Defenſio rerum noſtrarum an ſit ſufficiens cã ad alterum occidendum, dubia quæſtio. §. 3. n. 44
Deliberandi tempore elapſo, an hæres habeatur pro repudiante contra Corn. §. 18. nu 46
Deliberandi tempus an poſſit breuiari, contra communem. §. 18. nume. 44
Delicto futuro an in foro contentioſo teneatur quis obuiare, & ijs, qui ei non ſubſunt, ard. q §. 2. nu. 30
Delicto futuro tenemur obuiare ratione officij, & ſi aliquantulum periculi immineat, niſi ſit medela dſperata. §. 2. nu. 37
Delicto futuro ab infideli perpetrando, an teneantur in conſciẽtia obuiare, §. 2. nu. 38
Delicto futuro, quod principi, uel Reip. imminebat, quando teneamur obuiare, ard. quæſt. §. 2. nu. 31
Delicto futuro in conſcientiæ foro tenemur obuiare, §. 2. n. 34
Delicto futuro an teneamur obuiare in foro animæ, etiam ſi formidemus, §. 2. nu. 35
De portatione reſoluitur teſtamentum. §. 3. nu. 26
Dies incertus pro conditione habetur, fallit quando reſpiciebat utilitatem uocati, §. 9. nu. 76
Dolus eſt delictum, §. 18. nu. 66
Doli exceptio quando in ultimis uoluntatibus locum habeat. §. 4. nu. 20
Domini temporalis, qui graſſatores non propellunt, tenentur ad reſtitutionem damnorum ab illis datorum, §. 2. nu. 22
Dominus an poſſit expreſſim repudiare hæreditatem ſeruo delatam, contra commu. §. 18. nu 66
Dominus de iure cano. quando teneatur ex delicto famuli, uxoris, & ſimilium, quibus obuiare poſſit, cũ cõi opi. §. 2. nu. 20
Dominus tenetur pro famuli delicto, cui potuit obuiare, §. 2. numero. 24
Dominus pro famulorum delictis tenetur & ſi ea perpetrare ignorabat, ſi tamẽ ſciebat famul' talia facere ſolitus, §. 2. n. 26
Dominium directum rerum ſingularum tranſit in fideicõ: uniu. facta reſtitutione etiam uerbali. §. 11. nu. 19
Donatario omnium bonorum donatorem occidente, cui bona donata auferuntur, cui applicetur. §. 20. nu. 17
Donatio omnium bonorũ præſentium, & futurorum ualere cõtra commu. §. 5. nu. 22
Donatori aſſerenti merita præceſſiſſe an credatur, quando donare liberum non erat, §. 5. nu. 10
Donatio remuneratoria ingratitudine non reuocatur. §. 5. n. 4
Donare filio pater poteſt cum iuramento, ſecundum communẽ opi. ſed eſt dubia pugna. §. 3. nu. 9
Donatio, & dos an conferatur, §. 19. nu. 2
Donare cauſa mortis an filiusfa. patri ſuo poſſit, ipſo authore, ardua quæſtio, § 12. nu. 16
Donatio iurata non confertur, § 19. nu. 35
Donatori iurãti merita donatarij pceſſiſſe an credatur. § . 5. n. 11
Dos conferebatur, §. 19. nu. 13
Dotata nimis modicè an dotata dicatur. §. 7. nu. 43
Dotalia inſtrumenta regiſtrãda, ſi ſtatuto caueatur, ut inſtrumẽta regiſtrentur, contra Sali. et Tiraq. §. 9. nu. 68
Dun inſolidũ ſunt hrdes de iure ciuili ſed nõ cũ effectu. §. 14. n. 18

E

EEccleſia ſi nõ fecerit inuẽtariũ legatarijs an inſolidum teneatur, ardua quæſtio. §. 18. nu. 37
Eccleſiæ an cedat ex pecunia ſua ædificium alieno ſolo impoſitum, ingens pugna, §. 9. nu. 64
Eccleſiæ, aut minori an quæratur res empta ex pecunia ſua. §. 9. numero. 65
Eccleſias non tenet ſtatutum breuians præſcriptiones, notabilis, quæſtio, §. 9. nu. 63
Eccleſia; ſi non fecit inuentarium creditoribus tenetur inſolidũ, § 18. numero. 18
Eccleſia ſi non fecit inuentarium non deducit Falcidiam, §. 18. numero. 40
Edictum diui Adriani ſoli hæredi ſcripto commodatur. §. 18. numero. 109
Emancipator pater, aut patronus turpes, hæredibus filij, aut liberti turpitudinem obijcere nequeunt, §. 8. n. 57
Emencipatione, contracta fiducia facta poteſt pater filij teſtamẽtum impugnare. §. 8. nu. 48
Emancipatori, qui ab alijs præceditur non denegatur bonorum poſſeſſio ad imaginem patroni contra comm. §. 8. nu. 53
Emancipator pater iure ff. nullo iure poterat teſtamentum filij impugnare niſi per bonorum poſſeſ. contra tabulas ad ſimilitudinem patroni. §. 8. nu 44
Emancipatus an conferat ſimplicem donationem, §. 19. nu. 60
Emancipatus an ut ſuus poſſit ſuam abſtentionem reuocare, ardua, quæſtio. §. 18. nu. 49
Emancipatori datur hodie querela, egregia, quæſtio. §. octauo, numero. 50
Emancipatori, qui à nemine præceditur, datur querela, cõtra commu opi. §. 8. nu. 55
Emancipans etiam ſponte poteſt habere querelam, contra Ful & Paul. §. 8. nu. 51
Emancipatione ſoluitur agnationis ius. §. 8. nu. 41
Emancipatori exhæredato non denegatur dicta bonor. poſſ. contra Fabrum. §. 8. nu. 54

Emancipatore præterito non denegatur querela, contra Fabrum §.8. nume.55
Emancipatio tripliciter fieri etiam hodie poteſt, §.octauo, numero.56
Emancipatus hodie ſuccedit de iure ciuili abiuteſtato, §.14. numero.30
Emanciparus ſuo uon confert cum ei nil ſed extraneo tantum ademit, §.19.nu.62
Epilogus quæſtionum, §.18.nu.51
Epiſcoporum reſidentiam iuris diuini eſſe, declarare, uel non, quid interſit. §.9.nu.43
Epiſcopus diſpenſare an poſſit circa ius canonicum, §.nonn.numero.44
Error in nomiue proprio nocet, §.9.nu.59
Error iu nomine appellatiuo nocet, §.9.nu.56
Error in rationibus calculandis nocet. §.9.un.58
Error in materia nocet, §.9.nu.55
Error nocet in omui diſpoſitione, §.9 nu.53
Error in ſanguine nocet. §.9.nu.57
Error iuriſdictiouis. §.9.nu 54
Errantibus ſubuenitur, §.20.nu.3
Executores teſtamentorũ ſimpliciter, & de plano procedere debent. §.18.nu.115
Executoris teſtamentarij quale officium, §.18.nu.110
Eaecutori, cui inſcio currit tempus an detur reſtitutio, §.18.uumero,13
Executor teſtamentarius non poteſt ſubſtituere etiam de pmiſſu teſtantis. §.18.nu.112
Executoris teſtamentarij officium diebus etiam feſtis exerceri poteſt. §.18.nu.113
Executio facilius, quàm ſubſtautia contractus apponi põt in uoluntate alterius ex contraheutibus, §.18.nu.99
Exercitor nauis tenetur ex delicto, non ex contractu nautarum §.20.nu.56
Exemptus poteſt priuilegio ſuo renuuciare in fauorem ordinarij. §.9 nu.94
Executoribus teſtamenti etiam ignaris currit tempus datũ ad teſtamentum exequendum, not.q. §.18.nu.11
Eaecutoris officium durat per annum, & currit tempus ei etiã impedito, §.18.nu.112
Exhæredatus ſi poſtea legitimetur, an rumpatur teſtamentum, noua declara. §.6.nu.7
Exhæredatio illa cæteri omnes filij exhæredes ſint nominatim facta uidetur, contra comm.opi. §.9.nu.49
Exemplatio rite facta an ex temporis diuturnitate præſumatur, §.17. nume.42
Eaemplandi forma, §.17.nu.16
Exemplatum præſumitur factum parte citata poſt longum tempus. §.17.nu.18
Exemplatio ex protocollo ut fiat, iudicis authoritas requirit̃, §.17.nu.40
Exemplatio an ex longo tempore facta præſumatur, §.17.numero.17
Exemplum prolatum cum origiuale an poteſt haberi, §.17. numero,23

F

Falcidia hodie poreſt prohiberi, §.11.nu.24
Falcidiæ appellatione quarta, quæ ex fideicõmiſſis uniuerſalibus detrahitur propriè continetur, contra cõm. §.11.nu.9
Falcidia an propriè dicatur quarta, quæ de fideicommiſſis uniuerſalibus deducitur, §.11.nu.6
Falcidia de quibus relictis deducatur, §.11.nu.1
Falcidia an deducatur de fideicom.uniuerſalibus. §.11.n.2
Falcidiæ appellatione comprehenduntur omnes quartę, §.11.numero.3
Falcidia, & Trebel.poſſunt prohiberi in codicillis, §. undecimo, uumer.26
Famæ, & gentium omnium ſententia, & opinio pro ueritate eſt in antiquis, §.17.nu.32
Famam, qui atteſtetur talem eſſe, tenetur etiam non interrogatus reddere dictis rationem, §.17.nu.45
Fama ut probetur, §.17.nu.45
Fama ut probat iu antiquis, §.17.nu.31
Famulus ſi domum combuſſit, an dominus teneatur, §.2.n.27
Famulorum ex facto quando dominus teneatur, §.20.nu. 55
Famuli delicto, ſi dominus uon obuiauit, cum poſſit, an ex delicto, an tantum quaſi ex delicto teneatur, §.2.n.28
Ferijs ad hominum utilitatem non ad Dei cultum receptis per ſtatutum derogatum, in dubio uideatur, ardua quæſtio, §.18 nume.124
Feſtiuis diebus interdum faciuns punitur, §.9.nu.38
Feudalia quando communicentur inter couiuges, & an ueniãt iu generali renuntiatioue. §.10
Feudi titulus præſumitur, quando quis decennio rem ut feudalem poſſedit, et à dño, ut feudatarius tractatus fuerit. §.5.numero.26
Feudum, qui domino ſciente alienauit, ei præiudicat, §.5.u.20
Fideicommiſſarius, quando poſſit propria authoritate capere fideicommiſſum, §.11.nu.55
Fideic.uniuerſ. quo iure inducta, §.11.nu.13
Fideicommiſſum uniuerſale piæ cauſæ relictum an tranſeat in eam ipſo iure, §.11.nu.54
Fideicom.uniuerſ non eſt dominus directus hæreditatis, ſed rerum hærediariarum, §.11 nu.21
Fideic.euaneſcit. ſi ex aſſe ſcriptus poſt decretum de adeũdo inculpabiliter ante aditionem deceſſit, contra comm. §.11.u.49
Fideicom. uniuerſ.euaneſcit, ſi hæres decedat ante aditionẽ et poſt decretum cõpulſiouis, coutra cõm.opi. §.11.n.42
Fideicommiſſum uniuerſale non euaneſcit morte hæredis, ſi erat cohæres, uel ſubſtitutus. §.11.nu.44
Fideic. uniuerſ.per iuſſum de adeundo an perpetuetur, §.11 numero.48
Fideicommiſſum uniuerſale repetitum uidetur à cohærede, uel ſubſtituto, non ſecus, quàm ſinguiare, §.11.nu.16
Fideicommiſſ.facta reſtitutione quale dominium tranſeat, notabilis, quæſtio, §.11.nu.16
Filiusfa.ſine patre obligetur naturaliter, §.18.nu. 24
Filius naturalis quis iure regio dicatur, §.6.nu.5
Filius exhæredatus olim præſumebatur ingratus, hodie cõtra, §.8.nume.62
Filius inuito patre poteſt adire hæreditatem caſtrenſem, cum Bal.contra cõem, §.18.nu.54
Filia, quæ iuramento legitimæ patris ſucceſſioni renunciauit, an etiam à legitima priuetur, ard.q. §.12.nu 8
Filij fratrum an in capite ſuccedant ab inteſtato, ardua quæſtio. §.13.numero.13
Filius ergo hæres, ut accipiendum, §.18.nu.20
Filius hæreditatem uon quærit ſine iuſſu patris, §.18. nu.17
Filius ex capite cognorum admittitur ad ſucceſſionem matris inteſtatæ, quod uariè intelligitur. §.12.nu.6
Filiusfamilias iniuſſu patris hæreditatem adeundo, etiã ſe non obligat. §.18.nu.36
Filius ſi hodie ſe gratum probat, ſicq; teſtamentum euertit patris, legata, & fideicom.non debentur, egregia, q. §.8.uu.63
Filiofamilias præterito teſtamentum ualet iure prætorio, §.7.numero.3
Filij naturalis præteritione teſtamentũ nõ periclitatur, §.6.n.24
Filio præterito iu uita teſtatoris moriente teſtamentum nõ conualeſcit, §.6.nu.20
Filiofamilias præterito teſtamentum eſt uullum, etiam antequã filius illud impugnare cœperit, §.7.nu.2
Fiſcus maius fori priuilegium habet, quàm eccleſia, §.18.numero, 78
Filius uiuo patre dicitur dominus, §.14.uu.23
Filius non eſt hæres neceſſarius de iure diuino, §.14.nu.34
Filiusfamilias profectitiam hæreditatem ſibi delatam in iuſſu patris etiam hodie nequit adire, §.18.nu.56
Fiſcus an ſubeat onera incapaci iniuncta, §.3.nu 39
Fiſcus an necem defuncti uindicare teneatur, §. vigeſimo, numero.30
Fiſco applicatur hæreditas, quam filio culpa ſua mihi ſubdititio reliquerã, eſtque ardua quæſtio, aliud ſi ſine caſus culpa, §.20.nume.2
Fiſcus, cui bona deferunt̃, qñ teneat̃ onera ſubire, at q. §.3.n 37
Fiſcus quando teneatur ſubire onera hæreditatis indigno ablatæ. §.20.num.19

Fiſcus

Fiſcus tenetur ad onera,cum teſtator ab hærede occiſus fuit,eique,ut indigno,abſtulit bona.§.9.nu.ss a
Fiſcus aufert lucrum ſiue quæſitum ſiue delatū,ſecus ſi nec delatum erat,§.10.nu 39
Fiſcus,qui culpa teſtatoris bona cœpit non præſtat legata, aut fideicom.§ 3.nu.38
Fructus reſtitutio intelligitur ſine uſuris,§.10.nu.36
Fur,& receptator æquantur,§.10.nu.57
Furore filij turpitudo ſua an purgetur,§.9.nu.46
Futuro malo obuiare nullus tenetur in foro contentioſo ciuili, ſi imminet periculum, cum communi,§. ſecundo, numero decimooctauo.
Futuro malo obuiare teneor, ſi nullum imminet periculū cum communi,§.2.nu.19
Futuro malo obuiare tenemur in conſcientia,§.ſecundo, numero, 14

G

GRadus quid ſit,§.13.nu.4
Gradus cognationis ad quid inſpiciatur,§.13.nu.5

H

HAereditatem repudiare tacitè in ſuum,uel patris præiudicium an poſſit filiusfamilias,§.18.nu.63
Hæreditatem repudiare filius in perniciem patris non poteſt, §.18.nu 62
Hæredibus cunctis amicum fieri oportet occiſorem defuncti, ut gaudeat beneficio ſtatuti de hæredibus loquētis,ardua pugna §.3.nume.49
Hæres ex teſtamento,quod caret uitio uiſibili mittendus eſt in poſſeſſionem,§.18.nu.108
Hæres eſſe deſinere poteſt quis per ius ciuile,§.11.nu.15
Hæreditatem debitoris fiſcalis,uel eccleſiæ repudians, an teneatur reddere quod ab eo quoquo titulo accepat,§.18 nu.10
Hæreditatis aditio irreuocabilis,an inducatur eo ipſo,quòd hæreditatem mihi delatam in meo teſtamento nominatim, alicui reliqui,ardua quæſtio.§.6.nu.40
Hæredis nudum nomen non nocet ſequentibus.§.14 nu.11
Hæres poſſeſſionem qñ acquirat ipſo iure,§.18.nu.107
Hæreditas filio delata patri quæritur interdum ſine iuſſu,§.18. numero 34
Hæreditatem ſe repudiare dicens an etiam bonorum poſ. repudiaſſe uideatur,§.10.nu.17
Hæreditatem ſibi delatam filiusfamilias ſui iuris effectus an adire poſſet,ſi eam pater ſuus repudiauerat.§.18.nu.64
Hæreditas aufertur ei,qui non habuit defuncti uoluntatem , §. 20.nume.1
Hæreditas eſſe deſinit poſt aditionem.§.14.nu.32
Hæreditas patri per filium an ipſo iure quæratur, cum erat utilis.§.18.nu.18
Hæreditas adita,eſt proprium patrimonium adeuntis, §. 14 numero 4
Hæreditas quæſita de iure ciuili poteſt in alium migrare de iure ciuili §.14.nu.58
Hæreditas filioſamil.delata ut quæratur,§.18.nu.53
Hęreticum an detegre debeamus,antequàm admoneamus,§.2. numero.40
Homo nouus an uideatur, qui ab hoſtibus reuertitur, §. nono numero, 91
Homicidium an feciſſe uideatur, qui dixit ſuam uindictā de ſe ſi ille mortuus reperiatur,ard.quæſtio.§.3.nu.45

I

IGnominia uitanda,§.17.nu.4
Imperator quæ,& quando poſſit donare,§.3.nu.18
Immunis,ſeu hidalgus,qui in libro collectarum ſe deſcribi paſſus fuit,ſibi nocet,§.5.nu.23
Immiſcendi facultas triginta annis perit,nec decem ſufficerent §.7.nu.4
Immunitas alicui conceſſa non tollitur per generalem onerum impoſitionem,cum commu.§.9.nu.69
Imperitis quando ſubueniendum,§.9.nu.84
Incapaci reſtituere q̃ noluit ī re parua mitius punitur,§.7.n.40
Indefinita relata ad perſonas,in quibus par ratio erat, æquipollet uniuerſali,cum commun.opi.§.3.nu.90
Indigni portio coniunctis non accreſcit,§.20.nu.21
Indignus filius an legitima priuetur,§.20. nu.59
Indignus hæreditatis eſt,qui pactus fuit de hæreditate uiuentis uel eum necauit,§.20.nu.5
Indignus hæreditatis eſt,qui necem defuncti non uindicauit.§. 20.nu.6
Indigni cohæredes non læduntur, nec lucro afficiuntur,§. 20. numero,13
Indigno ſine culpa ſua hæreditas ablata legitimis mortui hæredibus applicatur,quod ſi eius interfuit culpa fiſco applicaretur, §. 20.nu.9
Indigno an per fiſcum auferatur hæreditas nondum adita, §.20 numero,7
Indigno an auferatur hæreditas,uel donatio,etiam iurata, egregia.quæſtio,§.20.nu 28
Indignus uidetur hæreditate, qui teſtantis uoluntate deſtituitur,§.20.nu.46
Indigno,qui teſtatorem occidit hęreditas ablata fiſco applicatur. Idem ſi teſtatoris filium occideret , ardua quæſtio, & an filius occiſoris ea hæreditate incapax fiat,§.decimo,numero, duodecimo.
Indigno ut auferatur relictum,regula cum 42.amplia.§.20. numero.25
Indigni portio cohæredibus non accreſcit, ſed fiſco defertur, ardua quæſt.§.20.nu.14
Indigno hęreditas eo ablata,quod ſe ut filium ſubdidit, cū non eſſet,fiſco applicatur,idem ſi fuit indignus,eo,quòd teſtatorem necauit,uel de eius uiuentis hæreditate pactus fuit , uel eius necem non uindicauit.§.20.nu.10
Indignus interdum eſt,qui in ſeipſum peccat.§.20.nu.39
Indignus an dicatur hæres,qui teſtatorem mœrentem occidit, ingensq; pugna eſt.§.9.nu.123
Indigna hæreditas adempta,cui applicetur ardua,q,§.20.nu.8
Indigno marito,qui uxorem,quæ eū hæredem ſcripſit,necauit, hæreditas ablata cui applicetur,ard.q.§.20.nu.15
Indigno ſubſtituto,qui inſtitutum necauit,hæreditas ablata cui applicetur,ardua quæſt.§.20.nu.6
Indignus quare iudicetur,qui facit pactum de non ſuccedendo in hæreditate uiuentis,noua ratio,§.20 nu.22
Indignus an ſit hæreditatis,qui teſtatorem occidit,in caſu à lege permiſſo,ardua quæſtio §.20.nu .23
Indigno aufertur hæreditas etiam non adita,& fiſco applicatur §.numero.11
Inferior factum ſuperioris poteſt declarare,ſed non cum eo diſpenſare,§.9.nu.34
Infamis non efficitur condemnatus pro leui iniuria alteri illata,§.7.nu.41
Ingratitudo non impedit ſucceſſionē inteſtati,cū cōi. §.10.n.37
Inimicitia capitalis quo ad infirmanda relicta,uel inſtitutiones non refert,cauſetur culpa teſtatoris,an aliūde,§.9.nu.23
Inſinuatio donationis poſt longum tempus præſumitur , cōtra Cynum,Bald.& Sal.§.7.nu.11
Inſtantia triennalis partium cōſenſu non prorogatur, §.9.n.99
Inſtantia litium per ſtatutum breuiata, partium conſenſu non prorogatur,eſtq; ingens pugna.§.9.nu.100
Inſtrumentum exemplatum etiam à tribus tabellionibus non facit fidem,§.17.nu.12
Inſtrumentum relatum ex integro in altero inſtrumento facit fidem,§.17.nu.25
Inſtrumentum exēplatum qñ faciat fidem.§.17.nu.51
Inſtrumentum producens an teneatur probare eſſe publicum, §.9.nume.120
Inſtrumentum producens tenetur probare tabellionem fuiſſe illum,qui illud confecerat,§.9.nu.119
Inſtrumentū an ualeat,etſi teſtes nō noſcāt cōtrahētes §. 17.n.6
Inſtrumentum ut ualeat tria requiruntur,§.17.nu 34
Inſtrumenta executionem paratam habentia ea habent quoad intereſſe poſt moram , non ſecus , q̃ quoad principale , eſtq; egregia,quæſtio,§.7.nu.31

Inſtrumento in iudicio producto ſi ex illo exemplum declaratur ut remaneat apud acta,& originale ipſi præſentāti redda tur facit plenam fidem.§.17.nu.24
Inſtrumenta confecta à tabellione non rite creato, uel nunimè creato,non ſunt publica,eſtq;,ard.q §.9.nu.116
Inſtrumentum teſtamenti,uel aliud an uitietur,ſi omittatur ſignum crucis,egregia.q6,§.7.nu.34
Inſtrumentum ut deducatur ex regeſtis.§.17.nu.13
Inſtrumentum præſentans mētito iudicio omnia in eo contenta fateri uidetur,etiam quoad aliud iudicium, licet ſibi noceant.§.17.nu.28
Inſtrumentum,ſiue originale,ſiue exemplatum, an faciat fidem in ſiſci fauorem.§.17.nu.26
Inſtrumentum ex regiſtro alterius ſumptum,ut faciat fidem. §. 17.nu.33
Inſtrumentum an uitietur ſi in eo omittatur inuocatio diuini nomiois,vbi de conſuetudine pooebatur,ard.q.§.7.n. 33
Intereſſe debet eius,qui agere nult,§.11.nu.31

ff.ex ueteri.

Intel.l.nam,&ſi patentibus,l.is qui pater filium,ff.de inof.teſta. in prin.Inſti.eo.ti.§.8.nu.4
Intel.& declaratio ad titu.C.& ff.de neg.geſt §.5.nu.36
Intel.l.1.ff.de conſtitu.princip.& §.ſed & quod principi inſt. de iure nat.§.9.nu.32
Intel.l.poſthumus nerſi.idem,& circa, ff.de iniuſto rupto, §. 25. numero.6
Intel.l.ueluti.ff.de iuſt.& iur.§.9.nu.102

Ex Infor.

Intel.& extenſio ad titulos,C.& ff.de bon.liber.& inſti. de ſucc liber.§.8.nu.59
Intel.ad titulum,ff.de his quib.ut indi.§ 20.nu.45
Intel.l.1.ff.de bo.poſ.§.21.nu.18
Intel.l.filiusfam.ff.ad leg.Falcid.§.11 nu.12
Intel.l.ſi certarum,ff.de milit.teſta.§.9.nu.14
Intellect.l.qui in aliena,§.interdum,ff.de acqui.hæredi.§. 8.numero.25
Intellectus l.ille à quo,§.ſi de teſtamento,ff.ad Trebellian. §.11 numero.40
Intel.l.Titia,l.filiusfa.ff.ad leg.Fal.§.11.nu.7
Intel.l.ita tamen,ff.ad Treb.§.11.nu.8
Intel l.certum,ff.de iniuſto rupt.§.6.nu.8
Intel.l.cum hereditate,ff.de acq.hær.§.8.nu.14
Intel.& limi.l.3.§.ſi.& Lex parte,ff.de adim.lega.§.nono,numero,22
Intel.l.in conditionibus,§.ſi patronus,ff. de condi.& demonſtr. §.10.nu.13
Intellec.tituli,ff.ſi à parente quis fuerit manumiſſ.§.octauo,numero.39
Intel.l.qui ex liberis,§.teſtamento,ff.de ſecundum tabulas , §. 15.num.4
Intel.l.6 ff.de leg.3.§.11.nu.52
Intel.l.ſi.ad ſi.ff.de hær.inſti.§.20.nu.49
Intel.ad titulum,ff.de coniungen.cum emancipa.§.decimo, numero 23
Intel.ad titu.ff.ſi à par quis fuer.man.§.20.nu.28
Intel.l.Titius,ff.de lib.& poſth. §.20.nu.50

Ex.ff.no.

Intellectus.l.actus legitimi,ff.de regulis iuris,§.uigeſimo.numero.48
Intel.l.quidam e nm filium,ff.de uerb.obl.§.6.nu.9

Ex. C.

Intel.l.in ementis,C.de contr.empt.procedit etiam in locatione,§ 18.nu.88
Intel.ad l.1.C.de teſta.§.ſi quis ex teſtibus,inſtitu.eod.titu.§.17 numero.9
Intel.l.ex initio,C.de falſis,§.7.nu.16
L.Gracchus,C.ad l.Iul.de adul.temperatur,§.20.nu.14
Intel.l.ſi quis filium,C.de inof.teſt.§.10 nu.47
Intel.l.ſi.C.de legib.§.9.nu.30
Intel.l.qui ſe patris,C.unde lib.§.14 nu.44
Intel.l.ut liberis,C.de coll.§.19.nu.58
Intel.l.filiusfa.C.de pet.hær.l.qui in aliena,§.1.ff.de acquir. hæred.§.7.nu.17
Intel.l.non iuſtam,C.ad Treb.& nu.43.§.11.n.41
Intel.l.ſicut certi,& l.ſi cū uel in utero,C.de teſt.mil.§.20. n.58
Intel.l.quoties,C.de rei uend.§.11.nu.56
Intel.l.1.C.de hære.inſti.§.4.nu.9
Intel.l.nemo,C.de ſenten.§.9.nu.31
Intel.l.2.C.de poſth.hær.inſti.§.6.nu.27
Intel.l.defunctis,C.de hær.inſt.§.14.nu.17
Intel.l.3.C.de rep.hære.§.18.nu.96
Intel.l.qui ſe patris,C.unde lib.§.14.nu.19
Intel.l.filiam,C.de inof.teſt.§.9.nu.89
Intel.l.ſi.C.fam.her.& l.hac cōſultiſ.§.ex imperfecto,C.de teſta. §.1.num.35
Intel.l.qui ſe patris,C.unde liberi.§.14.nu.2
Intel.& limi.l.3.C.de inof.teſt.§.9.nu.78
Intel.auth.hoc amplius,C.de fidei.§.20.nu.31
Intel.ad l.licet,C.de pact.§.20.nu.29
Intel.l.non iuſtam,C.ad Treb.§.11.n.38
Intel.l.defunctis,C.de legi.hær.§.14.nu.27
Intel.l.ſcimus in prin.& l.omnimodo,C.de inofficio. teſtamen. §.15.nu.10
Intel.l.ſi.ff.de hær.inſti. §.20.nu.47
Intel.l.ſi quado,§.ſi.C.de inof.teſt.§.12.nu.11
Intel.& extenſio,l.ſi quis in tanta,C.unde ui.§.10.nu.29
Intel.§.non tamen,inſti.quib.mod.teſt.infir.§.15.nu.5
Intel.ad ti.inſt.de eo eui lib.ca.bo.add.§.20.nu.17
Intel.§.placebat,inſti.de legit.agnoſ.§.14.nu.26
Intel.§.Poſthumi,inſti de hære.abinteſt.§.6.nu.35
Intel.§.6.inſti.de exhære.lib.§.10 nu.52
Intel.& annotatio ad titu.inſtitu.de oblig.ex quaſi delicto, §.4. numero.16
Intel.§.tam autem inſti.de inof.teſtam.§.20.nu.54

Ex auth.

Intel.ad §.nulli uerò,In auth.de hær.abinteſ.§.1.nu.50
Intel.& limi.noua ad auth.ex cā,C.de lib.præt.cū ſim.§.8. n.64
Intellec.ad §.ſi uerò non fecerit,in authen. de hæredi. & falc. §. 18.nu.42

Ex iure cano.

Intel.c.ſignificaſti.de foro comp.§.9.nu.95
Intel c.quia nos de teſta.§.9.nu.88
Intel.nouus ad c.Rainutius,de teſtam.§.12.nu.19
Intel.c.beneficium,de reg.iur.lib.6.§.7.nu.21

Ex iure Hiſpano.

Intel.l.45.Tauri,§.10.nu.28
Intel.& extenſio,l.5.ti.de las excep.lib.3.ord.§.10.nu.31
Intel.l.2.de la audientia,lib.2.ordina.lib.8.eodem titu.l.1.titu. de los ſcribanos eo.lib.& in proœm.ord.§.9.nu.41
Intel.l.3.Tauri.§.9.nu.114
Intel.l.4.& 5.tit.delas excep.lib.3.ord.§.9.nu.113
Intel.l.1.teſt.de las poſſ.lib.5.ord.§.2.nu.67
Intel.l.3.Tauri §.9.nu.117
Inuentarium ſi filius non fecit,integra legata præſtat, & ſi excedant uires patrimonij,§.18.nu.41
Inuentarij faciendi tempus,quando currere incipiat,contra cōmunem.§.18.nu.48
Inuentarium ſi non faciat mulier ruſticus,uel eccleſia an legatarij inſolidum teneantur,contra Corn.§.18.nu 47
Inuentarium ſi non fecerit pia cauſa,an teneatur inſolidum, §. 18.nu.43
Inuentario nō facto,an hæres perdat Falcidiam iure, C.§. 18.nu mero.45

Iuriſdi-

Iuriſdictionalis poteſtas, quam dominica, maior, & iuſtior eſt.§.2.numero.32
Iudex poteſt legem immutare pœnam addendo, minuendo, uel commutando.§.9.num.27
Iudex ut poſſit ſententiam ſuam declarare.§.9.num.25
Iudex ex cauſa damni uitandi poteſt inculpatũ uetare, ne à domo ad tempus exeat, cum communi contra Iaſ.§ 2.num. 16
Iuratum teſtamentum poſteriore tollitur.§.1.num.21
Iuramentum auget uoluntatem, non poteſtatem.§.3.nu.9
Iurans non reuocare teſtamentum an poſſit illud reuocare, & an ſit periurus, dubia pugna.§.1.num.1
Iuris appellatione leges ciuiles intelligunt de iure ciuili, nõ de prætorio. §. 8.num.48
Ius diuinum ut per inferiorem poſſit interpretari, uel diſpenſari.§.9.nume.40
Iuris diuinum per poſitiuum immutatur.§.9.num.37
Ius accreſcendi an detur in querela inofficioſi teſtamenti, cum communi contra Alciatum.§.10.num.36
Ius prætorium emendauit uariè ius, ciuile in ſucceſſionibus.§.15.numero.2
Ius Canonicum in teſtamentis clericorum inſpicitur.§.18.n.15
Ius diuinum in uariis ſpeciebus per humanum alteratur.§.9.numero.39
Ius naturale per poſitiuum immutatur.§.9.num.36
Iuſſus de adeunda hæreditate per nuntium fieri poteſt.§.18.numero. 29
Iuſſus differt ab authoritate.§.18.num.30
Iuſſus de adeunda hæreditate ſub conditione fieri, poteſt.§.18.numero. 28
Iuſſus debet præcedere non ſic in authoritate.§.18.nu.21
Iuſſus patris poſt filii aditionem ſecutus etiam in continenti nõ prodeſt.§.18.num.31
Iuſſus ad adeundam hæreditatem debet eſſe ſpecialis.§.18.numero. 25
Iuſſus differt ab aditione.§.18.num.27
Iuſſus de adeunda hæreditate uiuentis ſcienter factus inutilis eſt, non ſic ſi per errorem. §.18.num.26
Iuſſus, & authoritas, quibus uerbis fiant.§.18.nu.32
Iuſſus patris in agnoſcenda bono.poſſ.cur non exigatur. §.18.numero. 35

L

Legata, & fideicommiſſa, ut rupto teſtamento debeantur, nõ refert exhæredatio ſit expreſſa, non interpretatiua.§.6.num 15
Legata, & fideicommiſſa rupto, ob exhæredationẽ, uel præteritionem teſtamento, quando teſtator filium ſe habere ignorabat, an debeantur, ard.queſtio.§.6.num.61
Legata pro malè ablatis relicta, uel ad pias cauſas, an debeantur à filio per errorem patris præterito.§.8.num.65
Legata, & fideicommiſſa conſeruantur rupto ex cauſa poſthumi præteriti, uel exhæredati teſtamento, non ſecus, quam ſi iam natus præteritus, uel exhæredatus foret, anceps pugna.§.6.num.14
Legatarius poſt mortem hæredis etenim intereſſe conſequitur uia executiua.§.7.num. 18
Legata & ſi ab inſtitutione inciperent pendere, conſeruantur, p auth.ex cauſa.§ 6.num.38
Legatum legatario acquiritur ſub conditione reſolutiua, non ſuſpenſiua.§.5.num.17
Legata, & fideicommiſſa an hodie conſeruentur rupto teſtamento ob filii, uel poſthumi præteritionem erroneam, ard.quæſtio.§.12.num.1
Legitimare quis extra territorium concedentis non poteſt.§.9.numero. 112
Legitimationis interuentu non ſemper rumpitur teſtamentum, iure regio.§.6.nume.4
Legitimi proximiores tantum onerati an etiam remotiores onerari uideantur, ard.q.§.11.num.50
Legitima an aſſignetur filio etiã uiuo patre poſt eius monachiſmum, uel damnationem, & quid in alimentis, ardua quæſtio.§.11.numero.13
Legitimatus an nouus filius uideatur, noua declar.§.6.nu.6
Legitima eſt quota bonorum.§.8.nu.49
Legitimi, ut poſſint onerari.§.11.num.51
Legitimationis interuentu reſoluitur teſtamentum.§.6.nu.9
Legitimam, uel Falcidiã traditam in uita, an repetere poſſumus, ard.q.§.11.nume.15
Legitimæ ſupplementum à lege inducitur ſub conditione ſuſpenſiua, noua declar.§.5.num. 16
Læſæ maieſtatis in crimine an bona damnatorũ reſeruentur liberis ante delictum natis, ard.q.§.14.num.11
Lex generalis perſonas priuilegiatas an comprehẽdat, egregia quæſtio.§ 9.num.61
Lex diſponens generaliter, uel etiam ſtatutum an comprehendat caſus ſpecialem rationem habentes ingens pugna.§.9 n.75
Lex generalis quando comprehendat perſonas priuilegiatas, §.18.numero.39
Legem ſuperioris poteſt inferior declarare ex eo, quod legiſlator tacitè ſenſit, uel ex eo, quod uerosimiliter diſpoſitutus eſſet, ſi de hoc caſu interrogatus eſſet.§.9.num.26
Legalis acquiſito eſt commutabilis, hominis uero incommutabilis.§.18.num.19
Legem ut iudex poſſit alterare, & interpretari egregia pugna.§.9.numero.29
Legis diſpoſitio ultimis diſpoſitionibus aſſimilatur quoad ſui interpretationem.§.9.num.28
Lex generalis omnes caſus, & perſonas comprehendit, licet diſparis rationis ſint.§.9.num.71
Liberorum conſenſus non prodeſt ad teſtamentum reuocandum §.1.nume.15
Libertas noſtra ex cauſa poteſt per iudicem coanguſtari. §.2.numero. 15
Libri donati à patre filio ſcolari an conferantur.§.19.num.34
Libri à patre filio clerico donati non conferuntur, & ſi clericus ſit primæ tonſuræ.§.19.num.33
Libri à patre filio dari ad ſtudẽdum an conferendi ſint, quando erat emancipatus.§.19.num.30
Lege comprehenſum quid uideatur.§.9.num.80
Lis cœpta coram ordinario, an transferatur ad rationalem, ſi fiſcus litigatoris ſucceſſit, ard.q.§.16.num.7
Lis cœpta coram iudice laico, an poſſit ad iudicẽ eccleſię trãsferri, ard.q.§.18.num.6
Libri à patre filio doctori donati non conferuntur. §. 19.numero. 31
Libri à patre filio licentiato donati non conferuntur.§.19.numero. 32
Lex quando extendenda.§.1.num. 46
Lex noua loquens in uno ex caſibus lege uetere æquatis porrigitur ad alterum, & lex antiqua loquens in uno ex caſibus lege noua exæquatis, porrigitur ad alterum.§.11.num.5
Longo tempore ſi cohæredes pro diuiſo hæreditatem poſſederunt, præſumuntur eam diuiſiſſe cum comm §.17.num.27
Longum tempus facit præſumi interfuiſſe conſanguineos, qui ex forma ſtatuti in contractu deſiderabantur, contra quamplures.§.7.num.11
Longum tempus non ſufficit, ut ius noſtrum lædatur in præſcr. & in uſucap.niſi adſint alia adminicula ex mente communis opi.contra Alexandrum, & ſequaces.§.7.num.6
Longo tempore legitimus tacuit cum hęredem ſcriptum bona poſſidere non ignoraret, an ſibi perpetuo præiudicauerit, ingens pugna.§.7.num.16
Longo tempore dominus, qui feudũ alienatum ſciuit, & diſſimulauit, an ſibi noceat, notabilis quæſtio.§.7.nu.28

M

MAgiſtratus ſi ad ſeditionem ſedandam non mittit familiam, punitur, niſi cum erat impar, cum comm.§.1.nu.21
Magiſtratus tenentur futuro malo obuiare, aliter puniuntur, cũ communi.§.2.num.10
Maioratus à uiro, & muliere ſimul factus uterq; poteſt reuocare, ſi fiebat per modum ult.uol.§.1.num.11
Maioratus, & feudum æquantur.§.10.num.31
Maioratus rerum non ſolum poſſeſſio, ſed & quaſi poſſeſſio trãſit ipſo iure in ſucceſſorem ipſius.§.10.nu.27
Malæ fidei præſumptio, quæ eſt contra eum, qui cõtra eius poſſidet, ceſſat poſt.30.annos.ard.q.§.7.nu.18

Mandatum an ubi impenſa neceſſaria eſt,præſomatur, ardua.q. §.5.numero.34
Mandatum excedens nihil agit.§.18.num 90
Mandatum præſumitur ex tempore longo cum ſcientia,& tolerantia eius,cuius nomine res fiebat,ard.q.§.5.num.31
Mandati tranſgreſſi elegans quæſtio.§.18.num.81
Mandatum an præſumatur in citatione, quæ ſine impenſa fieri non poterat,ardua.q.§.5.num.35
Mandatum conſumitur in prima uice.§. 18.num.83
Mandatum generale non compræhendit illicita,aut damnoſa.§. 18.num.85
Mandans,& mandatarius an pari pœna puniantur , ardua.q.§.3. numero. 48
Mandatarius ut deſinat poſſe facere teſtamen.ad requiſitioonem procuratoris generalis,noua declaratio.§.2.num.13
Mandatum pręſentans pręſumitur eſſe ille, qui in ſcriptura nominatur.§.2.num.12
Mandatum ea temporis diuturnitate non præſumitur.§.5.n.30
Mater repellitur a ſucceſſione filii impuberis, ſi ei tutorem nõ petijt. §.12.numero.5
Merita præc. ſliſſe donatori offerenti credendum eſt.§.5.num.9
Militis par poteſtas in codicillis,& in teſtamentis.§.1.nu. 37
Militis etiam naualis teſtamentum nuda uoluntate reſoluitur.§. 9.numero.10
Militis teſtamentum reſoluitur nuda eius uoluntate. §.9.nu.7
Militis in teſtamento portio cohæredis repudiata alteri nõ accreſcit,contra nouiſſ.§.8.num.5
Milites poſſunt hæredis inſtitutionem,& etiam exhæredationẽ nuda uoluntate facere,licet ea coniecturis tãtum probetur. Idem in iis diſpoſitionibus reuocandis.§.9.num.12
Miles,ſi unum inſtituit hæredem in re certa quoad reliqua inteſtatus oidebitur,cum comm.opi.contra Iaſ.§.9.num.15
Miles teſtatus iuſta formam l.1.§.ſi ex fundo,ff.de hęred.inſti. reliquum hęreditatis hæredi ſcripto non accreſcit , ardua.q. §.9.numero. 16
Miles an iurę communi uſus uideatur.§.9. num.17
Militis in teſtameoto ceſſat ius accreſcendi, licet id ipſe expreſſim oon cauerit, contra nouiſſimos.§.9.num.18
Mandatum præſumitur in caſibus,licet non probetur.§.5.nu.33
Militis teſtamentum reſoluitur unius ex pluribus cohęredibus repudiatione quoad partem repudiatam.§.8.num.4
Militis filiuſfam.in teſtando triplex priuilegium.§.9.num.82
Militis teſtamẽtum an hodie ſubiaceat querelæ ingens pugna. §.9.numero.85
Miles ounm hæredem in una re,& alium in alia inſtituit quoad reliqua inteſtatus decedit,cum communi contra Iaſ §.9.n.15
Militis teſtamentum reſoluitur uno anno poſt miſſionem pręterito.§.9. num.60.
Miles ſi cœpit inimicitias capitales cum hęrede gerere inſtitutio euaneſcit.§.9 num.21
Militis ueterani teſtamentum non reſoluitur nuda uolũtate,idẽ in pagano.§.9.num.8
Minores an compręhẽdantur ſub ſtatuto,quòd pręſcriptiones facit breuiores,uel proliaiores,ard.q.§.9.num.66
Minor abſtinens aperit edictum maiori adeunti interdum.§.8. numero. 8
Modica teſtium uarietas non nocet.§.7.no.4
Modicus defectus in rationibus reddendis non nocet.§.7. n.50
Modicis in rebus iudex tranſgreſſor ſtatuti,quod iurauit , nõ ui detur periurus.§.7.nu.47
Modicum uulnus non continetur in ſtatuto de uulnere diſponẽte.§.7.numero.45
Modicus error remittitur officiali in ſindicatu.§.7.num.37
Modicis in rebus quis iudex,& tabellio eſſe poteſt.§.nu.51
Modicus cultellus noo nocet,ubi ſtatutum punit arma portantem.§.7.nume,36
Modica in re dolus non præſumitur.§.7.num.46
Modicè,qui legem tranſgreditur,non punitur , ot tranſgreſſor. §.7.numero.48
Modica ſanguinis effuſio non facit eccleſiam conciliari.§.7.oumero. 35
Modica negligentia non imputatur officiali.§.7.num.38
Modicè eccleſia dotata pro indotata habetur,nec taliter dotãs acquirit ius patronatus.§.7.num.42
Modico reſeruato ab eo,qui omnia bona donauit præſentia , & futura noo ualet donatio.§. 7.num.44
Monachus patris hęreditatem monaſterio quęrit ipſo iure: §. 18.numero.4
Monachus,aut ſeruus fugitiuus an monaſterio uel domino acquirant,ard.q.§.18.num.9
Monacho legatum relictum ipſo iure quęritur monaſterio.§.18. numero. 5
Monachus non poteſt reuocare ſuum teſtam.§.1.num.12
Monachiſmus an infirmet teſtam.§.1.nu.24
Monachus an hęreditatem ſibi delatam poſſit adire iniuſſu monaſterii.§.18.num.87
Monacho hęreditas delata an immediatè,& ſine monachi facto monaſterio quęratur,ard q.§.18.num.8
Monachus ſeruo an filio exęquetur.§.18.num.2
Monachiſmo nõ reſoluitur teſtamentum,quando teſtator prius de monachatione cogitauerat,ard.q.§.6.num.2
Monachus an monaſterii intuitu pręſumatur honoratus.§.18. numero.29
Monetam falſam fabricantibus pœna impoſita,remittitur minimam fabricanti.§.7.num.19
Mortem ſibi cõſciuiſſe impatientia doloris,an metu pęnę quis probare teneatur.§.3.num.32
Mors ciuilis non exęquatur morti naturali,niſi in caſibus à iure expreſſis.§.12.num.14
Mortem ſiquis ſibi conſciuit,an hodie eius bona publicentur.§. 3.numero 33
Munus publicum ſponte ſuſcipiens ſibi nocet.§.9.oum.19

N

NAſci, & agnaſci differunt,contra Accorſium.§.6.nu.25
Naturali filio ut pater ſuccedat,uel econtra.§.13.nu.12
Naturam ius imitatur.§.2.num 2
Neceſſitate coacto ſubuenitur.§.20.num.33
Nepos ex filio ſuperſtite nõ admittitur ad ſucceſſionem aui inteſtati ſi filius poſt auum deceſſit.§.14.num.28
Nobilitatis,exceptionis ſeu hidalguie in quaſi poſſeſſione,qui per annos uiginti ſtetit, ſi à filio ei moueatur quęſtio ſuper nobilitate ineunte lite in ea quaſi poſſeſſione tuendus eſt, donec lis finiatur.§.5.num.24
Noſtrum ius,& ſi facto alterius quęſitum ſit,per illum lædi nõ poteſt.§.6.numero.41
Notarius,cui ſuum officium fuit interdictum,nec ad pias cauſas illud exercet.§.9.num.72

P

PEſtis ſęuientis tempore,an ſolennitas teſtandi remittatur,ingens pugna.§.9.num.79
Paganus interdum cum duobus teſtamentis decedit.§.9.num.52
Papa quo iure , & colore detinet Romæ epiſcopos extra ſuas diœceſes.§.9.num.42
Papa an poſſit caſtella Eccleſię donare.§.3.num.17
Patris inter liberos ultima diſpoſitio eiuſdem uirtutis eſt,ſi fiat in codicillis,ac ſi fieret in teſtam.§.1.num.38
Patronus admittitur liberti filio repudiante §.14.num.10
Patris,& filii perſona una non reputatur quoad factũ,ſed quoad ius tantum.§.18.num.58
Pater hæreditatem aduentitiam filio delatã eo ignorante adire non poteſt,contra communem.§.18.num.57
Patri per ſuum filium acquiruntur iura etiam reuocabilia , §. 8.numero. 26
Paternus iuſſus excuſat.§.20.num. 35
Patrię ſaluandę cauſa periculum ſubeundum.§.nu.13
Pater inuito filio hęreditatem profectitiam adire poteſt contra communem.§.18 num.53
Patientię diutinę par eſt unus actus poſitiuus.§.5.num.26
Patientia longi temporis nocet ei,qui potuit prohibere,aut proteſtari,ſecus ſi non potuit.§.5.num.32
Peculium profectitium communicatur,& confertur ex neceſſitate præciſa.§.19.num.8
Peſtis tempore teſtamentum informiter factum poſt annũ euaneſcit,noua opi §.0.num.81

Pænitere

Penitere licet ante contractus perfectionem.§.18.nu.94
Peculiū quaſi caſtrenſe quid,& quæ habeat,priuilegia.§.9.n.83
Penitere quando liceat in matrimonio.§.18.num.97
Pęnitētiam à Papa iniunctam,an epiſcopus poſſit minuere,egregia quæſtio.§.6.nu.35
Pęnæ ſeruus hodie nullus efficitur,quando poſt condemnationem,uitam retinet,alias ſecus §.3.num.57
Peregrinos teſtari non poſſe,contra nouiſſ.§.4.nu.10
Pias ad cauſas cum teſtamur,nō poſſumus partim teſtari, & partim inteſtati decedere,cōtra Cal. Decium,& Cagno.§.9.n.20
Piæ cauſa ſufficiēs ſolennitas in poſteriore teſtam.interueniēs, tollit teſtam.ſuperius ſolenne.§.5.num.19
Poſſeſſio temporis longi,aut longiſſimi facit titulum oſtenſum, qui ſolennia non continebat , præſumi ſolennia continuiſſe. §.5.numero.38
Poſſeſſio an decennio perdatur,ard.q.§.2. num.10
Poſſeſſio rerum feudalium an tranſeat ipſo iure in hęredem,aut in ſucceſſorem maioratus , quando aliarum rerum poſſeſſio tranſiret.§.10.num.33
Poſthumi agnatione teſtamentum rumpitur quaſi ſub conditione reſolutiua non ſuſpenſiua §.5.num.15
Poſthumus non continetur hominis appellatione in ſtatuto odioſo.§.6.num.34
Poſthumi agnatione reſoluitur donatio.§.5.num.2
Poſthumus non eſt ſuus anteq̃ naſcatur.§.6.num.33
Poſthumi agnatione non natiuitate rumpitur teſtamentum, cōtra Accurſium.§.6.num.23
Poſthumi natiuitate pendente,hæreditas non aditur.§. 6.nu.18
Poſthumi præteritione teſtamentum initio ualere non deſinit. §.6.nume.22
Poſthumi agnatione ruptum teſtamentū conualeſcit eo moriente.§.6.nume.26
Præſcriptione, & uſucap.quare ius noſtrum tardius tollatur, quàm ex contractu nobiſcum inito,noua ratio.§.7.nu.8
Prælatus ſine conſenſu capituli poteſt infeudare rem in feudari ſolitam.§.9.num.92
Præfationes denotant cauſam finalem.§.11.num.45
Prætor non habuit legis condendæ authoritatem, cōtra Cagnolum.§.10.num.22
Prælatus clericis an aſperiorem uiuendi modum indicere poſſit.§.9.nume.107
Pretor facere non poterat,ut hæres iure ciuili factus hæres eſſe deſineret ipſo iure,cum communi opinione contra Cagnolū. §.10.numero.21
Præſcriptioni completæ ſcientia rei alienæ ſuperueniens nō nocet.§.7.nume.22
Præteritio nepotum ex filio ſuperſtite habetur pro exhæredatione,ſecundum quoſdam,nos contra.§.10. num.51
Priuilegium perit per contrarium uſum.§.5.num.22
Principali uitiato,quando uitietur dependens.§.6.num.42
Priuatio eſt odioſa,ſicq; extenſiuā interpretationē non recipit, aliud in aditione.§. 10.num.18
Princeps quibus de rebus libere poſſit donare.§.3.nu.16
Priuilegio non nocet lex generalis.§.9.num.70
Priuilegiati comprehenduntur ut minores,& ſimiles ſub ſtatuto, uel conſuetudine utcunque eſſet contra ius commune, contra Bal.Roma.Soci.& Curtium.§.9.num.62
Principis interuentu factum teſtamentum tollitur poſteriore.§. 1.numero.29
Priuilegio ſtrictè utens ubi nocet.§.9.num.21
Prothocolo ſcriptura non reperta,non facit fidem.§.17.num.36
Prodigus etiam poſt interdictionem ſi deliquit,poteſt ad mortem naturalem damnari ſecundum comm.opi.§.3.nu.42
Prodigus ſi poſtquam ei bonis interdictū fuit delinquat, an pęna ordinaria puniatur,ard.q §.3.nu. 41
Probatio ueroſimiliter tantum non etiam indubitanter concludit.§.9.nume.2
Probationum nullum genus concludit neceſſario , ſed tantum ueroſimiliter.§.7.nume.52
Prodigi delinquentis teſtamentum an reſoluatur.§.3.nu.40
Procurator falſus quis dicatur quatenus exceſſit fines mandati. §.18.nume 82
Procurator generalis ſuperat interdum ſpecialem etiam in ſua ſpecie.§.2.nume.14
Proteſtationis uis,& neceſſitas.§.5.num.37
Proteſtatio contraria facto illico ſequenti an proſit.§.1.num.31
Pupillare teſtamentum an codicillis tolli poſſit , ingens pugna. §.1.numero.34
Probatio coniecturarum impropria non eſt.§.9.num.1
Prothocollum an ſignum,& ſubſcriptionē deſideret.§.17. nu.37
Prothocollo ſi quid extrahatur , citatio partis cuius intereſſe poteſt,facienda eſt.§.17.num.39
Pupillus ſine tutore obligatur naturaliter.§.18.num.23

Q

QVarta de fideicommiſſis uniuerſalibus deducta per Trebellianum inducta,contra Soci.& Ripam.§.11.nu.10
Querela non datur parentibus præteritis,quod filius exhæredatus deceſſit pendente hæredis deliberatione.§.10.nu.51
Querela an ſecum admittat aliud remedium,contra communē. §.19.numero.52
Querelam an mouere poſſit,qui legitimæ ſupplementum cōſequi poſſit,uel econtra.§.9.num.6
Querela an cum bonorum poſſ concurrat, quæ datur emancipatis.§.8.nume.40
Querela inofficioſi teſtamenti poteſt concurrere cum alio remedio.§.20.num.53

R

RAtio legis eſt lex ipſa uerè.§.8.num.21
Ratione impulſiua ceſſante,non ceſſat lex.§.11.nu.33
Ratio,quādo unica reddi poteſt,habetur per expreſſ:.§.9.n.103
Ratio notanda.§.7.num.14
Ratio communis defenſa.§.19.num.63
Ratio expreſſa in lege pro lege eſt.§.9.nu.98
Rationis paritas admittit extenſionem in legibus , & ſtatutis ēt odioſis.§.10.num.15
Ratificatio rem eſſe integrām deſiderat.§.18.num.91
Ratihabitio,ut proſit,neceſſe eſt,quod fiat ante alterius partis contradictionem.§.18.num.92
Regnum,ut imperium non poteſt ſubditis ignaris abdicari, nec eis inuitis.§.3.num.13
Regis donatio non eget inſinuatione.§.nu.11
Regnandi triplex origo,& cuiuſq; earū qualis poteſtas.§.3.n.84
Rex poteſt filio ſuo donare.§.3.num.10
Regibus maiorem eſſe libertatem in donando , quàm priuatis, ut intelligendum.§.3.num.19
Regales cenſus ex cauſa poteſt princeps alienare,uaſallorum uero quoſdam non utique.§.3. num.15
Regalis non cenſentur,ſed patrimonialis bona delinquentis publicata,cum communi opi.§.3.num. 3
Regalia oppida an ſubditis ſuis princeps poſſit donare, ingens pugna.§.5.num.6
Regalia alienantur ad libitum Regis ſecūdum quoſdam.§.3.n.7
Regalia regulariter nequeunt alienari.§.3.num.5
Reipublicæ ſubueniendum eſt,non ciuium quorundam tantum, ſed uniuerſorum impenſa.§.3.num.12
Remuneratorium feudum ingratitudine non reuocatur.§.5.n.5
Remunerationis cauſa prælatus poteſt res Eccleſiæ donare.§. 5.numero.6
Remunerationis cauſa tutores , & curatores minorum res poſſunt donare.§.5.num.7
Remuneratoria etiam hæredis inſtitutio reſoluitur poſthumi agnatione.§.5.num.3
Renuntiatio ſimplex hæreditatis facta poſt mortem patris an noceat quoad legitimam,ard.q.§.12.num.10
Remunerationis cauſa ipſi minores poſſunt donare ſecundum plures,nos contra cum multis.§.5.num.8
Renuntiatio caſuum fortuitorum an nocet.§.12.num.9
Repetitum cenſetur à ſubſtituto uel cohærede,quod ab inſtituto relictum eſt,fallit,ſi nominatim fuerat oneratus.§.11.n.29
Repudiandi licentiam ſemper hęres habet.§.11.n.37
Repudians non petit collationem fieri.§.19.nu.16
Reſoluitur teſtamētum ſi deregatur,quod teſtium duo,uel plures erant ſerui,uel fœminæ §.9.nu.109
Reſolui pōt teſtamētū alijs ēt ſex modis de quibus hic.§.4.n.1

Reſolui-

Reſoluitur teſtamentum ſi teſtator ad mortem damnatur iure. ff.§.3.nume.1
Reſolui non poteſt teſtamentum ſolo uerbo etiam fauore liberorum, contra Alex.& alios.§.1.num.13
Reſolutum legitimatione teſtamentum, uires ſumit de iure prætorio, ſi legitimatus emancipetur, declaratio noua, idem ſi noua nepotis ſuitate reſolutum eſſet teſtamentum, mq; nepos emancipetur.§.6.nume.13
Reſoluitur teſtamentum in ſcriptis iure regio, ſi detegatur poſtea tabellionem, qui in eo interfuit minus ritè creatum fuiſſe.§.9.num.110
Reſoluitur teſtamentum ſi teſtator ſibi mortem conſciuit metu pœnæ.§.3.num.31
Reſolui poteſt teſtamentum pœnitentia filii, qui ſe exhæredari, aut præteriri conſenſerat.§.8.num.29
Reſolui poteſt teſtamentum per incertitudinem emergentem. §.9.numero.24
Reſoluitur teſtamentum per damnationem ad mortem naturalẽ §.3.numero.34
Reſoluitur teſtamentum, ſi te^es teſtamentarii tẽpore quo aperitur teſtamentum mortui ſunt.§.9.num.108
Reſoluitur teſtamentum ſi hæres teſtatorẽ occidit.§.9.num.121
Reſoluitur teſtamentum captiuitate.§.3.nu.20
Reſoluatur ne patris teſtamẽtum filio inſtituto ab hoſtibus reuerſo.§.9.num.90
Reſoluitur teſtamẽtum detecto exhæredationis errore.§.9.n.48
Reſoluitur teſtamentum præſcriptione.§.3.nu.30
Reſolui poteſt ſuperius teſtamentum etiam ſi habeat clauſulam derog per inferius teſtamentum.§.1.num.29
Reſolui an teſtamentum à pluribus ſimul factum poſſit ex uoluntate..§.1.num.10
Reſolui poteſt teſtamentum emendatione eius, qui ob ſuam turpitudinem fuerat exhæredatus.§.8.num.30
Reſoluitur teſtamentum in aliis decem caſibus hic contentis.§.4.numero.17
Reſoluatur prius teſtamentum per poſterius ſuum ſcripti hæredis factum, nec ne.§.1.num.25
Reſtitui poteſt filio hæreditas iniuſſu patris.§.18.num.33
Reſoluitur prius teſtamentum habens clauſulam derog.per poſterius minus ſolenne lapſo decennio, cum multis contra Are. & Iaſ.§.2.numero.7
Reſoluitur teſtamentum ſucceſſionis, uel dependentiæ rationis.§.6.num.19
Reſoluitur teſtamentum ex poſt facto in caſu de quo hic ſecundum comm.opinionem, nos contra.§.8.num 31
Reſoluitur teſtamentum prius per poſterius non ſolenne quoad partem.§.1.num.16
Reſoluitur prius per poſterius teſtam. & ſi in priore eſſet ſcriptus filius, aut pia cauſa.§.1.num.17
Reſoluitur teſtamentum per capitis damnationẽ, ſed ſecuta principis indulgentia, conualeſcit iure prætorio, eſtq; noua declaratio.§.6.num.18
Reſoluitur teſtamentum, ſi teſtator hæredem ſcriptum non ultro, ſed ad interrogationem alterius nominauit.§.9. num.4
Reſolui poteſt patris teſtamentum, ſi filius exhæredatus facere cœpit.§.9.num.48
Reſoluitur teſtamentum per ingreſſum religionis.§.6.num.1
Reſolutioni non ſubiacet teſtamentum eius, qui alterum ob rerum ſuarum defenſionem occiderit.§.1.nu.43
Reſoluitur prius per poſterius teſtam.& ſi in priore eſſent liberi ſcripti.§.1.num.22
Reſoluitur teſta.in ſcriptis per poſterius nũcupatiuum.§.1.n.28
Reſoluitur teſtamentum ſi hæres uiuo teſtatore deportatus fuerit.§.4.num. 6
Reſoluitur teſtamentum per ſui hæredis abſtenſionem.§.8.n.15
Reſoluitur aliquando nuda uoluntate teſtam.§ 2.num.11
Reſolui quare regulariter nequeat teſtamentum nuda teſtantis uoluntate, notab. declaratio.§.9.num.9
Reſolui poteſt teſtamentum per abſtenſionem ſui hæredis in caſu de quo hic.§ 8.nu.10
Reſolui poteſt teſtamentum, quando pater filium quem exhæredauerat, poſtea adoptauit, eſtq; egre.q.§.8.num.33
Reſoluitur teſtamentum, non donatio per poſthumi adoptiui agnationem.§.3.num.12
Reſolui nequit teſtamentum uoluntate nuda etiam teſtibus ſeptem probata, contra nouiſſ.§.9.num.11
Reſolui ex parte poteſt teſtamentum filii per patrem emancipatu in caſu de quo hic.§.8.num.38
Reſoluitur teſtamentum poſthumi agnatione, & ſi ille continuo dec. dat de iure ciuili, ſecus de iure prætorio.§.1.num.11
Reſoluitur teſtamentum, ſi teſtator uenundedit ſeſe.§.3. nu.25
Reſoluitur teſtamentum ſi teſtator obſes fiat.§.4 nu.11
Reſolui poteſt teſtamentum, ambiguitate exhæredationis poſtea detectæ.§.6 num.16
Reſoluitur teſtamentum uoluntate, & facto ſimul non alterutro tantum.§.8.num.37
Reſoluitur teſtamentũ adoptione filii nõ naturalis etiam prius exhæredati, noua declaratio.§.5.num.14
Reſoluitur teſtamentum in caſu, de quo hic.§.9.num.115
Reſoluitur teſtamentum in duabus ſpeciebus de quibus hic.§.4.numero.23
Reſoluitur teſtamẽtũ tẽporis curſu cũ alio adminiculo.§.12. n.1
Reſoluatur ne teſtamentũ per pactũ futuræ ſucceſſionis.§.4. n.5
Reſoluitur ex parte teſtamentum in caſu de quo hic.§.8.nu.60
Reſoluitur teſtamentum principis filium ſuum errore prætereũtis.§.9.numero.47
Reſoluitur teſtamentum interdum per iudicis officium, aut doli exceptionem.§.9.num.50
Reſoluitur interdum teſtamentum per ſanæ mentis interuentũ. §.4.numero.21
Reſoluitur teſtamentum cancellatione.§.4.nu.1
Reſoluitur teſtamentum ſi unus ex teſtibus quo tempore aperitur ei contradicat.§.7.num.25
Reſoluitur teſtamentum aquæ, & ignis interdictione §.3.num.28
Reſoluitur teſtamentum, ſi teſtator ſe arrogandum præbuit.§.3. numero.24
Reſoluitur teſtamentum per contradictionem teſtium in eo adhibitorum.§.9.num.1
Reſoluitur teſtamentum poſthumi agnatione.§.5.num.1
Reſoluitur ne teſtamentum ab eo, qui legitimæ ſupplementum conſequi poterat.§.9.num.5
Reſoluitur ne teſtamentum ſi hæres necem defuncti non uindicauerit.§.4.num.3
Reſoluatur ne teſtamentum, ſi teſtator ad carmen famoſum dãnatus fuit.§.4.num.11
Reſoluitur teſtamentum filiifamilias præteritione.§.7.num.1
Reſoluitur teſtamẽtum ſi defecerit conditio, ſub qua hæres ſcriptus fuit.§.9.num.79
Reſoluitur teſtamentum, ſi hæres uiuo teſtatore decedat.§.9. numero.74
Reſoluitur teſtamentum cancellatione.§.8.num.34
Reſoluitur teſtamentum repudiatione.§.8.num.1
Reſoluitur teſtamentum errore teſtantis.§.9 num.51
Reſoluitur teſtamentum reſtituto minore, qui hæreditatẽ adierat.§.8.numero.7
Reſoluitur teſtamentum priuilegiatum ceſſante cauſa priuilegii.§.9.num.77
Reſolutum teſtamentum eo quod ſe teſtator arrogandum præbuit, ſi is ſui iuris decedat, iure prætorio ualere poteſt, non ciuili, contra nouiſſ.§.6.nu.16
Reſoluitur teſtamentum, ſi teſtator ab beſtias, uel ad metallum damnatus fuerit.§.4.nu.29
Reſtituere rogatus non uidetur habere licentiam repudiandi, & ſi habeat ſubſtitutum. §.11.num.34
Reſtitutionis tempus in conditionalibus diſpoſitionibus incipit currere à tempore conditionis expletæ §.12.nu.101
Reſtitutionis quadriennium à quo tempore currere incipiat.§.18.numero.100
Reſtitutio an detur contra præſcriptionem, quæ currit ignoranti.§.19.num.105
Reſtitutionis tempus non currit ignorantibus.§.18.num.102
Reſtituto à principe bona reſtituuntur, cum comm.§.3.nu.4
Reſtitutioni res ſubiecta, an alienari poſſit pro redemptione captiuorum §.4.num.15
Reſtitutioni res ſubiecta, an poſſit alienari p ſoluenda delinquentis condemnatione, uel per liberando à carceribus eum, qui pro debito ciuili captus erat, ard.q.§.4.nu14.

Senten-

S

SEntentia gn̄alis parit exceptionē in non proſecutis.§.6.n.44
Seruus habet uelle,& oolle,& ei delata hæreditas ſine facto ſuo domino noſtro acquiritur.§.18.num.13
Seruus an poſſit adire.§.18.uum.65
Solennitati etiam addi nil poteſt.§.1.num.7
Sortis iudicium in diuidenda hæreditate an ſit admittendū,uel aliis in rebus ard.q.§.18.num.52
Statutum fœminas à matium ſucceſſione excludens,an ſit fauo rabile,ard.q.§.13.num.7
Statuta odioſa,quando recipiāt interprætationem extenſiuam, notabilis.q.§.13.nume.8
Statutum à iure communi recedens non extendendū.§.3.nu.51
Statutum,quod filius poſſit ab hęreditate patris abſtinere quid operetur,notabilis.q.§.8.num 23
Statutum quod filius poſſit abſtinete nō tollit ſuitatem niſi demum poſt abſtenſionem.§.14.num.35
Statutum factum uel confirmatum a ſuperiore interpretatur ut lex generalis.§.10.num.26
Statutum excludens fęminas dotatas à ſucceſſione, non intelli gitur de materna.§.11.num.9
Statuta recipiunt interpræratiouem à iure communi.§.6.nu.104
Statutum à lege generali differt tanquam plus,& minus.§.9.n.101
Statutum ſorotē a fratris ſucceſſiooe excludens non conuertitur,ard.q.§.13.num.6
Statutum ut filius poſſit abſtinere,facit ut nepos quo in teſtamento ſuus eē poſſit,& ſi à patre tempore motris aui præcederetur,contia Alexandrum.§.14.nu.37
Stylus curiæ ſeruandus.§.17.num.3
Subrogatus ſapit naturam etiam primordialem ſui principalis.§.18.nume.106
Subſcribens ſe ſcripturæ ab alio factæ,nocet ſibi,ut ſi eam ſcripſiſſet.§.17,num.43
Subſtitutus excludit couiunctam.§.8.num.3
Subſcribens ſe ſcripturæ ex interpręratione uidetur eam ſcripſiſſe.§.17.nu.44
Subſtitutio tacita quando inducatur.§.13.num.10
Succeſſorium edictum,an ſit inter ſuos,uel inter agnatos. §.14. numero. 16
Succeſſio inteſtati datur proximiori.§.14.num.1
Succeſſorium edictum hodie etiam datur in ſuis.§.14.num.39
Succeſſio ab inteſtato uſq; ad quos gradus porrigitur.§.13.n.3
Succeſſorium edictum eſt de capite ſuorum,ad caput agnatorū.§.14.nume.31
Succeſſorium edictum quid ſit.§.10.num.48
Succedere non poteſt,qui tempore mortis defuncti inteſtati conceptus non erat.§.14.num.42
Succeſſio eſt inter agnatos de gradu in gradum.§.14.nu.9
Succeſſio eſt de capite ſuorum in caput agnatorum.§.14.nu.8
Succedere qui nequeunt ab inteſtato teſtamentum impugnare nequeunt.§.8.num.42
Succeſſorium edictum de iure ciuili non erat de capite agnatorum in caput agnatorū,ſed tantum de iure prętorio.§.12.u.2
Succeſſorinm edictum iure etiam prætorio dabatur de capite agnatorum ad alios agnatos,ſi erantproximiores,quam cognati,cum Rom.contra Iaſ.& Curt.iuniorem.§.12.num.3
Succeſſorium edictum,an ſit in querela.§.10.num.50
ſucceſſorium edictum an ſit in bon.poſſ.contra tab.§.10.num.49
Succeſſorium edictum an ſit in iure dicendi nullum.§.10.n.53
Succedere ut debeant pater,& mater filio inteſtato.§.13.nu.11
Succeſſorium edictum non erat olim in capite ſuorum,cum doctoribus de iure ciuili.§.12.num.1
Suitas abſtenſione non extinguitur.§.8.num.16
Suus eſt nepos in poteſtate retentus ex filio emancipato.§.14. numero. 3
Suitas non tollitur datione uulgaris ſubſt.ſi reſtituere rogatus ille erat.§.11.num.15
Suitas non tollitur datione cohęredis emancipati.§.8.num.13
ſuitas an tollatur datione ſubſt.uulg.§.11.nu.34
Suitas non tollitur quando dixi filio ſubſtituo uulgariter pupillariter,& per fideicomm.§.12.num.36
Superiori inferior ex cauſa imperat.§.2.num.17
Suitas non extinguitur in filia, quæ ex forma ſtatuti ſuccedere non poteſt patri ab inteſtato,contra Fulg.Alex.& Boerium, §.1.num.42

T

TAbellio extra territorium principis,qui eum creauit, tabellio non eſt,arduaq; quæſtio eſt.§.9.num.111
Tabellionis ſucceſſor in officio eodem iure quo ille utitur in exemplandis inſtrumentis.§.17.num.1
Tabellio alterius tabellionis loco ſuccedens an inſtrumenta à prædeceſſore confecta iuſſu iudicis poſſit exemplare, ard. q.§.9.numero.118
Tabellio alteri committere nō poteſt,ut ſcribat in ſuo regiſtro, etiam ex cauſa infirmitatis.§.17.num.35
Tabellio poteſt prothocollum ſuum alienare ſine cuiuſquam citatione.§.17.num.15
Tacitum interdum fortius expreſſo,interdum debilius,ſed regulariter par.§.16.num.4
Tabellio expreſſim nobis nocere poſſumus.§.5.num.18
Tacita remiſſio,ut fiat.§.7.num.7
Tempus longum facit,ut neceſſaria ad contractus ualiditatem præſumuntur,licet in facto conſiſtent,& ſint extrinſecæ ſolēnitatis etiam ſi in inſtrumento de illis requiſitis mentio non fiat,ſed tantum de principali diſpoſitione.§.7.num.10
Tempus longum facit præſumi requiſitum cuiuſq; diſpoſitionis etiam ſi ſit tale cui renunciari non poſſit.§.7.num.13
Tempus antiquum facit præſumi ſolennitates,quæ in ipſo ex ſui inſpectione non apparebant.§.17.nu.20
Tempus currit impedimento facti impedimenro ſecus ſi iuris.§.18.numero.12
Tempus longum non facit teſtamentum prohibiti teſtari factū uideri ex principis diſpenſatione contra Are.& ſeq.§.5.nu.39
Tempus longum facit præſumi extrinſecam ſolennitatē.§.7.n.19
Temporis deſcriptio.§.2.num.5
Tempus longum facit pręſumi requiſita ad actum neceſſaria, licet conſiſterent in facto,& ſolennitate extrinſeca,etiam ſi in inſtrumento dicerentur nō interfuiſſe,eſtq; egregia.q. §.7.n.15
Tempus longum dicitur decennii.§.2.num.6
Tempus longum quid dicatur.§.17.nu.21
Tempos longum facit præſumi ea,quæ ſunt ſolennitatis extrinſecę,ſi erant neceſſaria ad ualiditatem contractus, cum communi.§.7.num.9
Temporis ſumma poteſtas.§.2.num.4
Tempore prohibito an permiſſo quid fiat paria ſunt ſi effectus in tempus prohibitum ſuſpendatur.§.4.num.8
Teſtamentum poſt aditionem unius exhæredibus,per repudiationem alterius oon poteſt infirmari,eſtq; ard.q.idq; tam ex teſtamento,quam ab inteſtato.§.8,num.6
Teſtam.præſentans illud approbare uidetur etiam quoad aliud iudicium.§.17.num.29
Teſta.minus ſolēue inter liberos ēt exhæredatos ualet.§.1.n.40
Teſtam.teſtaroris conualeſcentia non reſoluitur.§.6.nu.17
Teſtari,an codicillari paterfami.inter liberos uoluerit,nil refert niſi quoad extraneos,noua declar.§.1.num.44
Teſtam.an uacillet,ſi unum ex teſtibus teſtamentariis ei cōtradicat,notabilis.q §.17.num.5
Teſtam.minus ſolenne factum à liberis inter parentes,nō ualec cum communi opi.contra Curt.iuni.& Boerium.§.1.ou.45
Teſtam.etiam minus ſolenne ualer inter filias , quæ ex forma ſtatuti patri non ſuccedunt.§.1.num.41
Teſtam.à commiſſario factum tollitur poſteriore teſtam.facto à mandante,etiam minus ſolenni,noua declar. idemq; facilius ſi præteriret decennium.§.2.num.8
Teſtam.an uitietur ipſo iure, eo quod cauſa in exhæredatione, aut præteritione non fuit expreſſa.§.8.num.31
Teſtam.inter liberos eſt teſtatio mentis.§.1.num.36
Teſtam.uacillar ſi unus ex teſtib.in eo adhibitis & contradicat, eſtq; ard.q.§.7.num.29
Teſtam.factū ad pias cauſas cum.7.teſtibus infirmitatur per poſterius teſta.factum ad pias cauſas cum.2.teſtibus.§.1.n.9
Inſtrumentum producens an omnia in eo contenta agnoſcere debeat.§.17.n.27
Teſtamento poſteriore ſuperius tollitur . licèt.20. teſtes haberet,& etiam ſi de ſuperiore in poſteriore non meminerim.§.1. numero. 26

Teſtamentum ut aperiatur quid exigatur.§.17.num.1
Teſtam.coram quinque teſtibus factum inter liberos,an ualeat, quoad legata extraneis relicta,egregia quæſtio.§.1.nu.43
Teſtandi uſus inuentam iuris poſitiui fuit tam actiuè,quam paſſiuè,elegans declar.§.4.num.17
Teſtam.facilius tollitur,quam actus inter uiuos §.1.oum.26
Teſtamenti apertura an poſſit fieri coram iudice eccleſiæ , ard. q.§.18.num.14
Teſtamenti caput hæredis inſtitutio eſt.§ 8.num.2
Teſta.religionis ingreſſu ruptum uires ſumit, ſi monachus ſui iuris effectus decedat iure prætorio,noua decl.Idè ſi adoptione uel arrogatione ruptum eſſet,eſtq; noua declar.§.6.nu.12
Teſtamento poſteriore ſuperius infirmatur.§.5.num.5
Teſtam.iuratum noo tollitur poſteriore teſt.ſimplici.§.1. nu.32
Teſtam.eius,qui uendidit ſeſe,an ſi ſui iuris moriatur conualeſcat.§.3.num.23
Teſtamentum ex poſt facto rumpi in ſeptem caſibus hic ſignatis.§.8.num.58
Teſtam.præteritione uitioſum abſtenſione ualidatur.§.6.nu. 21
Teſtam.cum pater facit inter liberos an poſſit decedere partim teſtatus,& partim inteſtatus,egregia.q.§.9.nu.19
Teſtam.filiofamil.præterito ualebat de iure prætorio con.com. ſed detur contra tab.bo.po.quę eſt reſciſſoria,con.com.unde ſi filias taceat.ſecundum tabulas habebit hæres ſcriptus.non quaſi conualeſcat.ſed quaſi ſemper uoluerit teſtamentum cõtra cummunem opi.§ 10.num.44
Teſtam.non reſoluitur per damnationem ad nortem, ſi damnatus pendente appellatione deceſſit. §.1.num.52
Teſtamenta informia decennio perdatur ard.q.§.2.nu.9
Teſta.poſterius habens ſolum t ſtes ad perpetuam rei memoriā intellect.ſuperius.§.1. num.27
Teſtam.exemplatum facit ſemiplenam approbationem cum originale non poteſt haberi.§.17.num.2
Teſtam.minus ſolenne ualet etiam quoad nepotes ex filia, cum communi opi.contra Barb.§.1.num.39
Teſtis per modum inquiſitionis interrogatus tenetur etiam ultro reddere rationem dicti ſui.§.20.nu.58
Teſtis ſi læſit culpa tenetur ad reſtitutionem ſiue falſum dicendo ſiue uerum reticendo.§.2.num.21
Teſtis an ſit oeceſſe,qood cognoſcat coutraheutes,aut teſtatorem.§.7.nom.30
Teſtes teſtamentarii,ſi mortui ſunt quo tempore aperitur teſtamentum uitiatur teſtamentum.§.17.num.8
Teſtis minus uacillatione teſt.uitiatur,niſi uacillans eſſet ſuper numerarius.§.1.num.8
Teſtes ut cogendi §.17.num.2
Timoris effectus.§.2.num.36
Titulus in uſucap & præſcr.an exigantur.§.2.num.5
Titulus.ff.ſi quis à paren.ſue.man.etiam hodie uo lis eſt.§.8.n.46
Torturæ ſufficiens iudicium non naſcitur ex inimicitia capitale, ard.q.§.3.num.49
Torturæ ſufficeret præcedens indicium.§.3.oum.46
Traditio nõ arguit donationem niſi quando prius nomine eius cui ſiebat res fuerat emptor à tradente.§.19.num. 36
Tranſmiſſionem ius deliberandi nõ impedit,hæc conditio ſi uolet adiecta in extranei inſtitutione.§.8.num 18
Tranſmiſſibile an ſit poteſt ceſſibile.§.20.num.41
Tranſmittitur hæreditas iure ſuitatis.§.14.num.6
Tranſmiſſionis ius cuiusq;,an ſit potentius uulg.ſubſt. §.8.n.24
Tranſmittitur fidei commiſſum uniuerſale.§.8.num.27
Tempus noo currit impedito,& aduerſario.§.18.nu.104
Tranſmittitur hæreditas iure ſanguinis.§.14.nu.7
Tranſmittitur fideicommiſſum uniuerſale §.20.ou.42
Tranſmiſſio iure ſanguinis datur etiam in ſucceſſione prætoria cum communi opi.§.14.num.41
Tranſmiſſum non acquiritur repudianti.§.14.num.20
Tranſmiſſio fieri poteſt ad extraneum,& ſi ſuper ſit filius trãſmittentis,contra Bal §.14.nu 33
Tranſmiſſa hæreditas nec iure ciuili nec prætorio quæritur repudiante tranſmittentis hæreditatem.§.14.num.21
Tranſmiſſiu iure ſanguinis conceditur deſcendentibus,licet ueniāt ex capite tranſuerſarum.§.14.num.40
Tranſmiſſio an ceſſet fauore deſcendentium defuncti.§.14.n.22
Treb.poteſt prohiberi etiam liberi primi gradus.§.11.nu.27
Trebellianicam non deducit,qui compulſus adit.§.11.nume. 30
Treb.ut non detrahit hæres adire compulſus , ita nec cohæres nec ſubſtitutus à quo fideicommiſſum fuit repetitũ licet ſponte adire uelint.§.11.num.47
Treb.eſt ius ciuile.§.11.num.14
Trebellianicam deducere non poteſt is , à quo relictum repetitum cenſetur,quando primordialiter oneratus eam non poterat detrahere.§.11.nu.28
Trebel.hodie poteſt prohiberi.§.11 num. 25
Tutela in ſponte ſuſcipiens eam deſerere nequit.§.5. num.20

V

VErba ſpecifice intelligenda.§.11.nu.11
Verbis facta fortiora.§.2.num.3
Vetitus per ſtatutum ſuccedere deſinit eſſe ſuus.§.14.nu.36
Verba quorſum inuenta.§.1.num.3
Vitiato teſtamento uitiantur codicilli,quo cœperunt ab eo pendere,ſecus ſi non cęperunt.§.6.num.36
Vindicare necem defuncti tenentur hæredes etiam diuerſo iure ſuccedentes,quid in hęrede rei certę.§.20.o.52
Voluntas primum locum , ſequentem uerſimilitudo , ultimum oerba tenet.§.11.num.2
Voto oon obligatur filiusfamilias,uec pupillus.§ 18.nu.22

INDICIS FINIS.

Venetiis, Apud Dominicum Nicolinum.
M. D. LXIIII.

ILLVSTRISSIMO

ET REVERENDISSIMO,

D. DIDACO SARMIENTO SOTOMAIOR EPISCOPO ASTORICENSI, HISPANIARVM REGIS CONSILIARIO,

Fernandus Vaſquius Menchacenſis Senator Regius, S.

IVRIS CIVILIS, (Præſul ampliſsime,) ſummo in honore ſemper fuiſſe tam cognitionem, quàm interpretationem Cicero ſecundo officiorum author eſt, is enim uincula euelleret utilitatis uitæq́ communis, qui negligendum eſſe ius illud putaret, quo deſerto, aut oppreſſo, negligentius'ue adſeruato nihil ſanè eſſet, quod quiſquàm ſe habere certum, aut à patre accepturum, aut relictūrum liberis arbitraretur: quamobrem Iureconſulti domum ait, quaſi totius ciuitatis oraculum habendam eſſe, unde illius ſanctiſsimi, & æterni iuris naturalis, diuiniq́ ſpecificatio proficiſcitur. Omnes enim leges humanæ (quæ modò, hoc nomine dignæ ſunt) ab illa ſempiterna naturalis iuris ratione, quod natura omnia animalia docuit, ut deriuentur, neceſſe eſt, non aliter atq; aquarum riuuli à fonte, aut arborum rami ab ſtipite producuntur; ut quemadmodum truncus ille non multum utilitatis generi humano præberet, niſi uarii rami illinc diſtenti, fructus quaſi exinde deductos, aut mutuatos porrigerent; ita ius naturale, niſi à Iureconſultis, & legislatoribus, ſingulis rebus, & cauſis, legibus ſpecificè latis ſeparatim accommodaretur, non multum poſſet commodi afferre, nec ex integro dignoſci, non magis quàm ſi ex plurimarum frugum, aliarumq́ rerum miſtura ingentem aceruum accumulatum contemplaremur; res enim ſingulas in eo contentas introſpicere minimè liceret, niſi accederet, qui eas ita ſpargeret ac ſepararet, ut iam ſingulas per ſe intueri non eſſet difficile. Ingens ille uariarum miſtarumq́ rerum aceruus eſt, iuris naturalis imago, ex illaq́ rudi indigeſtaq́ mole, &

materia ius ciuile utiliſsimè fabricatus eſt, & diſpoſuit ea omnia, quæ humanæ uitæ conducunt, quibus rationibus ac utilitatibus motus hoc iuris ciuilis interpretãdi munus aggreſſus communi cauſæ, & utilitati aliquantulum à me conſultum iri ſperaui, tibiq; præſul digniſsimè, non minus pietate, & religione præclaro, quàm ſumma egregio eruditione hoſce libros De ſucceſsionum reſolutione dicandos curaui, non ignarus tibi nõ poſſe non eſſe gratos, non ſecus, quàm cuiq; docto uiro eſſe ſolent ea, quæ ad id literarum genus ſpectant in quo ipſe uerſatus ſit, qui ſi (ut ſpero) tibi placuerint, ſi abſteq; probatum iri, contigerit, Iucundiſsimum mihi erit, uigiliarumq; mearum ſat uberem fructum percepiſſe, uidebor quum enim parẽ gratiam referre nequeam tibi pro beneficiis, & fauoribus mihi abſte collatis, qui Archidiaconatu Bierdenſi abſte ornatus, & inſignibus aliis honoribus decoratus fuerim, grata recordatione, & æterna memoria iſthæc omnia colam, quandoquidem nobis ulterius prodire (quæ noſtra imbecillitas & curta ſupellex eſt) minimè datur. Vale Antiſtes humaniſsimè, ac illuſtriſsimè teq; Deus Optimus maximus ſeruet incolumen.

Venetiis. 5. Kal. Februarii. M D LXIIII.

D. FERNANDI VASQVII
MENCHACENSIS IVRECONSVLTI HISPANI IN SVMMO DOMINICAE REI PHILIPPI HISPANIARVM REGIS CATHOLICI PRAETORIO, SENATORIS,
DE SVCCESSIONVM RESOLVTIONE TRACTATVS LIBRI TRES.

§. PRIMVS.

1 *IVRANS non revocare teſtam. an poſſit illud revocare, & an fiat periurus, dubia pugna.*
2 *Voluntas primum locum, ſequentem veriſimilitudo, ultimum verba tenent.*
3 *Verba quorſum inventa.*
4 *Cauſa revocandi teſtam. iuſtitia non ex communi, ſed ex propria teſtatoris opinione iudicanda eſt.*
5 *Teſtamento poſteriore ſuperius infirmatur.*
6 *Teſtamento poſteriore ſuperius tollitur, licet 10 teſtes haberet, & etiam ſi de ſuperiore in poſteriore non meminerit.*
7 *Solennitati etiam addi nil poteſt.*
8 *Teſtis unius vacillatione teſt. vitiatur, niſi vacillans eſſet ſupernumerarius.*
9 *Teſt. factum ad pias cauſas cum 7 teſtibus infirmatur per poſterius teſt. factum ad pias cauſas cum 2. teſtibus.*
10 *Reſolui an teſta. à pluribus ſimul factum poſſit ex vol. unius.*
11 *Maioratum à viro, & muliere ſimul factum alteruter poteſt revocare, ſi fiebat per modum ult. vol.*
12 *Monachus non poteſt revocare ſuum teſta.*
13 *Reſolui non poteſt teſt. ſolo verbo etiam favore liberorum, contra Alex. & alios.*
14 *Cancellatione an nudis verbis reſolvatur teſt. diff. eſt contra Alex.*
15 *Liberorum conſenſus non prodeſt ad teſta. revocandum.*
16 *Reſolvitur teſt. prius per poſterius non ſolenne, quo ad parentes.*
17 *Reſolvitur prius per poſterius teſta. etſi in priore eſſet ſcriptus filius, aut pia cauſa.*
18 *Animæ favor non impedit, quin prius teſt. poſteriore tollatur.*
19 *Pia cauſa ſufficiens ſolemnitas in poſteriore teſt. interveniente, tollit teſt. ſuperius ſolenne.*
20 *Principis interventu factum teſta. tollitur poſteriore.*
21 *Iuratum teſta. poſteriore tollitur.*
22 *Reſolvitur prius per poſterius teſtam. etſi in priore eſſent liberi ſcripti.*
23 *Verbis non reſolvitur prius teſtam.*
24 *Monachiſmum an infirmet teſtamen.*
25 *Reſolvatur prius teſtam. per poſterius ſuaſu ſcripti heredis factum, nec ne.*
26 *Teſta. facilius tollitur, quàm actus inter vivos*
27 *Teſta. poſterius habens ſolum teſtes ad perpetuam rei memoriam, tollet ſuperius.*
28 *Reſolvitur teſtam. in ſcriptis per poſterius nuncupativum*
29 *Reſolui poteſt ſuperius teſta. etiam ſi habeat clau. derog. per inferius teſt.*
30 *Clauſula derogatoria poſita in primo teſta. an poſteriore clau. generali revocetur.*
31 *Proteſtatio contraria facto illico ſequenti an proſit.*
32 *Teſta. iuratum non tollitur poſteriore teſt. ſimplici.*
33 *Clauſula derogatoria an noceat contractui ſequenti.*
34 *Pupillare teſtam. an codicillis tolli poſſit ingens pugna.*
35 *Intell. l. ſi in. C. fam. herc. & l. hac conſ. §. ex imperfecto. C. de teſta.*
36 *Teſtam. inter liberos eſt teſtatio mentis.*
37 *Militi par poteſtas in codicillis, & in teſtam.*
38 *Patris inter liberos ult. diſp. eiuſdem virtutis eſt, ſi fiat in codicillis, ac ſi fieret in teſtam.*
39 *Teſtam. minus ſolenne valet etiam quoad nepotes ex filia, cum communi opinio. contra Barb.*
40 *Teſtam. minus ſolenne inter liberos etiam exhæredates valet.*
41 *Teſtam. etiam minus ſolenne valet inter filias, quæ ex forma ſtatuti patri non ſuccedunt.*
42 *Suitas non extinguitur in filia, quæ ex forma ſtatuti ſuccedere non poteſt patri ab inteſtato, contra Fulgo. Alex. Boerium.*
43 *Teſtam. etiam quinque teſtibus factum inter liberos, an valeat, quoad legata extraneis relicta. egregia quæſtio.*
44 *Teſt. etiam codicillari patrisfam. inter liberos valuerit, nil refert, niſi quoad extraneos. nova declaratio.*
45 *Teſtam. minus ſolenne factum a liberis inter parentes, non valet cum communi opinio, contra Curt. Iun. & Boerium.*
46 Lex quando extendenda.

Poſtquam de ſucceſſionum creatione, ac ſubinde de earum progreſſu ternis libris peregimus, conſequens eſt, ut totidem tomis earum reſolutionem definiamus, ac primum omnium ſpecies, quibus reſolvitur teſtamentum, enumeremus.

QVUM omnes res humanas tribus partibus natura conſtare, initio, progreſſu, & interitu, in comperto ſit, quumq; artem ex Iure conſultorum philoſophorumq; pręceptis naturam imitari expediat, plenam ſucceſſionum materiam ad huiuſcemodi imaginem tradere animus fuit. atque ita earum creationem tribus libris, totidemq; ſuum progreſſum peroravimus. reſolutioné, interitumue ternis quoque codicibus peracturi, nec enim in rebus duntaxat corporeis, uerum in reliquis quoque, quę cerni, aut attingi nequeunt (quales eſt mẽs, aut animus) eũdẽ ordinẽ, ſortemq; intueri licet, teſte Lucretio de natura rerũ li. 3. ſic modulante.

Creatione, progreſſu, et interitu, ſeu reſolutione omnes res tam corporeæ quàm incorporeæ conſtare.

Præterea gigni pariter cum corpore, & una
Creſcere ſentimus, pariterq; ſeneſcere mentem.
Nam velut infirmo pueri, teneroq; vagantur
Corpore; ſic animi ſequitur ſententia tenuis.
Inde ubi robuſtis adoleuit viribus ætas,
Conſilium quoque maius, & auctior eſt animi vis.
Poſt ubi iam validis quaſſatum eſt viribus æui
Corpus, & obtuſis ceciderunt viribus artus,
Claudicat ingenium, delirat linguaq;, mensq;.
Omnia deficiunt, atque uno tempore deſunt.

Mens creatur, progreditur, & debilitatur.

Poſt creationis ergo,& progreſſus partes abſolutas, reliquum eſt,ut ultimam partem,quę ad reſolutionem ſui interitum ueigit, aggrediamur, quibus peroratis more iureconſulto geſtiſſe uidebimur,qui in l.2.ff.de origine iuris ſcripſit,id perfectum eſſe quod ex omnibus ſuis partibus conſtaret,nec tamen ad operis iactationem, quam ad ſolius ordinis commendationem iſtorum nos meminiſſe quiſquam putauerit. Denique quum inter reliquas morientium diſpoſitiones teſtamenti ſpecies principem locum tenere uocatur, de teſtamentorum reſolutione in primis agemus, ac deinde ad reliqua properabimus.

1 Iurans non reuocare teſtam. an poſſit illud reuocare, et an fiat periurus dubia pugna.

Caſus 1.† Teſtator pōt reuocare teſtamētum perfectū, licet iuraſſet ſe non reuocaturum.glo.in c.ultima uoluntas.13.q.3.& ibi Arch.Bart.in l. duobus.§. idem reſpondit.ff.pro ſocio.eſt commun.opin.ſecundum Alex. in l.ſtipulatio hoc modo.nu.5.ff.de uerb.oblig.eſt commun. ſecundum Corne.conſi.224.lib.4.Couar.in Rub.de teſtam. part.2.num.15.eſt commun.ſecundum Alciat.in c.cum cōtingat.num.39.de iureiur.Curci.conſi.33.num.21. & iſto caſu teſtator non eſt periurus.Bart.in l.ſi quis pro eo.nume.4.ff.de fideiuſ.eſt communi. ſecundum Angel.de Gambelion.de teſtam. in parte, & iurauit non reuocare. eſt commun.Secundum Cyn.in l.1.in ſi.C.de ſacroſan.eccle.

Contrariam partem,ut teſtator hoc caſu ſit periurus, eſt commun.opin.ſecundum Prouum.in c.ſi.col.ſi.de procur.in 6.Alciat.in d.c.cum contingat.num.77.& eſt commun.ſecundū Mayn.in l.nemo poteſt immutare.nu.93.ff. de reg.iur.eſt commu. ſecundum Socin l.ſtipulatio hoc modo.num.50.ff.de uerb.obliga.ubi ait,ꝙ prior opin.commun.eſt legiſtarum.altera uero eſt commun. Canoniſtarum.quid dicendum? Et ſanè ut harum partium,& ſententiarum neutra(ut nobis uidetur) ſimpliciter uera eſt, ita utraque aliqua ex parte defendi poteſt.† namq; in rebus humanis uoluntas agentiū, primum locum tenet, alterū ueriſimilitudo,tertium uerba.primū probatur in l.Obligationum ſubſtantia.ff.de act. & oblig.l. Non ſolum.eod. tit.l.An inutilis.ff.de acceptil.3.& ferè per totum.C.plus ualere quod agitur l.3.C.de lib.pręt.Secundum probatur in l.penul.uerſi. cogitaſſe. C. de impub l. Ita ſtipulatus. uerſ.Sabinus.uerb.ex mente.ubi not.Paul.Caſtr. & Iaſ.ff. de uerb.obli.l. Hæredes mei.§ Cum ita.ubi optimus tex. ff ad Trebel.l.Cum acutiſſimi.C.de fideicom.l.Generaliter.§.Cum autem.C.de inſt.& ſubſ.l. Cū auus.ff.de cōdi. & dem.optimus tex.in l.3.C.de inof.teſta.in quibus quidem iuribus,& potiſſimum in d.§. Cum ita,recedimus a proprietate uerborum,ut mentem ſequamur non ſolum certam,& indubitatam (nam hoc parum erat) ſed etiam ueriſimilem tantum,aut coniecturalem. Vltimum probatur in l.Non aliter.ff.de lega.3.l. Labeo ff.de ſupellect.leg. l.unica.§.Sin autem ad deficientis.C.de cad.tol.† uerba.n. (ut Cicero ait in oratione pro Aulo Cęcina) reperta ſunt non quæ impedirent, ſed quæ indicarent uoluntatē, ſicq; ſi de tali uoluntate certe, aut ueriſimiliter apparuerit, poſt habitis uerbis,ei ſtandum eſt,ut & refert Cagnolus de reg.iur in l.ſemper in obſcuris. num.5. Vnde qui teſt. fecit.iurauitq; id non mutare,ſiquidem re uera,uel nulla noua cauſa,& iuſta teſtamenti mutandi orta eſt, uel cum retro iam fuiſſet,denuo detecta non eſt,non uideo quonam modo teſta.mutare queat,quin periurus fiat.ꝙ ſi re uera orta eſt noua cauſa,uel cum antea eſſet occulta, tamen denuo detecta eſt.æquiſſimum eſt teſtatorem poſſe teſtam.mutare, nec per hoc periurum uideri. quid enim ſi hæres teſtatoris uxorem compreſſerat? quid ſi eius uitę inſidiabatur? uel aliter inter eos culpa ipſius hęredis exortę fuerunt inimicitię capitales? certe in omnibus his ſpeciebus,& ſimilibus inhumanum,ac inciuile eſſet teſtatorem compelli in eadem uoluntate perſeuerare, illumq; indignum,& immeritum lucro,& non potius malo affici. quid ergo. ſi ea cauſa.quæ denuo, uel delecta, uel nata fuit,non erat ſatis iuſta,aut efficax, ſed tamen ipſi teſtatori ſatis iuſta,ac efficax uiſa fuit,ac ideo teſta. mutauit? & quidem nec tunc periurus uidebitur.nam id non quidem ꝙ eſt ex communi hominum uoluntate, aut iudicio, ſed quod ex propria cuiuſcunq; teſtatoris opinione iudicandum eſt. arg.l.quia poterat.ff.ad Treb elegans tex.in l.quæ ſub conditione.in prin.ff.de condi.inſt.cū enim iuramentum illud ſit interpretandum,ut ceſſet,quando iuſta cauſa denuo uel orta,uel detecta eſt.arg.tex. not.in l. ſi.C.de no.nume. pecu.c.cum M Ferrarienſis de conſti.& quę pleniſſime tradit And.Tiraq.de cauſa ceſſ.par.1 quasi tunc cōſenſus iurantis deficiat, ut d.l.ſi.& d.c.cum M.ſuperest,ut tranſgreſſio iuramenti poſtea ſequuta non tam ſenſui,& menti iurantis,quam uerbis duntaxat pugnare uideatur,id quod in conſideratione non eſt, ſicq; periurium non ſit. Ergo cum iuſta cauſa ſit ea, quæ ipſi teſtatori iuſta uiſa fuit.ſupereſt,ut de tali iuramento,uel periurio in foro contentioſo quæri non poſſit.l.2. C. de reb. credi.ꝙ ſi de conſcientia quoad Deum egerimus,inculpatus erit.ſi quidem cauſa,uel iuſta erat, uel teſtatori iuſta uiſa fuit.ꝙ ſi nec iuſta erat,nec iuſta ei uidebatur, tunc periurus erit,& ſecundum has diſtinctiones ſuperiores uarietates conciliari & poſſunt,& debent.

4 Cauſa reuocandi teſta. iuſta non ex commun, ſed ex propria teſtatoris opinione iudicanda eſt.

5 Teſta. poſteriore ſuperius infirmatur.

Caſus.2.† Teſtamentū initio rite,& recte factū,poſtea ſolet infirmari per alterius teſtamenti factionē.cum duobus.n.teſtamētis paganorū nullus pōt decedere.§.poſteriore inſt.Quibus modis teſtam.infir.l.Sancimus.C.de teſta.l.ſi quis priore.ff.ad Treb.l.ſi iure.l.Si quis in prin.teſtamenti.ff.de leg.3.Id quod intelligendum eſt,dummodo poſterius teſtamentum firmum ſit,aliter enim prius teſt. non uitiaretur.firmū teſtamentū, inferius accipere debemus, quādo aliquo caſu ex eo hęreditas adiri poſſet,etſi poſtea adita non fuerit,ſiue morte hæredis ſcripti id acciderit, ſiue quòd defecit conditio, ſub qua inſtitutus fuit, ſiue alia quauis ratione, ut dd.ll. Id quod facilius procedit,quando in poſteriore teſtamento aliquid,quod liberis teſtatoris utilius erat,diſpoſitum fuit,ut ex communi op.reſoluit Corneus conſi.31.num. 19.li.2.† Idem ſi in eo inferiore teſtamento nominatim ſuperiori teſtamento derogatum eſſet,ſecundum eundem (id quod more tabellionum plerunque fit) per poſterius autem teſtamentum,ꝙ prius teſtamentum euanuiſſe uideatur,procedit,etiam ſi id teſtator non expreſſerit, quia de priore teſtamento nullam mentionem fecit, & etiam ſi in priore teſtamento uiginti forte teſtes interfuiſſent,ut tradunt communiter Doct.in d.§.Poſteriore,& in d.l.Sancimus.tenet Corneus ubi ſupra Couar. epiſcop. ciuit. in rubr. de teſtam.par.1.fol.3.in pr. & Corneus conſi.21.num.10.li.4. qui alios allegat Bart. in l.hæredes palam §. ſi quid poſt. ff de teſtam.Alex.conſi.103.lib.4.Decius conſi.264.nu.1. Pariſius conſi.62.lib.2.nume.9 & conſi.46.lib.3. num.19. cuius rei ratio illa eſt,ꝙ† formæ a lege in teſtamētis ordinandis inductæ nihil poteſt addi non magis, quàm detrahi.Bal.in l.ſi.col.2.ff.de ſuis,& legit.Philippus Decius num.12.in l.hac conſultiſſima.C.qui teſtam.fac.poſſ. Iaſ. in l.1.ff.de lib.& poſth.num.25.Paulus Pariſius conſil.19. num.184.lib.2.Iaſ.in l.Nemo poteſt.lect.2.num.15.ff. de lega.1.& ibi Ioannes Annibal numer.13. cuius rei non inelegantes effectus recenſui .T. §.14.nume.109. cum pl. ſeq.uerſ.dum autem diximus.Vnde numerus teſtium,qui fuerat ſuperadditus ultra ſolennem a lege requiſitum, quaſi pro ſuperuacuo haberi debet,ut in ſimili dixit tex. in l.Cornelius.ff.de hęr.inſt.& in l.uerba hęc.ff.de condi. inſt.& ideo cum nihil operetur,non impediet,quo minus poſteriore teſtamento ſolenni ſuperius rumpatur,non ſecus,† quam ſi ſolēnem tantum numerum teſtium habuiſſet.arg.dd.ll.proinde non minus utiliter, quàm noue dicebam,cum in quodam teſtamento decem teſtes adhibiti eſſent,& poſtea unus ex eis circa contentorum in teſtamento depoſitionem uacillaret, id teſtamentum in reliquorum teſtium legitimis depoſitionibus ſuſtineri, neq; huic rei impedimento eſſe ſuperadditam illam ſolennitatem ex regula præmiſſa, & per rationē.l.1.in prin.C.de rei uxorię act. quamuis conſtet per unius tantum teſtis uacillationem, quando ſolennis tantum numerus affuit,

6 Teſta. poſteriore ſuperius tollitur licet 20. teſtes haberet, & etiam ſi de ſuperiore in poſteriore non meminerit.

7 Solemnitati ea non addi nil poteſt.

8 Teſtis unius uacillatione teſt. uitiatur niſi uacillans eſſet ſupernumerarius.

2 Voluntas primum locum, ſequente ueriſimilitudine, ultimum uerba tenent.

3 Verba quando ſunt inutilia.

fuit, teſtamentum uitio dari, ut ex cõmuni opinione re-
9 ſoluit Corneus conſilio 232. nu. 1. lib. 1. Vnde teſtam.
ad pias cauſas factum corám ſeptem teſtibus reuocatur
per ſecundum factum ad pias cauſas coram duobus teſti
bus. ita Paulus conſi. 327. dubium lib. 1. Iaſ. in l. ſi ita ſcri-
ptum. num. 29. ff. de leg. 1. Alex. conſ. 146. uiſo. lib. 2. ut re-
fert & ſequit Cobas Rub. ubi ſupra, cui adde ipſum Ale-
xan. conſil. 105. nume. 6. lib. 4. & conſil. 163. numer. 2. lib. 7.
Pariſi. conſil. 34. lib. 2. num. 4. quod ſi tres fratres ſimul fece-
runt teſtamentum per unum, vel duos eorũ, an tale teſta
mẽtum poſſit reuocari diſputat Philippus Corneus poſt
alios, quos refert in conſil. 159. num. 1. lib. 4. qua in re nos
10 in hac ſumus ſententiam, vt reuocari poſſit, & in eo tan-
tum quæſtio erit, an quoad partem, & hereditatem tan-
tum reuocantis, vel reuocantium id teſtamentum reuo-
catum videatur, an etiam & quo ad hæreditatem, vel hæ
reditates illius, vel illorum, qui non reuocauerant, & ma
gis eſſe videtur, vt quoad eos firmum manſit teſtamen.
quaſi tot teſtamenta eſſe videantur, quot erant perſonæ
teſtantiũ arg. l. Licet. C. De pactis l. Scire debemus in pr.
ff. de verb. oblig. quod intelligo, ſiue reuocatio fieret in ui
ta omnium, ſiue etiam poſt mortem alicuius, vel aliquo-
rum ex eis. facit, quia alias non eſſet libertas in teſtõ re-
uocando. quod eſſet contra l. ſi quis in principio teſtamẽ
ti. ff. de lega. 3. l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de uerb.
oblig. cum ibi late traditis. l. Pactum, quod dotali. C. de pact.
11 l. Pactum dotale. C. de collatio. vnde cum illuſtris Comes
de la Gomera, & eius vxor ex bonis communibus maio-
ratum denuo, & ſimul in eadem ſcriptura in perſona filij
maioris natu conſtituiſſent, & poſt mortem mariti uxor
maioratũ reuocaſſet dubitabatur, an reuocatio valeret,
& caſu quo ualeret, an teneret, quoad partem tantum re
uocantis, an etiam quoad partem coniugis. & quidem re-
uocationem ualere reſpondi per prędicta, & per l. Tauri-
nam. 44. quę incipit El que hiziere. Talé autem reuoca-
tionem tenere, quoad partem tantum reuocantis, non &
quoad coniugis portionem, de quo per doct. in d. l. licet,
limita, ut non procedat, quando de mandato utriuſque
coniugis commiſſarius faceret teſtam. nam tunc ceſſaret
12 reuocatio ab eodem facienda, argumen. Taurinę. l. 35. cũ
præc. & ſeq. monachus vero teſtam. ante monachiſmum
factum reuocare non poteſt. ita Abb. num. 61. in c. in pre-
ſentia de prob. Ang. & Imo. l. in l. 1. ff. de teſta. Iaſ. in auth.
ſi qua mulier. num. 27. C. de ſac. eccl. Decius in d. c. in præ
ſentia num. 63. Denique teſtam. non ſolum per poſterius
teſtam. ſolenne, aut non ſolenne factum ab eo, qui libe-
ros habebat, infirmatur, vt placuit Alexandro in conſil.
104. lib. 2. ſed etiam ſi ſimpliciter declaraſſet ſe nolle teſta
mentum ſuum valere, prius teſtam. quaſi fauore liberorũ
infirmaretur ſecundum eum, vt ſic iſto caſu non habeat
13 locum, ſed limitentur. l. Militis codicillis. §. Veteranus. ff.
de mili. teſtam. & §. ex eo. Iuſt. Quibus modis teſta. infir. l.
ſi. ad finem & l. proxime. ff. de his, que in teſtamen. delen
tur. & quæ late tradunt Pariſius conſil. 35. lib. 2. num. 14.
& Corneus conſi. 39. lib. 2. & conſi. 149. num. 6. lib. 2. & idẽ
Alex conſ. 159. nu. 5. lib. 7. quæ. ll. generaliter uolunt, etiã
ſi teſtator expreſſerit ſe nolle ut primum teſtamentum
valeat, adhuc valiturum eſſe, nec uſpiam legitur id ceſſare
fauore liberorum, uel aliorum ab inteſtato uenientium.
Quinimo id eſſet contra generalitatem d. §. Veteranus. &
d. §. ex eo. maxime cum rari ſint homines, qui nõ habeãt,
aut habere poſſint legitimos ab inteſtato hæredes & ni-
hilominus dicta iura generaliter diſponunt, quod tale te-
ſtamentum non deſinit ualere, etiam ſi teſtator expreſſe-
rit, quòd id reuocare uolebat, & reuocabat, & etiã ſi adie
cerit, quia ab inteſtato mori malebat, & licet liberorum
fauore cum ſolennitate teſtandi diſpenſatum reperiatur,
tamen non reperitur diſpenſatum in ſpecie noſtra. itaq;
ſatis, ſuperq; eſſe debet, ſi poſterius teſtamentum minus
ſolenne fauore liberorum cũ duobus teſtibus & valeat,
& ſuperius teſtamentum infirmet, abſque eo quòd etiam
denuo introducamus, ut etiam ſi pater familias nullũ po-

Teſt. factũ ad pias cauſas cũ. 7. teſtibus infirmatur per poſterius teſtam. factũ ad pias cauſas cum. 2. teſtibus.

Reſolui an teſta. a pluribus ſimul factum poſſit ex volu. vnius.

Maioratum à viro, et uxore ſimul factum alterum ter põt reuocare, ſi ſe bat per mo- dũ ult. vol.

Monachus non põt reuocare ſuũ teſta.

Reſolui nõ poteſt teſt. ſolo verbo, etiam fauore liberorũ cõtra Alex. & alios.

ſterius teſtamentum perfecerit. aut etiam inchoauerit,
ſed ſolo uerbo prius teſtamentum infirmum eſſe iuſſerit,
ex eo ſolo infirmetur, ex capite noſtro hanc ſpecialitatẽ
introducentes, & eam alteri ſpecialitati ſuperaddẽtes cõ
tra l. 1. C. de dn. promiſ. Vnde apparet ſuſpectum eſſe,
14 quod idem Alex. con. 159. num 2. nu. 9. lib 7. ſcripſit, quòd
non refert nudis uerbis, an cancellatione prius teſtamen
tum infirmetur. nam id uerũ non eſſe conſtat ex. d. §. Ve-
teranus, & d. §. ex eo. iuncta l. 1. cum duabus ſequẽtibus.
ff. De his. quæ in teſta. delentur. & inter cancellationem,
& nudis uerbis factam teſtamẽti reuocationem, eſt ratio
non inelegans differentiæ, quam ſuprà expoſuimus. §. 11.
Apparet etiam, an uerum ſit, quod Corneus. conſi. 31. nu.
17. lib. 2. ſcripſit. firmans ſuperius teſtamentum per poſte
rius minus ſolenne non infirmari etiam de conſenſu libe
rorum. etenim teſtamenti factio publici iuris eſt, quod 15
non ſubiacet liberorum, aut priuatorum arbitrio. l. 3. ff.
de teſtam. iuncta. l. Priuatorum. C. De iuriſdi. omnium
iudi. l. Ius publicum. ff. De pact. ſicq; ſi poſterius teſtam.
minus ſolenne etiam eam ſolennitatem, quę inter libe-
ros deſideratur, non habebat, non quidem ualebit, & lon
ge minus ſuperius infirmabit ut. dd. ll. & all. quod ſi ſolenni-
tatem tãtũ, quæ inter liberos ſufficere ſolet, habebat, ſed
liberi in eo ſcripti non fuerunt (forte enim erant emanci 16
pati, uel naturales tantum) & tunc ſimiliter id teſtam. nõ
tenebit, & longe minus ſuperius uiolabit etiam de con-
ſenſu liberorum, ut diximus. Quòd ſi in tali teſtam. liberi
ſcripti fuerunt, ſed ſimul cum extraneis, tunc etiam con-
ſenſus liberorum nõ efficiet, ut quoad extraneos ualeat
iuxta. l. Hac conſultiſſima. §. Ex imperfecto. ff. De teſtam.
l. ſi. C. fam. her. ſed cum ualeat quoad liberos, prius te- 17
ſtam. infirmabitur. & tenet Corne. conſi. 174. nu. 6. lib. 2. &
conſi. 88. nu. 1. lib. 3. Teſtamentum tamen ſolenne per mi-
nus ſolenne ſolet reuocari ex parte, hoc eſt, quoad lega-
ta, quæ nuda uoluntate infirmãtur. l. 3. §. fin. l. Ex parte. ff.
De adim. lega. l. Plane. 1. in pr. ff. De legat. 1. l. Si iure. ff. De
lega. 3. quod vt procedat, dic ut plene per Paulum Pariſiũ
conſi. 35. lib. 2. num. 21. teſtam. tamen poſterius tollit ſu-
perius, etiam ſi in eo eſſent inſtituti filij teſtatoris per
generalitatem legum, de quibus ſuprà mentionem habui 18
mus, ut plene diſſerit Pariſius conſi. 34. lib. 2. num. 56. qua
ratione idem reſpondendum erit, etiam ſi in priore teſta
mento eſſet inſtituta cauſa pia per generalitatem. dd. ll.
& quia hi duo caſus non eſt cur non ut in reliquis ita &
in hoc parificẽtur. An autem aliquo caſu primum teſtam.
per poſterius minus ſolenne factum inter liberos tolla-
tur, tradit plene Pariſius conſi. 34 lib. 2. num. 45. vltra Ale 19
xan. ubi ſupra, quod dic ut proxime diſſeruimus. denique
per poſterius teſtam. ſolenne relicta in priore etiam pro
anima reuocantur ex generalitate. dd. legum, ut reſoluit
Corne. conſi. 21. num. 14. lib. 4. Pariſius. d. conſil. 34. nu. 33.
cũ ſeq. In ſumma ut teſtam. prius per poſterius minus ſo-
lenne, etiam fauore liberorum, nõ infirmari tenuerimus,
ita quoque, reſpondendũ eſt etiam piæ cauſę fauore non
infirmari per ſuperiorem ęquiparationem. quod intelli-
gendum eſt, quando in poſteriore etiam ea ſolennitas, 20
quę ad teſtamenta ad pias cauſas ſat eſſe ſolet, non inter
fuit, nam ſi interfuiſſet, ſecus eſſet. Vnde quod Alex. con
ſil. 105. num. 6. lib. 4. & conſil. 163. num. 2. cum ſeq. lib. 7. ſcri
pſit, in hunc ſenſum admitti poteſt, licet ſimpliciter acce-
ptum ſuſpectum foret. Et primum per poſterius infirma-
ri, etiam ſi prius teſtam. corám Cæſare factum fuiſſet, re- 21
ſoluit Cobas Rub. de teſtam. in rub. parte. 1. fol. 3. idemq;
futurum etiam, ſi prius teſtam. eſſet iuratum. nam adhuc
per poſterius ſolenne infirmaretur, ut ex communi & ue
ra op. reſoluit Cobas Rub. vbi. ſ. & tradunt communiter 22
doct. præſertim Alex. in l. Stipulatio hoc modo concepta.
ff. De uerb. obliga. licet teſtator periurus fiat ſecundum
eandem communem op. quam nos ſimpliciter veram nõ
eſſe, licet aliquo caſu defendi poſſet, docuimus. ſ. & in. §.
18. ex ſuperioribus etiam apparet ſuſpectum eſſe, quod
Gul. Bened. in c. Raynutius. de teſtam. par. 1. fol. 179. nu.

Cancellatione, an nudis verbis reſoluatur teſta. diff. eſt contra Alex.

Liberorum cõſenſus nõ prodeſt ad teſta. reuocandum.

Reſoluitur teſta. prius p poſterius non ſolenne quoad partem.

Reſoluitur prius per poſterius teſta. & ſi in priore eſſet ſcriptus filius, aut pia cauſa

Animæ fauor non impedit, quin prius teſta. poſteriore tollatur.

Piæ cauſæ ſufficiens ſolennitas in poſteriore teſta. interueniens tollit teſta. ſuperius ſolenne.

Principis interuentu factum teſta. tollitur poſteriore.

Iuratum teſta. poſteriore tollitur.

Reſoluitur prius per poſterius teſt. & ſi in priore eſſent liberi ſcripti.

88. ſcripſit firmans teſtament. poſterius etiam ſolenne
non tollere prius teſtam.in quo filij erant ſcripti, niſi de
ipſis fieret expreſſa mentio,quod eſt contra generalitaté.
d.§.poſteriore cum conc.ſ.all. & contra ea,quæ ſupra di-
23 ximus . Idemq; ſi teſtator coram teſtibus ſeptem dixerit
Verbis non reſoluitur prius teſta.
ſe nolle teſtamentum ſuum ualere,& præterea adiecerit,
ſe inteſtatum velle mori,an reuocetur teſtamen.diſputat
Corneus conſil.174.num.3.lib.2. qua de re nos firmiamus
eſſe tex.in d.§.Veteranus. qua de re per Pariſiũ conſi. 46.
num.19.lib.3.& Decius conſi.264.num.1. Guiliel. Bened.
in d.c.Raynutius par.1.fol.181.num.9.And. Tiraq. in.l.Si
vnquam.C.De reuo.don.pag.271.nu.256.verum licet po-
ſtea hæreditas adita non fuerit , tale teſtam. non deſinit
ualere,quoad hunc effectum,ut prius teſtam.infirmatum
eſſe intelligatur,ut per d.§.Poſteriore cum conc.tradunt
doct.ibi & Alex conſil.37.num.1.lib.1.& conſi.87. num.2.
lib.3.& Benedictus ubi ſupra pag.181.par.1.nu.7. in ſum-
ma teſtaméium,ꝙ filij ſui prẹteritione uitio datur , & fi-
24 lij emancipati prẹteritione periclitatur turpitudine ip-
Monachiſmus an infirmet teſt.
ſorum, quemadmodum ſuſtineatur docet eleganter Ema
nu.à Coſta in.l.Gallus.§. & quid ſi tantum.parte.3. num.
170 cum.30.ſeq. vbi etiam quo modo per ipſorum ingra-
titudines ſuſtineatur.& aliquid per Alex.conſi.57.num. 2.
25 lib 4.& an teſtam per mouachiſmi ſuperuétũ infirmetur,
Reſoluitur prius teſt.a. p poſterius ſuaſu ſcripti heredis factum, nec ne.
tradit plene Cubas Rub. de teſtam. in c.2.nu.5. cum ſeq.
ubi etiam diſputat, an filij ſtatim poſſint petere legitimã.
& an ſuperius teſtam.per poſterius,uel per uolũtatis mu
tationem ſuaſu agnatorum factam infirmetur, quando in
primo erant ſcripti legitimi hæredes, tradunt plene De-
cius,& alij per eum relati conſi.489.nu.1. hoc autem ex-
peditũ eſt teſtamẽ. longe facilius,quam actus inter uiuos
26 reuocari,ut per Andr. Tiraq. in l.Si unquam C. De reuo.
Teſta. facilius tollitur, quam actus inter viuos.
don.pag.108.num.52.& pag.178.nu.181. vbi docet quãto
facilius teſt.quã donatio reuocetur.teſt. vero ſolenne ꝙ
reuocetur per poſterius minus ſolenne factum ad pias
cauſas,communis op.eſt.ut per Corn.conſi.55.lib.4.num.
27 1. quod intelligo dummodo adſit ſolennitas neceſſaria in
Teſta.poſterius habens ſolum teſtes ad perpetuã rei memo. an tollat ſuperius.
teſtamentis ad pias cauſas. & an ſuperius teſtam. per in-
ferius, in quo erant teſtes tantũ ad perpetuam rei memo
riam,tollatur,tradit Corneus conſi.157.lib.4.num 1.

Caſus tertius . Teſtaméium ſolenne tollitur per poſte
rius teſtamentum ſimiliter ſolenne , etiam ſi primum te-
ſtam eſſet conditum in ſcriptis,poſterius uero eſſet nun-
cupatiuum per generalitatem. l. Hæredes palam in pr. ff.
De teſtam.§.fin.Inſt.de teſtam.l.Hac conſultiſſima.§. Per
28 nuncupationem.C.De teſtam. iuncto. §. Poſteriore Inſt.
Reſoluitur teſta.m ſcriptu per poſterius nuncupatiuum.
quib.mo.teſtam.infir.l.Si quis priore.ff.Ad Treb. cum ſi-
mi.& in ſpecie reſoluit plene Alex.conſil.205.nume.1.lib.
4.id quod iure regio difficilius videtur, cum eo iure lon-
ge maior ſolennitas in teſtamento in ſcriptis,quàm in te-
ſtam.nuncupatiuo requiratur,ut in l. 3. Tauri. iuncta. l.1.
tit.2. delos teſtam.libr.5. ordi.adhuc tamen. idem & iure
regio tenendum eſt. nam & iure communi maior ſolenni
tas in ſcripto,quàm in nuncupatiuo deſiderabatur.l. Hac
conſultiſſima.C. De teſtam. in pr.iuncto.§.fi.eiuſdem le-
gis.ergo.&c.

29 Caſus quartus,teſtamentum ſuperius ſolenne tollitur
Reſolui poteſt ſuperius teſta. & ſi hñat clau. derog.per inferius teſt.
per inferius,etiam ſi in ſuperiore eſſet clauſola derogato
ria, ſi tamen nominatim etiam illius clauſulæ facta fuit
mentio in teſtamento poſteriore. iſta eſt uera,& commu
nis op.quam tenent Bar.& omnes,præſertim Alex.& Iaſ.
in utraq; lectione in l.Si mihi,& tibi.§ In legatis ff De le
ga.1.plene Bar.in.l. Si quis in principio teſtamenti.per il
lum tex.ff.de lega.3.Alex.Corneus, Iaſ. & alij in l.Sanci-
mus.C. de teſtam. Intellige tamen, quòd ſi in poſteriore
teſtamento dixi,pœnitet me prioris uoluntatis , & nihil
vltra adieci , adhuc nominatim à priore voluntate , quæ
clauſulam derogatoriam habebat, receſſiſſe non videor.
quòd ſi adieci pœnitet me prioris uolũtatis , & uolo hãc
poſteriorem uolontatem, & diſpoſitionem ualere , tunc
30 ſuperior euaneſcit, & poſterior ſola ualebit.vtrunq; uo-
Clauſula derogatoria poſita in priore teſt. an poſteriore clau. generali reuocetur.
lunt Bar.num 8.& ibi reliqui in.d.l.Si quis in principio te
ſtamenti.ff.De lega 3. quid autem,ſi priore teſtamento cũ
clauſula derogatoria facto , poſterius teſtam. feci,in quo
poſui clauſulam generalẽ caſſans, & irritans &c. an prior
illa clauſola derogatoria ſublata videatur ? Et ſunt,qui
uelint ſublatam eſſe,quando vnicum tantum teſtam.præ-
ceſſerat quaſi tunc ſatis nominatim facta ea reuocatio vi
deatur,eo ipſo quòd ad illum tantum teſtam.referri pote
rat , & ſic per relationem ad aliud certa & nominata vi-
deatur reuocatio . arg. in ſimili in. l. 2 C. De li. & poſth.
§.Nominatim.Inſt.de exh. lib. quòd ſi plura teſtamenta
præcederent, tunc diuerſum foret . qua de re plene per
Iaſ.in.d.l Sancimus,& melius per Alex.conſi.25.num.2.li.
3. Quòd ſi in clauſula derogatoria præcedente adiectum
erat,vt poſterior uoluntas non ualeret,niſi in ea appone
retur illa dominica oratio pater noſter &c.an rumpatur,
& reuocetur per poſteriorem uoluntatem , in qua ſolum
eſſet clauſula generalis caſſans,& irritans &c. tradit ple-
ne Corne conſi.174.num.1.lib. 2. denique ea clauſula de-
rogatoria,ſi quãdo talem hæreditatem adiero, proteſtor
metu me id feciſſe,ſi poſtea adiui hereditatem in continẽ 31
Proteſtatio contraria facto ipſo ſequenti an proſit.
ti , an ipſo iure liber ſim ? & quid ſi adiui ex interuallo ?
& quid ſi nullam habebam iuſtam cauſam ſuſpicandi me
compulſum iri ? Tradit plene Iaſ. poſt alios in l. Qui in
aliena.§ fi.col.4 ff.De acq.hæredit. & de ſimilibus prote-
ſtationibus plene per glo. in l.2. verbo conteſtatione.C.
De his,qui per metum iudi.gl.in l.In omnibus.ff.De reg.
iu. gl in c.fi.gl.1.de appell.gl.in c cupientes.de elect.lib.6.
Bar.in.l.De pupillo.§.Si quis ipſi prætori.ff. De ope.noui
nun.Alex ibi,& in.l.Qui in aliena.§.Celſus.ff. De acquir.
hær Bal.& idem Alex.in.l. Properandum.§. Sin autem.C.
De iudici.Cauſetus conſil.113.Ioanna filiam.col.2 Soci-
nus conſil 4.ſuper queſtione lib.3. Fernandus Loazes in
conſilio pro Marchi. de Velem, dubitatione. 1. ad finem.

Caſus quintus. Teſtm̃, ſuperius etiam ſi habeat clauſu
lam derogatoriam,tollitur per teſtam. poſterius etiã mi-
nus ſolenne per lapſum decennij,ut ſic.l.Sancimus.C.De
teſtam.dum loquitur ſimpliciter,induxitq;.vt prius teſta
men.firmum per poſterius etiam minus ſolenne tollere-
tur,accedente decennij curſu,extendatur,ut procedat,ẽe
ſi prius teſtam haberet clauſulam derogatoriã. quod pu-
to uerum, quia non tam extendi,quã re uera id compre-
hendere in ſui generalitate uidetur . & ſi recte aduertis,
utrobique par ratio eſt,cum tempus tam efficax & potẽs
ſit contra teſtamen.quod habuit clauſulam codicillarem,
quàm contra illud, quod eam non habebat . & ita in ſpe-
cie tenent Bal.Fulgoſius,& Paul.Caſtr in d.l Sancimus.li
cet contrarium tenuerit Aretinus,& Iaſ.ibi.Sed priorem
partem tenet idem Bal.conſi.40.ſicut ſapientiſſime li.2.&
conſil.15.viſo lib 3.ut refert Andr.Tiraquel.de prẹſcript.
§. 1. gloſſ. quarta. ad finem , qui neutram partem elegit .
In ſumma,teſtamen.ſuperius habens clauſulam derogato 32
Teſta. iuratum non tollitur poſteriore teſta. ſimplici.
riam expreſſam,uel tacitam (quẹ induci eo ipſo uidetur,
ꝙ iuratum fuit) non tollitur per poſterius teſtam.in quo
teſtator generaliter diceret,non obſtante quocunq; alio
teſtamento à ſe facto, & quẹcunq, verba derogatoria ha
bente , & etiam ſi adijceret , quia ea omnia pro expreſſis
haberi uult,ut ex cõi opinione firmat Feli. in c.accedẽtes
de prẹſcrip.& Cobas Rob.de teſtamẽtis par. 2 nume.20.
His proximum eſt,ꝙ verba derogatoria ad cõtractũ effi- 33
Clauſula derogatoria an noceat cõtractus ſequenti.
ciunt,ut contractus poſtea factus non ualeat, ſi ſit in con
trarium,niſi in eo fiat mentio illius clauſolæ,& proteſta-
tionis derogatoriẹ ita gl.in l.Pacta nouiſſima.C. de pac.
eſtq; communis op.ſecundum Curtium ſeniorem ibi nu-
me.24. Contrariam tamen partem,ut ea proteſtatio non
impediat ualiditatem poſterioris contractus , tenent ſub
quadam diſtinctione Butrigarius, & Bart in.d.l.Pacta no-
uiſſima. & hæc pars regulariter uerior eſt per.d.l. & l. Si
quis in principio teſtamenti. ff. de lega. 3. ſed prior pars
tenenda eſt,quando pars aduerſa expreſſim,uel tacite cõ-
ſenſerat in illa proteſtatione , uel clauſula derogatoria.

Caſus ſextus. Teſtam.qđ ab initio ualuit,poteſt inter-
dum poſtea infirmari per codicillorum interuentum , li-
cet

34 cet enim regulariter hæreditas neque dari, neque adimi
Pupillare teſta. an codicillis tolli poſſit, ingens pugna.
codicillis poſſit.l.2.C De codicillis.§.pe. Inſt. eod. tit.ta-
men ſi codicillus fiat à patre inter liberos, diuerſum eſt.
nam tunc per codicillos poteſt ſuperius teſtam.infirma-
ri. quale eſſet cum in ſuperiore teſtamento extraneum
quendam filio impuberi ſubſtituiſſem, deinde in codicil-
lis inter liberos factis,illo ſubſtituto reuocato, aliũ ſub-
ſtitutum dediſſem pupillarem. valeret enim hęc poſte-
rior ſubſtitutio pupillaris, ſuperiusque teſtam.pupillare
euaneſceret. ita tenent Barto.in l.Hac conſultiſſima.§.Si
quis autem.C.De teſta.Bar.& Cumanus in.l.2. ff.De in-
rup.Fulgoſius,& Paulus Caſtr. in.d.§.Si quis autem. idẽ
Bar.in l. Militis codicillis.ff. De mil.teſt. per illum text.
Alex.& Iaſ.col.3. in.d.§.Si quis autem. Aretinus in auth.
hoc inter liberos.C.De teſtam.Bened.in c. Raynutius de
teſta.verb.teſtam.1.colu. Alexan. conſil.146.lib.2. & con-
ſilio 104.colum. 2. eod.lib. Boetius,Deci.241.numero.2.
Contrariam partem,ut nec teſta. pupillare poſterius co-
dicillis à patre factum inter liberos (inter liberos intel-
lige, quando aliquis ex liberis teſtatoris erat ſubſtitutus
pupillariter)ualeat,nec tollat, aut infirmet priorem ſub-
ſtitutionem pupillarẽm de extraneo factam , tenent Bal.
Angel.Sal.& Corneus in. d.l. Hac conſultiſſima.§. Ex im-
perfecto.Imola in. d.l.2.ff. De ini.rup.Romanus conſilio
179.colum.3.qui hanc dicit communem opi. contra Bart.
Pro hac parte facit.l.Non codicillum.C.De teſtam.l.1.ff.
De iure codi.nam eo ipſo,ꝙ teſtator fecit pupillarem di
rectam,apparet eum uoluiſſe facere teſtam. non codicil-
lum.ergo ea ſubſtitutio neque ualebit ut teſtamento fa-
cta,quia defuerunt ſolennia,neque ut codicillis facta, qa
defuit voluntas. non enim voluit codicillari,ſed teſtamẽ
tum facere. Sed veritas eſt,ꝙ quantum ad teſta. inter
35 liberos , merum ius gentium ſpectatur,& exacta , atque
Intell.l.fi.C. fam. her. et l. Hac cõſultiſſ. §. Ex imperfecto. C. de teſta.
ſcrupuloſa teſtamentorum obſeruatio tam ceſſat,quam ſi
re uera introducta nunquã à lege ciuili fuiſſet. vt voluit.
l.fi.C.Fami.her.& d.§. Ex imperfecto. vnde ut in actibus
inter uiuos illa voluntas , quę duobus teſtibus proba-
tur, legitima quo ad ius gentium erat.l.Conuentionum.
&.l.Conuentiones &.l.Iuris gentium in pr. cum ibi ple-
ne not.ff.De pact.ita & id teſtam. inter liberos firmũ eſt,
ſi voluntas duobus teſtibus probetur.ſiue eam codicillũ,
ſiue teſtam. ſiue etiam epiſtolam teſtator appellauerit. d.
l.fi.ibi ſiue codicillus , ſiue epiſtola . vnde etiam ſi id per
36 epiſtolã ad abſentes miſſam teſtator ſignificaſſet tantun-
Teſtam. inter liberos eſt teſtamentum.
dem erit,ut ibi.& cum inter liberos ſit teſtam.nihil aliud
tale teſtam.eſſe intelligendum eſt,quam quędam volun-
tatis & mentis noſtræ teſtatio,ſeu declaratio,quæ utcun
que fiat,uim teſtamenti habet.argum.in pr.Inſt.de teſta.
dum ait teſtamentum dici poſſe quæcunq; mentis teſta-
tio,ſeu ſignificatio.& id mihi viſus eſt ſenſiſſe imperator
in.d.l.fi.dum ait, ſiue codicillus, ſiue epiſtola eſſe memo-
retur, quaſi vltimam diſpoſitionem a patre inter liberos
factam nihil omnino referat verum eam appellauerit te-
ſta.an codicillum, an epiſtolam. nam in omnibus caſibus
tantundem par,idemq; erit,ex integroq; ſeruabitur,ut ſic
37 de nomine controuerti otioſum,& inane fuerit.denique
Militis par poteſtas in codicill. & in teſtam.
ut quibuſcunque uerbis,uel inditijs militis de voluntate
illuxerit,ea ſeruãda ex integro eſt. l.1.l.Diuus ff. De mil.
teſtam §. Planè.& in pr.Inſt.eod.l.1.&.l.2.&.l.Milites.C.
eod.ita & quibuſcunque verbis patris voluntas vltimam
38 diſpoſitionem inter liberos facientis apparuerit,obſerua
Patris inter liberos vlt. diſp. eiuſdẽ uirtutis eſt, ſi fiat codicillis, ac ſi fiat in teſta.
ri iubetur in d.l.fi. ibi quibuſcunque verbis.& rurſus ibi
quocunque modo hoc amplius etiam indicijs collecta ex
integro ſeruari iubetur, ut ibi uerb.indicijs. diuerſa enim
nomina,quę ſunt inter teſtam.& codicillum, propter di-
uerſos effectus iſtarum diſpoſitionum, & reperta fuerũt,
& obſeruantur.l.Si idem ſupra all.iuncto prin.Inſt.de co
dicillis , ſed cum vltimę diſpoſitiones à patre factæ inter
liberos parem,ęqualemq; uim habeant eas uno, eodẽq; ,
an vero diuerſo nomine appellaueris,nihil intereſt.itaq;
ut militis codicillis facta ſubſtitutio directa, ſiue illa uul
garis ſit,ſiue pupillaris,ſiue alia quęcunq; tam iure dire-
cto,& ex integro valet, quàm valeret,ſi teſtamento facta
eſſet.d.l.militis codicillis in pr.ff.De mil.teſtam. ita quo-
que & patrisf. ultima diſpoſitio, vel pupillaris ſubſt. tam
ex integro,& iure directo ualet,cum ſit in codicillis,quã
valeret,ſi teſtamento fieret,ſicq; tale pupillare teſtam. ſu
perius teſtam.pupillare infirmat ex regula.d.§ Si quis au
tem.&.§.Poſteriore.Inſt.quib.mo.teſt. infir.l.1.& 2.ff.De
iniuſt.rup.l.Sancimus.C.de teſtam. & huic noſtrę inter-
pretationi multum accedit.l.1.tit.de los teſtam.lib.5 ordi.
quæ iuſſit teſtam. ſine hæredis inſtitutione ualere , non
ſecus quam ſi hæredis inſtitutio interfuiſſet . Vnde iure
regio hæc pars,quam tuemur,iuſtior erit,quam & in ter
minis iuris cõis veriorem puto , & forte receptiorem .
Quid tamen ſi nepotem ex filia ſubſtituiſſem ? an eũ ille
ſit extraneus à ſuitate, videatur etiam extraneus, quoad
hoc , ut non ualeat teſtam. minus ſolenne, vel pupillare
teſtamen.in terminis,de quibus ſupra.arg.§. Ita demum.
Inſt.de hær.abin.id quod tenuit Barbatius conſil.88. col.
3.per auth.de teſtam.imperf.in pr.Sed in contrarium (ut 39
Teſta minus ſolenne valet, etiam quoad nepotes ex filia, cum cõi op. contra Bart.
ad deſcendentes ex filia,non aliter atque ad alios ex filio
deſcendentes pertineat.d.§.Ex imperfecto.& d.l fin.) eſt
vera,& communis op. quam tenent Albericus,Paul. Ca-
ſtr.Alex.& alij communiter in.d §.Ex imperfecto.hancq;
dicit veram,& communem op.Boerius deciſi.241.nume.
3. per generalitatem d l.fi.&.d.§. Ex imperfecto.plene,&
not.Socinus in.l.2.col.5.ff. De uulgari arg.l. Sed ſi hac §.
Liberos. ff. De in ius uocando . amplia not. vt procedat
etiam quoad liberos exhæredatos ſecundum Alex. col.2. 40
Teſt. minus ſolenne inter liberos etiã exhæredatos valet.
in.d.§ Ex imperfecto. Benedictus de teſtam. in c.Raynu-
tius.uerb.teſtam.1.num.72. & Boerius ubi ſuprà quod pu
to verum quaſi ius exhæredandi per uocationem ſequu-
tam remiſſum intelligatur, arg. §.fi. Inſt.de iniuri.l.Filio
quem.ff.De lib.& poſth.amplia, ut procedat etiam in filia
dotata,quę ex forma ſtatuti non ſuccedebat patri ab in- 41
Teſt.tũ minus ſolenne valet inter filias, quæ ex forma ſtatuti patri non ſuccedunt.
teſtato ſecundum Alex.& Boerium,ubi ſupra poſt Fulgo
ſium in.d.l Hac conſultiſſima.§.Per nũcupationem. quod
puto verum per generalitatem.d.§. Ex imperfecto.&.d.l.
fi.ſed quod Ale.Boerius,& Fulgoſius ubi ſupra poſt Bar.
in.l.2.§.Sciendum.ff De ſuis.& legitimis hær.& Bald.in.l.
fi.ad fi.C.de lib.pręter aiunt talem filiam ex ui illius ſta-
tuti amiſiſſe ſuitatẽ, id nullo colore defendi poteſt, eſtq;
contra l.Pap.§.Si ex cauſa.uerb. ſuus.ff.de inoff.teſtam.l. 42
Suitas non extinguitur in filia, quæ ex forma ſtatuti ſuccedere non poteſt patri abint. contra Fulgo. Ale. Boerium.
fi.verſi.qui ſi neminẽ.ff. De cond. infer..l.Conditionibus
pupillus.Verbo,iure patrię poteſtatis,ubi Soci. in ſimili
ff.De cond & dem dixi ſupra in ſimili §.21.num.211 & nu
me.212 & num. 213. Sicq; ſi talis filia à patre eſſet hę-
res inſtituta , continuo poſt mortem patris iure ſuitatis
hęreditatem acquireret abſque aditione.rurſus ſi inteſta
tus pater decederet, & fratres iſtius filię uiuo patre de-
cederẽt, ipſa iure ſuitatis hęreditatem patris acquireret
vt.dd.ll.ergo non fuerat eius ſuitas extincta.nam ſi eſſet,
nõ renaſceretur.l.Inter ſtipulantẽ §. Sacram.ff. De uerb.
oblig.§.1.Inſt.de inut ſtip.l.Qui res §.areã.ff.de ſoluti. di 34
Teſta. corã quinq; teſtibus factum inter liberos, an valeat quoad legata extraneis relicta, egregia q.
ximus in ſimili.ſ̃.§.19. num. 50.& nu.63 & nu.37.& nu.56.
Quid autem ſi coram quinque,uel ſex teſtibus feci teſta.
inter liberos,in quo legata extraneis reliqui, an ualeant
legata mouet quęſtionẽ, quia per. d.l.fi.&.d.§. Ex imper
fecto.tale teſtamentum minus ſolẽne dicitur eſſe nullum
quoad extraneos per contrarium ut ualeat , tenuit Paul.
Caſt conſil.93 uiſo dicto teſtamẽto in uolumine antiquo.
& conſi.97.eodẽ uol.ut eum refert, & ſequitur Nicolaus
Boerius deciſione.24.col.fi per.l.Si pater § fi.ff. De fidei-
co.lib. & quia corãm teſtibus quinque poſſum legata re-
linquere,licet aliud in inſtitutione hæredis.l.fi.C. De do
nat.cauſ.mor.l.fi.§.fi.C De codi.cum ſimi.ſed nihil eſt, nã
quando codicillum,vel quancunque aliã ultimam diſpo-
ſitionem facere volui,ſufficiunt quinque teſtes, vt ibi.cæ
terum ſi uolui facere teſt. quinque teſtes non ſufficiunt,
vt ea diſpoſitio valeat, vt teſtam. quia deeſt ſolennitas.l.
Si ueritas.C.De fideicom.l.Nemo poteſt.ff.De lega.1.non
quoque ut ualeat quaſi codicillus , quia deeſt uoluntas .
teſtamentum enim,non codicillum facere animus erat ;
idq;

ſuáq; nuncupatim, vt nobis videtur, probatur in l.1.ff. De iure codi.& not. d.l.Si veritas.& in.d.l.Si idem.C.De teſtam.facit.l.Si iure.ff.Delega.3.& tex. notab.in.l.fi.ff.De her.inſt.qui pro utraque parte adduci poteſt.l.fin.C.De fideicom.§.fi.Inſt. de fideicom. hæred. & quæ plene tradunt Bar.in.l.1.ff. De iure codi.idem & reliqui omnes in l.1.§.Si quis ita.ff.de verb.obliga.Ergo ſi conſtat parté. teſtam.facere voluiſſe inter liberos cum quinque, uel ſex teſtibus legata extraneis relicta ſine dubio peribunt, uel nulla erũt per generalitatem.d.l.fi.C. fam. her.& d.§. Ex imperfecto. idemq; ſi id ex argumentis, aut conjecturis colligatur.d.l.Si idem. per generalitatem.dd.ll.& per alia iura.ſupra all.ꝙ ſi codicillum, vel aliam ultimam uoluntatem inter liberos facere uoluiſſe conſtet, ſicq; nullam fe

44 cit heredis inſtitutionem, aut ſubſtitutionem directam, tunc ſuſtineri poteſt Pauli, & Boerij op. ut legata extraneis relicta ualeant. ergo quod ſupra diximus, ꝙ quando teſtator inter liberos fecit ultimam diſpoſitionem, nihil refert eam teſtam an codicillum, vel aliam diſpoſitionem appellaſſet, quaſi ſemper iure directo, & ex integro ualeret, verum eſt nihil referre, quoad ipſos liberos: poteſt tamen referre, quoad extraneos ibi adiunctos. quod nota, quia raro ſic inuenies dilucidatum.

Teſtari, an codicillari parentes inter liberos voluerit, nil refert, niſi quo ad extraneos, noua declaratio

Caſus ſeptimus. Teſtamen. quod ab initio ualuit po-

45 ſtea infirmari poteſt per aliam.vltimam diſpoſitionem, et ſi nuda ſit, & informis, minusq; ſolennis fauore parentũ, qui in tali poſteriore vltima diſpoſitione inuitati, & honorati eſſent. valeret enim poſterior, & ſuperius teſtam. infirmaret, non ſecus quam ſi in tali poſteriore minus ſolenni teſtamento liberi eſſent honorati per l. fi. C. fam. her. & d.§. Ex imperfecto. extendo ea iura de liberis tantum loquentia ad parentes. argumẽ. l. Nam & ſi parentibus cum ſimi.ff.de inof. teſta. ita tenet Curtius iunior in d.§.Ex imperfecto.num 4. quem ſequitur Nicolaus Boerius deciſ.240.ex proceſſu moto.num.22.col.fi. Vterque tamen fatetur in contrarium ſe habere communem opi. doctorum exiſtimantium dicta iura ad parentes non eſſe extendenda. ita tenent ſpeculator de inſtr. editi. §. compendioſe col.12.verſi.quid ſi filius in minus ſolenni teſtamento. Bal.& Sali.in d.l.fi.Alex.col.2.& Iaſ. fall.4.in.d.§. Ex imperfecto.& alij plures relati per Boerium ubi.ſ.aſſeuerantes, ꝙ ſi filius in teſtamẽto minus ſolenni parentes, aut parentum aliquem hæredem faceret, id teſtamentum non ualeret.quę op. verior eſt per generalitatem.d.l.fi.& d.§.Ex imperfecto.& quia utrobique expreſſum eſt beneficio & diſpenſatione illorum iurium nullum uiuentium gaudere præter liberos teſtatoris, ergo &c.& quia in parentibus non eſt par ratio, ut in liberis, quia nõ tam debita eſt liberorum ſucceſſio parentibus ſuis, quàm liberis parentum.l.Scripto. ff. vnde lib. & d.l nam & ſi. ideo emancipati prętetiti rumpunt ex toto parentum teſtam. per totum.C.&.ff.de bo.po.cõtra tab.§.Emancipatus.Inſti.de exhær.lib.l.Vt liberis, uerbo reſciſſo.C. de collat.l. is, qui in poteſtate, in pr. verbo, reſcindũr.ff.de leg.pręſt. declarant Paul. Alex.Areti. Corneus, Iaſ. & Curtius iunior in.l.fi.C.de bo. po. contra tab. at parentes ab emancipatis filijs præteritis eorum teſtamẽ. uſque ad legitimã tantum portionem ad ſimilitudinem patronorum reſcindunt.l.1.& per totũ.ff..Si à parente quis fuerit ma.in ſum

Teſtamentum ſolemne factum à liberis inter parentes nõ ualet cum cõi op. contra Curt. iun. & Boeriũ.

46 ma leges tunc demum ad caſum improprium extenduntur, quando is caſus a legiſlatore ideo pręteromiſſus fuit, ꝙ uerofimiliter de eo non cogitauit, nõ pręteromiſſurus, ſi de eo cogitaſſet, vel quando eadẽ ratio ex æquo vtrobique erat, ut per gl. ibi, & ubique communiter app. in.l. tale pactum.§.fi.ff. de pact. facit tex. egregius in.l.3. C.de inofficioſ.teſt.& quę plene per Bar.& alios in.l.omnes populi. ff. de iuſt. & iure, ſed in noſtro caſu longe abeſt ab omni uerisſimilitudine, ꝙ legiſlatores cum tale priuilegium liberis conceſſerũt, obliti eſſent de parentibus, ergo ſi voluiſſent, expreſſiſſent.& ideo id nõ expreſſiſſe intelligendi ſunt, ꝙ noluerunt arg.§. Sin aũt ad diſicientis. C. de cad. toll.& tãdẽ erubeſcimus, cũ ſine lege loquimur.l.illã.C. de collat.ſed id nulla lege cautũ eſt, ergo, &c. huic ſimillima eſt illa cõis op. quæ habet, liberis ab hæreditate parentum abſtinentibus, & ſi permiſſum ſit al ſtenſionem ſuam poſſe reuocare intra triennium, & ad parentum hæreditatem omiſſam redire l.fi.C.de rep.hære.id tamen parentibus non licere, qui ſi ſemel ab liberorum hæreditate abſtinuerunt, amplius ad eam reuerti ad eam non poſſunt.ita tenet glo.in d.l.fi. quam ſequuntur communiter Doct.ibi, præſertim Bal.Sali.& Corneus.& alibi plenius docemur. Illud autem non eſt prætermittendũ, ꝙ ſi duo eſſent teſtamenta, nec utrum eorum prius, an poſterius factum fuiſſet, appar. ret, tunc illud, in quo ſunt legata ad pias cauſas, poſterius præſumitur, ſicq; altero repulſo ſubſtinebit. ita Romanus in auth.ſimiliter.12.ſpeciali.C. ad legem fal.Socinus regula 310.in 33 priuilegio.Iaſ.col. pe. & Philippus Decius col. fi. in l.fina.C. de edicto diui Adriani toll.Andreas Tiraq.de priuileg.piæ cauſæ.priuilegio 35.Barbatius in c.relatum col.18.de teſtam.argum. l.1.C. de iure fiſci c. fi.de re iud.c.de his de priuilegijs.l. ſunt perſonæ.ff.de religio.quamuis regulariter talia teſtamẽta ſe inuicem confundant, & impediant.l.2.§.non aũt ubi glo.& Bar.ff.de bo.poſſ.ſecundum tab.d.l.fi.ubi gloſ. & Doctor.C.de edicto diui Adriani.facit.l.eum, qui.ff.ad Treb.l.Si ita fuerit.ff.de rebus dub.& ꝙ poſterius id præſumatur, in quo pia cauſa reperitur honorata, ampliatur, ut procedat, etiam ſi in rerum hæreditariarum poſſeſſione eſſet ille, qui in altero teſtamẽto inſtitutus fuerat. ita Decius ubi.ſ.col.fi.argum.c.fi.de re iudi.l. Inter pares.ff. eod.tit.ſequitur Andreas Tiraquellus ubi.ſ.id quod nun ſatis tutum eſt propter tex.in.§.Commodum Inſt.de interdictis.l.1.l.actor qđ aſſeuerat.C.de probat.l.qui accuſare.C.de edẽdo. & quia cum partium iura ſunt obſcura, reo fauendum eſt, potius quam actori.c.cum partium de regulis iuris lib.6.l.Arrianus.ff.de act.& oblga. c.in pari. de reg.iur.lib.6.quæ iura utpote generaliter diſponentia comprehendunt res, & cauſas, & perſonas utcunque priuilegiatas, ſi ea in re, qua de agitur, non reperiuntur habere peculiare priuilegium, (prout hac in re in pia cauſa dilucide nõ reperitur) l.in fraudem in fi.ff.de milit. ubi not.Bal.Decius conſi.5.& in.l.1.& in.l.Nemo poteſt.ff.de reg.iu.& in.l.Ex teſtõ.C.unde lib.Tiraquellus de præſcr. glo.11.§.1.Alciatus lib.4.Parad.cap.10. Hactenus quãdo prius teſtamentum factum eſſet ad uſus ad prophanos, ꝙ ſi ad pauperes forte Chriſti, quia pro mea conſcientia exoneranda pauperes Chriſti hæredes ſcripſi ut in terminis c.ſi pater de teſtamen.lib.6. tunc id teſtamentum, & ſi uellẽ reuocare non poſſem.ita Andreas Tiraq.ubi.ſ. priuilegio 117 poſt Angelum, quem refert in.l.cum quis decedens.§.Codicillis in quibuſdã lecturis.ff.de legat.3. Barbatius in.l.Cum acutiſſimi.carta pen.C de fideicom. Catelianus Cotta in memorabili incipiẽte, Abſenti poteſt acquiri.& rurſus in memorabili, Apices iuris.Bal.i.l. Generaliter q.10.C.de non num.pecu.contrarium tamẽ tenet Barto.in d.§.codicillis, & Cynus in d.l.Generaliter q.10.Bal.in.l.ratione q.2.C.de proba.& in rep.l.1.col.pe. C.de ſac.eccleſ.Angelus ſibi contrarius in.l.1.C. de falſa cauſ.Lanfrancus Oria in rep.c.quoniam de proba.Bal.in l.fi.C.ſi à non comp.iud.& conſi.262.ſuadeo hæred.lib.3. qui etiam firmant talem confeſſionem in tali teſtamento factam poſſe reuocari. & hæc pars longe uerior eſt per generalitatem.§.poſteriore.Inſt.quibus mod.teſt.infir.l. Si iure.ff.delega.3.l.4.ff.de adim lega l.Certum. §.Si quis abſente.ff.de confeſ.facta d.l. in fraudem in fi ibi quia generalis erat illa determinatio.& contrariam partem (iudice me) illi ſoli ſequentur, qui puerorum, aut anicularũ more ſunt miraculorum nimium creduli, nimiumq; amatores, qui veluti mõſtra innumera ad totũ ius ambiguũ, turbidumq; reddẽdum alere uidentur ſtudio mirabilium prodendorum.quid enim ſi teſtator, poſtq̃ in teſtamento dixerat ſe conſcientiam læſam habere, comperijt contrariũ nonne ridiculum, & impium non poſſe mutare teſtamenta? retenta tamen ſuperiore ſententia exiſtimantium penitere non

Lex quãdo extendenda.

Pia cauſa honorata in quo teſtam. eſt, id poſterius præſumitur in dubio.

Duo teſtamenta ſe inuicem impediunt, ſi utrũ poſterius ſit, non appareat.

Teſſeſſiones an pie cauſe fauor trahitur ſit.

Reſolubile an ſit teſta. factum pro conſcientia exoneranda.

non licere ei teſtatori, qui pias ad cauſas teſtamentum fecit pro anima exoneranda, adde his proximum eſſe, q & ſi regulariter in contractibus innominatis re integra locus ſit pœnitentiæ. l. 1. l. 3. l. Si pecuniã. in prin. ff. De cõd. cau da. per totum. C. de cond. ob cau. & per totum titulum. ff. &. C. de rerum permut. tamen ea omnia iura limitantur, ut non procedant, quando innominatus contractus cum eccleſia, uel alio pio loco factus fuit. tunc enim poſt conuentionem pœnitere non liceret, etiam re integra. ita Bald. in l. Sicut. C. de act. & obligatio. per. l. Si quis pro redemptione. C. de donationibus, & per. l. Si ego. §. 1. ff. de iure dotium. Idem Bald. col. 3. & Salicet. in 13. oppoſi. in l. mandatum. C. mandati. Alex. in l. qui Romæ. §. Flauius col. 7. ff. De uerborum oblig. Socinus regula 310. in 17. priuilegio. Contrarium tamen ſentiunt Bar. & Aretinus in d. §. Flauius. Romanus in auth. ſimiliter 18. ſpeciali inter cõtractus. C. ad legem falcidiam per. l. Dedi. §. Idem erit. ff. De cond. cauſa data, & per. l. Si pecuniam. §. Item ſi quis dederit eo tit. ubi & ſi conuenerit inter me, & te, q ſeruũ meũ manumitteres, uel etiã ſi hac de cauſa illum tibi tradidi, adhuc tamen locus eſt pœnitentiæ. at qui libertas non ſolum pia cauſa eſt. l. 1. §. fi. ibi ad hanc pietatis cauſam. C. de communi ſeruo manumiſſo, ſed etiam eſt omnibus rebus ſiue illæ piæ ſint, ſiue profanæ, fauorabilior. l. Libertas omnibus ff. de reg. iur. Vnde Romanus tam in d. §. idem erit. quam in d. §. Item ſi quis dederit. tenet fauorem piæ cauſæ impedimento non eſſe, quo minus pœnitere liceat. & Calcaneus conſi 31. Antonius Pacolarius col. 5. Iaſ. in d. §. idem erit Andreas Tiraq. de priuilegijs piæ cauſæ priuilegio 133. Iaſ. in d. l. Si pecuniam, in 4. limita. per Socinum in d. §. Flauius. per Alex. in d. l. ſi pecuniam. pro hac ſententia facit, quia regula eſt in contrarium, nec exceptio bene probatur quinimo potius probatur contrarium facit etiã, quia dd. leges generales cauſas utcunque priuilegiatas comprehendunt ſi in ſpecie, de qua agitur non reperiuntur habere ſpeciale priuilegiũ ut d. l. In fraudem. in fi. ff. De mili. teſt. ubi ita tenet Bald. Decius in. l. 1. ff. De reg. iur. idẽ Philippus Decius in conſ. 5. & ſurſus in. l. ex teſtamento. C. unde liberi, idẽ tenet Andreas Alci. lib. 4. Paradoxorum. c. 10. Andreas Tiraq. de præſcrip. §. 1. glo. 11.

Pœnitere an liceat in contractu innominato cum eccleſia, uel alio pio loco. ardua quæſt.

§. II.

1 R E S O L V I T V R *teſtamentum temporis curſu cum alio adminiculo.*
2 *Naturam ius imitatur.*
3 *Verba facta fortiora.*
4 *Temporis ſumma poteſtas.*
5 *Temporis deſcriptio.*
6 *Tempus longum dicitur decennij.*
7 *Reſoluitur prius teſtam. habens clauſulam derog. per poſterius minus ſolenne lapſo decennio cum multis contra Aret. et Iaſ.*
8 *Teſtam. à commiſſario factum tollitur poſteriore teſtam. facto à mandante, etiam minus ſolemni. noua declaratio. Idemq; ſecùs ſi præterirent decennium.*
9 *Teſtamenta informa decennio tolluntur cum alio adminiculo.*
10 *Poſſeſſio an decennio perdatur. ardua quæſt.*
11 *Reſoluitur aliquando muda uoluntas.*
12 *Mandatum præſentans præſumitur eſſe ille qui in ſcriptura nominatur.*
13 *Mandatarius ut deſinat poſſe facere teſtam. ad requiſitionem procuratoris generalis noua declaratio.*
14 *Procurator generalis ſuperat interdum ſpecialem etiam in ſua ſpecie.*
15 *Libertas noſtra ex cauſa poteſt per Iudicem anguſtari.*
16 *Iudex ex cauſa damna uitandi poteſt inculpatum uetare, ne à domo ad tempus exeat, cum communi contra Iaſ.*
17 *Superiori inferior etiam ex cauſa imperare non poteſt in uiro meridiſſimum contra Fulgoſ. Laudeſ. & alios.*
18 *Futuro malo obuiare nullus tenetur in foro contentioſo ciuili, ſi imminet periculum, cum communi.*
19 *Futuro malo obuiare tenetur ſi nullum imminet periculum cum communi.*
20 *Magiſtratus tenentur futuro malo obuiare aliter puniuntur cũ communi.*
21 *Magiſtratus ſi ad ſeditionem ſedandam non mittit familiam punitur niſi cum erat impar, cum communi.*
22 *Domini temporalis qui graſſatores non propellunt, tenentur ad reſtitutionem damnorum ab illis datorum.*
23 *Teſtis ſi leſit culpa tenetur ad reſtitutionem ſiue falſum dicendo, ſiue uerum reticendo.*
24 *Futuro malo obuiare tenemur in conſcientia.*
25 *Dominus tenetur pro famuli delicto, quod potuit obuiare.*
26 *Dominus pro famulorum delictis tenetur, etiam ſi ea perpetratum iri ignorabat, ſi tamen ſciebat famulos talia facere ſolitos eſſe.*
27 *Famulus ſi domum combuſſit, quando domino malo cedat.*
28 *Famuli delicto ſi dominus non obuiauit, non poſſit, an ex delicto, an tantum quaſi ex delicto teneatur.*
29 *Dominus de iure can. quando teneatur ex delicto famuli, uxoris, & ſimilium, quibus obuiare poſſit, cum communi opin.*
30 *Delicto futuro, an in foro contentioſo teneatur quis obuiare etiam eis, qui ei non ſubſunt. ardua quæſt.*
31 *Delicto futuro, quod principi, uel reipublicæ imminebat quando teneamur obuiare. ardua quæſt.*
32 *Iuriſdictionalis poteſtas, quam dominica, maior & uiſtior eſt.*
33 *Patriæ ſaluandæ cauſa periculum ſubeundum.*
34 *Delicto futuro in conſcientiæ foro tenemur obuiare.*
35 *Delicto futuro an obuiare teneamur in foro animæ, etiam ſi formidemus. ingens pugna.*
36 *Timoris effectus.*
37 *Delicto futuro tenemur obuiare ratione officij, & ſi aliquantulum periculi immineat, niſi ſit medela deſperata.*
38 *Delicto futuro ab infideli perpetrando an teneamur in conſcientia obuiare. ingens pugna.*
39 *Charitas etiam erga infideles.*
40 *Hæreticum an dategere debeamus primum, quàm admoneamus.*

C A S V S octauus. † teſtamentum undique ſolenne poſtea temporis curſu poteſt infirmari. l. Sancimus. C. de teſta. quod intellige, ſi concurrunt alia adminicula, de quibus ibi. id quod ſatis notandum eſt, nam cum expreſſa etiam teſtatoris pœnitentia. certaq; & indubitata uoluntatis mutatione non infirmatur teſtam. etiam accedente militis ſummo fauore. l. Militis codicillis. §. Veteranus. ff. De mil. teſt. §. ex eo autem ſolo. Inſt. quibus modis teſta. infirmẽtur. l. 1. ad finem. ff. quæ in teſta. delen. quonam modo tacita uoluntatis mutatione, quæ ex temporis curſu colligitur, ad teſtam. uiolandum efficax eſt? nonne tota hæc res ab ipſa teſtantis uoluntate pendere uidetur? auth. de nupti. §. diſponat. l. Filium, quem, Verb. Sanctat. C. fam. Her. l. fi. ff. de hær. inſt. l. 1. in fi. pro ff. ad Treb. mirantur noſtrorũ plerique; at qui uera ratio (ut nobis uidet) ea eſt, q † ius ciuile anxie naturam ipſam imitatur. §. Minorem Inſt. de adop. l. Adoptio. ff. eod. tit. uoluitq; teſtam. uideri ueluti ſpeciem quandã animatam, elegantiq; forma undiq; conſummatam. arg. ff. De teſta. l. Ad teſtium. §. Si quis ex teſtibus. † Vnde ut ſi uas aureum, uel argenteum conflaueris, etſi poſtea dixeris pœnitet me uas illud feciſſe, non illico infectum redditur, & ut pater, qui filium genuit, & ſi expreſſerit eum genuiſſe pœnitere ſe ſe, non ex eo ſolo intercidet uas, aut filius, ita & tale teſtam quod undiq; ſolenne fuerit, ex eo ſolo q teſtator id ſe feciſſe tam pœniteat non euaneſcet. ſed ſpectandi ſunt modi quos lex ad eius euerſionem inuenit, ut in ſimili ar. l. Obligationum ferè. §. Placet. ff. de act. & oblig. uerbo. certis modis. Verum cum eadem lex † ſummam eſſe temporis uim, ac potentiam animaduerteret, induxit, ut tempore (cum alijs tamen adminiculis) teſtamentum non ſolum seneſcere, ſed etiam ad imaginem animantium mori, ac intercidere uideretur, nam & Ouidius ſic lib. 5. de Ponto cecinit.

Nullaq; res maius tempore robur habet.

& idem Ouidius lib. 4 de Triſtibus.

Cuncta poteſt igitur tacito pede lapſa uetuſtas.

& Cornelius Gallus.

1 Reſoluitur teſtam. temporis curſu cum alio adminiculo.

2 Naturam ius imitatur

3 Verba facta fortiora.

4 Temporis ſumma poteſtas.

Cuncta

Cuncta tradit ſecum, uertitq; uolubile tempus.

Et Tibullus elegia 4.lib.1.

Longa dies homini docuit parere leones.
Longa dies molli Saxa peredit aqua.

Et Ouidius lib.4 de Triſtibus.

Tempore ruricolæ patiens fit taurus aratri,
Præbet & incuruo colla premenda iugo.
Tempore paret equus lentis animoſus habenis,
Et placido duros accipit ore lupos.
Tempore pœnorum compeſcitur ira leonum,
Nec feritas animo, quæ fuit ante, manet.
Quæq; ſui iuſſis obtemperat unda magiſtri
Bellua, ſeruitium tempore uicta ſubit.
Tempus ut extentis tumeat facit uua racemis,
Vixq; merum capiant, grana quod intus habent.
Tempus & in canas ſemen producit ariſtas,
Et ne ſint triſti poma ſapore, facit.

Et temporis deſcriptio elegans tradita eſt per Claudianum paneg.2.in laudem Stilliconis.

Temporis deſcriptio.

Eſt ignota procul, noſtræq; imperuia menti,
Vix adeunda deis, annorum ſqualida mater,
Immenſi ſpelunca æui, quæ tempore uaſto
Suppeditat reuocatq; ſinus, complectitur antro,
Omnia qui placido conſumit numine ſerpens,
Perpetuumq; uiret ſquamis, caudamq; reductam
Ore uorat tacito, relegens exordia lapſu,
Veſtibuli cuſtos uultu longæua decoro
Ante fores Natura ſedet, cunctiſq; uolantes
Dependent membris animæ, manſura uerendus,
Scribit iura ſenex, numero os qui diuidit aſtris,
Et curſus ſtabileſq; moras, quibus omnia uiuunt,
Ac pereunt fixis cum legibus ille recenſet,
Incertum quid Martis iter, certumq; Tonantis,
Proficiat mundo, quid uelox ſemita Lunæ,
Pigraq; Saturni quantum Cyllenius ſreno
Curriculo, Phœbiq; comes Cyllenius erret.

Voluit ergo lex, ut cum tempus omnia uinceret, ac ſuperaret, tempori quoque teſtam. cederet: dum modo eſſet tẽpus decennale non breuius. nam & generaliter tempus longum in omni fere materia decennale tempus intelligitur. tex. iuncta ſua glo. & ibi communiter doct. in prin. Inſt. de vſuc. pi. gl. & doct. in l.1. ff. de ſuperficiebus. Iaſ. conſi. 94. pro dño Galeatio, col. 1. lib. 1. Ruinus conſi 92. in hac cauſa. col. 2. lib. 4. Bal. in l. Iubemus. 2. C. de ſacro. eccleſ. Angelus in l. Si filio. §. ſi. ff. ſol. mat. Bal. in l. Quicunque. C. de bon. quæ lib. Alex. conſi. 502. viſo inſtrumento, alias eſt conſi. 17. lib. 4. glo. in l. Cum de in rem verſo, & ibi Bar & alij. ff. de vſur. gl. & communiter doct. i. l. Si filiusf. C. de pe. her. gl. in l. Litibus. verb. colonorum C. de agr. & cenſ. lib. 11. Felinus in c. plerumque. de reſcrip. & alij non pauci, quos referunt Ferna. Loazes in conſ. pro Marchi. velecenſium dubitatione. 1. num. 37. & Andræ. Tiraq. de preſcrip. §. 1. gl. 4. verſ. fin.

6 *Tempus longum dicitur decennij.*

Illud autem in dubium eſt, † ſi ſuperius teſtamentum haberet clauſulam derogatoriam, an per inferius teſtam. minus ſolenne cum longi temporis præteritione infirmaretur, quod Aretin. & Iaſ. in l. Sancimus ĩ alleg. negant, Contrariom tenent Bal. col. 2. ibi & etiam Fulgoſius, & Paul. Caſtr. & Tiraq. ubi ſupra neutram harum partium (de more ſuo) palàm elegit. Sed hæc poſterior pars verior uidetur tum per generalitatem. d. l. Sancimus, tum etiam per rationem ibi expreſſam: quæ (ſi recte inſpiciatur) etiam hoc caſu militare uidetur. Lex enim illa uoluit, ut poſteriore teſtam. regulariter prius teſtam. tolleretur iuxta. §. poſteriore. inſt. quib. mod. teſtam. infir. cum ſimi. excepit ab hac regula unum caſum, ſcilicet quando poſterius teſtamen. non eſſet ſolenne ad hanc rem. hanc autem exceptionem excluſit, quando cum poſteriore teſtamento minus ſolenni concurreret lapſus decennij, quaſi omnis omnino defectus illius poſterioris teſtamenti per temporis acceſſionem ſuppleretur. ergo ut ſi poſterius teſtamen. re uera eſſet tam undique ſolenne & firmum, quantum ad primum teſtamentum infirmandũ opus erat, prius teſtamen. infirmaretur, ut. dd. ll. & l. ſi mihi, & tibi. §. in legatis. ff. de lega. 1. l. ſi

7 *Reſolutiur prius teſtam. habens clauſulã derog. per poſterius minus ſolenne lapſo decennio cum multis cõtra Aret. & Iaſ.*

quis in principio teſtamenti. ff. de lega. 3. ita & iſto caſu poſterius teſtamen. minus ſolenne per temporis acceſſionem, quoad hunc effectum, vt prius teſtamen. utcunque clauſulã derogatoriam haberet, infirmaretur, ſuppletum, ueſtitum, roboratum, & ueluti armatum uidetur, licet, quoad reliqua, infirmum ſit. † Quid ſi iuxta formam Taurinæ legis. 31. tibi dedi mãdatum, ut pro me teſtamen. faceres, & tu ſolenne, ſed poſtea ego met aliud teſtamentum ſolẽne feci. an quod tu fecras, tollatur, credo, ꝗ tollatur per. dd. ll. iuncta l. 1. §. lex falcidia. ff. ad l. g. fal. l. nam & poſteriores. ff. de legibus. l. ſi quando. in pr. cum ibi not. per gloſſ. C. de inoſ. teſtamen. Sed quid ſi teſtamẽ. quod ego feceram, erat minus ſolenne? an adhuc infirmum tuum teſtam. ſolenne, quod mihi tu feceras, mouet quæſtionem, ꝗ quæ ualent veluti de iure tantum ſpeciali, facilius uitiantur, quam reliqua. l. ex ius militis. §. militiam miſſus. ff. de mil. teſtament. Item teſtamen. per alium factum facile infirmatur. unde pupillare teſtamen. per pubertatis aduentum, & teſtamẽ. exemplare per redditum ſanæ mentis continuo infirmantur quaſi cum primum illi potuerint, euaneſcant talia teſtamenta pœnituiſſeq;, ac diſſentire uideantur, & præſumantur in re dubia ſimul ac intellectu iudicio, rationeq; uti cœperint. argumen. l. ex facto in pr. ff. d. uulga. l. humanitatis. C. de imp. & in pr. §. 1. & §. qua ratione inſt. de pupill. ergo quanto fortius in ſpecie noſtra, in qua apparet eũ, cuius de bonis agitur, pœnituiſſe, & diſſentire ab eo, quod eius nomine geſtum erat. quod intelligo ſiue intellexerit ſibi ab illo factum fuiſſe teſtamen. ſiue ignoraſſet. & hæc pars ſummam (ut nobis uidetur) habet æquitatem, cogita tamen, quia nouum dubium eſt. Verum ſi poſteaquam teſtator, cuius de bonis agebatur, teſtamen. minus perfectum fecerat, vel etiam poſtquam commiſſarius ille teſtamen. illud ſolenne fecerat, prętereuiſſet (uiuo adhuc teſtatore, cuius de bonis agebatur) decennium, tunc ſine dubio prius teſtam. periret per. d. l. Sancimus. iuncta. d. l. nam & poſteriores. cum ijs, quæ ſupra diximus. & ita intellige. d. l. Taurinam. 31. † Quid autẽ in omnibus teſtamẽtorũ ſpeciebus, quæ informia eſſe diximus ſupra. §. 12. & ſuprà lib. 3. per totum (qualis eſt teſtamen. inter liberos, & teſtamen. ad pias cauſas, & cętera innumera id genus) an & iſthæc teſtamenta poſteriore teſtamento minus ſolenni cum lapſu decennij, infirmentur, & magis eſt ut infirmentur non ſ. eius quam reliqua teſtamenta formalia, & regularia tũ p generalitatem. d. l. Sancimus, tum etiam ꝗ hæc informia teſtamẽta facilius perire debent quam teſtam. formalia. argumen. d. §. militia. † denique id longum decennij tempus, ut cum adminiculo, de quo in. d. l. Sancimus. perimit teſtamenti ius, poſſeſſionis quoque ius perimere uidetur, quaſi qui per integrum decennium rem ſuam poſſidere deſijt, eius oblitus uideatur, & conſequenter deſierit eam poſſidere. alia eſt communis opinio quam tenent gloſſ. & Iacob. Butri. in l. licet. C. de acquiren. poſſeſſ. Iaſ. in l. 1. column. fin. in prin. C. de ſeruis fugi. idẽ Iaſ. in l. naturaliter. §. nihil commune. numero 88. ff de acquiren. poſſeſſ. Dynus in. ca. ſine poſſeſſione. de regu. iuris lib. 6. Cynus Barto. & Bald in. d. l. 1. Barto. in. l. Celſus. column. 2. ad fin. ff. de uſucap. Ancharanus conſilio. 443. primo eliciamus. column. 8. qui hanc dicit eſſe communem opinionem. Felinus in. ca. vigilanti de præſcriptio. & ibi Panormitanus colum. 5. Iaſ. in l. 1. §. per ſeruum colum. 4 ff. de acquiren. poſſeſſ. Aretinus in l. 1. colum. 1. ff. ſolu. matrimonio Andr. Tiraquell. qui alios refert, vbi ſupra licet fateatur contrariam partem tenuiſſe plures noſtrorum; quales ſunt gloſſ. Iacob. de Rauenna, & Angel. in l. furtum ff. de uſucap. Innocentius, & Ioannes Andr. in cap. querelam. de elect. Cynus in. l. 1. quęſtione prima. C. ubi cauſa ſtatus. Ancharanus conſilio 92. tria in fauorem colum. 6. Dominicus in cap. Pontifices. 7. quæſtione prima. Bald. in l. 2. colu. 1. C. de ſeru. & aqua. idem Bald. & Angel. in l. 1. C. de ſeruis fugiti. & alij, quos allegat Iaſo. in locis ſupra citatis. Sed prior opi. affirmatiua, vt ius poſſeſſionis intercidiſſe videatur, longe uerior, & forte receptior eſt, ut & ipſe Tiraquel. agnoſcit, & ſaltem iure noſtro regio indubitatum eſt, quo iure etiam per unum annum & idem

8 *Teſt. à commiſſario factũ tollitur poſteriore teſta. facto à mandante & minus ſolenni. nova decidit. idemq; facilius, ſi pr. teruerit decennium.*

9 *Teſtamenta informia decennio tolluntur cum alio adminiculo.*

10 *Poſſeſſio an decẽnio perdatur ordina quæſt.*

diem ſi paſſus ſui rem meam ab alio poſſideri hæc patien-
tia mihi nocet, n t ibi.

Caſus nonus. † Teſtamētum iure regio legitime factum
11 poſtea infirmari poteſt nuda uolūtate eius, cuius de bonis
agitur, licet enim regulariter nuda uoluntate uicunq; ex-
preſſa teſtatoris conſtet teſtamentum non infirmari. §.
ex eo autem ſolo. inſt. quibus modis teſtam. infir. & d. §.
Veteranus, cum aliis ſupra alleg. Tamen illud procedit in
terminis iuris communis, quo iure alter pro altero, etiā
de mandato ipſius, teſtamentum facere non poterat, non
ſic iure regio, quo iure poteſt. l. Taurina trigeſima prima.
Teſtamentum autem ab alio, & non ab eo, cuius de ſuc-
ceſſione agitur, ordinatum ſola uoluntate, & diſſenſu ſu-
perueniente illius, de cuius ſucceſſione agebatur;, infir-
mari, & humanius, & iuri proximius eſſe ſupra oſtendi-
mus, in exemplo de pupillari, & de exemplari teſtamento.
quæ ſi facta a parentibus infirmantur nuda uoluntate li-
berorum, de quorum bonis agebatur, lōge facilius idem
fieri in ſpecie noſtra, cum agatur de teſtamento mihi ab
12 extraneo commiſſario de mandato meo facto. † Illud au-
tem notandum eſt, quòd ſi Titio mandatum dedi, ut pro
me teſtamen. faceret, & fecit, ſed poſtea negabatur quòd
ipſe eſſet idem Titius, de quo ſenſi (cum multi huius no-
minis in orbe reperiri poſſint) adhuc ipſemet, qui man-
datum præſentauit, eoque vſus eſt, præſumitur ille, qui in
illa ſcriptura continebatur, nec tenetur ad aliquid ultra
probandum. id quod generale eſſe in omni inſtrumento
intelligendum eſt, ut nominatus in eo preſumatur eſſe is,
quem ſe eſſ. dicit, qui eo vtitur. ita Paul. Caſtren. in. l. ſi
qua per calumniam. C. de epiſcop. & cleri. Loazes con-
ſil. ſuo pro Marchi. de Velez dubitatione. 1. nume. 46. &
frequentiſſimus iudiciorum uſus quotidie ita obſeruat.
13 Quid autē, † ſi procurator meus generalis notificauit ei,
qui mandatum ſpeciale ad pro me teſtandum habebat,
ne teſtamento mihi faceret, quia ipſe ſciebat me iam nol-
le, ut pro me teſtament. faceret, an ille parere teneatur,
mouet quæſtionem, quòd ut generi per ſpeciem deroga-
tur. l. vxorem. §. feliciſſimo. ff. de lega. 3. c. generi, de regn.
iur. lib. 6. ita quoque mandato generali derogatur per
mandatum ſpeciale, quod in ſpecie illa fortius eſt, quam
generale. c. qui ad agendum, de procurat. lib. 6. In contra-
rium tamē, ut parere teneatur, videtur per. l. ſi hominem.
ff. mandati. vbi Titio mandatum ſpeciale dedi ad ſeruum
meum manumittendum, deinde comperi illum ſeruum
eſſe male meritum, procurator alter meus generalis re-
nuntiauit illi procuratori ſpeciali, ne manumitteret, &
lex ait illum parere debuiſſe. ergo idem & in ſpecie no-
ſtra probandum erit, ut ſi contra fiat, teſtamentum ab eo
factum nullius momenti ſit, quaſi factum ab eo, cuius
14 mandatum euanuerat. † quod non minus utile eſt, quam
nouum. & generaliter per. d. l. ſi hominem. obtinuit ex
cauſa denuo emergenti uel denuo detecta poſſe genera-
lem procuratorē prohibere, ne procurator ſpecialis ſuo
mandato utatur. ita Bald. in. l ſi in aliquem, in fin. prin. ff.
de off. proc. & legati per Bald. in. l. error. C. de iuris, &
facti ignor. in ſimili per Marſilium in. l. 1. §. fin. ff. de quæ-
ſti. Vnde & ex magna cauſa euidentis, † aut veriſimilis pu-
15 blicę utilitatis, ne forte ſequantur ſcandala, ſeditiones,
tumultus, factionesve populares, libertas noſtra vtcunq;
ſit iuris naturæ. l. manumiſſiones. de iuſt. & iur. ff. tamen
poteſt cunſtringi. argumento. l moris. ff. de pœnis. l. 1. §. fin.
ff. de officio præfecti vrbi. hinc deſcendunt præcepta,
quę paſſim, quotidieque fiunt † à iudicibus, ne forte qui-
16 dam, uel certi popularium exeant ad tempus de domibus
ſuis, neve conueniant in plateas armati, uel forte etiam
ſine armis, & cętera id genus, ut per Barto. & alios in. l.
quod iuſſit. ff. de re iud. Ioannes Andręas poſt Guidonem
in add. ad ſpecul. titulo de pignorib. §. ſequitur. verſi. cō
quòd ſi timeo. Paris de Puteo de ſyndi. verb. iudex ut nu
arguatur. Alexan. in. l. qui bona. §. ſi quis iuxta. ff. de dam-
no infecto. Iaſ. in. l. fin. per tex. ibi. ff. de offic. procur. Cæſ.
& ibi Albericus. & in. l. fin. per tex. ibi. ff. de interdi. Barto.

Reſoluitur aliquando nuda uol. teſt.

Mandatum præſentans præſumitur eſſe ille, qui in ſcriptura nominatur.

Mandatarius ut deſinat poſſe facere teſtam. ad requiſitionem procuratoris generalis noua declaratio.

Procurator generalis ſuperat interdum ſpecialem etiā in ſua ſpecie.

Libertas noſtra ex cauſa poteſt per Iudicem coangustari.

Iudex ex cauſa damnare utendi poteſt uicul patum ueta re, ne à domo ad tempus exeat,

in. l. cum Aquiliana. ff. de tranſactioni. Alexan. in. d. l. quod
iuſſit, ut etiam per Iaſo. ibi colum. quinta, quæ tamen in
contrarium inclinat, & non iure, ut nobis uidetur. nam
quòd ait iudicem id facere non poſſe niſi nominatim ſibi
a Principe commiſſum eſſet, quaſi talia pręcepta pręſe
ferant ueluti imaginem quandam ſeruitutis aptius, & ac-
commodatius dicere poſſet quod per hoc induceretur
ſpecies aut imago quędam captiuitatis, quod eſt durius.
ſed vtrunque ex cauſa fieri poteſt. nam & ex cauſa quo-
tidie homines carceribus detruduntur, uinculisque con-
tinentur, ut & legibus innumeris cautum, & uſu gentium
frequentiſſimum eſt: neque mirum, aut nouum, id eſt, cum
libertas noſtra non ſolum coangultari, ſed & ex toto poſ-
ſit perire, non tantum iure gentium ut in. l manumiſſio-
nes. l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iure. §. ius autem gentium
inſt. de iure natu. ſed etiam iure ciuili, vt cum quis uen-
didit ſe ſe ad pretium participandum. §. fin. inſtit. de iure
perſonarum. Vel cum homo liber, & ſui iuris ſe ſe in ar-
rogationem dedit. l. penul. §. fi. ff. de bon. poſſ. ſecundum
tabulas. l. ſi arrogator. cum ibi late traditus per Bartol. &
Iaſ. ff. de adopt. Quinimo etiam inferior in ſuperiorem ex 17
cauſa poſſet actum iuriſdictionis exercere impoſita pœ-
na (vt quibuſdam viſum eſt) proinde Beſſutius in. l. quod
iuſſit. ff. de re iudi. in quæſtione de facto ſe reſpondiſſe
ait quændam epiſcopum ſuo archiepiſcopo ſub certa pœ-
na præcepiſſe, ne per vicum duorum fratrum, quorum
patrem interfecerat tranſiret. ſequitur, & dicit eſſe com-
munem opinionem Ferdinādus Loazes in conſi. pro Mar
chi. de Velez dubitatione. 1 numero. 74. id quod (ut no-
bis videtur) ſuſpectū eſt, quia licet in vim admonitionis
non abnegemus id fieri potuiſſe etiam ab inferiore, ta-
men in vim iuriſdictionis minime id poſſe fieri conſtat,
cum par in parem nullum habeat imperium, & longe mi-
nus inferior in ſuperiorem. l. ille, à quo. §. tempeſtiuum.
ff. ad Trebellia. cap. 2. de maiori. & obedi. l. fin. C. de legi-
bus. vnde ſi ille archiepiſcopus adhuc iuſſiſſet per vicum
illorum fratrum non tam præcepti, quam admonitionis
iuſtiſſima de cauſa factæ, tranſgreſſor extitiſſe videretur.
ſicq; pœnam ab illo epiſcopo inferiore adiectam minime
incurreret, ſed eam tantum quę ab ſuperiore, uel à Deo
optimo maximo pro tali temerario auſu immineret, incur
reret. Simile in. l. 2. C de reb. cre. ibi ſatis Deum vltorem
habet. nec me mouet, quòd inferior poſſit diſtinguere, &
interpretari legem ſuperioris glo communiter ibi appro.
per text. ibi in. l. ius ciuile. ff. de iuſt. & iure & plene dixi-
mus ſupra lib. 1. nam illud procedit per modum declara-
tionis, quaſi ex uera mente ipſius ſuperioris, qui legem
tulit, quiq; veroſimiliter in indiuiduo de quo agitur non
ſuam legem generalem, ſed interpretationem ab iudice
inferiore etiam ei legi contrariam mallet obſeruari. per
quod ipſe legiſlator ſuperior non offenditur, aut indi-
gnatur, ſed potius morigeratur. item illa interpretatio
ſic facta exercetur in inferiores, & ſubditos duntaxat ip-
ſius iudicis interpretantis, non autem in ſuperiores, ſicq;
talis iudex interpretans nulli ſuperiorum facit iniuriam,
ſed potius obſequium. diuerſum eſſet in ſpecie propoſita
in qua archiepiſcopo ſuperiori fieret pluſquam manife-
ſta iniuria, ſi illa pœna ab epiſcopo inferiore adiecta vim
vllam haberet. & in ſimili videndi ſunt Bald. colum. 1. in
c. Quintauallis, de iureiu. Crotus in. l. omnes populi, co-
lum. ſeptima. ff. de iuſt. & iure. Siculus conſi. 1. magnus ſcri-
pſit, lib. 3. Felinus in rubr. colum. 3 de treuga, & pace bo-
nus text. in. l. decurionum. C. de pœnis. Ad. d. l. ſi hominem, 18
reſp. quòd ibi procurator ſpecialis, ſi non pareret iuſtæ
admonitioni, incurreret pœnam à lege, non pœnam ab
admonente impoſitam.

Denique ut iſta materia admonitionis plene liqueat,
ſunt tres caſus enumerandi, primus de iure ciuili, alter
de iure canonico contentioſo, vltimus inſpecto foro con
ſcientiæ, vel animæ iudicio. Primo caſu † communis opi-
nio. eſt, ut nō teneatur quis obuiare delicto futuro. ita gl.
in. l. culpa caret. ff. de regulis iuris quæ communiter app.

cum communis contra Iaſ.

Superiori inferior etiā ex cauſa imperare non poteſt in uim iuriſdictionis contra Fulgoſ. Loazes, & alios.

Futuro malo obuiare nullus tenetur in foro contentioſo ciuili, ſi non immineat periculum, communis.

eſſe videtur ex relatione Philippi Decij ibi, & eam communiter receptam firmat Hieronymus Cagnolus ibi nu.10. colum.pen. Decius in.l.vt vim colum.pen. vbi per Fortuni. & per Aquens colum.pe.ff.de iuſt.& iure Decius in.l nullũ crimen.ff.de regu.iur.Felinus in c.Petrus. de homi. & idem in ſimili in. c. quantæ.de ſen. excommu. & in c.1. de offic. deleg.col.2. ratio, quia iſthæc cura, vt facinora, & delicta nõ perpetrentur ad magiſtratus, non ad ciues priuatos pertinet.l.congruit.ff de offic. præſidis. & culpa eſt immiſcere ſe rei ad ſe non pertinenti.l culpa eſt. ff. de regulis iuris. & c.non eſt ſine culpa, eodem titu. lib. 6. ad idem. l.culpa

19 *Futuro malo obuiare tenetur, ſi ullum imminet periculum, cum commun.*

caret &.l.nullum crimen.ff.de regulis iuris.† Limita, quando quis ſciuit, & ſine ullo periculo prohibere potuit: quia tunc uel defendendo, vel clamando, vel reuelando obuiare debuerat. argumento d.l.culpa caret. &. d.l.nullum crimen.à contrario ſenſu: nam ſi culpa tunc demum careo, cum iſthæc ſciueram, ſed prohibere non poteram; ergo cum poteram prohibere, & non prohibeo, culpa non careo, ſicq; pœna immunis non ero. iſta eſt communis opinio. vt patet ex relatione Decij in. d. l. culpa caret. id quod firmat ibi Hieronymus Cagnolus d.numero 10. Quod tamen temperandum eſt, vt non ſubeat pœnam

20 *Magiſtratus tenentur futuro malo obuiare dicenter puniuntur cũ commun.*

ordinariam, quæ pro tali delicto ſolet imponi, ſed arbitrio iudicis mulctetur ſecundum Felinum, & Cagnolum ubi ſupra. Hinc deſcendit † quòd magiſtratus, & iudices tenentur futuris delictis obuiare, quoad ſubditos: quia id ratione iuriſdictionis, & regiminis, & poteſtatis, quam in eos habent, & poſſunt, & debent facere. iſta eſt uera, & communis opinio. quam tenent Bald.& Florianus. in.l.2. ff.de noxalibus act. Decius in. d. l. nullum, ad finem. Ca-

21 *Magiſtratus ſi ad ſeditionem ſedandam non mittit familiam, punitur niſi cum erat impar, cum cõi.*

gnolus in. d.l culpa caret, in princ. per c.quantæ. de ſententia excommuni. &.d.l.congruit. & hoc eſt, quod dicitur non ſufficere à malo abſtinere, niſi fiat, quod bonum eſt.l. in illa ſtipulatione per te non fieri. vbi not. Bartol. & alij.ff.de verb.oblig. Vnde † ſi magiſtratus ciues in arma ruentes videt, & familiam ad talem ſeditionem, & tumultum vitandum non mittit, tenetur niſi familia vel impar erat, vel alibi occupata. hæc videtur cõmunis op. vt etiã talis iudex hac de cauſa deponi poſſit ſecundum Cynum, Bal.& Bar.in d.l. 2. Felinus in.d.c.quantæ idem in.d.c.2.&

22 *Domini temporales, qui graſſatores non propellunt, tenentur ad reſtitutionem dãnorum ab illis datorum.*

Cagnolus vbi ſupra † Et ideo domini temporales, qui ſui imperij, ac ditionis graſſatoribus non obuiant, tenentur et ad reſtitutionem ratione, officij ſui ſm Cagno. ubi.ſ. nu.6. ſubdens † teſtem ad damni reſtitutionem teneri, quatenus proximum læſit, ſi, quod ſciebat, examinatus à iudice reticuit. quod & volunt in vtroq; cõiter theologi. Vnde qui ſciebat aliquem meam domum inuaſurum, bonaq; mea rapturum, ſi potuit prædicere, & non prædixit, vt damnum illud mederetur † reus peccati ſit ſm Caiet. in ſumma.verb.reſtitutio, & verbo.correctio. quod intelligo, dũ

23 *Teſtis ſi læſit culpa tenetur ad reſtitutionem ſiue falſum dicendo, ſiue uerum reticendo.*

modo, quoad fieri poſſit, fiat ſine damno, aut ignominia illius, qui facinus patraturus erat. poſſet.n. præmonere, vt ille tali die, taliue hora domum ſuam cuſtodiret ſecurus, quòd in eum, eiuſue familiam inſidiæ parabant. illinc et deſcendit, quòd † pro delicto famuli, et ſi ſit homo liber, dñs tenetur, quãdo preſciuit, & prohibere potuit, licet non ſic, ſi prohibere non potuit, vt eſt uera, & cõis op. quã tradunt, & reſoluunt Dec.in.d.l.nullũ crimen.Feli.in.d.c.Petrus, Hier.Cagnolus in.d.l.culpa caret.nu.8. Dñicus de Soto de ratione

24 *Futuro malo obuiare tenentur ex cõ ſcientia.*

tegendi, & detegendi ſecretum membro.2.q.2. ante finem. † Cæterum ſi dñs habebat famulos peſſime morigeratos (fures, graſſatores, bonorũ raptores, virginũ ſtupratores, quales apud nobiles Salmaticenſes non paucos vidimus) quorum facinora ipſe non ignorabat, ad eorũ damna re-

25 *Dominus tenetur pro famuli delicto, quod potuit obuiare.*

ſarcienda ipſe tenebitur, non ſolũ quoad damna, quæ illi faciebant ſe conſcio, de quibuſque ipſe ſpecialiter notitiam habebat, & ante quam perpetrarentur, præſciuit, & prohibere poterat; ſed etiam quo ad damna, quæ ipſe non præſciuit, quaſi culpa non careat, eo ipſo quòd peſſimos, pernicioſoſque homines alebat, & fouebat,

26 *Dominus*

quos huiuſcemodi facinora perpetraturos uerisimiliter non ignorabat ut uidetur eſſe communis opinio, tam theologorum, quam noſtrorum in locis proxime citatis. pro quibus bonus text.in. §. final. inſt. de obligation. quæ ex quaſi delicto naſ. quem ab iſtis allegatum non inuenio. Illinc etiam deſcendit, quòd ſi in domum cõductam, aut gratis inhabitatam, ſeu precario, famulus inhabitantis ignem immiſit, dominus regulariter non tenetur, ſiue ille dolo, ſiue culpa, ſiue caſu feciſſet. ratio, quia res ſua ad perniciem domini, non etiam alterius perit. l. quæ fortuitis. C.de pignor.act. nec dominus obnoxius uideri hoc caſu debet, cum nec incendium futurum præſciret, nec famuli ſui ſoliti fuiſſent huiuſmodi perpetrare, ſecus ergo eſſet, ſi talia perpetrare ſoliti eſſent quaſi culpa non careret, qui

pro famulorum delictis tenetur, etiã ſi ea perpetrauit ignorãs, ſi tamen ſimiles famulos ſolus facere ſolitus eſſe.

27 *Famulus ſi domum combuſſit, quando dominus teneatur.*

opera, & famulitio ſimilium hominum uteretur, arg. dd.ll. & d.§ fin. ideo, frequentiſſimum eſt, & cõiter receptum, ut per Bartolum, argumento illius text. in l. ſi ſeruus ſeruum. §.Proculus.ff.ad legem Aquil. Iaſ & Corneus in lege prima.C.de ſeruis fugitiuis. Hieronymus Cagnolus ubi ſupra.

28 *Famuli delicto ſi dominus non obuiauit, cum poſſit, an ex delicto, an tantum quaſi ex delicto teneatur.*

Aretinus † tamen in capitulo conſtitutus.notabili.8 de religioſis domibus. negat ſcientiam, & patientiam domini his caſibus inducere mandatum ad delinquendum, contra quem eſt communis opinio doctorũ in locis. ſ. citatis ſecundum Cagnolum, ubi ſupra. ſed Aretini opinio uera eſt, quando Dominus in genere ſciebat famulos ſuos eſſe facinoroſos, non tamen præſciuit facinus, de quo agitur perpetratum iri. ſic enim non deliquiſſe, ſed quaſi deliquiſſe duntaxat uidetur. ſicq; tenetur iuxta terminos. dicti. §. fina. quòd ſi in ſpecie præſciuit quale facinus perpetrandum eſſet, prohiberéque potuit, & non fecit, tunc communis opinio. facilius admitti poſſet, licet adhuc eam admittere durum uideatur. cogita.

29 *Dominus de iure cano. quando teneatur ex delicto famuli, uxoris, & ſimilium, quibus obuiare poſſit, cum communi opin.*

Hactenus de iure ciuili. ſecundus ergo caſus eſt, an de iure canonico † teneatur, qui delictum prohibere potuit, & non fecit. qua in re communis opinio eſt, ut teneatur gloſ. & communiter Doct.in d.l.culpa caret. præſertim per Decium & Mainerium, & Cagnolum, ibi num.11.qui hanc firmat eſſe communem op.Felinus in d.c. quantæ. idem Felinus in cap.1.col.1.de offi.delega.plene per Alciatum, & Nauarrum in c.nouit.de iudicijs, per text.in d.l. culpa caret. & d.l.nullum.a contrario ſenſu expreſſius, in d.c. quantæ, & in d.c.1.& in d.c.nouit, eſt communis op.ſecundum Carolũ Molinæum in add.ad Philippum Decium, in d.c.1.de off.delega.colum.5.tenet, & firmat eſſe communem op.Panormitanus in d.c.nouit.num.37.ubi Aretinus num.32. per Adrianum in 4.de correct.fraterna, tenet frater Dominicus de Soto poſt plures, quos ipſe allegat ubi ſupra. quod procedit in delictis communibus, & non occultis, hoc eſt, quę ſui natura occulta eſſe non ſolent, quale eſt furtum, homicidiũ & cætera id genus, dummodo prohibere poſſim ex ui poteſtatis, uel iuriſdictionalis, uel dominicę, uel patrię, uel etiam ex ui illius poteſtatis, quam dominus habet in famulos etiam liberæ conditionis, uel quam habet in uxorem, & in reliquis ſpeciebus his ſimilibus, & ita etiã ſunt intelligenda, quæ diximus in primo caſu. † Cęterum extra iſtos ca-

30 *Delicto futuro, an in foro conſcientiæ teneatur quis obuiare etiã quis, qui ei nõ ſubiiciunt. ardua queſt.*

ſus, & ſimiles, is qui prohibere ſimpliciter nõ poterat, quia nullum ius, aut poteſtatẽ, nec etiã reuerentialem habebat in eum qui male facturus erat, præſciuit tamen maleficium perpetratum iri, habuitq; ſpatium admonendi eum, qui malefacturus erat, ut a facinore abſtineret, & enuntiandi ei qui paſſurus erat, ut caueret, muniret, tueretq; ſeſe, & ſuos, an ſi id prætermiſit, teneat? & de iure ciuili eum non eſſe culpæ reum frequentius receptum eſt ab iis, quos in primo caſu retulimus, ſed de iure canonico magis dubiũ, nã pleriq; eorũ, quos proxime retulimus in hãc ſententiã inclinant, ut teneretur curare, & conari, ne id delictum conſumaretur alias puniatur. Contrariam partem, ut hac ratione mulctari nequeat, tenent Antonius Butrius in d.c.quantæ, Barba.in d.c.1. de officio delegati. Iaſ. in l.ut vim. ff. de iuſt.& iure, ubi in nu.31.hanc dicit cõem op. & ibi Fortunius num.24. & in hanc partem procliuior ſum. quia (ut ex iuribus. ſ.alleg.& ſimilibus conſtat) in huiuſmodi ſpeciebus prohibere poſſe is ſolus recte dicit. qui ex patria, uel dñica, uel bellili, uel maritali, uel iuriſdictionali pñate, uel aliã ſimili põt prohi-

prohibere, reliqui autem non dicuntur poſſe prohibere, ſed tantum poſſe agere, & curare, ut in §. ſi quis alium inſt. de inuti. ſtip. l. ſtipulatio iſta. in pr. cum ſimi. ff. de uerb. obligat. nec dubium eſt, quin is ſolus teneatur & pene reus ſit, qui potuit prohibere, nõ qui duntaxat potuit curam & diligentiam ad facinus impediendum adhibere, ut in ll. ſ. alleg. ergo & c. adq; ſummam habet rationem, & æquitatem, quia uariæ ſunt hominum uoluntates, ſententiæ, & opiniones quorundam negotia timentium, quorundam taxas, tumultus, ſeditiones, odia, inimicitias, bonorũ, aut capitis periculum, aut etiam corporis cruciatum l. quia poterat. ff. ad Trebell. quidaq; ſunt timidiores, quam par ſit. quidam uerò audaciores, quam expediat, aut oporteat l. quę ſub conditione. in prin. ff. de condi. inſt. ſecundũ quæ impoſſibile eſt, q iure, & foro contentioſo canonico, aut ciuili quis ob huiuſmodi cauſas puniatur. quia cũ, qui re uera timidus erat, nec audebat ſe immiſcere rei ad ſe non pertinenti, quam periculoſam putabat, punire ob hanc cauſam alienum ab omni ratione, & iure eſt. q ſi re uera in caſu, quo de ageretur, non ob timorem, ſed ob ignauiam, uel iniuriam, uel imperitiam, uel forte ob impietatem, deſijt ſeſe immiſcere, aut implicare, quiſnam animi ſui poterit eſſe teſtis, præter Deum? ergo is aut inculpatus erit, aut culpæ reus apud ſolum Deum eſſe poterit, apud homines non poterit, quibus de culpa illius cõſtare non poteſt, præſertim cum ad pœnam imponendam probationes luce meridiana clariores exigantur l. fin. C. de probatio. denique quærere legem, ubi naturaliter ſentimus nihil aliud eſt, quam infirmitas intellectus ſecũdum philoſophum. nec dubium eſt, quin rerum uſu. & naturaliter eueniat, ut qui facinoroſo, quo minus animum ſuum expleret, impedimento fuerit, is raró id fecerit ſine periculo, & ſine quali quali ſaltem odio illius, cuius uotis impedimento fuit, ut homines huiuſmodi rebus ſeſe implicare non tã pietatis, aut charitatis, quam temeritatis eſſe plerunque iudicetur. facit l. ſi filius, qui patri. ff. de uulga. in ſui ratione. §. ſed neque. Inſt. de auth. tutorum. Ad iura canonica, quæ in contrarium adducunt, facilis eſt ſolutio: nam procedunt, & ſunt intelligenda ſecundum ius ciuile ſcilicet in eo, qui prohibere poterat ex patria, uel patronali, uel maritali, uel dominica, uel herili, uel iuriſdictionali, uel alia ſimili poteſtate. non ſic ubi nulla poteſtas erat. & cum id ſit de iure ciuili expeditum, nec reperiatur contrarium diſpoſitum de iure canonico, ſtandum eſt iuri ciuili ca. 1. & 2. de oper. no. nun.

31 Quid † ſi tale facinus nõ in rem priuatorum, ſed in ipſum principem, uel rempublicam præparabatur? & ſunt tres op. prima exiſtimantium, q ſciens teneatur reuelare, ita Bar. in l. utrum. ff. de parrici. Bertachi. in ſuo reperto. uerb. ſcire. Altera fuit op. aſſeuerantium Bartoli animam propter illud dictum in inferno cruciari, neque talẽ ſcientiam puniri debere, niſi ſciens haberet probationes. & iſtam tenet Felinus ubi ſ. Decius, & Cagnolus, qui hanc dicunt communem op. in d. l. culpa caret. col. fi. Aquen. in rep. l. ut uim. fol. 4. ff. de inſt. & iure idem in l. qui accuſare. C. de edendo per clem. 1. cum glo. uerb. ualeat. de hæreti. Iaſ. in l. 4. §. Cato. not. 4. ff. de uerb. obligat. Franc. de Ripa in tractatu de peſte ad finem quæſt. 11. Marſil. ſingul. 164. ultima fuit op. tenentium, quòd ſemper teneatur admonere: accuſare uero non teneatur, niſi cum habet legitimas probationes, ne ſe ingenti periculo talionis ſubijciat. ita Cagnolus in d. l. culpa caret. prope finem poſt Alciatum, quem refert in d. cap. nouit. & utrunque membrum (ut nobis uidetur) uerum eſt, ſed hoc amplius putarem oportere. ut ſi res celeritatem deſiderabat, eratq; periculum in mora, quòd teneretur ſeſe omni periculo, ſi opus eſſet exponere, ui & armis propulſare, ne in principem, aut rempublicam irrueretur, neve machinationibus peteretur. nam ut Horatius ait.

Delicto futuro, quod principi, uel reipublicæ imminebat, quando teneamur obuiare, ardua quæſt.

Dulce & decorum eſt pro patria mori.

Et ut ſeruus dominum ſuum defendere tenetur, alias capite punitur l. 1. & per totum. ff. ad Syllania. ita ad tantundẽ tenebitur ciuis pro principe, aut patria ſua: † nam patriæ, aut principis poteſtas in ſubditos maior eſt, quam poteſtas dominica in ſeruos, ut patet, quia patria, & principes habent uitæ, necisq; poteſtatem in ſubditos l. 1. 2. & 3. ff. de legib. l. 1. ff. de iuſt. & iur. l. 1. ff. de conſt. prin. ca. 2. de mai. & obed. dominus uero in ſeruos non tantam poteſtatem habet. §. ſed & maior aſperitas. Inſt. qui ſunt ſui. uel alie. iur. & per totum. C. de ſeruis, qui pro præmio libertatem accipi. & non ſolum maior, ſed etiam iuſtior eſt: quia iſta eſt ſecundum ius naturale, & diuinum. d. ca. 2. & l. ueluti. ff. de iuſt. & iure Dominica uerò poteſtas eſt contra ius, libertatemq; naturalem l. manumiſſiones. l. ex hoc iure. ff. de iuſt. & iure. §. ius autem gentium. Inſt. de iure nat. ergo cum ad id teneatur ſeruus pro domini ſui incolumitate, multo magis ad idem tenebitur ſubditus pro ſua patria, aut principe. nam & Silius Italicus lib. 8. bell. puni. ſic cecinit. 32

Iuriſdictionalis poteſtas, quam dominica maior, & iuſtior eſt.

Accipe, & æterno fixum ſub pectore ſerua,
Succenſ re nefas patriæ, nec fœdior ulla
Culpa ſub extrema ferrur mortalibus umbras.

Si ergo † uerum eſt nullam culpam maiorem, aut deteriorem committi poſſe, quàm circa patriam, ſiue impetendã, ſiue negligendam, & domini à ſeruo neglecti crimen capitale eſt, multo magis patriæ, aut principis neglecti crimen capitale uideri debet. nam & Cicero ait, omni timore depoſito debemus libere reipublicæ conſulere. ergo non eſſet audiendus, qui timoris cauſa id omitteret, quia ſecundum eundem Ciceronem 2. de legibus. Reſpublica eſt, pro qua mori, & cui nos totos dare debemus. & idem in Philip. 13. Nullus eſt caſus pro libertate, & dignitate patriæ non ferendus. & rurſus in 4. ad Herennium ait. Nullum eſt periculum, quod ſapiens pro libertate patriæ uitandum arbitretur. quod temperandum eſt, ut quando id patriæ incolumitati, aut principis profuturum intelligebatur, procedat. idem ſi dubitetur, aut res dubia & incerta eſſet. non ſic, ſi omnino deſperatum, & ſuperuacuũ eſſet auxiliandi cauſa periculum ſubire, aut mortem oppetere. ex eodem Cicerone ſic docente officiorum 1. Omnes omnium charitates patria una complexa eſt, pro qua quis bonus dubitat mortem oppetere, ſi ei ſit profuturus. ergo non ſic, ſi nihil profuturum in comperto foret. 33

Patria ſaluanda cauſa periculũ ſubeundum.

Tertius caſus eſt in foro conſcientiæ, † an quis teneatur fratrem peccantem corrigere, & delicto futuro obuiare. & quòd teneatur regulariter communis opin. eſt. ita Abbas in cap. 1. columna fin. de reſt. ſpoli. Curtius de feudis in 26. cauſa priuationis feudi. Cagnolus in dicta l. culpa caret ad finem. id quod temperandum eſt, & quoad fieri poſſit fiat ſine damno aut periculo illius, qui male factu rus erat, ne dum alteri conſulere uelimus, alterum internecioni tradamus. quod intelligerem, niſi cum ille principem, rempublicamve ſuam impetiturus eſſet: tunc .n. forte nõ tam curandum eſſet de illius incolumitate, quaſi non poſſit pinguior uictima mactari Deo, quam ut reus iniquus plectatur lege omnes cum ibi notatis. C. de ferijs. 34

Delicto futuro in conſcientiæ foro teneamur obuiare.

Quid autem ſi talis admonitio fieri non poterat ſine periculo admonentis? uel ſaltem ueriſimiliter, inde ipſe poterat periclitari? ueluti ſi ſciebam aliquem occulte falſa inſtrumenta, aut falſam monetam fabricari, & ſi eum præmonerem, ut à tali facinore abſtineret, iuſte timerem, ne ille, ut res antea occulta occultior eſſet, me interficeret. Quid ſi adulterum ſimiliter admonere uellem, aut eum, qui contra naturam nefandum peccatum committeret, & eadem ratione timerem (id quod ex facto non ſemel eueniſſe audiuimus) quid item in alijs mille ſimilibus ſpeciebus? & adhuc ſunt, qui uelint me teneri huiuſmodi fratris peccantis admonitionem, & correctionem facere, utcunque mihi periculum immineat: ita terq;, quaterque communem op. theologorum eſſe firmat. Antonius Corduben. in annota. ad Dominicum de Soto ſuper d. membro 2. q. 2. ubi in concluſione. 15. ita tenet. Sequitur Martinus Nauarrus in ſuo manuali. cap. 29. num. 11. & numero. 18. & ita tenent Gabriel, & alij theologi ſecundum Dominicum de 35

Delicto futuro an obuiare teneamur in foro animæ, etiam ſi formidemus, ingens pugna.

Soto.ubi ſupra concluſione.5.preſertim Adrianum. q.de correctione fratris. quod, ut ipſe Dominicus ait, colligit ex uerbis beati Auguſtini, & ſancti Thomæ, dum aiunt, q quando quis probabiliter exiſtimat, poſſe ſe aliquem auertere a peccato, idq; omittit cupiditate, aut timore, peccat mortaliter. id quod & Caietanus per Dominicum relatus admittit, quando uehementer crederet ſe illum peccantem a peccato auerſurum, & ſeparaturum. Ipſe tamen Dominicus contrarium aperte tuetur, enixo conatu tenet ipſemet Nauarrus ſibi contrarius in c.inter uerba.11. q.3.ill.29.nu.631.& hanc partem receptiorem eſſe ſentire uidetur, ipſe Dominicus ubi ſupra.uerſi. Tertiò probatur, his uerbis, tertio probatur concluſio ex uniuerſo hominum, & ſapientium ſenſu: unde magnum ſumimus in moralibus argumentum. & cum dominus (ut & ipſe refert) dicat, Iugum meum ſuaue eſt, ſanè ut uitæ, aut necis corporis, honoris, bonorumue periculum ſubire paſſim teneamur, durum eſſet, contrariumq; ſuauitati, & facilitati prædictæ uideretur; huiuſmodi enim rerum metus non ſuauis, ſed triſtiſſimus eſt (hoc eſt hominem triſtiſſimum reddit) ut teſtatur Virgilius his uerbis.

36 *Timoris effectus.* †*Sed reuocate animos mæſtumq; timorem.*

Et Cicero.2.de Officijs ait.

Metus imbecillis eſt. Sicq; periculis ſubeundis quim contrarius ſit, negari non poteſt.

Et Terentius in Andria ſic ait.

Vix ſum apud me, ita animus commotus eſt metu.

Et Lucanus lib.1.bell.ciui.

Diriguere metu, gelidos pauor occupat artus.

Et Ouidius lib.1.Faſtorum.

Extimui, ſenſiq; metu riguiſſe capillos

Et Virgilius lib.3 Aeneid.

Tum uero ancipiti mentem formidine preſſus
Obſtupui ſteteruntq; comæ, & uox faucibus hæſit.

Et rurſus lib.12.Aeneid,

Illi membra nouus ſoluit formidine torpor,
Arrectæq; horrore comæ, & uox faucibus hæſit.

Huiuſmodi enim effectus timoris longe quidem abeſſent directoque aduerſi, contrarij, pugnantesque exiſterent ſuauitati, & dulcedini illius iugi Domini noſtri Ieſu Chriſti, quam ipſe & teſtatur, & iactat, ergo, &c. ut interim omittam omnia ea, quę noſtrorum plerique & ipſi iure conſulti de timore, & metu tradiderunt. C.& ff. quod metus cauſa. per totum. nam quærere legem ubi tam naturaliter ſentimus, nihil aliud eſt, quàm infirmitas intellectus ſecundum Philoſophum. & hæc pars longe æquior eſt, quàm contraria, ut ſic eam amplecti forte non minus tutum eſſet, quam humanum, præſertim cum, ſi uerum amamus, & ingenue agnoſcimus, hominum rari ſint, qui charitatis intuitu ſe huiuſmodi periculis exponant, maximè cum & incertum ſit, an frater ille a me admonitus a facinore, uel peccato ſeſe retractaturus ſit, & incertius, an fortè in me monitorem manus inijciendo, aut in necem meam inſidias parando deterior ſit futurus. & uarij ſunt cuiuſque hominis animi ſui motus, cognituq; difficillimi. l.quia poterat. ff.ad Treb. unde ſiue iuſta ex cauſa timui, ſiue iniuſta, ſi tamen mihi iuſta uidebatur, & per hoc continui me ab illo fratre peccante admonendo, non peccarem, (ut mihi uidetur.) q ſi nec timendi iuſta cauſa erat, nec ego iuſtam putabam, aut ueriſimilem, tunc contraria pars amplecti & pōt, & debet, ut ſupra differuimus. Preterea qui me occidere uult, ſi eum occidero iuſte defenſionis cauſa, & iure etiam naturali feciſſe uidebor, & a peccato immunis, experſque ero ſecundum omnes per text. ibi in l.ut uim. ff. de iuſt. & iure. ergo quanto minus in periculum ultro irruere tenebor, at illum ſic a me occiſum non liberaui a peccato, ſed potius peccantem ad tartara miſſi, & ademi pœnitendi ſpatium. declara, & limita, ut hæc procedant in hominibus priuatis erga alios priuatos. aliud uerò in prælatis, qui animam ſuam pro animarū

37 ſalute ponere debent, dicente domino Ioannis. 10. Paſtor

Delicto futu bonus animam ſuam ponit pro ouibus ſuis. †Vnde pari ratione, aut ſaltem ſimili dicendum uidetur, ut omnes magiſtratus delicto futuro occurrere debeant, etiam ſi periculo ſeſe exponant: idq; ratione officij ſui. nā illud Domini præceptum generale eſſe uidetur, tam ad magiſtratus temporales, quam ſpirituales, quod temperarem, niſi cum medela erat omnino deſperata. tunc enim utriſq; conſulerem, ut certo, & indubitato periculo nihil emolumēti, utilitatis, aut ſalutis animabus, aut reipublicæ, patriæue allaturi, non ſe exponerent, maius, gratiusq; obſequiū ipſi Deo maximo præſtaturi, ſi ſeſe ad commodiorem opportunitatem ſeruauerint, in qua & patriæ, & hominum animabus uſui, & commoditati eſſe poſſint. ut in ſimili ſupra docebamur.

ro tenemur obuiare ratione officij, & ſi aliquantulum periculi immineat, niſi ſit medela deſperata.

Hactenus† quando frater ille, qui erat in peccato, uel 38 facinore, erat chriſtianus, quid autem, ſi erat infidelis, puta Iudæus, aut Maumethicus? & tales non eſſe corrigendos correctione fraterna, uel non peccare, qui id omiſerint, tenet Barbatius in c.nouit. de iudi.n.32. quæ opinio communis eſt ſecundum Alciatum ibi, num.3. per cap. ad menſam.11.q.3. ubi frater ille ſolus dicit, qui baptizatus eſt, & non reliqui. contrariam tamen partem, ut etiam infideles ſint admonendi correctione fraterna non ſecus, quàm ipſi chriſtiani, tenet Dominicus de Soto de ratione tegendi, & detegendi ſecretum, membro.2.q.3. concluſione.5. hác ſequi uidetur Alciatus in d.c. nouit. col.5 & eſt communis op. ſecundum Nauarum, ubi num.3. qui & eam ſequi uidetur. & in hanc partem procliuior ſum. nam Dominus ait. Non ualentibus opus eſt medico, ſed male habentibus. Vnde quo infideles ab animarum ſuarum ſalute remotiores, quàm chriſtiani, utcunque peccatis innodati ſunt, eo egentiores ſunt fraterna, & chriſtiana correctione, & admonitione. Præterea oēs mortales ratione creationis cenſentur fratres, iuxta illud Matthæi, 23. Vnus eſt magiſter ueſter, omnes autem uos fratres. Vnde glo. in c. charitas.2.de pœnit. diſtin.2. ait etiam infideles proximos noſtros eſſe. quod expreſſum uidetur in l.ut uim. ff. de Iuſtit. & iure. ibi & cum cognationem quandam inter nos natura conſtituerit. quæ uerba ad omnes omnino mortales generalia ſunt, & cum ſub titulo de Iure naturali illa †exponatur, legesq; ſint intelligendæ iuxta materiam titulorum, ſub quibus ſunt collocatæ. l. Imperatores. ff. de in diem adiect. ſupereſt, ad omnes mortales illa uerba eſſe referenda non aliter, atque reliqua omnia iuris naturæ precepta. Præterea, cum ea obligatio, qua de agimus, deſcendat ab amore, & charitate, hæc omnibus omnino gentibus communis eſſe debet ex non in eleganti Boetij cantu, metr.7.lib.2,

Delicto futuro ab infideli perpetrando an teneamur in conſcientia obuiare. ingens pugna.

39 *Charitas etiam erga infideles.*

O fœlix hominum genus,
Si ueſtros animos amor,
Quo cœlum regitur regat.

Et Cicero officiorum lib.3. ſic ait. Hæc natura præſcribit, ut homo homini quicunque ſit ob eam cauſam tantum, q is homo ſit, conſultum uelit, expende illud uerbum (quicunque ſit) ergo etiam ſi ſit infidelis. rurſus expende illud uerbum (ob eam cauſam tātum) q is homo ſit, ſed infideles homines ſunt, ut reliqui, ergo. rurſus idem Cicero.3.de finibus. Oportet, inquiunt, hominem ab homine ob hoc ipſum, q homo ſit, non alienum uideri. ergo neque infideles ab hoc charitatis beneficio alienos reputare debemus. nec putauerit quiſquam ſucceſſum, effectumq; huius admonitionis, aut correctionis eſſe, aut forte deſperatum, inutilem, aut infructuoſum. nam potens eſt Deus de lapidibus iſtis &c. Vnde ſi infidelem ab occulto forte facinore falſitatis, uel adulterij retraxi fraterna correctione, & admonitione, non admodum raro euenire poſſet, & ille ſic maneret ad uirtutem, honeſtatemq; ac- 40 cenſus, & perdito ſuo dogmate derelicto, ad noſtrum rediret.

Hæreticum an deuegere debeamus priuſquàm admoneamus.

Illud autem notandum eſt, †quòd quotidie (tempeſtatis noſtræ infelicitate) accidere poteſt, ut qui hæreticum nouerit regulariter fraterna correctione ſemel, ac iterum debeat eum admonere, ut ab inſania illa diſcedat, priusq̃ eius

eius errorem iudicibus reuelet, quod ſi ille ſic admonitus nõ reſipuerit, & ad ſanitatem non redierit, catholicamq; fidem, tunc iudicibus hac de re agentibus reueladum erit. quod regulare eſt, nã aliquando teſtis, qui id nouerit, nulla etiam præcedente fraterna admonitiooe iudicibus denuntiare debet, ut tradunt Doctores per text. ibi in d.c. nouit de iudi. & Alphonſus de Caſtro de iuſta hær. puni, libro. 2. cap. 25.

§. III.

1 RESOLVITVR teſtamentum, ſi teſtator ad mortem damnatur iure. ff.
2 Capitis damnationem ſequebatur bonorum amiſſio iure. ff. cum commun.
3 Regalia non cenſentur, ſed patrimonialia bona delinquentis publicata, cum commun. op.
4 Reſtituto a principe bona reſtituuntur cum commun.
5 Regalia regulariter nequeunt alienari.
6 Regalia oppida, an ſubditis ſuis princeps poſſit donare, ingens pugna.
7 Regalia alienantur ad libitum regis ſecundum quoſdam
8 Donare filio ſ. pater poteſt cum iuramento, ſecundum communem opinionem, ſed eſt dubia pugna.
9 Iuramentum auget uoluntatem, non poteſtatem.
10 Rex poteſt filio ſuo donare.
11 Regis donatio non eget inſinuatione
12 Reipublicæ ſubueniendum eſt, non ciuium quorundam tantum, ſed uniuerſorum impenſa.
13 Regnum, uel imperium non poteſt ſubditis ignaris abdicari, nec eis inuitis.
14 Regnandi triplex origo, & cuiuſque earum qualis poteſtas.
15 Regales cenſus ex cauſa poteſt princeps alienare uaſallorum uerò quoſdam non utique.
16 Princeps quibus de rebus libere poſſit donare.
17 Papa an poſſit caſtella eccleſiæ donare.
18 Imperator quæ, & quando poſſit donare.
19 Regibus maiorem eſſe libertatem in donando, quàm priuatis, ut intelligendum.
20 Reſoluitur teſtamentum captiuitate.
21 Reſoluitur teſtamentum ſi teſtator uenundedit ſe ſe.
22 Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum ualere contra communem.
23 Teſtamentum eius, qui uendidit ſeſe, an ſi ſui iuris moriatur, conualeſcat.
24 Reſoluitur teſtamentum, ſi teſtator ſe arrogandum præbuit.
25 Bo po ſunt etiam hodie neceſſaria.
26 De portatione reſoluitur teſtamentum.
27 Pœnæ ſeruus hodie nullus efficitur, quando poſt condemnationem uitam retinet, alias ſecus.
28 Reſoluitur teſtamentum aquæ, & ignis interdictione.
29 Reſoluitur teſtamentum ſi teſtator ad beſtias, uel in metallum damnatus fuerit.
30 Reſoluitur teſtamentum præſcriptione.
31 Reſoluitur teſtamentum ſi teſtator mortem ſibi conſciuit metu pœnæ.
32 Mortem ſibi conſciuiſſe impatientia doloris, an metu pœnæ, quis probare teneatur.
33 Mortem ſi quis ſibi conſciuit, an hodie eius bona publicentur.
34 Reſoluitur teſtamentum per damnationem ad mortem natural.
35 Condemnatio, quoad bonorum amiſſionem, non refert, deſcendat ex crimine publico, an ex priuato.
36 Crimen publicum, uel priuatum, quod dicatur dubia quæſt.
37 Fiſcus, cui bona deferuntur, quãdo teneatur onera ſubire. ardua q.
38 Fiſcus, qui culpa teſtatoris bona capit, non præſtat legata, aut fidei.
39 Fiſcus an ſubeat onera in capaci inuncta.
40 Prodigi delinquentis teſta. an reſoluatur.
41 Prodigus ſi poſtquàm ei bonis interdictum fuit, delinquat, an pœna ordinaria puniatur. ardua quæſt.
42 Prodigus factum poſt interdictionem ſi deliquit, poteſt ad mortem naturalem damnari, ſecundum communem opinionem.
43 Reſolutionem non ſubitat teſtamentum eius, qui alterum ob rerum ſuarum defenſionem occiderit.
44 Defenſio rerum noſtrarum an ſit ſufficiens cauſa ad alterum occidendum, dubia quæſt.
45 Homicidium an feciſſe uideatur, qui dixit ſuummon uendictam dare, ſi ille mortuus reperiatur. ardua quæſt.
46 Tortura ſufficeret præcedens indicium.
47 Tortura ſufficiens indicium non naſcitur ex inimicitiis capitali, ardua quæſt.
48 Mandans, & mandatarius an pari pœna puniantur. ardua q.
49 Hæredibus cunctis amicum fieri oportet occiſorem defuncti, ut gaudeat beneficio ſtatuti de hæredibus loquentis. ardua pugna.
50 Indefinita relata ad perſonas, in quibus par ratio erat, æquipollet uniuerſali, cum commun. opinio.
51 Statutum à iure communi recedens non extendendum.
52 Teſtamentum non reſoluitur per damnationem ad mortem, ſi damnatus pendente appellatione deceſſit.
53 Appellationis interuentu ſententia an reſcindatur, an ſolum ſuſpendatur, noua declaratio.

CASVS decimus. † Teſtamentum rite & recte factum irritum ſit, cum primũ teſtator ad mortem damnatus eſt. l. ſi quis filio exhæredato. §. irritum. uerſi. ſed & ſi quis. ff. de iniu. rup. ratio, quia ille ſeruus pœnæ efficitur, ut ibi (nam pœnæ ſeruus efficitur). conſtat autem ſeruum non poſſe facere teſtamentũ. l. filius fam. 2. l. filius fam. 2. ff. de teſtam. in prin. inſt. quibus non eſt permiſſ. fac. teſta. quia is, quod attinet ad ius ciuile, pro nihilo reputatur. l. quod attinet. ff. de regu. iur. altera ratio eſt, quia per legem fieri non poteſt, ut qui nulla bona in ciuitate reliquit, is hæredem habeat. l. lex Cornelia. ff. de uulgari. ſeruus autem pœnæ nihil ſuum habere poteſt. l. acquiritur. ff. de acqui. rerum dominio. l. placet. ff. de acqui. hære. per totum fere inſt. per quas perſonas nobis acquiritur. Et ferè per totum de his, qui ſunt ſui, uel alieni iuris inſt. † olim enim, qui ad mortẽ damnabatur, cum capite fortunas quoq; ſuas amittebat, eiuſq; bona publicabantur. l. 1. ff. de bonis damnatorum. l. fi. §. ut autem. ff. de bonis eorum, qui ante ſenten. mor. ſibi conſciu. l. de portati. l. in metallum C. de bonis damnatorum. l. bona fides. §. 1. ff. de poſiti. tradunt Bar. in. §. fi. in authen. ut nulli iudicum. Bar. in d. l. 1. ff. de bo. damnatorum Bald. in c. 1. uerbo. pro tali exceſſu. de pace tenenda. idem in. l. 7. C. ex delict. defunctorum Ioãnes Igneus. in. l. 1. §. ſi ſibi manus, nu. 87. ff. ad S. C. Sylla. Ioãnes Ferrar. de appell. lib. 2. c. 12. Paul. Caſ. & alij in. l. eius, q. ff. de teſt. † huiuſmodi tñ bona, quæ fiſco applicantur ex delicto capite damnati, non tam aſſimilantur bonis regalibus, quàm bonis patrimonialibus ipſius Regis, & conſequenter libere poſſunt alienari. ita Lucas. de Penna in. l. quicunque. C. de omni. agro. de ſert. lib. 11. & in. l. 2. col. 2. defund. patrim. eod. lib. Bald. in. l. nec damnoſa. C. de precib. imp. offeren. & ibi Iaſ. collũ. 1. Paul. Pariſius. conſi. 1. Clemens Septimus. nume. 22. lib. 4. Bald. & Paul. in. l. reſcripta. C. de precib. imp. offeren. idem Paul. in d. l. nec damnoſa. Paris de Puteo. de ſindicatu, uerſi. compoſitio. col. 13. & Paul. Pariſius. conſi. 69. Dominus Ambroſius. num. 194. lib. 3. † quæ communis opinio ex eo certior redditur, quod huiuſmodi condemnato, ſi principis indulgentia poſtea reſtitutus fuit, omnia ſua bona, ut cunque iam eſſent fiſco acquiſita, reſtituuntur. ut eſt communis opin. Bart. & Doctorũ. in. l. 1. io ſi. per tex. ibi. & in. l. fi. C. de ſenten. paſſis. Bar. in. l. Gallus. §. & quid, ſi tantum. nume. 13. collum. 4. Lacelotus, Galliaula. nume. 64. Iaſon. nume. 66. & nu. 70. Carolus Ruinus, nu. 120. Fortunius. nu. 153. Emanuel à Coſta. part. 2. nu. 144. ff. de libe. & poſth. & eſt communis opin. ſecundum Paul. Pariſ. in d. conſi. 69. nume. 196. facit. l. 8. titu. 1. lib. 6. ordina. traditur per Ioann. Igneum. in l. 1. §. ſi ſibi manus. ff. ad Sillania. reliqua autem patrimonialia ipſius principis, ut libere poſſint alienari, communiter receptum eſt, ut diſſeruimus ſupra. §. 26. num. 84. Regalia

1 Reſoluitur teſta. ſi teſtator ad mortem damnatur iure. ff.

2 Capitis damnationem ſequebatur bonorum amiſſione ff. cũ commun.

3 Regalia nõ cenſentur, ſed patrimonialia bona delinquentis publicata cũ commun. op.

4 Reſtituto a principe bona reſtituuntur cum communi.

Regalia regulariter nequeunt alienari.

5 galia† uero ut alienari regulariter nequeant, communis, & uera ſententia eſt, niſi in caſibus, ut ibi tradidimus, in nu. 82. & in §. 3. num. 4. ut probat tex. in c. intellecta. de iure iurando. ubi Innoc. Bal. Imola. Panormit. & Anchar. & alij communiter, ut late huius partis fautores congeſſimus in d. n. 82. quibus adde idem tenere communiter. id in c. abbate ſane. per tex. ibi de re iu. lib. 6. & in c. extransmiſſa. & in c. uerum. de foro competen. Bart. conſil. 189. ciuitati Camarini. Cinus, & Albericus, in l. digna uox. C. de ll. Bart. Bal. & alij. ubi Alex. in additionibus in l. prohibere. §. planè. ff. quod ui, aut clam. Signorolus de Homodeis. conſi. 26. quæſtio talis eſt.

Regalia oppida an ſubditis ſuis princeps poſſit donare ingens pugna.

6 Sunt tamen, qui uolunt† Principem poſſe donare ſubditis ſuis regnorum ſuorum ciuitates, caſtra, & opida, quando id non cedit in regni ſui cladem, & iacturam ingenté, ut uidentur uelle non pauci noſtrorum in d. c. intellecto. & in dict. c. petitio. uerum. & in dict. c. extranſmiſſa. & in hanc partem inclinat Signorolus, & Bal. ubi ſupra. & alij, quam plures. dd quos congeſſimus ſupra. §. 26. num. 83. uerſic. limita, ut procedat. quibus adde idé tenentes Bart. & Bal. in l. ſi certarum. ff. de mili. teſt. Bal. in l. 1. in fin. C. unde cogna. quos refert, & ſequitur. Ferdinandus Loazes. in ſuo conſil. pro Marchione de Vellez. in prima dubitatione, numero. 6. ubi hanc firmat eſſe communem ſententiam. Nam & ſimiliter & ſi ſummus Pontifex unam magnam ciuitaté non poſſit alicui infeudare ſine cardinalium conſenſu, poterit tamen oppidum, uel caſtrum, uel ciuitatem non magnam alicui bene merito donare. Ita Bal. in l. cum multa. C. de bo. quæ lib. & in conſi. 199. ſuper eo, quod quæritur. col. pen. lib. 3. Oldrald. conſi. 94 eleganter, & in conſi. 292. ad quæſtionem. Ioan. Andr. ad Speculatorem, titulo de iuriſdi. omnium Iudicum. in additione magna. Frideri. de Senis. conſi. 220. Abb. con. 3. Nitar in præſenti quæſtione 26. lib. 2. Corſetus. de poteſt. & excellen. regia, queſtione 4. & q. 75. Anania. con. 81. uiſo inſtrumento. ubi inde infert Ducé Mediolani potuiſſe ciuitatem Aſtenſem donare. Andreas de Iſernia. in c. imperialem. §. ita tamen. de prohibita. feu. alien. per Fridericum. idem Iſernia, & Afflictus. col. 7. in titulo quæ ſint regalia. Aluarotus, Martinus Lauden. & Præpoſi. in c. 1. in prin. col. 6. qui feud. dar. poſſunt. idem Cardi. in præludijs feudorum. Alex. in l. Filio, quem. col. fin. ff. de lib. & poſth. & in conſi. 24. ponderatis his. col. fi. lib. 5. Barth. Socin. con. 4. ſuper quæſtione. col. 6. lib. 3. Felinus in c. ad audientiam. col. 1. de reſcrip. Petrus Bellug. in ſpeculo principú. in Rub. 8. pagin. 3. ubi infert ualuiſſe donationem factam de ciuitate Sugorum, quam Rex Aragonú fecit infanti Henrico ob bellorum calamitatem, tenet ſimili Felinus. in c. 1. col. 3. de proba. Rocchus de Curte. de conſue. col. 95. concluſi. 6. Afflictus in præludijs feudorum, col. 12. & in præludijs conſtitu. Neapol. q. 24. Iaſon in l. 1. ff. de conſt. princip. col. 3. Decius con. 191. in cauſa, quæ agitur col. 1. Albert. Brunus. conſi. 51. in caſu iſto. Ruinus conſi. 91. quæritur. lib. 2. Pariſius conſi. 27. in præſenti conſultatione, col. 2. lib. 1. Stephanus Bertrand. conſi. 86. & conſ. 42. col. 1. lib. 1. ut refert idem Ferdinandus Loaz. ubi ſupra. & ip reges ſuperiorem non recognoſcentes poſſint ad libitum iura† regalia alienare etiam.

Regalia alienatur ad libitum regis ſecundum quoſdam.

7 in præiudicium ſucceſſorum, tenet Bal. in c. ſi. de re iudic. & Iaſ. conſ. 12. uidetur prima facie. col. 3. lib. 3. & de iure regio uidetur probare tex. in l. 1. tit. 17. part. 2. & in l. 1. titu. 18. ead. part. & in l. 8. tit. 1. par. 2. & in l. 2. tit. de las donaciones. lib. 5. ordi. & alia quam plura iura, quæ congeſſimus ſupra. § 3. n. 4. Nec mirum id eſſe uidetur, cum longè facilius ualere ſoleant talium regum, & principum, quam priuatorum donationes. unde licet donatio quam pater facit filio familias nó:

Donare filiof. pater poteſt cum iuramento ſecundum communem op. ſed eſt dubia pugna.

8 aliter ualeat, quam ſi interfuerit† iuramentum, quo interueniente non deſinit eſſe firma, ut tenent dd. in c. cum contingat. de iure iur. & pleriſque ſcribentium, in auth. ſacramenta puberú. C. ſi aduerſus uendi. Bart. & alij in l. ſi quis pro eo. ff. de fid. iuſſor. & non pauci noſtrorum. in l. ſi donatione. C. de colla. Ioann. Baptiſta, de ſancto Seuerino. & ibi communiter omnes in l. frater a fratre. ff. de condit. indebit. Speculat. in tit. de locato. §. nunc oſtendendum. uerſic. 24. Bald. in l. fin. col. fi. C. de uſucap. pro donato. & in repeti. l. 2. ff. de iure iuran. & in conſi. 430. incipi. Præmittendum eſt. uolu. 1. Paul. de Caſtr. in conſil. 335. incipi. circa bona. columna. 2. ad fin. uolum. primo. Bertachinus in tractatu de gabellis, in 21. q. Bartholomæus Veronenſis in cautela. 149. Alexand. in conſil. 82. incip. Viſis, & conſideratis, uol. 1. & in conſil. 8. incip Viſis, & conſideratis his, quæ in themate. uol. 2. & in conſil. 157. incip. Viſo inſtrumento donationis, colum. fin. eod. uolu. & in conſil. 20. incipi. ponderatis, uolu. 3. Fran. de Areno, in conſil 17. Conſideratis diligentiſſime, & in conſil. 72. incip. Præſuppoſitum in facto circa fine:, & in conſil. 77. incip. ut ratio ſcribendi. & in l. illud. in ſecunda columna. ff. de acquirend. hereditat. Socinus in conſil. 107. incipi. in cauſa mota. ubi hanc dixit communem eſſe opini. uol. 3. Iaſ. hanc inquit eſſe communem opinionem, in conſil. 118. incip. Contra donationem. Paul. de monte Pico, in repetit. l. in quartam folio mihi. 16. in 7. concluſi. Philippus Corne. in conſil. 306. incip. opportunum, & expediens. colum. 3. uol. 3. & in conſil. 289. ubi hanc dixit eſſe communem opin. incipit, circa primum conſultationis articulum, colum. 10, uolum. 4. Philippus, Decius, in cóſilio 216. incipi. Viſa tranſlatione, & in conſi. 229. incipi. Immo non uidetur, ubi etiam hanc dixit communiorem opinionem. uol. 2. & in cóſ. 631. incipi. Caſus, de quo quæritur, & conſil. 688. incip. Ad confirmationem eorum. ubi hanc dixit magis communem eſſe opinionem, uolum. quinto. & in lege, ex teſtamento. C. de collationi. Petruspaulus Pariſius, in conſil. 53. incipi. Primò dicendum uidetur, colum. ſecunda. uolum. 1. & conſil. 63. incipi. Meritò iſte, colum. penultim. eodem uolumin. & in conſilio ſecundo, incip. & in alio conſilio, in prima columna, & conſil. 33. incip. ut præſens conſultatio, in quinto, volumin. & in conſil. 69. incip. Dominus Ambroſius, columna. 13, uolumin. tertio. Carolus Ruinus, in conſil. 131. incip. prima donatio, columna prima. uolumin. 1. & in conſil. 279. incipi. de validitate donationis, eodem uolumine. & in conſil 96. incip. Viſis, & bene ponderatis, columna penultim. uolumine quinto. Aymon Curretus, in conſil. 19 incip. Super tranſactione, in primo dubio, ibi hanc etiam dixit communem eſſe opinionem. Marianus. Soci. Iun. in conſil. 67. incipi. præſentis conſultationis dubitatio, colum. fin. uolum. ſecundo. Catelianus Cotta, in ſuis memoralibus, in uerbo donatio facta a patre. Antonius Capycius in deciſionibus. Neapolitan. deciſi. 56. incip. In cauſa Pinti de Laudiſijs, in ſecunda columna. Stephanus Bertrandus, in conſil. 35. incip. Viſis caſu, & ſcripturis, in prima columna, & in conſil. 62. incipi. Viſis, in prima columna, & in conſil. 257. incip. Viſo quodam publico inſtrumento, in principio, & in conſil. 346, incip. Ponitur in facto, uolumine primo. & in conſil. primo, columna tertia. & in conſil. 20. incipi. In uniuerſali, & in conſil, 34. Viſo caſu, columna ſecunda, & conſi. 82. uiſis inſtrumentis, in princip. & in conſi. 103. circa proceſſum. colum. tertia. lib. ſecundo. & Pariſius, & Bertrandus, in locis ſupra citatis firmant hanc eſſe magis communem ſententiam, quam etiam ſequitur Iaſ. in d. l. frater a fratre, colum. ante penultim. Sed contrariam partem, ut talis donatio non firmetur iuramento, tenent innumeri ferè autores relati per eos, quos ſupra congeſſimus, & Philippus, Corneus. conſil. 238. Quamquam, columna quarta. lib. ſecundo. & conſil. 9. In hac conſultatione, eodem lib. Felin. conſ. 30. Neminem tam exercitatum. colum. penultima qui plures referunt huius partis fautores. ita ut harum partium uix appareat, utra receptior ſit, licet pars negatiua, ut ea donatio non firmetur iuramento, peremptoria ratione firmetur. nam† iuramentum non 9
auget poteſtatem iurantis, licet efficiat, ut ualiditas actus extendat ſeſe, quatenus ſe extendebat poteſtas iurantis. tex. notab. in l. cum pater. §. filius matrem. ff. de leg. 2. ſed donatio inter patrem, & filium in poteſtate ualere impoſſibile eſt, ita ut aliquid operetur inſpecto præſenti ſtatu, quia quidquid acquirit filius, continuo acquiritur patri. §. item nobis. & per totum. Inſt. per quas perſo. nobis acquiritur l. placet. ff. de acq. hæred. & C. per quas perſo. nobis,

Iuram. non auget uoluntatem non poteſtatem.

bis acquiritur. per totum.quinimo filius, & ſeruus hac in
re æquiparantur, d.l.placet. & l.acquiritur.ff. de acquir.
reru.domi.utrique autem domino, uel patri etiam igno-
rantibus,inuitis, & reluctantibus acquirunt l. ſeruus ue-
tante. ubi per omnes.ff.de uerborum obligat. licet poſt-
quam ſic acquiſita fuerit, poſſit per patrem, uel domi-
num repudiari, abiici, & pro derelicto haberi l.1. & 2.ff.
pro derelicto. unde cum primum paterfamilias filio ſuo
donauit, ſi ea donatio ualeret, & aliquod ius filio acqui-
reretur, continuo ad patrem id ius reuerteretur,& reac-
quireretur, ad patrem inquam etiam inuitum,& repugnā
tem. cum ergo in huiuſmodi acquiſitione, quæ patri per
filium contingit, non de uoluntate patris, ſed de ipſius
potentia agendum foret, quid ad rem iuramentum,quod
potentiam auget,ſed enixiorem duntaxat uoluntatē fuiſ-
ſe detegit d.§.filius matrem.ca.cum contingat. in fi. & ca.
10 debitores. de iureiuran. cap.2.in fin. de pact.lib.6.

Rex poteſt filio ſuo donare.

Retenta tamen communi ſentētia.†licet donatio inter
patrem, & filium in poteſtate regulariter non ualeat. d.l.
donationes,quas parentes.C.de dona.inter uirum & uxo.
ualet tamen quando fit a Rege, filio ſuo etiam in poteſta
te conſtituto. ſicq; facilius ualet regum, quàm priuatorū
donatio. ita Bal.in cap. 1.§.ſacramenta.de pace iur.firman.
11 in feud. Crotus in d.l.frater à fratre,col.20. Nam†& ſimi
liter licet inter priuatos donatio, quæ excedat quingen-
tos ſolidos ſine inſinuatione non ualeat l.ſi quis pro redē
ptione.§.fi.C.de donatio. ualet tamen etiam ſine inſinua
tione,cum fit à principe auth.item & à priuatis.C.de don.
& in corpore, unde ſumitur. ut hæc, & alia multa prin-
cipum ſpecialia enumerauimus .ſ.§.26. per totum.

Regis donatio non eget inſinuatione.

Quid dicendum, & quidem, ſi uerum amamus, uerius
eſt uaſallis inuitis principem non poſſe urbem,aut ciuita
tem, aut oppidum uel caſtrum alienare tunc,quia ei admi
niſtrandi tantum poteſtas data eſt, prodigendi uero aut
abutendi data poteſtas non eſt,ut late probant huius par
tis fautores. & plene diximus.ſ.§.26. num.47. cum multis
præcedentibus,& ſequentibus. Tunc & fortius,quia & ſi
ſine præiudicio ueri,& ueluti conniuentibus oculis con-
cederemus, principem in præiudicium regni ſui poſſe re-
galia alienare,tamen id tolerari poſſet quando ea aliena-
12 tio cederet in damnum totius regni uniuerſorumq; ua-
ſallorum & ſubditorum†non ſic ſi in necem & læſionem
quorundam tantum,non etiam uniuerſorum,ne alias com
muni omnium utilitati & neceſſitati cum læſione & iactu-
ra quorundam tantum, non etiam uniuerſorū conſultum
contra omne ius omnemque æquitatem uideatur,iuxta l.
cum oportet in prin.C.de bo.quæ lib.l. illud,l.illam.C.de
collati. ſi .n. alienatio neceſſaria non erat omnes utriuſq;
partis fautores cateruatim conueniūt principem alienare
non poſſe. ſin autem neceſſaria erat (quia forte reditus
regales annui uel menſtrui ad hoſtes repellendos tuendā
armisq; ſaluandam prouinciam aut regnum non ſufficie-
bant) tunc cum unum eſſet & commune periculum,com
munisq; omnibus uaſallis utilitas par erat,ut cum uniuer
ſorum ſubditorum iactura expenſis cura diligentia opera
conſilio labore conſuleretur, non cum quorundam tan-
tum malo iactura expenſa & internecione contra ratio-
nem .dd.legum, nec enim eſſent ferendi qui contrarium
uellent ut in ſimili ait tex. in l.unica.C de caducis tollen.
§. his ita,uerb. non eſt ferendus, quæ ratio tam æqua &
euidens nobis eſſe uidetur,ut illud poetæ iactare auſim
dicentis,Vt homines taceāt iumenta loquentur,& quòd
philoſophus ait quærere legem ubi naturaliter ſentimus
nihil aliud eſt. quàm infirmitas intellectus,pro nobis opti
mus textus in lege inuitus.ff. de fideicom. libert. facit l.
13 iure noſtro.ff. de teſtamen. tutela lege quanuis.C de re-
bus eorum. bonus text. in lege legatus. ff,de offic.præſi.
per quem dicunt ibi gloſſa, & Barto.†quòd cum Impera-
tor regnum ſeu Imperium à populo receperit lege prima.
ff. de conſt.prin.§. ſed & quòd principi, inſt. de iure nat.l.
2.§. deinde quia difficile, & .§.nouiſſime.ff. de origine iu-
ris non poterit illam poteſtatem inſcio regno aut inuito

Reipublicæ ſubueniendum eſt non quorundam tantum ſed uniuerſorū impenſa.

Regnū aut imperiū non poteſt ſubditis ignorantibus abdicari nec eis inuitis.

abdicare.ergo multo minus poterit in alium transferre,
præſertim ſi ille ſit inferior dignitate nobilitate authori-
tate, & potentia, quàm ipſe rex,cui ſe populus ille com-
miſerat gubernandi enim duntaxat non etiam prodigen-
di, abutendi, aut fedandi poteſtatem a populo accepiſſe
uidetur.faciunt quæ traduntur per Ioannem Igneum in
lege donationes.numero 31. & fere per totam legem.C.
de donat. inter uirum & uxorem, & quæ latius diximus
libro primo controuerſiarum. capit.1. quod intellige in
regno legitime acquiſito:puta ex populi conſenſu, quòd
ſi ui & armis fuit populus ſubactus (quo caſu tyrannidis 14
imago non regnum aut imperium eſt)†tunc uictori dice-
rem eſſe in ſubditos plenam poteſtatem uitæ, & necis
non aliter atque olim erat in ſeruos:ut per totum inſt.de
iure perſonarum .§. ſed & maior aſperitas.inſt. de his qui
ſunt ſui uel alieni iuris lege manumiſſiones.ff.de iuſt. &
iure.Sed & tunc per contrarium uaſalli aut ſubditi, quàm
primum poſſent à iugo ſeruitutis ſeſe liberare inque
ſuam laxitatem & libertatem ſe uindicare, ſiue clam, ſiue
dolis,ſiue ui & armis id eis fas eſſet iureq; feciſſe diceren
tur.§.item ea quæ ab hoſtibus,inſt. de rerum diui.& quod
tradit Ioannes Igneus ubi ſuprà. Eſt & tertia ſpecies do-
minandi ueluti ſi in campis & areis alicuius principis,
quæ erant iure dominij ut proprium patrimonium, &
præterea in eis habebat iuriſdictionem, ut ſic poſſet in
eos animaduertere,qui ibi facinus admiſiſſent,quidam in-
colę uellent populum facere, idq; à principe certis legi-
bus, & pactionibus impetraſſent, tunc enim niſi lex con-
tractus expreſſim uel tacite repugnaret, poſſet princeps
eos alienare etiam ſine ulla cauſa: non ſecus, quàm reli-
qua ſua bona,quia ut quiſq; ſuum alienet de genere per-
miſſorum eſt iure, tam gentium,quàm ciuili lege conuen-
tiones. lege iuriſgentium.ff. de pactis lege penult. eodem
titulo lege ex hoc iure .ff. de iuſt. & iure.§. ius autem
gentium inſt. de iure nat. etiam prodigendo, & abuten-
do lege non uſque .ff. ſi apparente quis fuerit manumiſſ.
l.quia antè.§.1.ff.quæ in fraud.credi. l.1.ad medi.ff.ſi quid
in fraud.pat.d.l.1.§.pe.uerb.prodegit.l.ſed & ſi lege,§.cōſu
luit.ff.de pet.hær.ergo iſtarum dominandi triū ſpecierū in
duabus poſterioribus quid iuris ſit expeditiſſimum eſt.In
prima autem ſpecie dic ut diximus .ſ.principem non poſſe
(utcunque ſit urgeatq; magna neceſſitas, aut forte bel-
lorum calamitas) alienare unum aut alterum ex populis
regni ſui,ne cum iactura & internecione quorundam uni-
uerſorum utilitatibus, aut neceſſitatibus, aut periculis
conſuluiſſe ſubuentumq; uoluiſſe uideatur.†cæterum ex 15
iuſta cauſa, aut neceſſitate reditus & iura regalia alienare
poterit, quia hoc cedit non in quorundam tantum ſed e-
tiam in uniuerſorum læſionem & iacturam, quia ut pau-
latim regius cenſus minuitur ſic expenſis totius regni no-
uum cenſum ſolet populus loco deficientis ſufficere ut
quotidie uſu uenire in noſtra Hiſpania uidemus,ut regiæ
facultates quotidie ueluti finiti, & quotidie totidem re-
naſci ac denuo conſtitui uideantur, ut in ſimili dixit text.
in l.1.§.interdum.ff.de uſufr.accreſcendo. 16

Regnandi triplex ergo & cuiuſq; earum qualis poteſtas.

Regales cenſus ex cauſa poteſt princeps alienare uaſallorū uero quoſdā non utique.

Tenendo hanc partem neminem mouere debet, q†ſe-
cundum hoc miſera quibuſdam uideatur regum conditio
ſi nihil omnino eis alienare,aut donare liceret, ac ueluti
ſeruilis ut aiunt gl.& Ioannes Andr.in c.grandi.de ſuppl.
negli prelat.Ioannes Igneus in.l.donationes quas diuus.
nu.9.C.de dona.inter uirum & uxorem.Oldrald.conſ.94.
ſed hec obiectio nullius momenti eſt,quia ex ampliſſimis
fructibus,& reditibus regalibus,quibus potitur poterit
ſat ſuperq; donare.Item ex rebus,quæ quotidie publican
tur fiſcoq; applicantur poterit ſimiliter donare,ut ex cō-
muni opinione.ſ.retulimus. Item ex bonis ſuis patrimo-
nialibus poterit plus ſatis donare,ut.ſ.diximus. 17

Princeps quibus de rebus libere poſſit donare.

Ex ſuperioribus apparet ſuſpectum eſſe, q Innocen-
tius & Bald.col.7 in c bonæ 2.de poſtul. prælatorum ſcri
pſerunt nempe ſummum pontificem cum bona conſcien-
tia poſſe eccleſiarum caſtella donare ſicq; ualuiſſe dona-
tionem quem Papa fecerat de caſtello Peruſino,

Papa an poſſit caſtella eccleſiæ donare.

Apparet

Imperator quæ, & quæ ne poſſit donare.

18 Apparet ſimiliter ſuſpectũ eſſe, quod idẽ Bal. in ca. 1. de natu. ſucc. feudi, & Alex. conſi. 1. lib. 6. & Ruinus, qui eos refert conſi. 29. uiſis, col. pen. lib. 1. ſcripſerunt dum firmarũt poſſe imperatorem alicui concedere caſtrum alicuius ciuitatis etenim in oibus his ſpeciebus, & ſimilibus in imperio, regno, aut dominatu, qđ deſcenderet ab ipſa populorum conceſſione locum non haberet licet forte tolerari poſſet in alijs duabus dominandi ſpeciebus. ſ. relatis.

Regibus maiorem eſſe libertatem in donando, quam priuatis, ut intelligendum.

19 Neque ad rem pertinet, q† maior libertas principibus eſſe debeat in donando, quam ſit priuatis argumẽ l. donationes quas diuus. C. de dona. inter uirum & uxorem. l. ſi. C. de bonis, quæ lib. l. 2. & 3. C. de quadri. præſcrip. l. Sancimus. C. de donationibus. c. 1. eod. titu. nam fateor, quando donat ſua non ſic ſi donat aliena, quæ pertinent ad ius alterius tertij. nam tunc (& longe magis ſi pertineant ad ius reipublicæ) multo remotior eſſe debet ab huiuſmodi facultate, ſeu licentia, quam ſit quilibet priuatus arg. l. nepos Proculo. ff. de uerb. ſigni. quia quo quiſq; in excelſiore dignitate conſtitutus eſt, ſplendidioribusq; honoribus decoratus, eo magis, ac magis ad uirtutem optandam ſequendamq; tenetur, ſicq; eo magis impeditus, quo ad contrariũ (qualis eſt iniuria & iniquitas) eſſe debet, ut per Aymonẽ de antiq. temporum ad princip. per nos. lib. 1. ca. 1. controuerſiarum. Hactenus de iure communi, iure uero Hiſpanorum quid dicendum tradidi ſ. §. 3. nume. 4.

Reſoluitur teſtamentum captiuitate.

Caſus undecimus. Teſtamentũ, qđ† initio ualuit: poſtea poteſt infirmari per interuentum captiuitatis. l. ſi quis filio exhæredato. §. irritũ. ff. de iniuſ. rup. ratio, quia captus 20 efficitur ſeruus hoſtiũ, ut ibi & in l. ex hoc iure. ff. de iuſt. & iure. §. Ius autem gentium, inſt. de iure natu. & fere per totum. C. & ff. de capti. nec dubium eſt quin ſeruus ſit inteſtabilis. l. qui in poteſtate. ff. de teſtam. & in princ. & §. 1. inſt. eo. ti. quia quatũ attinet ad ius ciuile ſeruus pro nihilo reputat. l. qđ attinet. ff. de reg. iur. facultas autẽ teſtamentũ faciẽdi a lege ciuili profecta eſt. l. 3. ff. de teſtam. l. lege obuenire. ff. de uerb. ſignifi. diximus plene. ſ. §. 1. in prin. at & ſi ab hoſtibus capti irritum fiat teſtam. tamen ſiue reuerſus fuerit iure poſtliminij confirmatur, ſiue apud hoſtes deceſſerit lege Cornelia ſuſtinebitur quaſi præambula hora captiuitatis mortuus eſſet. d. l. ſi quis filiu exhæredato. 21 §. quatenus. l. lege Cornelia ff. de teſtam.

Reſoluitur teſtamentum ſi teſtator ſe uendidit ſeſe.

Caſus duodecimus. Teſtamentum † quod initio ualuit poſtea infirmari poteſt ex eo, quod teſtator ſeſe uenundederit ad pretium participandum (id quòd hodie aiunt ſæpe fieri in hominibus, qui ad triremes miniſtrandas ſeſe obnoxios faciunt) l. ſi quis filio exhæredato. §. irritum. ſ. alleg. facit. §. fin. inſt. de iure perſona. ſicq; uides, ut poteſt quis ſibi adimere facultatem teſtandi etiam per actum demeritorium, quod & per actum meritorium ſine dubio poterat auth. ingreſſi. C. de ſac. eccleſ. ut ſic appareat ſuſpectũ eſſe opin. Bar. & aliorum, qui in l. ſtipulatio hoc modo con22 cepta. ff. de uerb. oblig. ſcripſerunt† neminem poſſe facere donationem omnium bonorum præſentium, & futurorum. ne per hoc euenire poſſet, ut ſibi adimeret teſtandi facultatem, quod minime talis donationis ualiditati impedimento eſſe deberet. cum non ſolum contingenter, ſed etiam certe & indubitate poſſit quis ſibi adimere facultatem teſtandi, & non ſolum per actum meritorium, aut indifferentem, ſed etiam per actum demeritorium (ut diximus) qua de re plenius. ſ. de ſu. crea. §. 18. nume. 291. hodie autem iure regio donatio etiam omnium bonorum præſentium, nõ 23 ualet per Taurinam legẽ.† Sed an iſto caſu is, qui ſe uenũdedit ſi ſui iuris poſtea fiat conualeſcet illud teſtam. & iure ciuili non conualeſcere certum eſt, quia eo iure res ſemel extincta nunquam reuiuiſcit. l. qui res. § aream. ff. de ſolut. l. inter ſtipul. §. ſacram. ff. de uerb. oblig. fallit, ut in ſuperiore caſu diximus, ſed iure pretorio forte non denegaretur hæredi ſcripto, ſm tab. bo. po. arg. l. penul §. ſi. ff. de bo. po. ſm tab. & §. non tamen, inſt. quib. modis teſtam. infirm. cogitamen, quia nimis nouum. & uide Ioan. Igneũ in l. donatio24 nes quas diuos. num. 31. C. de don. inter uirum & uxorem.

Donatio omnium bonorũ præſentiũ, et futurorũ ualere contra communem.

Teſtamẽtum eius, qui uẽdidit ſeſe, an ſi ſui iuris moriatur, conualeſcat.

Reſoluitur teſtamentum ſi teſtator ſe arrogandum præbuit.

Caſus decimus tertius. Teſtamentum† quod initio ualuit infirmatur ſi poſtea teſtator arrogandum ſe præbuit, ut d. l. pen. §. ſi. & d. §. non tamen. Sed ſi rurſus ſui iuris teſtator efficiatur, & in eadem uoluntate perſeuerauerit, ſm tabulas bo. po. hæredi ſcripto non denegabit, ut dd. iuribus 25 † & hic eſt unus caſus, in quo etia hodie ſm tab. bo. po. neceſſaria eſt cum is hæres iure ciuili ſuccedere minime poſſet. Sic & in terminis. l. filio præterito. & l. poſthu. in princ. & §. idẽ & circa. ff. de iniuſt. rup. Bono. po. ſm tab. neceſſaria eſt quia in illis caſibus inſpecto iure ciuili teſtam. fuit omni tempore nullum, uel ruptum ſine ulla ſpe renaſcendi, ut utrobique tenent communiter Doct. & tradunt antiqui, & noui. in l. ſi. C. de bo. poſ. contra tabul. & in l. ſi arrogator ubi Iaſ. num. 13. cum ſeq. ff. de adoptio.

Bo. po. ſm tab. etiã hodie neceſſaria.

26 *De portatione reſoluitur teſtamentũ.*

Caſus decimusquartus. Teſtamentum† qđ initio ualuit poſtea deſinit ualere ſi teſtator deportatus ſit l. eius. §. in inſulam. ff. de teſtam. l. ſi quis filio exhæredato. §. eius. ff. de iniuſt. rup. Ratio, quia ille ſeruus pœnæ efficitur d. §. eius. & §. irritum, eiuſd. legis ſeruum autem conſtat non poſſe (ut proxime diximus) facere teſtam. Altera ratio eſt, quia deportati bona publicantur: ut d. l. eius. ergo intercidet eius teſtam. quia per legẽ fieri non poteſt, ut qui nulla bona hře pôt, hæredẽ habeat. l. lex Corn. ff. de uulga. facit. l. ſi. §. ut autem. ff. de bonis eorum, qui ante ſententiam mor. ſibi conci. l. de portati, & l. in metallum. de bo. damna. C. Tertia ratio, quia de portatus ciuitatem amittit. l. qui ultimo, in princ. ff. de pœnis, ergo uitiatur eius teſtam. Iuxta l. 3. C. de hered. inſt. nam teſtamenti factio iuris Romanorum eſt. l. 3. ff. de teſtam. diximus. ſ. §. 1. in princi. Hodie autem 27 † nullus bene natus efficiẽ ſeruus pœnæ, ut plene reſoluit Decius, & Hieronymus Cagnolus in l. ſeruitutẽ. ff. de reg. iur. per auth. Sed hodie C. donat. inter uirum & uxorem, & in corpore unde ſumitur, quòd obtinet in his, qui poſt condemnationem uitam adhuc retinent (quales ſunt damnati ad metallum, uel ad beſtias, ut cũ eis uitã agant, uel deportati) ſed qui naturaliter intercidit per condemnationẽ ſeruus pœnæ efficitur, & ita declaratur. §. quòd autem in auth. de nupti. ita Bar in d. l. qui ultimo. Decius, & Cagnolus in d. l. ſeruitutem. Iaſ. in l. ſi quis mihi bona. §. ſeruus. ff. de acquir. hæredi Angelus in §. 1 inſti. quibus modis Ius patriæ poteſt. ſol. Socinus in l. ſi cognatis. ff. de reb. du. col. 4. Aretinus in l. eius. §. ſi cui, ad finem. ff. de teſt. per Ioannem Igneum in l. 1. §. ſi ſibi. num. 87. cum ſeq. ff. ad Syllani. Hodie uero an bona de portati publicentur ſati controuerſum eſt in locis. ſ. citatis, & tradit nouiſſime Ioannes Igneus. in d. § ſi ſibi. nume. 104. cum ſeq. per auth. de inceſt. nup. §. 1. & in auth. de manda. prin. §. oportet, & auth. eo. ut nulli iudicum. §. ſi. & uide. l. 4. Taurinam.

Pœna ſeruus hodie nullus efficitur, quãdo poſt condemnationẽ uitã retinet, alias ſecus.

28 *Reſoluitur teſtamentum aqua. & ignis interdictione.*

Caſus decimusquintus. Teſta. † qđ initio habuit, poſtea pôt infirmari ſi teſtator aqua & igne interdictus fuerit, ut in l. eius. ff. de teſtame. & l. 2. C. qui teſta. fa. po. nam cum is etiam ſeruus pœnæ efficiatur l. qui ultimo. ff. de pœnit, reliquum eſt, ut teſtari non poſſit non magis, quam reliqui ſerui. Præterea illius bona publicabantur, ut d. l. eius, ergo inteſtabilis manebat eiusq; teſtamẽ. antea factum peribat, ut in l. lex Cornelia. ff de uulgari. hodie autem nec efficitur ſeruus pœnæ, nec eius bona publicantur, ut proxime diximus, & tenent communiter Docto. in locis. ſ. allega. & uide. l. 4. Taurinam.

29 *Reſoluitur teſtamentum ſi teſtator ad beſtias, uel ad metallum damnatus fuerit.*

Caſus decimusſextus. Teſta. † qđ initio ualuit, poſtea pôt infirmari ſi teſtator ad beſtias uel ad metallum, ſeu opus metalli damnetur. d. l. ſi quis filio exhæredato. §. irritum. ff. de iniu. rup d. l. eius ff. de teſt. nam & hoc etiam, caſu is ſeruus pœnæ efficiebatur. & eius bona publicabantur, & ciuitatem iſte ammittebat, hodie autẽ iſthæc fere omnia ſunt immutata, ut & ſ. diſſeruimus. Sed an hodie huius teſt. ſuſtineatur tradit Igneus. nume. 108 in d. §. ſi ſibi. & uide l. Taurinam. 4.

30 *Reſoluitur teſtamentum proſcriptione.*

Caſus decimus ſeptimus. Teſtamentũ initio firmum poſtea poteſt infirmari ſi teſtator proſcriptus fuerit nã damnatorum, & præſcriptorum par iudicio eſſe reſoluit Ioan. Igne. in d. l. 1. §. ſi ſibi. ff. ad Syllani. no. 87. ſuadeturq; ex rubrica. C. de. bonis damnatorum, ſeu proſcriptorum quaſi

à pari

à pari erocedere ſignificet expreſſius in authen.ut nulli iu dicum.§.fina.ibi in quibus leges mortem, aut proſcriptionem definiunt,&.l.2.&.l.3.C.ſi pend.appell.mors interuene.&.l.fina.C.ſi reus,uel accuſ.mor.ſue. Vnde ut per dànationis interuentum teſtamentum antea factum infirmatur, ut iam diſſeruimus, ita & per interuentum proſcriptionis, quod autem in releɡatis præſertim cum iudex ſiue iure, ſiue iniuria hominem ad perpetuum exilium relegauit diſſerit Ioannes Igneus ubi ſupra. num.88. Hodie autem proſcriptorum bona non publicari docet ipſe ibidẽ. nume.104. Philippus Decius & Hierony. Cagno.in.l.ſeruitutem.ff.de regul.iuris. Hodie autem an illi poſſint teſtamentum facere,& an teſtamentum antea ab eis factum ſuſtineri aliquo caſu poſſit tradit. Igneus, ubi ſupra nume.108.

Reſoluitur teſtamentũ ſi teſtator mortem ſibi conſciuit metu pœnæ.

11 Caſus decimus octauus. Teſtamentum † quòd initio ualuit poſtea infirmari poteſt ſi teſtator conſcientia criminis admiſſi mortem ſibi conſciuit, licet ſi tedio uitę, uel doloris impatientia id feciſſet, contrarium eſſet.l. ſi quis filio exhæredato.§.eius cum.§.ſeq.ff.de iniu.rup. Metu autem criminis imminentis tunc demum feciſſe uideretur, cum uel in crimine deprehenſus fuerat, uel de crimine accuſatus fuerat.l.fina.in prin.ff.de bonis eorum, qui ante ſententiam ait, qui rei poſtulati, uel qui in crimine deprehendi metu criminis imminentis mortem ſibi conſciuerunt hæredem non habent. Sed & extra hos caſus, qui cum eſſet ſuſpectus de crimine mortem ſibi conſciuit, licet nec accuſatus eſſet, nec in ſcelere deprehenſus adhuc & poſt mortem accuſari poteſt, & teſtamen.quòd antea fecerat infirmabitur, ut uoluit gloſſ.in l.fin.§.fin. uerb. reatu.ff.de bonis eorum, qui ante ſententiam.& ibi Bar. Contrarium tamen late defendit Igneus, ubi ſupra numer. 59. dic ut per eos. facit.l.2. C. qui teſtamen.facere poſſunt. quis autem teneatur pro bare crimen fuiſſe perpetratum ab eo, qui mortem ſibi conſciuit utrum ipſe fiſcus, ut bona rapiat an mortui hæredes, ut ea tueantur.

Mortem ſibi cõſciuiſſe in patientia doloris, an metu pœnæ, quis probare tenetur.

12 Et ſi quidem nec fuerat de crimine accuſatus, nec in eo deprehenſus, ſed de crimine tantum ſuſpectus, omnes conueniunt fiſco incumbere onus probationis, ita Bar.& alij in l.fin.§.fina.ff.de boni.eorum, qui ante ſententiam Petrus, & Cinus in.l.2.C.qui teſtamen.facere poſſ. Bald.in.l.fi.C. de iure fiſci libr.10.Igneus in.d.§.ſi ſibi.nume. 62. quòd ſi iam accuſatus erat, uel in crimine deprehenſus, & poſtea mortem ſibi conſciuit, tunc propter hanc præſumptionẽ, & ueluti fictam confeſſionem, quæ eſt cõtra ipſum, onus probandi eius innocẽtiam reuertitur ad hæredes ipſius, ita Bart.ubi ſupra & Plate. in.l. fin.C. de iure fiſci lib.10. Contrarium tamen, ut etiam hoc caſu onus probationis fiſco incumbat tenet Igneus, ubi ſupra.numer.62.cum pl. ſeq.per d.l.fina.C.de iure fiſci. lib. 10.& per.l.uni.§. fraudis.ff.de port.quæ liber.da.& per.l.fin.§.fina.ff.de bon.eorum, qui ante ſententiam, ibi non eſſe bona publicanda, niſi de crimine fuerit probatum, & rurſus ibi, nec bona prius in fiſcum eſſe cogenda, quàm ſi de crimine fuerit probatum & per.l.in fraudem.§. eius bona.t.ff.de iure fiſci, ibi non ante ad fiſcum coguntur, quàm prius conſtiterit cuius criminis gratia manus ſibi intullerit. Ad d.l.2. C.qui teſtamen. facere poſſunt reſpondet, quòd procedit, uel quando ſponte ultroque hæredes uolebant comprobare defuncti innocentiam, uel quando poſt fiſci probationem ad eam eneruandam ipſi probare uolebant contrarium. Et hęc parum mitior uidetur, cogita tamen. Is autem, qui mortem ſibi conſciuit, an inteſtabilis etiã hodie ſit dic, ut per Igneum, ubi ſupra.nume.78 & num.108.

Mortem ſibi conſciuit, an hodie eius bona publicentur.

13 Deniq; † qui cum ſuſpectus eſſet de crimine, uel etiam accuſatus, uel in crimine deprehenſus mortem ſibi conſciuit, an eius bona hodie publicentur poſt auth. bona damnatorum.C.de bonis damnatorũ, & gl.in.l.1.§.1.uerb.aduerſus.ff.de iure fiſci, & Bar.in.l.1.§.fi.ff. de bonis damnatorum.& in.l.1.§.fi ff.de bonis eorum, qui ante ſententiã tenent, ꝙ hodie non publicentur per d.auth.cũ ſimi ꝫall. Contrarium tenent Petrus de bella parti.& Iacob.de Ra. per eum relatus. in.l.2.C.qui teſta.facere poſſunt, & alij quos refert, & ſequitur Ioannes Igneus, ubi ſ.nume.109. Nos ſumus in tertia opinione per qua ſuperiores uarietates poſſunt conciliari, ut ſi crimen illius, qui mortem ſibi cõſciuit fuit probatũ, & ex eo ueniebat cõdemnandus ad mortẽ naturalẽ, tunc eius bona publicentur, ꝙ ſi ueniebat condemnandus ad mortem tantum ciuilem (puta ad metallum uel ad deportationem) tunc non publicentur. nam & alias generale eſt ut poſt damnationem quæ irrogat mortem naturalem etiam hodie bona publicentur, nõ ſic poſt danationem quę irrogat mortem tantum ciuilem, ut per Soci. in.l. cognatis.ff.de rebus dubi. Decius & Cagnolus in. l. ſeruitutem. ff. de regulis iuris. cum alijs ſupra allegat.

Reſoluitur teſtamentum per dãnationem ad mortẽ naturalẽ.

Caſus decimuſnonus. Teſtamẽtum, † quòd initio ualuit poſtea infirmari poteſt per damnationis interuentum ex qua mors naturalis irrogatur. l. ſi quis filio exhæredato. §.irritum.ff.de iniu.rup.l.eius.ff.de teſtam.nam & ſic damnatus, olim ſeruus pœnæ fiebat. d.§.irritum. d.§.eius qui in ead.l.&. l. eius.ſupra alleg. & eius bona publicabantur ut. d.d.ll. unde ceſſabat teſtamenti factio uti hæc conſequentia probatur in.l.lex Cornelia.ff.de uulgari. ſed cum hodie nullus bene natus efficiatur ſeruus pœnę ut ſupra oſtendimus, & illius bona non publicentur, ut uidentur tenere Doct. per text.ibi in auth. bona damnatorum. C. de bo. dam. certe iam hodie uidetur per huiuſmodi damnationem neque teſtamen. antea factum infirmari, neque adimi teſtandi facultatem ſicq; uidentur hodie corrigi. l. deportatis.l.in metallum.C.de bo. damnat.l.1.§. ut autem. ff de bo.eorum qui mor. ſibi conſi. l. bona fides.§.1.ff.depoſiti.l.1.ff.de bo.dam. quæ iura in hoc correcta eſſe etiã in eo qui ad mortem naturalem dãnatus fuit ut eius bona etiam hodie non publicentur plene defendit Ioãnes Igneus.nume.104.in.l.1.§.qui ſibi.ff.ad Syllan.per. §. 1. in auth.de inceſt.nupt.&.§. oportet in auth. de mand. princip.&.§.ſi.in auth.ut nulli iudicum.

Contrarium tamen ut etiam hodie bona damnatorum ad mortem naturalem publicentur tenet Bart. in.l.1.ff.de bo.damnat.cuius op. communis eſt ut, & ipſe Igneus ubi ſupra numero. 93.fatetur, & Socinus in.l.ſi cognatis.ff.de reb.dub.Decius, & Cagnolus in. l. ſeruitutem.ff.de regu. iur. Alexan.Corneus Decius & alij in.l.2.C. qui teſtamenta facere poſſunt.glo.Bart. & alij in.l.eius qui. §. ſi cui ff. de teſtamen. inueniuntur tenentes communem op.per tex. ſupra all. dicentes quòd taliter damnati ſerui pœnę efficiuntur.quod utique fatetur Igneus iure.ff.procedere non ſic iure auth. quo utimur, eo enim iure nullus Bene natus efficitur ſeruus pœnæ, ut probat auth. de nupti.§. ꝙ autẽ tam in deciſione, quam in ratione ibi expreſſis dum ait, & nullum ab initio bene natum ex ſupplitio permittimus fieri ſeruum, & rurſus ibi neque nos mutamus fortunam liberam in ſeruilem ſtatum, & rurſus ibi qui etiam dudũ ſeruientium manumiſſores eſſe feſtinauimus. cũ ergo ille & bona, & libertatem retineat, uidentur ceſſare rationes propter quam olim uidebatur eſſe inteſtabilis, ſicque ut hodie, & teſtam.ante damnationem factum ſuſtineatur, & poſtea etiam teſtari poſſit, qđ in ſpecie firmat Igneus, ubi ſupra.nu.108 licet agnoſcat eſſe contra communem op.ſupra relatam cogita.

Condemnatio quoad bonorũ amiſſionẽ, nõ refert, deſcendat ex crimine publico, an ex priuato.

15 Deniq; quoad amittenda per condemnationem bona impediendamq; teſtamenti factionẽ non uideretur referre dãnatio deſcẽdat ex crimine publico an uero ex priuato ſm Igneũ, ubi.ſ.nu.91. contra Decium & Corneum in.l.2.C. qui teſta.fa.poſſ. per.l.fi.C.de bon.damnat.ibi quolibet crimine, & rurſus ibi capitalem pœnam, deportationiſve ſuſtineat, ut ſic lex nõ unde originem damnatio traxerit, inſpexerit, aut curauerit, ſed ad modum menſuram ſpeciemq; pœnę ab homine impoſitæ reſpexerit quòd uerius uidetur.

Crimen publicum, uel priuatum, quod dicatur dubia quæſt.

16 Sed ſi uis tenere, ut interſit, ſit ne ex crimine publico, an ex crimine priuato impoſita pœna, tũc ſimiliter intelligere oportebit, quale dicat eſſe † crimen publicũ, & quale priuatũ.ſunt.n.q uellint publicũ eſſe quoties pęna

 uenit

venit imponenda reo, & applicanda fiſco ſiue deſcendat ea crimine public o ſiue non ita tenet gl.& Barto.in rubr. ff. de popul.acti.ſequitur & dicit eſſe communem opi. Auguſti.de Aremino in add.ad Angel.in tracta. maleſi. verb. ad querelam.nume.9. Contrariam partem ut crimina publica eē ſola intelligantur, quæ deſcendunt ex illis titulis ff. & inſt. de publ. iudi.tenet & firmat communiter teneri Bal.in rub.C.qui accuſare nō poſſ. collū.3.p & uerius videtur & alibi latius; denique quo caſu fiſco bona uacantia iuxta ſuperius tradita deferuntur obtinuit onera creditorum fiſcum ſubire debere. l. recuſare. §. ſi fiſco ff. ad Trebel .&.§.penulti. C. de cad.i. tollen. l.ſi ſeruus plurium.§.ſi quis ante. ff. delegat.1. & quæ tradunt Bartol & alij in.l.ſi Titio,& ei. ff. delegato.2. Idemque in oneribus legatorum & fideicommiſſ. & in reliquis omnibus, ut . dd.

37 ll. Quod intelligendum eſt, quando culpa hæredis bona uacare & ad fiſcum tranſuolare cœperunt, ut d. §. ſi quis ante & . l. ſororem.C. quibus, indignis non aliter ſecundum Iaſo. in.l. eam quam numero decimotertio. C. de fideicommiſſ. & ſecundum Alexand. in dicto. §. ſi fiſco, qui firmat hunc eſſe communem intell. illius text. Sed contrariam partem, ut etiam ſi ſine culpa hæredis uacare cœperint adhuc fiſcus onera ſubire debeat, tenet, & firmat communiter teneri Salicetus. in.dicte lege unde.§.penultim. per text.ibi & per dictum.§. ſi fiſco, & dictam legem ſi Titio & ei, & per . §. 1. &. §. pro ſecundo. C. de cadu. tollend. ergo aut interfuit culpa teſtatoris, aut hæredis, aut neutrius. Primo caſu onera legatorum, & fideicom-

Fiſcus cui bona deferuntur, quando teneatur onera ſubire. ardua quæſt.

38 miſſ. fiſcus. non ſubibit † quia ſi propter crimen forte leſæ maieſtatis, uel aliud publicantur bona teſtatoris ille, tum inteſtatus, inteſtabilis decedit quoad legata, & fideicommiſſ. quam quo ad inſtitutiones. l. 2. per quam ita tenent ibi Bartol. Albericus Paul. Caſtren. Cum Alexan. Iaſ. Ripa.col.ſi.& alij cōiter.ff.deleg.1. Scđo caſu, qñ culpa hæredis fiſcus eius loco ſuccedit oēs cōuenit legata, & fideic.& ſimilia onera eſſe à fiſco præſtāda. Vltimo caſu, qñ neutrius culpa interfuit. ſed bona uacare forte cœperunt, qa legitimos abint.heredes oneratos iuxta.l.1.§.ſi.ff.deleg.3.l.conſcientiā.ff.de iure cod.& uel nulli erant abinteſtato legitimi hæredes, uel hæreditatē adire noluerunt, quā tñ fiſcus agnouit & tūc fiſcus ad onera tenet nō aliter, q̄ ipſi legitimi hæredes tenerent, ſicq; & pt & dēt intelligi.d.§.ſi

Fiſcus, qui culpa teſtatoris bona occupat, non præſtat legata, aut fidei.

39 fiſco, ſūcto.§.memmiſſe, in ead.l.& d.l.un.§. pe C de cadu. toll. † Vide ſi Titiū, & alterū in capacē heredes ſcripſerim parteſq; in capacis fiſcus occupauerit iuxta.l.ſi Titio, & ei, cū ibi.nota.p Bar.& alios.ff.deleg.2. onera ad portionē incapacis ſpectantia fiſcus ſubire debebit, neq; ad cohæredē remigrabunt per dd.l.p not.

Fiſcus an ſubeat onera incapaci relicta.

40 Quid autem † ſi prodigus commiſit delictum propter quo.regulariter pœna mortis naturalis imponitur, an teſtamentum, quod ipſe antea fecerat, & ēt antequā ei bonis interdiceret infirmet p cōdēnationē, cū conſtet anteq̄ ei, bonis interdiceret teſtm, factum firmū fuiſſe, nec infir-

Prodigus delinquentis teſtam. an re ſuſtinetur.

41 mari p curatoris dationē poſtea ſecutā l.is coi.lege. ff. de teſt. † Et quidē hac in re mouet qōnē, q multi Doctorū in hac ſunt ſnia, ut talis prodigus ad mortē naturalē ob delictū poſt bonorū interdictionē admiſſum dānari nō poſſit, nō magis fere, q̄ furioſus, ut firmat eſſe cōem opi. Carolus Molineus.in add.ad Philippū Dec.in.l.furioſi.ff.de reg.iu.

Prodigus, ſi poſtquam ei bonis interdictum fuit, delinquat, an pœna ordinaria puniatur ardua quæſ.

Contrariā tñ partē, ut prodigus delinquēdo obligetur ſubeatq; pœnas a lege definitas non ſecus, q̄ reliqui tenēt magis cōiter (ut nobis uidetur) Doctores, nam ita uolūt

42 Bart.nume.6. & Iaſ.nume.17. & Ripa.nume.33.in.l.is, cui bonis.ff.de uerbor.obliga.ubi Iaſ. bene firmat eſſe communem opin.gloſſ. Bart.nume.14. Bald.nume.7.in.l.ſi quis in tanta.C.unde ui & ibi Salice.nume.3.& plene per Andreā Tiraq.poſt leges connub.gloſſ.3.nume.147.adeo ut talis prodigus etiam ad mortem damnari poſſit, ita Bald. in.l.furioſum prope finem.C.qui teſtamentum facere poſſunt Angelus.in.l.Fulcinius.§.adeo.ff.ex quibus cauſis maiores ſequitur & firmat eſſe communem opin. Hieronymus Gagnolus.in.l. furioſi, nume.14.ff.de regul.iur. quod

Prodigus, & poſt interdictionem ſi delinquit poteſt ad mortem naturalē damnari, ſecundum communem opinionē

& tenet Decius ibi.nume.6. Aretinus in dicta lege ſi, cui, ad finem. Quid dicendum, & quidem pars affirmatiua, ut prodigus ante ſententiam non aliter, atq; reliqui ex maleficio puniatur tenenda eſt, argumento legis.is cui lege. ff. de teſtamen. dicta legis cui bonis.§.item prodigus.inſt. quib non eſt permiſſum facere teſtamen.l.nona, &.l.decima tertia tit.1.par.5.l.18.ti.5.per.2.nam ut in.dd.legibus integrę mentis iudicetur quoad teſtamenti factionē, ita & quoad delictum integrę mentis iudicandus eſt, ſed ut per.dd. ll. minus integre mentis iudicatur poſt ſentētiam quoad teſtamenti factionem, & quoad alienationes, & etiam quo ad reliquas omnes obligationes, quod & etti-pinus.ſ.§.ro.nu 45. ita quoq; & quo ad delictum durum eſſet eum integrę mentis iudicare. prodigus enim ſtulto aſſimilatur, unde Oratius, prodigus inquit, & ſtultus donat quæ ſpernit & odit. Sic ergo res temperande erit, ut ex delicto quidem ſemper puniatur, ſed in modo & menſura pœnæ imponendæ multum ſit iudicis prudentiæ, ac religioni relinquendum.cum non omnes qui per ſententiam prodigi declarati ſunt pari dementia aut ineptia laborent. Secundum quæ ſi poſt factum teſta. antequā ei bonis interdiceretur immane crimen admiſit, & per hoc ad mortem damnatus fuit id teſtamen. euaneſcet ſecundum communem opinionem ſupra relatam exiſtimantium poſt talem damnationem bona publicari, at non infirmaretur ſecundum alteram minus receptā ſententiam exiſtimantium tale damnationem non irrogare bonorum publicationem.

Quid aūt in eo qui poſt factū † teſt.aliquē interfecit nō quide ad ſuā defenſionē, ſed ad defenſionem rerū ſuarū, & quidē ſi teneas com.op.legiſtarū exiſtimantium ob defenſionē rerū mearū poſſe me alterū occidere, non ſecus quā ob defenſionē mei ipſius ut tenuit gl.in.l.ut uim.ff.de iuſt. & iure quā ibi Iaſ. firmat eſſe cōem, & ēt tenet Io. Oroſ. & dicit eſſe cōem Carr. in pract.ſol.186.& ſol.106.nu.71. & Bern. diaz lucern.reg.507.ſi inquā hanc op. teneas indubitatum eſt teſtamen.firmum manere, quod † ſi teneas communem opinionē canoniſtarum (de qua) per Felinum.in cap.2.de homicid.nume.4. negantium fas eſſe hominem occidere pro defenſione rerum, tunc res ſub dubia eſſet, ſed adhuc firmū manere teſta magis eſt quia talis cauſa ſeu occaſio occidendi, fas ſuperq; erit ut pœna mortis naturalis non imponatur homicidæ, ſicq; eius bona nō publicabuntur, & conſequenter teſtamētum ſuſtinebitur.

43 *Reſolutioni non ſubiacet teſtamentum eius, qui alterum ob rerū ſuarum defenſionem occidere.*

44 *Defenſio rerum noſtrarū an ſit ſufficiens cauſa ad alterum occidendum, dubia quæſt.*

Illud aūt dubiū eſt † an tale homicidiū perpetratū eſſe preſumatur ex eo ſolo q quis dixerit ſummā uindictā de te, ſiquidē is ſolitus erat minas recomprobare, & executioni mandare, ſi quidē ille comminatus fuerat interēptus reperiatur, & quidem ita præſumitur adeo ut ſufficiat hęc præſumptio ad imponendam pœnam ordinariam ſecundum Imolam. nume. 10. in.l.fina.ff.de hæredi. inſtitu. qui firmat hāc eſſe communem opinionem poſt plures quos ipſe allegat. Contrariam tamen partem ut ad imponendam pœnam ordinariam homicidij non ſufficiat talis præſumptio, ſeu probatio tenet & dicit communiter teneri Annania in.cap.1. nume. 7. de maledicis, & traditur per Doctor.in.l.prima.C. de his quibus ut indignis, & hæc poſterior pars, mitior eſt, & ſic in eam procliuior ſum, ſecundum quam cum mors naturalis irroganda non eſſet, teſtamentum ob iſto antea factum non infirmaretur. cum bonorum publicatio in conſequentiam damnationis non ueniat, ut ſupra diximus, † iſto tamen caſu illud indicium, & præſumptio bene ſufficeret ad torturam, ſecundum eund. Annaniam, ubi ſupra qui hanc teſtatur receptam ſententiam eſſe. Nam & ſola inimicitia eſt ſufficiens indicium ad torturam ut tenēt Marcus Antonius in trac. de ind.nume. 177. quo teſte hæc eſt communis opinio. ſi quidem erat inimicitia capitalis, At contrariam partem ut non ſufficiat etiam capitalis inimicitia ad torturam tenet Thomas Grammaticus uoto.3.numer.16. eſtque communis opinio. ſecundum Carrerium in practic. ſol. 28. columna quarta. quæ pars, & ſententia mitior, & tutior

45 *Homicidiū an feciſſe uideatur, qui dixit ſummā uindictam de te, ſi ille mortuus reperiatur. ardua quæſt.*

46 *Tortura ſufficiens præcedens indicii.*

47 *Tortura ſufficiens indicio non naſcitur ex inimicitia ardua quæſ.*

cuiq;

cuique bono uiro uideri debet in re dubia, neque ad rem pertinet.lege.3.§.ſin. & l.ex parte.ff.de adim.lega. nam ibi quo ad lucrum denegandum (quòd facile ſit argumen.l.s. cum ibi plene not.per gloſſ.& Docto.C.de inſt.& ſubſt.) non ſic quo ad immane damnum irrogandum quale eſt damnum tormentorum.ut teteri imis iudicibus,qui facile ad tormenta manus admonent non iniuſte accommodari poſſint uerba(ut nobis uidet)Ouidij Epiſt.7.ſic caneutia.

Te lapis,& montes innataq; rupibus altis
Robora,te ſeue progenuere ſeue.

Et rurſus idem.

Senior illo.
Qui falſum lento torruit igne bouem.

Mandans,et & mandatarius an pari pœna puniă tur ardua quæſt.

48 Deniq;† ſi homicidium factum fuiſſe certum eſſet,ſed de mandato alterius an mandans pœnam ordinariam homicidę ſubiturus ſit,dubium eſt. nam ſunt qui uellint quod ſi lex ſiue generalis,ſiue municipalis, ita iuſſit per uerba in rem concepta(puta pro homicidio perpetrato pœna ſit mors)tunc etiam mandans tenebitur ea pœna, quòd ſi in perſonam loqueretur (puta ſi quis homicidium fecerit) tunc inquit mandans non proprie homicidium feciſſe uideretur ſicq; pœnam ordinariam non ſubiret , ſed aliam mitiorem,ita Bar.in.l.aut qui aliter.§.fina.nume.3.ff.quòd ui aut clam cuius opin.communis eſt ſecundum Iaſon.qui alios allegat in.l.ſi is,qui pro empture. num.85.ff.de uſucap.eſtq; communis teſte Carrerio in ſua prac.fol.94.nume.59.Sed hæc diſtinctio quaſi non tam realis,q̃ uerbalis a plerisq; reiecta eſt. ſicq; ut utroq; caſu pœnæ ordinaria teneatur firmat eſſe communem opin.Gãdinus in rubr.C. de tranſact.collum.10.& rurſus in rubric.de pœnis.col.4. pro quo etiam facit.c.1.§.fina.de homicid.lib.6.& ibi Docto.ubi & ſi in perſonam non in rem tex. loquitur tamen ultimum ſupplitium,quòd ab eccleſia ſolet imponi pro tali homicidio imponitur,& hæc pars in puncto iuris uidetur uerior, ſed contraria mitior.

Hæredibus cunctis an cũ fieri opor tet occiſorem defuncti ut gaudeat beneficio ſtatu ti de heredibus loquentis . ardua pugna .

49 Sed† ſtante ſtatuto ut talis pœna minuatur ei,qui habuerit pacem ab hęredibus defuncti,ſeu occiſi.an ſufficiat pacem haberi ab hęredem, plerisque licet non ab omnibus,& ſunt, qui uellint ſufficere ſi à plerisq; pax habeatur,ita Aretinus, qui alios allegat.in.l.pro hærede.§.ſin.ff.de acqui.hæred.qui hanc ſic mat eſſe communem opi.ſequitur Marianus Socinus.in.l. 4.§.Cato.ff de uerb.oblig.nume.270. Contrariam tamen partem,ut non aliter q̃ ſi ab omnibus pax habeatur pœna minuatur tenet & firmat communiter teneri Felinus.in.c. cum omnes. collum.18.in.7.fall.de conſt. & hæc eſt communis opin.teſte Mariano Socino,ubi ſupra.nume.273.& tenent etiam Alex.& Iaſ.in d.§.Cato.eſtq; communis op. ut firmat eam ſecutus Cagnolus.in.l.1.nume.15. de regu. iur.licet priorem opin.huic contrariam tenuerit Bar.in d. §.Cato,cuius rei ratio ea eſt,

Indefinitate lata ad perſonas,in quibus par ratio erat , æquipollet uniuerſali,cum cõmuni opinio.

50 †quòd illa oratio indefinita, niſi pacem habuerit ab hęredibus occiſi ęquipolleret uniuerſali etiam in ſtatutis præſertim ubi eſt eadem ratio, ut tenent Dynus in rubr.de reg.iur.lib.6.Imola & alij in.l.ſi pluribus per tex.ibi.ff.de leg.1.Geminianus.in.c.ut circa, poſt gloſ.ibi de elect.Bal.Angel.& alij.in.l.ſi ſeruitus.ff.de ſerui.urb.prædi.eſt communis opin.ſecũdum Cagnol.ubi ſupra.nume.10.Andr.Tiraq.in.l.boues.§.hoc ſermone,limi.3.num.14. præſertim ſi ea indefinita ad perſonas referatur,ut per eum ibi,ſed in ſpecie noſtra nullus modo ſanus negabit quin par ratio ſit in omnibus hæredibus ergo,&c.maxime cum ad perſonas uerba ſtatuti dirigantur

Statutum à iure communi recedens non extendẽdum.

51 ergo &c.Coadiubatur hoc quia† illud ſtatutum cum aliqua ex parte uiciet ius commune non eſt extendendum, maxime ad caſum ubi eadem ratio nõ eſt non enim eſt par ratio in quibuſdam ſicut in omnibus hæredibus.nam reliqui,qui pacem non fecerunt remanerent offenſi , ut per omnes.in.l.omnes populi poſt gloſ.ibi.ff.de iuſt.& iur.ubi Crotus col.36.

Teſtamentũ non reſolui tur per damnationem ad mortem , ſi dãnatus pendente appellatione deceſſit

52 Stat ergo ex ſuperioribus,†quod per damnationem ad mortem naturalem teſtamẽtum antea factum infirmatur, limita niſi condemnatus appellauerit , & pendente appellatione deceſſerit.l.ſi quis filio exhęredato.§.irritum.ff. de iniuſt.rup.&.§. hi qui eadem .l.rei capitalis.§.fina.ff.de pœnis.l.tale pactum.§.fina. ff. de pact.l.1. §.fina.ff.ad turpili. tunc enim teſtamentum non deſinit ualere ut . dd. ll.quaſi ſententia illa per †appellationis interuentum reſciſſa fuerit.quòd & expreſſum eſſe uidetur in. d. §.final.

53 Appellationis interuentu ſententia an reſcindatur , an ſolũ ſuſpẽdatur , noua declaratio.

Sed in contrarium fortiter facit.l.eos in princip.C. de appellat. ubi non reſcindi ſed tantum ſuſpendi ſententiam dicitur per interuentum appellationis . uarij uaria dicunt ueritas eſt rem pendere ab euentu futuro,nam ſi ea ſententia aqua appellatum fuit fuerit poſtea a ſuperiore confirmata tunc nunquam uidetur reſciſſa ſed tantum ſuſpenſa. ſicque ipſa eſt quę parit rei iudic. actionem quaſi ſuperior nil egerit ſed tantum declarauerit . quòd ſi ea ſententia fuerit reuocata tunc ea ſententia reſciſſa uidetur , non ſolum a tempore quo fuit reuocata , ſed etiam retro à tempore quo fuit appellatum ut.d.l.1.§. fina.ff.ad Turpil. Simile in legato cuius dominium à morte teſtatoris in legatarium tranſiſſe uidetur ſi poſtea fuit à legatario agnitum , quòd ſi repudiatum fuerit tunc nunquam in eum tranſiſſe uidetur . l. prima . ad medi. ff. ſi quid in fraud. patro. l. ſi tibi homo . §. cum ſeruus ubi not. glo. Bartol. Alexan. & alii communiter.ff. delega.1. l. ſi legatarius.§.fin.eod.tit.

§ IIII.

1 *RESOLVITVR teſtamentum cancellatione.*
2 *Cancellatio teſtamenti præſumitur conſulto non errore facta, fallit in teſtamento facto ad pias cauſas .*
3 *Reſoluatur ne teſtamẽtũ ſi heres necẽ defuncti non uindicauerit.*
4 *Accreſcendi ius ceſſat in portione cohæredis indigni , quia eam fiſcus capit.cum communi opinione .*
5 *Reſoluatur ne teſtamentum per pactum futuræ ſucceſſionis .*
6 *Reſoluitur teſtamentũ ſi heres uiuo teſtatore deportatus fuerit.*
7 *Teſtandi uſus triuentum iure poſitiuo fuit tam actiuè quam paſſiuè.elegans declaratio.*
8 *Tempore prohibito an permiſſo quid fiat pœna ſunt , ſi effectus in tempus prohibitum ſuſpendatur.*
9 *Intellectus.l.1.C.de here.inſti.*
10 *Peregrinus teſtari non poſſe contra nouiſſimos.*
11 *Reſoluitur teſtamentum ſi teſtator obſes fiat .*
12 *Reſoluatur ne teſtamentum ſi teſtator ob carmen famoſum damnatus ſuit .*
13 *Captiuorum redemptioni relictum,an poſſit expendi pro liberando delinquente a carceribus uel pro eius condẽnatione ſoluenda,ardua quæſtio .*
14 *Reſtitutioni res ſubiecta , an poſſit alienari pro ſoluenda delinquentis condemnatione , uel pro liberando à carceribus eum qui pro debito ciuili captus erat,ardua quæſtio .*
15 *Reſtitutioni res ſubiecta,an alienari poſſit p redẽptione captiuorũ.*
16 *Intell.& annotatio ad tradium inſti.de oblig.ex quaſi delicto .*
17 *Reſoluitur teſtamentum in alijs decem caſibus hic contentis.*
18 *Cum ut quis domino uel ſiat, uel eſſe deſinat , impetrari poteſt à principe uel republica .*
19 *Reſolui poteſt teſtamentum alijs etiam ſex modis de quibus hic.*
20 *Doli exceptio quando in ultima uoluntatibus locum habeat .*
21 *Reſoluitur interdum teſtamentum per ſanæ mentis interuentionem .*
22 *Reſoluitur teſtamentum pupillare per aduentum pubertatis.*
23 *Reſoluitur teſtamentum in duabus ſpeciebus de quibus hic.*

1 Reſoluitur teſtam.cancellatione .

CASVS Vigeſimus . Teſtamentum qđ initio ualuit poſtea infirmari poteſt ex eo, †q̃ teſtator hæredem ſuum indignum eſſe dixerit.ſicq; teſtamentum cancellauerit.l.1.l.cãcellauerat.l.proxime.ff. de his quæ in teſtamento delentur , etiam ſi non appareat quæ uam cauſa indignitatis interfuerit , vel ẽt ſi re uera nulla cauſa indignitatis interfuerit : vt. dd.ll.†Et cũ teſtm̃ ſiue ex toto ſiue ex parte deletum aut cancellatũ reperit, non iniuſſu teſtatoris ſed ſpõte ſua id

2 Cancellatio teſtamenti præſumitur conſulto non errore facta. fallit in teſtamento facto ad pias cauſas.

factum eſſe præſumitur, ita Bald. Cumanus, & Paulus Caſtr, in.l.1.ff.de his, quæ in teſtam.delē. Niſi ad pias cauſas quod deletum erat ſpectaret, nam cum iuſſu teſtatoris, uel caſu factum uideretur, ita Bar.& Bal.per tex. ibi in d.l.proxime, §.1 Bar Angelu., Fulgoſius, Aretinus, Corneus, & Iaſ.in.l.ſi unus.C.de teſtamen.Romanus in authen. ſimiliter.C.ad legem Falci ſpeci.1.Andr.Tiraq.qui alios refert de priuil.piæ cauſæ.16.priuilegio.

Reſoluatur teſt. ſi hæres necem defuncti non uindicauerit.

3 Caſus uigeſimus primus. Teſtamentum quod† initio ualuit poſtea poteſt infirmari, ſi hæres indignus apparuerit, ex eo, quòd non uindicauit necem defuncti.l.1.&.2.l.ſororem.C.de his quibus ut indignis, quo caſu hæreditas fiſco uendicatur, cum onere tamen legatorum, & fideicom.l.recuſare.§.ſi fiſco.ff.ad Trebellia.l.ſi ſeruus plurium.§. ſi quis ante.ff.delega.1.facit.l.ſi Titio, & ei.ff.delegat.2 l.1.§.pen. C.de cadu tollē.quod obtinet quando culpa hæredis bona publicantur, quod ſi ſine eius culpa, tunc ſine oneribus bona uacantia fiſco deferentur, ſm Alexan. qui hanc dicit eſſe communem opinion.l.recuſare.§.ſi fiſco.ꝫ.allegat, quod dic, ut ſupra plenius in caſu decimo nono.

Accreſcendi ius ceſſat in portione cohæredis indigni, quia eā fiſcus capit ſecundum communem opin.

4 quid † ſi unus ex pluribus hæredibus indignus fuiſſet eius portio non reliquis cohæredibus accreſceret, ſed fiſco deferretur, ita Bar.& cōmuniter Doctor.in d.l.ſi Titio & eiſdemq; ſecundum eum in portione legati, quod uerum eſt in legato ſpecierum, quia fiſcus ſubrogatur loco illius collegatarij indigni, ſicque ut ipſemet in cuius locum ſubrogatur collegatario ſuo in portione ſibi primordialiter relicta præferebator, ſic & fiſc is, qui eius loco ſuccedit, quia ſubrogatus aſſequitur omne ius, quod competebat ei in cuius locum ſubrogatus fuit, pleniſſime per Iaſon.in rubr.ff.de uerbor.obliga. nam & ſimiliter in iure accreſcendi ſubſtitutus præfertur coniuncto.l.2.§.ſi duo.ff.de bono.po.ſecu.tab.unde fiſcus quaſi ſubſtitutus illius collegatarij indigni eius portionem fert excluſo collegatario coniuncto, & cogita an iſto caſu recte dicatur teſtamentum infirmari.

Reſoluatur teſta. per pactum futurae ſucceſſionis.

5 Caſus uigeſimus ſecundus. Teſtamentum quod † initio ualuit poſtea poteſt infirmari, ſi apparuerit hæredem ſiue ſcriptum, ſiue legitimum uiuo adhuc teſtatore pactum circa eius hæreditatem feciſſe.l.2.§.fin.ff.de his quibus ut indignis.l.quidā in iure.§.fin. cum.l.ſeq.ff.de donati.quia (ut ibi Iureconſultus ait) is contra ius gentium, & bonos mores feſtinauit, & cum culpa ipſius hæredis non etiam teſtatoris, hoc caſu teſtamentum uelut infirmari uideatur, ad fiſcum defluentē onera legatorum, & fideicommiſſorum, ut tenet & firmat cōmuniter teneri Alexā.in d.l.recuſare. §.ſi fiſco, ff.ad Treb.per l.ſi ſeruus plurium.§.ſi quis ante, ff.deleg 1.ubi plene per omnes, & tale pactum quo ad aliā inutile, quo ad pœnam paciſcentis utile eſt quod notandum eſt.

Reſoluitur teſt. ſi hæres uiuo teſtatore deportatus fuerit.

6 Caſus uigeſimus tertius. Teſtamentum quod† initio ualuit poſtea infirmatur, ſi hæres ſcriptus deportatus uiuo teſtatore fuerit.l.1.ff.de hæredi.inſt.ſimile in.l.Gallus.§.& quid ſi tantū, ff.de lib & poſthu.nā deportatus pro mortuo habetur.l.1 §. ſi pater.ff.de coniung. cum eman.l.1.§. deportates, ff.de bono.po.cōtra tab.unde ut deportatus ille, ſi re uera mortuus uiuo adhuc teſtatore fuiſſet, infirmaretur teſtamentum.§.in primo, &.§ pro ſecundo. C.de cadu.toll.ita quoq; ſi ex legis interpretatione mortuus intelligatur teſtamentum, ut infirmetur neceſſe eſt.

Teſtādi uſus tam actiuè quam paſſiuè meri poſitiui iuris eſt: non naturalis ſiue gentium, eleganti declaratio.

7 Præterea teſtamenti factio tam actiue, q̄ paſſiue eſt. †Fuitq; ſemper merum iuris ciuilis Romanorū inuentum, uel eſt mere iuris ciuilis, non etiam iuris naturalis, nam mors omnia ſoluit, & extinguit authen. de nup.§.deinceps.unde Poeta ſic cecinit.

Tand ullas portabis opes Acherontis ad undas
Nudus ad inferuas ſtulte uehere rates.

Et Claudianus de raptu proſer.

Omnia mors æquat.

Et Iuuenalis ſatira decima.

Mors ſola fatetur.
Quantula ſunt hominum corpuſcula.

Cum ergo mors omnia extinguat atque reſoluat, non ne inſania eſt poſt mortem etiam noſtram rebus noſtris nos iam conſumpti uelle uti, gaudere, potiri, nec enim aliud eſt gigantum more (vt poetæ fabulabantur) cum ſuperis uelle pugnare quam naturæ eiusq; inſtitutis uelle repugnari ac reluctari, quale hoc inſtitutum eſt, ut Cicero ait, nam & ipſe in Lelio ait multis ſignis natura declarat quid uellit, abſurdeſcimus tamē neſcio quomodo nec ea quæ ab ea monemur audimus. ſic ergo ipſa dedit rebus noſtris nos potiri quandiu uiueremus, non etiam ultra id quod nobis ſatis ſuperq; eſſe deberet, abſq; eo ꝙ etiā mortui uellimus humanis rebus potiri repugnante natura.

Tēpore prohibito an permiſſo quid fiat paria ſunt, ſi effectus in tempus prohibitum ſuſpendatur.

† Non ne paria ſunt aliquid fieri tempore prohibito, 8
uel fieri tempore permiſſo, ſi effectus conferatur in tempus prohibitum.l.1.l.quod ſponſæ.C.de don.ante nup. ergo ut re uera poſtquam mortuus quis eſt, non pōt diſponere de rebus quōdam ſuis (hoc eſt eo tempore ſuis quo uiuebat) non magis quam poſſes hodie diſponere de rebus quas tamdiu retro alienaueras, ita quoque uiuus diſponere non poteſt de rebus tuis ad illud tempus quo tuæ non erunt, per tui met conſumptionem ac mortem. Quid enim ſi dicerem rem meam tibi dono, ita tamen ut ea fruaris potiarisq; poſtquam egomet eam alteri uendiderim & tradiderim, non ne nihil agere ſed tantum iocari uiderer, ita ergo & hoc caſu per teſtamenti diſpoſitionem re uera idem facimus, res noſtras concedendo, quo ad tempus quo ius concedendi nobis nō erat: quid enim ſi dicerem poſt mortem meam concedere me ipſum uolo: quia hoc iubeo hodierno tempore quo uiuo, quid ſi uelliri, quid ſi bibere, quid ſi iocari, quid ſi negotia agere (& ſi ſimilia) poſt mortem meā me velle declaraſſem, quaſi id mihi liceret, eo quòd hodie uiuus id diſpoſui, certe ineptiri uideret & agere præterea nihil. quia id impoſſibile aduerſum pugnans contrarium noſtræ naturæ eſt; quia ut Cicero officiorum.1.ait naturę non attinet repugnare nec quicquam ſequi quod aſſequi non queas, quod nihil decet inuita (ut aiunt) minerua hoc eſt repugnante natura, & ut ſi hoſpitio quodam gratis & amicè receptus in domo hoſpitis diſponeres quid de bonis hoſpitis ipſius poſtquam hoſpitio iuſſus eſſes faciendum foret, nihil niſi nugas agere uidereris, ita & ſi dum uiuis quid de rebus tuis poſt mortem tuam faciendum ſit, iubeas, nihil agis. nam (ue Cicero ait in Caton. maiore) ex iſta uita diſcedendum eſt tanquam ex hoſpitio non tanquam ex domo, itaque facultas uſusque ſiue teſtandi ſiue ex teſtamento capiendi quin principijs iuris tam naturæ quam gentium repugnet, nullus (ut nobis uidetur) abnegabit. Proindeque à mero iure ciuili Romanorum nobis ex indulgentia, & quadam diſpenſatione datum fuiſſe, ut & teſtari, & ex teſtamento capere poſſemus, quod non obſcurè docemur à Iureconſulto qui in.l.1.1.reſponſo. ff. ad legem Faleid. iuſſit dixitque per illam legem teſtari licere ciuibus Romanis, ſignificans id reliquis minime licere, cum lex illa quo ad ſuos tantum ſubditos in quibus iuriſdictionem habebat, non quo ad alienos quibus ius dicendi poteſtas non erat diſponeret. Et rurſus in eadem leg. prima, ſecundo reſpon. Similiter ait quibus Romanis poſt illam.l. latam ex teſtamento capere licere faſque eſſe ſignificans reliquis fas non eſſe; quia cum non ſubditis nec lex illa loquebatur, nec loqui poterat. Ad idem text. in.§. non tamen, inſtitutio. quibus modis teſtamenta. infirme. ibi ſi modo defunctus, & ciuis Romanus. & rurſus ibi quòd ciuitatem aut libertatem, quibus in locis plene ſignificatur ad ciues tantum Romanos (hoc eſt ad Romani imperij ſubditos) non etiam ad alios uſus teſtamentorum tam actiuè quam paſſiuè pertinere, quod & probat.l.3.ff.de teſtam.ſi recte inſpiciatur, ut ſic nobis Hiſpanis & reliquis imperio non ſubditis per illas leges teſtari aut ex teſtamento capere ius non eſt, ſed per leges noſtræ reipublicæ fas eſt, omnes aūt meri iuris ciuilis & poſitiui ſunt à pricipijs iuris naturę & gentiū non leui ex parte declinātis quod ius inductū

con-

conſultiſſimè fuit, quia & humani mores a iuris naturæ, & gentium documentis declinare cœperunt. ut plenius, ſupra §.1.in prin. † Ex ſuperioribus apparet uerus intellectus ad l.1. C.de hæt.inſtitu.nempe quod peregrinus hoc eſt Romano
9 imperio non ſubditus, non potitur beneficio,& diſpēſatione teſtandi,aut ex teſtamento capiendi,quod per leges Romanorum ſolis ciuibus Romanis fuerat conceſſum, non etiam peregrinis ſeu alienigenis,licet glo.ibi Bald.Sali.Corn. Alexa.& alij cōtrarios intell.aſſignent. † Vnde apparet erraſſe Ioannem Igneum, qui nouiſſime (ſed nullo iure ut
10 nobis uidetur) in l.3.§.ſi ex ſtipulatu,nu.72.ff.ad Sylla. contendit per d.l.1. peregrinos ex teſtamento capere non poſſe,ſed teſtamentum facere ſecundum leges Romanorum nō eſſe uetitos,quod eſt contra leges,& rationes ſuperius adductas,ſecundum quę eorum qui imperio Romano non ſubiacent,nulli fas erit teſtamentum ſecundum leges Romanas facere,non magis,quam ex teſtamento capere, quod ſi per leges principis, uel reipublicæ, cui ſubſunt id permiſſum fuerit, tunc eis licebit nō quidem ſecundum leges Romanorum,ſed ſecundum leges patriæ ſuæ, ex ſuperioribus etiam apparet,quare Prætor urbanus peregrinis ius non dicebat,ſed qui peregrinis ius diceret, prętor ſpecialis creatus fuerat, qui non niſi extra urbem ius eis dicere poterat. l.2.ff.de orig.iur.in §.deinde quum placuiſſet. & §.poſt aliquot.Sic ergo & in ſpecie noſtra cum deportatus ciuis Romanus eſſe deſinat,eius teſtamentū uitio datur: ut in l.eius. ff.de teſtam.& d.§.non tamen.uerb.ciuitatem,& in princip. & §.1.& fere per totū inſt.quibus mod.ius patrię pōt ſolui.

Intellectus l.1.C.de her.inſti.

Peregrinos teſtari non poſſe contra nouiſſ.

Caſus.24. teſtamētū quod † initio ualuit, infirmatur, ſi te-
11 ſtator obſes fiat. l.obſides.ff. de teſtamen. non ſecus quam per captiuitatem,l.ſi quis filio exhæredato. §.initium.ff.de inuiſti.rupt. nam utrobique par ratio eſt. in quibus enim caſibus per nouum accidens quis amittit teſtamenti factionem, in illis & teſtamentum antea factum irritatur. hęc æquiparatio fit in d.§.irritum, ad fin. quod accidit quando tale accidens deſcendit a noua ſeruitute uel libertatis ademptione, ſeu diminutione, licèt aliud eſſet, ſi accidens eſſet circa mentis alienationem.l.furioſum. C.qui teſtam.facere poſſunt.l.fina.ff.de iniuſtit. rup. & tenet Ioan. Igneus in l.donationes,num.13.C.de donatio. inter uirum & uxo.

Reſoluitur teſta. ſi teſt. obſes fiat.

Caſus.25.teſtamentū quod † initio ualuit,infirmatur,ſi po-
12 ſtea teſtator ob carmen famoſum damnatus ſit,l. is cum lege.§.ſi quis ob carmen.ff.de teſtamen. Sed † an relictum pro redemptione captiuorum poſſit expendi ob hunc, uel ſimilem delinquentem liberandum a carceribus, uel etiam ad ſoluendam,præſtandamq́ue pecuniam, in qua ille fuiſſet damnatus, & ſunt qui uelint non poſſe id fieri, ita glo. in capitu.non ſatis, uerſi. præter debitum, 86.diſtinction. Angelus,Imola,Romanus, & alij in lege Marcellus. §.res quæ. ff.ad Trebellian. eſt communis opinio, ſecundum Iaſ.numero 20.in authent. res quæ. C.com.de legat. Tiraquel.poſt ll.connubi.gloſſ. 6.nume.279.Rauenna.in alphabeto aureo uerbo carcer,Campezius de dote, part.3. quęſt. duodecima. Pro qua opinione facit quod † bona ſubiecta reſtitutioni nequeunt alienari pro redemptione perſonæ
13 condemnatæ ex delicto. ita Socinus in dict.§.res quæ.Curtius iunior,conſil.38.& iterum conſil.33.Ioannes Crotus, nume.61.in l.filiusfamil.§.diui.ff.de legat. primo. Alexander conſil.73.lib.primo.Didacus Segura.in lege, cohęredi. §.cum filię.nume.275.ff. de vulgari.Angelus, Salicetus, & Paulus Caſtrenſis in authentic.res quę.C.com. de leg.quia culpa vnius alteri nociuam eſſe non debet.l. hęreditariam. ff.de negot.geſt.l.ſi quis in ſuo. §.legis. C.de inofficioſ.teſtament.& per totum. C.ne filius pro patre. & C.ne vxor pro marito, per totum, & C. res inter alios acta, per totum,lege non debet.ff.de regulis iuris.Angelus, Imola, & Romanus in dicto §.res quæ. ſequitur & firmat eſſe communem opinionem. Nicolaus Boerius deciſione. 128.& vi-
14 detur quod non teneantur.nume.2. eſtq́; communis opin. ſecundum Socin.columna quinta. in d.§.res quę, ex quibus patet communem eſſe opinionem.primum ꝙ res ſubiecta reſtitutioni non poteſt alienari pro liberādo quem

Reſoluitur teſtamentum,ſi teſtator ob carmen famoſum damnatus ſuit.

Captiuorum redemptioni relictum an poſſit expendi pro liberando delinquente a carceribus, uel pro eius condēnatione ſoluenda, ardua q.

Reſtitutioni res ſubiecta an poſſit

à carceribus, in quibus erat ex cauſa & debito ciuili, alterum,quòd idem erit etiam ſi in uinculis eſſet ex cauſa uel delicto criminali,& utrunque communiter receptum eſt ſecundum Boerium,ubi ſupra. ſed † pro liberando eo, qui ab hoſtibus captus eſt, bene poſſet res reſtitutioni ſubiecta alienari ex communi ſententia, quam receptam firmat Boerius, ubi ſupra. eamq́; dicit communem Iaſon. in d.authen. res quæ. colum.1.ratio differentiæ eſt, quia illo caſu ſubueniendum eſt ei, qui ſine culpa ſua eſt in neceſſitate, non ſic ſi culpa ſua eſſet in ea l.iam dubitari.ff. de hæred. inſtitu.l. ſi fideiuſſor.§.ſi neceſſaria, ubi multa
15 per Iaſ.ff.qui ſatiſd. cog.l.ſi filius, qui patri. uerſi. etenim ius dicentis. ubi multa per Socin.ff.de uulga.l.ſed & ſi ex parte.§.quanquam.ff.quod cum eo l.relegatorum. in fi.ff. de interdict. & releg. lege penultima. in fine.ff.de iure dotium.

alienari pro ſoluenda delinquentis condemnatione,uel pro liberando a carceribus eum,qui pro debito ciuili captus erat, ardua q.

Reſtitutioni res ſubiecta an alienari poſſit pro redemptione captiuorum.

Contrariam tamen partem ut iura de captiuorum redemptione loquentia habeant etiam locum in captis pro maleficio redimendis, tenet gloſſ. in c. ſacrorum.12. q.2.& ibi eam ſequuntur doctores per l.quamuis.ff.ſoluto matrimonio.& ibi Bal. & Petrus Rauennas in ſuo alphabeto aureo uerb. carcer. & alij quamplures quos refert Boerius. ubi ſuprà. num.3. & Gomeſius in §. item ſi quis in fraudem. num.32. inſt. de actio. & hæc poſterior pars mitior eſt, & tutior, quando & captus ille non haberet aliunde unde ſe à carceribus eximere poſſet, & præterea ob culpam tantum non etiam ob dolum captus eſſet, etiā ſi forte culpa lata eſſet, quòd ſi ex dolo ſuo captus eſſet, tunc contrariam partem & ſententiam uerior eſſet: quia pinguior uictima Deo mactari non poteſt, quam ut reus iniquus plectatur l.omnes.C.de feri,& ſacrū facere Deo intelligitur, qui facinus dolo commiſſum perſequitur l.1. ff.de iuſt. & iure. eſtq́; iſta uera philoſophia. ut text. ibi ait, & denique per alia iura.ſ.alleg. unde in terminis to-
tius tituli inſt. de obligat. † quæ ex quaſi delicto naſcun- 16
tur,ubi ſunt plures ſpecies in quibus delictum culpa non etiam dolo commiſſum uidetur, dicerem pro iis, qui ex cauſis ab illo titulo, uel in illo titulo enumeratis,& ſimilibus condemnati eſſent,uel in uinculis detēti, poſſe præſtari, & erogari,quod pro redemptione captiuorum erogandum eſſet. nam & capti ab hoſtibus, incertum eſt an ſimiliter ex culpa ſua etiam lata eſſent capti, quod tamen limita dupliciter, primò ſi talis captus alias haberet unde ſe à uinculis eximere poſſet, ut iam diximus, deinde ſi relictum pro redemptione captiuorum eſſet deſignatum certis perſonis redimendis,puta pro Titio,aut Seio,tunc enim id ad alium transferre non poſſet, non magis, quàm meum mihi ſubtrahere,aut ui rapere, ut incarceratum liberares, contra l.id,quod noſtrum.ff.de reg.iur.§.furtum eſt, inſt. de oblig.ex maleſi. uel delicto. nam & ſecundum communem opinionem theologorum non ſunt facienda mala, ut inde ſequantur bona, ergo ſuperior communis opinio,quam ſequimur intelligenda eſt in eo quod in certis perſonis,hoc eſt captiuis redimendis relictum eſt, nulla deſignata certa perſona.

Intell. & annotatio ad titulum inſt. de oblig. ex quaſi delicto.

Caſus.26.Teſtamentum quod † initio valuit poſtea in- 17
firmatur primum ſi hæres ſcriptus obſes fiat,deinde ſi ob carmen famoſum damnatus ſit. Tertio ſi aqua & Igne interdictus. Quarto ſi proſcriptus. Quinto ſi in metallum damnatus,per textum in l. ſi quis filio exhæredato.§.irritum & §.ſeq.ff.de iniuſto rupto l. is cui.§. fin.ff.de teſtam. §. cum autem,inſt.quib. mod. ius patriæ poteſt.ſol. & per alias leges & rationes, quas ſuprà enumerauimus, ac retulimus. cum idem docuimus in ipſo teſtatore,contingere ſi ei his ſimilia accidiſſent, id quod late traditur per doct. in l. Gallus.§. & quid ſi tantum.ff.de liberis & poſthum. Sextus caſus in quo teſtamentum ex parte hæredis,quod initio ualuit poſtea infirmatur, eſt quantum ad caſum, de
quo in l.fin.§.ſi.C.de inofficioſo teſtamento. Septimus,& 18
octauus caſus eſt † ſi teſtator poſt factum teſtamentum à principe, uel republica impetrauit,ut exterus,uel alienus fieret à numero ciuium,uel cum hæres ſcriptus id impetraret

Reſoluitur teſtamentum in aliis decem caſibus · hic contentis.

Ciuis ut quis deſinat, uel fiat, uel

eſſe deſinat impetrari poteſt a principe, uel republica.

traret, etenim huiuſcemodi ius, vt quis ciuis eſſe deſinat, licet ciuis natus eſſet, & ecõtra, vt qui exterus natu erat, ciuis eſſe incipiat, à principe, vel a republica ex certis cauſis impetrari, & poteſt, & ſolet: ut argumento, per totum .ff. & .C. de nat. reſti. & in rubro, & in nigro, C. de ſententiam paſſis, & reſtit. & in d. l. ſi quis filio exhæredato. §. pe. & in §. cum autem, inſt. quib. mo. ius pat. po. ſul. & in ſimili multa diximus ſupra. §. 30. num. 290. verſic. denique iuxta illam cum pl. num. ſeq. alius, & nonus caſus eſt, quando teſtator etiam defunctus ante aditam eius hæreditatem de læſæ maieſtatis crimine accuſatus fuit, cuiuſq; memoria ideò damnata fuit. iuxta l. quiſquis, & fere per totum. C. ad leg. Iul. maieſt. optimus tex. in §. interdum, inſt. de hær. quæ ab in. de fer. decimus caſus eſſet ſi ſimile quid ipſi hæredi inter mortem teſtatoris, & aditam hæreditatem contigiſſet per eadem iura.

Reſolui poteſt teſtamentum alias ex ſex modis de quibus hic.

19 Aliæ ſexq; ſpecies reſoluendorum teſtamentorum, vel caſus ſunt, nam teſtamentum quod † initio valuit poſtea poteſt infirmari per vnum ex ſex remedijs, vel iuribus, ſeu modis, ſcilicet per ius dicendi nullum, de quo in l. maximum vitium, ibi ipſo iure euertant. C. de lib. præteri. vel per bonorum poſſeſſio. contratabulas. de qua per totum .ff. & C. de contratab. bo. po. vel per querelam inofficioſi teſtamenti, de qua per totum. ff. C. & inſt. de inoffic. teſta. Materiamq; iuris dicendi nullum quod datur liberis præteritis, vel non rite exhæredatis collocauimus pleniſſime .ſ. §. 18. & §. 19. & §. 20. Materiam bo. po. contratab. in §. 20. Materiam querelæ inofficioſi teſtamenti agimus pleniſſime. ſ. §. 10. fere per totum, & § 21. & §. 10. & etiam infra. in lect. tit. de inoffic. teſtam. C. lib. vlt. Eſt & quartum remedium quod datur patronis præteritis, vel non iuſte exhæredatis contra teſtam. libertorum ad certam partem auocandam, vt per totum. ff. & C. de bon. liber. & in §. noſtra, inſt. de ſucc. liber. Eſt & quintum remedium quod datur patribus, qui à filijs ſuis emãcipatis præteriti fuerũt, nam eorum teſtamenta ex parte reſcindere poſſunt ad ſimilitudinem patronorum, vt per totum. ff. ſi a par. quis ſue. man. Vltimum remedium eſt doli exceptio, ſeu replicatio, quod ad teſtamentum euertendum datur quoties æquitas ſuadet, & reliqua remedia deficiunt. Nam & ſi poſteriore teſtamento ſuperius teſtamentum regulariter infirmetur, vt in l. ſancimus. C. de teſta. §. poſteriore, inſt. quib. mod. teſt. infir. l. ſi quis priore. ff. ad Trebell. tamen ſi poſteriores tabulas teſtator non valere voluerit, tunc hæredi ex poſteriore teſtamento agenti doli exceptio opponetur l. pen. §. pen. & fin. ff. de bo. po. ſecundum tab. Ergo

Doli exceptio quando in ult. uol. locum habeat.

20 † & in terminis l. fin. ff. de hær. inſt. eadem exceptione ſeu remedio vtendum erit, & in terminis l. ſicut certi. l. ſi eum vel in vtero. C. de mil. teſtam. eodem remedio vtendũ eſt. idemq; & in terminis l. Titius, in prin. & 2. reſp. ff. de lib. & poſth. nam in omnibus his ſpeciebus, & ſimilibus, qui ex verbis, & forma teſtamenti excluſus erat ſi teſtatoris voluntate deſtitutus non erat contra opponenté de teſtam. excipiet de dolo. Nam & per contrarium, qui ex verbis teſtamenti inuitatus eſt, ſi appareat q. eſt teſtatoris volũtate deſtitutus doli exceptione oppoſita ſi petierit, vel ex teſtamen. egerit ſubmouebitur l. 3. §. fin. & l. ex parte. ff. de adim. lega. quod not. quia nullibi forté hæc facile inuenies, verba enim non tam inſpiciuntur, quàm mens teſte Cicerone pro Cecina in oratione, uerba enim (inquit)

Verborum quale miniſterium.

reperta ſunt quæ indicarent non quæ impedirent noſtram voluntatem, & rurſus ibidem ait, ſcriptum ſequi, calumniatoris eſt boni uero iudicis, voluntatem ſcriptoris authoritatemq; defendere, quæ lex enim, quod Senatuſconſultum, quod magiſtratus edictum non infirmari, aut conuelli poteſt, ſi ad verba deflectere voluerimus, conſilium

Ciceronis egregia ſententia.

autem eorum, qui ſcripſerunt, & rationem, & authoritatem relinquamus, non enim ex uerbis pendet ius, ſed verba ſeruiunt hominum conſilijs, & authoritatibus nec uerba ueniunt in iudicium, ſed ea res cuius cauſa uerba in leges conſecta ſunt. quod plene ornauimus controuerſiarum illuſtrium. lib. 1. cap. 30.

Caſus. 42. Teſtamentum quod † initio valet poſtea infirmari poteſt per aduentum ſanæ mentis. quale eſt in teſtamento exemplari. nam filio inſano ſi pater, uel mater fecerint teſtamentum exemplare iſq; reſpuerit ilico id teſtamentum euaneſcit lege ex facto. in principio. ff. de vulga. §. qua ratione, inſtit. de pupill. l. humanitatis. C. de impube. ratio, quia cum utilius ſit, cuiq; teſtato, quam inteſtato decedere. lege quia autem, in principio. ff. quæ in fraudem credi. & §. 1. in 1. quibus ex cauſis manumiſſ. non licet, iſq; inſanus ſibi teſtamentum facere nequeat. lege furioſum. C. qui teſtam. facere poſſunt. utile eis futurum lex exiſtimauit, ut teſtarentur pro eis parentes ſui: vt dd. ll. præſertim cum iis, qui ſeſe per ætatem, aut aduerſam ualetudinem tueri non poſſunt, teſtamentum utilius ſit, quam reliquis, argum. §. ſin autem formidoloſus, inſt. de pupill. cum enim non pauci ſoleant inſidiari iis quorum ſucceſſiones legitimas ſperant, argumento l. fina. C. de l. de fideicõmiſſu. C. de tranſa. l. 1. verb. nõ iniquis. C. de pa. pactis. lege quidam in iure. §. fina. cum lege ſequen. ff. de donat. cumq; uita inſanorum hac de cauſa magis quam reliquorum periclitetur, cum ipſi ſeſe ab inſidijs aliorum tueri nequeant, conſultiſſimum fuit vt parentes pro eis teſtantes huic malo mederentur hæredes aſsignando eis bene morigeratos, qui veriſimiliter eorum uitæ non inſidiarentur, uel ſcriptis reconditum faciendo eis id exemplare teſtamen. ut ſic non intelligeretur quis eis futurus eſſet ſucceſſor, ſed quia poſtquam is reſipuiſſet iniquum eſſet non poſſe ſibi teſtamen. facere remedij loco iuſtum eſt id exemplare teſtamentum euaneſcere: ut dd. ll. ne quod eorum fauore receptum erat in contrarium uerteretur contra legé quod fauore. ff. de legib. l. legata inutiliter. ff. de lega. 1. 21

Reſoluitur interdum teſtam. per ſanæ mẽtis interuentum.

Caſut. 43. Teſtamentum † pupillare, quod initio valuit poſtea per aduentum pubertatis infirmatur, non ſecus quam exemplare per aduentum ſanæ mentis. vt in principio inſtit. de pupill ſubſtit. nam cum pupillaris ſubſtitutio ob vtilitatem impuberum potiſsimum recepta fuerit. lege ſi pupillus, ibi impugnat enim vtilitatem impuberis. ff. de acquirenda hæreditate. Gloſſ. communiter ibi approbata in lege ex tribus. C. de inofficioſo teſtam. conſequens eſt, ut cum pupillus adoleſcere cœperit, ſicq; ſibi ipſi poſsit facere teſtamentum lege qua ætate. ff. de teſtamen. & in principio inſt. quib. non eſt permi. facere teſtam. teſtamentum pupillare à patre factum euaneſcat, ne quod ob ipſius commoditatem inductum fuit, in eius læſionem conuerteretur contra dictã l. legata inutiliter. dictã lege quod fauore, huic etiam ſimillimum eſt remedium de quo in lege ſi mater, in principio. ff. de vulgari, & alterum remedium de quo in lege cum ex filio, in principio. ff. de vulgari, & quartum remedium de quo in lege Seius Saturninus. ff. ad Trebel. & quintum remedium de quo in l. multi non notæ cauſa. ff. de liberis & poſthu. ſed de ijs omnibus, & de reliquis, quæ ad materiam tam pupillaris, quàm exemplaris teſtamenti ſpectant pleniùs egimus ſuprà in materia pupillaris, & exempl. ſubſtitutionis. 22

Reſoluitur teſtam. pupillare per aduentum pubertatis.

Caſus 44. Teſtamentum quod † initio ualuit, infirmatur, ſi teſtator hæreſis crimine damnatus fuit, ex quo capitis & bonorum amiſſio irrogatur, quod in dubiũ eſt, ſed ſi re uera tale crimen commiſit, licet nec damnatus, nec accuſatus fuerit, eius teſtamentum re uera ilico a tempore facinoris euaneſcit. quia per legem fieri non poteſt, ut qui nulla bona in ciuitate habet, is hæredem habeat. l. lex Cornelia. ff. de uulga. nec dubium eſt, quin is hæreticus, cum primum facinus admiſit eo ipſo, ipſoque iure omnia bona amiſerit, licet poſſeſſio ſaltem quo ad factum in fiſcum nõ tranſuolet, donec per iudicis ſententiam ille damnatus fuerit, ut ex communi opin. reſoluimus lib. 1. controuerſiarum & plene docemur ab Alphonſo C ſtro. de iuſta hæreti puniti. lib. ſecundo. cap. 11. verſi. l. t83 ergo cum iam diu anté mortem omnibus bonis exutus ſit eius teſtamentum infirmari uidetur. Qua ratione idem quoque & in 23

Reſoluitur teſtamen. in duobus ſpeciebus de quibus hic.

hærede

hærede dicendum uidetur, & in eo maior ratio eſt, quia ſeruus pœnæ effectus uidetur, l. ſi quis filio exhæredato, §. irritum. ff. de iniuſt. rupt. l. qui ultimo ſupplicio. ff. de pœnis, & conſequenter, &c. Vnde ut ſi re uera uiuo adhuc teſtatore mortuus eſſet teſtamentum ipſo iure euaneſceret. §. in primo, & §. pro ſecundo. C. de cad. tollen. ita quoque ex iſtis caſibus, quaſi pro mortuo haberi debet, l. 1. §. deportatus. ff. de bo. po. contra tab. l. 2. §. ſi pater. ff. de coniun. cum eman. lib. eius cogita, tamen ſuper iſto & præceden. articulo, quia non firmo, ſed iſta opinione retenta erunt alij duo caſus, in quibus infirmatur teſtamẽtum, unus ex parte teſtatoris, alter ex parte hæredis, ſed quo ad principalem articulum an per tale crimen ipſo iure pereat dominium, dicito ut habetur per nos in præfa. lib. 1. de ſucc. progreſſu, nu. 98. uerſi. ſimillimum e †.

Caſus. 45. Teſtam. quod initio ualuit poſtea infirmatur non ſolum per expreſſam hæredis repudiationem, ut per totum. C. de repet. hæred. per totum. ff. de acquiren. hære. ſed etiam per tacitam, quale eſt per lapſum, uel anni, uel centum dierum in bono. poſſ. delata, uel 30. annorum in hæreditate delata de iure ciuili, niſi terminus breuior a iudice ſit aſſignatus ad adeundum, etenim etiam ſi quis ad hæreditatem utroque iure tam ciuili, quam prætorio inuitetur, ſi tamen ea tempora quæ ad bonorum poſſeſſionem iure prætorio agnoſcendam præſtituta ſunt, præterie ſinat, excluditur ab omni iure, & facultate illius hæreditatis bonorumve poſſeſſionis conſequendæ, ſicq. e utroque iure tam ciuili, quam prætorio excluditur, teſte Iaſone in lege fina. C. de bonorum poſſeſſ. contra tab. id quod non incertum modo uerum. ſuſpectum etiam nobis uidetur, cæterum quin ſaltem a iure prætorio is excluſus ſit, nulli dubium. Sed & a iure ciuili excluderetur, ſi anni triginta præterirent, ſiue is extraneus eſſet, ſiue etiam cognatus, ſiue filius quoque familias teſtatoris, ex recepta ſententia exiſtimantium eo tempore non ſolum ius adeundi extraneis hæredibus competens, uerum ius quoque immiſcendi ſuis hæredibus conceſſum expirare: ut tenuit gloſſ. Bald. Salice. & alij communiter præſertim Philippus Corneus in l. licèt. C. de iure deliberandi, quod forſitam ad hæredes quoque neceſſarios trahendum erit, argum. in princip. inſtitu. de perpet. & tempor. acti. præſertim cum expreſſa & tacita repudiatio a pari procedant, ut in l. ſi quis filium, in fin. C. de inoffi. teſtamento. niſi contradixerit, quia hæres neceſſarius qualis eſt ſeruus, repudiare expreſſim non poteſt, ut in princip. & §. primo. inſtitu. de hæred. quali. ergo non quoque tacite poterit, argu. l. cum ad præſens, ubi per Iaſ. in ſimili. ff. ſi cer. pet. l. cum ex filio, in prin. ff. de uulg. ubi per eund. Iaſ. eſt tamen uerum, quòd tacitum fortius, quàm expreſſum aliquando eſt, argum. l. 2. §. ſed quia uerentur, iuncta gloſſ. C. de iur. cal. & l. prima, ubi notat Iaſ. C. qui admitti.

§. V.

1 *Reſoluitur teſtamentum poſthumi agnatione.*
2 *Poſthumi agnatione reſoluitur donatio.*
3 *Remuneratoria etiam hæredis inſtitutio reſoluitur poſthumi agnatione.*
4 *Donatio remuneratoria ingratitudine non reuocatur.*
5 *Remuneratorium feudum ingratitudine non reuocatur.*
6 *Remunerationis cauſa prelatus poteſt res eccleſiæ donare.*
7 *Remunerationis cauſa tutores & curatores minorum res poſſunt donare.*
8 *Remunerationis cauſa ipſi minores poſſunt donare ſecundum plures, non contra cum multis.*
9 *Merita præceſſiſſe donatori aſſerenti credendum eſt.*
10 *Donatori aſſerenti merita præceſſiſſe non creditur quando donare liberum non erat.*
11 *Donatori etiam iuranti merita præceſſiſſe non creditur, quando donare liberum non erat.*
12 *Reſoluitur teſtamentum non donatio per poſthumi adoptiui agnationem.*
13 *Adoptione non ſemper rumpitur teſtamentum.*
14 *Reſoluitur teſtamentum adoptione filij non naturalis etiam penes exhæredati, noua declaratio.*
15 *Poſthumi agnatione teſtamentum rumpitur quaſi ſub conditione reſolutiua, non ſuſpenſiua.*
16 *Legitima ſupplementum a lege inducitur ſub conditione reſolutiua non ſub conditione ſuſpenſiua, noua declaratio.*
17 *Legatum legatario acquiritur ſub conditione reſolutiua, non ſuſpenſiua, noua declaratio.*
18 *Tacite ut expreſſum nihil nocere poſſumus.*
19 *Minores publicum ſponte ſuſcipiens ſibi nocet.*
20 *Tutelam ſponte ſuſcipiens eam deſerere nequit.*
21 *Priuilegio ſcienter utens ſibi nocet.*
22 *Priuilegium perit per contrarium uſum.*
23 *Immunis ſeu Indalgus qui in libro collectarum ſe deſcribi paſſus fuit ſibi nocet.*
24 *Nobilitatem, exceptionis ſeu hidalguiæ in quaſi poſſeſſione, qui per annos uiginti fuerit, ſi a fiſco ei moueatur quæſtio ſuper nobilitate manente lite in ea quaſi poſſeſſione tuendus eſt, donec lis finiatur.*
25 *Beneficij eccleſiaſtici titulus præſumitur poſt decennij poſſeſſionem.*
26 *Feudi titulus præſumitur quando quis decimas tenet ut feudales poſſedit, & a domino, ut feudatarius tractatus fuerat.*
27 *Feudum quis domino ſciente alienauit, et prætendeat.*
28 *Decimas qui tam poſſedit, quam quaſi emphyteuticam, ab eccleſia accepit, præſumuntur ſolennia interfuiſſe, ardua q.*
29 *Patientia diuturna par eſt actus ad hoc poſitiuus.*
30 *Mandatum ex temporis diuturnitate non præſumitur.*
31 *Mandatum præſumitur ex tempore longo cum ſciente, & tolerantia eius, cuius nomine res fiebat, ardua quæſtio.*
32 *Patientia longi temporis nocet ei, qui potuit prohibere, aut proteſtari, ſecus ſi non potuit.*
33 *Mandatum præſumitur in caſibus licet non probetur.*
34 *Mandatum an ubi impenſa neceſſaria eſt præſumatur, ardua q.*
35 *Mandatum an præſumatur in actione, quæ ſine impenſa fieri non poterat, ardua q.*
36 *Intell. & declaratio ad titulum. C. & ff. de nego. geſtis.*
37 *Proteſtationis uis & neceſſitas.*
38 *Poſſeſſio temporis longi aut longiſſimi facit titulum aſſenſum, quæ ſolennia non continebat, præſumi ſolennia interuenisse.*
39 *Tempus longum non facit, teſtamentum prohibiti teſtari factum ualere ex principis diſpenſatione, contra Aret. & ſequaces.*

CASVS. 46. Teſtamentum † initio rite & recte factum poſtea ſolet infirmari per poſthumi natiuitatem l. Gallus, per tot. in. ff. de lib. & poſth. l. poſthumorũ. ff. de iniuſto rupto. §. poſthumorum inſt. de exhæred. lib. poſthumorum autem loco ſunt etiam hi qui poſt factũ teſtamentum uiuo adhuc teſtatore naſcuntur, non ſecus, quam ſi poſt mortem teſtatoris naſcerentur, vt dd. ll. Quinimo † non ſolum teſtamentum ſed etiam alienatio facta inter uiuos (quæ liberior eſſe debebit l. non vſque. ff. ſi quis a par. fuer. ma. l. ſed & ſi lege. §. conſuluit. ff. de pet. hær. l. 1. §. pen. verb. prodegit. ff. ſi quid in fraud. patr.) poſthumi agnatione infirmatur, quale eſt in terminis l. ſi unquam. C. de reuo. dona. vbi qui omnia bona ſua, uel eorum maiorem partem donauit, ſi poſt factam talem donationem liberi ſibi naſcantur, poteſt eam reuocare, neque impar erit poſthumum appellare filium, qui poſt talem donationem factam naſcitur, naturaq; donationis infirmandæ, cauſam præbuit, cum & poſthumus appelletur, qui poſt factum teſtamentum naſcitur, naturaque teſtamentum infirmatur, ut dd. ll. Hæredis † tamen inſtitutio utcunque in remunerationem benemeritorum facta eſſet, iuxta l. neque adiecit. ff. pro ſocio, non dubito, quin poſthumi præteriti natiuitate reuocetur, licèt donatio remuneratoria non reuoceretur, ut tradunt communiter ordinarij & repetentes in l. ſi unquam. C. de reuo. donat. per generalitatem iurium, de quibus ſupra mentionem habuimus, & eſt per poſthumi uelati agnationem, ſeu natiuitatem

Reſoluitur teſta. poſthumi agnatione.

Poſthumi agnatione reſoluitur donatio.

Remuneratoria etiam hæredis inſtitutio reſoluitur poſthumi agnatione.

Donatio remuneratoria ingratitudine non reuocatur.

4 tiuitatem es donatio remuneratoria non reuocatur † ita etiam per ingratitudinis interuentum non reuocaretur, ut eſt uera & communis opinio gloſſæ. & communiter. dd. ibi in l. ſi pater. §. fin. ff. de donatio. glo. in l. ſi. in uerbo. inueniatur. C. de reuoc. donat. unde † feudum conceſſum ob benemerita per interuentum ingratitudinis non reuo

Remuneratorium feudum ingratitudine non reuocatur.

5 catur Bal. in c. 1. col. 3. ſi uaſſallus. feud. priue. cui deferatur Marti. Laudenſis, Bald. & Cardin. Alexandrin. in titulo an mutus uel imperfectus. Abb. in cap. ſi. col ſi. de dona. Roma. conſi. 26. & conſi. 298. circa præmiſſum. col. ſi. & conſil. 426. & in ſingulari. 520. donatio reuocatur. vt per Iaſo. in l. ex hoc iure. col. 10. ff. de iuſt. & iure. & in l. ſi non ſortem. §. libertus. col. 4. ff. de condi. inde. Ludo. Gometius. in §. item Seruiana. num. 44. inſt. de actio. & alij plures relati per additio. Roma. ubi ſupra. Alexan. conſil. 121. uiſis inſtrumentis lib. 1. & conſi. 341. nec arguendi. Socin. lib. 2. & conſi. 40. & conſi. 42. lib. 4. Hippolytus Marſi. conſi. 106. dirigere digueris. Idem Marſilius. ſingula. 333. pactum de futura ſucceſſione. verſi. & facis etiam. Stephanus. Bertr. conſi. 205. lib. 2. & conſi. 154. & conſi. 157. lib. 3. Laureu. Silua. conſil. 1. chriſti uirginisq; col. 25. Ioan. Lecerier. de primo genitura. lib. 2. q. 12. col. antepen. Socin. conſil. 84. accuratiſſimè. col. pen. lib. 3. Corn. conſi. 194. cul. lib. 3. Andreæ. Siculus. & Felin. col. 6. in c. nouit. de iudi. Iaſo. in l. ſi tibi pecuniam. col. ſi. ff. ſi cert. peta. Ioan. Lupus. in Rubr. de dona. inter uirum & uxor. fol. 45. Thomas Gramma. deciſ. 65. col. 6. Carolus, Ruinus. conſ. 31. viſa. col. ſi. lib. 5. Nicolaus Boerius. deciſio. 27. mater omnia. Idem Boerius. deciſio. 238. teſtamentum tempore peſtis. nu. 12. col. ſi. qui omnes tenent per interuentum ingratitudinis donationem remuneratoriam non reuocari: talis. n. donatio merces eximij laboris eſt. d. l. ſi pater. §. ſi quis aliquem. ff. de donatio. & qui taliter donat nō prodigus eſt ſed lucrum feciſſe dicit. l. ſi pignori. in prin. ff. de furt. unde Poeta ſic cecinit.

Quas dederis ſolas ſemper habebis opes.

Remuneratorius cauſa prælatus poteſt res eccleſiæ donare.

6 Hinc eſt q † prælatus licet res eccleſiæ alienare non poſſit, vt per totum de rebus eccleſ. non alienand. tamen ob benemerita donatarij erga ipſam eccleſiam poteſt res eccleſiæ donare. c. per tuas. ubi notant Abb. & alij de donat. c. relatum. c. cum inofficijs. de teſtam. c. quicunque. cap. ſi quos. c. eccleſiaſticis. 12. q. 2. l. iubemus nulli. ubi glo. Bar. & alij. C. de ſacroſan. eccl. auth. de alienatione, & emphyteuſi §. 1. l. iuſta cauſa. ubi Bar ff. de manumiſſ. uind. Bald. in ca. de priore. de appella. Faber. in auth. hoc ius porrectum. de ſacroſan eccle. Roma. in l. ſi uero. §. de uiro. fallen. 48. ff. ſolu. matrim. Guil. & Imola. col. 9. in clem. 1. de rebus eccle. non alienan. Alex. conſi. 56. conſideratis. col. 3. lib. 1. Iaſon. in l. ſi non fortem. §. libertus. col. 5 ff. de condi. indebit. Bartholō. Socin. conſ. 84. accuratiſſimè. col. 5. lib. 3. Iaſon. conſil. 222. col. 7. lib. 2. & conſ. 20. col. 4. lib. 3. & conſ. 73. col. 3. eod. lib. Stepha. Bertran. conſ. 205. col. 2. lib. 2.

Remuneratorius cauſa tutores, & curatores minorum res poſſunt donare.

7 Nam † & ſimiliter tutores, & curatores, & reliqui adminiſtratores minorum bona remunerationis cauſa poſſunt donare, & in eos conferre qui erga minores benemeriti fuerunt l. filius. in prin. ff. de procura. l. cum plures. § pen. l. tutor ſecundum dignitatem. ff de adminiſtr. tutorum l. qui filium. ff. ubi pupil. educari debeat. glo. in ca. ſi. uerbo. nec regulariter. de offi. uicarij. lib 6. Bar. in l. ambitioſa. ff. de decretis. Roman. conſi. 50. in præfata conſultatione. Fulgo. conſi. 101. duciſſæ. Aretinus. conſi. 24. quatuor dubia. in 2. dubio. ubi hanc dicit communem opi-

Remuneratorius cauſa ipſi minores poſſunt donare ſecundum plures, non contra communem.

8 nem. Quinimò † etiam ipſi minores ſine decreto poſſent talem donationem facere, ita Roman. in l. ſi ante nuptias. ff. ſoluto matrimonio. Sequitur & reputat ſingulare. Marianus, Socinus. conſi. 66. Alciatus. in l. creditores. ff. de uerb. ſignifi. Bertrandus conſ. 205. ſi. eſt uerum. col. 2. lib. 2. Paulus Caſtren. dubius tamen. in conſi. 172. in caſu præſenti. columna prima. lib. 2. de quo ſimiliter dubitat Aretinus ubi ſupra. & ex profeſſo contrarium tenet Iaſon in lege cum filio. columna penultima. ff de legat. 1. per text. qui bene probat in lege. 2. C. ſi aduerſus donat. idem Iaſon. in l. ex hoc iure. in 22. effectu. ff. de iuſtitia, & iure, & in d. §. libertus, in nono effectu. quod uerius eſt, nam ut ualeat talis donatio, oportet quòd iure & recte fiat, & licet per interuentum m. ſtoruiti recte ficta, uideatur, tamen per decreti iudicialis vel tutoris ſeu curatoris defectū minus rite factam eam fuiſſe palam eſt, ut d. l. 2. & per totum. C. de prædijs minorum. & ff. de rebus eorum; nec dubium eſt, quin actus non rite factus quoad omnes iuris effectus pro nullo ſit, l. non putauit. §. non quenis, cum gloſſ. ff. de bono. poſſeſ. contra tabul. Ergo contraria opinio ſuſtinari poteſt, quando adultus, qui non habebat curatorem mobilia donauit.

Merita præceſſiſſe donatori aſſerenti credendū eſt.

Ipſi uero donatori aſſerenti ſe ob benemerita donaſſe, 9 credendum eſt, quando donare eam rem de qua agitur, non erat prohibitus, ita eſt uera, & communis opinio, quam tenent dd. in l. ſi donatione. C. de coll. Bart. & alij in l ſi forte, ff. de caſtren. pecul. Guido Papa. q. 95. dubitatur. Paul. in l. per diuerſas, colum. fin. C. mandati & in l. Attilius Regulus. ff. de donati. Bart. Soc. conſi. 295. in cauſa, col. 3. lib. 2. Iaſ. cōſ. 154. Decius conſi. 20. in cauſa ipſorum, col. ſi. & conſi. 531. in cauſa quæ agitur. Bert. conſi. 3. inſpecto. & cōſ. 154. etiam ſi uerſi, col. 1. lib. 3. Pariſ. cōſ. 38. uiſo proceſſu, col. ſi. lib. 3.

Donatori aſſerenti merita præceſſiſſe non creditur quando donare liberum non erat.

Ceterum † quando donatio erat prohibita ex parte do- 10 nantis, uel rei donatæ, uel utriuſque, licet permiſſa eſſet ob benemerita, non creditur donatori dicenti, benemerita præceſſiſſe, niſi aliter probentur: illa eſt vera, & communis opinio, quam tenent gloſſ. & communiter dd. præſertim Salice. Alex. ind. Corneus. Iaſ. Philip. Decius in l. ſi donatione. C. de colla. Iaſo. in d. l. ex hoc iure. & in d. l. ſi vnquā, per Andre. Tiraq. idem vult Bart. in d. l. frater a fratre, & in l. ſi forte, in princip. ff. de caſtren. peculio. Ioan. And. ad Speculatorem in titulo de rebus eccleſ. non alienan. Bart. Bald. Florianus, & alij in l. qui teſtamentum. ff. de probat. Idem Bart. in l. per diuerſas. C. mand. & in authent. ſi quis in aliquo, colum. fina. C. de edend. Bald. in l. illud, & in authē. hoc ius porrectum. C. de ſacro ſanct. eccleſ. & in l. cum aliquis, C. de iure delibe. & in prælu dijs feudorum. col. 13. Iaſ. conſ. 237. Carolus, colum. 4. lib. ſecundo. Ancharan. in clementina. 1. in. 5. notabi. de rebus eccleſ. non alienan. Aret. conſil. 18. conſideratis. Cumanus in l. Attilius Regulus. ff. de dona. Florian. in l. quæ pater, col. 3. ff. famil. ercīſ. Franc. Cremen. in ſing. 137. incip. donatio. Alex. in cōſ. 95. incip. conſideratis uerbis, & in conſi. 101. incip. uiſis inſtrumentis exceptionis, colum. 3. uol. 1. & in conſi. fin. incipi. uiſis narratis, col. 2. uol. 3. Felinus in c. ſicut, col. 13. in prima fallen. de re iudic. Andreas Siculus, in conſi. 30. incip. Sacro ſcriptum, colum. 2. uol. 2. in conſi. 41. incip. viſo puncto & proceſſu, colum. 7. & penul. & in conſil. 45. incip. viſo puncto & maturè penſato, in princip. vol. 3. Iaſon in authen. unde ſi parens. poſt alios, C. de inoffic. teſtamen. & in d. l. ſi donatione. C. de colla. & in l. frater a fratre. in 20. col. ff. de condit. indebi. & in conſil. 73. incip. pro parte negatiua, vol. 3. & in conſil. 101. incipi. immunitas fuit conceſſa, colum. 3. volu. 4. Philip. Decius in conſi. 132. incip. in caſu propoſito. Franciſchinus, Curtius, in conſil. 67. incip. habita diligenti conſideratione, colum. 3. volum. 1. & in d. conſi. 142. colum. 1. uolum. 2. Carolus Ruinus, in conſil. 173. incip. quæritur. colum. 6. volum. 1. Philip-

Donatori etiam iuranti merita præceſſiſſe, non creditur, quando donare liberū non erat.

pus Decius in conſil. 131. incip. in caſu propoſito, & in con- 11 ſil. 576. incip. pro reſolutione caſus, columna. 1. uol. 4. Marianus, Socinus iunior, in conſil. 77. incip. licet in præſenti conſultatione. col. 18. vol. 1. Ludouicus de Gozad. in conſi. 20. incip. prima facie, in prima colum. Stephanus Bertran. in conſil. 255. incipi. viſo conſultationis themate, columna ſecunda, volum. ſecundo.

Reſoluitur teſtamentū non donatio per poſthumi adgnationem.

Quòd procedit etiam ſi donator iurauerit talia merita 12 præceſſiſſe. ita Alex. in d. l. ſi donatione, & in conſi. 55. conſideratis, colum. 3. lib. 1. Corneus, conſi. 289. colum. 11. lib. 4. Romanus in authent. ſimiliter. col. 1. C. ad l. falcid. Ferratius, cautela. 33. donatio, colū. fina. Iaſ. in d. l. frater a fratre, colum. 24. & ibi Ioan. de Monte Ferrato, in 4. fallentia. Rubeus, conſil. 145. tenor ſtatuti, colum. fina.

Stat † ergo ex ſuperioribus ex poſthumi veluti agnatione rumpi, & reuocari donationem ritè & rectè factam, non

ſecùs

ſecus quàm teſtamentum reuocatur. Verum facilius teſtamentum rumpitur, quam donatio, quia licet per filij adoptiui interuentum non reuocetur talis donatio, ut ex uera, & cói opinione reſoluunt docto. ubi ſ. & nouiſſimi repetentes in l.ſi.unquam.C. de reuo.dona. tamen teſtamentum iam ſemel rite & recte factum per nouum interuentum poſthumi etiam adoptiui rumpitur, non ſecus quam ſi is filius naturalis nó etiam legalis tantum foret: ut in lege certum.ff.de iniuſto.rupt.

13 *Adoptione non ſemper rumpitur teſtamentum.*

Quod † locum habet quando extraneum adoptaui, non ſic ſemper quando filium meum legitimum, & naturalem adoptaſſem: nam tunc teſtamentum antea rite, & recte factum per talem poſthumi agnationem, uel interuentum nó infirmaretur, quale eſſet cum filium primom exhæredaui, deinde emancipaui, poſtea rurſus adoptaui, qui filius, licet ut naturalis filius teſtamentum rumpere non poſſet, (quia exhæredatus fuit) tamen ut filius adoptiuus uidebatur quòd rumpere poſſet, qoia ut filius adoptiuus non reperitur inſtitutus, aut exhæredatus, ſed præteritus, & vt extraneus cum adoptatur rumpitur patris adoptantis teſtamentum, dicta lege certum, ita etiam videbatur idem fore in filio naturali adoptato, ne plus extraneo, quam filio, contra patris teſtamentum concedatur, quod contra omem rationem eſſe videretur, & contra legem. ſiquis poſthumus, in prìocip.ff. de liber. & poſthum. & quia cum is filius habeat nunc duas qualitates, vna (vt ita loquar) naturalitatis, & altera ciuilitatis, quarum alterutra ſufficiens eſſe ſolet ad teſtamétum rumpendum, certe licet per qualitatem naturalis nequeat rumpere, tamen ſupererat altera qualitas ciuilitatis, vt poſſet rumpere, adhuc tamen contrariũ deciſum eſt, per.d.l.ſi filio quem, ff.de liber.& poſthum.l.non putauit.§. ſi ouis filium exhæredatum.ff.de bon.poſſeſſi.contra tabul. per rationé in dd.ll.expreſſam: quæ iura ſi non haberemus contrarium foret reſpondendum.

14 *Reſoluitur teſtamentum adoptione filij non naturalis etiam prius exhæredati, noua declaratio.*

Vnde † noue dicerem, quòd ſi filium adoptaui, deinde eũ exhæredaui, poſtea eundem iterum adoptaui, tunc quaſi præteritus rumperet teſtamentum per dict.l.certum, cum his, quæ proxime diximus, & ſi excipiatur quòd iam fuit exhæredatus, ſicque ſatisfactum ei eſt, replicabo quòd tanquam nouus filius nuoc rumpit: quia ſe præteritum reperit, & in iſto ceſſat ratio ſuſtinendi teſtamentum, de qua in dicta lege filio quem. Nam & ſimiliter ooue reſponderem, quòd ſi extraneum exhæredaui, deinde eum adoptaui, oon romperet teſtamentum, tanquam præteritus, nec procederet, dicta lex certum, quia is adoptatus non reperit ſe nunc præteritum: & erit caſus ſingularis in quo exhæredatio extranei uon eſt res mepta, ſed utilis, cogita quia non firmo.

Sicque etiam nooe limit. l.quidam cum filium.ff.de uerbor.obligation.nam & alias extranei exhæredatio fit, ut ff.de heredi.inſtitu.l.paterfamilias teſtamento. Ad dictam

15 *Poſthumi agnatione teſtamentum rumpitur quaſi ſub cõditione reſolutiua, nõ ſuſpenſiua.*

legem quidam cum filium reſpon. quòd nó oegat extranei exhæredationem poſſe fieri, licet firmet plerunque inutilem eſſe, at aliqoo caſu, ut iſto utilis eſt. denique materiam poſthumorum latiſſime diſſeruimus, ſ.§. 20.per totũ.

Denique quod diximus poſthumi agnatione infirmari teſtamentum quod initio rite & recte factum fuit, intellige † quando is poſthumus ſic natus petijt teſtamentum patris ruptum fuiſſe declarari, ſicq; patris hæreditatem habere uolebat, non ſic ſi id neglexit, quia tunc ſibi impu

16 *Legitimæ ſupplementũ a lege inducitur ſub conditione reſolutiua non ſub conditione ſuſpenſiua noua declaratio.*

tandum eſt argu.l.filio præterito & l.ſi poſthumus.§. idem & circa, & etiam in prin.d.l.ff.de iniuſt.rup. quaſi ſub hac conditione a lege talia teſtamenta dicantur nulla, ſi is cuius fauore uitio dabatur teſtamentum, id petierit, nam & ſimiliter licet ſupplementum legitimæ ipſo iure inducatur a lege, lege ſcimus, in princip. uerb.ipſo iure, tamen ſobintelligitur hæc conditio, ſi filius petierit. alias ſecus. gloſſ.in dicta lege ſcimus, in princip. quæ omnia latiſſime comprobat more ſuo. Andr. Tiraquel.in l.ſi unquam, uerb. reuertatur, ad princip. C.de reuoca.donation. qui plures huius rei allegat fautores. Sed nos ſemper fuimus huius ſententiæ, vt non expediat. dd.ll. à ſuo vero ſenſu & ſermonis proprietate alienas, & veluti exules reddere. veriſſimumq; eſſe tale teſtamentum ipſo iure rumpi, etiam ſi filius nondum illud ruptum, aut nullum eſſe declarari non petierit, taleq; ſupplementum legitimæ ipſo iure à lege induci, etiam ante, quam filius illud petierit. Verum illi iuri ſic acquiſito tacitè ineſſe legalem conditioné reſolutiuam, non ſecus, quam ineſt in omnibus omnino legalibus acquiſitionibus, † nam legatum & ſi acquiratur ipſo iure. lege a Titio.ff.de furtis. lege cum pater.§. ſurdo.ff.de lega.2.tamen ſubintelligitur a lege tacita conditio reſolutiua: vt ſi legatarius noluerit nunquam acquiſitum videatur. lege ſi legatarius.§. fin.ff.de lega.1.l. ſi tibi homo.§.cum ſeruus.eod. titulo.l.1. ad medium.ff. ſi quid in fraud. patro. l.qui autem.§.1.ff. quæ in fraudem creditorum, neq; enim mens, & ſententia legis fuit cuiquam inuito beneficium dari. lege inuito.ff. de regulis iuris. c. in inuitum, de regulis iuris lib.6. Vnde in ſpeciebus propoſitis longè verius eſt ius tam cótra teſtamentum, quam ad legitimæ ſupplementum ipſo iure acquiſitum videri, licet filio eo iure vti ceſſante, quaſi tacitè abiecíſſe, & neglegiſſe videatur talia beneficia euaneſcant, & veluti mori videantur; mors autem non negat imo præſupponit præambulam natiuitatem, vt & attigimus. ſuprà §.10. numero,404. verſic. quod autem diximus, quibus modo dicta addere non erit inutile. Stat ergo, quòd filius ſi huiuſmodi beneficijs à lege ſibi conceſſis, vti deſierit, aut neglexerit ſibi præiudicat, ſibiq; e imputare debet, † nam ſuum quiſque ius tacite, & expreſſim poteſt amittere, & renunciare: vt per glo. in ſimili. in lege ſi quando.§. & generaliter.C.de inofficioſo teſtamento. de cuius glo. veritate dixi ſuprà.§.10. numero.527. & in his iuribus amittendis ſcientia, & patientia, ac negligentia pro conſenſu eſt. lege.2.C. de his qui ſponte publica munera ſubeunt libro.10.lege ne in arbitris.C.de recep.arbitris. optimus textus in lege ſi filius, vbi notant omnes præſertim. Bal. C. de petit.hæredit. lege finali.C.arbitrium tutelæ. lege penultima. C. communi diuidundo. lege ſecunda.§. voluntate, vbi plené per Alexan ff. ſoluto matrimonio. lege quidam.ff. de euicti. Idem Alexan. in lege qui in aliena, in principio.ff. de acquirenda hæreditate. Afflictus in c. 1.§. præterea.2. columna quib. mod. feu. amitta glo. per text. ibi. in cap.1.§.fin.ſi de inueſtitura feudi inter dominum & vaſallum lis oriatur. glo. per text. ibi. in cap. peruenit. de emptione, & uenditione. glo. in cap. peruenit. de cenſ. & in cap. accedentibus. & in cap.fin. de priuileg. glo. & Bart. ubi omnes in l.ſi certis annis.C.de pact. & in lege cum de in rem verſo.ff.de vſur. Decius in cap. cæterum. columna.4. de iud. Hieronymus Gratus. conſilio.9. facti ſpecie, & conſilio.94. in cauſa excellentiſſimæ. col. fin. libro primo. Aymon.Cra.conſilio.148. nobilis.col.fi. Stephanus. Bertran. conſilio.1.lib.1.Gozadi. conſilio.73. circa dubia. columna quarta. Rumus cooſil.69. circa proceſſum. columna.5.lib.1.& conſilio.111.quamuis. colum.3. libro.4. Hijs accedit, quòd † qui publicum munus ſemel ſuſcepit ſibi facit præiudicium licet antea exemptus eſſet. Glo. & .dd. per text. ibi in lege ſecunda.C. de hijs qui ſponte publi.mun. ſubeunt, libro decimo. † nam & ſimiliter qui à munere tutelarum immunis erat ſi vnam tutelá ſemel ſuſcepit, cogitur vſque ad finem in ea perſeuerare, ita Cinus, Bald. Salicet. & alij. in l. voluntariæ. per text. ibi.C.de excuſ.tutorum. Quibus affine eſt, † quòd viens priuilegio ſtrictius, & anguſtius, quàm ſibi ius erat, poſtea eo priuilegio largius vti non poterit, ita Bartolus, & Angelus, in lege uſum aquæ. C.de aquæduct. per text. ibi. Gozadi.conſilio.23. prima facie. columna.2. in ſimili per Ioan.Andr.in cap. acceſſorium. de regulis iuris lib.6. Felinus in capit. cum acceſſiſſent. columna.11. de conſti. † Quinimò, qui fecerit contrarium eius quod ſibi per priuilegium conceſſum erat, non ſolum coanguſtatur priuilegium, ſed etiam ex toto euanuiſſe intelligitur. l.2. C. de iure. domi. impe. cap.priuilegium.11. quæſt. tertia

17 *Legatum legatario acquiritur ſub conditione reſolutiua, non ſuſpenſiua, noua declaratio.*

18 *Tacitè ut expreſſim nobis nocere poſſumus.*

19 *Munus publicum ſponte ſuſceptum ſibi nocet.*

20 *Tutelã ſponte ſuſceptam deſerere nequit.*

21 *Priuilegio ſtrictè utens ſibi nocet.*

22 *Priuilegiũ perit per contrarium uſum.*

23 † Vnde qui à collectis immunis erat ; ſi in libro eorum,
qui ad eas obnoxij erant ſe deſcribi contentus fuit , fa-
cit ſibi præiudicium , ſi in decem diebus proximis non
appellauit , ita Angelus , & Imola per text. ibi in lege. 1.
§. ſi quis tutor.ff. quando appell.ſit. Alexan. qui eos re-
fert conſilio. tot. uiſis inſtrumentis . columna penultima
lib.1.Ruinus. conſilio.126. viſo priuilegio . columna fina.
lib.4.Gozad.conſilio.23. prima facie, columna .2. & Alex.
conſilio.133. clementiſſimi. lib.4.& conſilio.136. in cauſa

Immunis ſeu hidalgus qui in libro collectarum ſe deſcribi paſſus fuit ſibi nocet .

24 & lite.eod.lib. Nam & ea diuerſo, † qui re vera exemptus
non erat ſi per annos viginti gabellas , vectigalia , ſeu alia
onera , aut munera non ſubit , aut non perſoluit , conſti-
tuitur in quaſi poſſeſſione exemptionis , & nobilitatis .
quam hiſpanè hidalguiam appellamus , & etiam ſi aliter
de titulo, vel iure ſuæ exemptionis non appareat, interea
non poteſt collectari, ſed etiã lite ſuper quæſtione exem-
ptionis, ſeu nobilitatis cœpta, & in eunte in ea quaſi poſ
ſeſſione exemptionis tuendus eſt , ut tenet Andræ. Sicu-
lus inter conſilio . Alexan. conſilio ſiu. libro.4. Ruinus ,
conſilio.17. videndum eſt . columna.3.lib.1. & Archiepi-
ſcopus Tarracon. in ſuo conſilio . pro illuſtri Marchione
de los Velez. dubita.numero.11.& alij quamplures quos
congeſſimus. libro.4.controuerſiarum , id quod non ob-
ſcure ſignificauerunt Pragmaticæ Hiſpanorum , à noſtris
non vnquam rectè intellectæ , qualis eſt pragmatica de
Tordoſillas . & alteri pragma. de Leon, vt vbi ſuprà. ple
nius diſſeruimus . Quinimò, & ſi nulla materia ſit tam ti-

Nobilitatis, exemptionis ſeu hidalguiæ in quaſi poſſeſſione , qui per annos viginti ſteterit , ſi a fiſco ei moueatur quæſtio ſuper nobilitate manẽte lite in ea quaſi poſſeſſione tuendus eſt, donec lis finiatur .

25 tuli indigna, quàm ſit beneficium eccleſiaſticum quod ſi-
ne canonica inſtitutione, & titulo obtineri non poſſe iu-
ra proclamant . cap. beneficium . cum vulgar. de regulis
iuris in 6. † tamen poſſeſſio , vel quaſi poſſeſſio , decem
annorum inducit illius tituli præſumptionem , vt tenent
per text. ibi in cap. illud. de præſumpt. Antonius, Cardin.
Florent. Imol. Panor. & Feli.ibi. Hoſtien. in c. licet uer-
bo, officij . & ibi Panormit. columna penultima . Imola .
columna.7. Anania, & Felinus. columna.4.de Simon. quo
caſu aiunt titulum probari per iuramentum huiuſmodi
poſſeſſoris , vel quaſi poſſeſſoris , ſentiunt Federicus Se-
nen. conſilio.61. uacante . & conſilio.214. principium .
Ioannes Andr. & Dominicus in cap. ſi iudex. de ſent. ex-
com. lib.6. Ioann.Andr. & Ancharanus in rep.q.9. in c.1.
de regulis iuris. eodem lib. Bald. Angelus, Imol.Roman.
& Aretin. in l.qui in aliena.ff. de acquirenda hæred. Bald.
& alij. in l.ſi filius. C.de peti.hæred.Socinus.conſilio.270.
conſideratis.col.3.lib.2.Felinus in ca.ſicut.fallen.3.col.15.
de re iud.Decius in l.1. col.4.C. qui admitti. Corſetus in
ſingularibus.verbo titulus.tradunt.dd.in ca.requiſiſti. de
teſtib.Decius in ca.cum cauſam.col.fi.de prob.Alex. conſ.
79. lib.1.Paul.Caſtr.conſ.202.in cauſa.lib.1.Dec. conſ.36.
exemplum. col.3.Idem conſ.118.uiſo inſtrumento . col.2.
Barba.in l.ſciendum.col.15.ff.de verb.obligat. Dec. conſi.
121. in cauſa venerabilis. col.2.& conſ.135.ad iuſtificatio
nem.col.1.Idem. Deci.conſ.155.in cauſa exemptionis.col.
1.& conſ.39.uiſo. col.1.vt refert And.Tiraq. de præſcrip.
§.1.glo.4.verſ.6. eiuſdem , qui plures ſimiliter contrariç

Beneficij eccleſiaſtici titulus præſumitur poſt decennem poſſeſſionem .

26 refert partis fautores, & nos plenius diximus controuer-
ſiarum.lib.4.& Felin.has noſtrorum varietates conciliare
videtur.in c. ſicut. de re iudi.& in c.ca parte.de teſti. Hijs
proximum eſt † ꝙ ſi quis rem quaſi feudalem ſciente do-
mino, longo tempore poſſederit, & vt vaſallus à domino,
tractatus fuerit præſumitur titulus legitimus , qui proba-
tur per ſolum iuramentum dicti vaſalli . tex.in c. ſciendũ .
qui teſtes ſunt neceſſarij in feudis Zaſius. de feud.in rub.
qualiter feud.acquiratur, per d.c.ſciendum. ꝙ licet ſingula
re..glo.in c.1.verb.permiſſum.& ibi Bal.de prohi.feud.alie.
per Lotharium. Quinimo † ſi præſente domino, & non cõ

Feudi titulus præſumitur, quando quis decennio rem ut feudalẽ poſſederit & a domino, ut feudatarius tractatus fuerat .

27 tradicente vaſallus alienauit feudum dominus conſentire
videtur, firmaq; erit alienatio, vt tenet.d.gl.quam ſequitur
& ſingularem dicit Iaſon. in lege quæ dotis. in caſu 15.ff.
ſoluto matrimonio. Anton.Capycius. in deciſione Neapo
litana.156.in cauſa.col.15.Alex.conſ.79.col.4.lib.2.& con-
ſilio.113.uiſo, Gratus. conſil.117.prima facie . col.2. lib.1.

Feudum quod domino ſciente alienatur, ei præiudicat .

Vnde † qui rem ſciente & conſentiente capitulo , quaſi 28
emphyteuticam acceperit poſt longum tempus præteri-
tum præſumuntur omnia ſolennia interfuiſſe, ita Maria,
Socin.conſi.56.iuſſiſſimi, colum. penultim.lib. primo, poſt
Corneum , quem refert.conſ.181.viſis, ſequitur Loazes
in conſ.pro Marchione de los velez. dub.1.num.25.Bal.in
l.ſi filio, per tex.ibi.C.de patria.potes, dicens, quòd quan-
do patientia eius, cuius intereſt durauit per longum tem-
pus, inducitur contra illud præſumptio & probatio veri-
tatis, ſequitur Alexan.conſ.134.clementiſſimi, col.5. lib.4.

Decennio qui rem poſſeda, quam quaſi emphyteuticam, ab eccleſia accepit , præſumuntur ſolennia interfuiſſe , ardua q.

Quinimo † ſi ultra patientiam eius, cuius intereſt inter-
fuerit unus actus ipſius conſentaneus poſſeſſioni, uel qua
ſi poſſeſſioni aduerſarij, ex tali actu cum patientia induci- 29
tur conſenſus , ut ſic unus actus poſitiuus exequetur pa-
tientiæ, & taciturnitati longi temporis, ita Barto.in l.quo
enim.ff.rem ratt.hab.Panormitanus in cap.non iniuſtè, de
procurator.Iaſ.conſil.227.Carolus. colum. ſeptima. lib.2.

Patientia diuturna par eſt uni actui poſitiuo.

Denique † quamuis mandatum ex ſola temporis diutur-
nitate non præſumatur . Bald.in l.1.colum.1. & ibi Salice. 30
C.de reb.alien.non alien . & in lege ſecunda.C. ſi ex falſ .
inſtrum.Alexan in dict. lege qui in aliena.in princip. ff. de
acquirend. hæred. Bald .in l. qui fundum . § . procurator.
ff.de uſucapion.pro empto. Bald.in c.in præſentia, col.3.
de renun.Bertrandus conſ.tertio. col.9.lib.3.Innoc. in ca.
un otuit. de eo qui furt, ordi.ſuſcep.Alexã.in l. ſciendum.
col.quinta.ff.de uerbo.obligation . Ruinus conſ.69 . circa
proceſſum, colum.ſecunda.lib.1.Decius conſ.215. in cauſa
uertente, col.prima.Balbus de præſcrip. in 1.part.3. part.
princip.q.10.colum.5 ubi hanc dicit communem opinio.
Ruinus conſ.156.quia de pluribus, col.pen.lib.1. Iaſ.conſ.
311.cõitas.col pen.lib.4.Soci.conſ.58.in cauſa, col.3. lib.3.
Felin.in c ſicut.de re iudic.Alex.conſ.1.ponderatis, col.pe-
nultim.lib.4.& conſ.35.col.1.lib.7.Fran.de Curte.conſ.49.
& conſ.48.memoriæ recolendç.Ferd Loazes, ubi ſupra, nu
me.19.Andr.Tiraq.de præſ.§.1.gloſ.4.uerſicu. iſtis autem.

Mandatum ex temporis diuturnitate non præſumitur.

† Tamen ſi ultra temporis diuturnitatem adſuit ſcientia,
& patientia & taciturnitas illius.cuius mandato aliquid fa 31
ctum eſſe dicitur , tunc præſumitur mandatum , ita Bald .
conſ.337.in primis, col.pen.lib 1.Fran.de Curte.conſ.77.ſu
per motiuis , col.pen.Gozad.conſ.73.circa dubia, col.3.per
tex.in l.ſi filius C.de pet.hær.& in l.ſi.in ſi.ff. de uſuca.pro
empt.Iaſ.& Decius.col.4.in l.1.C.qui admitt. Idem Iaſ. in
l.ſciendum.col.8.ff.de uerb.obli.Ferd. Loazes, ubi ſ n.30.

Mandatum præſumitur ex tempore longo cum ſcientia, & tolerantia eius, cuius nomine res ſiebat, ardua quæſtio .

† Quod non aliter admittendum eſt, quàm ſi liberum eſ-
ſet ei, cuius nomine actus fiebat illum prohibere , tunc e-
nim ſi non prohibeat per tam longam patientiam conſen-
tire; & uelle uidetur, ut dd.ll.niſi proteſtatus eſſet illud nõ 32
fieri de uoluntate ſua, itaq; ut ſibi non præiudicet , opor-
tet, vel quòd prohibeat ſi liberum eſt prohibere , ſin mi-
nus ſic proteſtetur, quòd ſi etiam proteſtari liberum nõ
eſſet, aut non eſſet tutum, ſed forte periculoſum propter
potentiam tyrannidemq; aduerſarij, tunc hoc probaro ſi-
bi non fieret preiudicium, argum.eorum quç diximus ſu.
§.24.nu.1.cum ſequen. facit l.1.ff.de bonor. poſ. ea teſtam.
mil.Et ſub hac diſtinctione poteſt admitti quod traditur
per And.Tiraq.in d.gloſ.4.uerſi.31.qui † ſaltem mandatũ 33
prçſumi vult in ſpecie propoſita in perſona uicarij gene-
ralis, ſi fama huic rei conſentanea erat. Item vult præſumi
mandatum , quando non erat ueriſimile actum geri , ſine
mandato, ueluti ſi quis pro alio longo tempore penſionẽ
ſoluiſſet: Addo tertium caſum, de quo ſupra per nos, licèt
ſint ferè innumeri autores qui negent mandatũ præſumi
in hiis ſpeciebus, etiam poſt mille annos quos latè recenſet.
And. Tiraquel.ubi ſupra .

Patientia lõgi temporis nocet ei, qui potuit prohibere, aut proteſtari, ſ cuſſi non potuit .

Mandatum præſumitur in caſibus licet non probetur.

Illud aũt ut nobis uidetur nullo colore defendi põt , qđ 34
aiunt nõnulli, ſ.ꝙ is qui actum geſſit noĩe alterius in quo
pecuniæ erogatio neceſſaria erat, prçſumit habere manda-
tum , ita Iun.in d c.nõnulli. Bar.in l.cũ ſeruus, & ibi Alex.
ff.de uerbo.obliga.Bald.conſi.317.lib.tertio.& in l.id quod
pauperibus . colum.fina.C.de epiſ.& cler. Imola. in capit.
ſecundo, colum.2.vt eccleſiaſtica beneficia. Panor.conſ.94.
lib.1.Are.in c.1.col.4.de iud. uñ ait † ꝙ cũ incitatione opus
ſit

Mandatum an ibi imperſa neceſſaria eſt, præſumatur, ardua q.

15 ſit aliqua impenſa præſumitur, facta demandatur, eius intereſt, Felinus in d.cap.ſicut.col.antepen. de re iud. Cæpola, de ſeruitutibus urba.prædiorum, ut refert Andre. Tiraq. ubi ſupra, qui ſubdit, ꝙ hac ſententia nihil eſt uerius, qua nihil pernicioſius nobis uidetur, ſi ſic generaliter accipiatur, † & præterea eſt contra commun opin. eorum, quos ſupra retulimus, & contra omnes leges, quæ ſunt ſub titulo C.& ff.de nego.geſt.in quibus uel in earum plerisq; poni-
16 tur negotium alienum requirens laborem, & impenſam geri nomine domini, nec per hoc dicitur, aut præſumitur mandatum, nec datur mandati actio, ſed tantum negotiorum geſtorum, & pernicioſiſſimum fuiſſet mandatum præſumi ſic facile, cum dominus contrarium, hoc eſt mandatum non interfuiſſe probare non poſſet ullo modo, cum ſit factum negatiuum, quod per rerum naturam eſt improbabile: ut nota.dd.in l.actor quod aſſeuerat, & in l.prima, & in l.ſiue poſſidetis.C.de probatio.pro nobis bonus tex.in §.primo. Inſt.de obliga.quæ ex quaſi contractu naſcuntur, dum ait, (ſanè nemo curaturus eſſet, ſi de eo quod quis impendiſſet nullam habiturus eſſet actionem) ſicq; negotiorum geſtorum non etiam mandati ſubdituri actionem pollicetur, & qui aliena negotia nomine domini adminiſtrauit, quantuncunque pecuniarum in tali adminiſtratione conſumpſiſſet. Adhuc tamen memini in lite ingenti inter fiſcum, & celebrem ciuitatem de Malaga, poſt triennium elapſum a tempore litis motæ, & poſtquam ipſi ciuitati plurium actuum notificationes factæ fuerunt, ipſaq; uarias reſponſiones fecit allegari ex parte ipſius ciuitatis, omnia acta illius proceſſus fuiſſe, & eſſe nulla, & etiam ſententiam poſtea ſecutam, quia mandatum procuratorium non apparebat, qua in re (iudice me cum alijs auditoribus, quibus in ſummo domoicæ rei prætorio reddebamus) obtinuit ſententiam ualere, mandatumque uel ſaltem ratihabitionem præſumi, ex tanti temporis (ſcilicet trienni) longa patientia, & tolerantia præſumi, iuncto eo quòd non ſemel, ſed pluries ciuitas, ipſa eiusque defenſores intellexerunt, litem agi, & actus poſitiuos fecerunt: circa illã litem ex quibus uidebatur, uel mandatum præceſſiſſe, licet non appareret, vel ex ipſiſmet actibus tacitum mandatum induci, uel ſaltem ratihabitionem quæ mandato par eſt.capitu.ratihabitionem, de regulis iuris, in ſexto.gloſſ.& omnes in ſimili, in lege prima.C.de procurat.

Mandatum an præſumatur mentione, quæ ſine impenſa fieri non poterat, ardua q.

Intell. & declaratio ad titulum. C. & ff de nego.geſtis.

Itaque ut ex quolibet actu utrunque impenſam egente mandatum præſumi & extra mentem iuris eſt, & pernicioſiſſimum eſſet (facile enim poſſet qui alteri nocere uellet eius nomine litem mouere cum modica impenſa, mutamque deſerere, ut ſic ille uel cauſam perderet, uel inuitus extra bonam forte opportunitatem cogeretur litem inchoare, contra l.unicam. C. ut nemo inuitus agere uel accu.) ita quoque mandatum nunquam præſumi, aut non aliter præſumi, quàm demum poſt decennium, uel uicennium tranſactum rigidum, & nocentiſſimum eſſet: quia ſemper qui non prohibet cum prohibere poſſit, & noſceret de rebus ſuis, agi quaſi mandare, uel ſaltem ratumhabere uideatur. l.ſemper qui non prohibet, ubi multa per Decium, & Cagno.nume.nono.ff.de regulis iuris.

Quinimo † metum, impedimentum, aut diſſenſum alle-
17 gare non poteſt is, qui cum liberum eſſet proteſtari, id prætermiſit, unde pro conſentiente, uolente, & ueluti mandante habetur. ita gloſ.in l. ſecunda. uerb. conteſtationem.C.de his qui per metum iud.non app.glo.l.in omnibus.ff.de regulis iuris, vbi etiam per Modernos.glo.1.in cap.fin.in princip.de appellation.gloſ.in capitu. cupientes, uerb.propoſita. de electione. & ibi Dominicus, lib. ſexto, quod & tenet Imola ibi, Bar.& Alexan.in l.de pupillo.§.ſi quis ipſi prætori.ff.de operis noui nunc.Bar.in lege, qui in aliena. §.Celſus.ff.de acquirend.hæredita.Bald.& Alexan. in lege properandum. §. ſi autem. C. de iudici. Aymon Crauet.conſil.114. Ioanna filia, columna ſecunda. Alex. conſil. 164. Viſo proceſſu cauſarum, colum.fina.lib.2. Iaſ. con.227.Carolus.col.pen.lib. 2. prout refert, & ſequitur Ferd.Loazes, conſi.pro marchione de los uelez dubit.1. num.61. Ergo cum hæc res pendeat ex animo noſtro, ſicq; eius ſtatus ſit coniecturalis, & legum deciſiones, quas habemus non ex toto hanc ſpeciem, qua de agimus perimat, quamuis re uera proxime accedant, reliquum eſt, ut iudicantis prudentię, & ęquitati plurimum ſit in hoc concedendam, & committendum ex uarijs cauſarum figuris ac imaginibus.

Proteſtandum, ius & neceſſitas.

Superioribus † proximum eſt quod ſi poſt longiſſimum 18
tempus triginta fortè uel plurium annorum ab eo tempore computandum, quo minor fortè uel eccleſia fundum alienauit, lis mouetur, ex eo capite quod legitimę ſolennitates in ea alienatione interfuiſſe negentur, licet conſtet alienatum fuiſſe, plerique noſtrorum, exiſtimant poſt longiſſimum illud tempus ſeram litem, ac querelam eſſe, omnesque debitas ſolennitates pręceſſiſſe intelligi, ac præſumi: ita tenent plerique noſtrorum in ca. ea noſcitur, de his, quę fiunt a prelat. ſine conſ.capitu. plerique omnes in l.qui in alienam.ff.de acquirend.hęred. Anchar.conſil.136.ex conſilijs, qui etiam ſolum diuturnum tempus ſufficere credit. Corneus conſil.94.circa primum lib.2. Cinus & Bald.in lege emancipatione. C.de fide inſtrumen. Corneus conſi.158.viſis inſtrumentis, colum.ſecũda. lib.2. & in conſi.34.rem arduam.lib.3.Bald.conſi. 44. ſuperioribus diebus, lib.4.Specul.de empt.& vendi §. nunc uidendum, uerſi.& breuiter.Romanus conſi.252. pro deciſione, Corneus conſi.64.licèt, lib.4.& cõſi.234.copioſe, eod. lib. Alexan.conſi.79.circa lib.1. Romanus conſil. 375. quo ad primum.Socin.conſi.171.in cõtrouerſia, lib.2.& conſ. 196. ſimpliciter, col.pen.eod.lib.Alexan.conſi.9.viſo, colum. fi. lib.3.& conſ.106.viſis, lib.5 Bartholom.Socin.conſ.254. viſa, lib.2.Andreas Siculus conſ.33.ſcripſit Pſalmiſta, Aretinus conſ.36.caſus talis eſt.2.dubio.Socinus nepos cõſ.22. pulchra eſt pręſens, colum.4. lib.1.& conſ. 56. uiſo puncto, colum.4.lib.2. Gratus conſi.81. caſus talis eſt, col.5. lib.1. & conſ.121.& ſi iuribus, col.2.lib. ſecundo. Marcus Mantua.conſ.83.viſo inſtrumento, & conſil. 194. quoniam ſatis, nume.quarto, & conſ.229.viſo, num.4.& alij quamplures, quos allegant Ferdinand.Loazes, ubi ſupra, nume. 28. & Andr.Tiraquel.de pręſcrip.§.1.glo.4.uerſi.36.

Poſſeſſio temporis longi aut longiſſimi facit titulum oſtenſum, qui ſolemnia non continebat, præſumi ſolemnia continuiſſe.

Quibus † affine eſt, quòd ſi Cardinalis fecit teſtamen 19
tum, & a tempore facti teſtamenti decennium pręterijt, pręſumitur factum de licentia ſummi Pontificis, ita Aretinus conſ.36.caſus, in princip. quem refert, & ſequitur Marcus Mantua locorum, libro primo.ca.quinto. id quòd ſi uerum eſſet, facile quilibet incapax ad teſtandum, poſſet teſtamentum facere, & poſt decennium, ſi licentia principis pręſumeretur, firmum tale teſtamentum maneret, pręſertim cum teſtamenti ſcriptura non publica plerunq; ſit, ſed priuata: ergo huiuſmodi ſententiam admittere ridendum eſſet, & ipſa nullo iure probatur, aut de fendi poteſt. Neque ad rem pertinet, dict. l. ſi filiusfamil. C. de petit.hęred.l.qui in aliena. §.primo.ff.de acquirend. poſſeſſion.in quibus ipſi nituntur, quia loquuntur data diuturna ſcientia, & patientia illius, cuius de pręiudicio agitur, per quam ſibi pręiudicant quaſi conſentire, aut ratum habere uideatur, at hic Papa quid peccauit, aut ſibi pręiudicauit, cum teſtamentum a Cardinali factum ignoraret, ergo tale teſtamentum etiam per longiſſimum tempus nõ firmaretur, nec de licentia Papæ factum pręſumeretur, niſi aliud extrinſecus accederet adminiculum.

Tempus longum non facit, teſtamentum prohibiti teſtari factũ uideri ex principis diſpenſatione, contra Aret. & ſequaces.

§ VI.

1 *R*Eſoluitur teſtamentum per ingreſſum religionis.
2 *Monachiſmo non reſoluitur teſtamentum, quando teſtator prius de monachatione cogitauerat, ardua quæſtio.*
3 *Legitimationis interuentu reſoluitur teſtamentum.*
4 *Legitimationis interuentu non ſemper rumpitur teſtamentum, in re regio.*
5 *Filius naturalis quis iure regio dicatur.*
6 *Legitimatus an nouus filius uideatur, noua decla.*
7 *Exhæredatus ſi poſtea legitimetur, an rumpatur teſtam.noua decl.*

8 Intell.l.ſeruum.ff.de iniuſto rupto.
9 Intell.l.quidam cum filium ff.de verb.oblig.
10 Reſolui poteſt teſtamentum, ambiguitate exhæredationis poſtea declarata.
11 Reſoluitur teſtamentum poſthumi agnitione, & ſi ille vi iure decedat de iure ciuili, ſecus de iure prætorio.
12 Teſtamentum religionis ingreſſu ruptum, vires ſumit ſi monachus ſui iuris effectus decedat, iure prætorio, noua declaratio. Idem ſi adoptione, uel arrogatione ruptum eſſet, eſtq; noua declaratio.
13 Reſolutum legitimatione teſtamentum, vires ſumit de iure prætorio, ſi legitimatus emancipetur, declaratio noua. Idem ſi noua uoptia ſuccumbit reſolutum eſſet teſtamentum, neq; tempore emancipetur.
14 Legata & fideicommiſſa conſeruantur rupto ex cauſa poſthumi præteriti, uel exhæredati teſtamento, non ſecus, quam ſi non natus præteritus, uel exhæredatus foret, accepta pugna.
15 Legata & fideicommiſſa, ut rupto teſtamento debeantur, non refert exhæredatio ſit expreſſa, an interpretatiua.
16 Reſolutum teſtamentum eo quod ſe teſtator arrogandum præbuit, ſi is ſui iuris decedat, iure prætorio ualere poteſt, non ciuili, contra monaſt.
17 Teſtamentum teſtatoris conualeſcentia non reſoluitur.
18 Reſoluitur teſtamentum per capitis diminutionem, ſed ſecuta principis indulgentia, conualeſcit iure prætorio, eſtq; noua declaratio.
19 Reſoluitur teſtamentum acceſſionis, uel de pendentiæ ratione.
20 Iure prætorio in uita teſtatoris moriente teſtamentum non conualeſcit.
21 Teſtamentum præteritione uxoris non abſtenſione ualidatur.
22 Poſthumo præteritione teſtamentum initio ualere non deſinit.
23 Poſthumi agnitione non natiuitate rumpitur teſtamentum, contra Accurſium.
24 Filii naturalis præteritione teſtamentum non perditatur.
25 Naſci & agnaſci differunt, contra Accurſium.
26 Poſthumi agnatione ruptum teſtamentum, conualeſcit eo moriente.
27 Intell.l.2.C.de poſthu.hære.inſtituen.
28 Poſthumi natiuitate pendente hæreditas non aditur.
29 Bonorum poſſeſſio contra tabulas datur inſtituto beneficio præteriti etiam poſthumi.
30 Damus interdum quod non habemus.
31 Leſionatio ſit interdum utilis actio, quæ cadenti inutilis erat.
32 Contra tab.bono.poſſeſſio. datur filio inſtituto, beneficio alterius filio præteriti.
33 Poſthumus non eſt ſuus antequam naſcatur.
34 Poſthumus non continetur liberorum appellatione, in ſtatuto odioſo.
35 Intellectus.§.Poſthumi, Inſtit. de hered. ab inteſtato.
36 Viciato teſtamento uitiantur codicilli, qui ceperunt ab eo pendere, ſecus ſi non ceperunt.
37 Acceſſorium regulariter, ſine principali non reperitur.
38 Per mulierem ex cauſa conſeruantur etiam legata, quæ ceperunt pendere ab inſtitutione.
39 Contractus uel quaſi in teſtamento celebratus, non uitiatur, licet teſtamentum reuocetur.
40 Hereditatem adire irreuocabiliter, an inducatur eo ipſo quod hereditatem mihi delatam in meo teſtamen. nominatim alicui relinqui ardua quæſtio.
41 Noſtrum ius & ſi facto alterius quæſitum ſit, per illum tolli non poteſt.
42 Principali uitiato, quando uitietur dependens.
43 Quod uerum in principali, idem uerum in dependenti.
44 Sententia generalis parti exceptionem in non proſecutis.

Casus 47. Teſtamentum † rite & recte factum regulariter rũpitur per ingreſſum religionis Frideric. Senenſis conſi.165. Gio. Petrus, Cinus, & Fulgoſius in auth.ſi qua mulier.C.de ſacr.ec cleſ.eſt communis opi. ſecundũ Ioan. in l.in l.1.num.11.ff.de teſtam. Iaſ.nu.17.in d.auth.ſi qua mulier.† Limita niſi ante teſtamẽtum is teſtator de monachiſmo cogitaſſet, Iacobus Butriga.Bar.Bal Paul.Caſtr.in d.auth.ſi qua mulier.ſequitur Imola ibi ſupra. & Aret.num.5.in d.l.1. Abbas num.52.Decius num.61 in ca.in præſentia,de probat. eſt communis opi.ſecundum Decium conſi.31.col.2.Ripa in l.ſi unquã q.35.C.de reuo.don.vt refert & ſequitur Couarruui.de teſtam.c.2.nu.5.per auth.de monachis.§.illud, & §.nunc autem.Quod autem per monachiſmi interuentũ vitietur teſtamentum ultra.ſ.allegatos videntur tenere Bal.& Imola in l.ſi filius a patre.§.1.ff.de lib. & poſth. dũ tale monaſterium poſthumũ appellant,intelligentes quod vt poſthumus teſtamentum agnaſcẽdo rumperet l. poſthumorum.ff.de iniuſto rup.l.Gallus, per totam.ff. de lib. & poſth.§.poſthumorum.inſt.de exhæred.liber.ita quoque, & tale monachiſmum ſuperueniens,tradunt Iaſ.in rub.C. de poſth.hær.inſt.idem Iaſ.nu.19.in rub.ff.de lib.& poſth. Dec. vbi ſ.Couarru.nu.4.in c.2.de teſtam.Alciat. in rubr. ff.de lib.& poſthu. qui tenet & firmat communiter teneri poſthumi loco haberi monaſterium etiam ſi teſtator ante monachiſmum de ingreſſu monaſterij cogitaſſet,ſed prior opinio,vt receptior ita & verior nobis uidetur.

1 Reſoluitur teſtamentum per ingreſſũ religionis.

2 Monachiſmo non reſoluitur teſtamentũ quando teſtator prius de monachatione cogitauerat, ardua quæſtio.

Casus 48. Teſtamentum † recte & rite ab initio factum ſimiliter poſtea poteſt rumpi per interuentum legitimationis,nam & ſi filius naturalis contra patris teſtamẽtum nihil dicere poſſit authen. licet, & ferè per totum.C. de natur. lib.tamen poſtquam legitimatus fuerit uitiatur teſtamentum,ſi is præteritus reperiatur: quia tunc nihil omnino à legitimis differt: vt eſt vera & communis opinio, quam tenet & firmat communiter teneri Socinus in rubr. col.1.cum ſeq.ff.de lib.& poſth.& Alciatus ibi firmat hac eſſe communem opinionem, per Iaſ. in rubr.C.de poſth. hær.inſtit.idem in d.rub.ff.de lib.& poſth.& nos diſſeruimus.ſ.§.10.nu.31.verſi.& dum Iaſ.quod iure cõmuni procedit.† Nam iure regio aliqua ex parte immutatum eſt nẽpè quando eſſent filij legitimi,aut per ſubſequẽs matrimonium legitimati,cum quibus naturalis ille legitimatus per reſcriptum non ſuccederet l. 12. Tauri. Porrò vbi ij non eſſent,talis legitimatus teſtamentum antea factum in quo præteritus fuit,non deſineret rumpere,argum. ſupradictorum,vt ſic limitetur d.l.12.† Naturalis autem filius quis dicatur iure regio habes per l.11.eod. libro. Quid autem † ſi filius naturalis fuit inſtitutus in patris teſtamento, & poſtea fuit legitimatus, an rumpat teſtamentum, mouet quæſtionem quod quaſi nouus filius eſſe videatur,argum. l.filio quem.ff.de lib. & poſthu.l.non putauit.§. ſi quis filium exhæredatum.ff.de bono.poſſeſſio.contra tab. iuncta l.ſi ſeruus legatus.§.fin.verbo nouus homo.ff.de adimen. lega.Sed magis eſt (licet non meminerim me legiſſe) vt hanc ad rem nouus filius non videatur, & conſequẽter patris teſtamentum non rumpat,argum.d.l.filio,cũ ſimilibus, vt non minus vtiliter, quam nouè ea lex dum loquitur in adoptione,extendatur ad legitimationẽ, & recte, quia ſi aduertis vtrobiq; par ratio eſt, per rationẽ expreſſam in d.l.filio,q̃ eſt in eadẽ lege expreſſa ſit,pro lege habẽda eſt, verè & non interpretatiuè,& ex vi cõprehenſiua,& nõ ex vi extenſiua,glo.in c.ſæpe,verb.Italiæ,de tẽporibus ordinandorũ.Bal,in l.oẽs populi,col.fin.ff.de iuſt & iure. Idem in l.de quibus,col.12.ff.de legib.glo.in clem.1. verbo eligatur,de elect.eſt communis op.vt diximus.ſ.§.12.nu.85. Ergo † ſi talis filius naturalis fuiſſet exhæredatus in teſtamento, deinde fuiſſet legitimatus, ſimiliter per interuentum legitimationis teſtamentum non rumperetur: quia non nouus filius ſed idem, qui antea erat videretur, per eaſdem leges & rationes, vt ſic d.lege filio, dum loquitur

3 Legitimationis interuentu reſoluitur teſtamentum.

4 Legitimatio interuentu non ſemper rumpitur teſtamentum iure regio.

5 Filius naturalis quis iure regio dicatur.

6 Legitimatus an nouus filius videatur noua declaratio.

7 Exhæredatus ſi poſtea legitimetur an rumpatur teſtamentũ noua declaratio.

loquitur in filio emancipato poſtea adoptato, non minus ortliter quam noue extédatur ad filium natu-
8 ralem exhæredatum poſtea legitimatum. Et ſimiliter l.certū.ff.de iniuſto rup. quæ uult teſt. rumpi p interuentum ſui hæredis adoptione facti, non habeat
9 locum in interuentu illius, qui denuo ſuus hæres factus fuit per huiuſmodi legitimationem.† Et l. quidā cum filium.ff.de uerb oblig. quæ ait ineptam eſſe exhæred tionem in extraneo, declaretur, ut illo caſu inepta, & inutilis ſo tali filio naturali (qui regulariter extraneus reputatur d.auth.licet) non uideatur, quæ omnia & utilia ſunt, & nullibi legi, & dantur neceſſariæ declarationes ad dd.ll.

Intell.l.certum ff.de iniuſ.o rupto.

Intel. l. quidam cū filium.ff.de uerbor. oblig.

Denique ſunt alij ſex caſus, qui duobus ſupra memoratis ſimillimi ſunt, in quibus teſtamentum ab initio omni ex parte perfectum, & conſummatum rumpitur, quod accidit per interuentum poſthumorum, qui in alijs ſex ſpeciebus diuerſis reperiunt, de quibus mentionem habuimus.ſ.§.10.nume.27.uerſic. & quia liberorum, in quibus caſibus etiā ſi poſthumus natus ilico deceſſerit infirmatur teſtamentū.ita Cor
10 ne.conſi 176.nume.12.lib.2.

Caſus quadrageſimus nonus.† Teſtamentum conſumatum etiam poſtea poteſt infirmari per ambiguitatem exhæredationis. nam ſi dixi Titius filius meus flauus exhæres eſto, & erant duo Titij flaui. Hæc quidē exhæredatio rite & nominatim facta uideret. teſtamentumq; firmaret, ſed quia incertum eſſet uter ex illis fuiſſet exhæredatus in effectu uitiaretur teſtamentum, argumen.l.duo ſunt Titij.ff.de teſtamen. tutela. uerum ſi teſtator dum uiueret declarare de utro eorum ſentiret, teſtamentum ualeret ſin minus id teſtamentum euaneſceret. quod dic, ut non minus utiliter quam noue diximus.ſ.§.20.num.51.uerſi.
11 ergo ſecundum

Reſolui poteſt teſta. ambiguitate exhæredationis poſtea de teſta.

Caſus quinquageſimus. Teſtamentum† infirmatur poſthumi agnatione etiam ſi is ortus ilico decedat, ut ex communi opinione reſoluit Corneus conſ.176. num.12.lib.2. Sed cum iure prætorio (ſecundum nos, ut diximus.ſ.§.20. nume.189.) tale teſtamentum non deſinat ualere, euenit, ut ſi poſthumus uiuo teſtatore moriatur, hæredi ſcripto detur ſecundum tabulas
12 bono.poſſeſſ.l poſthumus.§.idem & circa, & in princ. d.l.ff.de iniuſto rup.† Vnde licet per ingreſſum religionis (hoc eſt per monachiſmum) rumpatur teſtamentum, ut ex communi opin.ſ. reſoluimus, tamen ſi ex diſpenſatione Papæ monachus ille (quòd ſecundū quoſdam fieri poteſt) a monachiſmo liberatus eſſet, hæredi ſcripto, ſecundum tabulas bono. poſſeſ. non denegaretur. Prouide ſi id teſtamentum filij arrogatione ruptum eſſet, eaq; adoptio rurſus per emancipationē ſoluta eſſet, ſimiliter bonorum poſſeſſio, ſm tabulas hæredi ſcripto accommodaretur, & ita limit. l.certum.ff.de iniu.rup.qua ratione idem foret, ſi filij emancipati adoptione ſecuta teſtamentum antea factum ruptum eſſet, iuxta d.l.certum, & l.filio quē.ff. de lib.& poſthu. Nam eiuſdem ſecuta altera emanci-
13 patione id teſtamentum per ſm tab.bono.poſſ.ſuſtineretur, ut d.§.idem & circa.† Neque aliter eueniret ſi filij naturalis legitimatione teſt.ruptum eſſet, nam ſi is rurſus emanciparetur tale teſtam.per bono.poſſ. ſm tab.ſuſcitaretur per d.§.idem & circa, cū ijs quę ſ.diximus. Ergo & ſi nepos quaſi poſthumi agnatione in ſuitate ſuccedat, ſicq; teſtamentum rumpat iuxta.l. poſthumorū.ff. de iniuſt, rup.§. poſthumorum, in[?].de exhær.lib.ſi is poſtea emancipatus fuerit id teſtamentum per ſm tab,bono.poſſ.ſuſtinebitur per d. §.idem & circa, ſicq; in omnibus his ſpeciebus teſta-
14 mentum conſeruatur quoad legata, & etiam quoad inſtitutiones. Cęterum.† ſi huiuſmodi poſthumi oeri uel interpretatiui ſuperuixerint ex cuius de ſucceſſione agitur, tunc teſtamentum quidem ruptum manebit quoad inſtitutiones, legata tamen conſeruabuntur per auth.ex cauſa. C.de lib.præt.& in corpore, unde ſumitur, et ſic lex illa, quæ uidebatur loqui in iam natis præteritis uel exhæredatis, extendatur ad poſthumos: Iſta uidetur eſſe communis opinio, quam tenent Alex. conſil.142.lib.2.numero.5. Idem Ale.in d.auth.ex cauſa,& Iacobinus de ſancto Georgio.num. 36. qui hanc dicit eſſe communem opinio. Agnoſco tamen contrariam partem tenere multos quos refert Bologninus conſil. 28. incipit clericus. ubi hanc partem potat ipſe receptiorem & tandem ueritas eſſe uidebatur ut facilius conſeruentur ad læſionem & onus poſthumorum quam iam natorū, cum iſti quam illi fauorabiliores ſunt, ut patet in. l. poſthuma, & l.cum poſthumus.ff.de lib.& poſth.ion cta.l.ſi pater.C.de inſt.& ſubſ. & in.l.maximum uitiū.
15 C.de lib.præt. †Sed an legata quæ conſeruantur per §.ſin autem hęc omnia, debeantur ſolum ab exhæredatis, an uero etiam à præteritis ſummopere controuerſum eſt.ut per Bar.Sal.Bald.Albericum, Paul. Alexand.Corne.Iaſ.Curtium Iuniorem, & Ioannem Igneum.num.212.in.d.auth.ex cauſa. Nobis autem uidetur ibi parificari præteritionem, & exhæredationem, in quibus caſibus præteritus habetur pro exhęredato, quaſi idem futurum in filio a matre pro terito, quod in filio a patre exhæredato, & ſic in ſimilibus. Vnde utroq; caſu reſciſſo per querelam teſtamento, relicta ſingularia conſeruantur per illum text. quod ſecundum omnes intelligendum eſt quatenus non lęduntur legitimæ eorum qui querelam mouerunt, nos autem adijcimus ut non ſolum legitima, ſed etiam integra uirilis ſalua maneat, ut ſenſit Ioannes Igneus ubi ſupra.num.181. cum plu.ſeq. quod modo non probo nec improbo.

Teſtamentum religionis ingreſſu ruptum uires ſumit ſi monachus ſui iuris effectus decedat, iure prætorio, noua declaratio. Idem ſi adoptione, uel arrogatione ruptum eſſet, eſiq; noua declaratio.

Reſolutum legitimatione teſta. uires ſumit de iure prætorio ſi legitimatus emancipetur, declaratio noua. Idem ſi noua nepotis ſuitate reſolutum eſſet teſt. iiq; nepos emanciparetur.

Legata & fideiſſa conſeruantur rupto ex cauſa poſthumi præteriti, uel exhæredati teſtamento, non ſecus quam ſi iam natus præteritus, uel exhæredatus foret, accepit pugna.

Legata & fidei.ut rupto teſta. debeantur, non refert exhæredato ſit expreſſa an interpretatiua.

16 Deniq; † dum in ſex poſthumorum ſpeciebus ſupra enumeratis finiuimus, ut poſthumo in uita teſtatoris decedente id teſtamentum ſoſtineretur, iure prætorio apparet non ſimpliciter uerum eſſe quod quam plures relati per Andræam Tiraq. quos & ipſe ſequitur in.l.ſi unquam.C.de reuo. don. pag. 390. num.196. ſcripſerunt generaliter non conualeſcere teſtamentum quod teſtatoris arrogatione infirmum fuit, id quod eſt contra l.pen.§. fin. ff. de bo.poſſ.ſecundum tab.& in.§.non tamen, inſt.quib.mod. teſta. infirmentur, ergo eorum opi.iure quidem ciuili defendi poteſt, iure prætorio non poteſt.

Reſolutum teſtamentum ergo quod ſe teſtator arrogandum præbuit, ſi is ſui iuris decedat, iure prætorio ualere põt, non ciuili contra nonnul.

17 Caſus quinquageſimus primus. Teſtamentū † ſolenne po[?] ea ut quibuſdam uiſum eſt, infirmatur per teſtantis conualeſcentiam, nam cū cogitatione mortis, & ab iis qui mortis cogitatione turbati ſunt plerunq; fiat.l.hac conſultiſſima. §. at cum humana. C. qui teſta.fa.poſſ. certe uidetur ægritudine morbove ceſſante, ceſſare, & teſtamentum, quod planè eſt contra.l.Sancimus C.de teſtam. ut plenius. per Guilielmum Benedi.de teſtamen.in.c.Raynutius. par.1.pag. 155. nume.3.

Teſta. teſtatoris conualeſcentia non reſoluitur.

18 Caſus quinquageſimus ſecundus. Teſtamentum † ſolenne per capitis ſententiam poſtea ſecutam infirmatur, etiam ſi mors non ſit ſecuta, ut plene reſoluit Guilelmus Benedictus de teſtam.in.d. c. Raynutius par.2.num.120.pag 101. id quod & ſi quoad omne ius doctores intelligere uideantur, tamen non ineleganter contrarium defendi poteſt, ut ea recepta opi. procedat quoad ius ciuile, quo iure res ſemel extincta nunquam conualeſcit, non magis quàm homo mortuus reſurgere, qui non poteſt.l.inter ſtipulantem.§.ſacram.ff.de uerb. oblig.l.qui res. §. aream. ff.de ſolu. quia ius ciuile naturam maxiè imitatur. §. minorem, inſt. de adop. Aliud forte de iure prætorio ut eo iure inſpecto, ſecuta principis indulgentia, teſtamentum iam reſciſſum ſuſtineatur, deturq; ſecundum tab.bo.poſſ.argum.l.pen.§.fin.ff.de bo.poſſ. ſecun-

Reſoluitur teſta. p capitis damnationē, ſed ſecuta principis indulgentia, conualeſcit iure prætorio, eſiq; noua declaratio.

ſecundum tab.l.non tamen,inſt.quib.mo.teſt.infir.&
l.filio præterito.l.poſthumus in prin. &.§.1.ff.de in-
19 iuſt.rup.iunctis his quæ.S.diſſeruimus.

Reſoluitur teſtamentum acceſſionis, uel dependentiæ ratione.

Caſus quinquageſimustertius.Teſtamentū.†quod
initio ualuit poſtea infirmatur acceſſionis,uel depé-
dentiæ ratione, ut in terminis.l.3.§.fi.ff. de libe. &
poſthu.ſed pro ratione dubitandi contra illum tex.
facit.l.nam & ſi ſub conditione.§.fi.ff.de iniuſto rup.
ubi natiuitate poſthumi præteriti rumpitur uterque
gradus,& ſic contra illum tex. ſoluit gloſſ. & omnes
quod hic in iam nato,ibi in poſthumo.Rationem di-
20 uerſitatis ponit ibi gloſ.quam uide,Pro cuius rei eui

Filio præterito, in uita teſtatoris moriente, teſtamentum non conualeſcit.

dentia latius aduertendum eſt.† Nam quando filius
in poteſtate eſt præteritus,teſtamentum eſt nullum
à principio.l.inter cætera.ff. de libe.& poſthum.inſt.
de ex hære.liberorum.in princi.cum ſimil. adeo etiá
quòd ſi moriatur uiuo teſtatore,non ideo magis con
firmatur,l.ſi filius,qui in poteſtate.eod.titulo. inſt.de
ex hæred.liber.in princip.quia ſcilicet ab initio non
conſtiterit teſtamentum , ut ibi in litera,ergo ſucce-
dit regula iuris quod ab initio non ualet, tractu tem
21 poris non ualet,tractuq; temporis non conualeſcit.

Teſtamentū,præteritorum abſtenſione ualidatur.

Licet† autem non confirmetur per mortem præ-
teriti,ut modo dixi,ſecus per abſtenſionem,nam tūc
confirmatur ſaltē de æquitate prætoria. iſte eſt pro-
22 prie caſus ſingularis.in.l. filio præterito.ff.de iniuſt.

Poſthumi præteritione teſtamentum initio ualere non deſinit.

teſtam. †Prædicta non ſunt uera in poſthu. nā ſi præ
tereatur bene ualet teſtamentum à principio , rum-
pitur autem natiuitate eius.l.poſthumo. C.de contra
tabu.l.poſthumo.C.de collatio.cum ſimilibus. Hinc
dicunt iura natiuitate poſthumi rumpi teſtamentum,
ante enim quàm naſcatur bene ualet, hinc eſt, quòd
per ſecundum in quo eſt præteritus rumpitur aliud
præcedens ualidum.l.3.§.ſed & ſi ſtante.ff. de iniuſto
23 teſta.

Poſthumi agnatione non natiuitate rūpitur teſtamentum contra Accurſium.

Conſidera tamen † quòd non eſt uerum ſimplici-
ter dicere,quòd natiuitate poſthumi rumpitur teſta-
mentum,ſed debet intelligi agnatione poſthumi , ita
dicit tex.in.l.1.C.de poſthum.hæred.inſt.& in.l.1.C.
de ordi.iudic.hoc ideo dico,quia non omnis poſthu
mus rumpit teſtamentum,ſed ille tantum,qui agnaſci
tur,hoc eſt,qui ſi uiuo parente natus eſſet , ſuus fo-
ret .Quid enim ſi naſceretur ex non ligitima uxore,
24 uel concubinaria , certè ille poſthumus eſt, & naſci-

Filij naturalis præteritione teſtamentū non perimitur.

tur,† & tamen non rumperet,ut patet,imo nec poſ-
ſet contra tabulas ſi eſſet præteritus , licet eſſet na-
tus tempore præteritionis,ut eſt gloſſ.ſingularis.in.l.
1.in princ.ff.de bono.poſſeſſ. contra tabul. & probat
tex.& ibi Bald.in.l.fin.C.de natu.libe. Verbum enim,
agnaſci,eſt uerbum iuris ciuilis,hinc deſcendit agna-
tus , qui cógnoſcebatur à iure ciuile , non autem
cognatus , qui naſcebatur ſimpliciter , non au-
tem agnaſcebatur,& hoc eſt quod proprie dicit text.
25 in.l.1.§.ſi quis ex liberis,ff.ad Tertullia.dum dicit pu

Naſci, & agnaſci differunt cōtra Accurſium.

to non nocere ſi nō ſuus patri agnaſcitur,†& per hoc
dico non bene dixiſſe Gloſa.in.l.1.C.de ordin.iudic.
dum exponit agnatione,id eſt natiuitate, imo tex.ibi
rectius loquitur dum dicit, agnatione, omnis enim,
qui agnaſcitur,naſcitur,ſed non è contra ut ſupra pa-
tet,& ſi aliqua iura dicunt natiuitate poſthumi rum-
pi teſtamentum, bene dicunt, debent tamen ſuppleri
natiuitate,& agnatione ſimul.nam uerbum, naſci,eſt
generale: agnoſci autem eſt ſpeciale , quia refertur
tantum ad eos, qui ſunt ſui, & ſic bene ſequitur iſte
agnoſcitur ergo naſcitur , ſed non è contra, & uide
26 Paul.in.l.1.C.de ordin.iudic.qui hoc uidetur dicere.

Poſthumi agnatione ruptum teſta.conualeſcit eo moriēte.

Licet † autem natiuitate poſthumi rumpatur te-
ſtamentum,ut modo dixi,ſi tamen moriatur uiuo te-
ſtatore,bene confirmatur de iure prætorio, licet ſe-
cus in filio nato,ut dixi caſus ſingularis eſt in.l. poſt-
humus.in prin.ff.de in ius. teſtamen. ſecus ſi moriatur
mortuo teſtatore, licet ſtatim poſt natiuitatem, nam
tunc non confirmatur,ita †propriè loquitur text.in. 27

Intell.l.2.C. de poſthu.hær.inſt.

l.2.C.de poſthu.hæred.inſti. ibi. quamuis natus ilicò
deceſſerit.ratio.d.l.poſthumus, eſt quia licet iure ci-
uili teſtamentum eſſet ruptum natiuitate &c.quia ma
lè ordinatum,prætor tamen non eſt ita facilis in rū-
pendo,& ideò non rumpit proprio motu,ſed ita de-
mum ſi ob hoc ipſum aditus ſit,non enim eſt facilior
in rumpendo quam in confirmando, unde ſicut non
confirmat teſtamétum niſi adeatur,& petatur,ita ne-
que infirmat , prætor enim ſe adiri deſiderat, & uult
examinare petentem , apparet ergo ꝙ prætor mor-
tuus uult adiri prętorem uiuum, aliter teſtamentum
non eſt reſciſſum. cum ergo poſthumus præmoria-
tur patri, non poteſt prætor adiri nomine præteriti,
ideò prætor non infirmat teſtamentum, & ideò con-
ualidatur eo mortuo , Iſtam rationem colligo per
Bal.in l.fi.6.col. C. unde legiti. quam perpetuò nota.
& ex hac ratione patet ratio ad l.2.C.de poſthu.hæ-
re. inſtitu.

Sciendum eſt tamen†quòd licet interim donec na 28

Poſthumi natiuitate pendente hæreditas non aditur.

ſcatur poſthumus teſtamentum ualeat,ut dixi,non ta
men poteſt ex illo teſtamento hęreditas adiri uel bo-
norum poſſeſſio, ſecundum tab. peti per inſtitutum,
tex.eſt in l.uentre.ff.de acquiren.hære. & in l.illud.§.
fin.ff. de contra tabu. cum l. ſequenti, quod eſt bene
notandum.ratio eſt,quia quando poteſt eſſe locus bo
norum poſſeſſioni contra tabulas, non habet locum
ſecundum tabulas. l.2.§.ſpectandi. ff. de bono. poſſe
ſecundum tabulas . Cum ergo illo nato , poſſit eſſe.
locus bonorum poſſeſſioni contra tabulas, ergo non
habet,interim locum ſecundum tabulas ; & iſtam ra-
tionem etiam uidetur,ponere tex.in d.l.illud.§.fin.&
declarat,Pau.de Caſtro in l.poſthumo.1.col.C.de bo
no.poſſe.contra tabu.

Aduertendum tamen eſt, † ꝙ licet anteaquam na- 29

Bonorū poſſeſſio contra tabulas datur inſtituto beneficio præteriti ē poſthumi.

ſcatur non rumpatur teſtamentum , nec tamen ex eo
poſſit hæreditas adiri, operatur tamen effectum mira
bilem , ſcilicet quòd poſthumus præteritus antequá
naſcatur aperit ſcripto hæredi edictum ad contra ta-
bulandum,† & ſic tribuit ex ſua perſona alteri ante- 30

Damus interdum quòd nō habemus.

quā ipſe habeat,quod eſt mirabile,text. eſt in l.illud
§.fina.ff.de contra tabu.& ibi glo.& Bartol. in l.uen-
tre.1.colum.ff.de acqui. hæredi. & hoc eſt notatu di-
gnum,ſecundum Bal.in l.ſi pater.9.oppoſitione.C.de
inſtitu.& ſubſtitu.ſub condi.facta. qui ad hoc ponde-
rat d.l.illud. §. fi. uidebatur contrarium per regulam
nemo plus iuris. &c. & per aliam , quia traditio non
plus transfert quam ſit apud eum qui tradit. l. tradi-
tio. de acquiren. rerum domi. & quia nemo dat. &c.
C.Daibertus. 1. q. 7. & qui nihil habet eius pericu-
lo nihil eſt.l.itaq; fullo.ff.de furt.& quia ius ſucceſſo
ris debet regulari , ex perſona autoris ; ſed fallit ibi
† ſicut aliàs actio inutilis cedenti eſt utilis ceſſiona- 31

Ceſſionario fit interdum utilis actio quæ cedēti inutilis erat.

rio l. fina.§.1. cum ſimili. C.de iure doti. ſed non eſt
bona ratio, quia eſt duplicare inconueniens, & non
realiter ſoluere,ut inquit.Bart.in l.ſi inſulam.1.col.ff.
de uerbo.obligat † quare dico quòd rationem ponit 32

Contra tab.bo.po.datur filio inſtituto beneficio alterius filij præteriti.

tex.in d.l.illud §.fi. & licet Alex. in l.emancipata.C.
qui admi. dicat, quòd hoc probatur in l.ſi poſt mor-
tem.§.fi.ff. de contra tabu. mihi tamen uidetur quòd
ille tex.non facit, quia loquitur in pręterito iam na-
to,in quo non eſt dubium quòd committat edictum,
cum ſtatim ſibi competat, ſicut uidebatur in poſthu-
mo,quia ſibi non competit antequam naſcatur, tamē
contrarium decidit d.l.illud.§ fi. quod forte non re-
peritur alibi. Ex prędictis ergo manifeſtè conclu-
ditur ratio decidendi,ad illam.l.3.§.fi.nam cum prę-
teritione iam nati ſit ab initio inſtitutio nulla.d.l.in-
ter cætera. cum ſimilibus . nec potuerit confirmari
morte ipſius,ut dixi,ergo, cum non habuerit depen-
dentiam ab inſtitutione,quæ nulla fuit,non uitiatur
ſubſtitutio à qua eſt exhæredatus . Imo ab ea teſta-
mentum

mentum incipit, ſed cum poſthumo præterito inſtitutio ualuerit a principio, ut dixi, & per conſequens ſubſtitutio cœpit ab ea pendere, ergo rupta inſtitutione natiuitate poſthumi, per conſequens rumpitur ſubſtitutio, quæ ab illa habuit dependentiam: & prædicta bene nota, quæ ſatis exornant iſtam rationem dubitandi, & decidendi, ad d.l.3.§. fi.ff. de libe.& poſthum.

33 *Poſthumus non eſt ſuus antequã naſcatur.*

Modo incidenter, & neceſſario quæritur, † an licet poſthumus antequam naſcatur non rumpat, ut dixi, utrum ſaltẽ interim dicatur ſuus? eſt notanda quæſtio, & caue quia dico interim, ſcilicet antequam naſcatur poſthumus, poſtq̃ autem eſt natus, certum eſt quòd eſt ſuus, text. eſt in l. inteſtato. C. de ſuis & legiti. lib. r. & inſti. de hæred. ab inteſta. §. poſthumi, ubi eſt tex. melior de iure, & in iſta quæſtione uidetur quòd non ſit ſuus. Primo, quia antequam naſcatur non eſt homo. l. cum inter ueteres. C. de fideicom. liber. &

34 *Poſthumus non continetur hominis appellatione, in ſtatuto odioſo.*

ibi Bald. ex quo infertur, quòd † ſtatutum faciens mentionem de homine, non comprehendit poſthumũ, ſi eſt odioſum. Item quòd ſi omnes de certa progenie debeant deportari, non comprehenditur poſthumus, ut ibi per Bald. ſi ergo non eſt homo, ergo nec ſuus, quia ſuitas debet fundari in perſona, ſed non homo non eſt perſona, ergo, &c. Secundo, quia poſthumus non eſt in poteſtate, tex. in l. ſi. ff. de aſſignan. liber. & in l. fin. ff. de colla. bono. facit l. ſi nemo. la 2. § ſi. ff. de teſtam. tute & quod ibi dixi, ergo non eſt ſuus, conſequentia patet, quia illi demum ſunt ſui, qui ſunt in poteſtate, inſti. de here. quali. & diffe. §. ſui, inſtitutã de hæred ab inteſta. §. 1. Tertio, pro hoc uidetur tex. in l. 1. §. toties. ff. de uen. in poſſeſ. miten. ibi & quod in utero eſt inter ſuos heredes futurum erit, &c. & in §. ſed & ſi incertũ. Quarto, hoc tenet Bald. in l. ſi pater. 9. oppoſitione. C. de inſti. & ſubſti. ſub condi. fact. Quinto, facit, quia ſi eſſet ſuus ſtatim rumperet inſtitut de exhæred. lib. in prin. ſed hoc eſt falſum, ut ſæpe dictum eſt, ergo, &c. Sexto, facit l. antiqui. in prin. ff. ſi pars hære. peta.

35 *Intelle. Ius. §. Poſthumi Inſtit. de hered. abinteſtatus.*

In contrarium tamen uidetur † tex. ſi non canilletur. in §. poſthumi. inſti. de hæred. quę ab inteſtat. ibi ſui hæredes ſunt, &c. Pondera uerbum, ſunt, quod eſt præſentis temporis, & ibi hoc uult glo. Secundo facit, quia poſthumi habentur pro natis, quoties de eorum commodo quæritur l. qui in utero, cum ſimilibus ff. de ſtat. homi. ſed ſuitas non poteſt afferre niſi commodum, ut patet, ergo, &c. & ſi dicatur quòd imo poteſt transferre hæreditatẽ, quæ forte eſt damnoſa, ergo affert damnum, hoc non obſtat, quia licet tranſmittat, tamen cum beneficio abſtinendi, ergo, &c. l. ſi quis filium. §. 1. ff. de acquiren. hæred. Sed tene poſthumũ non eſſe ſuum antequam naſcatur, & illa uerba ſui hæredes ſunt, expone poſtquam nati fuerint ſecundum communem opinionem.

36 *Vitiato teſtamento uitiantur codicilli, qui cœperunt ab eo pendere, ſecus ſi nõ cœperunt.*

Vidimus ſupra rationem dubitandi ad dictam l. 3. § fi. ff. de liber. & poſthu. † ex qua ratione dubitandi infertur ultra omnes ad plura, dũ ibi probatur uitiato principali acceſſoria uitiari, infertur inquam. Primo, quòd licet rupto teſtamento rumpantur codicilli, quando teſtamentum ualuit à principio l. 1. C. de codicil. quia cœperunt habere dependentiam ab eo. tamen ſi teſtamentum à principio fuit nullum, non ideo ſunt nulli codicilli, quia non incœperũt ab eo habere dependentiam, ſicut quando factum non eſſet teſtamẽtum, l. ſi quis cum nullum. ff. de iure codicill. ita notabiliter dicit Dyn. & Bar. in l. legata inutiliter. ff. de lega. 1. licet non allegent tex. & glo. in d. l. 3. §. fi. ff. de liber. & poſthum. qua nihil melius potuiſſet allegari in propoſito. Et aduertendum, quia non intro materiam, an acceſſoriũ ſequatur naturam ſui principalis, nam ſi codicilli dicerentur proprie acceſſorij, nunquam poſſent fieri niſi facto teſtamento,

37 *Acceſſoriũ regulariter, ſine principali non reperitur.*

† quia acceſſorium regulariter non poteſt reperiri abſque ſuo principali, ut eleganter notatur in l. ſi hæres pecunia. ff. ad Trebellia. ſed codicilli poſſunt fieri etiã nullo teſtamento præcedente, ut eſt notum, & dicitur tunc quis inteſtatus decedere, ergo, &c.

Contra prædictam tamen deciſionem uidetur gl. ordinaria in l. quidam referunt. ff. de iure codicill. quæ uult ꝙ etiam ſi teſtamentum ſit à principio in nullum, ex quo tamen factum fuit, codicilli tanquam dependẽtes ab eo ſint nulli, licet ſecus ſi non eſſet factum, & illam gloſ. allegatã reperio. per Pau. de Caſtro in d. l. 3. §. fi. de libe. & poſth. 2. col. poſt principium, tenet tamen cum. Bart. & Dyno non tamen reſpondet ad illam glo. in cuius reſponſione cogita, quia non diſcutio ne me diuertam.

38 *Per authẽ. ex cauſa conſeruantur & legata, quæ cœperunt pẽdere ab inſtitutione.*

Secundò infertur ex prædictis, quòd † quamuis per authen. ex cauſa, conſeruentur legata, quod illud ſit uerum quãdo inſtitutio à principio fuit nulla, ut quia filius fuit prę̃teritus, uel exhęredatus, ſine cauſa a patre, quia tunc legata non habuerunt dependentiam à teſtamento nullo, ſed ſi inſtitutio ualuit à principio, ſed ea poſt facto fuit irrita per querelam, quia exhęredatio fuit ualida, puta cum cauſa iuſta, quę non fuit probata, tunc legata non debentur, per illam auth. quia cœperunt habere dependentiam ab inſtitutione, unde rupta inſtitutione, per conſequens non debent legata, argu. eius quod dictum eſt. communiter tamen tenetur contrarium quòd illa auth. habeat locum utroque caſu. Nec obſtant prædicta, quia in dicta authẽ. conſeruantur legata. autoritate illius authẽ. ſpecialiter, quæ potuit hæc facere, licet ſemel inciperent habere dependentiam ab inſtitutione quæ irrita eſt, & hoc per rationes de quibus in d. auth. & ſic cum ibi ſit caſus ſpecialis non obſtat prædictis, & uide Paul. in d. l. 3. §. fi. ultima col. de liber. & poſthu. Nec obſtat quod notatur in d. l. 3. §. fi. de liber. & poſthu. & d. l. nam & ſi, de iniuſto teſtamento, quia ibi loquitur quantum ad directam ſubſtitutionem, ſed illa auth. loquitur quantum ad legata, & cætera capitula, ita reperio quòd reſpondet Bal. in d. authẽ. col. 2. uerſ. 4. pręmitte. & uide ibi Bart. 3. col ad finem, &. 2. charta. prima col. ad finem.

39 *Contractus uel quaſi in teſtamento celebratus, non uitiatur licet teſtamẽtum reuocetur.*

Tertiò ex prædictis ultra omnes infero aliud, certum eſt, quòd † ille qui de hæreditate ſibi delata diſponit in teſtamento ſuo, eo ipſo uidetur adire, text. eſt in l. ſi auia. C. de iure delib. & eſt text. ſingularis in l. Papinianus. §. pro hærede. ff. de acquiren. hæredi. pone ergo, quòd ille poſtea ſuperueniens reuocat teſtamentum, quod poteſt etiã ſi iurauerit ut eſt notum, & ponit Bart. in l. ſi quis in principio teſtamenti. ff. de lega. 3. ultima col. & in l. ſtipulatio hoc modo concepta. de uerbo. obliga. Ioan. Andræ in regula. quod ſemel, de regu. iuris. lib. 6. in mercurialibus,

40 *Hæreditatis aditio irreuocabilis, an reducatur eo ipſo quòd hæreditatẽ mihi delatã in meo teſtamẽ. nominatim dicam relinqui, ardua quæſtio.*

† an per hoc reuocetur aditio quæ reſultauit ex teſtamento, & uidetur ꝙ ſic quia cœpit habere dependentiam ab eo nam ſi non feciſſet teſtamentum non fuiſſet introducta aditio. ergo illo reuocato debet aditio anihilari per prędicta, Contrarium tamen reperio tenere Bal. in d. l. ſi auia. facit quod ipſe notat in l. 1. C. de falſ. cau. adie. legat. 1. col. in ſi. 3. quæſt. & ſequuntur Moderni in d. l. ſi auia. pro qua deciſione ego allego regulam l. ſicut. C. de repud. hæred. ubi hæreditas ſemel adita non poteſt repudiari etiã ſi ſit ſuus ille qui adiuit, ut eſt tex. in l. 3. eo. titulo. & in l. neceſſarijs. de acquiren. hæred. in medio, & in l. iam dubitari. ff. de hæred. inſtit. circa finem, ſed ſic eſt in propoſito, quia fuit adita per diſpoſitionem factam in ultima uoluntate, ergo reuocari non poteſt. Item pro illa deciſione allego

41 *Noſtrũ ius & ſi facto alterius quæſitum ſit, per illum lædi non poteſt.*

iſtam regulam, † quia quando ex facto unius eſt tertio inuito uel ignorante l. ſi. ff. de pact. l. ſi poſt mortem. §. fin. ff. de bonorum poſſ. contra tabu. & quod notat Bald. in l. ſi conſtante. C. de dona. ante nup. in quęſt. de gabellario, & quod ponit Bart. in l. qui Romę. §. Flauius. ff. de uerbo. oblig. facit l. ſi minor. arg à ſpeciali. ff. de ſeruis. exportã. cum uulgari. ſed in propoſito ex illa aditione fuit quęſitũ ius creditoribus & cæteris ergo, &c. Tertio pro hoc facit ꝙ aditio eſt quidam quaſi contractus inſtit. de obliga. quæ ex quaſi contractus. §. hęres. ff. de actio. & obliga. l. ex maleficijs. §. hæres. &. ff. quibus ex cauſ. in poſſ. eat. l. apud Iulianum. §. fin. ſed contractus & quaſi, quamuis à principio ſint uoluntarij, tamen ex poſt facto ſunt neceſſarij l. ſicut C. de actio. & obliga. l. idcirco. C. de contrahen. empt. ergo non uidetur aditio remota, Nec obſtat ꝙ illa aditio cœpit habere dependentiam à teſtamento, & ſic teſtamento

reuocato

reuocato deberet anihilari aditio, quia illud nego quòd habuerit dependentiam, nam cum aditio poſſit fieri inter uiuos, ut eſt pluſquam notum, ergo non habet dependentiam a teſtamento. Item quia poteſt fieri aditio ab inſtituto, qui inſtitutus poteſt poſtea mori inteſtatus, ut eſt notum, ergo aditio non habet dependentiam à teſtamento inſtituti. Item quia illa aditio fuit quid, reſultans ex teſtamento, uel ex diſpoſitione facta, non autem dependens, itaque eſt aperta differentia, ut eſt notum. Item poſito quòd eſſet dependens, non tamen deberet ſibi concedi illa reuocatio aditionis ne dum tacite, ſed nec expreſſe in preiudicium creditorum, quibus eſt ius quęſitum ex dicta aditione, arg. l. nec auus. cum uulga. C. de emancip. liber. & ſic non obſtat. Item ex prædictis poſſet inferri ad
42 plures quæſtiones, † quia do principali uitiato uitietur dependens, uel reſultans, uel acceſſorium, uerum, quia illa quamuis ſingularia ſunt cumulata, iden eis omiſſis uidendus eſt Bald. in l. ex teſtamento. C de fideicom. & in l. ſi ab ſentis. C. ſi certum petatur. & tex. ſingularis in l. final. ff. de conſti. pecunia, & glo. in l. ſi patronus. §. pro me. ff. ſi quis in fraud. patro. per Mndem. in l. non dubium. C. de legib. pes omnes in l. t. §. ſi uir. ff. de acquiren. poſſe. ad ibi dicta me remitto.

Principali uitiato, quando uitietur dependens.

Denique illi articulo an reuocato teſtamento reuocetur hæreditatis aditio iu en facta, & prædictis etiam, quæ
43 fuerunt aducta pro ratinne dubitandi, dum dixi, † quando duo ſic ſe habent quòd unum habet depédentiam ab alio, quod iuris eſt in uno, & in alio, optime conuenit ille tex. ſingularis in l. ſi quis hæres inſtitutus, in ſi. principij. ff. de acquiren. hæred. dum dicit ſunt enim appendentiæ præcedentis inſtitutionis, &c. & ille tex. dum loquitur de appen
44 dentiis, non eſt alibi, ſecundum Angel. & Pau. de Caſt. ibi. † Et ad idem facit optime tex. ſingularis, quem Bart. ibi dicit ſe neſcire alibi in l. ſi cum tibi. C. de iudi. ubi ſententia generalis parit exceptionem in non proſequutis, ſi tamé ſunt de appéditijs proſequutorum, & ſic idem iuris eſt in appenditijs, uel dependentibus quod in principali, per quę iura re uera uerior uidetur ea pars, ut ſi Titij hęreditaté mihi delatam in meo teſtamento legaui, non per hoc iudicatur aditio hæreditatis illius, aut ſaltem non inducatur irreuocabilis aditio, ſicq; ſi meum teſtamentum poſtea reuocaui, eamq; hæreditaté Titij repudiare uoluero liberum id mihi erit, non aliter atque ſi de ea in teſtamento meo non diſpoſuiſſem, licet enim ſi in eadem uoluntate perſeueraſſem uſque ad mortem, legatarius poſſet illam hæreditatem uendicare per dictá. l. ſi auia. C. de iure deliber. quaſi eam adiſſe uiderer eo ipſo quòd de ea diſpoſui in meo teſtamento, & in ea uoluntate, uſque ad mortem perſeueraui, tamen ſi uſque ad mortem non perſeueraui idque palam aperui, eam adiuiſſe non uidebor, neque ille conſenſus in teſtamento præſtitus uidebitur, ſatis deliberatus, aut fixus, uel obligatorius, eo ipſo quòd ſui natura erat reuocabilis. l. 4. ff. de adime. lega. e. rum Marthæ, de celebra. miſſa. l. ſi quis in principio teſtamenti. ff. delega. 3. Nam (& quod amplius eſt) etiam conſenſus præſtitus inter uiuos & ſi utilis ſit, ſi conſentiens cuius de hæreditate agebatur in ea uoluntate perſeueraſſet, tamen ſi penitus inutilis redditur text. egregius in l. ſiua. C. de pact. nec dubium eſt quin in ſpecie noſtra æque, uel etiam plus reuocabilis eſſet conſenſus quàm ibi erat, quandoquidem legando hæreditaté mihi delatam non dicebam quod eam mihi, ſed legatario acquiſitam uolebam, nec quòd eam præſentialiter, acquiſitá eſſe uolebá. ſed demum poſt mortem meá, ná & res alienas legare poſſumus. l. non dubium. ff. deleg. 3. l. cum alienam ré. C. delega. l. unú ex familia. §. ſi ré. ff. deleg. 2. Itaq; eá hæreditaté mihi delatam legaui, ergo per prius uolui eſſe meá, eamq; per prius adiuiſſe & acquiſiſſe uideor, non bene ſequitur, cum etiam ſi adhuc aliena perſeueraſſet potui eam legare, ſicq; licet, qui uult cóſequens uideat uelle antecedés neceſſariú ad illú. l. illud. ff. de acqui. hær. l. 2. ff. de iuris. om. iudi. tñ ad talis legati ualiditatem hic non erat neceſſe q eá hęreditatem ſibi delatam teſtator uidetur adiiſſe, & licet eam ad iſſe interpretetur. d. l. ſi auia. tamen ita interpretatur, quando teſtator non ſolum legauit eam, ſed etiam in ea uoluntate uſque ad mortem perſeuerauit, non ita interpretatura ſi ille legatum illius hereditatis factum uiuus reuocaret. Nec uerum eſt q ſimul ac eam hęreditatem legaui creditoribus hæreditarus, uideatur ius quæſitum ueluti ex meo quaſi contractu, argum. §. hæres quoq;, inſt. de obliga. quæ ex quaſi contractu, nam illud quidem túc demum euenit, cum inter uiuos hæreditatem adirem, faciendo actum inter uiuos qui ſui natura eſſet irreuocabilis l. ſicut abinitio. C. de acti. & obliga. non ſic quando faciebam ultimam uoluntatem, quæ ſui natura non eſt obligatoria l. pactum quod dotali. C. de pact. ibi nullam obligationem, ſuiq; natura recipit pœnitentiam ut diximus. Nam & ſimiliter ſi conueni tecum ut bouem meum pro tua mula tibi darem, liberum fuit mihi pœnitere l. 3. l. ſi pecuniam. ff. de cond. cauſa da. l. naturalis, per totam. ff. de præſc. per totum. C. & ff. de rerum permuta. hoc amplius etiam ſi bouem tradidi & poſtea pœnitui poſſum illum repetere d. l. naturalis. §. 1. d. l. 3. per totam aſpicis ergo ut non ſit bona conſequentia ſemel conſenſi ergo remanſi obligatus, nec fuit fas pęnitere, imo nec obligatus remáſi, nec deſijt eſſe liberum pœnitere. ſic & in ſpecie noſtra etiam ſi viderer conſentire adhuc poſſem conſenſum reuocare quinimo facilius hic quam ibi, cú ibi fieret actus inter uiuos, hic in ultima uoluntate, ibi diſpoſitio erat præſentanea, hic in futurum, poſt mortemque collata & ſuſpenſa, ibi interfuit traditio ex parte mea, hic non interfuit ibi de rebus proprijs diſponebatur, hic de alienis ibi denique facilius uideri deberet eſſe ius quæſitum & cum quo contrahebam qui erat præſens, quam hic, creditoribus hęreditarijs qui erant abſentes, argumento. l. qui abſenti. ff. de acquiren poſſeſſ. l. abſenti, ff. de donationi.

Itaque ut ibi eo quòd actus ille ex ſui natura admittebat pœnitentiam, conſenſus ibi præſtitus non fuit obligatorius, ita & hic obligatorius non eſt, quia hic non minus ſed magis libera eſt reuocatio & pœnitentia, pręſertim cum diſpoſitio quę regulariter inducit hæreditatis aditionem, ex ueriſimili mente hęredis a lege uel ab homine inuitati, eam inducere deſinat, ut iſtius rei uaria exépla enarrat Iureconſultus in l. pro hęrede. ff. de acquiren. hæred. ſicque, hęc pars, & æquior, & ſententiæ iuris proximior eſt.

Quod iuris in principali idé iuris in dependenti.

Sententia generalis parit exceptionem in non proſequutis.

§. VII.

1 RESOLVITVR *teſtamentú filii familiâs præterito iure.*
2 *Filio familiâs præterito teſtamentum eſt nullum, etiam antequam filius illud impugnare cœperit.*
3 *Filio familiâs præterito teſtamentum ualet iure prætorio.*
4 *Immiſcendi facultas triginta annis perit, nec decem ſufficerent.*
5 *Titulus in uſucap. & præſc. an exigatur.*
6 *Longum tempus non ſufficit ut ius noſtrum lædatur in præſc. & uſucap. niſi adſint alia adminicula ex mente communis opinio contra Alex. & ſequaces.*
7 *Tacita remiſſio ut fiat.*
8 *Præſcriptione & uſucapione quare ius noſtrum tardius tollatur quam ex contractu nobiſcum inito noua ratio.*
9 *Tempus longum facit præſumi ea quae ſunt facti, & etiam ea quae ſunt ſolemnitatis extrinſecae, ſi erant neceſſaria ad ualiditatem contractus, cum communi.*
10 *Tempus longum facit ut neceſſaria ad contractus ualiditatem præſumantur, licet in facto conſiſtant, & ſint extrinſeca ſolemnitatis, etiam ſi in inſtrumento de illis requiſitis mentio non fiat, ſed tantum de principali diſpoſitione.*
11 *Inſinuatio donationis poſt longum tempus præſumitur, contra Cynum Bal. & Salicet.*
12 *Longum tempus facit præſumi interfuiſſe conſanguineos, qui ex forma ſtatuti in contractu deſiderabantur, contra quam plures.*
13 *Tempus longum facit requiſita omnesq; actus præſumi, etiam*

ſi ſis

ſi ſit talis cui renuntiari non poterat, contra Antonium. & Andre.

14 Rara notanda.

15 Tempus longum facit praeſumi requiſita ad actum neceſſaria licet conſiſterent in facto, & ſolennitate extrinſeca, etiam ſi in inſtrumento diceretur non interfuiſſe, eſtque egregia quaeſtio.

16 Intell.l.ex initio.C.de falſis.

17 Intell.l.filiusfam.C. de pet. hered.l. qui in aliena .§.1.ff. de acquir.haered.

18 Malae fidei praeſumptio quae eſt contra eum qui contra ius poſſidet ceſſat poſt 10. annos, ardua quaeſtio.

19 Beneficiorum titulos, ut clerici oſtendant poteſt episcopus cogere.

20 Beneficij titulus poſt lõgum tẽpus praeſumitur ſi clericus ſciente epiſcopo poſſedit, egregiaque queſtio eſt, nec tũc poteſt peti ut titulus oſtendatur.

21 Intell.c.beneficium, de reg.iur.lib.6.

22 Praeſcriptionis completae ſcientia rei alienae ſuperueniens non nocet.

23 Probationum nullum genus concludit neceſſario, ſed tantum uero ſimiliter.

24 Beneficia à reliquis rebus non differunt in iuſtitia acquiſitionis.

25 Reſoluitur teſtamentum ſi unus ex teſtibus quo tempore aperitur ei contradicat.

26 Longo tempore legatarius tacuit cum haeredem ſcriptum bona poſſidere non ignoraret, an ſibi perpetuo praeiudicauerit, ingẽs quaeſtio.

27 Longo tempore cohaeredes pro diuiſo haereditatem poſſederint praeſumuntur eã diuiſiſſe, cũ communiter.

28 Longo tempore dominus qui feudum alienatum ſciuit diſſimulauit an ſibi noceat, ut.quaeſtio.

29 Inſtrumentum uacillat ſi unus ex teſtibus in eo adhibitis ei contradicat, eſtq; ardua quaeſt.

30 Teſtis an ſit neceſſe, quod cognoſcat contrahentes aut teſtatorem.

31 Inſtrumenta executionem paratam habentia, eam habent quoad intereſſe poſt moram, nõ ſecus quã quoad principale, eſtq; egregia quaeſtio.

32 Legatarius poſt mortem haeredis eiuſm intereſſe conſequitur uia executiua.

33 Inſtrumentum an uitietur ſi in eo omittatur inuocatio diuini nominis, ubi de conſuetudine ponebatur, ardua q.

34 Inſtrumentum teſtamenti, uel aliud an uitietur ſi omittatur ſignum crucis, egregia q.

35 Modica ſanguinis effuſio non facit eccleſiam conciliari.

36 Modicus cultellus non nocet, ubi ſtatutum punit arma portantem.

37 Modicus error remittitur officiali in ſyndicatu.

38 Modica, negligentia non imputatur officiali.

39 Monetam falſam fabricantibus pœna impoſita remittitur minimam fabricanti.

40 Incapaci reſtituere qui uoluit in re parua mitius punitur.

41 Infamis non efficitur condemnatus pro leui iniuria alteri illata.

42 Modice eccleſia dotata pro indotata habetur nec ſaluet dotans acquirit ius patronatus.

43 Dotata modice non comprehenditur ſub ſtatuto de dotata diſponente.

44 Modico reſeruato ab eo qui omnia bona donauit praeſentia et futura non ualet donatio.

45 Modicum uulnus non continetur in ſtatuto de uulnere diſponente.

46 Modica in re dolus non praeſumitur.

47 Modicis in rebus iudex transgreſſor ſtatuti quod iurauit nõ uidetur periurus.

48 Modice qui legem tranſgreditur, non punitur ut tranſgreſſor.

49 Modica teſtium uarietas non nocet.

50 Modicus defectus in rationibus reddẽdis non nocet.

51 Modicis in rebus quis iudex & tabellio eſſe poteſt.

52 Culpa leuiſſima dãnum datum, non obligat in conſcientia.

53 Modica ingratitudine non perditur feudum.

54 Modica donaria a magiſtratu capi poſſunt.

55 Modice clericũ percutiens ab epiſcopo poteſt abſolui.

56 Modicum ob delictum condemnatus facile reſtituitur.

57 Modica ſolẽnitatis omiſſio non nocet.

58 Modicus in rebus uirtus actuum humanorum non conſiſtit.

CASVS quinquageſimus quartus. Te-
ſtamentum ſuis numeris conſumatum
†poſtea infirmari poteſt per interuen- 1
tum filijfamilias qui ſe præteritũ eſſe *Reſoluitur*
dicit, & patris ab hereditate non vult *teſtamentũ*
abſtinere. tale enim teſtamentũ ut no- *filij familias*
ſtrorum non paucis viſum fuit in ſui *præteritione.*
origine, & creatione ualere non deſi-
nit, ſed ſub hac demum ueluti conditione uitiari iube-
tur, † ſi is filius præteritus illud impugnare uoluerit, pe- 2
tieritque ut declaretur fuiſſe nullum aut iniuſtum, ita ſen- *Filiofamilias*
ſit glo.in l.poſthumo nato.C.de contratab. gloſſ.in l. ſci- *præterito te-*
mus in prin.uerb.ipſo iure.C.de inoffi.teſtamen. & tenent *ſtamentum*
quam plures relati per Paul.Caſtr.Areti.Alex.Corne.Iaſ. *eſt nullum,*
nu.23.cum ſeq.Deci.& Curti. Iuniorem in d.l.poſthumo *et antequam*
nato. Ideò interim heres ſcriptus in poſſeſſionem hæredi *filius illud*
tatis mittendus eſt.tex.glo & communiter doct. in l.2.C. *impugnare*
de edi.diui Adri.toll.In contrarium tamen eſt uera & cõis *coeperit.*
opinio nempe q tale teſtm̃ ſit nullum ipſo iure, etiam an-
teqnam filius petat declarari tale teſtm̃ eſſe nullum. ut
tradunt doct.ubi.s.†qui ſimiliter tenent non ſolum iure ci 3
uili, ſed etiam iure prętorio tale teſtm̃ fuiſſe nullum ipſo *Filiofamilias*
iure; quod ultimum non eſt uerum ut oſtendimus.s.§.20. *præterito te-*
nu.137. cum pl.ſeq. Itaq; cum tale teſtm̃ ualeat de iure p̄- *ſtamentum*
torio, q̃diu per filiũ non infirmatur ſm̃ nos ut & plenius *ualet iure*
reſoluimus infra in materia bo. po.contra tab. Et plenius *prætorio.*
lib.5.controuerſiarũ ubi quædam non inutilia addidimus,
& ẽt de iure ciuili ſm̃ multorum opinio. ualeat, quandiu
filius illud non impugnat, & ſm̃ oẽs nullo dempto teneat
ſaltem quo ad hoc, ut interea dum lis pẽdet ſuper filij p̄-
teritione, hæres ſcriptus mittatur in poſſeſſionem here-
ditatis, euenit ut tale teſtm̃ vtcũq; ſolenne & uideatur &
ſit poſtea per filij interuentum infirmetur ut & tradit An-
dr.Tiraq.de reuo.dona.in l.ſi unquam, verb.reuertatur, nu.
20.cũ pl.prę.& ſeq.verũ is filius ſi expreſſim vel tacitè ab-
ſtinuerit ſe ſe patris hæreditate, locũ facit hæredi ſcripto
filio præterito.l.poſthu.§.idem & circa.ff.de iniuſto. rup.
† Tacitè aũt renũciaſſe patris hæreditati ſibiq; præiudiciũ 4
feciſſe vr̃ per lapſum.30. annorum ſm̃ gl. quã ibi ſequunt *Immiſcendi*
Bal.Sali.Alex.Cor.& alij cõiter in l.licet.C. de iure delib. *facultas tri-*
Tempus enim longum (quale eſt decem uel 20. annorum *ginta annis*
ut continuo ſubiiciam) licet quibuſdã ad filiũ excludendũ *perit, nec de-*
ſufficere videat, tñ verius eſt non ſufficere, niſi ſit lõgiſ- *cem ſufficie-*
ſimi tp̄is patiẽtia & taciturnitas ſm̃ eoſdem: quia hic agit *rent.*
de iure filio iam quæſito præſcribendo, cum ei ipſo iure
ẽt ignoranti patris hæreditas q̃ſita eſſet, §.ſui, inſt.de hær.
quali.§.ſui, inſt.de hęr.abint.l.neceſſarijs.l.iam dubitari.ff.
de hære.inſt.l.ſi.ff.de condit.inſtit. †Nec dubium eſt quin 5
licet in alijs iuris ſpeciebus longi tp̄is taciturnitas ſoleat *Titulus in*
nocere ut illico dicam, tñ cũ agitur de iure alterius præ- *vſucap. &*
ſcribendo, & longius tempus, & alia adminicula exigun- *præſc.an exi*
tur, ſm̃ receptiores ſententias. uti accidit in præſcriptio- *gatur.*
ne rei aut iuris alieni per l.nullo.C.de rei uendi.l.diutina.
C.de præſcrip.long.tempo. in quibus ultra poſſeſſionem
diutinam deſideratur tituli interuentus & bona fides poſ-
ſidentis. facit l.unica.C.de vſucap.transf. tenent Innocen
tius Gl.& Imola, col.6.in c.peruenit, de emp.& uendi.per
tex.ibi, Alexan. conſil.1. ponderatis, lib.4. & conſilio.27.
uiſo inſtrumento, eodem lib. Fulgoſius in l.1.colũ. penul.
C.qui admitti, Idem Alex.conſil.179.in cauſa & lite, colũ.
2. lib. 6. Qua de re dixi latius lib. 4. controuerſiarum ubi
in præſcriptionibus titulum requiri negaui ſi adeſſet iu-
ſta cauſa poſſidendi. 6
Contrarium tñ ut †indiſtincte ſufficiat decenniũ ad hoc *Longum tẽ-*
ut oĩa requiſita neceſſaria ad iuſtificandum ius poſſidẽtis *pus non ſuf-*

ſicit, ut ius noſtrum le diuturno præſcr. & uſucap. adſunt alia admini cula ex mẽte cōmunis opinio cōtra Alex. & ſequaces.

præſumanť, etiã ſi agať de iure tertij auferẽdo, tenuit Alex. in l. qui in aliena, in prin. ff. d. acq. hær. ꝑ cap. continebať, de his q̃ fiũt a prælato ſine cõſenſu c. Iaſ. in l. 1. C. qui admitti. col. 5. uerſ. tertio ſingulariter limita. Ant. in c. illud de pſcr. Andr. Tiraq. de præſcr. §. 1. gl. 4. uerſ. ſunt & q boc limitat. id quod nullo colore (ut nobis uidet) defendi pōt, qñ agebatur de pꝛiudicio & iure tertij. eſtq; huiusrei rō naturalis & pſpicua, na ſi tecum cõtractũ feci, & ex eo contractu rẽ tua poſſideo ꝑ longũ tꝑs te ſciente & patiẽte, ſi modo uis tẽ mihi auferre eo forte ptextu ꝙ cõuenerat ut ex illa uẽditione fieret ſcriptura iuxta pri. inſt. de empt. & uẽdi. equiſſimũ eſt talis ſcripturæ interuẽtũ pſumi poſt diutinã ſciam patientiã, tolerantiã, & taciturnitatẽ tuã, cum nõ uerisimile tm̃, ſed & uerisimillimũ ſit, qđ tadiu minime tacuiſſes ſi aliqđ ius hres contradicendi, aut impugnandi argu. d. l.

7 ſi filiusf. C. de pet. hær. & arg. gl. cõiter ap. in d. l. pen. C. com. diui. Itẽ† qa & ſi forte ea ſolẽnitas defuiſſet ſatis ab utraq; parte ꝑ tã diutinã patientiã uidereť remiſſa, ut dd. ſ. & l. ſi qs diutino, in prin. ff. ſi ſeruitus uẽdicet. facit. §. ſi. inſt. de iniur. l. filio quẽ, ff. de libe. & poſt h. melius in §. ſi. inſt. quib. mod. tollit oblig. l. ab empt. ff. de pact. & q̃ late tradũt de tacita remiſſione. Tiraq. de reuo. dona. in l. ſi unquã, pag. 347 & pag. 237. nu. 156. Iaſ. in l. cũ quid, ff. ſi cert. pet. & in l. 1. nu. 6. C. qui admitti. Idem Iaſ. in l. cũ ex filio, in prin. ff. de uulga. idem Andr. Tiraq. in legibus connubiali. glo. 7. nume. 72.

Tacita remiſſio ut fiat.

8 Diuerſum oino eſt, cum rẽ alienam abſte accepi, & decennio poſſedi hic. n. dñs qui forte ignorabat non tam facile ius ſuum remiſiſſe, mihiq; conceſiſſe uideri debet, cũ meum nullum negotium geſſerit, & ideo niſi iuſtã cauſam poſſidendi habea, & ꝓbem (d. l. nullo, d. l. diutina) per quã durũ eſſet dñm à iure ſuo excludi. Præterea facilius toleratur rei cuiuſq; deterioratio, q̃ totalis interitus tuæ. in l. cum quæſt. ubi notat Curneus nu. 6. C. de lega. expreſſius in d. l. ſi quis diutino, ergo qui forte læſus fuit in contractu ſi tacet aliquãdiu par eſt, ut ſibi facilius præiudicet, cum de pꝛiudicio aliquali tantum agatur, non etiã de totali, q̃ ſi de totali præiudicio ageret, prout agiť in pſcriptionibus. Nam & ſi iuſta cauſa poſſidendi requiratur ultra lõgum tꝑs cum agitur de præſcriptione alicuis rei integraliter. tñ cum agitur de præſcribendo aliquali iure illius rei duntaxat, non etiam de tota re, tunc iuxta cauſã poſſidendi non requiritur, ſed tantum ſcientia & diututna dñi tollerantia & taciturnitas, ut d. l. ſi quis diutino. Ad cap. continebatur, de his, quæ fiunt à prælato ſine conſenſu c. reſp. quod non facit ad rem, nam de iure in alienatione rei eccleſiaſticæ, quæ fit à prælato non eſt neceſſarius capituli expreſſius conſenſus, ſed ſufficit tacitus, qui ex ſcientia, & patientia præſumitur, ut ibi, & præterea ibi non agebatur de totali rei amiſſione, ut patet.

Praeſcriptione & uſucapione qua re ius noſtrũ tacite dius tollatur quam ex contractu nobiſcum moto noua ratio.

9 Deniq; † cum poſt longum, aut longiſſimum tꝑs ſolennitatem pſumi ex cõmuni opinione tenuerimus. ſ. in caſu 46. quale eſt cum poſſedi per decenniũ, uel tricennium rẽ, quã antea cuiuſdã eccleſię fuiſſe agnoſcebã, à qua allegabã me emiſſe, eccleſia aũt fatebatur me ab ea emiſſe, ſed negabat interfuiſſe ſolennia, quę in alienatione rerũ eccleſiaſticarum deſiderantur, uel negabat pretium fuiſſe ſolutum, uel habitam eſſe fidem de pretio. Et ſimiliter cum ab priuato emiſſem, & utrumq; id agnoſcereť, ſed negabať me pretiũ ſoluiſſe, aut de pretio fidem fuiſſe habitã, uel ab adulto emerã, ſed negabať interfuiſſe decretũ in rebus ſoli, uel ad fuiſſe curatoris authoritatẽ in rebus mobilibus. aut ꝑ ſñia n aliquis fuit miſſus in poſſeſſionẽ, & poſt lõgũ tꝑs quo poſſidebat negabatur ad illa ſñiam ferendã pceſſiſſe ſolennia, cũ non apparerent acta iudicij, ſed ſola ſñia. Et in huiuſmodi ſpeciebus & ſimilibus ſunt tres caſus cõſiderandi, primus qñ utraq; pars hæc ingenue fatebať, & tunc oẽs fere cõueniũt, ut tutus ſit poſſeſſor, quaſi taciturnitas, & tolerantia illa diuturna faciat pſumi ꝙ oia ſolẽnia ex neceſſaria inter fuerũt, ſicq; licet ea, q̃ ſunt facti non pſumanť niſi probenť. l. ſi emancipati. ubi ꝑ Iaſ. poſt alios. C. de colla. l. in bello. §. factę. ff. de capti. tñ ex illa temporis diuturnitate pſumať cum tolerantia aduerſarij, & licet ſolẽnitas extrinſeca non pſumatur. l. ſciendũ. ff. de uerb. oblig. tñ ex illa taciturnitate diuturna præſumať, ut tradũt cõiter doct. in l. 1. C. qui admitti. cõiter doct. in l. ſi filiusfa. C. de petitio. hęre. cõiter doct. in d. l. ſciendũ. cõiter doct. in d. l. qui in aliena, in prin. & diximus plenè ſupra in caſu. 46.

Tempus longum facit præſumi ea quæ ſunt facti, & etiã ea quæ ſunt ſolennitatis extrinſecæ, ſi erãt neceſſaria ad ualiditatem contractus cum cõmuni.

Alter caſus eſt † qñ non ꝑ confeſſionem partiũ, uel teſtium depoſitionem hac de re conſtabat, ſed per inſtrũm in quo cõtinebať me emiſſe a priuato, ſed de pretij ſolutione, vel ꝙ fides habita eſſet de pretio (iuxta. §. vendiię inſt. de rerũ diui.) nullum uerbũ. Vel dicebať me emiſſe ab eccleſia, ſed de tractatibus de quibus in c. 1. de rebus eccleſiæ nõ alie nullũ uerbũ. Vel continebať me emiſſe ab adulto mulo, ſed de authoritate curatoris nullũ verbũ, vel me emiſſe fundũ, ſed de decreto iudicis nullum uerbum, & in oibus his ſpeciebus. & ſimilibus ſolẽnia & neceſſaria uia interfuiſſe de diuturna poſſeſſione mea & patiẽtia aduerſarii exiſtimo, non ſecus q̃ in caſu præcedenti, ubi iſthæc teſtibus uel partis confeſſione probata fuiſſent, quia probatio inſtrorum & teſtiũ regulariter par eſt. l. in exercendis. C. de fide inſtr. nec refert quid vno an alio modo ꝓbeť. l. ſi. C. de fideic. §. ſi. inſtit. de fideicõ. hære. l. 1. §. ſi. ff. de dote plega. l. certũ. ff. ſi cer. pet. l. 3. C. de inſtit. & ſubſtitu. l. 1. ubi multa, ꝑ Iaſ. & Alex. col. 2. ff. de liber. & poſth. dum aiunt æquipolentia à pari iudicanda, præſertim in probationibus. facit l. Theopõpus. ff. de dote prælegata, facit de teſtib. c. cũ in tua, & quæ plenè diximus. ſ. § 12. nu. 6. Et in ſpecie ꝙ ẽt iſto caſu ſolennia præſumanť tenent Frã. Cur. ſenior conſ. 117. ſuper motiuis, col. 3. plenè Soci. conſ. 153. pulchra & ſubtilis, col. 2. lib. 2. Corne. conſ. 98. vĩ prima facie, col. 1. lib. 1. & conſil. 148. vĩ in hac, col. 5. eod. lib. Soci. conſ. 266. in cauſa lib. 2. Feli. in c. ſicut, fall. 3. de re iud. Lud. Bologni cõſ. 34. col. 4. Decius cõſ. 36. col. pe. Feli. in c. 1. col. 1. de litis conteſt. idẽ Feli. in c. licet Heli, de ſimonia, Dec. cõſ. 42. col. 7. & cõſ. 152. col. 2. & cõſ. 109. viſis, vt ref. et Andr. Tiraq. d. gl. 4. verſ. 39. q alios allegat. Id quod nec nouũ nec mirũ eſt cũ nõ ſit bona cõſequentia, inſtrũm non facit mẽtionẽ de oibus, ergo nõ interfuerũt niſi ea tm̃ q̃ inſtro cõprehenduntť, potuerũt. n. vt patet & lõgè plura interuenire, & interueniſſe pſumunť ex diuturna poſſeſſione vnius & patientiã alterius. Ergo colligiť ex ſuperiorib. ꝙ ſi titulo donationis diu poſſ di rẽ q̃ plus quã ſolidorũ quingẽtorũ erat, pſumeť inſinuatio q̃diu nõ probať cõtrariũ, licet contrariũ tenuerint Cy. & Bal. in l. 1. C. q admitti, & Sali. i d. l. ſi filiusf. Proinde & † pſumet ꝙ interfuerũt cõſanguinei q ex forma ſtatuti interuenire debebãt, licet & ipſi cõtrariũ tenuerint, & in his & ſimilib. ſpẽbus in contrariũ inclinent ẽt Iaſ. in l. ſi certis annis. C. de pact. col. 3. Rom. in d. l. ſciẽdũ. Abb. in c. Alb. de teſtib. Idẽ Pau. in c. ſignificauit. 2. not. de eẽſibus, Pau. Caſt. cõſ. 202. cã cõſiniũ, lib. 1. Ale. i d. l. q in aliena, in pr. & in cõſ. 9. col. pe. lib. 3. & alij quos refert Andr. Tiraq. vbi. ſ. q ſubdit indiſtinctè ut ex diuturnitate tꝑis pſumanť ſuperiora, tenuiſſe Imo. Alex. & Iaſ. i d. l. ſciẽdũ. Ro. in d. l. q in aliena, Fel. i d. c. Alb. Iaſ. i d. l. 1. col. 4. C. q admitti. Ale. cõſ. 79. lib. 1. Bar. col. 2. i rep. l. 1. C. q admitti pter eos quos. ſ. retulimus, qđ ꝓcedit ẽt ſi nõ cõcurrant aliæ extrinſecus cõiecturæ qđ eſt cõtra mẽtẽ & ſñiam eorũ quos retulimus in exẽplo de inſinuatione donationis.

10 *Tempus longum facit ea neceſſaria ad contractus ualiditatem pſumantur, licet in facto conſiſtant, & ſint extrinſeca ſolennitatis, etiam ſi in inſtrumẽto de illis requiſita mẽtio non ſiat, ſed tantum de principali diſpoſitione.*

11 *Inſinuatio donationis poſt longum tempus præſumitur, contra Cynum Bal. & Sali.*

12 *Longum tempus facit præſumi interfuiſſe conſanguineos qui ex forma ſtatuti in contractu deſiderabantur, contra quam plures.*

Declarat † vt hoc ꝓcedat qñ ſumus i caſibus in quib. ea ſolennitas poſſet expreſſim renuntiari, tunc enim & tacitè renuntiari poſſet & renuntiata videretur per patientiam diuturnã, non ſic ſi ẽt expreſſim renũtiari nõ poſſet. quia tunc longe minus tacite poſſet per talem diutinam taciturnitatem, argu. l. cum ex filio. §. 1. ff. de uulgari. ita Antonius. in c. ſicut, de re iud. Ancha. in c. 1. de rebus eccleſię non alienan. lib. 6. Tene indiſtinctè regulam noſtram † ut præſumatur ea ſolennitas, quia hæc non tam fundantur, aut deſcendunt ex tacita partis renuntiatione quam ex ueritatis, & materiæ præexiſtẽtis præſumptione legali, itaq; actus ſuſtinetur non quaſi ea ſolennitas per partis renuntiationem abſceſſerit, ſed quaſi re uera acceſcerit, & hodie ſtet, licet nõ appareat, ut in ſimili in l. duo ſunt Titij. ff. de teſtamen. tute. Præterea non eſt nouum, ut tacitum ſit

13 *Tempus longum facit requiſita ex neq; actus præſumi, etiam ſi ſit talis cui renuntiari non poterat, contra Ant. & Ancharan.*

14 *Ratio notanda.*

fortius

fortius quàm expreſſum, ut not. per glo. cōiter ibi approbata in l. 2. §. ſed quia uetemur. C. de iur. cal. plene per Iaſ. per tex. ibi in l. 1. C. qui admitti. num. 6. na ſumma eſt uis tēporis, ut ibi expreſſius in l. Sancimus. C. de teſtam. iuncta. l. multis codicillis, ff. de mil. teſt. §. Veteranus, & tex. in §. ex eo autem ſolo, inſtitu. quib. mod. teſt. infir. & l. 1. ad h. tt. de his, quæ in teſtam. delentur. Nam licet teſtator expreſſim declaret uelle ſe infirmum eſſe ſuum teſtamentum, ea uoluntas non ſufficit, ut teſtamentum ipſo iure deſinat ualere, quinimo nec ope exceptionis ualere deſinit, ut dd. ll. præſertim in d. §. Veteranus, & tamen tranſcurſus decennij ſimul cum tacita uoluntate teſtatoris, uel expreſſa bene ſufficeret, ut d. l. Sancimus.

15 *Tempus longum ſicut præſumi ſolennitates ad actum neceſſarias, ſi in inſtrumento diceretur non interfuiſſe, ita ſi contrahentes in facto & ſolennitate extrinſeca, non ſi in inſtrumento diceretur non interfuiſſe, eiſq; egere quæſit.*

Tertius caſus principalis eſt, † quando oſtenderetur ſcriptura, in qua diceretur expreſſim, quòd ea ſolennitas, de qua agitur non interfuit ueluti, ſi dicebat factam fuiſſe uēditionem, pretium tamen non fuiſſe ſolutum, uel decretū iudicis non interfuiſſe, uel tractatus, qui exiguntur in re eccleſiaſtica alienanda, uel defuiſſe inſinuationem in donatione magna, uel non interfuiſſe conſanguineos, qui ex forma ſtatuti deſiderabantur, & pleriq; putant, tunc etiā poſt longum tempus non præſumi eam ſolēnitatem, quia rei euidentia uincit, & ſuperat omnem probationem, quæ cum hic ſit, & c. ita Paul. Caſtr. conſi. 81. in cauſa, quæ uertitur, col. 3. lib. 2. Alex. conſi. 1. ponderatis, col. pe. lib. 4. Iaſ. in l. 1. col. 5. uerſi. 5. limita, C. qui admitt. Decius conſi. 103 an approbatione, col. 1. Idem conſi. 36. col. 3. Bertran. conſ. 154. alienatio, col. 3. lib. 2. et refert & ſequitur And. Tiraq. in d. glo. 4. limita. 39. uerſi. poſtremo hoc intelligas.

16 *Intell. l. ex initio. C. de falſis.*

† quia ſententia nulla, ut ex ſui met forma apparebat, uires non acquirit eundo, hoc eſt extractu temporis, ut cunq; longo, arg. l. ex initio. C. de falſis ſm Bald. in l. data, col. pe. uerſ. quid ſi bannitus. C. qui accuſ. non poſſ. ſed primum arg. nullum eſt, quia quod notorium ſuperet omne genus probationis nullus unquam ſanus abnegauit. at id eſt, de quo diſputatur an hic ſit notorium, quia licet uerum ſit, ꝙ ſcriptura dicebat, ſ. ꝙ tempore quo actus fiebat, & ſcriptura cōficiebatur non interfuiſſet ea ſolennitas, potuit poſtea interuenire, & ita præſumitur ex illa tēporis diuturnitate. Nec ſequens arg. de ſententia nulla próxime relatū quicq̃ obeſt, quia ſententia, quæ ex ſui forma nulla eſt & fuit tēpore quo lata fuit, non potuit poſtea ex nouo accidenti uires ſumere. l. iudex poſtea q̃. ff. de re iudi. at cōtractus potuit ex nouo accidēti ſuppleri.

17 *Intell. l. filiusfam. C. de pet. hæred. & l. qui in aliena. §. 1. ff. de acquir. hæred.*

† Et in l. filiusf. C. de pet. hæred. & l. qui in aliena. §. ſed ſi non adierit, ff. de acqui. hær. ſatis ſaltem ex legis præſumptione apparebat iuſſus patris ad adeundam illam hæreditatem, quia cū talis iuſſus ſit quid facti, & facta non præſumantur niſi probentur l. in bello. §. factæ. ff. de cap. l. ſi emancipati. C. de col. ubi not. Iaſ. par eſt ut ex legis præſumptione, quæ liquidiſſima probatio eſt. (. l. licet Imperator, ubi not. communiter Doct. ff. de leg. 1.) ꝓbatū uideretur, factum in initio poſſeſſionis minime inter fuiſſe, ſed per curſum longi temporis, cum illa ſciētia, & patientia præſumitur denuo acceſſiſſe, quaſi prior legis præſumptio per longi temporis ſpatium conſenuerit, uel ſenio cōfecta occiderit, eiusq; loco ſucceſſerit noua eaq; cōtraria præſumptio, ut dixi.

18 *Malæ fidei præſumptio quæ eſt contra eum qui contra ius poſſidet ceſſat poſt 30. annos, ardua quæſtio.*

† Simillimū eſt, ꝙ qui cœpit poſſidere contra ius, licet præſumatur poſſeſſor malæ fidei, tamen poſt longiſſimi temporis poſſeſſionē quaſi purgatur illa ſiniſtra præſumptio, & lex ueluti incipit pœnitere, & recedere ab illa ꝓſumptione, & ſiniſtra ſuſpectione, & denuo arbitrari illū eſſe bonæ fidei, quaſi nō poſſit non uideri bonam fidē habere ille, qui longiſſimo tēpore etiā contra ius cōe poſſedit, ſciente tacente, & nō cōtradicēte illo de cuius præiuditio agebat, arg. ca. 5. de his quæ fiunt à præl. ſine conſenſu. cap. Nā & ſi furtū comitatur cum quis contrectat rem alienam, quia præſumitur feciſſe inuito domino, tamen ſi is putabat uerioſimiliter dominum permiſſurum, furtum non facit §. 1. cum ibi not. per gl. & doct. inſtit. de oblig. quæ ex delicto naſcuntur, itaq; nō bene ſequitur aliquis contra ius commune poſſidet alienum, ergo habet malam fidē, potuit. n. & forte ſatis uerioſimiliter. exiſtimare dominum permiſſurum, quandoquidem longiſſimo tempore id tolerauit. Et in ſpecie ꝙ poſt longiſſimū tempus ille intelligatur fuiſſe bonæfidei, tenent Bar. in l. fin. ad fin. C. unde ui & ibi communiter doct. ut refert latiſſime, & ſequitur And. Tiraq. de præſcr. §. 1. gl. 4. uerſ. 18. huc ſpectat, & alij quamplures quos nos longe antequam in eius ſcripta incidiſſemus congeſſimus lib. 4. controuerſiarū uſu frequentium, Sic ergo & in ſpecie noſtra, lex poſt longū tēpus iuſte, & ueroſimiliter incipit præſumere, ꝙ ea ſolennitas extrinſeca, quam in initio actus non interfuiſſe conſtabat, (per ipſius ſcripturæ uel teſtium atteſtationem, uel per legis præſumptionem) poſtea denuo acceſſerit. Simillimum eſt

19 *Beneficiorū titulos ut de ineis oſtendāt poteſt epiſcopus cogere.*

† ꝙ licet epiſcopus poſſit (prout quotidie fit) cōpellere clericos ſuæ diœceſis beneficiatos, tam curatos, q̃ ſimplices ad oſtendendum titulos ſuorum ordinū, & ſuorū beneficiorum, ut eſt uera & communis opinio doct. in l. cogi. C. de petit. hæred. & in l. filiustam. eod. titu. & in l. qui in aliena, uerſi. ſed ſi non adierit. ff. de acq. hæred. Ioan. Andr. Ancharan. & alij in c. 1. de reg. iur. lib. 6. Panorm. & Felin 4. col. in c licet Heli, de ſimonia,

20 *Beneficij titulus poſt lōgum tēpus præſumitur ſi clericus ſciente epiſcopo poſſedit, egregiaque quæ eſt, nec tūc poſſit ut titulus oſtendatur.*

† tamen ſi quis ſciente, & patiente epiſcopo ut clericum ſe geſſerit, uel beneficium poſſederit, non poterit amplius cogi ad iſthæc demonſtrāda, quia in ex poſſeſſione, uel quaſi poſſeſſione legitimè fuiſſe & eſſe præſumitur: hæc eſt uera & communis opinio, quam tenent Hoſt. Innocentius, Ioan. Andr. Imola, Panorm. Cardinalis, Felinus, & alij communiter in c. illud, de præſumpt. & plerique in d. c. licet Heli, & in d. ca. 1. de reg. iuris lib. 6. & in d. l. qui in aliena, & in d. l. ſi filiusfam. Card. Andr. Siculus, & alij in ca. requiſiſti de teſtam. Rota deciſio. 4. not. ꝙ vbi contra aliquē excipitur in antiquis, ſub tit. de proba. in ſimili per Afflictum deciſ. Neapo. 368. in cauſa nobilium. Caſſane. d. conſ. 11. dubio. 2. Ioannes de Amicis conſ. 122. cora magnifico dño, Feli. in c. ſicut, col. 18. de re iudi. in fall. 3. Idē Felinus cōſ. 11. col. 6. incipit excellens doctor, Barth. Soci. conſ. 170. col. pe. lib. 2. Io. Imol. in c. ex frequentibus, de inſti. Alex. conſ. 18. ponderatis, col. 3. lib. 6. Nicolaus Milis in ſuo repertorio uerb. eps, Hoſtienſis, Panor. col. pe. Imo. col. 7. Ioannes de Anania & Felinus col. 4. in d. c. licet. qui non ſolū ſi poſſeſſorio, ſed ēt ſi petitorio agatur ſignificant id procedere, & hac in re ſufficere iuramentū aiunt Ioānes And. & Dñicus in c. ſi iudex laicus, de ſent. excō. lib. 6. Bal. Ang. Imola, Romanus & Aret. in d. l. qui in aliena Philippus Dec. in l. 1. col. 4. C. q admitti, Idē Dec. in c. cū cām, col. ii. de prob. Ro. & Barb. col. 15. cū pl. ſeq. in d. l. ſciēdū. ff. de uerb. oblig. Dec. cōſ. 36. exēplū, col. 3. & cō. 218. viſo in ꝓ io, & alij non pauci quos referūt & ſequi vñr Andr. Tiraq. & Fernand. Loazes archi. tarrag. vbi. s̄. ille in §. 1. gl. 4. verſ. 6. eiuſdem farine, hic in prima dub. nu. 34.

Contrariam partē vt ex tpis diuturnitate non præſumatur titulus in beneficijs eccleſiaſticis, tenet Bal. in c. ex parte, in prin. de teſtibus, ſentiunt Innoc. & Bal. col. fi. in c. illud. s̄. alleg. adeò ut quocunq; tpe petatur ſemper ad epi præceptum clericus teneatur oſtendere titulū ſui beneficij ſm Bal. in c. contingit de dolo & cōtumacia, ſentit idē Bal. in l. non mutat, C. de lib. cauſ. & in l. malè agitur. C. de præſ. 30. annorum & tenent Socinus conſil. 59. viſo elegantiſſimo, colum. 2. lib. primo. Iaſ. in l. ſi certis annis, columm. tertia. C. de pact. Bal. in ſua margarita in verbo matrimonium, & in cōſilio quodam prout refert And. Tiraq. ubi ſupra qui huiuſmodi uerba addit utra autem in ea re ſententia uerior ſit aliorum ſto iudicio. nam quod ad me ſpectat non auſim in re tam dubia de tantis uiris iudicare, qua de re per Hierony. Gratum cōſi. 153. hoc thema, col. 3. lib. 2. Henricus de Bottis de ſinodo in tertia par. artic. 1. illatione. 8. Alexan. conſi. 139. opportune, col. 1. lib. 1.

Potiſſimum autem fundamentum Bal. in d. margarita, & aliorum, qui hanc poſteriorem partem tuentur eſt, quia

21 *Intell. c. beneficium de reg. iur. li. 6.*

† beneficium eccleſiaſticum cum non poſſit ſine canonica inſtitutione obtineri c. beneficium eccleſiaſticum, de reg. iuris lib. 6. cum uulgat. non quoque poteſt præſcribi. d. cap. ex parte, cum ſimi. id quod (ut nobis uidetur) parum, aut nihil urget. nam fateor, quòd ſi poſt id longum, & etiam

longiſſimum tempus clericus ille, qui erat in poſſeſſione pacifica ſui beneficij requiſitus ab epiſcopo, ut titulũ oſtẽderet, fateretur ſe nunquam legitimum titolum habuiſſe, tunc ab eo beneficio eſſet deijciendus, nec iuuaretur ex

22 eo, quòd ſe illud beneficium falſo crediduſſet præſcripſiſſe, quanuis in rebus præſcriptibilibus cõtrariũ eſſet, †Nã &ſi poſt completam à me rei quondam tuæ præſcriptionem, ſubueniret mihi ſcientia, & notitia hæc, quòd talis res ad te pertinebat tempore quo ego eam cœpi poſſidere tuaq́; erat, adhuc poſtquam per interuentum legitime præſcriptionis mea facta eſt, non tenebor eam tibi reſtituere, neque in foro contentioſo tam canonico, quam ciuili, ut notum eſt, neque etiam in foro conſcientiæ, ut eſt communis & uera opinio Docto. in cap. fin. de præſcrip. ut reſoluimus ſupra. §. 21. nume. 117. Cęterum in ſpecie noſtra ponimus hunc beneficij poſſeſſorem non fateri quod eſſet alienum, ſed potius ſuum eſſe affirmare, ſeque habere, & ſemper habuiſſe legitimum titulum, ſed quia iuris præſumptiones dicuntur eſſe legitimę probationes & etiã euidentes. l. licet Imperator. ff. de leg. 1. ubi notant communiter Doct. præſertim Alexand. & Iaſ. & inſpecta iuris præſumptione ex diuturna poſſeſſione, præſumitur poſſeſſor habere & ſemper habuiſſe legitimum titulum, & cauſam poſſidendi, ideo ſi ab eo legitimus titulus allegetur, probata diutina poſſeſſione, legitime quidem probatus uideretur, non ſecus, quam ſi per legitima inſtrumenta, aut per teſtes idoneos id oſtendiſſet.

Præſcriptione completa ſcientia rei alienæ ſuperueniens non nocet.

23 Nam † & inſtrumenta falſi, & teſtes poſſent eſſe mẽdaces, ſicque nullum genus probationis eſt, quod nos reddat certos indubitanter ea de re, de qua agitur, ſed tantum uerοſimiliter, ut tradunt Bar. & communiter Doct. ut & alibi documus in. l. admonendi, ff. de iureiuran. Doc. per tex. ibi in c. afferte, de præſumpti. ſicque poſt lõgam quietamq́; ac non uitioſam beneficiati poſſeſſionem præſumimus, ac uerοſimiliter credimus, ac probatum habemus, ad eũ pertinere illud beneficium, non ſecus quàm ſi id probaſſet teſtibus, aut inſtrumentis: quia in beneficialibus eſt eadem ratio. uel par, ſicut in rebus alijs, ut documus, ergo, &c. l. illud. ff. ad legem Aquil. Proq́; hac parte urget. d. l. filiusfa. & d. l. qui in aliena, & d. c. illud. l. ſi poſt mortem, cum gloſ. ff. de adop. l. 1. C. de patria poteſta. l. Procula. ff. de proba. l. cum de in rẽ uerſo. ff. de uſuris. l. ſi certis annis. C. de pact. cum ibi not. l. qui in prouincia. §. 1. ff. de ritu nupti. l. 2. C. de incolis lib. 10. c. contingit, de tranſact. ca. licet de coniugio ſeruorum. c. neq; uiduas. 27. q. 1. gl. communiter approbata in. l. penul. C. com. diui. cum reliquis. 4. ſimilibus ab Andr. Tiraq. ubi. ſ. congeſtis.

Probationũ nullũ genus concludit neceſſario, ſed tantum uerοſimiliter.

24 †Neq; ad rem pertinet quòd ius beneficij quęrere non poſſimus ſine canonica inſtitutione. d. c. beneficium, nã ei ſimiliter ius alterius cuiuſcunq; rei quęrere non poſſumus, niſi ex legitima iuris conceſſione. l. fina. C. de reb. ali cum ſimi. l. ex hoc iure. ff. de iuſt. & iure. Quinimo iuſtus titulus in eccleſiaſticis facilius præſumendus eſſet propter dignitatem & religionem perſonarum, &c. Quæ omnia intelligas ſaltem data ſcientia, & tolerantia epiſcopi, qui ſibi per hoc magis præiudicaret. Sicut & filius a patre præteritus, de quo egimus præiudicat ſibi tacendo, & tempus labi ſinẽdo & ui. aliquid per Marcum Mãtua. locorũ cõmunium lib. 1. c. 5. & c. 19.

Beneficia à reliquis rebus non differunt in iuſtitia acquiſitionis

25 Caſus quinquageſimus quintus. Teſtamentum †undiq; ſolenne ex poſt facto poteſt infirmari, ſi unus ex teſtibus teſtamentarijs tempore quo aperitur teſtamentum ei cõtradicat, ut ex communi opinione reſoluit Corneus conſil. 232. numero. 1. lib. 1. per l. 1. § fi. ff. quemad. teſtam. aperi. qua de re plene per Alexand. Corneum & Iaſ. in l. 1. C. de teſtamen. poſt reliquos ibi. † uerum ſi heres legitimus ta-

Reſoluitur teſtamentum ſi unus ex teſtibus quo tempore aperitur ei contradicat.

26 cuit heredemq́ue ſcriptum in poſſeſſione hereditatis eſſe per integrum decennium paſſus fuit, quaſi fidem teſtamenti agnouiſſe uidetur, integrumq́; manebit ac inuiolabile illud teſtamentum, ita Andrę. Tiraq. de præſcrip. §. 1. gloſſ. 4. uerſ. 38. poſt Fulgoſium quem refert in conſi. 79. quidam nomine, argumento l. ſi filiusfami. C. de peti. hære. l. qui in alter a. §. ſed ſi non adierit, ff. de acquiren. hæredi. id quod ſi uerũ eſt, ſatis pulchrũ eſt, & ultra ipſos melius uidetur facere l. fin. C. de fideicommiſ. & §. fin. inſti de fideicommiſ. hære. ubi qui ſemel iudicium defuncti agnouit, nõ poteſt ei non acquieſcere, utcunque minus ſolenne foret. Nam & ſimiliter talis agnitio & tacitus conſenſus filio noceret quo minus querelam moueret. l. antepe. pe. & fin. ff. de inoffi. teſta facit glo. communiter approbata in l. ſi quando §. & generaliter. C. de inoffic. teſtamento dum uult filium qui ſui mei pręteritioni uel exhęredationi ſemel conſenſit, non poſſe poſtea reſilire, aut teſtamentum impugnare, de qua alibi. facit. c. 2. de his quæ fiunt à præla. ſine conſenſu cap. facit etiam c. neque uiduas. 27. quæſtione prima. ubi pręſumitur uotum continentię egiſſe illa quę diu in monaſterio ætatem peregit, ſicq́; ad nuptias tranſuolare non

Longo tempore legitimus tacens tum hæredem ſcriptũ bona poſſidere non ignorauerit, an ſibi perpetuo præiudicauerit, ingẽs quæſitio.

27 poterit †Facit gloſſa communiter approbata in l. pen. C. com. diui. quę uult quòd ſi fratres pro diuiſo paternam hæreditatem diũ poſſederunt, per hoc pręſumuntur hæreditatem diuiſiſſe, ſequuntur Petrus Bellaper. Odofredus, Butrig. Azoq́; in ſumma illius titu. & Bald. Alberi. Ange. Sal. Paul. Caſt & alii in d. l. pen. Bart. in l. cum de in rem uerſo colum. 3. ff. de uſuris, & ibi Plorianus col. fina. Fran. Areti. in d. l. qui in aliena. §. 1. ff. de acquiren. hęre. Barto. in ſua diſputatione incip. quędam mulier habens amplum patrimonium. in fi. & in l. ult. & ibi etiam Ang. ff. de uſucapio. Bal. in d. l. ſi certis. col. 4. uer. tertio probatur, & ibi ẽt Angel. Paul. de Caſt. Ale. & Iaſ. col. 3. uer. ſexto facit, ubi illam dicit ſingularem. C. de pact. Bal. in d. l. licet. C. de iure. deliber. & in l. 1. col. 3. uer. pone, duo fratres. C. de fideic. & in l. 1. in. 7. cap. C. qui admitti ad bonorum poſſeſſio, & conſ. 245. caſus talis. ſt. quidã dictus Leo. lib. 1. Philippus Decius conſi. 79. in ſingul Stepha. Bertran. con. 344. et ſi non probaretur. in prin. lib. 1. ut refert Tiraq de pręſcri. §. 1 gl. 4. uerſi. 14.

Longo tempore cohæredes pro diuiſo hæreditatem poſſedeerunt præſumuntur eã diuiſiſſe cõmunem.

28 Facit etiam, †nam ſi ſciente, & conſentiente domino feudum alienatur, dñs conſentire uidetur, ſicq́; feudũ auocare aut poſtea contradicere non poterit, ſaltem ſi tranſiuit poſt talem alienationem decennium, ut ex cõi opi. Hiero. Gratus conſi. 117. prima facie, col. 2. lib. 1. ſenſit gl. in c. 1. verb. pmiſſum, de probi. feudi alien. p Loth. Iaſ. in l. quæ dotis, in 15. caſu. ff. ſol. matr. Antonius Capyci. deciſ. Neap. 156. in cauſa olim mota. colu. 15. & Archiep. Tarraconenſ. conſ. pro Marchi. Veleſcenſium dubit. 1. nu. 23. Alex. conſ. 79. lib. 1. col. 4. Iaſ. conſ. 76. circa primum dubiũ, col. 2. lib. 2. idem Iaſ in l. 1. col. 5. C qui admitti, idẽ in l. 2. C. de iure emphyt. col. 5. Alex. conſi. 113. uiſo & diligenter, lib. 4. col. pe. Marianus Soci. iunior conſi. 22. pulchra eſt pñs, col. 3. Gratus conſ. 121. & ſi iuribus, lib. 2. Vnde ſi qs rem ſciente & conſentiente capitulo emerit eaq́; poſſederit longo tẽpore pręſumũtur præceſſiſſe oẽs tractatus neceſſarij oĩaq́; ſolennia ita Marianus Soci Iunior conſi. 56. col. pen. lib. 1. Caſaneus conſi. 11. le cas. 2. dubio. Sic ergo & in ſpecie noſtra, hæres legitimus qui tacuit per integrum decenniũ par eſt ut ſibi fecerit præiudiciũ, ſed cogito iterũ, ſed tã in quæſtione de hærede legitimo q̃ in illa de dño feudi tacẽte contrariũ tenerem, cum ipſi nullũ cõtractum fecerint, ſicq́; ingreſſus litis illis occluſus non eſt, licet ſit præſumptio in fauorem poſſidentium ob longum tempus, ſed hic non agit de pſumenda ſolennitate, ſed de præſcribẽdo iure, quę differunt inter ſe, nõ ſecus quàm ſubſtantia differt à probatione, ergo dic ut in ſimili ſupra in caſu. 54. uerſi. 1. cum ſeq.

Longo tempore dominus qui feudum alienatum ſciuit diſſimulauit an ſibi nocuerit. int. quæſtio.

29 Deniq; † quod. ſ. diximus teſtũ uitiari ſi unus ex teſtibus in eo adhibitis neget uera eſſe quę in teſtamento cõtinebantur, ſm Corn. cõſ. 232. nu. 1. lib. 1. & cõſ. 319. nu. 20. eod. lib. Id generale eſſe vr in omni inſtro publico cuius autoritas uacillat, ſi unus ex duobus teſtibus in eo adhibitis neget uera eſſe quæ in eo narrabantur, ita Ioan. Fab. in §. item uerborũ. col. 8. inſt. de inutil. ſtipu. Bal. io c. 1. de controuerſia. inueſti Azo. i ſumma. C. de fide inſtr. col. pe. Soc conſil. 2. nume. 9. lib. 2. & conſilio. 93. columna prima. lib. 1. Barba. & Decius. columna penultima. in cap. tertio loco. de prob.

Inſtrumentum uacillat ſi unus ex teſtibus in eo adhibitis contradicat, eſtq; ardua quæſt.

prob. Anthara. onſilio. 77. quos refert, & ſequitur Nicolaus Boe. deciſ. 118. & præſuppono aliam quæſtionem. nume. 12. & nume. 27. & in hanc partem ultra eum inclinat Corneus. in conſil. ſupra allegatis. qui alios allegat.

Contrariam partem ut tale inſtrumentum poſthabita unius teſtis contradictione plenam fidem faciat, tenent Ioan. de Plat. in d. §. item uerborum, & dd. in l. in exercendis. C. de fid. inſtrum. & in c. cum Ioannes eremita de fide inſtrum. ubi Felinus, in 3. ampliatione, Alex. conſi. 93. colum. penultim. lib. 5. Imol. in d. c. cum Ioannes, Fulgoſ. conſi. 79. colum. 2. Cumanus conſ. 135. colum. penultim. & ita olim eſſe ſolebat communis opinio ſecundum Boerium, ubi ſupra, nume. 12. qui firmat ſe illam plures ſequutum fuiſſe, licet nunc contrariam partem teneat, quæ ut nobis uidetur uerior eſt, quia in quolibet inſtrumento duo teſtes ad minus ſunt neceſſarij. l. ubi numerus. ff. de teſtibus, & ſæpe plures requiruntur, l. fin. cum ibi nota. per dd. C. ſi certum pet. nec dubium eſt quin teſtium interuentus non fruſtra, & ocioſe in inſtrumento exigatur contra legem, non cogendũ, §. Sabinus. ff. de procurato. l. hæc ſtipulatio. §. diuus. ff. de hæred. inſtit. l. uerba hæc. ff. de condi. milit. quinimo requiritur ad comprobationem, & fidem ipſius inſtrumenti, ut hic ſi unus ex eis inſtrumẽto contradicat & aduerſetur, inſtrumentũ non faciat fidẽ non magis quàm ſi ille teſtis inſtrumento adhibitus non eſſet, imo longe minus, quia ſi adhibitus non eſſet, eſſet unus teſtis pro inſtrumento, ſine contradictione alterius, at in noſtro caſu per contradictionẽ alterius teſtis fides illius qui remanet debilitatur, nec dubium eſt, quin tales teſtes in inſtrumento adhibiti ad eius fidem & comprobationem deſiderentur, ut in l. fina. C. de fideicommiſ. & in §. ſi. inſti. de fideicomiſ. hæred. unde tenendum eſt tale inſtrumentum uacilare, quod nota ad declarationem, l. quartæ, & l. 5. titu. de las excep. lib. tertio ordi. facit l. optimam, C. de contra. & comi. ſtipu. l. fina. §. quòd ſi ignarus. C. de iure delib.

30 *Teſtis an ſit neceſſe, quod cognoſcat contrahentes aut teſtatorem.*

† quòd ſi teſtis ille non negaret contenta in inſtrumento, ſed ſolum negaret ſe ſcire, aut cognoſcere ſe teſtatorem, uel contrahentem, & re uera nec ipſe teſtator aut contrahens talem teſtẽ notum habebat, nec teſtis ipſum, adhuc inſpecto iure communi inſtrumentum ualere non defineret, ſecundum Bal. in rubr. de fide inſtru. colum. ſecunda. poſt Nicol. de Matta. quem ipſe refert, & ſequitur Boerius. d. deciſione. 118. num. 4. facit tex. inſignis in lege fina. §. quòd ſi ignarus, ibi teſtibus, uidelicet qui hæredem cognoſcat. C. de iure delib. facit inquam in contrarium, & forte ille text. præbuit occaſionem regiæ pragmaticę Hiſpanorum, quæ iuſſit oportere ut teſtes contractui adhibiti ſi fiat ſcriptura cognoſcant contrahentes, quæ lex. ad teſtament. ubi numeroſior teſtium conuentus exigitur uix eſt ut (iudice me) trahi paſſit.

31 *Inſtrumenta executionem paratam habentia, eam habent, quoad intereſſe poſt moram, nõ ſecus, quam quoad principale. eſtq; egregia quæſtio.*

Denique † cum hodie iure regio per legem quartam, & legẽ quintã, titul. de las excepc. libro tertio ordin. omnia inſtrumenta ſiue teſtamentorum, ſiue contractuũ habeant executionem paratam, intelligendum eſt, quòd etiam quoad intereſſe poſt morã, & non ſolum quo ad principale exequi poterant, ita Romanus in l. certi condictio, in princip. ff. ſi cert. pet. eſtque communis opinio ſecundum Purpuratum, ibi, numero quadrageſimoquinto.

Contrariam tamen partem conatur defendere Iaſ. ib. qui putat hanc eſſe receptiorem, quàm contrariam, ſed pro priore opinione quæ uerior eſt, facit èlegans text. in lege, ſi quis hæres inſtitutus. ff. de acquirend. hæred. ibi ſunt appendítiæ præcedentis inſtitutionis, & lege tertia. §. fina. ff. de liber. & poſthum. Vnde legatarius poſt moram hæredis per uiam etiam executiuam conſequi poterit intereſſe non ſecus, quam principale relictum, quòd nota ad legem ſecundam, & l. ũn. C. de edict. diui Adri. tollend.

32 *Legatarius poſt moram hæredis etiam intereſſe conſequitur uia executiua.*

33 *Inſtrumentum an uitietur ſi in eo omittatur inuocatio diuini nominis, ubi de conſuetudine ponebatur, ardua q.*

Caſus quinquageſimus ſextus. Teſtam. in ſcriptis, (quod iure regio citra tabellionis interuentum fieri non poteſt. l. Taurina. 3.) ſi fiat citra inuocationem diuini nominis, aut numinis, an cum poſtea aperitur, & id detegitur ex hoc ſolo infirmetur dubium eſt. mouet quæſtionem quòd ubi eſt conſuetudo, ut talis inuocatio apponatur ob eius defectum uitiatur inſtrumentum publicum, ſecundum communem opinionem, quam plene reſoluit, & receptã appellat Ioannes Crotus in rubr. ff. de noui op. nunci. numer. 53. quam ipſe ſeruandam iudicat, ubi eſſet conſuetudo quòd talis inuocatio fieret, & ſcriberetur in inſtrumentis, non ſic ubi non eſſet, uel ſi dubitaretur an eſſet, uel non.

Contrariam tamen partem, ut generaliter nullum inſtrumentum uicietur, propterea quòd talis inuocatio omiſſa fuerit, tenent Carolus Ruinus nume. 3. in d. rubr. ff. de noui oper. nun. & Ioan. Crotus num. 15. & Hormanotius ibi in rep. num. 11. & Ripa in c. cum eccleſia, nume. 2. de cauſa poſſeſ. & proprie. Alciatus lib. 6. parerg. c. 6. Couarru. practicarum quæſt. c. 20. nume. 1. cum ſeq. quod Crotus ubi ſupra intelligit niſi eſſet conſuetudo in contrarium, ſed magis eſt, ut generaliter etiam ſi ſit conſuetudo, ut talis inuocatio fiat in inſtrumentis, adhuc eius omiſſio non uiciet, aut noceat, quia etiam legis ſcriptæ omiſſio in minimis, aut in ijs, quæ minimi momenti ſunt non curatur nec nocet, ut plene dicam in caſu ſeq.

34 *Inſtrumentum teſtamenti, uel aliud an uitietur ſi omittatur ſignum crucis, egregia q.*

Caſus quinquageſimus ſeptimus. † Teſtamentum in ſcriptis (in terminis. l. 3. Tauri. quæ exigit tabellionem) & ſi ab initio ualuerit, uel ualere in ſui forma uideatur, tamen ſi poſtea detegatur, tempore quo aperitur, quòd in eo defuerat ſignum crucis, uidetur quòd euaneſcat. Nam & generaliter inſtrumentum uitiatur ſi in eo omittatur ſignum crucis, ſecundum Albericum in l. fina. §. cum igitur. C. de iure delibe. num. 14. & ibi Salicetum, & Fulgoſium, Angelus in l. 1. §. hæc Stipulatio, nume. 22 ff. ſi cui plus quàm per legem Falcid. ubi ait hanc eſſe communem obſeruantiam, tenet Gregorius Lupus in l. 5 titu. 6. par. 6. uerb. La ſeñal de la cruz.

Contrariam tamen partem tenet & firmat communiter teneri Bar. in d. §. cum igitur. ubi Alexan. nume. 10. & Iaſ. nume. 4. dicit eſſe communem opinionẽ Bar. in l. 2. §. ſi prius, nume. 5. ff. de uulgari, ubi Iaſ. nu. 13. dicit eſſe communem opinionem. Ripa in ca. cum eccleſia, de cauſ. poſſ & propri. Couarru. in practicis quæſt. c. 20. nume. 5. ubi hanc dicit communem ſententiam, Alexan. in rubr. ff. de ope. no. nuncia. num. 8. & ibi Niconi. nume. 112. Nam de minimis non eſt curandum, ſiue ea per conſuetudinem, ſiue per legem admiſſa ſint, & magis imitari debemus leges nouas, quæ iſthæc leuia non curant, quam iuris ueris exactam, & ſcrupuloſam obſeruationem. l. præpoſteri. C. de teſtam. §. ante hæredis inſt. de lega. §. 1. inſt. de uerbor. oblig. Nam & ſimiliter ob modicam ſanguinis effuſionem eccleſia non reconciliatur. Gloſſ. communiter ibi approbata in cap. cum illorum. uerbo. effuſionem. de ſenten. excommunica. Abba. in cap. propoſuiſti, 2. nota. de conſecra. eccle. Domi. in cap. unico eodem titulo in ſexto. Ioann. Andræ. ad Speculatorem. de accuſa. in rub. Roma in l. ſi uerò. §. de de uiro. 3. falen. ff. ſolut. matrimon.

35 *Modica ſanguinis effuſio non facit ecclesiam conciliari.*

36 *Modicus cultellus non nocet, ubi ſtatutum punit arma portantem.*

† Et ſtatuto arma portantem puniente, non comprehenditur ille, qui paruum cultellum geſtabat, glo. in rub. C. de fabric. lib. 11. glo. in auth. de arma. § penul. uerbo. minores. Afflictus in conſt. Neapoli. lib. 1. ti. 9. de illicita portatione armorum. col. 2. tradunt. dd. in l. armorum. ff. de uerb.

37 uerb.ſign.† & officialis pro modico errore in ſyndi-

Modicus error re-mittitur officiali in ſyndicatu.

catu non punitur.Bal.in l. quinimo.ff.de cond. & de-
monſt.Afflictus ubi ſupra.rubr.70.colum penult. fa-
cit.l.1.§.abigei.ff.de abigeis . & in l. ſacrilegij, uer-
bo.cæteru 1 .ff.ad legem Iul.peculatus . † Et pro par
38 ua negligentia non punitur officialis. Abb.in cap.ea

Modica, negligentia non impu-tatur officiali.

quæ,col.1.de ſtatu monacho.l.iudices,ubi Bart.C.de
bonis uacan.lib.10. Hoc amplius† pœna falſam mone
tam fabricantibus quę per ſtatutum impoſita fuit
non punitur , qui minimam fabricauit. Alexã. conſ.
104.quód ſtatutum,lib.1.Catelia.Cota.in memora-
39 libus uerbo domus† Et qui ſidem de incapace reſti-

Monetam falſam fabricantibus pœna im poſita remittitur minimam fabricanti.

tuendo accomodauit in re parua mitius punitur , l.
ex facto.§.Iulinaus.ubi notant Alexan.& Iaſo. ff.de
vulgari,l hæres qui tacitam.ff.de his quibus , ut indi
gnis,per Iaſo.in auth.qui rem , colum.penult. C.de
40 ſacro ſanct.eccleſ.† & condemnatus pro leui iniuria

Incapaci reſtituere qui uoluit in re parua mitius punitur.

alteri illata,non efficitur infamis , licet regulariter
contra glo.nota.in c.cum te a B.de re iudica.Ange-
lus de malifi. uerbo uerba contumelioſa , colum. 6.
41 Roma.conſ.191.inſtaui circa primum.Alex. in addi.

Infamis non efficitur condemnatus pro leui iniuria alteri illata.

ad Bartolum,in l.infamé.ff de infamibus , & eſt com
munis opinio ſecundum Angelum , tenet Specula.
de in integrum reſtitu.§.uidendum , in fi. Bald.Paul.
Salic.& Areti.in l.decurio.C.ex quib.cauſ.infamia ir
rogatur. Bal.in cap.1.§. iniuria, coll.1. de pace iura.
firman.in feudis.Idem in c.clerici.in princip.col.3.&
ibi Andr.Siculus,colum.12. de iudic . qua de re per
Hoſtien.Innocen.Ioan.Andr.Bal.Anto.Abb.& Feli.
in d.c.cum te,Decius in c.de appellationibus, col.1.
de appella.tex.in c.de multa. ibi nullus bacteuus aut
rarus de præben.& in l.illud §.minus.ff.de uerbo.ſi-
gnifi.gloſſ.in c.quicumq;.el 2.uerbo. aliquid.11.q.7.
42 †ubi parua eſſe ait eccleſiam non dotare uel modice

Modice eccleſia dotata pro indotata habetur nec taliter dotans acquirit ius patronatus.

dotatam eſſe,unde taliter dotans non acquirit in ea
ius patronatus,Abb.con.106.lib.2. licèt regulariter
contra glo.magna n. in c. pię mentis.ead. quæſtione.
†& ſtatutum diſponens , circa mulierem dotatam
ceſſat ubi modica dos erat,ita Bald . Salicet. Paulus
43 Caſt . Roma.& Alex.in auth.præterea C . vnde uir.

Dotata modice non comprehenditur ſtatuto de dotata diſponente.

& uxor.Paul.& Roman.in l.donatio.in princ.ff.ſolut.
matrim.Corneus conſi.113. uiſa fuit mihi,colũ.3. &
conſi.177.in hac conſulta.libro 2. Vnde inquit † q
donatio omnium bonorum præſentium & futurorũ,
44 cum ſecundum communes opiniones non ualeat, ni-

Modico reſeruato ab eo qui omnia bona donauit præſentia et futura non ualet donatio.

ſi donator aliquid ſibi reſeruauerit , de quo poſſit
teſtari , non quoque ualebit , etiam ſi aliquid paruũ
tamen reſeruauerit,ita Cinus , Barto . Bald . Fulgoſ.
Paul de Caſtro, & commun. dd.in l.fina. C. de pact.
& in l.ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de uerbor .
obligation.Bal.in l.cum duobus . §. idem reſpondit,
ff.pro ſocio.Roman.conſ.171. pro deciſione, colũ.1.
Iaſ.conſi.169.duo teſtamenta. lib.4. Bal.in auth . ſed
cum teſtator C.ad leg.falcid.Decius,conſi.30.& pro
tenui.& conſi.488.in cauſa, & conſi.655. uiſo elegan
ti . eſt communis opinio ſecundum Bald. col.pen. in
c.in præſentia,de probatio.Imola in rub.de teſtam.
col.fi.Abb.conſ.48 & conſi.102.circa lib.2. Corneus
conſi.60.quãquam,& in conſi.176.in præſenti,lib.2.
Socinus conſi.101.uiſis duobus,lib.tertio.Paul.Pariſi.
conſi.26.ex tenore,lib.2. Ruinus conſi.51.primo ui-
dendum,col.3.lib.1.Maria. Socinus iunior conſi. 21.
præſens caſus,lib.2. Bertrand.conſi.188.uiſis,colũ.1.
lib.1,& conſi.319.uiſo conſultationis,col.fi.lib.2 . &
con.162.Catherinę,lib.3. quorum non pauci firmãt
hanc eſſe communem ſententiam. quod eſt notandũ
ad declarationem taurinæ.l. de cuius ueritate dixi
45 ſupra §.18.n.292.uerſi.denique dum ſupra.

Modicum uulnus non comprehenditur in ſtatuto de uulnere diſponente.

His accedit† quód ſtatutum diſponens circa uul-
nus,non intelligitur in pauco uulnere , ita Bald . &
Alberi.in l.1.§.ſed ſciendum,per tex ibi.ff. de ædili.
edicto.& ibi Cæpola col.1.Gratus conſi. 73. & ſi tem
pus.col.1.lib.2. Decius,cõſ.38.repetitio,col. prima.
Roma.in l.1.§.excuſantur.ff.ad Syllania. Andr.Sicu-
lus de præſtantia Cardinalium in parte 1.q.8.col. fi.
& in conſ.10.Clementiſſimi,col.4.lib.1. Alex. conſi.
104.lib. 1.†qua ratione dolus in re parua non præſu 46

Modica in re dolus non præſumitur.

mitur,Bald.in rub.C.de reſcind.uendi.Et emphyteu-
ta infra modicum tempus poſt biennium & ſi cano-
nem non ſoluerit,non poteſt expelli.ca.potuit.de lo
cato.Bald.in authé. qui rem. C.de ſacroſanct.eccleſ.
†Et iudex qui ſtatuta ſeruare iurauit , ſi in minimis 47

Modicis in rebus iudex tranſgreſſor ſtatuti quod iurauit nõ uidetur periurus.

contra fecerit non uidetur periurus , Bald.in l.obſer
uare.§.proficiſci.col.penultim.ff.de offi. proconſul .
†Et qui in modico legem tranſgreditur , non po-
teſt ut tranſgreſſor puniri.Bald. in authent. ingreſſi.
C.de ſacroſanct.eccleſ. † Et modica teſtium uarie-
tas non uitiat . Antonius , in cap.2. de regula. plene 48

Modice qui legem tranſgreditur , non punitur ut tranſgreſſor .

Iaſo.in l.ſciendum.ff.qui ſatis cogantur. † Et modi-
cus defectus in rationibus reddendis non attenditur
Bal.in l.1.C.ſi aduerſus ſolu.Vnde priuatæ ſcripturę
tutoris, & aut cuiuſcunque adminiſtratoris ſtatur
in modicis eius iuramento.gloſ.in l.fi.§. in computa- 49

Modica teſtium uarietas non nocet.

tione.C.de iure delib.Andr. Sicul.conſ.66. Saluato-
ris,col.3.lib. 2.Decius in l.1.in 2.notab.C. de edend.
Bart.in l.comperimus.C.de naucul. lib.11. Frederi- 50

Modicus defectus in rationibus reddẽdis non nocet.

cus Senenſ.conſ.119.nulli dubium.Bal.in l.nulli & in
l.re quod pauperibus.C.de epiſco.& cler. Abb.in c.
bonæ.el.2.col.fi. de poſtu. præla. Bal.in l.1.col.3.C.
de confeſ. † Et iudex & tabellio qui ſimul eſſe non 51

Modicis in rebus quis iudex & tabellio eſſe poteſt .

poſſit,tamen in paruis utroque munere ſimul iungi
poteſt.Barto.in l.iubemus.la.2.§.ſane.el.1. in fin . C.
de ſacroſanct.eccleſ.Bald.in l.ſi conſul, prima lect.in
fine.C.de adoptio.Paul.in l.ſi eadem.ff. de offi.aſſeſ.
†Et damnum leuiſſima culpa datum aut leui non 52

Culpa leuiſſima dã num datum , non obligat in conſcientiã.

obligat in conſcientia. Innoc.in c.ſicut dignum , &
ibi Anto.de homicidio. Panor. & Ananias in cap. 1.
de conſt.& in c.dilecti,col.3.de arbit. Roma. ſingul.
105.pridie.& Sylueſter Prieratus in ſumma , uerbo
reſtitutio.uerſi.12. † Et feudum ob paruam ingrati 53

Modica ingratitudine non perditur feudum.

tudinem non amittitur.Bal.in c.1.§.de illa tamen, in
quibus cauſa feud.amitt. Afflictus in preludijs feu
dorum.q.3.facit.l.ſolum.C.de liber. cauſ.& l.fin . C.
de reuocan.donat. Afflictus in c.1.de controuerſia ,
inueſti.& in c.1.de prohi.feud.alien. per Fridericum
nota.12. † Et legatus qui parua donaria accepit, nõ 54

Modica donaria a magiſtratu capi poſſunt .

incidit in legem id uetantem ut per Bal.in l. obſer-
uare,in prin.& in l.ſolent.§. fi.ff.de offic. proconſu.
Nicol.de Neapoli.in l.fi.C. de primipil.lib.12. Bal.
in l.4.C.de defenſ.ciuita . & in l.unica. §. prouincias.
C.de contra.iudic.per c.ſtatutum. §. inſuper . de re-
ſcrip.lib.ſexto. † Et percutiens clericum leniter ab 55

Modice clericũ percutiens ab epiſcopo poteſt abſolui.

epiſcopo abſolui poteſt, ut in cap.peruenit,de ſent.
excom. Innoc.in c.quod clericus , de foro compet .
Deciſio.capel.Thol.q.231. Item fuit quæſitum, †Et
qui ob leue delictum punitus fuit, facile reſtituitur, 56

Modicum ob delictum condemnatus facile reſtituitur .

Bal.in c.cum quidam.de iure iuran. & in c . at ſi cle-
rici.de iudi. † Nam & leuis ſolennitatis omiſſio ge
nerale eſt,ut non noceat , ita Bart . & communiter,
dd.in l.1.§.fi.uer.tex ibi.ff.de uentre inſpicien. com- 57

Modicæ ſollennitatis omiſſio non nocet.

munis opinio eſt ſecundum Alex. in l.2.§. ſi prius.ff.
de uulga.Idem Alex.in rub. num.8. & nume.12.ff. de
operis noui,nuntia. Iaſ.in l.ſi unus.C.de teſtam. Phi
lippus Decius in l.hac conſultiſſima.colũ.1. C. qui
teſt.facere poſſ.& ibi latè Alex.Ioan. Hannibal. in l.
nemo poteſt.nu.490.ff.de leg.1. Sequitur & dicit eſ-
ſe communem opin. Alex.in l.fi.in prin. nu.10. C.de
iure delib.In ſumma ut unico complexu omnia clau
dam† uirtus actuum humanorum in modicis nõ con 58

Modicis in rebus uirtus actuum humanorum non conſiſtit .

ſiſtit,ita Bal.in l.Imperator. la.1.ff.de ſtatu homi Bu
rtius in c.ex literis,ad finem.de fide inſtrumen . Vn
de in duabus ſpeciebus ſupra propoſitis quando in
teſtamento in ſcriptis defuit uel ſignum crucis uel
inuocatio diuini numinis, magis eſt ut non noceat,

nec

enc deſinant ualere talia teſtamenta quaſi leuis ſolennitatis hæc omiſſio intelligatur.

§ VIII:

1 Resolvitvr teſtamentum repudiatione.
2 Teſtamenti caput hæredis inſtitutio eſt.
3 Subſtitutus excludit concurſum.
4 Militis teſtamentum reſoluitur unius ex pluribus cohæredibus repudiatione, quo ad partem repudiatam.
5 Militis in teſtamento portio cohæredis repudiata alteri non accreſcit, contra multos.
6 Teſtamentum poſt aditionem unius exhæredibus, per repudiationem alterius non poteſt infirmari, eſtq; ardua quaeſtio, idq; tam ex teſtamento quam ab inteſtato.
7 Reſoluitur teſtamentum reſtituto minore qui hæreditatem adierat.
8 Minor abſtinens aperit edictum maiori adeunti interdum.
9 Accreſcit portio hæreditatis cohæredi præciſe non tantū conſentiente contra communem.
10 Reſolui poteſt teſtamentum per abſtentionem ſui hæredis in caſu de quo hic.
11 Beneficium prætoris nulli debet eſſe nociuum.
12 Accreſcendi ius ceſſat poſt portionem quaeſitam.
13 Suitas non tollitur datione cohæredis extranei.
14 Intell. l. cum hæreditate. ff. de acqu. hære.
15 Reſoluitur teſtamentum per ſui hæredis abſtentionem.
16 Suitas abſtentione non extinguitur.
17 Conditio ſi uolet, in dubio intelligitur ſuſpenſiua, non tantum reſolutiua, unde impedit ſui hæredis exiſtentiam, & transmiſſionem etiam ſecundum communem opinionem, de cuius ueritate diſceptatur, eſtq; egregia quaeſtio.
18 Transmiſſionem iuris deliberandi non impedit hæc conditio ſi uolet, adiecta in extranei inſtitutione.
19 Concordia inter communem opinionem & contrariam.
20 Conditio ſi uelit, hodie impedit transmiſſionem ex potentia ſanguinis uel iuris, deliberandi ſuntq; duæ egregiæ quaeſtiones.
21 Ratio legis eſt lex ipſa uere.
22 Conditio ſi uellit, quando uideatur impleta.
23 Statutum quod filius poſſit ab hæreditate patris abſtinere quid operetur, not. quaeſtio.
24 Transmiſſionis ius cuiuſque an ſit potentius uulgar. ſubſt.
25 Intellectus l. qui in aliena §. interdum. ff. de acqu. hære.
26 Patri per ſuum filium acquiruntur iura etiam reuocabilia.
27 Transmittitur fideicommiſſum uniuerſale.
28 Abſtinendi beneficium competit patri, cui per filium ſuit hæreditas ipſo iure quaeſita.
29 Reſolui poteſt teſtamentum pœnitentia filij qui ſe exhæredari aut præteriri conſenſerat.
30 Reſolui poteſt teſtamentum emendatione eius qui ob ſuam turpitudinem fuerat exhæredatus.
31 Teſtamentum an uitietur ipſo iure, eo quod cauſa in exhæredatione, aut præteritione non fuit expreſſa.
32 Reſoluitur teſtamentum ex poſt facto in caſu de quo hic, ſecundum communem opinionem, nos contra.
33 Reſolui poteſt teſtamentum, quando pater filium quem exhæredauerat poſtea adoptauit, eſtq; egregia declaratio.
34 Reſoluitur teſtamentum cancellatione.
35 Cancellatione reſoluitur teſtamentum non ipſo iure, ſed ope exceptionis.
36 Cancellatione per errorem uel inſaniam facta, non uitiatur teſtamentum.
37 Reſoluitur teſtamentum uoluntate, & facto ſimul non alterutro tantum.
38 Reſolui ex parte poteſt teſtamentum filij per patrem emancipatorem in caſu de quo hic.
39 Intellectus tituli. ff. ſi a parente quis fuerit manumiſ.
40 Intell. l. nam & ſi parentibus, l. ſi quid. pater filium. ff. de inoffic. teſtamento: in princip. inſt. eod. titulo.
41 Emancipatione ſoluitur agnationis ius.
42 Succedere qui nequeunt ab inteſtato teſtamentum impugnare nequeunt.
43 Agere non licet niſi ei cuius intereſt.
44 Emancipator pater iure ſſorum nullo iure poterat teſtamentum filij impugnare niſi per bonorum poſſeſſionem contra tabulas ad ſimilitudinem patroni.
45 Emancipatione contracta fiducia facta poteſt pater filij teſtamentum impugnare.
46 Titulus ff. ſi quis à paren. fuer. manumiſ. etiam hodie uiuus eſt.
47 Querela an cum bonorum poſſeſſione concurrat quæ datur emancipatori.
48 Iuris appellatione leges ciuiles intelligunt de iure ciuili non de prætorio.
49 Legitima eſt quota bonorum.
50 Emancipatori datur hodie querela, egregia quaeſtio.
51 Emancipans etiam ſponte poteſt habere querelam contra Fulgoſi. & Paulum.
52 Emancipatori qui à nemine præceditur datur querela, contra communem opinionem.
53 Emancipatori qui ab alijs præceditur non denegatur bonorum poſſeſſio ad imaginem patroni, contra communem.
54 Emancipatori exhæredato non denegatur dicta bonorum poſſeſſio contra Fabrum.
55 Emancipatori præterito non denegatur querela contra Fabrum.
56 Emancipatio tripliciter fieri etiam hodie poteſt.
57 Emancipator pater aut patronus turpes hæredibus filij, aut liberti turpitudinem obijcere nequeunt.
58 Teſtamentum ex poſt facto rumpi in ſeptem caſibus hic ſignatis.
59 Intellectus & extenſio ad titulos. C. & ff. de bo. liber. & Inſtit. de ſucc. liber.
60 Reſoluitur ex parte teſtamentum in caſu de quo hic.
61 Legata & fideicommiſſa rupto ob exhæredationem, uel præteritionem teſtamento, quando teſtator filium ſe habere ignorabat an debeantur, ardua quaeſtio.
62 Filius exhæredatus olim præſumebatur ingratus, hodie contra.
63 Filius ſi hodie ſe gratum probat, ſicq; teſtamentū patris legata & fidei. non debentur, egregia annotatio.
64 Intellectus & limitatio noua ad authen. ex cauſa. C. de lib. præt. cum ſimi.
65 Legata pro male ablatis relicta uel ad pias cauſas, an debeantur a filio per errorem patris præterito.

CAsvs quinquageſimusoctauus. Teſtamentum † rite & recte factum infirmatur poſtea hæredis extranei repudiatione. §. ante hæredis, inſtit. de lega. l. 1. §. fin. ff. de vulgari l. 1. ff. de hæred. inſtit. l. eam quam. C. de fideicom. l. vnica. §. in primo, &. §. pro ſecundo. C. de caduc. tollendis l. proximè. ff. de his quæ in teſtam. delentur, † ratio, quia hæredis inſtitutio erat initium caputq; cuiusq; teſtamenti, vnde vt nullum animalium ſine capite uiuere poteſt, aut conſiſtere, ita quoque ius ciuile (quod naturam ana ic imitatur. §. minorem natu. inſt. de adoptio. l. adoptio. ff. eodem tit. l. filiu quem. ff. de liberis & poſthumis) non permiſit ut ſine hæredis inſtitutione conſiſteret teſtamētum, vt d. §. ante hæredis. vbi ferè hæc ratio redditur, & d. l. 1. ff. de hære. inſtit. neque ad rem pertinet, quòd etiam ab exhæredatione poterat teſtamentum initium ſumere, ut d. l. 1. nam eius rei rationes reddidi plenè ſuprà. §. 20. per totum vbi plura hac de re, & aliquid nouè per Ioannem Igneum in rep. auth. ex cauſa nu. 20. eum plu. ſeq. C. de lib. præteri. Non tamen infirmatur teſtamentum repudiatione quando erat cohæres, qui adiuit, ei enim repudiantis portio accreſceret l. unica. C. quādo non pet. par. l. re coniuncti. ubi per Bar. ordinarius, q̄ alibi & Iaſ. Ripa, Ludoui. & reliqui repetentes. ff. de leg. 3. §. in primo, & §. pro ſecundo, & §. his ita, & §. ubi autem C. de caduc. tollen. §. hæreditas, inſtit. de hæred. inſtit. l. ſi ſolus l. ſi tu ex parte. ff. de acquir. hæred. dixi ſuprà latiſſimè in materia iuris accreſcendi, ſed & ſi cohæres non eſſet ſed ſubſtitutus vulgaris adeſſet, ſuſtineretur teſtamentum,

1 Reſoluitur teſtam. repudiatione.

2 Teſtamenti caput hæredis inſtitutio.

tum, cum ab ea ſubſtitutione teſtamentum poſſit uires ſumere l.3.§.fi.ff.de libe.& poſth. cum ſimi.& partes adiectæ in inſtitutione cenſentur repetitæ in ſubſtitutione l.1.C. de impub. id quod receptiſſimum eſt, licet Iaſ. ibi contra communem opinionem col.2. non paucis contendat; quã rem latius vbi ſuprà diſſeruimus.

Subſtitutus excludit coniunctum.

3 In † parte tamen cohæredis repudiata ſubſtitutus ille coniunctum excluderet, ſecundum receptiorem ſententiam, vt per Andræam Tiraq. qui innumeros de more citat huius rei fautores, & auxiliatores in tract. de legibus connubi. glo.7.nu.63. & per Guilhelmum Benedictum in c. Raynut. de teſtam. par.2. fol. 35. num.134. cum ſeq. ratio, quia ſubrogatus naturam, & omnia iura illius in cuius locum ſubrogatur aſſequitur, vt latiſſimè per Iaſon. in rubr. ff. de verbor. obligat. latius per Andr. Tiraq. de vtroque retract. pag. mihi 246. num. 80. & num.249. & num.87. per Couarru. de teſtam. in c. Raynaldus. §.8. Tertio limita vt iure nouiſſimo quo vtimur tale teſtamẽtum per hæredis repudiationem euaneſcat quo ad ipſas tantum inſtitutiones, non ſic quo ad reliqua in eo teſtamento contenta, vt in auth. ex cauſa. C de lib. præt. & in corpore unde ſumitur, de quo plene per rep. ibi præſertim per Igneum, & nos diximus ſup. ultra §.20. per totum, & num.195. ſpecialiter de intellectu d. auth. nam id non generaliter, ſed nec regulariter procedit.

Militis teſt. reſoluitur in parte ex pluribus cohæredibus repudiatione quo ad partem repudiatam.

4 Caſus quinquageſimus nonus. † Teſtamentum initio rite & recte factum poſtea infirmatur ex parte per repudiationem vnius ex hæredibus inſtitutis, etenim ſi eius cohæres, vel cohæredes partes ſuas agnouiſſent, id quod accidit in teſtamento militis, licet non ſic in teſtamentis paganorum, ita pleniſſimè probat tex. in l. ſi duobus. ff. de mi lit. teſtam. cuius ſenſus apertior eſt, quàm vlla inductione egeat, ſicq; pars illa regulariter cohæredibus repudiantis non accreſcit etiam ſi ſuas partes illi iam agnouiſſent, vel poſtea adire parati eſſent.

Miles in teſtam. portio cohæredis repudiata alteri non accreſcit cõtra nonnulſ.

5 Vnde † apparet errore lapſum ingenioſum Viglium, qui in §. hæreditas inſtit. de hæred. inſtit. dum ſatis accuratè & ſubtiliter militis teſtantis veroſimilem voluntatem contemplaretur exiſtimauit, quod ſi miles ex parte tantum hæredem ſcripſiſſet, & in reliqua parte hæreditatis neminem cohæredẽ aſsignaſſet; ea pars cohæredi non accreſceret, quaſi pro ea parte miles vellet inteſtatus decedere, non ſic inquit, quando de tota hæreditate diſpoſuiſſet, & poſtea vnus ex cohæredibus repudiaſſet, quia eius pars vt cohæredibus adeuntibus accederet ſatis videretur ex mente & ſententia militis eſſe quandoquidem ab initio de tota hæreditate diſpoſuit, nec vlla ex parte inteſtatus decedere voluit; id quod ego quoque quaſi proximum militis teſtantis voluntati reſponderem, ſi mihi legem nouam facere hac de re liceret, ſed quia ſecundum leges latas nobis uiuendum eſt, vtroque caſu firmo ceſſare ius accreſcendi per d.l. ſi duobus, iuncta l. ſi miles unum. ff. de milit. teſtamento. & uide Decium & Cagnolum in l. ius noſtrum. ff de reg. iur. qui hac in re lapſi videntur, vt & ſuprà diximus.

Teſtam. poſt aditionẽ unius ex hæredibus per repudiationẽ alterius non poteſt infirmari, eſtq; ordina quæ ſim idq; tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato.

6 Caſus ſexageſimus. † Teſtamentum initio ſimiliter rite & rectè factum poſtea infirmatur per repudiationẽ vnius ex cohæredibus, licet prius alter vel alij cohæredes ſuas portiones agnouiſſent, quaſi tunc detur eis optio ſuas portiones iam ſemel aditas, ſimul cum iſta quæ modo vacare cœpit, repudiandi & abijciendi, uel ſi mallint habeãt tam ſuas primordiales portiones, quàm iſtam etiam modo accreſcentem, ut ſic cohæredibus ſuas portiones adeuntibus, portio etiam hæreditatis à cohærede repudiata non accreſcat inuitis præciſè, ſed tantum cauſatiuè, ſcilicet ſi uelint primordiales ſuas portiones retinere, iſta eſt communis opinio Bar. Pauli Caſtr. Alex. Curt. Iaſ. & aliorum in l. ſi teſtamento. C. de impuberum, ubi Decius num.4. & alij quamplures quos allegaui ſuprà. §. 21. numero. 101. verſic. decimuſquartus caſus, ubi per innumeras leges contra hanc communem opinionem tenuimus, quæ leges apertius hunc caſum decidere non poſſent, niſi uelis, ut ueluti afflatu quodam diuino depictæ; & mutæ leges uocibus ſonoris id nobis teſtarentur. Sicq; uerius eſſe intelligendum eſt poſt aditam teſtatoris priuati hæreditatem ab hærede etiam ex parte tantum ſcripto non poſſe, neq; ex toto, neque ex parte teſtamentũ regulariter infirmari, eo colore q cohæredis repudiantis portio poſtea uacare cœpiſſet, niſi in caſu ut illico dicemus, quod intellige primũ in hæreditate ex teſtamento delata, deinde & ſi ab inteſtato delata foret utrunq; contra communẽ opinionem.

7 Caſus ſexageſimusprimus. † Teſtamentum initio rite & recte factum ſimiliter poſtea poteſt infirmari hæredis reſtitutione, & repudiatione ſubſecuta, etiam poſtquã ſemel adiuerat, veluti ſi minor annis. 25. inſtitutus adiuit hæreditatem, & poſtea per reſtitutionis interuentum eam hæreditatem omiſit, ſicq; teſtamentum euanuit l.1. & 2. C. ſi minor ab hæred. ſe abſti. l. ſi minor. ff. de acq. hæred. l. quòd ſi minor. §. Scæuola. ff. de minoribus l. fin. ad fin. C. de repud. hæred. iuncta l. ſi nemo. ff. de teſtam. tutel. l. ſi nemo. ff. de regul. iur. l. eam quam. C. de fideicom. l. proximè. ff. de his q in teſt. delen. l.1. §. fin. ff. de vulgari. Illud autem notandum eſt quòd per talis reſtitutionis interuentum licet teſtamẽtum principale infirmetur, tamen pupillare teſtamentum quod ſemel minoris ætate hæredis aditione confirmatum fuit non euaneſcit, eſtq; caſus ſingularis in quo acceſſoriũ non ſequitur naturam ſui principalis, ut ex communi opinione reſoluit Bartho. Socinus in l. ſi filius qui patri, col.6. ff. de vulgari, & cum huic minori reſtitutio non cõcedatur niſi ſe læſum probauerit, ut in l. non ſolum. ff. de minoribus, & in l. fin. C. de in integrum reſtit. an ei pro modica etiam læſione reſtitutio ſit concedenda, uidetur quòd non, arg. l. ſcio. ff. de reſtitutio. in integrum, tenet gl. in c. 1. uerb. detrimentum de reſt. in integ. eſt communis opin. ſecũdum Couarru. reſolutio. lib. 1. c. 3. nu. 10. Contrariam opinionem tenet gl. in l. 2. C. ſi aduerſus uendi. quæ communis eſt ſecũdum Alex. conſi. 67. nu. 6. lib. 5. diximus plenè lib. 3. controuerſiarum, ubi uide, & quo ad caſum principalem, uide l. ſi minor. ff. de acq. hær.

Reſoluitur teſta. reſtitutio minore qui hæreditatem adierat.

8 Caſus ſexageſimuſſecundus. † Teſtamentum rite & recte factum poſtea infirmari poteſt repudiatione, nõ ſolum minoris adeuntis & poſtea beneficio reſtitutionis eã hæreditatem omittentis, ut modo dicebamus, ſed etiam ſi is qui adiuit maior ſit, quale eſt cũ maior annis. 25. ſimul cũ altero minore hæres inſtitutus fuit, & uterq; ſuã portionẽ adiuit, ſed minor poſtea fuit reſtitutus eiuſq; portio uacãs iure accreſcendi delata & acquiſita fuit cohæredi ſuo maiori. nam tunc is ſi uelit utranq; portionem accipere bene erit, ſin minus poterit utranq; repudiare occaſione illius portionis iure accreſcendi ei denuo delatæ, ita in l. ſi minor. ff. de acquir. hær. per quam limitantur omnes leges dicentes portionem hæreditatis repudiatã iureq; accreſcẽdi cohæredi delatã, ei inuito accreſcere, ut habetur in l. 1. & in l. 2. & in l. ſi tota l. ſi ſolus l. ſi ex parte. ff. de acq. hæred. l. ſi teſtamẽto. C. de impub. §. hæreditas, & §. uideamus, & §. ſi plures inſt. de hæred. inſtit. l. uni. §. his ita. C. de cad. toll. l. itẽ quod Sabinus §. 1. ff. de hær. inſtit. nam oẽs hæ leges cũ ſimi. limitantur qñ non iure communi ea portio uacas delata fuit, ſed iure ſpeciali ex priuilegio reſtitutionis tunc. n. inuito non accreſcit præciſe ſed tantum cauſatiuè ut ſi uelit ſuam portionem retinere neceſſe habeat etiam accreſcẽtẽ capere, ne teſtator pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus decedat, contra l. ius noſtrũ. ff. de regu. iur. Sin aũt mallit utranq; abijcere, liberũ ei ſit oẽ beneficiũ prætoris reſtitutionem huic minori concedentis incipiat eſſe dãnoſum cohæredi ſuo, contra oẽ ius, omnemq; rationẽ, q dictat beneficiũ cũ aliena iactura nemini concedendũ l. cũ auus. C. de emanc. libe. l. ex facto, in prin. ubi late p oẽs. ff. de uulgari, & iſte eſt uerus intellectus d. l. ſi minor. p quã reliquæ oẽs leges. ſ. all. limitant.

Minor abſtinens aperit aditionem maiori adeunti interdum.

9 Agnoſco tñ in contrarium ſe habere cõmunẽ intellectũ doct. ad illã legẽ intelligentium regulare eſſe q in d. l. ſi minor, tradit. ſ. portionẽ hæreditatis repudiatã nunquã inuitis pciſè ſed tñ cauſatiuè accreſcere, nos ſumus & ſemper fuimus in cõtraria ſententia ut plenius ſ. §. 21. nu. 103. uus uideritis quis iuſtius induat arma. Iſti aũt qui ſic omittũt hæreditatẽ an fructus perceptos reſtituere

Accreſcit portio hæreditatis cohæredi præciſe non tantum cauſatiue cõtra communẽ.

reſtituere teneantur dicito, ut in l. uideamus. ff. de uſuris &
uide quę pleniſſimè diſſeruimus in lib. 3. controuerſiarum
poſt medium.

10 Reſolui poteſt teſtamentum per abſtenſionem ſui hæredis in caſu de quo hic.

10 Caſus ſexageſimustertius. † Teſtamentum quoque rite
& rectè factum poſtea reſoluitur prętextu portionis accre
ſcentis ei qui iam portionem ſuam adiuerat, quale eſt cum
ſuus hæres cum altero fuit hæres ſcriptus, extraneus adi-
uit, ſuus hæres abſtinuit eiusq; portio per ius accreſcendi
cohæredi extraneo delata fuit, qui negat decere † ut be-
neficium prętoris, qui ſuo hæredi facultatem abſtinendi
conceſſit incipiat ei fieri damnoſum. nam inſpecto iure ci-
uili ea portio hęredi ſuo, ſiue uelet, ſiue nolet inuito, &
irreuocabiliter quærebatur l. neceſſarijs. ff. de acq. hæred.
§. ſed his permittit prętor inſt. de hęred. quali. §. ſui, inſt. de
hęr. quæ ab inteſt. l. Cornelius. l. iam dubitari. ff. de hęr. inſt.
eſt communis opin. ut dixi. ſ. §. 1. num. 5. licet quidam con-
trà. † Sicq; cum ea portio uacare non poſſet cohęredi nó
accreſceret, cum poſt portionem quęſitam ceſſet ius ac-
creſcendi l. 1. §. interdum. ff. de uſufr. accreſc. l. ſed ſi plures
§. filio impuberi. ff. de uulgari. Ergo cum talis portio ſemel
hęredi ſuo ex legis ciuilis diſpoſitione quęſita cohęredi
ſuo non poſſet accreſcere, niſi per interuentum beneficij
prętoris, cumq; ſit iniquũ tale beneficiũ hęredi ſuo cóceſ
ſum cedere in pernitiẽ cohęredis, euenit ut licet regulari
ter portio hęreditatis repudiata cohęredi ẽt inuito ſoleat
accreſcere ẽt pręciſe, tñ hoc caſu ne prętoris beneficium
huic incipiat eſſe dãnoſum, nó accreſcat ei inuito pręciſè,
ſed tñ cauſatiue. ſ. ſi uelit primordialẽ ſuã portionẽ retine
re, ut in caſu ſuperiore ꝓximè dicebamus, à quo iſte in eo
differt, ꝙ ibi minor ille ꝗſierat hęreditatem iure aditionis
& ſic ex facto ſuo. hic autem ſuus hęres hęreditariam por
tionem quęſierat ex ſola legis diſpoſitione ſine ullo facto
ſuo, ſicq; ibi minor per iudicem fuit reſtitutus, demũ pro-
bata læſione, hic autem ſuus heres per prętorem fuit ipſo
iure prętorio ſubuectus. etiã nulla probata lęſione, † quod ſi
dixeris per dationẽ cohęredis extranei tollitur ſuitas ipſo

11 Beneficium prætoris nulli debet eſſe nociuum,

12 Accreſcendi ius ceſſat poſt portionẽ quæſitam.

13 Suitas non tollitur datione cohæredis extranei.

13 iure ſecundum communem opin. ſicq; ſuus hęres non pote
rit hęreditatẽ patris ſui ipſo iure acquirere ex ui ſuitatis,
quę extincta fuerat, ergo ceſſat totum noſtrum fundamen
tum, † Sicq; l. cum hęreditate. ff. de acq. hęred. in qua caſus
iſte nititur, non probat hanc concluſionem reſpódeã uerũ
non eſſe ꝙ per dationem cohęredis extranei tollatur ſui-

14 Intell. l. cum hæreditate. ff. de acqu. hæred.

14 tas, & ſic contra communem tenent ut non tollatur Argẽ
tinus, Bal. & Cuman. in l. ſi filius qui patri. ff. de uulg. Fulg.
in l. 3. C. de iure delib. Roman. in l. apud Iulianum. §. idem
Iulian. ff. ad Treb. Chriſto. de Caſtel. & Alciat. nu. 44. in d.
l. ſi filius qui patri, & alij plures quos ipſi allegant preſer
tim Corn. nu. 10. cum ſeq. in d. l. 3. & hanc partem latiſſimè
defendi. ſ. §. 21. nu. 83. ut iam fere hęc pars tam recepta ſit
ꝗ contraria. Agnoſco tamen ꝙ quo ad intellectum d. l. cum
hęreditate. in contrarium ſe habet magis communis opin.
licet & nobiſcũ teneant nó pauci per mille leges perẽpto
rie id probantes ꝗ miſere admiſſa cõmuni opi. uiolarẽtur.

15 Reſoluitur teſtamẽtum per ſui hæredis abſtenſionem.

15 Caſus. 64. † Teſtamentum rite & rectè factũ poſtea re-
ſolui poteſt per abſtenſionem ſui hęredis qui ſolus in teſta
mento ſcriptus fuerat, neque immiſcuerat ſeſe hęreditati
(in tribus. n. ſpeciebus proximè memoratis agebamus de
hęrede qui hęreditatem adierat) l. nam nec emancipatus.
ff. de leg. 1. ubi expreſſum eſt filiumfamilias per beneficium
prętoris poſteaquã eo uſus eſt & abſtinuit, reduci ad ima-
ginem inſtarq; hęredis extranei, unde ut per extranei hęre
dis repudiationẽ ſoluitur teſtamẽtũ l. ſi nemo. ff. de teſtam.
tutela. l. ſi nemo. ff. de reg. iuris l. eam quã. C. de fideic. l. 1. §.
ſi. ff. de uulg. l. proxime. ff. de his quę in teſtam. delentur, ita
quoq; ſoluiť per abſtenſionẽ iſtius filij d. l. nã nec emanci-

16 Suitas abſtẽſione non extinguitur.

16 patus. † Et licet utroq; caſu pariter reſoluatur teſtamẽtũ,
tñ cũ ꝑ hęredis extranei repudiationẽ ſoluiť, non eſt ſpes
ulla reconualeſcẽdi, ut dd. ll. non ſic in ſui hęredis abſten-
ſione qui intra trienniũ pót abſtenſionem ſuã reuocare, &
iterũ immiſcere, teſtamentumq; ſic firmare l. fin. C. de rep.
hęr. l. ſuus. ff. de iure deliber. facit l. filij. C. ad Tertull. Ergo
quod in d. l. nã nec emancipatus, dr̃ filiumfa. poſtquã abſti-
nuit ad inſtar & imaginẽ emancipati redactũ uideri, id qdẽ
intelligendum eſt quoad actiones actiuas & paſſiuas, nam
neq; ipſe conuenire poterit debitores hęreditarios, neque
a creditoribus hęreditarijs conuenietur, non tamen ex to
to eius ſuitas ꝑ. rempta per talẽ abſtenſionẽ fuiſſe uidebiť.

17 Conditio ſi uelit, in dubio intelligitur ſuſpẽſiua, non tamen reſolutiua, unde impedit ſui hæredis exiſtẽtiam, & tranſmiſſionem iuxta ſecũdum communem opinionem, de cuius ueritate diſceptatur, eſtq; egregia q.

Adde † ꝙ hęc códitio ſi uoluerit, facit filij inſtitutionem 17
códitionalẽ, & intellige de códitione ſuſpẽſiua, & cóſequẽ
ter impedit traſmiſſionẽ oẽm pẽdẽte códitione, utrunq; te
net, & dicit cóiter teneri Soc. in l. códitionib. pupillus. col.
2. in ſi. cũ prin. ſeq. ff. de cód. & demon. Soc. in l. 1. ff. de uul-
ga. col. 23. in prin. Cótrariũ imò ꝙ nó reddat filij inſtitutio
códitionalis tenuit gl. fi. in l. iã dubitari. ff. hęr. inſt. & Lan-
cil. Politus. in tract. uulg. ſi. biſt. 3. part. nu. 93. cuius opinionẽ
puto uerũ ẽẽ. Nã iura dicẽtia ꝙ hęc conditio ſi uolet, facit
filij inſtitutionẽ códitionalẽ qualis eſt l. Cornel. & l. iã du-
bitari, & l. ſuos quoq;, ꝑ tota cũ duabus ſequen. de hęre.
inſti. ff. & l. uerba. ff. de códi. inſti. ſunt intelligẽda ꝑ d. l. uer-
ba. ff. de cód. inſt. ꝙ filij inſtitutio uideať habere códitionẽ
nó ſuſpẽſiua ſed reſolutiua, ut ſi nolit hęres nó exiſtat, ſub
hac. n. códitione filius hęres ex teſtamẽto eſſe deſinit ſi de
eius uolũtate cóſtiterit interim ergo hęres eſt mero iure,
& cóſequit hęreditatẽ ex potẽtia ſuitatis tanquã ꝗſitã, il-
laq; códitione nó obſtãte traſmittit, ꝓut ẽt tenuerũt. Bal.
& Ang. relati ꝑ Soc. in d. l. condit. col. 3. in prin. facit in ſimi
li. l. 2. cũ pluribus ſeq. ff. de in diẽ. addictio. ad idẽ l. códit. ſ.
alleg. intelligendo ea in oi códitione poteſtatiua. nã ibi dr̃
ꝙ filius ſub códitione poteſtatiua inſtitutus quãdocunq;
conditionem impleuerit hęres exiſtet ex potẽtia ſuitatis.
ſuitas. n. per talẽ códitionẽ ſublata non fuit licet fuerit ſu-
ſpenſa interim dũ pendet conditio, ꝗ quidẽ ſuſpenſio ceſſat
ſiue poſtea códitio exiſterit. ut d. l. conditionibus, ſiue defe
cerit, ut d. l. fi. de condi. inſti. ff. uerſi. qui ſi neminẽ, ſecundũ
quod. ſ. declaraui. ſi ergo ſuitas ꝑ talẽ conditionẽ nó peri-
miť. ergo nó ceſſat traſmiſſio ex potẽtia ſuitatis. prout eſt
expſſum in d. uerſi. q ſi neminẽ, & cóſequẽter non eſt uera
conditio quandoquidem tranſmiſſionem nó impedit. iuxta
l. unicã. §. ſin autem ſub conditione. de cadu. tollen. Tertiò

18 Tranſmiſſionem ius deliberandi non impedit hæc códitio ſi uolet, adiecta in extranei inſtitutione.

certum eſt, ꝙ talis conditio non impedit tranſmiſſionẽ ex 18
potentia iuris deliberandi. in extraneo, ergo ſimilem tranſ-
miſſionem in ſuo impedire non debet, arg. l. fi. C. de codic.
& glo. in l. 3. C. de iuris & facti ignoran. tex. & glo. in l. cum
quis teſtamentum. ff. de falſis. quod in extraneo non impe-
diatur eſt glo. communiter approbata. in l. Cornelius. ff. de
hæred. inſtitut. abſurdum ergo eſſet filiis denegari, quod
extraneis conceditur. Quartò hæc conditio adiecta uide-
tur filiorum fauore, ut ſi nolint hæredes non exiſtant d. l.
uerba. ergo in eorum damnum retrahi non debet. contra l.
quod fauore. ff. de reg. iur. l. non ideò minus. C. de procura.
Quintò hęc conditio filiorum fauore adiecta fuit, ut ſi no
lent hæredes non exiſterent d. l. uerba. ergo ſi per eam im-
pediretur tranſmiſſio, quæ ſibi proficua eſt, iam damnifica
rentur, ſicq; actus teſtatoris interpretaretur præter eius
intentionem. contra l. non omnis. ff. ſi cert. peta. imò contra
uoluntatem patris ea interpretatio eſſet, contra l. legata
inutiliter. de legat. 1. l. legata inutiliter. ff. de adimen. lega.
Sextò omnis effectus regulatur à ſua cauſa. l. cancellauerat.
ff. quę in teſtamen. debentur l. cum pater. §. dulciſſimis. de
lega. 2 l. adigere. §. quamuis. ff. de in ius uocan. l. generaliter
de epiſcopis, & clericis. quod obtinet inteſtatoris legis
contrahentisq; diſpoſitione, ut dictis. ll. ſed cauſa proptee
quam hęc conditio appoſita fuit, fuit fauor filij, ut ſi no-
lit, hęres non exiſteret. d. l. uerba. ergo illius conditionis
operationes debent reſtringi ad filij commodum, ut eius
incommodum operari nó poſſint. Stat ergo ꝙ illa códitio
non facit conditionem ſuſpenſiuam, & ſic tranſmiſſionem
nullam impedire poteſt. quod eſt intelligendum quando
filius nec habet cohęredem nec ſubſtitutum, nam ſi habe-
ret tunc pendente conditione filius hęres eſſe non poſſet
ex teſtamento propter conditionis pendentiã, quæ teſta-
menti firmationẽ impediret, nec ab inteſtato propter cohę
redem, uel ſubſtitutum qui ex teſtamento ſuccedere poſ-
ſent, ergo &c. ut l. quandiu. ff. de acquirenda hęred. ata pro-

19 cedit l.ſi.ff.de cond. inſti. ſecundum quod ſupra declaraui. Item † etiam ſi nec habeat cohæredem, nec ſubſtitutum ad huc tamen licet per appoſitionem huius conditionis, ſi uolet, filij inſtitutio non efficiatur conditionalis, quoad hoc ut impediatur ſaltem abinteſtato poſt conditionis defectum tranſmiſſio, tamen bene efficitur conditionalis quantū ad hoc ut pendente conditione ſi filius decedat hæreditatem ex teſtamento (prout ſibi fuit delata) tranſmittere nō poſſit, licet tranſmittat abinteſtato, hæc duo probantur in d. uērſi qui ſe tenuiuem, ubi filius ſub conditione quæ ultimo uitę ſpiritu impleri non poterat, (qualis eſt iſta conditio, ſi uolet, iuxta l.fin. cum glo.ff.quando lega.cedat,) inſtitutus, ſi ante huius conditionis implementum deceſſerit, teſtamentum deſtituitur, & hæreditatem quaſi teſtamētariam tranſmittere non poteſt, licet poſſet quaſi legitimam. Vnde cum quæritur an per appoſitionem huius conditionis, ſi uolet, filij inſtitutio reddatur conditionalis. Reſpondeo ꝙ reddit conditionalis quoad impediendam dictam tranſmiſſionem hæreditatis ex teſtamento faciendam, & ſic impeditur trāſmiſſio hæreditaria facienda eo modo, uel eo iure quo delata eſt, licet non impediatur tranſmiſſio hæreditatis abinteſtato facienda, & ſic alio iure, uel alio modo, quam delata eſt. quam concordiam nota, quia eſt contra communem opin. uolentem omni iure tranſmiſſionem impediri, & fortè id non longè diſtat a mente eorum, qui communem opinionem tuentur, quia re uera conditio (ſi uelit) ſuorum inſtitutionem conditionalem facit licet ſuitatem nō extinguat. ut plenius.ī.§.19. per totum, ſicq; uerior uidetur communis opin. contra Politum & reliquos. Ad argum. contraria reſpō debimus in quæſt. ſeq.

Concordia inter communem opi. & contrariam.

20 Quid † autem in tranſmiſſione ex potentia ſanguinis de qua in lege unica.C.qui ante aper.tab.& dic quòd cum iſta competat liberis ſuitatem non habentibus, & ſic qui licet hæreditatem non aditam ex potentia ſanguinis tranſmittant, tamen eā ipſo iure non acquirunt, nec eam tranſmittunt tanquam quæſitam, ſed tanquam quærendam, & tunc iſti tales ſi ſub conditione, ſi uelint, inſtituantur, tranſmittere poterunt (ut quibuſdam uidetur) uel ex potentia iuris deliberandi ſi deliberantes deceſſerint. ut d.l. cum antiquioribus, uel ex potentia ſanguinis ſi deceſſerint ignorantes, ut d.l.1.C. qui ante aper. tab. nam hæc conditio, ſi uolet, in iſtis conditionem non faciet, cum ſine aditione ſua non poſſent hæreditatem quærere, ut in lege Cornelius.ff. de hæred.inſtit.l.uerba.ff.de cond.inſtit. ſed caue, quia licet ſine aditione ſua hæreditatem quærere nō poſſint, poſſunt tamen etiam ante aditionem tranſmittere. d.l. unica. unde hæc conditio, ſi uelet, uidetur adiecta ut illam tranſmiſſionem impediat ne alias nihil operetur conditio, contra l. ſi quando.ff.de lega.1.& glo.nota.in l.ſi quando. in princ.C. de inoffic. teſtam. Confirmatur per d.l. Cornelius. & d.l. uerba. ubi dicitur, quòd hæc conditio, ſi uelet, ideò extranei inſtitutionem non facit conditionalem quòd talis conditio ſuperuacuo adiecta uidetur attento iure ſuorum, ergo à contrario ſenſu innuit, quòd conditionem facerent ſi ſuperuacuo adiecta non uiderentur illa uerba, ſed attento iure.C. ſuperuacuò adiecta non uidentur, ergo conditionem faciunt, quòd non uideantur, patet in dicta lege. cum antiquioribus, & in dicta lege unica. qui ante aper. tabu. Tertio confirma, nam ut uerba aliquid operentur recedimus a proprietate uerborum, tam in ſtipulationibus, ut lege ſtipulatio iſta.§. hi qui. &.§. hæc quoque.ff. de uerborum obligationibus. iuncta l. poſſeſſio. in princ. eodem titulo, quam in legatis. ut lege fundus qui locatus.ff.de fun. inſtru. Sed & in conditionibus in quibus proprietas maximè attenditur iuxta l. qui hæredi. in prin. & l. Mæuius.ff. de condit. & demonſtrat. adhuc in eis recedimus à proprietate uerborum ut uerba aliquid operentur. lege qui hæredi.§. dominus. ubi Socinus de conditioni. & demonſtrat.ff. licet per hoc uitietur regula legis non aliter.ff.de legat.3. ſi ergo contra tot regulas imus ne uerba nihil operentur, quanto magis dicemus hoc caſu tranſmiſſionem impediri, ne nil hæc adiectio, ſi uoluerit, operetur, unde probabilius puto, quòd ſi extraneus hodie ſub hac conditione ſi volet, inſtituatur eius inſtitutio reddatur conditionalis quoad hoc, vt pendente conditione hæreditas ex potentia iuris deliberandi non tranſmittatur; Nam quòd tranſmiſſio ex potentia iuris deliberandi & etiam ex potentia ſanguinis impediatur per conditionis appoſitionem expeditum eſt, vt in l.vnica.§.in nouiſſimo cum ſequen.ad fi.§.ſin autem ſub conditione. C.de cadu. tollend. & hoc puto ueriſſimum, quod etiam tenuit Imola relatus per Socinum, in l.1.ff.de uulg.col.20. cū 4. ſequentibus, qui contrarium tenet poſt Alex. ibidem, num.16. cum ſequentibus, & poſt Areti. ibidem, col.7. & 8. & poſt gloſſ approbatam in l.Cornelius, ſupra allegata, ſed licet omnes teneant contra Imolam, quòd illa uerba etiam hodie inſtitutionem extranei conditionalem non faciant quoad impediendam tranſmiſſionem, ego teneo cum Imola, per prædicta, ꝙ imo impediatur tranſmiſſio ex potētia iuris deliberandi per appoſitionem huius conditionis, ſi uoluerit, ſiquidem apponatur in inſtitutione extranei. Et per eaſdem rationes & fundamenta teneo quòd talis conditio impediret tranſmiſſionem ex potentia ſanguinis. Nam vt hæreditas ipſo iure non acquiritur extraneis de quibus in d.l. cum antiquioribus, ita etiam ipſo iure non acquiritur liberis, de quibus in d.l.unica. Item ut extranei deliberantes, de quibus in d.l.cum antiquioribus tranſmittunt hæreditatem non aditam, ut ibi, ita & liberi ignorantes de quibus in d.l.unica. hæreditatem non aditam tranſmittunt, ut ergo hæc conditio, ſi uolet, illorum extraneorum inſtitutionem ſecundum nos conditionalem faceret, & conſequenter tranſmiſſionem ex potentia iuris deliberandi impediret eo quòd alias nihil operatur illa conditio, ſi uolet, niſi talem tranſmiſſionem impediret, ita & hæc conditio, ſi uolet, appoſita in inſtitutione liberorum, de quibus in d.l. unica. tranſmiſſionem ex potentia ſanguinis impediet, eo quòd alias nil operaretur niſi eam impediret.

Conditio ſi uelit, hodie impedit trāſmiſſionem ex potentia ſang. uel iuris deliber. ſuntq; duæ egregiæ q.

Denique ꝙ illa cōditio, ſi uelit, faciat conditionē in hærede ſuo, & non faciat conditionem in extraneo hærede ideo inductum eſt, quia in extraneo hærede ocioſa, ſuperuacua & fruſtratoria talis conditio eſſet, cum idē per omnia & integraliter futurum eſſet etiam ſi talis conditio adiecta non eſſet, at in ſuo ideo facit conditionem quòd aliquid poteſt operari, ut ſic illa verba, ſi uolet, ſemper faciant conditionem, niſi quando impoſſibile eſt, quòd talia uerba aliquid operentur, ut nominatim & expreſſim hæc ratio redditur in d.l.uerba hæc, & in d.l.Cornelius, & facit l.ſi ita legatum.§.illi ſi uolet.ff.de leg.1. Nec dubiū eſt
†quin ratio expreſſa in lege habeatur pro lege uere & non 21
interpretatiue tantum ex ui cōprehenſiua, non ex ui extenſiua, quaſi ipſa ratio in lege expreſſa ſit uera lex, & deciſio loco exempli habeatur quod non arctat regulam, ſed ut hoc uerbum animal, utpote genericū comprehendit ſub ſe uere oēs ſpecies animalium, ita ratio expreſſa in lege, ſi eſt generalis oēs caſus qui ſub ea poſſunt cōtingere, ut uera lex cōprehendit, & non ſolum illū caſum qui ibi ſpecialiter deciſus fuit, nam ille habetur loco unius tantum ſpeciei ſub illo genere cōtentæ, ut per Bal.in l.omnes populi.ff.de iuſt.& iu.col.7.uerſi. tertio quęro, & col. fi. uerſi.2. Alex.cōſ.75. uidetur in præſenti, col.1.lib.5.Iaſ.in l.a Titio. in prin. col.fi.ff.de uerb.oblig. l.non poſſunt. l.non ut an.l. ideo quia.ff.de legibus. Bald.in lege, de quibus, colū.duodecima.ff.eodem. Cumanus, Paulus, & alij in lege, ſi uero.§.de uiro.ff.ſoluto matrimonio. Fulgoſius, conſilio. 104. Titius condidit, columna ſecunda. Andręas Tiraquellus, de cauſa ceſſante, part.prima.numero 153. Alexander in lege quarta.§.Cato, columna ſexta. ff. de uerbor.obligation. lege fina.C.de indicta uiduita. Decius in lege non uidetur. columna fina.ff.de regulis iuris. Abbas in capitulo primo, columna tertia de iurament. calumn. lege nominis, & rei. §.uerbum. ff. de uerborum ſignificationibus. Id quod & tenent alij quam plures quos retulimus ſupra.§. duodecimo.numero.85.ex quorum dictis apparet hanc eſſe receptiſſimam opinionem. Modo ſic illa cōditio, ſi uolet,

Ratio legis eſt lex ipſa uerè.

apposita

appoſita in inſtitutione extranei, licet olim nihil omnino poſſet operari, quia neq; operabatur quo ad hæreditatis acquiſitionem impediendam, cũ extraneus eam acquirere nequiret niſi prius declaraſſet eã ſe uelle.§.ſi.inſt.de hære. quali.l.3.4.&.5 & l.nolle.ff.de acq.hær.nec quoad tranſmiſſionem hæreditatis impediendã, quia iure illo. ſuorũ nullo omnino caſu hæreditas non adita tranſmittebat.§.in nouiſſimo.C.de cad.toll.tñ hodie cũ hæreditatem non aditã poſſit extraneus tranſmittere beneficio iuris deliberandi l.cũ antiquioribus.C.de iure delib.euenit ut cõditio ſi uelit, ſi hodie in inſtitutione hæredis extranei apponat utilis ſit, quia impediet illã iuris deliberandi tranſmiſſionẽ iuxta §.ſin autem aliquid ſub conditione.C.de cad. toll. quia in dd.ll.ſcilicet in d.l.Cornel.& d.l.uerba.hæc ratio expreſſa fuit.ſ.quia eo tempore conditio illa ſuperuacua erat, ideo extranei hæredis inſtitutionem conditionalem non faciebat, hodie autem ſuperuacua nõ erat, unde nun poteſt nõ facere conditionalem talem inſtitutionẽ cũ ratio in dd.ll. expreſſa, lex ipſa nõ interpretatiue tantum ſed etiam uerè ſit. Idemq; iiſdem legibus & rationibus procedit in inſtitutione liberorũ ſuitatem non habentium, qui hæreditatem non aditam iure ſanguinis ad ſuos deſcendentes tranſmittere poſſunt, iuxta l.un.C qui ante aper.tab.nã & illi ſi hodie ſub conditione, ſi uelint, hæredes inſtituantur, talis inſtitutio conditionalis uidebitur, cũ per eam illius hæreditatis non aditæ tranſmiſſio impediatur, ſicq; non poſſit uideri inutilis, aut ſuperuacua, & conſequenter ceſſat ratio expreſſa in d.l.Cornel.& in d.l.uerba. Tenendo iſtam partem non obſtat ꝙ ut quibuſdam uidebatur hæc conditio ſi uelit, ad utilitatem honorati adiecta uideatur, ſicq; non expediat in ipſius læſionẽ conuerti.nã omnino negamus talem conditionẽ ad honorati utilitatem adiectã uideri, cũ contrariũ conſtet ex d.l.ſi ita legatum.§.illi ſi uolet.ff.de leg.1.

22 Illud aũt exiſtimo, quod † talis conditio ſi uelit, cũ inſtitutioni, uel legato adiicitũ impleta uidebitur non ſolũ qñ honoratus uerbis expreſsis, & ueluti ad hanc rem conceptis declarauit ſe uelle, ſed etiã ſi id tacite declarauit, quale eſt cum fecit actũ qui citra ius & nomen hæredis, aut domini fieri non poterat, ut in ſimili per l.pro hærede.§.ſi.& l.gerit.ff.de acq.hæred.&.§.ſi.inſt.de hæredum qualit. & differen.facit l.nutu.ff.de lega.3.l.ſi iure, eod.tit.l.1.§.ſi quis ita.ff.de verb.oblig.& glo.not.in l.iubemus.C.de teſtam. & l.nemo dubitat.ff.de hær.inſt.l.1.§.fin.ff. de dote prælegata.

Conditio ſi uelit quãdo uideatur impleta.

23 Adde † ꝙ ſi ſtatutum ait, ꝙ filius ab hæreditate patris poſſit abſtinere, anteaquã filius abſtineat, illud ſtatutũ nihil operatur, nã filius nihilominus ipſo iure hæres exiſtet uel ex teſtamento, ſi teſtamentum factum fuit, uel abinteſtato ſi factum non fuit, at poſtquam filius abſtinuit illud ſtatutum multum operaretur, nam filius qui alias etiam ſi uſus beneficio prætoris abſtineret adhuc hæres mero iure remaneret, quia prætor non poteſt facere quem hæredẽ eſſe deſinere ipſo iure, ut §.quos autem.inſtit.de bon.poſſ. nunc tamen ſi uſus licentia ſtatuti talis filius abſtineat, etiã ipſo iure hæres eſſe deſinit, ut nota.in l.in ſubſtitutione.ff. de uulga. ratio, quia ſtatutum eſt ius ciuile l.ius ciuile l.omnes populi.ff.de iuſt.& iure, ergo &c. ut §.ſed naturalia.inſtit.de iure nat. itaque illud ſtatutum anteaquam deducatur ad actum nil operatur, nec tollit ſuitatem, ſed poſtquam ad actum deducitur, tunc operatur, nam tollit ſuitatem, ita Bal.in l.qui ſe patris. num.5.& ibi Paul. num.7.C. unde lib. Nec obſtat impugnatio Pauli in l.3.C. de iure de lib.dicentis ꝙ imò ab initio ꝑ tale ſtatutum tollitur ſuitas, ne alias ſtatutũ nil operetur, nam reſpondeo ꝙ imò multum operatur, & ſi ſuitas ab initio ſublata non uideatur ut dixi, effectus eſt propter id quod habetur per Bart. & omnes in l.cũ filio.ff.de leg.1.ubi nudũ nomen hæredis quod remanſit apud filium qui uſus beneficio prætoris abſtinuit multum operatur. Hinc infertur nota.limitatio. ad l.fin.C.de repu. hæred.& l.ẽ ſuus quoque.ff.de iure deliberan. ubi habetur ſecundum Doct. communiter ibi quòd ſuus hæres qui abſtinuit poteſt infra triennium abſtenſionẽ ſuam reuocare, idq; ſecundum Doct. ibi facere poteſt ſuus hæres propter nudum nomen hæredis, quod penes eum etiam poſt abſtenſionem remanſit, unde ille ſi uſus beneficio, & licentia ſtatuti abſtineret, cum etiam illud nudum nomen hæredis penes eum non remaneret, ſequitur quòd talem abſtinentionem reuocare non poſſit, ceſſaret, quæ beneficium.d.l.ſi.quod not. quia ſing.

Statutum quòd filius poſſit hæreditate patris abſtinere quãd operetur, nu.q.

Adde † quòd ius tranſmiſſionis ex potentia ſuitatis ſanguinis uel iuris deliberandi contingentis, eſt potentius quam ius uulgaris ſubſtitutionis ſecundum Socin. in l.1. col.18.cum ſequenti.ff.de uulg. ubi latiſſime dicit hanc eſſe communem opinionem, & ibi Iaſ.nume.15. cum plurib. ſequen. qui eandem dicit communem opinionem, & Bart. ibi, nume.20. Huius communis opinionis potiſſimum fundamentum ac uerum eſt, ſecundum Socin.& Iaſ.ubi ſupra, de text.in l.unica.§.cum autem in ſuperiore. C.de cadu. tollen.inducendo ut ibi per eos, tamen adde aliud fundamentum a nullo ante animaduerſum, uerum ac reale, de l.unica.§ in principio.& §.pro ſecundo, iuncto §.nouiſſimo, C.de cadu.tollen.nam in §.in principio, & §.pro ſecundo dicitur quòd excluſo eo qui primo nominatus eſt, taliter quòd tranſmittere non poſſit, quia uiuo teſtatore deceſſerit, tunc admittitur ſubſtitutus, deinde in §.nouiſſimo. dicitur, quòd ſi poſt mortem teſtatoris ille primo nominatus deceſſerit, & ſic tempore quo tranſmiſſio fieri poteſt, tunc dies legati cedit quo ad tranſmiſſionem, & de ſubſtituto an admittatur nec ne, uerbum nullum conſtat, ergo ſubſtitutum per tranſmiſſionem excludi, quandoquidem cum tranſmiſſio locum habere poteſt de ſubſtituto mentio non fit nec eum lex uocat, licet eum uocet cum tranſmiſſio fieri non poteſt. Nec dicatur quòd illud in legatis, ſecus in hæreditatibus, nam ſubdit text.in d.§.in nouiſſimo, quòd hæreditatum non agnitarum quædam tranſmittuntur, quædam non tranſmittuntur, ſignificans quòd quando non tranſmittuntur ſubſtitutus admittitur, quando uero tranſmittuntur excludetur, Idque etiam ſuadetur ex d.l.unica.§.ſi autem aliquid ſub cõditione, ubi in relictis conditionalibus ſi primo honoratus pendente conditione decedat, tunc lex uocat ſubſtitutum nempe ea ratione quòd conſtat pendente conditione tranſmiſſionem fieri non poſſe, l.ſi ita expreſſum, l.ſub diuerſis de condi.& demonſt.l.ſi decem cum petiero, l.qui Romæ.§.Augerius.de uerb.ſign. l.ſi pœnam. quando dies leg.ced. & d.§.ſin autem aliquid ſub conditione, at in quibus caſibus tranſmiſſio fieri poteſt, ſubſtitutum non uocat, ut in d.§.in nouiſſimo, in prin. & in uerſiculo, hæreditatem ergo &c. 24

Tranſmiſſionis ius cuiuſque an ſit potentius uulgar.ſubſt.

Adde quòd † eſt caſus ſingularis, in quo filius meus mihi hæreditatem, in quo fuit inſtitutus acquirit ſine iuſſu meo, ſcilicet in l.qui in aliena.§.interdum.ff.de acqu.hære. Alios quatuor caſus enumerat Iaſ. ibidem, col.3. in princ. 25

Intellectus l.qui in aliena §.interdum.ff.de acqu.hære.

Adde quòd non ſolum hæreditatem mihi ſine iuſſu meo, ſed etiam ſine immiſtione ſua acquirit, ita notant Paul.ibi & Areti. colum.5.in princ.unde infert Paul. contra Barto. quem allegat † quòd non ſolum acquiſitio irreuocabilis, ſed etiam reuocabilis acquiritur patri per filium, quod ueriſſimum eſſe puto per d.§.interdum, ultra Paul. adde bonum tex.in l.ſeruo inuito, in prin.ad Trebel. ubi ſiue hæres iuſſus ſit reſtituere hæreditatem mihi, ſiue ſeruo meo, utroque caſu reſtitutio in perſona ſerui me uetante ſeu ignorante fieri non poteſt, at mihi utroque caſu reſtitui poteſt ſine conſenſu ſerui. † Ecce ut fideicommiſſum uniuerſale, licet reuocabiliter acquiratur tamen acquiritur ipſo iure domino per ſeruum, & pariter per filium patri, nam ut late concludit Iaſ.poſt alios, in lege, cum filio, de lega.primo.ſaltem per iudicis officium ſtatim poſt mortẽ teſtatoris acquiritur fideicom. uniuerſali, cuius ratione fideic. tranſmittit. Ad idem & tertio eſt tex. clarus in l.filio, ubi Socin.de cond.& demonſt. ubi legatum ſeu fideicommiſſ.ſingulare ipſo iure quæritur per filiũ patri, & tamen conſtat acquiſitionem illam reuocabiliter eſſe, cum pater poſſit repudiare, Ad idem tex.in l.ſeptima, uel octaua.de leg.1.ſed magna controuerſia eſt, utrum in d.§.interdum filio per nepotem acquiratur hæreditas cũ beneficio

26 Patri per ſuum filium acquiruntur iura etiam reuocabilia.

27 Tranſmittitur fideicommiſſ. uniuerſale.

28 Abſtinendi beneficiũ competit patri, cui per filiũ fuit hæreditas ipſo iure quæſita.

abſtinendi, necne. Aretin. ibi. col. 2. in princ. tenet quòd acquiratur cum beneficio abſtinendi, niſi pater filium immiſcere iuſiſſet, quo caſu inquit hæreditatem patri per filiũ irreuocabiliter acquiri & utrunque puto uerum, nam ꝙ regulariter patri in terminis d. tex. cum beneficio abſtinendi acquiratur, patet per l. ſi filius qui patri, de uulga. ibi et enim ius dicentis propoſitum eſt liberos oneribus hæreditarijs non ſponte ſuſceptis liberare, at niſi filius abſtinere poſſet, certe filius oneribus hæreditarijs non ſponte ſuſceptis, non liberaretur, quod eſſet contra d. l. Secundo probatur, l. ſiquis filium. §. 1. de acquirend. hæred. ubi filius hæreditatem ex potentia ſuitatis tranſmittit cum beneficio abſtinendi, ſic & in propoſito iſte filius hæreditatem nepoti delatam debet poſſe repudiare, nec dicatur, quòd in l. ſi quis filium. hæres erat extraneus, & ſic hæreditas ſibi mero iure quæſita non fuit ſecus, in d. §. interdum ubi mero iure patri quæſita fuit, nam reſpondeo quòd ſicut extraneus ante aditionem hæreditatem nullo modo quæſitam poteſt repudiare, l. ſicut. C. de repud. hæreditat. ita etiam filius hereditatem etiam mero iure quæſitam ante immiſtionem poteſt expernere. l. neceſſarijs. de acquirend. hæredita. §. de his inſtitu. de hæred. qual.

Præterea cum lex ſiquis filium loquatur generaliter, poteſt generaliter & debet intelligi ut procedat etiam ſi is in quem fit tranſmiſsio eſſet de numero ſuorum & neceſſariorum, ut is hæreditatem ad ſe tranſmiſſam meroque iure ſibi quæſitam poſsit repudiare. Poteſt & tertio ponderari, d. l. ſiquis filium, in ratione ſui, dum ait, quòd quæ facultas abſtinendi competit ei cui primo loco debita fuit, eadem competit ei in quem is tranſmitit, ſed ſi nepos non haberet patrem, poſſet abſtinere, ergo. & is in quẽ tranſmittit uel cui acquiſiuit. Sed certe hoc fundamentũ poteſt contra me retorqueri, nam nepos ille abſtinere non poteſt, ut probatur ſupra, ergo nec is cui acquirit, ergo tene quòd inter minis. d. §. pater poſsit abſtinere, nec alias aperiretur uia qua patres poſſent hæredes neceſſarios auo nepotes facere, eisq́; abſtinendi beneficium auferre, licet Paul. in d. §. interdum. teneat oppoſitum & male, ſecundum Aretinum, ibi, col. 2. in princ. Sed certe & Paul. idem tenere uidetur in libro meo. Hoc tamen limita niſi pater iuſiſſet nepotem imminiſcere, nam tunc ſecuta immiſtione irreuocabiliter patri per nepotẽ hæreditas quæreretur ſecundum eũdem Aret. per l. ſeruo inuito, in prin. ad Treb. Vnde infertur magna declaratio ad d. §. interdũ, dum ait patri per nepotem hæreditatem abſque iuſſu patris acquiri, nam eſt intelligendum hæreditatem mero iure abſque iuſſu. Vt autem acquiſitio irreuocabiliter fiat, oportet iuſſum interueuire.

59 *Reſolui poteſt teſtamentum pœnitentia filij qui ſe exhæredari aut præteriri conſenſerat.*

Caſus ſexageſimusquintus. Teſtamẽtum † rite & recte factum poſtea uitiari poteſt per pœnitentiam filij qui ſe præteriri aut exhæredari conſenſit, ſcis enim communem eſſe ſententiam filijfamil. præteritione ab initio teſtamentum ualere non deſinere, quando is ſe præteriri conſenſit, quòd ſi ſui exhæredationi conſenſit, tunc ex poſt facto contra id teſtamentum querela efficax nulla erit, ita gloſſ. communiter approbata in lege ſi quando. §. & generaliter. C. de inoffic. teſtament. de qua diximus plene (quia dubia eſt) ſupra. §. 10. nume. 527. uerſic. modo quæro cum plurib. ſequen At ea communi opinione (ſine ueri præiudicio) retenta, nos eam limitauimus, ut ſaltem non procederet, quando is filius in tali conſenſu non perſeuerauit per totum tempus uitæ patris, ſed eo uiuo (quo tempore adhuc erat teſtamenti mutandi facultas) pœnituit pœnitentiamq́ue ſuam patri notam fecit. tunc enim per talis pœnitentiæ interuentum illud teſtamentum infirmari inciperet, argum. legis finalis. C. de pactis. & legis qui ſuperſtitis. ff. de acquiren. hæredita. legis ſi quando. §. illud. C. de inofficioſ teſtament. ibi huiuſmodi pacto filium minime pregrauari, quod die, ut plenius ſupra §. decimo, nu. 530. cum ſequent. verſi denique pro concordia.

60 *Reſolui poteſt teſtamentum*

Caſus ſexageſimus ſextus. † Teſtamẽtum rite & recte factum ſimiliter poſtea poteſt infirmari per emendationem filiæ ob turpitudinem ſuam exhæredatæ iuxta authentic. ut cum de appella. cognoſ. §. cauſas, legẽ ſi filiam, & auth. ſed ſi poſt uiginti; cum utrobique notatis. C. de inoffic. teſtament. Scis enim quòd hodie ſecundum communes opiniones † tam exhæredatio, quam præteritio requirunt iuſtæ cauſæ expreſsionem, aliter enim teſtamentum eſt ipſo iure nullum. §. aliud quoque capitulum, in dict. authent. 61 ut cum de appella. cog. authent. non licet, & utrobique communiter docto. tradunt communiter doctores in prin. inſtit. de exhæreda. libe. & in lege, maximum uitium. C. de lib. præteri. dixi plene tenendo contra communem, ſupra, § circa princ. Vnde ſi in initio interfuit iuſta cauſa præteriendi uel exheredandi filiam propter ſuam turpitudinem eaq́; laudabiliter uiuo adhuc patre emendata fuit, ea cauſa quæ initio iuſta erat quaſi ad non cauſam modo redacta fuerit, ceſſare uidetur iuſtitia illius exhæredationis uel præteritionis, argumen. legis ſi fullo. ff. de condit. cau. da. l. adigere §. quamuis. ff. de iure patronatus, legis cum pater. §. dulciſsimis. ff. de legat. ſecundo. & quæ latiſsime tradit Andr. Tiraq. de cauſa ceſſante in prima parte, & quod in ſpecie probat. d. §. cauſas, uerſi. 4. uerb. permanſerit. ubi qui ſui turpitudine præbuit iuſtam cauſam ad ſuimet exhæredationem uel præteritionem, is ſi laudabiliter emendatus fuerit, iam non iuſte exhæredatus aut præteritus uidebitur, unde ut ſi initio ſine iuſta cauſa exhæredatus, aut præteritus fuiſſet teſtamẽtum, non ualeret, ita & quando ab initio iuſta cauſa interfuit, quæ tamen poſtea ad non cauſam redacta eſt, iuſtitia exhæredationis aut præteritionis euaneſcit, ſicq́ue teſtamentum infirmari poterit, ut in ſpecie tenuit, ita Alexa. num. 33. in l. 1. ff. ſoluto matrimonio, ubi Claudius, col. 5. & Iaſ. nume. 6. in l. in arenã. C. de inoffi. teſta. Vnde multa bona inferunt, ſed nos ſupra tenuimus contrarium. ſ. in §. 10. num. 612. ubi uide noſtram diſtinctionem.

Teſtamentũ ſententia ipſo iure, eo quod cauſa in exhæredatione, aut præteritione non fuit expreſſa.

tum emendatæ eius quæ ob ſuam turpitudinẽ fuerat exhæredata.

62 *Reſoluitur teſtamentũ ex poſt facto in caſu de quo hic, ſecũdum communem opinionem contra.*

Caſus ſexageſimus ſeptimus. † Teſtamentũ rite & recte initio factum poſtea ſimiliter poſſet infirmari, ſi filius (qui forte uiolentas manus in patrem mouit, uel ſimile quippiam perpetrauit, quapropter iuſte exhæredatus fuit) pœnitentiam egerit, tunc enim quaſi cauſa illa exhæredandi ad non cauſam redigatur, perinde teſtamentum infirmari poterit ac ſi ab initio iuſta cauſa nõ interfuiſſet, ut eſt communis opinio, de qua per Iaſ. in d. l. in arenam, col. fi. nu. 6. Idem Iaſ. col. 1. in auth. non licet. C. de libe. præter. Idem Iaſ. num. 10. in l. filio quem pater. ff. de lib. & poſth. eſt communis opinio ſecũdũ Eman. Coſtam in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de lib & poſth. par. 3. nu. 189. firmat eſſe cõem Caſtellianos Cotta in memorabili incipiente filius f. Franc. Ripa in l. 1. ff. ſoluto matrimo. nu. 31. & tenent alij quã plures quos retuli ſupra. §. 10. nu. 512. cum ſeq. præſertim in uerſi. ſtat ergo, ſed ibi plene contrarium defendimus, nec expedit repetere. Iſte autem caſus eo differt ab eo, quem proxime retulimus quòd ibi filiam in ſemetipſam peccauit, hic uero filius in patrẽ ſuũ (res nefanda) impius extitit.

63 *Reſolui poteſt teſtamentum, quando pater filium quem exhæredauerat poſtea adoptauit, eiq́; egregia declaratio.*

Caſus ſexageſimus octauus. † Teſtamẽtum rite & recte factum poſtea etiam infirmatur, uel infirmari põt, quãdo pater filiũ exhæredatũ adoptauit iuxta l. filio quem. ff. de lib. & poſth. l. non putauit. §. ſi quis filiũ exhæredatũ. ff. de bo. poſ. contra tab. tunc. n. cauſa exhæredãdi, quæ præceſſerat ut eũq́; iuſta eſſet, remiſſa tacite a patre uidetur, iuxta. §. fi. inſti. de iniur. & quod tradũt Bar. & doct. in l. 3. §. fin. de adim. leg. & plene Rip. in l. fi. C. de reu. don. ſicq́; cũ iuſtitia exhæredationis ratioq́; euanuerit, ceſſat uirtus ipſius exhæredationis, & p hoc teſtamẽtũ põt infirmari, nõ ſecus, ꝙ ſi ab initio nulla iuſta cauſa exhæredandi interfuiſſet, facit l. quidã cum filiũ. ff. de uerb. obli. & quæ ibi traduntur per Bar. nu. 3. & per Iaſ. nu. 14. neq́; mouet me d. l. filio, dum in hoc caſu ait exhæredationẽ nocere filio, nam intelligitur quo ad primordialẽ illius teſtamenti firmitatẽ, non quo ad excludendã querelam ut diximus ſupra §. 10. nu. 529. cum pl. pre. & ſeq. ubi uidemus multa ſimilia. Agnoſco tamen ꝙ aliter. d. l. filio. uidentur intelligere Bar. Iaſ. Alciat. Aret. & alij cõiter, ſed minus recte ut nobis uidetur.

Caſus

34 Caſus ſexageſimus nonus. † Teſtamentum rite & recte factum poſtea etiam uitiari poteſt, ſi illud teſtator cancellauerit, ſeu cancellare iuſſerit. l. proxime. l. cancellauerat. ff. quæ in teſtamen. delentur cuius rei rationem aſſignamus ſupra §. 11.

Reſoluitur teſtamētum cancellatione.

35 † Tale tamē teſtamentum non ipſo iure infirmatur, ſed ope tantum exceptionis ſecundum glo. cum qua tranſeunt ibi Bart. Alber. & alij communiter in l. 1. ff. quæ in teſtamento delentur. Sed quia euenit ut iniuſſu teſtatoris tale inſtrumentum raſum & cancellatum inueniatur interdum anpſumatur iuſſu teſtatoris, an uero iniuſſu eius deletum, uel a quo uitiatum præſumatur diximus ſupra. §. 17. nume. 60. uerſi. deinde & 24. Et in re dubia inſtrumentum uitiatum, falſum eſſe præſumitur, ut docuimus ſupra §. 17. nume. 65. uerſi. Item in materia

Cancellatione reſoluitur teſtamentum nō ipſo iure, ſed ope exceptionis.

36 quæſtionis. Sed † cancellatione non uitiatur etiam ope exceptionis teſtamentum quando defuit uoluntas teſtatoris cancellantis † quis cum intimire cœpiſſet cancelauit. l. fin. ff. de iniuſto rup. Idem ergo ſi er-

Cancellatione per errorem uel infirmam facta, non uitiatur teſtamentum.

37 rore cancellauit, ut ibi & l. fin. ff. de hæred. inſtit. ergo teſtamentum tollitur ſola uoluntate ſiue facto. lege militis codicillis. §. fin. ff. de mil. teſt. §. ex eo. inſt. quibus modis teſt. infir. non quoque ſolo facto ſine uoluntate ut modo diximus, ſed facto ſimul & uoluntate tollitur, ut per totum. ff. quæ in teſtam. delentur, ſimile in l. Sancimus. C. de teſtam.

Reſoluitur teſtamētum uoluntate, & facto ſimul non alteruitro tantum.

38 Caſus ſeptuageſimus. Teſtamentum † undique ſolenne poſtea infirmari poteſt ex parte in terminis tortius tituli. ff. ſi à paren. quis fuerit manu. quale eſt cū filius emancipatus fuit non contracta fiducia, iſq; in ſuo teſtamento legitimam portionem, uel patri ſuo minime reliquit, uel non integrā reliquit, tunc enim patri conceditur quædam actio, uel quoddam ius (quod contra tab. bono. poſſ. appellatur) ad conſequendam integram legitimam per quam contra tab. bono. poſ. teſtamentum filij non ex toto infirmatur, ſed duntaxat uſque ad illam portionem, ita probat l. 1. & l. 2. cū glo. C. de bono. poſſ. contra tab. liberti iuncta l. 1. in prin. ff. ſi quis a par. fuerit manu. quòd enim ſui iuris fiat ſiue ſeruus, ſiue filius, id ſumum bonum reputatur, patriaq; poteſtas dicitur eſſe res ineſtimabilis. l. filiusfamil. §. ſecundum uulgarem, ff. de lega. 1. & ut ſeruus, qui tam grandi libertatis beneficio a ſuo domino & patrono affectus fuit, debet aliqoid in ſuo teſtamēto ei relinquere (ſcilicet legitimam, ut in. §. ſed noſtra, inſt. de ſucceſ. liber.) ſin minus tunc a lege ſibi cōceditur per d. §. ſed noſtra, cum ſimi. per contra tab. bono. poſſ. Ita quoque filius, qui à patre emancipatur ſimili beneficio affectus & honeſtatus uidetur, unde ſimilis bono. poſſ. contra tab. patri emancipatori contra eius teſtamentum conceditur. d. l. 1. in prin. quę ut ibi exprimitur, ad imaginem illius, quę patronis concedebatur conceſſa fuit, & ita procedunt tituli. C. & ff. de bonis libertorum. Aſt cum cōſtet quā diu locus eſſe poteſt alteri remedio ceſſare querelā inofficioſi teſtamenti. §. tam autem, inſt. de inoffi. te-

Reſoluitur ex parte poſtea teſtamentum filij per patrem emancipatorem in caſu de quo hic.

39 ſtamen. l. maximum uitium, ad medium. C. de liberis pręt. † Et parentibus qui à liberis ſuis pręteriti fuerunt, uel non iuſte exhęredati concedatur querela inofficioſi teſtamenti. l. nam & ſi parentibus. ff. de inof

Intellectus tituli. ff. ſi a parente quis fuerit manumiſ.

40 ficioſo teſtamen. d. §. tam autem, l. pater filium, ff. eo. l. cum filium. C. eod. tit. † quo nam modo huic parenti cui ſatis ſuperque erat ad ſuam legitimam conſequēdam illa bo. po. accommodatur etiam querela inofficioſi teſtamenti, quæ odioſiſſima eſt, ut dd. ll. proponiturq; eo colore quaſi compos mentis, non fuerit is qui teſtamentum faciebat, mirantur cuncti, nec ullus

Intell. l. nam & ſi parentibus, l. ſi qui. l. pater filium. ff. de inoffic. teſtamento in prin. inſt. eod. titu.

41 unquam in cuius ſcripta inciderim congruum reſpōſum dedit, Quid dicendum? † & quidem per interuentum emancipationis ſolui ius agnationis ignorat nemo in princi. & §. præterea, & fere per totum inſt. qui bus modis ius patr. poteſt. ſol. & fere per totū. C. de emā. liberorū ſolumq; ius cognationis inter patrē, & filiū emancipatū manebat. Nec dubiū eſt quod inter cognatos nō erat ius ſuccedēdi de iur. ci. abin. ut in pri. & per totū. inſt. de ſucceſ. cog. & ff. unde cognati. † Et

Emancipatione ſoluitur agnationis ius.

quibus ius abinteſtato ſuccedendi nō erat ij longe minus cōtra teſtamentū ſuccedere poterant. §. eadem hæc, inſt. de hær. abin. dum ait, ſicut nec abinteſtato ita longe minus contra tabulas teſtamenti ad eius bona admittit. & l. in arenam, ubi per Iaſ. poſt alios. C. de inoffi. teſta. cuius rei ratio perſpicua eſt, quia ſi ad impugnandum teſtamentum admitterentur id ſuperuacuum & inane eſſet, cum reſciſſo ſic teſtamentu ab inteſtato hęreditas deferretur. l. poſthumus. §. ſi quis ex his, ff. de inoffi. teſtam. l. 1. ff. de iniuſto rup. & inſt. de hær. abinteſta. in prin. cuius abinteſtato hæreditatis ita delatę incapax eſſet id eſt, minimè uocatus aut inuitatus, ille ergo ad agendum contra teſtamentum minimè admittendus, † cum tunc demum & 43
non aliter aliquis ad agendum admittatur, ſi eius interſit l. ex conuentione. C. de pact. l. 1. C. ſine cenſu. uel reli. l. ſtipulatio iſta. §. alteri, ubi per omnes. ff. de uerb. oblig. §. alteri in: . de inuti. ſtip. 42

Succedere qui nequeunt abinteſtato teſtamentum impugnare nequeunt.

Agere non licet niſi ei cuius intereſt.

Apparet ergo ex his † quòd pater emancipator 44
inſpecto iure ciuili non poterat aſpirare ad hęreditatem filij emancipati abinteſtato, neque etiam contra teſtamentum, ſed iure tātum prætorio ad dictam bonorum poſſeſſionem contra tabulas admittebatur, tum quia eo iure illa naturalis cognatio quæ remanſerat inter patrem & filium emancipatum in conſideratione erat. §. minus & §. eadem, inſt. de hær. ab. & ff. unde cog. & inſt. de ſucc. cogn. tum etiam, quia talis pater emancipator eo prætoris beneficio dignus iudicabatur, ob beneficium emancipationis & libertatis in filium collatum, ut diximus. † Hoc ergo caſu 45
à ſolo prętore per illam contra tab. bo. poſſ. pater ad emancipati filij ſucceſſionem ex parte uocabatur, à iure autem ciuili neque per querelam inofficioſi teſtamenti, neque alio modo inuitabatur. Idq; † regulare erat, uerum parentes ſolebant aliquando filios emancipare contracta fiducia (hoc eſt hac lege & pactione ut integrū eis eſſet ius agnationis ad ſuccedendum liberis ſic emancipatis. §. fina. inſt. de legi. agn. ſucceſ.) & tunc ut abinteſtato, ita & contra teſtamentum filiis ſuis poterant ſuccedere. Vnde ſi non iuſtè ab eis eſſent uel præteriti uel exhæredati, dabatur eis querela: ita procedit. d. l. nam & ſi parentibus, cum ſimi. ſupra allegatis (quarum is eſt uerisſimus intellectus à paucis noſtrorum forte præuiſus.) Proceditq; generaliter reſpectu matris & lineę maternæ aſcendentium, & etiam reſpectu reliquorum parentū. Hodie autem etiam reſpectu patris generaliter procedit, cum ſemper emancipatio pręſumatur fieri contracta fiducia per. d. §. finā. Sed † an ſecundum hoc 46
hodie ſemper ceſſet & ueluti ſuperuacuum ſit beneficium. d. tituli ſi quis à par. fue. manu. quod omnino nego, nam & ſi pater incœperit à querela, & per eā expugnauerit filij emancipati teſtamentum. ſicq; totam eius hęreditatem aſſecutus fuerit, tunc ceſſet utpote ſuperuacua. d. bo. po. tamen ſi forte pater à querela repudiatione uel tempore fuiſſet excluſus iuxta l. ſi quis filium, ad fi. C. de inoff. teſt. uel etiam præuentus ab aliis iuxta l. ſi qui, & l. ſi pater filium, ff. eodem tunc integrum & utile ſibi maneret remedium. d. bo. po. quod ſi forte incœpiſſet à d. bo. poſſeſſione, & per eam cōſecutus eſſet legitimam, id iuſtius eſſet dubiū an & tunc ad querelam poſſet aſpirare, cogita † quod ſi 47
dixeris ergo querela concurrit cum. d. bo. po. contra d. §. tam autem, nego quia non pariter, ſed alternatiuè tantum hæc remedia ut dixi competunt, & præterea non inconuenit quòd concurrant, quia querela datur patri quaſi ſucceſſori & hęredi à lege inuitato abinteſtato. illa autem bonorum poſſeſſio. non datur
niſi

Emancipator pater iure. ff. iure poterat teſtamentum filij impugnare niſi per bonorum poſſeſſionem contra tabulas ad ſimilitudinem patroni.

Emancipatione contracta fiducia facta poteſt pater filij teſtamentum impugnare.

Titulus. ff. ſi quis à paren. fue. manumiſ. etiam hodie uſui eſt.

Querela an cum bonorum poſſeſſione concurrat quę datur emancipatori.

niſi quaſi emancipatori in remunerationē illius emā cipationis & beneficij prout hęc ratio expreſſa eſt. in d.l.1.in prin.ff.ſi a parente quis fuerit manumiſſus unde eum competant diuerſis reſpectibus, vnum remedium alterum conſumere non poteſt, argum.§.fin.
48 inſt.ſi quadr. pauperiem. Præterea † quod in d.§. tam autem dicitur, eum qui ad hęreditatem, de qua agitur alio iure uenire poteſt, querelam non habiturum intelligendū eſt quando ſibi aliud præterea iuris ciuilis remedium ſupereſſet, non ſic ſi iuris tantum prætorij. nam & ſimiliter in l.Gallus, §.ille caſus, ibi, nullo iure, ff.de lib.& poſth. Poſthumum quem conſtabat de iure prętorio poſſe hęredem inſtitui.(.l.poſthumus.ff.de inofficio.teſtamen.l.uetum, ff.de bo.po. ſecundum tab.§.poſthumus inſti.de leg.2.in princ.inſt. de bono.poſſ.) dicitur tamen non poſſe hæredem inſtitui eo reſpectu ꝙ eo tpe de iure ciuili inſtitui non poterat, quinimo non ſolū dr̄ nō potuiſſe hæredē inſtitui, ſed etiam nullo iure inſtitui potuiſſe firmatur quaſi iuris appellatione, de ciuili tantum non etiam de prętorio intelligamus etiā ſi uniuerſaliter loqueremur, puta per uerbum nullum ius, ut in ſimili diximus ſupra.§.21.nume.143.uerſi.denique. Pro nobis l. filio.§.contra tabulas.ff.de inoffi.teſtamen. ubi licet filius emancipatus, qui patrem præterijt liberos haberet adhuc patri conceditur d.bono.poſſ. contra tab. ergo non conceditur ratione, aut iure ſucceſſionis. nā tunc liberi prę ferentur parentibus. d.l.ſi pater filium l.2.in princi.& §. Vocantur, ff.de bono.poſſeſſ.contra tab. tam iure ciuili, quàm prętorio, ut dd.iuribus, ſed conceditur ea bonorum poſſeſſio ad legitimam portionem, quaſi debitum quoddam ab antidota, uel etiā iuſtus, quandoquidem exigitur ab inuito. Ergo ueritas eſt quòd d.§.tam autem, dum negauit querelam dari quando aliud remedium ſupereſſet nō intelligit de dicta bonorum poſſeſſione, quinimo non ſolum id foret extra mentem d.§. ſed etiam extra eius uerba, nam ibi dicitur ceſſare querelam quandiu ſupereſt
49 aliud remedium ad conſequendam hęreditatem, partem ve eius, & non aliter, ſed † dicta bonorum poſſeſſio non datur ad conſequendam hæreditatem ex toto: aut ex parte, ſed tantum ad legitimam, de qua ibi, quę indubitanter eſt pars bonorum non pars hęreditatis, ut patet in d.l.1.in prin.ff.ſi à paren.quis. iuncto.§.noſtra, inſtit. de ſucceſſ. liber. nam & generaliter legitimam partem eſſe non hęreditatis, ſed bonorum obtinuit, ut ilico dicam ergo, &c. Ergo.d.§. tam autem, intellexit de illis, qui per aliud remedium uel totam hęreditatem aſſequerentur, uel partem ſaltē uirilem, iuxta.l.uirilis, ff delega.prę ſt.cum ſimi. non de ijs qui partem tantum bonorum conſequerentur, ut in terminis d.l.1. Quòd legitima ſit quota bonorum tenent Bar.in l.ex facto, magna col.2.ff. de hęre. inſt.& in l.Gallus.§.1.nume.14.ff.de libe.& poſthum. & eſt communis opinio, ut dixi ſupra §.20.num. 211. uerſi.legitima liberorum. quod autem diximus per d. §. contra tabulas. intellige, quòd licet emancipati filio competat querela, non deſinit interea eius etiam patri competere bonorum poſſeſſio illa tamen ſi obtinuerit filius tunc quòd pater per illam contra tabulas bonorum poſſeſſio aſſecutus fuerit reſtituet, ut ibi dicitur, & expende illum textum in uerb.iure manumiſſoris, per quem apparet talem bonorū poſſeſſionem nō iure ſucceſſionis dari, ſed iure tantum manumiſſionis, quaſi in eius præmium, quod & rurſus ibi probatur in uerb.non de iure teſtamenti.
50 Ex † ſuperioribus apparet quòd dum gloſſ. in d.l. pater filium, tenuit quòd patri emancipatori non datur querela cum habeat & ei ſufficiat dicta bonorum poſſeſſio, quam gloſſ.tenet & ait communiter teneri Bart.in l.in ſuis, nume.9.ff.de libe.& poſthum. Alciatus lib.4.parado. ca.16.id quidem uerum non eſt, imo habebat etiam querelam per d.l.pater filium, ut & tenet ibi Bart.tum in lect.quam in rep.& etiam Albericus, & Iacobi, de Sancto Georgio num.19.

Iuris appellatione leges ciuiles intelliguntur de iure ciuili non de pretorio.

Legitima eſt quota bonorum.

Emancipatori datur ladiss querela egregis quæſtio.

Apparet † etiam erraſſe Paul. Caſtr.poſt Raphaelem quem ipſe refert, dicentem in d. l. pater filium. quòd ille tex. ſolum procederet quādo pater filium coactus emancipauit iuxta. l. diuus. ff. ſi a par. quis ſue. manumi. quaſi tunc cum ei denegetur ea bonorum poſſeſſio, conſequens ſit ut querelam habeat, non habiturus ſi ſponte eum emancipaſſet, quia tunc cum ei concederetur dicta bonorum poſſeſſio ceſſaret querela, ſed nihil eſt, quia ſic melioris conditionis eſſet pater qui coactus filium emancipauit quam futurus eſſet ſi ſponte emanciparet, cum illo caſu denegata ſibi bonorum poſſeſſione quæ ad partem tantum bonorum proficere poteſt, concederetur ſibi querela ad totam hæreditatem, hoc autem caſu conceſſa ſibi ea bonorū poſſeſſione querela denegaretur, quod eſt contra d.l.diuus. quæ talem patrem qui coactus emancipauit punire non pręmio afficere uoluit & prętere a uehementer reſtringeretur. d.l. pater filium. ſ. ad caſum coactæ tantum emancipationis quæ rariſſimè fit ergo &c. vt l.non ad ea.ff.de legib. 51

Emancipans etiam ſponte poteſt habere querelam contra Fulgoſi. & Paul.

Apparet † etiam erraſſe eos qui tenent quòd quando pater emancipator à ſuis nepotibus emancipati filiis non præceditur tunc datur ei illa bonorum poſſeſſio, & denegatur querela, at ſi ab eis præcedatur tunc ei datur querela, & denegatur illa bonorum poſſeſſio, id quod ab omni ratione alienū eſt, † cum ſecundum hoc melioris eſſet conditionis pater quandu à ſuis nepotibus præcederetur, quàm ſi à nemine præcederetur, cum illo caſu daretur ſibi pinguius querelę remedium, iſto autem caſu debile huius bonorum poſſeſſionis remedium, cum totum contrarium reſpondere iuri proximius eſſet, licet illud tenuerint Bar.in d.l.in ſuis, nu.9. & in d.l.pater filium, tam in lect.quàm in rep.& Paulus Caſt.ibi nu. 14. & Iacobinus num.10.poſt Alber. ibi, Vigilius in princ. num.3.inſt.de inoffi.te. 52

Emancipatori qui à nemine præceditur datur querela, contra communem opinionem.

53

Emancipatori qui ab alijs præceditur non denegatur bonorum poſſeſſio ad magnum patrem, contra communem.

Apparet † etiam erraſſe Ioa. Fabr. in auth.non licet.C.de lib.præt.qui intellexit quòd licet patri exhæredato datetur querela, & denegaretur dicta bonorū poſſ.in ei prętcrito denegaret querela & dare ſola dicta bo.po., id quod eſſet ab omni ratione alienum, cum † ſecundum hoc melioris conditionis eſſet pater exhęredatus cui cōcederemus pingue remedium querelæ quàm ſi præteritus eſſet, cum ei debile remedium dictę bonorum poſſeſſio. duntaxat daretur cōtra l.ſi.C.de lib. pręt.l.omnimodo.C.de inoffi.teſt.l.non putaui, in prin.ff.de bo.po.contra tab. & præterea reſtringeretur miſere, d. l. pater filium. Quæ omnia nota, quia nullus unquam hunc nodum ita diſſoluit, & ex eo pendet neruus plurium iurium ſenſus, & hęc adde ad ea quę diximus ſupra.§.30.nu. 136.cum plu.ſeq. 54

Emancipatori exhæredato non denegatur dicta bonorum poſſeſſio contra Fabrum.

55

Emancipatori præterito non denegatur querela contra Fabrum.

Poſtremo aut emancipatio fit ſub hac lege ut patri non reſeruetur integrum ius agnationis, ſed potius perimatur, aut fit ſub hac lege expreſſa ut tale ius agnationis integrum ſeruetur patri, aut & tertio neutrum expreſſum fuit Primo caſu non ſolum dicta bonorum poſſeſſio utilis eſt ſed etiam neceſſaria, eum patri nullum aliud remedium ſuperſit. duobus uero ſequentibus caſibus & ſi non tam neceſſaria ſit, utilis tamen eſſe non deſinit, primum quando pater repudiatione excluſus fuerat à querela, deinde quando tempore eam amiſſerat, ut diximus. Tertio eſt & vtiliſſima, & in alio, nam ſi in querela erant alij, qui patri potiores eſſent iuxta.d.l.pater filium. tunc pater pendente lite ab ijs qui eum præcedebant mota poterit per dictam bonorum poſſeſſionem contra tabulas legitimam portionem accipere.d.§. contra tabulas. Simile in l.2.§. ſi ſub conditione.l.3 §. ſub ea, ff.de 56

Emancipatio tripliciter fieri etiam hodie poteſt.

ff de boo orum poſſeſſio. contra tabulas. Hactenus quo ad teſtamentum filij emancipati, quid autem in teſtamen. filiifamilias ſiue ille miles ſit ſiue paganus; diximus.

Huc uſque quando a filio ſiue ſuo, ſiue emancipato ſcriptus eſſet hæres honeſtus patre præterito, uel exhæredato. quid autem ſi turpis perſona eſſet ab eo hæres ſcripta, & tunc ſi filius erat emancipatus datur patri emancipatori contra eius teſtamentum dicta bonorum poſſeſſio ad totam hæreditatem auocandum. l. Pantoonius. ff. ſi quis à

57 pare. fu. ma. Sed ſi ipſe pater turpis quoque eſſet, uidetur † quòd nõ poſſet obijcere turpitudinem hæredis ſcripto argumen. l. in arenam. C. de inoffi. teſta. Per contrarium uidetur quòd patri id uitium obijci nequeat, quia liberto & filio ſemper honeſta & ſancta perſona patris, aut patroni uideri debet. l. ante pen. ff. de obſeq. ſed magis eſt, ut nequeat pater talem turpitudinem hæredis obijcere, arg. d. l. in arenam. Et ad l. pen. reſp. quòd hic non filius, ſed eius hæres obijcit dictam turpitudinem, ergo ut ſi eorum neuter turpis eſſet, pater bon. poſſ. ad partem conſtitutam haberet, ita ad eandem partem modo bono. poſſ. habebit cum uterq; ſit in pari cauſa turpitudinis, arg. c. in pari, de reg. iuris lib. 6. l. ſed & milites. §. coæqualitas. ff. de excuſ. tut. dixi in ſimili ſupra. §. 10. nume. 603. Quid autem ſi libertus turpem hæredem patrono præterito ſcriberet, & forte ad uniuerſa bona, tũc patronus admitteretur argum. d. l. Pantonius, niſi & ipſe patronus turpis quoque exiſteret, quia tunc ad ſolam partẽ

58 cõſtitutã admitteret, ut modo dicebamus arg. d. l. in arenã.

Emãcipator pater aut patronus turpes hæredibus filij, aut liberti turpitudinẽ obijcere nequeunt.

Denique querela datur primum liberis contra teſtamẽta parentum, deinde parentibus contra teſtamenta liberorum, ſecũdo tranſuerſis contra teſtamenta tranſuerſorum, ſubdiſtinctione tamen ut in l. 1. ff. de inoffi. teſtamen. l. fratres. l. ſi fratres. C. eod. §. tam autem, inſt. eod. l. 2. l. 3. titu. 8. par. 6. Sicq; † his caſibus teſtamentum undique ſolenne ex

59 poſt facto infirmatur, eſt quartus caſus, ſcilicet per bo. poſ. de qua egimus, eſt quintus caſus, ſcilicet per conſtitutionẽ, de qua in d. l. Pantoonius, eſt ſextus caſus, ſcilicet per cand. bono. poſſ. quando datur patronis contra teſtamenta liber totum ad partem auocandam, eſt ſeptimus caſus, quando ipſis etiam patronis ad totam liberti hæreditatem auocandam daretur extendendo d. l. Pantonius, quæ loquitur in patre præterito ad patronum præteritum, eritq; utilis declaratio ad titulum. C. &. ff. de bono. liber. & §. ſed noſtra, inſt. de ſucceſ. libertorum, & patre matreq; præteritis uter eorum poſſit teſtamẽ. querela infirmare, an uterque, tradit Corneus conſi. 82 lib. 4. nume. 5. ſicq; habes alios ſeptẽ

60 caſus, in quibus teſta. infirmantur.

Teſtamentũ ex poſt facto rumpitur ſeptem caſibus hic ſignatis.

Intellectus & extenſio ad titulos. C. & ff. de bo. libe. & Inſti. de ſucc. liber.

Caſus ſeptuageſimus ſeptimus. † Teſtamentum, in quo filios præteritus ſuit à matre, ſicq; ſubiacet querelę inoffic. teſta. (uel etiam ſi præteritus eſſet à patre. in quibus caſibus filio à patre præterito datur querela) † ſiquidem ſcienter præteritus fuit reſciſo per querelam teſtamento, de-

61 bentur ab eo legata, & fideicomiſſa. §. ſin autem hæc omnia, in auth. ut cum de appella. cogn. Cæterum ſi ignoranter præteritus fuiſſet, quia teſtator eum filium ſe habere ignorabat, uel mortuum putabat, communis opinio eſt legata non deberi reſciſo per querelam teſtamento, ita cõmuniter Doct. ibi. communiter Doct. in auth. ex cauſa. C. de liber. præt. præſertim Bal. Sali. Paul. Caſt. Alex. Corneus, Iaſ. & Curt. Iuni. ubi Ioan. Igne. hanc dicit cõm. op. nu. 180. Tiraq. de priuil. piæ cau. priuilegio. 68. Idem in l. ſi unq̃, C. de reuo. don. uerb. donatione largitus. ſ. per l. filio præterito, ff. de iniuſto rup. facit. l. ſicut certi, & l. ſi eum uel in utero. C. de teſt. mili. facit, quia ſi teſtator noſcet ſe illũ filiũ hẽre nõ forte talia legata in læſionem filij reliquiſſet. facit l. ſi ueritas, C. de fideicom. l. eam quam, eod. titu.

Reſciditur ex parte teſtamentum in caſu, de quo hic.

Legata, & fideicõmiſſa rupto ob exhæredationẽ, uel præteritionem teſtam. uto, quando teſtator filiũ ſe habere ignorabat, an debeantur, ardua quæſ.

Contrariam tñ partẽ teneot quã plures inter quos ipſe Ioan. Ign. ubi. ſ. qui alios refert, adeo ut uix appareat utra pars ſit receptior. mouent per generalitatẽ. d. §. ſin aũt hæc oia, & p l. ſi. ff. de hær. inſt. ubi uitiato per errorẽ teſtatoris piore teſt. uel reuocato p poſterius, tũc legata in poſteriore teſta. ut cunq; p errorẽ facto, non deſinunt ualere licet inſtitutiones infirment, ſed ſane parũ facit, qa ibi teſtator erravit ſolũ quo ad hæredẽ in priore teſta. ſcriptum, quẽ mortuum eſſe falsò opinabatur, nõ aũt erravit circa legatarios eo teſtamento honoratos, quos uiuere non ignorabat, & nihilominus uoluit in poſteriore teſtamento legata mutare, quę cum nuda uoluntate etiam non ſolenni poſſint adimi, & etiam ſi coniecturis tantum uoluntas probetur. l. 3. §. ſin. l. ex parte. ff. de adim. lega. l. ſi iure, ff. de lega. 3. eaq; uoluntas etiam ea teſtamento imperfecto colligatur, l. ſin. ff. de rebus eorum. d. l. ſi iure, ſupereſt, ut in d. l. fina. in comperto eſſet teſtatorem noluiſſe legata in priore teſtamento relicta præſtari, ſed tantum ea quæ in poſteriore teſtamento aſcripſerat, & licet ibi in poſteriore teſtamento ſcriptus (ut credibile eſt) fuit extraneus, tamen & etiam in priore teſtamento non filius, ſed tantum cognatus uel agnatus tranſuerſus quidam teſtatoris fuerat inſtitutus, cuius fauori non tam indulgendum eſt quam ſi eſſet de liberis aut parentibus teſtatoris. Præterea ipſimet fuerat legatis in priore teſtamento oneratus. quid ergo mirum aut iniurium ſi iubeatur loco illorum legatorum quæ in priore teſtam. relicta fuerunt præſtare legata in poſteriore teſtamento relicta, quę an maiora eſſent quam relicta in priore teſtam. ex d. l. fin. non conſtat nec ibi aperitur, ergo reliquum eſt ut ille tex. nil ad rem faciat.

† Nec obſt. generalitas. d. §. ſin autem hæc omnia. nam olim filius ſiue exhæredatus, ſiue pro exhæredato habitus, ingratus pręſumebatur ſi ab ipſo non probatur contrarium. l. liberi. C de inoffi. teſt. unde ſi ſe gratum oſtendit inde apparuit dementis fuiſſe parentis ſui teſtam. qui liberis ſuis ademit quod extraneis conceſſit, meritoq; quaſi dementis iudiciũ et quoad legata infirmabatur per querelam. l. Titia (ubi nunc ſtatim hæc ratio redditur). ff. de inoff. teſtamen. Sed hodie liberi exhæredati non præſumuntur ingrati etiam ſi à patre iuſta cauſa exhæredationis expreſſa fuerit, niſi ab hærede probetur. l. omnimodo. C. de inof. teſtam. &. §. aliud quoque, in auth. ut cum de appell. cog. ergo non raro euenict ut etiam is qui re uera ingratus fuerat conſequatur uictoriam in querela inofficioſi teſtamenti, eo q eius ingratitudinem hæres probare non potuit, ergo ut hi qui ad querelam uocantur in onere probationis releuentur mirum non eſt ſi in alio. ſ. in legatis & fideicommiſſis præſtandis onerentur. l. eum qui. ff. de iureiur. præſertim cum hoc caſu non ſatis certum ſit an exhæredatus uel pro exhæredato habitus fuerit ingratus nec ne, unde interea ſtante hoc dubio & ſi teſtamentum quo ad inſtitutiones infirmetur ob honorem liberorum iuxta. d. auth. verſ. ſola enim (dum ait ſola enim eſt noſtræ ſerenitatis intentio iniuriam exhæredationis aut preteritionis à parentibus & liberis auferre) tamen quoad legata non eſt cur infirmetur, cum in inſtitutione non etiam in legatis honor ille potiſſimum cõſiſtat. l. Iulianus. ff. ſi quis omi. ca. teſt. itaq; ratio dementiæ interpretatiuè faciebat, olim legata infirmari. d. l. Titia, quæ hodie non tam euidens eſt olim, unde hodie non infirmantur ratio autem honoris potiſſimum, non illius pręſumptæ aut fictæ ſeu interpretatæ dementiæ hodie conſideratur, ideo legata non infirmãtur, ſed tantum inſtitutiones, verum ut olim ex præſumptione dementiæ quæ arguebat defectum uoluntatis legata infirmabantur. d. l. Titia. ita & hodie ſi teſtator errabat credens filium ſe non habere (non legaturus ut verisimile eſt, ſi ſe filium habere ſciret argum. l. ſi unquam. C. de reuo. don. d. l. ſicut certi. d. l. ſi eum uel in utero) par eſt legata quoque quaſi ex defectu uoluntatis infirmari, cum in l. ſit quod tam indubitanter conſenſum excludat quam error. l. ſi per errorem. ff. de iur. om. indi. unde non minus utiliter quàm noue ſi exhæredatus uel pro exhæredato habitus uelit in ſe ſuſcipere onus probationis † ſeq; eſſe & ſemper, fuiſſe gratum & benemeritum probaſſet contenderem quod etiam hodie uincendo in querela mota teſtam. etiam quo ad legata & fideicommiſſa reſcinderetur quaſi manifeſtę dementię ſit parens qui talem liberum pręterijſſet uel exhęredaſſet, indignuſq; eſſet eo beneficio & diſpenſatione legis permittentis non tam ex iuſtitia quàm ex gratia, & indulgentia

62 *Filius exhæredatus olim præſumebatur ingratus hodie contra.*

63 *Filius ſi hodie ſe gratum probat, ſicq; teſta. euertit parentis legata & fidei. non debentur, egregia annotatio.*

64 *Intellectus & limitatio noua ad authen. ex cauſa. C. de lib. præt. cum ſim.*

gentia teſtari, ut ex communi opinione reſoluimus.ſ.§.r. nume.1.nam hoc caſo militat ex integro ratio, de qua in
65 d.l.Titia,licq; eo caſu correcta non erit.

Legata pro male ablatis relicta, uel ad pias cauſas, an debeantur à filio per errorē patris præterito.

Superiorem autem com.opi.ut† qoando teſtator filium ſe hēre ignorabat reſciſo per querelam teſtamento legata non debeantur, nec fideicōmiſſa limita, ut non pcedat in legatis relictis pro reſtitutione uſurarū male ablatarū, & in reliquis ſimilibus, quæ nō tam dari, quā reddi uiderent. ita eſt cōis opinio quam tenent Bal. Ang. & Imola in l.filio preterito.ff.de iniuſto.rup.Ang.Imola, & Aret.in l.Titius. in prin.ff.de libe.& poſth.Ange.in l.militis codicillis,§.miles in ſupremis.ff.de mil.teſta.Ange.Paul.Alex. Corneus, & Iaſ.in d.auth.ex cauſa, Iaſ.in l.precibus, col.5.C.de impub.Aret.in.conſil.92.col.1.Tiraq.de pijs cauſis priuil.68. Quid aūt in legatis relictis ad pias cauſas non quidē neceſſarijs, ſed uoluntarijs, an à tali filio per errorē præterito, debeantur? ingens certamen eſt, ut per Tiraq. ibi poſt Bar.in l.1.in 2.quæſt.5.quæſt.prin.C.de ſacr.eccl poſt plures alios, quos Tiraq.allegat ubi.ſ.& in d.l.ſi unquā, uerb. libertis, in quæſt.de dona.facta eccleſiæ.

§. I X.

1 R*ESOLVITVR teſtamentum per contradictionem teſtium in ea adhibitorum.*
2 *Probatio uereſimiliter tantum non etiam indubitanter concludit.*
3 *Probatio coniecturarum impropria non eſt.*
4 *Reſoluitur teſtamentum ſi teſtator heredem ſcriptum non ultro ſed ad interrogationem alterius nominauit.*
5 *Reſoluatur ne teſtamentum ab eo, qui legitimæ ſupplementum conſequi poterat.*
6 *Querelam an mouere poſſit qui legitimæ ſupplementum conſequi poſſit, uel è contra.*
7 *Militis teſtamentum reſoluitur nuda eius uoluntate.*
8 *Militis ueterani teſtamentum non reſoluitur nuda uoluntate, idem in pagano.*
9 *Ratio quare regulariter nequeat teſtamentum nuda teſtantis uoluntate reuocari declaratio.*
10 *Militis etiā naualis teſtamentum nuda uoluntate reſoluitur.*
11 *Ratio nequit teſtamentum uoluntate nuda etiam teſtibus ſeptem probata, contra nouiſſimos.*
12 *Milites poſſunt heredis inſtitutionem, & etiam exheredationem nuda uoluntate facere, licet ea coniecturis tantum probetur. Idem in iis diſpoſitionibus reuocandis.*
13 *Miles ſi unum inſtituit heredem in re certa, quoad reliqua inteſtatus uidebitur, cum communi opinione contra Iaſ.*
14 *Intellectus l. ſi certarum, ff. de mil. teſta.*
15 *Miles unum heredem in una re, & alium in alia inſtituit, quo ad reliqua inteſtatus decedit, cum communi contra Iaſ.*
16 *Miles teſtatus uiſta formam l.1.§.ſi ex fundo, ff.de hered.inſti. reliquum hereditatis heredi ſcripto non accreſcit, ardua quæſt.*
17 *Miles an iure communi uſus uideatur.*
18 *Militis in teſtamen.ceſſat ius accreſcendi, licet id ipſe expreſſim nō cauerit, contra nouiſſ.*
19 *Teſtamentum cum pater facit inter liberos, an poſſit decedere partim teſtatus, & partim inteſtatus, egregia quæſtio.*
20 *Pias ad cauſas cum teſtantur, an poſſumus partim teſtati, & partim inteſtati decedere, contra, C.d.Decium, & Cagn.*
21 *Miles ſi capit inimicitias capitales cum herede ſcripto, inſtitutio euaneſcit.*
22 *Intellectus & limit.l.3.§.fin et l. ex parte. ff.de adi.lega.*
23 *Immutatio capitalis quo ad infirmanda relicta, uel inſtitutiones, nō refert cauſetur culpa teſtatoris an aliunde.*
24 *Reſolui poteſt teſtamentum per incertitudinem emergentem.*
25 *Iudex ut poſſit ſententiam ſuam declarare.*
26 *Legem ſuperioris poteſt inferior declarare ex eo, quod legislator tacite ſenſit, uel ex eo quod uereſimiliter diſpoſiturus eſſet ſi de hoc caſu interrogatus eſſet.*
27 *Iudex poteſt legem immutare pœnam addendo, minuendo, uel commutando.*
28 *Legis diſpoſitio ultimis diſpoſitionibus aſſimilatur quoad ſui interpretationem.*
29 *Legem ut iudex poſſit alterare, & interpretari, egregia pugna.*
30 *Intellectus l. fi.C.de legibus.*
31 *Intellectus l.nemo,C.de ſententijs.*
32 *Intellectus l.1.ff.de conſt principum. & §. ſed & quod principi, inſt.de iure nat.*
33 *Concilij decretum an ſubiaceat epiſcopi diſpenſationi, noua declaratio.*
34 *Inferior factum ſuperioris poteſt declarare, ſed non cum eo diſpenſare.*
35 *Iuramentum à Papa mandatum, an epiſcopus poſſit mouere, egregia quæſtio.*
36 *Ius naturale per poſitiuum immutatur.*
37 *Ius diuinum per poſitiuum immutatur.*
38 *Feſtum duobus interdum ſaetum plectitur.*
39 *Ius diuinum in uarijs ſpeciebus per humanum alteratum.*
40 *Ius diuinum ut per inferiorem poſſit interpretari uel diſpenſari.*
41 *Intell.l.1.tit.de la audientia lib.2.ordi.l.8.eod.tit.l.2.tit.delos ſcribanos eod.lib. & in proœmio ordi.*
42 *Papa quo iure & colore detineat Romæ epiſcopos extra ſuas dioce.*
43 *Epiſcoporum reſidentiam iuris diuini eſſe declarare, uel non quid interſit.*
44 *Epiſcopus diſpenſare an poſſit circa ius canonicum.*
45 *Reſolui poteſt patris teſtamentum, ſi filius exheredatus furore captus.*
46 *Furore filii turpitudo ſua an purgetur.*
47 *Reſoluitur teſtamen. principis filium ſuum errore præterentis.*
48 *Reſoluitur teſtamentum detecto exheredationis errore.*
49 *Exheredatio illa cætera omnes filij exheredes ſunto, nominatim facta uidetur, contra communem.*
50 *Reſoluitur teſtamentum interdum per iudicis officium, aut doli exceptionem.*
51 *Reſoluitur teſtamentum errore teſtantis.*
52 *Paganus interdum cum duobus uelut teſtamentis decedit.*
53 *Error nocet in omni diſpoſitione.*
54 *Error iuriſdictionis.*
55 *Error in materia nocet.*
56 *Error in nomine appellatiuo nocet.*
57 *Error in ſanguine nocet.*
58 *Error in rationibus calculandis nocet.*
59 *Error in nomine proprio nocet.*
60 *Militis teſtamentum reſoluitur uno anno poſt miſſionem præterito.*
61 *Lex generalis perſonas priuilegiatas an comprehendat, egregia quæſtio.*
62 *Priuilegiati comprehenduntur ut minores & ſimiles, ſub ſtatuto uel conſuetudine utcunque eſſet contra ius commune, contra Bal. Roma. Soci. & Curtium.*
63 *Eccleſias non tenet ſtatutum breuiam præſcriptionis, notabilis quæſtio.*
64 *Eccleſia an cedat ex pecunia ſua ædificium alieno ſolo impoſitum, ingens pugna.*
65 *Eccleſiæ aut minori an quæratur res empta ex pecunia ſua.*
66 *Minores an comprehendantur ſub ſtatuto quod præſcriptiones faciat breuiores uel prolixiores, ardua quæſtio.*
67 *Intellectus l.3 tit. delas preſ. lib.3 ordi.*
68 *Dotalia inſtrumenta ſunt regiſtranda, ſi ſtatuto caueatur ut inſtrumenta regiſtrentur, contra Sali. & Tiraq.*
69 *Immunitas alicui conceſſa non tollitur per generalem onerum impoſitionem, cum communi.*
70 *Priuilegia non nocet lex generalis.*
71 *Lex generalis omnes caſus & perſonas comprehendit, licet diſparis rationis ſint.*
72 *Notarius cui ſuum offi. ſuit interdictum nec ad pias cauſas illud exercet.*
73 *Lex diſponens generaliter, uel etiam ſtatutum an comprehendat caſus ſpecialem rationem habentes, ingens pugna.*
74 *Reſoluitur teſtamentum ſi hæres uiuo teſtatore decedat.*
75 *Reſoluitur teſtamentum ſi defecerit conditio ſub qua hæres ſcriptus ſuit.*

76 Dux

76 *Dies incertus pro conditione habetur, fallit quando reſpiciebatur uiduitatem uocati.*
77 *Reſoluitur teſtamentum priuilegiatum ceſſante cauſa priuilegij.*
78 *Intellectus & limi.l.3.C.de inoffic.teſtam.*
79 *Teſtis ſeruentis tempore, an ſolemnitas teſtandi remittatur, ingens pugna.*
80 *Lege comprehenſum quid uideatur.*
81 *Peſtis tempore teſtamentum informiter factum poſt annū euaneſcit, noua opinione.*
82 *Milites ſoluſ an. in teſtando triplex priuilegium.*
83 *Peculium quaſi caſtrenſe quid, & qua habeat priuilegia.*
84 *Imperator quando ſubueniendum.*
85 *Militu teſtamētu an hodie ſubiaceat querela ingens pugna.*
86 *Clerici teſtamen. an ſubiaceat querelæ ingens pugna.*
87 *Clerici iure communi regulariter uiuntur.*
88 *Intellectus c.quia nos,de teſtam.*
89 *Intellectus l.ſi quam,C.de inoffic teſtam.*
90 *Reſoluitur ſi patris teſtamētum filio uiduitate ab hoſtibus reuerſo.*
91 *Homo nouus an uideatur,qui ab hoſtibus reuertitur.*
92 *Praelatus ſine conſenſu capitui poteſt infeudare rem, infeudari ſolitam.*
93 *Conſuetum quid dicatur.*
94 *Exēptus pōt priuilegio ſuo renunciare in fauorem ordinarij.*
95 *Intellectus c.ſignificaſti, de foro compe.*
96 *Conſuetudo particularis non tollitur lege generali, licet per eam ad ius commune redigeremur eſtq́; egregia quæſ.*
97 *Abſtinendi facultas eſt de iure ciuili.*
98 *Ratio expreſſa in lege pro lege eſt.*
99 *Inſtantia triennalis partium conſenſu non prorogatur.*
100 *Inſtantia litium per ſtatutum breuiata, partium conſenſu non prorogatur, eſtq́; ingens pugna.*
101 *Statutum a lege generali differt tanquam plus & minus.*
102 *Intellectus l.ut uim,ff.de iuſtitia & iure.*
103 *Ratio quando unica reddi poteſt,habetur pro expreſſa.*
104 *Statuta recipiunt interpretationem à iure communi.*
105 *Cauſa ordinaria,ut ſummaria fiat,conuentio ualet,egregiaq́; quæſtio eſt.*
106 *Cauſa ſumaria,ut fiat ordinaria conueniri non poteſt, contra Cleſſ. & Imolam.*
107 *Prelatus clericis an aſperiorem uiuendi modum indicere poſſit.*
108 *Reſoluitur teſtamentum ſi teſtes teſtamentarij tempore quo aperitur teſtamentum mortui ſunt.*
109 *Reſoluitur teſtamentum ſi detegatur quòd teſtium duo, uel plures erant ſerui, uel fœminæ.*
110 *Reſoluitur teſtamentum in ſcriptis iure regio, ſi detegatur poſtea tabellionem, qui in eo interfuit minus rite creatum fuiſſe.*
111 *Tabellio extra territorium principis qui eum creauit,tabellio non eſt, arduaq; quæſt eſt.*
112 *Legitimari qui poteſt extra territorium concedentis nō pōt.*
113 *Intell.l.4.& 5.tit.de las excep lib.3 ordi.*
114 *Intellectus l.3.Tauri.*
115 *Reſoluitur teſtamentum in caſu de quo hic.*
116 *Inſtrumenta confecta à tabellione non rite creato, uel minime creato,non ſunt publica,eſtq́; ardua quæſtio.*
117 *Intellectus l.3.Tauri.*
118 *Tabellio alterius tabellionis loco ſuccedens an inſtrumenta à prædeceſſore confecta iniuſſu iudicis poſſit exemplare, ardua quæſtio.*
119 *Inſtrumentum producens tenetur probare tabellionem fuiſſe illum qui illud conf. cerat.*
120 *Inſtrumentum producens antiquum non tenetur probare tabellionis qualitatem, debet tamen probare quòd ille aliqua inſtrumenta,ut tabellio conf. cerat.*
121 *Reſoluitur teſtamentum ſi hæres teſtatorem occidit.*
122 *Fiſcus tenetur ad onera cum teſtator ab hærede occiſus fuit eiq́; ut indigno abſtulit bona*
123 *Indignus an dicatur hæres,qui teſtatorem merentem occidit, ingens pugna eſt*

CASVS ſeptuageſimus octauus. 1
† Teſtamentum utcunq; initio ondique ſoléne re uera eſſet, poſtea tamen ſubiacet reſciſſioni, ſi forte teſtes in eo adhibiti negent uera eſſe, quæ in teſtamento contunebantur (id quod non ſemel accidiſſe uidimus) ita ex cōi opi. Tancredo tetigimus, & plene reſoluitur Corneus, cōſ. 232 in nume. 1. lib. 2. quòd omnino per unius ex teſtibus in eo adhibitis contradictionem, fides illius teſtamenti an ualiditas uehementer uacillat, & nutat ut per eundē Corneum conſi. 319. nume. 20. lib. 1. ut & in ſimili tradunt pleoe Corneus, & Iaſ. poſt alios in l. 1. per text. ibi. C. de teſtam. paruin enim eſt ius adeſſe ſi non apparet l. duo ſunt Titij. ff. de teſta. tutela, apparere autē cuiuſq; rei ueritas non facile poteſt, cū ſub cęlo hominibus certū uix aliquid eſſe poſſit, ut Philoſophorum non pauci tradiderunt, & notant Bar. col. 2. & nouiores in l. admonendi. ff. de iureiurand. & Doctores 2 per tex. ibi in c. afferte, de præſumpt. † Nec ratio huius rei obſcura eſt, ut enim unius teſtis teſtimonio noo cogimur fidem adhibere, quia potuit mentitum teſtimonium dicere, ita & mille teſtes mentitum dicere potuerunt teſtimonium, inſtrumentaq́; producta falſa eſſe poſſibile erat, unde nullum unquam genus probationis repertum fuit quod certo & indubitanter, ſed pręſumptiue tantum aut ueroſimiliter rem de qua agitur ſignificet, ut traditur cōmuniter in dictis locis, & diximus pleoius lib. 4. controuerſiarum, & cōſtat ex lege non ſolum. ff. de act. & obliga. & ex lege 3 an inutilis. ff. de accepti. iuncta lege Labeo, ff. de ſupelect. lega. Cum † ergo omnis probatio quaſi cōiecturis, & præſumptione, aut uerisimilitudine tantum rē demonſtret, apparet ueram eſſe communē opin. exiſtimantium coniecturalem probationem non eſſe impropriam, ut diximus. §. 17. nume. 56. ergo & ſi re uera teſtam. ſolennitatem, & ueritatem habuerit poterit per teſtium malignationem perire. nam & reliquę res & uita hominum huic periculo ſubiacent. 4

1 Reſoluitur teſtamētum per cōtradictionem teſtium in eo adhibitorum.

2 Probatio uerisimiliter tantum non etiā indubitanter concludit.

3 Probatio coniecturarū impropria nō eſt.

Caſus ſeptuageſimus nonus. † Teſtamentum, quod undiq; ſoléne uidebatur, ſunt qui uelint infirmari eo, quòd teſtator hæredem ſcriptum non ultro nominauerit, ſed nominatum à tabellione confirmauerit, uel nominato à tabellione aſſentitus teſtator fuerit, ut plene diſputat Pet. Philippus Corneus cōſi. 232. nu. 2. lib. 1. Idem Corneus conſi. 261. lib 4. num. 18. tradunt Doct. in l. iubemus, poſt gloſ. ibi. C. de teſtameo. per illum tex. traduntq́; communiter Doct. per tex. ibi in l. nemo dubitat, ff. de hære. inſtitu. diximus plenius. s. §. 17. num. 55. dic ut ibi. 5

4 Reſoluitur teſtamētum ſi teſtator hæredem ſcriptum non ultro ſed ad interrogationem dicentis nominauit.

Caſus octuageſimus. † Teſtamentum ſolenne poſtea per querelæ interuentum poteſt infirmari etiam ab eo, qui ad ſupplementum legitimæ agere poterat, ut quibuſdam uiſum eſt, licet non deſint qui adoerſentur, ut tradit Pet. Philippus Corneus conſilio 26. nume. 20. libro primo. Nos autem tenemus partem affirmatiuam, ut etiam is, qui ad ſupplementum agere poteſt, hodie poſſit ad querelam inofficioſi teſtamenti tranſuolare. nam ſi mater aliquid minus tamen legitima portione filio reliquit titulo legati non titulo inſtitutionis, quo caſu ualet tale teſtamen. licet querelæ ſubiaceat, ut ſupra diſſeruimus, tunc is filius poteſt, uel legitimæ ſupplementum petere quandiu non probatur ingratus (ingratitudo enim non præſumitur niſi probetur l. liberi. C. de inof. teſt. l. omodo, eod. tit. iunct. ad. l. omnimodo) uel querelam mouere, ſed certè ſi ipſe probatur ingratus & legitimę ſupplemento carebit, & querelę effectus nullus erit. ſin autem ingratus non probator, tunc uel legitimæ ſupplementū petere poterit, uel querelam mouere, per eamq́; uirilem portio-

5 Reſoluitur ne teſtamentum ab eo, qui legitimæ ſupplementum conſequi poterat.

6

Querelam an mouere poſſit, qui legitimæ ſupplementum conſequi poſſit, uel è contra.

nem hæreditatis aſſequi. Ergo ſut plenè liquea illa inuoluta materia, ſunt plures caſus conſiderandi, primus cum ille qui ad legitimæ ſupplementum uel ad querelam aſpirare poterat fuerat hęres inſtitutus, alter quando fuit exhęredatus, tertius quando præteritus, ultimus quando caſus fuit mixtus, quia inſtitutus ſuit & exhæredatus, uel in aliis ſpeciebus ſimilibus. Primo caſu ſi ex integra legitima inſtitutus eſſet expeditum eſt, quia ceſſat tam querela quam legitimę ſupplementum. l. cum quæritur. C. de inoff. teſt. l. ſcimus. l. omnimodo, eod. l. Papinia. §. quarta, &. §. quam autem quarta. ff. eod. quod ſi ex minore portione quam legitima fuit inſtitutus, ad ſupplementum agere non querelam mouere poteſt hodie, licet olim ſecus, ut d. l. omnimodo & auth. ut cum de app. cog. §. cęterum, &. §. ſola enim. amplia etiam ſi nominatim teſtator iuberet ne ſupplementum peteret ut. d. §. cæterum. Secundo caſu quando fuit exhęredatus querelam mouere poteſt, ſupplementum uerò petere nequit, quando ei nihil relictum fuit, d. l. omnimodo, Idem ſi aliquid relictum eſſet ut ibi. Tertio caſu quando præteritus, ceſſat ſupplementum quando nihil ei relictum fuerat, quia quod nullum eſt nó recipit augmentum aut ſupplementum. l. ſed & ſi manente, ff. de preca. iuncta d. l. omnimodo quod ſi iure legati aliquid ei relictum fuit (quo caſu adhuc præteritus dr. §. eadé inſti. de exhę. lib. Iaſ. in l ſi. nu. 5. C. de bo. po. contra tab.) iure. C. non habebat querelã, ſed tantum legitimæ ſupplementum petere poterat. d. l. omnimodo. hodie aut ſi rite & rectè fuit pręteritus (ritè, quia expreſſa fuit iuſta cã, rectè, quia uera etat, ſicq; ab hærede probata fuit) & tunc querelã nó habebit. d. §. aliud quoq;, neque legitimæ ſuppl. ut d. l. oĩmodo, quod ſi rite tantum non etiam rectè pręteritus fuit, ſi ipſe moueat querela excipietur contra eum, quod fuit præteritus, replicabit ipſe quod non rectè aut iuſtè præteritus fuit, ſicq; ſi nó probetur ab hærede ingratus in querela uincet, conſequeturq; integram uirilem, quod ſi non querelã mouit, ſed tantum legitimę ſupplementum petiit, ſi cõtra eum excipiebat de ſui pręteritione, replicabit ipſe de præteritionis iniuſtitia, & ſui ingratitudine ab hærede non probata, ſicq; quaſi iniuſtè præteritus obtinebit legitimæ ſuppl. iuſta d. l. oĩmodo, ſed raro inuenietur qui poſſit in querela obtinere & contentus ſit cũ ſolius legitimę ſupplemento. Quarto caſu quando fuit inſtitutus in minore portione quam legitima, & à reliquis bonis fuit expreſſim exhęredatus, uel iuſſus ut eum illo eſſet tacitus & contentus, nec amplius quicquam peteret (quæ paria nobis eſſe vñr) & tunc aut ratio propter quam iubebatur id expreſſa à teſtatore fuit, & ab hęrede probata ſed nó expreſſa, primo caſu amplius petere non poterit nec querelã nec per legitimę ſuppl. d. l. oĩmodo. Scđo caſu ad ſuppl. tantum agere poterit. d. l. oĩmodo, & d. §. cæterũ. vlt. caſu idé. ſ. quod ſuppl. conſequitur quia hęres ad id probãdũ etiam ſi uerum fuiſſet nó admittetur, ut d. l. omnimodo. quę omnia nullibi ſic dilucidata inuenio.

7

Militis teſtamentum reſoluitur nuda eius uoluntate.

Caſus octuageſimus primus. † Teſtm̃ initio rite & recte factum poſtea ſolet infirmari per uolũtatis uel pœnitentię teſtatoris interuentũ, quæ licet ut teſtm̃ iure cõi à pagano factum ipſo iure euaneſcat nó ſufficiat, ſufficit tñ ut militis teſtm̃ iure militari factum ualere ipſo iure deſinat, l. eius militis. §. militia miſſus. ff. de mili. teſt. nam ut militis teſtm̃ nuda uoluntate conſtituitur. l. diuus. ff. de mil. teſt. §. plane, inſt. eo. tit. l. 1. ff. eod. l. 1. & a. l. quanq. l. milites, C. eod. ita quoq; par eſt ut contraria eademque nuda etiam uoluntate diſſolui poſſit. l. nihil tam naturale. ff. de regulis iuris. c. omnes res, eod. tit. l. ſi. ff de accept. l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure. §. ſed naturalia, inſt. de iure natu. Id † quod in ueterano locum nó habet, cuius teſtamentũ ſemel rectè & rite factum per ipſius pniam utcunque apertam, certam & indubitatam non euaneſcit

8

Militis ueterani teſtamentum non reſoluitur nuda uoluntate, idem in pagano.

etiam ſi palam atteſtetur male ſe inteſtatum decedere, ita tenetur in l militis codicillis. §. ueteranus, ff. de mil. teſtam. ibi & inteſtatus eſſe maluit, legata tamen infirmãtur, ſimile in l. ex parte. ff. de adim. lega. Idemq; facilius & in teſtatore pagano per cuius pœnitentia, vtcunq; uerbis expreſſis declaratam, teſtamentum rite factum non infirmatur. §. ex eo autem ſolo, inſt. quibus modis teſtam. infirmentur. † Mirãtur cũcti noſtrorum, & rectè, nam cum teſtamentum rite & rectè factum ſi id teſtator poſtea deleuerit, aut cancelauerit infirmetur l. proxime, & per totum. ff. de his, quæ in teſtam. delentur, quomodo tacita illa uolũtas. quæ ex tali cancelatione colligitur ſufficiens eſt ad teſtamentum infirmandum, cum uoluntas expreſſa certa, & indubitata non ſufficiat, at alias expreſſa uoluntas fortior efficatiorq; eſſe ſolet quam tacita l. cum ex filio. §. 1. ff. de uulgari. Quid dicendum? & quidem nullus unquam in cuius ſcriptis inciderim ſanum reſpóſum dedit, ſed non ineleganter reſponderi poteſt quòd teſtamentum eſt quædam diſpoſitio, quæ poſt longam obſeruationem, & demum poſt multorum ſolennium interuentum conſũmata & perfecta intelligitur, eſtq; ueluti ſpecies quædam à lege ciuili formata, & in eſſe producta, quæ ut nuda uoluntate non perficitur, ita quoque ſola contraria uoluntate nó redditur infecta. Nam ut ſi uas argenteum conflauens, aut luteum effeceris licet te uera pœnitere cœperis, tamen nó ideo uas illud infectum redditur niſi & manus admoueas, illudq; fregeris: ita quoque ſpecies illa teſtamẽti, quæ ſola uoluntate non fuit effecta lex quibus, quæ anxie & religioſiſſime naturam imitatur (§. minorem natu, inſt. de adop. l adoptio. ff. eod. titu.) ut ſola & nuda uoluntate infecta reddatur non permiſſit niſi præterea manus admoueas teſtamẽtumq; deleueris. nã ut quod ſemel deberi cępit certis tantum modis à lege inuentis deberi deſinit quos ultra citraq; tollit nequit obligatio l. obligationũ fere. §. placet. ff de act. & obliga. per totum, inſt quibus modis tollitur, obliga. ideoq; dictum eſt obligationem perſonalem eſſe perpetuam l. nemo poteſt, ubi multa per Iaſ. Bar. & repecentes. ff. delega. 1. Ita quoque teſtamentum ſemel rite & recte factum certis tantum modis à lege definitis, non etiã alijs, infectum redditur, inter quos non reperitur nuda uoluntas, & pœnitentia teſtatoris, ut patet inſt. quibus modis teſtamen. infir. cum titulis ſimilibus. quod adeo uerum eſt, ut tale teſtamentum, quo ad hæredũ inſtitutiones, nec ipſo iure tollatur, nec etiam ope exceptionis, ut non obſcure ſignificatur in d. §. ueteranus, & in d. §. ex eo, & in d. l. ex parte, † niſi in milite, ut iam diſſeruimus, quod intelligo non ſolum in terreſtri milite, ſed etiam in nauali, ſunt enim militũ multa genera, quæ enarrantur per Emanuel de à Coſta in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, ff. de lib. & poſthu. pãr. 1. nu. 63. quibus de rebus inde aliquid. per Tiraq. in legibus connu. glo. 5. nu. 73. † & mutatio uoluntatis ſm eũ poſt plures quos allegat non probatur niſi ſeptem teſtibus, ſed ſic probata uitiaretur teſtamentum, ut ipſi uolunt, quod nos omnino negamus, niſi aliud adſit adminiculum ut per eund. ibi gloſſ. 5. nume. 13. cum pl. ſeq.

9

Reſolui quare regulariter nequeat teſtamentum nuda teſtatoris uoluntas noua declarata.

Quod autem diximus hæredis inſtitutionem per militem poſſe nuda uoluntate reuocari, non ſecus, quàm fieri, utrumque intelligendum eſt non ſolum ſi ea uoluntas uerbis nuncupatim expreſſa ſit, ſed etiam ſi tacite & coniecturis colligatur, ut nouiſſime tradit Emanuel à Coſta. in l. Gallus. §. & quid ſi tantũ parte prima. num. 31. cum multis ſequentibus, qui firmat ſimiliter exhæredationem à milite tacite & coniecturis fieri poſſe. † Et licet communis opin. ſit quòd inſtitutio in re certa facta à milite nullo dato cohærede uniuerſale non trahatur ad uniuerſum, ut reſoluit Iaſ. in lege prima, nume. 10. C. de teſtamen.

10

Milit. etiã naualis teſtamentum nuda uoluntate reſoluitur

11

Reſolui nequit teſtamentum uoluntate nuda etiam teſtibus ſeptem probata, cõtra nouiſſimos.

12

Milites poſſunt hæredis inſtitutionem, & etiam exhæredationem nuda uoluntate facere, licet ea coniecturis tantum probetur. Idemus in diſpoſitionibus reuocandis.

13

Miles ſi unicum inſtituat hæredem in re certa, quoad reliqua inteſtatus uidebatur cum cõmuni opinione contra Iaſ.

mibi. tamen contrariam partem tenet Iaſ. ibidem motus
14 per †l.ſi certarum.ff. de milita. teſtam. ubi miles unum hęredem ſcripſit, in rebus urbanis alterum in ruſticis. tertium in cæteris rebus, & ait. l. detrata rerum mentione omnes hęredes uniuerſales uideri, uerũ quaſi iam in uita ab ipſo teſtatore hæreditas inter ipſos diuiſa eſſet ad unũ eorum pertinebũt urbana bona, ad alterum ruſtica, ad tertiũ reliqua ut in ſimili ſic in l. ſi pater. & in l.quæ pater.ff. famil. erciſ. & in l.quoties.C.eod.ſicq; tex.ille nihil facit cum teſtator ibi uniuerſa bona ſua inter hæredes diuiſerit, non ſic ſi in una tãtum re hæredes ſcripſerit, quo caſu in re dubia quo ad reliqua omnia bona inteſtatus diſcedere uoluiſſe uidetur.l.ſi miles unum. & l. ex duobus. ff. de milit. teſtat. quæ iura hanc partem apertius probant quã ulla inductione egeant.

Intellectus. l. ſi certarum, ff. de milit. teſta.

15 † Quid autem ſi unum in una re, alium uero in re altera miles hæredes ſcripſerit, an detracta rerum mentione fiant hæredes uniuerſales? & adhuc Iaſo. ubi ſupra colum.ante penultima contra communem opinio.contendit eos fore hæredes uniuerſales, quod plane ſuſpectum eſt, & cõtra d.l. ſi miles unum.d.l.ex duobus.nec ad rem pertinet.d.l.ſi certarum.ut ſupra oſtendimus. Et ad.l.1.§.ſi ex fundo.ff.de hęre.inſti.l.ſi alterius.eodem titulo reſponde quòd loquũtur in teſtatore pagano, qui etiam ſi uelit nõ poteſt pro parte teſtatus & pro parte inteſtatus decedere.l.ius noſtrum.ff.de regulis iuris, cuius contrarium in milite receptum eſt ut ibi, & iuribus ſupra alleg.

Miles unũ hæredem in una re, & aliũ in alia inſtituit, quo ad reliqua inteſtatus decedit, cum communi cõtra Iaſ.

16 †Denique licet Corneus in d.l.1.C.de teſtamen. milit. & Cagnolus in d.l.ius noſtrum, firment quòd d.§.ſi ex fundo, locum haberet etiam in milite teſtanti id quod communiter receptum eſſe Cagnolus ait, tamen forte contraria opin. receptior eſt, & nobis uidetur longe uerior, ut plusquam manifeſtè probatur in l.ſi duobus. & in l. ſi miles unum ff. de milit. teſtat. id quod tenuit etiam Vigilius in §. hæreditas. inſtitu. de hęred. inſtitu. & alij multi relati per Alexan. Corneum. Iaſo. & Decium. in d.l.1. C.de teſtamẽt.milit. nec ad rem pertinet quod uulgo dici ſolet † militem in re dubia iure communi uti uideri, nam id etiam regulariter ſuſpectum eſt, & ſaltem in ſpecie propoſita minimè uerum eſt ut plenè diſſeruimus ſupra.§.24.

Miles teſtamentũ ſaciens in caſu l.1.§. ſi ex fundo. ff.de hęred. inſti. reliquũ hæreditatis hæredi ſcriptionẽ accreſcit, ardua quæſt.

17 numero.41.cum pluribus ſequentibus. Vnde colligitur ſuſpectum eſſe quòd Cagnolus ubi ſupra, nume. 9. firmat quòd † licet miles poſſit facere, ut in eius hæreditate ceſſet ius accreſcendi, tamen de tali uoluntate conſtare & liquere deberet in re dubia, ut niſi ita probent militis hære-

Miles an iure communi uſus uideatur.

18 des legitimi, tunc pars hęreditatis uacans non deſinat accreſcere hæredi ſcripto in altera hęreditatis parte. id quod nominatim eſt contra d.l. ſi duobus. quæ iubet ius accreſcendi ceſſare niſi ipſe hęres ſcriptus probet militem uoluiſſe ut ius accreſcendi locum haberet, eſt etiam contra.d.l.ſi miles unum.

Militis in teſtamẽ. ceſſat ius accreſcendi, licet id ipſe expreſſim non caueret, contra uulſ.

Apparet etiam ex ſuperioribus ſuſpectum eſſe quod Calderinus. conſil.24.an teſtamentum, colum. fin. & Decius. in d.l. ius noſtrum. prout eos refert & ſequitur Ca-
19 gnolus. ibi. colum. pen. ſcripſerunt nempè † quòd quando fit teſtamentum inter liberos poteſt pater familias qui teſtatur, pro parte teſtatus & pro parte inteſtatus decedere. id quod præterea quòd nimis nouum & ſuſpectum eſt. uidetur etiam contra tex.in l.ſi quando, in princip.cum ſua gloſſ.C. de inoffic. teſtamen. ubi priuilegium incapaci datum ad teſtandum interpretatur ſecundum ius commune, ut teſtetur cum ſolennitate regulari & non aliter, ut ſic ius commune quantominus poſſibile eſt lędatur. quã regulam per multa ſimilia ornauimus infra in lectura d. l. ſi quando, vnde priuilegium datum patrifamilias ut eius teſtamentum minus ſolenne ualeat inter liberos, eſt intelligendum in ſuis proprijs terminis, ut remittatur ei ſolennitas quę in teſtamenti factione & creatione regulariter requiritur, & in hijs terminis loquitur.l.fin.C.famil. erciſ. l.hac conſultiſſima.§.ex imperfecto.C. de teſtam.nec tale priuilegium eſt extendendum de teſtamenti factione, & creatione ad effectus ipſius teſtamenti qualis eſt iſte, ut in eo habeat, uel non habet locum ius accreſcendi. Nam ut aliud eſt hominem naſci, aliud uero poſtquam eſt natus actiones, uel operationes, uel effectus quoſdam facere, ita quoque aliud eſt teſtamentum inter liberos factũ habere priuilegium in ſui ortu, & creatione, aliud uerò eſt, ut etiam poſtquam in eſſe productum eſt diuerſos effectus habeat & operetur, quam reliqua teſtamenta regularia, quoad primum tale teſtamentum reperitur priuilegiatum, quoad ſecundum uerò non reperitur & ſic remanet ſub regula d.l.ius noſtrum.non ſecus quàm reliqua teſtamenta. ad quod nominatim uidetur probare dicta lex final.ibi ſiue codicillus, ſiue epiſtola, eſſe memoretur, ubi plane ſignificatur quòd uoluntas patris familias inter liberos teſtantis non ſemper ualet ut teſtamentum, nam ſi adfuerunt ſolennia ad teſtamentum, ualebit quidem teſtamentum & pater familias ex toto uidebitur teſtatus decedere, quòd ſi adfuerunt ſolennia ad codicillos tantum non etiam ad teſtamentum ſufficientia, tunc ualebit, ut codicillus non ut teſtamentum, & pater familias ex toto uidebitur inteſtatus deceſſiſſe, ſed nullus caſus reperietur in quo partim inteſtatus, & partim teſtatus decedere uidea-

Teſtamentũ cũ pater facit inter liberos, an poſſit decedere partim teſtatus, & partim inteſtatus, egregia quæſtio.

tur: † qua ratione idem quoque per eadem iura & rationes dicendum eſt in teſtamento facto ad pias cauſas licet etiam in hoc contrarium uoluerint Calderinus, Decius, & Cagnolus ubi ſupra. 20

Pias ad cauſas cũ teſtamur, non poſſumus partim teſtati. et partim inteſtati decedere, contra, Cal. Decium & Cagno.

Teſtamentum † militis rite & recte factum poſtea infirmabitur per inimicitias capitales inter teſtatorem, & hæredem ſuperuenientes. nam militis uoluntas etiam nuda ſufficit & ad eius hæreditatem concedendam & etiam ad adimendam lege eius militis. §. militia miſſus. ff. de milit. teſta.iunctas lege prima, & lege ſecunda, & lege quanquã & lege milites.C.de teſtamen.milit. lege prima, & lege diuus. ff. eodem & in principio & .§. planè. inſtitutio. eodem tit. unde cum per capitalium inimicitiarum interuentum præſumatur mutatio uoluntatis in teſtatore, lege tertia. §. fina. lege ex parte. ff. de admen.legatis. & ſola hæc uoluntatis mutatio ſufficiat ut hæreditas a milite data adimatur, dicendum eſt eam ademptam uideri, † ut ſic non inelegantet limitetur. dicta lex tertia. §. fina. & dicta lex ex parte ut procedant in pagano tantum non etiam in milite. pro nobis optimus text. in lege ſi certarum. §. ſi eodem teſtamento. ff.de mili. teſtamen. ubi licet in eodem teſtamento paganus quem hæredem ſcripſerat non poſſit utiliter exhæredare, miles tamen id facere poteſt quaſi nuda militis uoluntas ſeruanda ſit in hæreditatis datione & ademptione, non ſecus quam in datione uel ademptione legatorum: unde ut per talium inimicitiarum interuentum legatum ſiue à milite ſiue à pagano datum infirmaretur, ita quoque hæreditas à milite data adempta intelligitur. Pro nobis.l.quibus diebus. §. quidam Titio. ff. de conditionibus, & demonſtrationibus dum ait, nam quod ademptum eſt nec datum quidem intelligitur.

21 *Miles ſi capitales inimicitias cum hærede gereret, uiſus eſt teſtamento euanuiſſe.*

22 *Intellectus et lim. l. 3. §. fin. et l. ex parte, ff. de adi. lega.*

† Quid autem ſi tales inimicitiæ capitales culpa teſtatoris non etiam hæredis ortæ fuiſſent, an adhuc hæreditas adempta uideretur? & uidetur quòd non. quia hoc caſu legatum à teſtatore pagano datum non reuocaretur ſecundum Bartol.in l.eum in tabulis.§.1. per text. ibi.ff. his quibus ut indi.ſed Iaſ. tenuit contrarium. in l. ſi filiam.C. de inoffi.teſtamen. cuius opinio uerior eſt per generalitatem d.l.ex parte ut latius diximus ſupra.§. 10. nume. 621. ver.unde infertur, tu ſcis. Et eadem ratione etiam in ſpecie propoſita reuendum eſt hæreditatem à milite datam per capitales inimicitias ſuperuenientes etiam culpa teſtatoris reuocari non ſecus quam ſimile legatum à pagano datum reuocaretur. 23

Inimicitiæ capitalis quo ad infirmãda relicta, uel inſtitutiones, non reſpectum tur culpa teſtatoris, an alicũde.

Caſus octuageſimus ſecundus. † Teſtamentum rite & recte factum poſtea ſolet infirmari per certitudinem emergentem, quale eſt, cum Titium fortè hæredem ſcripſi, & poſtea ad meam hæreditatem duo Titij concurrunt contendens eorum alterutet de ſe tantum, non etiam de altero Titio teſtatorem ſenſiſſe ita procedit, lex ſi 24

Reſolui põt teſtamentũ per incertitudinem emergentem.

ita fuerit.ff.de rebus dubi.l.duo ſunt Titij,ff.de teſtam.tu-
tela.l.eum qui.ff.ad Trebelli.l.quod de pariter.ff de rebus
dub.l.in ambiguo eod.tit.Quia in re quaſi remedij loco re
ceptum eſt,ut etiampoſt confectum teſtamentum poſſit
teſtator animum ſententiamq; ſuam declarare, neq; in tali
declaratione neceſſum eſt ſolennia,quæ ad teſtamenti erea-
tionem deſiderantur interuenire,quia qui declarat nõ tã
quicquã denuo egiſſe quàm id quod ante à factum erat dete-
giſſe uidetur,elegans tex.in l.adeo.§.cũ quis ex aliena.ff.
de acquir.rerum dominio.ita in ſpecie probat. l. hæredes
palam §.1.& §.Sed ſi notam.ff.de teſta.ubi multa per re-
centiores.Neq; id nouum eſt, nam & iudex licet poſteaq̃

Iudex, ne poſtã ſententiam ſuã declarare.

25 tulit ſententiam functus officio ſuo dicatur.l.iudex poſtea
q̃,ff.de re iudica.† tamẽ per modum declarationis poterit
ultra procedere,ut tradunt communiter Doct.per tex. ibi
ſingulariter in c.ut commiſſi.§.necnon faciendi,ubi etiam
not.glo.de hære.lib.6.Innocentius in ca.dilectus col.2.de
temp.ordin.Felinus in c.qualiter & quando §.ad corrigen
dos,col.2.de accuſatio.Decius in c.at ſi clerici,§.de adul-
terijs,col.2.de iudici.Idem Decius, in c.de cauſis,de offi.

Legẽ ſuperioris põt inferior declarare, ex eo, quod legiſlator tacite ſẽſit,uel ex eo quod uero-ſimiliter diſpoſiturus eſſet, ſi de hoc caſu interrogatus eſſet.

26 delega.Hoc amplius non ſolum ipſam ſententiam,ſed etiã
ipſammet ſuperioris legem poſſunt iudices literare,ut eſt
uera,& cõis op.licet.n.legibus oĩbus obedire debeat ſub
diti,ſiue illi iudices ſint ſiue priuati. c.a.de maio.& obe.c.
erit aũt lex.4.diſt.l.1.& l.2.ff.de legib.Id quod etiã a iure
naturali,uel gentiũ deſcendit.l.ueluti,ff.de iuſt.& iure,ibi
ut patriæ pareamus,quod & ab ipſo iure diuino (ut non-
nullis uidetur)deſcendere etiam intelligitur.d.c.2.† Tamẽ
adhuc iudicibus liberum eſt per modum declarationis le-
ges alterare pœnas legum commutantes,addentes,uel mi-
nuentes,iuxta ſubiectam materiam, habita ſpecierum , &
perſonarum,locorum,temporum, & cauſarum de quibus
agitur diligente ratione,& conſideratione.Cum enique le
gis uim obtineat nõ ſolum id qđ uerbis expreſſis nomina

Iudex põt legẽ commutare pœnam addendo minuendo, uel cõmutando.

27 tim leges præcipiunt,aut quod ex legis mente & ſententia
colligitur,quaſi de eo legiſlator cogitaſſet,licet non ſatis
expreſſiſſet,ſed etiam id uim legis obtinere dicatur q̃ le-
giſlator neq; expreſſit,nec cogitauit, ſi tamen ita uero-ſi-
militer iuſſurus,ac diſpoſiturus foret, ſi is caſus in mentẽ
ipſius ueniret,ut tenet gloſſ.communiter ibi approbata in
l.tale pactum,§.fina.ff.de pact.Iaſ.nume.88.cum ſeq.in au-
then.quas actiones. C.de ſacr.eccleſi.Idem in l.quauis.C.
de fideicom.& in l.de quibus,nume.14.ff.de legibus. Nam
& ſimiliter id à teſtatoribus diſpoſitum intelligitur , quod
ipſi præciperent ſi ea res, de qua agitur in mentem ipſo-
rum ueniſſet,licet non inueniãtur in ſui diſpoſitionibus ta
cite,aut expreſſum id prouidiſſe,ut eſt tex.in l.cum auus.ff.
de condi.& dem.l cum autem §.& generaliter.C.de inſt.&
ſubſ.l.cum acutiſſimi.C.de fideicom.melior tex. de iure in
l.1.C.de inoffic.teſtam.elegans tex.in l. hæredes mei,§.cũ
ita,ubi plene per Socin.& Ripam.ff. ad Trebel l. optimus

Legis diſpoſitio ubi diſpoſitionibus aſſimilantur quo ad ſui interpretationem.

28 tex.in l. ſi duobus .§. fina.ff.de lega. l.dum ait ſi teſtator uo
luerit, uel etiã id expreſſerit ubi not. Iaſ.poſt alios.† Nec
dubium eſt quin legum & ſtatutorum diſpoſitiones regu-
lentur,& interpretentur ſecundum naturam & interpre-
tationem ultimarum uoluntatum,ut tradunt Gloſſ.Bartol.
Cumanus,Alexand.Corneus,& alij communiter in l.1.C.
de his quibus ut indignis Gloſſ.& Bartol.in l. in cognitio-
ne.ff ad Syllani. Romanus in l.& ſi pepercit, §. filius inter
medias,columna ſecunda. ff.de liber.& poſthum.& in l.4.
§.Cato colum.penult. ff.de uerbor. obliga. Idem Roma-
nus in l.1 colum.4 C.quando non peten. par. Aretinus in
l.ſerui electione,poſt princip.ff.de leg.1.per l.Labeo,ff.de
ſtatu lib. l.ſeruus hac lege.ff.de manumiſ. Andræ.Tiraquel.
de retract.titu.1.ad fin.nume.13.ex cuius relatione appa-

Legẽ ut iudex poſſit alterare,et interpretari egregia pugna.

29 ret hanc eſſe communem opinionem . Idem in l. boues,
§. hoc ſermone , limi.5.ff.de uerbor.ſignifica. Bartol. in l.
2.ff.de in diem addicti.& in l.fina. in fin.ff. de regul. Ca-
to.† Cum inquam diſpoſitum intelligatur a teſtatoribus &
a legiſlatoribus non ſolum quod expreſſum,uel tacite ſuſ-
ferunt,ſed ẽt id, de quo nunquam meminerint,ſi tamen ue
roſimile eſt quod hodie interrogati de re, de qua agitur

ita reſponderent , euenit ut iudices poſſint, & debeant id
ſequi quod legiſlatores ueroſimiliter in caſu de quo agiẽ
ſi uiuerent præciperent,licet aliqua ex parte id lege gene
rali aduerſetur,sita eſt uera , & communis opin.quam te-
nent dd.in l.& ſi ſeuerior.C.ex quibus cauſ.infamia irroga
tur,& in l.quid ergo.§. pœna grauior.eodem titul.gloſſ.in
l.hodie.ff.de pœnis tradunt dd.in l.1. C.de precib. Impe-
ra.offeren.Innocentius,& alij in c.1.de conſt.Decius poſt
alios in cap.de cauſis de offic.delegati. Bald. in dicta lege
prima,& in authen.ſed nouo iure.C.de ſeruis fugitiuis, &
in l. milites.C.de teſtam.milit.& in l. clari.C.de fideicom-
miſſis.Idem Bald. in l.obſeruare §.proficiſci,quæſt.2.ff.de
offic.proconſ. Roma.poſt Bald.ibi. in l.quod ſeruus.ff.de
cond.ob cauſam,Fulgoſius, conſ. 124.præſuppoſitis,col.6.
Panormi.in cap.niſi ſpecialis.col.fina.de offic.delega.An-
gelus in lege quod ſi nolit.§.qui aſſidua,& ibi. Cæpola.ff.
de ædilit.edicto. Panormita.in cap.licet.columna fina. de
pœnis. & in cap.2.de delictis puerorum.Roma. in rub.C.
qui admit.columna ſecunda . Angelus in tractatu , malefi-
ciorum,uerſi.quas ſi non ſoluerit, columna quarta , & ibi
eius additionator.Roma.in rubr.ff.de arbit . columna ſe-
xta. Idem in lege ſi quis in graui.§. utrum,columna final.
ff.ad Syllanian.Paris de Puteo de ſyndicatu. uerſic. Iudex
fol.24.Paul.Caſtren.& Aretinus in authent.ad hæc. C.de
iudi. Roman.conſi.428.conſiderato Aretinus, in cap. etſi
cleric.§.de adulteriis.& ibi.Decius de iudicijs.Idem Areti
nus conſi 13 t.Spiritus ſancti,colum.fin. Felinus, in ca.in-
quiſitionis,columna quinta de accuſa. Decius,in rub.co-
lumna ſecunda.lectura.2.de iudi.eſt communis opin . ſe-
cundum eundem in dicto capitulo de cauſis. Marſilius in
lege prima §.diuus.ff.de ſicarijs , & in l.prima §. ſed & ſi
quis.ff ad leg. Cornel.de falſis.Marſilius, ſingulari.181.iu
dex non debet.Iaſon,in l.omnes populi,col. fi.lect. 1.ff.de
iuſt.& iure.Idem in l.qui iuriſdictioni.ff.de iuris omni iud.

Contrariam partem , ut iudex nequeat lege.n alterare
commutando,addendo , uel minuendo tenent Bald. ſibi
contrarius poſt Butrica.ibi in lege prima.C.ſi aduerſus de
lictum . Felinus ſibi contrarius,in dicto capitulo primo ,
columna 17.Decius. ſibi quoque contrarius in rub . co-
lumna tertia. C.qui admitti.& Bald.in dicto §. pœna gra- 30

Intell.l.fi.C. de legibus.

uior,& in authen.hodie.C.de iud.mouentur, † quia cuius
eſt legem condere,eius eſt eam interpretari , & declarare
l.fin.C.de ll. quod neminem iudices me mouere debet,nã
cuius eſt legem condere , quòd eius ſolius , & non alte-
rius ſit eam interpretari , intelligendum eſt procedere
quoad interpretationem generalem,quam etiam alij iudi-
ces ſequi teneantur,ut pote habente n uim legis id quod
ipſemet legiſlator non etiam alius facere poteſt,ut d.l.fina.
non ſic quoad interpretationem particularem , quæ fit a
iudice in lite quoram eo mota , tunc enim ipſe ut quoti-
die fit poteſt & debet legem interpretare,& declarare,ex
ueroſimili mente legiſlatoris, quaſi ipſemet legiſlator de
eo caſu interrogatus,ita reſponſurus eſſet,etiam ſi talis in
terpretatio , & declaratio aliqua ex parte aduerſetur legi
generali,& uerbis ipſius legis,ut in ſimili factum fuit in l.
hæredes mei.§.cum ita. ff.ad Trebel. & in l.3.C. de inof-
ficioſ. teſtamen.& in lege prima,ff.de uulga . & in princip.
inſt.de pupil. & in lege iam hoc iure.ff.eodem titulo, id
quod iure regio Hiſpanorum facilius admittendum eſt,ut
in lege undecima titul.1.lib.3. ordina.& in lege fina.tit.de
las ſentencias.eo.lib. quibus legibus pleniſſima legum in-
terpretandarum facultas iudicibus data fuit . Et in ſimili 31

Intell.l.nemo .C.de ſententijs.

tradit Iaſo.in l uinum.numer.24.ff.ſi certum peta.† Et hu
iuſmodi interpretationes quas iudices facere , & ſolent &
debent in cauſis coram eis agitatis , reliqui iudices ſe-
qui & imitari non tenentur,& hoc eſt quod dici ſolet exẽ 32

Intel l.1 ff. de cõſt.principum, et §. ſed, et quod principi inſt. de iure na.

plis non iudicandũ.l.nemo.C.de ſent.† licet interpretationẽ
factã ab ipſo legiſlatore cũ cauſæ cognitione reliqui oẽs
iudices ſequi teneantur, quaſi uim legis hic intelligatur ,
& iſte eſt uerus ſenſus & communis d.l.fin.C. de ll & l.1.
ff.de conſti.prin.& §.ſed & quod principi.inſt. de iure na-
tu.& in §.reſponſa prudentum.eod.titu.facit text.ille ſin-
gularis

gularis in l.igitur.§.poteſt.ibi, quoties quis iuſtis ratio-
nibus ductus uel non iuſtis.ff.de liber.cauſa. bona gloſſ.in
l.ab executione. uerſicu.perperam, C.quorum appe. non
recipiantur,& quod tradunt Ar.ti. in l.improbum. colū.3.
C.ex quibus cauſis infamia irrogatur. gloſſ.in l.unica.§.ti.
in fin.gloſſ.magnæ.ff.ſi quis ius dicen. non obtempe. & in
l.3.§.ſi quis ignorans.ff.ad Syllania.& glo. fin. & ibi Barto.
in l.1.in fin.ff.de abigeis. glo.in l.ex conſenſu.§.fin. in rbo
non recte.ff.de appella.gloſſ.in l.plagij. C.ad leg.Flauiam,
de plagi.Angelus in d.l.ex conſenſu. §.fin. Barto.in l.pen.
ff.de adult.Bal.in l.deberi.C.de fideicom.libert.& in l.1.C.
ubi cauſ.ſtat.Felinus in conſi.34.non ſine colorata,col.pe.
Iaſ.conſi.20.pro liberatione,col.penultim.& conſ.46. pro
fiſco,colum.4.lib.3.Paul.Caſtren.conſi.277.in cauſa carce-
ratorum.Barto.Veronen conſ.6.ueritas, colum. penultim.

13 Ex ſuperioribus deducitur defendi poſſe quod Roma-
Concilij decretum an ſubiectus epiſcopus diſpenſatione uel declaratione.
nus,conſi. 427.incipit.in terminis,colum.fin. ſcripſit dum
ait,quòd quamuis regulariter epiſcopus diſpenſare non
poſsit contra decretum concilij, tamen ex iuſta cauſa po-
teſt contra illud diſpenſare, quod refert & ſequitur Mar-
ſilius ſingu 18.a iudex.quod intelligendum eſt habere uim
non tam diſpenſationis,quam mentalis declarationis,qua-
ſi licèt id uerbis ipſius Concilij aduerſetur, tamen menti
& ſententiæ ipſius non repugnet, quaſi ſi is caſus quo de
agitur in mentem patrum qui concilio interfuerunt ue-
niſſet, ita quoque uerſimiliter ſtatuerent, licet in reli-
quis caſibus generaliter aliud obſeruari uoluiſſent,itaque
Romani, & Afflicti,deciſio. quæ in uim diſpenſationis de-
fendi non poteſt, in uim tamē declarationis uera eſt,quia
ut diximus,qui declarat non tam denuo quid quam egiſſe,
quàm quod iam erat detegiſſe uidetur.Vnde etiam infe-
14 rior factum & legem ſuperioris poteſt declarare, licet cum
Inferior factum ſuperioribus poteſt declarare ſed non eum eo diſpenſare.
ea diſpenſare ſolus ſuperior poſsit,ut in d.l.ſi. C. de ll. ex-
preſsius in l.1.ff.de conſt.princip.& in §. ſed & quod prin-
cipi.inſti.de iur.natu.†Et in hunc ſenſum defendi poteſt
quod gloſſ.in c.tempora.26.q.7.& Roma.ubi ſupra,& Mar
ſilius,ubi ſupra,ſcripſerunt dum aiunt quòd pœnitentiam
quam Papa iniungit,epiſcopus poteſt deminuere, licèt ſu-
perioris factum inferior regulariter mutare nequeat, c.
15 cum inferior. de maiorit.& obedien.l. minor autem magi
Pœnitentiā a papa iniūctam an epiſcopus poſſit minuere, egregia q.
ſtratus.ff.de minoribus,quæ opinio licet per modum di-
ſpenſationis,ut diximus,ſuſpecta ſit, per modū tamen men
talis declarationis defendi poteſt ex uerosimili mente ip-
ſius ſummi Pontificis.

Vnde dici ſolet ſummum Pontificem ius diuinum in to-
tum tollere non poſſe,illud tamen declarare & interpre-
tari & ex cauſa moderare & limitare,ac circa illud diſpen-
ſare poſſe:ut per Bart.in procemio.ffotum, col.6. Albert.in
prima parte,ſtatu.7.q.Bart.in l.ex hoc iure. & in l. omnes
populi.& utrobique omnes nouiſsimi.ff.de inſtic. & iure.
Bal.in authent.ad hæc.C.de uſur.Bart.in l.reſcripta. C.de
precib impe.offeren.Bal.in l.1.C.de iure.aure.anul. Bartol.
in l.1.ff.de conſt.prin. & in l.ſi. C.ſi cōtra ius uel util publ.
Decius conſi.112. in præſenti, colum.2. Franc.de Curte.
conſi.19.uiſo priuilegio.col.4. & conſ.20. Sæpe numero,
col.2.Decius in c.quæ in eccleſiarum de conſtit. Felinus,
in c.poſtulaſt,icol.13.de reſcrip.Corneus, conſil.189. quā-
quam.col.2.lib 4.Felinus in c.humilis, de maiorit.& obe-
dien.Ferdinand.Loazes, in conſi. ſuper matrimonio Regis
Angliæ,dubi 1.2.2.funda. pro parte affirmatiua. Alexand.
16 conſi.249.pro inueſtigatione,colum.3.lib.2. & conſil.183.
Ius naturale perpetuum immutatur.
perſpectis,col.fi.lib.5.Maria.Socin.conſi.28.circa primum
lib.1.per tex.in l.manumiſsiones, & in l. ex hoc iure.ff.de
inſti.& iur.& in l.ius autem ciuile,cod.ti. †Hinc deſcendit
quòd licet homicidium iure naturali,& diuino uetitum ſit
17 & puníbile pœna talionis,ex cauſa tamen per legem hæc
Ius diuinū per poſitiuū immutatur.
pœna remittitur,quale eſt in occidēte bannitum, & in ma
tio qui uxorem adulteram interfecit, ut plene differui-
mus ſupra §. 7.nume.22.Hinc deſcendit parricidium faci-
norum triſtiſsimum interdum impunitum relinqui, ut ibi
18 reſoluimus.†hinc deſcendit poſſe etiam diebus feſtiuis ho-
Feſtiuis die
mines facinoroſos ſuſpendi,l.omnes.C.de ferijs. Hinc de-
ſcendit parentibus qui patriæ proditores extiterunt non *bus interdum facinoroſi plectuntur.*
eſſe obediendum.†Hinc deſcendit hoſtem fallere permiſ-
ſum eſſe,& alia id genus innumera,quale eſt quòd fœmina
in caſibus non poſsit eſſe teſtis, & quòd duobus aut tri- 19
Ius diuinū in uarijs ſpeciebus per humanū alteratur.
bus teſtibus in multis iuris ſpeciebus non adhibeatur
fides,quæ omnia & ſimilia ut uidere licet in locis ſupra al-
legatis,iure dibino & naturali aduerſa pugnantia & con-
traria eſſe uidentur,ſed tamen ex cauſa admittuntur & to
lerantur per modum declarationis uel diſpenſationis quæ
fit ab inferiore,qualis eſt lex.poſitiua, & quales ſunt prin
cipes terræ † Sed cum ut ſupra aduertimus inferior circa 40
Ius diuinū ut per inferiorem poſſit interpretari uel diſpenſari.
legem ſuperioris non poſsit diſpenſare, non magis quàm
eam ea toto tollere, in omnibus his ſpeciebus & ſimili-
bus,magis eſt ut induci recte potuerint per modum inter-
pretationis & declarationis, quam per modum diſpenſa-
tionis quaſi his caſibus inferior interpretetur & recte qđ
ipſa iuſtitia diuina, idem quoque ſtatueret, & præceptum
generale contrarium his caſibus obſeruari noluiſſet. unde 41
Intell.l.1.ti. de la audiētia lib.2. or, l.8.eod.titu. l.1.titu. de los ſcribanos eod.lib. & in procemio ordin.
licet plerique theologorum in hanc ſententiam conueni-
re uideantur ut epiſcopi,de iure diuino in ſuis diœceſibus
reſidere debeant, tamen inferior ea cauſa poteſt non per
modum diſpenſationis(id enim non liceret)ſed per modū
declarationis præcipere ut alibi ad tempus morentur,†&
in hunc ſenſum ſuſtinetur text. iuris Regij Hiſpanorum in
procemio.tit.del conſegio del rey.lib.2.ordi. & l.1.titu. de
la audiencia y chancillaria, lib.2.ord.& l.8.eod.titu.& l.1.
tit.de los ſcribanos de las audiencias.lib.2.ordi.quæ iuſſe-
runt ut prælati poſſent eſſe præſidentes in conuentu, & 42
Papa quo iure & colore detineat Romæ epiſcopos extra ſuas diœc.
tribunali conſiliariorum Regis Hiſpaniæ,& in reliquis tri-
bunalibus quæ uulgo cancellerias appellamus. †Et in eun
dem ſenſum ſummi Pontifices ſolent non paucos epi-
ſcoporum & Archiepiſcoporum in curia Romana ſecum
detinere,& in alijs locis, ea uidelicet ſubintellecta occa-
ſione quòd ibi ſint neceſſarij aut utiles uniuerſali eccle-
ſiæ, eaque utilitas maioris uel non minoris momenti eſſe
uideatur,quam ea quæ contingeret,ex eo quòd tales præ
lati in diœceſibus ſuis reſiderent. †Vnde cum ad conciliū 43
Epiſcoporū reſidentiam iuris diuini eſſe declarare uel non quid interſit
Tridentinum anno 1562. a Philippo Hiſpaniarum Rege
potentiſsimo miſſus eſſem, & quo magis epiſcopi in ſuis
diœceſibus reſiderent,nec tot epiſcoporum Romæ mora-
rentur,a ſuis diœceſibus abſentes tractaretur inter patres
qui ibi conuenerant quaſi ad illius mali medicinam ut iu-
ris diuini eſſe reſidentiam epiſcoporum in ſuis diœceſi-
bus declararetur, dicebam non multum utilitatis ex tali
declaratione profecturum cum adhuc poſſet ſummus Pon
tifex quos prælatos Romæ uolet detinere, declarare ob to
tius uniuerſalis eccleſiæ cauſam & utilitatem eos ibi com
morari oportere,nec de futuros eſſe in Romana curia ui-
ros qui ſimilibus in rebus pecuniarum quærendarum cauſa
ſummum Pontificem circumueniant, ut cunq; ille ſit uitæ
ſanctiſsimæ & inculpatiſsimæ.

Ea † ſuperioribus etiam deſcendit quòd licèt epiſco- 44
Epiſcopus diſpenſare an poſſit circa ius canonicum.
pus tollere aut diſpenſare nequeat circa ius canonicum,
præcipue conſiliare, ut tradunt communiter doct. in c.1.
& c.2.& c. quæ in eccleſiarum,de conſtitu.& in c.quod ſu-
per his,& in c.cum inferior,ubi late Felin.per text. ibi de
maiori.& obedi.tex.in c.poſt translationem, de renunt.ta
men ex cauſa id poteſt efficere, ut plerique noſtrorum,
late diſſerunt in d.c.1.de conſti.& in d.c.fin. de conſuetu.
& in d.c.quod ſuper his, de maiorita.& obedi. & in c.2.de
proba.& in c.dilecti,& l.fi.de appell.& in d.l. omnes popu
li.ubi Bal.in 4.col.& Ioan.Baptiſta de ſancto Seuerino. in
38.col.& ibi Iaſ.in 1.lect.ff.de iuſt.& iur. Ioan.de Ligna.in
d.c.at ſi clerici,& ibi Panor.& Moder.de iud. Idem Panor.
in d.c.fi.de conſue. Archidi.in d.c.licet canon. de electio.
lib.6.Cardin.in c.ſtuduiſti.de offi.lega.Albericus de Roſa-
te,in prima parte ſtatutorum in 7.q.uerſi. quid ſi ſtatutum.
Bald.in repet.l.2.ff.de iure iurand.& in addi. ad Speculum,
in titul.de feud. Roma. in l.1. ff. de iuriſdi.omni. iudi.& in
conſi.329.incipi.quo ad primum.in a col. & in conſi.428. in
cip in terminis, in fin.col. & in ſingul.485. incipi. Sed an
poſſit epiſcopus.Andr.Siculus,in d.c.1.& in rub. C.qui ad-
mitti.

miti, in 24. colum. & in conſi. 36. incip. Sapienter colum- na decimaquinta, volumin. ſecundo, & in conſilio primo, colum. 22. & in conſi. 76. incip. illud in medium afferam, colum. 3. uolum. 3. & tenet Iaſo. in lege nemo poteſt lec. 2. colum. ſecunda. ff. de lega. 1. Angelus in §. ius ciuile. inſtitu. de iure natur. Rocbus de curte in cap. fin. de conſuetu. columna 35. Felinus in cap. 1. fall. 7. de conſtit. Iaſ. in lege prima C. de precibus Impera. offer. Alexan. in rubric. columna ſecũda. ff. de off. eius cui mand. eſt. iur. Lanfran. de Oriano de interpre. ſtatu. columna prima. Alexand. in lege ex duobus. §. & ſi contratabulas. ff. de uulgari, & in dicta l. nemo poteſt, col. prima. Idem Alexan. in conſil. 148. perſpectis, colum. 4. lib. 2. Bald. in cap. 1. ut lite non conteſt. per text. not. in lege, ſi hominem. ff. mand. ubi procurator generalis ex cauſa poteſt indicere procuratori ſpeciali qui illa in re ſuperior uidetur uel potior, ne mandato utatur, Marſilius in l. 1. §. ſi. ff. de quæſti. Bal. in lege error C. de iur. & facti ignor. Beſutius in lege, quòd iuſſit. ff. de re iudica.

45 Caſus octuageſimus tertius. †Teſtamentum ſolenne po-
Reſolui poteſt patris teſtam. ſi filius exhæredatus furere cœpit.
ſtea poteſt infirmari per interuentum furoris filij exhæredati quaſi cauſa exhæredandi talem filium, & ſi initio iuſta fuerit, tamen per ipſius furoris interuentum ſatis punitum filij demeritum uideatur, & conſequenter amplius per exhæredationem puniri non debeat, quaſi cauſa illa ad nõ cauſam redacta, iam uideatur†ſicque querela id teſtamen-
46 tum reſcindi poſſet, ſi modo uiuo patre filius furere cœpiſ-
Furore filij turpitudo ſua ei purgetur.
ſet, ita tenet, & firmat communiter teneri Iaſ. in lege, patre furioſo, nu. 42. ff. de his qui ſunt ſui uel alieni iuris per illum textum, dum ait. ſatis furore ipſo punitur.

Contrariam partem tenent non pauci adeo ut pars hæc contraria receptior (ut nobis uidetur) haberi debeat, ut pleoius diſſerunnus ſupra §. 21. nume. 256. Poſſent hæ uarietates in hunc modum conciliari, ut ſi cauſa ingratitudinis reſpiciebat ipſius filij turpitudinem, quia minus erat, uel arenarius (& cętera ad genus) tunc per aduentum furoris & iam ceſſare & ſatis punita uideatur, quòd ſi offenſam iniuriamque ipſius patris reſpiciebat, tunc ſecus, ut in ſimili diſtinguimus ſupra §. 10. in repetit. l. quoniam in prioribus, de inoffic. teſtament. num. 612. nec eſt obſcura harũ rerum differentia, ut ex ibi late traditis facile accipietur.

Caſus octuageſimus quartus. †Teſtamentũ ſolenne põt
47 poſtea infirmari, ex eo, quod princeps per errorem filium ſuũ
Reſoluitur teſta. principis filiũ ſuũ errore præteriuntis.
præteriſſet, ſi enim ſcienter eum præteriret teſtamentum valere in comperto eſt tum quod princeps legibus ſolutus eſt. §. final. inſtit. quib. mod. teſtamen. in firm. l. princeps legibus, ff. de legibus, tum etiam ad exemplum militis cuius hoc caſu teſtamentum non infirmaret. l. ſicut certi. l. ſi cum uel in utero. C. de teſt. mil. §. fina. in l. fin. C. de inofficio. teſtamen. l. fina. C. qui teſtamen. fa poſſ. Nam ſi poteſt facere ut teſtamentum priuati hominis hac de cauſa non ſubiaceat querelæ iuxta. l. ſi quando, cum gloſſ. C. de inofficio. teſtamen. quanto facilius poterit in ſui teſtamenti conſeruationem id efficere. Item quia tale teſtamentum eſt informe & nullis legibus ſubiectum. l. omnium. C. de teſta. ut plenius, ſupra §. 26. fere per totum. Sed ſi per errorem eum filium præterijt, quia eum ſe habere ignorabat, uel mortuum putabat, tunc credo id teſtamentum non ualiturum, nec ad illud reſcindendum opus eſſe querela, ſed ipſo iure nullum eſſe, unde nec legata aut fideicommiſſa debebunt, argumen. d. l. ſicut certi, & d. l. ſi cum uel in utero. Et hoc caſu legata non deberi ultra dd. ll. probat in l. filio præterito, ff. de iniuſto rup. & in l. poſthumos, in prin. & §. idem, & circa, & l. fi. eod. tit. l. ſi iure, ff. de leg. 3. l. 1. §. final. l. ex parte, ff. de adimen. lega. neque ad rem pertinet. auth. ut cum de appell. cog. §. ſin autem hæc omnia. nã procedit quando ſcienter fieret præteritio non ſic ſi ignoranter & per errorem, non quoque obeſt. l. ſi. ff. de hære. in-
48 ſtit. nam reſpo. ut ſupra in ſimili plenius egimus.
Reſoluitur teſta. defecto exhæredationis errore.

Caſus octuageſimus quintus. † Teſtamentum ſolenne poſtea infirmari poteſt per errorem teſtatoris circa filij exhæredationem, quale eſſet cum teſtator qui plures filios habebat omneſque ita exhæredauit (cæteri omnes filij liberique mei exhæredes ſunto) unum eorum quos re uera habebat, mortuum eſſe putabat, tunc enim ob perſonam illius id teſtamentum periclitaretur l. Titius. in prin. ff. de liberis & poſthumis. ibi cæterum de errore teſtatoris qui proponeretur apud iudicem agi oportere. Sed an tunc teſtamentum periclitetur ex eo capite quòd teſtamentum uideatur carere exhæredatione liberorum rite facta, hoc eſt ex eo quòd illa exhæredatio non rite facta uideatur†an uero ex eo, quòd utcunque rite facta intelligatur tamen 49
Exhæredatio illa cæteri omnes filij exhæredes ſunto nominatim facta uidetur contra communem.
ex errore teſtatoris poſtea detecto illuxerit contra eius uoluntatem eſſe illum filium excludi, & communis op. eſſe uidetur illam exhæredationem non rite factam uideri, ita reſoluimus. ſupra. §. 20. num. 54. cum pl. ſeq. & numero. 61. cum ſeq. ſed nos nonparum utiliter oſtendimus talẽ exhæredationem nominatim factam uideri, uerum ſi huic filio patris hæreditatem petenti obijciatur, quòd fuit exhæredatus, ipſe per doli exceptionem, uel replicationem patris bona obtinebat, hic enim remedia ordinaria mihi ceſſare uidentur, nec enim datur ius dicendi nullum, quia ponimus filium rite exhæredatum, nec contratab. bono. poſſ. † quia 50
Reſoluitur teſtam. ueteri dum per iudicis officium aut doli exceptionem.
ea non datur rite exhæredatis l. non putauit. in princ ff. de bono. poſſ. contratab. nec querela inofficioſi teſtamenti, quia ea non datur niſi contra teſtamentum eius, qui impius aut ueluti demẽs fuit alienos ſuæ ſoboli ſine iuſta cauſa anteponendo l. 1. 2. 3. 4. ff. de inoffic teſtam. l. Titia. eodem tit. in prin. inſt. eod. Sed is qui errat, nec fuit impius, nec demens, ergo &c. cum ergo omne adiutorium ordinariũ ceſſet ad remedium extraordinarium (quale eſt doli exceptio aut replicatio) deueniendum eſt, ut in l. 1. & fere per totum. ff. de doli excep. & hoc mihi uiſus eſt ſenſiſſe iureconſultus in d. l. Titius dum ait, cæterum de errore teſtatoris, qui proponeretur apud iudicem agi oportere, quaſi omnia remedia ordinaria defeciſſe ad extraordinariumque remedium (quale eſt iudicis officium, aut d. doli exceptio) neceſſariò confugiendum eſſe ſignificarit, quod not. quia non inuenio ſic declaratum.

Caſus octuageſimus ſextus. † Teſtamentum ab initio fir- 51
Reſoluitur teſtam. errore teſtantis.
mum poſtea periclitatur per errorem teſtatoris contingentem, non circa exhæredationem (ut proximè dicebamus) ſed circa ipſam teſtamenti factionem, uel hæredis inſtitutionem, quale eſt cum teſtator qui hæredem in priore teſtamento a ſe ſcriptum mortuum eſſe falſo rumore putabat, aliud teſtamentum fecit, tunc enim uirtualiter primum teſtamentum ualet quo ad inſtitutiones, ſecundum uero quo ad legata lege finali. ff. de hæred. inſtitut. ratio differentię inter legata & inſtitutiones, quia quo ad inſtitutionem mutandam interfuit error, ſicque habetur perinde ac ſi prior mutata non eſſet, nec poſterior facta foret, at in legatis nullus fuit error, unde † cum aſtiterit uoluntas priorum le- 52
Paganus interdum cũ duobus uel tribus teſtamẽtis decedit.
gatorum mutandorum non eſt cur ualeant, & ea uoluntas etiam ex minus ſolenni teſtamento colligi poteſt. lege fin. ff. de rebus eorum l. ſi iure. ff. de lega. 3. l. 3. §. fi. l. ex parte. ff. de adim. lega. quod dic ut ſupra plenius. Eſtque in d. l. fi. caſus ratus in quo paganus quaſi cum duobus teſtamentis decedit.

Caſus octuageſimus ſeptimus. † Teſtamentum etiam mi- 53
Error nocet in omni diſpoſitione.
litis quod ſolenne uidebatur poteſt poſtea infirmari per errorem ipſius d. l. ſicut certi. d. l. ſi cum uel in utero. C. de teſtamen. milit. idemque generaliter in quolibet pagano. l. neque. C. de hæred. inſt. l. fin. eodem titulo l. ſi ita fuerit. 54
Error iuriſdictionis.
ff. de rebus dubi. l. duo ſunt Titij. ff. de teſt. tut. Id quod in omni materia generale eſt, † nam de errore circa iuriſdictionis prorogationem traditur per text. glo. & alios præ- 55
Error in materia nocet.
ſertim Iaſ. in lege ſi per errorem. ff. de iur. omn. ind. † De errore in materia, quòd uitiet contractum ſtricti iuris, nõ ſecus, quàm contractum bonæ fidei tradit not. Iaſ. in l. ſi 56
Error in nomine appellatiuo nocet.
id quod aurum. ff. de uerborum obligat. † De errore nominis appellatiui, ſiue ſuperfluat, ſiue non ſuperfluat, tradit egregiè Iaſon. in l. 4. ff. de lega. 1. † De errore circa coniunctionem perſonæ, quòd non ipſo iure, ſed ope tantum ex- 57
Error in ſanguine nocet.
ceptionis uitiet, tam contractus, quàm ultimas uoluntates diſputat latè Iaſ. contra communẽ opinio. in l. eam quam, num. 15.

58 numero 15.C.de fideicom.† De errore circa calculum rationis,& circa tranſactionem, diſputant plenè Alexand.& Iaſ.in l.unica.C.de errore calculi. † De errore in nomine proprio quòd non uitietur regulariter, ponit regulam cũ ſeptem limita.Iaſ.in lege,ſi in nomine.C.de teſtamen. quę
59 omnia quia ab alijs adatim ſcripta ſunt prætermitto relatione contentus.

Error in rationibus & calculis no cet.

Error in nomine proprio nocet.

Caſus octuageſimus octauus.† Teſtamentum quod initio ualuit poſtea per unius anni prætétion m computandi
60 a tempore quo miles a militia miſſus & ſolutus fuit, euaneſcit,ſiquidem iure militari factũ fuit, l.ſi miles.ff.de iniuſto rupt l.Papinian.§.Papinianus.ff.de inoffic. teſtament. qrua quòd ſine ſolennium interuẽtu,ut milites teſtari poſſunt, propter duo ſimul coniuncta eis conceditur, nempe propter eorum imperitiam, & nimiam occupationem, l.1. ff.de milit.teſtament.l.1.2.3.& l.milites. C.eod.titu. Vnde poſt miſſionem ceſſat ratio occupationis, ſicque ceſſat priuilegium iuxta l.qui hæredi plures,ff.de conditio. inſtitu. Sed an id procedat etiam in milite minore uiginti quinque annis a militia miſſo, & puto quòd ſic,†quia ille le-
61 ges generaliter loquuntur, unde debent comprehendere perſonas,utcunq; priuilegiatas(qualis eſt minor) ſi in materia qua de agitur non reperitur (prout minor hac in re nõ habet)habere peculiare priuilegium: ut eſt uera & cômunis opin.quam tenent Iacobus Butrig. in l.de quibus, ad finem.ff.de legibus,& ibi Barto. & Bald in repe. col.antep. Angelus in l.ſi plures.ff.de pact. Aleaand. conſi.49.colum.3. lib.1.incipit mature, Barba.conſil.44. illud adſeram, lib.3. Aleaand.conſil.37.ponderatis,lib.4.Idem conſi.55.lib.6.Cinus in l.2.col.fina.C.quæ ſit longa conſue. ut refert Andr. Tiraquel.de præſ.§.1 gloſſ.9.Decius in l.ex teſtamento C. vnde liberi Alci lib.4.parado.c.10. Decius conſil.5. Andr. Tiraq.de retractu gloſſ.14.nume.91.per l.in fraudem.§.fin. ff.de mil.teſtam. ibi quia generalis erat illa determinatio, unde cũ minores hac in re non reperiantẽ habere peculiare priuilegiũ,manebũt ſub regula, licet côtrarium teneat Iaſ. nume.20.in l.1.ff.ſoluto matrimonio,ſ.quòd talis lex generalis non comprehendit perſonas priuilegiatas, quod & tenuit Antonius in c.fin.colum.32.de conſue. Guili.Cuneus, in l.ingenuum.ff.de ſtatu. homi.ut refert Andr.Tiraq. in d. gloſſ.9.ſed longe uerior eſt cõis ſententia per d.l.in fraudẽ, & per l.1.ff.de reg.iur.iuncta lege.1.& 2.ff.de legib.& l.ſine hæredes.§.Lucius.ff.de adimi. tutorum. Id quod etiam ſecundũ eos procedit in ſtatuto, uel conſuetudine per dd.ll.

Miles teſtamentum reſoluitur uno anno poſt miſſionem præterito.

Lex generalis perſonas priuilegiatas non comprehendit, egregia quæſtio.

62 †Quod tamen limitatur ut in ſtatuto uel conſuetudine quæ eſſet contra ius cõe,non procederet, nam tunc perſonæ priuilegiatæ,(quales ſunt minores) non comprehenderentur,ita ſentit Romanus ſingu. ultimo. Curtius iunior, conſil.8.uiſa ac diligentiſſime. Bal.in l.omnes populi,col.20 repen ff.de iuſt & iure.Idem Bal.in feudis.fol.28.col.1. uerbo infantiam,Socinus conſil.134.uiſo ſtatuto,colũ.3. lib.3.

Priuilegiati comprehenduntur ut minores & ſimiles ſub ſtatuto uel cõſuetudine utcunque eſſet contra ius cõmune, cõtra Bal. Roma.So i.& Curtium.

†Vo e ſi nuncupatim ſtatutũ huius ciuitatis iuberet præſcriptionem rerum currere & finiri decem annis etiam in iuribus,& actionibus præſcribendis non teneret eccleſias huius ciuitatis, ita Tiraquel.de præſcrip. §.1.glo.10. poſt Bal.quem allegat, conſil.454.columna tertia,lib.3. Anchar. conſil 258 Sed ſi regula præcedens uera eſt, ſequens limitatio uera eſſe non poteſt. Nam ſtatutum aut conſuetu-
63 do cuiuſque ciuitatis ſi firmum eſt, facit ius in illa ciuitate non ſecus quàm lex ſuperioris quo ad reliquas ciuitatea ſibi ſubiectas,l.omnes populi.ff.de iuſtit. & iure.§. ſed naturalia inſtit.de iure natu.unde ut lex generalis comprehendit etiã perſonas priuilegiatas, ſi in ea qua de agitur materia non reperiuntur habere peculiare priuilegium, ita & id ſtatutum uel conſuetudo tales perſonas comprehendet quo ad illam ciuitatem,& ſuum territoriom. Id enim ſtatutum,uel conſuetudo a lege generali differt tanq̃ plus,& minus,non autem differt in ſpecie, ut dd.ll.iuncta l.fin. ff.de fundo inſtr.unde ut lex generalis eas perſonas priuilegiatas in omnibus ciuitatibus illi ſuperiori ſubditus comprehenderet, ita & hic ſub ſtatuto tali, aut conſuetudine,quo ad territorium illius ciuitatis, ubi uigebat ex perſonæ comprehenduntur,& ſtatuta, & conſuetudines plerunque ſunt contra legem ſuperioris,nam ſi eſſent conformes,ſic non dicerentur ſtatuta ſed ius ipſum ſuperioris l.ius ciuil., & d.l.omnes populi.ff.de iuſt. & iure. Nam ſi ſtatueris ut occidens occidatur nõ nouum ius inductum ſed ipſum ius diuinum uidebitur repetitum, ſi ut parentes honorentur iuſſeris, non nouum ius introduxiſſe, ſed ipſum ius diuinum repetiſſe diceteris, ut & in ſimili diximus ſuprà. §. 1. num.5. Neq; ad rem pertinet quod de eccleſia diximus, quia illud ideo,quòd quantum ad eam laici ſtatuentes nullam habebant iuriſdictionem, ipſa enim ueluti hoſpitio & ſponte ſua recepit ius commune ciuile, eoq; utitur,& uti uult, ſed ſtatuta laicorum iuri contraria nũquam recepit, aut recipere ſeu admittere noluit.ca.1.&.2.cum ibi not.de op.noui nunc.ſed tunc nec ipſa eccleſia eo ſtatuto ſe iuuare poſſet.

Eccleſias nõ tenet ſtatutum breuiaus præſcriptiones, notabilis quæſtio.

Ex ſuperioribus apparet ueram non eſſe opinionem Romani ſing.ult.Bal.in l.non tantum.ff.de rerum diuiſione poſt gl.in l.ad apoſtolicos.12.q.2. Romani in l.1.§.nunc uideamus.ff.de op.no.nun.Specul.de emp.& uendit.§.tertio loco,uerſi. quid ſi clericus,Socini in reg.310.fall.10.aiunt.n.
† quòd licet regulariter ędificiũ alieno ſolo impoſitum cedat ſolo,ſic.q; fiat illius cuius area erat non econtra l.2. cũ ibi not.C.de reſt.§.ſi quis in alieno ſolo,inſt.de rerum diu. tamen diuerſum eſſet ſi ex pecunijs eccleſiæ factum eſſet ędificium, tunc enim non cederet ſolo, ipſa nanque area cederet tunc ędificio,& utrunque fieret eccleſię. 64

Eccleſia an cedat ex pecunia ſua ædificiũ alieno ſolo impoſitum,ingens pugna.

Contrarium tamen ut neutrum fiat eccleſię, ſed utrunque fiat illius cuius erat area tenent Ioan. And. ad Specul. ubi ſuprà. Id.m in reg. qui prior,in mercuri.Roma.in authen. ſimiliter ad leg. Fal. in ſpe .11. contractus Nicol. Pignolatus qui eos refert in add. ad Romanum in d. ſing. attingit Tiraq. de pijs cauſis in priuilegio.121. qui tamen neutram partem firmat, quid dicendum? & quidem harũ partium neutra ſimpliciter uera eſt,ſed utraque ſaluari aliquo caſu poteſt,nam ſi ab adminiſtratore fiat tunc utrunque fit eccleſiæ,quia ipſi imputandum eſt,& in hoc eſt ſua temeritas,uel auaritia punienda,ita probant.d.cap.ad apoſtolicos,& alia iura in glo.alleg. ibi. Idem ergo ſi fieret ab ipſo clerico beneficiato illius eccleſię cuius erat area, ut ibi.quòd ſi ab alio inſcio me ex eccleſię pecunię areę meę ędificium imponatur utrunque meum fiet non eccleſię ex regula ſupradicta. Simillimum eſt quòd licet regulariter res empta ex pecunia pupilli, uel eccleſię, uel militis, uel 65
fiſci eorum fiat, contra regulam quę in reliquis perſonis non priuilegiatis ponit l.ſi ut proponis.C.de rei uendit. ut ibi not. per gl.& omnes, tamen illud intelligitur, quando ab adminiſtratore eorum id fieret non aliter, ut eſt communis opinio. Iaco.Aren.Bar.Bal.Paul.Caſt. & aliorum in d.l.ſi ut proponis,tradit Tiraq.ubi ſuprà. priui.120.

Eccleſiæ aut minori an quæratur res empta ex pecunia ſua.

Ex ſuperioribus etiam infertur † an uera ſit opinio eorum qui exiſtimant ſtatuta circa præſcriptiones loquentia minores non comprehendere, id quod uoluit Bar.in l.etiã 2.quęſt.fin.ff.de minori. & in l.fin.C.in quib. cau. in integrum reſti.Paul.Caſtr. conſil.440. lib.2. Antonius & Abb. in cap. conſtitutus,de in integrum reſtit. qui tamen loquũtur ſub quadam diſtinctione, licet ſint etiam qui generaliter uelint ut pręſcriptio ſtatutaria contra minores currat non ſecus, quàm pręſcriptio legalis, itaque ſtante ſtatuto ut poſſidens legitime per annos decem ſit tutus, ea pręſcriptio etiam minoribus noceret,ita ſentiunt Corneus conſi. 69. in hac conſultatione,col.1.lib.1.poſt Bal.quem ipſe refert in quodam conſi. Idem Bal.in l.ſi mater.C.ne de ſtatu defunctorum,Ang.& Bal. col.fin. in l.fin.C.in quib. cau.in integrum reſt.Ioannes Lignan.in clem.1. de in integrum reſti. Guido Papę.deciſione.31.Innocentius & Ioan. And. in c.cõſtitutus,de in integrum reſt.ut refert Tiraq. de pręſcr.§.1.glo.9. qui tamen neutram partem firmat. 66

Minores an comprehendantur ſub ſtatuto quòd præſcriptiones facit breuiores uel prolixiores, ardua q.

Quid dicendum? ueritas eſt quòd inſpecto iure communi pręſcriptionum, quędam ipſo iure non currunt contra minores, quędam uero currunt ſed ipſi reſtituuntur, iuxta l.fi.cum gl.& ibi not.per Doct.C.in quib.cau.in integrum

grum reſt. diximus planè ſuprà.§.10.in prima parte. Vnde ſtatuta loquentia circa eas præſcriptionum ſpecies, quæ contra minores non currunt, ſiue eas breuiores, ſiue prolixiores faciant, minores non uidebuntur comprehendere, quatenus eis nocerent, aut quatenus eis prodeſſent, ex regula præmiſſa, quam lex generaliter loquens non comprehendit perſonas, quæ in ea re qua de agitur reperiuntur habere peculiare priuilegium, at ſtatuta loquentia circa præſcriptiones, quæ etiam de iure communi minoribus currebant ſed eis dabatur reſtitutio, eos comprehendent, ſaluo tamen beneficio reſtitutionis, quod intelligendum in præſcriptione paſſiua (hoc eſt in ea quæ dabatur contra minores) nam in præſcriptione actiua (hoc eſt quando ipſi minores contra alios præſcribuns) non reperiuntur ipſi minores priuilegiati, ſicq; comprehendentur à tali ſtatuto nõ ſecus, quam reliqui, quia etiam hoc caſu de iure communi à reliquis non differebant. Vnde dicebam non minus utiliter, quam nouè † q̃ lex.1.titulo. de las præſcr.lib.5. ordin. quæ certo caſu induxit præſcriptionem annualem tenebit & in minore, ſi is contra aliquem præſcribit, ſed non ſic ſi contra eum præſcriberetur. Vnde in quæſtione de ſtatuto quod longi temporis præſcriptionem breuiabat, & ſi Bal. & ſequaces.ſ. relati uoluerint minores comprehendi, id omnino negarem, quia in ea peculiare priuilegium habebant de iure communi, ut contra eos non curreret per d.l.fi. quod intelligo quando contra eos præſcriberetur, cæterum ſi ipſi contra alios præſcribebant, utentur illo ſtatuto, ſicq; breuius præſcriptionem perficientur. Nam & ſimiliter per contrarium tardius ipſi præſcriberent ſi per ſtatutum illa præſcriptio longior fieret, ut ſic cum quæritur de rebus ipſorum minorum amittẽdis, id ſtatutum pro infecto habeatur, quòd ſi de rebus alienis ab ipſis minoribus præſcribendis agatur, tunc ſub illo ſtatuto comprehendantur, ſiue per hoc breuius, ſiue tardius lucraturi ſint, nam & in maioribus hoc caſu idem iuris eſſet à quibus cum certant de lucro non differunt, & ita mihi uidentur ſenſiſſe Bar. & ſequaces.ſ relati contra Bal. & ſequaces ſuprà relatos, cogita tamen quia non firmo.

67 *Intellect. l. 1. tit. de las præſc. lib. 5. ordi.*

Ex ſuperioribus etiam apparet ſuſpectam eſſe opinionẽ Salic. in l.fi.C.de iure doti. & Tiraq. de præſcrip.§.1.glo.11. ad fin. dicentium q̃ † ſi ſtatuto cautum ſit, ut omnia inſtrumenta publica regiſtrarentur in memorialibus, & aliter nõ probarent, tale ſtatutum non comprehenderet inſtrumẽta dotalia fauore dotis, mouẽtur, quia dos habet priuilegium hoc ut non ſit neceſſe q̃ inſinuetur etiam ſi excedat quingentos ſolidos, ſicq; inquiunt cum circa inſinuationem reperiatur dos habere ſpeciale priuilegium, ſequitur non cõprehendi à tale ſtatuto, ex prædicta regula dictante legem generalem non comprehendi caſus priuilegiatos, uel perſonas ſeu res ſi in illa materia qua de agitur reperiantur habere ſpeciale priuilegium, & ſecundum Tiraq. optima fuit illa Saliceti illatio, quæ nobis uidetur omnino extranea à uero ſenſu & mente illius legis & iuris cõmunis. Nã ut patet ex d.l.fi. & ex l.ſancimus, in prin. & in §.fi. l. donatio.§.fi.C.de donat. & expreſſius in l.data, eod.tit. inſinuatio requiritur potiſſimum quo magis appareat deliberatũ eſſe animum donantis, ne tam facile tanquam temerè, aut prodigaliter fierent donationes, ergo arguere de modo, menſura & moderatione donationum ſimplicium (quæ moderatio ceſſat in dote quæ donatio non eſt, ut d.l.fi.) ad probationẽ certiorem cui rei conſultum fuit per tale ſtatutum ineptum eſt, itaq; inſinuatio ad moderationem, ſtatutũ uero dictũ ad probationẽ ſpectat, ſicq; ex tam ſeparatis non poteſt fieri illatio l.fi.ff.de calumniat. ergo & inſtrumenta dotalia poſt tale ſtatutũ erunt in memorialibus regiſtrãda, cũ in inſtrumẽtis dotalibus nõ minus, q̃ in reliquis falſitas cõmitti poſſit, ſicq; par utrobiq; rõ ſit, quinimo & maior 16 eſt in dotalibus inſtrumẽtis, q̃a ut experientia ducemur frequẽtius fiũt falſitates, & ſimulationes in dotalib. inſtrumẽtis, q̃ in reliquis rebus, adeo ut hac de cauſa factus fuerit titulus. C.de dote cauſa nõ num. Infert ex ſuperioribus † q̃ immunitas alicui cõceſſa nõ tollit p generalẽ onerũ impo-

68 *Dotalia instrumenta sunt registranda, si statuto caueatur instrumenta registrentur, contra Sal. & Tiraq.*

69 *Immunitas alicui conceſ-*

ſitionẽ & poſtea factã, ut eſt cõis opin. quã tenent glo. Bar. & alij in l.decurionibus.C.de ſilentiarijs.li.12.p tex.ibi & p l.fi.§.exceptis.C.ubi quis decuriã uel cohorta. Bal.i c.1. col.pen.de reſcrip. & in conſi.60.quædam ſoror. lib.5.Bar. & Felin.col.8.poſt Bal.ibi col.fin.in c. cum ordinem de reſcrip. † Nam & generaliter per conſtitutionem uel legem generalem ſuperuenientem nõ tollitur priuilegium ſecundum eoſdem, & tradit Bald. in l.non plures in fi.C.de ſacroſanct.eccleſ.Ron..conſ.436.quod indultum, colum.2. Alex. in l.ſi mihi, & tibi.§.in legatis.ff.de lega.1.Decius cõſ. 374. in caſu propoſito, col.3.Bald.in l. ſiquis ad declinandam, colum.8.C.de epiſcop. & cleric. & in authent. habita.3.nota.C.ne filius pro patre, & in l. ſed & poſteriores. ff.de li. Tiraq. qui plures allegat in §.1.gloſſ.11.de præſc. id quod uſu forenſi & frequẽtiſſimum & receptiſſimum eſt. † Nam & generaliter diſpoſitio uel conſtitutio generalis omnes omnino caſus comprehendit, licet in quibuſdam eorũ non ſit par ratio ſicut in alijs, & etiam ſi talis diſpoſitio aut conſtitutio eſſet pœnalis, ut eſt uera, & communis opinio, de qua per Decium, conſi.20.in cauſa iſtorum, col.1.& conſil. 39.an detur reſtitutio, col.2.& conſi.61.an uaſallus, col.1. Bar.in l.ſi duo.ff.de adminiſ.tuto. Angel.in l.fi.ff.de conſti. prin.per l.1. §.quod autem. ff.de aleator.l.oẽs. C. de præſ. 30.anno.l. ſi chorus.ff.de lega.3.& d.l.ſi duo.l.1.§.& generaliter.ff.de legat.præſtan.l.ulti. §.uxori.ff.de auro, & arg. leg.l.cum lege, & ibi Areti.ff.de teſtam. Decius conſil.5.in fin.l.in fraudem, in fi.& ibi Bald.ff.de milit.teſtam. l.omnes populi, & ibi Bald.in fin.ff.de inſti.& iure. Decius in l.nemo poteſt.in princip.ff.de reg.iuris. & in l.ex teſtamento. C.unde libe.And.Tiraq. ubi ſupra ſecundũ quem poſt Bal. in d.l.in fraudem † Notarius cui ſuum officium fuit interdictum non poteſt etiam ad pias cauſas illud exercere. Ex quibus apparet uerum non eſſe utpotè ſuperioribus contrariam opinionem exiſtimantium quòd † generale ſtatutũ uel conſtitutio non intelligatur loqui in caſibus ſpecialibus uel ſpecialem fauorem habentibus, ut tenuerunt Fulgoſius per text.ibi.in l.de teſtamentis.C.de teſtam.glo.Romanus, Corneus, & alij in l.hac conſultiſſima per text.ibi. C.qui teſtam.face.poſ.glo.Bar.& alij in l.ſciẽdum, in prin. ff.qui ſatis cogantur. Aretinus in l. Pantonius. colũ 5.ff.de acquirend.poſſeſ.Iaſ.in l.ſi fideiuſſor.§.ſi ſatiſdatum.ff.qui ſatis cogan.& in l.1.col.3.ff.ſolu. matrim.Idem Iaſ.in l.poſt quam liti, ad fi.C.de pac & alij plures relati per Tiraq.ubi ſupra quorum ſententia regulariter uera non eſt, ſed eo dumtaxat caſu ſaluari poteſt, quando ille caſus uel res uel perſona non ſolum in reliquis rebus, aut ſpeciebus priuilegium habebat, ſed etiam in ipſamet materia de qua agebatur habebat ſpeciale & peculiare priuilegium, ſecundum ſuperiorem ſententiam quæ receptior eſt.

ſa non tollitur per generalem oneris impoſitionem, cum communis.

70 *Priuilegio nõ nocet lex generalis.*

71 *Lex generalis omnes caſus & perſonas comprehendit, licet diſpares rationes ſint.*

72 *Notarius cui ſuum officium fuit interdictum nec ad pias cauſas illud exerceret.*

73 *Lex diſponens generaliter, uel etiam ſtatutum non comprehendit caſus ſpecialem rationem habentes, ingens pugna.*

Caſus octuageſimus nonus. † Teſtamentum ſolenne infirmatur poſtea ſi teſtatore uiuo hæres deceſſerit. l.unica. §.in primo.& § pro ſecundo.C.de cad.tollend. ut plene reſoluit Paulus Pariſius conſi.62.lib.2.num.9.Bald.Salicetus, & Corneus in d.§.in primo, & in d.§. pro ſecundo. Idem Pariſius conſi.64.nume.1.lib.2.& in conſi.25.num.46. eod. lib.& conſi.18.n.1. lib.3. quo caſu plene tradũt an & quando legata conſeruent, tradit etiam Ioannes Igneus in authen.ex cauſa, num.181.cum plu.ſeq.C.de lib.præt.per tex. in §.& hæc quidem de parentum in authent. ut cum de appella.cognoſ.

74 *Reſoluitur teſtamentum ſi hæres uiuo teſtatore decedat.*

Caſus nonageſimus. † Teſtamentum ſolenne infirmatur poſtea ſi conditio ſub qua hæres ſcriptus fuit defecerit, d. l.unica.§.pro ſecundo, & §.ſin autem aliquid ſub cõditione.C.de cad.tollen. quod procedit ſiue conditio illa eſſet caſualis ſiue mixta, ſiue etiam poteſtatiua, ut d.§.ſi autem, & l.fin § ſin autem ſub cõditione. C.cõmun. de lega.2.ff.de cond.& demon.l.ſub diuerſis, l.ſi ita expreſſum, l. cum ita datur, eod.tit. adeo ut procedat etiam in hac conditione ſi uoluerit, utcunque facillima ſit, l.ſi ita legatum. §. illi ſi uolet, ff.de lega.1.l.Cornelius. l.iam dubitari.ff.de hæredi. inſt.l.uerba hæc ff.de condi. inſti. cuius rei ratio illa eſſe poteſt, de qua in l.quia poterat, ff ad Trebellianum, & procedit.

75 *Reſoluitur teſtamentum ſi defecerit conditio ſub qua hæres ſcriptus fuit*

76 cedit & in die inceito, quod facit conditionem, nã ſi dixi Titius hęres eſto, quando Męuius conſul factus fuerit, uel quando Męuia nupſerit, ſub cõditione inſtitutus uidetur, unde ſiue Męuius, ſiue Męuia uiuo teſtatore deceſſerit ut pote conditione deficiente hæres eſſe non poterit, ſicque teſtamentum uitiabitur l. hęres meus. ff. de cond. & demõ. quod declara ut non procedat quando talis dies incertus fauore ipſius hæredis inſtituti adiectus fuit, tunc enim non faceret conditionem, & conſequenter non impediret tranſmiſſionem ut in ſimili plenè diximus ſupra. §. 10. ſuper rep. l. quoniam in prioribus. C. de inofficioſo teſtamento 3. par. limitatione. 1. unde in terminis l. ſi mater, in princ. ff. de uulga. & in terminis l. Seius Saturninus. ff. ad Trebell. nouè dicebam illum diem incertum non facere conditionem, & per hoc non impedire tranſmiſſionem, ſicque non reiici etiam hodie de inſtitutione filiorum etiam quoad legitimam, quæ omnia non minus utiliter quam nouè diſcutimus ſupra d. §. 10 ſuper rep. d. l. quoniam in prioribus. numero. 414. cum pl. ſequen. & numero. 242. & aliquid per ingenioſum Emanu. a Coſta in l. Gallus. § & quid ſi tantum car. 5 in princ. ff. de liberis & poſthumis. ubi plenè an conditio dandi aliquid pupillo uel ſeruo impleatur dando tutori, uel domino, & cond. de dando hæredi an in bonorum poſſeſſore impleatur.

Dies incertus pro conditione habetur, ſi de quando res ... uitiatur ... teſtamentum.

77 Caſus nonageſimusprimus. † Teſtamentum rite & rectè factum tollitur, ſeu infirmatur ceſſante cauſa propter quã ualidum initio fuit, id quod accidit in eo teſtamẽto quod ab initio cum minore ſolennitate ualuit, quam regulari propter peſtis ſæuientis periculum, nam ſi poſtea teſtator ſpatium teſtamenti mutandi nactus id prætermiſſerit, ſibi imputare debet, & tale teſtamentum euanuiſſe uidebitur ut quibuſdam uiſum eſt. Nam & ſimiliter militibus remittitur teſtandi ſolennitas propter nimiam eorum imperitia, & occupationem, ut in prin. inſt. de teſtamen. milit. l. 1. ff. eod. titulo l. 1. & 2. & l. milites. C. eodem titulo l. quanquam eod. unde illis temporibus, qui domibus ſuis degunt nec ſunt occupati, non poſſunt teſtari, niſi cum regulari & ſolenni obſeruatione. §. illis autem temporibus, inſt. de milit. teſtamen. l. pen. C. eodem titulo. Quinimo teſtamentum initio rite & rectè iure militari factum, poſt annum miſſionis ipſo iure infirmatur, quia cum iam miles ille ueteranus incipiat habere ſpatium mutandi teſtamentum ſibi imputandum eſt ſi id omiſerit, & cum ſolenni obſeruatione teſtari deſierit. §. ſed hactenus, inſt. de mil. teſta. l. Papinianus. §. Papinianus. ff. de inoffic. teſtamento. † Nam

Reſoluitur teſtamentum priuilegiatũ ceſſante cauſa priuilegij.

78 & ſimiliter licet matri, quæ filios in teſtamento hæredes ſcripſit, & in puerperio alterius filij deceſſit, ita quòd non habuerit ſpatium mutandi teſtamenti concedatur ut tale teſtamentum ualeat, nec illius poſthumi re uera præteriti agnatione rumpatur, quaſi ille quoque uideretur inſtitutus, ut in l. 3. C. de inofficioſo teſtamento. tamen ſi ipſa haberet teſtamenti mutandi ſpatium id non concederetur, ut ibi non obſcurè ſignificatur. Id quod & hic admittendum eſt, cum illa ſpecies noſtræ ſimillima ſit, & in caſibus à iure non deciſis (qualis eſt noſter ut omnes fatentur) à ſimilioribus iuris deciſionibus argumentum ſumendum ſit lege. neque leges lege non poſſunt. ff. de legibus.

Intellectus l. 3. C. de inoffic. teſtam.

79 Denique etiam generaliter controuerſum eſt, † an cauſa peſtis ſæuientis remittatur ſolennitas teſtãdi, & licet receptior opinio eſſe uideatur ut remittatur, prout ita tanét Bar in l. 1. ff. de bon. poſſ. ex teſtam. militis, & ibi Alexan. in add. Portius in §. 1 inſt. de teſtam. mil. Florianus in l. milites, de teſtam. mil. Guido Papæ. q. 543. ad finem, qui teſtatur ita ſe uidiſſe obſeruari Abbas, Siculus, & Barbatius. col. 7. in c. cum eſſes de teſtam. Barba. conſil. 87. col. 2. lib. 4. ubi plures allegat Petrus Rauennas in ſuo alphabeto aureo uerbo teſtamentum, col. 2. in fi. per Soci. d. conſil. 83. colu. 3. lib. 1. & Hippolytũ Marſilium in l. 1. § pręterea. col. 18. ff. de quęſti. per Iaſ. in l. fin. ubi etiam Corneus, & Alexan. C. de teſtamen. per Corneum in l. caſus. C. eod. titulo. Ripa de peſte fol. 23. Bald. poſt Nicola. de Matta. in d. l. fi. & in conſi. 285.

Peſtis ſæuiẽ tis tẽpore, an ſolennitas teſtandi remittatur, ingens pugna.

ſi quis iuris ciuilis, lib. 3. Bertrandus conſi. 212. nume. 3. & conſi. 270. lib. 1. Pariſius conſi. 46. nu. 24. lib. 3. Hannibal in l. nemo poteſt, nu. 72. ff. de lega. 1. Nicolaus Boerius deciſione 228. teſtamentum per totam.

Contrariam partem, ut late teſtamentum regulariter nõ ualeat tenent q̃ plures autores relati per Boerium ibi, nu. 9. & alij plures quos retulimus ſupra. §. 22. num. 36. adeo ut harum partium utra ſit receptior non ſatis compertum ſit, uerum utriuſq; partis fautores in hanc conueniunt ſententiam, ut nullo iure ſatis aperte diſpenſatum ſit ualere teſtamentum minus ſolenne, eo q᷑ fiat tẽpore peſtis, ſed qui partem affirmatiuam ſequuntur non tam ex iure conſtituto q̃ ex bono, & æquo eam tuentur, quaſi æquiſſimum ſit ſubuenire ei qui morbo contagioſo & peſtilenti correptus erat, ut ſic teſtes ad eum accedere uix auderent, ſi teſtamentum cum paucioribus teſtibus q̃ ſolẽne erat, facit, arg. d. l. 1. ff. de bo. poſ. ex teſt. mil. † quã partẽ ſolitus ſum tenere nõ q᷑ ita a lege deciſum inuenia, ſed quod legiſlator 80
ſi de hoc caſu interrogatus fuiſſet ita uoroſimiliter reſponderent, nec dubium eſt, quin lege cautũ id intelligat, quod nec uerbis apertis lex expreſſit, nec etiam tacite cogitauit, quia de eo caſu nõ meminit, ſi tamen uoroſimile eſt q᷑ ſi de eo caſu meminiſſet, ita iudicaret ac ſtatueret glo. communiter approbata in l. tale pactum. §. fin. ff. de pact. Iaſ. in l. de quibus, ff. de legib. & in l. quãuis. C. de fideic. & in auth. quas actiones, nu. 22. cum ſeq. C. de ſacr. eccle quod longe facilius in ultimis diſpoſitionibus admittendum eſt: quia teſtator præſumitur turbatus & oblitus mortis cogitatione l. hac conſultiſſima. §. at cum humana. C. qui teſtam. fa. poſſ. ſicq; ex iſta conjecturata mente inducetur teſtamenti ualiditas in d. l. 3. C. de inoffi. teſt. licet nec uerbis nec mente teſtatricis is caſus comprehenſus fuiſſet, ut ibi, & idem in ſimili in l. ſi unq̃. C. de reuo. dona. At† in ſpecie noſtra quæ 81
æquitas ſuaſit ut crederemus legiſlatorem diſpenſaturum cum teſtatore qui peſtilenti morbo tenebatur, eadem æquitas perſuadet ut uehementer credamus eum minime diſpenſaturum, ut tale informe teſtamentum ſuſtineretur, poſtquam teſtator nactus ſpatium teſtam. mutandi id prætermiſit. Spatium autem teſtamenti mutandi ille demum mihi uideretur aſſecutus, qui per integrum annum poſt peſtem ceſſantem ſuperſtes fuit, ut in ſimili diximus in 82
teſtamento militis, qui poſt miſſionem deceſſit, fateor tamen quòd in ſpecie, ut non ſolum tale teſtamentum ab initio ualeat, ſed quòd etiam ex poſt facto ualere non deſinat, licet teſtator ſpatium teſtamenti mutandi natus fuerit tenuerunt Corneus conſil. 53. libro quarto, Rip. ubi ſ, fol. 25. prout eos refert, & ſequitur Boerius, ubi ſupra, numero duodecimo, poſt alios quos ipſi allegant.

Lege comprehenſum quid uideatur.

Peſtis tempore teſtamentum informiter factũ poſt annũ euaneſcit ... .

Caſus nonageſimusſecundus. Teſtamentum initio rite & recte factum ex poſt facto infirmatur (ut & ſupra incidenter attigimus) ſi cũ fieret iure militari teſtator ueteranus factus fuit, ſicque militare deſijt, & a tempore miſſionis integer annus præterijt. §. ſed hactenus, inſtitut. de militari teſtamento l. Papinianus. §. Papinianus. ff. de inoffi. teſtamen. cuius rei ratio illa eſt, de qua proxime mentionem habuimus. Filius autem familias miles olim hac in re tria habebat priuilegia, primum quòd poterat teſtamentum facere, id quod reliquis filijsfa. non licebat, l penul. & fin. C. qui teſtam. facere poſſunt, l. fina. C. de inoffic. teſta. alterum quòd tale teſtament. non deſiderabat ſolẽnitatem regularem, dict. l fin C. de inoffi. teſtam per totum. C. inſt. & ff. de milit. teſtament. tertium quòd non deſiderabat etiã iuſtitiam diſpoſitionis, quoad in eo teſtamento honoratos, nam id teſtamentum non ſubiacebat querelę proponendi a parentibus uel liberis, uel alijs, d. l. fin. C. de inoffi. teſt. d. l. fi. C. qui teſtamen. facere poſſunt. Nec dubium eſt quin ut iuſtum eſt, teſtantem aliquid liberis aut parentibus relinquere, ita iniuſtum ſit eos tali honore. & commodo expertes facere, l. prima, ſecũda, tertia. & quarta. ff. de inoffic. teſtam. in prin. inſt. eod. tit. auth. ut cum de appell. cog. §. ſola enim eſt noſtrę ſerenitatis, &c. dum aut iniuriam exhęredationis, aut pręteritionis à parentibus uel li

Militis filijfam. teſtãdi triplex priuilegium.

83 *Peculium quaſi caſtrẽſe quid, & quæ habeat priuilegia.* beris auferre. Denique † quaſi caſtrepeculium ad imaginẽ peculij caſtrenſis fuit inuentum d.l.fi.C.de inoffic. teſtam. quia quaſi caſtrenſia illa dicuntur, quę ueluti ex militia inermi acquiruntur d.l.fin.iuncta l.aduocati.C. de aduoca. diuerſorum iudiciorum,& tale peculium quaſi caſtrẽſe ex tribus prenotatis priuilegijs duo habebat, nempe ut & filiusfam.de eo poſſet teſtamentum facere, & ꝙ tale teſtamentum non ſubiaceret querelę.d.l.fin.C.de inoffi.teſtam. d.l.fin.C.qui teſtam. fac. poſſ. nam tertium priuilegium ut teſtamentum minus ſolenne ualeret de caſtrenſi peculio factum etiam ipſi caſtrenſi peculio denegabatur, quando teſtamentum non in territorio, aut in expeditione ſed domi fiebat.§.1. & .§. ſed hactenus, inſt. de milit teſtam.l. Papinianus.§.Papinianus.ff.de inofficioſo teſtamento. etenim quòd milites de caſtrenſi peculio, ſine ſolennitatis obſeruatione teſtari poſſent, id eis propter nimiam curam, & imperitiam, & occupationem conceſſum fuit, ut dd.ll.& l.quamquam l.1.a.& l.milites,l.penult. & fin.C.de teſtam. mil.l,1. ff.eod.in princ.& §.1.inſt. eod. Vnde quo tempore aderat ſpatium, & temporis laxitas (puta quia domi erant) licet non ceſſabat militum imperitia, tamen quia ceſſabat occupatio tenebantur ſeruare legum. ſolennia .§. illis autem temporibus. inſtit. de milit. teſtam. & d.§. Papinianus. Nam & generaliter † imperitis ſubuenitur quando
84 *Imperitis quando ſubueniendum.* non potuerunt conſulere peritiores, non ſic ſi poterant peritiores conſulere (quale eſt in fœminis & ruſticis) ut notatur per doct. communiter in l. fin.C. de iuris & fact. ignoran. & in l.pen.C. qui admitti. ut ſic militibus utcunque pręſumantur imperiti quoad remiſſionem ſolennitatis teſtamentarię quando non ſunt in expeditione occupati, & ſic poſſunt conſulere peritiores non ſubuenitur non magis, quàm paganis. Vnde ſi hodie filiusfam.teſtetur de quaſi caſtrẽſibus, ſi quidem adhibuerit ſolennia iuris eius teſtamentum firmum erit ſin minus ſecus. l.fin.C. qui teſtamen.facere poſſ. quòd ſi parentes, uel liberos pręterierit, uel etiam iniuſtè exhęredauerit iure.C. & teſtamẽtum primordialiter in ſui creatione ualebat, & etiam ex poſt facto per querelam inofficioſi teſtamenti infirmari non poterat d.l.fin.& l.fin.C.de inofficioſo teſtamento. Hodie uero tale filijfam. pagani teſtamentum ſubiacet querelę.§.& hęc quidem de parentum, in auth. ut cum de appell. cog. Idemq; † fore intelligo per generalitatem illius tex. etiam
85 *Militis teſtamentum an hodie ſubiaceat querela ingens pugna.* in filiofam. milite ſiquidem de quaſi caſtrenſibus teſtamentum faceret, nõ ſic ſi teſtaretur de Caſtrenſibus, tunc enim eius teſtamentum non ſubiaceret hodie querelę (per d.l. fin.de inoffic.teſtam C.d.l.Papinianus.§.Papinianus.eodem tit.) non magis, quàm olim. Nam & ſimiliter in ipſomet filiofam.milite olim erat differentia utrum teſtaretur de bonis caſtrenſibus, ut tunc ſine iuris ſolennitate eius teſtamẽtum ualeret an uero de quaſi caſtrenſibus, ut tunc ſine ſolenni iuris obſeruatione eius teſtamentum non ualeret, licet in expeditione teſtaretur d.l. fin.C. de inoffic. teſtam. ergo quod in d.§.& hęc quidem dicitur, hodie filiiſa. teſtamenta querelę ſubiacere, uerificatur ex integro in filiisfa. paganis. at in filiisfa.militibus uerificat̃ quoad bona quaſi caſtrenſia ſi q̃ haberent, non ſic quo ad caſtrenſia. Neq; ad rem pertinet, quod ſecundum hoc unum idemq; teſtamentũ ex parte poſſet querelę ſubiacere,& ex parte non, ſicq; diuerſo iure cenſeret contra l.ei qui ędes.ff.de uſucap. nã & olim idẽ quoq; erat, quia filiorũfam.militũ teſtamẽta iure militari facta ualebant quoad caſtrenſia, & non quo ad quaſi caſtrenſia.d.l.fin.C.de inoffic.teſtam. Agnoſco tamen hanc opinionem noſtrã quã multi tenent eſſe contra magis cõmunẽ opin.eorũ quos retulimus.ſ.§.24.nu.32. cũ ſeq. & §. 20.nu.171.ut late p Deciũ in l.ſi cũ uel in utero.C.de mil. teſt.Alex.in l.fin.in fine.C.qui teſtam.fac. ubi Corn. & Iaſ. Idẽ Iaſ.in l.ſi.C.de inoffi.teſt.Bar.col 9.Iaſ nu.19.Curt.Iunior nu.49.i auth.ex cauſa.C.de lib.pręt.& alij multi, quos ubi ſ. allegaui. Quibus itaque curſim & obiter actis, hæc neceſſario fuerunt addenda, licet communem opinionẽ & non iure ſequatur Emanuel a Coſta in lege Gallus.§.& quid ſi tantum.ff.de liberis,& poſthumis, par.prima, n.31. cum 19.ſequent.Couarru.de teſtam. in capit.quia nobis, per Vigbum, in §.ſed ſi inſt.de exhæ.libe.

Quid in teſtamento clerici an ad imaginem teſtamenti 86 *Clerici teſtamen. an ſubiaceat querela ingens pugna.*
militaris ſubiaceat, uel non ſubiaceat querelę, & communis opinio eſt quòd hodie querelæ non ſubiaceat, ita glo. fina.& ibi Iacobus Burrigarius, & Bal.in authen.præsbyteros.C.de epiſco.& cleric.Bald.in l.ſacroſanctæ. C.de ſacro.eccleſ.Angelus, Paulus Caſtren.& Iacobinus de ſancto Georgio in l.1.ff.de inoffi.teſtam.Angelus in auth. ex cauſa, ubi Corneus, nume.33.cum plu ſequen.C.de lib.præteri.Rodericus Suarez in l.quoniam in prioribus, fol. 3. colum.4.C.de inoffi.teſt.eſtq; communis opinio ſecundum Corneum, ubi ſupra, num.40.ut refert Couarru.de teſtam. c.quia.nos qui tamen in contrarium inclinat,& contrariũ finaliter tenent Salicetus in dict.authen præsbyteros, & in d.authen.ex cauſa, num.18. & Bar. in d.cap.quia nos,& nonnulli eorum quos retulimus in quæſtione præcedenti, & hæc pars affirmatiua(quæ forte non minus recepta quã contraria eſt)ut tale teſtamentum clerici ſubiaceat querelæ non ſecus quam paganorum teſtamẽta, nobis quoq; uerior uidetur, non ſolum iure hodierno, quo uolũt huius ſecundæ partis fautores, ſed etiã iure ueteri, quod utriuſq; partis auxiliares forte abnegarẽt, moueor † quia omnes leges ciuiles quæ circa res humanas caducas & terrenas di- 87 *Clerici iure communi regulariter utuntur.*
ſponunt, tenent clericos, nõ ſecus, quam laicos niſi in quibus caſibus legibus canonicis ſpecialiter iuri ciuili derogatum eſt, ut probatur in cap.1.& 2. cum utrobique cõiter nota.per glo.& doct.de noui.op.nun.& eſt communis opinio.in cap.quæ in eccleſiarum, de conſti.præſertim per Decium,& Felinum ibi & nos plene diximus, lib.1.controuerſiarum, nam licet clerici a iuriſdictione laicorum,& ſic a legibus iuris ciuilis uideantur exempti, tamen nos Hiſpani non minus exempti ſumus ab illis legibus, & Galli ſimiliter exempti ſunt,& ipſi Romani nõ iuberant legibus Athenienſium. Verum ſponte ſua & ueluti hoſpitio quodam & approbatione,& Romani Athenienſium, & nos Hiſpani,& Galli,& Luſitani Romanorum leges ſuſcepimus, eiſq; ueluti noſtris iam factis ſponte nos ſubiecimus, ſicq; legibus Romanorum inſpecta inuentione quæ iam noſtræ ſunt inſpecta approbatione,& ueluti adoptione gubernamur, in quibus caſibus ꝑ leges nr̃as eis derogatũ nõ eſt, ſic ergo clerici ad huiuſmodi imaginẽ & ſimilitudinẽ iure cõi Romanorum utunt̃, niſi qua ex parte ei iuri ꝑ canones Pontificum derogatũ eſt. Sed in ſpecie nr̃a non inuenitur derogatũ, ergo,&c.† Neq; ad rẽ pertinet tex.in d.c quia nos, uerb.libere, & reliqua iura quæ dicũt clericos poſſe liberè teſtari, 88 *Intellectus c. quia nos, de teſtam.*
nã & ſimiliter nõ ſolũ liber, ſed etiã liberrimus iubet̃ eſſe ſtilus teſtantium, per l.1.C.de ſacroſ.eccleſ.l.pactũ quod dotali, uerbo libertatem. C.de pactis. l.pactum dotali.C. de colla. l. ſtipulati hoc modo concepta, cum ibi late traditis ab Alex.& Iaſ.ff.de uerb.obl.& tñ ea libertas intelligitur dummodo reguletur ſm legũ aliarũ traditionẽ, ut dd.ll. & l.ſi quando in pr.cũ gl.C.de inoſ.teſt. ubi pleniſſime diximus. Ad l.filiã.C.de inoſ.teſt.reſpõdeo ꝙ ibi uerb.liberè, ſignificat remotionẽ querelæ, ut cõueniat materiæ ſubie- 89 *Intellectus l. filiam, C. de inoffic. teſt.*
ctæ illius ritu iuxta l Imperatores.ff. de in diem addictio. qd̃ generaliter in oi ſermone intelligendum eſt l.ſi uno, in pr.ff locati,& iſta adde his quæ diximus ſ.§.22.nu.37.

Caſus.93.Teſtamentũ rite & recte factũ irritũ fit, cũ pri 90 *Reſoluitur ruptum teſtamentum ſi filio militante ab hoſtibus reuerſo.*
mũ filius teſtatoris, qui tp̃e teſtam.erat apud hoſtes, poſt factũ teſtam.reuertit̃ ab hoſtibus ſm nõnullos qui mouentur ea rõne, ꝙ captus ab hoſtibus, qui durante captiuitate eorũ ſeruus erat ſimul ac liberatus fuerit, & ad ſuos reuerſus quaſi nouus homo, non idẽ qui antea erat eſſe uidet̃, ꝑ tex.in l.ſi ſeruus legatus. §.fin.ibi, nouus.n.homo eſſe uidet̃.ff.de adim.leg. Vnde † etiã ſi in eo teſtam. talis filius in- 91 *Homo nouus an uideatur, qui ab hoſtibus reuertitur.*
ſtitutus uel exhæredatus fuiſſet, tñ cum poſtea eo tp̃e quo ab hoſtibus reuertit̃ quaſi nouus homo eſſe uideat, euenit ut nouus hõ ille inſtitutus aut exhæredatus nõ ſeſe reperiat, ſicq; ueluti præteritus rumpat teſtamẽtum nõ ſecus q̃ poſthumi agnatione rumperetur, arg.l.certum, & l.poſthumorum.ff.de iniuſto rupto. Sed in contrarium ut non

rumpatur

rumpatur teſtamentum, utque filius ille reuerſus non no-
uus homo ſed ille qui prius erat intelligatur, facit l.filio
quem pater.ff.de lib.& poſthu.l. non putauit. §.ſi quis fi-
lium emancipatum,ff.de bo.poſ.contra tab. ubi ſi filiũ ex-
hæredaui,deinde emancipaui, & poſtea eundem adoptaui,
adhuc idem non nouus filius intelligitur,ſicque eum exhe-
redatum ſe inueniat non infirmat teſtamentum, quod ſine
dubio infirmaret,ſi nouus filius eſſe uideretur,& ut nouus
filius non exhæredatum ſed præteritum ſe inueniret, cu-
ius rei illa ratio eſt quam & ibi Iureconſultus reddidit,
quia non tam adoptatus,quam reditus, aut reuerſus uide-
retur, quaſi res facile reuertatur ad ſuam naturam pri-
mumque ſtatum, l.ſi unus.§.pactus ne peteret.ff.de pact.
Nam & ſimiliter † quamuis prælatus nequeat ſine capi-
tuli interuentu rem eccleſiæ alienare,c.1.de rebus eccle-
92 ſię non alie.lib.6.poteſt tamen eam in feudum uel emphy-
Prælatus ſine conſenſu capituli poteſt infeudare rem, in feudum ſolitam.
teuſim dare,ſi talis res ſolita erat in feudum uel in emphy
teuſim concedi, quaſi res facile reuertatur ad priorem ſui
ſtatutum. hæc eſt uera, & communis ſententia quam te-
nent Iacobus de Belui. Baldus & Cardin.Alexan. in cap.
primo per text.ibi qui feudum dare poſſunt in uſibus feu
dorum,& eſt communis opinio ſecundum Imolam, in cap.
ut ſuper.& ibi Petrum de Anchar.& Panormit.de rebus ec
cleſ.non alien.glo. in cap. 1.in prin. ſi de inueſtitura inter
domi.& vaſſallum lis oriatur. Gloſſ.in clementin. unica, in
uerbo,ad menſam,de exceſſibus præla. Baldus in authent.
quibuſcunque. C.de ſacroſanct. eccleſ. & in l.penultim.
C.ad.Velleia. Barto. & Bald. in authentic. qui rem. C. de
ſacro ſanct.eccleſ.Bal.in lege prima.q.25.ff.de rerum diuis,
& in margarita ſua uerbo.Prælatus,Martinus, Laudenſis in
in cap.1.colum.tertia, qui ſucceſſores teneantur. Socinus
conſi.120.circa primum,colum.penultim. lib.4. qui ait hãc
eſſe communem ſententiam, Corneus conſil. 181. lib.2.&
conſi.74.præmiſſo, in princ.libro quarto. Felinus in c.edo.
cer,colum.ſecunda. de reſcrip.Alex. conſil.92. perſpectis,
colum.ſecunda.lib.2.& conſi.9. uiſo themate,lib.3.& conſ.
5.ſi uera ſunt,col.3.lib.5.& conſ.40.uiſo, colum.fina. lib.6.
Roman.conſi.70.col.1. Ioan.Bertachi.de epiſcopo,in quar-
ta parte,quart.parti principalis.q.18. Felinus in c.cum cau
ſa.colum.5.de re iudi.Gratus in reſponſo. 142.decreuerãt,
colum.tertia,lib.2. Claudius in capitulo primo, colum.2.
qui ſucceſſ.teneantur.qui hanc dicit communẽ opin.Fran-
ciſchinus,Curtius de feud.in ſecunda parte principali,q.2.
& q.7.Iaſ.in d.cap.primo.Fridericus de Senis,conſi.51.qui-
93 dam prælatus. Et dicitur res alienari ſeu infeudari ſolita
Conſuetudo quid dicatur.
etiã ſi unica tantum alienatio ſeu infeudatio præceſſerit
Albericus in lege non eſt nouum.ff.de legibus.Ruinus, qui
plures allegat conſi.41.de duobus col.15.lib.1.
94 His accedit quòd † exemptus ſine conſenſu ſui iudicis,
Exẽptus pro priuilegio ſuo renunciare in fauorẽ ordinarij.
ſuo exemptionis priuilegio, licet renunciare non poſſit,
quaſi etiam de ſuperioris ſui præiuditio agatur, cui ſubie-
ctus eſt,ut in c.cum tempore,de arbit.5.notab. Franciſchi-
nus Curtius,in lege penultim.fallen.5. C. de pact. tamen ſi
talis exemptus epiſcopo ſuo ſe ſubmiſerit, ualet talis ſub-
miſſio,quia per hoc ad primum ſtatum iuriſdictio reuerti-
tur.Ita Abb.in c.ſignificaſti.de foro compet.colum.tertia,
poſt Frideri.de Senis.quem refert in conſi.14. idem Panor.
95 in diſputa.incipiente duo.
Intellectus. c.ſignificaſti, de foro comp.
His proximum eſt quòd quamuis clericus priuilegio
ſuo fori,etiam in fauorem alterius iudicis eccleſiaſtici,renun
tiare non poſſit.c.ſignificaſti. de foro competen.c. Roma-
96 na.eod.titu.libro ſexto, tamen ſi ille clericus ex iure ſpe-
Conſuetudo particularis non tollitur lege generali licet per eam ad ius commune reducamur, eſtq; contra gła quæſ.
ciali alicui prælato qui epiſcopo inferior eſſet ſubiectus
erat,poteſt in ipſum epiſcopũ conſentire quaſi res per hoc
ad priorem ſtatum reuertatur, ut per Angelum,poſt Spe-
culatorem quem ipſe allegat in lege prima. ff.de iudi. ubi
plenius per Franciſchinum Curti.
His ſimilimum eſt quòd †licet per poſteriorem legem
prior conſuetudo contraria, ſi erat particularis, non tol-
latur c.1.de conſti.lib.ſexto,tame ſi poſterior illa lex gene
ralis reducit nos ad ius antiquum,q per illam conſuetudi-
nem particularẽ fuerat abrogatũ,talis conſuetudo tollitur
etiam ſi ſpecialis mentio de ea in lege generali non fiat,ita
tenent Paul. Caſtren. in lege de quibus. columna penult.
ff.de ll. refert & ſingularẽ reputat Rochus de Curt. in re-
petit. cap.fin.quęſt.7. de conſuetu. Gomelius in cap. 1. de
iudic. Idem in §. in perſonam. columna.8.inſti.de actioni.
Felinus in cap. nonnulli. de reſcript. Id quod ſuſpectum
eſt & contra text. in ſui generalitate in d.cap.1. de conſtit.
lib.6. preſertim quia omnes particulares conſuetudines
plerunque declinant a iure communi, nam ſi a iure com-
muni non declinaſſent, non tam conſuetudines, quam iura
antiquum & commune appellarentur, & omnia quę a iu-
re communi & antiquo conſtituta ſunt moribus quoque
obſeruantur,& conſuetudine,& tamen per hoc non ius cõ
ſuetudinarium intelligitur ſed ſcriptum.
Nam † & ſimiliter ſi aliud eſſet, eueniret ut nullum ius 97
ſcriptum haberemus ſed tantum conſuetudinarium, quia
Abſtinendi facultas eſt de iure ciui li.
omnia iura ſcripta moribus, & conſuetudine obſeruan-
tur, adhuc tamen denominatio ſumitur ab eo iure, quod
prius inuenit, uel introduxit id de quo agitur, ſic enim
& ſimile legibus Iureconſultorum fiat mentio de faculta-
te abſtinendi ab hęreditatibus parentum, quę liberis cõ
petunt, ut in l.Cornelius. & in l.iam dubitari.ff.de hęred.
inſti.l.uerba hęc. eodem titulo l. ſuus hęres l. fin.C.de re-
pud.hęred.l.neceſſarijs l. cum hęreditate.ff.de acquirenda
hęred.§.ſui. inſtit. de hęred.ab inteſta §. ſui, inſtit. de hę-
red.qualit.l. ſuus quoque. per totam.ff.de hęred.inſti.l.uer
ba, & l.ſi.ff.de conſti. inſtitu.l.conditionibus pupillus.ff.de
condit. & demonſtra.l. fin. in princ.C.de iure delibe. ta-
men quia abſtinendi facultas a prętore primum inducta
fuit, dicunt eſſe ius prętorium non ciuile, ut eſt communis
opin. quam tenet glo.1.in lege qui ſe patris.C. unde libe-
ri. quod reſoluunt latè Alexan.num.15.& ibi Roman.in d.
l.neceſſarijs. Imola in l.uentre.ff.de acquirenda hęredit.
Bald. in cap.1.an agna. uel filius. Paul. in l.1.C. ſi minor
ab hęredi. abſti. Iaſon.poſt glo. ibi in l.unica.numero.59.
C.quando non peten. part.ſic & in ſpecie noſtra ius ſcri-
ptum licet conſuetudine quoque ſit obſeruatum, & appro
batum non deſinit eſſe ius ſcriptum, nec dicitur eſſe con-
ſuetudinarium, unde conſuetudo particularis ſi non eſt
aduerſa ſed conformis iuri communi, non conſuetudo eſt
ſed ius commune, quòd ſi iuri communi aduerſa ſit ea ſola
eſt, de qua loquitur d.cap.1.& quam negat per legem po-
ſteriorem tolli.
Præterea. Ratio expreſſa in d.cap.1. nempe quòd ſum-
mus Pontifex pręſumitur ignorare particulares locorum
conſuetudines militat in ſpecie noſtra, nam etiam ſi con-
ſuetudo particularis iuri communi aduerſa ſit, adhuc prę-
ſumitur a Papa ignorari. Quinimo tãto magis à Papa igno
rabitur, & difficilius in mentem ipſius ueniet, quanto ex
conſuetudo à iure communi remotior fuerit, argum. d.ca.
1. & de ſe patet. Ergo cum hæc ratio ſit expreſſa in d. ca.
1. & noſtrum caſum omnino cõpræhendat,habetur perin-
de ac ſi deciſio d. cap. hunc caſum nominatim comprehen 98
deret, † quia ratio expreſſa in lege habetur pro lege, non
Ratio expreſſa in lege pro lege eſt.
interpretatiue ſed uerè, nec ex ui extenſiua, ſed ex ui cõ-
prehenſiua, adeo ut ratio intelligatur eſſe ipſamet lex &
deciſio, loco exempli quod non arctat regulam habeatur,
ut tradunt Iaſon, Alexan. Corneus,Decius,Curtius, Iuni. 99
& alij communiter in l.humanitatis per text. ibi.C. de im-
Inſtantia triennalis partium conſenſu non prorogatur.
pube. & eſt uera & communis opin. ut reſoluimus.ſ.§.
12.num.43. & nume.83. cum ſequentibus, & §. 10.n.582.
His etiam affine eſt, † quòd licet inſtantia triennalis,
quæ fauore publico à iure communi introducta eſt per l.
properandum.C.de iudic. non poſſit de conſenſu partium 100
prorogari, ut eſt glo. communiter approbata.in §. ſed ſi in
Inſtantia ſtatutum per ſtatutum breuiata, partium conſenſu non prorogatur, eſtq; ſingulare pugna.
dex. legis ſecundę.ff.de iudic. & eſt communis opinio. ſe-
cundum Ferdinan. Loazes. in ſuo conſilio, pro Marchio-
ne de Los Velez. dubita.1. numero nono. tamen ſi bre-
uior inſtantia eſſet per ſtatutum inducta poſſet de par-
tium conſenſu prorogari uſque ad triennium, quod à iu-
re communi præfinitum anteà erat, ita tenent Salicetus
in d.l.properandum in princ.quam ibi ſequuntur Alex. &

Iaſ.& Ioãnes ibi ſupra. Sed contrarium ut ipſe refert, tenent Ioan. Andr. ad Speculatorem in titu. de appella. §. nūc breuiter, uerſ. illud autem. Ioan. de Imola, in l. 3. in princ. ff. de damno infe. Alex. conſi. 24. inſpecto proceſſu, col. un. lib. 4. quorum opinio uerior eſt. † Quia ſtatutū & ius commune differunt tanquam plus & minus, & non differunt

101 in ſpecie argumēt. l. legis ſtatuta ff. de fundo inſtructo intelligēdo de ſtatuto ualido, quale eſt quod ab eo populo qui non recognoſcit ſuperiorem factum eſt, uel quod fiat a populo ſuperiorem recognoſcente, ſi tamen ſuperior ille tale ſtatutū confirmauit, ut tradunt cōiter docto. in l. oēs populi. ff. de iuſt. & iure per tex. ibi & cōiter doc. p. tex ibi in §. ſed naturalia, inſt. de iure natur. Vnde ut ius commune inducens ne litium inſtantia ultra triennium duraret, id fecit principaliter ob publicam utilitatem, ut ſtrepitus iudiciorum conquieſceret, magiſtratusque non ſemper iurgijs & litibus ſubditorum operam dantes occuparentur, ac impedirentur, ſed rebus publicis conſulendis uacarent, ideoque talis inſtantia ultra triennium, ut prorogari non poſſet, communiter receptum ſit, prout tenent authores ſupra citati & Barto. Alexand. & alij in lege Sæius & Angerius, ff. ad leg. falcid. per text. ibi & communiter docto. in capit. finem litibus, de dolo & contu. per text. ibi, etiam ſi interfuiſſet iuramentum, ut ex communi opinione reſoluimus ſupra §. ſeptimo, nume. 40. Ita quoque & ſtatutum tale triennium coanguſtaſſe nulla alia ratione uideri poteſt, quàm ob publicam utilitatē principaliter, ſicque huic utilitati publicæ nocere ſuiſque pactionibus derogare litigantes non poterunt non magis, quàm ſi a lege generali tali publicæ utilitati proſpectum eſſet, quia quoad illum populum a quo id ſtatutum factum fuit, tale ſtatutum pro lege habetur d. l. omnes populi d. §. ſed naturalia iuncta l. conuenire, ff. de pact. dotal. l. ius publicum. ff. de pact. l. priuatorum. C. de iuris. om. iudi. † Pro nobis l. ueluti. ff. de iuſt.

102 & iure dum ait ut patriæ pareamus, non enim ait patriæ tantum communi (qualis Romana urbs eſſe uideatur) parendum eſſe, ſed quòd populo, & patriæ ſuæ quiſque tenetur parere, ſicque eius commoda interuertere ſuis pactionibus non poterit in præiudicium iuris illius patriæ non magis quàm in præiudicium iuris communis uel iu-

103 ris patriæ communis. † Facit quia quando in ſtatuto unica tantum ratio reddi ueroſimiliter poteſt, ea habetur pro expreſſa, gloſſ. communiter approbata, ut late per Iaſ. & Corneum in l. quamuis. C. de fideicommiſſ. Iaſ. in l. de quibus. ff. de legibus. Idem in authentic. quas actiones. C. de ſacroſan. eccl. nec dubium eſt quin ueroſimiliter nulla alia ratio tales ſtatuētes mouere potuit niſi utilitas publica, ut dictum eſt, ergo, &c. Vnde cum militet eadem ratio in hoc ſtatuto quæ aderat in terminis iuris communis, ſupereſt, ut utrobique idem ius ſit, l. illud. ff. ad legem Aqui-

104 liam, & diximus ſupra præſertim † cum ſtatuta recipiant interpretationem a iure communi authentic. de filijs ante dotalia inſtrum. natis. §. fina. Andræas Tiraquellus de morte par. 2. de cla. 2. in princip. tradunt communiter doctores in lege omnes populi, ſupra allega. & in dicto §. ſed naturalia.

105 Denique † ex his patet ſuſpectam eſſe ſententiam, glo. quam ibi non pauci ſequuntur in capitu. de cauſis. de officio, delegat. dum ait quòd partium conſenſu non poterit cauſa ordinaria fieri ſummaria, nam cum id pertineat ad lites breuiandas, quod omni iuri ſtudio, & eſt, & eſſe debet, non eſt cur tale pactum non ualeat, præſertim cum in iudicio quaſi cōtrahatur, lege tertia. §. idem ſcribit, ff. de poſiti. nec dubium ſit quin in contractibus uel quaſi hominis conuantiu pro lege ſit. l. contractus. ff. de reg. iuris, dummodo iuri publico non noceat, ut modo dicebamus, maxime quia etiam ſi per talem conuentionem periret ſubſtantia contrahentium adhuc liberum eis eſſet, cum rebus ſuis poſſit quiſquam non ſolum uti, ſed etiam abuti, eaſque prodigere, l. ſedes ſi lege. §. conſuluit. ff. de petition. hæred. l. prima. §. penultim. uerb. prodigit. ff. ſi quid in fraud. patr. l. ſed non uſque. ff. ſi quis a pa. fu. manumiſſ.

Statutum a lege generali differt tanquam plus & minus.

Intell. l. ueluti. ff. de iuſti. & iure.

Ratio quando unica reddi poteſt habetur pro expreſſa.

Statuta recipiunt interpretationem a iure com.

Cauſa ordinaria ut ſummaria fiat conuentio ualet egregiaq; queſt.

Præterea & fortius omnia iudicia etiam in ſui definitione accommodari debent ad partium conſenſum, & hoc eſt quod dici ſolet omnia iudicia abſolutoria eſſe debere. §. final. inſtit. de perpet. & temporal. actio. ergo multo magis quo ad modum procedendi iudex ad partium conſenſum debet ſeſe accommodare, ſi per hoc reipublicæ aut alteri læſio nulla infertur, hic autem in lite breuianda reipublicæ aut alteri læſio non infertur, ſed potius aufertur. ergo, &c.

† Cauſa autem ut ex conſenſu partium ſi, erat ſummaria 106
fiant ordinaria taleque conuentionem ualere tenuit, glo. in clemen. ſæpe, & ibi Ioannes de Imola, columna quadrageſimaprima, de uerborum ſignificatio. quòd puto ſuſpectum, & in contrariam partem mouere, quia per talem conuentionem ex ipſa litis mora & prorogatione ius publicum quin lædi uideatur (hoc eſt publica utilitas quæ non leui ex parte in litibus breuiandis ſita eſt, ut ſupra oſtendimus) negari non poteſt, ergo talis conuentio rata non erit, dict. l. properandum, dicto capitulo, finem litibus) non magis quam ſi conueniret ut inſtantia triennalis prorogaretur, ut ex ſuperioribus edocemur.

Superioribus etiam proximum eſt † quòd licèt prælatus 107
clericis ſecularibus inuitis non poſſit aſperiorem uiuendi modum indicere, ut per gloſſ. & doctores in capitulo, quod omnes, de regulis iuris, libro ſexto. Tamen ſi prælatus duriorem uitam, quæ antea obſeruata fuerat induxiſſet per ſuam conſtitutionem id efficere non prohiberetur, ita uidentur ſentire Felinus & Philippus Decius in capitulo, ad noſtram, de appellationibus. Idem Felinus in capitulo, cum omnes, columna tertia, verſiculo ſecundo probatur, de conſtitutionibus, qua de re tradit multa. Præpoſitus Cardinalis Alexandrinus in capi. ante triennium 31. diſtinctione.

Stat ergo ex ſuperioribus quòd filius ab hoſtibus reuerſus teſtamentum ante rite, & recte factum, ideo non rumpit, quòd non nouus homo aut filius, ſed idem qui antea erat uidetur, quaſi ad priorem conditionem facile reuertatur; quòd in ſpecie probare uidetur, l. ſed nec filius, ff. de iniuſt. rupt.

Caſus nonageſimusquartus. † Teſtamentum quod initio 108
ualuit poſtea infirmatur, ſi teſtes tempore quo aperitur teſtamentum non uiuunt, & ita nequeunt recognoſcere ſuas ſubſcriptiones, iſta eſt communis opinio, quam tenet glo. in l. ſecunda. in princip. uerb. publicum, ff. quemadmo. teſta. aperi. ſequuntur ibi Bald. Angelus, Bartolus, & Imola, glo. in lege publicati. C. de teſtament. & gloſſ. 2. in l. 1. eod. titu. & ibi Bartolus, Baldus, Angelus, & Salicetus opp. 3. & Corneus & pleniſſimè Iaſ. per legem tertiam. §. duæ autem cautiones. ff. de Carb. edicto, gloſſ. & communiter doctores in lege ſecunda. C. quemad. teſtam. aperiantur, ſequitur Boerius deciſione 118. & præſuppono aliam quæſtionem, nume. 24.

Vnde apparet periculum eſſe in teſtamentis quæ in ſcriptis fiunt, propterea quòd poſtea ſi teſtium unus uel certi, uel omnes non apparent, uel mortui ſunt teſtamētum comprobari non poteſt.

Caſus 95. † Teſtamentū quod initio ualuit poſtea infirma- 109
ri pōt, ſi ex teſtibus in eo adhibitis duo uel plures appareant eſſe, & etiā tpe teſtamēti fuiſſe ſeruos, uel etiā fuiſſe fœminas cū forte teſtamenti tpe uirili habitu amictæ, & inductæ incederent, ita probat text. in l. 1. C. de teſta. & in §. ſi quis ex teſtibus inſt. de teſtam. per locum ab incluſione ad excluſionem alterius, nam ſi cū tali uitio in uno tantum teſte per illa iura diſpenſatur, ergo diſpenſatio ceſſaret in pluribus teſtibus, l. cum prætor. ff. de iudicis, & caſus exceptiuus firmat regulam in contrarium, unde cum ibi diſpenſetur, & excipiatur ille caſus a regula firmior remanet regula in contrarium. l. 1. cum ibi plene traditis per Deciū Mainerium, & Cagno. ff. de reg. iur. l. nam quod liquide. §. ſi ff. de penu lega. Qua ratione (ut nobis uidetur) idem reſpondendum erit in omnibus reliquis uitijs quæ impedimento eſſe ſolent, quominus teſtis teſtamento adhiberi utiliter poſſit, quæ enumerauimus plenè † lib. 2. per totū.

Cauſa ſummaria ut fiat ordinaria conuentio nō poteſt contra gloſſ. & Imolam.

Prælatus clericis aſperiorem uiuendi modū indicere pōt.

Reſoluitur teſtamentum ſi teſtes teſtamentarij tempore quo aperitur teſtamentum mortui ſunt.

Reſoluitur teſta. ſi detegatur quòd teſtium duo uel plures erant ſerui uel fœmin.

Caſus

110 *Reſoluitur teſtamen. in ſcriptis iure regio ſi detegatur poſtea tabellione non qui in eo interfuit minus rite creatum fuiſſe.*

Caſus nonageſimusſextus. † Teſtamentum in ſcriptis quod initio ualuit ſeu ualere uidebatur, poſtea infirmari poteſt, ſi detegatur quòd tabellio qui illud ſcripſerat, & confecerat non erat creatus à principe illius ciuitatis ubi confectum fuit, uel ab illa republica, ſed ab alio principe, uel republica extranea, quale eſſet ſi creatus à rege Gallorum faceret Hiſpaniæ teſtamentum, uel contra, & quæſtionem hanc intellige in terminis iuris huius Regni Hiſpanorum quo iur. in teſtam. ntis in ſcriptis exigitur interuẽtus tabellionis iuxta Taurinam l.3. nam iure communi diuerſum eſt ſecundum communem opinionem, ut alibi diſſeruimus, † & quòd tale teſtamentum non ualeat uidetur, quia extra territorium principis eum creantis tabellio nõ poteſt inſtrumenta conficere ſecundum Hoſtienſem, Antonium & Abb. Sicolum in c. cum p. tabellio, de fide inſtrum. Anton. Butrium in ca. ſicut, ne clerici, uel monachi in ſimili per Marſil in rep. l. fin. num. 19. ff. de iuriſdi. omn. iudi. ubi poſt alios uult † idem fore in eo qui habet facultatem legitimandi, nam extra territorium illius principis, qui eã conceſſit legitimare non poterit per Fabrum in l. ſecundũ diui. C. de donat. Dominicus per illum tex. in ca. Romana. §. fin. de foro compet. lib. 6. Pala. Ruui. in rub. de dona. inter uirum & uxorem. colum. 6. num. 20. ut & alios refert Boerius deciſione. 330. & uidetur primo. num. 7. & hæc pars uidetur uerior licet cõtrariam partem tenuerit Imola in d. ca. cum p. tabellio & Antonius in ca. per uenerabilem, qui filij ſint legitimi. Bart. & Benedi. de Plumbino in l. apud proconſulem. ff. de manu. uindicta Bart. in l. 2. ff. de officio proconſulis & legati Abb. Siculus, Gaſpar Calderinus, Petrus Ancharan. & Cardin. Zabarella in d. ca. ſicut, & hęc eſt receptior opinio ſecundum Boerium, ubi ſuprà. num. 2. & num. 3. quæ defendi poteſt eo caſu quo contrahentes ſcirent eum non eſſe tabellionem illius regionis, & uellent eius iuriſdictionem prorogare, arg. c. P. & G. de officio dele. cum ibi traditis per doct. & in l. ſi conuenerit. ff. de iuriſd. omnium iudi. ſecundum eoſdem. Id quod nobis uidetur contra d. l. fin. ff. de iuriſd. om. iud. & contra gl. communiter approbatam, in ſimili in §. 1. inſt. de uerb. oblig. & contra d. cap. Romana. §. fin. l. non diſtinguemus. §. de officio. ff. de arbitris. Tabelliones enim creare publici iuris eſt ſecundum Boerium ubi ſuprà num. 2. qui plenè reſoluit, cui iuri publico priuatorum conſenſu non derogatur l. ius publicum. ff. de pact. l. priuatorum. C. de iuriſdict. omn. iudi. Nec mutat quòd in contractibus ex contrahentium uoluntate omnia pendeant l. contractus, ubi plenè per Decium, Mainerium, & Cagnol. de reg. iur. c. contractus, de reg. iur. lib. 6. l. 1 §. ſi conuenerit. ff. depoſiti. Nam & illi nõ poſſunt facere ut forma non ſeruata actus ualeat, ita ut ſi eſſet forma legis ſeruata licet ualeat in uim alterius informis diſpoſitionis, ut reſoluimus ſuprà & tradunt Bart. & communiter doct. in l. ſi quis pro eo. ff. de fideiuſſ. & Bar. in l. 1. §. ſi quis ita. ff. de uerb. oblig. unde is conſenſus agentium non poterit efficere ut tali inſtrumento maior fides adhibeatur, quàm adhiberetur cuicunque ſimplici ſcripturæ.

111 *Tabellio extra territorium principis qui eum creauit tabellio non eſt ardua q. eſt.*

112 *Legitimare qui poteſt, extra territorium concedentis non poteſt.*

113 *Intell. l. 4. et 5. tit. de las excep. lib. 3. ordin.*

113 † Vnde & ſi ibi interfuiſſent uiginti teſtes & eorũ ſubſcriptiones adhuc ea ſcriptura, quaſi inſtrumentum publicum non haberet executionem paratã, & ita non minus utiliter, quam nouè declaro l. 4. & l. 5. titulo de las excep. lib. 3. ordin. & ita in omnibus caſibus in quibus neceſſariò requiritur publica ſcriptura (qui enumerantur per doct. poſt glo. ibi in prin. inſt. de empt. & uendi. & per Iaſ. in l. 2. & 3. C. de iure emphy.) talis ſcriptura uim publici inſtrumenti non haberet, quod eſt not. † ſecundum quæ

114 *Intell. l. 1. Tauri.*

114 teſtamentum in ſcriptis conditum ſeu confectum à tali tabellione non ualeret iure regio, & ita utiliter declaratur d. l. 2. in taurino conuentu edita, & generaliter hæc pars ut ſimilia inſtrumenta uim publici inſtrumenti non uideantur habere, non ſolum uerior ſed & receptior nobis uidetur, nam ultra ſuprà allegatos eam tenent Bart. nume. 35. in l. 1. C. de ſumma Trin. Idem Bar. in l. nec enim. §. eorum. ff. de adopti. & Albericus ibi numero. 8. & eſt communis opinio. ſecundum Panormit. numero. 9. in d. c. cum p. tabellio de fide inſtr. iſtis proximus eſt caſus ſequens, qui iſthæc iuſtiora reddit.

115 *Reſoluitur teſtamen. in caſu de quo hic.*

Caſus nonageſimusſeptimus. † Taſtamentum iure regio (quod ad teſtamentum in ſcriptis conficiendum requirit tabellionem ut d. l. 3.) quod ab initio in omni ſibi forma ualeret, aut ualere uideretur, poſtea infirmaretur ſi detectũ eſſet tabellionem qui id ſcripſerat non fuiſſe legitimè creatum, ſicq; eſſe tabellionem non uerum ſed putatiuum, nã & generaliter receptum eſt publica inſtrumenta à tali tabellione confecta non habere uim publici inſtrumenti, ita Bart. in l. Herennius. ff. de decurionibus. Iaſ. in l. Barbarius, columna penultima. ff. de offici. præſi. Bernardus Diaz in regula. 347. tenet & ait hanc eſſe communem opinionẽ. Alciatus de præſcript. regula. 3. præſup. 13. num. 15. quam & dicit communem Andreas Tiraquel. poſt leges connubiales glo. 6. numero. 142. licet Albericus firmet contrariam partem ſeruari de conſuetudine in d. l. Barbarius, columna penultima, quæ iudice Fulgoſio ibi uſu forenſi recipienda eſt, quam & ſequuntur alij plures quos allegat Tiraquel. ubi ſuprà. numero. 150. quam partem ueriorem, & æquiorem crederem ſi diu ſe geſſit, ut notatius, ut & talis publica inſtrumenta ſæpe & frequenter ſcripſerat non ſic, ſi aliquantulum duntaxat temporis, ut tabellio ſe gerere cœperat argumento eorum quæ plenè tradunt omnes doctores. per tex. ibi in l. ſi filiusfami. C. de pet. hæredit. & in l. qui in aliena. §. ſed & ſi non adierit, per text. ibi. ff. de acquir. hæreditate, & in l. 1. & 2. per text. not. ibi. C. de patria poteſtate, cuius rei quadraginta ſimilia congeſſit diſertiſſimus Andræas Tiraquel. de præſcripti. §. 1. glo. 4. per totam & facit in argum. l. 1. C. de teſtamen. & d. l. Barbarius, quæ iura ita etiam poſſunt, & forte debent intelligi, & ſecundum hanc diſtinctionem poſſunt, & (ut nobis uidetur) debent conciliari uarietatis huius rei ſuprà relatæ, † ſecundum quæ ſi hodie inſpecto iure noſtro Regio Hiſpanorum iuxta d. l. 3. id teſtamentum. in ſcriptis factum, & conſcriptum eſſet a tabellione qui iam diu ut publicus tabellio ſe geſſerat firmum eſſe foreq; teſtamentum dicerem, quòd ſi aliquantulum duntaxat temporis pro tabellione habitus fuerat, idq; poſt teſtamentum factum detegeretur, teſtamentum infirmum eſſe reſponderem, quod facilius obtineret quando id detectum fuit uiuo adhuc teſtatore, & quo tempore teſtamenti mutandi tempus ſpatiumq; habebat, quod ſi eo iam mortuo detectum fuit, uel eo uiuo, ſed uel ignorauit, uel ſciuit eo tempore quo non potuit teſtamentum mutare, tunc teſtamenti fauore conſeruandi ut eius diſpoſitio ſuſtineatur benignius eſſet, argumento l. 3. C. de inofficioſo teſtamento. iuncta lege ſi pars. ff. eodem titulo. & iſte caſus differt à ſuperiore, quia hic re uera non erat tabellio, ſed ibi erat quidem tabellio ſed alterius prouincię. Enimuero quo caſu teſtamentum à tabellione conſcriptum fuit, eo mortuo eius inſtrumenta iudicis mandato, aut pręcepto alteri tabellioni committenda ſunt ut inde aſſumat, & publicum inſtrumentum conficiat argum. c. cũ p. tabellio, de fide inſtrum. Id quod iniuſſu iudicis ſi fiat fide caret, & authoritate ut ibi.

116 *Inſtrumenta confecta à tabellione nõ rite creato, uel nominе creato non ſunt publica eſtq; ardua q.*

117 *Intell. l. 3. Tauri.*

118 *Tabellio alterius tabellionis loco ſuccedens, an inſtrumẽta à prædeceſſore confecta iniuſſu iudicis poſſit exemplare, ardua q.*

Fallit † quando alter notarius defuncti loco in eius officio ſucceſſit, tunc enim inſtrumenta ab officio, & protocolo tabellionis præmortui in cuius locum ſucceſſit poteſt deſcribere, & exemplare etiam iniuſſu iudicis, nec per hoc fides & authoritas deficiet, ita plene Bart. in l. ſi quis ex argentarijs. §. cogentur. ff. de edendo nume. 3. Panormit. in d. c. cum P. tabellio, Ang. in d. §. cogentur. Bar. in l. ſciendũ. ff. de uerb. obligat.

Contrariam tamen partem ſequũtur communiter doct. ut plene reſoluit Boerius deciſ. 36. & uidetur dicendum quòd ſi inſtrumentum, nu. 9. ut per Paul. Fulgoſium, Alex. & Iaſ. in. 5. not. in d. §. cogentur, & per Felinum in d. c. cum P. tabellio. 4. q. & Iacobinũ de Sancto Georgio in d. §. cogentur, quod dic ut per eos, licet pro priore opinione faciant multa quæ enumerat, & refert plenè Iaſ. in rub. ff. de uerb. oblig. dum diſſerit ut in omni ferè materia ſubrogatus ſequatur naturam eius in cuius locum ſubrogatur.

Illud

Inſtrumentum producens tenetur probare tabellionē fuiſſe illum qui illud confecerat.

119 Illud uero notandum eſt † quòd licet producens inſtrumentum teneatur probare tabellionem eſſe eum, qui illud confecerat, ſiue ſit inſtrumentum teſtamenti, ſiue etiam aliud quodlibet Speculator tit. de inſtru. editione. §. reſtat, & §. illud autem notandum eſt, & ibi Ioan. Andr. in addit. & Imola in l. ad teſtium §. conditionem. ff. de teſtamen. Socinus conſi. 31. lib. 2. Abbas, & Felinus in c. 1. de fide inſtru. ſequitur, & dicit communem opinio. Boerius ubi ſupra nume. 10. † Tamen in facto antiquo non eſt neceſſe probare illum fuiſſe notarium, nam id a iure præſumitur, ut eſt uera, & communis opinio quam tenent Bald. in auth. quas actiones, quæſtione fin. C. de ſacr. eccl. ſi. & in l. comparationes, col. pen. de fide inſtru. C. & ibi Sali. col. pen. Bald. in l. ſolemnibus in fin. eodem titu. Riminaldus in l. 1. nume. 15. C qui admitti. Decius conſi. 42. uenio ad primum, Boerius, ubi ſupra, nume. 10. Hippolytus Marſilius qui alios allegat ſing. 587. qualitas extrinſeca, qui ait in practica eſſe utile.

120

Inſtrumentum producens antiquū non tenetur probare tabellionē qualitatem, debet tamen probare quod ille alia inſtrumenta, ut tabellio confecerat.

Limita tamen, ut procedat quando ſaltem probatū fuit, quòd ille notarius alia quædam inſtrumenta publica, uel quæ pro publicis habebantur confecerat, aliter enim non procederet, ut tenet Aretinus col. 1. conſi. 37. ſequendo ordinem, & conſi. 41. Marſilius in ſua praxi. §. aggredior, fol. 120. quem refert & ſequitur Nicolaus Boerius, ubi ſupra. & Alexand. conſi. 73. ad fi.

121

Reſoluitur teſtamentum ſi hæres teſtatorem occiderit.

Caſus nonageſimus octauus. † Teſtamentum quod initio ualuit poſtea euaneſcit ſi hæres occiderit teſtatorem. l. Lucius, ff. de iure fiſci, tunc n. fiſcus ab eo, ut indigno aufert hæreditatem, ut ibi, licet tunc † quia culpa hæredis id fit, fiſcus onera legatorum, & fideicommiſſorum ſubire te-

122 neatur, ut ex communi opinione reſoluit Alexand. in l. recuſare §. ſi fiſco. ff. ad Trebel. p tex. ibi & in l. ſi ſeruus plurium §. ſi quis ante. ff. de leg. 1.

Fiſcus tenetur ad onera cum teſtator ab hærede occiſus fuit ab eoq;, ut indigno abſtulit bona.

Limita † niſi hæres teſtatorem ob eius culpam occidiſſet (quid enim ſi ille hæredis uxorem compreſſit, quid ſi patriæ proditor extitit, ſicq; bannitus fuit declaratus, & à republica iuſſum fuit cuiq; liberum eſſe eum occidere) ita Bart. in l. ſi ab hoſtibus §. fina. ff. ſoluto matrimo. Antonius Gomem in l. 80. in Taurino conuentu edita num. 64. Et hanc

123 partem ueriorem eſſe dicit Iaſ. in l. ſi ab hoſtibus. §. fin. ſupra all qui tamen ait quàmplures tenere contra Bart. adeo ut contra eum ſit communis opinio, ſcilicet ut talis hæres ſit hæreditate tanquam indignus priuandus & ſi ob culpā teſtatoris eum occideret. Quid dicendum? Et quidem ſi occiſio fuit demeritoria. & per legem punibilis tunc priuatur hæreditate, ut d. l. Lucius, quòd ſi fuit meritoria, ut ſi teſtator fuerat patriæ proditor, & tunc non priuabitur hæreditate, quia potius præmio, quàm pœna dignus eſt ex communi opinione, de qua per Iaſ. Ioan. Oroſcium, & Caſtalium, & alios communiter in l. ut uim, ff. de Iuſt. & iure diximus plene ſupra. §. 7. nume. 22. cum ſeq. facit l. omnes. C. de ferijs cum ibi notatis ubi uidetur non poſſe pinguiorē uictimam mactari Deo, quàm ut reus iniquus plectatur, facit l ueluti, ff. de Iuſt. & iure. ubi ab ordine literæ apparet nos magis debere patriæ, quàm parentibus, ergo longe magis, quàm eis, qui nos hæredes facerēt, quòd ſi occiſio fuit media hoc eſt indifferens, aut non quidem laudabilis, ſed tolerabilis, & impunita, quale eſt ſi hæres teſtatorem, qui eius uxorem compreſſerat occidit, & tunc licet eſſet punitio ob id, quòd ut legiſlatori uiſſum fuit pauci ſint, q tantum poſſint ferre dolorem. l. Gracchus. C. ad leg. Iuliā de adulteri. l. Taurina. 82. l. 2. titu. de los adulterios, lib. 8. ordin. l. neque ea. ff. ad leg. Iuliam de adulte. Tamen ſatis ſuperq; eſſe debet ſi per illas leges punitio remittatur abſq; eo, quòd etiam lucrum hæreditatis huic hæredi prematurè concedatur, hoc eſt antequam illud habiturus eſſet ſi teſtatorem non occidiſſet. Et denique (ut nobis uidetur) & ſi is hæres pœna dignus non ſit, tamen lucro huiuſcemodi hæreditatis eum indignum iudicarem, ſicq; hanc hæreditatem fiſco cum oneribus legatorum, & fideicommiſſorum concederem per æqualitatem d. l. Lucius. Et ſecundum hanc diſtinctionem poſſunt, & debent commemoratæ uarietates ad concordiam reduci.

Indignus an dicatur hæres, qui teſtatorem merentem occidit, meritis pugna eſt

Nonageſimus nonus caſus in quo reſoluitur teſtamentum eſt per teſtatoris adiectionem factam in codicillis, nā ſi poſtquam teſtamento Titium hæredem ſcripſi in codicillis adieci de Titio nigro non de albo me ſenſiſſe, nec Titius niger appareat ſed tantum albus, tunc propter illam adiectionem uitiabitur teſtamentum aut euaneſcet. quod ceſſante illa adiectione in Titio albo uires ſumeret arg. l. ſi ita ſcripſero, ff. de cond. & demon. & l. illa inſtitutio. ff. de hær. inſtituen.

Centeſimus caſus in quo teſtamentum firmum initio ex poſt facto poteſt infirmari eſt. quando hęredem ſcripſi ex quota hęreditatis parte uel ex parte bonorum uel ex certo fundo. deinde in codicillis prohibuit ne reliquum hæreditatis illi accreſceret. tunc enim infirmabitur teſtamentum ſecundum opinionem multorum in l. quoties. §. ſi duo, poſt Bar. ibi ff. de hær inſt. & tamen ceſſante illa adiectione id teſtamentum firmum foret hærediq; ſcripto reliquum hęreditatis accreſceret ut ibi & l. 1. §. ſi ex fundo. l. ſi alterius, eod. tit.

Poſtremo ſunt alij plures caſus in quibus teſtamentum quod initio ualuit ex poſt facto infirmari poteſt quos colligere poteris infra lib. ſeq. §. fin. ſub titulo, de his quibus ut indignis, & alios plures colliges ſupra de ſucc. crea. lib. 2. fere per totum. & quod ſupra incidenter attigimus teſtamentum infirmari per bo. po. contra tab. id latius repetendum duximus peragētes materiam bo. po. pręſertim illius quæ datur contra tabulas teſtamenti, ut in reſiduo huius libri diſſeremus.

§. X.

1 *BONORUM poſſeſſio quid ſit, cum Iaſ. Alex. et Corraſio.*
2 *Bonorum poſſeſſio quare inducta.*
3 *Bonorum poſſeſſio quotuplex.*
4 *Bonorum poſſeſſionis quis effectus.*
5 *Bonorum poſſeſſio quibus detur.*
6 *Bonorum poſſeſſio quando detur.*
7 *Bonorum poſſeſſio & hæreditas cur non eodē modo diffiniantur.*
8 *Bonorum poſſeſſio & hæreditas aſſimilantur in multis.*
9 *Bonorum poſſeſſio & hæreditas differunt in multis.*
10 *Bonorum poſſeſſio ut olim daretur.*
11 *Bonorum poſſeſſio ut quæratur.*
12 *Bonorum poſſeſſio an hæredis appellatione proprie contineatur ardua quæſtio.*
13 *Intell. l. in conditionibus, §. ſi patronus, ff. de cond. & demon.*
14 *Bonorum poſſeſſio hæredis appellatione continetur ubi eſt eadem ratio & ſi materia ſit odioſa.*
15 *Rationis paritas admittit extenſionem in legibus & ſtatutis etiam odioſis.*
16 *Bonorum ad poſſeſſionem non extenderetur lex, conſuetudo, uel ſtatutum quod tempus aliquid hæreditatis coangustaſſet.*
17 *Hæreditatem ſi repudiare dicens an etiam bonorum poſſeſſionem repudiaſſe uideatur.*
18 *Trinum eſt odioſa ſicq; extenſiuam interpretationem non recipit, etiam in additione.*
19 *Bonorum poſſeſſor. & hæres differunt uarie.*
20 *Bonorum poſſeſſione in materia ſtatuti intelligenda non continetur hæreditas nec è contra, contra Socinum, & Cagnolum.*
21 *Prætor facere non poterat ut hæres iure ciuili factus, hæres eſſe deſineret ipſo iure. cum commun. op. contra Cagnolum.*
22 *Prætor non habuit legis condendæ authoritatem contra Cagnolum.*
23 *Intellectus ad tit. ſiduciam. ff. de coniungen. cum emancip.*
24 *Actiones tantum utiles habet quis non propriè ſed extenſiue à lege imitatur ſecundum multos, nos contra cum communi.*
25 *Bonorum poſſeſſio & hæreditas aequantur ſtāte ſtatuto uel cōſuetudine quòd hæreditatis poſſeſſio ipſo iure hæredi quæratur, quo caſu an etiam quæratur quaſi poſſeſſio rerum incorporalium, ardua quæſtio eſt.*
26 *Statutum factum uel confirmatum à ſuperiore interpretatur ut lex generalis.*

27 *Mar-*

27 *Maioratus rerum non ſolum poſſeſſio ſed & quaſi poſſeſſio tranſit ipſo iure in ſucceſſorem ipſius.*
28 *Intellectus l. 45 Tauri.*
29 *Intell. & extenſio l. ſi quis in tanta C. unde vi.*
30 *Ceſſionarius gaudet priuilegio inſtrumenti habentis paratam executionem.*
31 *Intellectus & extenſio l. 8 tit. de las excep. lib. 3 ordi.*
32 *Maioratus & feudum æquantur.*
33 *Poſſeſſio rerum feudalium an tranſeat ipſo iure in hæredem aut in ſucceſſorẽ maioratus quãdo aliarum rerũ poſſeſſio trãſiret.*
34 *Feudalia quando communicentur inter coniuges, & an ueniant in generali renunciatione.*
35 *Bonorum poſſeſſionis effectus uarii.*
36 *Ius accreſcendi an detur in querela inofficioſi teſtamenti. cum communi contra Alciatum.*
37 *Ingratitudo non impedit ſucceſſionem ueteſtati cum communi.*
38 *Bonorum poſſeſſio ut formatur, uel reſoluatur.*
39 *Bonorum poſſeſſio contra tabulas quando naſcatur.*
40 *Bonorum poſſeſſio contra tabulas in quibus bonis detur.*
41 *Bonorum poſſeſſio contra tabulas quibus detur.*
42 *Bonorum poſſeſſio contra tabulas datur exhæredato, ſiſit multipliciter.*
43 *Bonorum poſſeſſio contra tabulas non datur inſtituto etiam ſub conditione pendente conditione.*
44 *Teſtamentum filiifamilias præteritio ualebat de iure prætorio, contra commu. ſed datur contra tabulas bo. po. quæ eſt reſciſſoria, contra communem. unde ſi filius tacuit, ſecundum tabulas habebit hæres ſcriptus, non quaſi conualeſcat ſed quaſi ſemper ualuerit teſtamentum, contra communem.*
45 *Bonorum poſſeſſio contra tabulas denegatur præterito in multis caſibus.*
46 *Bonorum poſſeſſio contra tabulas datur præteritis ſecundum gradus ſucceſſionis legitimæ.*
47 *L. ſi quis filium. C. de inoff. teſtamen.*
48 *Succeſſorium edictum quid ſit.*
49 *Succeſſorium edictum an ſit in bo. poſſ. contra tabulas.*
50 *Succeſſorium edictum an ſit in querela.*
51 *Præteritio nepotum ex filio ſuperſtite habetur pro exhæredatione ſecundum quoſdam, nos contra.*
52 *Querela non datur parentibus præteritis quando filius exhæredatus deceſſit pendente hæredis deliberatione*
53 *Succeſſorium edictum an ſit in iure dicendi nullum.*
54 *Bonorum poſſeſſionis contra tabulas uiarũ effectus.*
55 *Bono. poſſ. contra tabulas reſoluatur uel annulatur.*

IAM ſupra incidenter attigimus teſtamenta infirmari ſolere per querelam inoffícioſi teſtamenti. & per bo. po. cõtra tabulas, ſed quia tam longa eſt materia querelæ ut integrum librum cõpleat, ideo (& ſi ꝓpria ſedes ipſius hic erat) eam reſeruamus peragendam in ultimo libro ipſius operis, ſicq; modo de bo. po. contra tabulas agemus, ſed primum uidebimus quid ſit bonorum poſſeſſio, & quare fuerit inducta, & alia generalia ad hãc materiam ſpectantia.

1 Bo. po. quid ſit, cum Iaſ. Alcia. & Corraſio.

Quid † ſit bonorum poſſ. Reſp. ut l. 3. §. bonorũ. ff. de bo. poſſ. facit l. nil aliud. ff. de uerb. ſig. iuncta. l. hæreditatis appellatione eod. tit. ubi hæreditatis appellatione bonorũ quoq; poſſeſſio continetur, & intellige ꝙ eſt ius nõ quo perſequimur. ſed propter quod perſequimur. ad differentiã bonorum poſſeſſio. hæreditatis petitio. de qua in l. 1. & 2. ff. de poſſ. hær. pet. ſimi. in l. 1. de fideic. hær. pet. ita gl. in rubr. C. qui admitti. & in d. §. bonorũ, & gl. 1. in prin. inſt. de bo. poſſ. Iaſ. nu. 8. in rub. C. qui admitti. Corraſ. in l. hæres inſtituta. C. de impub. nu. 7. & in l. frater à fratre, nu. 50 ff. de cõd. in de. Alciatus in l. hæreditatis, de uerb. ſig. ff. Quo iure inducta bo. po. Reſpon. prætorio. glo. in rub. C. eod. & in l. 3. §. bonorum. ff. eod. probatur in prin. inſt. de bo. po. & ff. unde cognati. l. 1. ibi, nudam prætorum indulgentiam.

2 Bo. po. quare inducta.

Quare † fuit inductum beneficium bo. poſſeſſionis? Reſp. quo latius pateret ſucceſſionũ poteſtas, ut. §. adhuc inſt. de bo. po. l quo totũ ius uel ampliat, uel corrigit, uel ſimpliciter confirmatur. Ampliat ut l. 1. ff. unde cog. in prin. inſt. de ſucceſ. cog. Impugnat ut in pri. inſt. de bo. po. cõfirmat, ut eo. tit. in princ. & § ſunt aũt, & per totum. C. & ff. de ſecundum tab. intereſt enim cuiuſq; cum hærede decedere l. & quia hoc intereſt, ff. de interrog. act. §. 1. inſtit. quibus man. non licet.

Quotuplex † ſit beneficium bonorum poſſeſ. reſp. triplex, ex teſtamento, ab inteſtato, contra teſtamentum, ut ff. de bono. poſſ. l. ſed ſum patrono §. 1. & §. ſunt autem, inſt. de bono. poſſ. *3 Bonorũ poſſeſſio quotuplex.*

Cuius † effectus eſt bonorum poſſeſſio, reſp. regulariter bonorum poſſeſſor fit loco hæredis l. 2. ff. de bono. poſſ. §. quos autem inſt. eod. l. 3. ff. de poſſeſ. hære. pet. ideoq; agnita bonorum poſſeſſione acquiritur dominium uniuerſorũ bonorum. l. 1. ff. de bono. poſſ. non ſecus quam hæreditatis dominium adita hæreditate l. cum hæredis, in princip. ff. de acquir. poſſ. idq; dominium proprium eſt, ſm communem contra Paul. ibid. ut late ibi per Alexand. & diximus ſupra. §. 1. nume. 12. *4 Bonorũ poſſeſſionis quis effectus.*

Quibus † datur. reſp. omnibus, qui ad hæreditatem de iure ciuili uocantur. l. non eſt ambigendum. §. ubicunque de bono. poſſ. ff. & denegatur omnibus quibus hæreditas denegatur de iure ciuili, ut ibid. & l. edicto. eod. titu. in ſcilicet lige, quòd qui ſunt incapaces hæreditatis ab inteſtato ex capite non uocationis illi aliquando uocantur a prætore, ut inſt. eod. in prin. & per totum, unde cognati. C. & ff. ſed qui expreſſim, prohibentur ſuccedere de iure ciuili propter ſua delicta, illi nec uocantur à prætore ut dd. ll. facit. l. Gallus. §. ille caſus, ibi, nullo iure, ita gloſ. in d. §. ubicunq;. qui autẽ prohibeantur, habes per gl. in §. legatarii. inſt. de leg. *5 Bonorũ poſſeſſio quid detur.*

In quorum bon. detur reſp. in cuiuſq; patrisfam. teſtati, uel inteſtati. l. 2. §. ſiquis deceſſerit, ff. unde legi. l. 3. §. dari. ubi uide de bono. poſſeſſ.

Contra quod detur reſp. ut l. non eſt ambigendam. de bono. poſſ. ff. ubi plene per tex. ibi.

Per quos detur, uel quæratur reſp. non ſolum per noſmetipſos, ſed & per filios, uel ſeruos noſtros. l. filius familias ff. unde liberi. l. 1. §. per ſeruum. ff. de ſuc. edict. l. 1 1. C. qui admitti, & l. 1. eod. tit.

Quando † detur bonorũ poſſeſſio. reſp. ab inteſtato cum primum certum eſſe cœperit inteſtatum patremfamilias deceſſiſſe l. quãdiu. C. qui admitti. l. 2. §. final. unde legiti. ff. contra teſta. ſtatim poſt mortem teſtatoris. l. illud in princi. l. quod uulgo. de contra tab. ff. l. non putaui. §. ſi à proximo, eod. titu. licet in querela ſpectetur aditio. l. filium. §. ſed cũ exhæredatio eod. tit. l. Papinianus. §. ſi conditioni. de inoffi. teſtamen. ff. l. ſcimus. §. illud eod. titu. amplia, ut. l. nã & ſi ſub conditione. ff. de iniuſto rupt. iuncta l. fin. C. de contra tab. ex teſtam. cum primum certum eſſe cœperit teſtamentum non poſſe expugnari, & etiam antea, ut. ff. de bono. poſſeſſ. ſecundum tab. l. 2. §. ſi ſub ea, & §. ſed ſi ſub conditione. *6 Bonorũ poſſeſſio quando detur.*

Adde quòd ſunt quinque termini bo. poſ poſ. hæreditatis petitio, poſſeſſio bonorum, hæreditas. hæreditatis petitio. bonorũ poſſeſſio quid ſit? reſp. ut l. 3. §. bonorũ. ff. de bo. poſſ. hæreditas quid ſit? reſp. ut l. nil, de uerb ſigni. ff. l. hæreditas. ff. de reg. iur. † Sed quia Corras in l. frater à fratre, prima parte. nume. 48. ff. de condi. indeb. & Alciatus. lib. 3. parergon. c. 3. Curt. Iunior in rubr. C. qui admitti. nu. 25. laborant circa inueſtigandam rationem differẽtiæ quare aliter hæreditas, aliter bonorum poſſeſſio diffiniantur. (cum utraq; eodem modo diffiniri deberet, hac ſola nota addiecta, quòd altera a lege ciuili, altera à lege prætoria deſcendat) nec quicquam boni afferunt, tu dic. quòd iureconſultus uoluit diffinire hæreditatem iacentem dum tradit deffinitionem hæreditatis, ut declarat Bar. in rubr. ff. de acquir. hæred. Sed dum deffiniuit bono. poſſ. retulit ſe ad hæredem, ſeu bono. poſſeſſorem. Sed cur non eod. reſpectu deffiniuntur tam hæreditas, quàm bo. poſſ. reſpondent nouiſſi. quia bo. poſſeſſo incipiebat ab executione petendo decretalem, uel agnoſcendo in iudicio, ut l. 1. §. decretalis. ff. de ſucc. edict. unde bon. poſſ. deffinitur prout iam decreta eſt. *7 Bonorũ poſſeſſio, & hæreditas cur non eodem modo diffiniuntur.*

ta eſt, & executioni mandata agnitaq́; ſiet, eodem modo deffinitur quo actio, de qua in prin. inſt. de act. ſed hæreditas deffinitur non prout eſt adita, ſed pront eſt tantũ delata uel etiam nondum delata, ueluti ſi facultas adeundæ ſit ſuſpẽſa poſthumi pendentia, uel conditione, uel dũ filius præteritus poteſt contratabulare, ut lege ſi filius hæres. ff. de liber. & poſthu. l. uentre. ff. de acquiren. hæredit. l. is qui hæres. in princ. eod. l. 2. §. ſpectandi de contratab. ff. pec rationes ratio, quia bono. poſſ. à ſui origine non erant natiuæ, ſed magis datiuæ, ut per Alex. ubi ſupra Ius bo. poſſeſſ. non aliter euiquam competebat, quam ſi extra ordinem, & per quandam indulgentiam à prætore conſequeretur. facit l. 1. in princi. unde cog. ff. ibi nudam prætoris indulgentiam, unde antequam decerneretur, non erat delata bono. poſſ. nec in eſſe producta, nec competebat, ſicq́; non oportebat, quòd diffiniretur ius quod nondum erat in eſſe productum, nec mutat quod poſtea per Saluium iureconſultũ ius prætorium perpetuum factum eſt, nam adhue conſeruauit ſuam primeuam naturam, ut non ante uideatur competere quam decreta fuerit, hinc eſt quòd antequam decreta ſit, non põt. repudiari, quaſi nullo modo cõpetens, uel nata. l. 1. §. decretalis. ff. de ſu. edict. ut in bo. po. ex natura rei inſit conditio ſi decreta fuerit, quæ conditio impediat eius delationem, tollatq́; facultatem repudiandi, argum. l. is qui hæres. de acquir. hæredit. ff. l. ſi ita, §. 1. de lega. 2. ff. nec mutat, quòd etiam antequam decreta ſit poſſit repudiari. l. 1. §. qui ſemel. ff. de ſuc. edict. l. 4. ff. quis ordo in bonu. poſſ. ſeruet, §. ſiquis itaq;. inſt. de bono. poſſeſſ. d. l. 1. §. quibus, nam reſp. quòd omnia hæc iura ratione peculiari procedunt, de qua in l. quamdiu, cum ibi not. ff. de acquir. hæredita.

Tertius terminus eſt poſſeſſoria hęreditatis petitio, de qua in l. 1 & 2. de poſſ. hęredita. pet.

Quartus terminus petitio hæreditatis, quæ eſt actio. §. actionum. inſt. de act.

Quintus terminus poſſeſſio honorum, de qua in l. 3. §. genera. l. 1. §. ſi uir. ff. de acquir. poſſ. cuius diffinitionẽ tradit. Bar. in l. 1. col. 2. ad fin. ff. de acquir. poſſ. gl. l. 1. de acquir. hæred. ſed hæreditas, & bono. poſſ. à petitione hæreditatis & poſſe. hæreditatis petitione differunt, ut ipſum ius ab actione, nam ut aliud eſt (ut hoc ſimili utamur.) inſtrumentum, aliud res, quæ mediante inſtrumento fit, ita aliud eſt

8 hæreditas, aliud hæreditatis petitio, uel aliud bono. poſſ. aliud poſſe. hæreditatis petitio, & ut ſupra dixi. † Bo. poſſ. habetur loco hęredis. §. 1. inſt. de bono. poſſ. concor. l. 1. & 2. ff. de poſ. hære. pet. l. 1. & 2. & l. bona, in prin. ff. de bono. poſ & l. hęreditatis appellatiune, de uerb. ſignifi. facit l. hęreditatis appellatio, eod.

Bonorũ poſſeſſio, & hæreditas aſſimilantur in multis.

Intelligitur multipliciter. primo quoad acquirendum dominium rerum defuncti, l. 1. ff. eodem tit. de bono. poſſ.

Secundo quoad actiones actiuas, & paſſiuas transferendas. l. bona. in princ. ff. eodem. iuncta l. 1. C. ſi cert. peta. cum concur.

Tertio quoad actiones exercendas. l. 1. & 2. ff. de poſſeſ. hęre. pet.

Quarto intelligitur in mandato exequendo. l. ſiquis mihi bona. §. ſed quid ſi mandauit, ff. de acquir. hęr. adde l. diligẽter. ff. mandati.

Quinto in conditione implenda l. is, qui in poteſtate. §. fin. ff. de leg. 2. preſt. intellige ſi ſit affirmatiua, ut ibi. idem ſi negatiua l. in cõditionibus §. ſi patronus. de cõd. & dem. ff.

Sexto intelligitur in acquirenda poſſeſſione rerum defuncti, gloſſ. magiſtra in l. fin. C. de edict. diui Adria. toll. ibi, item fideicomiſſarius.

Septimo idem in tranſmiſſione hęreditatis glo. approbata in l. emancipata, C qui admitti.

Octauo in modo acquirendæ hæreditatis l. fin. ibi amplectendæ hæreditatis. C. qui admitti.

Nono, in reſponſione poſitionum l. 1. C. unde lib. iuncta doctrina Iaſonis.

Decimo in reſtitutione fideicomiſſi uniuerſali l. 1. §. bonorum. ff. ad Trebellia.

Vndecimò in tranſlatione actionum. l. quamuis. ff. ad Trebell.

Duodecimò idem quantum ad cõfiſcationem. l. item ueniũt. §. ſi. iuncto. §. cum antequam, ead. l. vide notabiliter p Iaſ. in l. 1. §. bonorum. ad Trebell. ff.

Hęc ſub breuibus tradenda curauimus prætermiſſoque argumentorũ ſtrepitu, quia omnia ſuperiora & à noſtrorum pleriſque communiter recepta ſunt, & nihil noui allaturi eramus.

Modo ſupereſt ut uideamus an aliqua ex parte uel in aliquibus caſibus differant inter ſe hæres, & bonorum poſſeſſor & quidem † differunt inter ſe bo. po. & hæreditas. 9
Primò in acquiſitione quæ fit per ipſum ut l. fin. C. qui admitti. iuncto. §. ſi. inſt. de hær. qualita. l. geſtit, de acq. hær. l. 1. §. decretalis, de ſuc. edict. ff. Itaq; ſola animi declaratio in acquir. hęred. requiritur, ſed in acquirenda bo. poſſ. deſiderantur. Primo animi decla. ſecundo ꝙ ea fiat in præſentia iudicis, tertio ꝙ decernatur à iudice ut dd. ll. hodie ſufficiunt duo priora. d. l. fin.

Bo. poſſ. & hæred. differunt in multis.

Secundo, in repudiatione per ſe ipſum faciẽda, nã licet per alterum poſſit repudiari bon. poſſ. l. 1. §. 1. & §. per ſeruum, ſecundum noſtrum intellectum, de ſucceſſio. edict. ff. tamen ſecus eſt in repudiatione hęreditatis. arg. l. Paulus iuncta l. is poteſt. de acq. hær. ff.

Tertio, in acq. hęr. per filium. l. ſiquis mihi bona, §. iuſſum. ff. de acq. hær. iuncta l. 1. C. qui admitti. l. ſi. ff. quis ordo in bo. po ſeruetur.

Quarto, in acquirenda per ſeruum hæreditatẽ. l. ſeruus de bo. po. iuncto d. §. iuſſum, iuncta l. qui in aliena. in prin. de acquir. hær. ff.

Quintò, in iudice acquirente bonorum poſſeſſionem nomine abſentis, quod non reperitur in hæreditate, d. l. ſeruus. §. 1. l. bonorum. C. qui admitti.

Alias differentias uide per Signorolũ in l. 1. nu. 1. C. qui admitti per Corras in l. filium quem. nu. 60. C. famil. erciſ. p Iaſ. in d. l. 1. per Cagnolũ & Dec. in l. prætor. ff. de reg. iu.

Poſtquam uidimus quemadmodũ & quibus in caſibus hæres & bonorum poſſeſſor, item hereditas & bonorum poſſeſſio differant & conueniat inter ſe, ſupereſt ut uideamus de modo quo olim bonorum poſſeſſio acquirebatur ſeu ad effectum perducebatur. qua in re ſciendum eſt ꝙ 10
† olim dabatur cauſa cognita iudice ſedente pro tribunali, l. 3. §. ſi cauſa cognita, de bo. poſſ. ff. l. 2. §. dies, & §. in bonorum. ff. quis ord. in bo. po. ſeruet. hodie dic ut in l. ſi. C. qui admitti.

Bo. po. ut olim dabatur.

Semel debet fieri agnitio bonorum poſſeſſionis cum in ea eſt ius accreſcendi alias ſecus. l. ſed cum patrono, in prin. ff. de bo. poſſ. facit l. 1. & 2. l. ſi ſolus. l. ſi tu ex parte. ff. de acquir. hære.

Agnoſcitur etiam per ſeruum l. ſeruus. in pr. ff. de uentr. in poſſ. ergo & ſeruus dño iubente repudiauit. l. 1. §. per ſeruum. ff. de ſuc. edict. arg. l. is põteſt de acq. hær. ff.

Per iudicem acquiritur ẽt abſenti & ignorãti, intelligo ꝙ ipſo demum ratificãte erit rata petitio, ut d. l. ſeruus. §. 1. ergo & per fœminã acquiritur. d. l. ſeruus, §. 1 ergo & fœminã non impuberem, ut ibid. §. impubes, & conſequenter nec furioſus, ergo pupillo per tutorem, infanti per patrẽ quæritur. l. ſeruus. §. pen. de bo. poſſ. ff. l. 1. ff. de bon. poſſ. in fu. compet. ubi curator furioſo, pater infanti petunt bon. po. mutus, ſurdus, cæcus per ſe poſſunt acquirere. l. 2. eod. ti.

Furioſus ratificare uidetur. l. ſi ff. de bono. poſſ.

Licet autem bonorum poſſeſſio per alium poſſit agnoſci & acquiri, tamen an per alium poſſit repudiari non ſatis expeditum eſt, qua de re habes text. egregium in l. 1. §. per ſeruum, ff. de ſucce. edicto, cuius uerba per ſeruum delatam bonorũ poſſeſſionem dñs repudiare poteſt, de quo late per Iaſ. in l. legatum. ff. de leg. 1. per nouiſſimos in l. 1. 11
C. qui admitti, † & bonorum poſſeſſio acquiritur uolenti non inuito. l. 3. §. inuito. ff. de bo. po. l. ſi. C. unde. leg. l. nec emere. C. de iure deliber. l. ſicut. C. de rep. hæred.

Bono. poſſ. ut quæratur.

Poteſt quæ bonorum poſſeſſionem acquirere per ſe & etiam per alium l. 3. §. acquire. ff. de bo. poſſ.

Debet

Debet agnoſci infra annuum à liberis. l. 1. §. largius.ff. de ſuc.edict l.ſi cohæredi.§.fin.quis ordo in bono. poſſeſſ. ſeruet.l.emancipata,C.qui admitti.§.cum igitur,uerſ. liberis,inſti.de bono.poſſe.

Amplia ut procedat etiam ſi liberi ueniant ex capite unde agnati,uel unde cognati.l.ſi cohęredi, §. fin. quis ordo in bonorum poſſ. ſeruet.

Amplia ut idem ſit in parentibus ut.ibid.& l.1.§. ſi ff.de ſuc.edict.& d.§. cum igitur.

Tertio amplia ut idem ſit etiam ſi non ex perſona ſua ſed magis ex perſona ſerui uel filii,filius ueniat.l.1. §. non ſolum.ff.de ſucc.edict.Ratio dubitandi. ut l.ſi filius patroni.ff.de bono.liber. l. tertia.l. qui liberis. §. hęc uerba, de uulg. ff.

Limita ut non procedat quando filius,licet fuerit uocatus in teſtamento patris tamen fuit uocatus ad hæreditatem fratris impuberis l.1. de ſucc.edict.ff. §. ſi quis autem. Quod nota.ad l.1.§.ſed neque impuberis.ff. de inoffic. teſtamento & ad l. qui aliena. §. interdum. ff. de acquirend. hæreditat.

An cognatus debeat agnoſci infra centum dies.l. 2.C. qui admitti.d.§.largius. & §. ſi intra. ead.l. & dicto.§. cum igitur.

Tempus petendi eſt utile.l.2.ff. quis ordo. in bonorum poſſe. ſeruet. ideo non currit ignorantibus ut ibid.§.ſcientiam,& §.1.Nec dubitantibus, ut d.§.1.facit.l.ſi.C. de condi.indebi.Nec impeditis.d.l.2.§.ſi uenter,facit.l.contra maiores.C.de inoffi.teſt.

Item patris ſcientia filio ignuranti non nocet. l. circa, eod.tit.ſcientia aūt filij bene nocet patri.l.fin. eod.tit.a.ut l.3.C. de hęre. inſti.niſi is filius patrem certiorare non potuiſſet ut.ibidem,quo caſu licet filius non petat infra tempus,non nocet ſibi nec patri,quia inutilis eſſet agnitio, ſi patris non poſſet ſub ſequ.ratihabitio.

Item tempus lapſum priori, non nocet poſteriori.l. fin. §.fin. ff. quis ordo. in bonorum poſſ.ſerue. Similiter in l. cum antiquioribus. C. de iure. delibe. uide l.1. C. qui admitti.

Item acquiritur per alterum habentem mandatum ſtatim poſt agnitionem, quod ſi non habeat, tunc ſecuta ratihabitione.l.3.de bo.poſſ.§. quòd ſi me mandante, facit l. 1.C.qui admitti.l.fin.ff.ſiquis urdo. in bo. po. ſeruet.Ratihabitio autem debet fieri infra tempus agnitiuni datum. d.l.3.§.denique.l.bonorum.ff. rem ratam haberi l.1.C. qui admitti.

Infanti non acquiritur per matrem l. Paulus. ff. de bo. poſſ.uide l.ſeruus.§.ergo.& fœmina,eod.titulo.

12 Illud autem dubiū eſt, † an hęredis appellatione (quod ſupra incidenter diximus) bonorum quoque poſſeſſor propriè contineatur,& cōis opinio eſſe uidetur ut non contineatur,ut tradunt cōiter doct,per tex.ibi in.§.quos aūt, inſt.de bo.po.gl. quam ibi ſequuntur Alber. Bar.Bal.Ang. Paul. Caſtr. & alij cōiter in l.in ſubſtitutione.ff. de uulga. Bar. in l.1.ff. de uulga. eſt communis opinio ſm Ripam in l.1.§ bonorum,nu.3.ff.ad Treb.Polit.de uulgari ſubſt.col. 21.uerſ.3.& illud in diſceptationem.

Bo.po.an hæredis appellatione propriè contineatur ardua quæſtio.

Contrarium partē ut etiam propriè hęres eſſe intelligaf tenet Bar. in d. §. bonorum,& in hanc partem inclinat Cagnolus in l.prętor.col.2.& rurſus colū.fina,ff.de regulis iuris & eſt communis opinio ſecundum Iaſ.in l.1.ff.de vulg. col.1.Idem Iaſ.colum.2.& ibi Romanus in l.1.§. bonorum ſupra all ff.ad Trebell.Aretinus in l.1.not. 2.ff.de uulgari. per Andrę.Tiraquell.de morte parte 2.declaratione ſecunda,numero ſeptimo.Socinus in l.in conditionibus.§. ſi patronus.ff.de condi.& demonſt.Bar.Bal.Areti.& Alexander in l.1.C.unde liberi. Bartol. & alij in l.hęreditatis appellatione, ff. de uerborum ſignificat. Philippus Decius . in d.l. prętor.Idem in l.fin.columna 11.C. de edi.diui Adri.toll. ubi Bart.column.penulti. & Fulgoſius numero.17. & Iaſo. colum.6. Rumus conſilio 143. delictum de quo quęritur, colum.3.lib.5.Iaſo. in l. neque is. §. hęres inſtitutus. ff. de acquiren.hęredit.Alexan.in l.1.column. 5. C. qui admitti, Idem Alexand.in l.emancipata, eod.tit.Idem in l.cum antiquioribus,col.fin C.de iure deliberam.

13 Pro † hac poſteriore parte affirmatiua allegatur d.§.ſi patronus,qui licet noſtris hanc ad rem efficax uideatur, tamen parum urget,quia ibi patronus à liberto fuit præteritus,& legatum relictum ſub conditione hac, ſi patronus hæres non eſſet, qui cum eo teſtamento hæres ſcriptus non eſſet,impoſſibile erat, quòd hæres iure ciuili exiſteret,ſed tantum de iure prætorio,per contra tab.bono.poſſ. iuxta l.1.& per totum.C.ſi quis a paren. fuer.ma.per totū. C.de bono.poſ.contra tab.liberti.per totum.ff.de bono. liber.&.C.eod.tit.Vnde ex mente teſtatoris neceſſum erat, ut ea conditio ad bono.poſ.non etiam ad hæreditatem referreretur ne alias effectu careret, nihilque operaretur. Conſtat enim omnem diſpoſitionem ,ita interpretandum, ut aliquid operetur,etiam ſi per hoc à proprietate ſermonis recedatur.l.ſi quando,cum gloſſ.C de inoffic.teſtam.in cuius interpretatione id in numeris ornamus exemplis.l. fundus,qui locatus.ff.de fund.inſtr.l.quibus diebus.§.dominus,ubi etiam notat Soci.ff.de condi. & dem. Allegatur ſecundo.d.§.bonorum,ſed ibi erat eadem ratio.nam ut hæres pro nullo,aut minimo lucro nullam uerofimiliter faceret hæreditatem,iuxta tex.in prin.inſt.de lege Fal.l.1. in princi.ff.ad Treb.ita & bonorum poſſeſſor pro nullo,aut minimo lucro eam repudiaret,niſi & in ea locus fieret Falcidiæ,ita ꝓcedit d §.bonorū,qui loquitur in Trebelianica.

Intell. l. in conditionib. §. ſi patronus,ff.de condi. & dem.

Allegatur tertio d §.ſed quid ſi mandauit, ſed & in eo eſt ſi aduertis eadem ratio,quæ in hæreditate, & ita etiam procedant reliqua iura,quæ pro hac parte adducuntur.

Pro parte negatiua;ut non ſit propriè hæres, quæ longe uerior uidetur eſt text.apertus in §.quos autem.inſt.de bonorum poſſ.Facit etiam tex.in d.l. prætor. expreſſius in l.1.§.decretalis.ff.de ſucceſſ.edict. ubi bonorum poſſ. non tam ipſo iure competere uidetur, quàm ex diſpoſitione hominis,ſicq; non ex legis diſpoſitione. nam poſt mortem eius cuius de ſucceſſione agebatur,non quiſquam continuo ad bonorum poſſeſſionem uocari uidebatur cum effectu,ſed neceſſe erat,ut per prætorem bonorum poſſeſſio ei cōcederetur,ueluti hominis,aut iudicis interlocutione. Quinimo id decretum,ſeu interlocutio non niſi habita longa cauſæ cognitione concedebatur,ut in l.3.§.ſi cauſa cognita.ff.de bonorum poſſeſ.& iudice pro tribunali ſedente id fiebat,ut ibi,& l.2.§.dies,&.§.in bonorum, ff.quis ordo in bonorum poſſ.ſeruetur, licet hodie id aliter fiat, ut in l. fi.C.qui admitti.Ergo cum quis primū mortem eius, cuius de ſucceſſione agebatur ſciebat,continuo poterat hæreditatem adire,ſicq; dominium hæreditatis ſine ullo facto hominis alterius acquirere.l.cū hæredes,in prin.ff.de acquir. poſſeſ.iuncto.§.fin.inſt.de hære.quali. non ſic in bonorum poſſeſſione,cuius agnoſcendæ,perque agnitionem eius dominium conſequendi,facultas non erat, niſi cum ambagibus ſupra memoratis. Quinimo & poſtquam iam à iudice cauſa cognita decreta erat bono.poſſeſſio,non tam dominium rerum directum,aut actiones directas, quam ſolum utile dominiū actioneſq; utiles cum poſſeſſione & adminiſtratione bonorum aſſequebatur, ideo dictum eſt non tam uerum hæredem eum fieri,quàm hæredis loco conſtitui d.l.prætor.l.1.ff.de poſſ.hæredi.peti.§.7.inſtit.de bono. poſſ.l.2.& l.bona,in prin. ff.de bo.poſ.Nec dubiū eſt multum intereſſe utrum quis habeat iura directa, an uero utilia tantum eſſeq; non ignobiles harum rerum differētias, quas enumerant Barto.Iaſ.& alij in l.cum filio,ff.de lega.1. Vnde inter hæredes, & bonorum poſſeſſores ſunt plures differentię,ut ſupra oſtendimus,& tradunt Iaſ. colum.fin. & Decius per tex ibi in l.1.C.qui admitti.† ergo reliquum eſt aliud eſſe hæredem, aliud bonorum poſſeſſorem, ſicq; hæredis appellatione non propriè bonorum poſſ. contineri. Adhuc † tamen hæredis appellatione à lege, uel ſtatuto prolati bonorum poſſeſſor,contineretur, ubi eſſet eadem ratio, ſiue ea lex fauorabilis eſſet, ſiue odioſa. fauorabilis, ut in terminis dicto §.bonorum, ut ſupra induximus, odioſa, ut in terminis authenti. de hæredib. & 14

Bonorū poſſeſſio hæredis appellatione continetur ubi eſt eadē ratio, etiā ſi materia ſit odioſa.

Falci.§.ſi uero non fecerint.nam, ut Falcidiæ emolumentum denegatur hæredi, qui inuentarium non fecit, quia facile potuit bona hæreditaria occultare, eadem quoque ratione denegari debet bonorum poſſeſſori, quia non minus facile potuit hæreditarias res ſubtrahare. Idemq; ſi eſ
15 ſet materia, nec fauorabilis, nec odioſa, ſed media ut in terminis dicti §. ſed quid ſi mandauit, quia † ubi adeſt eadem ratio, ſemper ſit tam legis, quam ſtatuti extenſio etiã ad caſum improprium. l. filium habeo, ff. ad Maced. Bar. & Iaſ. colu. 14. ff. ſoluto matrimonio in lege prima. Idem Iaſ. in l. is qui hæres §. 1. ff. de acquiren. hæredita. Iaſ. in rubr. C. qui admitti. Idem in l. 1. §. bonorum. ff. ad Trebeli. Ceterum ubi non eſſet eadem ratio, magis eſt, ut hæredis appellatione bonorum poſſeſſor non contineatur, cum inſpecta
16 proprietate. & ui ſermonis aliud ſit hæres, aliud bonorum poſſeſſor † Vnde ſi ſtatuto expreſſim, uel conſuetudine paulatim receptum eſſet, ut hæredes non poſſent hæreditates adire niſi intra dimidium temporis, quod ad adeundum à lege dabatur, ueluti ſi licet ius adeundi, uel immiſcendi duret annos triginta, ut eſt communis opinio Doctorum poſt gloſſ. ubi in lege licet. C. de iure delib. receptum eſſet, ut ĩ. quindecim tantum annos poſſent adire, uel immiſcere ſe hæreditatibus, tunc tale ſtatutum, uel conſuetudo non extenderetur (ut nobis uidetur) ad bonorum poſſeſſores, in quibus eſt diuerſa ratio, cum ſolũ centum dies agnatis, & cognatis, annus uero liberis, & parentibus ad agnoſcendam bonorum poſſeſſionem dentur, ut lege prima §. largius. ff. de ſucceſſio. edicto, lege ſecunda. C. qui admitti, lege cohæredi. §. fina. ff. quis ordo in bonorum poſſeſſione ſeruetur, ergo cum ratio ſtatuti uero ſimiliter nulla alia eſſe poterit, niſi quòd tempus annorum triginta longiſſimum eſſe uidebatur, & merito, argumen. per totum. C. de præſcript. longus tempus, & de præſcript. triginta annorum, ideoq; ſtatuentes illud breuiare uoluiſſe, merito uederi debeant, hæc ratio ueluti pro expreſſa habenda eſt gloſſ. communiter approbata teſte Iaſ. ibi. in l. quamuis. C. de fideicommiſ. Iaſon. in authenti. quas actiones. C. de ſacr. eccle. Idem in lege, de quibus, ff. de le-
17 gibus. Nec dubium eſt quin hæc ratio ceſſet in bonorum poſſeſſoribus, ac in omni bonorum poſſeſsione † cum tam breue tempus eis ad bonorum poſſeſsionem agnoſcendam conceſſum fuerit, uel ſaltem negari non poteſt quin in bonorum poſſeſſione ſit longe minor ratio, quàm in hæreditate, ſicq; ad hanc ſpeciem, utpote minorem rationem habentem ad ſtatutum porrigi non debet, præſertim uiolata ſermonis ipſius ſtatuti proprietate, quod nota, quia nouum, & utile erit huius inueſtigationis, & alia utilitas, naſci, cui competat ius adeundi, de iure ciuili, & immiſcendi de iure prætorio & dixerit (non tamen ad interrogationem iudicis, uel creditorum) ſe illam hæreditatem repudiare non excludetur quin poſsit de iure prætorio bonorum poſſeſsionem agnoſcere, quia appellatione
18 hæreditatis bonorum poſſeſsio proprie non comprehenditur, ut dixi † & cum omis priuatio ueluti odioſa eſſe intelligatur. l. cum quidam. ff. de lib. & poſthu. ſicq; non recipiat argum. iuris accreſcendi, aut aliam extenſiuam interpretationem, ut ibi, & in l. 1. & 2. iuncta ſua glo. ff. de acquis. hær. ſupereſt, ut hæc hæreditatis priuatio non recipiat hanc extenſionem & ueluti ſiniſtram interpretationem, ut ad caſum improprium trahat, ut in ſimili multa uidebis per Alex. & Iaſ. in l. puberem, per tex. ibi cum gl. C de iure delib. diuerſum eſſet ſi eſſemus in aditione forte, uel in agnitione bonorum poſſeſsionis, quaſi acquiſitio ſit fauorabilis, ſicq; facile recipiat augmentum etiã iuris accreſcendi quàm extenſiua interpretationis, ut in l. 1. & 2. ff. de acqui. hær. & tradũt gl. Bal. Sali. Alex. Corn. & Iaſ. in d. l. puberẽ, & diximus ĩ. de ſucc. cre. §. 19. nu. 71. & ita poteſt & debet intelligi l. ſi
19 quis mihi bona. §. ſed ſi mandauit. ff. de acquiren. hæred.

Deniq; † non pauci poſſunt eſſe hæredes de iure prætorio, qui de iure ciuili hæredes eſſe nequeũt, ut per totum inſt. de ſuc. cogna. per totũ. ff. unde cog. & filius ſub conditione inſtitutus pendẽte cõditione põt ſm tab. bo. po. accipere. l. 2. §. ſub cõditione. l. 3. §. ſi ſub conditione, & § ſub ea. ff. de bo. po. cõtra tab. & tñ de iure ciuili nõ admittitur, ut ibi, & teſtamentum in quo filiusfamil. præteritus fuit iure prætorio ualuit. iure autem ciuili minimè. l. filio præterito, ff. de iniuſt. rup. & dicemus infra proximè, & diximus ſupra de ſucc. crea. §. 10. numero. 139. & teſtamentum quod ideo deſijt ualere quia teſtator dedit ſe in arrogationem ſi is ſui iuris fiat, poteſt conualeſcere de iure prætorio, licet non ſic de iure ciuili. §. non tamen, inſtit. quibus modis teſt. in fir. l. penultima §. penultim. & fin. ff. de bono. poſſeſſ. ſecundum tabu. ergo cum ſint tot differentiæ non ignobiles inter bonorum poſſ. & hęredem cumq; ſint tot caſus in quibus quis poteſt eſſe hæres de iure prætorio licet hæres eſſe nequeat de iure ciuili, ſintq; alij caſus in quibus de iure ciuili hęres eſſe poſſit non ſic de iure prætorio, ut per Alex. Corneum & Iaſo. in d. l. puberem, ſintq; inter eos aliæ quam plures differentiæ quas etiã ſignauimus in l. 1. & 2. C. de inoff. teſt. ĩ. lib. ſi. collocatis, quo nam modo poterit propriè bonorum poſſeſſor appellatione hæredis comprehendi.

Ex ſuperioribus, † præſertim in exemplo de eo qui re- 20
pudiauit hereditatem apparet quòd in materia ſtricte intelligenda hęreditatis hæredisve appellatione non comprehenditur bonorum poſſeſſio aut bonorum poſſeſſor, licet contrarium (& ut nobis uidetur) mirum rectè teneant doct. ut tenet & firmat Cagnolus in l. prætor, numero tertio de regulis iuris. ff. per d. §. ſed quid ſi mandauit & d. §. ſi patronus, ubi etiam tenet Socinus idem. Quæ iura non obſtant nam loquuntur ubi in utroque erat eadem ratio uel par ratio, ſecus quando erat minor uel diuerſa, nam & generale eſt quòd in rebus etiam diuerſis ſit extenſio ex paritate uel maioritate rationis. l. illud. ff. ad legem Aqui. & licet quod eſt ſimile non ſit idem lege quod Nerua, cum glo. ff. depoſi. tamen proceditur de ſimilibus ad ſimilia ex paritate uel etiam ex ſimilitudine rationis lege non poſſunt l. neque, leges, ff. de legibus, neque uideo quòd mandatum de quo in dicto. §. ſed quid ſi mandauit, ſit ſtrictè interpretandum, cum non deſinat recipere extenſionem ex ueroſimili mente mandantis. §. is qui exequitur, inſti. mandan. l. diligenter, ad fin ff. eodem, & rectè quandoquidem eſt contractus bonæ fidei, ut in princip. inſt. de obligatio. ex conſenſu l. conſenſu, in princip. ff. de actio. & obligatio. Nec d. §. ſi patronus, ad rem pertinet, quia ut ſupra diximus materia conditionum ſemper recipit interpretationem ex ueroſimilitudine etiam ſi per hoc recedatur à proprietate uerborũ. l. hæredes mei. §. cũ ita. ff. ad Treb. At in d. §. ſi patronus. conditio illa ſi patronus hęres non eſſet, nõ ſolum ueroſimiliter, ſed etiam neceſſariò reſpiciebat bonorum poſſeſſionem, quandoquidem patronus qui in illo teſtamento hæres ſcriptus non fuerat contra id teſtamentum de iure ciuili uenire non poterat, ſed tantum de iure prætorio. lege prima, in princip. ff. ſi à paren. quis fuerit manumiſſ. lege prima, & ſecunda. C. de bonorum poſſeſſio. contra tabulas liberti. per totum ff. de bonis libert. & ſimiliter in materia etiam ſtrictè interpretanda, qualis eſt ſtipulatio l. quidquid adſtringendæ. ff. de uerborum obligatio. ſit extenſio ex ueroſimili mente agentium lege ſi ita ſtipulatus. in magna. uerſic. Sabinus. uerbo ex mente. ubi notant Paul. Caſtr. & Iaſo. ff. de uerborum obligatio. Itaque appellatione hæredis non continetur bonorum poſſeſſor ex proprietate ſermonis. Sed fallit, Primo, ubi diſpoſitio in bonorum tan- 21
tum poſſeſſore poterat ſuſtineri ut d. §. ſi patronus. Fallit, ſecundo, ubi erat par ratio. uel materia erat fauorabilis, & ita procedit d. §. ſed quid ſi mandauit, & his caſibus non tam ex proprietate ſermonis quam ex legis interpretatione extenſiua hęredis appellatione bo. po. cõtinet, & ita & poteſt & debet intelligi tex. in l. 1. §. bonorũ. ff. ad Trebell.

Ex his infertur † ſuſpectam eſſe ſententiam Cagnoli. qui in l. prætor. columna final. ff. de regulis iuris ſcripſit Prætorem poſſe facere ut quis hęres eſſe deſinat, poſtquã hæres eſſe cœperat de iure ciuili, cuius contrarium tenuit gl.

com-

Rationis paritas admittit extenſionem in legibus & ſtatutis etiam odioſis.

Bonorum ad poſſeſſionem non extenderetur lex, conſuetudo, uel ſtatutum quod tẽpus adeundæ hereditatis coangustaſſet.

Hæreditatẽ ſe repudiare dicens an & bonorum poſſeſſionem repudiaſſe uideatur.

Priuatio eſt odioſa ſicq; extenſiuam interpretationem non recipit aliud in aditione.

Bonorũ poſſeſſor. & heres differentiæ

Bo. po. in materia ſtricti intelligenda non continetur heredi tas nec è contra, contra Socini, & Cagnolum.

Prætor facere non poterat ut hæres iure ciuili factus, heres eſſe deſineret ipſo iure, cum communi op. contra Cagno.

communiter ibi approbata in l.in ſubſtitutione.ff. de uulgai. & gloſſ. Alexand. Aretinus & alii. communiter in lege ex duobus.§. final. eodem titulo, quæ communis opinio ſit ſuperque probatur ex ſupra adductis. nec ad rem

22 *Prætor non habuit legis condendæ authoritatē contra Cagnolum.*

pertinet quod Cagnolus ait † Prætorem habuiſſe leges condendi facultatem, nam id uerum non eſt ut patet in princip. inſtitu. de perpet. & tempo. actio. & in §. edita. inſtitu. de iure natu. cum ſimilibus.

Ad. † §. emancipati. inſtitut. de hæreditat. quæ ab inteſta. deferuntur. & ad titulum. ff. de coniungendis cum emancipato. Reſpondeo quòd portiones quas ibi Prætor

23 *Intell. ad titulum. ff. de coniungen. cum emancip.*

emancipatis accommodauit nunquam antea alicui acquiſire fuerant, nam aditione hæreditatis non ſemper totam hæreditatem quis conſequitur, ſed eam tantum partem ad quam uel ab homine uel a lege fuit inuitatus. l. prima, & 2.&.l.ſi ſolus.ff.de acq.hær.

Et cum ex legis tantum interpretatione non etiam ex proprietate ſermonis dixerimus hæredis appellatione bonorum poſſeſſorem contineri. ſicque aliquando tantum non etiam ſemper talem interpretationem extenſiuam à lege fieri ſolere, inde utiliſſimę infertur quòd † in quibus

24 *Actiones tantum utiles habet qui non proprie ſed extenſiue à lege inuitatur ſecundum multos, nos contra cum communi.*

caſibus per legis tantum extenſionem interpretatiuā bonorum poſſeſſor hęredis appellatione continetur. in illis actiones duntaxat utiles non etiam directas conſequetur, retenta opinione eorum qui exiſtimant quòd vbi fit extenſio per legem ad caſum improprium, & contra ſermonis proprietatem, tunc utiles tantum actiones non etiam directæ accommodantur Iaſ.nu.8.in.l.3. in prin.ff.de acq. poſſ.& ita tenet Socinus conſi.108.lib.1.tenet & ait communiter teneri Niconicius in rep.rub. de operis noui nun. num.183.ſentit gloſſ.in l.ſi quis id quòd.ff.de iuriſdi.omn. iudic.

Contrarium tamen ut licet fiat per legē extenſio ad caſum impropriū. id eſt, cōtra uerborū proprietatem adhuc dentur actiones directæ, tenet Alex. in d.l.ſi quis id quòd. Idem Alex.in l.curatoris.C.de neg.geſt & firmat hanc eſſe communem opinio.Curtius Iunior.in d.l.ſi quis id ꝙ, ubi eam ſequitur, quam ſaltem in ſpecie noſtra ueriorem puto. Nec enim dubito quin in terminis.d.l ſi quis mihi bona.§.ſed quid ſi mandauit,ff.de acq.hær. & in terminis.l.in conditionibus.§.ſi patronus,ff.de condi. & dem. & in terminis l.1.§.bonorum,ff.ad Treb. darentur actiones etiam directę:quæ autem utilitas ſit utrum ſint utiles tantum actiones an directæ, tradunt Bar.col.2.& ibi plene Iaſ.& reliqui in l.cum filio,ff.de lega.1.

25 *Bo. poſſ. & hæreditas æquantur ſtāte ſtatuto uel cōſuetudine quod hæreditatis poſſeſſio ipſo iure hæredi quæratur, quo caſu an etiam quæratur quaſi poſſeſſio rerum incorporalium, ardua quæſtio eſt.*

† Deniq; cum ex legis tantum interpretatione, nō etiam ex proprietate uerborum, bonorum poſſeſſor hæredis appellatione contineatur ut docuimus, inde quæſitū eſt, an in quibus caſibus, uel regionibus ex forma ſtatuti poſſeſſio hęreditatis ipſo iure ex ſola legis diſpoſitione i hæredem trāsfertur ſine actu corporeo, in illis caſibus talis poſſeſſio ſimiliter transferatur in bonorum poſſeſſorem, quod dic ut plenè diſſeruimus in lib. vlt. in l ſi quando, in prin.C. de inoffi. teſt. Et cum ibi tenuerimus ꝙ poſſeſſio ex ſola legis diſpoſitione ſine actu corporeo transfertur in bonorum poſſeſſorem, non ſecus quam in hæredem à iure ciuili inuitatum. videndum eſt an trāſeat ſola earum rerū poſſeſſio quæ re uera poſſideri poſſunt (quales ſunt res corporeæ mobiles uel immobiles uel ſe mouentes) an uero procedat etiam in rebus quæ propriè non poſſidentur ſed quaſi poſſidentur duntaxat (qualia ſunt iura & actiones, uſusfructus, uſus & cætera id genus) & hac in re cum tale ſtatutum uigere in innumeris regionibus conſtet, teſte Andrea Tiraquello de morte in prima parte declaratio.2. nume.1. & firmat poſtea in quarta parte declaratione 7. quòd Franciæ ſeruatur hæc conſuetudo ut in hæredem tranſeat ſiue actu corporeo poſſeſſio uel quaſi poſſeſſio incorporalium rerum, nō ſecus quā corporaliū, de iure uēt quid reſpondendum ſit non ſatis aperuit ſententiam ſuam, cuius rei uera cognitio illinc pendet, an ſtatutum loquens de poſſeſſione extendat ad harū rerum incorporalium quaſi poſſeſſionem, & quòd non extendatur tenuerunt Antonius de Butrio in c.fin.2. col. de cauſa poſſeſ.& Propri.&.Alexand.in .l 3.in princ.in.1.notab.ff.de acquirend.poſſeſ.& Iaſ.ibi nume.7.cum pluri ſequē.uerſic. iuxta gloſ. noſtram, & eſt communis opin.ſecundum Zaſiū ibi nume.4.ubi per Socinum.nume.9. firmat eſſe communem opinio. Ripa. nume.25.in rubr.de cauſa poſſeſſio. & propriet.

Contrariam partem, ut tale ſtatutum porrigatur etiam ad quaſi poſſeſſionem rerum incorporalium tenet Aretinus, colum.penul.in rubr.ff.de acqui.poſſeſ.& in conſi.30. nume.6.uerſi. uenio igitur ad quartum, & iſta eſt ueritas ſecundum Zaſium, ubi ſupra, in quam magis inclinare uidetur Ripa, ubi ſupra Bald.in c.licet cauſam, de probatio. & in hanc partem inclinat Tiraq.ubi ſupra, qui præter Aretinum in d.l.3.neminem allegat. Tertia opi.fuit Socini, ubi ſupra, diſtinguentis ſit eadem ratio in quaſi poſſeſſione ut tunc ſtatutū ad eam extendatur, an non ſit par ratio, ut tūc non extendatur.

26 *Statutum factum uel cōfirmatum à ſuperiore interpretatur ut lex generalis.*

Quid dicendum? & præmitte duos caſus, primus eſt quā ſtatutum factum fuit a ſuperiore ueluti ſi Rex Hiſpaniæ faceret tale ſtatutum ciuitati Toletanæ, quæ eum, ut dominum & ſuperiorem cognoſcit: alter caſus eſt, quando ipſamet ciuitas ſibi tale ſtatutum feciſſet, Rex tamen illud confirmauit, & his duobus caſibus ſtatutum legitimum, & ualidum eſt, ſecundum omnes poſt Bart.ibi in l.omnes populi, ff.de inſt. & iure per tex.ibi & ſecundum omnes in l.fin. per tex.ibi.C.de teſtam.extra hos duos caſus ualiditas ſtatuti incerta, uel non ſatis certa eſt, ideo in iis duobus caſibus loquemur, in quibus ſum ſui; ſemper in hac ſententia, ut tale ſtatutum nihil omnino differat a lege generali, niſi ut differt id quod eſt plus ab eo, quod eſt minus. ſicq; ut quæ differunt tanquam plus & minus non differunt in ſpecie.l.ſin.ff.de fund.inſtr.ita & tale ſtatutum à lege generali lata ab ipſomet principe differt tanquam plus & minus, non autem in ſpecie, argu.d.l. ſin.& d.l.omnes populi, cum ſimilibus, & per argumētum de toto ad partem, quod firmum eſt.l.quæ de tota.ff.de rei uendi.l.an pars.ff.pro dereli.l.hæredes mei, §. cum ita.ff.ad Trebel. Vnde ut reliquæ leges nouæ a legibus ueteribus recipiunt interpretationem, interdum reſtrictiuam, interdum extenſiuam, interdum mediam, interdum declaratiuam, ut in l.nam & poſteriores, ff.de legibus l.1.§.lex falcidiā, ubi plene per Alexand.& Claudi.& Vincenti.Hercul. poſt Bart.ibi.ff.ad leg. Falcidiam, ita quoque & tale ſtatutum ſimiles interpretationes recipiet ſecundum ſubiectā materiam, ut & dixi infra.in l.ſi quando, in prin.C.de inoffi.teſt.nam, & ſimiliter reſciſſio contractus, quæ ſit prætextu læſionis ultra dimidiam in ſolo contractu uenditionis introducta fuit per legē ſecundā.C.de reſcin. uendi.quæ lex licet noua & exorbitans fuerit, & per eam ex parte uioletur regula.l.ſicut ab initio.C.de actio.& oblig.l.ſicut maior.C de repud. hære. in princ.inſt.de emptione & uendi. & licet ſimiles exceptiones, quæ à regula declinant dicantur firmare ipſam regulam in contrarium.l.nam quod liquide §.fin.ff.de optio. le. tamen d. l.2.ſolet non ſolum ex identitate, uel paritate rationis, ſed etiam ubi eſt ſimilis ratio (licet aliquantulum minor) extenſionem recipere, nā nullus modo ſanus ignorat quin nocentior ſit læſio, quæ contingit ultra dimidiam in uenditione rei, quàm læſio ultra dimidiam, quæ contingit in ipſius locatione, cum illo caſu agatur de tota re, hic autem duntaxat de quadam ipſius rei cōmoditate, uel utilitate, & nihilominus d.l.2. loquens in uenditione, in eaq; ius antiquum reſtringens extenditur ad locationem, & conductionem ex ſimilitudine tantum non etiam ex paritate rationis, ratio enim erat minor & impar ut eſt communis opinio quam tenent omnes dd. poſt gloſ. ibi in dicta lege 2. & late diſſeruimus in libr.1.controuerſiarum uſu frequentis. Vnde & in eo ſtatuto, de quo mentionem habuimus cum ſe habeat reſpectu legis generalis, eodem modo quo habet ſe exceptio cuiusque regulæ reſpectu ipſius regulæ generalis, reſpondendum eſt quòd debet, & poteſt recipere extenſionem non ſolum ex

maioritate, uel identitate, nel paritate rationis, ſed etiam
ex rationis ſimilitudine, licet aliquantulum minor, &
impar ratio adſit, ut dictum eſt, in exceptione reſpe-
ctu ſuæ regulę generalis. Vnde in tali ſtatuto ſi ſit ma-
ior, uel eadem, uel par ratio tenenda e t opinio Socini in
d.l.3.in princ.ff.de acquiren.poſſ.quatenus ſcripſit ſtatutũ
loquens de poſſeſſione trahendum eſſe ad rerum in cor-
poralium quaſi poſſeſsionem, argu.l.illud.ff.ad leg.Aquil.l
eum precibus.C.de inoffi.don.l.humanitatis.C.de impub.
§.qua ratione, inſti.de pupil.l.ex facto.ff.de uulga.gl.n.cele
bris, & communiter ibi approbata in l.tale pactum.§.fin.
ff.de pact.per Iaſ.in l.de quibus.ff.de legibus, & in authē.
quas actiones.C.de ſacroſanct.eccleſ.& in l.quamuis.C.de
fideicommiſ. Et cum uероſimiliter conſtat de ratione quę
mouere potuit ſtatuentes, ea habetur pro expreſſa, glo.cõ
muniter approbata, ut per Iaſ.& Corne. ibi in l. quamuis.
C.de fideicomm. Cum autem ratio in ſtatuto expreſſa eſt,
uel nominatim, uel interpretatiue, habetur perinde, atque
ſi ea ratio eſſet ipſum ſtatutum, uel perinde atque ſi ipſum
ſtatutum tam generale eſſet, quam ipſa ratio expreſſa, uel
ſub intellecta, ut ex communi opinione differuimus, ſupra,
de ſucceſ.crea.§.12.nume.43.& num.83.cum ſequentibus.
& §. 10.nume.582. Vnde in ſtatuto quod ſtatim poſt mor-
tem defuncti ſine actu corporeo transfert poſſeſſionem in
heredem nõ ſolum rerum corporalium poſſeſſio, ſed etiã
incorporalium rerum quaſi poſſeſſio trãſlata uideri debet,
cum utrobique par ratio ſit, uerisimile eſt enim ſtatuen-
tes ad unum proſpectum uoluiſſe, ut hæres continuo poſt
mortem defuncti eiuſdem iuris.& conditionis eſſet, cuius
erat ipſe defunctus, ſicq; ut defunctus tam corporalium
rerum poſſeſſionem, quàm incorporalium quaſi poſſeſ-
ſionem, habebat, ita, & eius hæres utrumque ex ui
ſtatuti habebit aſtringitur hoc argumen. ne alias una
determinatio & diſpoſitio reſpiciens plura determinalia
(hoc eſt res corporeas, & incorporeas defuncti) difformi-
ter ea determinet, cum procedat ab uno met ſtatuto, con-
tra regulam.l.2.& l. quamuis. C.de impu.l.iam hoc iure.ff.
de uulga. Item ne alias una eademq; res, hoc eſt poſſeſſio
27 rerum defuncti diuerſo iure cenſatur, contra regulam.l.
Maioratus rerum nõ ſolum poſſeſſio ſed & quaſi poſſ. tranſit ipſo iure in ſucceſſorem ipſius.
eum qui ædes.ff.de uſucapio. Vnde † cum per l.Taurinam.
49.poſſeſſio rerum maioratus ſtatim poſt mortem defun-
cti tranſeat in ſucceſſorem illius maioratus, non minus uti
liter, quam noue diceremus, non ſolũ rerum corporaliũ poſ-
ſeſſionem, ſed etiam incorporalium rerum quaſi poſſeſſio-
nem tranſire, id quod eſſe uidetur ex mente Aretini.Bald.
Socin.& aliorum quorum ſententias in terminis prędicti
ſtatuti tuemur. Idemq; nominatim uoluit in ſimili ſtatuto,
28 uel conſuetudine Andræ. Tiraq.de morte, parte 4.declara.
Intell.l. 45. Tauri,
7.licet ipſe loquatur in hęreditate nos autem in maioratu
† quòd relicto ſingulari non uniuerſali aſsimilatur. Pro no-
29 bis.gloſſ.in l.ſiquis in tanta.C.unde ui. quam ibi commun.
Intell. & extenſio l.ſi quis in tanta. C. unde ui.
dd.ſequuntur & Iaſo.in l 3.in principio.nume 12.ff.de ac
quiren.poſſ.qui cum d.glo.ait eſſe commun.opinio.& Za-
ſius.ibi.nu.4.& Socin.nu.9.& Ripa.num.16.in rub.de cauſa
poſſ.& proprie.ait enim d.glo.quòd d.l. ſiquis in tanta, lo-
quens in poſſeſsione rerum corporalium, habet etiam lo-
cum in poſſeſsione iurium incorporalium licet pœnalia
ſit, ergo multo magis in ſpecie noſtra, ubi eſt merus
fauor.
30 Facit etiam † quia ſtatutum concedens, ut inſtrumenta
Ceſsionarius gaudet priuilegio inſtrumenti habentis paratam executionem
publica, quæ guarentigiata uulgo appellantur, habeant
executionem paratam, prodeſt etiam ei, qui habet iura
utilia tantum, qualis eſt ceſsionarius, ita Bartol. in l.1.
columna penultima ff.de actio.& obligatio. Iaſo.ubi ſupra
nume.10.per l.ſi procurator, in princi.ff.de procura. Bal.in
ſimili in l.per diuerſas.quæſtio 10. C.mandati. Vnde cum
31 hodie omnia inſtrumenta publica habeant executionem
Intel. et extenſio l 5.ti. de las excep. lib.3.ordi.
paratam iure regio per l.5.tit.de las exceptiones lib.3. or-
ordin. diceremus utiliſsime, quòd etiam ceſsionarius, qui
utilia tantum iura habet ſi utatur eo inſtrumento publi-
co, utetur cum ſua prærogatiua, & uirtute executiua,
per quod d.l.5.utiliter ampliatur.

Alter caſus eſt quando ſtatutum loquens de poſſeſ-
ſione habebat diuerſam rationem in quaſi poſſeſsione iu-
rium & rerum quaſi incorporalium, & tunc tenenda eſt
opinio Antonij, Alex. & Iaſo.ubi ſupra, quia uerba ſtatu-
torum nõ ſunt regulariter trahenda ad caſum improprium
ut in.d.l.1.§.ſi his qui nauem, ff.de exercitoria.l.ſi. in prin.cũ
glo.l.quidquid adſtringendæ in prin.de uerb.oblig.

Tertius caſus eſt cum non eadem aut par ratio, ſed ali-
quantulum minor, aut impar ratio erat in quaſi poſſeſsio-
ne rerum & iurium incorporalium, quàm erat in rerũ cor-
poralium poſſeſsione, & tunc utriuſque partis fautores
conuenire uidentur, ut tale ſtatutum non trahatur ad re-
rum incorporalium quaſi poſſeſsionem, quod nos quoq;
fateremur ſi eſſet omnimodo diuerſa ratio, cæterum ſi eſ-
ſet rationis ſimilitudo licet non identitas uel paritas, ad-
huc ad talem quaſi poſſeſsionem extendimus trahendum
eſſe illud ſtatutum per leges & rationes ſupra allegatas,
pręſertim per ſimilitudinem de exceptione ad ſuam regu
lam, & de illo ſtatuto ad ſuam legem generalem. & faciũt
quę diximus in l.ſi quando, in prin.C de inoffic.teſtamen.
& quę ſcripſimus.§.5.numero 9.& nume. 6. ſupra de ſucc.
crea.

In ſumma † licet in terminis iuris communis dubium 32
ſit, an poſſeſsio rerum feudalium tranſeat ipſo iure in hæ *Maioratus & feudum æquantur.*
redem, ubi eſſet ſtatutum q̃ rerum hæreditariarum poſſeſ-
ſio ipſo iure tranſiret, ut uidere licet per Cuman.cõſi. 173.
Galuanum.col.ſi Iaſo.conſi.147.lib.2.& conſi.152.uera & 33
iuridica, lib.4.Curtius Iunior conſil.108. Sacratiſsim. col. *Poſſeſſio rerum feudalium an trãſeat ipſo iure in heredem aut in ſucceſſorem maioratus quãdo alterum rerum poſſeſſio trãſiret.*
7.& conſi.110.pro habenda, col.ſi. Catellia.Cotta in me-
morabili incipiente decreto Mediolanſi.col.2. & alios in
numeros quos refert Andrę.Tiraq. de morte. parte.4.de-
clara 5. tamen cum ſecundum eorum pleroſque ualeat ar-
gumentum de maioratu ad feudum & è contra. & cum iu-
re regio in maioratu ſit nuncupatim diſpoſitum ut poſſeſ-
ſio maioratus tranſeat ipſo iure in ſucceſſorem d.l. 49. ſu-
pereſt ut ſimiliter poſſeſsio rerum feudalium tranſeat ipſo
iure, nam licet feuda & maioratus in quibuſdam differant
inter ſe, tamen cum regulariter ſint ęquiparata id ſufficit
ut procedat argum.ab æquiparatis regulariter, niſi in caſu
de quo ageretur expreſſam à iure differentia facta reperi-
retur. Nã & ſimiliter licet ſint plures differentię inter pu
pillarem & exemplarem ſubſtitutionem ut in §.qua ratio-
ne.inſti.de pupil.& in l.humanitatis.C. de impube. & in l.
ex facto.ff. de uulgari. tamen non ideò minus deſinit regu
lariter ualere argumentum de una ad alteram propter ę-
quiparationem r gularem, quę inter eas in dictis legi-
bus factam inuenimus, ut tradunt Corneus, Alexand. Ia-
ſo. Decius, Corraſius, & Curtius Iunior in d.l.humanita-
tis. poſt alios.dd.ibi. Eritque utilis admodum extenſio ad
d l. 45. cogita tamen quia ſub dubia eſt, præſertim quan-
do feudum eſſet hæreditarium. nam tunc eius poſſeſsio
in hæredem ipſo iure inſpecto iure communi, & regio
non tranſiret, non magis quam poſſeſsio aliarum rerum
hæreditariarum, ita Bal. in l.1.quæſtione trigeſimaquarta.
ff. de rerum diuis. Bartol. in l. item uidendum. §. final. ff.
de petitio.hæreditat. Alexander in lege ſi patronę. in prin
cip. ff. ad Trebellianum Decius. in l. prima, columnn.3. C.
unde uir.& uxor.

Vnde † in generali renunciatione hæreditatis pater- 14
næ tale feudum ſi erat hæreditarium comprehendi uide- *Feudalia quando comminuuntur inter coniuges, & an ueniant. in generali renunciatione.*
retur non ſecus quam reliqua bona hæreditaria, licet hac
de re ingens controuerſia ſit, ut per Bald. conſilio 437.
quædam puella. columnn.finali lib. primo, Ruinum conſi-
lio 24.ſuper his.colum.prima, libro primo. Catellia Cott.
in memorabili incipiente feudum debet, Afflictu. in con-
ſtitu.Sici. incipiente hac edictali, columnn. penultima. Iaſo.
in l. Gallus. §. quidam rectè. columna penultima. ff. de
liber. & poſthum. Decium conſilio 389. & in lege prima,
ff. ſi certum petatur. Aretinu. in lege qui ſuperſtitis. ff.
de acq.hær. Verum iſta bona feudalia regulariter nõ cõi-
cantur inter uirum & uxorem etiam ubi eſſet ſtatutum
quòd lucra contingentia conſtante matrimonio com-
munica-

municarentur. ita Pered.in cap.Raynutius,de teſtam.uerbo & uxorem,nume.787.Alexan.conſi.48.diligenter,col.2. lib.2.Caſſa.in conſu.Burgun.tit.des dro.ictus,col.fi.in glo. fi.Tiraquel.ubi ſupra num.8.quod multum nota ad declarationem & limitationem, l.1. & l.fin. tit.4. de las ganancias,lib.5.ordinamenti.ergo idem in maioratu quæſito durante matrimonio, ut ſicut non diuideretur inter hæredes ita nec inter coniuges. Nunc de effectu bo.poſſ. agendum ergo ꝰ in bo poſſeſ. poteſt impleri conditio non ſecus, quam in hæreditate, lege in conditionibus.§.1.ff. de

55 condition.& demonſt.

Bo.poſſeſſio-ſlis natu. In bon.poſſeſſ.eſt ius accreſcendi,lege unica. quãdo nõ pet part l.3 §.in bonorum cum l.ſequen.ff.de bo.poſſeſſ.

Semel acquiſita non poteſt ex pœnitentia repudiari l. 1.ff.de ſu.edict.§.decretalis,l.ſicut maior. C.de rep.hæredi.

Datur ſucceſſorium edictum in bonorũ poſſeſsione tam contra tabulas quod alibi plene diximus. Idemque in ſecundum tabulas,ut l.prima.§.ſed uidendum, de ſucceſſori. edict.ff.quam in vnde liberi, ut l.2. l.quod ſi pater. l.quæritur,de bon.lib.l.3.§.ſi emancipatus,l.ex duobus. §.fin. de contra tab.ff.Limita ut l.fi. ff.de ſucc.edict. ergo licet in delata tantum ſit ſucceſsio ſecus uidetur in acquiſita. Ad l. & ſi ex modica. §.ſi filius.de bono.libr.ff.& l. 1.§. ſi quis adita, l.2.§.ſi bonorum,ad Tertul.ff.reſpon. quòd loquuntur inſpecto iure nouo,quod nouum ius cognouit.ſucceſſorium edictum.

Bonorum poſſeſsio habet commoda,& incommoda,l.1. l.3.in prin.de bo.poſſ.l.hæreditatis appellatiu, de nerbo. ſignifica.l.ſi pupillo,de bo. poſſeſ.ff.ideo damnum erit tutoris male petentis,ut d.l.ſi pupillo.

Quod autem diximus eſſe ius accreſcendi in bonorum poſſeſsione non ſatis certum eſt,ut intelligendum ſit,nam in ipſis rebus corporeis quę per bonorum poſſeſsionem quæſitæ ſunt, ius accreſcendi eſt, dict.lege unica.C.quando non pet.par.non ſecus quàm in hæreditate, argum. l.ſi totam.ff.de acquirend.hæredit.an autem in ipſo iure bon. poſſeſſ.ſit ius accreſcendi magis dubium eſt,ſed adhuc idẽ, argument.d.l.unicæ & §.his ita,C.de cad. tollen. facit in ſimili,l.ſi ponas.§.fin.ff.de inof.teſtament.

96 Sicque denique eſt caſus in q.Ius accreſcendi in querela inof.teſta. (per d,l.ſi ponas,ff.de inof.teſt.§.fi.) conceditur ſed ad intellectum dictæ.l.ſi ponas, Verius quidam. putant ſenſum illius l.nõ eſſe quòd querela repudiantis accreſcat perſiſtenti. primo quia inter eos, qui coniuncti nõ ſunt coniunctione hominis ſed legis, non eſt ius accreſcendi,niſi in hæreditate ſm cõem opi.Vnde cũ ius querelandi nõ ſit hęreditas,& exhæredatos cõiunctos eſſe nullus ſanus unq̃ dixerit,impoſsibile eſt inter illos eſſe ius accreſcẽdi in iure quęrelandi,quod patet nũa ratione:nã ſi is qui pſeuerauit obtinuit p ſe ſolũ, potuit totũ teſtamentũ expugnare, ut ius alterius ſibi accreuiſſe fruſtra eſſet,ſin autem ex perſona ſua obtinere non poſſet,quòd ille exhæredatus fuerit, tunc iniquiſsimum eſſet filium paterna ſucceſsione indignum ex perſona alterius admitti.

Ius accreſ. an detur in q̃rela inof.teſta.cum cõi contra Alc.

Nec obſtat ꝙ inſtitutus beneficio præteriti abinteſtato uocetur.nam inſtitutus non erat indignus,quinimò ex eo quòd titulo inſtitutionis honoratus fuit, præſumitur digniſsimus,ut per Corraſi.in l.filium quem.C. famil. erciſc. Tertio ne alias incideremus in l.Papinianus, in princ. ff.de inofficio.teſtament.Tenendo hanc partem non obſt.d l. ſi ponas,cuius ſenſus eſt.quòd is qui perſeuerauerit, ſi obtinuit,totam hæreditatẽ abinteſtato uendicabit, ut l.qui repudiantis.eod.ti.nec mirum,quia qui repudiabat olim præſumebatur ingratus eo ipſo quòd ſe gratum nõ probabat. l.liberi.C.de inoffi.teſt.ergo æquum eſt ꝙ ingratus qui repudiauit non ſuccedat cũ filio digno,qui ſe gratum probauit,& per hoc obtinuit,nec dicatur,quòd ingratitudo non impedit ſucceſsionẽ abinteſtato, uel ex teſtamento l in are

73 nam,ubi Iaſ.l.omnimodo,ubi Iaſ.C.de inof.teſt.l.cognatis. ff unde cog.Ripa in l.fi.q.47.C.de reuoc.don.nam reſp. id uerũ qñ is ingratus patris habebat uoluntatem uel expreſſam ꝙ eũ inſtituit, uel tacitã ꝙ eũ admiſit abinteſtato, ex

Ingratitudo non impedit ſucc.teſta.ita cum cõi.

quo nõ repellit facto reſtamento, ſecus ſi expreſſa patria exhæredatione notatus fuit,& conſidera an iſta ratio hodie ceſſet cum filius præſumatur gratus niſi probetur ingratus,ut in l.liberi,C.de inoffi.don.

Et circa l.Papinianus.§.qñ & l.ſi pona.§.fi. & l. q repudiantis.ff.de inof.teſt.l. circa eod.tit.l.ex duobus:C.eo.dic ꝙ vt in legatis,& hæreditatibus, quamdiu quis admitti poteſt,uel ſperatur, facit partem, ceſſatq́; ius accreſcendi, & longe magis ſi iam portionem adierat, uerum poſtquam repudiauit, uel tempore,morte, uel excluſus fuit, datur ius accreſcendi, ita & in querela quamdiu frater exhæredatus querelare poteſt, uel ſperatur, & longè magis ſi iam re ipſa querelabat, alter frater ſimũl exhæredatus non poteſt per querelam petere eam partem, quàm primus frater ſi uixiſſet ſibi habiturus erat, ſicq́; interim ceſſat ius accreſcendi,uerum ſi ille iam excluſus fuerat repudiatione morte, uel tempore tunc eſt ius accreſcendi, nam quam partem ille ſi excluſus non eſſet querelando capere poſſet, eandem is pręter ſuam portionem iure accreſcẽdi capiet, quod intellige primo, quando ante agnitam querelam ille excluſus fuit repudiatione, morte uel tempore. Secundo quando etiam poſt agnitam querelam excluſus fuit repudiatione, tempore, uel morte (& idem fortè ſi ſententia) & hoc plus eſt in querela, (& fortè in omni lite, quàm in legatis, uel hęreditatibus, quòd in querela. etiam poſt eam agnitam eſt ius accreſcendi. d.l. ſi ponas.in fine, ſecus in legatis, uel hęreditatibus:differentię ratio, quia cum plena acquiſitio contingat per agnitionem legati,uel hereditatis euenit ut qui pro derelicto habuit, quod plenè quæſiuit cuius poſſ. natus fuerit, ſiue non fuerit, tunc id derelictum ſi ſit occupanti conceditur,ergo non accreſcendi augmentiue iure, ſed ut ex noua principaliq́; acquiſitione non acceſſoria quæritur, uerum in querela & cęteris litibus per agnitionem litisue conteſtationem non quæritur plenum ius (niſi quoad tranſlationem tantum. §.1. inſt. de perpetu. & temporali.) ideo adhuc datur ius accreſcendi, itaque poſt acquiſitionem iure dominij factam mediante facto noſtro ceſſat ius accreſcendi, ſecus ſi fiat acquiſitio ſolum quo ad tranſlationem non quo ad dominium,& (ſecundum quoſdam) præterea in querela non eſſe ius accreſcendi probatur ueriſſima, & nouiſſima ratione, nam ſi unus filius ſit inſtitutus, alij duo exhæredati, quorum primus repulit à ſe querelam (poſt agnitionem, uel ante) tunc ea querela non iure augmenti uel lucri accreſcit alteri exhæredato. quinimo iure ſuo incipit poſſe dimidiã hęreditatis per querelã petere, cũ ante excluſionem illius, ſolum petere trientem poſſet, non autẽ integer triens excluſum huic exhęredato accedit, ſed inter exhęredatum, & inſtitutum diuiditur. conſtat ergo lucrum augmentum ue huic exhęredato non contingere tanquam in querela coniuncto cum fratre inſtituto, qui in querela coniunctus non erat, ſimiliter accreuerit, nec exhęredatus illi pręferatur,ergo in querela per excluſionem unius alteri contingit ius non decreſcendi,non autem ius accreſcendi, quarto, & in uſufructu poſt quęſitam portionem inter re tantum, uel mixtim coniunctos, ius non decreſcendi datur,quibus ius accreſcendi non daretur, ſunt enim fratres mixtim coniuncti in hæreditate patris faciunt quę partes concurſu patet,quia non minus integra patris ſucceſſio uni ſoli quam pluribus fratribus deberetur., uerum ergo eſt in querela non eſſe ius accreſcendi, uel non decreſcendi, nam ſi ponas alterum ex fratribus, qui iuſtè querelare poterat deſtitiſſe, alterum uerò qui iniuſtè querelabat perſtitiſſe, tunc ius querelandi priori competens non accreſcet poſteriori,proinde poſterior non magis uicturus eſt, quàm ſi prior nunquam deſtitiſſet, itaque eſt uerum per repudiationem querelæ non ius accreſcendi, uel non decreſcendi in querela, ſed tantum in hæreditate contingere,ſecũdũ quoſdã.fac ergo has concluſiones, ſi uno filio inſtituto, duo ſint exhæredati, uel unus, uel tres querela non pertinet ad infirmandum ex toto teſtamentum, ſed tantum ad partes uiriles conſequendas,

das, quo fit ut unus exhæredatus, contra fratrem inſtitutum dimidiam petat hęreditatis, ꝙ ſi duo ſint exhęredati tunc trientes tantum ſinguli petere debent quãdiu nullus exclusus eſt, quia tunc uirilis non compręhendit niſi trientem, ꝙ ſi aliquis ſit excluſus tunc creſcit uirilis portio hęreditatis non ius querelandi, ideo qui ſolus ſupereſt exhęredatus à fratre dimidiam petit hęreditatis, & idem in tribus fratribus, uel pluribus, ꝙ ſi querela cõpetat, uno exhęredato contra extraneum inſtitutum tunc totum petit, ꝙ ſi duobus tunc ſingulę dimidias tantum petunt ab extraneo quandiu nullus excluſus fuit, ꝙ ſi excluſus ſit unus, alter totum petere iure ſuo, non iure accreſcendi poteſt, unde ſi, deſiſtentis bona cauſa erat perſiſtentis mala. non magis eũ, quam ſi ille non deſtitiſſet conſecuturũ patet, ratio differentię inter filios, & extraneos inſtitutos, ea eſt ꝙ finis querelę eſt reducere rem ad cauſam inteſtati, non ſimpliciter, ſed quatenus abinteſtato conſequi poſſit, qui querelat l. ut liberis, uerb. reſciſſo. C. de inoffi. l. poſthumus. §. ſi quis ex his. ff. eod. tit. ergo eum unus filius aduerſus extraneum contendit meritò in totum teſtamẽtum reſcindit, quia abinteſtato totum habiturus eſſet, ꝙ ſi ſint duo filij meritò dimidias tantum petunt, quia non plus abinteſtato haberẽt, niſi poſt repudiationem alterius quo caſu, ut abinteſtato totum haberent, ita & contra teſtamentum ex toto reſcindunt illud, ſed ut contra fratrem inſtitutum alter frater dimidiam tantum abinteſtato haberet, ita & pro dimidia tãtum reſcindit teſtamentum, ꝙ ſi ſint duo querelantes, tunc pro trientibus tantum reſcindunt quandiu excluſus nullus eſt, &c. quę enim indignatio eſt, ſi contra teſtamentum nõ plus ei conceditur, quam abinteſtato habiturus eſſet, uel quare uult totum teſtamentum rumpere cum non totam hęreditatem, ſed partem tantum habiturus ſit, Sed opp. uideo id iuſtum eſſe ex parte querelantis, iniuſtum tamen uidetur ex parte inſtituti cui fit iniuria ex eo ꝙ teſtamentum ex toto non infirmatur, nam ſi ex toto infirmaretur partem hęreditatis inteſtati ab omni onere liberam haberet. quam teſtamento ex parte ualẽte oneratã legatis habet Sol, querela eſt odioſa, quę non debuit extendi, & nullo colore allegare poterit inſtitutus, quaſi dementis fuiſſe teſtamentũ patris ſui, qui eum inſtituit ex integra legitima etiam deductis oneribus, quæ rationes ceſſant in contratabulas bonorum poſſeſſione, quę inſtituto datur beneficio pręteriti, in qua non ſatis certo ſcio an talis inſtitutus adhuc teneatur pro ſua parte agnoſcere legata, ſed ſi filio in poteſtate inſtituto emancipatum pręterierio an is per cõtratabulas expugnet totum teſtamentum, quod contra extraneum inſtitutum facturus eſſet, & puto, ꝙ non, nam ideo dicitur poſſe inſtitutum beneficio pręteriti contrabulare ne intelligatur pręteritum iure ſuo ex parte tantum uirili rumpere, nam ſi pręteritus totum teſtamentum potuiſſet euertere, tunc fruſtra daretur inſtituto bonorum poſſeſſio contratabulas ad impugnandum teſtamentum, quod ex toto euanuerat per impugnationem pręteriti l. ſi poſt mortem. §. fi. ff. de contratab. & quod not. in l. 1. & 2. C. de bono poſſeſſio. contratab. libr. intelligitur cum proponitur contratab. aduerſus extraneum cuius reſpectu uirilis portio contratabulantis, uniuerſa hęreditas eſt.

Superioribus addenda, & præmittenda ſunt nonnulla quo dilucidius percipiãtur, primum ꝙ ius, & facultas querelam mouendi non ſtatim poſt mortem teſtatoris, ſed demum poſt aditam hæreditatem incipit competere l. ſcimus. §. illud. C. de inoffi. teſta. l. Papin. §. ſi conditioni. ff. de inoffi. teſta. Aliud eſt in bonorum poſſeſſione contratabulas, quę continuo poſt mortẽ teſtatoris. & naſci, & cõpetere intelligitur, ut in l. illud, in prin. l. quod uulgo. ff. de bono. poſſ. cõtratabulas. eaq; non ceſſat etiam ſi hęredes ſcripti ante aditam hęreditatem moriantur d. l. quod uulgo. l. non putauit. §. i primo, eod. tit. Nec ceſſat etiam ſi ſcriptus hęres repudiaſſet, ut ibi. & l. pen. eod. tit. Ratio differentię inter querelam, & bonorum poſſeſſ. contratabulas hęc eſt, quia querela inoffícioſi teſta. inſtituens patris teſtam. quaſi dementis aut furioſi accuſat, quod non poteſt non uideri patri eſſe indecorum, l. 1. 2. 5. & 4. ff. de inoffic. teſtam. & ideo non expediebat ut hanc ad rem aditus aperiretur quandiu neceſſum non eſſet, ideoq; dictum eſt querelam inofficioſi. teſta. ceſſare quoties ſupereſt aliud remedium. §. tam autem, inſt. de inof. teſt. l. ſi. ad medi. C. de lib. præt. Cæterũ contra tab. bonorũ poſſeſſiq proponit quaſi filius oblitus a patre fuerit, per quod patri iniuria aut cõtumeliam nulla ſit, ideoq; nulla mora ſpectata proponitur.

Item præmitte ꝙ contra tabulas bonorum poſſeſſio etiam filio hæredi inſtituto conceditur beneficio alterius filij qui præteritus fuerat, l. poſt mortem. §. fin. l. non putauit. §. ſi exhæredatus. ff. de bon. poſſeſſio. contra tabulas.

At filius hæres inſtitutus non habebit contra tabulas bonorum poſſeſſio beneficio, alterius filij exhæredati, quia nec ipſe exhæredatus habet contra tabulas, l. ſi poſt mortem, in prin. & §. 1. ff. de contra tabu. iuncta l. non putauit, in princ. eod. tit. ratio differentiæ redditur ibi. Quod diximus filium inſtitutum beneficio alterius filij præteriti habere contra tabu. bonorum poſſeſſio. intelligitur antequã adeat uel immiſceat ſe patris hæreditati, nam ſi ſemel adiret uel ſe immiſceret amplius abſtinere non poſſet etiam ſi beneficio præteriti uti uellet, ut. ff. de bo. poſ. contra tabu. l. ex duobus, in prin. & §. ꝙ ſi is, eo ꝙ imputandũ ſit ei qui adiuit cum poſſet non adire, ſed beneficio fratris præteriti contra tab. bo. poſ accipere, ergo, &c. ut l. ſicut maior. C. de rep. here. at quia filius inſtitutus eo prætextu quòd alter filius ſit exhæredatus, non poteſt contra tab. bo. poſ. aut quærela inofficioſi teſtamẽti proponere (ut diximus) ideo licet patris hæreditatem adeat ſi alter filius exhæredatus quærelam moueat, & obtineat, poterit ipſe quoque inſtitutus etiam poſtquam adiuit ſuam portionem ex teſtamento omittere & abinteſt. ſimul cum fratre, qui querelam & mouerat, & uicerat ſuccedere l. mater decedens, in fi. ff. de inof. teſtam. quia nihil eſt ꝙ ſibi quaſi ſponte adeunti poſſit imputare, quandoquidem & ſi teſtam. ex perſona ſua uel ex perſona fratris ſui exhæredati impugnare uellet non poſſet, ne ergo inſtitutus deterioris cõditionis ſit q̃ exhæredatus optio, & datur utrum mallit uel poſtquam teſtam. a fratre exhæredato reſciſſum fuit abinteſt. ſimul cũ eo ſuccedere, an uero ſi ex teſtamento patri ſuo ſuccedere uelit portionem ſuam hæreditariam retineat, ut d. l. mater decedens iuncta l. filio. l. is qui l. ex duobus, l. qui repudiantis. ff. de inof. teſtament. l. pater filium. ff. de collat. dotis. dũmodo quia portio in qua inſtitutus fuerat (quæ poterat eſſe maior uel minor uel par ſicut portio quæ abinteſta. ſibi poſſet competere) non excedat portionem uirilem quam abinteſt. habere poſſet, itaq; parem uel minorem intactum retinere poteſt maiorem uero non poteſt niſi quatenus uirili portioni exequatur, d. l. pater filium, cum ſimi. ſupra allegatis, & arg. l. uirilis. ff. de lega. præſt. cum ibi not. l. ſi is qui in poteſtate. §. ita autem. l. filium. ff eod titu. in §. ad eũ modum, quæ iura idem inducunt in filio inſtituto qui beneficio fratris præteriti uti noluit, ſed maluit ex teſtam. ſuam portionem retinere, cum frater præteritus rupto per contra tabu. teſtam. ab inteſtato in reſiduo hęreditatis ſuccederet, ſecundum quæ ſi ponas ex tribus filijs teſtatorem unum ex aſſe inſtitutũ fuiſſe, reliqui uero exhæredati fuerunt, quorum alter quærelam mouit & obtinuit, alter uero mouit, ſed lite cepta deſtitit, tunc ſi inſtitutus ſuam portionem ex teſtamento retinere mallit, ius deſiſtentis accreſcit huic perſiſtenti, hoc eſt ei ſoli filio exhæredato qui in querela uicit, non etiam fratri ſuo inſtituto, qui ex teſtamento ſuccedere uoluit, ita cantat d. l. ſi ponas. §. fi. ff. de inof. teſt. mirantur noſtrates primum quia ius accreſcendi ante portionem acceptam locum habere ſolet non poſtea l. 1. §. interdum. ff. de uſuf. accreſ. l. cum hæreditate, l. ſi minor, cum utrobiq; not ff. de acquir. hæredit. ſimile in l. poſt aditam. C. de impub. ſed in d. §. fi. erat iam iudicium querelæ ceptum, ergo &c. Reſpõdent omnes ſpecíale eſſe in querela inof. teſtam. nec ullus unquam idoneam rationem ſpecialitatis reddit, ita Bar. Bal. Ang. Paul. & alij in d. § fin. Iaſ. in l. plane in 1. §. ſi duobus, nume. 23. ff. de lega. 1. Coraſius in

b

in l.teſtamento.C.de impuberum.nu.16.Aretinus in l.ſi mihi,& Titio in prin.col.2.ff.de uerb.oblig.Iaſ.in l.re comunesti,num.238.Ripa nu.173 & iterum num.334.ff. de legat.3. Alciat,lib.4.Paradoxorum.c.fin. & ſecundum omnes doct. proximè allegatos excepto Alciato id ius accreſcendi eſt non ſolum in rebus ſed etiam in ipſomet iure queſelam mouendi,quaſi ſi uterq; exhęredatus habebat iuſtam querelam tunc ius deſiſtentis accreſcat perſiſtenti,& in lite uincenti,& ſic ipſe ſolus tantam hęreditatis portionem conſequatur quantam ambo ſi uictores exiſterent conſequerentur ſicq; duos trientes totius hęreditatis is habebit, & tertius triens tantum ad fratrem inſtitutum pertinebit.

38 Bon.poſſ. ut finiatur, uel reſoluatur.

Poſtremo de reſolutione,ſiue interitu bo.po. agendũ,& quidẽ.†Reſoluitur repudiat.temp.morte.l.uelut.de bo.po. ff.l.s. ſpectandi.de ſecundum tab. ff.facit l.ſi quis filium,in fin.C. de inoffi.teſtam,l.ſi ponas.§.fin.ff.eod.

Pater non repudiat filio delatam bon.poſſ.l.s.ubi gl.C. de rep.bon. poſſ.

Non repudiat dominus . bon. poſſ.ſeruo ex teſtamento delatam ſecundũ nos,cõtra gl. l.his qui hęres.§. ſi.de acq. hęred.ff.

Tutor non repudiat expreſſim pupillo delatam.bo.poſſ. l.tutor.ff.de bon.poſſ.l.1.§. tutor.de ſucc. edict. ipſe pupillus.cũ tutore.poteſt.ibid.nullus poteſt.alienam.bo.po.repudiare l.1.§.unuſquiſque.ff.de ſuc edict.etiam ſi ſit procurator bonorum poſſeſſorũ.ibid.§.proinde , nec ſi ſit curator furioſi.l.1.ff.de ſuc.edict.§.furioſi.

Amiſſa bon.poſſ. per repudiationem nõ inſtauratur per pœnitentiam l.1.de ſuc. edict.§. qui ſemel.l.ſicut.C.de rep. hęr.ergo ceſſat remedium l.ſi.de rep.hęr.C.

Non expirat donec, ex toto pręterat annus, uel cẽtum dies l.1.§.ſi intra de ſuc.edict.ff.

Non excluditur furioſus per negligẽtiam ſui curatoris , nec infans per negligentiam patris l.1.de bon.po.furi. in ſi. nec pupillus ꝑ negligentiã tutoris.arg.d.l.1.& arg.l. tutor. de bon.poſſ.ff.facit l.circa, & l.ſi.ff. quis ordo in bo. poſſ. ſed argum.contra l.ſeruus.§.dies . de bo.poſſ.ubi gl.

Non excluditur ignorans,abſens, incertus, uel alias iuſte impeditus l.ſi plures.ff.de bon.poſſ.l.quandiu.l. pen.C. qui admitti l.fin.ff.quis ordo in bon. poſſ.

Non releuat iuris ignorantia , quin tempore excludaris l.in bonorum.ff.de bon.poſſ.l.iuris ignorantia.C.eod.ſemel nata ſine facto noſtro non extinguitur l. non putauit . §. à primo de cõtratab.ff.l.1 .ff.ſi tab.teſt.ex tab. ſed ante quam naſcatur,ſic ut utrobique .

39 Bon.poſſ.contratab.quando naſcatur.

Hactenus † de bo.po.in genere, nunc in ſpecie de contratab.bon.poſſ.& in primis quando naſcatur contratab. bon.poſſ. uidendum eſt,rep.ut l.illud.in prin.l. ꝙ uulgo de contratab.aliud in querela l.ſcimus.§.illud. de inoffic. teſt. l.Papin.§.ſi cond.ff.de inoffic.teſtam. hinc patet intell. l. ſi quis filium.C.de inoffi.teſtam.adde l.non putauit. §. à primo.ff.de contratab.uide infra fol.ſeq.col.3.poſt prin.

40 Bon.poſſ.contratabu. in cuius bonis detur.

In†cuius bonis detur contratab. uidendum eſt in bonis patrisfam.non matris l.illud.§. ad teſtamenta de contratab.

Datur in bonis eius,qui non in adoptiua familia deceſſit,licet ſui iuris non uideatur deceſſiſſe l.3.§.ſi pater alicuius, l.ſi emancipatus.1.§.pe.& ſi.l.ſi pater ſe dederit,de contratab.uide gl.in d.§.ſi pater alicuius.

41 Bon.poſſ.contra tab. quibus detur.

Quibus detur contrata.bo.poſſ.contrata.& quidẽ datur pręteritis. lib.inſt.de bo.poſſ.§.ſunt autem contra.

Intellige multipliciter primo in liberis ſuis l. ſuitatẽ habentibus l.maximum.§.ſancimus ibi qualem, uel ſuus.C.de lib.pręt.l.is qui in poteſtate. in prin. ſi duo.ff.de leg.prę.§. eod.ff.inſt.de hęr.ab.l.ſed cum patrono.§. 1.de bo. po.ff.

Secundo in emancipatis d. §.ſancimus. ibi qualem , uel ſuus,uel emancipatus.§.exhęredatos.§. de exhęr.lib. inſt.§. eo.inſt.de hęr.ab.l.ſed cũ patrono.§.bonorum de bo.po.ff.

Tertio datis in adoptionem l.non putauit §. in adoptionem l.ſi poſt mortem in pr.& §.1.& §. ſi in adoptionem l. ſi in adoptionem.ff.de contratab.intellige ꝙ qñ ſunt inſtituti beneficio pręteriti habent,non ex perſona ſua.dd.ll. ſecundo limi.ut non procedat,qñ ipſi capiunt,non per ſe,ſed per alterum dict.l. non putauit §.ſed ſi ipſe. facit l filius.patroni.ff.de bon. lib.l.3. l. qui liberis. §. hæc uerba de uulga.ff. Tertio limit. quando fuit ſub conditione,quæ defecit inſtitutus,d.l.ſi in adoptionẽ.Quarto idem ſi inſtitutus fuit, ſed non iure,dict.l.ſi in adoptionem . § . idem puto. quinto,quòd detur in adoptionem dato, ſi ſit inſtitutus,& contra gradum in quo fuit inſtitutus accipiatur a præterito contra tab.d.l.non putauit.§.datur. Item , quod dixi ei inſtituto dari contra tab.beneficio præteriti, intellige multipliciter primo quando fuit adoptatus ab.extraneo , d.l ſi poſt mortẽ in prin. Secũdo qñ ab auo materno uel paterno.ibid.§ 1. Tertio etiam ſi non pure ſed. ſub conditione inſtitutus fuit,d.l.ſi in adoptionem, vide.l.3. §. ſi emancipatus.s.de contra tab.ff.

Quarto,datur legitimatis argu. in auth.quibus mod eff. ſui.§.reliqui & §.illud .

Quinto,datur nepotibus.l.nõ tantũ in prin. & §.ſi emancipatus,1.de contra tab.l.ex duobus.§.pen. & fin. eod titu. intellige quando a nemine præceduntur , ut dd.ll. idem ſi præcedantur a paterno l.ſi in adoptionem.§.fina. de contra tabulas.ff.

Sexto,datur filiabus.l.maximũ.§.ſancimus,olim contra ut ibid.in prin C.de lib.præter.& in fin.princ.inſtit. de exhæreda.libe.

Septimo,atur poſthumis,l.ſi.C.de contra tab,l.1.§.hæc, aut clauſula.ff.eod.titu.

Octauo,datur adoptiuis l.1.in princ.de contra tab.l.3.§. ſi filium eod.tit.

Nono,atur liberis etiã captis ab hoſtibus, l.1.in ſi.prin. & §.1.de contra tab.ff.

Decimo,datur ei qui nec eſt ſuus nec emancipatus, l.ſi retentus.ff.de cõtra tab.facit.l.1.§. ſed ſiquis non deſijt, & §.interdum.ff.de ſuis & leg.l.ſi emancipatus. §. nepote de contra tab.ff.l.ex duobus.§.pen.& fin.eod tit.l.ſi.ff.de contra tab .

Vndecimo,datur filio in adoptionẽ dato præterito beneficio nepotũ ex ſe præteritorũ uel melius , licet ei non detur contra tab . tamen filijs ſuis data prodeſt ei , l.cum emancipatus.§.ſi patr.1.de contra tab.ff.ſimile in l.poſthumus.§.ſi quis ex his.ff.de inof. teſtam.

Duodecimo,datr datis in adoptionẽ,quando familia cenſetur non aliena, ueluti ſi filiũ emancipati , & nepotem retinuit poſtea hunc nepotem patri ſuo in adoptionem dedi,& ſic deceſi. nam licet tpe mortis meæ ſit nepos non in mea,ſed in patris ſui familia tamen habebit contra tabul. l.fin.§.idemq; de contra tab.ff.l.3.§.ſi quis filio.1.& 2.reſp. eod.titulo .

In†ſumma iſthęc bonorum poſſeſſio denegatur exhęredatis liberis,l non putauit,in prin. ff.de contra tabu.l.1.in prin.eod.l ſi ff.de lib.& poſthum. limita ut l. non putauit. § non quæſi.ff de contra tab.lim.2.ut §.aliqua eod.l.de contra tab.limi.3.ut d.l.non putauit. §. ſi ab uno. limi.4. ut d.l non putauit.§.a primo.limit.5.ut ibid.§.ſed & ſi defecerit. limi.6.ut ibid.§.idem ſcribit.limi.7.ut ibid.§. ſi quis emancipatum,uerſic.ſed in extraneo.8.limita.ut l. ſi duobus.§.ſi prius.de contra tab.ff. Ampl.ut d.l. non putauit. §. ſi quis ſua manu. Ampl.2. ut ibid.§.ſi quis emancipatũ,Ampl.3. ut ibid.§.poſt liminiu.4.ut ibid.§.ſi filium,& hæc contra tab. bon.poſſeſ. 42 Bonorum poſſeſſio contra tabulas datur exhæredatis , fallit multipliciter.

Denegatur inſtitutis, l.non putauit. §.ſi exhæredatus, de contra tab.niſi beneficio præteriti ut ibid.& l. ſi poſt mortem. §.ſi.eod.limita. ut §. a primo de contra tabul.in l. non putauit , limit.ut §.ſed & ſi defecerit,ibid.limit. ut §. idem ſcribit,ibid.inſtitutus beneficio præteriti habet,contra tab.ſiue ſit ſuus , ſiue emancipatus; ſiue in adoptionem datus,l.non putauit.§.fin. de contra tab. inſtitutis beneficio præteriti datur; licet ſit in adoptiua familia,l.ſi poſt mortem in princip.eod.ampl.ut ibid.§.1. ampl.ut ibid. §.2. exhæredati excluduntur etiam ſi uelint uti beneficio præteriti,ibid.§.fin.& pen.etiam ſub conditione inſtitutus non poteſt contra tab.accipere pendente conditione , l.3. §.ſi ſub conditione de contra tabu.ff.l.2.§.ſi ſub conditione,de 43 Bonorum poſſeſſio contra tabulas non datur inſtitutis etiam ſub conditione pendente conditione.

ſecundum

Teſtamentum filiofamilias prætermiſſo ualide de iure prætorio, contra cõem. ſed datur contra tabulas bon. po. quæ eſt reſciſſoria, contra communem. unde ſi filius tacens, ſecundum tabulas habet hæres ſcriptus, nõ quaſi cõualeſcat, ſed quaſi ſemper ualere teſtamentum, contra communem.

44 ſio tab.ff.intellige primo in filio emãcipato.ut ibid. ĩn d.l. 3.§.ſi ſub ea. Idẽ i nepote ẽt ſuo.ut ibid.& l.ſuus quoq; de hęr.inſt.l.ſed ſi cõd.§.nepotes.cod.l.1.§.ſciẽdũ.ff.de ſuis & legit.cum ergo ſuus heres,ſiue ille filius ſit, ſiue etiam nepos poſſit quo ad prætorem ſub quauis conditione hæres inſtitui,licet in eius defectũ non fuerit exhæredatus ut tot iura proclamant,q̃ proximè adduximus, & ſub conditione caſuali, uel mixta ſuus hæres ſi inſtituatur pro pterito ſit, niſi in eius defectũ exhęredetur l.ſi pater,cũ ſimi.C. de inſtit.& ſubſt.Supereſt,ut p ſui hęredis pteritionẽ (ſiue ille filius ſit,ſiue nepos,uel deinceps)teſtam.ualere nõ deſinat ipſo iure inſpecto iure ptorio nõ magis,q̃ ſi ille ſuus hęres inſtitutus fuiſſet.nã hic habemus p dd.ll. ꝙ qñ ſuus hæres ſub cõditione caſuali,uel mixta in cuius defectum exhæredatus non fuit inſtitutꝰ,licet tale teſtamentum ſit ipſo iure inſpecto iure ciuili nullũ d.l. ſi pater,tñ ualere non deſinit de iure ptorio,ſicq; taliter inſtituto denegaẽ contra tabulas bo.po.& ſolũ ſm tabulas bo.po.ei accõmodatur,q̃ quidem ſm tabulas bon.poſſ. non daẽ niſi qñ teſtamentum ualet ſaltem de iure ptorio.§.ſunt aũt,inſt.de bo.poſſ.unde nunquã datur ex teſtamento ꝙ ſeptem teſtium ſignis ſignatum nõ fuit l.ut bonorum ff.de bo.poſſ.ſm tab l.poſthumus,in pr. ff.de iniu.rup.quia cũ à ptore ea ſolennitas inuẽta fuerit ex eius defectu teſtam.eſt nullum ipſo iure inſpecto iure prætorio,& cõſequenter ceſſat bon.po. ſm tab.ut dd.ll.& hæc rõ non recipit ullum ſanũ reſponſum. Vnde apparet uerã non eſſe illã cõmunẽ op.de qua p Cinũ,Ioann.Fab.Odofr. Petrũ de Belaperti. Iacob.Butrig.Bar.Alberi.Bal.Ang.Fulgo.Paul.Caſt.Aret.Alex.Corn.Iaſ.Deciũ,Curt.Iun.& alios in l.fi.C.de bo.poſſ.contratab. p Oldr.Alb.Bar.Ang.Imol, Paul.Caſt.Alex.Iaſ & alios in l.ſi filius q in poteſtate .ff.de lib.& poſth.ſiue.n.teſtam. p ſui hæredis pteritionem eſſe ipſo iure nullũ ẽt.de iure ptorio, nõ ſecus,q̃ de iure ciuili. Vnde inferunt ꝙ cõtratab.bon.poſſ. q̃ contra tale teſtam.à ptore concedit, eſt remediũ declaratoriũ non reſciſſorium ſed utrunq; falſum eſt. Vnde & tertio contra cõem op.deducit ꝙ tale teſtam.mero iure ptorio ualebit niſi expliſim filius impugnet illud,& is ẽ nitidus intell.l.filio pterito.ff. de iniu.rup.Pro nobis expſſe,q a bona mẽte preterito ſuo hęrede licet nullũ eſſet teſtam.de iure ciuili l. multi nõ notę ubi p oẽs.ff.de lib.& poſth. tñ de iure ptorio nõ deſinit ualere,ſicq; ei denegaẽ bo.po.contratab.l.ſi emãcipatus .2. ff.de cõtratab.bo.po.facit l.pen.ff.unde lib.& iſta. adde his q̃ plenius diximus .ſ.§.20.nu.139.cũ pl.ſeq,& licet Paul.in d.l.fi.glorieẽ ſe primũ lucẽ hac in re dediſſe nos forte iuſtius gloriari poſſemus. Tenendo ergo ꝙ teſtamẽt.in quo filius ſm.pteritus fuit à patre,licet non ualeret de iure ciuili,tñ de iure ptorio ualere non deſinat mero iure,quauis

45 p contratab.bonorũ poſſeſſionẽ poſſit infirmari , unde nouiſſimẽ & ſatis utiliter infertur,ꝙ in terminis l. ſi mater,in pr.ff.de uulgari,ſi teſtamentum fieret a patrefam. iuxta formulam ibi traditã,tale teſtamentũ,& olim mero iure, & primordialiter ualeret , & hodie ſimiliter ualet , intelligo ꝙ olim ualeret de iure ptorio licet nõ de iure ciuili, & ꝙ hodie utroq; iure ualet,tã ciuili,q̃ ptorio,qđ olim iure ptorio ualeret paret,quia ſi filiũ meũ cum erit annorũ 14.hæredẽ ſcripſi,& ſi mihi heres non eſſet aliũ ſubſtitui in tabulis pupillaribus,certẽ licet illa uerba (cũ erit annorũ 14) conditionẽ inducãt caſualẽ l.heres meus.ff de condit.& demon.

46 tñ iure ptorio indubitãter tale teſtamentũ ualeret,primũ quia ẽt omnimoda pteritio eo iure nõ uitiaret teſtamentũ (ſm noſtrã ſententiã quã tuemur)ergo longè minus conditionalis inſtitutio ut in l.fi.C.de poſth.hæred.inſtit.deinde quia iure ptorio ſub quauis cõditione inſtitutus eſſet filius bon.poſſ.ſm tab.accipere,& poterat,& debebat, & à contratab.bon.poſſ.excludebaẽ l.2.§.ſi ſub cõditione , & l.3.§. ſub ea.ff.de bon.poſſeſſ.contratab.Poſtremo quis bona mẽte pteritus iure ptorio nõ inuitabaẽ ad contratab. bo.poſſ. nec inſpecto iure ptorio poterat ullo mõ impugnare teſtamentũ ut l.ſi emancipatus.2.ff.de contratab.bo.po. nec dubiũ eſt quin in terminis d.l.ſi mater,ea conditionalis inſtitutio bona mente facta intelligeretur, quo magis ſaluti, & incolumitati filij impuberis conſultum eſſet,ut ibi apparet ergo &c.Quod aũt ẽt hodie tale teſtamentũ ualeret nõ ſolũ de iure ptorio,ſed ẽt de iure ciuili patet, quia licet iure. ff.ſiliuſfa.ſub conditione caſuali,uel mixta ſi inſtitutus eſſet,nec in eius defectum exhęredatus fuiſſet,uitiaret teſtamentum de iure ciuili l.ſi pater.C.de inſt.& ſubſt. tñ hodie poſt legẽ qñ in prioribus.C.de inoffi.teſt. q̃ tales cõditiones ad ſuſtinenda parentũ teſtamenta ipſo iure reijcit , remanet ut talis inſtitutio per conditionis remotionem pura remaneat, & conſequenter teſtamentum ualeret ſecundum noſtrorum non paucos,quorum ſent. nõ admiſſa eluderetur maniſtq; maneret prouiſio , & conſilium d. legis ſi mater,licet maturo conſilio à iureconſultis eſſet excogitata,quod q̃ abſurdum eſſet euidentius apparet , q̃ ulla demonſtratione egeat. Ideo elegantius, & utilius dicendum eſt dictam conditionẽ hodie etiã poſt d.l. qñ in prioribus, non reijci non magis,q̃ olim,quia cũ hodie ẽt non reijciantur de filiorum inſtitutione illæ conditiones,quæ eorũ utilitatem reſpiciebant,ut eſt uera & communis opinio. doct. per tex.ibi in l.filijs matrem.C.de inoffic.teſtam. & dixi.ſ. §.10.num.224.ſupereſt ut conditio illa(cum erit annorum 14.) utpote filij utilitatem reſpiciente non reijciaẽ de eius inſtitutione,hodie nõ magis,q̃ olim. Quòd ſi dixeris ergo ſecundum hoc ſi non reijcitur per d.l. quoniam in prioribus,talis conditio,uitiabitur teſtamentum per d.l. ſi pater, reſpondebo tale teſtamentum licet nõ ualeat iure ciuili inſpecto,ualiturum tamen de iure pretorio,& ſecundum tabulas bo.po.accommodandam,ut dd.ll. per quod & teſtamentũ in effectu ſuſtinebitur,& prouiſio , ſaluberrimumq; conſiliũ teſtatoris non eluderetur,ꝙ omnino tenendum eſt, licet in contrariam partem iſthec non percipientes inclinent Bar.Cumanus,Paul.Caſtr.& Aretin.in l.cum ex filio, in prin.ff.de uulg.& Emanu. Coſta in l. Gallus.§. & quid ſi tantum,ff.de lib. & poſt.pag.22.& uide quæ in ſimili ſcripſi ſupra.§.10.nu. 416.in 6.limi.d.l.quam in prioribus , & quæ ibi ſcripſimus differunt ab iſtis quia ibi in teſtamento matris, hic in teſtamento patris.

47 Illinc ẽt utiliſſimè deducitur ſm cõem & uerã eſſe opi. ꝙ licèt exhæredatio bona mente facta.firmum reddat patris teſtamentum l.multi.ff.de lib.& poſth. dixi in d.l.q̃ in prioribus,limi.1.tamen præteritio filiiſ. a patre facta ẽt bona mente non deſinit uitiare patris teſtamentũ ut probat, d.l.multi,a contrario ſenſu,uel per locum a ſpeciali,& probat regula generalis,l.inter cætera,& l.1.& 2.& l.pen. & l. Gallus.§.in omnibus,ff.de lib.& poſt.& in prin.inſt.de exhæred.lib.l.2.ff.de iniuſto rup.& tenent in ſpecie Emanuel Coſta ubi ſupra.par.1.nu.51.Bal. i d.l.Gallus, in prin.col.2. ubi Imola eadem col.Cumanus in d.l.cum ex filio, in prin. Politus de uulg.ſubſt.par.2.nu.7.Licet contrarium tenuerint Angelus,Imola & Alex.col.1.in l.Seius Saturninus.ff. ad Treb.per tex.ibi.Aret.in d.l.ſi mater,in prin.ſed ueritas eſt ꝙ iſtarum opinionum neutra generaliter intellecta uera eſt,& utraque ſuſtineri aliquo caſu põt,nam cõis opin. procedit de iure ciuili,contraria uerò opinio procedit de iure pretorio per d.l.ſi emancipatus.2.& d.§.ſi ſub conditione,& d.§.ſi ſub ea,cum alijs ſupra allegatis eſtq́ue (ſi nõ lõgè fallimur)inaudita cõcilliatio quæ omnia addenda ſunt hiſq; ſupra diſſeruimus.§.10.nu.104.

48 Vnde etiam in terminis.l.Gallus,in prin.ff.de lib.& poſt. ubi filius eſſet pręteritus in teſtamento facto a patre iuxta formulam Galli ingens controuerſia eſt , fuitq́ue ſemper an etiam iure ciuili ſuſtineretur teſtamentum eo prætextu quòd ille filius bona mente præteritus uideretur, quod nos cum communi opinione negauimus ſupra de ſucc.crea.§.20.num.104.licet quamplures doct. contrariũ tenuiſſent ut ibi oſtendimus . Verũ de iure prætorio cõtra oẽs diximus tale teſtamentũ ualuiſſe ut ibi diſſeruimꝰ,qbus dictis oẽe hoc addideris ꝙ ualet non ſolũ qñ bona mente præteritus eſſe diceret,ſed ẽt ſi nõ bona mẽte, quod intellige quo ad primordialẽ teſtam.ualiditatẽ,utroq;.n.caſu teſtamentum,de iu.præt.ualet,uerũ quo ad eius ſemel ualidi. reſolutionẽ,& uelut mortẽ uitandã multũ intereſt ſiat pręteritio

teritio bonæ mēte, quia tūc denegaẽ bono. poſſ. contra tab. d. l. ſi emancipatus. 2. ff. de bono. poſſeſſio. contra tabulas. an uero ſiat mala mēte quia tūc cōcedit ut p totũ illũ titu.

Deducit etiã ex ſuperioribus q ſi quis poſtq̃ teſtam. fecit arrogandũ ſe præbuit, teſtamentũ ſit ipſo iure nullũ, ut in l. pe. §. ſi. ff. de bo. po. ſm tab. §. non tñ. inſt. quib. mo. teſta. infir. p rõnem tex. in l. lex Cornelia. ff. de uulg. dum ait p legem fieri nõ poſſe, ut qui nulla bona habet is hæredem habeat, iuncta l. pe. & ſi. C. qui teſtam. fa. poſ. Sed tale teſtam. q ſic per eã capitis diminutioné irritũ factũ fuit ipſo iure, ut dd. ll. & in prin. inſt. de hær. ab in. uerb. irritũ, & ff. de iniuſt. rup. l. 1. uerb. irritũ, ueluti renaſci, & inſtaurari uideẽ ſi is teſtator poſtea & ſui iuris effectus deceſſerit, & declarauerit ſe uelle illud teſtam. ſuſtineri. At eum de iur. ci. res ſemel extincta nõ renaſcaẽ, aut reuiuiſcat. l. inter ſtipulãté. §. ſacrã. ff. de uerb. obli. l. qui res. §. arei. ff. de ſolu. quia ius ciuile anſie naturã imitaẽ, l. adoptio. ff. de adop. §. minoré, inſt. eod. intelligo tale teſtam. non tam iure ciu. renaſciq; prætorio, quo iure & ab initio ualuit, & recẽs poſtea iudicio ad prioré ſtatũ reuerſum fuit, cogita tamé quia dubito in hoc & iſthæc adde ea quæ diximus ſupra. §. 11. n. 7. cum ſeq.

Denegatur† liberis qui iure inſtitui nõ poſſunt, l. 3. §. liberi, de contra tab. ff. facit. §. ead. inſt. de hær. ab int. l. nõ eſt ambigendũ. l. edicto, ff. de bo. poſ. qui aũt nequeãt iure hæredes inſtitui enumerantur per glo. in d. §. liberi, & in §. legari, inſtit. de legat.

45 Denegatur liberis naturalibus tantũ gl. l. 1. in princip. in uerb. naturalis, ubi dixi de contra tab. ff.

Denegatur de portatis, l. 1. §. ſi. de contra tab. ff. niſi ſint reſtituti, ut ibid.

Denegatur ijs qui ſerui pœnæ efficiuntur, ſideemque de contra tab. niſi reſtituantur, ut ibid.

Denegatur bona mente præterito, l. ſi emancipatus. 2. ff. de cõtra tab. facit. ff. un lib. l. pé. l. filijs matré. C. de inof. teſt.

Denegatur ei quem filius meus emancipatus adoptauit. l. fina. §. 1. de contra tab.

Denegatur emancipato ab adoptiuo patre, l. 1. §. & ſui iuris eod. §. eadem inſt. de hæred. ab inteſta.

Denegatur ei qui eſt in adoptiua familia tpe acquirendæ hæreditatis, l. 3. §. ſi emancipatus, s. de contra tab. l. ſin. ff. unde lib. l. ſi emancipatus. §. pen. & fina. de contra tabu. vi. de §. at hij. de hær. ab inteſt. inſt.

Denegaẽ nepoti q præcedit a filio, ſiue inſtituto, ſiue exhæredato, l. illud. §. 1. de cõtra tab. ff. l. ſi emancip. in pr. eo. ti.

Denegatur exiſtenti in adoptiua familia tpe mortis naturalis patris licet ſit ſui iuris tempore quo uult ſuccedere, l. uerũ. ff. de cõtra tab. facit. §. at hij, inſt. de hær. ab inteſt. cuius rei ratio eſt, q tẽpus mortis illius, cuius de ſucceſſione agitur inſpicitur potiſſimũ, quo ad hæredis ſcripti capacitaté, l. ſi alienũ, §. in extraneis, ff. de hære. inſt. §. in extraneis, inſt. de hæredũ quali. facit l. in tẽpus, ff. eod. tit. Adhuc tamen filius ſpurius ſub hac cõditione a patre inſtitui hæres poterit. ſi a principe legitimatus fuerit, ut ex receptiore ſententiã diſſeruimus in l. ſi quã, in prin. C. de inof. teſta. Id quod in ſucceſſione maioratus negauimus procedere, quia in eo ſtatim põſt morté poſſeſſoris ſequens in gradu inuitaẽ ſine ullo tpis interuallo a primo maioratu fundatore, ut ſi ois poſſeſſor licet ſuã hæreditaté in tẽpus differre, & ſuſpendere poſſit, d. l. in tẽpus, alienũ, tñ relictũ (quale eſt illius maioratus relictũ, l. unũ ex familia. §. ſi de fauldia, ff. de leg. 2.) ſuſpẽdere neqar, ut ibi, eſtq; ſatis dilucida dñç rõ.

In ſumma in bon. poſſ. cõtra tab. cõſidera q filius præfe-
46 tur nepoti ex ſenato, l. 1. in pr. de cõtra tab. Limitatur niſi filius emancipatus in locũ nepotis ſit adoptatus. l. 1. §. q habebat. de contra tab. ff. Limita. ſecundo, niſi eſſet emancipatus filius p teſtamen. ff. de coniug. cũ emanc. Limita. tertio, niſi nepos emãcipatus in locum filij adoptatus eſſet, l. cum emãcipatus. §. pé. & ſi. de cõtra tab. Limita quarto, niſi nepos eſſet ex altero filio, l. ſi duobus, in prin. ff. de cõtra tab. nepos qui precedit a patre nõ ſolũ ex perſona ſua nequit cõtra tabulare, ſed nec etiã ex pſona præteriti pris, licet is nepos eſſet ſcriptus, l. cũ emancipatus. §. 1. de contra tab. ff. nepos excluditur ab altero nepote, qui in locũ filij fuit adoptatus, niſi iterũ emãciparet l. 3. §. 1. de contra tab. ff. admittunt, ſimul filius & nepos, qui in locũ, filij fuit adoptatus niſi rurſus emancipet, l. 3. §. ſi filium. ff. de contra tabu. & ibid. §. ſiquis poſt.

Bonorum poſſeſſio contra tabulas denegatur præterito in multis caſibus.

Bonorum poſſeſſio contra tabulas datur præterito ſecundum gradus ſucceſſionis legitimæ.

Secundũ quæ uidebatur dicendũ in bon. poſſ. cõtra tab. ſucceſſoriũ edictũ locũ nõ hr̃e, id quod nõ pauci noſtrorũ uidentur defendere, ſed in cõtrariũ ſe habet receptior opinio quã tenẽt multi relati p Iaſ. col. ſi. & ibi p Philip. Dec. ead. col. in rub. C. de ſuc. edic. ubi Curt. iun. n. 15. hac firmat eſſe cõem ſniam, qd' & aſſeuerat Alex. ibi col. ſin. & cõiter doct. in l. ſiquis filiũ. C. de inof. teſta. hanc dicit eſſe cõem opi. Emanuel Coſta in l. Gallus, §. & quid ſi tantũ, ff. de lib. & poſth. pag. 140. qd' & firmat Sebaſtianus Sapia in d. rub. col. ſi. ubi etiã Corn. col. 2. hanc parté receptioré eſſe exiſtimat, id quod ex mente ipſorũ procedit in nepote ex filiofamilias præterito.

Quid autem in nepote ex filio ſuo exhæredato ut in terminis, d. l. ſiquis filiũ, (alias probaui q iure tranſmiſſo nil capere põt) ſed an iure ſuo & nõ põt, p ius dicendi nullum in quo non eſt ſucceſſoriũ edictũ, nõ quoq; per cõtra tab. in qua non eſt ſucceſſoriũ edictũ ſm Coſtã, ubi 7. non quoq; per querelã in qua nõ eſt ſucceſſoriũ edictum de gradu in gradũ, licet ſit de capite in caput, ita noſuſ. intell. l. ſi is qui, cũ ſimu. ff. de inof. teſt. Deniq; tractaturus an in cõtra tab. bono. poſ. uel querela, uel iuredicendi nullum ſit ſucceſſio præmitto† quid ſit ſucceſſoriũ edictũ, & eſt ſucceſſoriũ edictũ iuris delati nõdũ q̃ſiti irreuocabiliter tacita uel expreſſa repudiatiõe morte, uel quo quo modo amiſſi in ſeqnẽté gradũ tranſlatio. Dixi iuris delati qa ſi ſupior gradus uiuo adhuc eo cuius de hæreditate agitur extinqueret, tunc ſequens gradus p legé 12. tabularũ uocareẽ, non p ſucceſſorium edictũ prætoris. Dixi nõdum quæſiti, quia poſt portionem quæſitã ceſſant nõ ſolũ ſucceſſoriũ edictũ, ſed & ſubſtitutio trans. iusq; accreſcẽdi, l. poſt. aditã. C. de impub. l. 1. §. interdum, de uſufr. acc. ff. & de tranſmiſſione, in l. ſiquis filium. §. 1. ff. de acq. hær. cum l. ſed ſi plures. §. filio, de uulg. ff. ubi licet traſmiſſio fiat iuri natura cũ beneficio repudiandi, tñ poſt aditã, ceſſat traſmiſſio iuris reuocatio, eo q iã nõ uideaẽ eſſe traſmiſſio, ſed irreuocabilis acquiſitio. Dixi irreuocabiliter quia in hæreditate reuocabiliter tñ acquiſita (qualis eſt quæ deferẽ filioſa.) eſt, ſecundũ nos ſucceſſorium edictũ, niſi impediaẽ per ius accreſc. uel alias ut dicemus ſtatim. Dixi repudiatione expreſſa, p §. igitur, inſt. de bo. poſ. l. 1. §. quibus. ff. de ſucc. edi. Dixi repudiatione tacita propter eaſdé ll. & l. ſiquis filiũ, in ſi. C. de inof. l. 2. l. emancipata. C. qui admitti. Dixi de morte, ut includã amiſſionem per impotentiã cõtingenté, arg. l. a 1. rep. de bo. lib. ff. l. ſi is qui. ff. de inof. teſt. quod dictum eſſe intelligo in qualibet alia impotentiæ cauſa qualis eſt rei iudicatæ. l. pater filium ff. de inuſ. accipe ergo optimam definitioné ſucceſſorii edicti. ſeu ſucceſſio eſt, iuris delati nõdũ irreuocabiliter quæſiti uolũtate, impotentia ue amiſſi in ſequenté gradũ tranſlatio. Dixi in ſequenté gradũ quia ſi ſupereſt aliqua perſona prioris gradus ei accreſcũt excluſorum portiones ceſſatq; ſucceſſoriũ edictũ, l. un. C. quãdo non pet. iſta ſunt ex mente omnium in rub. C. de ſucc. edict.

Quæro ergo† an habeat locũ ſucc. edic. ſeu ſucc. in bo. poſ. contra tab. cõis opinio eſt, q ſic. Coſta in d. §. & quid ſi tñ. poſt Fulg. & Bal. tenet q non pag. 140. cũ 7. ſeq. Roder. Suares. ampl. 10. in d. l. quõ, in prioribus, tenet cõem, quãdo emancipato præterito qui ſuperuixit patri, bon. poſſeſ. delata fuit, isq; ea amiſſa uolũtate uel impotentia deceſſit, nã tunc defertur per ſucceſſoriũ edictũ nepoti ex eo, per l. 2. in prin. ff. de bo. lib. & per l. pri. §. uocantur, de cõtra tab. ff. reliqua fundamentã Coſtę nil faciunt. q ſi bon. poſſeſſio contra tab. filio nunquam fuit delata (quia is fuit in integra legitima inſtitutus cui datur tantum ſecundum tabu. uel querela, quã inſtitutio eſt in minore portione, q̃ legitima. l. cũ quẽ. C. de inoffi. teſt. §. ſunt. inſt. de bo. po. uel exhæredatus, quo caſu ſolam hẽt querelam. l. non putauit, in prin. de contra tab. §. tam aũt, inſt. de inoff.) tunc ſuc. edict. in bo. po. cõtra

47 *L. ſi quis filium. C. de inoff. teſta.*

48 *Succeſſoriũ edictum quid ſit.*

49 *Succeſſoriũ edictum an ſit in bo. poſſ. contra tabulas.*

tab.noo eſt,is eſt uerus intel.l.illud.§.1.de contra tab.ff.er go cum iſto caſu ſucceſſio non ſit, uerilſima eſt indiſtincte cõis opi.Quero tñ an id indiſtincte uerum ſit?& qdem nõ ſemp uerũ eſt quinimo oiu eſt,ut regula ,pcedat,q2 in cõtrariũ fortiter facit l.illud,§.1.& d.l.1.§.uocant,ff.de bo.po. contra tab.& d.l.ſi quis filium,ibi oẽ adiutorium,& §.emã cipatos,inſt.de exhær.liber.& l.1.§.ſi patr.in poſteriore.ff. de coniungen.cum emanci.& facit potens fortisq; rõ.nam in d.§.uocant,& d.§.1.d.l.illud.eodẽ iure mõ;& ordine uocant liberi per ,ptorẽ quo uocabant ,p legẽ 12. tabularũ,ut in quibus caſibus ,p l.12.tabul.non uocabant in iiſdẽ,nec ,p ,ptorem qdẽ admittant,ut dd.ll.pterquã q emancipatos admittit ,ptor, nõ ſecus q̃ ſi re uera emãcipati nunq̃ fuiſſent; modo ſic ,p legẽ 12.tabularũ erat duplex cm caput, primũ neceſſariorũ,in quibus nõ erat ſucceſſio, q2 cum primum alicui eu neceſſariorum deferebat hæreditas,is eã et irreuocabiliter acquirebat l.neceſſarijs,ff.de acquir.hær.§.ſui inſt.de hær.qual.§ ſui.inſt.de hær.q ab int.de ſet.Ideo ſimpliciter in l.Cornelius.& in l.iam dubitari,ff.de hær.inſ.appellant hær.neceſſarij nõ aũt ſui & neceſſarij,q2 uelint nõ ſint hæredes exiſtunt, nec ad rẽ pertinet q hodie poſſint abſtinere,nã illud non lege ciuili, ſed noue per ,ptorem eis permiſſum fuit.§.ſed his permittit ,ptor,inſt.de hær. qual.& d §.ſui,inſt.de hær.abint.d.l.neceſſario.Sedm caput erat legitimorum,ut ,p totum.ff.de ſuis & legitimis. Modo ſic eũ primum ſuis hęredibus,ſiue ex teſtam.ſine abint.deferebat hęreditas ſtatim uelent nolent heredes irreuocabiliter efficiebant,nec aliqua ſucceſſione,ſeu ſucceſſorio edicto,uel ſecũdaria uocatione gradatim opus erat, cũ oĩmodo apud eum,cui primum delata fuit hæreditas ,petmãſura eſſet, & tranſitura in ,pprium pãtrimonium illius; ut amplius defuncti hęreditas uideri non poſſet,ut in l.ſed ſi plures, §.filio impuberi,ff.de uul.& pupi.Et cum eadẽ forma modus idẽ, idemq; ordo in deferenda bo.po.cõtra tab.eſſet magis eſt ſm quoſd.ut in bo.po contra tab.ſucceſſorium edictum nõ ſit de iure ,p̃torio,non magis, q̃ de iure ciuili,licet cõm.opi. teneant q̃ in cõtrariũ ſe habet.glo.Bar. Azo. Dynus,& Alber.in d.l.illud,§.1.gl.Alber.& Raynerii.in l.ſi ex duobus.§. fin.,p tex.ibi eod.tit.Dynus & Alberi.in l.3.§.ſi emancipatus eod.tit Bar.in rubr. C.de ſucceſ.edict. Roderi Suares; ubi ẽ.Alex.& Corn.in d.rubr.uterq; in col.fin. Decius ibi nu.7.Angel.Paul.& Alex.nu.4.in l.ſi quis poſthumos,§.ſi filium.ff.de lib.& poſth.Areti.in l.in ſuis,col.fin.eo tit.quorum fundamentis ,p nunc ſatiſfacere ,ptermitto alibi latius dicturus.Interea tñ non recedas à cõi opi, nam licet eodẽ ordine liberi à ,ptore uocent ad contra tab.bo. poſ.quo à lege ciuili ad hęreditatẽ uocabant,intelligit tñ quo ad hoc ut filij priusq̃ nepotes inuitati uideant,non tñ ipſo iure filijs inſpecto iure prętorio pris hęreditas q̃rebatur.l.1.§ decretalis,ff.de ſucceſſ. edi.ſicq; filio excluſo uoluntate,uel impotentia.nepos ,p ſuc.edi.ad contra tab.bo po.admitti poſſet,,p cõi opi.l.2.l.q ſi pſ.l.quitor.ff.de.bo.lib.l.3.§. ſi emancipatus.ff.de bo.po contra tab.

50 *Succeſſoriũ edictum an ſit in querela.* In quærela an ſit ſucc.edictum cõis eſt q ſit ſm Coſtam & Suares,ubi ẽ q opin.uerilſi.,p.l.ſi is,qui & l.pater filium de inoffi.teſt.ff.nec ad rẽ pertinet,q ſi filius exhæredatus ante aduam deceſſit hæreditatẽ tunc in q̃rela ſucc. non ſit l.ſi quis filium,de inoffi.teſt. C nã id ideo, quia tunc q̃rela filio non uidetur fuiſſe delata (ut pote quæ nata non erat, nec poterat agnoſci.l. Papinianus.§. ſed ſi conditio.ff. de inoffi.teſtam.l.ſcimus.§.illud.C.eod.tit. & delata q̃rela intelligitur quã quis poſſit agnoſcẽdo conſequi. l.delata.ff. de uerb.ſig.)ergo in ea.non cadit ſucc.edict.ea regula quã pręmiſimus.ſ.ſucc.edicto locũ nunq̃ eſſe niſi ius delatum, ,pponatur.Adde,q q̃relam põt quis hẽe tripliciter aliqñ ex primordiali datione,aliqñ & ſcdo ex tranſlatione aliqñ &'tertio eu tranſmiſſione,ex primordiali datione,ueluti ſi ipſe nepos ex filio emancipato ſit exhæredatus, ut in terminis l.3.§. ſi emancipatus.2.reſp.ff. de contra tab. & tunc puto q ipſiſis nepotis merita ſint ſtimanda , ut ſi ingratus non fuit , uincat in querela d.§. ſi emancipatus,in fin. Ex tranſlatione ueluti ſi poſtquam filius uoluntate,uel impotẽtia querelã perdidit ſucceſſio nepoti deferatur,quo caſu ipſius quoq; nepotis merita ſunt ſtimanda,quia ex perſona ſua,non filij agit,ita intellige d.l.pater filium,& d.l.ſi is q. Ex tranſmiſſione ueluti ſi filius ,ppoſuit querelã,qua durante deceſſit,eam.q ita tranſmiſit iuxta.l.ſi pater.C.de inof ſi.l.quę mad.ti.eod.& tunc ipſius filij trãſmittentis merita conſiderabuntur,cũ eius noie res agatur, ſed ſi nepos uincatur non dubito quin poſſit eandem querelã iure ſuo inſtituere (non ſecus q̃ ſi eius pater uictus fuiſſet, ut patet præmortuus tunc primũ excluſus uideatur , cum contra eũ fuit ,pnunciatum)& tunc ſi ingratos non fuerit ipſe nepos obtinebit,utiliſſimum ergo eſt tranſmittere cum is nepos non aliter,excludatur, q̃ ſi utriuſq; demerita probentur, At alijs caſibus excludit per ſolius ſui demerita , modo ſic in terminis d.l.ſi quis filium;nepoti non cõpetebat querela ex primordiali datione,quia ipſe nõ fuerat exhæredatus, non quoq; ex trãſlatione,quia patri ſuo nunq̃ cõpetierat. Non quoq; ex tranſmiſſione,q2 pater non præpararet,ergo deducitur quod ibi rectiſſime dicitur omne adiutoriũ nepotem dereliquiſſe , non ſolum iure hæreditario , ſed etiam iure ſuo,quod,ibid.glo.ti tubant tentant., nec probare ſciuit,quam omne indifferenter reprobant iſthæc nõ perſpicientes.

Poteſt etiam alijs terminis uti,ut ad quærelam,aliquando quis uelit uenire ex primordiali datione, aliquando ex ſucceſſione,ſeu ſucceſſorio edicto, aliquando ex tranſmiſſione,ex primordiali uocatione,uelut ſi emancipatus filius 72 habeat patrem emacipatorem,& prætereat filios, & patre prætermiſſo filij,quo exhæredatis deceſſuro; tunc enim poſt aditam hæreditatem querela competit filijs, quibus repudiantibus,uel uictis nepoti non poteſt quia patri querela competat,ut in l.pater filium.ff.de inoffi.teſtam.ergo liberis per prius competit eu primordiali uocatione,patri uero ex ſucceſſione,ſeu ſucceſſorio edicto gradatim, ex trãſmiſſione autem competeret querela qñ liberi eam præparaſſent,ut d.l.ſi quis filium,uel iuſte impediti eſſent quo minus præparaſſent,ut ibidem noue inductum eſt.

Cæterum cum querela ſit actio iniuriarum competens ipſi filio,ut in l Papinianus,in prin.ff.hoc titulo.iniuriarum autem actio nondum agnita nequeat tranſmitti,§.1.inſt.de perpet.& temp.act.hæc aũt actio, ſeu querela agnoſci, & præparari non poſſit ante aditam heredicatem l.ſcimus §. illud ,C.eod.ſupereſt ut ante aditam hæredita. neque haec filio delata fuerit , & conſequenter quod gradatim per ſucceſſorium edictum non potuerit tranſmitti in liberos eius teſtanter nepotes ; quia per ſucceſſorium edictũ tunc demum ſequens in gradu admittebatur,eum prioribus ius fuit delatum , & impotentia , uel uoluntate amiſſum , ſed ibi prioribus nunquam fuit delatum , nec ab eis amiſſum, ergo ſequens ex perſona ſua non potuit per ſucceſſorium edictum admitti non magis quam per tranſmiſſionem , ideoque uerilſime Iuſtinianus in d.l.ſi quis filium,ibi omne adiutorium,ait omne adiutorium nepotem dereliquiſſe , id quod uerum non eſſet ſi ex perſona ſua admitti poſſet.

Tenendo hanc partem tunc ad legẽ ſi is , qui, & ad legẽ pater filium , & ad legẽ ſi non mortis, §.final.ff.hoc titulo reſp.quod loquuntur quando querela erat iam nata , & delata(quod accidit poſt aditam hæred.)quod patet in d.l.ſi is,qui.ibi uoluit,& dum ſubdit non potuit intellige, quando tempore,uel ſententia excluſus fuit,ut per gl.ibi. & Doct.Secundo intellige,q de capite in caput datur ſucceſſorium edictum,ut d.l.pater filium,non aũt de gradu in gradũ,ut d.l.ſi quis filium,niſi fuerit impeditus præparare ut ibi,& hanc ſententiam contra communem tenent gl.in d.l.ſi quis filium,& in l.ſi quis poſthumus,§ filium,ff.de lib. & poſthu.ſentit glo.in l.poſthumorum,ff.de iniuſto rup.& gl.in uerb.adire in l.ſcripto,ff.unde liberi Guil.de Cuneo. Iacob Buttig. Salice.in dicta lege ſi quis filium, Aretin. in rubr.de ſucceſſio edict.C.communem tamen opin. tenent Bart.& alij in l.ſi quis poſthumos,§. ſi filium,ff.de liber.& poſthum.Barto.in l. ſi is, qui, & in l. pater filium, in lectu

& in

& in rep.col.2.ff.de inoff.teſt.Idem Bar. in d.l.ſi quis filiū, ubi ita tenent oēs. Idem Bar.in rubr.C.de ſucc.edict.Roderiens Suares in l.quoniā in prioribus,ampliatione.10.C.de inof.teſt.Bar.in l.in ſuis,nu 9.ff.de lib.& poſth. eſt cōis op. ſm Curtium Iuniorē,nu.11.Iaſ.nu.5.Deciū no.6.Ale col.fi. Sebaſti.Supra col.pe.ubi ēt Corn.col.3.in rubr.C. de ſucc. edict.Alci.lib.4.parad.c.16.Vigilius in pr.inſt.de inof. teſta.

Hæc de iure ueteri,ſed cum iniquū. eſſet filium q̄ pparare nō poterat, trāſmittere nō poſſe q̄relam,ideo Imperator ibi ſanctiſſimæ ſanxit, nō pparatā tranſmitti: quod eſt intelligendum in terminis illius tex quando filius impeditus erat preparare, q̄ ſi poſtquam potuit quia adita iam erat hereditas,id neglexit,tunc moriens nil tranſmitteret, licet nepos ſuo iure admittatur,cui utilius lōge foret ius, quoque tranſmiſſiuum (ut dixi) habere.

Quinimò hoc caſu an nepos iure ſuo admittatur non ſatis certum eſt,& in contrariū fortiter facit tex. in d.l. ſi q̄s poſthumos,§.ſi filium,& in d.l.ſi quis filiū, & in l.ſcripto, ff.unde liberi,& in l.1.§.ſi pater in ptāte,ff.de cōiung.cum emā.nā cum filius in ptāte inſtituturus eſt uel exhęredatus, tunc quo ad eum eiuſq; ſobolē pater factū feciſſe,vt & ut ſi filius inſtitutus eſſet tūc eius ſoboles ppetuo maneret excluſa,ut dd.ll.ita ētſi nō inſtitutus ſed tn̄ exhæredatus fuerit,ut.dd.ll.ne aliter dicētibus abſurdum eueniret.ut ſi exheredatus filius renuniatione,uel tpe, uel ſnīa excluſus eſſet, tūc nepos ex eo ex propria pſona per ſucceſſoriū edictum admitteretur ad q̄relā,& p q̄relā hereditatē aui, patri ſuo iuſtè exhæredato acquireret,quo abſurdius & à tramitē ueritatis magis alienum dici poſſet , nihil, argum.l.qui in aliena §.interdum.ff de aeq hær.

Agnoſco tn̄ q̄ cōis op.eſt affirmatiua, ut in q̄rela ſit ſucceſſoriū edictū ēt de gradu in gradū, quā op. cōem tenēt Bar.Bald.Ang.& Paul.& Iaſ. in d.l.ſi quis filium,Bar.Paul. Alex Corn.Iaſ.Deci.Curti.Iuni.in rubr. de ſucc. edict.C. gl.Bar.Bal.& Ang.in l.pſ filiū,ff.hoc tit.Bar.Bal. & Iaſ. om in l.in ſuis.ff.delib.& poſth.Dynus Bar.Ang.Imo. & Pau. in d.§.ſi filium.ubi ēt Ale.& Iaſ.Bal.in l.q ſe patris.C unde lib.& ii poſthu.ff.de ini.rup.Emanuel in l.Gallus.§. & qd ſi tn̄,ff.de lib.& poſth.pag.140.Vigilius i prin.inſt.hoc tit. nu.3.Alci.lib.4.parad.c.16.Roderi.Suares in l. quā in prioribus,hoc tit.fol 34 ampli.10.& alii quos ſ. retulimus quorum op.recipere poſſemus eo caſu quo ſequēs in gradu eā hæreditatem priori non eſſet acquiſiturus ſed ſibi habiturus alias ſecus, ne per nepotē patri iuſtè exhæredato quæratur aui hæreditas uno inuito & repugnante.

51 *Præterito nepotum ex filio ſuperſtite habetur pro exheredatione ſecundum quoſdam,nec contrà.*

Ex † ſuperioribus ſi recte inſpexeris conſtat ueram non eſſe opin.Bart.qui in l.pater filium ff.de inof.teſt.tenet q̄ nepotes exterius d. ſcēdentes ex filio in ptāte iuſtè pterito uel exhæredato vñr exhęredari, quē ſequit Iaſ. in l.i ſuis. de lib.& poſt.ff.nu.58.nos cōtra q̄ ſi exhęredati uiderent certè ſp ex ſuā pſona ueluti ex primordiali datione q̄relā haberent.qđ eſt cōtra l.ſi quis filio exhæredato.& l.ſi quis poſthumos §.filium,& l.ſi quis filium.ſ.alleg. iūcta.l.3.§.ſi emācipatus ad ſ.de contra tab.ff.& eſt uerſſimus ſenſus illarum legum.Infertur ēt q̄ ſimiliter errauit Roderi. Suares.q in l.qm̄ in priorib.hoc tit.ampl.10.fol.35.idem ſenſiſſe vī & Vigilius nū.3.in prin.inſt.de exhær.lib. & nu.6.i prin.inſt.de inoffi.teſt.quinimo forte hoc caſu talis nepotis expreſſa exhæredatio res inepta uideretur. arg.l. quidā eum filium,ff.de uerb. obliga. longe minus interpretatiua exhæredatio induceetur à lege.

Deniq; refert utrū filius meus exhæredatus deliberante hærede deceſſit , ut tunc pr̄ meus nec habeat q̄relā ex primordiali datione.q̄a p̄cedebat à filio meo,nec ex trāſmiſſione, q̄a ius nōdum delatum non trāſmittitur.§. fin āt ſub cōditione,C.de ead. toll.ner.n. pt quis ius trāſmittere qđ ipſe nō habeat.l.nemo plus.ff.de reg.iur.l.traditio.ff.de acq.rerum dom. Nec ex ſucceſſione,ſeu ſucceſſorio edicto,quia oportebat q̄ filio p prius eſſet delatum ex edicto ſucceſſorio admitteretur.ut l.1.§.quib.& p totum.ff.de ſucceſ.edicto.& l.1.C. eod. tradunt oēs ubi.ſ. Sed certe hoc caſu negare q̄ patri detur querela durum eſt , vīq; contra tex.in d.l.ſi is qui.& l.pater filium.& l. ſi non mortis.§.ſi ff. de inof.teſt.niſi reſpōdeas q̄ illa iura procedūt qn̄ ius querelam mouendi fuerat filio iam delatum, quia hæreditas per hæredem fuit adita, & is filius poſtea deceſſit, aliud ſi inter mortem teſtatoris & aditam hæreditatē decederet , ſicq; antequam ipſemet ius querelā mouendi cōpetere cœpiſſet,nam tunc caput parentum teſtatoris non admitteretur illo iure per d.l.ſi quis filium,quod puto uerum.

Ex ſuperioribus etiam infertur † q̄ ſi matre præterita filium exhæredaui uel ēt patre præterito cum eſſem emancipatus, iſq; filius poſt mortem meā deliberante hærede deceſſit,tunc parentes non habebunt querelā, nō quidem ex primordiali datione, quia non tenebant primum locum tpe mortis meæ,nō etiam ex tranſlatione ſeu ſucceſſione, quia filio ipſi in priore gradu exiſtenti nunq̄ cœpit competere,non quoq; ex tranſmiſſione, quia ex q̄rela nō fuit præparata, nam ēt poſt aditam non tranſmittitur niſi præparata fuerit,& uide omnino Coſtam.ubi ſ.num.102. pag. 141. eſtq; nouiſſimus intellectus ad d.l.ſi quis.ff. de inof. teſta.l.pater filium, eod.

52 *Querela nō datur parentibus præteritis quando filius exhæredatus deceſſit pendente hærede deliberatione.*

Subinfertur q̄ ſi in terminis ſuperioribus is filius poſt aditam ab hærede ſcripto hæreditatem decederet, poſtq̄ excluſus fuit à q̄rela repudiatione,uel tpe,uel ſnīa,uel ipſa morte , tunc nepotes ex eo uel etiā iis deficientibus pater admitteretur ex ſucceſſorio edicto ut.dd.ll.

Cæterum ſciendum eſt, q̄ ſi in terminis illarum legum, & ſuperioris ſpeciei filius exhæredatus me uiuo decederet, deinde ego decederem, tunc parentes mei haberent q̄relā non tranſmiſſam, nec ſucceſſione tranſlatā, ſed ex primordiali datione,quia tēpore mortis primum locum tenebāt, eſtq; pulchra ampliatio, probaturq; expreſſim in.l.is.§.non decurſum.ff.de bon. libert.

53 *Succeſſoriū edictum an ſit in iure dicendi nullum.*

Quæro an in iure dicendi nullum ſit ſucceſſoriū edictū & cum ius dicendi nullum nō detur niſi ſuis iiſdemq; legitimis,& in legitimis qui ſui quoq; ſunt de iure ciuili non ſit ſucceſſio.l.1.§.ſciēdum de ſuis.& legiti.ff. Quinimò etiam legitimis,qui non ſui ſunt iure ciuili, non dabatur ſucceſſio,docet Coſta.pagi.23.nu.76.in l.Gallus.§. & quid ſi tn̄. ff.de lib.& poſthu. dicendum eſt generaliter iure ciuili legis.12.tab.ſucc.non eſſe . Nunc uidendum an iure prætorio ſit id quod cōſtat inter legitimos qui ſui non ſunt. Sed an inter ſuos, vr̄ q̄ non,quia cum primo ſuo hęredi defert hæreditas,ſtatim eam acquirit, ergo ceſſat ſucceſſio in ſequentem gradū, cum diximus ſucceſſorium edictum eſſe iuris nondum quæſiti &c. Sed id parū obeſt,nam licet mero iure quęratur eā tn̄ acquiſitio eſt reuocabilis.l.neceſſariis.de acq.her.ff.& ſecuta poſtea illius iuris repudiatione hr̄ ac ſi nunq̄ fuiſſet quæſitū.l.legatarius.ff.de leg.1.c.56.ergo diximus quæſiti in reuocabiliter , ut intelligeretur q̄ iſta reuocabilis acquiſitio nō eſt cur impediat ſucceſſio. quam contra magis cōmu.admittunt quidam.arg.d.l.2.in prin.de de bon.liber. Nam non uideo cur illa lex quæ id concedit in contra tab.non trahetur ad hunc caſum.cum ſit eadem ratio,& arg.d.l.ſi is qui,cum concor.ut q̄ in querelā quæ odioſiſſima eſt admittitur,idem facilius & in iure dicendi nullum admittat.

Non obſtat.d.§.ſciendū quia loquitur iure ciuili inſpecto,inſpectio aūt noſtra inſpecto iure prætorio,unde tenerē q̄ ſi filio pterito extraneus inſtituat iſq; filius poſtq̄ expreſſim declarauit ſe nolle īpugnare patris teſta , uel poſt lapſum.30.annorum deceſſit, tunc ſtatim nepos poſſit impugnare patris teſtamentum arg.d.l.2.& d.l.ſi is qui.

Nec obſtat.l.ſi filio præterito.de iniu.rupt.ff. quia reſp. q̄ ibi ideo ſucc.locū habere non pt q̄a primus gradus non erat ex toto euacuatus , unde portio filii pteriti tacite uel expreſſe repudiantis accreuit fratribus.

Subinfero q̄ ſi in terminis illius tex.extranei forēt ſcripti,tunc nepotes ex perſona ſua poſſent ex ſucc. hereditatem inteſtati uēdicare excluſo ſcripto,ēt ſi filius expreſſim patris teſtm̄ probaret,ea.n.probatio ſibi uenientibusve nomine ſuo nocet non aūt uenientibus iure proprio, vide. in ſimili in l.pactū.de colla.Corn.nu.6.Deci.nu.18.Ale. nu.7

Nec

Nec obſtat.l. ſi quis filio exhæredato.ff. de iniuſto rup. l ſi quis poſthumos.§.filium.de libe.& poſth.ff.l.ſi quis filium.C.de inoffi.teſ.nam.reſpon.ꝙ ibi ius dicendi nullum nunq̃ fuit delatum filio utpote exhæredato,ideo in eo nõ potuit eſſe ſucceſsioni locus , ex regula ꝙ ſucceſ. eſt iuris delati &c.deniq; ac in re an ſit ſucceſſorium edictũ in iure dicendi nullum teſt.uix apparet utra ſit magis cõis opi.nã Bart.& Bal.in d.l.pater filium,tenent partem affirmatiuam, ut ẽt in iure dicendi nullum teſtm ſit ſucc.edictum. Alex. ĩ rub.col.ſi.C.de ſucc.edicti.& hanc dicit cõm.op. Emanuel. in l. Gallus.§. & quid ſi tm̃. pagi. 140.ff.de lib. & poſth.ſequitur idem Alex.in l.ſi quis poſthumos.§. ſi filium. col.2. ff.de lib.& poſth.tradunt communiter Moderni. in rub.C. de ſucceſ.edict.& in l.qui ſe patris.C.unde lib.

Cõtrariam ſniam tenent Bal.& Ang.in d.l.ſi filium. Idẽ Bal.in d.l.ſi quis filio exhæredato. in princ.ff. de iniu.rup. Idem Bal.in d l.qui ſe patris.col.2.C.unde libe. Idem Bal. in repe.l.in ſuis.ff.de liber & poſthu.11.oppoſ.Bal.& Sali. in l.ſi qs filiũ.C.de inof.teſt.Hanc ſequi vr̃ egregius Emanuel ubi.ſ.ſequiť & dicit cõem op. Aret.con.49.libẽter cõtinuiſſem.col.1.&.2.hanc dicit magis cõem & ueram opin. Emanuel.ubi.ſ.eandẽ dicit ueriorem & magis cõmunẽ op. Roderic. Suares. in l.qm̃ in priorib.hoc tit. ampli.10. fol. 95.dicitq; magis cõmu.op.Cur.Iu.i rub. de ſuc.edict.n.16.

Pro hac magis cõi opin.eſt tex. in d.§. ſi filiũ.& in l.ſcri pto.ff.unde.lib. & in d.l.ſi quis filio exhæredato,& in d.l.ſi quis filium.C.de inof.teſt.& in l.1.§. ſi pater in poteſtate. ff.de coniung.cum eman.& in l.illud.§ 1.ff.de contr. tabu.

Et facit euidens ratio,nã ius dicendi nullum, non põt cõ petere niſi exiſtenti in primo gradu.§. ita demum. inſt. de hęre.ab. rurſus.exiſtens in primo gradu cui ius dicẽdi nullum ſemel competiit hæreditatem ipſo iure ẽt inuitus q̃ſiuit & ẽt irreuocabiliter de iure ciuili,q̃uis beneficio prætoris poſsit abſtinere,ius aũt ciuile non potuit ſucceſſoriũ edictum accõmodare capiti ſuorũ,quib. hæreditatẽ ſemel delata nõ licebat abiicere ut.ſ.docuimus, ſed quia eã abiicere iure prætorio licebat.§.Sed his permittit prætor. iſt. de hær.qua.l.neceſſarius.ff.de acq.hær.nõ p̃tor tale ſucceſſorium edictum admiſit etiam de gradu in gradum, & hoc eſt quod dicimus in contra.tab.bo.poſſ.eſſe ſucc.edictum. & ita procedit.d.l.2.ff.de bo.lib.Idemq; facilius in ſucceſſione abinteſtato per totũ.C. de ſucc. edicto &.ff.und.lib.

54 Præter ea †quæ.ſ.enarrata ſunt nunc de effectu bon.poſſ. contra tabu. uidendum eſt, & uide l.1.§.ex tribus de contra tab.ff.& per contra tab.cõſequor oĩa bona,l.cum emãcipatus,in prin.de contra tab.ff.facit l.bona,in prin.de bo. poſſ.l.1.& 2.eod.l.1.& 2.de poſſeſſo hær. pet.§.quos autẽ inſt.de bo. po. & plures nepotes tantũdem conſequuntur q̃tum pater eorum habiturus eſſet.l.ſi duobus in prin.l.cũ emancipatus.§.ſi pater, de contra tab.ff. ſiue emancipatus inſtitutus adeat, ſiue ſuus ſe immiſceat non poterit contra tabulare beneficio pręteriti.l.ex duob.in princ. &.§.quod ſi is,eod.titu.ſed pars in qua fuit ſcriptus minuetur, ſi excedebat uirilem,ꝙ ſi ad uirilem non aſcendebat,nõ augeť ibidem.§. illud,ergo ipſe ex teſt. alter ab inteſtato ſuccedit,quod nego ne ſic eueniat ut per contra tab.res non reducatur ad cauſam inteſtati.Qui contratabul.uit perdit relicta ſibi in eodem teſtamẽto,ſed & per ſeruum, uel filium quęſita l.ſub conditione.§.fin. de contratab. ff. facit c. ex eo.de reg.iur.lib.6.

Bonorum poſſeſſionis contra tabulas uarij effectus.

Per contratabu. non reducitur res ad cauſam inteſtati.l. pen.in prin.eod.tit.An autem ſit conferendum? dic ut d.l. pen.§.uideamus.An autẽ ſint legata præſtanda uide,ibidẽ. §.legata eſt ſucceſſorium edict, in cõtratab.bonorum poſſeſsione.l.3.§.ſi emancipatus.1. de contratab.l.2.l.ꝙ ſi pater.l.quæritur.de bo.libert.

Tranſmittitur contra tab.qm̃ qui eã accipere potuit noluit accipere,ſed ſpectare poſthumi natiuitatem.l.2.uel.3. § illud.ff.de contra tab.uide Emanuel.in l.Gallus.§.& qd ſi tantum,pag.117.ff.de lib.& poſth.An per cõtra tab. res reducať ad cauſam inteſtati,& cõis op.eſt ꝙ nõ ſm̃ Eman. Coſta,ubi ſ & rurſus ibi,pag.121,qa prętor,ut non põt facere quẽ hæredẽ directum. §.quos autem,inſt.de bo.poſ.l. prætor.ff.de reg.iur.ita non poteſt facere , ut qui ſemel de iure ciuili hæres extitit deſinat eſſe hæres. gloſſ quam ibi omnes ſequuntur in l.in ſubſtitutione.ff. de uulgari. gloſſ, Alex.Aretin.& alij communiter in l.ex duobus.§.fin.ff.de uulga.eſt communis opi.ſm̃ Cagnolum,in d.l.prætor, col. fin.qui tamen tenet contra communem opin.motus per §. emancipati,inſtit.de hær.abinteſta.§.emancipatos.inſti.de exhære.lib.per totum.ff.&.C.de bo. poſſ. contra tab.

Sed tenendo communem op.quę per iura ſ.allegata probatur aperte,ad d.§.emancipati,reſponde ꝙ antequam aliquis ſit hæres de iure ciuili poteſt prætor eum impedire ne hæres ſit ut ibi,facit l.2.§.ſpectandi,ff.de bo.poſſ.cõtra tab.facilius enim quid antequã fiat impeditur,quàm poſtq̃ factum eſt tollatur.l.patre furioſo, ff. qui ſunt ſui, uel alie.iur.l.quia autem,in princi.& §.1.ff.quæ in fraud.creditorũ.

Ad titulum.ff.&.C.de contra tab.& d.§.emancipatos,reſponde ſimillimum eſſe in hærede inſtituto,qui hæreditatem hęreditatis ve partem iuſſus fuit reſtituere,iuxta titulum.C.&.ff.ad Treb.& inſt.de fidei.hęre.nam is ſiue ſponte,ſiue inuitus adeat hæreditatem,hæres directus ſit de iure ciuili,nec per hæreditatis, aut poſt hęreditatis reſtitutionem deſinit mero iure hæres exiſtere,licet omnes comoditates illius hæreditatis omesq; actiones actiue,& paſſiue tranſeant in fideicomiſſarium cui hæreditatem reſtituit.l 1. per totam l.quia poterat l. ille a quo §. ſi de teſtamento.ff. ad Treb.Si ergo & bonorum poſſeſſor non facit,ut mero iure hæres eſſe deſinat per ſui interuentum aut concurſum ille,qui iure ciuili extiterat hæres , licet quo ad comoditates actionesq; omnes hæres eſſe iam nõ uideatur,& ueluti hæres ipſe bonorum poſſeſſor habeať.

55 De †reſolutione bonorũ poſſe.contra tab.uidendũ eſt,&. non admittitur per capitis deminutionem poſt acquiſitionem contingentem.l.ſi.unde lib.ff.facit l.3.§. ſi emancipatus.2.de contra tab.Amittitur per agnitionẽ legati.l. ſi poſt mortem.§.1,de contra tab.& per aditionem hæreditatis.l. ex duobus in prin.eod.& ſi hæredi ſcripto,qui á filio tanquam patris hærede petebat,ipſe doli exceptionem oppoſuerit.l ſi præteritus,de contra tab.& ſi legatum, uel portionem hæreditatis ſibi datam agnouerit, uel etiam ſeruo. relictam eum iuſſerit accipere, repellitur à contra tab.l.3. §.pen.& fin.eod.Simile.ff.de inoffici.teſtam.l.Papinianus. §.ſi cõditioni.& l.pen.&.ff.de bo.lib.l. & ſi ex modica §.ſi.

Bo. poſ. cõtra tab. ut reſoluatur, uel amittatur.

Contra tab.naſcitur ſtatim poſt mortem patris ſi poſsibile erat hæreditas ex teſtamento adiri , nec ea cõtra tab. ceſſat licet tunc hęredes ſcripti moriantur l.quod uulgo l.non putauit.§.1 prin.ff.de cõtra tab. nec ſi repudiauerint §.l.pen.inſtit.eod.ſecus in querela.

Excluditur qui poſtquam ſibi contra tab.delata fuit dedit ſe in arrogationem.l.3.§. ſi emancipatus. 2. de contra tabulas.

Poſtremo hic agendum erat de querela inofficioſi teſtamenti, cuius tamen materiam utpote tam longam uti integrum tomum compleret reſeruauimus peragendam in ultimo libro huius operis.

Finit Liber primus.

D. FERNANDI VASQVII PINCIANI MENCHACENSIS IVRISCONSVLTI HISPANI, IN SVMMO DOMINICAE REI PHILIPPI HISPANIARVM REGIS C. POTENTISSIMI PRAETORIO, SENATORIS, DE SVCCESSIONVM RESOLVTIONE TRACTATVS LIBER SECVNDVS.

De lege Falcid. & ad Senatuſconſul. Treb. §. XI.

1 *FALCIDIA de quibus relictis deducatur.*
2 *Falcidia an deducatur de fideicommiſſis uniuerſalibus.*
3 *Falcidiae appellatione comprehenduntur omnes quartae.*
4 *Adoptio comprehendit etiam arrogationem.*
5 *Lex noua loquens in uno ex caſibus lege ueteri antiquatis, porrigitur ad alterum, & lex antiqua loquens in uno ex caſibus lege noua antiquatis, porrigitur ad alterum.*
6 *Falcidia an proprie dicatur quarta quae de fideicommiſſis uniuerſalibus deducitur.*
7 *Intellectus l. 7 in ad. ſi mulier. ff. ad leg. Fal.*
8 *Intellectus l. ita tamen. ff. ad Treb.*
9 *Falcidiae appellatione quarta, quae ex fideicommiſſis uniuerſalib. detrahitur proprie continetur, contra communem.*
10 *Quarta de fideicommiſſis uniuerſalibus deducta per Trebellianum inducta, contra Soc. & Repan.*
11 *Verba ſpecifice intelligenda.*
12 *Intellectus l. ſi mulier. ſ. 2. ff. ad leg. Falci.*
13 *Fideicom. uni. quo iure inducta.*
14 *Trebel. eſt ius ciuile.*
15 *Heres eſſe deſinere poteſt quis per ius ciuile.*
16 *Fideicommiſſi facta reſtitutione qualia dominium transferat uel quaſi.*
17 *Bo. po. an directum dominium habeat.*
18 *Intell. l. 1. ff. de bo. po.*
19 *Dominium directum rerum ſingularium tranſit in fideicom. facta reſtitutione etiam uerbali.*
20 *Bo. poſſeſſor eſt dominus directus hereditatis, ſed rerum hereditariarum utique.*
21 *Fideicom. uni. non eſt dominus directus hereditatis, ſed rerum hereditariarum, ſic.*
22 *Actiones quae transferunt in fideicom. an ſint ciuiles an praetoriae.*
23 *Actionum origo eſt inſpicienda.*
24 *Falcidia hodie poteſt prohiberi.*
25 *Trebel. hodie poteſt prohiberi.*
26 *Fal. & Treb. poſſunt prohiberi in codicillis.*
27 *Treb. poteſt prohiberi a liberis primi gradus.*
28 *Trebellianicam deducere non poteſt is a quo relictum repetitum cenſetur quando primo heres oneratus eam non poterat detrahere.*
29 *Repetitum cenſetur a ſubſtituto uel coherede, quod ab inſtituto relictum eſt ſed ſi nominatim fuerat oneratus.*
30 *Trebellianicam non deducet qui compulſus adit.*
31 *Intereſſe debet eius qui agere uult.*
32 *Sutas an tollatur datione ſubſt. uulg.*
33 *Ratione impulſiua ceſſante non ceſſat lex.*
34 *Reſtituere rogatus non uidetur habere licentiam repudiandi, & ſi habeat ſubſtitutum.*
35 *Sutas non tollitur datione uulg. ſub. ſi reſtituere rogatus ille erat.*
36 *Sutas non tollitur quando dato filio ſubſtituto uulgariter pupillariter & per fideicom.*
37 *Repudiandi licentiam ſemper heres habet.*
38 *Intellectus Auth. contra nuſtam, C. ad Trebel.*
39 *Adire ad petitionem fideicommiſſarij compellitur heres, & ſi habeat coheredem, uel ſubſtitutum.*
40 *Intellectus l. ille à quo §. ſi de teſtamento, ff. ad Trebell.*
41 *Intellectus l. cum uoluntam, C. de Trebell. & nu. 43*
42 *Fideicommiſſum uniuerſale euaneſcit ſi heres decedat ante aditionem etiam poſt decretum compulſionis, contra communem opinio.*
44 *Fideicommiſſum uniuerſale non euaneſcit morte haeredis ſi erat coheres, uel ſubſtitutus.*
45 *Praefationes demonſtrant cauſam finalem.*
46 *Fideicommiſſum uniuerſale repetitum uidetur à coherede, uel ſubſtituto non ſecus, quàm ſingulare.*
47 *Trebel. non detrahit haeres adire compulſus ita nec cohaeres, nec ſubſtitutus à quo fideic. fuit repetitum licet ſponte adire uelint.*
48 *Fideic. uni. per iuſſum de adeundo cum contumacia haeredis perpetuatur.*
49 *Fideicom. euaneſcit ſi ex aſſe ſcriptus poſt decretum de adeundo inculpabiliter ante aditionem deceſſit, contra communem.*
50 *Legatum parentes nati an etiam remotiores continere uideantur, ard. q.*
51 *Legatum, ne poſſint alienare.*
52 *Intellectus l. 6. ff. de leg. 3.*
53 *Alimentorum, & piae cauſae fauore etiam nominatim ab uno relicta licet ille honoratus non eſſet, ualent.*
54 *Fideicom. uni. piae cauſae relictum an tranſeat in eam ipſo iure.*
55 *Fideicommiſſarius, quando poſſit propria authoritate capere fideicom.*
56 *Intellectus l. quoties. C. de rei uend.*

QVIA per Falcidiam, & Trebellianicam quarta ex parte delibatur hæreditas, minuitur, ac reſoluitur illa ex parte teſtantis diſpoſitio, ideo poſt integrales reſolutiones de quibus egimus de hac particulari agemus. acturis ergo nobis de Falcidia, & Trebellianica in primis. Quatuor ſunt uidenda. Primo an †Falcidia locum habeat in legatis ſingularibus, quod expeditum eſt, ut in prin. inſtit. de leg. Falci. §. Sed quia hæredes, inſtit. de fideico. hære. l. 1. in prin. ff. ad leg. Falc. Secundo an locum habeat in legatis uniuerſalibus, & ſiquidem tertia forte, uel quarta pars bonorum legetur idem puto, arg. l. ſi quis ſeruũ. §. fi. cum l. ſeq. & ibi gl. & Bar. de leg. 2. iuncta l. ita tamen. §. Trebellianũ, ff. ad Treb. dum loquitur de hæreditate in alterius hæreditate inuenta, quod ſi pars hereditatis legetur, etiam in talem legatarium non ſecus, quam in heredem ex parte ſcriptum tranſeunt onera d. l. ſi quis ſeruũ, in fi. quo fit, ut idem iuris ſit, quod erit in fideicom. uniuerſali, de quibus ſtatim, quod ſi uniuerſa bona legentur tunc & hunc legatarium fideicom. uniuerſali ſimilem eſſe conſtat per l. cogi, in prin ff. ad Treb. & Barto. in d. l. ſiquis ſeruum, & conſequenter in eo quid iuris ſtatim. Tertio an lo-

Falcidiã, de quibus relictis deducatur.

Falcidiã, de quibus relictis deducatur.

1 cum habeat Falcidia in fideic.uniuer. quod uidetur etiam
proprie,ut l.filiusfam.ad leg.Falcidiam.ff.l.ita tñ.§.Trebel
lianum.ff.ad Treb.l.Titia.ff.ad leg.Falci. nam falcidia olim
in legatis tantum ſingularibus loquens extenſa fuit per iu
reconſultos,ut & locum haberet in fideicom.uniuerſ. per
dd.ll.ſm Ripam.col.2.in l.in quartam.ff.ad leg Falci.quod
nego per d.l.filiusfamilias. ubi licet initio tex.dicat Falci-
diam inductam eſſe a Diuo Pio in inteſtatorum ſucceſſio-
nibus,& ſic in fideic.uniuerſ.tamen idem tex.rurſus ait ſe-
natuſconſultum introducamus quo fit,ut Falcidiam ibi ꝑ
ſenatuſconſulto accipi ſatis liqueat.Idem quoq; patet in
dicto§.Trebellianum,qui poſtquam dixit Trebellianum lo
cum habere ſiue totam hereditatem, ſiue eius partem qs
reſtituere rogetur,idq; tam quo ad effectum compulſionis
quam detractionis,ſubdit ueteris legis falcidię comodo,cui
legi per ſenatuſconſultum robur,& in fideic.uniuerſ.attri-
butum fuit.Præterea id patet, in §.ſed quia hæredes in
de fideicommiſſ. here. ubi ait quartam , de fideicommiſ-
ſo uniuerſali ex Treballian. perinde deduci , ac ex Fal-
cidia de legatis,ſi eſt ſimile ergo non eſt idem, ut not.per
tex.ibi in l.quod Nerua,ff.depoſiti,& licet aliquando con
ſultus dicunt detractionum,quæ uel ex fideicommiſſo uni-
uerſali fit ex lege Falcidia fieri, id intelligendum dici , uel
ob id ꝙ licet uere ex ſenatuſconſul.fiat,fit tñ ad exemplũ,

Falcidia, an deducatur de fideic.un.

2 &imitationẽ Falcidię,ut d.§.ſed quia,uel†ob id ꝙ Falcidia
prout dici potuit à falce iuxta gl.1.in prin.inſt.ad leg.Fal.
eſt nomen genericum comprehendens ſubſe omnes quar

Falcidia ap. comprehenduntur omnes quartae.

3 tæ detractiones,quod tenuit gl.in aut. unde & ſi parẽs.C.
de inofficio.teſtam.ubi Iaſ.nu.9.gl.in l.quoties.C.fam. er-
cis,Ripa,in d.l.in quartam,nu.5.ſimile nam†& adoptio eſt
nomen genericum comprehendens ſub ſe,& adoptionem
& arrogationem,in prin.& §.1.inſt. de adop.quo fit ut ado-

Adoptio cõprehẽditetiã arrogationẽ.

4 ptionis appellatione arrogatio proprie contineatur quẽ
ad.ſub appellatione animalis homo proprie comprehen-
ditur,ita & Falcidia appellatione quarta proprie conti-
netur etiã ex Treb.deducenda,ſed tñ nomẽ ſimpliciter pro
latum potius ſpecifice ꝗ generice intelligẽdum eſt, quo fit
Falcidię appellatione potius ſubintelligamus detractionẽ
quæ fit ex legatis ꝗ quę fit ex fideicõmiſſis uniuerſalibus,

Lex noua loquẽs in uno ex caſibus à lege uetere aequatis porrigitur ad alterum, & lex antiqua loquens in uno ex caſibus à l. ge noua exequatis porrigetur ad alterum.

5 noc contineat ſub ſtatuto de Falcidia loquẽte, quod nota.
Quarto an locũ habeat Fal.in fideic.ſingulari uidendũ eſt,
& puto locum hẽre,eo†ꝙ ut lex noua & correctoria loquẽs
in uno ex parificatis iure uetere caſibus,extẽdiť,& ad aliũ
gl.approbata in l.ſi qs ſeruo alieno,C.de furtis,ita & è con
tra ſi ꝑ legẽ nouã duo ſint exequata,iuxta l.1.ff.de leg.1.lex
antiqua loquens in legatis debet extendi,& ad fideic. ſin-
gulare, ut de utriſq; Falcidia pariter deduca ita & facit l.
qa aũt in fin.prin.ſi quis omiſſa cau.teſta.ff.& eſt com.opi.
ſm Ripã in d.l.in quartã.nu.5.& Iaſ.in rub.ad Treb.col.2.
Ad §.ex ſingulis,inſt.de fidei.hær.q fortiter obeſt reſp.
Chriſtopho ibid.nu.6.cum quo ibi tranſit Iaſ.& Iaſ.nu.8.in
rubt.ff.ad Treb.ꝙ ibi. uerbum eadẽ retentio,refert ad Fal
cidiam,de qua ꝓxime dixerat,non ad Trebellianicam,ſed
certe uidet,de intentione literæ,dum ait, eadẽ retentio.ſ.
de qua tractamus in hoc titulo,& in hoc.§.& ſic Trebel-
lianica,ut ait Iaſ.ubi ſ.num.3.ergo dic,ꝙ ibi bene dr eandẽ
retentionem faciendam,ſed non aperit quo iure fiat,utrũ
per Falcidiam,an ꝑ Trebellianicã & intelligo ꝑ Falcidiam
per iura ꝓ hac parte allegata,quod ex illo & tex.ſuadetur
dum ait eadem retentio ꝑmiſſa eſt,non.n.dicit inducta eſt
ſed ꝑmiſſa q.d.ꝙ Falcidia iam olim inducta in legatis nunc
quoq; & in fideic. ꝑmittiť at ſi de Trebellianica intellige-
reť,tunc non permiſſam eſſe,ſed modo inductam per illum
6 tex.dixiſſet.Pro me tex.clarus ſi non improprieť in l.teſta.
2.C.de teſta.milita.

Falcidia, an proprie dicatur quarta, de fid.un.deducitur.

Et † quartæ detractio,ꝗ de fideic.uniuerſ.fit ꝗro an Fal
cidia proprie appellari poſſit,qđ negat gl.in auth. unde &
ſi parẽs C.de inof.teſt.ꝙ † l.quoties.C.fam.ercis.cũ † uerbi
legis,Iaſ.ſequiť gl d. auth.unde & ſi parẽs,ibi.nu.9 & Bar.
Bal.Ang.Sali.& Paul.ibid.col.2.nu.4.ait ergo gl. & firmant
7 doct.ſ.all.ꝙ ll.dicẽtes de fidei.uni.falc.detrahi ut l.filiusf.

Intell. l. Titia, & l. filiusf. ff. ad l. Fal.

l.Titia,& l.Falcid.l.ita tñ,§.Trebellianũ.l.Marcellus,verſ.
aũt.ad.Treb.ff.l.1.§.deniq; eo.tit.ſunt interpretandæ Falci
dia,id eſt,Trebellianicã , quaſi illa detractio improprie ap
8 pelletur Falcidia.& Soci.in rub.ad Treb.col.ſi.ut hanc ex-

Intell. l. ita tamen. ff. ad Treb.

poſitionem cõiter fieri ꝙ ipſe ęgre fert & et Ripa nu.6.in
d.l.in quartã,dicentes talem expoſitionẽ extraneã eſſe le-
gesq; illas deſtruentem, unde intelligunt Falcidiã inuectam
tpibus Auguſti (c.quędam.2.diſt.)porrectã,extẽſamq; ſurſ
ſemper conſultos ut & in uniuerſali. fideicõ. locum habeat
ſm ꝙ infertur ꝙ de fideicõ.uniuerſa.non Trebel. ſed Falci
dia per Trebellianum extenſa deducitur, quod eſſet cõtra
cõem opin.volentem ꝙ Trebellianica in uniu. fideic.locũ
habeat ut per Soci.& Iaſ.in rub.ff.ad Treb.quæ cõis utra
eſt per §.ſed quia hæredes,inſt.de fideic.her. ubi ait detra
ctionem ꝗ ex uniuerſalib. fideicom.fit per Trebell. inuen-
tam & inductam ad exemplum Falcidiæ detractionis.ergo
differunt inter ſe,quia nullum ſimile eſt idem.Itaq; detra-
ctio quartæ ꝗ de fideicõ.uniuerſalib.fit,& authoritatem &
inuentionem a Treb.habuit, licet cãm inuentionis ſuæ ꝑ-
buerit Falcidia , cum ergo ab authorite proprium nomen
deſumatur iuxta l. 1.ibi oĩa enim merito noſtra facimus.C.
de uet.iu.enucleando,oportet talem quartã Trebellianicã
appellari,Quid ergo reſpõn. ad ll.eam Falci. appellantes ?
nam dicere ꝙ loquuntur improprie prout fatetur.d. gl.ap-
probata non placet,dic ergo Falcid. eſſe nomen generale
comprehendens ſub ſe & Falcidiam & Trebellianicã,ſicut
adoptio diuidiť in adoptionẽ & arrogationẽ ut in prĩ.&.§.
1.inſt. de adop.ut ergo homo proprie appellatur aĩal ita &
Treb. proprie appellatur Falcidia, & et arrogatio proprie
appellatur adoptio, ſed ut oĩs aĩal non recte appellaretur
homo,nec enim oĩs animus,homo recte dicetur.ita & oĩs Falci
dia non recte appellabitur Treb.qa licet Falcidia quę de-
trahitur de uniuerſali.fideicom.Trebellianica proprie di-
cat, tñ Falcidia quæ de legatis ſingularib.deducitur Treb.
appellari non ṗt.Item non oĩs adoptio recte appellabitur
arrogatio,quia licet adoptio quæ per principẽ fit, arroga-
tio proprie dicatur, ſecus tñ in illa quæ fit per magiſtratus
quæ arrogatio dici non põt,in prin.& §.1.inſt.de adoptio, 9

Falcidiae appellatione quarta quae ex fidei.uni. detrahitur proprie continetur contra cõem.

Hinc infero ꝙ ll.dicentes † deductionem quę ex uniuerſa
li.fideic. fit, Falcidiã appellari proprie , loquuntur non tñ
ſpecifice ſed generice.Hinc infero ꝙ.§.ſed & illud, & §.il-
lud,inſt.de adop.dum arrogationem appellant adoptionẽ,
recte & proprie loquũtur, ſed non ſpecifice facit qđ dicit
Iaſ.col.11.in l.hac conſultiſſima.§.ex imperf. de teſt.infero
ueram non eſſe gl.d.auth.unde & ſi parens, quæ ait detra-
ctionẽ quæ ex uniuerſali. fideicõ. fit in proprie Fal. appel
lari,quia eſt contra.ll.ſ.all. quæ ab improprietate mõ ꝑdi 10

Quarta de fideic. un. deducta per Treb. inducta contra Soci. & Ripam.

cto ſaluari poſſunt.†Infero uerã,non eſſe op.Ripæ & Soci
in dicentiũ quartæ detractionem ꝗ ex fideicõ.uni.fit non ꝑ
Treb.ſed ꝑ Fal.extenſam fieri, nã tunc ceſſarent dřiæ quæ
inter Trebell.& Falcidiã ponũtur in l.in quartã.ff. ad l.Fal.
nã ſi una eadẽq; quarta eſſet , quo inter ſemetipſam ad ſe-
metipſam dřia eſſe poſſet, ſi quæras qs erit effectus appel
letur ne Treb.an Falcid.reſp. ꝑꝑ ſtatuta iubentia forte Fal
cidię nomine octauã tñ detrahi,quæ cum ſint proprie in
telligenda l.3.§.hæc uerba,ff.de neg.geſt. non impedirent
quo minus integra quarta de fideicõ.omu.detraheretur,li
cet enim & detractio quę de fideicõ.uniuerſali. fit proprie
Falcidia appelletur,tñ id eſt generice non ſpecifice †uerba 11

Verba ſpecifice intelligẽda.

aũt ſimpliciter prolata ſpecifice potiusꝗ generice ſunt in-
telligẽda l.hoc legatũ,ff.de leg.3.Soci.in l 1.col.2 de uulg.
At ſi uerbũ Falc. in ſtatuto prolatũ generice ſumať,tũc be
ne cõprehẽderet tã Falci.ꝗ Trebel.ꝙ ſi ſpecifice tunc tñ
Fal.ideo ſpecifice intelligẽdũ eſt,facit l.1.ff.de uulg. & ibi
Soci.col.2. †Tenendo meã op.ad l.filiusf.ad leg.Fal. ĩ qua 12

Intell. l. filiusf. ff. ad l. Falc.

principaliter fundatur Ripa & Soci.reſp.dupliciter.Primo
ꝙ illa detractio quã legis Falci.beneficio fieri in princ.le-
gis illius dicitur,rurſus in fine ipſius dicitur , per Trebell.
concedi unde apparet ꝙ his terminis promiſcuẽ & indiſ-
ferenter utitur conſultus , ſecundo reſpon. per tex. ibi in
uerb. inductum , nam ibi text. loquitur de quarta quæ de
fideicommiſſis uniuerſalibus detrahitur , & ait a Diuo
Pio inductam eſſe Falcidiam,& loquitur de Veſpaſiano ue
patet

patet in.§.ſed quia hæredis.inſt.de fidei. hæredi.quē
conſtat Falcidia quæ delegatis deducitur non indu-
xiſſe q̃ inducta fuit ꝑ Auguſtum Octaui. c. qnqꝫdā. 2.
diſt.ſi ergo non loquit de introductione ſeu creatio-
ne Falcidię, ſupereſt ut loquat de introductione ſeu
creatione Treb. quā appellauit Falci.qa Falcidia ge-
nericè ſumpta & Trebell.proprie cōtinet ut dixi, vn-
de patet non eſſe neceſſariū dicere ꝙ Falcidia fuit ꝑ
illā l.filiuſfa.extenſa ad uniuerſalia fideic. Na imo ibi
non de porrectione illius quod erat, ſed de introdu-
ctione nouaq; creatione loquit. Infero ex pdictis ꝙ
nō impropriiſſime ut tenet gl.approbata in d. aūt nn
de & ſi parēs, loqtur ille tex. imo loqtur ꝑprie & ēt
l.quoties,C.fam.ercif.qa Falcidia eſt nomē generale
cōprehendens ſub ſe proprie oēs ſpecies quartarum.

13 Iuxta † ſuperiora ſimiliter quæro, † quare cū Treb.
Fideic.un. quo iure inducta.
Senatus ſit ius ciuile inſt.de iure nat.§.ſenatus cōſul-
tum,cumq; qui hæres ſemel extitit hæres eſſe etiam
14 ipſo iure per diſpoſitionem iuris ciuilis deſinere poſ-
Treb.eſt ius ciuile.
ſit.gl.approbata in l.in ſubſtitutione,ff.de uulg.quare
15 inq̃ qui per diſpoſitionem ſenatuſconſulti hæreditatē
Hæres eſſe deſinere poteſt quis per ius ciuile.
reſtituit non deſinit ipſo iure hæres eſſe, & quare fi-
deicom.non efficitur uerus hæres, eadē ratione reſp.
ꝙ licet fideicommiſſa uniuerſalia ſint hodie approba
ta poſt Octauianum ut.ſ.in prin. tñ non uideo legem
uniuerſalem latam fuiſſe quæ diceret fideicommiſſa
uniuerſalia iure legitimo ſeu ciuili firma eſſe,ſed ſolū
reperio Octauianum conſulibus iuſſiſſe authoritatē
in omnibus fideicom. uniuerſalibus ſuā interponere,
id eſt,iuſſit ut fideicommiſſa executioni mandarētur,
ut in prin.inſt.de fideic.hęre.ibi iuſſit conſulibus au-
thoritatem ſuā interponere, uel rectius in quibuſdā
tñ caſibus id fieri nō generaliter iuſſit, ut ibi patet,
cuius exemplum tempore inſtum imitati prętores ſub
eodem Octauiano cœperunt id in oibus fideicommiſ
ſis uniuerſalib. generaliter facere ut dr ibidem, dum
dr paulatim conuerſus eſt in aſſiduā iuriſdictionem,
& ibi ut paulatim etiam proprius prętor crearetur q
de fideicommiſſis ius diceret. Itaq; ſenſus illius tex.
eſt quòd fideicommiſſa uniuerſalia cōſuetudine qua-
dam a prætoribus Octauiani exemplum imitantibus
introducta fuerunt & confirmata,per quod ius fidei-
commiſſorum prætorium eſſe uidetur, & conſequen
ter ius ciuile tollere ipſo iure non poteſt nec facere
fideicommiſſa uniuerſalia, uerum hęredem nec effi-
cere.quòd hæres ſcriptus ipſo iure hęres eſſe deſinat
l. 2. ff. de bonorum poſſeſ.§.quos autem.inſt. eod.
Præterea non erat æquum hæredem ſummo honore
inſtitutionis à teſtatore affectum, ex toto nudum re-
linquere argumento. l. Iulianus, ff. ſi quis omi. ca.
ſed quia is fauor ceſſare deberet quando compulſus
adiuit,ideo magis eſt hoc ius ueluti conſuetudine in-
ductum haberi, licet ei lex quaſdam formas accom-
modauerit & confirmauerit,in cuius tamen confirma
tione uoluit fines conſuetudinis non egredi, ſimile
in l.2.ff. de uulg.

16 Adde † quòd glo.in l.1.in prin.ff.ad Treb. in uerb.
Fideic.facta reſtitutione quale dominium tranſeat ut. queſt.
fructus tenet facta reſtitutione dominium utile in fi-
deicommiſſarium non etiam directum tranſire, quam
ſequitur Claudius colum.1.quod & tenet Iaſo.num.
20.cum pl.ſeq. & dicit hanc opinionem communem.
Ripa nume.17.& Soci.columu. fin.in d.l.1 & hanc te-
net Cynus in l.1. C. unde legiti. Secundum quòd re-
fert Alexan.in d.l.1.ff.ad Trebell. colum.2. qui & hanc
communem tenet quam, & tenet ibi Paulus column.
4. in princ. licet in alia lectu.quam non habemus te-
nuerit contrarium ut refert Alexan. ubi ſupra ſecun-
dum quem idem & ſentit Bar.in l.ſi quis ui,§.differen
cia.ff. de acquiren. poſſeſſ. Sed contrariam partem
ſcilicet quòd directum dominium tranſeat tenent
Soci.column.fin. poſt mod.& Ripa.nume.17. in d.l.1.
in princip. qui bene fatentur ꝙ dominium utile non

tātum trāſit reſpectu totius hęreditatis,ſed reſpectu
ſingularium rerum ēt directum,quę uidet bona conc.
inter cō.opi.& contrariā,uel aliter conclude ex mēte
Pauli,in d.l.1.col.2.in prin.ſ.ꝙ reſpectu totius hęredi
tatis prout hæreditas eſt quid uniuerſum, & ſine ullo
corpore iuris intellectum habet in princ.inſt.de reb.
corp.& in l.hęreditas.ff.de pet.hær.& l.hæreditas. ff.
de reg.iur.& eſt q̄dam pſona ficta,& intellectualis, in
qua non cadit corpalis traditio,iuxta doct.Bar.& mo
der.in rub.ff.de acq.hæ.reſpectu inq̃ huius uniuerſita
tis directū dñium nō uidet poſſe tranſire,licet trāſeat
reſpectu ſingularū rerū corporaliū ſub hęreditate cō
tentarum,rō diuę,quia rerū ſingulariū uera traditio
fieri pōt,& cōſequenter uerum & directū dñium pōt
tranſire l.traditionibus.C.de pactis,in corporaliū ue
ro, ut traditio uera fieri non pōt,ſed tñ ficta,l.quo-
ties,ff de ſeruit.tit.ge.ita & dñium uerum,ſeu directū
tranſire non pōt,ſed tñ utile.Sed opp.nā ut ſine tra-
ditione,ſeu poſſeſſionis apprahēſione uerū directūq;
dñium aditione hęreditatis.acquirit hęres l.cū hęre-
des,de acqui.poſ.ita & fideicōmiſſarius uniuerſalis di-
rectum acquirat dñium, reſtituta ſibi hæreditate per,
eumq; reſtitutione acceptata,nā licet ſolo titulo abſq;
uera traditione hō dñium rerum ſuarum in aliū trans
ferre non poſſit,id tñ lex pōt d.l.traditionibus iuncta
d.l.cum hęredis,ſ.d reſp.ꝙ id facit lex in terminis d.l.
cum hæredes,ex eo ꝙ directum dñium penes nullū
erat,ſed ta directum,q̄ utilem u c bar,at in ꝑpoſito
directū ſaltē reſpectu totius uniuerſitatis erat penes
hęredē,q dn fid.tranſire non pōt ne ſit apud duos cō
tra l.ꝙ uero cōtra §.ubi duo.ff.de reg.iur.l.ſi ut certo.
§.Si duobus,ff.comod.Confirmat diſtinctio mea opti-
mo ſimili,† nā qñ nullus eſt hęres de iure ciuili, tunc 17
Bo.po.an directum dominium habeat.
bo.po.dr hēre directū dñium.uniuerſæ ēt hęreditatis,
ſecus qñ eſſet alius hęres de iur.ciu.nā tunc utile tñ
hēre ſm Iaſ.in l.puberē,C.de iure delib.col.2.& in l.
1.§.bonorum,ff.ad Treb.nu.16.qđ intelligendū eſt qñ
nec re,nec ſpe alius hęres eſt, nec eſſe pōt hæres de
iu.ciu.idē tenet Bar.in l.2.de bo.po tit.gen.Confirmat 18
Intell.l.1.de bo.po.
opinio mea † ꝙ ſ.rerum ſingularium tranſeat,uel dire-
ctum dñium per l.1.de bo.po.ff.in uerb. dñium rerū,
q.d.non iurium,licet aliter exponat gl.& de ſignifica
tione huius dictionis res,uide tex.gl.& Doct.in l.1.ſi
cert.pe. † Quod abſtinet qñ ſic realis reſtitutio ſit,ſin 19
Dominium directū rerum ſingularium tranſit in fid.un. facta reſtitutione etiā uerbali.
aūt uerbalis tunc adhuc idē puto, qa ut ꝑ traditionē
fictā uera trāſfert poſſeſſio iuxta l.1.§.ſi iuſſerim, ff.
de acqui.poſſeſ.ita & in ꝑpoſito traditione,ſeu reſtitu-
tione ficta uerum directumq; pōt tranſire dñium. qđ
uacuum reperit ꝑbat ꝑ tex iuncta gl.in uer. reſtitu-
tione, in l.facta, in prin.ad Treb.ff. & ꝙ uniuerſitatis
dñium nō tranſeat,ꝑbat primo ꝑ rōnem quam dixi ſ.
ubi tenui ius fideic.uni. p̄torium eſſe,qa gnāliter fid.
uniuer.à p̄tore autoritatē acceperunt,ergo,&c.ut l.1.
§.oia.n.merito nřa facimus,C.de uetere iure enucleā
do,ſed magis eſt,ut ſit ius conſuetudinarium,ut ſ.di-
xi ꝑxime. Sed inuenio ꝙ licet prætor non faciat quē
hęredē directum,ſed loco hęredis l.1.de bo.po.tñ id
intelligēdū quo ad uniuerſum, facit tñ quo ad res ſin
gulas ēt directum dñm l.1.eod.in uerb.dñium rerum,
iuncta l.1.§.qui in perpetuum.ff.ſi agee.uect. uel em-
ph.pet.Nec inconuenit, ꝙ dñium rerum ſingularium
differat à dñio uniuerſitatis l.1.§.fin.de rei uend.Ri-
pa in l.1.in prin.col.pen.ad fin.ad Treb.Collige ergo 20
Bo.po.non eſt dominus directus hereditatis ſed rerum hereditariarū utique
quatuor concluſiones.Prima eſt † ꝙ bonorum poſſeſ
ſor non eſt directus dñs, uel hæres hæreditatis in-
ſpecta uniuerſitate.Secunda ꝙ † eſt etiam directus dñs
rerum ſingularium.Tertia, ꝙ fideicommiſſarius uni-
uerſalis non eſt directus hęres,nec dominus hæredi- 21
Fideic.un. non eſt dominus directus hereditatis, ſed rerum hereditariarum,ſic.
tatis inſpecta uniuerſitate etiam poſt reſtitutionem.
Quarta,ꝙ eſt directus dñs rerum ſingularium ſub hę
reditate contentarū poſt reſtitutionē realē, & etiam
uerbalē.Quod aūt fideicōm.uniuerſalis nō ſit hæres,

ſed quaſi hæres, ſeu loco hæredis probatur multipli
22 citer in §.ergo ſiquidem,ibi,tanquam in hæredē, de
fidei.hær.& in §.reſtituta,eu.tit.inſt.† Actiones autem
quæ tranſeunt in fideicommiſſariū prætoriæ ne ſint
an ciuiles,ideſt perpetuæ tangit ſolus Iaſ.in d.l.1.in
princi.ad Treb.num.28.qui allegat plura iura ultra ea
eſt tex.in §.ergo,& §.ſiquis una,inſt.de fid.hære.ipſe
ait effectū eſſe,ut inſt.de perpet.& tempo.act.in prin.
qđ puto falſum, nā ſi creditori contra defunctum cō
petebat actio perpetua,impoſſibile eſt, ꝙ poſtea ea-
dem actio temporalis efficiatur,ex eo ꝙ detur in fi-
deicommiſſarium,uel bonorum poſſeſſorem, ut l.2.§.
ex his.ff.de uerb.oblig.& arg.l.nec auus. C.de eman-
cipa.lib.& in cap.is qui in ius,de reg.iur.lib.6.& §. re
ſtituta,inſt.de fideico.hæred.intellige ut per Iaſo.ubi
ſupra col.fina.& nil uberit,teneas ergo actiones tam
in hæredem,q̄ in fideic.competentes eſſe ciuiles,q a
ciuiles erant cum contra defunctum competebant &
perpetuæ ergo,&c.& pro me gl.approbata in l.2. de
poſſ.hær.pe.ff.ꝙ ſi contra defunctum erant prætoriæ
& contra fidei.ſimiliter ꝑtoriæ erūt. Deniq; apparet
etiam ex l.1.de fideico.hære.petitio.ibi, ex quo actio
nes trāſeunt,& in §.ſed ſi recuſabat,in uerb.transferū
tur,& in § ſed & id,in uerb.transferre,& in §.ſi quis
una,in uerb.ex eo ſenatuſconſul. actiones transferun
tur,& rurſus,ibi,& pro dodrante quidem transferun
tur,& ibi,inſolidum transferuntur,in eſſ de fideicom.
hære.ꝙ Treb.non facit denuo actiones hæreditarias
competere,ſed quæ in hæredem iam competebant p
Senatuſconſultum,in fideicommiſſarium transferuntur,
quod in terminis tenet Bar. in l.2.ff.de fidei.hęr.pet.
quod intelligendum eſt in actionibus hereditarijs, q̄
defuncto,& contra defunctum competebant, ut pa-
tet in §.reſtituta,de fid.hęre.inſt.in uerb.actiones, q̄
hęredi,&c.& clarius in §.ergo ſiquidem,in uerb.hæ-
reditariæ,& in §.ſed ſi recuſabat, in uerb. hæredita-
rię,& in §.ſed quia ſtipulationis, in uerb. hæredita-
riæ actiones. Cū ergo quærītur actiones hęreditarię
quæ ex Treb.fideicommiſſario,& in fideicomiſ. dantur.
utiles,cum ſint ciuiles,ne an prætorię uideantur di-
co,ꝙ ſi ciuiles erant cum defuncto,& contra defun-
ctum competebant,ciuiles ſimiliter erunt,& nunc ꝗn
fideicommiſſariū, uel contra fideicommiſſariū ex
tranſlatione dantur, ꝙ ſi prætoriæ erant cum defun
ctu,uel contra defunctum dabantur, idem & cum fi-
deicōmiſſario, uel cōtra eum ex tranſlatione dantur,
quia ex perſona hęredis conditio, & natura actionis,
ſeu obligationis non immutať l.2.§.ex his.ff.de uerb.
oblig.l.2.§.in certā,de pręt.ſtip.l.cui fundus,de eōd.
& de.Ratio qa is qui in ius ſuccedit alterius eodem
iure quo ille uti debet.ut in reg.iuris.Præterea priui
legiū abſq; alicuius iniuria debet dari l.nec auus, C.
de eman.lib.ſed in priuilegio heredi dať, ut actiones
ab eo in fideic.tranſeant,ergo ſi forte perpetua actio
contra defunctum competebat, non ne abſurdiſſimū
eſſetq; nunc tꝑalis,& pretoria fieret contra fideicō.
per quod ius creditorū læderet. Tenendo hanc med
diſt.ad.d.§ reſtituta,per quē fundantur tenentes in-
diſtincte pretorias eſſe,reſp.ꝙ ſenſus tex.dicentis,ꝙ
ꝑtor utiles actiones dabat is eſt.ſ. ꝙ ꝑtor ille fideicō.
de quo fit mentio in fine prin.inſt.de fidei.hęr.utiles
actiones fideicū.& contra eū dabat,uel tꝑales,uel p-
petuas iuxta naturā cōtractus cum defuncto celebra
ti,itaq; ſenſus eſt,ꝙ actiones ex Treb. cum ſuis quali
tatibus tranſlatas pretor dabat,ideſt cōcedebat iuxta
l.1.& 2.de form.ſub.Et ad l.1.de fidei.hęr.pe.& d.§.ſi
quis una,ibi,ex eo,&c.per quem mouent alij tenētes
ꝙ indiſtincte ſint hę actiones ciuiles, prout Senatus
Conſul.eſt ius ciuile reſp.ꝙ ſenatuſcō.ſolum trāsfert
23 actiones iā formatas& creatas.nō aūt denuo creauit
† & ipſa creatio nō autē trāſlatio debet eſſe in conſi-
deratione, gloſſ.approbata in l.2.de poſſ.hęred.pet.

Actiones quæ tranſeunt in fideicom.an ſint ciuiles an prætoriæ.

Actiones origo eſt conſideranda.

Denique †& ſi olim Falcidia per teſtatorem ueta- 24
ri non poſſet.l.quod de bonis.§.fratre.& l.Titia.ff.ad
leg. Falcid. hodie tamen poteſt auth. ſed cum teſta-
tor & in corpore unde ſumitur.C.eod.titu. Bart. col.
1.Alex.num.10.Iaſ.num.23.lectur.1.& num.42. Ioan.
Crotus.num.16.Hannibal. nu. 288. in l.nemo poteſt.
ff. de lega. 1. †Sed & Trebellianica hodie ſimiliter 25
uetari poteſt per teſtatorem glo.2.in d.in d. auth. ſed
cum teſtator.& glo.in l.ſi ut allegas.C.ad leg. Falcid.
Iaco. de Belloui.in auth. de hæred. & Falci.§. ſi uerò
expreſſim.Bart.in d.l.nemo poteſt. nume.7. Corne. in
d.auth.ſed cum teſtator. num.6. Alex. in l.Marcellus.
in prin.quæſtio.3.& Imola in d.l.§.quod autem.ff. ad
Trebell.Crotus ubi ſupra nume.17. Alciatus parado-
xorum lib.5.nume.19.

Falcidia hodie poteſt prohiberi.

Trebel hodie poteſt prohiberi.

† Et non ſolum in teſtamento ſed etiam in codicil- 26
lis tam Trebellianicę quam Falcidię prohibitio fieri
poteſt ut uiſum eſt Areti.conſi.12.colum. ſi. Gualden.
de arte teſtan.tit.de muta.teſtam.c. 8. & Nouiſſime in
c.Raynutius.de teſtam.§.3.num.6.

Fal. & Treb. poſſunt prohiberi in codicillis.

Contrariam tamen partem tenet Bal.conſ.474.lib.
2.poſt glo.in l.2.uerbo falſo.C. de codicill. qua de re
per Carol.Ruin.in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.colū.
9.ff.de lib.& poſthu. ſed pars affirmatiua ut codicillis
fieri poſſit prohibitio uerior eſt, argu. l. qui hæredi.
§.cum hereditas.ff.de cond.& demonſt.iuncto.§.pen.
inſti.de codicillis.

Hoc † amplius etiam liberis primi gradus prohibe 27
ri poteſt Trebellianica ut tenent Bal.Salicet.& Pau.
Caſtr. in d.auth. ſed cum teſtator. Alex. conſi.5.circa
primum,lib.3.Ruina.conſi 206.licet ex communis, Idē
Roma.& Iaſ.in l.Marcellus,ff.ad Trebellian. Decius.
conſi.81.col.2.Cuma.conſi.35.& eſt commun.opinio
ſecundum Decium ubi ſupra,quod & tenet in conſil.
218.col.1.tenet Corneus.in l.iubemus. in prin.C. ad
Trebel.Crotus nume.18.& Ripa nume.52. in l.nemo
poteſt.ff.de lega.1.Ruinus.conſi.21.num 8.lib.3.Soci-
nus Iunior.conſi.128.nume.58.lib.1.de quibus omni-
bus plenius ſupra de ſucceſſionum creatio.lib.1. §.8.

Treb.poteſt prohiberi a liberis primi gradus.

Denique † iuſſus de adeundo in perſona heredis 28
adire recuſantis ,transfert onus reſtitutionis in ſub-
ſtitutū uulgarem, uel cohęredem ſine quartæ reten-
tione.l.non iuſtam,C. ad Trebel. præmitte, tamen ꝙ
† relicta ab inſtituto cenſentur repetita a ſubſtituto
tex eſt in d.l.non iuſtam,& in l.licet.ff.de lega.1.& in
l.cum pater.§.a ſubſtituto,de leg.2.ff.etiam ſi eſſet ta
citus ſubſtitutus qualis eſt cohęres,tex. eſt de utroq; 29
in l.ſi Titio & Mæuio.§. Iulianus, de lega. ſecundo.ff.
Fallit quādo eidem legatario aliud ab inſtituto aliud
uero a ſubſtituto relinqui, nam tunc inſtituto repu-
diante ſubſtitutus præſtabit quod a ſe relictum fuit,
non quod ab inſtituto ut l.licet, ff.de lega. primo.
Fallit etiam quando ipſum ſingularem fideicommiſ-
ſarium in partem ſubſtitueret ut ibid. Fallit etiam
quando nominatim ab inſtituto legatum reliquerat,
tex. eſt ſecundum communem opinio. in l. Celſus. §.
quod alicuius,de lega.2. † Et qui compulſus ſuſpectam 30
adijt hæreditatem quartam nō deducit.l.nam quod,
§.qui compulſus.l.ita tamen.§.qui ſuſpectam, ad Tre-
bel.ff.ſed licet Trebellianica non deducatur qū ſuſpe
cta dicta eſt hereditas, Falcidia tamen bene deducit,
ueluti ſi hæres rogatus ſit & hæreditatem reſtituere
& legata preſtare, iſq; ſuſpectā compulſus adijt, nam
tunc fideicommiſſarius qui eum cōpulſit quartā Fal-
ci.deducit,nec enim legatarij poſſunt cōqueri,cū niſi
ille cōpelleret hæredem ipſi eū cōpellere nō poſſunt,
iuxta.d.l.nā quod,§.non uis, & conſequenter non ſo
lū quarta ſed & toto relicto fraudarentur,ut l.eā quā
C.de fideic.ita eſt tex.i l.Marcellus.§.ꝙ ſi ſuſpecta,ad
Treb.ſed fideicōmiſſ.a ſecundo fideic.uniuerſali quar
tā deducere nō ꝑt ex eo ꝙ nec ipſe ſecundus hæredē
poſſet cōpellere ita intelligo.l.2.§. deniq;.ff. ad Treb

Trebellianicam deducere non poteſt is a quo relictū repetitum cenſetur quando primordialiter oneratus eam non poterat detrahere.

Repetitum cenſetur a ſubſtituto uel cohærede quod ab inſtituto relictum eſt fallit ſi nominatim fuerat oneratus.

Trebellianicam non deducit qui compulſus adit.

Sed.

31 *Intereſſe debet eius qui agere uult.*

Sed opp. † heres non aliter adire cogitur, q̃ ſi interſit fideicommiſſarij, probatur in l. recuſare §. Titius. ff. ad Trebellia. ubi ſubſtituturus uulgariter, & per fideicommiſſum heredem adire non aliter compellit, quam ſi ſua interſit potius habere ex reſtitutione, quam ex ſubſtitutione, idq́; confirmatur ratione, nam l. nil faciat fruſtra l. hęc ſtipulatio. §. Diuus. ff. ut legatorũ nomine cau. Ad idem l. qui bis. ff. de uerb. oblig. ubi ſi ꝙ ſemel promiſſeram iterum promitto poſterior ſtipulatio dicitur eſſe nullius momenti, quia etiam ſi eam ualere diceremus eius effectus eſſet nullus. Ad idem l. ſi pupillus. §. qui actum. ff. de nouati. ubi ſi actum ſtipulatus iter ſtipulor poſterior ſtipulatio nulla eſt, quia nullam adfert utilitatem. Ad idem l. qui uſumfructũ. ff. de uerb. obligat. ubi ſi uſumfructum ſtipulatus uſum poſtea ſtipulor, poſterior ſtipulatio nulla eſt, quia nullam adfert utilitatem. Hinc eſt, ꝙ lex conditiones impoſſibiles tollit de ultimis uoluntatibus ne diſpoſitio inanis reddatur. Hinc etiam eſt, ꝙ lex ſemper facit interpretationem per quam actus diſpoſitioq́; ſuſtineatur, ut notatu per l. ſi quando. C. de inoffic. teſtamento. ubi plenè dixi. Sed per l. ſi Titio, & Męuio. §. Iulianus, de leg. 2. relicta ab inſtituto cenſentur repetita à ſubſtituto, uel cohęrede niſi de contraria teſtatoris uoluntate doceatur, ut l. licet Imperator, de leg. 1. ergo cum noſter fideicommiſſarius, fideicommiſſum conſequi poſſit a ſubſtituto, uel cohærede repetere, fruſtra compellit hęredem inſtitutum adire, Sol. quod intereſſerat fideicommiſſarij potius ab hęrede, qui forte grauatus legatis non erat fideicommiſſum cõſequi, quàm a ſubſtituto uulgari, uel cohęrede, qui forte erant legatis grauati, argum. in d. §. Titius, ita ſol. glo. 1. in d. l. non iuſtam, & Bar. & Corneus. col. 2. ſecundum quem illa eſt communis ſol. quę ſecundum eum licet uera ſit in ſe tamen non eſt tenenda, quia nimium reſtringit legem illam. dic ergo ſecundum eum poſt Raph ꝙ ſemper intereſt fideicommiſſarij ex expreſſa uoluntate teſtatoris, potius ab herede fideicommiſſum conſequi, q̃ ea tacita à ſubſtituto, uel cohęrede, uel tertio. dic ꝙ intereſt eius ab hęrede conſequi, quia ꝙ hæres eſſet grauatus expeditum eſt. ꝙ autẽ ſubſtitutus, uel cohęres ſint tacitè grauati licet uerum ſit regulariter, ut d. §. Iulianus, tamen ſæpe reuocatur in dubium, ut l. licet Imperator de leg. 2. uel quarto ultra omnes dic, ꝙ hæres ibidem nondum repudiauit licet adire recuſaret, dicens ſe deliberare uelle quo caſu, & tempore compulſio fieri poteſt, ut l. recuſare, in prin. ff. ad Trebell. & ſic cõpulſus fuit hęres eo tempore quo ſubſtitutus, uel cohęres compelli non poterant, quia ad eos portio illa deuoluta nõdum fuerat. Sed hęc ſolutio uidetur contra tex. ibi in uerb. repudiauit. Suſtinendo hunc intellectum reſponde, ꝙ hic interuenit & repudiatio, & compulſio, ſed compulſio pręceſſit, & ſic dum ait tex. & coacta ſuſpectam hęreditatem adire, intellige ꝙ poſt interpoſitum decretum coactionis repudiauit, quod innuit uerb. ſuſpectam, nam ſi iam repudiatio facta eſſet non diceret, & coacta ſuſpectam hęreditatem adire, ſed diceretur & coacta omiſſam hęreditatem adire, ꝙ ex quo ſubſtitutum habuit hęres ſcriptus, uel coheredem habuit, data uidetur ſibi licentia repudiandi, & conſequenter in fraudem fideicommiſſarij repudiare nõ uidetur, quod eſt contra d. l. non iuſtam, in uerb. calliditate ac fraude, & ꝙ data uideatur licentia repudiandi probat l. 1. §. ſi proponatur. ff. ſi quis om. ca. teſta. Hinc dicimus † per dationem ſubſtituti uulgaris ſuitatem tolli, quaſi pater ſubſtitutum uulg. filio dando licentiam abſtinendi ei dediſſe uideatur, ita aiũt omnes doct. in l. ſi filius heres, de lib. & poſt. & in l. ſi filius qui patri, de uulg. ff. & doct. maximè Romanus, & Alexan. l. apud Iulianum. §. idem Iulianus. ff. ad Treb. idq́; uerum eſt præter quàm in caſu l. Iulianus. ff. ſi quis om. cau. teſta. & ꝙ uideatur data licentia repudiandi alleg. ut glo. 2. & Bar. in d. l. nõ iuſtam, l. quia autem, ad prin. ff. ſi quis om. cau. teſta. qui tex. nil probat imo potius contrarium probare uidetur, ſed bene probatur in d. §. ſi proponatur, & in l. fin. §. Titius. ff. de uulg. Huius contrarij timore glo. 2. d. l. non iuſtam, reſp. ꝙ ideò inſtitutus, qui etiam ſubſtitutum, uel cohęredem habebat, in fraudem repudiaſſe uidetur, quia alias repudiaturus is non eſſet niſi ut fraudem faceret fideicommiſſario, & gratiam faceret ſubſtituto, ut ibi, & l. 1. ff. ſi quis omn. cau. teſtam. Idem tenet Bar. Angelus & Salicetus in dict. lege nõ iuſtam. Ex iſta ſolutione infertur notabilis limit. ad dictam legem, ut non procedat quando inſtitutus in fraudem non repudiaret, quæ limitatio uera eſſe non poteſt, nam multum reſtringeret d. l. contra l. præcepimus, C. de appell. Præterea illius l. g. diſpoſitio non tam odio illius qui per calumniam repudiat quam fauore fideicommiſſarij uoluntatem defuncti habentis introducta eſt, ut patet ibidem, in uerb. contemplatione iudicij teſtatoris.

33 *Ratione impulſiuã ceſſante non ceſſat lex.*

Nec obſt. tex. ibid. in uerb. calliditate ac fraude, † nam uel illud de facto contingit, uel eſt ratio impulſiua, cuius defectus nõ facit diſpoſitionem ceſſare. l. demonſtratio. §. quod autem, ubi declarat Bar. in columna fina. de condition. & demonſtration. §. huic, & §. longe, inſtit. de leg. l. adigere §. quãuis de iure patronatus. Præterea & ſi fateremus quòd illud uerbum calliditate, importet cauſam finalem (quod falſum puto) adhuc cum in dict. l. adſit, & alia ratio ſcilicet fauor fideicommiſſi, & uoluntatis, ut dixi ſatis eſſet quòd altera ratio militaret, ut dict. l. procederet, argu. in §. affinitatis, inſtit. de nupti. unde etiam ſi hæres abſque fraude repudiaret, adhuc d. l. locum haberet, quòd eſt contra dict. ſolution. Corneus tamen ibi in colum. 2. defendit, dict. ſolu.

34 *Reſtituere rogatus non uidetur habere licentiã repudiandi & ſi habeat ſubſtitutum.*

dicens, † quòd heres inſtitutus etiam ſi hab. ac fideicommiſſarium uniuerſalem, ſi tamen habet ſubſtitutum uulgarem uidetur hic licentiã repudiadi, ut dict. §. ſi proponatur niſi id faciat in fraudem fideicommiſſarij, nam tunc repudiare non poſſet, l. quia autem, & l. Iulianus. ff. ſi quis om. ca. teſt. unde in dict. l. hæres non compelleretur, niſi fraudem repudiaſſet, tamen adhuc tene contra gloſſ. & ſequaces. Primo quia nimium reſtringeretur dict. l. ut dixi: Secundo, quia tex. in uoluntate defuncti principaliter non in fraude hæredis ſe fundat: Tertio, quia illud de fraude non miſterium iuris ſed facti cõtingẽtiam monſtrat: Quarto, quia illud de fraude eſt ratio impulſiua, cuius defectus non nocet: Quinto, quia etiam ſi eſſet ratio finali adhuc eius defectus non noceret, cum adhuc ſubſit alia ratio: Sexto, & principaliter, quia qui hæreditatem reſtituere rogatur non uidetur habere licentiam liberè repudiandi etiam ſi ſubſtitutum uulgarem habeat, tex. eſt in dict. l. nõ iuſtam, & in l. recuſare. §. Titius. ff. ad Trebel. nec mirum ꝙ licet regulariter habens ſubſtitutum uulgarẽ uideatur habere licentiam repudiandi, tamen iſto caſu non habeat quando rogatus eſt hæreditatem reſtituere, nam & alias licet regulariter nullus compellatur inuitus adire, l. nec emi. te. C. de iure delib. tamen ſi hæreditatem ſit rogatus reſtituere, tũc adire compellitur & reſtituere, ut per totum, ff. ad Trebel, & C. eodem. Sic & alias licet regulariter per dationem ſubſtituti uulgaris tollatur ſuitas ſecũdum communes opinion. ut eſt tex. & ibi omnes in l. ſi filius, hæres, de lib. & poſthum. & omnes in l. ſi filius, qui patri, de uulg.

35 *Suitas non tollitur datione uulg. ſub. ſi reſtituere rogatus ille erat.*

& in l. apud Iulianum, §. idem Iulianus. ff. ad Trebel. maximè per Romanum, & Alex. ibi. Tamen id fallit, † quando ultra ſubſtitutum uulgarem filius rogatus eſt hæreditatem reſtituere, nam tunc non tollitur ſuitas ex eo ꝙ ſibi non cenſetur data licentia abſtinendi tex. eſt in dict. l. nõ iuſtã, per quem ita tenet Alexan. in d. l. apud Iulianum. §. idem Iulianus, col. pe. & in l. ſi filius heres, de lib. & poſth. col. penu.

36 *Suitas non tollitur quãdo dati ſilio ſubſtitutus uulgariter pupillariter & per fideicom.*

ita etiam tenet Bal. in d. l. nõ iuſtã. Raph. & Corn. n. 5. idẽ tenent Ang. & Imol. in l. 1. in pr. de uulg. ff. pro quibus eſt mẽ hoc tex. quẽ ipſi nõ allegant in d. §. Titius, quã opinionem etiã tenet Corn. in l. 3. C. de iure delib. n. 53. & Soci. in l. 1. de uulg. col. 65. in fin in 4. q. prin in 5. effectu uulga. ſubſt. col. 3. & Bar. in d. l. nõ iuſtã. Hinc etiã ſubinfertur † ꝙ ſi in teſtamento dicatur ſubſtituis uulgariter, pupillariter & per fideicommiſſum, prout aſſolet fieri in teſtamentis, ſcdm Bar.

37 *Repudiandi licentiã ſemper hæres habet.*

in d. §. Titius, ꝙ tunc filio inſtituto non uidetur data licẽtia abſtinendi, & cõſequenter tunc per dationẽ ſubſtituti uulgaris ſuitas ſublata nõ uidebitur, quod firmãt Bal. & Raph. in d. l. non iuſtam, & Soci. in l. 1. de uulga. col. 6. §. in fin. cum prin.

prin. ſeq. tamen dic quòd licet regulariter hæres inſtitu-
38 tus,ſiue ſubſtitutum non habeat,licentiam repudiandi à le
ge habere uideatur † ut l.nec emere.C.de iure delib.l.ſicut
maior.C.de rep.hær.l.ſicut ab initio.C.de actioni.& oblig.
& iuncto.§.hæres , in inſt. de oblig. quæ ex quaſi contract.

Intell.l. non iuſtam.C.ad Treb.

39 † ſiue etiam ſubſtitutum habeat licentiam repudiandi ab
ipſo teſtatore habere uideatur , ut d.§. ſi proponatur , ſe-
cundum doct. dicentes per dationem ſubſtitui uulgaris
ſuitatem tolli, niſi in fraudem repudiet,ut d.l.Iulianus. Ta
men id fallit quãdo hæres habet ſubſtitutum fideicommiſ
ſarium tantum, uel fideicommiſſarium , & uulgarem . nam
tunc licet ſimiliter repudiandi licentiam habeat ut d.l. nec
emere,tamen poſtea,ſiue repudiatio in fraudem , ſiue ſine
fraude facta eſſet , poteſt per fideicommiſſarium compelli
adire,& reſtituere,ut d.l.non iuſtam,& d.§. Titius ſecundũ
Bal,in d.l.non iuſtam,& Corneum col 2. Vnde infertur no
tabilis extenſio ad d.leg. ut procedat etiam ſi hæres ſine
fraude repudiaſſet.

Adire ad re ſtitutionem fideic. compellitur hæres, et ſi habeat cohæredem, uel ſubſtitutum.

40 Sed opp.† dictũ eſt quòd fideicommiſſum uniuerſale de
betur etiam ſi heres rogatus ante aditionem deceſſerit
contra de l.ille a quo §. ſi de teſtamento ad Trebell. ubi ſi
hæres rogatus ante aditionem decedat fideicõmiſſum eua
neſcit,ut ibi,& eſt ratio, quia hærede non adeunte nil in
teſtamento ſcriptum ualet,aut debetur,ut l.ſi nemo,de te-
ſtam.tutela l.ſi nemo,de reg.iur.l.2.§.adeo , de uulg.l. eam
quam.C.de fideicom. ſol. quod in d.§. ſi teſtamento , dicitur
fideicommiſſum uniuerſale euaneſcere hærede ante adi-
tionem decedente,eſt ſupplendum , uel ante compulſionis
decretum de adeundo interpoſitum . † Nam ſi poſt decre-
tum, uel iuſſum de adeundo deceſſit, tunc licet deceſſerit
ante aditionem adhuc tamen fideicommiſſum non euane-
41 ſcit, ut d.l. non iuſtam, ita ait glo. in d.§. ſi de teſtamento,
& ibi Bartol. & Iaſon.in l. eam quam, columna antepenul.
ad prin.C.de fideicom.& ibidem in colum.penul.ad ſin. &
Bart.ibidem numero.4. & Bald. ibidem numero.18. & Sa-
licetus ibidem.col.3.in princ. & Paulus ibidem colum. pen.
poſt med. Idem uult Iaſon.in l.cum filio, de leg.1.numero
124. cum plu. ſequen. poſt Alexan. quem ipſe refert.Idem
uult Corn.in ſin.& Bart.in fin.& Paulus in d.l. non iuſtam,
columna.1. quod eſt uerum ſecundum eundẽ Paul. & alios
etiam ſi hæres rogatus ſubſtitutum , uel cohęredem non
haberet . Idem tenet & Bald.ibidem.numero.3.& Salicetus
numero.2. qui etiam exprimit , quòd procederet etiam ſi
non eſſet cohæres, uel ſubſtitutus. Ego puto contra om-
nes quod imò ſi hæres ante aditionem deceſſerit euaneſcat
fideicommiſſum etiam ſi deceſſerit poſt iuſſum de adeũdo
interpoſitum , idq; primo probo per d.l.ille à quo.§. ſi de
teſtamento, ad Trebell. ubi generaliter dicitur, quòd hę-
rede ante aditionem decedente fideicommiſſum euaneſcat,
nec dicatur, quòd fideicommiſſarius qui decretum implo-
rauit iudicis, fecit quod in ſe eſt , ideo æquum eſt ei ſub-
ueniri,ut etiam ſi hęreditate non adita hæres deceſſerit ad
huc fideicommiſſum non euaneſcat,ſed hæredis hæres poſ
ſit compelli adire , & reſtituere. nam reſp. id eſſe contra
d.§. ſi de teſtamento ubi fideicommiſſarius implorabat ſi-
militer iudicis decretum, ut hęres adire, & reſtituere cõ-
pelleretur , hæreſque id recuſabat dicens fideicommiſ-
ſum non ualere, decidit ibi text. quòd ſi exceptio hæredis
fideicommiſſum non ualere dicentis requireret altiorem
indaginem , tunc compellendus eſt ut adeat , ne ſi prius
decedat , quàm adeat , fideicommiſſum euaneſcat , ergo ſi
ante aditionem decederet infirmaretur fideicommiſſum
etiam ſi fideicommiſſarius feciſſet, quod in ſe erat, petẽ-
do hæredem compelli, ſed caue quia in d.§. ſi de teſtamen
to ſunt talia uerba dicendum erit hæredem compellendum
adire ne prius hæres decedens fideicommiſſarium deci-
piat,illa uerba ne prius decedens, poſſunt intelligi altero
de duobus modis, ſcilicet ne prius decedens, quàm hære-
ditas adeatur,& tunc probatur opinio mea contra commu
nem,uel ne prius heres decedens,quàm iuſſus de adeundo
interponatur,& tunc non facit pro me, ſed pro communi.
Iſta tamen ſecunda expoſitio non congruit menti,nec lit-

Intell.l.ille a quo §. ſi de teſtamento. ff.ad Treb.

Intell.l. non iuſtã .C.ad Treb.

Fideico.uni. euaneſcit ſi hæres decedat ante aditionem. etiã poſt decretum cõpulſionis contra communem op.

teræ illius.§. quia ibi de iuſſu uerbum nullum . Præterea
ſi uera eſſet iſta expoſitio nõ diceret tex. hęredem compel
lendum adire, ne prius &c.Sed diceret decretum interpo-
nendum ne prius,&c. Secundo contra communem facit,&
fortius d.l.non iuſtam,in uerbo cum Diuo,&c.quę in eo ſe
fundare uidetur, quod poſt reſcriptum Diui Antonini relicta
ab inſtitutis a ſubſtitutis , & cohæredibus repetita intelli-
guntur, ut §. Iulianus,ſuprà alleg.& d.l.licet Imperator,er
go fideicommiſſum non propter iudicis decretum,ſed pro
pter repetitionem tacitam, quam poſt reſcriptum Antonini
præſumimus firmum remanet . † Nec dicatur quòd imo d. 43
l. fundat ſe in iudicis decreto , ut patet ibid.in uerb. nec.n.
quartæ . Nam ſcire debes,quod in d.l. ſunt duę deciſiones , &
duę rationes decidendi. Prima deciſio eſt, quòd † ſi hæres
rogatus ante aditionem decedat adhuc fideicõmiſſum non 44
euaneſcit ſiquidem ſubſtitutum, uel cohæredem habebat,
quorum aditione ſpontanea,uel coacta teſtamẽtum firma-
retur. Huiuſq; deciſionis ratio efficax,& uera ea eſt, quod ab
inſtitutis relicta poſt reſcriptum Antonini etiam à ſubſtitu
tis repetita,uel à cohæredibus uidentur,ut d.l.non iuſtam,
in uerb.cum diuo,& d.l.licet Imperator,& d.§.Iulianus,&
quod conſeruatio fideicommiſſi fundetur in reſcripto Anto-
nini uidentur apertè fateri Paul.& Corn.in d.l.nõ iuſtam ,
in fin. idq; etiam confirmo per tex.ibi in prin.dum ait, non
iuſtam te gerere ſolicitudinem,quaſi dicat ineptam,uel in-
dubitatam geris ſolicitudinem dum putas fideicommiſſum
euaneſcere per mortem inſtituti ante aditionẽ decedentis,
erat autem inepta.eo quod relicta ab inſtituto a ſubſtitutis , &
cohęredibus repetita uideri,non ſolum per d.l.nõ iuſtam ,
ſed etiam multo antea ſtatutum erat , & per multas ll. ut
d.l.licet,de leg.2.l.cum pater.§.ab inſtituto.ff.de leg.2.l.ſi Ti
tio,& Mæuio §.Iulianus,eod.tit.§.his ita,de caduc. tollen.
At ſi diceremus prout dicit communis , quod conſeruatio fi-
deicommiſſi contingat uirtute decreti de adeundo per iu-
dicem interpoſiti tunc non fuiſſet iniuſta, uel inepta ſolici
tudo , & dubitatio iſtius fideicommiſſarij, quandoquidem
nulla alia lege cauerẽtur , quòd iuſſus iudicis perpetuet
fideicommiſſum , imò ad hoc omnes tenentes opinionem
communem ſuprà relati dicunt d.l.non iuſtam,unicã eſſe,
ergò iuſtè dubitaret ille de eo , quod nulla lege antẽ erat ,
† unde cum proœmium denotet cauſam finalem,ut l.fin. &
ibi Bar.alij.ff.& de hęredi. inſtit.& in proœmio d.l.dicatur 45
indubitatum eſſe , quòd fideicommiſſum ualebat , dicen-
dum eſt tale fideicommiſſum ſuſtineri per reſcriptum An-
tonini de quo multæ antea leges mentionem fecerunt ,
non per præceptum iudicis de quo nulla illa lex fecerat
mentionem,prout fatentur ipſi,qui tenent communem opi
nionem, quos ſuprà citaui . † Nec dicatur quòd ſecundum 46
hoc d.l.erit indubitata,nam imò alia,quòd eſt ſingulariſſi-
ma,quia licet antea ſtatutũ erat,quod relicta ſingularia à ſub-
ſtitutis repetita uidebantur , tamen leges antiquæ id non
introduxerant in relictis uniuerſalibus in quibus d.l.loqui
tur,& ſingulariter. Secunda autẽ deciſio d.l.eſt quòd ſub-
ſtitutus iſte qui tale fideicommiſſum pręſtat , uel cohæres
non poſſunt quartam detrahere , huiuſq; deciſionis ratio
ea eſt,quòd ut ipſe hęres propter compulſionem quartam
detrahere non poſſit l. ita tamen.§. qui ſuſpectam .l. nam
quod.§.qui compulſus.ff.ad Trebell.ita & iſti, qui eius lo-
co ſubrogantur eam detrahere non poſſunt, & ad hoc di- 47
cit Bal. ubi ſupra num.4. eſſe mirabilem d.l.non iuſtam , in
uerſ.neque enim,itaque fateor . quòd iſta ſecunda deciſio
fundatur in iudicis pręcepto , prima tamen deciſio de qua
quæſtio noſtra erat, fundatur in reſcripto Antonini . Ter-
tio pro me contra communem facit l.pen.§.cum autem , in
uerb.dolo malo.C.ad Trebell.ubi ante aditionem non ali-
ter fideicommiſſum firmatur , nec tranſeunt utiles actio-
nes, quàm ſi heres rogatus dolo malo defuerit, ſolus ergo
iuſſus de adeundo non ſufficeret niſi concurrente dolo
hæredis . Nec obſt. lex ſi finita .§. eleganter , & §. ſi iam
fuerint , & lex cum poſtulaſſem,in principio.ff.de damno
infecto.nam in illis interceſſit mora, uel contumacia illius
qui de damno infecto cauere debebat , unde per illas leges
& per

Intell. l. non iuſtã.C ad Treb.

Fideic. uni. non euaneſcit morte hæredis ſi erat cohæres, uel ſubſtitutus

Præfationes denotant cauſam finalem.

Fidei. uni.repetitum uidetur à cohærede,uel ſubſtituto, non ſecus, quàm ſingulare.

Treb. ut nõ detrahit hæres adire cõpulſus, ita nec cohæres nec ſubſtitutus à quo fideico. fuit repetitum licet ſponte adire uelint.

Fideic. uni. per iuſſum de adeundo cum contumaciam hæredis perpetuatur.

48 & per d.§. cum autem, meam opi.limito ut ſi hæres rogatus iuſſus ſit adire(decretum enim etiam contra hæredem abſentem poſtulatur.l.recuſare,in princ.ff.ad Treb.)& poſt iuſſum uel forte ante contumaciter abfuerit,ꝙ tunc fideicommiſſum adeo confirmetur, ut etiam utilis actio abſq; alia reſtitutione in eum tranſeat, unde etiam ſi poſtea ante aditionem hæres decederet adhuc firmum maneret fideicommiſſum.unde dico quòd fideicommiſſum uniuerſale confirmatur uel hæredis aditione ſpontanea, uel coacta, ut d.§.ſi de teſtamento, ubi gloſſ.Bar.& alij, uel hæredis contumacia uel dolo, ut d.§.cum autem. Tertio, aditione cohæredis,uel ſubſtituti. Quarto, per iudicis decretum ſecundum communem,quod omnino nego. communis op. fundatur in tex.d.l.non iuſtam, ego etiam in eodem. Adde etiam quod pro cõmuni, allegat Bar.in d.§.ſi de teſtamento,tex.in l.poſt conſanguineos.§.fin.de ſuis & leg.ff. cui ipſe dat duas ſolutiones, ibidem quas reprobat, deinde dat

Fideic. euaneſcit ſi eo aſſe ſcriptus poſt decretum de adeundo inculpabiliter ante aditionem deceſſit conſtitutum.

49 tertiam,quartam ſolutionem dat in d.§. ſi de teſtamento. Hinc infero,retenta mea opinione quòd † ſi in l.non iuſtã, non eſſet ſubſtitutus,nec cohæres,tunc etiam ſi hæres rogatus poſt decretum compulſionis interpoſitum ante tamen quàm eſſet in mora, uel dolo (ut puta ſi contra eum abſentem decretum eſſet interpoſitum iuxta l.recuſare, in princ.ad Treb.)decederet, quòd tunc fideicõmiſſum euaneſceret, nec uideretur repetitum a uenientibus ab inteſtato,quod eſt contra omnes doct ſupra relatos, & in ſpecie contra Bar.in d.§.ſi de teſtamẽto,& contra Sali.in l.eã quam,col.3.in prin.C.de fideicõ.& Iaſ.ibid.col.antepe.poſt princ.& col.pen.in fin.& Bald.ibidem num.15.& Paul. ibi, col.pen.poſt med.& Corne.in fi.d.l.non iuſtã, quod nota.

Legitimi proximiores tantum an etiã remotiores onerati uideantur, ardua q.

50 Adde quòd relicta a legitimis hæredibus debentur a ſolis legitimis qui exiſtebant in primo gradu,non etiam a remotioribus,ita tenet gloſſ.pen.in l.non iuſtam.C.ad Treb. & gloſſ.in l.ſi Titio & Mæuio,§.Iulianus ff.de leg.2.Bar.& Bald.nu.8.Cinus,Angelus, & Paulus Caſt. col.2.in d.l.non iuſtam.Iaſ.qui hanc dicit communem opinionem in l.licet Imperator,ff.de leg.1.nu.39.Ange.in fi.principij,inſt.de codicill.Iaſ.in authentica, ex cauſa,in fine.C.de libe.præteri.

Contrariam partem ut etiam a remotioribus relictum uideatur, tenent gloſſ.in l.1.§.fin. ff.de leg.3. & ibi Dinus & Bar. & idem Bar. in l.cum pater. § cum exiſtimarent,ff.de leg.2.Bar.conſi.205.factum tale eſt, Salic.Fulgo. & Corn. num.6.in d.l.nõ iuſtam,& hoc forte receptius eſt, tñ diſtingue tres caſus, nam aut uniuerſaliter dixi in codicillis quiſquis mihi hęres erit, bonorumve poſſeſſor fidei eius committo , & tunc omnes gradus uenientium abinteſtatis onerati uidentur per l.ſiquis cum teſtamentum de iure codicillo,aut nominatim & ſpecialiter onerasui exiſtentes in primo gradu , ueluti Titius & Mæuius ſi mihi hæredes erunt eorum fidei committo,uel ita ab illis qui ſunt in primo gradu legitimorum relinquo , & tunc ſequentes in gradu non onerantur,ut .l.1.§.fin. de lega.3. ibi ab eo qui primo gradu ei ſuccedere potuit , facit l. non nunquam.ff.ad Treb.quòd ſi non uniuerſaliter reliquit , nec etiam nominatim,ſed indefinite ſeu ſimpliciter , puta in codicillis , dixit legitimus hęres meus centum dato,uel cẽtum Seio dari uolo,& tunc teneo gloſſ.d.l.1.§.fin.contra glo.l. non iuſtam,ut omnes gradus onerati uideantur,moueor per l.ſi pater in fin.ff.de fideicom.libe.& per l.abinteſtato.ff.de iure codicil.in quibus fideicommiſſum ſimpliciter relictum fuit. Adde l.eam quam,C.de fideic.in uerb. ſimpliciter iunctis his uerbis,uel ab his qui bona inteſtati tenent, ubi in teſtamento ſolenni non iure adoptatam quaſi filiam iure adoptatam inſtitui,quod quidem teſtamentum propter errorem teſtantis non ualet iure teſtamenti, & ſic non ualet quo ad inſtitutionem directam,iuxta l. ſi pater C.de hære. inſti.ſed tamen ualet in uim codicillorum, quo ſit, ut ſicut codicillis hæreditas per fideicõmiſſum dari poteſt.§. pen. inſt.de codicil.ita & per fideicommiſſum hęreditas in tali teſtamento relicta fideicommiſſario debeatur ad quã præſtandam non ſolũ teneretur hæres illa ſcripta eo caſu quo teſtamentum omnino (quod eueniret adoptione ualente) ualeret,ſed etiam ad eam pręſtandam omnes abinteſtato uenientes onerati uidentur,& ſic probatur ibi,ꝙ fideicommiſſum uniuerſale ſimpliciter(uel codicillis , uel eo teſtamento quod uim tantum codicillorum habet)relictum debetur ab omnibus uenientibus abinteſtato. Ad idem l.ſi plures,de leg.3.ff.nec dicatur,ꝙ ibi loquitur in pluribus gradibus ex teſtamento , nam idem & in pluribus gradibus legitimorum,niſi detur ratio diuerſitatis argu.l.cum precibus.C.de inoffi.donat. Adde nam primo nominatus cenſetur magis dilectus,l Publius, de condit.& demõſtra. in §.1. ꝙ ergo ab obtinente primũ locum pręſtari uolui facilius ab obtinente locum remotiorem , & in hac ratione fundatur,l.licet Imperator,de leg.1.quę idem diſponit in pluribus gradibus ex teſtamento,adde aliam rationem , nam ſi quando uniuerſaliter grauaui legitimos id expeditum eſt, ut dixi per l.ſi quis cum teſtam. nullum,ergo idem ſi indefinite quia indefinita æquipollet uniuerſali,l.ſi is qui ducenta.§.utrum,ff.de rebus dubi & ita in propoſito arguit conſultus in d.l.ſi plures,loquendo in pluribus gradibus ex teſtamento,tenendo hanc partem ad rationem gloſſ.l.non iuſtam,ꝙ talis eſt quem non honoraui non poſſum grauare, ſed licet tacite honoratus uideatur legitimus obtinens primum locum,ſecus in remotioribus , ergo grauari non põt, reſponde id nego ꝙ remotiores non uideantur honorati, nam imo uidentur per rationem quam ſupra ſignaui , ideo grauant ut ll.ſupra allegatis. Non quoq; obeſt.l.6.§.1.d le gat.primo,ubi dicitur †ꝙ ut onus cuiquam imponi poſſit,

Legitimi ut poſſint onerari.

51 non ſufficit ꝙ ad eũ bona mea peruenerint niſi & iudicio meo peruenerint,ſed ꝙ per repudiationem ſeu mortẽ præcedentis conſequor id magis caſu quàm iudicio teſtatoris conſeq uideor,ergo &c.Sed reſp. ꝙ imo & caſu & teſtatoris iudicio cõſequi uideor,nam & ſi plures gradus feci ſubſtitutorũ cui dubium quin uel nouiſſimi fideicommittere poſſim,licet is hæreditatem abſque beneficio fortunæ cõſequi non potuit,cum neceſſaria eſſet pręcedentium excluſio.Et ut intelligas fac tres caſus,nam aliquando cõſequor & caſu & teſtatoris iudicio expreſſo,ut in præcedẽti exemplo,& tunc ſine dubio poſſum grauari non ſolum expreſſe ſed etiam tacite d.l.licet Imperator.l.cum pater. §.abinſtituto,de leg.2.d.l.non iuſtã. Aliquando conſequor & caſu & legis diſpoſitione quę in uoluntate teſtatoris præſumpta fundatur,ut puta,ſi in remotiori gradu legitimorum eras, & tunc ſimiliter poſſum grauari , ut per ſuperiora fundam.

Intell.l.6.ff. delega.3.

52 †Aliquando & tertio nec conſequor teſtatoris nec legis diſpoſitione in tacita teſtatoris uoluntate fundata, ſed conſequor ſolo caſu,& tunc non poſſum grauari, d.l 6.deleg.3 ꝙ autẽ ibi conſequar , ſolo caſu patet,quia ibi conſequor hęreditatem,propterea ꝙ Stichum emi, quæ emptio facta non fuit teſtatoris uel legis diſpoſitione, itaq; nõ propter teſtatoris,uel legis diſpoſitionẽ,ſed propter diſpoſitionem ſeu factũ meũ & uendentis conſequor hæreditatem.Præterea ibi tantum abeſt , quantum adeſt , quia ſi cum Sticho habui hæreditatem , certe credendum eſt me pluris emiſſe Stichum propter hæreditatem quàm alias empturus eſſem,eſt ergo perinde ac ſi hæreditatem emiſſem , quo caſu nullus diceret emptorem hæreditatis grauari poſſe a teſtatore facit optimus tex. in l.ſcimus.§. repletionem.C.de inoffi.teſtam.uerbo aduentitio lucro.

Piæ cauſæ fauore aut alimentorũ relicta nominatim ab uno a cohærede uel ſubſtituto cenſentur repetita.

53 Illud autem prætermittendum non eſt †ꝙ quamuis nominatim relicta ab inſtituto controuerſum ſit, an a cohærede uel ſubſtituto repetita intelligantur, quia in re partẽ negatiuã tenuerunt Bar.Angelus,& Alex.in l.licet Imperator.ff.de lega.1.Imola in l.ſi duobus,§.1 ff.de lega.1. per l. 1.§.id ꝙ ex ſubſtitutione,l.in ratione,§. quod uulgo.ff.ad legem falcidiam,& d.l.licet Imperator, & partem affirmatiuam tenuerunt Chriſtophorus de Caſtelli. & Cumanus, & Paulus Caſtrenſ.in d.l.licet Imperator, tamen ſi tale relictum erat ad pias cauſas,nulla controuerſia eſt, quin a cohærede,& ſubſtituto repetitum intelligatur , ita Romanus in authent ſimiliter.C.ad legem falcid.15. ſpeciali per tex. quem dicit ſingularem in l.4.§ Lucius.ff.de alimen. & cib. leg.ubi etiam Bar.& idem Bar.in l.Mela.in princip.cod.tit.

Soci-

Socinus in tract. fallentiarum priuil. gio. 35. uerb. pia cauſa. Alex. ubi ſuprà col. pen. Idem Alex. & Iaſ. in l. ſi duobus. §. 1. ff. de leg. 1. Decius conſi. 182. in caſu occurrenti. Iaſ. in l. ſi fundum. §. Stichum, col. 1. ff. de legat. 1. Decius conſil. 273. in caſu, col. 1. & hæc communis opin. procedit etiam in alimentis ſecundum omnes doct. in locis ſupra allegatis per d. §. Lucius, & per Andræam Tiraquel. de priuilegijs cauſæ piæ priuil. 36. ſecundum quem (poſt Bart. in l. alio hærede, in prin. opp. 2. ff. de alim. leg. per tex. ibi, & l. libertis. §. fin. eod. titulo l. 1. C. de fideicom.) † legatum, ſiue alimentorum, ſiue piæ cuiuſcunque cauſæ relictum ab eo quẽ non honoratum non deſinit ualere, quaſi ab ipſo hærede repetitum intelligatur, quamuis regulariter contra, ut in l. ſi. in fine, C. comm. de lega. l. ab eo. C. de fideicomm. §. 1. inſti. de ſingulis rebus per fideicomm. relictis. §. in primo. C. de eod. tit.

Alimentorũ & piæ cauſæ fauore relicta etiam nominatum a non honorato repetita ab hærede uidentur.

54 *Fideicommiſſum piæ cauſæ relictum an in eam trãſeat ipſo iure, ardua q.*

Illud autem dubium eſt an fideicommiſſum uniuerſale piæ cauſæ relictum tranſeat ipſo iure ad illam piam cauſam, id quod uoluit Bart. in repet. l. 1. in 6. q. 5. q. principalis, & ibi Bal. col. 13. C. de ſacroſan. eccl. Idem Bal. in l. id quod pauperibus. q. 17. C. de epiſc. & cler. Anchara. & Imola in c. cum tibi. de teſtam. Idem Imol. in l. Centurio, col. 10. ff. de uulga. Bal. in l. pen. in prin. & rurſus in § eum autem. C. ad Trebell. & in l. fin. q. 2. C. de addict. dioi Adria. coll. Idem Bal. ad Speculatorem. tit. de teſtam. uerſi. fi. & in conſi. 58. uiſo teſtamento. ut refert Andr. Tiraquel. de priuil. piæ cauſæ. priuilegio. 39. Paul. & Iaſ. qui hanc ſententiam receptã dicit in l. fin. per tex. ibi. C. de ſacroſan. eccl. Matheſilanus. in ſingul. 42. nota quòd ſi hæres rogatus. num. 1. Bart. in diſputat. incipiente filium adulterum teſtator inſtituit. Alexan. in l. 1. §. ſed quoties. ff. ad Trebellian. & eſt communis opi. ſecundum Saray. in add. ad Matheſil. ubi ſuprà. Corneus conſi. 201. licet uideatur, col. 1. lib. 1. Idem Corneus in l. eam, quam fallen. 21. C. de fideicommiſſ. Firmianus in tract. de epiſcopo. 4. parte. q. 31. lib. 4. & Coruccus. conſi. 327. lib. 3. † Piam autem cauſam accipere debemus eccleſiam, aut monaſterium, ita Speculator de inſtrumen. edi. §. nunc uero aliqua, uerſi. & ſcias quòd inter Bald. in authen. ſimiliter, & ibi Roman. C. ad leg. Falcid. Idem Roman. conſi. 235. quo ad primum.

Eccleſia eſt pia cauſa.

Hoſpitale eſt pia cauſa.

Idem † ſi hoſpitali relinquatur, ita Archidia. in ca. ſi ex laicis. 10. q. 1. Corn. q. 140. circa col. 2. lib. 1. Decius conſilio 273. in caſu propoſito. in prin. per l. orphanotrophos. & l. Sancimus. C. de ſacroſan. eccle. l. omnia. ubi Bar. C. de epiſcopis, & cleric. Specu. ubi ſuprà. Alexan. conſi. 210. ſtatutũ in prin. lib. 2.

Fraternitas eſt pia cauſa.

Idem † in relicto fraternitatibus, ſecundum Abb. conſi. 31. ad claram. col. 2. lib. 1. & conſi. 32. circa duo. lib. 2. Decius conſi. 72. uiſo puncto. col. 2. qua in re quamplures tenent contrarium, ut per Andr. Tiraq. de priuil. piæ cauſæ. in præfa. uerſi. item relictum fraternitatibus.

Pauperes ſunt piæ cã.

Idemq; † in relicto pauperibus ſecundum Specula. ubi ſupra Bal. in d. auth. ſimiliter. & ibi Roman. in repeti. col. 1. Bal. & Paul. Caſtr. in l. illud. col. 4. C. de ſacroſan. eccl. Idem in relicto pro anima. ita glo. in l. ſi quis Titio. ubi Bart. & alij. ff. de legat. 2. Bart. & Bal. columna 2. in lectura. C. de ſacroſan. eccle. Corn. conſi. 18. colum. 3. lib. 3. & conſi. 318. ardua. columna. 4. eodem libro. Socinus, & alij plures relati per Andræ. Tiraquel. ubi ſuprà. uerſicu. item relicto pro anima.

Contrariam tamen partem, ut fideicommiſſum piæ cauſæ relictum in eam non tranſeat ipſo iure, tenent Bal. columna 4. & Fulgoſius columna fin. in l. fin. C. de ſacroſan. eccleſ. Idem Bald. in lege eam quam in prima lectura C. de fideicommiſſ. Roman. in repetit. d. authent. ſimiliter in 21. ſpeciali. circa ultimas uoluntates, & rurſus in l. 1. §. ſed & quoties. ff. ad Trebellia. Et huic opinio. adſentire uidetur Iaſon. in d. l. fin. num. 11. & Saray. ubi ſuprà, & hæc pars uerior uidetur per tex. in l. omnibus. ff. ad Trebel. & in l. Sancimus. C. eodem tit. & quia generale eſt fideicommiſſum uniuerſale accipiendum eſſe de manu hæredis, ſicq; in legatarium ipſo iure non tranſire, l. ille a quo. §. ſi de teſtamento. ff. ad Trebel. l. 1. in prin. l. reſtituta, l. facta fideicommiſſi reſtitutione. ff. ad Trebel. §. reſtituta. inſtit. eod. tit. Nec dubium eſt, quin leges generaliter diſponentes quales ſunt ſupra dictæ comprehendat omnes perſonas caſus & cauſas, ut cumque priuilegiatas, ſi in ea re, qua de agitur non reperiuntur habere peculiare priuilegium, l. in fraudem, in fin. ff. de mil. teſtam. Decius conſi. 5. & rurſus in l. ex teſtamento. C. unde liberi. Alcia. lib. 4. paradoxorum. 10. c. Idem Decius in l. 1. col. 2. & in l. nemo poteſt. ff. de regu. iur. Andræ. Tiraquel. de præſcription. §. 1. gloſſ. 11. Decius in cap. 1. colum. 3. & in c. ſedes apoſtolica, colum. 5. de reſcrip. Bald. in dict. l. in fraudem. Nec ad rem pertinet text. dict. l. fin. in quo repoſitum eſt vnicum fundamentum eorum, qui contrariam partem tuentur, nam quod ibi dicitur ex ſolo titulo conceſſionis ſine traditione ius, dominiumque tranſire in eccleſiam, ad intelligendum eſt, quando mens, & animus concedentis fuit vt directo & citra alterius mediæ perſonę interuentum acquiſitio contingeret eccleſiæ, non ſic quando uoluit vt de manu alterius caperet, & ſic per obliquum ut iuribus ſupra alleg. & hoc probat ſi recte inſpiciatur. c. ſi pater. de teſt. lib. 6. Nec æquum eſt ſpecialitatem, d. l. fin. extendere eum inuita heredis, contra l. ex facto, ff. de uulg. præſertim nulla lege muniti, contra l. illam C. de collation.

Sunt tamen plures caſus in quibus fideicommiſſum uniuerſale tranſit ipſo iure, vt tradunt Barto. & alij per text. in l. pen. §. fin. C. ad Trebel. gloſſ. & dd. in l. 1. §. res quę. & in §. quoties. ff. ad Trebell. regulariter tamen fideicommiſſarius ante reſtitutam hæreditatem ius non habet. in re ſecundum Paul. conſil. 131. lib. 1. Saray. ubi ſupra per dict. l. facta, & dict. l. reſtituta, nec pro pia authoritate poteſt capere bona hereditaria, l. Paulus. ff. ad Trebel. & ibi Alexã. Decius, conſi. 338. accurate. Alexan. conſi. 32. viſo proceſſu. quinimo ſi propria authoritate caperet iure ſuo priuaretur, vt tradunt dd. per text. ibi in l. non eſt dubium. C. de legatis, niſi ſibi data eſſet licentia a teſtatore, nam tunc impune poſſet, ita Angelus. & Alexan. in dict. l. Paul. per l. Titia. §. Lucius. ff. de leg. 2. Iaſ. in l. nemo poteſt. ff. de leg. 1. Cumanus conſ. 14. Anton. col. 3. Decius conſi. 318. viſa. col. 1. Ioan. Dilectus, de arte teſtandi, titu. de ſubſtitu. cautel. 32. Decius, conſi. 131. reuocatur, col. 2. & reſtitutio hereditatis, quo ordine, & modo fieri debeat tradit Petrus Ferrarius, in ſua practica, in libello quo agitur ex ſubſtitutione, col. fina. ſecundum quę iudicandum erit, quando quoue tempore, aut modo falcidia his in caſibus deducenda ſit.

55 *Fideic. quãdo poſſit propria authoritate capere fideic.*

56 *Eccleſiae an ſubueneat l. quoties. C. de rei uen.*

Deniq; † licet in fideicommiſſarium vniuerſalem non tranſeat dominium ipſo iure, vt edocti iam ſumus etiam ſi eſſet pia cauſa, in eam tamen ex ſolo contractu regulariter tranſit dominium per d. l. fin. C. de ſacroſan. eccleſ. gloſſ. & dd. per tex. ibi in l. 1. C. de dona. quę ſub modo, unde ſi eccleſię res vendita ſit, & poſtea alteri tertio ab eodem venditore & vendita & tradita ſit, prior eccleſia præfertur, quia prius illius rei dominium quæſiuit, ſicq; ceſſat hoc caſu, l. quoties. C. de rei vend. vt eſt communis opinio doctorum poſt gloſſ. ibi in d. l. fin. verbo in rem quod obtinet etiam ſi alteri eccleſię ea res uẽdita & tradita fuiſſet, ut uoluit d. gloſſ. quam ibi ſequuntur Bart. & alij, & gloſſ. in l. ſiue autem. §. ſi duobus. & ibi Bald. & Angelus. ff. de publi. in rem. actio. Ioan. Andr. & alij. in c. continebatur. de his qui fiunt a præl. Bal. in authen. quas actiones. C. de ſacroſanct. eccleſ. & communiter dd. in d. l. quoties. Quinimo per contrarium ſi eccleſia, uel pia cauſa eadem rem ſemel uni, & deinde alteri uendidiſſet, & poſteriori emptori tradidiſſet prior emptor potior eſſet, ita Hoſti. & Ioan. Andr. in d. cap. continebatur. Imola in c. illuſio. nota. 1. de renon. Roman. in d. auth. ſimiliter. 12. ſpeciali, circa contractus, & conſil. 293. circa.

57 *Eccleſiae uẽdita duobus uter eorum præferatur ardua quæſtio.*

Contrarium tamen ut emptor poſterior cui res tradita fuit, præferatur tenent Anto. Cardin. Floren. Panor. & Imola, ſibi contrarius in d. c. continebatur. Iaſ. in d. l. fin. col. pen. Andr. Tiraquel. de priui. pię cauſę, priuilegio 107. Idem Iaſ.

in

in d.l quoties col.5.quæ opinio uerior eſt per regulam generalem d.l.quoties.a qua hæc exceptio dilucidè non reperitur probata, nec dubium eſt quin ut iam attigimus l. illa generalis comprehendat omnes perſonas caſus & cauſas, utcunque priuilegiatas ſi in ea re de qua agitur non reperiuntur habere ſpeciale priuilegium prout in ſpecie noſtra non reperitur d.l.in fraudem.in fi.ff.de milit.teſtam & quia fieret iniuria poſteriori emptori diligenti, qui ſorte non emeret niſi traditionem ſibi factam utilem fore putaſſet. Hactenus de falcidia, & Trebellianica ſub breuibus egimus, quia ad eius materiam ſpectantia plura diſſeruimus ſuprà de ſucc. progreſſu lib.3.§.6.& §.7. unde quæ hic deſunt petenda ſunt is.

§. XII.

1 *SVcceſſorium edictum non erat olim in capite ſuorum cũ doct. de iure ciuili.*

2 *Succeſſorium edictum de iure ciuili non erat de capite agnatorũ in caput cognatorum, ſed tantum de iure pretorio.*

3 *Succeſſorium edictum iure etiam pretorio dabatur de capite agnatorum ad alios agnatos ſi erant proximiores, quàm cognati cum Theophi.contra Iaſ. & Curt.Iuniorem.*

4 *Agnati poſt ſuos uocantur, fallit in octo caſibus.*

5 *Mater repellitur à ſucceſsione filii impuberis ſi ei tutorẽ nõ petiit.*

6 *Filius ex capite cognatorum admittitur ad ſucceſsionem matris inteſtatæ.quod varie intelligitur.*

7. *Accreſcit contumacio portio uacans,quod uarie intelligitur.*

8 *Filia quæ iuramento legitimæ patris ſucceſsioni renunciauit, an & à legitima priuetur,ardua queſtio.*

9 *Renunciatio caſuum fortuitorum an noceat.*

10 *Renunciatio ſimplex hæreditatis facta poſt mortem patris an noceat quo ad legitimam, ardua queſtio.*

11 *Intell.l. ſi quando § fin.C. de inoffic.teſtam.*

12 *Lege maieſtatis in crimine an bona damnatorum reſeruentur liberis ante delictum natis, ardua queſtio.*

13 *Legitima an aſsignetur filio etiam uiuo patre poſt eius monachiſmum uel damnationem. & quid in alimentis, ardua q.*

14 *Mors ciuilis non exequatur morti naturali,niſi in caſibus à iure expreſsis.*

15 *Legitimam,uel Falcidiam traditam in uita,an repetere poſsimus, ardua queſt.*

16 *Donare cauſa mortis an filiusfamilias patri ſuo poſsit ipſo authore, ardua q.*

17 *Decretum an ceſſet,ubi pater filio author eſt ad alienandũ,ard.q.*

18 *Legata & fideicom.an hodie conſeruentur rupto teſtamẽto ob filii uel poſthumi præteritionem erroneam, ardua q.*

19 *Intell.nouus ad c. Raynutius de teſtam.*

CVM ſuperioribus libris pleniſſimè edocti fuerimus teſtamentariç ſucceſſionis materiã, cumq; poſt eam ſequẽtẽ locũ capiat legitima ſucceſſio iuxta l.quandiu.ff.de acq. hæredit. de ea, ut modo pertagamus conſequens eſt.

DE SVCCESSORIO EDICTO.

ET LEGITIMA SVORVM AGNATORVMQVE SVCCESSIONE.

SVB HOC TITVLO PROMISCVE DE liberorum & parentum & tranſuerſorum abint. ſucceſſione diſſeruimus, quia id ſubiecta materia exigit.

1 *Succ.edictũ nõ erat olim in capite ſuorum cũ doct. de iure ciuili.*

SVCCESSORIVM edictum erat de capite ſuorum in caput agnatorum l. defunctis,de legit.hær.C.ratio,quia licet l.ciuilis non cogitaſſet ſuos repudiaturos (cum eos neceſſarios faceret) tamen cogitauit eos ex capite impotentiæ poſſe excludi ſicq; hæreditatem ab eis ad agnatos tranſtulit, idem de iure prętorio l.1.§.quibus.de ſucc.edi.ff.l.1. ſi tabulæ teſta.nullæ ext.ff. ſed de gradu ſuorũ in alterum gradũ ſuorũ non erat ſucceſſorium edictũ de iure ciuili, l.qui ſe patris, in prin.C.unde libe.Ratio,quia ius ciuile non cogitauit futurum ut repudiaſſent ſui,quos neceſſarios faciebat,erat tamen de iure prętorio,d.l.qui ſe patris, in fin. Secundo de iure prætorio,quia ſui non erãt neceſſarij, ideo cogitauit prætor futurum, ut ſui abſtinerent, ſicq; tranſtulit hæreditatem in ſequentes. non quoque de iure ciuili nec prętorio eſt edictum ſucceſſorium de perſona in alteram perſonam, ſed tunc datur ius acc.l.unica.C.quando.non petẽ. par.l ſi ex pluribus,ff.de ſuis & legitim. §.fin.de S.C.Orfici.inſtit.ſed erat edictũ ſucceſſoriũ de pſona in eandẽ pſonam, l.2.in pr.unde leg.ff.l.1.§. ſed uidẽdũ,de ſucc.edict.ff.

Nec erat ſucceſſorium edictum de capite agnatorum in caput cognatorum inſpecto iure ciuili, quia cognati eo iure erant incogniti, in pr.inſt.de tert.erat tamẽ de iure prętorio argum.l.1.§.quibus.ff.de ſucc.edict.& §. ſunt igitur, inſt.de bono.poſſeſſio.non quoque erat edictum ſucceſſorium inter agnatos de gradu in gradum de iure ciuili, ut §.placebat,inſt.de leg.agnato.ſucceſſi. erat tamen de iure prætorio,ut poſt excluſionẽ proximi agnati tũc cognati admittant, nec ſtatim inuitet ſecus ut p hoc me harũ eſſent cõditionũ cognati remotiores q̃ agnati, licèt & pximiores eſſent, & ad onus tutelarũ obnoxij, ſicq; erat duplex iniquitas ſm intellect.doct.in d.§.placebat, & Iaſ.n.10.in l.q ſe pris,ubi Curt.nu.15.& in rubr.C.de ſucc edict. aliter & me ius ſentit ut prętor poſt excluſionẽ agnati pximioris, eſſe ſucceſſoriũ edictũ polliceat tã agnatis,q̃ cognatis ut ſi reperiant pares in gradu pariter cõcurrant, q ſi agnati gradu ſint pximiores pferant,ſi aut remotiores excludant.Nec obſt tex.in d.§.placebat,ibi cũ ſatis, nã ſenſus eſt abſurdũ eſſe q ut prætor edictõ ſucceſſoriũ in capite cognatorũ po licebat,nõ etiã eundẽ cõcederet in capite agnatorũ qbus utpotẽ oneribus tutelarũ obnoxijs ſunt merito cõſulendũ, cõſulent ergo ibidẽ de iure ciuili, an ſit ſucceſſio de perſona in eandẽ pſonam uel in aliã,dic ut ſupra, & ita tenet Theophilus in dict §.placebat.

2 *Succ. edict. de iure ciuili non erat de capite agnatorũ in caput cognatorum, ſed tantum de iure praet.*

3 *Succ. edict. iure etiã pretorio dabatur de capite agnatorum ad alios agnatos ſi erant proximiores quã cognati cum Theophi. contra Iaſ. & Curti.iun.*

Deficiẽtibus ſuis uocanṫ agnati,in pr.inſt.de legit.agna. ſucceſſio cõcor. l.1.C.vñ legit.l.2.in prin.cod.ti.l.1. §.poſt ſuos,l.2.in pr.ff.de ſuis & legiti. Ratio dubitãdi qa uidebaṫ q parẽtes poſt ſuos nõ trãsuerſales uocarenṫ, auth.de functo ad Tertul.auth.ceſſante de leg. hęr.Sol.hoc tẽpore ceſſabat ſucceſſio aſcendentiũ,nã filius mil erat tñ cognatus,at reſpectu pris aut erat filius f.& nil ſuũ hẽre poterat,aut emãcipatus,& tũc pr quo ad eius filii ſucceſſionẽ extraneus erat niſi cõtracta fiducia emãciparet. §.fi.inſt.de leg.ag.ſuc.

4 *Agnati poſt ſuos uocantur fallit in octo caſibus.*

Primo limita hanc concluſionẽ, ut in l.1.§.ſed uidendum de ſucceſſo.edict.ff.l.2.in prin.unde legitim.

Secundo limita ut in l.fi.ff.de ſucc.edicto.

Tertio limita,ut in l.poſt conſanguineos, in prin. & §. poſt ſuos.de leg.here.ff.

Quarto limita,ut in §.fi.inſt.de leg.agna.ſucceſſio.

Quinto limita,ut per totum ad Tertul.ff.C.& inſt.

Sexto limita ut per totũ ad Orfici.ff.C.& inſt.

Septimo limi.ut d.auth.de ſũcto,& d.auth.ceſsãte.l.7.Tau.

Octauo limita,ut ff.ſiquis a par.ſuer.ma. p totũ iuncta l. cũ in adoptiuis,in pr.iũcto §.ſed ne articulũ, de adop.& §. ſꝫ ſiqdẽ,& §.pẽ.inſt.de her abin.& §.ſꝫ hodie,inſt.de adop.

Dũ aũt diximus q poſt ſuos uocanṫ inuitantq́; agnati ad ſucceſsiones eorũ q inteſtati deceſſerũt, uel q nullũ oino teſtam. fecerũt, uel q ſi qđ teſtam.fecerũt id aliqua rõne euanuit,ut i pr.inſt.de hær.abint.l.1.ff.de inu.ru.id itelligẽdũ eſt,ut ex capite agnatorũ mſ iure nouo luiceṫ ad filiorũ inteſtatorũ ſucceſsionẽ,ut p totũ.ff.C.& inſt.ad Tertul.tñ ei mater repellitur à ſucceſsione impuberis niſi tutorem petierit.l.2.ff.ad Tertul.§.cõfeſtim, & §.fin aũt nõ petierit, & inſt.de S.C.Tertulliano,in pr.intellige q repelliṫ a ſucceſsione impuberis inteſtati ut ibi. Secundo in ſucceſsione ex teſtamẽto,ut l.ſciãt,C.de legit.hęredi. Tertio in matre ad ſecunda uota trãſeunte, l.omnem. C.ad S.C.Tertul.

5 *Mater repellitur a ſucceſſione filii impuberis ſi ei tutorem non petiit.*

Quartò repelliṫ a ſucceſsione rerũ ſingularũ,l.fi.§. hæc aũt mater.ff.qui petant tut.cum glo.fin.

Quinto in curatore petendo,l.1.ff.qui petant.tut.

Sexto in matre quę non petit tutores confirmari l. credendum, in prin. eod. tit. nam etiam his caſibus mater à filij ſucceſſione repellitur ſecundum communem opinionem.

Limita primo. Si impubes moriatur poſt pubertatem l. matris. C. ad S.C. Tertullia.

Limita ſecũdo. Niſi mater eſſet minor l. 2. C. ſi adu. deli.

Limita terno. Niſi non ageretur de directa hereditate, ſed fideicommiſſaria l. fin. quis petant tutores. §. ſed ſi maritus, quod intellige ſecundum glo. ibi, quando pubes deceſſit, uel intellige generaliter, & tunc ratio eſt, ut l. unum ex familia. §. ſi de falcidia. de leg. 2. ff.

Limita quarto. Vt l. cum à matribus. C. qui petant tut.

Limita quinto. Niſi filius habeat alium legitimum tutorem. l. fin. 2. reſponſo. ff. qui petant tuto.

Limita ſexto. Niſi pręuenta fuerit mater ante moram l. 2. §. ſed ſi ſorte, ad S.C. Tertull. ff.

Limita ſeptimo. Niſi omiſſerit bono conſilio ne filius legatum amitteret d. l. 2. §. tractari, in iis enim omnibus caſibus, & ſimilibus magis communiter receptum e ł per iura ſuperius allegata, matres nõ repelli à liberorum ſucceſſione eo prętextu q̃ tutores eis impuberibus non petierint. Et quod diximus nõ repelli, quando bono conſilio petere deſierint, idem probatur in ſimili in l. multi non notæ cauſa. ff. de lib. & poſth. & in l. filijs matrem. C. de inoffic. teſta. in cuius materia id latius diſſerimus.

Filius ex capite agnatorum admittitur ad ſucceſſ. matris inteſtatae quòd uariè intelligatur.

6 Denique † ut mater admittatur ad ſucceſſionem liberorum per Tertullianum ita & liberi ad ſucceſſionem matris per Orficianum, ut in prin. inſt. de S. C. Orfici. per totum. C. eod. tit. & ff. ad S. C. Tertull.

Ratio, quia correlatiuorũ, &c. p l. s. ubi Bar. de cupreſſis lib. 11. §. fin. quib. mo. toll. obl. inſt. l. ſin. de accept. ff. l. ſi pater puellæ. C. de inoffi. teſt. l. de fideicõmiſſo. C. de tranſact.

Scd'a rõ decidendi, ut l. nã & ſi parẽtibus de inof. teſt. ff.

Tertia ratio, ut l. ſcripto. ff. unde liberi.

Quarta ratio, ut l. fin. §. 1. de cura. furio. ff. l. fin. de codicillis. C. l. & quia. ff. pro ſocio gl. l. 3. C. de iur. & fact. ignoran.

Quinta ratio, ut l. iſti quidem. ff. quod metus cau. & inſt. de noxalibus act. §. fin.

Sexta ratio, ut l. unica. C. qui ante aper. tab. uide Tiraq. in l. ſi unquam, in prin. C. de reuoc. donatio,

Intellige quãdo mater eſt ingenua l. 1. in prin. ff. ad S. C. Tertull. Idem ſi libertina l. 2. in pr. eod. ti. Idẽ ſi ſerua ſi tñ moram in libertate ſidei paſſa eſt l. fin. C. eod. ad S.C. Orfi.

Quarto in ſucceſſione abinteſt. ut in prin. inſt. de Orfici. ibi inteſtatarũ, & ibi, legitima. iũcta l. 3. §. de illo, pro ſocio. ff.

Quinto, idem in ſucceſſione etiam ex teſtamento, ut d. prin. inſt. de S.C. Orfici. ibi, legitima, iuncta l. lege. obuenire, de uerb. ſign. ff.

Sexto, idem in hęred. contra teſtamentum l. cum filium C. de inoffic. teſtam.

Septimo, idem in nepotibus, ut in prin. inſt. de S.C. Orfici. & in fin. Itẽ quia liberorũ appellatione, &c. per l. liberos, de ſenatorib. l. ſed ſi hac. §. liberos, de in ius uocãdo. ff. l. ſi dotali. ff. de iure doti. l. iuriſe §. parẽtes, de grad. l. liberorũ l. cognoſcere, de uerb. ſig §. fi. inſt. q. teſt. tut. dari poſſ.

Octauo, idem ſi ſint in aliena familia, ut in princ. inſt. de S.C. Orfi. ſed an tunc pręferantur agnati uidetur q̃ non, ut § eos, de ſucceſſ. cogna. inſt. & §. admonendi inſt. de her. abinteſt. Puto contrarium, ut in prin. inſt. de S.C. Orfici. ibi, prẹferuntur. Ad contrarium reſp. q̃ loquitur inſpecto eo tempore quo per ius ciuile non uocantur, non quoque per pretorem niſi ex tertio capite unde cognati, ſed modo ſucceſſit tertium ius, quod eos admittit quaſi legitimos.

Nouo Intellige etiã in filijs poſthumis l. 3. C. de inoffi. teſta. l. poſthumus, in prin. uerſi. ſimiliq; modo. ff. eod. expreſſius in l. 1. §. ſed & ſi matris. ff. ad Tertul. Idẽ iure p̃torio l. 1. §. ſi qua. unde cogn. ff. l. 2. §. fin. cum l. ſeq. ff. unde legi.

Decimo intellige quòd admittuntur de iure ciuili, ut l. 3. C. ad S.C. Orfici.

Vndecimo, q̃ etiam iure pretorio ut per gloſſ. ibid.

Poſtremo intellige q̃ non ſolum admittitur ad ſuam uirilem portionem, ſed etiam ad portionẽ cõiuncti, quæ ſibi accreſcit, ſi quando uacare cepit, ergo hoc in caſu.

†Portio uacans accreſcit coniuncto, l. uni. §. in primo, & §. pro ſecũdo, de cad. toll. C. auth. hoc amplius. C. de fideic. § fi. inſt. de S.C. Orficiano. l. ex pluribus. ff. de ſuis & legit. 7

Accreſcit coniuncto portio uacãs quod uarie intelligatur.

Ratio dubitandi, quia limitata cauſa, &c. l. age. C. de trãſact.

Secunda ratio ut l. ſi duobus, de teſtam. milita. ff.

Tertia ratio ut §. ſin autem ad deficientis, C. de cad. tol. Ratio decidendi ut l. non iuſtã, ibi contẽplatione iudicij, C. ad Trebel. ubi uide.

Secũda ratio ut l. ſi Titio & Mæuio, §. Iulianus, de leg. 2. ff. iuncto prin. inſt. de uulg. & l. uni. in prin. C. de cad. tollen.

Tertia ratio quia portio accreſcit portioni nõ perſonæ, l. ſi totam, de acquiren. hęredit. ff.

Quarta ratio quia accreſcit ad ſimilitudinem alluuionis, l. ſi Titio. ff. de uſufruct.

Quinta ratio, quia eadem hęreditas non debet diuerſo iure cenſeri, l. eum qui ędes, de uſucapion. ff.

Sexta ratio quia abſurdum eſt eiuſdem hæreditatis, &c. §. his ita, de cadu. tollend.

Septima ratio, quia nemo poteſt pro parte teſtatus, &c. l. ius noſtrum, de reg. iuris.

Intellige primum in ſucceſſione abinteſtato, l. ſi ex pluribus, ff. de ſuis & legitim. & §. fin. inſtit. de S.C Orfici.

Secũdo in ſucceſſione ex teſtamẽto. l. nõ iuſtã. C. ad Treb. d. § his ita, l. ſi Titio & Mæuio. §. Iul. & l. Celſus. §. quòd aſi cuius delegat. 2. ff.

Tertio in ſucceſſione contra teſtamentum. l. ſi ponas, §. fina. de inoffic. teſtament. ff.

Quarto in ſucceſsione prętoria, l. 3. §. fi. l. ueluti, de bon. poſſ. ſiue ab inteſtato deferatur, ut ibi, ſibi ex teſtamento, ut l. unica. C. quando non peten. part.

Quinto, in diuerſis hæreditatibus, l. quidam elogio. C. de iure delib. l. qui patri, de acquir. hæred. ff.

Sexto, quòd tranſit ad hęredes, ut §. fi. inſtit. de S C. Orficiano, & d l. ſi ex pluribus.

Septimo, q̃ procedit, licet ſit unitum cum iure ſubſtitutionis, l. teſtamento. C. de impub. l. ſi quis hęres inſtitutus de acquir. hæred. ſecundum Bart. & cõiter doct. utrobiq;.

Octauo in portione uacãte nõ ſolũ ea cauſã repudiationis, ſed etiã eo q̃ nulli unq̃ fuit data, l. 1. §. ſi ex fundo. de hær. inſtit. ff. ſicq; in uacante ex defectu diſpoſitionis.

Nono q̃ accreſcit cũ onere, d. l. Cel §. fi. d. §. Iul. d. l. nõ iuſ.

Decimo, q̃ accreſcit inuitis, l. ſi duo. l. qui ex duabus, §. fin. de acquiren. hęred. ff.

Vndecimo, etiã in portione cuius repudiãdæ teſtator tacite facultatẽ dedit, arg. l. 2. cum glo. de acq. hær. ff. l. ſi ſolus in pr. eod. d. l. quidã elogio, ſicq; in portione uacante ex defectu diſpoſitionis uel ex tacita teſtatorũ pmiſsione. Idẽ in uacante cõtra expreſsã teſt. diſpoſitionẽ, arg. tex. ubi per Dec. in l. ius nẽm, ff. de reg. iur. iũcta l. nemo põt, de leg. 1. ff. Tertiodecimo in repudiata portione ab ipſo inſtituto, ut d. l. ſi tu ex parte, l. filius qui ſe paterna, de acq. hær. ff. itaq; in portione repudiata ab ipſo cui acreſcit ſiue ex ea tñ eſſet inſtitutus, & aliã haberet iure ſubſti, d. l. ſi tu ex parte, ſiue ex repudiata, & etiã alia ab initio eſſet inſtitutus d. l. quidã elogio, ſiue quo ad repudiatã ſubſtitutũ haberet, d. l. ſi ſolus, ſiue etiã cohæredẽ, d. l. ſi ſolus. 2. reſp. Is etiã ſi eſſet coniunctio tantum legalis d. l. ſi ſeruus communis ab extraneo, de acquiren hæred. ff.

In oibus. n. his caſibus & ſimilibus magis cõiter receptũ eſt portionẽ repudiatã accreſcere cõiuncto, nõ aũt fiſco deferri, licèt in contrariũ fortiter faciat tex. in l. ſi Titio & ei, ff. de leg. 2. & in l. huius modi. §. quidã Titio. ff. de leg. 1. ſed reſponde ut late diſſeruimus in materia iuris accreſcendi. 8

Filia quae iuramento legitimae paternis ſucceſsioni renunciauit an etiam a legitima priuetur ad dua q.

Adde q̃ †ſucceſsione patris inteſtati uel etiã teſtati nõ priuatur filia quo ad legitimæ ſuæ ſupplemẽtum, quæ cum dotem acciperet a patre renuntiauit patris hęreditati cum iuramẽto, hęc eſt cõis op. eo caſu quo fieret renũtiatio iurata uiuo adhuc patre, ita tenent Barba. conſ. 55. lib 2. Georgius Nata in rep. c. quamuis pactũ, de pact. lib. 6. colum. 8. & hanc partem tenẽt, & firmat communiter teneri Nicolaus Boerius deciſione tertia, numero 10. allegat idem tenere

Lud.

Ludo. Roma. conſi. 478. hęc mater iſtarum ſpuriarum, Zabatela conſi. 61. col. 2. & conſi. 97. Oldral. conſ. 41. & conſ. 132. & alias conſulus, Guilielmus de Cuneo, Bar. & Angelus, in l. de his. ff. de tranſ. & hanc partem tenere uidentur, ibi Albericus, & Bal. & tenent Salicetus, Paulus Caſtrẽſis & Iaſ. in l. ſi quando. §. & generaliter, per tex. ibi. C. de inoffi. teſt. Decius conſi. 339. quæritur, numero quinto.

Contrariam tamen partem tenent non pauci relati per Boerium ubi ſuprà, & per Andræam Tiraquellum in l. ſi unquam, uerbo reuertatur. C. de reuo. don. & hęc pars ut etiã ſibi noceat quo ad legitimam ſupplendam (iudice me) uerior eſt, nam legitima dicitur eſſe pars hęreditatis, uel ſub hęreditate contenta l. ſi quis in ſuo, in princ. ff. de inoffic. teſtam. ergo qui futurę patris hęreditati, uel ſucceſſioni renunciat, non dubium eſt quin legitimam comprxhendat non ſecus, quàm reliquas partes paternæ hęreditatis, nam rei ſimpliciter prolatę appellatione de tota re intelligendum eſt, totaq; & cum omnibus ſuis partibus compręhenditur l. ſi quis cum totum ff. de except. rei iudicatæ l. hæc ſcriptura l. ſi ſeparatim. ff. de condit. & demon. l. ſi pluribus. ff. de lega. 1. l. Męuio, in prin. uerb. totus. ff. de lega. 2. l. coniunctim, in uerbo ſolidam rem, & in uerbo totam hęreditatem, ubi tex. ſingul. ff. de lega 3. l. unica. §. ſin uerò nõ omnes. C. de cad. tollen. §. ſi eadem res, inſt. de lega. l. 1. §. interdum, in uerb. in ſolidum l. inde Neratius, in uerbo totius. ff. de uſufr. accreſc. optimus tex. in l. qui uſumfructum, ubi eleganter Bar. in ſimili. ff. de uerb. oblig. & ibi etiam multa per Iaſ. ergo filia quę patris hęreditati futuræ cum iuramento renunciauit quin ex ui, & proprietate ſermonis ab uniuerſa totaue hęreditate diſceſſerit non expedit dubitare, ſicq; in eo tantum quęſtio manebit an ea renuntiatio. quæ uniuerſam hęreditatem, & ſic etiam legitimam ex ui uerborũ compręhenderat, ex mente tamen & ſenſu renunciantis ſit reſtringenda ad uniuerſam quidem hæreditatem dempta legitima, & quòd reſtringenda non ſit, probat text. in d. ca. quamuis pactum, qui apertius (ut nobis uidetur) loqui non poſſet, probat etiam tex. in ratione ſua in l. Titius, in prin. ff. de lib. & poſth. & de indiuiduo eſt tex. in l. ſi quando. §. illud, in uerbo non agnouerit patris iudicium. C. de inoffic. teſtam. ubi qui patris iudicium agnouit a patris uniuerſa hęreditate excluditur, ſicq; etiam à legitima non ſecus, quam à reliquis bonis. Tenendo hanc partem parum ad rem pertinet l. fin. C. de non num. pecu. ubi qui cum iuramento promiſit ſe rediturum, quod mutuo acceperat, non prohibetur opponere exceptionem non numeratę pecunię, nam ille tex. loquitur in terminis lõgè remotis, ſicq; ad noſtrum caſum uix eſt ut poſſit accommodari. Preterea ex diuerſis non fit illatio l. fin. ff. de calumn. Pręterea & euidentius peculiare priuilegium eſt in materia non numeratę pecunię, & in eius exceptione, ut procedat ſolummodo in contractu mutui, non etiam in reliquis contractibus, ut tenent communiter doctores per tex. ibi in l. generaliter. C. de non numerata pecunia. Vnde ſi cum iuramento dixi me debere tibi centum (ex cauſa uel emptionis, uel locationis, uel mandati, uel ſocietatis, uel legati, uel fideicommiſſi, uel donationis, uel cuiuſq; alterius actus) non potero opponere exceptionem non numeratæ pecunię, quinimo compellendus generaliter, aut regulariter ſum ad ſoluendũ ut ibi. Idq; procedit etiam ſi ſimplex pronuntiatio, & ſermo fuerit, & non iuratus ut ibi, quanto ergo magis ſi iuramentum interſit, ut in ſpecie noſtra. Adhęc ratio de qua in d. l. fin. ex toto ceſſat in ſpecie noſtra, ibi enim quia plerunque in uſu eſſe ſolet, ut qui mutuum anxiè poſtulant, chirographum quo confitentur ſe recepiſſe, & ſe reddituros pollicentur, prius ad creditores mittant, quàm ſibi pecunia numeretur, ſicq; eueniebat frequenter ut ea pecunia ab eis repeteretur, quam nondum receperant, ideo ne indebitè exigeretur ab eis, quod nunquam acceperant, data & cõceſſa fuit contra propriam confeſſionem exceptio illa, quia pręſumitur numeratum non fuiſſe, niſi per creditorem numeratio probetur, quę pręſumptio, & ſi interſit iuramẽtum integrè adeſt, quę ratio (nullus ẽ, qui nõ uideat) ut ceſſet omnino in ſpecie noſtra, non ſecus, quàm ceſſat in reliquis omnibus diſpoſitionibus, in quibus ea præſumptio, aut in- 9
terpretatio a lege non fit, ſicq; ligat iuramẽtum, & nedum iuramentum, ſed etiam ſimplex locutio, ſic ergo & in ſpecie noſtra, &c. Neque † ad rem pertinet quod traditur per Angelum, Alber. Iaſon. & alios in l. ſed & ſi quis. §. quæſitum. ff. ſi quis cautio. per eundem Iaſon. in l. 1. colum. fina. ff. ſi quis in ius uocand. non ierit dum tenent (multis tamen repugnantibus per Iaſonem, ubi ſupra relatis) renunciationem caſuum fortuitorum, qui enumerantur in dicto titulo. ff. ſi quis cau. non nocere niſi caſus enumerentur ſpecifice, ut in ſimili in c. qui ad agendum, de procura. lib. 6. nam illud ut modo dicebam non pauciores (ut dicebam) forte impugnant, quam teneant, & præterea id quando nullum interfuit iuramentum, & poſtremo illud longè diſtat a materia noſtra, quia illud in caſibus fortuitis renunciandis, hic in hæreditate renuntiata, ubi caſus fortuitus nullus eſt, ſicq; ex tam diuerſis non fit illatio, l. fin. ff. de calumni. & eſt peculiaris quædã ratio in caſuum fortuitorum renunciatione, quia cum raro eueniant faciliores ſunt homines in eis renunciandis, ſperantes nunquã tales caſus euenturos, ideo eis ſubueniendum eſt, argum. dict. §. quæſitum, l. quæ fortuitis. C. de pigno. act. non ſic in ſpecie noſtra, ut patet pręſertim cum ſit probabilis ſpes liberorum quo ad ſucceſſionem parẽtum, l. ſi poſt mortem, ubi not. Iaſ. poſt alios ff. de leg. 1. facit in ratione fin. l. unũ, ex familia. §. ſi rem. ff. de leg. 2. ad d. l. ſi quando. §. fin. C. de inoffic. teſt. reſp. ut in quæſtione ſequen.

Renũtiatio caſuum fortuitorum an noceat.

Hactenus quando cum iuramento facta fuit renuntiatio, † quid autem ſi ſimplex renunciatio fuit facta tamen poſt mortem patris, nam eo uiuo non ualeret per dict. l. 10
ſi quando. C. de inoffic. teſtam. §. illud l. pactum dotali. C. de collat. l. fina. l. pactum, quod dotali. C. de pactis, l. fina. ff. de ſuis & legiti. & talis renuntiatio quo ad reſiduum hæreditatis dempta legitima, ſi fiat uiuo patre ſecundum omnia ualet per d. §. illud, & §. & generaliter, in d. l. ſi quando, in eoq; tantũ quæſtio eſt an etiã quo ad legitimã noceat, cui nõ noceret, tenent Rom. Odofre. & Bar. in cõſilijs ſupra allegatis, & Boerius in d. deciſione. 3. num. 7. & num. 10. & expreſſius Salice. & Paulus Caſtrenſis, & Iaſ. in d. §. & generaliter per text. ibi, Decius conſil. 339. quæritur, nume. 5. Guilielmus de Cuneo, Albericus, Bald. & Angelus in l. de his. ff. de tranſact. Mouentur per iura & rationes quas in ſuperiore quæſtione confutauimus quas repetere non expedit. Mouentur etiam per d. §. & generaliter, qui textus dilucide contrarium probat, tantum abeſt ut eorum opinionẽ tueatur, ait enim text. quòd ſi filius cui a patre in teſtamento relictum fuerat, agnouerit ſeu acceptauerit, licet olim patris teſtamentum neq; querela impugnare poſſet, neq; amplius petere ut in l. Papinianus. §. ſi conditioni, l. pẽ. §. fi. & l. fin. ff. de inoffi. teſt l. parentibus. C. eod. titu. tamen hodie & ſi adhuc teſtamẽtum querela impugnare nequeat, tamen amplius petere poteſt hoc eſt legitimæ ſupplementum, ut ibi ſubdit text. non adijciens nullã ſibi ſupereſſe de repletione quęſtionem, quo caſu palam uult ſibi etia quo 11
ad legitimæ ſupplementum nocere. † Dicet quis non abnegamus quin ſibi etiam quo ad legitimam noceat, quando ei eiusve ſupplemento ſpecifice renuntiauit, ſed in eo dũtaxat quæſtio eſt, quid ſi hęreditati uel ſucceſſioni generaliter aut indefinite renuntiauit, quo caſu communis opinio ſuprà relata uult quo ad reſiduum bonorum tantũ non etiam quo ad legitimam ſibi nocuiſſe per d. §. & generaliter, dum ait id quod ſibi relictum eſt agnouerit, & forte ſecuritatem hæredibus fecerit, non adijciens nullam ſibi ſupereſſe, &c. Ex quibus uerbis tria colliguntur quorum duo ſunt expedita, ſed tertium eſt ſatis ambiguum, nam quatenus ait id quod relictum ſibi eſt agnouerit, uult quòd relictorum agnitio non noceat quo ad legitimæ ſupplementũ, licet olim ſecus. ut ſupra dixi. Quatenus ait nõ adijciẽs nullam ſibi ſupereſſe de repletione quæſtionẽ, uult quod ſi ſpecifice legitimæ aut eius ſupplemento renuntiauerit, ſibi noceat, quod & omnes admittunt. Quatenus uero ait, &

Renũtiatio ſimplex hæreditatis facta poſt mortem patris an noceat quo ad legitimã, ardua quæſtio.

Intellect. l. ſi quando, §. fi. C. de inoff. teſtam.

fortè ſecuritatem hæredibus fecerit, intellexit communis opinio. ſupra relata ſenſum eſſe, quòd dixit filius, hæc uerba aut æquipollentia ſtote ſecuri, quòd illis ex bonis, aut hæreditate amplius non petam, & quòd tamen adhuc potuit legitimæ ſupplementum petere. Sed certe illa uerba poſſunt intelligi altero de tribus modis, uel quòd hæredibus dedit chirographum, aut ſchedulam quo quare, id quod ſibi a patre relictum fuerat ſe recepiſſe ab hæredibus agnoſcebat, id quod appellatur ſecuritatem facere argum. l. in contractibus. C. de non num. pecu. uel ſecundo poteſt intelligi, quòd hęredibus fecit ſecuritatem de non impugnando, aut expugnando teſtamentum, & is ſenſus eſt multum probabilis, quia congruit ſubiectæ materiæ, & titulo illi, qui eſt de inoffic. teſtam. iuxta l. Imperatores. ff. de in diem addictio. l. ſi uno, in prin. ff. locati. & in his duobus caſibus non impeditur petere legitimæ ſupplementũ, quia ſaluò manente teſtamento, legitimę ſupplementum allequimur, ut in l. omnimodo, & l. quæ nuper, & l. quoniam in prioribus. C. de inofficioſo teſtamento l. ſcimus, in prin. eodem tit. & iſto ſecundo caſu erat non leuis ratio dubitandi, quę colligitur ex d. l. ſi quando, in finalibus uerb. C. de inoffic. teſtam. & ex. §. noſtra. inſt. de ſucce. liber. & per totum. C. de bonorum poſſ. contra tab. liberti. iuncta glo. ibi in l. 2. Nam qui legitimæ ſupplementum petit contra partem teſtamenti aliquantulum uenire uidetur, ſicq; contra teſtamenti tabulas agere uidetur, ut dd. ll. ſed tamen non excluditur quin ſupplementum petere poſſit, quia eius ſecuritas, uel promiſſio erga hæredes eſt intelligenda iuxta ſubiectam materiam illius tituli, ſicq; quòd non querela euertet teſtam.

Cæterum interpretari (ut ex tertia expoſitione dicebamus) quòd ſecuritatem facere eſt hęreditati renunciare, & quòd nihilominus poſſit petere legitimæ ſupplemẽtum certè id eſſet directo uenire contra ſuam renunciationem, ut in ſuperiore quæſtione oſtendimus, unde ea interpretatio intolerabilis eſt, & ſic a ſenſu & mente illius textus (ut nobis uidetur) longè diſtat præſertim, quia eſt contra textum expreſſum in d. l. ſi quando. §. illud, in uerb. non agnouerit patris iudicium, qui textus ut in continenti per d. §. & generaliter, qui ſtatim ſequitur corrigatur minimè eſt uerosimile, præſertim cum non exprimatur ſatis dilucide l. non ad ea. ff. de condition. & demonſtrat. Vnde (iudice me) per omnes rationes, & iura in ſuperiore quæſtione relatas, tenendum eſt filiam, qui hæreditati patris ſine iuramento poſt eius mortem renuntiauit nocere ſibi etiam quo ad legitimam eiusve ſupplementum, idemq; ſi, ſic uiuo patre cum iuramento renuntiaſſet, quod facilius obtineret ſi, & poſt mortem patris, & cum iuramento renuntiaſſet.

Denique ſunt & alij caſus in quibus liberi à legitima

12 ſuorum parentum ſucceſſione repelluntur, nam † & ſi liberis, & parentibus ab inteſtato hodie reſeruari bona damnatorum ſecundum quandam diſtinctionem certum ſit, ut tradunt communiter doctores per text. ibi in authen. bona damnatorum. C. de bon. damnatorum, & communiter doctores per text. ibi in authent. ſed hodie. C. de donatione inter uirum & uxorem, tamen excipitur crimen læſæ maieſtatis per l. quiſquis. §. 1. C. ad legem Iuliam maieſt. id quod intelligitur quoad liberos natos, aut ſuſceptos poſt tale crimen commiſſum, quaſi antea nati non puniantur, ita uoluit ſentire glo. in d. l. quiſquis. §. emancipatio, in uerbo non ualeat.

Leſæ maieſtatis in crimine an bona damnatorum reſeruentur liberis ante delictum natis, ardua q.

Contrarium tamẽ ſignificat glo. in d. l. quiſquis, in uerb, minus, quam ſequuntur doct. communiter ibi, eſtq; communiter approbata ſecundum Ciſontinum in l. 4. col. 3. inter leges Taurinas ſequuntur Imola, & Alex. in l. ex facto. §. ex facto. ff. ad Trebell. & quid in alterutra pars tot habet fautores, ut nouiſſimè Ioannes Oroſius in l. emancipatum ff. de Senatoribus poſt plures quos refert & affirmet eſſe qui uelint communem eſſe opinionem, ut filij nati ante cõmiſſum crimen tale non puniantur, atque rurſus eſſe etiam qui aſſeuerent receptiorem eſſe opinioné, ut filij etiã antę crimen commiſſum puniantur non ſecus quàm ſi poſtea nati eſſent. Sed iudice me ea pars tutior eſt, quę habet natos ante crimen commiſſum ſubire pœnas, de quibus in dict. l. quiſquis, non aliter atque ij qui poſteà naſcerentur per generalitatem dict. § . 1. qui palam truncaretur, ſi aliter intelligeremus, facit l. præcipimus C. de appellat. l. in fraudem, in fin. ff. de milit. teſtament. ibi quia generalis erat illa determinatio: facit quia qualitas adiuncta uerbo debet intelligi ſecundum tempus uerbi, l. in delictis. §. in extraneis. ff. ſi ex noxali cauſa agitur l. miles. ff. de milit. teſtamen. tradunt Bar. & plene Ripa in lege ex facto, in prin. per text. ibi. ff. de uulgari. unde cum in dict. §. primo, definiatur filios facinoroſi, ac delinquentis eſſe illa pœna puniendos, de filijs, quos tempore quo delinquit habebat, intelligendum eſt, quinimo de illis multo magis, multoq; facilius quam de alijs qui poſtea nati fuerunt. Aſtringitur is ſenſus, quia filij iam nati tempore facinori potuerunt eſſe conſcij illius maleficij, uel forte (quòd deterius eſſet) auxiliares, ſicque in eis eſſet longe maior ratio, quàm in poſtea natis, qui nec auxiliares facinoris, nec conſcij eſſe potuerunt, & hæc ratio multum conſideratur in ſimili per Iaſ. circa intellectum, l. proſpexit, ff. qui & a quibus, in lege non dubium. C. de legibus, dum ait, quòd pœnam illius legis non ſine cauſâ ſubeunt ſerui etiam extra prouinciam exiſtentes, quia facile a reliquis conſeruis ſuis potuerunt eſſe certi de illo maleficio, ſic ergo, & in propoſito noſtro, cum filij iam nati potuerint eſſe uel conſcij, uel forte patris auxiliares maior ratio in eis eſt, quàm in poſtea natis qui nec conſcij eſſe potuerunt, nec auxiliares. Ad dictam legem emancipatum, reſp. quòd loquitur in terminis longe diuerſis, unde ex diuerſis non fit illatio, l. fina. ff. de calumni. gloſſ. in lege creditori, ubi per Iaſ. ff. de op. no nun.

Retenta tamen opinione exiſtimantium ut filij ante facinus admiſſum nati non puniantur, uel (quòd facilius eſt) in reliquis delictis capitalibus, quæ tamen non adimunt uitam, ſed uel libertatem, uel ciuitatem, iuxta l. ſi quis filio exhæredato. §. irritum. ff. de iniuſto rupto, lege quædam ſunt, ff. de pœnis, §. maxima, & §. minor, inſtitu. de capit. dimin. lege Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de liberis & poſthumis, in quibus caſibus interdum bonis ſuis facinoroſus ſpoliatur, quæ liberis eius applicantur, iuxta diſtinctionem de qua per doctores, per text. ibi in dict. authentic. bona damnatorum, & in dict. authentic. ſed hodie. Quæritur an fiſcus teneatur his liberis, uiuo adhuc eorum patre legitimas aſſignare, & pro patre affirmatiua facit gloſſ. in capit. tranſmiſſæ, qui filij ſint legitimi, quæ uult poſt patris monachiſmum legitimam filijs, uiuo adhuc patre monacho deberi, & cum dict. gloſſ. eſt communis opinio, ut firmat Baldus nouellus de dote, colum. 3. par. 1. 11

Legitima an aſſignetur ſi ſiue etiã uiuo patre poſt eius monachiſmũ uel damnationẽ & quid in alimentis, ardua q.

Contrariam tamen partem ut filius teneatur mortem patris naturalem ſpectare, quando ille monachus erat, tenent Salicetus & pleniſſime Iaſ. in authentic. ſi qua mulier. C. de ſacroſanct. eccleſi. qui firmat hanc eſſe receptiorem opinionem, eſtque receptior opinio ſecundum Deciũ, in capitu. in pręſentia, de probatio. nume. 67 & tradit Couarruuias in capitulo, quia ingredientibus, nume. ſeptimo, de teſtament. & hæc poſterior pars ut receptior, ita & uerior nobis uidetur, per regulam generalem, quæ habet uiuo patre legitimam filio non deberi, l. 1. §. ſi impuberi. ff. de collation. bonorum, lege cum quæritur, & authentic. nouiſſima. & authentic. unde ſi parens, & lege parentibus. C. de inofficioſ. teſtament. §. quantitas, inſtitu. de lege falcid. lege cum quo. §. fina. ff. eodem titulo. l. Papinianus. § quarta, & §. quoniam autem quarta, ff. de inofficioſ. teſtament. a qua regula is caſus non reperitur ſatis dilucide exceptus ergo regulæ ſtandum eſt, & quia lex generaliter diſponens caſus utcunque alijs in rebus priuilegiatos comprehendit, ſi ea in re qua de agitur, non reperiuntur habere peculiare priuilegium, lege in fraudem, ad fin. ubi not. Baldus. ff. de milita. teſtament. ibi quia generalis erat illa determinatio, Decius in l. 1. & rurſum in l. nemo poteſt, ff. de

de regulis iuris, Idem Decius conſil.5.& iterum in l.ex teſtamento.C.unde lib.Tiraquel. de præſcript.§.1.gluſſ.11. Alciatus lib.4.parad.cap.10. Sed per patris monachiſmum non reperitur ſpeciale priuil.gium hac in re datum filijs

14 *Mors ciuilis non exequatur morti naturali, niſi in caſibus à iure expreſſis.*

ergo, &c.† Et quia mors ciuilis morti naturali non exequatur niſi in caſibus a iure expreſſis gloſſ.in c.ſuſceptum, de reſcript.lib.6.quæ communiter approbatur, ut per Coſtam, in l.Gallus.§.& quid ſi tantum, par.2.ff.de libe.& poſthum.in princi.& Vincentius Hercul.columna.1.& Ripa.nume.12.in l.ex facto.§.ex facto.ff.ad Treb.Alex.in d.§. & quid ſi tantum, nume.5.Socin.in l.cum auus, nume. 103.ff. de cond.& dem.ergo tenendum eſt poſt patris, ſiue damnationem, ſiue monachiſmum legitimam ante eius mortẽ nato filio non deberi a fiſco, uel à monaſterio, alimenta in utroq; caſu debebuntur, & hoc caſu ſuſtineri poſſunt ſententiæ contrariæ.

15 *Legitimam, uel Falcidiã traditã in uita, an repetere poſſimus, ardua quæſ.*

Illud autem non eſt prætermittendum, † quòd & ſi uiuo patre filio l.gitima non debeatur (ut proxime diſſeruimus) tamen ſi pater ſponte ſua filiofam.ſuo inter uiuos legitimam donauit, & tradidit ſtatim ualet donatio, quãuis regulariter ſi pater filio ſuo quem in poteſtate habet quid donauerit, ea donatio non ualeat ſtatim, ſed demũ morte confirmetur.l.donationes quas parentes, C.de donatio.inter uirum & uxorem, itain ſpecie, ut donatio legitimæ ſtatim ualeat tenuit Angelus in l.ſi non mortis cauſa, ff.de inofficio. teſtamen. & uidetur ſentire Butrigarius per tex. ibi in lege. ſi quando §.illud, C.de inofficio.teſtamen. ſentit Bartol.in l. in quartam. nume. 10.ff. ad legem Falcid.

Contrariam tamen partem, ut talis donatio nõ ualeat, tenet, & firmat eſſe communem opinionem Ioannes Baptiſ.Cacialup.in repet.l. frater à fratre, queſtion.25.ff. de condi.in deb.qoa de re per Iaſ.ibi columna penultima, ubi etiam Corraſi.& hæc poſterior pars uerior uidetur, & forte receptior per regulam generalem d.l.donationes quas parentes, C.de donatio.inter uirum & uxorem, & quia illa generalis determinatio non poteſt non hunc quoq; caſum comprehendere ſi non repetiatur nominatim, & dilucide exceptus d.l.in fraudem, ad fi.ibi quia generalis erat illa determinatio, ff.de militari teſtamen. & quia cum legitima filio nun debeatur uiuo patre, ſi pro legitima ei quicquam datum fuerit nihil impedimento eſt, aut eſſe poteſt, quin pater illud poſſit, uel iuris authoritate per iudicem repetere per conditionem indebiti, ut per totum, ff.&.C. de cond. indeb. uel etiam propria authoritate, cũ inter patrem & filiumfamilias lis nulla eſſe debeat.l.lis nulla, ff.de Iudi.ſicut enim una eademque perſona.l.fina.C.de impuberum, l.in ſuis.ff.de lib.& poſthu.& licet quod in diem certum debetur ante illum diem ſolutum non repetatur, tamen aliud eſt ſi ſub conditione, uel in diem incertum debeatur l.ſtipulatio iſta.§.inter certam, ff.de uerbo.obligatio.ergo cum legitima à patre filio non in diem certum, ſed uel ſub conditione, ſi pater prior deceſſerit, uel in diem incertũ debeat d.l.1.§.ſi impuberi, cum concor.ſupra alleg.ff.de colla bonorum.ſupereſt, ut datum ante diẽ repeti poſſit, cum qui ante tempus ſoluit plus ſoluiſſe uideatur, ſicq; repetere poſſit.§.plus, inſt.de act.Ad l.cũ quo, de peculio. §.fina.ff.ad leg.Falci.reſp.quòd & ibi poſſet repetere teſtator ab hærede quod ei quartæ nomine tradidit. ſi uelit. Idem poſſet facere pater interminis dicti §. illud.Idemq; fit in fortioribus terminis, in l.1.ff. de cond.cau.data, quod in numeris probatur ſpeciebus, & exemplis in l.uideamus, ff.de uſuris, ergo ſi pater filiofamil. ſuo legitimã donauit, & tradidit ideo dicimus non ualere donationem, quia irreuocabiliter non ualet, cum ſine dubio pater eam reuocare, & repetere poſſit. Quid è contra ſi filiusfam. patri ſuo cauſa mortis donauit, & ſane

16 *Donare ca. mor. an filiusf. patri poſſit ipſo authore ardu.q.*

† filiusfamilias non poteſt donare cauſa mortis patri ipſo auctore gl & Bar.in l.1.ff.de authori.tut.communis ſecundum Soci.poſt Imo.in l.1.§.fuit queſitum.ff.ad Treb. dicit communem Corne.conſi.294.lib.1.Deci.conſi.245. col.3. & conſi.279.col.2. Iaſ. in l.Senium, col.fin.C.qui teſta. fa. poſſ. dicit communem Bald. in pluribus conſiliis quæ citat Tiraq.poſt ll.connubiales glo.6.nu.114. quia inter dantem & accipientem debet eſſe diſtinctio perſonarum, ut plene tradit Iaſ per tex.ibi in l.1.C.de ſeruis fugit.Idem Iaſ.poſt Bar.& alios in l.cum filio, col.4.ff.de lega.1.

Contrariam opinionem ut filiusfamilias poſſit donare patri ſe auctore dicunt communem Iaſ. col.1. Ripa nume.12.in l.1.§.fuit queſitum ff. ad Trebel. tenent plures Relati, per Gual.de arte teſtandi tit. 1. caut.1.nume.4. ubi dicit primam opinionem eſſe communem plures relati per Tiraquel.ubi ſupra. dicit communem Benedict. in c. Raynutius, de teſtam.in uerbo mater inſuper nume. 46. Facit pro prima parte, nam ſi mulier nequeat teſtari ſine conſenſu conſanguineorum, tunc ipſis non poſſe conſenſu & authoritate ſua aliquid relinquere Bar.in l.1.num.6.ff. de autho, tut.ſequuntur plures relati per Tiraquel. poſt leges connubiales glo.3. nume.112. & eſt communis opinio ſecundum Ripam in d.§.fuit quæſitum, colum.2.ubi dicit communem Iaſ.colum.1.& Deci.conſi.612.Gual.de arte teſtandi tit. 1. caut.2. num.4.

Adhuc tñ prior pars ut talis donatio ualeat & uerior, & æquior uidetur, omnia enim cenſentur permiſſa quæ non reperiuntur expreſſim prohibita. l. nec non, §. quod eis.ff. ex quib.cau.ma.l.ſepulchro, ſtatuas, C.de religio.ſed ꝙ filius ut reliquis de conſenſu patris ita & ipſi patri donare poſſit, nullibi ſatis dilucide reperitur prohibitum, ergo intelligendum eſt eſſe permiſſum, preſertim cum donationẽ cauſa mortis a filiofamilias factam tunc demũ ualere ſi patris conſenſus affuiſſet, ob ipſius patris utilitatem inductũ fuerit, ad quem aliter omnia bona filii morientis iure peculii iureq; patrio peruentura erant.l.ſi pater.ff.de caſtr.pecu.ergo id in patris læſionem conuerti eſſet, contra l.quod fauore, ff.de legib.l legata inutiliter.ff.de lega.1.Facit nam omnis prohibitio facta fauore alicuius de uoluntate & cõſenſu ac diſpenſatione illius ceſſat & habetur pro infecta l.quoties ab omnibus, ubi multa per Iaſ.C.de fideicommiſſ. bonus tex. in l. non ideo minus, C. de procuratoribus, & & quiſque poteſt renuntiare ſuo fauori.l.penul. ubi multa in ſimili per Iaſ.C.de pactis.ſicq; &c.facit l.filiusfam.§.Diui.ff.de lega.1.l.cum pater, §.rogo, & §. mando, ff. de lega.2.in prin.inſt.de mandato, l.Titio centum, in prin.ff.de condit.& demon. Ergo cum uerooſimiliter nulla alia ratio reddi poſſit, quare filiusfamilias mortis cauſa conſentiente patre donare poſſit (aliter autem non poſſit) niſi mera ipſius patris utilitas, eaq; cauſa pro expreſſa haberi debeat, argumento glo.not.in l.quanuis, C.de fideicomm. quam Iaſ. ibi multis ornatam reddit, conſequens eſt quòd is patris conſenſus ipſiuſmet fauore deſideratus ei nocere non poſſit, ſed potius prodeſſe, unde ut ſi eius conſenſus nulla unquã lege deſideraretur, tunc filiusfamil. patri ſuo cauſa mortis non ſecus quam aliis imo facilius & iuſtius quam aliis donare poſſet, ita quoque & hoc caſu eius conſenſu interueniente, non ſecus quam aliis imo facilius quam aliis donare cauſa mortis poterit, quinimo (ut nobis uidetur) patri cã mortis is filiusfamilias donare inſcio & ignoranti poterit, quaſi conſenſus patris tunc demum exigi uideatur, cum alteri filius donatum uelit, non ſic ſi ipſi patri. Nam ſolennitas quę in actu fauore alicuius exigitur, ſi non interfuit actui qui tamen ſatis ceſſit in commodum illius, non infirmat actum.l.non eo minus, C.de procur.ſic ergo & conſenſus patris ob eius utilitatem deſideratus & ſi ceſſet non nocet quando ipſi patri fiebat donatio. Confirmatur per rationem expreſſam in d.l.non eo minus, dum ait minoribus enim ætas in damnis ſubuenire non in rebus proſpere geſtis obeſſe conſueuit, quę ratio cum ſit generalis & ſit expreſſa in lege, habetur pro lege generali uere & nõ interpretatiue, & deciſio loco exempli eſt glo.in auth.de hære.abin.§.fin.in uerb.ordine Bald.in l.fin.ff.de hær.inſt.Idem in l.maximum uitium.C.de lib.præte.Alex.Corre.Iaſ.Curtius iunior.nume.15.in l.humanitatis, per tex ibi.C.de impub.Decius, & Purpuratus, in l.fina per tex.ibi.C. de pact. Georgius nata. in c.quãuis, num.32.de pact.lib.6. ergo ibi

habemus

habemus tex. generalem vt ſolennitatis omiſſio quæ fauo re alicuius deſideratur non noceat ſi actus ceſſit in utilita tem illius, id q in ſpecie tenent Areti. in rub. ff. de lib. & po ſthu. Decius in l. hac conſultiſſima. C. qui teſt. fa. poſ. Idem in c. 2. col. 2. de teſtibus Abbas. in c. fin §. his autem, de off. de lega. Bar. in l. 1. §. ſed ſi filius, ff. de lega. 3.

Decretū an eſſet ubi pa ter filio au- thor eſt ad alienandum ard. q.

17 Illud autem dubium eſt, † pater ut filio ſuo authoritatē & conſenſum ut mortis cauſa ſibi donet præſtare poteſt; ut proxime diximus, an ita etiam ei poſſit authoritatē præ ſtare ad bona materna alienanda ſine iudicis decreto, & q poſſit tenet Azo, in ſumma C. de bon. quæ lib. nu. 11. Bal. & Iaſ. in l. præſes. col. 2. C. de tranſa. Bal. in l. fi. §. fin autem, C. de bon. quę libe. et communis ſecundum Deci. conſi. 204. Hippoly. ſingul. 498. Carol. Ruinus. conſil. 101. num. 2. lib. 5. Caſſan. in conſuet. Burgundiæ. §. 5. nu. 14.

Contrarium ut pater non poſſit ſine decreto alienare, cenuet Salicetus. in d. l. præſes. ubi Iaſ. col. 2. Crotus in . l. frater a fratre. col. 12. ff. de condi. indebi. Tiraq. in l. ſi un quam. num. 29. C. de reuo. donat. in prin. ubi ait hanc opi nionem communem per l. 1. C. de bon. mater. & in l. cum emancipatis. C. de præd. minorum & in l. ſi pupillorum. §. ſi pater, ff. de rebus eorum. concorda tamen ut per Iaſ. in l. fi lius fam. §. Diui. col. fi. ubi Loazes. nume. 32. ff. de leg. 1. Sed in hoc egregio articulo tu conſidera patrem, quo caſu in bonis filii ſui habet uſumfructum, legitimam quoque bo norum adminiſtrationem habere ut fere per totum. C. de bon. mater. & in l. fin. fere per totam. C. de bon. quæ libe ris, ſicque in eo concurrunt duæ qualitates, prima patri ætatis (ut ita loquar) altera legitimæ adminiſtrationis, ſicque non bene ſequitur reliqui legitimi adminiſtratores non poſſunt alienare ſine decreto, ergo pater legitimus adminiſtrator ſimiliter non poterit, nam in patre adeſt al tera qualitas patriætatis quæ in reliquis legitimis admi niſtratoribus non eſt. Præterea pro hac parte videtur tex. expreſſus in l. fin. ff. de rebus eorum, ubi pater conceſſit iuſſitq; prædium a curatoribus filii ſui alienari, & lex ait ualere alienationem etiam ſine decreto, hoc amplius lex ait eam alienationem ualere etiam ſi in teſtamento mi nus ſolenni id permiſſum aut iuſſum foret, quia ex minus ſolenni teſtamento colligitur uoluntas defuncti ut ibi, & in leg. prima, & ſecunda, & l. ſi ueritas. C. de fideicommiſſ. l. in teſtamento. ff. de fideicommiſſ. liber. ergo ſi patris uo luntas etiam minus legitima uel minus legitime probata, hanc ad rem ſufficiens eſt, quanto magis quantoque faci lis ubi eſſet certa, & indubitata prout eſt in ſpecie no ſtra, & ita per illum text. tenebam de ſucceſſio. crea. lib. 1. §. decimo, numero. 72. ampli. 15. Sed modo ſum in con traria opinione, neque text. ille quicquam facit, quia ge nerale eſt in quolibet teſtatore etiam extraneo qui mi noribus, quos hæredes inſtituit, uel legatis aut fideicom miſſis honorauit, potuit facultatem dare, uel eorum admi niſtratoribus, ut prædia a ſe eis relicta ſine decreto alie nentur lege prima, & le. ſecunda, C. quando decreto opus non eſt, l. prima. § 1. ff. de rebus eorum, facit. l. fin. C. de re bus alien. non alien. in re enim ſua quilibet eſt modera tor & arbiter. l. in re mandata, C. mand. etiam abutēdo tex. egregius in lege, ſed & ſi lege. §. conſuluit, ff. de petit. hæ redita. ibi dum re ſua ſe abuti putant, lege non uſque, ff. ſi a paren. quis fuerit manu. le prima. §. penultim. in uerb. prodegit, ff. ſi quid in fraudem patron. merito ergo teſta tor rebus ſuis quas minoribus conceſſit poteſt quam ei libuerit legem imponere, ſic procedit lex final. C. de le gat. l. quoties, & fere per totum. C. de donation. quę ſub modo, ergo dicta leg. final. ff. de rebus eorum non in qua litate patriætatis nititur, ſed in ſola qualitate teſtatoria (ut ita loquar) & quòd qualitas patriætatis hanc ad rem non ſufficiat, habes text. expreſſum in l. ſi pupillorum. §. ſi pater. ff. de rebus eorum, & in lege tertia. C. de præ diis minorum ubi pater qui non erat filii ſui tutor, non potuit fundum filii eiuſdemque pupilli ſui ſine decreto alienare, ſicque etiam utraque qualitas & tutoria, & paterna ſimul non ſufficiunt, ut ſine decreto poſſit aliena ri fundus, qui ab ipſo patre ipſi filio conceſſus datusq; non fuerat, & licet illa iura uelis intelligere quādo pater erat erga illum filium uſus beneficio emancipationis, replicabo quòd propter beneficium emancipationis, quod contulit in talem filium (beneficio enim afficitur filius, qui eman cipatur. l. cum oportet. §. cum autem. C. de bono. quæ lib. l. 1. in prin. ff. ſi a par. quis ſue ma.) plus liberiusq; ſibi lice re deberet bona filii ſui alienare ſine decreto, quàm ſi nul lum tale beneficium in filium contuliſſet. Neque ad rem pertinet, quòd illa iura loquuntur quandò pater uſum fru ctum non habebat in prædiis filii ſui, quę alienare ſine de creto uolebat: nos autem loquimur quando uſumfructum habebat, nam replicabo q poteſtas alienandi ſine decreto anguſtior eſſe deberet, quando pater uſumfructum habet in prædio, quod alienare ſine decreto uult, quàm ſi uſum fructum non haberet, quia cum non habet uſumfructum ad alienandum non procedet, niſi ob ſolam filii ſui utilitatem ſolicitus. cum uero habet uſumfructum for te ad alias ſuas neceſſitates ſubleuandas uolet uendere co mmoditatem uſusfructus ad ſe pertinentis, ut pecuniam in de redactam in alios uſus conuertat, & denique is caſus & ſi nulla lege diuerſe definitus eſſet, nullus negaret argu mentum illinc ſumendum, ubi legum definitio uicinior, ac ſimilior eſt. l. non poſſunt l. neque leges, ff. de legibus l. quæ ritur. ff. de ſtatu hom. l. ſi Titio. ff. de uſufru. l. ad eo. §. præte rea, ff. de acqui. rerum dominio. § præterea, inſti. de rerum diui. Nec dubium eſt quin deciſio d. l. 1. §. 1. ff. de reb. eorū. & d. l. 1. C. de prædi. mino ſit uicinior, & ſimilior caſui no ſtro, quàm ulla alia, ergo ei accedere eaſq; imitari debere mus, & tandem pro nobis ſtat regula, nec exceptio bene probatur, & licet pater aliis in rebus reperiatur priuile giatus, tamen hac in re non reperitur, ergo comprehendi tur ſub regula. l. in fraudem, ad fin. ubi Bal. ff. de mil. teſtam. Decius conſi. 5. & in l. 1. & in l. nemo poteſt. ff. de regul. iur. Tiraquel. de præſcr. §. 1 gloſſ. 11. Quinimo patri hac in re reperiſ per iura ſupra alleg. denegatum ullum priuilegium tantum abeſt, ut in ea priuilegiatus uideri poſſit.

18 Inteſtatus † decedit paterfamilias, qui teſtamento ſuo fi lium in poteſtate præteritum reliquit l. 1. ff. de iniuſto rup. l. inter cętera, & l. antepen. cum l. ſeq. ff. de lib. & poſthum. in princ. inſt. de exhære. libero. Idem ſi poſthumum præte riit, & poſtea poſthumus natus fuit, ut dd. ll. & l. poſthumo rum, ff. de iniuſto rup. §. poſthumorum, inſt de exhær. libe ro. in prin. inſt. de hær. ab inteſt. Id quod olim ex toto con tingebat hodie autem ſolæ inſtitutiones, & ſubſtitutiones directæ uitiantur. legata fideicommiſſa, & cætera omnia te ſtamento contenta firma permanent, auth. ex cauſa, & in corpore unde ſumitur. C. de lib. præteri. quod obtinet quā do teſtator, uel filium, uel poſthumum præteritū reliquit, quem ſe habere non ignorabat, quid autem ſi ignorabat adhuc ſub iudice lis eſt, ut per Dynum, & Bald. in l. filio p terite, ff. de iniuſto rup. Cynus. Petrus de Bella perti. Odo fré. Iacob. Butrig. Bar. Bald. Alber. Sali. Angelus, Fulgoſius, Paul. Caſtr. Alexan. nume. 14. Corneus, Iaſ. Curtius Iunior, nume. 17. & nu. 23. ubi plene per Ioan. Igneum in d. authē. ex cauſa, Andræas Tiraquel. in l. ſi unquam, C de reuo. do. in uerb. donatione largitus, nume. 211. Guliel. Benedi. in c. Raynutius, de teſtam. in uerb. in eodem teſtamento relin quens, nume. 111. Fran. de Ripa, in l. fina. C. de reuo. donat. quæſt. 21. & quæſt 19. Iacobinus de Sancto Georgio. nu. 18. in d. authen ex cauſa, & rurſus in auth. non licet, nu. 3. eod. tit. & tam in poſthumo ignoranter præterito, quàm etiam in filio ignoranter, aut errore prȩterito, nam uariant Do ctores, (alii tenentes utroq; caſu procedere d. authen. ex cauſa, alii affirmantes utroq; caſu d. auth. ceſſare, alii con tendentes differentia eſſe inter filium errore præteritum, & poſthumū) ut uix appareat utra pars receptior ſit. Nos in hac ſumus ſententia, ut ſi filium quem mortuum putabā præterii, aut eum me genuiſſe ignorabam (quòd forte ma ter, uel alius eum occultauerat) tunc teſtamentum etiam quoad legata, fideicommiſſa, & reliqua omnia infirmetur, ceſſetq; d. authen. ex cauſa, quia cum ſit correctoria iuris antiqui,

Legata, & fideic. an ho- die conferu tur rupto te ſtam. ob filij uel poſthumi prætermiſſi erroneam, & dua quæſt.

Antiqui,ut in l.Titia.l.mater decedens,in fin.ff.de inofficio. teſtamento potius coanguſtanda,quàm porrigenda eſt, ca. cum expediat,de electiu.lib.6.l.ſi quando,in princip.C.de inofficio.teſtamento.Et ſatis ſuperq; eſſe debet ſi ut regulariter olim legata,& fideicommiſſa infirmabantur.d.l. Titia,d.l.mater, ita hodie regulariter ſuſtineantur per d. authen.quę quidem ut patet,& colligitur,ac ſignificatur, in corpore unde ſumitur facta fuit ad titulum de inofficio.teſtamento hac in parte corrigendum, non ad alios titulos euertendus, aut ad alias leges delendas. Nec dubium eſt teſtatoribus errantibus diuerſimode ſubueniendum eſſe, & per diuerſas leges,& titulos,quàm eiſdem ſcienter, & mala mente liberos exhæredantibus, uel prætereuntibus. l.ſicut certi.l.ſi eum uel in utero, C.de teſtamen.mili.l.Titius,in princip.ff.de liber.& poſthum.l.multi.ff.eod.titu.l. filijs matrem, C. de inofficio. teſtamen. & quando parens ſcienter & mala mente filium inique præterijt quaſi in odium teſtatoris teſtamentum euertitur.l.1.2.3.& l.4.l.mater decedens.l.Titia.ff.de iniuſt.rup.& quia Iuſtinianus illud odium certis in caſibus porrexit,in authen. ut cum de app.cogno.§.aliud quoque,ideo tale odium ilico leniuit, & moderauit in§. & hæc quidem de parentum,& in dicta authenti.ex cauſa,quia odia ſunt reſtringenda.cap. odia,de regu.iur.lib.6.l.cum quidam.ff.de liber.& poſthu.ſed quando ob fauorē ipſius teſtatoris teſtamentū reſcinditur(quale eſt eum per errorem filium præterijt) tunc ipſi teſtatori utilius eſſe dico etiam quoad legata & fideicommiſſa teſtamētum infirmari,ne fiat contra eius uoluntatem,ſi filius parte bonorum paternorum careat,non forte cariturus ſi teſtator eum ſuperſtitem ſciret,ut in ſimili ait.l.uerbis ciuilibus,ff.de uulg.Ergo,ut data ſcientia teſtatoris quo minore ex parte reſciſſio teſtamenti ſit, eo magis ſubuenitur teſtatori,ita & dato eius errore quo magis ex integro teſtamen.infirmatur, eo magis teſtatori ſubueniri intelligendum eſt, facit etiam l.fina.ff.de hæredib. inſtitue.l.ſi iure, ff.delega.3.facit quia quando teſtamentum ex defectu uoluntatis, etiam in minima parte deficit, non ſubſtinetur etiam inter libertos,l.ſi quis cum teſtamentum,ff.de teſta. dixi,de ſucceſſ.crea.lib.2.§.21.nume.45. ergo quod Iuſtinianus,in dicta authenti.ex cauſa fauore teſtantis induxit non eſt in eorum odium conuertendum,contra l.quod fauore,ff.de legibus.l.legata inutiliter, ff. delega.1.l. legata inutiliter,ff.de adi.lega. Quid autem in poſthumo? & quidem ſi teſtator nondum erat uxoratus, non poteſt uideri mala mente poſthumum præterijſſe, ſicque ſubueniendum ei eſſet, ut in ſimili,in l.ſi unquam.C.de reuoc.donatio. Vnde eadem ratione dicerem teſtamentum ex toto infirmari, quòd ſi is teſtator iam tempore teſtamenti uxorem habebat, ſi mala mente poſthumum præterijt, quia ſciebat uxorem prægnantem eſſe, diuerſum eſſe uidetur, quàm ſi,uel prægnans nō eſſet,uel ipſe id ignoraret,quod
19 dic,ut per Doct.ubi ſupra.

Intell.nouus ad c. raimutius de teſt. Denique † cum ut diximus inteſtatus decedat, qui filium fami.filiamve præterijt, quæro in terminis. c. Raynutius, de teſtament. an ſit ſupplenda, & ſubintelligenda illius filiæ inſtitutio quandoquidē de ea ibi non apparet? & ſupplendam eſſe firmat gloſſ. ibi, & tenet ibi Guilielmus Benedictus, in uerbo. eodem teſtamento relinquens,nume.10.& nume.20. & eſt communis opinio, ſecundum Philippum Francum ibi,columna prima, & ſecundum Alexand.conſilio 70. columna tertia lib.2. Iaſo, numer.30. in authenti. nouiſſima, C.de inoffi. teſtamen.

Contrariam tamen partem, ut ſupplenda non ſit filiæ hæredis inſtitutio quaſi eius inſtitutio iure canonico neceſſaria non ſit, ait eſſe communem opinionem Benedictus, ubi ſupra,id quod uerior eſſe puto noua ratione, quia teſtamentum de iure canonico intelligo eſſe in forme minimeque egere ea ſolennitate, ut teſtatoris liberi inſtituantur, non magis, quam egeat reliquorum ſolennium,ſicq; intelligo iure canonico ualere teſtamentū,ſine ulla hæredum inſtitutione, ut plene egimus de ſucc.crea. lib.3.§.21.in princip.

21

DE SVCCESSIONE
COGNATORVM.

1 COGNATI qui dicantur.
2 Cognatatorum ex capite plures ueniunt.
3 Succeſſio ab inteſtato uſque ad quos gradus porrigatur.
4 Gradus quid ſit.
5 Gradus cognationis ad quid inſpiciatur.
6 Statutum ſororem à fratris ſucceſſione excludens non conuertitur, ardua quæſtio.
7 Statutum fœminas a maribus ſucceſſione excludens an ſit fauorabile,ardua q.
8 Statuta odioſa quando recipiant interpretationem extenſiuam nec. quæſtio.
9 Statutum excludens fœminas dotatas a ſucceſſione,non intelligitur de materna.
10 Subſtitutio tacita quando inducatur,ard.q.
11 Succedere ut debeant pater & mater filio inteſtato,ard.q.
12 Naturali filio ut pater ſuccedat uel contra.
13 Filij fratrum an per capita ſuccedant ab inteſtato,ard.q.

POSTAGATOS & eos qui agnatorum loco ſunt admittuntur cognati, † & cognati ſunt qui per fœminam iunguntur inſtit. de ſucceſſione cogno. §. cos,& inſt.de Senatus conſult. Tertul. in pri.l. Iuriſconſult.§. 1. uerſ. qui autem per fœminas, ff. de gradibus. Cognati dicuntur quaſi eōe naſcendi initium habuerint ut l.1. ſecundo reſp.ff. unde cog.l.non facile,§. cognati, ff. de gradibus. Poſt pſonas ſupra enumeratas ad ſucceſſionem inteſtatorum cognati admittuntur & iure regio l.5.&.6.tit.13.par.6.& in princ.inſt. de ſucc.cogna.& per totum.ff.unde cognati. 1 *Cognati qui dicantur.*

Ratio dubitandi, quia cognati non ſunt cogniti de iure ciuili,inſt.de Senatuſconſul.Tertull.in princip.l.1.in princ. l.hac parte, in princip.ff. unde cognati l.Iuriſconſultus. in prin.ff.de gradibus.Facit.§.emancipati,inſt. de hæred. quæ ab inte.

Ratio decidendi, quia prætor ſola naturali æquitate & cognatione inſpecta &c.l.1.ff.unde cognati in prin.ibi, nudam prętorum indulgentiam.l.2.in prin.ibi,naturali æquitate,& inſt.de ſucceſ.cogna. in prin.ibi,naturalis cognatio. Ratio ſecunda ut d.l.2.in pri.ibi,quos ſanguinis rō uocat.

Primò † intellige in filiis qui ſunt tantum cognati poſt emancipationem,ut.§. emancipati, inſt. de ſucceſſ. cogna. præſertim ſi tempore mortis illius de cuius hæreditate agitur erant in aliena familia,§.admonendi,inſt. de hęre.quæ ab inte.&.§.liberi quoq;,inſt.de ſucc.cog. 2 *Cognatatorū ex capite plures ueniunt.*

Secundò intellige in nepotibus & deinceps per fœminam deſcēndentibus l.nepotibus,C.unde legitimi.Iaſ. nume.10.in l unica.C.quando non pet. part, & l.Modeſtinus, ff.unde cognati.

Tertiò intellige in agnatis capite diminutis, l. 1. in fine unde legit.ff.l.legitimis.ff.unde cogn.

Quartò,in cognatis uero ſanguine coniunctis l. hac parte,in princ ibi,quos ſanguinis ratio uocat ad hæreditatem. ff.unde cog.& inſt.de ſucceſſ.cogn.in princip.ibi, naturalis cognatio.

Quintò idem in cognatis per adoptionem.l.1.§. cognationem,ff.vnd. cogna.l. non facile,§. cognationis, de gradibus. ff.

Sextò in cognatis etiam capite diminutis l. capitis diminutione,ff.unde cogna.à contrario ſenſu.§ fin.inſt. de leg. agna.ſucceſſio.§.quod autem,inſt.de capit.diminutio.

Septimò in cognatis etiam naſcituris l.1.§. ſi quis proximior,& l.inteſtata,ff.unde cogna.

Octauò in cognatis qui ſunt apud hoſtes l. 1. §. ſi quis apud hoſtes,ff.eod.tit.

Nonò in cognatis uulgo quęſitis inſt.de ſucceſſ. cogn. § uulgo,& l.Modeſtinus,ff.eod.tit.und.cogna.

Decimò

Decimò in ſpuriis.l.ſi ſpurijs,eod.tit.ff.

Et liberi uulgo quæſiti poſſunt ſuccedere tã matri quã cognatis maternis.§.nouiſsime,de S.C.Orfici.inſt. &.§. licet.inſt.de Senatuſcõſ.Tertulli.l.1.§. ſed & uulgo,ff.ad Tertulli.& inſt de ſucc.cogna. §. uulgo.intellige in ſucceſsione ab inteſtato ut ibi.

Secundo intellige in ſucceſsione ex teſtamento arg. l.iubemus,& l.humanitatis.C.de naturalib.l.legem, eod.ti.expreſsius in aut.licet,eod.ti. & in auth. quib. mod.nat.effici ſui.§.ſi uero filios,&.§.ſi.& l.6.Taur. & l 1.tit.5. part.4.l.5. & 6.tit.19.part.4.intellige in duab.uncijs hodie & ex toto.

Secundo ut l.conficiuntur, de iure codicill.ff.

Tertiò in ſucceſsione contra teſtamentum ſecundum quoſdam,quod eſt falſum ut per gl.in l.1.in prin.ff.de contratab.pro qua facit l.iubemus, ibi, ſi uoluerint,l. humanitatis,ibi,ſi pater uoluerit.C.de natur. lib.

Quartò intellige in ſpurio l. ſi ſpurius,ff. unde cognati. eſt autem ſpurius ut l.1.tit.15.par.4.

Aliud in inceſtuoſis,auth.ex complexu.C.de inceſt.nup. & in auth.quib.mod.nat.eff.ſui.§. fin.

Idem in alimentis ut tenet glo.in l.fin.C.de alendis lib. text. in authen.licet de nat. lib. C. nam de legitimis liberis non eſt dubium. l. ſi competenti.l.fin.C. de alendis lib.l. ſi quis a liberis.§.fin.ff. eodem. Etiam ſi liberi ſint ſui iuris ut ibidem.§.ſed utrum,ſed & hæredes tenentur in caſu ut ibidem.§.item reſcriptum. Fallit quando filius habet unde ſe alat.ut ibidem.§. ſed ſi filius, Idem ſi ſcit artificiũ unde ſe alat.ibid.§.deniq;. Idem ſi fuit patri ingratus l.fin. C.de alendis lib.d.l.ſi quis à liberis.§.idẽ iudex. Fallit qñ non conſtabat ꝙ eſſet de liberis ibid.§.ſi uel parens l 3.C. eod.Fallit in inceſtuoſis & neſariis d.aut.ex complexu.hodie ſecus,ut ibidem per glo.& Bar.ſed & parentibus. debebitur l.1 & 2.C.de alẽd.lib.d.l.ſi quis a liberis,in pri. &.§. parẽs,ſed & a matre debent alimenta.§.ergo & matrẽ,ibid.

Agnati †ſuccedunt abinteſtato uſq; ad decimum gradũ;
3 cognati regulariter uſq; ad ſextum, & aliqñ uſq; ad ſeptimum.§.ſi.inſt.de ſucc.cognato. Dic.ergo hac in re ꝙ inter
Succeſſio ab inteſtato uſque ad quot gradus porrigatur.
deſcendentes & aſcendentes ultro citroq; in infinitum datur ius ſuccedendi abinteſtato arg.l. nec non,ff. ex quibus cau.maio.iuncta l. Imperatores.ff. de iudicem addict. facit. §.ſi.de ſucceſ.cognato.inſt. ſed agnatis uſq; ad decimũ gradum ut.dd.ll.intellige etiam de iure prætorio ut ibid. & l. octaui. unde cogn.ff. ratio quia æquiparantur ius prætorium & ciuile in ſucceſsionibus.ff.de gradibus l.iuriſcõſultus. in princ. Item quia ubi datur ſucceſsio ciuilis ſemper datur prętoria.l.1 .ff. ut ex legibus Senatusve conſult. &c. cognatis autem uſque ad gradum ſeptimum ut. d .§.fin. Secundo ut l.non facile, in prin.ff. de gradibus, & intelligo ꝙ rerum natura ideo ultra eum gradum conſiſtere non patitur quia alias impedirentur nuptiæ,ſicq; hominum propagatio tñ inter uirum & uxorem, non eſt numerus.in ſucceſsione libertorum eſt in quinto gradu, at non intelligas inter ſe ſed reſpectu patronorũ,inſt.de ſucc.liber.§.nuſtris.

In ſucceſsione ſeruili inter ſe ad ſimilitudinem ingenuorum l.iuriſconſultus.§.1.uerſ.non parcimus.ff. de gradibus iuncto. prin.illius legis, ergo.idem fortius in ſucceſsiune libertorum inter ſe.

In ſucceſsione in feudis dic ꝙ extenditur uſque ad ſeptimum regulariter.c.1.de ſucceſsio. feudi c.1.§. hoc autẽ ſciendum, qui feud. dare poſ. fallit.&c. ut per Couarru.in tract.de ſucc.abinteſta.num.12.

In ſucceſs militis qui capitaliter damnatus fuit ex delicto militari uſque ad quintum gradum ut l.2. de ueterano. & militum ſucceſsio.ff.Habes ergo uſq; ad quot gradus extendatur ſucceſsio inter deſcendentes.Secũdo inter agnatos. Tertio inter cognatos. Quarto inter uirum & uxorẽ. Quinto in libertis reſpectu patronorum. Sexto in ſeruili cogna.Septimo in cognatione libertorũ inter ſe. Octauo feudorũ ſucceſs Nono in ſucceſ. ueteranorum & militum.

4 Et † gradus dicitur ad ſimilitudinem ſcalarum.l. iuriſcõſultus.§ gradus,ff. de gradibus;
Gradus quid ſit.

Et cognatio dicitur quaſi uere initiũ naſcendi,l.1. reſp. 1 ff.unde cogn.l.non facile.§. 1,ff. de gradibus, cognationisq; nomen naturale eſt,l.iuriſconſultus.§. 1. uerſic.alterum,de gradibus.ff.& nomen cognationis eſt duplex l.non facile.§.cognationis ſubſtantia, de gradibus.ff.inter cognationẽ,& agnationem hoc intereſt,ꝙ quicũq; eſt agnatus is & cognatus eſt.non ẽ contra l.pen.ff.unde legiti.l.iuriſcõſultus.§.inter agnatos.ff.de gradibus.

Graduum †cognationis notitia eſt effectus multiplicis, 5
Gradus cognationis ad quid inſpiciatur.
primo,ut intelligatur ad quem pertinet hæreditas illius, de cuius ſucceſsione agitur d.l.iuriſconſultus in uerb. hæreditates.pertinet enim hæreditas ad proximum cognatũ, l.1.§.proximus,ff.unde cogn.§ proximus.inſtit.de legiti. agnat.ſucceſsio.l.2.§.hæreditas.ff.de ſuis & legiti.

Secundo idem in bonorum poſſeſsion. quæ ex proximioribus d. feruntur d.l.iuriſconſultus.d.l. 1. §. proximus, ff.unde cognati.

Tertio propter tutelas,ff.de tuto.iuriſconſultus,in prin. facit l.quo tutela,de reg.iur.ff.in prin.inſt. de legiti.patro. tute.& in prin.de leg.pare.tute.inſt.

Quarto propter nuptias l.non facile.§.1.ff.de gradibus l.nuptiæ.2.ff.de ritu nupt §. ergo non omnes inſt. de nupt. & utrobiq; gloſ.ait,ꝙ & ſi hodie Adam uiueret nubere nõ poſſet l.& nihil.ff.de ritu. nup.

Quinto propter teſtium depoſitiones l.lege Iulia. ff.de teſtibus d.l.iuriſconſultus.§.preterea.

Iuxta ſuperiora ſciendum eſt,ꝙ †ſtatutum excludens ſo- 6
rorem à ſucceſsione fratris inteſtati non cenſetur excludere fratrẽ à ſucceſsione ſororis,Bal.in l.lege duodecim tab. nume.4.C.de legit.hæred.Alex.in §.ſacram.num.5. ubi Iaſ. nu.26.uerſi.Tertia concluſio,in l. inter ſtipulantem, ff. de uerb.oblig.communis eſt ſecundum Iaſ.in rubri.ff. de acquir.poſſ.nu. 11.ubi Hormanotius.nu. 27.lect.1.& in lect. 2.nume.12.Etenim ſtatutum illud, ut pote correctorium etiam ex maioritate rationis non deberet extendi, ut eſt communis opinio,de qua per Iaſ.in authẽ.quas actiones, nume 19.C.de ſacroſan.eccle.& in l.de quibus,nu.54.ff.de legib.& in l.quanuis.C de fideicom.
Statutum ſororem à fratris ſucceſsione excludens non cenſetur. adq.

Contrariã opinionem tenet Socin.in d.rubr.de acquir. poſſeſs.nume.12.ubi Hormano. nume.30.& ibi Ripa.nu.7. qui ſentit.hanc eſſe cõmunem opinionem,ſed ſuperior opinio,ut receptior,ita & tutior eſſe uidetur,per rationem ſuperiorem,& quia quod non mutatur quare ſtare prohibebitur contra l.ſancimus.C.de teſtamen.& quia quando caſus qui ſe offert ueroſimiliter à ſtatuentibus per obliuionem prætermiſſus fuit,tunc tolerabile eſt arguere, de ſimilibus ad ſimilia,quo magis ſtatuentium ueroſimilis uoluntas obſerv etur,argu.gloſſ.communiter approbatę in l. tale pactum §.fina.ff. de pact.tex.memorabilis in l.3 C. de inoffi.teſtamen.l.1.in fin.princi.ff.ad Treb.& hoc pleniſſime ſignificauit iureconſultus dum in l.non poſſunt,& in l. neque leges,ff.de legibus ſcripſit,tunc demum ad cæterarum legum ſimilia recurrendum & arguendum ad earum imaginem,quando ea res,de qua agebatur nulla lege deciſa inueniebatur,tunc(inquit)legibus non omnia comprehẽdi poſſunt,ſunt enim plura negocia quàm uocabula, ut in l.4.ff.de preſcr.uerb.quæ ratio quæq; neceſſitas,ac penuria legum ceſſat in ſpecie propoſita, cum frater ad ſucceſsionem ſororis lege uetere inuitetur ergo,&c.Id quod non obſcure probatur in l.maximum uitium.C.de lib.præter.l.ubi lex quæ permittebat fœminas poſſe inter cæteros exhæredati,poſſeq; à patre ſ.certa portione eis relicta pręteriri,non dico porrecta fuit ad earum fratres, quinimo etiam ſi iure uetere fuiſſent(quod non firmo)æquiparatæ maſculis, adhuc.l.noua in eis loquens ad fratres non eſſet extendenda,in quibus,ut paret non eadem ratio eſt ut oſtendimus. Et cum ſtatuentes ueroſimillimum ſit de fratribus non fuiſſe oblitos,apparet ꝙ eos à ſucceſsione ſororum non uoluerunt excludere. nam ſi uoluiſſent dixiſſent.§.ſin autem ad deficientis.C.de cad.toll. uide tamen Gerardũ de Petra Sancta ſing.7.nu.14.ergo ius agnationis, hoc caſu in ſororibus tantum non etiam in fratribus ſublatum uidebitur.

Statutum fœminas a maiorum ſucceſſione excludens an ſit fauorabile, ardua q.

7 Deniq; † ſtatutum quod maſculis ſtantibus fœminas a ſucceſſione excludit, omni ex parte eſt fauorabile, iſta eſt communis opinio quam tenent non pauci, quos refert & ſequitur Decius hanc partem receptam eſſe affirmans in l. venia, nu. 5. ff. de in ius uocando & rurſus nu. 8. cum ſeq. Contrarium tamen ut & ſi ex parte maſculorũ fauorabile ſit, ex parte tñ fœminarum ſit odioſum tenet Curtius Iunior in d. l. Lucius, num. 16. cum ſeq. ubi terq; quaterq; hanc partem receptiorem appellat.

Et quidem in hanc poſteriorem partem procliuior ſum per l. maximũ uitium. C. de lib. præt. ubi ſimiles differẽtias quę fiunt inter maſculos & fœminas damnat Iuſtinianus, & non ſolũ uitioſas eas appellat, ſed ẽt maximo uitio plena eſſe & teſtatur & deteſtatur, quinimo ipſius naturæ & ſic iuris naturalis accuſatores nũcupat eos qui tales uarietates odio plenas inducunt, ergo talia ſtatuta ex parte fœminarũ non ſolũ odioſa uerum odioſiſſima quoq; iure uideri debent, præſertim cũ ęqualitas cũ inter oẽs iuxta. l. illud. l. illã. C. de collati. cũ maxime inter fratres & ſorores & optetur & laudetur. l. cũ oportet in pri. C. de bo. quæ lib. † ergo

Statuta odioſa quando recipiant interpretationẽ extenſiuam ue quæſtio.

8 tale ſtatutum utpote odioſum, extenſionem aut interpretationem extenſiuam recipere non debet, ex regula generali q̃ habet, ſtatuta iuris cõis derogatoria præſertim ſi odioſa aliqua ex parte ſint, nõ recipere talem interpretationẽ, ut tenet Bal. in d. l. in maximũ uitium, col. 4. per l. 1. §. hunc igitur. C. de Iuſti. codice confir. Idẽ Bal. in c. cũ non liceat, col. 2. de preſc. at Decius conſi. 445. & Romanus in l. ſi quis priore, ff. ad Treb. in contrarium inclinant & alii quos refert Tiraquel. de morte par. 2. decl. 2. num. 2.

Statutum excludens fœminas dotatas a ſucceſſione, non intelligitur de materna.

9 Adde tñ ꝙ ſi ſtatutum diceret ꝙ ſtantibus maſculis deſcendentibus fœminę dotatæ non ſuccederent, tunc non excludit filiam a ſucceſſione matris uel auiæ maternæ, nã eũ officium dotandi non pertineat ad matrem neq; ad aſcẽdentes per lineam maternam, ſed tñ ad patrem & ad aſcẽdentes per lineam paternam. l. mater. C. de iure dotiũ iuncta. l. ſi. C. de dotis promi. certe eo ipſo ꝙ ait fœminas dotatas non ſuccedere, intelligitur de dotatis ab iis qui dotandi neceſſitatem habent, ita tenent Cumanus conſi. 207. Iaſ. in l. 4. §. prætor ait, col. 3. ff. de in ius uoc. Gerardus de Petra ſancta ſingulari. 7. nu. 3. Bal. in l. 1. C. de legi. hęred. Iaſ. qui alios allegat in l. qm̃ nouella, C. de inof. teſtam. & licet ex ui ſermonis comprehenſiua negari non poſſit quin ẽt hæreditas matris & lineæ maternę in tali ſtatuto contineretur, quia uerba ſtatuti indefinita ęquipollẽt uniuerſali ſecundum communem opinio. Decij, Cagnoli & aliorum in le. prima. ff. de regulis iur. per doct. præſertim Iaſ. & Alexan. & alios in l. 1. & 2. ff. de libe. & poſth. tamen adhuc placet ea interpretatio ſtatuti reſtrictiua, quia pia eſt & ſtatutum odioſum.

Subſtitutio tacita quando inducatur, ard. q.

10 In ſumma † inteſtatus moriturus poteſt legare & fideicommittere ab iis quos ſibi inteſtato ſucceſſuros eſſe intelligit l. 1. §. ſi. ff. de lega. 3. l. non iuſtam, C. ad Trebel. §. pe. inſt. de codi. l. conficiuntur, ff. eo. ti. l. ſi fundũ per fideicommiſſum. §. ſicuti, cum duabus legib. ſeq. l. ab exhęredati. ff. de leg. 1. Id quod facere poterit non ſolũ expreſſim ſed ẽt tacite, nam ſi ſciebam Titium eſſe meũ proximiorẽ ſucceſſorẽ in codicillisq; dixi ut ſi ille ſine liberis decederet Mæuio hæreditatem meam reſtitueret, ſin aũt cum liberis moreretur, tunc liberi ipſius eam hæreditatem eidem Męuio uel forte alteri reſtituerẽt, tũc ipſi liberi & ſi inſpecta facie uerborum in conditione tantum poſiti uideantur, tñ inſpecta mente defuncti & legis interpretatione etiam in diſpoſitione appoſiti intelliguntur, quaſi duo gradus fuerint ſubſtitutionis fideicommiſſarię eo caſu quo primo nominatus cum liberis decederet, primus gradus quo ipſe liberis ſuis reſtituere tenetur, alter quo ipſi liberi Mæuio reſtituere debent, ita probat in ſimili. l. Titia Seio. §. Seia libertis, ff. de lega. 2. Id quod in directa diſpoſitione aliquantulum difficilius admittendum uidetur. nam ſi dixi Titium inſtituo. & ſi is cum liberis deceſſerit, eos eandem hęreditatem reſtituere iubeo aut rogo, tunc & ſi adhuc Bartol. in l. Centurio, cum quo communis opinio eſt ſecundum Iaſ. ibi. num. 56. ff. de uulga. tenuerit patrem uideri oneratum, ut liberis eam hæreditatem reſtituat. ipſiq; liberi, ut eam Mæuio reddant, tamen ipſemet Iaſ. ubi ſupra. cõtra Bar. tenet & contra Bar. eſt receptior opinio, ſecundum Alexan. conſi. 179. lib. 2. ſed prior opinio (iudice me) uerior eſt per. d. §. Seia libertis, qui nobis uidetur ſatis expreſſus pro hac parte, & quia inter hunc caſum, & ſuperiorem nõ uideo ullam efficacem differentiæ rationem, & quia iuxta hanc interpretationem diſpoſitio ſuſtinebitur, quæ alias periret, nec nouum eſt ab omnibus fere iuris regulis recedi, ut diſpoſitio præſertim in ultimis uoluntatibus ſuſtineatur. l. pater Seuerinam. §. conditionum uerba. ff. de condi. & demo. l. hæredes mei. §. cũ ita, ff. ad Treb. l. ſi quando, in principi. cum gloſſ. C. de inoffi teſtamen. ubi pleniſſime hanc regulam ornauimus. Nec ad rem pertinet quòd regulariter poſiti in conditione non uideantur poſiti in diſpoſitione etiam ſi ſint liberi, ut tenet glo. communiter ibi approbata in l. Lucius. ff. de here. inſtit. per l. ſi quis ita hæres inſtituatur ſi legitimus, ff. de hære. inſti. l. ſi quis ſub conditione dã dorum decem, ff. ſi quis omi. ca. te la. nam id procedit quando per hanc interpretationẽ nulla teſtatoris diſpoſitio inutilis manet, diuerſum eſt ſi inutilis maneret; nam tunc non ſolum poſitus in conditione tantum, ſed etiam is, qui neq; in conditione, neq; in diſpoſitione poſitus eſſet uideretur ſubſtitutus, ut in d. §. Seia libertis.

Succedere uti debeant pater & mater filio inteſtato, ard. q.

Denique † in ſucceſſione filij inteſtati, pater & aſcendentes per lineam paternam ſuccedũt in bonis, quæ filius, ille quæſiuit à patre, ſed mater, & alij aſcendentes per lineam maternam quærunt bona illa quę filius quę ſierat à matre, uel aſcendentibus per lineam maternam. Bartol. per tex. ibi in l. quod ſcitis, C. de bo. quę liber. Idem in authen. itaq;. C. commu. de ſucceſſio. & in l. poſt dotem. nu. 36. ff. ſoluto matrimonio. Idem conſi. 18. & conſi. 116. Alex. conſil. 150. lib. 2. Romanus conſi. 40. Abbas conſi. 75. lib. 1. Alexan. & Iaſ. in d. l. poſt dotem. Bal. nouellus in tract. de dote par. 12. quæſt. 14. Benedictus in c. Raynucius in uerb. & uxorẽ, nu. 136. de teſtamẽ. Caſſaneus in conſu. Burg. rub. 7. §. 6. nu. 7. & eſt communis opinio, ſm Alex. in d. conſi. 150. Ruhe. conſi. 79. Bologni. in addi. ad Corn. conſi. 47. col. 2. lib. 1. Oldendorpius de ſucceſſio. ab inteſt. quod inſertum eſt in interpret. legis duode. tabularum, tit. 6 quęſt. 13. l. 10. tit. 6. li. 3. fori, & hęc pars, ut nobis uidetur eſt ex uera mente d. l. quod ſcitis, ꝙ ex uera ſententia d. l. 10. ſed in eo duntaxat quæſtio relicta eſt, an poſteriore iure id immutatum fuerit, id quod & ſic. 11

Contrariam partẽ, ut pater, & mater filio inteſtato ſuccedant æqualiter nulla habita differentia bonorũ, quę ex parte patris, aut ex parte matris proueniunt probat auth. defuncto. C. ad Tertulli. & Bal. & Saliceta ibi, hanc partẽ dicit communem Bal. conſi. 31. lib. 2. Corneus in d. authen. defuncto, & in d. l. quod ſcitis. Corn. conſi. 165. lib. 4. & cõſ. 94. lib. 1. & conſi. 7. lib. 3. Benedictus de Benedi. inter conſi. Comes conſi. 6. lib. 3. ubi ait hanc eſſe communem. Nicol. de Vbaldis de ſucceſ. ab inteſt. par. 2. cõcluſione 3. Bologn. d. conſi. 59. Cuma. conſi. 222. & iure regni per l. 4. tit. 13. par. eſt res expedita l. 6. Tauri. ubi Pal. Rauin. & alij niſi ſm eũ ubi ꝓbatum fuerit ꝙ lex fori ſeruat, & ita etiã tenent Cinus in authen. itaq;. C. comu. de ſucc. & Ioan. Faber in §. ſi. inſt. de ſeruili cogn & Michael de Ciſuentes in l. 10. Taurino conuento lata nu. 11. qui ita tenere Doct. affirmat. & hęc pars hodie tenenda eſt non ſolum iure regio, ſed etiã iure cõi, quidquid uelint oẽs illi quos pro priore parte retulimus, quę uel eo potiſſimum amplectenda eſt, ꝙ in l. 1. §. ſi hęres. ff. ad Treb. ſtat prudentiſſimũ iuriſconſulti conſilium ſuadẽtis, ut in rebus agendis eã partẽ ſequamur quæ dirimit multas quęſtiones, nec dubium eſt quin ita fiat in ſpecie ꝓpoſita, ſi hęreditas inter patrẽ & matrẽ ex ęquo diuiditur, nam ſi bona quæ filius com̃unis reliquit unde nam originem traxiſſent probandum eſſet, nimis moleſtum eſſet, & contentionum uacuum eſſe non poſſet, non enim hic agitur de una, aut altera re, ſed de uniuerſis, & ſingulis rebus, ac fortunis illius filij, ut ſic cu-

iusq́ue rei originem inſpicere, computare & probare non poſſet, non eſſe longum & moleſtum, & falſitatibus obnoxium, & huiuſmodi moleſtias non leuis, ſed magni ponderis, & conſiderationis eſſe iureconſultus ſcripſit in l. quia poterat. ff. ad Trebel. l. quæ ſub conditione, in princip. ff. de
12 conditio. inſtit.

Naturalis filio ut pater ſuccedat uel contra.

Hactenus quando pater eſſet legitimus† quòd ſi eſſet naturalis tantum, tunc an & queadmodum filio ſuccedat naturali, tradunt plene Præpoſitus in c. cum haberet, de eo, qui duxit in matri. quam polluit per adulterium, Cinus in d. authen. itaque Bald. in l. fina. C. de nat. liberis. Bart. in l. ſi gener, colum. 1. ff. quibus ut indignis, Faber in §. repetitis, colum. 2. inſt. de ſeruili cognatio. Abbas in c. tanta, qui filij ſint legitimi, qua in re illud memorabile eſt ꝙ in quibus caſibus, & quem ad modum, & menſuram, filius naturalis tantum ſuccedit patri, in iiſdem pater naturalis tantum ſuccedit filio, & ad eundem modum, & menſuram, ut eſt communis opinio quam tenent Barto. & Bald. ubi ſupra Abbas in d. c. tanta, Præpoſitus in d. c. cum haberet, & Ciſuen. ubi ſupra nume. 9. qui poſt Bald. & Paul. Caſtren. in l. penulti. C. de legiti. hæredibus ait eam partem bonorum quorum capax non eſt pater naturalis tantum, cum agitur de ſucceſſione filij, aut filius naturalis cum agitur de ſucceſſione patris, ad eius cuius de ſucceſſione agitur proximiores agnatos, uel cognatos pertinere, arg. l. ſancimus. C. de teſtamen. iuncto §. nullam uero, in authen. de hæredib. ab in.

Quod autem diximus matrem, & patrem filio communi pariter ſuccedere limitatur, ut non procedat in matre ad ſecundas nuptias tranſeunte, quod tamen quia huic propoſito non conuenit, dic ut per Ciſuen. in d. l. 6. plures amplia. 13 & 16. limitationes.

Filij fratrum an in capita ſuccedant ab inteſt. ad q.

Filij † fratrum ad patrui hæreditatem ab inteſtato defuncti admittantur in ſtirpem, & non in capita, iſta eſt communis opinio, ſecundum Fabrum in §. cæterum, inſt. de legi. agnatorum ſucceſſ. Imol. in l. interdum, in princi. ff. de hæred. inſti. Fulgo. conſi. 32. Matheſilla. de ſucceſſio. ab inteſtato in 3. artic. princ. uerſic. 2. dubitatur, & uerſic quando autem ſuccedunt, & utrobique Bolognimus, in addi. ad eū, qui hinc dicit, opinionem communem, quod & firmat Nicola. de Vbal. de ſucceſſio. ab inteſta. par. 3. colum. 1. uerſic. ſed circa hoc, dicunt communem opinionem Paul. Fulgo. & Corne. in authen. ceſſante, C. de legiti. hæred. Imol. & Cardi. in clementina plures, de iure patro. Bald. in §. hoc etiā, inſt. de legi. agnatorum ſucceſſione, ubi Platea & Porcius, hanc dicit communem Alexand. conſilio 29. lib. 5. colū. 1. & conſilio 55. lib. 4. nume. 4. Guido Papa, deciſione 134. Decius, in l. nepotiis in princip. C. unde legitimi, eſt communis, ſecundum Ruin. conſi. 8. in fine lib. 1. Bertran. in l. hac edictali, uerſic quam obſeruationem, nume. 4. C. de ſecun. nupt. & conſi. 97. lib. 1. & conſi. 110. eod. lib. & conſi. 125. li. 1. Idē Bertran. conſi. 2. lib. 4. Rocus de Curte de iure patron. in parte ipſe uel ipſa, quæſt. 2. Curti. Iuni. in tractatu feudorū fol. 3. uerſic. 4. circa iſtam materiam. Pariſius conſi. 25. ſecunde par. repræſentatio enim, & ſucceſſio plurium nepotum in locum patris ſui, quę olim cum agebatur de ſucceſſione aſcendentis porrecta fuit ad trāſuerſorum quoſdam, iuxta authen. ceſſante ſupra alle. iuncto §. cum filius, inſt. de hęre. ab inteſt. uidetur, ut ad hunc quoq; caſum extendi poſſit.

Contrariam partem, imo quòd ſuccedant in capita, & non in ſtirpes tenet & dicit communem Angel. Aretin. in §. cum filius, inſt. de hær. abinteſt. Cazi, ſingu. reſpon. lib. 1. c. 7. Fortu. in l. Gallus, §. idē credendū, ff. de lib. & poſthum. Caſſ. in feudis par. 8. Ferra. Inſt. de hęr. quę abinteſt. uerſi. nō in capita, Iacobus Spiege. lexicō iuris uerbo in capita; tutiorq́; eſt opinio hęc quia olim cum agebatur de ſucceſſione aui nepotes ex filio præmortuo per modum repræſentationis contra regulas iuris, quę proximiores ad inteſtatorū ſucceſſiones mittebant, §. 1. inſt. de hęr. quæ ab. & §. 1. inſt. de leg. agn. ſucceſſ. permiſſi fuerunt quaſi ex gratia, & diſpenſatione concurrere cum filio defuncti cuius de ſucceſſione agebatur, quiq́ue erant in proximiore gradu dict. §. cum filius, inſt. de hær. quæ ab inteſta. cum ſimilibus, quod ius quæq́ue diſpenſatio & permiſſio porrecta poſtea fuit etiam ad tranſuerſorum ſucceſſiones in uno duntaxat gradu, nempe cum agebatur de ſucceſſione illius qui inteſtatus deceſſerat, relictis uno fratre & ex altero fratre præmortuo plures nepotes, qui patris præmortui perſonam repreſentantes in eam portionem ſuccedunt, quam ille ſi uiueret habiturus erat. d. auth. ceſſante, cum ſimi. hæc diſpenſatio ulterius nulla lege porrecta ſatis dilucide reperitur, ergo relinquimur in hac qua de agimus ſpecie in terminis iuris antiqui & communis, qui in teſtatorum ſucceſſiones regulariter in capita non in ſtirpes deferebat. ut. dd. iuribus, nam caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris antiqui. l. commodiſſime, ff. de libe. & poſthum. Item caſus exceptiuus firmat regulam in contrarium. l. nam quod liquidæ. §. fina. ff. de penu. lega. Sed unus caſus duntaxat tranſuerſorum reperitur a lege exceptus, ergo in reliquis, & ſic in eo de quo agimus, non ſolum firma ſed etiam firmior remanet regula, quod enim non mutatur quare ſtare prohibetur contra l. ſancimus, C. de teſtamentis. aut cur a certa & tuta legis ueteris definitione deuiare properamus ut ad incertas & periculoſas coniecturas tranſuolemus, præſertim in legibus innouandis, quod ſemper odioſum habitum fuit. l. ſi quando, in princip. C. de inoffic. teſtamento præſertim cum regulis iuris tenaciter adhærere iubeamur ut in l. prima notatur per Doctores præſertim per Decium colum. ſecunda, cum ſequen. ff. de regulis iuris. l. in fraudem, in fin. ubi optimus text. ff. de milita. teſtamento, ubi per Bald. & per Andræam Tiraquellum de præſcript. § 1. queſtione undecima ad finem. Decius in l. ex teſtamento. C. unde liberi Alciatus libro quarto paradoxorum. cap. decimo. (reliqua circa ſucceſſiones fratrum dixi infra ſuper lect. legis fratres. C. de inoffic. teſtamento remiſſiue) pro hac noſtra ſententia facit quia tunc demum ad legum ſimilia decurrere permiſſum eſt, cum caſus qui ſe offert nulla lege generali comprehenſus reperitur, ſicq; ueluti neceſſitate & legum penuria cogente ad ſimilia recurrimus lege non poſſunt. l. neque leges. ff. de legibus, ſed ſpecies noſtra lege ueteri deciſa reperitur, ergo non eſt cur ad ſimilia eademq; parum tuta tranſuolemus.

COMMVNIA DE SVCCESSIONIBVS AB INTESTATO.

1 *SVCCESSIO inteſtati datur proximiori.*
2 *Intell. l. qui ſe patris, C. unde liberi.*
3 *Suus eſt nepos in poteſtate retentus ex filio emancipato.*
4 *Hæreditas adita eſt proprium patrimonium adeuntis.*
5 *Adeundi ius induductum.*
6 *Tranſmittitur hæreditas iure ſuitatis*
7 *Tranſmittitur hæreditas iure ſanguinis.*
8 *Succeſſio eſt de capite ſuorum in caput agnatorum.*
9 *Succeſſio eſt inter agnatos de gradu in gradum.*
10 *Patronus admittitur liberti filio repudiante.*
11 *Hæredis unicum nomen non nocet ſequentibus.*
12 *Abſtinente filio ſequens defuncto dicitur ſuccedere immediate.*
13 *Accreſcendi ius non impeditur per acquiſitionem quae iure tantum ſuitatis contigit.*
14 *Abſtinendi beneficium an ſit iuris ciuilis an prætorii.*
15 *Abſtinendi licentia ſi detur a ſtatuto filius abſtinens deſinit ipſo iure eſſe hæres.*
16 *Succeſſorium edictum an ſit inter ſuos uel inter agnatos.*
17 *Intellectus l. defuncto. C. de legi. hære.*
18 *Duo in ſoldum ſunt hæredes de iure ciuili, ſed non cum effectu.*
19 *Intellectus l. qui ſe patris, C. unde liberi.*
20 *Tranſmiſſione non acquiritur repudiante.*
21 *Tranſmiſſa hæreditas nec iure ciuili nec prætorio quæritur. repudiante tranſmittente hæreditatem.*

22 Tranſ-

22 *Tranſmiſſio an effet fauore deſcendentium defuncti.*
23 *Filius uiuo patre dicitur dominus.*
24 *Abſtinere poteſt filius de iure tantum prætorio.*
25 *Accreſcere an poſsit quod non omni iure uacat.*
26 *Intellectus.§.placebat,inſti.de legiti.agnato.ſucceſſio.*
27 *Intellectus l.de functis,C.de leg.here.*
28 *Nepos ex filio ſuperſtite non admittitur ad ſucceſsionem aui inteſtati, ſi filius poſt auum deceſsit*
29 *Limi.quando filius & nepos erant emancipati.*
30 *Emancipatus hodie ſuccedit de iure ciuili ab inteſtato.*
31 *Succeſſorium edictum eſt de capite ſuorum ad caput agnatorum.*
32 *Hæredes eſſe deſinit poſt aditionem.*
33 *Tranſmiſsio fieri poteſt ad extraneum &c. ſi ſuperſit filius tranſmittentis contra Bal.*
34 *Filius non eſt hæres neceſſarius de iure diuino.*
35 *Statutum quod filius poſsit abſtinere, non tollit ſuitatem niſi dominium poſt abſtenſionem.*
36 *Nepos per ſtatutum ſuccedere deſinit eſſe ſuus.*
37 *Statutum ut filius poſsit abſtinere facit ut nepos auo in teſtamento ſuus eſſe poſsit & ſi a patre tempore mortis aui præcederetur, contra Alex.*
38 *Hæreditas quæſita de iure ciuili poteſt in alium migrare de iure ciuili.*
39 *Succeſſorium edictum hodie etiam datur in ſuis.*
40 *Tranſmiſsio iure ſanguinis conceditur deſcendentibus licet ueniant ex capite tranſuerſorum.*
41 *Tranſmiſsio iure ſanguinis datur etiam in ſucceſsione prætoria cum communi.*
42 *Succedere non poteſt qui tempore mortis defuncti nec erat conceptus nondum erat.*
43 *Bonorum poſſeſſio an ſit neceſſaria in terminis. l. qui ſe patris. C. unde liberi.*
44 *Intellectus l.qui ſe patris.C.unde liberi.*
45 *Contra Bal.& alios.*

POSTQVAM de ſimplicibus legitimarum ſucceſſionum ſpeciebus egimus, nunc de miſtis ſeu communibus ut agamus par eſt.

1 *Succeſſio inteſtati datur proximiori.*

† Hæreditas pertinet ad proximiorẽ. §.repetitis,inſt.de ſeru.cog.Amp.ut.§.ſi plures,inſt.de leg.agn.ſucceſſio. Ampliа ut in l.1.§.ſi quis proximior, unde cogna.ff.l.Titius,cũ duabus ſeq. de ſuis & legiti.ff. Amplia ut.ff.unde cogna.l.1.§.pen. & fin. Quarto amplia ut ibid.§.fin.& proximior in capite præfertur proximiori in gradu, d.§.repetitis.§.a motis,inſtit.de ſeru.cogna.& inſt. de legi. agnato.ſucceſſio.in prin.& l.1.§.poſt ſuos,& l.2. in prin.ff. de ſuis & leg.hęre.Ratio omnes qui ſunt ſub eodem capite inſpecta legis cenſura; uelut una ſola perſona reputantur,argum.§.hoc ita,tam uarie,de ead.coll.C.l.plane,1. de leg. 3.in prin.ff.ergo &c.

Amplia ut in l.2.in prin.ff.unde legi.l.1.§. ſed uidendum, unde cogn.ff.

Itẽ primo intellige in ſuis ut.§.1.inſt.de hær.quę ab inteſta.Secundo in emancipatis.§.emãcipati,&.§. minus.eo.tit.facit.§.emancipatos,inſt.de exhęr.libero.§.eadem, inſt. de hær.quæ ab inteſt. Tertio in adoptatis.§.1.verſi. nec intereſt,eod.tit.Quarto in legitimatis.§.quib.eod.titu. & in authen.quibus mod.nat.eff.ſui.§.ſi quis igitur, &. §. liceat igitur, & in.§. fina. inſtit.de nupt.&. tanta,qui filii ſint legitimi.

Iuſta ſuperiorem materiam ſucceſſionum ab inteſtato eſt princeps tex. in l.qui ſe patris.C. unde liberi, ubi fuſe per Doctores,cuius tex. materiam quia eſt ſummopere difficilis & commodius,& plenius eandem legem interpretãdo agemus & eius litera ita habet.

Qui ſe patris poſt auum inteſtatum defuncti negat hæredem:mortui aui paterni ſuſcipere facultates non poteſt, maxime emancipatus: niſi per bonorum poſſeſſionem ad huiuſmodi beneficium peruenerit.

Ad huius legis commodiorem interpretationem ſunt ad memoriam reducenda ea omnia quæ ſupra diximus circa materiam edicti ſucceſſorij, & quæ diximus ſupra lib. proximo ad finem ſub titu.de bono.poſſ. contra tabu. dum diſſeruimus, an ſucceſſoriũ edictum,haberet locum in iure deccedi nullum,& in bono.poſſeſſ.contra tab.& in querela inofficioſi teſtamenti.

His igitur præmiſſis text. in hac l. hoc d. in ſumma. Qui repudiat hæreditatem patris, non poteſt habere hæreditatem aui,in fide iure prætorio, ſecundum Bartol. uel ſic.Nepos cuius pater erat in medio tẽpore mortis aui hæreditatem pater nam repudians,non ſuccedit auo de iure ciuili,ſed beneficio prætoris. Hæc duo ſummaria in effectu nõ differunt ſi aduertis,et idẽ in effectu dicit Paul. Vel aliter ommiſſis ſummarijs aliorum ſumma ſic,Pater in poteſtate aui abinteſtato præmortui,qui obſtat nepoti de iure ciuili propter prioritatem gradus,& ſuitatem non obſtat nepoti de iure prætorio,ita ſummat ibid.Iaſo.4. charta 2.colum.ad finem,ſed ego dico,quòd hęc ſumma colligitur ex uerbis Bald.ibid.3.colum.in prin.2.notabi.ubi Bal. dicit not ꝙ pater qui obſtat nepoti de iure ciuili,non obſtat ei de iure prætorio,&c.Verum eſt quòd Iaſ.addit propter prioritatem gradus,&c Hoc præmiſſo pone caſum,ut ibid.mirabiliter per Iaſ.4.charta.2.colum.quaſi per totum. 2 *Intell.l. qui ſe patris, C. unde liberi.*

Modo ꝓ declaratione tex.expone tex. hoc modo ibi,patris,†ſcilicet in poteſtate aui conſtituti alias ſi eſſet emancipatus nõ obſtaret nepoti, imo nepos tunc eſſet ſuus,q̃a pater emancipatus non eſſet ſibi impedimento cum eſſet incognitus hoc iure,inſt.de exhæ.libero. §. emancipatos, inſt.de hære.quæ abinteſta.§.emancipati,ergo nepos tanquam ſuus ſuccederet abinteſtato de iure ciuili,inſt.de hęred.qual.& diff.§.ſui,inſt.de hære.quę abint.§.1.&.§.ita demum,& ſic nõ haberet locum hæc lex,qui ſe patris,& hoc uult etiam ibid.glo magna,ſi autem uterque eſſet emancipatus eſſet hęc lex de indubitabili,quia utrique eſſet incognitus.Item ſi pater eſſet in poteſtate nepos emancipatus eodem modo non haberet dubium, quia nepos tanquam incognitus non admitteretur de iure ciuili,ut ib d.in uerſ. maxime,debet ergo poni,quòd uterque erat in poteſtate, & tunc nepos non admittitur,quia alius, ideſt pater, cum precedebat tempore mortis,& occupauit ſuitatem, ſed cũ hæc ſuitas non conſideretur de iure prætorio, ergo ſibi non obſtat quo minus de iure prætorio auo ſuccedat, ut ibid.in tex. 3 *Suus eſt nepos in poteſtate retentus ex filio emancipato.*

Ibi,poſt auum,ideo dicit,quòd ſi moreretur filius ante auum ille nepos fuiſſet in primo gradu auo, cum alius cum non procederet tempore mortis aui, & ſic eſſet ſuus hæres,& ſic de iure ciuili ſuccederet auo.

Ibi,inteſtatum,ideo dicit,quòd ſi auus teſtamentum feciſſet,nepos poſſet ſuccedere de iure ciuili dato quòd pater cum præcederet in gradu,ut in duobus caſibus, de quibus ibid.in glo.magna poſt princi.

Ibi,non poteſt,ſcilicet de iure ciuili.

Ibi per bonorum poſſeſſionem, ſcilicet unde liberi, ut conueniat tit lo,cui eſt ſuppoſita illa lex,& eſt hoc indubitatum,& ita etiam dicit ibid.Paul.in poſitione caſus, & ibid.Iaſ.4.charta.5.colum.poſt medium, & hęc ſufficiant, quo ad literalem expoſitionem,tex. in illam legem ſumme difficilem.

Modo noto ex iſta l quòd nepos,qui repudiat hæreditatem patris non poteſt habere hęreditatem aui de iure ciuili,ſed de iure pretorio ſecus,rationes huius colliguntur ibid.in gloſſ.magna in ſecunda parte,& ibid.per Iaſ.in poſitione caſus.4.charta.2.colum.†Modo contra iſtum text. & ſic pro ratione dubitandi,oppono, & uidetur quòd hæc lex non poſsit procedere,nam ſi filius adiuit hęreditatem ſui patris,& ſic aui,iam eſt effectum unicum patrimonium adeuntis, & tunc non poſſet procedere hęc lex, quia nepos non poſſet acceptare hæreditatem aui quin haberet hæreditatem patris, ex quo iam eſt unum patrimoniũ.l.ſed etſi plures §.filiũ.ff.de uulga & pupilla.ſubſt.& iam rationẽ uult hæc gl.magna circa medium. Item quia 4 *Hæreditas adita eſt proprium patrimo.adeuntis*

poſtquam filius adiuit non dicitur amplius hęreditas aui,
ſed filij adeuntis gloſſ.in l.hæres quandoq;,ff.de acqui.hę
re.& l.1.§.ueteres,ff.de acqui.poſſ.tex.melior de iure inſt.
qui manu.non poſſ.§.1.& ſimilia inſt.de hære.quali, & diſ-
ſe.§.1.gloſſ.notabil.ubi plene per omnes maxime per Iaſ.
in l.eius,qui in prouintia,§.fin.ff.ſi cert.pet.Cum ergo nõ
dicitur hæreditas aui,ergo non poteſt nepos aliquo mo-
do habere hæreditatem aui,cuius contrarium hic dicitur.
Imo quòd illam poteſt habere iure prætorio, ergo con-
tra prædicta.Præterea cum iſtæ hæreditates ſint cõmixtæ;
5 ergo impoſſibilis eſt earum ſeparatio. Imo qui uult adire,
Adeũdi ius indiuiduũ aut debet in totum agnoſcere, aut in totum reſpuere, †quia
eius adeundi eſt quid indiuiduum, text eſt in l.1.&.2.ff.de
acqui.hæredi.& in l.quidam elogio. C.de iur.delibe. ergo
nullo modo potuit habere hęreditatem aui,non ergo po-
teſt hęc lex procedere iſto caſu,1.quãdo filius medius adi
uit hæreditatem aui rationibus,de quibus ſupra.Si autem
iſte filius non adiuit, nec ſe abſtinuit hæreditate aui, ſed
mortuus eſt deliberans,uidetur quòd etiam iſto caſu non
procedat hęc lex,imo quòd tunc nepos poſſit habere hæ-
reditatem aui etiam de iure ciuili,& ſic contra iſtum text.
in prima parte quod ſic probatur,ille filius fuit ſuus,& ne
ceſſarius aui,ut pater,& illa exiſtentia,uel ſuitas non fuit
ſublata,nec in aliquo eneruata cum filius non obſtauerit,
6 ergo uidetur,quòd hæreditatem patris ſui,& ſic aui tranſ
Tranſmittitur hæreditas iure ſuitatis. miſit ad filiũ ſuum,ideſt nepotem,uel ratione ſuitatis per-
petuo,nam cum tunc poſſet tranſmittere ad quoſcunque
etiam extraneos ſecundum cõmunem opinionem, de quã
in l.ſi infanti.C.de iure deliber.& in l.apud hoſtes. C. de
7 ſuis & legi.libe.& in l.ex militari, cum ſimi. ff. de teſtam.
Tranſmittitur hæreditas iure ſanguinis. mili.ergo à fortiori ad filium ſuũ,ideſt nepotem.†Item po-
tuit tranſmittere beneficio ſanguinis ad deſcendentes ex
ſe per l.1.C.de his,qui ante aper.tab.ergo ad iſtum nepo
tem,in quo concurrit ſuitas,& beneficium ſanguinis,cum
ergo tranſmittitur modis,de quibus ſupra, ergo nepos ad-
mittitur ad hæreditatem aui de iure ciuili, nec eſt ſibi ne-
ceſſaria bonorum poſſeſſio,cuius cõtrarium hic dicitur,
ergo,&c.non ergo poteſt hæc lex intelligi, hoc ſecundo
caſu,ſcilicet quando filius medius mortuus eſt, & delibe-
rans.Si autem intelligis, quòd in hac lege iſte filius repu-
diauit hæreditatem patris ſui.ideſt aui,uidetur ꝙ etiã iſto
caſu nullo modo poſſit procedere hæc lex.Imo ꝙ tunc ne
pos admittatur ad hęreditatem aui etiam de iure ciuili,quod
8 probatur per ſequentia.Primo lege cauetur†quòd quando
Succeſſio eſt de capite ſuorum in caput agnatorum. quis decedit relicto filio & matre,& filius,qui eſt ſuus, &
neceſſarius repudiat,uel abſtinet ab hęreditate patris,quod
tunc admittitur mater,quæ eſt proximior per Orficianũ,
& hoc ne uanum nomen hęredis abſtinentis ſequentibus
noceat,tex.eſt ſingula.in l.2.§.ſed & ſi ſint ſui ff.ad Tertu-
lia.Si ergo ibi excluſo ſuo hærede admittitur mater ad
hęreditatem filij,quæ eſt cognata, ergo à fortiori in caſu
noſtro excluſo filio debet admitti nepos,qui eſt deſcendẽs
& agnatus,ergo male dicit hæc lex, quòd ſolum de iure
prætorio.
9 Secundo†pro hac parte facit tex.nota in l.1.§.ſi quis a-
Succeſſio eſt inter agnatos de gradu in gradũ dita.ff.ad Tertullia.ubi eſt tex.expreſſus ꝙ ſi filius adita
matris hæreditate reſtitutus ſit in integrum quãuis ꝓ hoc
non deſinat eſſe hęres:l.& ſi ſine §.quod Papinianus, cum
ibi notatis.ff.de minori.inſt.de bono poſſ.§.quos poſſum,
tamen nihilominus admittitur ſequens agnatus de iure ci-
uili.ergo à fortiori in propoſito ubi filius nunquam fuit
heres actualiter,ſed ſolum per legem, & poſtea repudia-
uit.& ſic ſint exiſtentia ſui hęredis eliſa per abſtenſionem
debet admitti nepos,qui eſt in poteſtate & proximior in
gradu,cuius contrarium hic dicitur ergo,&c.
Tertio pro hoc facit tex.in lege ſue libertus.§.final.ff.
10 de iur.patro.ubi eſt tex.quòd†quando filius liberti hęres
Patronus admittitur liberti filio repudiante. inſtitutus à patre repudiat bona patris,quod tunc admittitur pa
tronus,ſi ergo ibi repudiante filio liberti,& ſic ſuo admittit
patronus,ergo à fortiori in ꝓpoſito debet admitti nepos.
Itẽ ꝓbatur alio modo ex eadem lege, nã quemadmodom
uiuente filio non debetur hæreditas nepoti. inſt.de hære.
quali. & diffe. §. ſui,& de hære.quę ab inteſta.§.ita demũ,
eum concordan. †eodem modo uiuẽte filio,libertus nihil 11
debet patrono, inſt. de ſucceſs.libe. §. ſed noſtra. notatur *Hæredis nudum nomen non nocet ſequentibus.*
in.l.1.C.de bono.poſſe.contra ta. lib. Si ergo excluſo filio
liberti admittitur patronus.d.l.ſiue.§. ſi. ergo eodem mo-
do excluſo filio debet admitti nepos,cuius contrarium di
cit.l.noſtra.Ad idem pro hoc tex.melior in l. & ſi ex modi
ca.§.ſi filius.ff.de bonis liber.ubi tex. dicit idem quod tex.
ſiue.§.fina.ſupra allegatus, & tex. ibi melius declarat dicẽs
quód quanuis filius liberti repudians remaneat hæres no
mine, non tamen propter hoc debet eſſe impedimento pa
trono, ergo ſic in propoſito ꝙ filius qui repudiauit quan-
uis remaneat hæres nomine ut infra dicam,non debeat no
cere nepoti,cuius contrarium hic dicitur.
Quarto pro iſta parte facit tex. in l. ſ. §. quidam filium.
ff.de bono. poſſeſſ. contra tab. ubi filius qui non ſucceſſit
quia exhæredatus uel mortuus, uel deportatus non nocet
nepoti ſequenti. Cum ergo in l. nra filius repudiauerit &
inſuper ſit mortuus, ergo a fortiori non debet nocere ne-
poti, & ſi dicatur contra, quia ſuccedat uel non nihil ad
propoſitum.l.filiusfamilias.§.cum quis.ff.de leg.1. ſolue ut
per Bar.in d.§.quidam filium, u 11. col.5.q. & in propoſito
uide quod dixit Bar. ſingula in d. l. 2. §. & ſi ſint ſui. ff. ad
Tertull.
Quinto,pro hoc facit & hic non uidetur cadere reſpõ-
ſum,nam ſi pater repudiat hæreditatem aui, dato ꝙ de iu-
re ciuili eſſet ſuus heres, tamen ſi repudiaſſet & poſtea eſt
mortuus,ut in l.noſtra. quo modo uanum nomen ſui hære-
dis habeat nocere nepoti, quominus nepos etiam de iure
ciuili admittatur per tex.ad literam in dicta l. 2. §. & ſi ſint
ſui.ff.ad Tertullia.& tex.l.ex ſi modica.§. ſi filius ff. de bon.
liber.† etiam pro hoc allego.Bal.in l.1.prima col.C.de his 12
qui ante aper. tabul.ubi Bal. dicit ꝙ in filio abſtento nullæ *Abſtinente filio ſequens deſuncto dicitur ſuccedere immediate.*
remanent reliquię iuris ciuilis efficaces ad hæredis exiſtẽ-
tiam, præſertim ſi ſuus poſt abſtenſionem mortuus eſt. &
ſic nullum ſubiectum exiſtentiæ eſt in rerum natura, unde
quanquam fuerit retro eſſentia, tamen tunc non eſt,& ſic
directo ſucceditur defuncto per poſteriores ut ibi dicit
Bal. & ad hoc uide etiam. Iaſo.in.l.noſtra tertia charta cir
ca finem.
Sexto pro hac parte facit,†nam quando filius in poteſta 13
te repudiat quanuis propter ſuitatem remaneat hæres de *Accreſcendi ius non impeditur per acquiſitionem quæ iure uanum ſuitatis.*
iure ciuili; tamen illud uanum nomen hæredis nõ impedit
ius accreſcendi,ut notabiliter per Iaſ.in l.1.C.quando non
peten.par.3.charta.2.3.col. ſicut ergo in filio ſuo repudian
te uel aliter excluſo habet locum ius accreſcendi non ob-
ſtante ſuitate, ergo ita debet habere locum ſucceſſorium
edictom eo maxime,quia hic non ſolum repudiauit, ſed &
poſtea mortuus,eſt & hoc uidetur fortiter facere.
Septimo ultra alios pro hoc adduco†beneficium abſti-
nendi quod datur filiis competit ſibi etiam de iure ciuili 14
prout tenuit Bal.in l.1.C.quan.non peten.part. & in l.1. 2. *Abſtinendi beneficiũ competit iure ciuili an prætorio.*
col.C.de his qui ante aper.tabu.& in l.ſi paterna.C. de his
quæ in fraud. credi. ubi dicit de hoc eſſe tex. ab alio non
ponderatum in l.ſi.uer.ſi uero poſtquam,in uer.ex præſen-
tis legis authoritate &c.C.de iur. de liber. Idem tenet Sa-
lice.in l.apud hoſtes.C.de ſuis & legi.liber.de quo pleniſſi
me per Iaſo.in d.l.1.C. quando non peten. par. penultima,
charta prima.3.colum.per totam.ſi ergo eſt de iure ciuili,
ergo abſtinendo deſinit filius eſſe hæres in totum etiam
quo ad nomen,quia ius ciuile bene poteſt facere ut qui ſe-
mel fuit hæres deſinet eſſe hęres in totum; ut notatur in
l.in ſubſtitutione.ff.de uulga.& pupilla.ſubſti. cum concor
dan.†ergo non debet eſſe impedimento nepoti quo minus 15
admittatur, quia habetur perinde poſt abſtenſionem ac ſi *Abſtinendi licentia ſi detur a ſtatuto filius abſtinens deſinit ipſo iure eſſe hæres.*
nunquam fuiſſet in rerum natura, præſertim cum hic etiã
ſit mortuus ut in tex. & ſupra dictum eſt. Item quia non
pręſtat impedimentum quod de iure nõ ſortitur effectum
ut in regula iuris,ſed hic non ſortitur etiam quo ad nomẽ
ut modo dixi, & pro iſto fundamento addo optime facere
illud quod ſingulariter tenet hic Bal.pen. col.ad finem, &
ſequitur hic Paul.5.col.ad fi.ſcilicet ꝙ ſi ſtatutum diſponat
quòd

quòd filius poſſit hæreditatem ſui patris repudiare, q ſi
repudiauit, q tunc nepos poterit eam habere etiam de iu-
re ciuili ex forma ſtatuti, ratio quia tūc deſinit eſſe hęres
etiam nomine proprio propter licentiam datam à ſtatuto,
quod eſt de iure ciuili, & poteſt facere quem deſinere eſſe
hæredem, ut notatur in d.l.in ſubſtitutione, & ſic propter
ſtatutum poterit etiam ex capite liberorum ſuccedere, &
efficitur ſuus & neceſſarius hæres, quia ſibi non obſtat fi-
lius poſtquam deſiuit eſſe hęres nomine, debet enim ſtatu
tum aliquid operari, ut etiam tollat nomen radicatum in
perſona filij, alias nihil operaretur, cum etiam de iure com
muni per prætorem poſſit abſtinere tamen deſinit eſſe hæ
res nomine l.1.§.qui ſunt in poteſtate.ff.ſi quis, omiſ.cau.
teſtam.cum ſimili, & ſic cum nepos ſit tunc ſuus tranſmit-
tit ad quoſcunque etiam non aditam, & ſic uidetur q lex
iſta nō poſſit procedere de ueritate tamen huius dicti Bal.
& Paul. infra ſubijciam.

16 *Succ. edictū an ſit inter ſuos, uel inter agnatos.*
Octauo pro iſta parte facit tex. uulgatus inſtitut. de le-
gi.agna.ſucce.§.placebat, ubi eſt ſtatutum hodie † q inter
agnatos ſit locus ſucceſſorio edicto, ſi ergo inter agnatos
quare non in propoſito noſtro, ſcilicet inter filium, & nepo
tem, præſertim ut ſuprà dixi, cum hic filius nedum repu-
diauerit ſed etiam ſit mortuus, & ſic uidetur q nepos ad-
mittatur ex edicto ſucceſſorio, & ſic de iure ciuili maximè
cum ſecundum opinionem gloſſarum etiam inter ſuos ſit
locus ſucceſſorio edicto, ut tenet glo.magna in fine, & glo.
in rub.C.de ſucc.edict.& glo.in l.1.§.ſciendum.C.de ſuis &
legit.hære. male ergo dicit hæc lex nepotem non admitti
de iure ciuili, ſed tantum de iure prætorio.

17 *Intell.l. defunctis.C.de leg.hær.*
Nono. † Contra iſtum intellectum facit tex. in quo pen
dent leges, & prophetæ in l defunctis.C.de legit.hęred.qui
tex. ſecundum Bal.hic 4.col.in fi.eſt de propria burſa do-
mini. Bar.ubi eſt tex. formalis q defunctis ſuis hęredibus
abſtinentibus, uel repudiantibus, uocatur ſequens de iure
ciuili agnationis iure, ergo ſi ut agnatus uenit, clarum eſt
q uenit per l.12. tabularum quæ conſiderat ius agnatio-
nis, & illam l.adducit etiam hic Bal.4.col in fi.in uerſi.4. op
pono. Et pondera q ille optimus tex.ſeruit in duobus. Et
primo ſeruit, q exiſtente ſuo, tamen ſequentes agnati ad-
mittuntur de iure ciuili. Secundo & notabilius ſeruit in
18 *Duo in ſolidū ſunt hæredes de iure ciuili, ſed non cum effectu.*
alio, nam ibi eſt tex. quòd † duo de iure ciuili ſunt hære-
des ſimul, ſuus ratione ſuitatis, & agnatus, iure agnationis,
uel aditionis, & ſic ſuitas nō impedit agnatos de iure ciuili
ſuccedere, & ita ponderat illum text. hic Iaſon.7.charta.2.
col.in fi.& dicit hic Paul.de Caſt.4.col.in princ. q illa lex
fuit de propria farina Bar. & quòd ante eum nullus per-
pendit de ea, ergo ibi eſt tex. quòd quando filius repudiat,
uel abſtinet admittitur ſequens de iure ciuili, & ſic contra
illam legem quæ dicit q de iure prætorio.

Decimo contra hoc facit tex. notabilis in l. ex contra-
ctu.ff.de re iudi.ubi omiſſo caſu eſt text.quòd licet ius ac-
creſcendi ceſſet adita hæreditate, hoc eſt uerum, niſi ille
qui adimit reſtituatur in integrum, uel abſtineat, nam tunc
admittitur cohęres, ibi ergo eſt tex. q ſi ille qui admittitur
de iure ciuili iura inſtitutus ſi repudiat, facit locum ſe-
quenti per ius accreſcendi, & ſic etiam per ius ciuile, ergo
ſic in propoſito, quòd filius excluſus qui admittebatur de
iure ciuili facit locum ſequenti ẽt de iure ciuili, & ſic con
tra iſtā legē, & pondero q illa lex ex cōtractu loquitur in
pupilla cōuenta ex cōtractu paterno, & ſic erat ſua hæres,
& tamen nihilominus eſt locus ſequenti, & ille tex. eſt me-
lior de iure ad illud, ſecundum Bart.ibi, ergo &c. Ex præ-
dictis ergo & ſimilibus uidetur, dicendum quòd hæc lex
non poſſit procedere, nam non procedit quando pater
adimit, non etiam quando mortuus eſt deliberans, nec e-
tiam quando repudiauit, ut modo latè probaui, ergo
nullo caſu procedit. Quare dicendum eſt, quòd primo
caſu, ſcilicet quando pater adimit hæreditatem aui, iſta
lex nullo modo poteſt procedere, quia cum ſint omnia
bona commixta per aditionem, ergo impoſſibilis eſt eorū
ſeparatio nec de iure ciuili, nec de iure pręторio, cuius con
trarium hic dicitur, & hoc omnes tenent: & uide hic Bal.
ſecundum opinionem quand.& hic etiam per Iaſ.3. charta.
3.col.in fin.cum princip.ſequenti, facit, l.1.2.cum concord.
ff.de acquir hæred.

Dicas ergo † quòd hæc lex poteſt procedere ſecundo ca
ſu, ſ.quando pater mortuus eſt deliberans hęreditate aui 19 *Intell. l. qui ſe patris, unde liberi. C.*
non adita nec repudiata, quo caſu nepos non admittitur de
iure ciuili, ut hic, nec tanq̄ ſuus, quia auus eum præcedebat
tempore mortis, nec tanquam agnatus, quia inter eos nō erat
locus ſucceſſorio, quod non curat de ſuitate, nec facit diffe
rentiam inter agnatos & cognatos, & iſte eſt uerus caſus
huius legis, & q hoc ſit uerum probatur, quia hæc lex lo-
quitur in dubio, ſed in dubio nemo præſumitur iactare, &
ſic repudiare hęreditatem, l.cum indebitu.§.1.ff.de proba-
tion.c.illud, de præſumptio.cum ſimi. Imò in dubio potius
pręſumitur ſtultitia quam liberalitas, ut inquit Bald.in.l.
generaliter, C.de non numera.pecu. Secūdo quia repudia-
tio eſt quid facti ut patet, facta non præſumuntur niſi pro-
bentur, l.in bello.§.factæ.ff.de capti. ergo non præſumitur
repudiatio, & ad hunc intellectum uide hic Bal.ſecundum
quand.opinionem ut ſ.ego in ſcholis in diſcurſu, &c.& hic
clarius per Iaſ.3.charta.4.col.per totum cum prin. ſequen
tis, & idem uult hic Cyn.in ſecunda opinione poſt Iacub.
de Are.& hic etiam per Iaſo.6.charta, prima colum.

Reſtat reſpondendum ad id quod ſupra dixi, ſcilicet, q
cum filius ſit ſuus nec ſe abſtinuit, ergo uidetur q ad nepo
tem tranſmiſerit hęreditatem aui uigore iuris deliberandi
per l.cum in antiquioribus, de iure deliberan. Item ratione
ſuitatis per notata plenius in l.ſi infanti, cod.tit. Item bene
ficio ſanguinis per l.primā.C.de his qui ante aper.tabu.cū
omnes qualitates neceſſariæ in hoc nepote concurrant. Si
ergo iure tranſmiſſionis admittatur, ergo de iure ciuili, &
ſic contra iſtum text Pro ſolutione dicendū eſt, quòd uer-
bum negat, in tex.poſitum tollit contrarium, nam quando
nepos non negat ſe hæredem patris, tunc uerum eſt quòd
hæreditas aui ſimul cum paterna ſibi acquiritur, paterna
iure propriæ ſucceſſionis, auita iure trāſmiſſionis, ut ſupra
eſt dictum, & ſic intelliguntur contraria, ſed cū in l.noſtra
iſte nepos negauerit ſe hęredem patris, ergo illam non po
teſt habere ut eſt notum, nec etiam auitam uigore trāſmiſ- 20 *Tranſmiſſio non acquiritur repudianti.*
ſionis, † quia in eum qui repudiat non poteſt fieri tranſ-
miſſio, ut eſt tex.in l.1.C.de his qui an aper.tab.in uer ſi tā
hæreditatē nō recuſant, &c.& ſic nec tanq̄ ſuus, nec tanq̄
agnatus, ut ſupra probaui, nec etiam uigore tranſmiſſionis,
ratione de qua modo dixi, ergo non ſupereſt ſibi remediū,
de iure ciuili admittitur ergo tantum de iure prætorio, &
ſic uerbum negat, importatur miſterium iuris, & per illud
ſoluitur contrarium, & ad iſtam ſolutionem uide hic Iaſo.
4 charta.in prin.Et dicit hic Cyn. ſecunda oppoſi. poſt Ia-
cobum, de Are. q aliter non putarit defendi iſta lex per
omnes doctores mundi quotquot ſunt uſque Pariſius, pro
ut etiam reperio hic relatum per Iaſo. ſecunda charta.1.
colum.licet ipſe uel alius non declaret eo modo quo dixi.

Sed aduerte, quia contra iſtam ſolutionem obſtat ma-
xima difficultas, nam ſi nepos non uult eſſe hęres patris,
ut in text. ergo ille qui erit hæres patris ad quem tranſmit
titur etiam hæreditas aui non aditi, uel ex iure deliberan-
di, uel ratione ſuitatis, quāuis ſit extraneus, debet impedi- 21 *Tranſmiſſa hæreditas nec iure ciuili nec prætorio quæritur repudianti tranſmittentis hæreditatem.*
re nepotem ſuccedere auo etiam de iure pręторio, cuius
contrarium hic dicitur, & ſic uidetur quòd quando ne-
gat ſe hæredem patris, nec admittatur de iure ciuili ad
hæredem aui, nec etiam de iure prætorio, quod patet quia
ſicut pater ſi uiueret excluderet nepotem, ita hęres pa-
tris ad quem ea potentia ſuitatis tranſmitteretur hæredi-
tas auita, quæ uidetur illi annexa, per text. in l.hęredita-
tem.§.primo.ff de caſtrēn.pecu.& in l.1.§.ſiquis ex liberis,
ff.ad Tertul.d.l.1.§.ibidem.ff.de collatio.bono. & per Bar.
in l.ſi filius hæres, ff.de liber.& poſthu. & in l.ſi quia filiū.
§.1.ff.de acquir.hære. Timore huius difficultatis reperio,
quòd Bar. hic ultima colum. dicit q ſecundum iſtum intel-
lectum hæc lex debet intelligi, quando ille qui eſt hæres
patris nolet adire ex iure deliberandi, uel ſuitatis in eum
tranſmiſſu, nam ſi uelet adire excluderet iſtum nepotem.
ut l.

ut l.cum antiquioribus de iure deliberan.C & per regulã communem, quòd hæreditas patris non adita tranſmittitur ad quencunque ut habetur plene in dicta lege ſi infanti,& in l.apud hoſtes.C.de ſuis & legit.lib. & ita tranſit hic Bar. Vel ſecundo quòd hęc lex intelligatur quando hęres patris eſſet excluſus tempore, ut d.l.cum antiquioribus, & l.licet.C.de iure deliberan. uel quando nullus eſſet hæres patris ſecundum Guiliel.ut hic refert Bar. in ſecunda oppoſitione. Iſtam ſolutionem reperio, quòd reprobat hic Iaſon.6 charta.1.columna dicens,quòd nimium diuinat.Itẽ quia nimium reſtringeretur hęc lex ſi ſolummodo deberet intelligi quando hęres patris noluiſſet adire hæreditatem aui ad ſe tranſmiſſam ex ſuitate, quod in dubio pręſumendum non eſt, ut dixi in principio huius chartę, quare aliter ſoluit hic Bal.4.columna. circa principium, ſcilicet ꝙ

22 *Tranſmiſſio an ceſſet fauore deſcendentium defuncti.*

regula quæ habet, † quòd filius hæreditatem patris etiam ſi non ſit adita tranſmittit ad quoſcunque, debeat intelligi præterquam in caſu huius legis, ſcilicet quando nepos eſt in medio, nam tunc ad ipſum nepotem debet fieri tranſmiſſio duplici ratione,ſcilicet ſuitatis, & beneficio ſanguinis per l.1.C. de his, qui ante aper.tabu.& hanc opinionem uidetur uele glo.in l. ſi quis filium.§.1.ff.de acquirenda hæred.& illam glo. reperio quòd reputat hic ſingularem.Alexan.8.columna circa finem. & ex iſta ſolutione datur ſingularis limitatio ad regulam quę habet, quòd ſuus ex potentia ſuitatis tranſmittit ad quoſcunque,nam fallit in caſu huius legis, ſcilicet quando nepos repudiaret hæreditatem patris ſui, & uelet habere hæreditatem aui inteſtati non aditam per filium,quia iſte nepos præfertur ei qui eſſet hæres patris ſui.quod eſt ſingulare ut h c in apoſti. ad Bal.1. col. Iſtam tamen opinionem Bal. reprobat hic Pau. Ludou.& Alexan.nam poſt quam nepos negat ſe hæredem patris,ergo impoſſibile eſt,quòd tranſmiſſio fiat ab ipſo patre in filium, id eſt nepotem repudiantem hæreditatem patris per legem unicam.C.de his qui ante aper. tabu.quam ad hoc propoſitum ſupra allegaui, & reperitur quòd ꝙ ſemet Bal. ſe corrigit in l.2. 11. col C. ad Orficia. Vnde reperio quod Iaſon.hic.6. charta.2.col. aliter loquitur, dicit enim quòd opinio Bal. ſic ſimpliciter intellecta eſt falſa,ut modo dictum eſt,ratione de qua ſuprà, ideo dicit ipſe quòd impoſſibile eſt, quòd ipſe pater tranſmittat ad nepotem, ex quo ipſe nepos repudiat hæreditatem patris, dicit tamen quòd regula quæ habet, quòd hęreditas non adita ex potentia ſuitatis tranſmittatur ad quoſcunq; conceſſo quòd ſit uera, quia communior debeat limitari ſingulariter per iſtam legem, niſi ſuperſit nepos in poteſtate, uel emancipatus, ut hic in text. nam iſte impedit tranſmiſſionem hæreditatis fieri ad alios, & ipſe nepos admittetur non iure tranſmiſſionis, ut dicit Bald. ſed de æquitate prętoria conſiderante, quòd hic duo concurrunt, ſcilicet ꝙ filius quamuis in poteſtate, & ſuus, tamen habet à iure prætorio beneficium abſtinendi. Item eſt mortuus, propterea nepos debet admitti. Et ita intelligendo tex. huius legis redditur ſingularis, & limitauit regulas prædictas, nec aliquid obſtabit niſi earum generalitas, cum ſufficiat habere regulam pro ſe, &c. ſed poteſt dici, quòd hæc fallentia ſatis expreſſe probetur per illum tex. alias dicit ipſe quòd non uidetur quomodo nunquam in æternum poſſit defendi hæc lex, & adde quòd iſtam opinionem tenet Alberic.de Roſa. hic penultima columna in verſi. ultimo ex hac lege, colliguntur &c. ubi mouens difficultatem prædictam reſpondet notabiliter, ut prædixi, quod eſt ſpeciale priuilegium nepotis in hac lege, ut impediat hæreditatem aui ex potentia ſuitatis tranſmitti ad alias, ratio priuilegij eſt ſecundum eum eo: quia hęreditas aui eſt etiam debita nepoti,allegat l.2.ff.de interdi.& releg.& l. cum ex patronis.§.fin.ff.de bonis liber. & l.fin.C.de codic.& quia per tacitam ſeu præſumptam immixtionem, quæ reſultat ratione ſuitatis nõ debet nepos excludi,ſicut dicimus in ſimili,ꝙ tacita ſubſtitutio inducta à lege nõ excludit matrẽ l.precibus.C.de impube.& alijs, alias ſecundum eum induceretur iniquitas, & abſurdum contra ius naturale, ꝙ per illam tacitam ſeu à iure pręſumptã immixtionẽ nepos excluderetur,ſed iſta abſurda interpretatio non debet capi, l.2.C de conditi.inſer. & l.conuenticula. C.de epiſcopis & clericis,& iſtam opinionem Alberic. reperio hic relatam per Iaſ.8.charta. ſecunda col. & ibi dicit,quòd iſta ultima ratio eſt tutior & magis colorata quam prima, inquantum dixit,quòd hęreditas aui eſt debita nepoti,nã illud eſt falſum eum tempore mortis aui pater eum prę cederet, inſtit. de hære.quæ ab inteſta.§.ita demum, &.ff.de inoſt.teſtam. l.ſi quis filio.§.1.& ff.de liber.& poſt hum. l ſi quis poſthumos.§.1.contra iſtam tamen opinionem Albe.& Iaſ.ſtringunt multa quæ refert hic Iaſ.6.charta.3.colum.quem per tex.uideas,& hęc ſufficiant,quo ad hunc paſſum inquantum dixi,quod hæc lex poteſt intelligi quando pater non adiuit,ſed mortuus eſt deliberans hęreditate aui non adita, nec repudiata.

Poteſt etiam hæc lex intelligi ſecũdo caſu, ſcilicet quando filius medius hæreditatem aui repudiauit non de iure ciuili,ſed tantum de iure prætorio, non enim poterat nepos ſuccedere de iure ciuili tanquam ſuus, quia alius eum præcedebat tempore mortis,non etiam tanquam agnatus, quia inter eos non erat locus ſucceſſorio edicto,ut ſępe dictum eſt,& quòd hæc lex intelligatur quando filius repudiauit, tenet hic Bar.ulti.colum.in prin.& eadem col.poſt princ. & dicit quòd maiores noſtri cõmuniter intellexerunt hãc legem,quando pater nepotis abſtinuerat, & dicit hoc ſentire gloſſ. hic in uerſi.item ſimiliter &c. Idem hic Paul.in poſitione caſus qui dicit, quòd aliter hæc lex non poteſt intelligi. Idem q.ſe.4.colum. Idem etiam tenet Bar. in l.ſi quis filium.§.1.in fine.ff.de acquiren.hęred. & Alexan.hic 8.colum.& an tunc uerbum negat, in textu poſitum imperfectet intelletium iuris,unde ibi per eum,& hic per Iaſ.3.charta.quar a columna.

Secundum iſtum intellectum reſtat reſpondendum ad plura,quæ ſupra in contrarium allegaui,per quę probatur, quòd quando filius repudiauit poſſit nepos admitti etiam de iure ciuili,contra illum text.& hic eſt labor. Reſpondeo ergo per ordinem, & primo ad legem ſecundam. §.ſed & ſi ſine ſui.ff.ad Tertullia.& præmitto † quòd filius in uita patris dicitur dominus rerum paternarum,§.ſui,inſt.de hę- 33 *Filius uiuo patre dicitur dominus.* red.qual.& differ.§.poſthumi, inſt de hære. quæ ab inteſt. l.in ſuis.ff.de liber,& poſthum.& l.in ſuis,ff.de ſuis, & legi. unde mortuo patre continuatur in eum dominium, ut dd. ll.& ex hoc uenit quòd dicitur ſuus & neceſſarius,l.neceſſarijs.ff.de acquirend.hęred.† licet tamen ſit ſuus & neceſſarius poteſt tamen abſtinere de iure prętorio dicta l.ne- 34 *Abſtinere poteſt filius de iure tantum prætorio.* ceſſarijs,inſtit.de hær.quali.& diffe. §.ſed & his, & ff. de acqu.hæred.l.ſi quis filium.§.1.licet tamen abſtineat non deſinit eſſe hæres de iure ciuili,quia qui ſemel eſt hęres, &c. l.& ſi ſine. §.ſed quod Papinianus.ff.de minio. nec hoc prętor potuit facere inſtit de bo.poſſ.§.quos autem.Modo ad propoſitum cum in l.noſtra filius qui pręcedebat pręſens fuerit factus hęres de iure ciuili, & licet repudiauerit de iure prętorio,nihilominus remanſit hæres nomine de iure ciuili,ergo nepos non poteſt auo ſuccedere de iure ciuili, quia ſic duo ſuccederent eodem iure & eſſent domini eodem iure,quod eſſe non poteſt, l.quod contra.§. uni duo. ff.de regu iur.& arg.l.ſi ut certo.§.ſi duobus ff.cõmo.fac.l. 9.§.econtrario.ff.de acqu.poſſ. ubi in quo loco ego ſedeo, tu ſedere nõ potes,& iſta ſolutio prima facie uidetur ſatis colorata.Aduerte tamẽ ꝙ uidetur de directo contra dictũ §.ſed et ſi ſine ſui,ubi tex.dicit ꝙ admittitur ſequens de iure ciuili,ratio eſt,ne uanum nomen ſui hæredis ſequenti noceat,&c.licet ergo primus remaneat hæres nomine,illud tamen nomen non debet obſtare ſequentibus, & ſic cõtra ſu pradicta.pręſertim cum in l noſtra,nedũ repudiauerit, ſed etiam ſit mortuus, & ſic nullum ſubiectum eſſentiæ eſt in rerum natura, ergo non debet obſtare. Quare poteſt ſolui alio modo,ſcilicet quòd aut nepos uult uenire ex eadẽ lege ex qua filius admittebatur, puta ex lege.12.tabullarũ, & tunc non poteſt nec ut ſuus nec ut agnatus, ut ſæpe dictum eſt,& ita intelligatur l.iſta, ſed ex diuerſis legibus bene

ne

ne poteſt unus uocari de iure ciuili ex una lege, & alter ſibi de iure ciuili ex alia, & ita fuit in d. §. ſed & ſi ſint ſui, ubi filius uocabatur de iure ciuili tanquam ſuus ex l. 12. tabularum, quo excluſſo admittitur mater etiam de iure ciuili, ſcilicet ex ſenatuſconſulto Tertulliano etiam ſic ex alia lege ciuili, & per conſequens non obſtat, iſtam ſolutionẽ, colligo per Paul. in l. ſi filius hæres. ff. de liberis & poſthumis in tepet. & per eundem hic. 4. columna in princ. quod bene notatur pro limitatione huius legis. Reperio tamen quòd Iaſo. hic 7. charta. 4. columna. circa princ. dicit quòd hæc ſolutio ſibi nullo modo placet, nam hoc modo hæc lex adeo ſolemnis eſſet impoſita uerbis, & non rebus contra l. 2. C. communia de lega. Item litera huius legis repugnat, quæ dicit negatiuè, quòd non poteſt habere facultates aui niſi de iure prætorio, quod eſſet falſum, ſi ueniendo ut agnatus de iure ciuili admitteretur; cogitabis ergo de alia ſolutione.

Secundo non obſtat l. 1. §. ſi quis adita. ff. ad Tertullia. ad quam poteſt reſponderi eodem modo, ſcilicet quòd ille ſequens ueniebat ex alia lege, nam ille filius uocatus ex Senatuſconſulto Orficiano ad hæreditatem matris, adiuit & repudiauit per reſtitutionem in integrũ, dicitur ibi quòd agnatus matris admittitur ex iure ueteri l. 12. tabularum, & ſic alia lege ciuili, & ita etiam ſoluit hic Paul. 4. col. in princ. Vel ſecundo dico, quòd. §. ſi quis adita, loquitur in uoluntario hærede, qui abſtinuit poſt apprehenſionem remedio reſtitutionis in integrum quæ ponit omnia in priſtinum ſtatum, hic loquimur in neceſſario hærede, qui de iure non poteſt deſinere eſſe hæres, inſtituta de bono. poſſe. §. quos autem. Iſtam ſolutionem ad illum. §. ſi quis adita, colligo hic per Bal. 4. columna in uerſi. tertio oppono, ſed mihi uidetur quòd non ſit bona, nam poſito quod hic non deſinat eſſe heres de iure ciuili, ut dictum eſt, illud tamen nomen quod eſt nudum non debet aliquid impedire per tex. adductum in d. §. ſed & ſi ſint ſui, & ſupra dixi cogita ergo. Contra id tamen quod dixi, aut uult uenire eadem lege, & non poteſt, aut ex alia, & tunc poteſt, uidetur tex. in l. & ſi ex modica. §. ſi filius. ff. de bo. liber. ubi repudiante filio liberti licet remaneat hæres nomine, nihilominus patronus admittitur de iure ciuili, & conſtat quòd uterque admittitur ad legitimam ſucceſſionem liberti per l. 12. tabularum, ut inſti. de legi. patro. tutela. & ſic uidetur ibi eſſe caſus, quòd etiam uirtute eiuſdem legis habeat locum ſucceſſorium edictum, & ſic contra legem noſtram. ad hoc reſpõdeo, q̃ ibi patronus poſtquam ſemel delata erat filio liberti hereditas per l. 12. tabularum non potuiſſet uocari patronus uirtute eiuſdem legis. ſed uocatur uirtute alterius l. papię de qua ſit mentio inſtituta de ſucce. liber. §. poſtea, ita reperio hic tenere Rapha. & dicit q̃ ille. §. ſi filius, fecit ipſum multũ dubitare, idem reperio hic tenere Pau. de Caſt. ampeper. col. poſt medium, quòd tene mẽti, & per hoc dico eſſe reſponſum ad tertium cõtrarium. ſ. ad legem fin. §. fina. ff. de iure patrona. cui concordat l. & ſi ex modica. §. ſi filius, de bo. liberto. uel forte poſſet dici, quòd ibi loquitur in patrono, nos autem in nepote. & ratio ſit quòd hic nepos nolebat uenire, uel tanquam ſuus, uel tanquam agnatus, ſed tanquam quidam ſucceſſor admiſſus per l. & ſic cum ceſſent in eo rationes quibus excluditur nepos, ergo poſſit admitti patronus quamuis nepos excludatur, ſed caue quòd imò magis uidebatur admitti nepos cum ſit deſcendens. & coniunctus, quàm patronus cui nil debetur extantibus liberis cogita.

Quarto non obſtat l. 1. §. quidam filium. ff. de bono. poſſ. contra tabu cum concor. nam dico, q̃ ibi ideò eſt q̃ ille filius cum fuerit deportatus erat in ſucceſſibilis, ergo nec mirum ſi non obſtet ſequenti, nam ille qui non admittitur ad partem regulariter non debet facere partem. Præterea non debet præſtare impedimentum ſequenti, qui de iure non poteſt ſortiri effectum. ut in regula iuris. Præterea ille habetur pro mortuo, ut ibi in tex. & in lege ſi necem. §. deportatos ff. de bono. liber. ſed ſi eſſet mortuus tempore mortis patris non obſtaret nepoti. §. ita demum, cum concordan. de heredi. ab inteſta. ergo &c. nam idem eſſet in lege noſtra, ſi ille filius eſſet mortuus tempore mortis aui, ut hic a contrario ſenſu, dum dicit defuncti poſt auum, ergo ſecus ſi ante, & eſt notum. Prętetea ille excluditur propter ſuum delictum, ergo non debet obſtare nepoti, quia pœnæ ſuos tantum debent tenere auctores, l. ſancimus. C. de pœnis, lex aũt noſtra loquitur quãdo filius erat ſucceſſibilis, unde licet repudiatione ſe fecerit alienum, tamen quia tempore mortis aui erat in poteſtate ipſius & ſic fuit ſuus & neceſſarius, ergo occupauit primum locum ſuitatis, & per conſequens excludit nepotem, ne poſſit admitti tanquam ſuus, nec tanquam agnatus, & ex hijs colligo notabilem limitationem ad l. noſtram, circa quam cogitabis.

Quintum argumentum ſi aduertis iam ſupra eſt ſolutũ.

Sexto non obſtat, quòd per repudiationem ſui hæredis, quamuis remaneat hæres nomine eſt locus iuri accreſcendi, & ſic alij r medio de iure ciuili, ergo idem in propoſito, ad hoc reſpondeo q̃ illud ibi contingit, propter naturam iuris accreſcendi quæ eſt, ut ſtatim q̃ portio uacat debeat accreſcere coniuncto, ſed ibi uacauit per repudiationem, ergo, &c. & quamuis remanſerit hæres nomine, nihil ad propoſitum, ex quo portio uacat omnino quo ad effectum, maxime quia ſecundum quoſdam eo ipſo q̃ portio uacat uno iure † eſt locus iuri accreſcendi quamuis alio poſſit acceptari, ut ponit Iaſ. in l. 1. C. quan. non pe ten. par. & probatur in §. liberis, inſtit. de bono. poſſe. & in l. 1. §. qui ſemel, & §. quibus. ff. de ſucce. edict. & in l. 2. ff. de bon. liber. ergo a fortiori quando uacat omni iure per repudiationẽ ſimpliciter factã iuxta l. primã, §. ſed uidẽdum, cum ibi notatis. ff. de ſucce. edict. & quãuis filius poſsit repudiationẽ reuocare, l. fin. C. de repudian. hære. & ff. de iur. deliber. l. ſi quis ſuus, & ſic non uideatur uacare, tamen non obſtat q̃ illa reuocatio eſt de iure ſpeciali contra l. ſicut. C. de repudian. hered. ergo non habetur in conſideratione. l. 4. §. 1. ff. de fideicom. liber. facit l. ſi minor. ff. de acquiren. hæredi. Cogita circa hoc quia non legi ſcriptum Præterea pro alia ſolutione potes dicere q̃ in iure accreſcendi, ideo eſt q̃ ille coniunctus cui accreſcit eſt in eodem gradu inſtitutionis cum repudiante unde facilius accreſcit, ſed in l. noſtra nepos non erat in eodem gradu, unde nec mirum ſi non admittatur eodem iure, & iſtam ſolutionem poſſes confirmare per multa, ſed nihil uidetur ualere, quia ſubſtitutus non eſt in eodem gradu cum inſtituto, & tamen eo ipſo q̃ inſtitutus excluditur ſubſtitutus admittitur, iterũ cogitabis.

25 Accreſcere an poſsit q̃d non omnis iure uacat.

Et ex prædictis potes colligere aliam limitationem ad hanc legem, ſcilicet q̃ primo excluſo qui admittebatur de iure ciuili, non admittitur ſequens eodem iure ut hic, eſt uerum niſi ſequens ueniat per ius accreſcendi, ſed poſſes etiam dicere pro tertia ſolutione, q̃ non obſtat, nam iſti admittuntur diuerſo iure, nam primus repudians admittebatur iure inſtitutionis, alius autem admittitur per ius accreſcendi, & ſic diuerſo iure, quod bene patitur ius, ut ſupra dixi ſecundum Paul. de Caſt.

Septimum fundamentum non obſtat, quia eſt falſum, nã ſecundum ueram opinionem ius abſtinendi ſolummodo competit de iure prætorio nõ autem de iure ciuili, ut per Iaſ. in l. prima. C. quando non peten. par. ubi latè, ergo negando aſumptum non obſtabit.

Octauo † nõ obſtat §. placebat, inſtituta, de legiti. agna. ſucce. ubi hodie inter agnatos eſt locus ſucceſſorio edicto & ſic de iure ciuili, ergo a fortiori inter deſcendentes & ſic inter filium & nepotem, ut in l. noſtra ad hoc poteſt reſponderi, q̃ ille text. loquitur in agnatis tranſuerſalibus, qui non habent qualitatem ſuitatis, nam uno excluſo, quia in totum euacuatus admittitur ſequens, ſecus eſt in agnato qui eſt ſuus, quia cũ ſemper remaneat ſuus attento iure ciuili ſequentes agnati admitti non poſſunt ut hoc text. & iſtam opinionem tenuerunt ultramontani quos refert hic Bat. 1. col. & Cinus & Alberi. hic, & late Paul. in l. filius hæres, de liber. & poſth. 16. col. cum duabus ſequentibus, & q̃ hæc ſolutio ſit uera pondera q̃ text. in dict. §. placebat, di-

26 Intell. §. placebat inſt. de legit. ag. ſucc.

cit quòd proprio agnato repudiante, uel mortuo exteri admittuntur de gradu in gradu. modo ſic probatur neceſſario ꝙ ille tex. non loquitur in agnato, qui eſt ſuus, quia ſi agnatus ſuus eſſet mortuus, non eſſet uerum, quòd alius ſequens admitteretur, imò ille agnatus ſuus ex potẽtia ſuitatis tranſmitteret ad quencunque excluſis ſequentibus agnatis, & iſtam inductionem de illo tex. reperi hic per Iaſon. 7. charta. 2. colum. in medio, & dicit ſe credere quòd nunquam audiuiſti iſtum intellectum ad illum tex. & ſi contra prædicta inſtes dicens ſi ille. §. loquitur in agnatis trãſuerſalibus, quanto magis debet procedere in nepote & alijs agnatis qui ſunt de linea deſcendentium, reſpondet Alex. quòd ille §. eſt correctorius, & incorrectoriis nõ eſt licita extenſio etiam ex maioritate rationis, iuxta plenè notata in authentica quas actiones. C. de ſacroſan. eccle. & iſtam reſponſionem refert etiam hic Iaſon. 7. charta. 4. col. licet ipſe hoc non dicat reſpondendo ad §. placebat, ſed ad l. defunctis. C. de legi. her. ſed ego hic applico, quia eſt eadem ratio, ut uidebis. & patebit ex infra dicendis, an tamen hæc ſolutio ſit uera quia Bar. & communiter omnes tenent contrarium infra dicetur.

27 *Intell. l. defunct. C. de her.* Nono † non obſtat tex. in l. defunctis. C. de legi. hær. in quo pendet tota difficultas, ad quem poteſt multis modis reſponderi, in primis reperio ꝙ Bal. hic contra oppoſitionem dicit, ꝙ illa l. non poteſt intelligi de iure ciuili, quia deſtrueret illum text. & glo. ut hic per eum. Iaſo. dicit ꝙ illa l. uenit interpretanda, & declaranda ut intelligatur per bonorum poſſeſſ. non de iure ciuili ueteri, uel nouo, ſed hęc ſolutio uidetur de directo contra illam legem, dũ dicit iure cõſanguinitatis ſuccedere poteſt, & ſic iure agnationis, timore forte huius licet ipſe non dicat tranſit ad aliam ſolutionem. & dicit, ꝙ aut loquimur de ęquitate iuris ciuilis etiam antiqui, & tunc non procedit hęc lex, ꝙ nepos non admittatur de iure ciuili per dictam legem defunctis, quod nota. Sed reperio, ꝙ Paul. hic antepenult. col. in medio dicit, quòd nec de rigore, nec de ęquitate poteſt admitti uirtute eiuſdem l. & ſic reprobat ſolutionem Bald. Ego etiam ex alio reprobo, quia dicere quòd hæc procedit de rigore l. defunctis, de ęquitate, eſſet dicere, ꝙ illa l. corrigat iſtam, ut notatur in l. ſi cum Hermes. C. locati, & l. cotem ferro. §. qui maximos. ff. de publi. quod eſt contra mentem Bal. & etiam deſtrueretur, hęc l. Tertio modo reſpondet. Bal. in d. l. defunctus, quam reſponſionem reprobat hic Iaſ. 7. charta. 3. col. in medio. Quarto modo reſpondet hic Paul. 4. col. in princ. & 7. col. in medio, & in d. l. defunctis. ſ. ꝙ aut quis uolt uenire ex eadem lege, aut ex alia. Primo caſu procedit hęc lex. Secundo caſu procedit l. defunctis, unde ſi iſta lege nepos uoluiſſet uenire per l. 12. tabularum non poſſet, ſed ſi uoluiſſet uenire, ut agnatus non per l. 12. tabularum, ſed per illam legem defunctis bene potuiſſet, ſed hic nolebat uenire ex capite liberorum, & ſic ex l. 12. tabularum ex qua filius fuerat hęres effectus, nec deſierat eſſe per repudiationem, ſed iſtam ſolutionem ſuprà impugnaui. Quinto modo reſpondet Alexan. ꝙ aut loquimur in agnatis tranſuerſalibus, & loquitur illa lex, aut in agnatis deſcendentibus, & loquitur l. noſtra, ſed cõtra iſtam ſolutionem opponas, & ſoluas, ut dixi in ſolutione quam dedi ad pręcedens contrarium. ſ. ad §. placebat.

Decimo & ultimo non obſtat l. ex contractu. ff. de re iudi. ad quam reſponde, ꝙ loquitur in uoluntario hęrede qui poſt apprehenſionem abſtinet beneficio reſtitutionis in integrum, & ſic omnia reponũtur in priſtinum ſtatum, nos loquimur in neceſſario hęrede, & iſtam ſolutionem colligo hic per Bal. 4. col. 3. oppoſitione. Sed ſalua pace hęc ſolutio mihi non placet, nam ibi tex. dicit ex cõtractu paterno actum eſt cũ pupilla, &c. ſed certum eſt, quòd filia dicitur ſua hęres patri, ergo non loquitur in uoluntario hærede. Pręterea tex. ibi dicit. abſtinuerunt eam bonis paterni, &c. ſed abſtinere eſt ſuorũ inſti. de hęre. quali. & diffe. §. extraneis, ergo &c. poteſt ergo fortè aliter ſolui, ꝙ ibi illud eſt propter naturam iuris accreſcẽdi, ut ſupra dixi latè in ſolutione ad ſextum contrariũ, & de alia ſolutione cogita p te, & per hęc uidentur ſoluta omnia cõtraria, & uirificata hęc lectura vt hęc l. poſſit procedere, nedum in filio qui deceſſit deliberans, ſed etiam in eo qui expreſſe repudiauit.

Vndecimo etiam videtur obſtare tex. in authen. de hæredi. ab inteſt. §. primo, & §. conſequens, per quæ iura omnes uidentur venire de iure ciuili, vnde hæc lex videtur corrigi in effectu. Ad hoc reſpondeo ꝙ illud quod ibi dicitur uenire omnes de iure ciuili eſt verum, quando alius non pręcederet in gradu qui præoccupaſſet locum, ſed hic tempore mortis aui pręcedebat filius nepotem, ergo pręcluſit ſibi uiam, cum eſſet hæres iure ciuili, igitur eodem iure nepos non poteſt, iſtam ſolutionẽ ponit hic Signu. in repetitione, quam hic habeo, mei uoluminis. fol. 150.

His ergo expeditis, pro declaratione & intelligẽtia tex. modo recolligendo materiam facio regulam ſic, regula eſt ꝙ nepos qui repudiat hęreditatem paternam non poteſt conſequi auitam quæ fuerat patri delata niſi per bonorum poſſeſſionem, & ſic non de iure ciuili, ſed de iure prętorio tantum, rationibus de quibus ſupra dixi, & ſic ſunt duæ regulæ, prima, negatiua. ſ. ꝙ non de iure ciuili. Secunda, affirmatiua, ſ. ꝙ non poteſt de iure prętorio. Prima regula eſt vera † quando vterque eſt in poteſtate aui, ſecus ſi filius eſſet emancipatus, & nepos in poteſtate, nam tunc poſſet nepos habere hęreditatem aui dato ꝙ paternam repudiaſſet etiam de iure ciuili, quia ipſo iure eſt ſuus hęres auo & pater emancipatus ei. Non obſtat tex. in §. ſui, de hęre. quali. & diffe. inſtit. & de hęred. quæ ab inteſt. §. ita demum. cum concordan. & glo. hic in uerbo ſi ponens filium, &c. & hoc tenent hic omnes, & eſt indubitatũ, licet iſta eadem gloſſ. in verſi. reſponde ſecundum Io. loquitur, &c. tenuerit contrarium, & male ſecundum Paul de Caſt. hic. 5. col. in princ. ſed teneo ꝙ hæc gloſ. non meretur reprobari, nam ego intelligo ꝙ hic ponitur filius pro nepote, vt patet ex ſequentibus, ibi, & ideo dicit negat eis, & ita forte ſenſit Alexan. 8. col. in prin. vbi dicit poſt eum, ſi autem poneres utrunque emancipatum uel filium in poteſtate nepotem emancipatũ, non eſſet dubium, ꝙ nepos non poſſet uenire niſi per bonorum poſſeſſionem, cum ſit incognitus de iure ciuili. §. emancipatos, de exhær. libe. & de hære. quæ ab inteſt. §. emancipati, & hic in gloſſ. magna circa principium. † hodie tamen ſecus, quia etiam emancipati admittuntur de iure ciuili in auth. de hære. ab inteſta. §. nullam, columna quarta. & Bal. hic. 6. col. in medio & Paul. hic. 1. col. in fin. in verſic. quæritur ſecundo, &c. & ſic erit hodie ſecunda limitatio ad hanc legem, ſcilicet ꝙ hodie nepos etiam emancipatus poſſet uenire ad hęreditatem aui de iure ciuili, ſiue pater eſſet etiam emancipatus, ſiue non.

28 *Nepos ex ſuo ſuperſtite non admittitur ad ſucceſſionem aui inteſtati, ſi filius poſt auum deceſſit.*

29 *Limita quando filius & nepos erant emancipati.*

30 *Emancipatus hodie ſuccedit de iure ciuili ab inteſtato.*

Tertio † limito hanc legem vt procedat quando nepos vult venire ex eadem lege, ex qua filius uocabatur, quia tunc non poteſt, ita intelligitur hęc lex, ſecus ſi uellet uenire ex alia lege diuerſa, nam tunc bene poſſet dato ꝙ utraque lex eſſet ciuilis ita colligo ex verbis Pauli. hic 4. col. in princip. in verſ. dicas ergo, &c & per eum hic. 6. col. in medio, & per eum latè in repetitione, l. ſi filius hęres. ff. de libe. & poſthu. & per eum in l. defunctis. C. de legi. hęr. ita poteſt intelligi tex. terribilis in d. l. defunctis, & text. in d. l. s. §. ſed & ſi ſint ſui. ff. ad Tertullia. & in l. prima. §. ſiquis adita, eod. tit. & text. in l. ſiue patronus. §. fin. ff. de iure patron. & in lege, & ſi ex modica. §. ſi filius. ff. de bonis liber. prout declarat hic Paul. 6. col. poſt mediũ poſt Rapha. quo ad dictum. §. ſi filius, & an hæc limitatio ſit uera, uide hic vnum uerbum per Iaſ. 7. charta. 4. colum. circa princip. & hoc nota bene quia per hoc declaratur multum hęc lex effectus eſt maximus, quia ſi eſſent nepotes ex altero filio, cum poſſent uenire ex capite liberorũ præferrentur huic nepoti venienti ex capite agnatorum.

31 *Succeſſorium edictum eſt de capite ſuorum ad capite agnatorum.*

Quarto limito ꝙ iſta lex proprie procedat quando uterque repudiauit tam filius hęreditatem aui, ꝙ nepos hęreditatem patris ſui, ut per Paul. hic in poſitione caſus, & per eum. 4. col. poſt medium, & per Bar. hic ultima colũ. in prin. & Bal. hic in ſecunda oppoſitione & per eundẽ. 6 col. in medio & Bar. in l. ſiquis filiũ. §. primo, io ſi. ff. de acquir. hęredi.

hæred.ſecus ſi utriq; adiuiſſent, uſ tunc nepos cõſequeref
12 hęreditatem aui de iure ciuili quemadmodum hæreditatẽ
Hæreditas eſſe deſinit poſt aditionem.
patris ſui, † cum utraq; hęreditas eſſet cõmixta per aditionem factã a patre, & ſic quo iure conſequitur paternã eodem iure, & auitam, imò iã non diceretur hęreditas aui ſed propriũ patrimonium patris l. ſed ſi plures.§. filio.ff.de uulg.& pupill.& inſti.qui manum.nõ poſſ.§.i. & de hæred. quali.& diffe.§.i.notatur iu l.1.§.ueteres.ff.de acq.poſſ. & in l.pen.§.fin.ff.ſi cert.pet i.cum concord.& iſte caſus iudicio meo non habet dubium, ſi autẽ poneres, ꝙ filius adiuiſſet hæreditatem aui nepos autẽ repudiaret hęreditatẽ patris, tunc nepos nõ poſſet habere hęreditatem patris, quiã eam repudiauit neq; hę reditatẽ aui, quia eſſet commixta in hęreditate patris per aditionẽ, imò perueniret ad ſuccedẽtes patri, & nepos non admitteretur, nec de iure ciuili, nec ẽt pręttorio, & hoc uult hic glo magna in medio, facit l.1. 2.ff.de acq.hęr.& C.de iure deliber.l.quidã elogio, & hoc hic oẽs tenent, & Bal. hic ſecunda oppoſitione, & Paul.hic 4.col.uerſi.ſ quitur nunc oppono, & iſte caſus etiã iudicio meo non habet dubium. Et ex eo colligo limitationem ad ſecundam regulam affirmatiuã, ut infra dicam. econtra autẽ quando filius repudiaſſet nepos adiſſet, tunc poſſet nepos habere hęreditatem aui de iure pręttorio quemadmodum quando uterque repudiaſſet, ut ſupra dixi, quia iſto caſu ſunt duę hęreditates ſeparatę, ergo ẽ in electione mea, &c. & uide hic Paul.4.col. poſt medium ibi, aut pater meus hęreditatem. &c.

Quinto limito, ut hæc lex non procedat quando filius
33 hęreditatẽ aui, oẽe admiſſet, nec repudiaſſet, nã tunc dato
Tranſmiſſio fieri poteſt ad extraneũ & ſi ſuperſit filius trãſmittentis contra Bal.
ꝙ nepos repudiaret hereditatẽ ſui pr̃is, nihilominus † cõſequeref hęreditatẽ aui ex iure tranſmiſſo, tã rõne ſuitatis, ꝗ beneficio ſanguinis per l.1.C.de his qui ante aper.tabul. & ſic de iure ciuili, ita tenet hic ſingulariter. Bald.in 2. oppoſitione dicẽs, ꝙ quã filio extãt nepos qui hęreditatẽ filij repudiauit ipſe filius hęreditatem ſui patris nõ tranſmittet ad extraneũ hæredẽ in præiudicium nepotis, imò ad ipſum nepotẽ iure ſanguinis, & filiationis, & ex hoc datur ſingula.limitatio ad regulã q̃ habet, ꝙ ratione ſuitatis tranſmittatur hęreditas ad quoſcunque.& uide hic in apoſt.ad Bal. in d.loco, ſed hęc deciſio reprobatur hic per Paul.5.col.ante medium, & Lodo.& Alex.hic nã ex quo nepos negat ſe hęredem patris, non poteſt in eum fieri trãſmiſſio a patre, ut in l.1.C.de his.qui ante aper.tab.& ideo Bal. corregit ſe in l.2.1.col.C.ad Orfic.unde hęc deciſio. Bal.poteſt ſaluari & aliter intelligi, ut hic notabiliter per Iaſ.6 char 2.col. & ſupra dixi.

Sexto ſingulariter limito, ut hæc lex non procedat quõ caueretur ſtatuto ꝙ filius in poteſtate poſſit hęreditatẽ patris renuntiare, nã tunc ſi repudiauit poterit nepos eã habere ẽt de iure ciuili ex forma ſtatuti, ratio, quia tunc deſinit filius eſſe hęres nomine propter licentiã datam a ſtatuto, quod eſt de iure ciuili, & poteſt facere quem deſinere eſſe hęredem, ut notatur iu l.in ſubſtitutione.ff.de uulg.&
34 pupil.ſubſtit. & quia prædictum ſtatutum derogat l.ea.ta-
Filius nõ eſt heres neceſſarius de iure diuino.
bularum † & reducit filius ad ius gentiũ, quo iure ac etiã de iure diuino non ſunt hęredes ſi non uolunt 7.q. 1.ca. ꝗ periculoſum: & illud apoſtoli, ſi filius. ergo heres, intelligitur ꝙ hereditas filio defertur, non tñ infertur inuito, ita ſingulariter tenet hic Bal.pen.col.ad fi.iu uerſi.item dubitat. Et ſi dicas ꝙ imò ſine ſtatuto poteſt admitti de iure ciuili per d.l. defuncto.C.de legi.hære. ad hoc reſpondeo ꝙ pro-
35 pter ſtatutum poterit † ẽt ex capite liberorũ, & efficitur
Statutum quod filius poſſit abſtinere, non tollit ſuitatem niſi demum poſt abſtentionem.
ſuus & neceſſarius hęres, quia ſibi nõ obſtat filius poſtquã deſiit eſſe hæres nomine, debet.n. ſtatutũ aliquid operari, ut ẽt tollat nomen radicatũ in pſona filij.ut p Bart. in l.4. §.prætor ait.ff.de dam.infecto, & in l.2.ff.de uſucap.alias nihil operaretur, cum ẽt de iure communi per pretorem poſſit abſtinere, tamen non deſinit eſſe hęres nomine l.1.§. qui ſunt in poteſtate.ff.ſi quis omiſſ.cau.teſtam.& ſic tranſmittit nepos ad quoſcunq; extraneos hæredes ẽt non aditã ante autẽ q̃ filius abſtineat ſuus & neceſſarius hæres eſt, & eam tranſmittet ad quoſcunque hæredes ſecundũ eundem Bal.

quia potentia abſtinendi a ſtatuto cõceſſa, anteq̃ deducatur ad actum, non facit ceſſare ſuitatem nec nomen hæreditarium, ſed poſtquam ad actum fuerit deducta, iſta eſt intentio ſingularis. Bal.& ita declarat & ſequit Paul.de Caſt. hic.5.col.ad finem. Et ſi iterum dicas, cum multæ leges iuris communis dicant filium poſſe abſtinere, quare filius de iure communi non deſinit eſſe ſuus etiã nomine poſt repudiationem etiam ſi non extaret ſtatutum. Reſpondeo, ꝙ illæ leges non dant licentiam abſtinendi, ſed referunt potentiam quam pręttor filijs dat, nam aliud eſt dicere filius poteſt abſtinere, quia põt intelligi de iure pręttorio, non ciuili, aliud eſt dicere filius poſſit abſtinere, quia non poteſt intelligi, niſi authoritate illius legis, quæ hoc dicit, & potentiam dat, unde ſi eſt l.ciuilis prout eſt ſtatutum, fecit ipſum deſinere eſſe hęredem nomine, quia poteſt ut notatur in dicta l.in ſubſtitutione, ita etiam reperio hic declaratum per Paul.5.col.in fi.cum prin.ſequentis, & dicit ꝙ iſta ſint utilia, & de apicibus iuris.

Contra id tamẽ quod dixi ꝙ ille filius cui per ſtatutum permittitur abſtinere poſſet tranſmittere ad quoſcunque aduerte, quia uidereť cõtrariũ propter dictũ ſtatutũ quod erat de iure ciuili. unde cum det filio licentiã repudiãdi uidetur operari ut non efficiatur ſuus & neceſſarius, ſed redigatur ad inſtar extranei uel emancipati, alias nihil operaretur, cum hoc etiam ſit de iure pręttorio, ut filius poſſit abſtinere tamen prætor non poteſt facere ꝙ deſinat eſſe hęres de iure ciuili.§.quos autem, de bono.poſſe. ſtatutum uero quod eſt de iure ciuili bene poteſt ut ſupra dictum eſt. Iſtam obiectionem contra dictum Bal.reperio per Paul.de Caſt.in l.5.ante fi.C.de iur.delib.& licet pro ſolutione relinquat cogitãdum, aduerte quia obiectio Paul. poteſt hoc
36 ſimili confirmari, † nam ſic dicimus ꝙ prohibitus per ſtatu-
Vetitus per ſtatutũ ſuccedere deſinit eſſe ſuus.
tum ſuccedere deſinit eſſe ſuus, ut per Bar. ſingulariter in l.1.§.ſciendum.ff.de legi.hered ſed dico, ꝙ non eſt bonũ ſimile, quia diuerſi ſunt termini, nam ibi loquitur in prohibito ſuccedere, unde cum intentio ſtatuti fuerit illum excludere, nimirum ſi deſinat eſſe ſuus, cum ſtatutum hoc potuerit, ut notatur in d.l.in ſubſtitutione, pro quo etiã facit ꝙ inducta ad diminuendum nõ debent augmentũ operari, id eſt, ut remaneat ſuus hęres, ſed iſtam ultimam rationem poſſes cauillare, unde tene pręcedentem, at in caſu de quo ſupra remanet ſuus non obſtante ſtatuto quod ideo forte eſt, quia ſtatutum eſt permiſſorium non prohibitiuũ, unde cum ſibi permittat abſtinere, & ſic ad ſuum commodum, nõ debet pro hoc deſinere eſſe ſuus, quia redondaret in eius damnum contra legem quod fauore. C.de legi. Item pro hoc quia quando alicui conceditur aliquod priuilegiũ, ut eſt in caſu illius ſtatuti.ſ.ꝙ poſſit abſtinere, ſic debet interpretari ut non tollatur aliquod priuilegium ſibi cõpetens, ſcilicet ꝙ ſit ſuus, arg.l.ſi Rufinus, cum concor. C.de teſta. mili.facie, l.ſi filius qui patri.ff.de uulga.& pupilla.unde nimirum in caſu huius ſtatuti ſemper remanet ſuus, & iſtud ego do pro reſponſione ad notata in dicta lege, in ſubſtitutione. & ad Paul.in d.l.ſi fratris, ante finem, licet ipſe ibi relinquat cogitandum, nec forte poſſet aſſignari conſequentior reſponſio cogitabis. Et ſi dicas ſecundum hoc nihil operabitur ſtatutum cũ etiam de iure pręttorio poſſit abſtinere & hoc eſt quod fecit Paul.dubitare. Reſpondeo, ꝙ imo multum operatur, nam licet antequam in effectu repudiet nihil operetur ultra iua prætorium, tamen poſtquã repudiauit operabitur multũ, quia repudians de iure pręttorio nihilominus remanet hæres nomine, ille autem qui repudiauerit uigore ſtatuti hoc ſibi permittentis deſinit eſſe hæres etiam nomine, quia hoc potuit facere ſtatutum ut dictũ eſt, & ſic antequam repudiatio reducatur ad actũ, nõ plus operatur ſtatutum quam iua prætorium, poſtquam autem fuerit ad actum deducta multum operatur, ut dixi, & iſtud eſt iudicio meo quod in terminis uult Bal. in l. circa penul.colum.uerſi.item dubitatur, & Paul. hic.5.col.ad finem, & iſta, oĩa perpetuo notabis, ex qbus habes pulchrã 37
limitationem ad iſtam legem, ſcias tamen ꝙ Alex. hic hoc
Statutum ut filius poſ
reprobat † nam cum tale ſtatutum non procedat niſi filio

ſit abſtinere facit ut nepos auo in teſtamento ſuus eſſe poſſit, licet a patre tempore mortis, aut praecederetur, contra Alex.

repudiante, pront dicunt Bal.& ipſemet Paul. hic ergo tempore mortis aui filius erat ſuus, unde dato poſtea, quòd repudiet uigore ſtatuti, & redigatur ad inſtar extraner, uel emancipati. Impoſſibile eſt, quòd nepos ab inteſtato efficiatur ſuus heres aui cum non obtineat primum locũ tempore eius mortis.§.ſui, de hære. quali. & diffe.§.ita demum, de hære.quæ abinteſta. inſti. nec contrarium dicitur hic Bal.nam non dicit, quòd nepos ueniat ut ſuus, ſed bene dicit, quòd ueniat de iure ciuili, & illud etiam ſequitur hic Iaſo.8.charta prima columna in fine, quidquid tamen ſit ego conſidero, quòd ſemper limitatio eſt uera, ut illo caſu admittatur nepos de iure ciuili, licet ſit dubium an tanquã ſuus, uel non, ut modo dixi,& hæc perpetuo nota, quia imo nepos eſſet ſuus, arg.§.cum autẽ, inſt.de hær. ab.

Septimo limito, ſcilicet quod iſta l.procedat de rigore ſecus de æquitate per tex.in d.l.defunctis, cum concordan. iſtã colligo per Bal.hic in quarta oppoſitione, ubi late per eum, ſed reperio quòd Paul. hic. 6. col. in medio dicit, ꝙ nec de rigore, nec de ęquitate poteſt quis admitti uirtute eiuſdem legis, ſed uirtute alterius poteſt tolerari, quod dicit Bal. ſecundum eum, ego ex alio reprobo. Bal. quia dicere, ꝙ hæc de rigore illa de æquitate eſſet dicere, ꝙ illa corrigit iſtã ꝑ notata in l.ſi cũ Hermes.C.locati in l. cotẽ ferro.§. qui maximas.ff.de publ. & ſupra dixi cogita ergo.

38 *Haereditas quaeſita de iure ciuili poteſt in aliũ migrare de iure ciuili.*

Octauo modo ego limito.ſ. quòd iſta lex procedat † in neceſſario hęrede repudiante, nã tunc nepos qui ſequitur non poteſt uenire de iure ciuili, ut hic ſecus in uoluntario qui adiuit, licet poſtea per in integrum reſtitutionem, ſit abſtentus quia non impedit ſequentem quo minus admittatur etiam de iure ciuili, iſtã colligo ex uerbis. Bal.hic in tertia oppoſitione allegat l.1. §. ſi quis adita.ff.ad Tertull. & in l.ex contractu.ff.de re iudi.ſed aduerte quòd illas leges aliter uidetur intelligere. Paul.de Caſtro hic.4.col.in princ.ſ.ꝙ procedat quando ſequens uult uenire ex alia lege ut ſupra dixi in tertia limitatione. Sed mihi uidetur, ꝙ intellectus Bal. ſit uerior per rationem de qua hic per eũ licet de eo Paul. non faciat mentionem, non tamen per hoc reprobo limitationem contrariam ſupra datam per illas leges iuncta l. defunctis, & ſic ex illis legibus dantur duæ limitationes ad iſtam legem ſecundum diuerſos intellectus. Sed certo uidetur mihi ꝙ quamuis illa lex prima.§. ſi quis adita, bene allegetur per Bal.tamen l.ex contractu, de re iudica. non bene allegatur per eum, nam illa lex loquitur in pupilla qui conueniebatur ex cõtractu paterno, ergo erat ſua hęres. Itẽ ibi dicit, ꝙ fuit abſtenta ergo erat ſua hęres.§.extraneis inſtituta de hęre.quali.& diffe.ergo male dicit Bal.dum dicit, ꝙ illa lex loquitur in hærede uoluntario, quia imo loquitur in neceſſario,& per conſequẽs ſumus in caſu noſtræ l.cogitabis.

Nono ego limito ut hæc lex procedat ſolũ abint. ſecus ſi auus moriaẽ cũ teſtamento, nã tunc nepos poſſet ſuccedere auo ẽt de iure ciuili in caſibus, ut hic in glo.mag. poſt prin.ibi.niſi in duobus caſibus,&c.Itẽ in alio exẽplo qđ ponit hic Iaſ.4.charta circa prin.licet nõ ad hoc ꝓpoſitũ, &, hęc limitatio ꝓbaẽ ex hoc tex.à cõtrario ſẽſu dũ dicit poſt auum inteſtatũ,&c. ergo ſecus ſi cum teſtamento, & ſuprà

Decimo ego limito, ut hęc lex procedat qñ prius mortuus eſt auus, deinde filius,& ſupereſt nepos, nã tũc nepos non admittaẽ de iure ciuili, ut hic, ſecus ſi filius moriaẽ in uita aui, nã tũc nepos ſuccedit de iure ciuili.rõ, q a cũ pr̃ ſit mortuus ante auũ, ergo tpe mortis aui nepos obtinet primũ locũ, ergo ſuccedit tãquã ſuus de iure ciuili,& eſt tex. in §.ſui.de hære.quali.& diffe.inſti.& de hære. quæ abint. §.1.§.ita demum, cũ concordan.& eſt hic texe.à contrario ſenſu ibi, poſt auũ, ergo ſecus ſi aũt.& hoc eſt indubitatũ.

Vndecimo limita, ut dixi.3.6.charta in fine. cum ſequẽti in ſolutione ad 6.contrarium.

Duodecimo limito ut dixi.7.char.in ſolut.ad 8. cõtrariũ.

Tertiodecimo limito per l.1.§.quidam filium.ff.de bon. poſſ.contratab.ut dixi in ſolutione ad 4.contrarium.

Collige alias tres limitationes ex ſequentibus.

Vltimo uidendum reſtat an hodie hęc lex ſit correcta inquantum dicit nepotem non poſſe admitti de iure ciuili, & uidetur ꝙ ſic per § placebat inſtitut.de legi.agna.ſucceſ. Secundo per legem defunctis.C.de legiti.hęre. Tertio per text.in autben.de hæredi.abinteſta.§.1.2. & §. cõſequens. Quarto per glo.quæ tenet † quòd hodie eſt locus ſucceſſorio edicto etiam inter ſuos, ut tenet hic glo. magna in ſi. & in rubrica.C.de ſucce.edict.& in l.1.§.ſciendum. ff.de legit.hęred.& iſtam partem tenet hic Bal.2.col. quem omnino uideas,& hæc eſt communis ſententia. Idẽ tenet Bar. in l.1.§.poſt ſuos.ff.de ſuis & legitim.hære, & in l.ex contractu.ff.de re iudi.& in l.1.ante penul.col.ff.de uulga. & pupilla.ſubſtitu.& in l.1.C.de ſucce.edict.& in l.1.§.pręteritur tendum.ff.ſi quis omiſſ. cau.teſta.de quo puncto uide hic plene per Iaſ.7.charta.per totum, cum prin.ſequẽti, & hęc ſufficiant, quo ad primam regulam negatiuam. 39

Succeſſoriũ edictum hodie etiam datur in ſuis.

Secunda regula affirmatiua eſt † ꝙ iſte nepos licet non de iure ciuili, poſſit tamen admitti de æquitate prætoria, quę non conſiderat ſuitatem, nec facit differentiam inter agnatos,& cognatos,& adde quòd non ſolum ipſe dum uiuit admittitur de iure prætorio, ſed etiam ſi moriatur, poteſt hoc beneficium tranſmittere ad poſteritatem ſuam beneficio, l.1.C.de his qui ante aper.tabu. ita ſingulariter tenet hic Bal.4.col.in medio. Idem hic Angel.in repetione, & dicit non eſſe ab alio dictũ. Videbatur quòd non, nam iure ſuitatis non, quia non eſt ſuus hęres, ut ſæpe dictum eſt, nec per d.l unicam. quia non uenit ut deſcendens, ſed ut tranſuerſalis, ſcilicet tanquam agnatus, teneas tamen deciſionem Bal.quia licet nõ ueniat ut deſcendens, tamen re uera deſcendens eſt, & hæreditas fuit aſcendentis, ergo tranſmittit ad deſcendentes licet non extraneos ad quos non poteſt tranſmittere niſi ratione ſuitatis,& in hoc inueſtigatio huius legis eſt utilis ſecundum Paul.hic 5.col.poſt mediũ. Et ex hoc ego infero † quòd l.1.C.de his, qui ante apert.tabul.habeat locum etiam in ſucceſſionibus prętorijs, prout eſt communis ſententia, de qua late per Iaſ. in l.emancipata.C.qui admi.ultima charta.quod patet, quia iſte nepos uenit per bonorum poſſeſſionem, ut dicit hęc lex modo dicit Bal.& Paul.hic quòd in hoc caſu ſit tranſmiſſio per l.1. C.de his qui ante apert.tabul.ergo bonorũ poſſeſſio tranſmittitur, niſi forte dicas quòd hic non tranſmittit bonorum poſſeſſionem, ſed tranſmittit ius adeundi quod habet tanquam agnatus per legem defunctis de legiti.hære.& hoc forte ſentit hic Bal.& erit effectus, quia ſi tranſmittit bonorum poſſeſſionem durabit tantum per annum. Si autem ius adeundi tanquam agnatus durabit perpetuo. Item primum ſcienti tantũ currit, l 2.C.qui admitti. cũ ſimi.ſm̃ etiã ignorãti, l.licet. C.de iure delib.cogitabis.

40 *Tranſmiſſio iure ſanguinis conceditur deſcendentibus licet ueniãt ex capite tranſuerſionis.*

41 *Trãſmiſſio iure ſanguinis datur etiam in ſucceſſione prætoria cõ communis.*

Modo adde † quòd hęc lex procedit in nepote nato uel ſaltem concepto in uita aui.ſecus ſi concipiatur poſt mortem aui, nam tunc non admittitur etiam de iure pretorio ſecundum Bald.hic ultima columna, poſt medium & Paul.hic clarius, penultima quęſtione, de quo uide Bar. & docto.in l.1.C.de hijs qui ante aper.tab.& per docto. poſt gloſ.in l. ſi quis filium.C.de inoffi.teſtam.

42 *Succedere nõ poteſt qui tẽpore mortis defuncti non ſtatu conceptus non erat*

Item pro alia limitatione adde quòd † licet nepos poſſit admitti per bonorum poſſeſſionem ut hic, non tamen eſt ſibi neceſſaria, nam nepos licèt non poſſit ex capite liberorum tanquam ſuus & neceſſarius hæreditatẽ habere de iure ciuili, bene tamen poteſt eam habere tanquam agnatus non per l.12.tabulla.nec per ſucceſſorium edictum, ſed per d.l.defunctis. de legi.heredi.ergo patet, ꝙ non eſt neceſſaria bonorum poſſeſſio.ita dicit hic Paul.5.col.in medio & reprehendit Cyn qui tenebat cõtrariũ & reprehendebat aduocatos qui dicebat hac.l.eſſe inutilem. Dico tñ ꝙ ſi uult poteſt uenire per bonorũ poſſeſſionem, ut hac l. nec hoc negat Paul. de Caſt.

43 *Bonorum poſſeſſio non ſit neceſſaria in terminis l. qui ſe patris C. unde liberi*

Item aliã limitationem colligo ad finẽ huius l.ex uerbis Bal.hic pẽ.col.poſt mediũ i uerſ. dubitaẽ de tali ſtatuto.&c.

Deniq; aduerte ꝙ mens huius legis fuit principaliter tradere ſolã regulam negatiuam ut nepos in poteſtate, qui a patre ſimiliter in poteſtate tpe mortis aui pręcedebatur, nõ poſſit ullo modo ſuccedere, nec iure ciuili regulariter,

nec

nec etiam prætorio, niſi in caſibus ſpecialibus in quibus is nepos ta iure ciuili, ꝙ pretorio admitti poteſt, niſi ſit emancipatus, quo caſu iure iſto admitti poteſt iure tantum prætorio.

44 *Intellectus l. quis ſe patrui. C. unde liberi.*

Quod autem iure ciuili nepos, qui tempore mortis aui inteſtati à patre præcedebatur ſuccedere nequeat auo patet, quia aui hæreditas filio quæſita fuit ipſo iure ſicque inſpecta legis ciuilis cenſura ea hæreditas in rerum natura eſſe deſiit, quia fuit transfuſa in patrimonium filij d.l. ſed ſi plures. §. filio, ut iam non de aui ſed de filij tantum hæreditate agendum ſit, quã ſi repudiat nepos, nulla alia ſupereſt quam captare poſſit. Idem ergo, & de iure prætorio, quòd ius ciuile in omnibus approbat præter ea quæ expreſſim immutat, ut in princ. inſtit. de bon. poſſ. Sed hæc transfuſio hæreditatis auitæ in filij hæreditatem facta infecta eſſe poteſt per abſtenſionem hæredum illius filij l. ſi quis filium. §. 1. ff. de acq. hæred. non ſecus, quàm per abſtenſionem ipſius filij ſi uiueret l. neceſſarijs. ff. de acquir. hęred. qua abſtenſione ſubſequuta illæ hæreditates nõ tantum iure prætorio, ſed etiam iure ciuili ſeparatæ uiderentur d.l. defuncti. d. §. ſed & ſi ſint ſui ſupra all. & conſequenter nepos iure tam ciuili ut dd.ll. quam prætorio l. 1. C. de ſucc. edicto poſſet alterutram agnoſcere altera omiſſa. Niſi is nepos eſſet emãcipatus, quia tunc alterutram ſimiliter altera omiſſa capere poteſt non quidem iure ciuili, quo iure incognitus eſt d. §. emancipatos, cum aliis ſuprà alleg. ſed tantum iure pretorio, ut ibi, & hic. Et iſte eſt uerus ſenſus huius legis qui deſumit ex uera mente & ſententia, & uerborum

45 *Contra Bal. & alios.*

proprietate ipſius. Vnde apparet ueram non eſſe opin. Bald. & ſequacium ſuprà alleg. dicentium, quòd hic nepos de iure pretorio admittitur ad excluſionem hęredum filij, quòd regulariter omnino falſum eſt ſed eo tantum caſu procedit quo illi filij hæredes abſtinerent ab aui hæreditate, & in ſimilibus caſibus ſpecialibus quos ſuprà retulimus, ſed huic ſenſui obſtat hic tex. uerb. maximè, unde dic ut ſuprà.

§. XV.

DE BONORVM POSSES. TIT. genera: & de bono. poſſ. unde liberi.

1 Bonorum poſſeſſio quid ſit.
2 Ius prætorium emendauit narie ius ciuile in ſucceſſionibus.
3 Bonorum poſſeſſiones ſunt hodie neceſſariæ in multis caſibus, ut hic.
4 Intellectus l. qui ex liberis. §. teſtamento. ff. de ſecundum tabulas.
5 Intellectus §. non tamen, inſt. quib. mo. teſta. infir.
6 Intellectus l. poſthumus, uerſic. idem; & circa. ff. de iniuſto rupto.
7 Bonorum poſſeſſiones ſunt in multis caſibus neceſſariæ præter ſupra enumeratos.
8 Bonorum poſſeſſiones ſecundum tabulas, quando datur, & ex quo teſtamento.
9 Bonorum poſſeſſio ſecundum tabulas quibus detur, aut denegetur.
10 Intellectus l. ſcimus, in princ. & l. omni modo. C. de inoffic. teſtam.
11 Bo. po. ſecundum tab. in quo teſtamento detur.
12 Bo. po. ſecundum tabu. quanta ex parte datur.
13 Bo. po. unde liberi quibus liberis detur.
14 Bo. po. unde liberi non datur quo ad bona matris etiam hodie contra tab.
15 Bonorum poſſ. contra tab. hodie datur in bonis matris ſecundum. tab. non contra.
16 Bonorum poſſ. unde liberi etiam hodie denegatur patri contra teſtamentum.
17 Bon. poſſ. unde liberi ceſſat in teſtamento matris.
18 Bo. po. unde liberi ceſſat in bonis aſcendentium per lineam maternam contra tab.
19 Bo. po. unde liberi quibus denegatur.
20 Bo. poſſ. contra tab. & bo. poſſ. unde liberi quare denegatur ex hæredatis.
21 Bo. poſſ. unde liberi quando detur.
22 Bo. po. unde liberi narij effectus.

Q VID † ſit bonorum poſſeſſio ut l. 3. §. bonorum, ff. de bo. po. facit l. nihil. ff. de uerb. ſign. nam hęreditatis appellatione bonorum quoq; poſſeſſio continetur, l. hæreditatis appellatione, de uerbo. ſign. ff. modo de reliquis uidendum eſt, & bo. poſſ. magis iuris quàm facti eſt l. hæreditatis appellatio, ff. de uerbo. ſignific. ideo damnoſam hæreditatem & bonorum poſſ. continet, ut ibid. facit l. hæreditas, ff. de peten. hær. melius l. 3. in princ. & §. 1. ff. de bo. poſſeſſio. 1 *Bo. poſſ. quid ſit.*

Defertur ex triplici capite, ſcilicet ex teſtamento ab inteſtato, contra teſtamentum, l. ſed cum patrono. §. bonorũ, ff. de bo. poſſeſſio. §. ſunt, autem, inſtit. eod. tit.

Itaq; licet ius ciuile uocauerit hæredes ex teſtamento ſcriptos, qua ſi non minus teſtamentaria ſucceſſio, quàm ſucceſſio legitima approbata ſit l. obuenire, ff. de uerbo. ſignification. tamen eoſdem & prætor uocare ſuaq; remedia eis accommodare curauerit, quæ ſi minus neceſſaria uideantur, tamen negari nõ poterit quia ſaltem utilia ſint, nam & per contrarium cum filius in poteſtate pręteritur habet ius dicendi nullum patris teſtamentum, & nihilominus ei prætor bon poſſ. contra tabulas accommodauit, ut utrunque probatur in l maximum uitium, C. de lib. prete. ſed & † ius ciuile emendauit ius prætorium, in ſucceſſione abinteſtato, ut in prin. inſtit. de bo poſſeſſio. intelligo tam in deſcendentibus, quàm in transuerſalibus, & etiam in affinibus, In deſcendẽtibus per lineam fœmininam, ut l. nepotibus. C. unde legitim. Idem in deſcentibus per lineam maſculinam in adoptionem datis, §. admonendi, iuncto. ff. at hij inſt de hær. quæ abint. §. liberis, de ſucceſsio. cognat. inſtit. Tertio idem in deſcendentibus emancipatis. §. emancipati. & §. minus. inſt. de hære. quę abinteſt. per totum. C. & ff. unde liberi. In tranſuerſalibus primo in pſonis de quibus in prin. inſt. de ſucceſsio. cog. in prin de ſenatus conſ. Tertul. inſti. in l. 1. in princ. unde cog. ff. ſecundo in quibuſdã agnatis, ut §. cęterum. inſt. de leg. agnato. ſuc. In affinibus, ut l. 1. C. & ff. unde uir & vxor, & l. 1. in prin. ff. ſi tab. teſt. nullæ ex l. in pr. quis ordo in bo. poſ. ſerue §. Septima inſt. de bo. po. 2 *Ius prætoriũ emẽdauit uarie ius ciuile in ſucceſſionibus.*

Prætor † ſimiliter emendauit, ius ciuile in ſucceſsione ex teſtamento, ut patet in prin. inſt. de bono. poſſ. primo, quia ſcripto ſub conditione pendente conditione conceſsit ſm tab. l. 2. §. ſi ſub conditione de ſecundũ tab. ff. l. ſi ſub conditione, & l. hi demum, eod licet ſecus de iure ciuili, l. is qui hæres. in prin. ff. de acquir. hæred. 3 *Bon. po ſunt hodie neceſſariæ in multis caſibus, ut hic.*

Secundo quia inſtituto in eo teſta. in quo filiusfamilias pręteritus fuit, dedit ſm tab. l. filio pręterito, ff. de iniuſt. rup. iuncto. §. adhuc. inſt. de bo. po. ibi, ex bono & æquo, facit, l. 1. in prin. ibi nudã prætoris indulgentiã, l. hac parte, in princ ibi, naturali ęquitate, unde cog. ff. §. cæterũ, ibi, humano propoſito, inſt. de leg. agna. ſucceſsio.

Tertio † in eo qui eſt inſtitutus in eo teſtamento quod irritum factum fuit per capitis diminutionẽ minimã teſtatoris, l. qui ex liberis. §. teſtamento. ff. de ſecundum tab. §. non tamen, inſtit. quibus mo. teſt. infir. 4 *Intell. l. qui ex liberis §. teſtamento ff. de ſecũ tab.*

Quarto in eo qui eſt inſtitutus in primo teſta. qđ ſcđm fuit ipſo iure ruptũ. iuxta l. ſancimus, C. de teſt. uã ſi poſtea abſcidit, ſcđm teſtam, ut primũ ꝑualeret (idq; apparet) ꝑmiſſi ualet iure pręto. d. §. teſtam. uerſi. nõ ſecus. licet nõ ualeret de iure ciu. licèt aliter intelligat cõiter ut p glo. ipſo iure in d. l. ſcimus, & p gl. d. §. nõ ſecus. ubi tex. in uerſi. nec putauerit. hũc in modũ ratiocinat: ſi inſtitutus in 1. agit. tũc inſtitutus in ſcđo opponit exceptionẽ hãc, ꝙ ipſe potior eſt, qa inſtitutus in 2. & ultima uoluntate potior eſt prioris, ſed hæc exceptio ex pſona (inq) opponẽtis, ſtimabiẽ, ut regulariter obtineat, niſi ipſe indignus eſſet, ut apparuit ex de elatione factoq; teſtatoris, ſicq; eliſa exceptione integrũ 5 *Intell. §. non tamen inſt. quib. mo. teſta. infir.*

manſit primum teſtamentum facit l.ſi iure,de lega.3.l.ſi me in uacuam,de acqui.poſſ.ff.

Quinto in teſtamento rupto poſthumi agnatione,qui uiuo patre deceſſit,l.poſthumus,in princ. de iniuſto rupto.ff.

6 *Intell.l.poſthumus uer. idem & circa.ff.de ini. rup.* Sexto † idem in teſtamento iniuſto filij præteritione, qui uiuo patre deceſſit,l.poſthumus.de iniuſto rup.uerſic. idem, & circa. Intellige primo quando fuit ſcriptus ueniens ab initio, ut ibi. Idem ſi alius omnino extraneus,& quod dicit,ſi bonorum poſſ. ei data fuerit,qui rem abinteſtato auferre potuit non eo pertinet, ut ſi extraneus eſſet ſcriptus deſineret ualere teſtamentum de iure prætorio, ſed eo pertinet,ut in terminis illius tex. neceſſario ponendum ſit fuiſſe legitimum hæredem inſtitutum,quia ibi potiſſimum dubitabatur an filio præterito uiuo patre moriente legatarij poſſent legata conſequi,quod ſine dubio obtinebat cum extraneus fuerat ſcriptus, quia is non poterat, omiſſa ſecundum tab.bo.poſſ. abinteſtato hæreditatem cõſequi. Sed inſtituto legitimo, qui omiſſa cauſa teſtamenti abinteſtato hæreditatem conſequi poterat, magis tunc dubium erat, ſed adhuc deciditur, idem ut quia is ſecundum tab.potuit accipere,& noluit incidat in edictum.ff. ſi quis om cauſ.teſtam.facit l.nonnunquam.ff.de leg.præt.ſecũdus nouiſſimus intellectus illorum uerborum eſſe poteſt,qđ cũ irritum ſit teſtamentum per capitis diminutionem teſtatoris,non aliter teſtamentum eo ſui iuris effecto cõualeſcit, ꝙ ſi nouo iudicio confirmetur d.§. teſtamento l. pen.ff. de ſecundum tab.ſed tamen cum legitimus ſcriptus fuerat,ſtatim nouo iudicio confirmari uidetur,cum legitima hæreditatẽ tacite uideatur dediſſe eo ꝙ eis non ademit l.cõciliantur, de iure codic.ff.l.1.§.pe.ff.de leg.3.ut ſit ſenſus ꝙ licet irritum factum fuerit teſtamentum tamen ſecũdum tab. ex eo accipi poteſt ſi legitimus reperiatur ſcriptus, etiam ſi nõ comprobetur noua teſtamenti approbatio, ſicq; nouiſſime limitatur d.§.teſtamento, ſicq; hoc caſu ſimpliciter procedere poterit.§.non tamen inſt.quib.mod.teſtamẽta infir.eritq; ſeptimus caſus in quo ex teſtamẽto neceſſaria eſt bo.po.

Octauo idem in teſtamento infirmato per arrogationẽ, arg.d.l.poſthumus.idem ſi per adoptionẽ.idẽ ſi per ſucceſſionem,& demum idẽ ſi per alias poſthumorũ ſpecies infirmetur,de quibus de ſu.&r.ī.§.3.&tum.tu plenè diſſeruimus.

Nono,& decimo, idem erit ſi poſthumus alienus fuerit ſcriptus,quo caſu olim aditio de iure ciuili fieri non poterat,ſed poteſt de iure prætorio,ut luerum.ff.de ſecundum tab.& in prin.inſt.de bo.po.l.poſthumus,in prin.de inoffic. teſt.ff.§.poſthumus,cũ gl.inſt.de leg. ita intelligo l.Titius. §.Lucius.de lib.& poſt.ff.Adde alium caſum, ut ſi ſub conditione ſi iurarit,ſe quid facturum inſtituatur, quã prætor remittit licet de iure ciuili nequeat adire,poteſt tñ ſecundum tabulas accipere † In ſucceſſione contra teſtamentum 7

Bon.po. ſunt in multis caſibus neceſſaria præter ſupra enumeratos. erat neceſſaria bon.poſſeſſio in bonis libertorum ꝑ totum. C.de bo.po.cõtra tab.lib.ꝑ totũ.C.&.ff.de bo.lib. iuſto.§.1. inſt.de ſucc.lib.§ ſed noſtra,cod ti.Idem & hodie. ut §. ſed nra,inſt.eo.tit.,ubi ꝑ bo.po. contra tab. nã licet Iuſtinianus mutauerit quantitatẽ,ſeu qualitatẽ legitimę,nõ tñ mutauit ius modũ,qualitatẽq; ſucceſſiones,ut ibi. Infero ita intelligẽdũ tex.in auth.de hęr.ab.§.nullã uerò,dũ ait ſublatã eſſe differentiã agnationis,& cognationis,ita gl. in uerſi. agnationis in l.ſi.C.de codic.ubi Iaſ nu.16.Corn.col.pe.Infero ita intelligendũ d.§.nullã uerò,dũ ait; ceſſare difficultatẽ emancipationis,& ſuitatis.glo.mag.in auth.ex cauſa,de lib. præt.gl.mag.in l.ſi emancipati.de collat.C.& in l. ſi filius, de minoribus.ff. In ſucceſſione cõtra teſtamentũ filij emãcipati,idẽ l.1 ſi quis à par.ſue.manum.ff. Tertio idẽ et hodie in emancipato ꝑterito cui nõ dat niſi cõtra tab gl. mag. in l.ſi emancipati.ſ.alle.gl.mag.in d.l filius gl.eandem.in §. ſed hæc quidem uetuſta,inſt.de exhær.lib.quę ſunt cõiter approbatæ ſecundũ Iaſ.in l.Gallus.ff.de lib.& poſt.§. & qđ ſi tñ.nu.13.lect.2.& in 2.lect.nu.19. Idem cum quis à iure adeundi excluſus eſt repudiatione, ut l. ſin. C. de iure delib. Idẽ ſi tẽpore,ut l.licet.C.eod.ind.& l.ſi.C.de long.tẽp.pręſ. per ignorantiam facti,nam tunc põt accipere bo. po.l.1.ff. quis ord.in bon.poſſ.ſerue.l.2.l.emancipata.C. qui admitti.

Idem in terminis l.1.§.ſed uidendum, de ſuc.edict. ff.

Idem in ſucceſſorio edict.quod ſine dubio datur in bo. poſ.non ita in ſuitate uel in iure ſuccedendi, de iure ciuili, l.qui ſe patris,C.unde lib.uides ergo ut non in uno aut altero caſu,ſed in caſibus,quamplurimis ſint neceſſariæ bonorum poſſeſſiones,quas prætor ꝑius nobis ꝗ caſibus accõmodauit,qbus iuris ciuilis remedijs deſtitui uidemur.

Nunc autem uidendum eſt de effectu bo.poſ.& ut ſimiles diſſimilesve hæres & bo.poſ ſſor uideantur.

† In primis quæro quando detur ſecundum tab.bo.poſſ. rep.ut l.2.§.ſpectanda.ff.eodem. 8

Bo. po. ſecundũ tab.quando detur,& ex quo teſtamento. Datur demum,poſtquam hæres ſcit ſibi delatã bo.poſſ. ut.ff.de ſecundum tab.l.1.§.ſcientiam,facit,l.2.§.pen.ff.unde legitimi,l.ꝙ ſi dubitet,l.ſed & ſi de ſua.ff.de acqui.hær. Quero ex quo teſtamento detur?rep.ex teſta.quod habet ſeptem teſtium ſigna,l. ut bonorum, ff.de ſecundum tab.l. poſthumus,in prin.ff.de iniuſto rup.§.non tamen,inſt.quibus mod.teſta.infirmentur.

Datur ex teſta.pupillari licet non ſit ſignatum, ſi tamen patris ſignatum erat,l.ut bonorum,de ſecundum tab.ff.adde ꝙ licet pupillare ſeparatum a paterno ſiat.

Datur ex teſta.nuncupatiuo, & tunc appellatur ſecundũ nuncupationem,l.ſin.C.de ſecundum tab.l.ſi ita.§.ſi.eod.ti.

Datur ex teſta.poſteriore tantum, non etiam priore,l.1. §.non autem,de ſecundum tab.niſi ſupremæ eſſent inciſę, ita ut priores ſupremę manerent.l.pen.§.non ſecus,eod.ti.

Datur ex teſta.quod certum eſt extare.licet non proferatur,l.1.§.ſufficit.de ſecundum tab. ſed & ſi non extet,ſi tamen certum ſit extitiſſe ſufficit,d.l.1.§.ſemel, de modo autem probationis traditur per gloſſ. & alios in l.2. C.eod. tit de bo.po.ſecundum tab.

Qui teſtatur in duobus codicibus, ex utroque ſi ambo extent dabitur ſecundum tab.uel ex altero tantum,ſi ſolus ſuperſit,d.l.1.de ſecundum tab.§.ſiquis;in duobus, ꝙ ſi alter erat teſtamentum,alter exemplum idq; teſtamentum uiuo teſtatore perierit ſecundum exemplum peti nõ poteſt, ſecundũ tab.ibid.uerſ.ſed & ſi unum.

Teſtamenti factionem de iure prætorio oportet ꝙ habeat teſtator,duobus tantum temporibus,& tempore teſtamenti,& tempore etiam mortis, l.1.§ exigit. de ſecundum tab.& § proinde,& §.ſed.& ſi filius.ead.glo. media tempora nõ nocent de iure prętorio.ut ibi expraſſius, ibid.§.ſed. & ſiquis utroq; tempore ubi bona gloſ.licet aliud de iure ciuili §.in extraneis,inſt.de hær.qual.cum concor.

Datur ex teſta.inciſo uel raſo niſi facto teſtatoris id uitium contigerit,l.1.§.ſi unum. de ſecundum tab.vide ſupra in princip.huius columnæ.

Vide l.chartæ,de ſecundum tab.ff.l.cũ tab. eod.tit quæ omnia quia communiter recepta ſunt ſub breuibus omiſſo argumentor. m ſtrepitu tradidimus.

Poſtquam uidimus caſus in quibus datur, enumerandi etiam ſunt caſus in quibus denegatur bono. poſ.ſecundum tabul.ergo non datur ex teſt.notis tantum non literis ſcripto l.ſed cum patrono, §.ſi. de bo.poſſ.ff.facit l.1.ff.ſi tab. teſt.ex tab.ꝙ not.ad l.Titia Seio.§.Seia libertis,de leg.2.ff.

Datur ſuis,uel emancipatis,ſub cõditione ſcriptis etiam pendente cõditione, l.2.§.ſi ſub conditione de ſecundum 9 *Bo.po.ſecundum tab.quibus detur aut denegetur.* tab.de l.3.§.ſi ſub ea.de contra tab.ff.l.ſi ſub cõditione, de ſecundũ tab.ff. Idem in extraneis, d.l.ſi ſub conditione l.ſi. in ſi.in prin.glo.in l.hi demũ.eod.tit.Amplia etiam ſi ſit ſeruus,l.ſi ſeruus,eod.tit. ſed defecta cõditione emancipatus tenetur quaſi per contra tab.ſuccedens, unde liberis,& parentibus,legata præſtat,l.ſi ſub cõditione.§ 1. & fin.l.2.§.ſi ſub conditione,de ſecundum tab.ff.ſuus uero tenetur,quaſi abinteſtato per unde liberi ſuccederet.unde liberis legata non præſtat.d.l.ſi ſub conditione in ſi.l is qui in poſteriore in prin.ff.de leg.pręſt.& de contra tab.ff.l.penultim.§.penultim & fin.

Cogita an ceſſet ſecundum tab.quando quis ſub cõditione pro parte tñ ſcriptus eſt,& pendet conditio argum. l.2.§.ſiquis ita,de ſecundum tab.ff.Sed contra ut l.ſi ita, in princ.ff.de ſecundum tabu.pupillo, ſi infra decẽ annos moriatur poſſum te ſubſtituere,

ſubſtituere.quòd ſi.ſ.14.deceſſit, alterum ſub'ſtituere poſſum l.2.§.ſi primus,de ſecundum tab.ff.cum conc.in gloſſ. allegatis.

Datur ſucceſſio inter inſtitutos,& ſubſtitutos.l.2.§.defertur de ſecundum tab.Bart.in rub.C.de ſucc.edict.etiam in bono.poſſeſſio ſecundum tab.non datur ei, cuius nomẽ teſtator de leuit l.2.§. ſi conſulto,l.1.§ ſi num, de ſecundum tab.ff. Non datur ei qui abſque uoluntate teſtatoris ſcriptus fuit d.§.ſi conſulto ſimile in l.1.ff. de his qui pro non ſcrip.hab.

Datur dño,cuius ſeruus ſcriptus eſt.l.2.§. fin.tñ intelligo quòd per ipſum ſeruum debebet fieri agnitio.arg. ibid. expreſſius in l.3.§ fin.de contra tab.fallit.l.3.C.de hęredi. inſtituen.

Datur poſthumo etiam alieno inſtituto.l. uerum de ſecundum tab.in prin.inſt.de bono poſſ.

Inutiliter inſtitutis non datur.l.his demum,de ſecundum tab.ff.

Datur ſubſtituto pupillari etiam ſi dixi ſi impubes moriatur filius Seius.mihi hæres.eſto.l.ſi ita §.qui filio,de ſecundum tab.l.1.ff.de uulg.

Datur ei,in cuius nomine erratũ eſt.l.ſi ita ff.de ſecundum tab.§.ſed & eum in nomine.Datur ei, qui ex impuberibus ultimo.moriẽti ſubſtitutus eſt,licet ambo pariter deceſſerint.l.pen.in princ.de ſecundum tab.ff. Datur exiſtenti apud hoſtes reuerſo.l.qui ex liberis.2.reſpon. de ſecundum tab.ff.

Denegatur inſtitut. ex parte,quę nulla eſt.l.fin. de ſecundum tab.l.Item,quòd Sabinus ad fin.de hæred.inſt. ff.

10 ex quibus apparet ueram eſſe communem opinionem exiſtimantium† quòd ſi filius ſit inſtitutus in rebus tantũ alienis à patre,qui eas res alienas eſſe ignorabat, teſtamẽtum non ualet,nec fit repletio per l.omnimodo.C.de inoffi.teſtamen.apparetq́; l.ſcimus,in prin.C.de inoffi.teſtam.dum ait euictis rebus filio relictis filio relictis teſtamentum nõ infirmari,ſed ſupplementum fieri ceſſare,quando totum, quod relictum fuit euictum fuit,& pater non ignorabat eſſe alienum.

Intell. l. ſummus in prin. & l. omnimodo. C. de inoffi. teſta.

Datur in bonis patrisfamilias,dum modo tempore tam teſtamenti,quàm mortis ius teſtandi haberet, l.1.§. exigit de ſecundum tab.l.3.§.dari.ff.de bo.poſſ.

Datur in bonis filijsfamilias teſtantis, de Caſtrenſi, uel quaſi.l.3.§.dari,de bo.poſſ.ff.

Dabitur hodie in bonis filijsfamilias teſtantis, de bonis aduentitijs,ut l.3.alias.5.Tauri.

Datur etiam ex teſtamento pupillari.l. ut bonorum,ff. de ſecundum tab.

Datur in bonis eius,qui teſtamenti factionem tempore teſtamenti mortisq́; habuerit licet medio tempore non habuerit l.1.§.exigit,& §.ſed & ſi quis,utroque, de ſecundum tab.ergo non datur ex teſtamẽ eius,qui altero ex his duobus temporibus non habuerit.§.proinde, & §. ſed & ſi filiusfamilias.l.eod.Fallit ubi quis propter e ſum, amiſſit teſtamenti factionem poſt factum teſtamentum,quia furere cœpit,d.l.1.§.ſi quis ait.l.furioſum,C.qui teſta.fa.Fallit ſecundo,ubi propter culpam in ſe tantum commiſſam inteſtabilis,factus eſt,ut prodigus d.§.ſi quis ait, inſt. quibus non eſt per.in §. Itẽ prodigus,non datur in bonis eius,qui facto teſtamento arrogandum ſe prębuit.l.pen.§.teſtamento de ſecundum tabu.intellige durante adoptione ſi ſit finita dic,ut ibi,niſi poſt finitam declaret uele ſe mori cum primo teſtamento,ut ibid.in princ.& ut ibid.uerſic.nec putauerit.& quòd dicit ex perſona eius,qui ei ponit hunc habet ſenſum,ut uenientis,abinteſtato poſſit excipere cõtra ſcriptos quòd uoluntas teſtantis ab eis abſceſſeret,per arrogationem ſui inq; ipſos legitimos uidetur tranſlata, ſed & ab eis iterum uidetur abſceſiſſe poſtquam iterum ratificauit teſtator.

Hæc omnia ſub breuibus ſimiliter tradidimus,quia noſtrorum pleriſque communiter recepta ſunt, & quia licet non deſint,qui ex profeſſo eorum multa controuertant tñ hæc res rarior eſt,quàm longa contentione egeat. Nunc uidendum eſt de mẽſura huius bonorũ poſſeſſionis, ergo.

Datur ſecundum tab. † ex ea parte quaquiſque ſcriptus 12
eſt.l.2.§.pro quaquiſque. de ſecundum tab.ff. niſi cohęres repudiet,nam tunc ei accreſcit, ibid. & l.cohæredi in prin. ff.quis ordo.in bono. poſſeſſ. ergo non eſt opus noua aditione ut d.d.ll. & l.ſi tamen ex parte.l. ſi te ſolum.ff.de acq. hæredita.niſi in caſu l.ſed cum patrono.ff.de bo.poſſ. & ꝙ cum datur ius accreſcendi nõ ſit neceſſaria aditio expreſſum in l.2.§. ſi duo.de ſecundum tab.ff. ubi etiam ꝙ in bonorum poſſeſſione eſt ius accreſcendi concor. l. 2. §. pro quaquiſque,eod.tit.l.unica.C. quando non. peten. part.l. ſed cum patrono,in prin.de bonorum poſſeſſio.ff.& ſubſtitutius præfertur coniuncto,d.§.ſi duo,& datur ius accreſcẽdi in bonorum poſſeſſione ad eam partem de qua diſpoſitum non eſt,l.ſi ita,in prin.de ſecundum tab.ff.

Bon. poſſ.ſecundu tabu. quanta ex parte detur.

Hæc ſimiliter citra argumentorum interuentum atque interpretum uariantium inter ſeſeque diſſidentium relationem tradidimus ut ad res uſu frequentiores tranſuolemus.

Explicitis his quę ad bono.poſſ.ſecundum tabulas pertinent,reliquum eſt ut agamus de bo.poſſ.unde liberi,& in primis uidendum quibus detur.

Datur ſuis † quales ſunt quæſiti ex iuſtis nuptiis & l. 2. 13
C.unde lib.ut in fine prin.&.§.ſunt autem,inſtitut.de bon. poſſeſſio.

Datur iis quos prætor inter ſuos uocat. quales ſont emancipati d.§.ſunt autem,l.1. &.2.ff. unde lib.l.ſi in fi.ff.ſi tab.teſt.nullę ex ta.l.ſi.ff.de lib.& poſth.l.1.C. unde lib.

Bo.po. unde liberi quib. liberis detur

Datur iis qui per leges ciuiles ſuorum loco habentur, quales ſunt adoptati,§.pen.inſt.de hær.quæ ab inteſt.iuncta l.2.in prin.ibi, eodem iure eodemq́; ordine, de contra tab.ff.l.2.ff.unde.lib.a contrario ſenſu.

Datur legitimatis.§.quibus,inſt.de hære. quæ ab inteſta.iuncta d.l.1.de contratab.& in auth.quib. mod. nat.eff. ſui.§.reliqui,& §.illud, ibi, nil a legitimis differẽtibus cum concor.quę allegaui ſuo loco.

Datur nepotibus.l.2.C.unde lib.l.qui ſe patris. eod. tit. intellige primo quando a nemine præceduntur. d.l. qui ſe patris,ſecundo etiam ſi pręcedantur,argumento.§. cum filius. inſti. de hæred. quæ ab inteſta. quod uerum quando præcedũtur a patruis. ut ibidẽ,ſecus ſi a patre:ut.§.ita demum.inſtit.de hęred. quæ ab inteſta.§.qui,inſt.de hæred. quali. ſed & ſi præcedantur a patre tempore mortis, ſi tamen non præceduntur tempore repudiatę hæreditatis.l. ſcripto.ff.unde lib.

Datur poſthumis,argu.§. cum autem quæritur, inſt. de hæred.quæ ab inteſta.l.1.§. ſi quis proximior,ff. unde cognati. ut l. qui in utero.1. &.2.ff.de ſtat.homi.

Datur apud hoſtes exiſtenti.ff.de contratab.l.1.§.1. & l. 1.§ fin.unde cog.ff.

Datur etiam exhæredatis l.ſi.ff.de lib.& poſthu.

Datur præteritis,l.1.§.ſi.ff.ſi tab.teſta.nullę.l.1.ff. unde lib.ſed an & inſtitutis cogita.

Datur nepotibus ex filio ſuperſtite emãcipato,l.ſi quis ex his.ff.unde liberi.

Datur ijs qui nec ſui ſunt nec emancipati qualis ſunt nepotes ex filio emancipato,qui ſub aui poteſtate erant tẽpore mortis patris emãcipati,l.ſi quis ex his,§. quin etiã, ff.unde lib.l.ſi pater.eod.tit.infero not.ad l. ſed cum patrono.§.pen.de bo.poſſe.ff.

Et ſuperiora a noſtrorum pleriſque ſimiliter recepta ſunt quæ citra argumentorum interuentum, & auctorum inter ſe diſſidentium relationem tradidimus ut ad uſum frequentiora tranſuolemus.

Rurſus non erit inutile plenius tradere bonorum poſſeſſio.unde liberi & etiam bonorum poſſ.contra tab.quib. detur.& ſane.

Datur ſuis l.1.in prin.ff.quis ordo in bono.poſſ.ſeruet.l. 2.ibi,ſuo hærede.C.unde lib.§.emancipati, inſtitu. de hæredita.quę ab inteſta.& inſtit.de bon.poſſe.in fin. prin.ibi, ſuos hæredes.

Secundo datur emancipatis.d.§.emancipati,de hęr.quæ ab

ab inteſta.l.1.§.fi.ſi tab.teſta.nullæ.ff.l.1.unde lib.ff.l.fi. eo. l.fin.C.eod.l.1.eod.tit.C.

Tertio datur in adoptionem datis ſoluta emãcipatione, patet, quia adoptio tandiu nocet, quandiu durat,n.de contratab.l.ſi emancipatus.l.1.§.adoptio,de contra tab.ff.cum concor. in gloſſ. allegatis l.cum in adoptiuis,§. ſi uero pater. C. de adopt. §. adoptiui,uerſicu. qua ratione, inſti.de exh. lib.

Quarto datur legitimatis quia ſuis æquiparantur. §. reliqui,§.illud.quib.mod.nat.effi.ſui.& §.ſit igit,& §. liceat, & §.igitur.in auth.quib.mod nat.effi.legiti.

Quinto datur illis qui nec ſui ſunt nec emancipati,l.ex duobus.§.fi.de contra tab.ff.l. ſi quis ex his.§.quin etiam ff.unde liberi.

Sexto datur nepotibus qui a nemine præceduntur, l.ſi quis ex his.§.fi.ff.unde lib.l.fin.in fi.C.eod.tit.

Septimo datur poſthumis quia quibus datur contra tabulas,iiſdem & unde liberi,l.1.§.recte.ff. ſi tab.teſt. nullæ. ſed poſthumis datur contratab.l.1.§.ex tribus,de contratab.ff.l.fin.C.eod.l.1.de contratab.ff.§. hoc aũt, clauſula ergo &c.

Octauo datur filiabus,arg.§.ſe hæc.inſti.de exhæ.libero.& arg.l fi.§.ſancimus,C.de lib.præteritis.

Nono datur adoptiuis, quia quibus datur contra tabulas eiſdẽ & unde liberi.l.1.§.recte,ſi tab.teſt. nullæ ex ſtab, ff.ſed contra tabulas datur adoptiuis.l. 1. in prin.l.3.§.ſi filium,de contra tab.ergo &c.

Decimo datur etiam captis ab hoſtibus, quia quib. datur contra tabulas iiſdem & unde liberi,d.§.recte,ſed illis defertur cõtra tab.l.1.§.ex tribus,de cõtratab.ff. ergo &c.

Nota quod unde liberi regulariter locum nõ habet niſi in ſucceſsione ab inteſtato.l.1.in prin.& §.1.& 2.ff.ſi tab. teſta.nullæ extabunt.l.1.in prin.ff.quis ord.in bo.poſſ.ſerue. ſucceſsio autem ab inteſtato ſeptem modis contingit, glo. in uer.petita.l.ut liberis.C.de collat.

In ſucceſsione autem ex teſt. põt locum habere contra tab.uel ſm tabulas,non unde liberi.§.ſunt autẽ,inſt.de bo. poſſeſs.uide l.1.§.fi.ſi tab.teſt. nullæ.ff.l.1.ff.unde lib. ergo denegatur exhæredatis l.ſi quis ex his, eod. tit.ff. vide l.1. cum ſua glo.ff.unde lib.

14 † Quæro an unde liberi detur in bonis matris uel aſcẽdentium per lineam maternam Iaſ.in l.poſthumo nato,C. de contratab.nu.21.tenet quod ſic.Alex.contra in rubr.C.unde lib.& in l.in ſuis.col.fin.ad fi.de lib.& poſt.Idem & nos, quia id indubitatũ eſt de iure antiquo.l.fi.C.de ſuis & leg. l.nepotibus.C.vnde leg.Iaſ.nu.10.in l.unica.C.quando,nõ peten.part.& l.2.§ fi.l.generaliter ff. unde legit.& in prin. inſt de Tertul. nam ille titulus poſt titulum de ſucceſsione agnatorum ponitur ut intelligatur quod non pertinet ad caput unde liberi,ſed ad caput unde legitimi.facit §.fin.de leg.ag. ſucceſsione inſt. Id autem leuiter firmat Iaſ. correctum eſſe,nam,quibus inquit,datur contra tabulas eiſdem & unde liberi.l.1.§.recte ſi tab.teſta.nullæ exts.ff.ſed contra tabulas datur in bonis maternis (ſecundum eum ibid. num. 18.) quia hodie præteriti matris uitiat ipſo iure teſtamentum ut præteritio patris, ergo ſi per matris præteritionem uitiatur ipſo iure teſtamentum, ſequitur primo quòd contra matris teſtamentum dabitur contra tabulas, & conſequenter quòd in eius teſtamento dabitur unde liberi,ſed utrunque eſt falſum.nam fateor per talem præteritionem teſtũ infirmari, non tamen per hoc datur contra tabulas nec unde liberi,nam ut ſi re uera nullum mater feciſſet teſtamentum tunc ad eius ſucceſsionem competeret ſola unde legitimi bonorum poſſeſsio, ita ſi teſtamentum ab ea factum, nullum ſit,unde legitimi tantum debet petere ab inteſtato bonorum poſſeſſ. & contra eius teſtamentum contra tabula dari nõ poteſt hodie, non magis,quàm olim,nam non ſequitur teſtamentum eſt nullum ergo datur ius dicendi nullum,uel contra tabulas,ſed ab inteſtato datur ſola unde legitimi bonorum poſſeſsio teneo ergo, quòd in teſtamento matris,nec contra tabulas locum habet, nec unde liberi, cum Alexan. in rub.unde liberi.C.

Bo.poſ.unde liberi non datur quo ad bona matris etiam hodie cum Alex. contra Iaſ.

15

Bo.poſ.cõtra tab.hodie datur in bonis matris,ſecundum Iaſ. nos contra.

& in l.in ſuis,in fine.C.de liber.& poſthum.

16 Adde quòd gloſſ.in uerſic.facultatis in fin.in l.qui ſe patris.C.unde liberi,quam ſequitur Cinus ibid.in fin.ſequitur,& dicit communem Alexan.col.fin.ſequitur & dicit cõmunem Iaſ.col.pen.tenet, quod unde liberi hodie detur etiam parentibus per l.1.§.recte.ff.ſi tab.teſt.nullæ ext.iuncta l.1. in princi.ff.ſi quis a par.fuer.ſed nihil eſt,nam expeditiſſimum eſt,quod unde liberi parentibus iure ff.non dabatur.l.ſcripto,§.non ſic.ff.unde lib.§.fin.inſt.de leg. agnato. ſucceſſio.l.2.§.fin.l.generaliter.ff.unde legit.& tu tunc factus erat ille titulus.ff.ſi quis a par.fuc.nec illa contra tab. de qua in illo tes.quicquam cõmune habet cum tit.bo.po. contra tab.quæ liberis datur,ut patet in l.1.cum glo. C.de bo.poſſ.contra tab.lib.ſicq́; per illam bonorum poſſeſſionem,qui uocantur cõtra teſtamentum non unde liberi ab inteſtato,ſed tantum unde legitimi,accipere poſſunt,inſt. de bono.poſſeſſio.§.cumq́; antea l.1.in fi.ff.unde liberi.

Bono.poſſ.unde liberi etiã hodie denegatur patri contra cõmunem.

Denique illa bonorum poſſeſsio,quæ datur patri emancipatori,non ei datur,ut hæredi,ſed ut emancipatori,& in præmium emancipationis,ſicq́; ceſſat quando pater filium non gratis,ſed pretio emancipauit, qu. ſi tunc filio beneficiũ non iam dediſſe, quam uendidiſſe uideatur,ſicq́; nullo præmio,aut remuneratione dignus ſit,ut in l.diuus.ff.ſi à par.quis,ſicq́; licet contra tab.bono.poſſ.denegetur eis, quibus querela in officioſi teſtamenti competere poteſt.§. tam autem,inſt.de inoffi.teſtamen.tamen hæc bo poſſ.contra tab.ex illo titulo ſi quis a par.fu.ma.non denegatur patri,licet ei querela poſsit competere.l.ſi pater, ubi per gl. & omnes.ff.de inoffi.teſtam.diximus plene de ſucceſſ.crea. lib.3.§.10.nume." * Itaque & ſi quibus datur contra tab. detur unde liberi bo.poſ.tamen illud intelligendum in bo. poſſ.contra tab.regulari,& integra hoc eſt,quæ ad integrã hæreditatem uendicandam datur,non in ea, quæ datur ad minuſculam quandam portionem bonorum uendicandam ut in ternutis,d.titu.ff.ſi a par.quis. Nam rei aut diſpoſitionis appellatione proprie intelligitur de tota re non de parte tantum,l.qui uſumfructum,ff.de uerb.oblig.l.ſi quis. cum totum.ff.de exe p.rei iud.l.coniunctum,ff. de lega.3.l. Meuio,in princip.uerbor.totus.ff de lega.ſecund.§.ſi uero 17 non omnes. C.de cadu. tollend.l.ſi pluribus. ff. de lega.1. & tandem expreſſum eſt, quòd † unde lib. bonorum poſſ. non datur in bonis matris, argum.l.illud.§.ad teſtamenta, de contra tab.ff.iuncta l.1.eod.titu.ibi.eod.in iure, expreſſius,in prin.inſt.de ſenatus conſul.Tertullia.l.filius famil.ff. 18 unde legiti.

Bono.poſſ.unde liberi ceſſat in teſta. matris.

† Nõ datur in bonis ſui materni,arg.l.1.§.recte.ff.ſi tab. teſta.nullæ exta.ubi uide omnino. Quod uerum iure ueteri,ut ibi. Idem iure nouo.l.fi.ubi gloſſ.C.de ſuis,& leg.l.nepotibus,C.unde legitim,uide Iaſ.qui tenet contrarium in. l.fin.nume.21.C.de contra tab.& contrarium etiam reſpõderent,ut uerosimile eſt,qui cõmunem opinionem ſupra impugnatam tuebantur, &c.

Bo.poſſ.unde liberi ceſſat in bonis aſcẽdentium per lineam maternam, contra Iaſ.

Non datur parentibus in bonis liberorum.l.ſcripto.§. non ſic.ff.unde lib.facit l.fi.C de ſuis,& legiti.l.nepotibus. C.unde legiti.ſed contrarium tenetur communiter, ſecundum Alexan.col.fin.in l.qui ſe patris.C unde liberi,ubi Cinus.col.fin.ſed pro nobis.l.licet intergeta,de uerb.ſignifi. l.ſcripto.ff unde liberi.§.fin.pro nobis l.fin.ff.unde lib. facit l.1.C.unde legiti.cum ſi.qui ſupra attigimus.

19 Quibus † denegetur bonorum poſſeſs. unde liberi? dic. quòd excluditur capite diminutus ſi ſit maxima,uel media arg.§.quod aũt,inſt.de capitis dimi. & arg. l.1.§. filio.ff. ad Tertull.2.ut l.1.§ pen.de contra tab.ff.niſi beneficio principis,&c,ut d.§.filio.

Bo.poſſ.unde liberi quibus denegatur.

Excluditur quis per minimam capitis diminutionẽ.quæ contingit ex eo,quòd quis dedit ſe in adoptionem l.fin.ff. unde lib.uide l.1.unde legiti.ff.

Idem per emancipationem l.2.ff.unde lib.quod intellige in adoptatis,ſecus in naturalibus limita, ut ibidem, & differt hoc a ſuperiore, quia hic melius, ubi interius mutauit ſtatum,ſic & aliis ut.ff.de uerb.oblig.l.eum,qui §.qui ſi ſi,ubi Bart.& Iaſ.& l.cum quis.ff.de ſoluti.

Non

Non excluditur, qui poſt acquiſitionem, capite diminuitur l. ſi. unde lib. ff.

Non excluditur per ingratitudinem l. ſin. ff. de libe. & poſthum. cum l. liberi. C. de inoffi. teſtam. argum. l. cognatis. ff. unde cog. intellige in ſucceſſione abinteſtato, ut ibi. Idem in ſucceſſione ex teſtamento. l. his uerbis, ff. de hære. inſt. Idem in ſucceſſione contra teſtam. l. omnimodo. l. in arenam. C de inoffi. teſtamen. excluditur exhæredatione. l. ſi quis ex his, ff. unde liberi ibi neque nominatim exhæredes ſcripti ſunt.

Excluditur nepos per ſui emancipationem, nam ſi ex filio emancipato, nepotes ſunt in poteſtate, tunc licet admittant cum filio, tamen ſi poſtea emancipentur excludentur non tam per emancipationem, quàm per interuentum filij, uel per utrunque l. ſi quis ex his. §. 1 unde lib. ff.

20 *Bo. poſſ. contra tab. & bono. poſſ. unde liberi quare denegantur exhæredatis.*

Denique † ut unde liberi bonorum poſſeſſio denegatur exhæredatis, ut proxime diximus per l. ſi quis ex his, ff. unde liberi, ita quoque & contra tab. bon. poſſ. exhæredatis denegatur nulla facta diſtinctione, iuſte an iniuſte eſſent exhæredati, ſed cum prætor benignior, & humanior erga liberos ſemper fuerit, quàm ius ciuile. §. Sed his permittit, inſt. de hær. quali. necell iuijs, ff. de acquir. hær. ſicq; emancipatis à iure ciuili deſtitutis ſubueniat, ut per totum. ff. de bono poſſ. contra tab. & ff. unde liberi, cumq; liberis exhæredatis à iure ciuili per querelam de inofficioſo teſtaméto ſubueniatur per totum. C. ff. & inſt. de inoffi. teſta. cur. exhæredatis prætor nullo remedio conſuluit, mirantur noſtrorum pleriq; nec ullus in cuius ſcripta inciderim ſanú reſpóſum dedit, ſed ratio eſt, quia olim, nec ius ciuile, nec prætorium exhæredatis ſubueniebat, ſed tantum præteritis, ut patet in l. in ſuis, ff. de lib. & poſthum. ibi, neq; ad rem pertinet, quòd eos exhæredare poſſent, quos & occidere licebat, ſicq; ut filius ſemel occiſus non poterat reparari, ita & ſemel exhæredatus non poterat ullo iure, aut remedio reparari ex mente illius legis, ſed poſtea illa effrena & nimis ſoluta teſtandi libertas uiſum fuit iuri ciuili, ut leniretur, & compeſceretur per querelam inoffi. teſtam. ut in l. t. C. de pet. hære. quam centum uiri induxerunt, ut ibi, & l. fina. C. de lib. præt. Sed prætor hac in re non proceſſit ulterius, ſicq; permanſit in terminis ueteris iuris.

21 *Bo. poſſ. unde liberi quãdo detur.*

Præterea † hæc bonorum poſſeſſio non naſcitur, dum ſupereſt teſtamentum, etiam, ſi in eo ſit præteritus emancipatus. l. 3. ff. unde liberi, ſecus, ſi ſuus. l. 1. §. fin. ff. ſi tab. teſtamen. nullæ exta. l. fina. de lib. & poſt. ff.

Naſcitur quando nullum eſt teſtamentum, uel eſt inutile. l. bonorum, ff. unde lib. Idem ſi ſit teſtamentum inutile non ex defectu ſolennitatis, ſed pietatis. l. 1. in fi. ſi tab. teſt. nullæ ext. limita. ut l. t. unde lib. ff. cuncto. §. emancipatos, inſt. de exhære. liberorum.

Naſcitur quando deſtituitur teſtamentú. l. ſcripto. ff. unde lib. facit. l. ſi ex duobus, unde leg. ff.

Datur quando teſtamentum quod initio ualuit aliqua ratione deſtituit, arg. l. 1. §. fin. ſi tab. teſtam. nullæ. facit. l. 1. ff. unde lib. l. 2. §. pen. ff. unde legitimi. ratio, quia tam inteſtatus decedit is cuius teſtament. quauis ratione infirmatur, quàm ſi ab initio nullum omnino teſtamentum feciſſet, ita ait Iureconſultus in l. 1. ff. de iniuſt. rup. & Iuſtinianus in princip. inſti. de hæredita. quæ ab inteſtato deferuntur, facit l. inter ſtipulantem. §. ſacram, ff. de uerb. obliga. l. qui res. §. aream. ff. de ſolu. §. 1 inſt. de inutilibus ſtipul. unde et ſi reuera ab initio nullum omnino factum eſſet teſtamentum daretur unde liberi bonorum poſſeſſio, ita & ſi factú ſit, ſi poſtea quauis ratione euanuerit, teſtamentú tamen ſemel factum fuiſſe licet poſtea euanuerit in eo utile eſſe poteſt, quòd ſi forte euanuit per capitis diminutionem teſtatoris, quia ſeſe arrogandum præbuit, ſicque teſtamentum mero iure intercidit l. ſi quis ex liberis. §. teſtaménto, ff. de bo. poſſ. ſec. tabulas. §. non ení, inſtit. quibus mo. teſt. infir. tñ ſi poſtea is teſtator ſui iuris effectus fuerit abſque nouorum ſolennium interuentu, ſed ſola & nuda uoluntate id teſtamentum uires ſumit, ut dd. iuribus quauis alias. nuda uoluntas hac in re prodeſſe nó ſoleat. §. ex eo, inſti. quibus modis teſta. infir. l. militis codicillis, §. ueteranus, ff. de mil. teſt. iuncta l. hæredes palam. §. 1 ff. de teſtam.

Nunc de effectu huius bono. poſſ. agendum.

† Hæc bonorum poſſeſſio operatur quód loco hæredis quis efficiatur, argumento l. 1 & l. 2 de bo. poſſ. ff. §. quos. au th. inſt. eo. l. cú emancipatus. in prin. ff. de contra tab. & ſunt hæredes pro rata. l. 1. C. unde lib. niſi ſuccedant nepotes cú patruo, nam tunc dic ut. §. cum filius. inſt. de hęr. quę ab inteſta. §. ſi. eod. tit. auth. in ſucceſſione. C. de ſuis & legit. l. ſi quis ex his, ff vnde lib. 52 *Bo. po. unde liberi uarij effectus.*

Datur ius accreſcendi in bonorum poſſeſſione hac, ut l. ſi quis ex his, §. fin. unde lib. ff.

An ſit hodie neceſſaria uidetur quód regulariter non, argumento in. §. nullam, in auth. de hære. ab int. ubi dicitur ſublatam eſſe differentiam agnationis & cognationis. ſed dic ut ſupra.

DE BONORVM POSSESSIO VNDE LEGITIMI ET VNDE COGNATI.

1. *BONORVM poſſeſſio unde legitimi quando naſcatur.*
2. *Bonorum poſſeſſio unde legitimi quibus detur.*
3. *Adeundi tempus tergeminum an competat liberis in ſucc. ab int. egregia quæſtio.*
4. *Tacitum interdum fortius expreſſo, interdum debilius ſed regulariter par.*
5. *Bonorum poſſeſſio unde legitimi ut reſoluatur.*
6. *Bonorum poſſeſſio unde cognati quo iure & quare indulta, & quando naſcatur, & quibus detur.*
7. *Bonorum poſſeſſio unde cognati quanta ex parte detur & an ſit hodie neceſſaria.*
8. *Bonorum poſſeſſio unde cognati quibus caſibus ceſſet.*
9. *Cognatio amiſſa an inſtauretur.*

EXPLICITA bonorum poſſeſſione unde liberi, ſucceſſiue agendum eſt de bonorum poſſeſſione unde legitimi. in primis quæro † quando naſcatur bonorum poſſeſſio unde legitimi. & naſcitur demum poſtquam certum eſſe cœpit aliquem inteſtatum deceſſiſſe teſtamentumq; facere potuiſſe, l. 2. §. ſi quis deceſſerit, ff. unde legiti. §. facit. l. 1. in pr. ff. de ſuis & legiti. 1 *Bo. po. unde legitimi quãdo naſcatur.*

Naſcitur non cum primum quis moritur, ſed cum primú inteſtatus moritur, l. ſi ex duobus, ff. unde leg. ſimile in. §. cú aút, inſt. de hæredi. quæ ab inteſtato. l. ſcripto, ff. unde lib. l. 1. §. proximus unde cog. ff. §. proximus. inſt. de leg. agnato. ſucceſſio.

Quibus † detur bono. poſſ unde legitimi. reſpó. q datur conſanguineis l. 2. §. 1. in uerbo conſanguineos, ff. unde legiti. conſanguineos autem accipimus. id eſt fratres ex patre l. 1. §. poſt ſuos. l. poſt conſanguineos. ff. de ſuis & leg. l. agnato. ſucceſ. §. 1. l. 1. §. ſi ſit conſanguinea. ff. ad Tertul. 2 *Bo. po. unde legitimi quibus detur.*

Datur agnatis. l. 2. ff. unde leg. ibi, agnatos. §. ſunt auté, uerſi, ſecundo legitimis inſt. de bo. poſ. ſunt autem agnati omnes tranſuerſi ex patre. §. 1 inſt. de leg. agnato. ſucceſſio. l. 2. in prin. ff. de ſuis & legiti. facit l. inter agnatos, ff. unde legiti. l. Iuriſconſultus. §. inter agnatos, ff. de gradibus.

Datur omnibus liberis per patrem deſcendentibus ſi repudiauerint bo. po. unde liberi. ut l. 2. in prin. ff. unde legi. l. 1. §. ſed uidendum de ſucc. edict. ff. ſunt autem plures ſpecies horum liberorum ut dixi ſupra.

Datur liberis per matrem deſcendétibus, l. 2. §. fi. l. generaliter, ff. unde leg. olim ſecus ut in prin. inſt. de Senatuſcõſul. Tertullia.

Datur hodie in ſucceſſione libertorum ut agnatio in ſeruitute quæſita ſit in conſideratione, ut in ſi. prin. inſt. de ſeruili cogna. olim contra ut l. Iuriſconſultus, §. non parcimus, ff. de gradibus.

Datur feminis. l. 2. §. nec tantum. ff. unde lib.

Datur

Datur patronis.l.2.ff.unde leg.§.item libertini.l.1.2.reſpon.ff.unde liberi,datur naſcituris.l.pen.§.fi.ff.unde leg.facit l.2.§.ſi quis proximia,unde cog.ff.§.cum autem quæritur.inſt.de hære.quæ ab inteſta.l.ſituus.de ſuis & leg.ff.

Denique quatenus diximus liberos qui & poſſunt & ſolent uenire ex capite unde liberi admittendos ex capite et unde agnati, quando ex capite unde liberi repudiatione excluſi fuerant,uel tempore,d.l.2.in prin.ff.unde legitimi.l.1.§.ſed uidendum,ff.de ſucc.ed. id quidem ambiguum eſt quo ad tempus . nam dubitatur utrum tempora agnoſcendi bonorum poſſeſsionem ex omnibus capitibus ſimul currant,an uero poſt elapſum liberis tempus,quod eis ex primo capite dabatur, tunc demum & non antea incipiat currere tempus quod eiſdem datur ex ſecundo capite unde legitimi, eoq; elapſo tunc incipiat currere tempus ex capite unde cognati , id quod nobis uероſimilius uidetur per generalitatem.dd.ll. Et cum multi teneant quia hodie ſublata eſt differentia emancipationis & patriæ poteſtatis, & et agnationis & cognationis,auth.de hære.ab inteſ.u. ni.§.nullam uero,cumq; iure ciuili ius adeundi duret.30. annis gl. cómuniter ibi app.ubi per omnes in l. licet. C. de iure de lib.ſecundum hoc uidetur q quiſq; liberorũ poſſit habere ad adeundum annos nonaginta unde facio talem regulam.

3 *Adeundi tẽpus tergeminum, an competat liberis in ſucceſſ. ab inteſt. egregius q.*

Filius † ſeu filia qui quæve excluſus fuerit ab hæreditate parentum per lapſum triginta annorum, habebit alios annos ad adeundam eandem hæreditatem ex capite unde agnati,quibus præteritis habebit etiam alios annos triginta ad eandem hereditatem agnoſcendam ex capite unde cognati, cuius rei illa ratio eſt, quòd in huiuſmodi perſonis non ſimplex ius (ut in reliquis) ſed ius cognationis triplex tergeminumq; reperitur, poſſunt enim ad tales hæreditates aſpirare primum ex capite liberorum deinde ex capite agnatorũ, poſtremo ex capite cognatorũ,t̃porăq; his capitibus a lege deſignata currunt quidẽ non ſimul aut pariter ſed gradatim ac ſucceſsiue, ut poſtq̃ ſpatium ac tps capiti unde liberi aſsignatum exceſſerit,tunc currere incipiat tẽpus capiti unde agnati definitum,poſtquam uero id præterierit tunc demum & non antea defluere incipiat tẽpus quod a lege capiti nouiſſimo unde cognati condonatum fuit. Vanum enim & ocioſum eſſet triplex hoc ius tergeminaq; tempora huiuſmodi perſonis cõceſsiſſe,ſi omnia pariter defluerent. Præterea inhumanum & a mente iuris omnino alienum eſſet , ut poſt annos triginta præteritos quibus liberi a capite unde liberi excluduntur incipiant competere agnatis anni alii triginta ad adeundam eam hereditatem qua de agitur (id quòd nullus unquam abnegauit) & tandem cum & tunc ipſi liberi reperiantur in eodem capite agnatorum , ibique teneant primum locum non ſinantur aut permittantur, nec ſummis (quod aiunt) labellis attingere eam hæreditatem. quid enim eis profuiſſet poſt amiſſum ius liberorum in capite agnatorum connumerari,ſi tanquam agnati ad talem hæreditatem uenire non poſſent,certe nihil,ideo ergo admittuntur, utq; admittantur neceſſe eſt,neque alium(ſi recte inſpexeris) inuenies fuiſſe ſenſum aut mentem Iureconſultorum , aut aliam attuliſſe utilitatem illam benignam deciſionem de qua in l.1.ff.de ſucc.edict.§. ſed uidendum & l.2. in prin ff. unde legitimi.

Et ita in ſpecie tenent Bal.nu.6.& Paul. Caſtr. prope finem Alex.Corneus & Iaſ.poſt Angelum ibi in l.licet.C.de iure de lib.Bar. conſ. 129. communis opinio eſt ſecundum Corneum ubi ſupra col.fin.in fi.& conſi.70.col.8.lib.4. hæc dicit communem opi.Iaſ.conſi.84.nu. 10 lib 1. per Andr.Tiraquell.de utroque retract.par.2.§.2.gl.1.nu.20. cõmunis eſt ſecundum Maranam in l.ſi poteſt,nu.91.ff.de acq.her. Iaſ.in l.quandiu,nu.18,eod.tit.Carolus Ruinus conſ.24.nu.1.lib.1.Idem Ruinus conſi.161.nu.8.lib.3.

Contrariam tamen partem ut poſt triginta annorum præteritionem tales liberi nequeant hæreditatem parentum capere, quaſi eo tempore omne ius ſuum conſumpſerint,tenet Salicetus in d.l.licet,ad finem & eſt communis opinio ſecundum Carolum Molineum in conſuet.Par. ſi §.130. per Corneum conſi.16.lib.3.eſtq; communis opinio ſecundum eundem Molineum,in additio.ad Alex.conſi.89. nume.5.lib.3.tenentq; alij quos ipſi. & Tiraquel. ubi ſupra allegant. Nam per lapſum temporis inducitur tacita repudiatio,quæ expreſſæ aſſimilatur.l.ſi quis filium prope finẽ. C.de inoffi.teſta.l.ſi ponas.§.fin.ff.eod.tit.l.1.cum ibi not. C.qui admitti. Quinimo efficatior,ac nocentior eſſe ſolet ea tacita repudiatio, quæ per temporis curſum inducitur, quàm ſi uerbis expreſsis aperiretur,ut not.Doc.poſt.gloſſ. ibi in d l.1 gloſſ.& communiter Doct.in l.2.§.ſed quia uerẽtur.C.de iura.prop.cal.pléne Iaſ.in l.cum quid,ff.ſi cer. peta.Idem in d.l.1.num.6.& Andræ.Tiraquel.in l.ſi unquã C.de reuo.dona.pag.347.num.76.& pag.237.num.156. Iaſ. in l.cum ex filio in pr.ff.de uulga.& pupilla ſubſt.ſed certe tacitum aliquando eſt fortius quàm expreſſum,aliquando debilius,ut in d.l.cum ex filio.iũcto.d.§.ſed quia ueremur, regulariter uero paris potentiæ eſt,ut d.l.cum quid. At in ſpecie noſtra lex interpretatur eſſe debilius , ut d.l.1.ff. de ſucceſſorio edi.§.ſed uidendum d.l.2.in princ.ff.unde legitimi,ſicq; noluit,ut per temporis præteritionẽ liberi omne ius ſuum conſumpſiſſe,aut repudiaſſe uiderentur, ſed illud tantum ius quod ſibi ipſis tanquam liberis competebat non etiam illud quod ipſis tanquã agnatis,aut cognatis competere poterat.ut dd.ll.uel (ut certiorem rationem ſequamur)per lapſum temporis non tam homo ius ſuum repudiare uidetur,quàm lex à iure ſuo,aut ſibi competente eum excludere,& priuare uidetur,ut dd.ll. excluſionem autem,uel ab omni iure,uel ab altero tantum eorum lex facere cũ poſſet maluit , contentaq; fuit eã facere quo ad ius tantum quod ex primo capite liberorum competebat, non etiam quo ad ius quod ex reliquis duobus capitibus concedebatur,quaſi ius quod primo capiti liberorum dabatur per annorum.30.præteritionem euanuiſſet migraſſetq; idem ius integrum ad ſequens caput agnatorum , in quo tales liberi primum locum tenere dignoſcuntur , & ſic deinceps,ut dd.ll.Neque quicquam periculi , aut damni ex re hac deſcendit,cũ poſſunt creditores hereditarij, aut legatarij ſi qui ſunt,petere,ut aſſignetur breue tempus tã liberis,quàm reliquis ad adeundum , uel repudiandum.l. quandiu,cum ibi not.per gloſſ.& Doct.ff.de acquir.hæred. quòd ſi creditores,aut legatarij nulli ſint , aut id non petierint,quòd hæreditas iaceat,nulli hominum nocet, & ſi diutius id durauerit.

4 *Tacitum interdum fortius expreſſo interdum debilius, ſed regulariter par.*

Redeundo ad perſonas quibus datur bono.poſſ.unde legitimi dic etiam quòd datur aſcendentibus in bonis deſcendentium,l.2.§.fi.& l. generaliter.ff.unde legi. ſicq; matri in bonis filij,ut ibi.

Datur patri in bonis filij emancipati, argu. d.l.2.in fine cum l.ſeq.iuncto §.fin.inſt.de leg.agna.ſucceſsio.l.fin.C.de emancip.lib.ita poſt intelligi d.l.generaliter,& l.1.ff. ut ex legibus ſenatusconſult.

Datur naſcituris.l.pe.ff.unde legi.Dat existentibus apud hoſtes ibid.in fin.ſimile.ff.unde cogna.l.1.§. fin.& §.ſi quis proximior.Datur etiam non ſolum ijs,qui naſcuntur poſt mortem eius,de cuius hæreditate agitur,ut dd.ll.ſed & illis,qui naſcuntur poſt mortem patris ſui l.ſi.ff. eod.titulo, unde legiti.

Datur in bonis matris l.2.§. fin.cum l.ſeque.unde leg.ff. idq; iure nouo.ff.nam ſecus ex l.12.tab in prin.inſt. de Senatus conſultus Ter.Datur in bonis aui materni l.nepotibus.C.unde leg.Datur in bonis fœminarum agnatarum,l. 2.§.hoc aũt.ff.eod.Datur in bonis libertorum l.2.ff.eod.§ Item libertini quod olim pcedebat quo ad patronos tantum ut ibi per rationem tex in princ. inſt. de ſeruili cog l. iuriſconſultus.§.non parcimus,de gradibus.ff.hodie etiam fratribus ipſius liberti datur, ut d. princip. de ſeruili cog. inſtitu.

Item hæc bonorum poſſeſsio facit heredes proportionibus uirilibus.l.nepotibus. C. unde legitimi ſimile in l 1. C.unde liberi.

De reſolutione † bonorum poſſeſsionis , unde legitimi uideamus, & quidem extinguitur per capitis diminutionem,

5 *Bo. poſ. unde legitimi , ut reſoluatur.*

nem quæ cótingit inuita eius cuius de hæreditate agit. §. fin.inſt.de legiti. agna. tut.l.tutelas ff.de cap. diminu.

Idem ſi poſt mortem ante agnitam bonorum poſſeſſionem.l. 1. ff. unde leg. ſecus ſi poſt mortem & poſt agnitam bonorum poſſeſſionem l.fi.ff.unde liberi.

Item excluditur tempore,morte,repudiatione.l.2.§.ſpectandi, de ſecundum tab.ff.l. ſed cum patrono.§.fin. cum l. ſeq.de bo.poſſ.ff.facit.l.ſi ponas.§.fin.de inof. teſt.l.ſi quis filium.C.eod.tit in fi.

Non tollitur exhæredatione.l.fin.ff.eod.tit.non quoque per patris deportationem. ut ibidem.Nec per patris captiuitatem,ut ibidem.

Non amittitur ingratitudine argumento . l. cognatis. ff. unde cog. Idem in ſucceſſione ex teſtam.l. his uerbis.§. 1 ff. de hæred. inſt. Idem in ſucceſſione contra teſtamentum.l.non arenam.l. omnimodo.C. de inoffic. teſtamento quod eſt intelligendum quando ingratus non fuit exhæredatus,ſed tantum præteritus.

6 *Bo. po. unde cog. quo iure & quare inducta & quando naſcatur & quib. detur.*

Peracta bono. poſſeſſione unde legitimi agédum eſt de bo.po.unde cog. Quæro quo iure inducta.reſp.prætorio, l.1.ff.eod.in priu.quare inducta,reſp.naturali æquitate quã ſanguinis ratio uocat.quandoque cognatos.l.hac parte.in prin.ff eod.

Quando naſcatur dic ut.l.2.§ pen.unde legit.ff.

Datur cognatis tranſuerſalibus ut in princ.inſt.de ſucc. cognat.l.1.in prin.ff.eod.tit.ſunt autem cognati.

Datur filiis in ſucceſſione matris in prin. inſt. de Senatuſconſul.Tertull.l.Modeſtinus.unde.cog.l.2. in prin. eod. Idem econtra ut ibidem.l.nepotibus.

Datur filiis in ſucceſſione patris , quando iſti filij reperiuntur in adoptiua familia tempore mortis patris, §. admonendi,inſt.de here.quæ ab inteſtato.§.liberi.de ſu. cog.

Datur liberis qui tépore uel repudiatione excluduntur ab aliis remediis.l.1.§.ſed uidendum de ſucceſſo. edict.ff.

Datur agnatis integri ſtatus, quia omnis agnatus eſt,& cognatus.l.pen.ff.unde.legit l.Iuriſconſultus.§. inter agnatos.ff.de gradibus.

Datur agnatis capite diminutis.l.capitis,a cõtrario ſenſu ff.unde cognati.facit.§.fi.inſt.de leg.agnato. tut.l.legitimis.ff unde cognati.

Datur agnatis remotioribus poſt excluſionem prioris §.placebat.inſt.de leg.agn.ſucceſſione.hodie etiam iſtis cõceditur unde leg.ut ibid.

Datur cognatis per adoptionem factis.l.1.§.cognationẽ. ff.unde cog. facit l. non facile.§.1. de gradibus ex quibus collige quòd datur agnatis legitimis & naturalibus,uel naturalibus tantum,uel legitimis tantum.

Datur ſpurius,l.ſi ſpurius,ff.unde cog.&.§.uulgo quæſitos,inſt.de ſucceſſione cogna.

Datur naſcituris,l.1.§.ſi qs proximior,& l.fi.unde cogn.

Datur exiſtenti apud hoſtes,l.1.§.fi.unde cogn.ff facit.l. 1.§.1.de contratab.ff.l.ſi quis filio exhæredato.in fin. prin. ff.de iniuſto rup.l.pen.de lib.& poſth.ff.l.Gallus.§. in omnibus, eod.ti.

Datur nato execto uentre.l.1.§. ſi qua prægnans,ff. unde cog.l.poſthumus,§.ſimiliq; modo.ff.de inof.teſt.

Datur natis ex libera , licet ſint concepti in ſeruitute. l. hac parte ff.unde cog.

Et quatenus diximus hanc bonorum poſſeſſionem unde cognati dari agnatis per l. 1. §. ſed uidendum.ff. de ſucceſſorio edicto, & ſane id procedit quando repudiatione excluſi fuerunt, quòd ſi tempore excluderentur a capite unde agnati . tunc dubium eſſet an etiam & a capite unde cognati excluſi viderentur quod dic ut,ſ. diximus dum de bo.po unde legitimi ageremus.

7 *Bo.po. unde cog. quanta ex parte detur et an ſit hodie neceſſaria.*

Datur non omnibus ſimul ſed gradatim l.1.§. gradatim, ff.unde.cog.Datur proportionibus.l.nepotibus.C. unde legati facit.l.1.C.unde.lib.

An ſit hodie neceſſaria uidetur quòd non,argum.autem de hære.ab.§.nullam . ſed teneo contra. nam illud in ſucceſſione ab inteſtato,ac in ſucceſſione ex teſt. uel quaſi nihil noui gloſſ.in uerſic.agnationis in l.fi.C.de codicill.ubi Iaſ. nume.16.Corn.col.pen.in fin. ergo ſi uenientes abinteſtato grauaui hoc caſu uideor quodam modo teſtatus deceſiſſe.l.ſi quis cum teſtamentum,ibi,intelligitur enim.ff.iure codicill.& per hoc agnati de iure ciuili,cognati uero eodem gradu exiſtentes iure tantum prætorio uocantur,eſtq; neceſſaria bo.poſſ.unde cognati.Facit gloſſ.mag.in l fi. de libe.præt.C.gloſſ.mag.in l.ſi emancipati.C de collat.gl.mag. l.Gallus, §.& quid ſi tantum.ff.de lib.& poſth.gloſſ.mag.l. ſi filius.ff.de minoribus.Sed contra, nam iure prætorio nunquam datur cõcurſus inter agnatos & cognatos.ſed agnatis demum excluſis cognati uocantur,in prin.inſt. de ſucc. cognato.§.qua parte.§.eos.§. liberi.§. uulgo.eod.Reſp. q aliquando concurrunt.§.placebat,inſt.de legiti.agna. ſucc. l.legitimi.ff.unde cog.replico q regulariter non concurrunt,& ſuperioribus caſibus.Iam agnati eſſe per capitis diminutionem deſierunt.Ad idem.§.admonendi.inſt.de hær. quæ abinteſt.ergo ſi iure tantum prætorio uocarentur cognati certe non concurrerent cum agnatis,ſicq; ad ſucceſſionem illos,qui uenientes abinteſtato expreſſim grauauit,ſoli agnati non etiam cognati uocarentur, licet omnes eodem gradu exiſterent.Idem etiam ſi cognati proximiorem gradum tenerent,quod ſatis defendi poteſt. Hæc oĩa citra argumentorũ ſtrepitum,& uariarum opinionũ relationẽ peregimus,ut ad altiora frequentioraq; preuiamus.

Et poſtquam uidimus quemadmodum,& quibus detur, ſupereſt,ut uideamus quibus denegetur,uel ut excludatur ergo excluditur per gradus remotionem,l.1.§ hæc aũt, ff. unde cog.l.octaui.ff.eo.§.fi.inſt.de ſucc.cog.l.4.ti.13.par.6. *8 Bo.poſ.unde cogn.quibus caſibus ceſſet.*

Excluditur per maximam,uel mediam capitis diminutionẽ. §.q aũt inſt.de cap dim.l.1.§.filio. ff.ad Tertul. intellige de capitis diminutione ipſius ſuccedentis non patris eius,ut.l. fin.unde leg.ff.

Non excluditur ingratitudine.l. cognatis.ff.unde cog.

Excluditur tempore mortis, repudiande.l.2.§.ſpectandi,de ſm tab.ff.l.ſed cum patrono.§.fin.cum l.ſeq.de bon. po.ff.l.ſi ponas.§.fin.ff.de inoffi.teſtam.l.ſi quis filium,in fi. C.eod.tit.Amplia.not.ut l.octaui,in fin.ff unde cog.

9 Cognatio amiſſa an inſtauretur.

Et cognatio amiſſa per ſeruitutem nunquam inſtauratur licet manumitatur,poſtea ille.l.is qui.ff.eod.ei ubi glo. & gloſſ.in.princ.inſt.de ſerui.cog. nos contra utranq; per rationem.l.ſi ſeruus.§.1. de adim.leg.Fallit ut l.1.§.filio ad Tertul.ff.facit.l.filio quem.ff.de lib.& poſthum.

QVEMADMODVM TESTAMENTA APERIANTVR.

§ XVII.

1 *Teſtamentum ut aperiatur quid exigatur.*
2 *Teſtes ut cogendi.*
3 *Stilus curiæ ſeruandus.*
4 *Ignominia uitanda.*
5 *Teſtamentum an uacillet ſi unus ex teſtibus teſtamentarijs ei contradicat ant.q.*
6 *Inſtrumentum an ualeat , & ſi teſtes non noſcent contrahentes.*
7 *Cancellatio uitiat teſtamentum ope tantum exceptionis, & cancellatum uada uoluntate uaens teſſamũ.*
8 *Teſtes teſtamentario ſi mortui ſunt quo tempore aperitur teſtamentum, uitiatur teſtamentum.*
9 *Intellectus ad l. 1.C.de teſta.§.ſi quis ex teſtibus inſt. eod.titulo.*
10 *Cancellatio ſcripturæ nocet etiam in teſtamento nuncupatiuo.*
11 *Inſtrumentum exemplatum quando faciat fidem.*
12 *Inſtrumentum exemplatum etiam à tribus tabellionibus non facit fidem.*
13 *Inſtrumentum,ut deducatur ex regiſtris.*
14 *Tabellionis ſucceſſor in officio eodem iure quo ille utitur in exemplandis inſtrumentis.*
15 *Tabellio poteſt protocolum ſuum alienare ſine cuiuſquã citatione.*
16 *Exemplandi forma.*
17 *Exemplatio an ex longo tempore facta præſumatur .*
18 *Exemplatum præſumitur factum parte citata poſt longũ tempus.*
19 *Tempus longum facit præſumi extrinſecam ſolemnitatem.*

20 *Tempus antiquum facit præſumi ſolemnitates, quæ in ipſo ex ſui inſpetione non apparebant.*
21 *Tempus longum quod dicatur.*
22 *Inſtrumentum exemplatum facit ſemiplenam approbationem, cũ originale non poteſt haberi.*
23 *Exemplum approbat cum originale non poteſt haberi.*
24 *Inſtrumenta in iudicio producto ſi ex illo exemplum deducatur, ut remaneat apud acta, & originale ipſi præſentanti reddatur facit plenam fidem.*
25 *Inſtrumentũ relatum ex integro in altero inſtrumento, facit fidẽ.*
26 *Inſtrumentum ſiue originale, ſiue exemplatum an faciat fidem in fiſci fauorem.*
27 *Inſtrumentum producens an omnia in eo contenta agnoſcere debeat.*
28 *Inſtrumentum præſentans in uno iudicio omnia in eo contenta fateri uidetur etiam quo ad alias iudicium & ſibi nocent.*
29 *Teſtem præſentans illum approbare uidetur, etiam quo ad aliud iudicium.*
30 *Confeſſio qualificata, an per Iudicem poſſit diuidi.*
31 *Fama ut probet in antiquis.*
32 *Fama & gentium omnium ſententia, & opinio pro ueritate eſt in antiquis.*
33 *Inſtrumentum ex regiſtro alterius ſumptum, ut faciat fidem.*
34 *Inſtrumentum ut ualeat tria requiruntur.*
35 *Tabellio alteri committere non poteſt, ut ſcribat in ſuo regiſtro, etiã ex cauſa infirmitatis.*
36 *Pretocolo ſcriptura non reperta non facit fidem.*
37 *Protocolum an ſignum & ſubſcriptionem deſideret.*
38 *Citatio neceſſaria in exemplatione.*
39 *Protocolo ſi quid extrahatur citatio partis cuius intereſſe poteſt facienda eſt.*
40 *Exemplatio ex protocolo, ut fiat iudicis authoritas requiritur.*
41 *Antiquitatis uis.*
42 *Exemplatio rite facta, an ex temporis diuturnitate præſumatur.*
43 *Subſcribens ſe ſcriptura ab alio facta, noceт ſibi ut ſi eam ſcripſiſſet.*
44 *Subſcribens ſe ſcriptura ex interpretatione uidetur eam ſcripſiſſe.*
45 *Fama ut probetur.*
46 *Famam quis aſſerſerit idem eſſe tenetur etiam non interrogatus reddere dicti rationem.*

QVIA deliberare circa adeundam hæreditatem ea teſtamento hæres non commode poteſt niſi aperto teſtamento, cognitisq; his, quæ in eo ordinantur, ideo de acquirenda hæreditate cõtinuo acturi præmittimus titulum hũc teſtamentum† ut exitum habeant, ſicq; ut aperiantur, inſpiciantur, & deſcribãtur publice intereſſe uidetur. l. uel negare. ff. quemad. teſta. aperiantur, ideoq; non ſolum ad poſtulationem hæredum, ſed etiam legatariorum fideicommiſſariorum, & aliorum, qui in eo teſtamẽto, de quo agitur honorati fuerint, id peti poteſt, ut. ff. eod. tit. l. 2. & non raro accidit, ut non aliter hæredes ſcripti uelint hæreditates adire, quàm ſi prius cũ legatarijs, & fideicommiſſ, q cæteris eo teſtamento honoratis tranſactiones fecerint, atq; etiam cũ creditoribus, arg. l. 1. ff. eod. tit. l. & ſuum. C. de pact. l. de his. ff. de tranſa. ſtat ergo concluſio, ut teſtamenta ad petitionem eorum, de quibus mentionem habuimus ſint aperienda, quod uarie intelligitur, primum quando præſto erant omnes teſtes, qui tale teſtamentum ſignauerant, quo caſu à prætore cogendi ſunt conuenire, & ſua ſigilla recognoſcere, uel ſe ſignaſſe negare d. l. uel negare, & l. cum ab eo, ff quemad. teſtamen. aper. Deinde intelligitur, ut maior pars ſignatorũ adeſſe ſufficiat. l. ſed ſi maior, eo. tit. Tertio intelligitur etiã ſi nullus ſignatorum præſto ſit tuncq; coram uiris honeſtis aperiendum eſſet teſtamentum idq; ex cauſa l. 2. C. eod. titul. & l. ſed ſi quis ex ſignatoribus, eod. titu. quod autem diximus cogendos eſſe ſignatores conuenire, & ſignacula ſua recognoſcere, in intelligendum eſt dummodo præſentes ſint. nam ſi abſint teſtamentum ad eos mittendum eſt, ut illud recognoſcant ne à rebus ſuis auocentur, idq; & in omnibus teſtibus generale, & uſibus forenſibus receptiſſimum, & frequentiſſimum eſt, & ita temperatur, ac d clarатur rigor illius tituli de teſtibus cogendis, ita probatur in d. l. ſed ſi quis ex ſignatoribus. Quarto intellige, ut procedat etiam in tabulis pupillaribus, niſi ſeorſum à patris cõſcriptæ fuerint, uel teſtor expreſſim eas aperiri uſq; ad certum tempus uetuerit, l. pupillares, ff. eod. tit. & ibi. l. ſi mulier. Quinto intellige etiam in codicillis non aliter, que in teſtamento. l. fina. C. eod. tit & l. ſicut codicilli, eod. Sexto intellige, ut hæredi hac de cauſa pro tabulis teſtamenti detur rei uendicatio, non ſecus, quam pro reliquis rebus hæreditarijs. ff. eod. tit. l. ipſi tamen. Septimo intellige, ut & ſupra attigimus id obtinere non ſolum ad hæredis, ſed etiam ad legatariorum, uel fidecommiſſariorum petitionem. Octauo intellige procedere etiam ſi quis plura teſtamenta ad ſe ſpectantia aperiri deſideret. l. 2. §. ſi plura, ff. eod. tit. Nono intellige, ut procedat etiam ſi non ſint tabulæ teſtamenti, ſed iudicium teſtantis in alia quàuis materia deſcriptum fuerit. l. 2. §. 1. ff. eod. Decimo intellige, ut ſi tabulæ teſtamenti ſint apud tertium eſt ille compellendus, quod ſi neget apud ſe eſſe agetur cõtra eum ad exhibendum d. l. 2. §. fin. Vndecimo intellige ut ſubueniatur legatarijs, & reliquis ſi tabulæ teſtamenti ſint ſubreptæ, uel perierint, cum re uera extiterint aliquo tẽpore. l. ſi in duobus. §. fin. ff. eod. titulo Limita niſi iuſſu teſtantis, uel ab eo inciſæ fuerint. l. cancellauerat, ff. de his, quæ in teſt. debentur, quod obtinet niſi furore correptus id fecerit l. fina. ff. de inIu. rup. Duodecimo intellige, ut etiam ſi teſtamenti exemplum ſit patefactum adhuc ipſum teſtamentum aperiendum ſit. l. fin. ff. eod. titu. authen. ſi quis in aliquo documento, C. de edẽdo. Tertiodecimo intellige, ut de his quæ tali teſtamento relicta eſſent tranſactiones fieri nequeant niſi aperto teſtamento, cognitis inſpectisq; eius uerbis d. l. de his, ff. de tranſa. l. 1. §. pen. ff. quemad. teſta. aperian. Quartodecimo† intellige ut procedat ſi itaq; teſtamenti patefactio, ſecundum legesmoresq; illius loci ubi aperitur. l. 2. C. eod. tit. ubi, ſecundum leges moresq; locorum, quæ l. ex argumentum eſt, ut cuiuſq; curiæ, aut tribunalis ſi ſtylus ſeruandus, qua de re alibi, Quintodecimo intellige etiam ſi unus ex ſignatoribus neget ſigillum ſuum ſe agnoſcere: fiet enim adhuc teſtamenti patefactio, & ſi per hoc ſuſpectam reddatur, ut. ff. eod tit. l. 1. in fin.

Limita ut non aliter ad teſtamentũ aperiendũ inſpiciendũ, & deſcribendũ iudex procedat, niſi pſtito iuramento de calũnia ab eo, qui id fieri expoſtulat. l. eius. C. quemad. teſt. ape. Deinde limita, ut ſine die, & cõſule ne qđ falſitatis fiat. aperiaſ, ut ibi, & l. 2. §. diẽ. ff. eo. tit. Tertio limitatur† ut nõ aperiaẽ ea pars teſtamenti, q̃ ad ignominiá alicuius ſpectare dicebat d. l. eius facit. l. ſed eſt qſitũ. ff. ad Treb. qđ intelligo qñ ea ignominia nihil ad teſtamentũ pertineret arg. l. quæ extrinſecus, ff. de uerb. oblig. non ſic ſi pertineret, quale eſſet in filij exhæredatione, uiſũq; turpis cauſa expreſſa eſſet arg. l. & ſi pepercit in prin. ff. de lib. & poſt. auth. ut cum de app. cog. §. cauſas, l. ab exhæredati, ff. de lega. 1. l. Papinianus, in prin. ff. de inoffi. teſt. l. eũ quidá, C. de lega. Quarto limita, ut ea pars teſtamẽti nõ aperiaẽ quá teſtator expreſſim aperiri uetuit, ut d. l. eius, & §. ſin aũt formidoloſus, inſt. de pupil. ſubſti Quinto limita ẽt ſi tacite aperiri phibuiſſet arg ff. quẽad. teſt. aperi. l. pupillares, cũ l. ſeq. Sexto limita ut ſi unus neget ſe poſſe illico teſtamẽtũ exhibere nõ ſit pcipitãdus, ſed tps comodũ ei ſit cõcedẽdũ, ſicq; & ſi patefactio fiet non tñ ſine aliquo interuallo. l. 2. ff. eo. §. utrũ aũt. Septimo limita ut ſi duobus exẽplarijs factũ fuerit teſtam. altero patefacto alterius apertura ceſſet cum prior ſufficiat. l. ſi in duobus in princ. eo. tit. Idq; rõne ſuperfluitatis uitãdæ arg. l. nõ cogendũ. §. Sabinus. ff. de pcurat. l. hoc ſtipulatio. §. diuus. ff. ut lega. no. cau. unde & ſi qs fecerit teſtam. & exẽplũ poſt teſtamenti patefactionẽ ceſſat exempli apertura. l. ſi. ff. quemad. teſtamen. aper. Octauo limita ſi ſui natura tabulæ ac certæ ſint d. l. ſi in duobus. §. ſi ſui natura. Nono limita ut teſtamentum patefactio ceſſet donec certum eſſe cœperit mortuũ eſſe teſtatorem. l. 2. §. ſi dubitetur. ff. eod. titu.

Illud

---

1 *Teſtam. ut aperiatur quid exigatur.*

2 *Teſtes ut cogendi.*

3 *Stylus curiæ ſeruandus.*

4 *Ignominia uitanda.*

5 Illud autem notandum eſt quod ut ſupra incidenter attigimus,† ſi unus ex teſtibus cõtradicat teſtamento, eius fidem facit uacillare: ut uidetur probare l.1. ad fin.ff.quemadmodum teſtamen.aperi.tenet Corneus conſi. 232. num, 1.lib.1.& conſi.319.num.20. eodem libro per Alexã. Corneum & Iaſo.in l.1.C.de teſtamen. id quod generale eſt in omni inſtrumento publico, ut ſi unus ex teſtibus in eo adhibitis ei contradicat, eius fidem eneruet, aut uacillare faciat, ut tenet Ioannes Faber in.§.Item uerborum, colũ.8. inſt.de inut.ſtipul.Bal.in c.1.de controuer. inueſt. in feud. Boerius deciſi.118.& præſuppono aliam quæſtionem, nume.12.Corneus in conſil.ſupra allegatis, Socinus conſil.2. numero 9. libro 3. & hæc pars uerior eſt, licet contrariam partem tutiorem eſſe contendant quam plures noſtrorum ut diſſeruimus ſupra lib.1.qui huius operis ſeptimus eſt.§. 7.num.29.

Teſtamentum uacillat ſi unus ex teſtibus teſtamentarijs ei contradicat nu.5.

6 Quid † autem ſi ille teſtis negaret ſe noſcere teſtatorem aut nouiſſe, an teſtamentum eneruetur? uidetur quòd non: quia ad ualiditatem inſtrumenti neceſſe non eſt teſtes ut noſcerent contrahentes, ut uult Bald. in rubr.de fide inſtrum. col.2. poſt Nicol.de Matta.quem ipſe refert tenet Boerius deciſi.118. num 4. Sed in contrarium facit.l.ſi unus,C.de teſtamen.& l.ſi non ſpeciali,eod. titulo, ubi oportet quòd teſtes teſtamentarij ipſum teſtatorem dum teſtatur uideant, ut utrobique tradunt communiter Doctores, ergo non poſſunt non cognouiſſe teſtatorem facit.l.fin.§.quòd ſi ignarus, ibi, teſtibus uidelicet qui hæredem cognoſcant. C. de iure de lib. Tu conſidera tria tempora, tempus ante teſtamentum, & tempus ipſius teſtamenti facti, & tempus poſt factum teſtamentum, ante teſtamentum neceſſe non eſt ut teſtes noſcerent teſtatorem, tempore quo teſtabatur neceſſe eſt ut eum uiderent, ſicq; ut eum cognoſcerent, poſt teſtamentum ſi ab eorum memoria decidit teſtator (quod non ratio ſit, eſt enim labilis hominum memoria ut habetur in l. peregre. ff. de acquir. poſſ.) non per hoc uitiaretur teſtamentum, etenim ut ſigilla ſua non ut teſtatorem recognoſcãt teſtes iubentur. Fallit in inſtrumento inuentarij per d. §. ſed ſi ignarus.

Inſtrumentum ualet, & ſi teſtes non noſſent contrahentes.

7 Denique † cum aperitur teſtamentum ſi reperiatur cancellatum uitiatur ut in l. cancellauerat, & per totum.ff.de his quæ in teſta. delentur. Intellige quòd ope tantum exceptionis non etiam ipſo iure uitiatur, ita tenent gloſſ. Barto. Albert. Angelus & alij communiter in l.2.ff.de his quæ in teſtam. delentur, unde non minus utiliter quam noue dicebam, quòd ſi poſtquam teſtamentum teſtator deleuit aut cancellauit pœnitentia ductus cum eodem teſtamento decedere uoluit, conualeſcet illud teſtamentum, nec omnia ex integro facienda erunt, arg. l.qui ex liberis. §.teſtamento, ff.de bonorum poſſeſſ. ſecundum tab.§. non tamen.inſt.quibus mo.teſta.infir. per quod egregie limitatur.l.hæredes palam.§.ſed ſi notam, & in princ ff.de teſtamentis, in re autem dubia id teſtamentum cancellatum a quo uideatur uitiatum dixi de ſucc.crea.lib.2.nu. 60. §. 17. qui eſt in uerſi.deinde & 24.

Cancellatio uitiat teſta. ope tantum exceptionis, & cancellatũ mala uoluntate uires reſumit.

8 In ſummã † ſi teſtes teſtamentarij quo tempore aperitur teſtm̃ mortui ſint eneruatur teſtm̃ ut eſt communis opinio quam tenet glo in l.2.ff.quemad.teſta.aper.in uerb. publicum.& ibi Bar.Bal.Ang.& Imo.gl.in l.publicati.C.de teſt. & gl.1.in l.1.eo.ti ubi Bar.Bal.Ang.& Sali.opp.3. & Corn. & plenius Iaſ.per l.1.§.duæ autem cauſæ.ff.de carb edicto. gl.in l.2.& ibi oẽs Doct.C.quemad.teſta aperiantur, Boer. deci.118.& præſuppono, nu.24. Deniq; ſi teſtamẽti aperiẽdi tpe duo uel plures teſtes eorum qui in eo adhibiti fuerunt detegantur eſſe ſerui, licet pro ingenuis haberentur, uel fœminę, licet pro uiris reputarẽt. puto teſtm̃ eneruari arg. per locum ab ſpeciali in l.1.C. de teſta.§. ſi quis ex te-

Teſtes teſtamentarij ſi mortui ſunt quo tempore aperitur teſta. uitiatur teſtam.

9 ſtibus, inſt.eod. ti. qua ratione & in reliquis omnib. qualitatibus quę in teſtibus deſiderantur quæq; enarrauimus ad finem.§.de ſucc.crea lib.1.idem crederem.

Inſt.l.1. C. de teſta. §. ſi quis ex teſtibus inſt. eod.ti.

Ad hæc † quo caſu unus ex teſtib. teſtamento adhibitis ſeruus erat qui tamen liber reputabatur & ſi teſtamentum ualeat dubium tamen eſt an quo tempore aperitur teſtamentum probari poſſit per talem teſtem mouet quæſtionem quòd ſeruus in iudicio teſtimonium dicere nequit l. quoniam liberi. C. de teſt. l.1.§. duæ. ff. de Carbo. edi. Et quòd per talem teſtem teſtamentum probari non poſſit, tenent Accurſius Iacobus Butriga. Rayne.Bar.Fulgoſ.& Roma.in lege prima.C.de teſtamen.quos improbat Iaſ.ibi.nu.7.quaſi parum eſſet teſtamentũ ualere ſi poſtea probari non poſſet,& ſic effectu cariturum eſſet. Verum ia intellectus tueri poteſt non in eleganter, nam & ſi teſtamentum regulariter non poſſit probari niſi per teſtes in eo adhibitos, fallit tamen in non paucis ſpeciebus, ut notatur in l.2.C.de bonorum poſſeſſ.ſecundum tabulas,& probatur in l.ad teſtium.§.ſi.ff. de teſtibus tradunt plene Alexand.& Iaſ.in l.1.ff.de lib.& poſthum.diximus de ſucceſſionum creatione, lib.2.§.11.nu.17.ſic ergo & in ſpecie noſtra cum id teſtamentum ſuſtinatur ex benignitate d.l.1.C. de teſtamen.§.ſi quis ex teſtibus.inſt.eodem titulo.par eſt, ut defectus illius teſtis ſeruilis aliunde ſuppleri poſſit, ſicq; ſi alius homo in eo teſtamento non adhibitus de tenore teſtamenti teſtificetur eius interuentu supplebitur defectus teſtis ſeruilis. Amplius etiam ſi neque per alterius teſtis interuentum, neque per ipſius teſtis atteſtationem id teſtamentum probaretur, ſed tantum per reliquos ſex teſtes, id ut nobis uidetur ſufficeret, & in hoc conſiſtit benignitas, & diſpenſatio, de qua in d.l.1.& in d.§.ſi quis ex teſtibus, argumen.in ſimili in l.Barbarius.ff.de offi.prætor. & quia neceſſitas caret lege l.ut gradatim.§.1.ff.de mune. & honor.l.fideiuſſor.§ ſi neceſſaria, ubi multa per Iaſ.ff. qui ſatis dare cogantur, id quod iuſtificatur ex his, quæ diximus ſupra de ſucceſſion.creation.§.24.nume.5.& nume.3. & nume.2. lib.tertio.iunctis his, quæ edocemur ibi lib.ſecundo.§.88.

10 †Denique ſi quo tempore aperitur teſtamentum etiam ſi non in ſcriptis, ſed per nuncupationem factum ſit, reperiatur ſcriptura de illo teſtamento nuncupatiuo confecta deleta, uel cancellata uitiatum uidebitur teſtamentum, quãuis nulla ſcriptura egeret, ut ſingulariter tenet Paul. Caſtr.in l.fin.ff.de his, quę in teſt.delen.quãuis contrarium ſentiat Bald ibi.unde deſcendit egregia declaratio, & ampliatio ad totum illum titulũ.ff.de his, quæ in teſt.delend.

Cancellatio ſcripturæ uitiat etiam in teſta. nuncupatiuo.

Iuxta ſuperiora occurrit quęſtio ex facto. Quoddam teſtamenti exemplum poſt longum tempus producitur, & non originale erat, ſed exemplum, iudicis authoritate extractum, non tamen ijs quorum interfuerat citatis, & originale reperiri non poterat, quia tabellio coram quo factum fuit iamdiu deceſſerat, quærebatur, an ſi teſtium quidam tale exemplum etiam probaſſent uires haberet, & in eius fauorem adducebantur multa, & etiam contra illud non pauca dicebantur, nam etiam ſi fama erat id teſtamentum factum fuiſſe tamen in re magni pręiudicij ex aduerſo id ſufficere negabitur, & in primis.

11 † Inſtrumentum non originale non facit fidem, uulgaris eſt text. in lege procurator, & in authen.ſi quis in aliquo documento. C. de edendo, lege ſecunda. ff. de fide inſtrument. lege Pomponius, in princip. ff. famil. erciſ, cum ſua gloſſ. Ratio ponitur per gloſſ. in dicta authentica ſi quis in aliquo documento, & in allegata lege ſecunda.ff. de fid. inſtrumen. uel poteſt reddi alia melior ratio, quia notario non creditur niſi de his, de quibus rogatus fuit à partibus in authentic. de tabellionibus. §. nos autem, columna quarta, ſed ita eſt, quòd rogari non poteſt niſi de his, quæ fiunt à parentibus coram eo, ut declarat Bartol. in dicta authentica ſi quis in aliquo, in ſecunda columna, ſed notarius, qui exemplat inſtrumentum non fuit rogatus de contentis in inſtrumento, quod exemplatur, igitur non poteſt atteſtari notarius, nec ſuum exemplum facit fidem, cum non fuerit rogatus, eſt communis omnium concluſio legiſtarum in dicta authentica ſi quis in aliquo textus, & Doctores in capit. 1.de fid. inſtru.

Inſtrumentum exemplati quando faciat fidem.

12 Sed† quid ſi eſſent duo, uel tres notarij, qui id atteſtarentur, an ſufficeret? Reſpondeo, nec ob id, quòd

Inſtrumẽtũ exemplatum

P 2 ſint

etiam à tribus tabellionibus non facit fidem.

ſint tres, uel quatuor notarij, qui atteſtantur dictum tranſumptum, quia non ideo magis fidem faciunt, quàm ſi eſſet unus ſolus, ut not. Speculator in titulo de inſtrumen. ed.. in §.oſtenſo in uerbo. ſed nunc creditur, quem ſequitur Bartolus in allegato.authent.ſi quis in aliquo, in 2. colum.tenet Paul.de Caſtr. in d.authen.dicens, quòd etiam ſi hoc atteſtarentur uiginti notarij non ſufficiunt,& ibi dicit quòd hæc eſt cõmunis opinio,tenet Bal. in l.ſi quis ex argentarij .§.1.in pen.q.ff.de edendo.tenet Ioan.Andr.in additio.ad Speculum in tit.de ſententijs. in §.ut autem in additione, quæ incipit ſupple.tenet Anton. de Butriu,in c.1.de fide inſtrumen.3,colum. niſi tale exemplum extrahatur ab originali iudicis authoritate, & parte citata,ut traditur in prædictis loci. communiter per Do-
13 ctores ſupra allegatos.

Inſtrumentum, ut deducatur ex regiſtro.

Deinceps† in hac quotidiana materia dic quòd forma exemplandi ponitur in c.cum P.tabellio.de fid.inſtrument. ubi textus inquit ad petitionem eorum ad quos pertinet authoritate ordinarij iudicis poteris ea fideliter in publicam formam redigere habitura per hoc perpetuam firmitatem.Bart.in l 1.§.ſi quis duobus.ff.de bono.poſſ.ſecundum tab.& obtinet hoc ubi notarius non erat hæres,nec legatarius, nec donatarius dicti tabellionis defuncti,ita ꝙ
14 nullo titu.ſucceſſit in regiſtro ſed aliquo modo ad eũ peruenerunt eius protocola, †nam alias ſi talis notarius titulo hæreditario,aut alio ſucceſſit in eius regiſtro,abſque iudicis authoritate ad edendum poſſit compelli ſicut poterat defunctus hoc probatur aperte io l.ſi quis ex argentarijs.§.1.& in l.quædam.§.nihil & ibi Bar.ff de edend.& ibi Angelus, quibus aſſentit Abba.in d c.cum P.tabellio 2. col.uidetur enim ſibi tunc à lege commiſſum,ut inde ſummat,& conficiat publica inſtrumenta abſq; iudicis autho-
15 ritate,ut Bartol.inquit per illum text.in d. l. ſi quis,in fin. principij†eum a iure permittatur tabellioni legare protocola ſua,imo uiuus donare,ut eſt caſus notabilis in d.§.nihil.licet Bald.& Paul.in d.§.nihil.& Speculator,de inſtrumen.edi.§ oſtenſo.uerſic.quid ſi aliquis Tabellio,utroque caſu requirant iudicis authoritatem uerum eſt, quòd aliqui ſcribentium addunt unum aliud, ſcilicet quòd in hoc caſu interueniat citatio illorum quorum intereſt cuius opinionis fuit Hoſtien. in d.c.cum P. tabellio, per c.Alber. & c.ſignificauit,de teſtibus,&c. Sed ad hoc dupliciter reſpondetur.Primo quia Abba.in d.c.cum P.Tabellio.2.col. dicit hoc iure non probari iſto caſu eſſe neceſſaria citatio, imo,quòd non ſit opus citatione probatur in d.l. ſi quis ex argentarijs.§ 1.in l.quædam.§.nihil, nec dicta iura allegata per Hoſtien. obſtant, quæ ſecundum eum loquuntur alio caſu, ſcilicet quando inſtrumentum exemplatur non á protocolo, ſed ab originali, quo caſu ſubeſt magnum periculum, cum ſtetur exemplato, ſicut originali, nec poteſt detegi falſitas, quod ceſſat ubi exemplatur á protocolo, ad quod ſemper poteſt recurri, ut in cap.quoniam contra de probatio, & ſic Speculator.in §. oſtenſo.uerſicul.qualiter,d inſtrumen. edi.dum requirit citationem loquitur quando exemplatur inſtrumentum, ſed non à protocolo, ſecundum eum, fatetur tamen. quòd in commiſſione generali, quæ notario fieret per iudicem ad ſumenda inſtrumenta ex regiſtris notarij defuncti, cautum eſſet facere citationem generalem, ut compareant ad contradicendum hi, qui putant ſua intereſſe, ſed in qualibet authenticatione ſpeciali non eſſet neceſſe partem citare, ſecundum eum, & ſic reſidet. Idem firmat Bald.in d.l.quædam.§. nihil dicens, quòd requiritur commiſſio iudicis ad extrahenda inſtrumenta ex regiſtris notarij defuncti, & interdum etiam hoc conſueuit committi per ſtatutum laicorum, ſubdit ad propoſitum, quòd ſi per ſtatutum hoc committeretur generaliter tunc inſtrumentum ſumptum ex regiſtro faceret fidem, licet pars non citetur. quod contingit propter officium commiſſum, ſicut ab ipſo principio non requiritur citatio partis in confectione inſtrumenti. refert ſic tenere Ioann.Andræ.in addi.in dict.cap.cum

Tabellionis ſucceſſor in officio eodem iure quo ille utitur in exemplandis inſtrumentis.

Tabellio põt protocolum ſuum alienare ſine cuiuſquam citatione.

P.tabellio, eandem concluſionem firmat in authen. ſi quis in aliquo quarta column. C. de edendo, unde Hoſtien, † quem refert Abb. in dicto capit. cum P.quarta colum- 16
na ponens formam ſubſcriptionis quam debet facere notarius qui conficit inſtrumenta ex regiſtris notarũ defuncti, refert ſic dicere debere, Ego talis tabellio ſupra dictum inſtrumentũ de uerbo ad uerbum ſubſcripſi de nota talis tabellionis mortui,qui ipſum manu propria quam bene noui ſcripſerat,& hoc de mandato talis iudicis quo ad ſubſtantiam nullo addito, mutato, uel traſpoſiato & in publicam formam redegi, & meum ſignum appoſui & quædam.l.partite quæ eſt.2.part.tit.18.l.55. incipit enfermedades.loquendo in eo qui ſuccedit in regiſtris notarii defuncti ſeruatis quibuſdam de quibus ibi fit mentio, non requirit citationem neq; de ea aliquam mentionem facit
†& ſi hoc ponatur in dubium ex antiquitate inſtrumenti 17
ſatis uidetur præſumi dictam citationem & alias ſolennitates neceſſariæ præceſſiſſe. & ſuper hoc multa ex diuerſis iuris principiis adduci poſſent ad probandum ex antiquitate temporis præſumi ſolennitatem interueniſſe . tamen his cauſa breuitatis omiſſis ad propoſitum facit l. ſi filius. C.de peti.hæred.l.ſi arbiter.ff.de probatio.text.cũ gl. in c.peruenit.de emptio.& uendi per quæ hoc probatur.Faciunt ad hoc punctualiter auctoritates illuſtrium doctorũ quaſi in terminis hoc affirmantium & primo authoritas Hoſtien.in c.Albericus,de teſtib.qui tenet ꝙ licet in publicatione inſtrumenti requiratur citatio, tamen ſi factũ eſt antiquum tunc præſumũtur omnia ſolenniter facta. eſt uerum quod Abb.ibi fortiter & audacter ſe opponit contrarium tenẽs,ſed opinionem Hoſtien.ſequitur ibi Ioa. Andr.Domin.Anto.Bal.& Ioan. de Imol. Imò quia ſolennitas debita præſumit interueniſſe in dicta publicatione inſtrumenti†ubi eſſet lapſum longum tempus propter dif- 18
ficultatem ipſam probandi ita Florian.de ſancto Petro . in l 2.ff de fid.inſtru.inquit ꝙ ſi producatur inſtrumentum longo tempore ſumptum ab originali licet non appareat de citatione partis, tamen præſumitur partem fuiſſe citatam allegat Ioan.Andr.in d.c. Albericus.unde †licet ſolennitas 19
extrinſeca non præſumatur l.quocunque.§.ſi.ff.de publici. tamen ſecus eſſet ubi factum eſſet ualde antiquum ſecundum Angel.in l.ſciendum.ff.de uerb.oblig. per d.l.ſi filius. C.de peti.hæred.Idem tenet Barto. quem alii Moderni ſequuntur in l.qui in aliena.in prin.ff.de acqu. here.accedat caſus ſingularis in l.ab ea parte.ff. de proba.ubi Iuriſconſultus inquit quòd emancipatio præſumitur recte facta, quem tex. ualde ponderat Anto. in c. quoniam contra. de proba.ad hoc quòd decretum interpoſitum per uiam uoluntariæ iuriſdictionis præſumitur ea iuſta & uera cauſa interpoſitum, & quòd omnes ſolennitates in eo requiſitæ interuenerunt,& dicit Anto. quòd ille tex.non reperitur ad hoc alibi ita de facili, Idem in c ſicut. de re iudica. hoc ſequitur Bal.in l.quæcunque.C.de bon.quæ liber. & in l.fin. C. de præd. minorum & in lege ſi præſes.C.quomodo, & quando iudex. & in aliis locis hoc firmant ſcribentes probatur in lege ſecunda, uerſicul. quod non arbitramur . C.de offic.iudic. & in cap. accepimus.de ætate & qualitate. ibi, quos,ſine examinatione non credimus ordinatos . Vnde eleganter Petrus de Anchar. requiſitus de conſilio circa aliqua uidens diuerſitatem ſcribentium ſuper illa quæſtione ſcilicet † utrum præſumatur pro decreto quan- 20
do, in inſtrumento decreti non ſunt relatiue enunciatæ ſolennitates requiſitæ in decreti interpoſitione concludit, quòd quando inſtrumentum decreti eſſet antiquum præſumitur pro decreto, dato quod in eo non ſint enunciatæ ſolennitates, ita conſuluit ipſe in conſilio 120. incipit ex conſilijs excellentium doctorum per dicta le.ſi filius. Idem firmant Anto & Imol. in cap. ea noſcitur. de his quæ fiunt a præla. ſine conſen. capit. & hoc modo limitanda eſt illa doctrina Bald. ab eo poſita in lege ex his, C. de teſtamen. milit. & aliis locis ubi tenuit quòd tunc præſumitur pro decreto, quando in inſtrumento decreti ſunt enunciatiuè relatæ ſolennitates per gloſſ. in lege 1.C de

Exemplãdi forma.

Exemplatio ex longo tempore rite facta præſumatur.

Exemplatũ præſumitur factum parte citata poſt longum tempus.

Tempus longum facit præſumi extrinſecam ſolennitatem.

Tempus antiquũ facit præſumi ſolennitates q in ipſo ex ſui inſpectione nõ apparebant.

prima. C. de fide inſtrumentorum & iure haſtæ fiſ.
lib. 10. nam illud eſt uerum niſi inſtrumentum eſſet
antiquum, quia tunc præſumendum eſt pro decreto
etiam ſi in inſtrumẽto non ſunt enunciatæ ſolennita-
tes ſecundum prædictos doctores. Accedat prędi-
ctis ad propoſitum. Franciſ. de Aret. conſil. 36. inci-
pit caſus talis eſt, ubi loquendo in exemplatione
antiqua alicuius inſtrumẽti uidetur cõcludere, quòd
probet, quamuis non appareat de commiſſione iu-
21 dicis, & regulariter † longum ſeu antiquum tem-
pus ad dictam pręſumptionem inducendam cenſetur
decennium ſecundum plures ex ſupra dictis in locis
ante allegatis per dictam legem ſi filius, & ibi gloſ.
quod eleganter intelligit Imola in dicto capitulo,
peruenit, ubi tractaretur de modico præiudicio, ta
men ſi ex dicta præſumptione ageretur de graui prę
iudicio alterius tertij oportet eſſe d. curſos triginta
annos ad hanc pręſumptionem inducendam per il-
lum textum cum gloſſ.

Tempus longũ quod dicatur.

22 Præterea † quandocunque originale non poteſt
haberi, ut in caſu præſenti exemplum facit ſempl.
prob. glo. eſt in lege ſicut iniquum. C. de fide inſtru-
men. quam commendat Bald. in lege admonendi. ff.
de iure iurand. & per Angelum de Aretio, in §. 1. in-
ſtitu. de legit. patrono. tute. Idem Alexan. in dict. au
thentic. ſi quis in aliquo. penultim. colum. C. de eden.
& per Angel. ibidem.

Inſtrumentum exẽplatum facit ſemplẽ plenam probationẽ, cũ originale, non poteſt haberi.

23 Hoc amplius ſi originale non poteſt haberi ſem-
per creditur exemplo tenet Bald. in lege publicati.
8. quęſtione. C. de teſtament. pro qua deciſione eſt
gloſ. quam ipſe ibidem allegat in lege chirographis.
in princip. ff. de adminiſt. tutorum, rationem aſſi-
gnat ibidem Bald. quia ex quo iſtud exemplum fuit
habitum a parte & non uult oſtendere originale fa-
cit fidem exemplum contra ipſum.

Exemplum probat cum originale non poteſt haberi.

24 Quinimo † ſi originale fuit præſentatum, & fuit
regiſtratum in actis fidem integram facit tenet Ho-
ſtien. & alij Canoniſtæ in capitulo, quoniam contra,
de probation. tenet Barto. in lege chirographis, in
princip. ff. de adminiſtr. tuto. Idem Bart. in lege fina.
C. de fide inſtrument. & eſt text. qui hoc probat in
lege cos. §. ſuper his, in uerbo exemplo. C. de appel-
lation. tenet Baldus in lege geſta. C. de re iudicata,
imo ex tali exemplo poteſt ſumi aliud exemplum,
quia dicitur original & facit integrãm fidẽ notab.
deciſio Bald. eſt in lege noſtram. C. de teſtamen.

E. inſtrumento in iudicio producto ſi ex illo exẽplum deducatur ut remaneat apud acta, & originale ipſi præſentanti redatur facit plenam fidem.

Nec obſtat tex. in l ſancimus C. de diuer. perſcrip.
nam ille text. loquitur in exemplo exempli quod eſt
diuerſum a caſu noſtro, nam in præſenti loquimur
in exemplo ſumpto ex orginali authoritate iudicis,
quod facit plenam probationem, ita tenet & intel-
ligit Baldus referendo Cynum, in dicta lege, ſanci-
mus, ubi allegat l. fin. C. de fide inſtrum. imo regiſtrũ
legitime exemplatum habet uim originalis, licet nõ
ſit originale, tenet Bald. ibidẽ & tenent Canoniſtæ
in c. cum in iure. de offi. de lega.

Sed † certum eſt, quòd ſi in aliqua ſcriptura
25 continetur alia ſcriptura, illa talis ſcriptura facit fi-
dem, text. eſt ſecundum nouum intellectum, in lege. in
teſtamento, in princip. de condition. & demonſtra.
tenent Angelus in lege ſi donatio. C. de donatio. ubi
quòd quando relatio fit per eum qui de ſe poteſt
principaliter de nouo diſponere, tunc non eſt ne-
ceſſe conſtare de relato, ergo inſtrumentum uel
exemplum ipſius in quo fit mẽtio, probat, ita tenent
Moderni in authentic. ſi quis in aliquo documen-
to. C. de edendo, per quod limitatur dicta authent.
tenet Dynus in lege, ex hac ſcriptura. ff. de donatio.
quem refert Alex. de Imola in additio. ad Bal. in d. l.
ſi donatio tenet Bar. in l. admonẽdi, in 5. col ff. de iure
iura. Idẽ Bal. in l. in ciuile. ff. de legibus. Ang. & Imol.
in l. ſtipulandũ in prin. ff. de uer. obli. quotidie in uſu eſt.

Inſtrumentum relatum ex integro in altero inſtrumento facit fidem.

Denique † in fauorem fiſci exemplum ſiue origi- 26
nale facit fidem tex. eſt in l. in fraudem. §. nec. ff. de
iure fiſci, probat tex. in quantum dicit quòd fiſcus
actorum ſuorum exempli non poteſt edere in ſui
præiudicium, ergo illa exempla faciunt fidem alias
ſuperfluè poneremur per iuriſconſultum Paolum il
la uerba ſi nihilum operarentur cõtra tex. in §. qui-
bus. in prima conſtitutione. C. ita in terminis tenet
Ang. in auth. ut ſponſa largitas. §. hoc inſuper Anto.
de But. in d. c. 1. de fide inſtrum.

Inſtrumentum ſiue originale ſiue exẽplatum an faciat fidem uiſiſu fauorẽ.

Et † producens inſtrumentum ita ritè exemplatũ 27
poteſt ſibi nocere, cum producens inſtrumentum de
iure uideatur confiteri omnia in eo contenta etiam
contra ſe, & ex ipſo poteſt condemnari, tenet Bart.
in l. poſt legatum. ff. de his quibus, ut indigni. 2. col.
tenet Bal. in l. ſcripturæ. C. de fide inſtrum. & in l. cũ
precum. ad fin. C. de libera. cauſ. tenent Innocen. &
alij Canoniſtæ in ca. cum uenerabilis. de exception.
& in cap. cum alij de cenſ. † Imo talis confeſſio etiã 28
facta in alio iudicio præiudicat confitenti in iſto, ita
tenent Innoc. & Anton. de Butt. in cap. per inquiſi
tionem de electione. tenent Bat. & Cynus in anth.
item poſſeſſor. C. qui potior. in pignor. habean. & no
tatur in l. is apud quem. C. de edendo, & hoc per re
gulam legis generaliter. C. de nõ numerata pecunia,
& in cap. per tuas. de proba. Qua de re quam quo-
tidie uſu forenſi habemus plura per doct. ubi ſuprà, 29
& per Aymonem in conſuetu. Aluer. glo. des ſucceſ-
ſios. tit. 12. artic. 50. in fi. Iaſ. in l. 1. §. editiones. ff. de
eden. & in l. certi conditio §. ſi numos, col 8. ff ſi cer-
tum petatur Alexan. conſi. 87. col. 1. lib. 1. & in l. 1. §. ſi
quis ſimpliciter, col. 2 ff. de uerborum obligat. Felin.
in cap. cum uenerabilis. colum. 5. de except. & Iaſ. in
d. §. editiones. col. fio. & Aymon, ubi ſupra aiunt † q 30
teſtis à me productus uidetur à me approbatus etiã
in alio iudicio, ubi etiam attingunt an iudex quali-
ficatam confeſſionem diuidere poſſit, ut & Bal. in l.
Aurelius. §. idem quęſiit. ff. de lib. leg. eRdeundo ad 31
q. ptin. facit, quia † fama cum aliis adminiculis pro-
bat in antiquis cap. ueniens, & ca. præterea. de teſti.
cap. cum cauſam, de probat. Hoſti. in cap. inter dile-
ctos, de fide inſtru. & Abb. ibi in 5. col, in ſecunda
oppoſitione uerſi. ſecundo perpetuo nota & ad pro
poſitum iuuat concluſio Bal. in l. cum ſuper. C. de rei
uend. ubi dicit illam legem facere ad quęſtionem no
bilium qui prætendunt antiquiſſimum ius patrona-
tus, & non poſſunt probare ullo modo quomodo
deſcendunt per matrimonia ſucceſſiua & alia, nam
ſufficit ſecundum eum quòd talia antiqua facta pro-
bentur per indicia, & famam l. indicia. C. de rei uen.
ideo ſecundum eum ad ſeruãdũ ius patronatus mul
tum ualet antiquiſſima poſſeſſio, quæ habetur pro
titulo l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. &
æſti. Idem ipſe in l. conuenticula penult. columna de
epiſcopis & cler. dicens † quòd in factis multum an 32
tiquis opinio generalis habetur pro ueritate, ita ut
nõ ſit neceſſaria alia probatio ſi eſt uniformis apud
omnes, unde dicebat quidam Cardinalis ſecundum
eum quòd licet eccleſia non habeat inſtrumenta de
ciuitatibus ſuis, ſi tamen habet generalem opinio-
nem præſcriptam apud omnes, ſufficit eccleſiæ pro
plena probatione, alias non poſſet probari quòd Cę
ſar fuit Imperator. Idem ſingulariter Bald. ipſe in
authen. quas actiones ad fin. de ſacroſan. eccle, qui
loquitur in materia probandi ius patronatus anti-
quum. facit l. ſi arbiter. ff. de probat, & in cap. quid
per nouale de uerbor. ſignific. & glo. notab. hoc te-
ne: in l. atque natura. §. cum me abſente. ff. de nego.
geſt. & facit l. in ſumma. §. idem ab eo. ff. de aqua plu
ui. optime Bal. in l. proprietatis dominium. C. de pro
ba. & ſingulariter loquit Inno. in c. ueniens, de uerb.
ſig ſed in ꝓpoſito fama antiqua erat ꝓbata, ergo &c.

Inſtrumentum producens an omnia in eo contenta agnoſcere debeat.

Inſtrumentum præſentans in iudicio omnia in eo contenta fateri uidetur etiam quo ad aliud iudicium licet ſibi noceant.

Teſtem præſentãs illum approbare uidetur etiã quo ad aliud iudicium.

Confeſſio qualificata an per iudicem poſſit diuidi.

Fama ut probet in antiquis.

Famæ & gentium omnium communis op. pro ueritate eſt in antiquis.

Redeundo

33 Redeundo ad q. de inſtrumentu teſtamenti con-
Inſtrumentum ex regiſtro alterius ſumptum ut faciat fidem.
tra illud adducebatur. Primò † quia ad hoc ut inſtru-
mentum per alium tabellionem ſumptum ex regi-
ſtro alterius fidem faciat, plura requiruntur. Pri-
mum requiritur quòd ſit regiſtrum tabellionis de-
functi, & ad eſſe regiſtri requiritur quòd manu pro-
pria tabellionis defuncti eſſet ſcriptum regiſtrum,
34 ut tenet Bald. in rubrica de fide inſtrum. in 7. colum.
Inſtrumentum ut ualeat tria requiruntur.
ubi hæc uerba dicit, † tria ergo ſunt quæ per alium,
quàm per ipſummet tabellionem fieri non poſſunt;
primum eſt audire, & intereſſe, ſecundum eſt pro-
tocolum ſcribere, tertium eſt ſubſcribere & ſignare,
hæc idem dicit Angel. in authen. de tabellio. 4. col. te-
net Speculator in titulo de inſtrum. editio. §. oſten-
ſo, uerſic. illud quoque iſtud idem dixit Bal. in l. una.
§. nec autem. C de caduc. tollen. 3. col. iſtud & con-
cludit Siculus Barbat. in repetitione rubricæ de fide
inſtrumen. quaſi ad finem, iſtud & apertè ſentit glo.
in l. generali. C de tabu. lib. 10. in tantum eſt hoc ue-
35 rum † q etiam ex cauſa infirmitatis, aut alterius iuſti
Tabellio alteri committere non poteſt ut ſcribat in ſuo regiſtro etiam ex cauſa infirmitatis.
impedimenti non permittitur tabellioni cõmittere
alteri ut ſcribat in ſuo regiſtro, ut docto. tenent in lo-
cis prædictis, & præſertim Bald. in d. rubrica, & Ang.
in d. authen. de tabellio, non ſufficit eſſe ait regiſtri
ſeu matricis ſcripturam niſi ſit in protocoli libro c.
cum P. tabellio, de fide inſtrumen. hoc idem iudi-
cio meo, & magis ſingulariter dicit textus in auth.
de tabellio §. fina. ubi dicit illud quoque præſenti
addicimus legi, ut tabelliones non in alia carta par-
ua ſcribant documenta niſi in illa quæ in iudicio uo-
catur protocolum. facit, & textus in eodem §. fina.
dum conſequenter textus dicit, & ut protocolum
non incidant ſed inſertum relinquant nouimus enim
36 multas falſitates ex talibus cartis oſtenſas † & quòd
Protocolo ſcriptura non reperta non facit fidem.
ſimilis ſcriptura per ſe reperta, & non redacta in
lib. protocolorum nullius ſit authoritatis, & quòd
ex ea per alium tabellionem non poſſit inſtrumẽtum
ſumi quod fidem faciat, tenet expreſſe Petrus de
Anchara. ſuis conſilijs conſi. in 432. & magis ſingu-
lariter Alexand. de Imol. ſuis conſilijs. conſiliu. 153.
primo uolumine conſil. alias in 2. quod incipit uide-
tur prima conſideratione dicendum, & quòd regi-
ſtrũ notarij debeat eſſe liber in quo rogationes ſcri
bantur per notarium, probat textus in lege ſi quis
ex argentarijs. §. ſi initium tabularum. ff. de edendo,
& ibi Bart. item ad huc facit in terminis l. parti. 3.
par. titulo. 19. l. 9. quæ dicit iſta uerba tenudos ſean
los eſcriuanos publicos de las ciudades, y de las uil-
las de guardar e fazer eſtas coſas que a qui moſtra-
mos primeramente que deben aber un libro por re
giſtro en que eſcriuan las notas de todas las cartas
en a quella manera quel Iuez le mãdare, o a quellas
partes que le mandan y fazer las cartas que acorda
ren entre ellos e por eſto lo mandamos eſcriuir e
nel regiſtro por que ſi la carta ſe perdiere, o obiere
alguna duda ſobre ella que ſe pueda meior probar
por alli. Et authoritate iuris diuini comprobatur
quòd notarij debent in lib. ſcribere rogationes, ut
habetur Hyeremiæ 32. dum dicit, agri ementur pe-
cunia & ſcribentur in libro, & imprimetur ſignum,
& teſtes adhibebuntur, & in ſecunda columna eiuſ-
dem libri habetur, & ſcripſi in libro, & ſignaui, &
adhibui teſtes, & de authoritate legis diuinæ ad
hoc propoſitum facit ſeſtum Angel. ſuis conſilijs
conſilio. 220. quòd incipit ad hoc ut ſcriptura ſit
publica, quinimo ibi tenuit, & in conſilio. 275. in-
37 cipiente the ra, ſuper quo conſilium petitur, † quòd
Protocolum an ſignum & ſubſcriptionem deſideret.
protocolum notarij niſi fuerit ſignatum, & ſubſcri-
ptum nullam fidem facit, allegat Innocen. & Ioan.
Aod. in cap. 1. de fide inſtrumen. hoc tenet Bald. in l.
contractus. C. de fide inſtrum. Vide part. 3. titulo. 18.
l. 55. Requirebatur, & quarto ſecundum docto. data

q illud regiſtrum aut regiſtratum in libro protoco-
lorum fuiſſet, q in exẽplatione illius citaretur pars
principalis de cuius tantu præiudicio agebatur, cum
ad actum præiudicialem parti non poteſt procedi ſi-
ne illius citatione ut l. nam ita diuus. ff. de adoptio. &
l. de uno quoque. ff. de re iudi. & textus per locum
à maioritate rationis in c. ſignificauit, de teſti. ubi ſi 38
Citatio neceſſaria in exemplatione.
in teſtibus cum recipiuntur ad eternam rei memoriã
requiritur citatio partis, de cuius præiudicio tractã-
tur, & alias non ualeret teſtium atte ſtationes a for-
tiori in deductione inſtrumenti p tabellionẽ ex regi-
ſtro mortui tabellionis ubi fraus poteſt cõmitti ma-
gis quàm in examinatione teſtium, ex quo iudex non
cognoſcit utrum regiſtrum ſit falſum aut uerũ. Item
iſtud probatur argumento a fortiori, nam ſi exem-
plũ inſtrumẽti puplici originalis ſignati & ſubſcripti
ab alio tabellione nullam fidẽ facit, niſi quorum in-
tereſt ſint citati in exemplatione illius inſtrumenti,
ut eſt communis concluſio ſcribẽtium in auth. ſi quis
in aliquo documento. C. de edendo, & in cap. 1. & in
c. fin. de fide inſtrumen. ſi igitur exemplar ſumptum
ex inſtrumento publico ſignato, & ſubſcripto nullã
fidem facit non citatis quorum intereſt, a fortiori in
ſtrumentum ſumptum ex regiſtro mortui tabellionis
cum illa non ſit ſcriptura publica, nec per ſe fidẽ fa
cit ſine ſigno & ſubſcriptione fidem non faciet, ut no
tatur in l. contractus. C. de fide inſtrum. & in rubric.
illius tituli per Bald. & per Bar. in lege fideicommiſſa.
§. quoties, ff de leg. 3. & per ſcribentes in cap. 1. de fi-
de inſtrumen. ſi igitur in exemplari quod ſumitur
ſcriptura publica quæ per ſe fidem facit, requiritur
citatio alio qui exemplar non probat, a fortiori in
ea ſcriptura quę deducitur ex regiſtro aut protoco-
lo non ſignato nec ſubſcripto, & iſtud in conuinci-
bile eſt fundamentum & in ſpecie quòd requiratur
citatio quando alius tabellio deducit quod ex notis 39
Protocolo ſi quid quid extrahatur citatio partis cuius intereſſe poteſt facienda eſt.
alterius defuncti tenet in terminis, Bal. in d. c. cum
P. tabellio, & in authen. ſi quis in aliquo documen-
to, tenent domini de Rota ſuis deciſio. deciſiu. 10. in
cipiente fuit dubitatum, in antiq. Speculator in ti-
tulo de inſtrumen. edict. § oſtenſo, uerſic. qualiter,
Ioan. de Imola in d. c. cũ P. hęc idem tenet Hoſtienſ.
& Io. And. in allega. c. cum. P. poſt alios antiquos, & ſi
Cardi. & poſt eum Abb. in allega. c. cum. P. teneant q
in caſu illius c. non requiratur partis citatio, at eorũ
ſi dicta ratio aduertatur potius facit in contrarium,
nam ipſi dicunt cum inſtrumentum exemplatur non
a protocolo ſed ab inſtrumento ſignato, quia tunc
exemplatum facit tantam fidem ſicut & originale, &
in hoc uitur magnum periculum, hoc non poteſt
fieri niſi parte citata, cum amplius non poſſit dete-
gi falſitas, ſed in caſu cap. cum. P ſecus eſt, cum ſem-
per poſſit recurri ad originale, ut in c. quoniam con-
tra, de probatio. & ſic euidenter prȩſuppotunt, q
tunc demum non eſt opus citatione in exemplatio-
ne quæ ſumitur ex protocolo quotiens protocolum
ſtat & ad illud poteſt haberi recurſus, ſaltemq; ius
ſaluum manet opponendi contra protoculum illud
quod opponere poſſet quando ex eo inſtrumentum
ſumptum fuit.

Quinto requirebatur † quòd exemplatio illa ex 40
Exemplatio ex protocolo, ut fiat iudicis authoritas requiritur.
dicto regiſtro fieret authoritate iudicis competẽtis
ordinarij, ut d. c. cum P. tabellio, & ca. fin. de fide in-
ſtrum. & c. Albericus, & ca. ſignificauit, de teſtibus &
ille dicitur iudex competens qui debet adiri ad hoc
coram quo quæſtio principaliter moueri poſſet ſe-
cundum Abb. in c. fi. de fide inſtrum. colum. 10.

Nec † obſtat opinio aliquorum doctorum tenen- 41
Antiquitatis uis.
tium quòd ſi inſtrumentum autheuticatum eſt anti-
quum., q omnes iſtæ ſolemnitates & præſertim ci-
tationes præſumantur ex antiquitate temporis ut
per Hoſt. & Ioa. Andr. in c. Alberi. de teſti. & per Bar.
&

& Angel.in l.quæ in aliena in principio.ff.de acquirenda hęred.& in l.ſi filius,C.de petitione hęred.quoniam illorum opinio reprehenditur pluribus rationibus & fundamentis, per dominum Cardi.& per Abb. poſt eum in allega.c.Albericus,imò quòd nunquam citatio nec aliæ ſolennitates extrinſecæ præſumantur in exemplatione inſtrumenti etiam ſi tempus ſit longiſſimum,alio quin dicit Abb.poſſet quiſdam facere publicare inſtrumentum falſum,& illud longo tempore tenere in arca,& poſtea uti illo & non eſt quod parti imputetur: quia iam longo tempore non allegauit contra dictum inſtrumentum, hoc idem tenet Bal.in l.2.C.de legiti.hære. ubi dicit quòd ſolennitas extrinſeca nullo modo præſumitur propter longum tempus, item quod ex antiquitate & temporis lōginquitate inſtrumenti exemplum non probet adduco,l parti.hoc bene probantem.tertia parti.titu.18.l.e.3.ubi loquens illa lex in inſtrumentis, & priuilegijs antiquis & propter antiquitatem eorum aliquibus literis conſumptis dicit uerba quæ ſequuntur y todo eſto que diximos delos priuilegios y delas cartas puedenſer creidas entiēdeſe quando a quel que ſe quiere aprouechar dellas muestra la carta oel priuilegio original ino el traslado, & ſic aperte lex illa dicit quòd ſcriptura aut priuilegium quantuncumque antiquum non probat niſi ſit originale pro hoc facit quod dicit Bal. in l.2.C.ſi ex falſis inſtrumen.ubi & per mille annos mandatum procuratoris non pręſumitur. Idem Bal.in l 1.C.de rebus alie.non alie. in ſimili plene per Tiraq.de pręſcrip.§.1.gloſſ.4.Item dato quòd opinio aliorum tenentium contrarium quòd in ſcriptura antiqua pręſumatur ſolennitas citationis & aliæ ſolennitates tamen hoc recipit duplex temperamentum primum niſi ex inſpectione inſtrumenti aut ſcripturæ appareat contrarium, ut quòd in eadem non interuenit citatio & aliæ ſolennitates extrinſecæ.nam apparente ſcriptura in qua non apparet de citatione, & alijs ſolennitatibus, tunc fortior eſt hæc probatio quæ apparet per rei euidentiam, quàm pręſumptio, quę reſultat ex antiquitate, ita eſt de mente Bar.in l.hi qui ad ciuilia.C.de appellatio.

42 Exemplatione facta ex temporis diuturnitate præſumatur.

Item illud de antiquitate quòd ex ea pręſumatur citatio in ſimili exemplatione inſtrumenti pręcedit dum modo ſcriptura inueniatur in loco ſolenni, uel apud perſonas indubitatæ fidei, hoc ad literam dicit Bald. in cap. cū in iure,quarta colum.de officio delega hanc ergo controuerſiam ob iuſtam cauſam indeciſam relinquo,ſed uide per Andræ.Tiraq.ubi ſupra.

Adde quatenus ſupra diximus ad ualiditatē inſtrumenti a tabellione publico confecti oportere, ut ſcriptura regiſtri non ſolum ſcribatur,ſed etiam quòd & ſignum tabellionis apponatur in ea,& quod etiam ipſe tabellio ſe ei ſubſcribat,ſicq; ut propria ipſius tabellionis litera, & manu tam ipſa ſcriptura quàm etiā ſubſcriptio fiat,nec eorū quicquā poſſit per interpoſitam perſonam facere quod contra hoc facere uidetur.† Nam ſubſcribens ſe ſcripturæ per alium factæ,ita ſibi.præiudicat ac ſi totum ſcripſiſſet, tenet Bar.in l.emptor,§.Lucius.in 2.notabili.per illum tex. cum gloſſ.& ibidem Ang.ff.de pactis.Idem Bar.in l.ſicut, §.1.ó uidetur.ff.quibus.mo.pignus uel hypote ſolui. Idem Bar. in l.quę dotis.ff.ſoluto matrim.tenet Bal.in l ſi frater.C.de fideicom.Paulus de Caſt in l.ſi ita ſtipulatus.ff.de uerbo. oblig. & quòd ſola ſubſcriptio tantum importet quantum ſi totā ſcripturam ſcripſiſſet.eſt tex.in expreſſo in l.cū antiquitas. §.cum aūt,& ibi,ad hoc ponderāt Paul.de Caſt. & Alex.de Imo.C.de teſta.probat text.in l.ſiquis ex argētarijs. §.1.in verſi.ſubſcribere.ff.eo.ti & eſt tex. in l.ſi ita ſtipulatus. §. Chryſogonus.in uer.ſubſcribētē.& ibi Ang.& Moder.ff.de uerb.obl.Pro iſta parte facit tex.in auth quod ſine C.de teſta.iūcta auth.ſi modo.C.familiæ her. argum. a cōiunctione duarū legū qđ eſt ualidū i iure,ut i l.Gallus.de lib & poſt. §.ille caſum,uer.Iulian.cuius uerba ſunt Iul.rń uidet duobus quaſi capitibus legis cōmiſtis,l hoc quoq; inducere legē ne rūpant teſtam & quod ille duæ auth. hoc probēt probat ſic nā ibi eqparat uel cparat ſcripſerit totā ſcripturā teſtamēti cōditi inter liberorū,uel quod ſolū ſe ſubcripſerit igitur.

43 Subſcribens ſe ſcripturæ ab alio factæ nocet ſibi ut ſi eam ſcripſiſſet.

Præterea † & pro iſta parte eſt bonus tex.in l.ſi ergo .§. dotis.ff.de iure dotium in uerſic. ſubſcribat, & per hoc approbatur doctrina Angeli in l. ſi ita ſtipulatus in §. Chryſogonus.ff.de uerborum oblig. ubi tenet cum Imola quòd ſtante ſtatuto quod cedulæ ſcriptæ manu propria alicuius fidem faciant, & habeant executionem, quòd illud ſtatutum habebit locum etiam quando cedula eſſet ſcripta manu alterius, & ſolum ſubſcripta manu debitoris, eo, quia ſubſcribens uirtualiter dicitur totam ſcripturam ſcripſiſſe, ſed hæc procedunt quo ad hoc ut ſubſcribens ſibi præiudicet ſed nos de fide ſcripturæ publicæ quo ad alios.

44 Subſcribens ſe ſcripturæ ex alterius praſentatione uidetur eam ſcripſiſſe.

Præterea quòd ſupra de fama diximus non ſat erat per teſtes generaliter deponentes probata.Primò † quia teſtes qui deponunt de fama tenent reddere rationem dicti ſui etiam non interrogati, ut tenet originaliter Innocen. in cap.cum oporteat de accuſatio. quem ſequitur Abb. in ca. cum cauſam.4.columna de teſtibus. Idem in ca. conſuluit, el primo de appellatio. Aug. in repetitione l. ea quidem. C.de accuſatio.4. columna. late moder. poſt Bart. in l. de minore.§. ſi plurimum.ff. de quæſtio. imo etiam ſi teſtes dicerent ſe audiuiſſe a multis ſi tamen non dicerent audiuiſſe a maiore parte populi, nihil probant, ut eſt glo. & ibi Docto.in l.3.§. eiuſdem.ff.de teſtibus, tenet Bart.& docto. in d.§.ſi plurimum. imo & ſi teſtes dicerent ſe audiuiſſe à maiori parte populi nihil probant, niſi aſſignent probabiles cauſas ex quibus populus fuit inductus ad credendum, aliter non probant famam, ſed potius dicitur eſſe probatum de uana uoce populi, quæ audiri non debet, ut in l. decurionum.C. de pœnis,& ita tenet Bar.in d §.ſi plurimum, & idem Bart. in l. proprietatis C. de probatio. & in l. diffamari.C. de ingenuis manum. latè Salicet. in l. ea quidem.C. de accuſat. Anton. & docto.in cap ueniens. el primo de teſtibus. cum ergo teſtes non deponant de forma prout ſupra potius dicitur eſſe falſus rumor,nec quenquam mouere debet quòd rumor aliquando ſit in conſideratione, & etiam uel mens opinio, ut in l. cum quidam. §. quod dicitur.ff.de acquirenda hæreditate, cum.ibi notatis, nam illud procedit quando certè & indubitatè apparuit ex poſt facto, quòd ille rumor concurrebat cum ueritate alias ſecus. Præterea illud cum res non agitur inter partes prout agebatur in ſpecie noſtra.

45 Fama ut probetur.

46 Famam quæ atteſtetur talem eſſe tenetur etiam non interrogatus reddere dicti rationem.

§. XVIII.

DE ACQVIRENDA HAEREDITATE.

1 *Monacho hæreditas delata an immediate, & ſine monacho facto monaſterio quæratur, ardua q.*
2 *Monachus ſeruo an filio exæquetur.*
3 *Seruus habet uelle, & nolle, & ei delata hæreditas ſine facto ſuo domino noſtro acquiritur.*
4 *Monachus patris hæreditatem monaſterio quæ ſit ipſo iure.*
5 *Monacho legatum relictum ipſi iure quæritur monaſterio.*
6 *Lis cœpta coram iudice laico an poſſit ad iudicem eccleſiæ transferri, ardua q.*
7 *Lis cœpta coram ordinario an transferatur ad rationalem, ſi fiſcus litigatori ſucceſſit, ardua q.*
8 *Fiſcus maius fori priuilegium habet quàm eccleſia.*
9 *Monachus aut ſeruus fugitiuus an monaſterio uel domino acquirant. ardua q.*
10 *Hæreditatem debitoris fiſcalis, uel eccleſiæ repudians an teneatur reddere quod ab eo quoquo titulo acceperat.*
11 *Executoribus teſtamenti etiam ignaris currit tempus datum ad teſtamentum exequendum, not.q.*
12 *Tempus currit impedimento facti impedimento ſecus ſi iuris.*
13 *Executori cui ſcio currit tempus an detur reſtitutio.*
14 *Teſtamenti apertura an poſſit fieri coram iudice eccleſiæ, ardua quæſtio.*
15 *Ius canonicum in teſtamentis clericorum reſtringitur.*
17 *Filius hæreditatem non quærit ſine ius patris.*
18 *Hæreditas patri per filium an ipſo iure quæratur cum erat nolit.*

19 *Legatis acquiſitio eſt commutabilis hominis uero incommutabilis.*
20 *Filius ergo heres, ut accipiendum.*
21 *Iuſſus debet praecedere non ſic in authoritate.*
22 *Voto non obligatur filiusfamilias nec pupillus.*
23 *Pupillus ſine tutore obligatur naturaliter.*
24 *Filiusfamilias ſine patre obligatur naturaliter.*
25 *Iuſſus ad adeundam hereditatem debet eſſe ſpecialis.*
26 *Iuſſus de adeunda haereditate uiuentis fuerit factus inutilis eſt, non ſic ſi per errorem.*
27 *Iuſſus differt ab aditione.*
28 *Iuſſus de adeunda haereditate ſub conditione fieri poteſt.*
29 *Iuſſus de adeunda haereditate per nuncium fieri poteſt.*
30 *Iuſſus differt ab authoritate.*
31 *Iuſſus patris ſecutus poſt filij aditionem, etiam incontinenti non prodeſt.*
32 *Iuſſus & authoritas quibus uerbis fiant.*
33 *Reſtitui poteſt filio haereditas iniuſſu patris.*
34 *Haereditas filio delata patri quaeritur interdum ſine iuſſu.*
35 *Iuſſus patris in ag.bo.po.cur non exigatur.*
36 *Filiusfamilias iniuſſu patris haereditatem adeundo etiam ſe non obligat.*
37 *Eccleſia ſi non fecerit inuentarium legatariis, an in ſolidum teneatur ardua q.*
38 *Eccleſia ſi non fecit inuentarium creditoribus, tenetur inſolidum.*
39 *Lex generalis quando comprehendat perſonas priuilegiatas.*
40 *Eccleſia ſi non fecit inuentarium non deducit falcidiam.*
41 *Inuentarium ſi filius non fecit, integra legata praeſtat, & ſi excedant uires patrimonij.*
42 *Intellectus ad §. ſi uero non fecerit, in authentico de haered. & fal.*
43 *Inuentarium ſi non fecerit pia cauſa an teneatur inſolidum.*
44 *Deliberandi tempus an poſſit breuiari, contra communem.*
45 *Inuentario non facto an haeres perdat Falcidiam iure.C.*
46 *Deliberandi tempore elapſo an haeres habeatur pro repudiante, contra Corn.*
47 *Inuentarium ſi non faciat mulier, ruſticus, eccleſia, an legatarijs inſolidum teneantur contra Corn.*
48 *Inuentarium faciendi tempus, quando currere incipiat, contra communem.*
49 *Emancipatus an ut ſuus poſſit ſuam abſtentionem reuocare, ardua q.*
50 *Intellectus ad §. nullam uero, in auth.de haer. abint.*
51 *Agnatio & cognatio acquiritur quo ad potentiam, ſed non quo ad modum ſuccedendi.*
52 *Sortis iudicium in diuidenda haereditate an ſit admittendum, uel aliis in rebus, ardua q.*
53 *Haereditas filiofamilias delata ut quaeratur.*
54 *Filius inuito patre poteſt adire haereditatem caſtrenſem, cum Bar. contra communem.*
55 *Pater inuito filio haereditatem profectitiam adire poteſt; contra communem.*
56 *Filiusfamilias profectitiam haereditatem ſibi delatam iniuſſu patris etiam hodie nequit adire.*
57 *Pater haereditatem aduentitiam filio delatam eo ignorante adire non poteſt, contra communem.*
58 *Patris & filij perſona una non reputatur quo ad factum, ſed quo ad ius tantum.*
59 *Conſequentia ceſſat ubi datur una inſtantia.*
60 *Adire an poſſit pater haereditatem filio delatam, interea dum filius non apparet.*
61 *Epilogus quaeſtionum.*
62 *Haereditatem repudiare filius in praeiudicium patris non poteſt.*
63 *Haereditatem repudiare tacite in ſuum, uel patris praeiudicium an poſſet filiusfamilias.*
64 *Haereditatem ſibi delatam filiusfamilias ſui iuris effectus an adire poſſet, ſi eam pater ſuus repudiauerat.*
65 *Seruus an poſſit adire.*
66 *Dominus an poſſit expreſſim repudiare haereditatem ſeruo delatam, contra communem.*
67 *Monachus haereditatem ſibi delatã an adire uel repudiare iniuſſu monaſterij poſſit.*
68 *Bonorum poſſeſſio ex teſta. datur.*
69 *Bonorum poſſeſſio filiusfamilias ignorante patre agnoſcere poteſt.*
70 *Bonorum poſſeſſio filio delatam hodie filiusfamilias ignorante patre ſi agnoſcat ualet agnitio, licet patris ratihabitio non ſequatur.*
71 *Bonorum poſſeſſionem filio delatam an filiusfamilias inuito patre poſſit agnoſcere hodie.*
72 *Bonorum poſſeſſionem filiusfamilias in damnum patris olim repudiare non poterat.*
73 *Bonorum poſſeſſio filio delatam filiusfamilias poterat in damnum patris olim repudiare tacite.*
74 *Bonorum poſſeſſio filio delatam eo inuito uel ignorante pater repudiare nequibat.*
75 *Bonorum poſſeſſio filio delatam eo inuito poteſt pater hodie agnoſcere.*
76 *Bonorum poſſeſſio ſeruo delatam dominus repudiare non poteſt cũ Iaſ. contra communem.*
77 *Bonorum poſſeſſio agnoſcendae tempus unde eſt.*
78 *Bonorum poſſeſſio filiofamilias delatam quam pater tacite repudiauit filius poteſt agnoſcere.*
79 *Monachus an monaſterij intuitu praeſumatur honoratus.*
80 *Bonorũ poſſeſſio aut haereditas ab inteſtato ſeruo deferri nequibat.*
81 *Mandati tranſgreſſio elegans quaeſtio.*
82 *Procurator falſus quis dicatur quatenus exceſſit fines mandati.*
83 *Mandatum conſumatur in prima uice.*
84 *Contractus plures reſultant ex uno uerborum complexu.*
85 *Mandatum generale non comprehendit illicita aut damnoſa.*
86 *Dolus eſt delictum.*
87 *Contractus ſubſtantia poni non poteſt in uoluntate alterius ex contrahentibus.*
88 *L.in emendis.C.de contr.empt.procedit etiam in locatione.*
89 *Contractus partes ſubſtantiales nec una poſſunt pendere ex uoluntate alterius ex contrahentibus.*
90 *Mandati fines quod exceſſit eſt ipſo iure nullum.*
91 *Ratificatio rem eſſe integram deſiderat.*
92 *Ratihabitio ut proſit neceſſe eſt quod fiat ante alterius partis contradictionem.*
93 *Contractus omnis etiam nominatus requirit fundamentum eſſe conſenſum aliquo tempore & interea admittit poenitentiam.*
94 *Poenitere licet ante contractus perfectionem.*
95 *Contractus perfici quando dicatur.*
96 *L.3.C.repu.haered.*
97 *Poenitere quando liceat in inſtrumento.*
98 *Contractus nominatus admittit poenitentiam antequam altera pars conſentiat.*
99 *Executio ſaltus quàm ſubſtantia contractus apponi poteſt in uoluntate alterius ex contrahentibus.*
100 *Reſtitutionis quadriennium a quo tempore currere incipiat.*
101 *Reſtitutionis tempus in conditionalibus diſpoſitionibus incipit currere a tempore conditionis expletae.*
102 *Reſtitutionis tempus non currit ignoranti.*
103 *Conditionis etiam poteſtatiua, & non contractus inſpicitur tempus.*
104 *Tempus non currit impedito ab aduerſario.*
105 *Reſtitutio an detur contra praeſcriptionem, quae currit ignoranti.*
106 *Subrogatus ſapit naturam etiam primordialem ſui principalis.*
107 *Haeres poſſeſſionem acquirit ipſo iure.*
108 *Haeres ex teſtamento quod caret uitio uiſibili mittendus eſt in poſſeſſionem.*
109 *Edictum diui Adriani ſoli haeredi ſcripto commodatur.*
110 *Executoris teſtamentarij quale officium.*
111 *Executor teſtamentarius non poteſt ſubſtituere etiam de permiſſu teſtantis.*
112 *Executoris officium durat per annum & currit tempus ei etiam impedito.*
113 *Executoris teſtamentarij officium diebus etiam feſtis exerceri poteſt.*
114 *Ferijs ad hominum utilitatem non ad Dei cultum receptis per ſtatutum derogatum in dubio an uideatur, ardua q.*
115 *Executores teſtamentorum ſimpliciter & de plano procedere debent.*

CVm & in titulis ſupra proximis de ſuc-
ceſſoribus inteſtatorum tam ciuilibus,
quam prętorijs egerimus, & per om-
nes libros ſuperiores de ſucceſſionibus
teſtamentarijs edocti fuerimus, & ad
unaſque oĩs & proxima ſit acquirēdæ
hæreditatis materia, de ea ut diſſera-
1 mus par eſt, & in primis hæreditas mo-
nacho delata immediata, & ſine ullo ipſius facto monaſte-
rio acquiritur, ita Ioannes Andrę. Antonius Butrius, & Pa
normitanus in cap. in præſentia, de probation. & eſt com-
munis opinio ſecundum Corneū. conſ. 28. col. 2. lib. 3. Alex.
in l. 1. nu. 26. ff. de uulgari & pupillari ſub. 11. Soc. cōſ. 52. lib.
4. quo teſte hęc eſt communis opinio, & traditur per De-
cium in d. cap. in pręſentia. Contrariam tamen partem, ut
monaſterio ea hæreditas ſine facto monachi nō quæratur
tenet Bar. in l. 1. ff. de vulgari, & pupillari ſubſti. nume. 24. &
uidetur ſatis recepta opinio ſecundum Socinum, ubi ſupra
per eundem conſ. 245. lib. 2. per Ripam in d. l. 1. ff. de vulgari
& pupilla. ſubſt. per Couarru. de teſtamen. c. 1. nu. 21.

Monacho hæreditas delata an immediate, & ſine monachi facto monaſterio quæratur, ardua q.

Quid dicendum? & quidem monachus per ipſum mo-
nachiſmum ſe & ſua Deo optimo maximo dedicaſſe videt
in authen. de monachis fere per totum in authen. ingreſſi.
C. de ſacroſanct. eccleſi. ita vt iam non tam ſui quàm alieni
2 iuris eſſe videatur, vt dd. iuribus. † Sed tūc utrū filio an po
teſtate patris an vero ſeruo exequetur controuerſum eſt,
vt plene diſputat Iaſn. ad partes in l. 1. §. per ſeruum qui in
fuga. ff. de acquiren. poſſeſſio. qua in re non pauci noſtro-
rum exiſtimant uel ſeruo vel filio eum exequari prout mo
naſterio vtilius fuerit, vt per Iaſ. ibi ſecūdum quæ ſiue uel
lis eum ſeruo adequare ſine eius facto hæreditas neq; ſibi
ſi ſui iuris eſſet acquireretur, neque per eum alteri ſine
eius facto acquiri poſſibile eſt, quinimo longe minus alte-
3 ri per eum, vt l. cū proponas. C. de hæred. inſti. vbi not. per
gloſſ. & omnes doct. l. is qui hęres, §. fin. ff. de acquir. hære.
& cum hęreditas ſine animo & voluntate hæredis ſcripti
ipſimet aut alteri per eum acquiri nequeat, l. nolle. l. geric
l. is poteſt. ff. de acquiren. hæred. §. fin. inſtit. de hære. quali.
& monachus per monachiſmi interuentum, licet ſui iuris
eſſe deſierit, quo ad corpus, tamen quo ad animum non po
tuerit nō remanere liber & ſui iuris, idq; nullo iure huma-
no vnq̃ tolli immutari aut impediri potuerit, vt contrariū
exiſtimantes ueluti contabulari aut ineptiri nobis videan-
tur, vt diſſeruimus, ſupra. §. 1. nume. 38. cum ſequen. ergo cū
huic monacho animus & liber etiam poſt monachiſmum,
& integer permanſerit, iſque animus ad talem hæredita-
tem quęrendam neceſſarius ſit, conſequens eſt eam ſine
eius facto monaſterio non acquirit. Id quòd regulari-
ter procedit, quia † nobis hæreditas regulariter non ipſo
4 iure acquiritur, at in quibus caſibus ipſo iure nobis inuā
tis ſeu ignaris acquiritur (id quod accidit in hęreditate pa
tris familias, lege neceſſarijs, ff. de acquirenda hæreditate,
lege Cornelius, lege tam dubitari. ff de hæred. inſtituen. le
ge uerba, lege fin. ff. de conditio. inſtit §. ſui, inſtit. de hære.
qual. & differen. §. ſui, inſti. de hęred. quæ ab inteſt.) in illis
quidem caſibus, & ipſi monacho ſine facto ſuo & per eum
monaſterio ſimiliter ſine facto ſuo acquireret ut dd. ll. & l.
qui in aliena. §. interdum, ubi text. egregius. ff. de acquir. hę
redit. & hoc caſu poſt & debet tueri & ſaluari opin. con
traria. Nam eſt eadem ratio quæ foret in relictis ſingula
5 ribus quæ † qa ipſo iure honorato acquirunt, l. cum patre,
§. ſurdo. ff. de lega. 2. l. a Titio, ff. de furtis, ideo ſi is erat in
aliena poteſtate ipſo iure ei in cuius poteſtate erat, per me
diam perſonam honorati acquiritur, l. filiofamilias. ff. de
cond. & demon. l. legatū. ff. de lega. 1. & vtrobiq; plene per
doct. ſicq; talia relicta ſingularia bene acquirerentur ipſo
iure per monachum monaſterio, vt dd. ll. quę omnia iuſtifi
cantur ex eo quòd per leges poſitiuas ciuiles ius poteſta
teſq; ſucceſſionum data fuit, ſicque eis hac in re ſtandum
eſt, vt plene diſſeruimus ſupra. §. primo, in principi. & fe
re per totum, de ſucceſ. crea. libro primo, & ibi §. ſecundo,
in principio.

Monachus ſeruo an filio exequetur.

Seruus habet uelle, & nolle & ei delata hæreditas ſine facto ſuo domino noſtro acquiritur.

Monachus patris hæreditatem monaſterioque ſit ipſo iure.

Monacho legatum relictum ipſi iure quæritur monaſterio.

Quid autem † ſi Titius cum Mæuio litem gerebat ſu- 6
per fundo quem Titius poſſidebat ſed re uera ad Mæuium
pertinebat, Mæuiuſq; monachum uel inſtituit hæredem,
uel illum fundum ei legauit, an lis illa cœpta coram iudi-
ce ſeculari transferatur ad iudicem eccleſiæ, quod negan-
dum eſt, quando monaſterium ſucceſſit in ius actoris, q
ſi ſucceſſiſſet in ius rei conuenti tunc ſunt qui uelint in-
ſtantiam transferri de iudice laico coram quo cœpta fue-
rat ad iudicem eccleſiæ, ne monaſterium cum uices rei cō
uenti gerat coram iudice laico belligeretur, ita Bald. in l.
1. C. ſi pend. appell. mors inter. Angelus in l. tam ex con-
tractibus. ff. de iudicijs. Bald. in cap. in pręſentia, de pro-
batio. Antonius, Abbas Siculus, & Felinus in cap. quia
v. de iudici. Boerius deciſione. 69. numero. 32. uerſi. quid
dicendum ſi clericus, Decius columna fin. in d. cap. quia
v. Lancelotus, Decius, & Iacobinus de Sancto Georgio
in l. hæres abſens, in principio. ff. de iudi. qui aiunt ita uſi-
bus forenſibus obſeruari, & eſt magis communis opinio.
ſecundum Robert. Marantam de ordine iudiciorū fol. 121.
numero. 13.

Lis cœpta coram iudice laico an poſſit ad iudicē eccleſiæ trāsferri, ardua quæſt.

Contrariam partem ut monaſterium litem peragere te-
neatur ubi cœpta fuit tenent Bald. conſil. 207. lib. 1. Imola
in l. ſi eum hominem. ff. de fideiuſſo. Barbat. conſil. 2. col.
18. lib. 3. Barbat. in d. cap. quia v. Paulus Caſtren. in d. l.
hæres abſens. Idem in l. ſi conſtante. 6. fin. ff. ſolu. to ma-
trimonio. Angelus in d. l. hæres abſens. Caguolus in l. 2.
numero. 175. ff. de pact. inter emptorem, & hæc opinio ſer
uatur in praxi ſecundum Boerium, ubi ſupra. Alex. in add
ad Bart. in authen. & conſequenter numero. 19 C. de ſen-
tent. Guiliel. Benedictus in cap. Raynutius de teſtamēto. in
uerbo, & uxorem nomine. 2. numero. 324. & eſt commu-
nis opinio ſecundum Regerium de Mota. in l. 1. num. 71. ff.
de iudi.

Cui controuerſiæ illa quoque ſimillima eſt † cum in 7
ius rei conuenti poſt litem conteſtatam ſucceſſit fiſcus, &
dubitatur an coram Cæſaris rationali ſit ea cauſa finienda
cum coram alio iudice cœpta eſſet, qua in re ut ad Cæ-
ſaris rationales ea cauſa transferatur, auoceturq; à iudice
coram quo cœpta fuerat, tenuit Curtius Iunior in l. hæ-
res abſens, de iudici. numero. 2. qui firmat hanc eſſe com-
munem opinionem, licet contrarium teneat Philippus
Decius numero. 10. in d. cap. quia. v. poſt plures docto-
res quos ipſe refert quo teſte hæc eſt receptior opinio,

Lis cœpta coram ordinario an transferatur ad rationalem, ſi fiſcus litigatori ſucceſſit, ardua q.

Quid dicendum? & ſane hac in re ut nobis uidetur ple-
nius eſt fiſci priuilegium, quam clerici, ut per titulum. C.
ubi cauſæ fiſcales agi debeant per cuius tituli generalita-
tem & uerior, & tutior ea pars uidetur quæ uult inſtan-
tiam transferri in Cæſaris rationalem, nam ut generi per
ſpeciem derogatur. cap. generi de regulis iuris, libro. 6. l.
uxorem. §. feliciſſimo. ff. de legat. 3. & ut pars detrahitur de
toto, & non econtra l. cum quæſtio, cum ibi not. per glo.
& doct. C. de legat. ita & iuri communi de quo in d. l. ubi
cœptum, derogatur per d. titulum ubi cauſæ fiſcales. Et
in fiſco ita quotidie uſibus forenſibus expertus ſum, ſiue
enim fiſcus agat, ſiue conueniatur, ſemper cauſa coram
rationalibus agenda eſt, ut per d. titulum ubi cauſæ fiſca-
les, licet per hoc uioletur regula quæ habet actorem fo-
rum rei ſequi debere l. 2. C. de iuriſdict. omnium iudic.
eum uulgar. quid ergo mirum, aut nouum ſi ſimiliter uio-
letur fauore fiſci regula d. l. ubi cœptum. præſertim per ar-
gumen. de toto ad partem l. hęredes mei §. cum ita. ff. ad
Trebellian. l. an pars. ff. pro derelicto lege quæ de tota.
ff. de rei uendit. ſicque qua ratione tota cauſa contra re-
gulas transfertur ad Cæſaris rationalem, & ſi agat ea-
dem & longe facilius ratione pars cauſæ ad eundem trans-
ferri poteſt.

Diuerſum † eſt in monaſterio, monachis, uel clericis, 8
hi enim non habent priuilegium fori cum agentes fo-
rum rei ſequi teneantur non ſecus, quàm reliqui, & co-
ram ſuo iudice conueniantur ut reliqui, neque ad rem
pertinet, quòd cum conueniuntur nequeant renuntiare
priuilegio fori cap. antepenult. de foro compet. id quod

Fiſcus maius fori priuilegium habet quàm eccleſia.

Q licet

licet reliquis priuatis laicis, l.pen.C. de pactis, nam adhuc dum agunt coram iudice laico litigant, idque eis permiſſum fuit ob eorum met utilitaté ne ius ſuum periret, quia princeps ſeculares non permitterent laicos conuentos in perniciem laicæ iuriſdictionis trahi ad iudicem eccleſiæ,& ſimuliter cum clerici & ſimiles hæredes laicorum exiſtunt cauſam coram indice laico cœptam ibi peragere debent, aut abſtineant ab illa hæreditate, ne ergo abſtinere ab utili relicto cogantur id iure canonico eis permiſſum eſſe merito intelligi debet,ut diſſeruimus ſupra. §.22.nume.70.cum ſequentib.

Stat ergo ex ſuperioribus per monachum monaſterio ipſo iure citra ullum factum monachi hæreditatem aliquando acquiri legatum uero ſemper † quod procedit niſi illi
9 monachi eſſent fugitiui,nam tűc nec per monachum monaſterio,nec patri per filium ſimiliter fugitiuum poſſeſsio acquireretur,& ita tenet,& firmat communiter teneri Aretinus in l.prima.§.per ſeruum qui in fuga, ff.de acquirend. poſſeſſio. Contrarium tamen tenet ibi Bar. quem ſequitur Iaſ.ibi nume.14 qui firmat Bar. opinionem receptiorem eſſe atque tutiorem, pro qua facit regula generalis, d.capit. in præſentia, de probationibus, iuncto titulo, inſtitu.per quas perſonas nobis acquiritur. l.quo tutela.ff. de regu. iur.l.quęcunque gerimus,ff.de action. & obligation. & C, per quas perſonas nobis acquiritur obligatio per totum; nec exceptio(ut nobis uidetur)ſufficienter probatur, ergo regulæ ſtandum eſt, l.ſancimus. C.de teſtam.l.ſi quando in princip.C.de inoffi.teſtament.

Monachus aut ſeruus fugitiuus an poſſeſsionem monaſterio uel domino acquirant, ardua q.

Illud autem prætermittendum non eſt, quòd qui repudiat hereditatem debitoris fiſcalis tenetur cedere his quæ quoquo titulo ab eo debitore acquiſierat, ita Bar & Angelus,per text. ſingularem ibi in l.hæredes. C.de omni agro deſerto,lib.11.id quod ad eum qui eſſet debitor ecclesiæ(ex cauſa forte decimarum uel alia) extendit Romanus in authen.ſimuliter. nume.15. ſpeciali inter contractrá
10 C.ad legem Fal.& Iaſ.in l.qui filiabus.§.fin.ff.de lega.1.Andreas Tiraquel.de priuileg. pię cauſæ.priui.89.Idem Iaſo. in l.filio pater,col.2.ff.de legat.1. In contrarium tamen ſecundũ Romanũ,vbi ſupra, eſt text.in capit. fraternitas. 10. q.4.& regula generalis de qua in d.lege filio,& in authen. vnde ſi parens.C.de inoffi.teſta.l.apud Iulianũ. in princ.ff. ad Treb.l.miles.§.pro parte.ff.de leg 2.l.qui filiabus ſupra alleg.§.fin.& l.cũ reſponſo.C.de lega.& quia caſus exceptus firmat regulam in contrariũ,l. nam quòd liquide.§.fin. ff.de penu lega.Vnde d.l.hæredes hanc partem etiam probat tantũ abeſt, vt contrariam tueatur, nec ad rem pertinet,l.fi.C.de ſacroſanct.eccleſ.nam non ſequitur fiſcus, & eccleſia ſunt exequati in terminis illius text. ergo & in omnibus reliquis ſpeciebus idem erit, præſertim ſi credimus Accurſio qui in lege ſi creditori. ff.de oper.noui nun. ſcripſit ad tollendam conſequentiam ſufficere dare vnam inſtantiã qua de re fuſe per Iaſ.ibi.

Hæreditatẽ debitoris fiſcalis, uel eccleſiæ repudians an teneatur cedere quodcunque eo quoquo titulo acceperat.

Iuxta ſuperiora & ea quæ prope ſubijcienda ſunt quærit annus q̃ dat executoribus ad ultimã volũtaté exequendã an currat ignorãtibus, dubiũ eſt, & ignorãtibus nõ currere affirmant nõ pauci noſtrorũ vt per Ludo.Roma.conſ.
11 128.quo teſte hæc eſt cõis opi. & ita limitat qđ habet per tex.ibi in l.nulli.C.de epiſ.& cler. Contrariũ tamẽ vt ipſo iure currat tenet Bal. 1 l.captatorias.C.de teſt.mi.l.ſm quẽ hæc ita ſeruat in pract.per Conar.in c 3.nn.3. de teſtam & hec poſterior pars uerior eſt, nã regula eſt tẽpus currere ignorãtibus,nõ ſecus q̃ ſciẽtibus,l fin.C.de preſ.longi temporis,neq; ad rẽ ptinet,l.1 §.fi.C.de annali excep. l.qui heredi.§.ſi pars ff.de cõd.& dem.in quibus iuribus habet im pedito agere tẽpus nõ currere,nã procedit qñ erat impe
12 dimentum iuris & facti ſimul,ſecus ſi facti tantum, ut in dict.lege fina.vbi ita tenent Bar. & alij & communiter docto.in dict.lege 1.§.fina. ſed in ſpecie noſtra facti tantum impedimentum fuit,ergo tempus currere non deſinit, ſicq; in eo duntaxat queſtio, erit an reſtitutio hnic executori concedenda ſit, mouet quæſtionem quòd Bartolus, & communiter docto.in dict.l.fina. tenent concedendam

Executoribus teſtamẽti etiam ignorantibus currit tẽpus datum ad teſtamentum exequẽdum, not.q.

Tempus currit impedimẽto facti impedimento ſcienti ſi uero

eſſe reſtitutionem ignoranti, & ſic impedito impedimento facti, ſed cum reſtitutio non concedatur niſi læſo probataq; ab eo læſione,& huius executoris nihil interſit ceſſabit reſtitutio argum.l.fin.C.de integr. reſt.is enim cuius nõ intereſt non admittitur ad agendum l. ex conuentione.C. de pact.l.1.C.ſine cenſu,uel reliquis l.ſtipulatio iſta.§. alteri.ff.de uerb.oblig.§.alteri,inſt.eodem tit. ſed iſtius executoris nihil intereſt ergo non admittetur ad petendam reſtitutionem, quod puto uerum ſi eius nomine agatur.nam defuncti nomine ſi talis reſtitutio peteretur forte aliud eſſet quaſi defuncti interſit, & ſecundum hoc poſſent non inepte ſuperiores uarietates cõciliari, uide per Andręam Tiraq.de priuil.piæ cau.priui.97. 13

Executori cui uſ... tempus detur reſtitutio.

Sed † an illius teſtamenti inſinuatio, uel apertura etiam ſi ad pias cauſas factum nõ fuiſſet poſſit fieri ante iudicem eccleſiaſticum,& fieri poſſe tenuerunt Imola,Antonius.Butrius,& Felinus num.3.qui hanc dicit communem opinionem in cap.fin.de fide inſtrum. ſed contrarium ut fieri debeat coram iudice ſeculari tenent ibi Ioannes de Anania, & Panormit. & Barbatius in ca.ſi hæredes,num.10. de teſtam. ubi Couarru, hanc eſſe receptam opinionem adfirmat num.3. & in hanc partem procliuior ſum quando eſſet teſtamentum hominis laici, quòd ſi clerici eſſet teſtamentum,& alterum clericũ hæredem relinqueret ſuperior opinio tueri poſſet argum.l.2.cum ibi plene uor.per gl.& doct.C. de edi.diui Adr toll idemq; forte etiam ſi laicum hæredẽ ſcriberet.ualiditas enim teſtamenti a clerico facti uidetur iudicanda ſecundum ius canonicum, non ſecundum ius ciuile,nec intereſt alterum clericum an uero laicum hæredẽ ſcripſerit argum ca.relatum 1. & ca.cum eſſes.de teſtam. & ita poterunt ſuperiores uarietates conciliari, & iure regio etiam inſpicitur forus teſtatoris his in rebus l.4.tit.2.lib.5. ordinam. 14 15

Teſtamenti apertura an poſſit fieri coram iudice eccleſiæ, ardua quæſt.

Ius canonicum in teſtamento clerici inſpicitur.

Denique ad dicendorum dilucidationem quæro ut filiusf. debeat adire hæreditatem ſibi delatam,quæ de re eſt celebris tex.in l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.ff.de acquirenda hæreditate,& non ex hoc tex. † quòd in adeunda hæreditate per filiumfamilias requiritur iuſſus patris concordat.l.qui in aliena, in princ. alleg. ſupra eodem tit. cum ſimi. Ratio huius eſt, quia adeundo quis obligatur oneribus hæreditarijs inſt.de obligat. ex quaſi contractu.§. hæres & .ff.de actio. & obligat.l.ex maleficijs.§.hæres,&.ff.quib. ex cau.in poſſe eatur l.apud Iulianum.§.fin.ſed ſic eſt q̃ ea, quæ querit filius quęruntur patri l. placet, in fine eodem titulo, ergo non debet poſſe filius adire hęreditatem, & per conſequens obligare patrem abſque iuſſu ſuo, & iſtam rationem uoluit ponere tex. in d.l. qui in aliena, in princ. Item quia omnis obligatio naſcitur ex contractu,uel quaſi uel delicto,uel quaſi inſtituta de obligatio.§. 2. ſed ſi pater non iubet nihil horum interuenit,ergo non debet teneri, † & ex prædicta ratione primo infero quòd ſi acquiſitio non haberet aliquid in commodi, quòd nunc quæritur patri per filium, etiam non præcedente iuſſu, quia ceſſant prædicta ratio, tex.in l.etiam inuitis.ff.de acqui.rer. domi. & in l.ſeruus uetante.ff.de uerborum obligat. & inſtituta per quas perſo.nobis acqui.§.item uobis, cum ſimilibus. † Et ad prædicta uide l.ſi hereditaté ff.manda.& in l.fin.C. de hęre.actio.cum concordan. intellige tamen q̃ acquirit ſibi l.cõmutabiliter nõ autẽ incõmutabiliter, hoc eſt dicere q̃ licet ſit patri acquiſitũ,nihilominus põt repudiare, ut in dictis iuribus notatur.ratio, quia beneficiũ non acquirit inuito,ut in regula iuris.Nec obſtat l ſicut.C.de repud.hæred.ubi poſt ius q̃ſitum non habet locum repudiatio, quia illud eſt uerum quandò acquiſitio eſt facta mediante facto hominis,hoc eſt per aditionem,ſecus in acquiſitione legali,nam illa offertur ipſo iure inuito,ut dictis iuribus non autem infertur ſi uellet repudiare,quia cũ nõ interueniat factũ filij non eſt.quid ſibi imputet,unde nec mirũ ſi poſſit dimittere,ſicut in ſimili filiofamilias defertur ipſo iure hereditas patris et inuito, tamen poteſt abſtinere l. neceſſarijs in fine eodem. l.ſi quis filium.§.1.cum ſimil. ali. ſupra eod. tit.de acquir.hær. Imo ſufficit ſi ſe non immiſceat poſito 16 17 18 19

Filius hæreditatem non quærat ſine iuſſu patris.

Hæreditas patri per filium an ipſo iure quæratur cum erat iuſſus.

Legalis acquiſitio eſt incõmutabilis hominis uero incommutabilis.

q̃ expreſſe

ꝙ expreſſe non abſtineat tex.in l.ei qui.eod.tit.tex.ubi ponitur ratio in l.1.C.ſi mi.ſe ab hered.abs.† Nec obſtat illud

20 Paul ſi filius, ergo hęres, nam illud intelligatur quòd hęreditas filio defertur, non autem infertur inuito, ut notatur in d.l.neceſſarijs, & in d l.prima, & notabiliter Bal. in l.qui ſe patris.C.und.libe.penul.colum.ad finem, uerſi. item dubitatur, ubi uideas, & iſta ſufficiant quo ad rationem huius regulæ.

Filius ergo heres, ut ac cipiendum.

21 Modo neceſſario inueſtigandum eſt † quæ ſint neceſſaria ad hoc quòd iuſſus patris teneat, in quo dicendũ eſt, quod primo requiritur ꝙ iuſſus præcedat, nec ſufficit ꝙ ſequatur ut ibid.in prin.ad hoc autem ut dicatur præcedere ſufficit ꝙ nõ appareat ſequutum eſſe, ut per Bal.Angelum, & Paul.de Caſt.in l.si qui hęres, in fin.ſupra alleg. eod.ti.ff.de acq.hær.ſecus in authoritate quæ etiã ſi appareat ꝙ ſit ſequuta dum tamen incontinenti non uitiat actum, ut ibid. in tex.cum glo.& ſi dicatur contra, quia imo authoritas tutoria debet etiam pręcedere, quod probatur † quia pupil-

Iuſſus debet præcedere nõ ſic in authoritate.

22 lus non obligatur uoto ſicut nec filiusfamilias, l.ſi rem.§. uoto.ff.de polli.ergo eadem ratione authoritas debet præcedere in uno, ſicut in alio. hoc non obſtante dicas ꝙ ratio doctrinæ poteſt eſſe, quia patris poteſtas in filium eſt maior, nam olim habebat poteſtatem uitæ necisq;, l.in ſuis. ff.de liber.& poſthum. unde filij nulla eſt uoluntas, & ſic non poteſt approbari per ſequutum conſenſum, poteſtas autem tutoris eſt minor, nam pupillus dicitur habere conſenſum, quod patet, quia obligatur naturaliter, ideo poteſt per tutorem ualidari, quod eſt factum, quia eſt aliquid, iſtam rationem ponit ibid.Bar.in princip.d.§.iuſſum.

Voto non oblig.tur filiusfamilias nec pupillus.

23 Aduertendum † tamen quia ratio Bar. de facili poſſet tolli, nam Bar.ſe fundat eo, quòd ex quo pupillus naturaliter obligatur, ideo poteſt ſequi authoritas quia habet aliquid confirmare ſecus in filio, ſed iſta ratio non ualet,

Pupillus ſine tutore obligatur naturaliter.

24 † quia etiam filiusfamilias naturaliter obligatur, l.filius familias.ff.de actio. & obligatio. unde alia ratio poteſt eſſe, quia cum omnia commoda & incommoda ueniant acquirenda patri, ergo nimirum ſi magis debet attendi perſona patris quam tutoris cui nihil uenit acquirendum, ſed ſolũ ipſi pupillo, & iſtam rationem uult ibid. Alex prima col.in fin.& latiſſime per eum in l.qui in aliena, in princip.alleg. ſupra eod.tit.ff.de acqui.hęr.a.eo'um.de cuius ueritate forte infra ſubiciam. Secũdo principaliter requiritur † ad hoc

Filiusfamilias ſine patre obligatur naturaliter.

25 ꝙ iuſſus ualeat ꝙ fiat ſpecialiter ut ibid.in uer.ſi.ſed utrum. puta de hęreditate talis, nec ſufficeret generalis iuſſus ex quo infertur ad plura ut per Paul.in d.§. iuſſum. Tertio ꝙ fiat generaliter iuſſum ſuper hęreditate mortui uel illius qui putat nõ uiuere licet in ueritate ſit uiuus, ut ibid.in uerſi.

Iuſſus ad adeundam hæreditatem debet eſſe ſpecialis.

26 plane, † & tũc ualet iuſſus non tamẽ intelligas ꝙ poſſit ſtatim hęreditas adiri antequam ille moriatur, l.qui ſuperſtitis, in fine eod.ti.ſed ille iuſſus ſortietur effectum, poſtquam ille mortuus fuerit & non erit neceſſarius nouus iuſſus, ſi autẽ ſciebat uiuere non ualet iuſſus a principio, ut ibid. in uerſ. ſed an nominatim & requiret poſtea nouus iuſſus, nec poterit adiri uigore iuſſus præcedentis, cum a principio fuerit nullus, & hoc uoluit ibid.una gl.ſuper uerſ.de uiuis, &c. quamuis ſit uitioſa uel corrupta.

Iuſſus de adeunda hæreditate uiuentis ſcienter factus inutilis eſt, non ſic ſi per errorem.

27 Ex † prędictis colliguntur aliquæ differẽtię inter iuſſum, & aditionẽ, prima eſt.quã aditio non põt fieri ſub conditione, quia eſt actus legitimus, l.actus legitimi.ff.de reg.iu.† ſecus in iuſſu qui põt fieri etiã ſub cõditione.tex.eſt ibid.in uer.

Iuſſus differt ab aditione.

28 plane, ibi, niſi ſcripſit &c.& in §.pater Seio, ibi, ꝙ ſi mandauit.&c.quod nota. Secũda doctrina eſt, quã aditio nõ põt fieri de hæreditate uiuentis etiã ſi puteẽ nõ uiuere, l.q ſuperſtitis & l.neminẽ, cũ ibi notatis in fi.eod.tit.ſecus in iuſſu qui põt fieri de hęreditate illius q putaẽ mortuus quãuis in ueritate uiuat, ut eſt tex.ibid.in uer.plane, & operabiẽ ſuũ effectũ p mortẽ illius, ut modo dixi. Tertia † differentia eſt quã

Iuſſus de adeunda hæreditate ſub conditione fieri poteſt.

29 aditio nõ põt fieri p procuratorẽ uel p alium in l.Paulus alias p procuratorẽ.in fi.eod.ti.rõnem ibi uidebis, ſed iuſſus põt fieri p nuntiũ uel per epiſtolã.ut in princ.huius, §. iuſſum.& ſi dicas ꝙ præcedere iuſſũ, ſi filius poſtea adit, uidetur pater adire per alium, ideſt per filium, & ſic contra

Iuſſus de adeunda hæreditate per nuntium fieri poteſt.

dictam l.Paul.ad hoc reſpondeo, ꝙ pater non adit per alium, ſed ipſe filius tanquam principaliter inſtitutus adit per ſe non autem tanquam procurator patris, licet ad hanc aditionẽ requiratur, ꝙ præcedat iuſſus, & ex ea acquiratur cõmodum patri, ut eſt dictum, & ſic non obſtat.

30 Item ex prædictis colligo aliquas differentias inter iuſſum, & authoritatẽ. Prima, quia iuſſus debet præcedere, ut ibid.ſed authoritas põt ſequi, ut inſt.de author.tu.§. tutor, cum ibi notatis, & ff.de autho.tu.l.obligari.§.tutor.& intellige ꝙ iuſſus debet procedere ẽt ſi actus poſtea ex interuallo fiat, ut patet, ubi s.in uerſi.plane cũ gl.& in §. ſed quid ſi mandauit, ad fin.uel ſin.ul cum actu, ut ſ.all.l.ſi qui hęres, in fine, poſt actũ tñ.non ẽt incõtinenti, ut ibid. inouit alias non eſſet differentia inter iuſſum, & authoritatẽ contra illum tex.quamuis glo.ibid.teneat, contra q̃ reprobatur per Bar.Paul.& Alexan.ibid. & ex his dicit ibid.Paul.2. col. in prin.ꝙ † notarius debet eſſe cautus cũ conficit inſtrumentum, ut apponat uerba taliter ꝙ non appareat actum primò celebratum, & iuſſum poſtea interueniſſe ẽt incontinenti, nã ẽt non haberet uim ratificationis, quia aliud eſt ratificare, aliud iubere, nam ratificatio prodeſt in caſibus, in quibus neceſſarius eſt conſenſus l. fi.C.ad Mace. cum ſimi.ſed non in his in quibus requiritur, iuſſus ſecundum eum, quod tene menti. 31

Iuſſus differt ab authoritate.

Iuſſus patris ſecutus poſt filij aditionem, etiã incontinenti, nõ prodeſt.

Secunda differentia eſt inter authoritatẽ, & iuſſum, quia authoritas debet ſemper interponi pure, ẽt ſi cõtractus ſit conditionalis, ut.ff.de autho.tut.l.ſed & ſi conditionalis, ſecus in iuſſu qui põt interponi ẽt cõditionaliter d.§.iuſſum. in uerſi.plane, ibi, ut ſi ſcripſit, &c. & in §. ſed quid ſi mandauit uerſic.ꝙ ſi mandauit.

Tertia differẽtia eſt, quia iuſſus poteſt interponi per nũtium, uel p epiſtolã, ut ibid.primo reſponſo, & ſecundo, ſecus in authoritate, ut inſtituta de auho.tuto.§.tutor, & ubi ſuprã in glo.in uerſi.fieri poſſe.

Quarta differentia eſt, ꝙ iuſſus põt fieri, uel interponi qualitercunq; & p quæcunq; uerba exprimentia cõſenſum ut ibid.in §.ſed quid ſi mandauit p totum, † ſecus tñ eſt in authoritate, nã authoritas debet interponi formaliter, puta p hęc uerba, authoritatẽ interpono, uel interpoſui, &c. ſecus ſi uteretur alijs uerbis, ut notat Innoc.in c. cũ cõſuetudinis, extra de conſue.ſed aduerte, quia contra hanc doctrinã uideẽ tex.cũ gl.in l.3.ff.de autho.tuto. ubi ſufficiunt uerba conſenſus, & ſic ſufficit dicere ꝙ tutor conſenſit cõtractum pupilli licet nõ dicat, ꝙ authoritatem interponit p ſolutione.uide notabiliter Paul.de Caſt.2.col.poſt medium quẽ ſequiẽ Alex.4.col.ante finẽ in §.iuſſum, quẽ uideas, & iſta quãtũ ad iuſſum, & authoritatẽ. Quid aũt.ſi lex uel ſtatutũ requirant conſenſum, uel licentia.uel præſentiam, uel decretũ, uel conſiliũ, uel conſcientiã, an tunc debeant pcedere, uel poſſint ſubſequi, uide p doct.in d.§.iuſſum, ubi aliquid ibid.p Bar.& p Paul.2.col.poſt mediũ, & latẽ ibid.per Alex.2.col.poſt mediũ cum duabus ſequentibus, & multa per Bal.ad quem recurre in l.1.C.qui admi.ad bono.poſſe. pen.& ultima col.& in d.§.iuſſum. 32

Iuſſus & authoritas quibus uerbis fiant.

Modo hijs pmiſſis pro rõne dubitandi arguo cõtra iſtũ textũ, & probo ꝙ in aditione facienda p filiũ non requiriẽ iuſſus, & p conſequens ꝙ non debeat pcedere. Et primo cõtra illũ tex.facit tex.in l.1.C.qui admi.ad bo.po.poſſ.& in l.qui in aliã. ſecundo reſponſo in fi.ſ. alleg. ubi in bonorũ poſſeſſione delata filiofamilias non requiritur iuſſus, imo ſufficit ratihabitio, ergo ſic in propoſito, & ſtringo illud argumentum, quia bonorum poſſeſſor eſt ſimilis hæredi inſtituta de bono.poſſe.§.quos autem cum ſimi ergo quemadmodum in bonorum poſſeſſione non requiritur iuſſus, ut dixi, ergo nec in hæreditate. Item quia quemadmodum ſi hæreditas habet commoda, & incommoda, eodem modo bonorum poſſeſſio, ut.ff.ad Trebell. per totum, ergo ſi in bonorum poſſeſſione non requiritur iuſſus eodem modo non debet eſſe neceſſarius in hæreditate adeunda eius contrarium, ubi ſuprã dicitur. Stringe illud fundamentum per l.1.§.bonorum, & quod ibi dicunt Bart. & Iaſon ff. ad Trebellian.

Secundo cōtra illū text. arguo de l. ſeruo inuito, in principio. ff. ad Trebel. † ubi reſtitutio facienda filio per Trebel.

33 *Reſtitui poterit filio hæreditatem ſine iuſſu patris.*

poteſt ſibi fieri abſque iuſſu patris, ergo idē uidetur in hereditate adeunda cuius contrariū ubi ſupra dicitur, & pondera quòd reſtitutio facienda per Trebellianum eſt de iure ciuili, ut per totum. ff. ad Trebel. quemadmodum hæreditatis aditio, ut notatur in l. 3. ſupra eod. tit. de acq. her. & in l. is poteſt, & in l. pro herede. §. 1. & in l. 1. C. qui admitt. cum ſimi. ergo quemadmodum in illa non requiritur iuſſus ſed ſufficit ratificatio eadem ratione idem uidetur in iſta.

34 *Hæreditas filio delata patri quæritur interdū ſine iuſſu.*

Tertio oppono de lege filiofamilias. C. de iur. delib. † ubi hæreditatem delatam filio familias poteſt pater adire de conſenſu filij, ergo acquiritur ſibi, ſcilicet patri abſque iuſſu, ergo male dicitur, ubi ſupra, ꝙ ſemper requiritur iuſſus.

Quarto oppono de l. filius, C. de peti. hære. ubi eſt caſus ſingula. in quo patri acquiritur ſine iuſſu ad quam l. ponas caſum, ergo &c.

Quinto oppono de l. qui in aliena, §. ſed & ſi non adierit ſupra allegata ubi idem dicitur in effectu.

Sexto oppono de tex. in d. l. qui in aliena, § interdū, ubi patri acquiritur hereditas abſq; iuſſu ſuo ut patet ibi ſi recte aduertes, & ſic contra iſtum tex. in d. §. iuſſum.

Septimo oppono de l. cum hæres inſtitutus, in princ. in fineque eodem tit. ubi filius inſtitutus adit ſine iuſſu, uel uoluntate patris, ut ibi patet, ergo, &c.

Octauo oppono de lege miles filius familias, & l. ſi forte d. l. Caſtrenſe, & l. dotem. ff. de caſtrē. pecul. ubi filius familias inſtitutus heres a commilitone poteſt abſque iuſſu patris ſuo arbitrio hereditatem adire, ergo, &c.

Nono, ultra alias oppoſitiones, uide legem, qui in aliena §. ſi is qui putabat, uerſic. nam eum, ubi filiusfamilias adit ſine iuſſu patris, & ualet aditio ut ibi patet, ergo contra illum text. in d. §. iuſſum.

Decimo oppono de text. in l. fin. in princ. C. de bonis quæ liber. ubi filius familias inſtitutus poteſt adire etiam contradicente patre, ergo a fortiori eo ignorante, ut in regula iuris ſi ergo eo ignorante, ergo non requiritur iuſſus cuius contrarium, ubi ſupra dicitur, ergo male

Vndecimo oppono de l. non eſt dubium, cum pluribus ibi allegatis. C. de iur. deliber. ubi filius inſtitutus adit ſuo arbitrio abſque iuſſu patris, & quæritur ſibi ipſi, ergo, &c.

Ex prædictis ergo uidetur quòd ille text. requirens iuſſum non procedat: Quibus tamen non obſtantibus dicitur ibid. contrarium & rationem deciſionis collige ex hijs quæ dixi in prin. huius queſtionis, reſtat reſpondendum ad contraria ad quę breuiter reſpondeo per ordinem.

Primo ergo non obſtat, l. 1. cum ſimili. C. qui adml. quia reſpondeo ꝙ nos loquimur in herediṫate, ſecus in bonorū poſſeſſione, rationem diuerſitatis ponit gloſ. in l. 1. glo ultī C. qui admi. & plures alias rationes uide ibi per Iaſ. ultim.

35 *Iuſſus patris in ag. bo. po. cur non exigatur.*

col. & ſi dicatur † ꝙ ſunt ſimiles ut ſupra dixi, reſpondeo negando ſimilitudinem & eſt ratio diſsimilitudinis, quia aditio & patria poteſtas ſunt de iure ciuili, & ideo patria poteſtas plurimum poteſt in hijs in quibus ius ciuile conſideratur & ideo perſona filij dicitur inhabilis, omnis enim habilitas perſonæ debet actū qui geritur precedere & nō ſequi. ff. de leg. 3. l. 1. §. ſi filios, fac. l. in uniuerſis, cū ſim. C. qui da. tu. poſſunt, ſed bonorum poſſeſſio eſt de iure pretorio, in qua non conſideratur ius ciuile, quia prætor ius ciuile quandoque emendat & ſupplet, nec procedit per eaſdem regulas, nam pretor magis ſequitur æquitatem quam iuris ſubtilitatem, Item ius ciuile procedit per punctum rationis, & ideo requiritur ꝙ perſona abinitio habeat poteſtatem in actu, ſed prætor conſiderat effectum rei potius quam merum iuris principium, unde pretor non facit differentiam inter iuſſum & conſenſum, unde non refert ante uel poſt conſenſus concurrat ſuperioris, & ſcias in propoſito quòd quando actus ualet a principio, ut quia potentia precedit actum, ibi eſt ordo debitus & conſentaneus nature, ut dd. d. l. ad reliqua contraria reſponde eſſe caſus ſpeciales, ut in eis patet.

Adde Iaſ. in l. qui in aliena, nu. 3. ff. de acquirenda hereditate dum concluditur communem eſſe quòd filius iure 36

Filiusf. iniuſſu patris hereditatem adeundo ne ſe nō obligat.

ſtorum abſq; iuſſu patris adeundo non obligabat nō ſolum patrem, ſed nec ſe ipſum & communē eſſe rationem, quia ſecundum naturam eſt commoda cuiuſque rei eum ſequi quem ſequuntur incommoda reprobatur ꝗ per Iaſ. hęc ratio per l. tam ex contractibus. ff. de iudici. ipſe autem aſſignat aliam, ſcilicet quòd hereditas eſt indiuidua l. 1. & 2. de acquirenda hæreditate ergo eius, & molumentum non poteſt eſſe penes patrem & damnum penes filius, quę ratio ſapit ueritatem ſed non eſt bene probata, quia d. l. 1. & 2. nil aliud probant, niſi quòd hereditas, ſit indiuidua, hoc reſpectu, ut pro parte adiri non poſſit licet ergo non poſſit diuidi in partes, quotas tamen inde non infertur, quòd ſimiliter non poſſit diuidi. reſpectu oneris, & emolumenti, ſed & iſto reſpectu diuidi non poteſt, ut l. ſi quis ſeruum. §. fin. cum l. ſeq. de leg. 2. & l. licet, & l. ea. C. famil. erciſc. & l. pro hereditarijs, & l. fin. C. fam. erciſc. ergo filius adeūdo hereditatem ſine iuſſu patris cum eius commodum habere non poſſet iure ſtorum, ut l. lex Cornelia, de uulgar & pupil. quia quicquid acquirebat filius acquirebat, patri ſequitur quòd & eius damnum non poterat habere, id eſt non ſe obligauit adeundo

Sed quæro cum ex omni alio contractu filiusfamilias obligatur, licet eius emolumentum pertineat ad patrem d. l. tam ex contractibus l. filiusfamilias. ff. de act. & obligat. quare ſimiliter, ex quaſi contractu aditionis non obligatur, licet eius emolumentum ad patrem, damnum uero ad filiū pertineret, reſp. quia iſto caſu fraus fieret creditoribus hereditarij, qui non haberent, quem conuenire poſſent eū cacitet cum obligatum haberent ſolum filium, qui eo iure nulla bona habere poterat d. l. lex Cornelia, nec eſt quid imputetur creditoribus, cum non potuerint impedire aditionem filij, ac in alijs contractibus eſt, quid imputetur ei, qui contrahit cum filiofamilias, qui ſcit uel ſcire debet ꝙ emolumentum cōtractus ad patrem, damnum uero, & obligatio paſſiua ad ſolum filium ſpectabit.

Denique † eccleſia ſi non fecerit inuentarium tenetur inſolidum creditoribus, & legatarijs, non ſecus, quam quilibet particularis, iſta eſt communis opinio ſecundum Iaſ. 37

Eccleſia ſi nō fecerit inuētarium legatarijs an inſolidum teneatur, ardua q.

in l. fi. §. fi. C. de iure delib. ſicq; licet regulariter heres legatarijs non teneatur ultra uires hereditatis l. ſi uniuerſe. C. de lega. tamen hoc caſu propter omiſſum inuētarium aliud erit, per Tiraquel. de priuil. piæ cau. priui. 18. Abbas in ca. 1. de ſolutio.

Contrariam partem ut integrā legata ſoluere non teneatur tenetur communiter ſecundum Felinum in ca. de quarta, colum. 3. de præſcrip. Aretin. in rubr. ff. de acqu. hered. colum. pen. Corn. in cap. 1. num. 14. de teſtam. Romanus & Aretinus in rubr. ff. de acquir. hæred. Abb. in cap. 1, col. pen. de teſtamen.

Denique quin creditoribus eccleſia hoc caſu inſolidum teneatur dubium non eſt, non aliter atque teneretur antequam inuentarij uſus repertus eſſet, nam beneficio inuentarij potiri eccleſiam quę inuentarium non fecit non eſt poſſibile, † ſicq; ut olim inſolidum creditoribus tenebatur pro portione hereditaria l. 1. l. pro hereditarijs, & ſere per totum. C. de heredi. act. l. 1. §. ſi heres percepto fundo, ubi per omnes doct. ff. ad Trebell. ita & hodie creditoribus inſolidum tenebitur cōſtat enim legem generalit. iubentem ut heres adita hereditate ueluti ex quaſi cōtractu creditoribus obligaretur. §. hæres quoq; inſt. de oblig. 38

Eccleſia ſi nō fecerit inuentariū creditoribus tenetur inſolidum.

ex quaſi contractu l. ex maleficijs. §. heres quoque. ff. de act. & obligat. comprehendere eccleſiam non ſecus, quam reliquos, eo ipſo quòd ea in re non reperitur ipſa habere peculiare priuilegium l. in fraudem. §. fin. ff. de milit. teſtam. ubi per Bal. & per Alciatum lib. 4. Parad. cap. 10. Decius in l. ex teſtamento. C. unde liberi, & in l. 1. ff de regulis iuris. Tiraquel. de preſcrip. §. 1. glo. 11. Decius conſi. 1. Idem in c. apoſtolica, de reſcript. quamuis eccleſia poſſet reſtitui ſi læſa reperiretur ut alibi docemur. Ergo in eo tantum quæſtio erit, an integra legata preſtare teneatur, & hic quidē 39

Lex gener. quando comprehendat perſonas priuilegiatas.

duo

Eccleſia ſi non fecit inuentarium non deducit falcidiam.

40 duo ſunt uidenda,†primum an amittat Falcidiæ bene
ficium,& lucrum alterum an præterea etiam ultra ui-
res hęreditatis legatarijs teneatur, & quidē in utro-
que magis eſſe uidetur, ut & integra legata ſine Fal-
cidiæ deductione præſtare teneatur, & etiā ultra ui-
res hęreditatis per generalitatem tex.in authent. de
hęre.& Falcidia.§.ſi uero nō fecerit,&.§.hinc nobis,
& §.primum itaq; quæ deciſio generalis comprehen
dit eccleſias non ſecus,quam reliquos, eo ipſo ꝙ hæ
in re non reperiuntur habere ſpeciale priuilegium.d.
l.in fraudem,in ſi.ibi,quia generalis erat illa determi-
41 natio.

Inuentarium ſi filius non fecit,integra legata præſtat, & ſi excedant uires patrimonij.

Confirmatur,quia† etiam filius qui non minori-
bus,ſed forte amplioribus fauoribus potitur quam ec
cleſia.c.ſi.17.quæſt.fin.ſi inuentarium non fecerit pu
nitur in eo ꝙ nec Falcidiam deducit,& præterea inte
gra legata præſtare tenetur licet uires ſuperent hæ-
reditatis,ut ex communi opinione docemur ſupra.§.
42 8.nume.16.

Intellectus ad §. ſi uero non fecerit, in authentico de hær. & fal.

Neque† ad rem pertinet,quòd in d. §. ſi uero non
fecerit ea ratio huiuſmodi pœnas inducendi expreſſa
ſit,ꝙ forte hæres,qui inuentariū non fecit maligna-
tus eſt circa res hæreditarias eas ſubtrahendo,quas ſi
non ſubtraxiſſet forte hæreditas ſoluendo eſſet,& cū
ratio expreſſa in lege pro lege habeatur, & deciſio
legis loco exempli ſit,quod legem & regulam non af
ficiat gloſſ.in auth.de hæred.ab inteſt.§.fin.uerbo. or-
dine, quæ communiter approbatur,ut per Bald.in l.
maximum uitium,C.de libe.præt.Alexā.Iaſ.Corn.nu.
15.& Curtius Iunior.nume.15.per tex.ibi in l.huma-
nitatis C.de impuberum,Georgius nata nu.32.in ca.
quāuis pactum,de pact.lib.6.Bal.in l.ſi.ff.de hær.inſt.
Decius nume 15.Curtius Iunior,nume.9.& Purpura-
tus,nume.23.in l.fin.per tex.ibi.C.de pact.l.his ſolis,
C.de reuocandis dona. cumq; hæc ratio in eccleſia
ceſſare uideatur,quia illa ſiniſtra ſuſpicio ſubtrahen
di,& occultandi res hæreditarias non uidetur cade-
re in eccleſia, ſicq; ceſſante legis pœnam inducentis
ratione ceſſabit,& ipſa pœna. Sed ſane ſiue eccleſiam
ſumas,& accipias ꝓ pariete,& tecto,uel alia rerū mi
ſtura qua ędificium eccleſię fit,ſiue eam accipias pro
congregatione fidelium uerum eſt,ꝙ in eccleſia non
cadit ea ſiniſtra ſuſpicio ſubtractionis rerum hæredi-
tariarū.Sed in œconomis,& reliquis perſonis,qui ec-
cleſiæ res adminiſtrant quiſq; eccleſiæ nomine cum
hæredes inſtituuntur,& hęreditatē adeunt.& res hæ
reditarias gubernant, & adminiſtrant, quid impedit
quin eadem ſiniſtra ſuſpicio ob inuentarium pręter-
miſſum immineat non aliter atq; in reliquis quibus
uis hæredibus ſcriptis teneo ergo hac in re idem iur
futurum in eccleſia hærede inſtituta,quod eſt in reli-
quis hæredibus ſcriptis,hoc uno addito, ꝙ eccleſia
43 aduerſus hæreditatis additionem poterit probatā le

Inuentarium ſi non fecerit pia cauſa an teneatur inſolidum.

ſione in integrum reſtitui per ſuperiura† & poterit cō
tra eum,qui eam hæreditatem omiſſo inuentario adi-
uit recurſum habere, non ſecus, quàm minor aduer-
ſus tutorem,uel curatorem,quæ omnia repetita eſſe
intelligas in hoſpitali,& in reliquis pijs cauſis,de qui-
bus per Tiraquel. de priuil. piæ cau.in præfat. quem
ibi uide in priui.89.

Ad d.§.& quidē in gl.cōtra op.de l.3.ff.de iure de-
44 libe.ſol.gloſſ.licet ſit communis tamen diuinat,& re-

Deliberandi tempus an poſſit breuiari,contra communem.

ſtringit.Præterea in ſe non uidetur† uera nam iure
digeſtorum non poterat. Iudex breuius tempus ſta-
tuere ad deliberandum, quàm concedat prætor ad
agnoſcendum bonorum poſſeſſionem.l. 2.ff.de iure
delib.Iaſ.& alij in l.ſi curatoris.C.eod.tit. ergo illa l.
3.dum dixit ſæpius id tempus poſſe concedi,non ideo
dixit ꝙ putaſſet aliquando à iudicibus,breuius tem-
pus ad deliberandum concedi, quàm datur ad agno-
ſcendi,ſed ideo quòd poteſt eſſe hæreditas,ita impli-
cita,ut æquum ſit his concedi tempus deliberandi,
ut l.4.ff.eod.tit.per quam limita d.§. & hæc quidem,
ſecundum Fulg.& Corn.ſtat ergo concluſio contra d.
gloſſ.communiter receptam ꝙ ad deliberandum bre-
uius tempus ſtatui non poteſt prætore uiuo; a præ-
tore mortuo daretur ad agnoſcendum bonorum poſ
45 ſeſſionem.

Inuentario nō facto an hæres perdat Falcidiam iure.C.

Iuxta hanc partem, & ad §.ſi uero poſtquā eiuſdē
l.fin.ibi nec legis noſtræ beneficio perfruantur quā
contēneodam eſſe cenſuerunt illud relatiuum quam
expedit,quęſt.& moſtrat quod eſt ſenſus, quòd non
facientes inuentarium perdunt beneficium illius le-
gis,quæ introducit inuentarium,ſed illa l. non dedit
beneficium falci.quia id antea datum erat ergo, &c.
ſed ad hoc reſpon.ibi Corn.& Iaſ.quòd non dedit in
uentione,ſed approbatione,quia in §.& ſi præfatam,
eiuſdem l.dicitur quòd facientes inuētarium poſſunt
deducere Falcidiam tamen dic,quòd intentio illius§,
fuit facientibus inuentariū,dare priuilegia circa cre-
ditores,& non auferre priuilegium, quod etiam non
facientes habebant contra legatarios,ſed de non fa-
cientibus non loquitur in uſque ad §. ſi uero poſt-
quam ubi contra eos nulla pœna ſtatuitur,niſi ꝙ pri-
uilegium facientibus denegatur qđ ſuadetur ex §.cū
igit,eiuſdē legis,ubi cōtra nō faciētes inuentariū nil
ſtatuitur niſi quòd creditoribus inſolidum teneant,
quod eſt contra communem ut patet ex Iaſ. & Cor-
ne.in d.§.ſi uero poſtquam,in ſummarijs. & Corn.in
§.& ſi præfatam,col.1 ſtat ergo quòd hæres qui non
fecit inuentarium licet creditoribus inſolidum tenea
tur tamen legatarijs nō tenetur inſolidum, nec etiam
uſque ad uires hæreditarias, quia deducit Falcidiam.
quod uero de iure codicis, cæterum iure nouiſſimo
auth.obſerua tex.in auth. de hæredibus & Falci.§ ſi
uero non fecerit,.& §. ſi uero expreſſim. Iuxta
hanc partem & ea quæ ſuperius tradidimus &c.

Ad Corn. † in l.fin.de iure deli.§.pen.col.pen.dum 46

Deliberandi tempore elapſo an hæres habeatur pro repudiante,contra Corn.

concludit, quòd ſi tempus ſit aſſignatum ad inſtantiā
tam ſubſtituti quam creditorum quòd tūc perlapſum
temporis dati ad deliberandum inducitur tacita adi-
tio reſpectu creditorum, & tacita repudiatio, reſpe-
ctu ſubſtituti iuxta tex.in d.§.pe.iuncta l.quandiu, de
acquir. hære. Tu conſidera impoſſibile & in ciuile
uideri quòd una eademq; perſona habeatur pro hæ-
rede & pro non hærede arg.l.cum qui ędes.ff. de uſu
cap.l.ille a quo.§.tempeſtiuum.ff.ad Treb. hinc dici-
mus pro parte quem legitimari & pro parte non fieri
non poſſe dic ergo, quòd cum pro adeunte ſimul &
repudiante haberi non poſſit arg mento.l.ubi repu-
gnantia.ff.de reg.iur. ſupereſt,ut habeatur uel pro re
pudiante,argum d.l.quandiu.uel pro adeunte iuxta d.
§.pe.& magis eſt ut pro repudiāte habeatur.moueor
quia ille caſus mixtus debet aſſimilari illi ſpeciei quę
principalior eſt.l.quęritur.ff.de ſtatu hominum facit
l.ſi quis nec cauſam.ff.ſi cer.pet.§.ſed quuries uiſt. de
iure nat. ſed cum tempus aſſignatur ad inſtātiam tam
creditorum quam ſubſtituti, magis principalis eſt in-
ſtantia ſubſtituti ergo &c. quod ſit principalior pro-
batur ex eo quòd uniuerſalia præponderant particu
laribus. Item ex eo, quòd honor inſtitutionis quo-
uis lucro ſtimabilior ꝑcioſiorq; eſt arg. l. Iulianus.ff.
ſi quis om.cau teſt.& l.filium.§. ſed cum portio.ff. de
leg. preſtan.

Hæc quando tempus fuit aſſignatum ad inſtātiam
tam creditorum quam ſubſtituti, quod ſi aſſignatum
eſſet ad inſtantiam ſolius ſubſtituti tunc ſecundū om-
nes hęres haberetur pro repudiante l.quandiu. la ul
tima,cum ibi notatis.ff.de acq.hær. quòd ſi aſſignatū 47

Inuentarium ſi non fecerit mulier,ruſticus,eccleſia, an legatarijs inſolidum teneantur contra Cor.

eſſet ad inſtantiam creditorum tantum, tunc elapſo
termino haberetur pro adeunte ut per Doct. ibidem
quia in his caſibus ſimplicibus ſit interpretatio con-
tra hæredem. Corn.in l.fin.§.ſi. de iure de lib. in ſi.
quęrit an † mulier, uel ruſticus, uel etiam minor,
uel

uel eccleſia teneantur facere inuentarium,& quid in Republica concludit quòd omnis etiam qui poſſunt prætendere iuris ignorantiam tenentur illud facere. tu dic quòd in eius fauorem facere uidetur,quia l.inuentarium introducens, cum generaliter loquatur, generaliter intelligitur, & comprehendit perſonas quantuncunq; priuilegiatas, uiſi in illo caſu habeant expreſſum priuilegium,ſed in iure nõ eſt expreſſum. quòd iſtę perſonæ gaudeant hoc priuilegio non faciendi inuentarium,ergo &c.quod fundamentũ id cõcludit quòd beneficiis & priuilegiis inuentarij non gaudeant. ſed non concludit, quòd ſubiaceant pœnis impoſitis iis qui non faciunt inuẽtarium,quinimò tenendum eſt ꝙ omnes qui poſſunt prætendere iuris ignorantiam licet ſine inuentario adeant, poſſunt deducere Falcidiam licet creditoribus inſolidum teneant mero iure, nec puto quòd impediãtur ꝑ in integrum reſtitutionem poſtu are aduerſus creditores. Nec obſtat preſumptio ſubtractionis de qua i auth. de hęre. & Falci.§. ſi uero non fecerit.nam ut a deciſione illius §.licet generalis ſit, liberantur illę perſonæ propter illam ignorantiam iuris ita & a ratione eiuſdem.§. liberantur quia in quibus cadit iuris ignorantia in iiſdem cadit pręſumpta innocentia præſertim cum delictum nunquam præſumatur.l. merito,ff. pro ſocio,maxime, quia tex. in d.§. ſi uero non fecerit, in uerbo.forte,quod ibi bis repetitum eſt,non præſumit hæredem non facientem inuentarium res hæreditarias ſubtraxiſſe,ſed dicit id poſſibile eſſe non autem ueroſimile, aut præſumendum ita aũt poſſibilitas ſufficit ut hæres qui non fecit inuentarium priuetur beneficio legis Falcidiæ,& pręterea inſolidum teneatur legatariis quibus ex ſuo quaſi cõtractu ſe obligatum uoluit.§.hęres inſt.de obli.ex quaſi contrat.l. ex maleficiis,§.hæres,ff.de act. & oblig.ut beneficij loco haberi deberet ꝙ nõ tenetur legatariis ultra uires l.ſi uniuerſæ,C.de lega. quo beneficio carebit ſi inuẽtarium non facit d.§.ſi uero non fecerit.

Et quia enumerauimus caſus in quibus quis nõ ſuccedit proprie ex teſt.nec ab inteſtato & ſic eſt improprie heres cum plu. fol.ſeq. & alios plures caſus per Iaſ.in l.cum antiquioribus col.3. in medio.C.de iure delib. poſt gl.ibi in quibus oĩbus concluditur ꝙ non teneat facere inuẽtariũ ex eo ꝙ eſt improprie hęres; cuius occaſione uidebatur. dicendum bonorũ poſſeſſorem non teneri ad eius confectionem, cum conſtet eũ improprie heredẽ eſſe quod & in fideicõ.uniuerſali admittendum uidebatur, quẽ dico improprie hæredẽ,tum ꝙ id exprimit.l.filiusfa §.1.ff. quod cũ eo. ubi dr̃ pro hærede eſſe, & aliud eſt eſſe hæredẽ aliud pro hærede haberi.l.mercis appellatione.ff de uerb. ſign. tum ꝙ directus hæres eſt rogatus reſtituere etiã poſt reſtitutionẽ ut l.qui hæred.§.cum hæreditas.ff.de cõdi. & dem.nihilominus tam in bonorum poſſeſſore ꝙ̃ in fideicommiſſario concluditur ꝙ tenentur facere inuentarium ſm Corn.nu.7.in l.ſi.in prin de iure deli be.C.puto cõcludẽdum ꝙ oẽs illi gaudeat beneficiis inuentarij facti, & puniatur pœna non faciẽtis in quẽ tranſit ſucceſſio cum honoribus & oneribus qualis eſt bonorum poſſeſſor,fideicom uniuerſalis is qui libertatis cauſa bona addit,& ſimiles in quos tranſeunt onera inſolidum quia in eis militat.eadem ratio quæ in uero & proprio hærede, nam tales per confectionem inuentarii gaudent priuilegio ne creditorib. inſolidum teneantur,& per eius omiſſionem non ſolũ eo priuilegio priuantur, ſed ẽt alias puniuntur, ut & legatariis inſolidum teneantur,& non deducant Falcidiã, quę ratio ceſſat in iis ſucceſſoribus ad quos olim bona non tranſibant taliter ꝙ ultra uires tenerentur,& defunctum non repreſentabant, qualis erat pater in ſucceſſione filii quam iure peculii capiebat, & fiſcus in ſucceſſione bonorum uacantium. iis enim & ſimilibus cum confectio inuentarii non præbeat id priuilegium quòd non teneantur ultra uires conſequenter eius omiſſio non debet irrogare illam pœnã ut legatariis teneantur inſolidum, intero refert, utrum pater iure peculii, au ex teſtamento filii in caſtrenſibus ſuccedat,iuxta l.pe.& fin.C.qui teſta.face. poſſ. ut illo caſu non teneatur facere inuentarium. ſed iſto poſsit. quod & firmatur per l.ſi qui ſeruum. §.fina.cum l.ſeq. de leg.2. quia illo caſu ut ſucceſſor hæreditatis eſt iſto uero ut ſucceſſor bonorũ. quod & in fiſco admittendum ſecundum quoſdam.

48 *Inuentarii faciendi tempus, quando currere incipiat, contra communem.*

Quęro † an tempus conficiendi inuentarium incipiat currere ab adita hæreditate,an a tempore petiti temporis ad deliberandum, an a tempore delatæ hæreditatis, & reuco quòd ab hęreditate delata per d.l.fin.in princ.. Primo ibi ex quo et cognitum fuerit. Secundo in uerb.delatam hæreditatem,nam delata hæreditas intelligitũ ꝙ̃ quis poſsit adeundo conſequi.l.delata,de uerb ſig.ff. olim autẽ ante apertas tab. non poterat adiri l.1.in fine.ff. de iuris & facti igno.l. unica.§.in nouiſsimo C.de cad.toll.§. cum igitur eo.ti.l.unica.C.q ante aper.tab. Tertio p §. fin aut.ead. l.ibi,neceſſe eſt enim,iuncta.l. ſi Titius.ff. de teſt.mil. licet in contrariũ ſit cõis ſm Coru. nu.5.in princ. d.l. fi.o.cuius fundamentum nõ obſtat,nam ll. paſſim quẽ appellant hæredem non ſolum poſt aditam, ſed etiã ante aditam poſt mortem,& etiam ante mortem poſt factum teſtamentũ adde Corn.in §.ſin uero poſtquã, eiuſd. l.in ſi.qui tex.nil obeſt non enim negamus quin poſſit fieri inuentarium poſt aditam hæreditatẽ aditio,quam inuentarij confectio fiant infra tres menſes ab adita enumerandos,& ſenſus illius §. eſt quòd ut hæres creditoribus teneatur inſolidum, duo concurrere oportet,quòd & adierit,& tempus conficiẽdi inuentarij,effluxerit,nam nec ſola aditio obligat in ſolidum ſi uel poſtea,uel antea fiat inuentarium, nec ſola inuentarij confectio obligat inſolidum ſi aditio non ſequatur expreſſa,uel tacita, iuxta §. ſin aũt hoc eadem.l.fateor tamen quòd in communi uſu forenſi agitatum ſæpiſſime uidemus,ut inuentarium nunquã quiſquam faciat niſi poſtquam re uera hæres extiterit per expreſſam,uel tacitam hæreditatis aditionem ut ſic in uſu fori caſi à communi opinione recederetur, tum minime ſit.

49 *Emancipatus an ut ſuus poſſit ſuam abſtenſionem reuocare, ardua quæſt.*

Demque emancipatus filius, qui patris hęreditatẽ repudiauit poteſt infra trienium reuocare ſuam repudiationem,& patris hæreditatem adire, non ſecus quàm filius in poteſtate,ſicq; lex fin.C.de rep.hęred. habet locum in emancipato non ſecus, quàm in ſuo, ut tenet gloſſ.quam multi ſequuntur quos refert, & ſequitur Iaſ.in l.ſi emãcipata,C.de iuris,& facti ignoran.quo recte hæc opinio communis eſt.

Contrariam tamen partem, ut ei emãcipato id nõ liceat,ſicq; ut d.l. fin. ad eum non extendatur tenuit gloſſ.in d.l.ſi emancipata.quã multi ſequuntur quos refert,& ſequitur Corneus in d.l.fina.affirmans hanc partem eſſe receptam Gulielmus,Benedictus,in cap. Raynutius,de teſtamen.in uerbo mortuò itaq; .2.nu. 135.& hęc pars probatur in l. ſi quis ſuus, quæ eſt.l. fin.ſupra alleg.in uerb.ſuus facultas enim reuocandæ abſtenſionis ſuis non etiam emancipatis priuilegij loco data eſt,ut ibi,ergo ea diſpenſatio ſtricte interpretanda eſt l.cum quidam.ff.de lib.& poſthum.cumque ea lex correctoria ſit iuris antiqui ſaltem in ea parte qua loquitur neceſſe eſt ad alios caſus non extẽdi. l. ſi quando in prin.C.de inoffi.teſtamen.ut ius commune,de quo in l.ſicut maior,C.de repud.hęr.quod per illius l.fina.interuentum aliqua ex parte uiolatur,nõ recipiat maiores corruptionem, ut dictum eſt, præſertim cũ in emancipato ſit longe minor ratio, quàm in ſuo argum.l.quidam cum filium.ff.de uerb. obliga. & ab hac ſententia nullus (ut uerosimili eſt) abſcederet

50 deret niſi timore tex. in authen.de hær.ab inteſta.ueni. §. nullam uero,ubi expreſſum eſt agnationis, & cognationis quo ad poteſtatem ſuccedendi nullam eſſe hodi. differentiam,ergo etiam ſi agnoſceremus per emancipationé fuiſſe ſublatum ius agnationis adhuc ſuus beneficio d.l.ſi.gauderet non magis,nec minus,quàm emàcipatus,ſicq; ut ſuus ita & emancipatus eo beneficio ſruiret, ſed adhuc uerior eſt pars negatiua] nam quo ad poteſtatem ſuccedendi ſublata eſt differentiá agnationis,& cognationis,ut d.§. nullam uero,ſed non quo ad modum ſuccedendi,ut ex d.§.recte intuenti apparebit,non enim ibi Imperator induxit,ut ipſis cognatis ſine aditione acquireret hæreditas,nonq; induxit,ut ex potencia ſuitatis hæreditatem non aditam tráſmitterent,neque ut uiuo etiam eo cuius de hæreditate agebatur dominium illius hæreditatis,ut ſui uiderentur habere,& cetera id genus innumera ſpecialia iura,quibus potiuntur ſui hæredes quæq; plenius, quàm alibi retulimus ſupra.§.19.nu.1.cum pl ſeq.ergo ut aliud eſt actus ipſe,uel actio cuiuſque rei,aliud uero eſt modus agendi, aliud eſt Romam adire,aliud uero modus adeundi.potuiſti enim pedes adire,uel eques,ita aliud eſt ſublatam eſſe per d.§.nullam uero differentiam agnationis, & cognationis, quo ad poteſtatem ſuccedendi,aliud uero quo ad modum. ná primum factum fuit per d.§.ſecundum uero non utique.ſimillimum eſt quòd per legem maximum uitium.C.de lib.pręto.ſublata dicitur eſſe omnis differentia inter natos, & poſthumos, & tamen illud intelligitur quo ad poteſtatem rúpendi teſtamentum parentum ſi præteriti,aut non rite fuerint exhæredati,ſed non eſt ſublata quo ad modum rumpendi,quia filio præterito ab ipſo initio nullum eſt teſtamentum,non ſic poſthumo præterito, ſed demum poſtquá natus fuit l.ſin.C.de contra tab.bono.poſſeſſio.l.3.§.fin.ff. de liber.& poſthum.iuncta l.1.ff.de iniuſto rup &c.

Intellectus ad §. nullá uero, in auth.de hære. abint.

51 *Agnatio & cognatio aequantur quo ad poteſtatem ſed non quo admodú ſuccedendi.*

52 Retenta tamen opinione exiſtimantium ut† poſſit hæreditatem ſemel omiſſam infra triennium adire,& ſimul cum alijs fratribus is emancipatus ſuccedere induidéda hæreditate,uel bonis hæreditarijs an iudicium ſortis admittatur, ſi quando inter ipſos diuidentes libitum fuerit, dubiú eſt, aut ſi comoditas rei id depoſcere uideatur.id quòd negant communiter Doctores per tex.ibi.io c.1.de parrochijs Angelus in l.ſancimus.C.de ſacr.eccleſi.& alij non paucí quos refert Iaſ.in §.quędam.nume.66.inſt.de actionibus,qui tamen ibi ſentit receptiorem eſſe op.ut tale iudicium ſortis, non prohibeatur,quod & firmat in l.1.nume.19.ff. ſi cert., peta.& hęc opin.ſine dubio(ut nobis uidetur)ſaltem de iure ciuili,uera eſt,agitur enim de rebus terrenis,in quibus princeps eccleſię Romanę non poteſt pręiudicare iuriſdictioni principum laicorum,ut alibi oſtendimus, iure autẽ canonico,quo ad terras eccleſię opinio contraria,& ſi ut non paucis uidetur admitti poſſit.mihi quidem parum placet, nam omnia intelligi debent permiſſa,quę non reperiuntur nominatim prohibita l.nec non.§. quod eis, ff. ex quibus cauſis maiores.l.ſuper ſtatuas,C.de religio. nec uideo ullo iure uetitum eſſe iudicium ſortis,nam d.c.1.licet exprimat modum diuiſionis,de quo ibi,qui in terminis illius tex.obſeruari debet,non tamen uetat quin alius diuidendi modus,alijs in rebus,& forte etiam in illamet re ſeruari & admitti poſſit.Comodiſſimum enim erit ut fiat per modum ibi deſcriptum , ſed quin & alijs modis, qui iudicibus uiſi ſint cumodiores idem fieri poſſit dubitandum non eſt,argumen.l.cumodiſſime,& l.1.cum ibi traditis per gloſſ.& Doctor.ff.de liber & poſthum.& faciunt quę diximus nos ſupra.§.4.nume.20.& nume.51.Sicq; & in terminis illius tex.Iudicium ſortis forte ex cauſa admitti poſſet in alijs autem ſpeciebus idem facilius . Nam & Seneca in medea ait.

Sortis iudicium in diuidenda haereditate an ſit admittendú, uel alijs in rebus, ardua q.

Fortuna opes auferre poteſt.

Et Boetius metro.5.lib.1.ſic cecinit.

Fors patitur fraenos ipſaq; lege meat

Ergo eius iudicium aut arbitrium forte non ſemper aberrabit , ſed & ſi erraret adhuc in re ſua unuſquiſque eſt moderator & arbiter.l.in re mandata.C.mand. etiam abutendo.l.ſed & ſi lege.§.conſuluit.ff.de pet.hære.ibi,dum re ſua ſe abuti putant.l. 1. §. & magis, uerb.prodegit.ff.ſi quid in fraudem patroni facit.§.pe.& ſin.inſt.de offi. iudicis.

Denique hęreditas filiofamilias delata quemadmodum poſſit adiri per patrem uel filium quæritur,& primo quæro quid iuris in hæreditate aduẽtitia & hic ſunt duæ quæſtiones,an filius inuito uel ignorante patre, & an pater inuito uel ignorante filio poſſit adire. Secundo quæro quid in hæreditate caſtrenſi.uel quaſi,an filius inuito uel ignorante patre poſſit adire,& an pater adire poſſit filio ignorante uel inuito,& ſic hic etiam ſunt duę quæſtiones . 53

Haereditas filiofamilias delata ut quaeratur.

Tertio quęro quid in hæreditate profectitia, & hic ſimiliter ſunt duę quęſtiones, an pater inuito uel ignorante filio & an filius patre inuito uel ignorante poſſit adire & ſic ſunt ſex quæſt. Quo ad primũ membrum dic quòd filius fa. hęreditatẽ ſibi delatam patre inuito poteſt adire ſi quidem aduentitia ſit,tex.eſt clarus in l.ſin.in princip. & §.1.de bonis quæ lib.an autem eo ignorante ? dic ut per Iaſ.in l.1.num.17.C.qui admitti. Idem é contra nam pater eam filio inuito poteſt adire ut d.l.1.in prin.& §.1.de bon. quæ lib. Quo ad ſecundum membrum,dic quòd hæreditatem caſtrenſem uel quaſi filiofamilias delatam eo inuito pater adire poteſt,ut d.l.ſin.§.ſimiliq; modo.de bo.quæ lib.& idem in quaſi caſtrenſi , argumento.l. pen. & fin. C. qui teſta.face.poſſ.& l.fori tui.C.de aduo. diuer.iudiciorũ , filius autem ſine iuſſu patris & ſic eo inuito uidetur,quòd nequeat eam adire,ut.l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.ff.de acquir.hæred.qui tex.in hoc non reperitur expreſſim correctus,ſed contrarium tenuit Bar.in d.§. ſimiliq;. ſ. quòd caſtrenſem hęreditatem filius inuito patre poſſit adire per d.§.ſimiliq; quaſi contrariorum ſit par potentia. uel correlatiuum,quod fundamentum non eſt tutum , ſed id probo aliter,nam ſi in quibus caſibus ſola proprietas ad filiũ peruentura erat filius inuito patre poteſt adire,d.l.ſin.de bon. quæ lib. in prin. quanto magis in quibus caſibus filio tam uſusfructus quæritur quá proprietas ut in quæſtione noſtra,ſed id non eget argumentis cum probetur per tex. expreſſum in l.miles.ff.de Caſtren.pecu.ubi dicitur q nó ſolum patre inuito, ſed & eo ignorante , & eius conſenſu irrequiſito poteſt filiusfamilias caſtrenſem hæreditatem adire . Quem tex.ad hoc allegat Soci.in l.1.de uulg.& pupilla.ff.col.28.licet eum ignorauerit Bar.in d.§.ſimiliq;, ex quo apparet indubitanter eſſe ueram opinionem Bar.licet reprobetur communiter per Iaſ.num.27.& Alex.num.8.in l.1.C.qui admitti q etiá eum corrupte referunt,ideoq; errarunt. Quo ad tertium communis opinio eſt ſecũdum Alex. nu.8. & Iaſ.num. 27.in d.l.1.C.qui admitti,quòd nec filius hæreditatem profectitiam ſibi delatam , inuito uel ignorante patre poſſit adire,ſed demum eius iuſſu interueniente,ut.d.§.iuſſum.l.ſi quis mihi bona.de acquiren.hære. † Nec pater inuito filio ut l.cum proponas.C.de hęr.inſti. nam in caſu iſto iura noua nil diſponunt quá op. in primis falſam eſſe puto. quo ad illud membrum , quòd habet patrem inuito filio hæreditatem profectitiam adire non poſſe, idq; primo probo, nam ſi pater hęreditatem aduentitiã cuius ſolus uſusfructus, filio adire uolente pertineret ſibi poteſt adire filio inuito . ut l.ſina. in princip. de bon. quæ lib.quanto magis hęreditatem profectitiam quę ad ſe,pleno iure filio adire,uolente peruentura erat,ut.l.cum oportet.in prin.C.de bon.quę lib.

54 *Filius inuito patre poteſt adire haereditatem caſtrenſem, cum Bar. contra communem.*

55 *Pater inuito filio haereditatẽ profectitiam adire poteſt, contra communem.*

Secundo probatur, & fortius . nam ſi hęreditatem caſtrenſem quę pleno iure ad filium pertineret eo adire uolente(ut.l.miles ff.de caſt.pec.l.fori. C. de aduo. diu. iudiciorum.l.pen.& fin.C.qui teſta.fa. poſſ. inſt. per quas perſo.nob.acq.in.§.igitur in prin.) pater poteſt filio renuente,& inuito adire.d. §. ſimiliq;.quanto magis hæreditatem profectitiam,quæ filio etiam adire uolente pleno iure ad patrem peruentura erat. Tertio probatur nam,ſi hæreditatem caſtrenſem , quam filius familias ſine iuſſu patris adire poteſt l.miles, ff.de caſtr.pecu. pot.(quando filius eá ſibi habere,& acquirere nolebat) pater filio inuito adire d. §.ſimiliq;.quanto magis hæreditatem profectitiam quam

filius ſine patris iuſſu adire non poteſt, poterit pater filio inuito adire. & hæc duo fundamenta adducit Socin. in d. col. 28. ſed caue nam tenentes communem reſpondent ad hæc fundamenta, quòd in correctoriia etiam ex maioritate rationis extenſio fieri non poteſt. Sed reſp. dupliciter primo q̃ hic non ſumus in materia correctoria ſed exorbitante uel limitatoria, ita ait Iaſ. in l. 1. C. qui admitti. num. 27. ſed id non probat. tu autem proba, nam regula eſt q̃ filius hæreditatem ſibi delatam adire ſine patris conſenſu nequeat, d. §. iuſtum, ſed iſta regula interpretatur, & declaratur ut non ſit neceſſe q̃ filius patris conſenſum impetret uel obtineat, ut olim, ſed ſufficiat q̃ illum requirat. ac in exorbitantibus licita eſt extenſio nedum ex maioritate, ſed etiam ex paritate rationis, ut per Iaſo. in authen. quas actiones, de ſacro ſan. eccl. Vel ſecundo reſponde q̃ etiam in correctoriis, ad legum correctionem licita eſt extenſio, ut plures tenuerunt præſertim, cum ratio in lege noua expreſſa eſt ut per Iaſ. ibid.

56 Sed quo ad illud membrum † quòd filius ſine iuſſu patris profectitiam adire nequeat ſto cum communi opinione ſcilicet quòd filius eam nec inuito, nec etiam ignorante patre poterit adire. quia l. fin. de bon. quæ libe. ſiue eam appelles correctoriam, ſiue limitatoriam loquens in aduentitia hæreditate ad profectitiam porrigi non poteſt, quia in profectitia eſt minor ratio, & ubi eſt minor ratio in correctoriis uel exorbitantibus non fit extenſio. l. ius ſingulare. l. quod uero contra. ff. de legibus. l. 1. ubi Iaſo. de conſt. prin. Iaſ. in authen. quas actiones, C. de ſacroſancta eccleſiis. quod autem in profectitia ſit minor ratio quam in aduentitia patet, nam filius in aduentitiis habet ſaltem proprietatem & interdum, etiam uſumfructum. l. per totã &. l. cum oportet, cum ſua authenticia. C. de bon. quæ lib. at in profectitia nil habet, ut d. l. cum oportet, & ibi doctores, ergo priuilegium filiofamilias datum in aduentitiis in quibus melius ius habet ut citra patris iuſſum poſſit adire, ut d. l. fin. in princip. non debet extendi ad profectitia, in quibus minus ius habet, & conſequenter in quibus non eſt eadem ratio ſed minor.

Filiusfamilias profectitiam hæreditatem ſibi delatam ſine iuſſu patris etiam hodie nequit adire.

Hæreditatem aduentitiam filiofamilias delatam quin proculdubio pater filio recuſante. & adire nolente. adire
57 poteſt. † quęro an filio ignorante, & ſic cum non conſtat, an adire uellet nec ne eam pater adire poſſit, & attenta communi ſententia quę habet q̃ filius ut inuito patre ita & eo ignorante adire poſſit (per l. quod poteſt inuitis de reg. iuris ut per Iaſ. in l. 1. numero. 17. C. qui admitti) uidetur quòd idem ſit ecõtra eadem ratione. ſcilicet quòd pater ut filio inuito, ita & eo ignorante poſſit adire. idq́ue confirmatur. nam ea ratione recepta eſt. ut filiofamilias inſtituto, pater eo recuſante adire poſſit, & ẽt ipſe filius patre nolente q̃ filius & pater una reputantur perſona. l. ſi C. de impub. ſcdm Pau. in l. fi. in pri. in. 1. de bon. quę lib. & in ſpecie patet. id per l. fin. de bon. quę lib. §. ſimilique. in uerb. quaſi ab initio, & cum una reputentur perſona filio inſtituto, etiam pater inſtitutus, uidetur d. §. ſimilique ac ſi uere inſtitutus eſſet, ſine dubio filio ignorante, adire poſſet, ergo &c. ſed caue, nam non aliter pater eo caſu inſtitutus uidetur quam ſi filius recuſauerit, & ſic ſub hac conditione ſi filius recuſauerit. d. l. fin. in prin. & in §. ſimilique. & in §. 1. eo. ergo ignorante. & ſic non recuſante uidetur. quòd pater non uideatur. inſtitutus. & conſequenter. adire nequeat: nec ſatisfacit ſecundum fundamentum ſcilicet quòd pater & filius una reputentur perſona d. l. finã. C. de impuber. & §. ei uero inſt. de inut. ſtip. & §. ſine
58 autem. inſt. de ſtip ſeruorum. † nam illud uerum eſſe poteſt quo ad ea quæ ſunt iuris in quibus ius ciuile efficere potuit. ut pater & filius una reputarentur perſona, ſecus quo ad ea quæ ſunt. facti in quibus pater, & filius una perſona reputari non poſſunt, cum aliud ſit factum filii, aliud factum patris: ut. §. ſed cũ factũ. inſt. de ſtip. ſeru. l. ſtipulatio iſta. §. hi qui, & §. hæc quoq;. ff. de uerb. obliga. §. ſi quis aliqui in l. apud Iulianum. ff. de leg. 1. l. q. heredi, in pr. & l. quibus diebus, §. dominus. de cond. & dem. l. cum filio, ubi Bart. & Doctor. ff. de leg. 1. l. 3. & l. qui liberis §. hæc uerba. ff. de uulg. & pupilla ex quibus etiam apparet, quòd cũ aditio ſit facti, aditio patris pro filij aditione haberi non poteſt, id eſt aditio per filium facienda, per patrem fieri nõ poteſt, & ſic hęreditatem filio delatam perq; filium adeundam pater adire non poteſt, quod ſaltem iure digeſtorum indubitatum erat, argum. l. cum proponas. C. de hære. inſti. facit l. qui in aliena. in prin. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum, de acquir. hęre. & idem puto etiam iure. C. ut filio ignorante pater hæreditatem filio delatam adire nequeat, quia patri facultas talis hæreditatis adeundę ſub hac conditione datur ſi filius recuſauerit d. l. fin. in princ. & §. ſimiliq;, ergo eod. non recuſante, &c. Nec obſtat tertium fundamentum, ſcilicet quòd quę poſſunt nobis inuitis fieri, poſſint fieri etiam nobis ignorantibus l. quod poteſt inuitis. ff. de reg. 59
iur. † Nam primum hæc regula recipit plures inſtantias, ut per Iaſ. in l. 1. C. qui admitti, nume. 17. & ad tollendam conſequentiam ſufficit dare inſtantiam. gloſſ. in l. creditori. ff. de noui operis nunciati, ubi Iaſ. & gloſſ. in capi. ſicut urgeri, prima quæſt. 1. uel 5. & melius in caſu noſtro illa æquiparatio locum non habet, quia eſt longe diuerſa, ratio inter filium inuitum, uel ignorantem, nam cum filio defertur hęreditas propter perſonarum identitatem. (iuxta d. l. fina. de impuberum, d. §. ei uero de inut. ſtipul. inſt.) etiam patri delata ſub illa conditione uidetur ſi filius eam recuſauerit d. l. fin. in prin. §. 1. & §. ſimiliq;. unde filio recuſante patri incipit competere ius adeundi ex eodem teſtõ quod mirabile eſt, & nouũ, ut hęreditas unione ex teſtamento delata poſt eius repudiationem, uel recuſationem alteri, qui teſtatori coniunctus non ſit etiam ex teſtamento competere incipiat, & licet expreſſim à teſtatore uocatus non ſit, præferatur tamen legitimis hęredibus teſtatoris, ad quod eſt l. cum auus, cum concordan. de conditio. & dem.) at dum filius non recuſat, tale ius patri competere non poteſt, quia filius non ignorans non eſt cur excludatur, nec admittatur, pater. Ius enim adeundi non competit ſimul, ſed demum alteri poſt alterum excluſum, & ſic filio cõpetit per prius patri uero per poſterius, ut apparet ex d. l. fin. in prin. & in §. 1. & §. ſimilique, donec ergo filius utpote ignorans adire poteſt non uideo, ut patri Ius adeundi competat, nec dicatur quòd ſi pater filium abſentem requiſierit, ut uel filius adiret, uel recuſaret, nec eum inuenire potuerit, quòd tunc quaſi fecerit, quod in ſe eſt poſſit adire quemadmodum & filius patre ignorante ſine eius iuſſu, poſtquam tamen eum requiſiuit adire poteſt, nam inter iſtos caſus eſt longa differentia cum filio, tunc ius adeundi competeret ſub illa conditione affirmatiua, ſi patris conſenſum requireret, & ẽt ſub condi. poteſtatiua ſimul, & affirmatiua, at patri hoc caſu ius adeundi competit ſub hac conditione ſi filius recuſauerit qui cum non pendeat ex facto patris, ſed filij non poteſtatiua, ſed caſualis eſt, l. 1. de leg. 2. l. quibus diebus, §. quidam Titio, & l. heres meus. ff. de conditione, & demonſtrationi. unde filius ſi fecerit quod in ſe eſt, patris conſenſus requirendo conditionem illam poteſtatiuã quam per caſum implere impeditus eſt, impleſſe uidebitur l. iure ciuili cũ concordã. conditioni. & de demonſtrationi. ff. at pater licet fecerit quod in ſe eſt, filium inquirendo, ut uel adeat, uel recuſet, licet per caſum eum inuenire non potuerit, adhuc tñ conditionem illam caſualem ſub qua ſibi ius adeundi lex pollicetur impleſſe nõ uidetur, quia q̃ conditio poteſtatiua per caſum deffecerit nil iuuat & conſequenter adire non poterit. Extat ergo, q̃ pater hęreditatem aduentitiam filio delatam eo ignorante adire nõ poteſt, etiam ſi eum abſentem ſedulo, requiſierit, quia eũ ſub conditione illa caſuali ſi filius recuſauerit hęreditatem ius adeundi ſibi lex pollicita ſit, non ſufficit q̃ faciat quod in 60
ſe eſt.

Sed † quid ſi pater hæreditatem filio abſenti, quem inuenire non poteſt, delatam adire uult, ut ſi quando filius eã adire uelit eius ſcilicet patris ditio nullius fuerit momenti. ſin minus tunc patris aditio valeat, ne ſi dum filius abeſt pater aditionem moretur interim decedens eam tranſmittere.

Pater hæreditatem aduentitiam filio delatam eo ignorante adire non poteſt, contra communem.

Patris & filij perſona una non reputatur quo ad factum, ſed quo ad ius tantum.

Conſequentia ceſſat ubi datur inſtantia.

Adire an poſſit pater hæreditatem filio delatam, interea dum filius non apparet.

mittere nequeat,certe hoc caſu iuſta uidetur patris pe
titio,ſed certe eadem æquitas uertitur, & cum bono-
rum poſſeſſio defertur gradui anteriori, nam ſi intra
dies anteriori gradui competentes,qui ſunt in ſequen
ti gradu uelint agnoſcere (ne ſi interim dum anterio-
res deliberant ipſi deceſſerint, tranſmittere nequeát,
prioribusq; poſtea repudiantibus utrique lucro & hę
reditate fraudent)& adhuc non poterunt arg.in.§.pen.
& ante pe.inſt. de bo.po.nec mirũcum talis lex huic le
gali beneficio impoſita ſit. Adde q ſi pater illo ſ.hæredi
taté delata eo ignorante poſſet adire, iam filio iniuria
fieret,q interim ſui iuris effectus ſuo arbitrio & in ſuũ
cómodu talé hęreditatem poſſet adire ut.l.pẽ ſilu.ff.de
hær.inſti.& §.ſin.inſti.de uul.& §.ſeruus auté & §.alie
nus quoq;,inſt.de hær.inſti.& ideo quo uſq; filius ex-
cluſus ſit pr̃ etiá per iura nuua adire non pôt.licet cõ-
trarium teneant doct.ſupra all.† habes ergo ex prędi-
61 ctis ſexdecim quæſtiones a nullo nũquá conſideratas.

Epilogus 16.quæ-ſtionum.

Prima q filius hæreditatem aduẽtitiam ſibi delatam
inuito uel recuſante patre pôt ſine eius iuſſu agnoſcet.

Secunda q filius hæreditatem aduentitiam ſibi dela
tam patre ignorante adire poteſt.

Tertia q pater hęreditatem aduentitiam filio dela
tam eo inuito & adire nolente poteſt adire.

Quarta q pater hęreditatem aduentitiam filio dela
tam eo ignorante adire non poteſt.

Quinta q filius hęreditatem caſtrenſem ſibi dela-
tam inuito patre poteſt adire.

Sexta q filius hæreditatem caſtrenſem filius patre
ignorante adire poteſt.

Septima q pater hęreditatem caſtrenſem filio dela
tam eo adire nolente adire poteſt.

Octaua q pater hęreditatem caſtrenſem filio dela-
tam;eo ignorante adire non poteſt.

Nona, decima, uodecima, & duodecima, idem per
oĩa dic in quaſi caſtrenſi hęreditate quod in caſtrenſi.

Tertiadecima filius hęreditatem profectitiam ſibi
delatam patre inuito,& recuſante adire non poteſt.

Quartadecima filius hæreditatem profectitiam ſibi
delatam patre ignorante adire non poteſt.

Quintadecima pater hęreditatem profectitiam fi-
lio delatam eo inuito adire poteſt.

Sextadecima pater hęreditatem profectitiam filio
delatam eo ignorante adire non poteſt.

† Ex ſuperioribus habes ut hęreditatem filio dela-
tam ipſe filius, uel eius pater adire poſsint, modo aũt
62 uidendum eſt de repudiatione per totidem quęſtio-
nes.ſ.per decem & ſex, ſed tñ generaliter dic q filius
hęreditatem in prędicium patris repudiare expreſ-
ſim non poterat.l.is qui heres.§.fi.de acquir.hęr.unde
etiam poſt repudiationem expreſsim factam eandem
hęreditaté iuſſu patris utilitaté adire poſſet ut ibi, ſed
an tunc illa repudiatio ualeat in præiudiciũ ipſius filij,
ut ipſe poſtea ſui iuris effectus ad ſuã utilitatem adire
non poſſet.& uĩ q ſic ut d.§.fi.a contrario ſenſu quod
apertius uĩ iure nouiſsimo.C.ut.l.fi.i pr.& §.1.& §.ſi-
63 miliq; modo,de bo.q lib.ubi†filii repudiatio facultaté
adeũdi ſibi adeptá transfert in patré, tacite uero filius
repudiare pt in præiudicium tã ſuũ quam patris l.fi.ff.
quis.ord.in bo.po.ſeruet.l.1.C. qui admitti & ibi Alex.
nu.6.& cõiter doct.ĩ l.is qui heres.§.fi. de acq.hær.ff.
niſi filius malitioſe tps labi ſineret.nam tunc patri non
præiudicaret ſm doct.ut per Alex.in d.l.1.nu.6.arg.d.l.
is qui hæres.§.fi. ſibi aut puto q ſine dubio pręiudica
retur arg d.§.f.& quia ſi per lapſum tpis ubi nõ inter-
uenit malitioſe excludit. d.l.1. qui admitti.l.fin.ff.quis
ord.in bo.po.ſeruer.quãto magis ubi malitia interfuit
64 ne lucrum capiat ex perfidia ſua ut.l.fi.C.de reb cred.
†Patris uero repudiatio expreſſa filio non noceret qn
poſtea ſui iuris effectus ad ſuam utilitaté adire poſſet
d.l.is q hæres.§.fi.ſed an patri noceret,ut poſtea eius
iuſſu filius ad pris cõmodũ adire, non poſſet, & uidet

Hæreditatem repudiare filius in præiudicium patris non poteſt.

Hæreditatem repudiare tacite in ſuũ, uel patris præiudicium an poſſit filiusfamilias.

Hæreditatem ſibi delatam filiusfamilias ſui iuris effectus an adire poſ-ſit, ſi eam pater ſuus repudiauerat.

q ſic,ut d §.fi.à cõtrario ſenſu, Sed in contrariũ mo-
ueor primo,q a is pôt repudiare,qui poteſt adire.l.is
poteſt, & d.l.is q hæres in prin.ff.de acqui.hæ.ſed pr̃
iure digeſtorũ adire nullo mõ poterat.l.cũ proponas
C.de hær.inſt.ergo impoſſibile eſt, q iure digeſtorũ
poſſet repudiare, nec ad incómodũ ſuũ,nec alterius,
ergo quia delata hæreditas ea intelligit quá quis poſ
ſit adeundo cóſequi.l.delata, de uerb.ſig.uel repudiá
do amittere d.l.is q hæres,i pri.ſed iſta hęreditas pr̃i
non fuit delata, ergo ipſe repudiando nil agit,& ſic
nec ſibi,nec alteri pıudicat,nam quod delatũ non eſt
id repudiari,nullo mõ pôt, & q id repudiat, nil agit.
l.1.§. decretalis.ff.de ſucc.edict.per qđ puto idé eſſe,
& è contra iure digeſtorũ,ut filius expreſſim ſine iuſ
ſu pr̃is repudiando ut ſicut pr̃i,ita ne etiam ſibi pręiu
dicet,licet iure.C.repudiatio expreſſa alterutrius licet
alteri non poſſit nocere ſibi tñ noceat,ut d.l.fi.in pri.
& in §.1.& §.ſimiliq; de bo.quę lib.Quid ſi pater ta-
cite repudiat? dic quòd in eo nõ cadit tacita repudia-
tio,ſed in filio,cui delata fuit hęreditas,ut d l.fi. quis
ord.in bonorum poſſe. ſeruetur, & l.1.C.qui admitti. 65

Seruus hæreditatem ſibi delatam citra iuſſum dñi
adire nõ poteſt expreſſim.l.qui in aliena, in pri.& l.ſi
quis mihi bona.§.Iuſſum,ff.de acqui.hær facit l.ſi pa-
terf.de hær.inſt.ff.§.ſi.inſt.eo,ſed tacite forte poterit
arg.l.ſi filius.C.de peti. hær.nec quicquam eſt hodie
innouatũ per ll. nouas.C.ſed tantũ in filio.l.fi. in pri.
§.1.&.§.ſimiliq; de bonorũ quæ lib.& ſic nec inuito,
nec ignoráte deo poterit adire,repudiare aũt an poſ-
ſit,dic quòd tacite nolendo adire,& ſinendo labi té-
pus poterit.l.cum proponas,ubi Docto.de hæred.in-
ſti.C.facit.l.fina.ff.quis ordo in bonorũ poſſeſsio ſer-
uetur.& l.1.C.qui admitti,expreſsim,aut non poterit
argumen.l.is qui heres.§.final.de acquir.hære.ubi in
filio id expreſſum eſt ergo idem & in ſeruo, cum pa-
rificentur per l.placet,de acquiren.hæred.& l.acqui
ritur,de acquir.rerum dominio.ff.§.igitur, & §.item
uobis,inſti.per quas perſo.nobis acquir.quod dic ut
latius per Iaſ.in d.l.cum proponas.nume.20.dominus
aũt hæreditatem ſeruo delatam adire non pôt expreſ
ſim.l.cum pponas.ĩ alleg.l.ſi patrisfam.de hær.inſti.
§.fi.inſt.de uulg.§.ſeruus aũt & §.alienus,quoq;,inſt.
de hær.inſti.tacite aũt puto,q poſsit arg.& l.ſi filius
C.de per.hær.repudiare aũt an poſsit dñs hæreditaté
ſeruo delatam,& quidem tacite non iubendo.cũ adi-
re ſine dubio poterit,poſt lapſum enim annorum tri-
ginta,ſine dubio peribit ius adeundi,arg.l.1.C.qui ad
mitti.l.fi.ff.quis ordo in bo.po.ſerue.& d.l.cum propo
nas,iuncto princ.inſt. de perpet.& temp.act.ſed hoc
caſu tam ſerui,q̃ dñi tacitá repudiationem poſſumus 66
appellare † ſed an expreſsim talem hæreditatem ſer-
uo delatam repudiare poſsit,& q poſsit tenet gl.cõ-
muniter approbata in l.is qui hæres.§.fi.de acqui.hæ.
ſed contrariá opi. ueriorẽ puto,quá ibid.nu.40. tenet
Iaſ.& in l.legatá ſeruo dele.1.adde q eſt alia gl.p cõi
op ĩ l.fi.in prin.quá app Bal Bar.Are.& Ale.ff de uulg.

Monachus† hæreditaté ſibi delatá, an adire poſsit 67
tacite,uel expreſſe,uel repudiare tacite,uel expreſſe,
itẽ an eá abbas poſsit adire tacite,uel expſſe repudia
req; tacite.uel expſſe,& qd in legato,uide latiſsime p
Soci.in l.1.de uulg.col.14.cũ decẽ ſeq.& p Iaſ.in l.cũ
pponas,col.pe.& antepe.de hęr.inſt.C.& in l.legatá
ſeruo.nu.13. de leg.1. & cogita an in monacho cadat
illa diſtinctio,ſcilicet,q eius hæreditas poſsit dici p-
fectitia,aduentitia,caſtrenſis,uel quaſi,ut in eo diſtin
guamus ſicut diſtinximus ſupra in filio.

Modo ſupereſt ut uideamus de bo.po.& qdẽ primo
de ea q deferĩ filijs deinde de ea l.deferĩ monachis:
poſtremo de ea quę deferĩ ſeruis, & quid ſi deferant
ex teſt.& quid ſi ab inteſt.delatæ ſint,& quidẽ pmittẽ 68
dum eſt q†bo.po.non ſolũ ab inteſt.hæredibus legi
timis datĩ,ſed et ex teſt.uel in teſt.ſcriptis dnĩ ut uel

Seruus an poſſit adire.

Dominus an poſſit expreſſim repudiare hæreditatem ſeruo delatam, contra communem.

Monachus hæreditatem ſibi delatã an adire uel repudiare iniuſſu monaſterij poſſit.

Bonorum poſſeſſio ex teſta.datur.

ad hereditatem, iure ciuili, uel iure prætorio aſpira-
69 re poſſint tex. eſt in §. ſunt aũt alij. de bono. poſſeſ. &
per tot. C. & ff. de ſecũdum tabulas. † filius ergo bo-
norũ poſſeſſor ſibi ex teſtamento, uel ab inteſtatu de
latam ignorante patre adire poteſt. gloſſ. communiter
approbata in gloſſ. 1. in l. 1. C. qui admitti per text. ibi
& eſt tex. in l. fi. ff. quis ordo in bono. poſſeſ. ſerue ur,
& l. ſeruo inuito, in prin. ff. ad Trebel. illi tñ agnitio,
inutilis erat ſi p r patrem non ratificaretur, nam nec
patri, nec filio proderat tex. in l. fin. ff. quis ordo in bo.
70 poſſ. ſer. hodie uero ſi filius patre ignorante agnoſcat
† utilis erit agnitio etiam ſi patris ratihabitio nõ ſe
quatur, nam tunc bonorum illius poſſeſſionis emo-
lumentum ad filium pleno iure pertinebit, ſecundũ
Alex. & communiter Docto. in l. 1. C. qui admitti, ubi
Alex. in nu. 16. & Iaſ. num. 17 per l. fin. in prin. & §. 1 &
§. ſimiliq; iuncto §. pen. in fin. C de bono. quę lib. ha-
bes ergo ut filius bonorum poſſeſſionem ſibi ex te-
71 ſtamento, uel ab inteſtato delatam patre ignorante
poſſit agnoſcere hoc primo† Patre autem inuito bo-
norum poſſeſſionem ex teſtamento, uel ab inteſtato
delatam agnoſcere non poterat iure digeſtorum, nam
patris uoluntas, & ratificatio neceſſaria erat ut utilis
eſſet agnitio. l. 1. C. qui admitti l. fin. ff. quis ordo in bo
no. poſſ ſerue. l. ſeruo inuito, in prin. ff. ad Trebel. hodie
uero etiam inuito patre poteſt, nam hoc introductũ
eſt expreſſim in hæreditatis aditione quod ad bono-
rum poſſ. trahitur, ſecundum gloſſ. communiter appro
bata in l. 1. C. qui admitti in uerbo ratam, & ibi Alex.
nu. 16. & Iaſ. nu. 17. cum ſeq. habes ergo ut filiusfami.
72 bonorum poſſeſſionem ſibi delatam inuito patre poſ
ſit agnoſcere hoc ſecundo. † Filius autem bonorum
poſſeſſionem ſibi delatam in præiudicium patris, ex
preſſim repudiare non poterat iure digeſtorum glo.
approbata in l. fi. C. de rep. bo. poſ. per l. is qui hæres,
§. fin. de aequi. hære. qui generaliter loquitur, ideſt nõ
minus in bon. poſſ. quam in heredibus, cum tex. ſim-
pliciter dicat repudiando, & idem puto in legatis per
d. §. fi & per §. pen. in l. fi. C de bo. quæ lib. & facit pro
hoc, nam pater bonorum poſſeſſionem filio delatam
repudiare non poteſt in præiudicium filij ergo, nec fi-
73 lius in præiudicium patris, cum in hoc æquiparentur
per l. is qui hæres. §. fi. de aequi. hæt. † tacite aũt filius
bo. poſſ. ſibi delatam. repudiare poteſt l. fin. ff. quis or
do in bo. poſ. ſerue. l. 1. C. qui admitti gloſ. approbata
in l fi. C. de rep. bo. po. & pro confirmatione & ornatu
uide Iaſ. nu 6 in l. 1. C. qui admitti, ubi hoc tenẽt om-
74 nes. Et intelligas quòd talis tacita repudiatio etiam
præiudicat patri, † pater aũt bo. po. filio delatam agno
ſcere non poterat filio ignorante iure digeſtorum l.
ſeruo inuito, in prin. ff. ad Trebel. l cum proponas. C.
de hære inſt. idem puto etiã in iure. C. arg eorum quę
dixi ſupra. nã licet in hac materia æquiparentur agni
tio bo. po. & aditio, ut per glo. ratam in l. 1. C. qui ad-
mitti, & ibi Alex. nu. 16. & Iaſ. num. 17. cum ſeq. adhuc
idẽ erit. Sed licet pater bo. po. filio delatam eo igno-
rãte agnoſcere nequeat an poterit eo inuito dic, q
iure. ff. minime l. ſeruo inuito. in princi. ff. ad Trebel. l.
75 cum propones. C. de hær. inſt. iure tñ. C. poterit l. fin.
in prin. §. 1. & §. ſimiliq;. C. de bo. quæ liber. quæ lex
loquens in hereditatis aditione trahitur ad agnitio-
nem bo. po. per §. pen. in fi. in ead. l. ita uult gl. in uerſ.
ratã ubiter approbata in l. 1. C. qui admitti, & ibi Ale.
nu. 16. Iaſ nu. 17. cum ſeq. repudiare aũt pater bo. po.
filio delatam in eius præiudicium nõ poterit arg. l. is
qui hæres §. fi. de aequi hær. & in ſpecie eſt tex. in l.
2. C. de rep. bo. po. & in l. 1. circa prin. ff. de ſucc edicto
76 ubi habetur q unuſquiſq; ſuam bo. po. repudiare põt
alienã uero non põt† intantum q et bo. po. ſeruo de-
latã dñs repudiare non põt, quod primo probat. nam
eam adire non poſſet l. ſeruo inuito, in prin. ff. ad Tre-
bel. l. cũ proponas. C. de hær. inſt. ergo nec repudiare.

Bonorum poſſeſſio filiusfamilias ignorante patre agnoſcere poteſt.

Bonorum poſſeſſio ſibi delatam in hodie filius familias ignorãte patre ſi agnoſcat ualet agnitio, licet patris ratihabitio non ſequatur.

Bonorum poſſeſſio ſibi delatã an filius familias inuito patre poſſit agnoſcere hodie.

Bonorum poſſeſſionem filiusfamilias in damnum patris olim repudiare non poterat.

Bonorum poſſeſſio. ſibi delatam filiusfamilias poterat in damnum patris olim repudiare tacite.

Bonorum poſſeſſio. filio delatam eo inuito uel ignorante pater repudiare nequibat.

Bonorum poſſeſſio. filio delatam eo inuito poteſt pater hodie agnoſcere.

Bonorum poſſeſſio. ſeruo delatam dominus repudiare non poteſt cũ Iaſ. contra communem.

l. is poteſt. ff. de aeq. her. quod cõtra oẽm teneo cum
Iaſ. in l. legatũ ſeruo, de leg. 1. & in l. is q hæres. §. fi. de
aeq. her. & hoc p expreſſam repudiationẽ. nam tacite
nolendo iuſſum ad adeũdum dare poterat iure. ff. arg.
l. ti qui mihi bona. §. iuſſum. de aeq. hær. licet iſtę modus
repudiãdi forte filio nõ obeſſet arg. l. 1. in fi. de annali
excep. C. l. cõtra maiores. C. de inof. teſt iure. aũt. C. ſi-
militer tacite poterit repudiare. expreſſim aũt poterit
&t in ſuũ præiudiciũ, non in preiudicium filij. ut. l. fi. in
prin. & §. 1. & §. ſimiliq; iuncto. §. pe. in fi. de bo. q lib. &
q gl. in uerb. rata in l. 1, C. qui admitti & ibi Ale. nu. 16.
& Iaſ. nu. 17. cum ſeq. tradunt. Et adde † q in bon. poſſ. 77
agnoſcẽda dies utiles tñ currunt, ut l. 2. C. qui admitti.
& l. 2. in prin. ff. quis, ordo in bo. po. ſer. unde cum iure
ffiorum filius inuito patre agnoſcere bo. poſſ. nõ poſſet.
ut dixi, ſequitur q tacita repudiatio patris q ſibi noce
ret (dum nollet filiu agnoſcere uolenti cõſentire) filio
nõ noceret, q̃d uñ expreſſum in l. fi. ff. quis ordo in bo.
po. ſerue. † pater ergo bo. po. filio delatã in præiudiciũ 78
illi repudiare nõ poterat tacite nec expreſſim, in ſuũ
aũt præiudicium poterat tacite attento iure ffiorũ, ex-
preſſim aũt non poterat quia (ut ſæpius dictum eſt) re-
pudiare expreſſim non põt qui non poteſt adire. iur. au
tem. C. etiam expreſſim poteſt repudiare.

Bo. poſſ. agnoſcendæ tempus utile eſt.

Bo. poſſ. filiofamilias delatam quam pater tacite repudiauit filius poteſt agnoſcere.

In bonorum po. aũt monaſterio delata põt diſtingui.
ut hereditate ei delata ſm q ex ſuperioribus patebit,
ſed ſi ei ex teſt. deferatur an fiat diſtinctio ſit ne aduen
titia, profectitia, caſtrẽſis uel quaſi. uñ q hæc diſtinctio
non admittatur † imõ ſemper ut honoratus intuitu mo 79
naſterij, ut ait Soci. in l. 1. de uulg. col. 28. ad pr. per c. cũ
ad monaſterium. extra de ſta. monacho. quod etiã uult
Iaſ. poſt Areti. quem all. in l. cum proponas. nu. 21. C.
de hær. inſti. unde cum indiſtincte quidquid monachus
acquirit pleno iure quæratur monaſterio d. c. cum ad
monaſterium, & auth. ingreſſi. C. de ſacr. eccl. uñ q ſem
per ſit æquiparandus filio cui delata eſt bo. poſſ. profe
ctitia, qui citra iuſſum patris adire non poteſt. pater ue
ro eo inuito adire poteſt, ut ait Iaſ. in d. l. cum propo-
nas. num. 21. nam idem per eadem fundam. teneo etiam
in monacho, quod tñ dic ut per Soci. i l. 1. de uulg. uide
& in l. cum proponas. de hære. inſt. C. per doct.

Monachus an monaſterij intuitu præſumatur honoratus.

Bonorum autem poſſeſſio ſeruo ab inteſtato deferri
non poteſt ut in pr. inſt. de ſeruili cognatione quia im-
poſſibile eſt ut qui nulla bona habere poteſt (ut eſt ſer 80
uus † iuxta l. acquiritur de acq. rerum dño. l. placet, de
acq. here. inſt. per quas perſ. nob. acqu. in §. igitur, & §.
item uobis) is heredẽ habeat. l. lex Cornelia. ff. de uul-
ga. ſed cum ex teſt. ſibi deferri poſſit bo. po. (quia eius
capacitas regulatur ſm capacitatẽ dñi ut. l. debitor. §.
ſeruo. ff de leg. 2.) ſequitur q uideamus ut bon. poſſ. ſibi
delatam agnoſcere poſſit. inuito dño. Item ut eã agno
ſcere poſſit eo ignorante. Item ut eam repudiare poſ-
ſit eo inuito. Item ut eã repudiare poſſit eo ignorãte.
Item ut dñs eam eo inuito poſſit agnoſcere, ſecũ, ut
dñs eã poſſit agnoſcere eo ignorante. Item ut eã poſ-
ſit dñs repudiare eo inuito. Item ut poſſit eam repu-
diare eo ignorante quod dic ut diſtinximus in filio.
Denique filio an ſeruo monachus æquetur tradit ple-
ne Iaſ. in l. 1. §. per ſeruum qui in fuga. ff. de acquiren.
poſſeſſio.

Bonorũ poſſeſſio aut hereditas ab inteſtato ſeruo deferri nequit.

Quæro filiofam. fuit Titij hæreditas delata cui Ti-
tio Mæuij bonorum poſſeſſ. delata fuerat huic filio
pater mandauit ut Titii hæreditatem adiret, qui eam
adiuit, & certioratus q a Titio bonorum poſſeſs. poſt
Meuii delata fuerat dixit illã quoq; bo. po. ſe agnoſce
re ſi placeret patri ſuo, an tam aditio quã agnitio ual-
ueri, an aditio tantum & ſine quiſq; deciſionem ſume
re poterit ex ſequenti queſtione.

Vir † & uxor mandatũ dederant cuidã ut quaſdã do 81
mos locaret fratrib. q buſdã uel procuratorib. ſuis iniũ
gens in dicto mandato q locationem illam uſq; ad ſex
annos faceret & cura non ultra, taliter q elapſis illis
ſex

Mandati trãſgreſſio elegans quæſtio.

ſex annis dictæ domus libere ad dictos dominos redirent,
& quòd conductores ultra illos ſex annos conductionis
nihil iuris haberent in dictis domibus. fuerunt deputati
& conſtituti ab ipſis fratribus certi procuratores ad con-
ductionem faciendam pro pretio & tempore quo uellent
dicti procuratores, dictus procurator dominorum prædi-
ctorum locauit dictas domos procuratoribus fratrum pro
illis ſex annis in mandato comprehenſis certo pretio ex
ſoluendo quolibet illorum ſex annorum, item adiecit in
dicta locatione & ultra illos ſex annos ſi ultra domini ſui
uoluiſſent, & iſto modo procuratores fratrum receperunt
dictam locationem & fratres obligauerunt ad obſeruan-
tiam locationis. accidit caſus quòd durante termino ho-
rum ſex annorum unus ex dominis illarum domorum de-
ceſſit non facta declaratione ſi uolebat q tempus dictæ
locationis ſe extenderet ultra illos ſex annos, aut quod ne
rius eſt utrum inciperet noua locatio poſt dictos ſex an-
nos, demum ante tempus horum ſex annorum ex toto ela
pſum, poſt mortem tamen unius ex dominis fratres decla-
rauerũt ſe nolle locationem poſt illos ſex annos porrigi,
alter uero ex dominis prædictis qui ſuper uixit in quo to-
tum ius illarum domorum radicatum fuit declarat ſe uelle
quòd locatio illa effectum habeat per alios ſex annos, &
quòd fratres tantundem teneantur præſtare pro ſex annis
futuris ſicut præſtiterant pro præteritis, quod impugnant
fratres aſſerentes ad id non fore obligatos iuribus & ra-
tionibus ſequentibus.

Primò, quia cum dictus procurator a dominis ſuis li-
mitatum habuit mandatum ad locationem faciendam uſ-
que ad ſex annos & citra & non ultra, & id quod in eodem
contractu adiecit quòd uolentibus dominis dicta locatio
porrigeretur ultra illos ſex annos ſi dominis ſuis placuiſ-
ſet, fuit quædã noua locatio ue in dicto procuratore præ-
ſumatur delictum. l. merito. ff. pro ſocio. quod eſſet ſi in
locatione facienda excederet modum & limitationem ſi-
82 bi traditam, † quia in eo quod excedit diceretur falſus
Procurator falſus quis dicitur qui terminos exceſſit fines mandati.
procurator notatur in l. ſi procurator. C. de procurator. &
in l. falſus. C. de fur. per Bald. facta igitur locatione vſque
ad ſex annos ſecundum formam mandati, illud quod po-
ſtea noluit facere fuit quędam noua locatio, ſi de ea pla-
cuiſſet dominis ſuis, ſed hęc nulla eſt, quia procurator fra-
trum non habuit mandatum ad conductionem nouam fa-
ciendam, ſed ſolum dicta poteſtas ſe extendit ad illam pri-
mam locationem ſex annorum ualidam & perfectam & ad
ſecundam non extendebatur argumẽto legis boues. § hoc
ſermone. de uerborum ſignificatione, & legis matrimonii,
qui & a quibus legis dotis promiſſio in ſi. de iure dot. le
gis eum qui. de uerborum obligatio. ff. Bald. in l. inuitus. in
fin. de procurato. & quòd hic dicantur plures contractus
83 & † ſic mãdatum non extendatur niſi ad primum patet per
Mandatum conſumitur in prima uice.
tex. in l. 1. §. ſi in Pamphilum. & l. ſcire debemus. in princ. &
l. ubi autem. §. pen. de uerborum obligatio. ff. quæ iura di-
cunt quòd tot dicuntur ſtipulationes ſiue cõtractus quot
ſunt res ſiue conuentiones in ſtipulationem deductæ. pro-
84 bat. idem tex. in l. Titia. §. fin. eodem titu. † dicens quòd
Contractus plures reſultant ex uno uerborum complexu.
licet unicus ſit conceptus uerborum, tamen tot ſunt ſtipu
lationes quot proceſſerunt cõuentiones ſeu pacta, ſed hic
nemini dubium quin fuerunt diuerſę conuentiones ſeu ca
pitula ſeu locationes, vnum enim fuit ſex annorum uali-
dum & perfectum, alia locatio fuit conditionalis imperfe
cta in ipſorum dominorũ uoluntate collata ſi ipſi uellent,
quę omnino eſt diuerſa a prima, Idem probat tex. in l. plu
ribus. in pr. & §. 1. eod ti. de verb. obli ff. & idem communi
ter omnes doctores. in dictis locis.

Præterea licet hæc non eſſet ſecunda locatio ſed una
tantũ, quod non eſt ut ſupra patet, adhuc non eſt obligatio
85 ad obſeruantiam dicti contractus ultra ſex annos priores.
Mandatum generale nõ comprehendit illicita aut dãnoſa.
nã mandatũ procuratoris fratrũ debebat intelligi de con
tractu conductionis ualido & æquali & q nõ claudicaret.
nec poneretur ſubſtãtia eius in uolũtate locatoris tm, hu
iuſmodi enim contractus manifeſte fuit damnoſus, † & in
mandato quantũcunq; generali nõ continentur illicita &
damnoſa domino etiam ſi procurator ſit in bona fide,
quia bona fides procuratoris non ſupplet poteſtatem,
eſt tex. notabilis, & ibi Bald. in lege ſi procurator. de con-
di. indeb. lege tertia. §. ſi procurator quod quiſque iuris. ff.
lege contra iuris. §. final. de pact. lege prima, quæ res pign.
obligari poſſ. ff. lege filiusfamilias. §. 1. de donatio. Appoſi-
tio enim illius dictionis in ipſorum dominorum uolun- 86
tate, non potuit eſſe ſine dolo, † qui dolus tanquam
Dolus eſt delictum.
delictum generaliter in mandato non uenit, quod autem
dolus dicatur delictum, eſt text. in lege prima. §. nunc
tractenus. de tute. & ratio. diſt. cum ſimilibus. Item a-
lia ratione huiuſmodi declaratio per dominum iſtum fa-
cta non obligat fratres, quia dictus procurator ad hoc
nullum habuit mandatum à dominis ſuis, & ſi habe-
ret non potuit committi ſubſtantia contractus locatio-
nis in uoluntate unius ex contrahentibus, ex quo con- 87
tractus eſt ultro citro quòd obligatorius, † & propter
Contractus ſubſtantia ponu non poteſt in uoluntate alterius ex contrahẽtibus.
hoc dictus contractus poſitus in ſuorum dominorum uo-
luntate ſi uellent, & pro tempore quo uellent nullus
fuit, lege in ementis, & lege final. C. de contrahend. em-
ptio. quæ etiam in locatione loquitur, & lege quod ſæ-
pe. §. 1. & lege hæc uenditio. §. 1. ff. eodem lege centeſi-
mis. §. fina. de uerbor. obligatio. ff. Bartol. in lege ſi ita §.
illi ſi uolet delega. 1. eſt lege partire. 5 p. t. titul. 5. lege
nona, & quòd in caſu præſenti tota ſubſtantia contra-
ctus locationis penderet ex uoluntate dominorum, pa-
tet euidenter, quia ſi domini illi uellent contra illum
prorogare, uel extendere, & tempora illius declarare,
eſſent profecto obligati fratres ad contractum obſer-
uandum, & ſi domini noluiſſent ſtare dicto contractui,
contractus eſſet nullus, & fratres non gauderent co-
modo illius locationis, & ſic contractus, qui ultro ci-
troque debet eſſe obligatorius claudicaret, quod eſſe
non debet per ſupra allegata, & per Bartol. in dicto §. al- 88
li ſi uolet, † & quod plus eſt dicit. Salicet. in dict. lege
L. in ementis C. de contr. empt. procedit etiam in locatione.
in ementia, prima columna, quòd ſiue omnes partes ſub-
ſtantiales, ut conſenſus, res, & pretium, ſiue aliquod
horum ponatur in uoluntate contrahentium non ua-
let contractus per dict. legem, in ementis, & legẽ quòd ſę-
pe. §. 1. ubi ipſe Salicet. tenet dictam legem in ementis ha- 89
bere locum in contractu locationis, ſicut in uenditio-
Contractus partes ſubſtãtiales. nec una poſſunt pendere ex uoluntate alterius ex contrahentibus.
ne per leg. final. eodem titul. & facit tex. inſtitu. loca-
ti. §. 1. licet enim qualitas rei uenditæ poſſit conferri
in uoluntatem unius contrahentium, non tamen pre-
tium, nec commertium contractus, ut ſunt uerba glo.
notabilis, in dict. leg quod ſępe. §. 1. quæ allegat dict. leg. in
ementis.

Item alia ratione non ualet ſimilis contractus loca-
tionis, quia cum tempus durationis ipſius non fuerit
determinatum, non ualet contractus locationis ut eſt
tex. 5. par. lege ſecunda. tit. 8. tempus enim in contractu lo-
cationis, dicitur de ſubſtantia eſſe locationis cum ſine
temporis pręfinitione non dicatur locatio, nec enim con-
ſtituitur pretium ſine eo, quòd declaretur tempus, & de-
clarato tempore conſtituitur pretium, & ideo tanquã
unum de ſubſtantialibus non poteſt apponi tempus in uo-
luntatem unius ex contrahentibus, quanto magis, quia
hic non ſolum tempus, ſed totum commertium in domi-
norum uoluntate poſitum fuit, ut dictum eſt, quia de uo-
luntate illorum eſt locatio, & ipſis nolentibus non. cũ igit
iſte contractus locationis ad tempus incertum imo ſine ali
cuius temporis appoſitione nullus ſit de iure merito, &c.

Item poſito, quòd dicatur, q non fuit hæc ſuper qua cõ
tenditur ſecunda locatio, imo quia tota fuit una locatio fa
cta ad illos ſex annos, & ultra pro eo tempore quo dñi do 90
morũ uoluiſſent adhuc dictus cõtractus nullus fuit, † eo q
Mandati fines quod exceſſit eſt ipſo iure nullum.
pcurator exceſſit fines mandati. l. diligenter. ff. mandati, &
l. ſi quis pro to. & c. cum dilecta, de reſcrip. qualitas enim &
forma mãdati ſeruanda eſt. c. cum ueniſſent, & ibi Bal. de eo
qui mitt. in poſſ. & quod geſtum eſt præter formam cõmiſ-
ſionis eſt ipſo iure nullum. l. illud. §. ſed & ibi Bar. quod cu-
iuſq; uniuerſitatis nomine, ſi in forma mandati non ſerue-

tur actus eſt nullus Specula.in titul.de inſtrumen.editione.§.4.uerſicu. ed nunquid,& d.c.cum dilecta. Nec obſtat ſi dicatur quòd illud quod procurator excedit, & ſi nõ ualet poteſt à domino ratificari.l. cum mandati, C. manda. nam cum nullum ipſo iure fuit non poteſt ratificari ut eſt tex. in c.auditis.de electione Specula.in titul.de offi. iudi. d. legа.§ 8.uerſi. quid ſi conuiteus.Idem in titulo de legato, §.3.ſed pone.

Item alia ratione non potuit ratificari,quia iſta ratihabitio,aut approbatio contractus facta fuerat tempore quo iam prædicto contractui expreſſe contradixit aduerſarius, & proteſtatum fuit ſe nolle teneri ex dicto contractu, & ſic cum iam receſſerat à contractu, quod ſi contractus erat

91 nullus ratihabitio poſtea ſuperueniens non potuit ratificare contractum nullum.† Et quoniam unus ex contrahentibus contradixerat,quia ad hoc,quòd ratihabitio locum habere poſſit res debet eſſe integra tenet Bart.in l.ſi uxor §.ſi quis uxorem,de adulter.quod commendat & ſequitur Alexandr.in l. quod meo.ff. de acquirend.poſſeſſio.tenet etiam Ioann.Andreæ.in cap.ratihabitio,de regu.iur.in mercuria.commendat Bald.in l.fina.C.ad Macedo. Actus enim inter medius ante contractus ratihabitionem impedit ipſam ratihabitionem.Barto.& poſt eum Paul.in l.bonorum. rem ratam haberi argumen.illius text. & in lege.ſi indebitum.§.ſi procurator. eod.titul.debet enim imputari huic ratum habenti cur antea non ratificauit ut tenet Bartol.in d.l.bonorum.probat idem tex.in cap.licet.de procur.lib.6. ubi probatur expreſſe quòd ad hoc,quòd actus poſſit ratificari requiritur quòd ille, qui prius conſenſit in eadem uoluntate duret,nam ſi antequam alius habeat ratum alius

92 contradicat ratihabitio nihil operatur,ut hic fuit.

Ratificationem eſſe integram deſiderat.

Præterea ad idem facit,nam iura,quæ dicunt geſta per procuratorem poſſe per dominum ratificari intelliguntur, & procedunt quando dominus ratificat antea quam alter opponat contra actum geſtum per procuratorem ſine mandato,nam ſi pars contraria opponit ante ratihabitionẽ non prodeſt ratihabitio,tex.eſt ſingularis in l.licet. C.de procura. & ita in expræſſe tenet ibi Iaſ.3.columna illum tex.ſic intelligendo. Sic ergo in propoſito cum iam fratres contradixerant,& contra contractum ſe oppoſuerant ratihabitio huius domini nihil operatur.

Ratihabitio ut proſit neceſſe eſt quòd fiat ante alterius partis contradictionem

Præterea & alia ratione uidetur ratihabitionem iſtam nihil operari,nam tunc demum contractus poteſt ratificari quando conſenſus non requiritur à principio certo tempore,nã ſi à principio requiritur conſenſus certo tempore ratihabitio poſtea ſuperueniens nihil operatur,per tex. in l.quid ergo.in principio.ff.de infam.& in l.obligari.§.& tutor.ff.de author.tut.Bald.in l.final.ad Maced.Bartol.in l.

93 ſi quis mihi bona.§.iuſſum.ff.de acquir.hæredi.

Sed in contractu locationis,& omnibus alijs, qui conſenſu contrahuntur,conſenſus debet eſſe ſimultaneus, & aliquo tempore ſimul interuenire,gloſſ.ſingularis in l. cõſenſu.ff.de action.& obliga.Cum ergo in hoc cõtractu nullo tempore conſenſus ſimultaneus interuenerit merito ratihabitio nihil operatur,quomodo potes enim dici ſimul hic conſenſiſſe cum tempore,quo fratres iam diſſenſerant ſuperuenit domini declaratio, quòd autem ipſi poſſent ab iſto contractu diſcedere,& conſenſum reuocare anteaquã dictus dominus ſuam declaret uoluntatem,& ſic ante contractus perfectionem patet,nam contractus locationis cõſenſu perficitur,& ad eius perfectionem requiritur utriuſque partis conſenſus.l.conſenſu ff.de actio. & obliga.§.1.

Contractus omnis etiam nominatus requirit ſimultaneum conſenſum aliquo tempore & interea admittit pœnitentiam.

94 inſti.de oblig.ex conſenſu.l.ſicut de action.& obligatio.C. †Ex quo enim conſenſus unius partis defficit, contractus dicitur in perfectus,nam conſenſus eſt confirmatio rei geſtæ.Innocen.in c.dudum,de rebus eccleſ.& antequam cõtractus habeat pro perfecto, & abſoluto nullum ius quæritur parti. Bartol. in l.contractus, per illum tex. de fideiuſſoribus, ſi ergo ius non dicitur quæſitum parti poſſet merito pœnitere argumen.notatorum per gloſſ. in capi. ſi ſoli de conceſſ.præbend.lib.6 notat in l.3.ff.de ſeruis expott. & per Bal.in lege cum à ſocero.C.de iure.doc.& in-

Pœnitere licet ante contractus perfectionem.

tantum iſti contractus imperfecti recipiunt pœnitentiam quod etiam ſi res tunc traditur non tranſit dominium, ut dicit Bal.in d.l.contractus ulti.colum.allegat ad hoc l.ſi quaſi.de pignor. actio. Ad idem facit, nam factum ſuum ex quo nõ eſt ius perfectum & quæſitum parti poteſt quis reuocare & in eo admittitur pœnitentia text. & ibi Bald. in l.ſi quis iuſiurandum. de rebus credit. tex. in l.non erit. de iureiuran. per Barto. in lege de rebus. ff. rerum amotarum. Sic in propoſito antequam dictus dominus declararet,& non conſenſiſſet dicto contractui merito potuit aduerſarius reuocare conſenſum prius præſtitum. Ad idem facit, † nam contractus ſolummodo perficitur conuen- 95 tione inter partes facta licet multa uerba ſint habita hinc inde.l. ſi uoluntate. & ibi Bald. C. de reſcind. uendi. cum ergo hic deficiat conuentio quia in dominorum uoluntate relicta, & ea eius imperfectione deficiant ius uel actio aliqua merito admittitur pœnitentia.Nec iſta libertas diſſentiendi quam habebat ille amittitur eo quòd multo tempore ſiluerat abſque eo quòd expreſſe diſſenſiſſet, nam priuatio iſtius potentiæ ad diſſentiendum non inducitur ex longa patientia & ſcientia in his quæ ſunt magni præiudicii. Bartol.in l.cum de in rem uerſo.de uſur. Paul.in l.licet.de iur. delibe.notatur in.c.peruenit.de fide iuſſor.cum ergo cauſa iſta ſit ardua & magni præiudicii merito non tollitur libertas iſta diſſentiendi. Ad idem facit, nam tũc demum prohibentur partes ab obligatione ſeu contractu diſcedere. quando obligatio eſt conſtituta & utraque pars eſt obligationi nexa.d.l.ſicut.C. de actio.& oblig.& c.ergo a contrario ſenſu ſi utraque pars non eſt nexa obligationi ut hic fuit, diſſentire licuit. nam iſte contractus cum ultro citroque ſit obligatorius,contra naturam eius eſſet quod unam partem tantum obliget ut hic, & intãtum pars quæ prius conſenſum præſtitit poteſt ab eo diſcedere, eo quòd alia pars ſtatim non conſenſit, quòd etiam ſi ante diſſenſum uelit alia pars conſentire non compellit prius ſtare contractui cum alia pars ab initio non conſenſit † eſt text. iuncta gloſſ. & ibi Baldus expreſſe in lege tertia. C. de repudianda hæreditat. Idem probat textus 96 in lege ſi cum fundum. ff. de pact. & fuit caſus in dicta lege tertia, ubi ſuus contra patris teſtamentum egit querela & a querela uoluit diſcedere ſi darentur ei decem. inſtitutus tunc nõ dedit, poſt modum uolebat dare,& quòd ſuus deſiſteret a querela dicitur ibi, quòd ſuus poteſt reſilire a conſenſu prius præſtito & non compellitur decem accipere & deſiſtere, eo quòd inſtitutus ſtatim quando ſuus uolebat non conſenſit, ſic in propoſito &cæt.

Contractus perfectus quando dicatur.

L.3.C.repu. haered.

Ad idem facit † nam ſi unus conſenſit matrimonio alterius quòd conſenſu contrahitur ut locatio, tamen iſte 97 qui prius conſenſit poteſt ab iſto conſenſu deſiſtere ante, quam alius conſentiat, & conſenſus alterius poſtea ſuperueniens ut hic fuit, nihil operatur, tenet Archidiaco. in capi. ſufficiat uigeſima ſeptima quæſtione ſecunda, Abba. in capit. dilectus de ſponſalibus, & in capi.cum inter canonicos. de electione. nam ad hoc quòd conſenſus præſtitus ex interualo obliget (caſu quo poſſit ex interualo conſentire, quod in matrimonio non poteſt, ut infra dicetur) debet qui prius conſenſit in eadem uoluntate durare ut dictum eſt. † Et quòd is poſſit antea, quam 98 dictus dominus conſentiat a conſenſu diſcedere tenet expreſſe Alexand. in lege ſi ſtipuler.§.ſi in locando, de uerborum obligationi, ubi dicit quòd ſi unus prius conſentiat poteſt anteaquam alius conſentiat pœnitere, & quòd tunc conſenſus ſuperueniens nihil operatur. nam ad hoc quòd poſſit ex interualo conſentire debet qui prius conſenſit in eadem uoluntate durare, idem expreſſe Paul. in l. abſenti.de dona.

Pœnitere quando liceat in matrimonio.

Contractus nominatus admittit pœnitentiam antequam altera pars conſentiat.

Præterea dato quod ille procurator non excederet fines mandati imò quod habuiſſet mandatũ non potuit tempus durationis illius contractus locationis ponere in uelle & uoluntate dominorum ſuorum, quia quando ex appoſitione temporis in uoluntate unius ex contrahentibus reſultat productio nouæ obligationis nullo modo poteſt tempus

apponi

apponi in uoluntate unius contrahentium, hoc tenet Salicetus in d.l.in emeritis.5.columna.4.quæſt.licet ſecus eſſet † ſi tempus apponeretur ad executionem eius quod iam debitum eſſet, & ſic ipſe intelligit. Bald. in l.Lucius.1.de poſi. quam Bald. allegat in qua depoſitarius obligauit ſe depoſitū reddere deponenti quocunq; tēpore uellet deponens, & ſic tēpus fuit oppoſitum in uoluntate deponentis, quia ſolummodo tendebat ad executionem debiti iam contracti ex ipſo depoſito tñ ſi domini illarum domorum ultra ſex annos expreſſus declararet per alios ſex uelle cōtractū durare cum ex hoc noua induceretur obligatio, certe hoc tēpus non potuit apponi in unius ex cōtrahentibus uoluntate præſertim, quia ut dictum eſt in hoc caſu, nedum tempus durationis illius contractus poſitum fuit in uoluntate unius ex contrahentibus, imo totius contractus ſubſtātia. Et quòd municipium, & quælibet communitas reſtituatur eſt tex.expreſſus.6. part.titulo.19.l.fin.& quia hoc indubitatum eſt, & quotidie dicto concilio conceditur reſtitutio ideo non inſiſto. fratres enim illi de quibus egimus erant quoddam municipium ac collegium.

99 *Executio ſubſtantiæ quam ſubſtantia cō tractus apponi poteſt in uoluntate alterius ex cō trahentibus.*

Denique quatenus proxime diximus executionem cuiuſque diſpoſitionis facilius poſſe conſtitui in arbitrio alterius, quam illius diſpoſitionis ſubſtātiam, hinc eſt, ꝙ & ſi ſubſtantia inſtitutionis, uel legati in alterius uoluntatem conferri nequeat l. illa inſtitutio l. illæ autem inſtitutiones l.captatorias.ff.de hæred.inſtit.l. captatorię.ff. de lega.1.l. captatorias.C de teſtamen. milit. executio tamen ultimę uoluntatis non ſecus, quam contractus poteſt conferri in alterum l. Lucius.§.1.ff.ad Trebellian.l. filio.§.matri.ff.de adimen.legat. taliſq; executor obtinet uicem hæredis Innocen. in cap. cum tibi. de teſtamen. Bart.conſil. 25.uiſo teſtamento gentilis. Idem Bart. conſil. 182. Titius, columna.2. per l. ſi quis ad declinandam.C. de epiſcopis, & clericis. Capra. conſilio.25. cum pluribus. columna.3. quod obtinet quando executor ageret de libertate, uel dote, uel alimentis, uel alia pia cauſa exequendis ſecundum eoſdem. nam ſi ageret de rebus profanis exequendis non haberet ullam actionem contra hæredes, qua de re uide Bald. in primo notabili. Ioan. Fabr. col.2. & Paul.Caſtr. in lege nulli.C. de epiſcopis & clericis. glo & Bart. in l. Lucius.§.1. & in lege ſi quis Titio.ff. de leg.2. l. alio herede. ubi glo. & Bart. ff. de adimen. legatis. Innocen. Hoſtien. Ioann. Andr. Abb. & nouiſſimi. in cap. Ioannes, de teſtamen. Speculat. de inſtrumen. editio.§. nunc uero aliqua uerſic. & ſcias huiuſmodi executores. Alexan. conſi.170. & conſi.51.columna.5.lib.7. Aretin.in l. 1.columna fin.C.de ſacroſan.eccl. in quibus locis habetur quemadmodum ſe habere debeant, & tales executores circa teſtamenti executionem.

Dubitatur & tertio principaliter à quo tempore incipiet currere quadriennium, infra quod debet peti reſtitutio, an à tempore contractus primi, an à tempore declarationis factæ per illum dominum temporalem, cum proponatur illum dominum declaraſſe uoluntatem ſuam ad alios ſex annos, quam declarationem facit poſt lapſum quinque annorum à tempore contractus, & per conſequens non poteſt reſtitutio peti cum quadriennium ſit elapſum à tempore contractus, ſi autem dicimus, quòd quadriennium currat à die declarationis, habet locum reſtitutio, cum poſt declarationem nondum ſit elapſus annus, & uidetur dicendum ꝙ ante declarationem non incepit currere ſed currit à die declarationis, & ſic adimpletę conditionis.

100 *Reſtitutionis quadrienniuum à quo tempore currere incipiat.*

Primo, † quia læſio incipit à die declarationis, & tempus præſcriptionis incipit currere à die læſionis completę tenet Bar.expreſſe in l.ab hoſtibus.§ ſed quod ſimpliciter. 5.6.col.ff.ex quib.cau.maior.& in l.fi.2.col.C.de tēp. integ. reſtit.ante declarationem.n.nondum læſio apparebat.

Pręterea hic fuit contractus conditionalis, & conditionaliter in uoluntate dominorū fuit relictum, ſed in cōtractibus conditionalibus tempus reſtitutionis proponendæ nō currit niſi à die impletę cōditionis tex. expreſſus in l.1. §.1.quā actio de peculio eſt annalis, & in l.bonę.§.pe.de ędelitio edicto & tex.in l.hęc uēditio, in prin.ff.de cōtrahen. emptio. Ad idem quia non eſt prius quid in præſcriptione qua ſit in facultate agendi, l.cum notiſſimi.§.illud. de præſcrip.triginta annorum, & ita ibi ſummat Bal.facit, l.cedere diem.cum ſimilibus.de uerb.obligat.Ad idem tex.ſingularis in l.talis, in prin.de iure doct.ubi tempus appoſitum diſpoſitioni conditionali incipit currere poſt euentum conditionis, & uide quæſtionem ibi per Albericum.

101 *Reſtitutionis tempus in cō ditionalibus diſpoſitionibus incipit currere à tē pore conditionis explætæ.*

Quinto † nam tempus reſtitutionis petendę dicitur utile quo ad ſui initium, & currit tantum a tempore ſcientiæ adeo quòd ſi quis ſtaret per centum annos quòd probabiliter ignoraret poſſet petere reſtitutionem. Bal.eleganter in l.falſam C.ſi ex fals.inſtru.Card. in clem.1.de in integr. reſtit.Paul.in l.fi.C.de dolo.

102 *Reſtitutionis tempus non currit ignaris.*

Sexto † nam in conditione poteſtatiua inſpicitur tempus conditionis exiſtentis, & non tempus contractus ſiue ſtipulationis, tex. ſingularis & ibi Paul. in l.quidam cum filium. §.fin.de uerb.oblig.facit l.potior, & l.qui balneū.ff.qui potior in pigno.habeantur. Conditio enim poteſtatiua nunquam trahitur retro, in propoſito, ergo cum ſub conditione poteſtatiua ſi uoluerit fuit factus contractus debet inſpici tempus conditionis exiſtentis, & non contractus, nide tamen quod ponit Paul.in d.fin. quod fortiter urget in contrarium.

103 *Conditionis etiam poteſtatiuæ, & non contractus inſpicitur tempus.*

Septimo licèt initium contractus deberet inſpici cum in præſenti ſit abſolutus contractus, vt ſatis probatum eſt, iſte ſecundus contractus incipit currere a die declarationis merito ex illa die currit tempus reſtitutionis, cum ex tunc incipiat læſio, ante enim nō apparebat læſio l. ſi fideiuſſor.§. ſi cum debitor.ff.manda.cum ſimilibus.

Octauo facit, reſtitutio petitur ad reſcindendum quod læſio induxit.l.nam poſtea.§.ſi minor.de iure iuran. facit l. quod ſi minor.§reſtitutio.de minor.ſed læſio non erat ante contractus purificationem, ergo nec ante incipit currere tempus reſtitutionis.

Nono quando per aduerſarium factum eſt quo minus cauſa reſtitutionis cœpta finiatur infra quadriennium poteſt finiri poſt quadriennium, l.petendæ, in uerbo. quod defenſio de tempo.in integr.reſtit. ergo a fortiori impeditur initium quadriēnij ſi per eum ſtat quo minus lis poſſit inchoari, arg.l.patre furioſo, cū ſimilibus, de hijs qui ſunt ſui uel alieni iuris.

104 *Tempus non currit impedito ab aduerſario.*

Decimo ante declarationem non habet facultatem agendi ut eſt notum, ergo non incipit quadriennium currere, tex.eſt iuncta gloſſ.in l.fi. C.de tempo.integr reſtit.iuncta glo.in uerbo.illuxerit, quo ad hoc allegat, l.prima, in uerbo annus, quando actio de peculio.

Vndecimo, Quadriennium cōtinuum incipit currere ex die ex quo annus olim currebat, tex.eſt ſingularis in d.l.fi. 2.reſponſo.ſed certum eſt quò tempora utilia non incipiunt currere niſi a tempore ſcientię, l.2.cum ſimilibus.C. qui admitti.ergo quadriennium continuum nō incipit currere niſi a die quo ſciuit.

Duodecimo, Præterea probatur a fortiori, † nam etiam in præſcriptionibus que regulariter currunt abſentibus & ignorantibus, l.fi.C.de longi.temp.præſcrip.in fi.data iuſta ignorantia habet locum reſtitutio ſecundum Bart. in l.1.§. ſi quis propter.de itine.actu.q; priua. etiam finita præſcriptione ut ibi, ſed in propoſito fuit iuſta ignorantia, quia pēdebat declaratio ex uoluntate partis, & ſic ex facto alieno.l.fi.cum ſimilibus ff.pro ſuo.ergo habet locum reſtitutio etiam conceſſo ꝙ curriſſet, a fortiori ergo impeditur caſus ut dictum eſt, & hic non cadit reſponſum.

105 *Reſtitutio an detur contra præſcriptionem, quæ currit ignoranti.*

Tertiodecimo, Quadriennium continuū eſt ſubrogatū loco anni utilis, d.l.fi.& ſic capit eius naturam ſcilicet primordialem, l.item ueniunt.§.cum prędiximus, de peti.her. glo.ſingula, in l.certi conditio, in prin.ff.ſi cert.petatur, ſed annus utilis nō incipiebat currere ignoranti & iuſtè impedito, ut dictum eſt, ex natura ſua primordiali, ergo idem in quadriennio cōtinuo cum eſſet ignorans & iuſte impeditus propter dubium forte declarationis partis & facit regula, quia impedito agere, &c.

106 *Subrogatus ſapit naturam etiam primordialē ſui principalis.*

Quarto

Quartodecimo.Præterea,aut dicimus quòd illa declaratio partis erat poſita tanquam conditio expreſſa, aut tanquam tacita,non eſt dare medium. Primo caſu,certum eſt ꝙ actio non eſt nata ante declarationem, & ſic nun incipit præſcriptio.d.§.annus.cum ſimilibus. Secundo idem,quia etiam conditio tacita impedit natiuitatem actionis gloſ.in l.item qoia in prin.ff.de pact.& ille eſt propriè caſus ſingularis in d.l.talis,in prin.ff.de iure doti.

Quintodecimo uidetur facere in expreſſo quod ſingulariter dicit Bal.in l.facere poſſe, in fi.ff.ſoluto matrimonio, ubi uideas.

Vltimo faciũt multa quæ ponit Iaſ.in l.falſa.de diuerſis reſcriptis.C.uide glo.in l.ſi quis.ſeruo.C. quod cum eo,& uide glo.fur.legum,lib 3.tit.de las uendidas,l.13. gloſ. magna.10.quæſtione.

Redeundo tamen ad dictam legem, l.1.Tauri, & ſimiles ſupra allegatas quæ dederunt plenam liberamque facultatem omnibus teſtatoribus, ut poſſent per interpoſitam perſonam procuratoris ſeu mandatarij facere ſuum teſtamentum, idque teſtamentum ratum firmumque ſit, non aliter atque ſi per ipſum met teſtatorem, cuius de hereditate agitur fieret, dubitari ſolet, an poſtquam quis hanc facultatem mandatumque pro ſe teſtandi alteri dedit,eadem teſtandi poteſtas penes ſe remaneat,ut dicendum eſt.

Poſtquam hæreditas adita eſt perq; aditionem eius do-
107 Hæres poſſ. quando acquirat ipſo iure. minium hæres quæſiuit rerum hæreditariarum poſſeſſionẽ
non dum apprehendit.l.cum hæredes.in prin.ff.de acquir. poſſ.earum tamen poſſeſſionem propria authoritate capere poteſt,ut tradunt communiter dd.ibi. & omnes.dd.in l. fi.C.de edi diui Adri.toll.& commun.dd.in l.non dubium. C.de lega.& dd.commun. in l.poteſt. ff.de leg. 1.aliquando tamen ipſo iure in heredes tranſit poſſeſsio rerum hereditariarum ex forma ſtatutorum uel conſuetudinum ut ꝙ plurimas huius rei conſuetudines & ſtatuta refert Andr. Tiraq.de morte in prefatione declaratione 2. id quod in rebus maioratus iure noſtro regio Hiſpanorum cautum eſt per legem Taurinam.47.& ubi talis eſt conſuetudo,uel ſtatutum hæres teſtamentarius ſiquidem & legitimus ſit poſſeſ. quærit ipſo iure, & commun. omnium opin. quos prope allegabimus eſt quòd ſi eſſet legitimus tantum hæres quia ab inteſtato delata fuit hereditas idem foret, ut per Bartolum,in lege tertia, columna fina. ff.delegat. primo.Benedict in capit.Raynutius,uerbo, & uxorem nomine.nume.75.de teſtamen.Boerius in conſuetudin. Buterigenſibus,tit.des couſtumes.§.6.col.5.per Decium, in cap.in preſentia.2.nota.de probation.Alexan. in lege ex facto. §. fin.ad fin.ff.ad Trebel.Tertio caſu quando erat hæres teſtamentarius tantum, tunc talem poſſeſsionem ipſo iure non acquireret ex ui talis conſuetudinis uel ſtatuti, ita Baldus conſil.181.caſus talis eſt.libro primo, & Maſuerios,& Gaſteneus,& Guihelmus Brohius, & Boerius quos refert Andr.Tiraquel.ubi ſupra,in ſecunda parte declaratione.7. nume.2.cũ ſequent.cuius cõtrarium nos tradidimus ſupra de ſucceſsionum progreſſu in prefatione.

108 Hæres ex teſtamẽto quod caret uiſioni ſibili mittẽdus eſt in poſſeſsionem. Denique ceſſante tali ſtatuto uel conſuetudine † hæres
ſcriptus ſi forte adeſt aliquis cõtradictor legitimos poteſt intentare pro rerum hereditariarum poſſeſsione adipiſcenda remedium legis fin.C.de edict. diui Adriani, nam ſi teſtamentũ in ſui inſpectione caret omni uitio etiam ſi aliquis filium teſtatoris ſe eſſe dicat, ſeque preteritum uel iniuria exhæredatum alleget adhuc in poſſeſsione mittendus eſt here ſcriptus lege ſecunda, quam ibi ad hoc notant Bartolus,Baldus. Angelus,Salicetus, Paulus, Alexander, Corneus, & Iaſo. C. de edit diui Adriani. † Idque
109 Edictum diui Adriani ſoli hæredi ſcripto cõmodatur. remedium heredi dumtaxat ſcripto non etiam ab inteſtato uenienti commodatur, ita Speculator de teſtament.§. ſequitur,uerſic.quid de ſuccedente ab inteſtato, ubi Ioannes Andreas,& Baldus, in additioni. ad eum. Calderinus conſil.36.in edictum, ſub titulo, de teſtament. Angelus, in §.quadrupli. colum.duodecima.inſtit. de action. Bertr. conſil.97,multa ſunt. col.1. lib.4. Goradinus conſilio.7. in hac cauſa. columna.1.& conſilio.21.uidet dicendum.col.3.

Aymon Crauetus. conſilio.73. in contractu ſocietatis. columna.2. Nicolaus Bellonus. conſilio.35.conſultus de modo.columna.2.Gorad.conſi.50. prima facie colum. penult. qui hanc dicit communem ſententiam, quod & firmat Bertran. ubi ſuprà. & Tiraquel. in loco ſuprà citato nume.13. Cinus in d.l.fin.quæſt.3.& queſt.4.& dicit eſſe communem ſententiam. Philippus Decius ibi. columna.14. quod & firmat Curtius Iunior. columna penult. poſt Rayner. de Forliuio,Alber.Ioan.Faber Raphael.Fulgo.Paul.Caſt. Alex. Corn.Iacob de ſancto Georg.& Iaſ.ibi.

Denique poſt apprehenſ.m rerum hereditariarum poſſeſsionem quale eſſe debeat iudicis officium circa diuiſionem hereditatis, & circa aſsignationem rerum hereditariarum, diximus ſuprà de ſucceſſi. progreſſu. lib.1. qui eſt 4. huius operis in §. 4. illius libri.tradunt commun.dd.preſertim Alex.in l.poteſt.ff.de leg.1.& in §. antepe.cum duobus ſequen.inſtit.de offi.iudi.

Executor † autem teſtamentarius ab ipſo teſtatore de- 110 Executoris teſtamẽtarij quale officium.
ſignatus quaſi uicem hæredis habere uidetur, & plerunqꝫ in teſtamentis ſolet ſibi dari facultas à teſtatoribus,ut propria authoritate accipiat bonorum hereditariorum quantum opus ſit ad explenda teſtatorum iuſſa pleniorem tamẽ poteſtatem habet piis in rebus, quàm in profanis. qua de re per Innocen. in cap. cum tibi. de teſtam. Bart. conſil.25. Capra. conſilio 25. cum pluribus. columna.3.Bartol conſilio.182. Titius condidit. columna.2. Ioan. Andr.& Abb. in cap.Ioann.de teſta. Speculat.de inſtru.editione.§.nunc uerò aliqua. uerſic.& ſcias,& ibi Ioann.Andr. Bal. nota.1. Ioan. Faber.columna.2.ad l.aul. Caſtr.in l. nulli.C.de epiſcopis, & clericis. glo. & Bart. in l. alio herede re.ff. de aliment. legat. glo. & Bart. in l. Lucius.§. 1.ff. de legat.2. ideꝙ executor etiam debita naturalia tantum poteſt ſoluere, ſiquidem deputatus ſuit à teſtatore Bald.in l.id quod pauperibus.9.q.C. de epiſcopis & clericis, qua de re per Vitalem in repetit. cap. Ioannes. ubi etiam per Bald. & per nouiſſimos de teſtam. Andr. Tiraquel. de priuil. piæ cauſæ ad fin.

Denique executor teſtamentarius à teſtatore deputatus ad diſtribuendum inter pauperes poteſt eligere pauperes teſtatoris conſanguineos ita Bald. Angelus,& Imola in l.illa inſtitutio.ff.de hæred. inſti. Imola in l. captatorias. eodem titulo. Ioannes Andr. ad Specular. de inſtrumen. editione.§. nunc uero aliqua, ad fin. in uerbo continuata. Bald. in l. id quod pauperibus.columna fin.C.de epiſcopis & clericis. Angelus, & Imol. in l. Lucius.§. in teſtamento.ff. de leg.1. Bal. conſilio.41. uidetur quod electio.lib.1. & conſilio.162. quidam Franciſcus. in fin. lib.5. Anchar. in cap. cum tibi de teſtamen. Alexan. in l. diui.ff.ad l. Fal-
cid. illud autem ſciendum eſt executorem teſtamentarium 111 Executor teſtamẽtarius nõ poteſt ſubſtituere etiã de permiſſu teſtantis.
non poſſe alteri officium ſuum committere l. nulli. uerbo pro ſua conſcientia. ubi notat Bal.C.de epiſcopis,& clericis. Cynus in l. id quod pauperibus. quæſt 15.C. eod. tit. Bald. in l. cum magiſtratus.C. quando prouocare non eſt neceſſe. Angelus in l. cum debitorem.ff. rem ratam haberi Bald. in §.ne autem.C.de caduc. tollen. Ioannes Andr. in nouella. Archid. & Domin. in cap. fin.§. fin. de teſtamen. lib.6. Speculat. obi ſuprà. & ibi Ioann.Andr.in addit.incipienti. quando acceptauit. & ibi Roman.in addit.hoc edictum. Iacob.de Belloui in §. ſi quis ædificationem,in auth. de eccleſ. titulis, quod obtinet etiam ſi teſtator executori poteſtatem ſubrogandi dediſſet ita Ioan. Andr. in nouella. in cap.1. de procura. lib.6. Bald.poſt Lamberti.de Ramponibus, quem refert in lectura l.1.C de ſacroſan.eccl. Idem Bald.in l.quidam.ff.de rebus dubijs.Capra. conſil.54. punctus. Bald. in l.captatorias. columna.2.C.de teſtamen. mi-
lit. ubi Roman. & Corneus. Bald.in cap. in cauſis.de elect. 112 Executoris officium durat per annum, et currit tempus ei etiam impedito.
licet contra ium teneat Paul.Caſtr.in d.l.nulli. colomna.2. † Huius autem executoris officium durat per unum annũ qood currit ei etiam impedito,ut per Bar.in l.genero.ff de his qui. not.infam.Bal.in l.fi.§. ſed & ſi quis. columna.4. C commu. de legat. niſi forte tanta eſſet rei magnitudo,ut id infra annum fieri non poſſit, ueluti ſi teſtator iuſſit ingens & ain-

& amplum cōſtrui monaſterium ita Bal.in d.l. id quod pauperibus.col,3.Idem Bal.in d.l. nulli.col.2.Fred. Senenſis. conſi.124.Panorm.in cap.nos quidem. ubi per nouiſſimos de teſtam.col.3. in ſimili per Bal.in l.pen.col.2.C.de dona.

113 *Executoris teſtamentarij officium diebus etiam feſtis exerceri poteſt.*

† Et cum plerunque tales executores deputētur ad exonerandam conſcientiam defuncti, & ſic ad pium uſum, ſuum officium poterunt in uſibus pijs diebus etiam feriatis exercere, nā idem & iudex in huiuſmodi uſibus facere poſſet, ita Specul.tit.de ferijs.§.ſequitur,uerſi.poſt authoritatem. argum.ca.nunquam,de conſe.diſt.1.l.omnes, cum ibi nota. C.de ferijs.Bar.in l.diui.ff ad leg.Falcid.per l.2.ff.de ferijs, & in l.publicas.C.eod.tit.Paul.Caſtr.in l.1.§.fi.ff.de ferijs. Bal.in c.fi.in fin..eod.tit. nam & in cauſa dotis, die etiam feriata procedi poteſt, ita Bal.Angel Imola,Paul. Caſtr.& Aretio.in l.1.ff.ſoluto matrimonio.ubi Alexan.col.3.Rom. in d.l.1.§.fin.ff.de ferijs.Aretin.conſi.96.in cauſa & puncto. Bar.in l. ſi cum filiusfamilias. col.3.ff.de dona.

114 *Ferijs ad hominum utilitatem nō ad Dei cultum receptis per ſtatutum derogatum in dubio an uideatur, ardua q.*

† Id quod procedit quo ad ferias, quæ ad hominum utilitatem introductæ ſunt non ita facile in ferijs ad Dei honorem conſtitutis, unde ſi ſtatutum diſponit ut certis in cauſis nulla iuris ſolennitate ſeruata procedi poſſit controuerſum eſt, an diebus feriatis etiam in Dei honorem poſſit procedi, & quod poſſit ſentit Bar.in l.prouinciarum.C.de ferijs, per illum tex. quaſi ea feriarum obſeruatio ſit iuris humani, idē Bar. & Bald. in l.1.ff.de milit. teſtamen. Bart. in l.idem eſt §. deportati. eodem titulo. Bart. Bald. Angelus in l. milites.C. eodem titulo. Roma. in rubrica de arbitr.quæſt.17. Ancharan. in clemen. ſæpè. de uerb. ſignific.cuius contrarium tenent Imol. & Roman.in d.l. ſi cum filiusfamilias.ff. de dona. per d.clemen. ſæpe. de uerborum ſignificat. cum ibi nota. ubi per illa uerba ſumarie, & de plano, non uidetur derogari ferijs in honorem Dei. Bart. in extrauag. ad reprimen. uerb. figura. ubi ait ex diuini, & naturalis iuris ratione deſcendere, ut ſabbata ſanctificentur, feriæq; colantur, & ſeruentur in honorem Dei. ſicq; magis eſt, ut per ſolennium iurium remotionem non intelligatur derogari ferijs ad Dei honorem ſed tantum ad hominum utilitatem conſtitutis, & quamuis ex iuſta cauſa iis quæ ſunt iuris diuini, aut naturalis poſſint leges, & principes humani derogare per modum declarationis, & interpretationis, ut notant glo. & communiter doctores in l. ius ciuile .ff. de iuſtitia, & iure, & diximus plenè ſuprà de ſucceſſion. progreſſu in præfatione, tamen in ſpecie noſtra non eſt cur huic iuri diuino in re dubia, aut naturali derogatum uideatur, cum id ſtatutum ſatis ſuperq; eſſe debeat ſi uerificetur in ferijs ad hominum utilitatem inuentis, ſicque parcius uiolabitur ius, nec dubium eſt quin ſtatutorum à iure declinantium uerba eam interpretationem recipere debeant qua minus iura uiolentur ac lædantur l. ſi quando, in principio. ubi notant glo. & communiter doctores, ubi & nos fuſius diximus.C. de inofficioſo teſtamento, & ita etiam uult Alexand. in l. milites.C. de teſtamen. milit. & Andræas Tiraquel. de priuilegijs piæ cauſæ priuilegio.156. ubi etiam allegat l. ſi à fratre.C.de teſtam. militis iuncta l.diuus.ff.eod.tit.

115 *Executores teſtamentorum ſimpliciter & de plano procedere debent.*

Denique † in huiuſmodi pijs rebus tam teſtamentorum executores, quàm iudices de bonis hæreditarijs diuidendis agentes ſomarie, ſimpliciter. & de plano ſine ulla ferè cauſæ cognitione procedere, & poſſunt,& debent, ſecundum Speculatorem de inſtrumen. edict. §. nunc uero aliquā uerſiculo. iuxta hoc quæro an executor. Bald. in lectura legis primæ columna fin. & ibi Aretinus colum. fina.C. de ſacroſan. eccleſiis. Romanus in d. authen.ſimiliter in nono ſpeciali, & alij, non pauci quos refert, & ſequitur Andræas Tiraquellus ubi ſuprà. priuilegio. 157. quiq; omnes,& in cauſi dotis idem admittunt, ut per eum ibi, & in ſequen. priuilegio.

DE COLLATIONIBVS.

§ XIX.

1 *Collatio quid.*
2 *…ecatio & dos an conferatur.*
3 *Conferebat emancipatus omnia bona.*
4 *Conferens retinet partem.*
5 *Collatio ut fiat.*
6 *Collatio non exigitur niſi a ſuccedere uolente.*
7 *Collatio differt a diuiſione.*
8 *Peculium profectitium communicatur & confertur ex neceſſitate præciſa.*
9 *Collationis uerbum quid ſignificet.*
10 *Collatio eſt duplex.*
11 *Collatio quare inuenta.*
12 *Conferre ſuus ſuo olim non tenebatur, & quid iure nouo,*
13 *Dos conferebatur.*
14 *Aduentitia non conferunt ſui.*
15 *Caſtrenſia non conferuntur.*
16 *Repudians non petit collationem fieri.*
17 *Collationis in materia cum ſit ab inteſtato non refert liberi fuerint inſtituti, an exhæredati, an præteriti.*
18 *Collatio ceſſat inter ſuccedentes diuerſo iure.*
19 *Collatio hodie fit ex teſtamento, & ab inteſtato.*
20 *Conferre ut debeat ſuus emancipato.*
21 *Conferre an debeat ſuus tranſuerſalibus.*
22 *Conferre an debeat ſuus aſcendentibus.*
23 *Collatio ceſſat ubi ceſſat materia*
24 *Conferre ut debeat emancipatus.*
25 *Conferre non tenetur emancipatus ſimplicem donationem etiam a patre profectam contra communem.*
26 *Conferre non tenentur deſcendentes aſcendentibus ex teſtamento, nec ab inteſtato.*
27 *Collatio non pertinet ad tranſuerſales.*
28 *Collatio non pertinet ad extraneos.*
29 *Collatio ceſſat in caſtrenſibus & quaſi, & in aduentitijs.*
30 *Libri a patre filio dati ad ſtudendum an conferendi ſint, quando erat emancipatus.*
31 *Libri a patre filio doctori donati non conferuntur.*
32 *Libri a patre filio licentiato donati non conferuntur.*
33 *Libri a patre filio clerico donati non conferuntur, & ſi ſit clericus primæ tonſuræ.*
34 *Libri donati a patre filio ſcholari an conferantur.*
35 *Donatio iurata non confertur.*
36 *Traditio non arguit donationem niſi quando prius nomine eius cui fiebat res fuerat empta a tradente.*
37 *Collatio ceſſat in expenſa facta a patre in filio doctorando.*
38 *Collatio ceſſat in equo & armis a patre filio ad bellum pergenti donatis.*
39 *Collatio ceſſat expenſæ factæ a patre pro beneficio eccleſiaſtico filio adipiſcendo.*
40 *Ceſſat collatio expenſæ factæ a patre pro conſequendo ſolario aduocationis, idem in cathedra.*
41 *Collatio an ceſſet impenſæ a patre factæ ut filius ſcripturam apoſtolicam uel non apoſtolicam uel decurionatum adipiſceretur.*
42 *Collatio an fiat illius impenſæ quam pater fecit pro ſoluenda filij damnatione, ardua quæſtio, & quod ſi ex forma ſtatuti ad id pater tenebatur.*
43 *Collatio fit eius ſummæ quam pater erogabit ut filio fideiuſſor.*
44 *Conferre tenentur omnes hi quibus debetur a iure legitima quod pro eorum damnatione ſoluenda erogauit.*
45 *Conferendum quando ſit fundum*
46 *Conferendum an ſit lucrum a filio cum patris pecunia factum.*
47 *Conferendum eſt non ſolum dos ſed & quod dotis contemplatione datur, idem in eo quod in monte Florentiæ pro filiabus maritandis ponitur.*
48 *Conferri an debeat ſimplex donatio quæ ab initio ualuit facta a patre filio quando legitimam implebat.*
49 *Collatio aliquando ceſſat ex titulo, uel modo acquiſitionis.*
50 *Collatio an fiat ex teſtamento.*
51 *Collatio an fiat ab eo qui ab inteſtato ex errore ſucceſſit.*

52 *Querela*

52 *Quærela an ſecum a.lorit.& aliud remedium, contra communem.*
53 *Conf.ttur nepoti emancipato ex perſona patris in poteſtate retenta.*
54 *Collatio ceſſat inter ſuccedentes diuerſo iure etiam hodie.*
55 *Collatio fit hodie etiam inter ſuccedentes diuerſo iure.*
56 *Collatio an hodie ceſſat inter ſuccedentes diuerſo iure, cũ communi.*
57 *Collatio etiam iure ciuili fit non tantum prætorio.*
58 *Intellectus.l.ut liberis.C.de collatio.*
59 *Collatio an fiat in ſimplici donatione.*
60 *Emancipatus an conferat ſimplicem donationem.*
61 *Collationis & imputationis quæ ſint ſuccrit.*
62 *Emancipatus ſuo non confert cum ei nil ſed extraneo tantum eadem.*
63 *Ratio communis defenſa.*

POſtquam quis hereditatem adiuit aut bonorum poſſeſſionem agnouit, bonorum hereditariorum poſſeſſionẽ apprehendere non raro prohibetur, niſi prius bona ſua conferat, ideo cum de acquiren.hære. egerimus, de collationibus ſubagere conſequens eſt.

Collatio quid 1 Quæro † quid ſit collatio, reſp. vnã definitionem ponit Azo in ſumma huius tituli, alias plures, uide per Vitalem in tract. de collat.in princ.per Sapiam, in d.l.ſi emancipati, in prin.tamen uide glo.rubr.ff. eod.titu. ex qua colliguntur duę definitiones, prima eſt talis, collatio eſt rei propriæ in commune latio, quam ſequũtur Bar. & doct.in d.l.ſi emancipati.C.de colla. ſed iſta non eſt tenenda per rationes de quibus per Sapia, ubi ſupra, & quia hæc diffinitio congruit ſocietati non minus quam collationi, ut per Vitalem, ubi ſupra, unde hęc uerba magis ſapiunt alluſionem, quàm definitionem. Secunda diffinitio quæ colligitur ex d.glo.habet ita: Collatio eſt bonorum ſuorum communicatio.hanc ſequitur Bar.in l.pater fili ni. ff.de colla.dotis.& eſt communis ſecundum Sapiam & Vitalem, ſed confunditur ut per eoſd. Preterea eo precedenſe deterior eſt quod dicitur bonorum, &c.nam licet iure ſſorum primæuo uniuerſorum bonorũ fieret collatio, tamen poſtea etiã iure ſſorum cœpit fieri collatio dotis, l.1.

Don. & dos an conferatur. 2 de colla. dot.& † etiam poſtea iure. C.cœperunt fieri collationes ſimplicium donationum, uel donationũ ob cauſam. C.de coll.l.ut liberis, l.illam, l.illud, unde Vitalis ait & etiã Sapia quòd collatio eſt bonorum ſuorum communicatio pro portionibus hereditarijs quod uerbũ adiecit ut effugeret incõueniẽs adductũ de ſocietate, ſed hæc adiectio falſa eſt, ut p l.1.§.ſi ex dodrãte, & §.toties, & ꝙ ibi ais Bar. ff.eod.tit.ubi tunc demum fit collatio proportionibus hereditarijs cum emancipatus totam portionẽ aufert ſuũ, ſecus ſi ex extraneo, tu ergo ita dic, collatio eſt ſuæ rei uniuerſę uel particularis cõicatio uera uel æquipollens facta ex neceſsitate cauſatiua pro modo dãni dati, Dixi rei proprie ut p l 1.ff.ſi cert.pet. Dixi uniuerſæ † qa & iure ſſorum

Conferebat emancipatus omnia bona. 3 emãcipatus oia bona ſua cõferebat, l.1.ff.eod. & iure hodierno oia cõferet, ſi nõ habeat niſi profectitia, ut per oẽs in l.ſi.de coll.C.Dixi uel particularis, quia aliquando ſuus uel emãcipatus habẽt plura aduentitia, & tñ nõ conferunt niſi ꝓfectitia tantũ. Dixi cõicatio, quia eius rei quæ in collationẽ deducit ſua pars remanet penes emãcipatũ, l. 1.§.ſi ex dodrãte, & §.toties, & §.fin.l.1.ſi tres.l.§.ſi pretor. §.to

Conferens retinet partem 4 ties de coll.bon.ff. Dixi uera uel æquipollens, quia aliquando collatio re fit aliquando cauſatiuè, aliquando tanto minus accipiendo, aliquando actionem conferendo, ut l.ſi pater.l.dotis autem, quod locum.C.de coll. per Sapiam & Vitalem ubi ſupra, Dixi facta ex neceſsitate ad differentiam

Collatio ut fiat. 5 eius collationis quæ fit in ſocietate, quæ collatio eſt uoluntaria. Dixi cauſatiua quia nullus compellitur hanc collationem præciſe facere, ſed ita demum ſi uelit ſuccedere,

Collatio non exigitur niſi a ſuccedere uolente. 6 l.1.in prin.ff.de collation.bo.l.1.in pr.de collatione dotis, l.filiæ, licet, & l.filiam, C.eod. Dixi pro modo damni dati, quia ſi nulla ex parte emancipatus nocuit ſuo, tunc nil confert, ſin autem ex minima parte tunc pro ea tantum, d.§.ſi. ex dodrante cum ſeq.uel dic collatio eſt rei proprie communicatio uera, uel æquipollens pro modo damni dati. Dixi rei, quia id uerbum generale eſt, compræhendens tam rem ſingularem, quam uniuerſalem l.1.in ſi. ſi certum pet. ff.l.nam quod.§.fin.ad Trebell. Dixi proprie, † quia ſi non

Collatio differt a diuiſione. 7 erat propria ſed patris, non tam uidetur conferri, q̃ diuidi l. certum.C.famil. erciſcun. d.l. filiæ licet, & illa uerba ex neceſſitate cauſatiua ſunt neceſſaria ad differentiam peculij profectitij, quòd confertur, uel communicatur ex

Peculium prof. communicatur, & confertur ex neceſſitate præciſa. 8 neceſſitate præciſa d.l. filię licet, ex iſta diſtinctione ſatis aperitur hęc materia, & uide Decium in rubr.C. de collationibus, & in l.ſi emancipati, num.13. eodẽ tit.ubi per Corne in eodem num.

Collationis uerbũ quid ſignificat. 9 Verbum † autem collatio uarias habet ſignificationes, ut per Bal.& Saliceetum in l.ſi emancipati, ſupra allegata latius per Alberic. in ſuo dictionario in uerbo collatores, & per Decium qui melius cæteris loquitur, poſt Iaſon.& alios ibi in d.rubr.C.de collation. † Collatio eſt duplex,

Collatio eſt duplex. 10 quædam enim fit ex neceſſitate præciſa, ut d.l.certum, d.l. filiæ licet, quædam ex neceſſitate cauſatiua qualis eſt illa de qua ſupra d.l.ſi.de coll.dot.cum ſim.

Collatio quare inuenta. 11 Quare † fuit inuenta collatio dic duplici ex cauſa, ut per Bar. & omnes in l. ſi emancipati, de collat.ubi Corn.num. 10. unde plura inferuntur, ut per Curt.in rubr. de colla.C. Hodie alia ratione fit collatio, ut per Curt. ibid. num.6. & Corn.d.numero.10 unde infertur, ut per d.Curt.quem uide, quia utiliter loquitur, & quia hęc materia nulli ſecunda eſt in ſui fructu atque utilitate, & plura huc ſpectantia retulimus in materia earum rerũ quę in legitimam imputantur quam ſupra diſſeruimus, ideo quę hic deſunt illinc petenda ſunt.ſ.ſupra.§.30.ad ſi.

Ergo primo uidendum eſt de collatione ſuorum actiue, & paſſiue, ſecundo de collatione emancipatorum actiue, & paſſiuè. Tertio de collatione actiue, & paſſiue eorum, qui nec ſunt in poteſtate, & non ſunt ſui, nec emancipati nec in poteſtate quales ſunt nepotes ex fœmina. Quinto de collatione inter parentes eius cuius de hereditate agitur. Sexto de parentibus illius, qui ſuccedere uult. Septimo de tranſuerſalibus illius cuius de hereditate agitur. Octauo de extraneis.

Conferre ſuus ſuo olim nõ tenebatur, & quid iure nouo. 12 Ad primum ſuus ſuo olim nil conferebat, & generaliter nulli omnino conferebat, quia ſuum nil is habere poterat l. placet, de acquirenda hered.ita tenet glo.magna, ubi Bar. & omnes in l.ſi emancipati hoc titulo. Bal.in rubr. de coll. † Fallit in fœmina, quę dotem ſuam habere poterat l.1.§. ſed utrum, in fin.ff.de minor.l. Pomponius Philadelphus.ff.

Dos conferebatur à filiaſ. 13 fam.erciſc.ideo etiam iure ſſorum, non primęuo, ſed demũ poſt Diuum Pium cœpit dotem conferre l.1.ff.de coll.dot. & per totum illum titul.intellige primo, ꝙ filiæfam.dotem conferebant emancipato, ſecundo ꝙ etiam ſuo per generalitatem legum omnium, quæ ſunt in d. tit. & eſt expreſſum in utroq; in l.filiæ dotem de colla. & licet quidam contra in hoc ult.ſed quia poſtea cœpit filiusfam poſſe aliquid ſuũ habere, ſcilicet donationem propter nuptias, ideo fuit receptum ut & illam ſuo conferre teneretur l. ut liberis.C.de

Aduentitia non confert ſuus. 14 coll.intellige † quando ea propter nuptias donatio erat profectitia, ideſt, profecta ab eo cuius de hereditate agebatur, ut ibid.ibi cuius de hereditate, &c.alias ſecus, ut l. illã. C.de coll.ibi, eo ꝙ nulla cõſtitutio, unde generaliter quid quid non aduentitium filiusfamilias acquirit id conferendum non eſt, ut iuſſit Iuſtinianus in l.fin.de coll.C.id quod ſatis preſenſerat Leo in d.l.ut liberis, licet doct. hoc inuentum Iuſtiniano condonent, atq; tribuant, ut Bar.tam in d.l. ſi emancipati.ꝗ in l.pater filium, de coll.dot.ff.Bal. in rub. de coll.C.ergo quod dr̃ æqualitatem ſeruandam inter liberos intelligendũ eſt reſpectu bonorum parentum nõ aliorum, ut d.l.ut liberis d.l.ſin.iuncta l.cum oportet, in princ. C.de bon.quæ lib.habet ergo concluſiones prima, ꝙ iure primæuo ff.ſuus nil omnino conferebat. Secunda ꝙ iure ſſorum ſecundario filiafamilias dotem conferebat ſuo. Tertia ꝙ iure.C.filiusfamilias cœpit conferre ſuo donationem

Caſtrẽſia nõ conferuntur. 15 propter nuptias. Quarta aduentitia ſuus ſuo non conferret l.1.§.nec caſtrenſe de coll.bon.ff. Sexta qui abſtinet ab hereditate

16 hęreditate non cōpellitᷣ conferre l.ſi.de coll. dot.ff.
Repudians non petit collationem fieri.
† Amplia etiā ſi non abſtineat à legato l.à patre l.filium.2.de coll.C.has cōcluſiones intellige qñ is qui
petit collationem non abſtinuit ab hęreditate parētis l.1.§.ancur eoa de coll.bo.ne alias uara eſſet petitio hæc. Septima item omnes has cōcluſiones intellige ſiue is qui collationē petit fuerit inſtitutus, ſiue
exhæredatus,ſiue prǫteritus,item ſiue is a quo petitᷣ
ſit inſtitutus,ſiue exhęredatus,ſiue prætentus. Id.n.
ſolum inſpicitur an extiterit hæres tam petens,q̄ is à
quo petitur nec præfert an ex teſtamento,an abinte
17 ſtato,an contra teſtamentum hęredes extiterint inſpecto iure nouo,tñ ergo dic de iure ſiorum, ſi omnes fuerunt inſtituti,& extiterunt hęredis non erat
Collationis in materia cum ſit ab inteſtato non refert liberi fuerint inſtituti,an exhæredati,an præteriti.
collatio l.1.de collatio.C.ſi abinteſtato hæredes extiterunt ſiebat collatio,d.l.1.l.filiæ dotem.C. de collat. in princ.l. unica.§. quo à uobit.C. de rei uxoriæ
act.hoc ſecundo, quod primò intellige qñ nullū omnino fuit factum teſtamentum, ut dd.ll. Idem ſi fuit
factum,ſed uiuo teſtatore euanuit,arg.l.quod uulgo,
de cōtratab.ff.Intellige tertio qñ poſt mortem teſtatoris euanuit per contratabulas l. poſthumo.C. de
coll.Intellige quarto,ēt ſi euanuit poſt mortē teſtatoris,& poſt aditam hęreditatē quale eſt cū ꝑ querelā euaneſcit l.ſcimus.§.illud.C.de inoff.teſtam.gl.
in l.illud,in prin.de contratab.ff.ſm quoſdam, quod
puto uerum cū oēs fratres inter quos agitᷣ de collatione fuerunt exhæredati extraneo inſtituto, arg.l.
filiū.§.uideamus.ff.de contrata.ubi ideo deſinit eſſe
collatio,quia ſuccedebant diuerſo iure, uel ꝙ nulla
ſiebat iniuria,ergo ceſſantibus illis rōnibus eſſet collatio,ad idem l.pater filiū cū l.ſeq.de coll.dotis.ff.uerū ſi unus frater ſit tñ inſtitutus, uel plures contra,
quos alter exhęredatus obtinuit in querela, ruptoq́;
18 pro parte tñ teſtamentū,ut d.l.pr̄ filiū,cū ſeq. † & ꝑ
Collatio ceſſat inter ſuccedentes diuerſo iure.
hoc diuerſo iure ſucceſſarūt ceſſat inter eos collatio.
ut ibi,niſi in caſu l.ſi filiū.ff.de colla.bono. ꝑ rationē
de qua ꝑ Bar.in d.l.pr̄ filiū,uide omnino l.ut liberis,
in prin.cū gl.in uer.petita,de colla.C.ſtat ergo ꝙ hodie ſuus ſuo cōferret. Primo qñ nullū factū fuit teſtamentū.Secundo qñ factū teſtm̄ euanuit uiuo teſtatore.Tertio qñ euanuit poſt mortē,& ante aditā,ut per
cōtratab.Quarto qñ poſt mortē,& poſt aditā, ut per
q̄relā,& ēt ꝑ cōtratab. Quinto qñ euanuit ipſo iure
ꝑ natiuitatē p̄teriti.Sexto qñ euanuit ipſo iure ꝑ p̄teritionē filij in poteſtate.Septimo qñ factū fuit teſtm̄.
19 exq́; teſtō ſuccedit, auth. ex teſtō.C.de colla. † Nam
Collatio hodie fit ex teſtamento, & ab inteſtato.
licet olim abinteſtato tñ non ēt ex teſtō fieret collatio,ut in l.1.cū ibi notatis per glo.& doctores.C. de
collationibus, tamen hodie collatio fit non ſolum
ab inteſtato,ut olim ſed etiam ex teſtamento. Ratio
iuris ueteris erat,quia qui teſtamētum fecit, nec nominatim collationem fieri iuſſit non pręſumitur noluiſſe,ut collatio fieret,arg.§.ſin autē ad deficientis.
C.de cad.toll.ratio iuris noui eſt,quia teſtator ſemper præſumitur uelle, ut fiat collatio licet oblitus
mortis.cogitatione id non iuſſerit,argum. in authen.
detri.& ſemi.§.illud l.hac conſultiſſima.§.at cum humana.C.qui teſtam.fac.poſſunt.
20 Hæc quando ſuus ſuo conferat, nunc uidēdum an,
Conferre ut debeat ſuus emancipato.
& quando conferat emancipato, & olim nil conferebat, quia nil ſuum habere poterat hoc primo, ſed
quia poſtea filiafamilias cœpit poſſe ſuā habere dotem,cœpit ēt eam emancipato conferre hoc ſecūdo,
& quia poſtea filiusfam. cœpit poſſe habere ſuā donationē propter nuptias,cœpit ēt eā conferre emancipato,hoc tertio intelligēdo ut ſ.& quia poſtea cœpit oīa aduentitia ſibi quęrere non ſecus, q̄ emancipatus cœpit eā ipſe,q̄ emācipatus ea nō cōferre hoc
quarto, ſicut nec caſtrenſia, uel quaſi hoc quinto.
Sexto qui abſtinet ab hæreditate non confert, licet
nō abſtineat à legato.Septimo qui abſtinet ab hęreditate non petit collationem,quæ oīa plane probantᷣ
in iuribus ſupra allegatis,& cū hodie ia ſuus q̄ emancipatus in aduentitijs pares ſint. l.cum oportet, &
fere per totum. C.de bon.quæ liberis,induci potuit
ob æqualitatem ſeruandam ut uel hinc inde fieret
collatio,uel ut hinc inde collatio ceſſaret,& placuit
ceſſare,ut d.l.ſin.C.de colla.ut induſtria caſusq́; ſibi
non etiam alteri utilis eſſet,argumen.dict.legis cum
oportet, in prin C.de bon. contra lib. quia in re non
ſatis exequantur ſuus emancipatus quia aduentitia
ad emancipatum pleno iure ſpectant,ad ſuum autem
non pleno iure ſed dempto uſufructu d.l.cum oportet,& l.fin.per totam,C.de bo.quæ liberis.

Nunc uidendum an ſuus conferat transuerſalibus? & ſi ſint tales quibus debetur legitima uidebatur quòd ſic argum.l.illud, ad pri.C.de coll.legitima 21
Conferre an debeat ſuus transuerſalibus.
autē debetᷣ fratribus Suares, in l. qm̄,de inoff..fol.4.
col.2.cōtrariū teneo argu.d.l.illā,ibi eo ꝙ nulla,qd
& tenuit Bal.in d.l.ſi emancipati,& longe minus ijs
quibus legitima nulla debetur, facit,l.ſi.C commun.
utriuſq́; iu.di.iuncto §.extraneum,in lege unica.C.de
rei uxor.actione,& iſta eſt communis opinio.

Nunc uidendum an ſuus teneatur conferre aſcendentibus? Bald. quòd non in lege ſi emancipati, de 22
Conferre an debeat ſuus aſcendentibus.
collatio.argum.l,illam,ibi, eo quòd nulla, C.de coll.
unde ſi is cuius de hęreditate agitur parentes habebat deceſſitq́ue ſuo hęrede relicto is auo pro auo uel
ſuo paterno uel materno conferre non tenetur, licet is auus aliqua ex parte inſtitutus hæres extiterit
firmatur ratione, nam † prætor aſcendenti nullam 23
Collatio ceſſat ubi ceſſat iniuria.
fecit iniuriam eum hunc deſcendentē lex ciuilis ex
toto ab inteſtato uocaret,& ex parte a teſtatore uocatus ſit,ergo ubi ceſſat iniuria, ibi ceſſat collatio,l.
prima.§.ſi ex dodrante,& §.toties, de coll. bono.ff.
l.filium,§.uideamus,ff.de cōtra tab.l.ſi filius,de coll.
bono.l.fratris.§.idem Papinianus.ff.pro ſocio,quæ iura non ſunt correcta ut auth. ex teſtamento in fin.de
colla.& §.illud,in fi.in auth.de triēte & ſemi. Sed in
contrarium arguitur ut ſuus aſcendentibus ex parte
inſtitutus teneatur conferre,neque ad rem pertinet
ꝙ nulla lege id expreſſim inductū ſit, nā cū olim ab
inteſt.tñ coll.fieret,l.1.cū ibi notatis. C.de colla. &
ab inteſt.aſcendētes cum deſcendentibus cōcurrere
nō poſſent,nō fuit neceſſe inter eos fieri collat. quæ
nō fit niſi inter cōcurrētes ad alicuius ſucceſsionē,
ſed cum hodie etiam ex teſtamento fiat collatio authent.ex teſtamento,C.de collation. & ex teſtamento poſſint parentes cum liberis concurre uidebatur collationem fieri debere, ſed in contrarium eſt
ueritas, ut iam docuimus, nam attenta hac ratione etiam extraneis liberi conferre tenerentur,quando cum eis ex teſtamento concurrerent, quod ridiculum eſſet,& contra communem opinionem.

Secundus caſus principalis, † ut emancipatus conferat,& die emācipatus emancipato iure.ff.primæuo 24
Conferre ut debeat emancipatus.
nil conferebat,lege prima.§,fin.lege.ſecunda.§.ſi teſtes,l.ſi prætor.§.toties.ff.de collation.bon.l ſi emancipati.C.de colla. hoc primo.ſuo,autem conferebat
omnia ut dd.ll. & dict.lege prima, in principio,hoc
ſecundo, poſthumiſq́ue conferebat.non ſecus quam
iam natis,l.poſthumo,de collation.C.hoc tertio.Hodie nulli confert caſtrenſia, uel quaſi, l.prima, §.neo
caſtrenſe ff.de colla bon.hoc quarto. nec aduentitia
l.ſin.de coll.C.hoe q̄rto. ꝓfectitia autē oībus cōfert
dum modo proficiſcantᷣ ab eo, cuius de hęreditate
agitᷣ,d.l.ut liberis,d.l.illud.d.l.illā, hoc ſexto. fallit ergo ſi aliunde ꝓueniant q̄ ab eo cuius de hęreditate 25
Conferre non tenetur emancipatus ſimplicem donationem etiam à patre profectam contra communem.
agitur,d.l.ut liberis,facit l.qm̄ nouella. C.de inof.teſtā.fallit ſecūdo † in ſimplici dona. ſm nos cōtra cōem
ꝑ l.illud.in fi.& regula procedit in datis ob cauſam.
Etenim ſimplex donatio ob benemerita facta pręſumitᷣ,arg.l.neq́; adiecit.ff.ꝑ ſocio, iūcta l.cū de inde-

bito.ff.de proba.uñ ut ſi extraneo talis donatio facta foret & p hoc res donatæ abſceſſiſſent a patrimonio patris eo mortuo, ad idem patrimonium reu illę non redirent, ita & iſto caſu redire non debent, ne deterioris ſint conditionis liberi emãcipati, quam extranei, neve facultas meritorum gratiarumq; referendarum parentibus occluſa ſit erga liberos, quibus erga extraneos occluſa non eſt l. ſed non uſque adeo.ff. ſi quis à parente fuerit manum. Pro nobis tex. fere expreſſus in l. ſi quando.§. & generaliter, in prin.C.de inofficioſo teſtamento, ubi per doctores.facit l. ut liberis, in fine.C. de collatio.traditur per nouiſſimos in l. ſi donatione, eodem titulo, & alibi latius dicemus, & eſt communis opin.

26 Nunc uidendum † an parentes illius, qui ſuccedid conferant uel collationem recipiant, quod ſupra incidenter attigimus, & Bal.tenet q non in d.l.ſi emancipati, per d.l.illam, uerſi. eo q nulla, &c. facit quod proxime dixi, hi enim ſimul ad hęreditatem abinteſtato non uocarentur, ergo nec ex teſtamento uocati debent conferre niſi parens id deſignauit expreſſim, facit l.2.§. ſi duo.ff.de collat.bo.l.ſ.§.1. & 2. de collat.dotis, quod eſt expeditum de iure ffororum, ut dd.ll. & quia cum illo iure collatio non fieret, niſi abinteſtato, nec de collatione agatur niſi inter ſuccedentes, conſtat q inter parentes, & liberos collatio ceſſabat cum hi ſimul abinteſtato alicui ſuccedere non poſſent, ſed enim iure authen. iam etiam ex teſtamento fiat collatio. uidetur, q ſi filium meum eiusq; matrem eandemq; uxorem meam inſtituam inter eos eſſe debeat collatio.argum.l.nam & ſi.ff.de inoffic.teſtam.teneo cõtrarium cum Bal.nam authẽ ex teſtamento.C.de collatio.& tex.in corpore unde ſumitur expreſſim confirmant iura antiqua de collatione loquentia, tantum abeſt, ut ea expreſſim corrigant, unde in quibus caſibus olim abinteſtato erat collatio in iiſdem etiam ex teſtamento hodie erit, uerum in quibus caſibus olim abinteſtato nõ erat, nec ex teſtamento hodie erit, & ideo rectiſſime. Bal. ubi ſ. aie non eſſe collationem niſi inter eos quibus ex teſtamento debetur legitima quiq; abinteſtato concurrerent, & pro nobis multum facit l.illam, de coll. C.urgetq; illa ratio quam proxime attigimus, nam ſi ea rõ qua modo arguebamus in conſideratione eſſe deberet, tunc eueniret ut liberi & extraneis cõferre tenerentur eo caſu quo cum eis ex teſtamento concurrerent, quo nihil abſurdius, & à mẽte ſententiaq; iurecõſultorũ remotius dici potuiſſet; & eſt cõis op.

Conferre non teneatur deſcendẽtes aſcẽdibus ex teſtamento, nec ab inteſtato.

27 Nunc † uidendum eſt & an collatio cadat in tranſuerſalibus illius de cuius hereditate agitur Bal. (ut ſ. incidenter dixi) in d.l.ſi emancipati tenet, q non tã per d.l.illam, ibi eo q nulla, &c.tum per l.ſi.C. cõmunia utriusq.iud.ita inducendo, ibi dr q ea q aliqñ fuerunt liberorũ licet iam eſſe deſierint, & ad parẽtem redierint, ſibi tñ pręcipua ſeruant ſi cũ extraneis, & ex teſtamento ſuccedant, ergo longe minus conferre tenerentur ſi nunquã ab ipſorũ filiorum dominio diſceſſiſſent, extraneum intelligimus & coniunctum ex latere, arg.§.extraneũ.C.de rei uxoriæ actio. & ideo ſi fratres meos hęredes ſcripſi, ipſi inter ſe cõferre non tenent, idẽ ſi mihi in teſtamento ſuccedãt, itaq; inter tranſuerſales illius cuius de hæreditate agitur non cadit collatio actiue nec paſſiue, intellige, q nullus iſtis confert nec iſti alijs, & eſt cõmunis opinio.

Collatio nõ pertinet ad tranſuerſales.

28 † Collatio nõ cadit actiue nec paſſiue inter eos. quis et cuius de hęreditate agitur extranei ſunt per d.l. illã, & d.l.ſi.ſm quod .ſ. proxime induxi ſm Bal. ubi ſ. in d.l.ſi emancipati, & intellige q nullus ipſis tenet conferre, nec tenent cõferre ipſi alijs; & iſta eſt cõis & uera op.ſcribentiũ in d.l.ſi emancipati, poſt Bald. ibi.C.de collationibus, quod intellige etiam in profectitiis, ideſt in profectis ab eo de cuius hæreditate agitur, nam ſiue teſtator extraneo ſimpliciter donaſſet, ſiue ob cauſam id ad ipſum teſtatorem redditurũ nullo caſu erat, etiam ſi hunc extraneum hæredẽ non feciſſet, uñ eo q illũ hæredẽ ſcripſit non eſt cur id donatũ ad eũ reuertat eiusq; patrimoniũ augeat.

Collatio non pertinet ad extraneos.

29 Denique † caſtrenſia & quaſi non conferuntur hodie nec olim conferebantur, l.1. §. nec caſtrenſe, de colla bon.per rõnem, l.ſi fratris, §.idem reſpõdit. ff.pro ſocio, & l.2.§.ſi duo, de coll.bon.ff.aduentitia, olim conferebantur, l.1.in prin.de colla.bon.ff.hodie minime, l.fin.C.de colla.quid.in liberis & in conc.ſ ſis ab Imperatore uel alio Principe nõ recognoſcente ſuperiorẽ, uel ab Auguſta, & in expenſis factis a patre pro filio propter adipiſcendũ epiſcopatũ, in factis propter adipiſcẽdum gradũ doctoratus, in factis propter adipiſcendam aliam dignitatẽ habentem adminiſtrationem, uel non habentem. Quid in militia ſeu officio? Quid in expenſis factis a patre pro filio propter pompam nuptiarum, unde late per Corneum, Alex.Iaſ.Decium & per Sebaſt. Sapiam poſt alios in d.l.ſi emancipati.C.de collatio.late per Bar. & alios in d.l.1.§.nec caſtrenſe, ff.de coll.bo ſed ordinarius & reliqui diximus nos ſ in ſimili dum de imputatione agebamus, hoc eſt dum diſſerebã, an huiuſmodi res in legitimam imputarentur eo caſu quo profectæ eſſe dicerentur ab eo cuius de ſucceſſione agebat, & quæ ibi diximus hic etiã obſeruanda & repetita intelligenda ſunt, qa fere iiſdem iuris regulis metiẽda ſunt, ut poſuimus de ſucc.cre.lib.3.§.90.ſup rep.l.omodo §.putari. C.de inof.teſt.ibi collocata.

Collatio ceſſat in caſtrenſibus et quaſi, & in aduentitijs.

30 Sed ut plenius hæc materia habeatur quæritur † an libri a patre filio dati ut literis indulgeret ſint conferendi, & magis eſt ut nõ conferant, ut ſentiunt Bart.in l.1.§.nec caſtrenſe.ff.de colla.bono. Decius, in l.ſi donatione, ubi Alex.hãc firmat eſſe cõem ſententiam.C.de colla. Iaſ.in l.filię licet, eod.tit. Angel. Bal.& Salic.num.8.in l.omnimodo. §.imputari.C.de inoffi.teſta.Paul. & Alex.nu.20.in l.in quartam. ff.ad leg.Falci.& ibi Ripa nu.168. Coraſ.in l.filium quem, num.92.& in 110.C.famil ercis. licet quamplures teneant contrariũ ut per Ruinũ, in d.l.in quartã, n.18. & per dd.ubi ſ. Sed pro cõmu.opin.eſt text.in d.l.1. §.nec caſtrenſe.ff.de colla.bonorum, quod procedit quando filio emancipato donatio fieret, arg.l.quæ pater.ff.famil.ercis.cum glo.iuncta l.illud. C de coll. l.ſi qñ.§.& generaliter. C.de inoffi.teſt.

Libri a patre filio dati ad ſtudendum an conferendi ſint, quando erat emancipatus.

31 † Deinde intelligit qñ donatio fieret doctori, qa eos libros haberet ut peculiũ quaſi caſtrẽſe, arg.d.§.nec caſtrẽſe, iũcta l.ſi.C.de coll.l.aduocati. C.de aduo.diuer.iud.

Libri a patre filio doctori donati nõ conferuntur.

32 Prætereat † procedit & ſi eos libros donaſſet filio licentiato ex mente Bart.in d.§.nec caſtrenſe. Iaſ.in d.l.filiæ licet. Ripa in d.l.in quartam, numero 170.

Libri a patre filio licentiato donati nõ cõferuntur.

33 Ad † hęc procedit & ſi filio in ſacris cõſtituto eos libros donaſſet, quia is quaſi caſtrenſe peculium habere poteſt & doctori ęquatur ſecundum Iaſ & Ripam ubi ſ arg.C.de epiſc.& cleri.l.cum lege Leonina.& l.ſacroſancte, & auth presbyteros. Quod & in clerico in minoribus ordinibus incitato procederet ita Alber.in d.l.ſi donatione. Bertr. conſi.201. quod dic, ut per Ripam, ubi ſupra, qui hoc impugnat.

Libri a patre filio clerico donati nõ conferuntur, & ſi ſit clericus primae tonſuræ.

34 Deniq; procedit etiam † ſi filio ſcholari donaſſet, ſi tñ poſtea uiuo patre doctor aut licentiatus factus eſſet, arg.l.ſiue emancipatus. C.de don. & l.donationes.§.pater.ff.eod.iũcto d.§ nec eſt caſtrenſe, & eſt cõmu.opi.ſm Ripã, ubi ſ Alex.cõſ 142.col.pen.lib.2.

Libri donati a patre filio ſcholari an conferantur.

35 Poſtremo procedit etiã ſi eos libros donaſſet filio nõ ſcholari, ſi tñ pater iurauit eã donationẽ, qa tunc ſtatim valet, ut plene p Iaſ.in l.frater a fratre. col.ante pẽ.ff.de cõd.indeb.ſinq; oĩbus hijs ſpeciebus ideo ceſſat collatio, quia ea donatio licet profectitia ſit, tamen ſtatim ualet, ſicque non confertur, ut dict. §. & generaliter, cum ſupra allegatis, quod ſi ſtatim

Donatio iurata non confertur.

ſtatim non ualeret ſed morte patris confirmanda
36 eſſet an ſit conferenda uee ne prope uidebimus † quod
Traditio nõ arguit donationẽ niſi quando prius nomine eius cui fiebat res fuerat empta a tradente.
ſi tal.s libri non donati ſed ſimpliciter à patre filio traditi eſſent quaſi in peculium cõceſſi cõferri deberent ſecundum Bart. & dd. commun. ubi ſ. niſi filij nomine empti eſſent, quia tunc pro donatis haberentur ſecuta traditione l.2.&.3.C.ſi quis alteri, uel ſibi l.filiæ cuius.C.famil.erciſc.

37 Denique † impenſa à patre filio data ad gradum
Collatio ceſſat in expenſa facta a patre in filio doctorando.
doctoratus adipiſcendum non confertur, quia quaſi caſtrenſe id reputatur ſecũdum pleroſque eorũ quos ſ. retulimus, ita Bar. in d.§.nec caſtrenſe Bald.Angel. Salicet.nu.2.& Paul.Caſtr.in d.§.imputari. Coraſius in d.l.filium quem.num.110. Ripa in d. l. in quartam. num.166.quamuis Ruinus, ibi teneat contrarium, ſed communis opinio uerior eſt per d.§. nec caſtrenſe iuncta d.l.aduocati. cum ſua glo.& l.fin.C.de inoffic. teſtam.l.1.§.ſed an id.ff.de collat. bonorum. Et quia doctoratus dignitas nec uendi poteſt, nec ad hęredes
38 tranſmitti d.§. ſed an id,& d.§.imputari. † In ſumma
Collatio ceſſat in equo & armis a patre filio ad bellum pergenti donatis.
equi & arma a patre filio dati ut ad bellum pergeret non conferuntur glo.& communiter dd.in l. q. æ pater.ff.fam.erciſc.Bald.Ang.& Salic.in d.l.omnimodo. §.imputari.C.de inoffic.teſtam. Ripa ubi ſupra numero,167.

39 Proinde † impenſa à patre facta, ut filius adipiſceretur beneficium eccleſiaſticum non confertur, ita
Collatio ceſſat expẽſae factae a patre pro beneficio eccleſiaſtico filio adipiſcendo.
Bar.in d.§.nec caſtrenſe. Odofredus, Ioan. Fab. Cynus, Alber.Salic.Ang.Fulgo. & Paul. Caſtren. in d.§, imputari. Bertran.conſi.201.lib.1.Alex. num.52. Ripa num.166.in d.l. in quartam, tum quòd tale beneficium, nec uendi poteſt, nec ad hæredes tranſmitti; ſicq; non confertur d.§.imputari. iuncta l. illud l. ut liberis.C de collat. tum etiam quia loco eſt peculij quaſi caſtrenſis, ſicq; non confertur l.ſacroſanctæ.C. de epiſcopis & clericis. iuncto d.§. nec caſtrenſe, & d.§.ſed an id, & l. fin.C. de inoffic. teſtamen. & d.l.
40 aduocati.

Impenſa † enimuerò à patre facta, ut ſalarium aduocandi filius acquireret non confertur, quia nec uẽdi poteſt id ſalarium, nec ad hæredes tranſmitti arg. d.§.imputari, ex mente Odof.Cyn.Albet.Ioan.Fab. Angel.Salic.Fulg.& Paul.Caſt.ibi.unde ex mente eorundem impenſa a patre facta, ut filius cathedram
Ceſſat collatio expẽſae factae a patre pro conſequendo ſalario aduocationis, idem in cathedra.
41 adipiſceretur non eſſet conferenda. Qua ratione † impenſa a patre facta, ut filius haberet ſcriptoriam apoſtolicam non eſſet conferenda, quia nec uendi poteſt, nec ad heredes tranſmitti l. apud Iulianum.§. conſtat.ff.de lega.1. iuncto d.§.imputari, niſi à principe impetretur, quæ impetratio impoſſibilis reputatur d.§. conſtat. ita Nicolaus de Vbaldis de ſucceſſion. abinteſtato.ſed in contrarium eſt commun.opi. quia ut talis ſcriptoria uendi poſſit eſt ſolitum concedi a Papa, ſicq; quaſi uendibilis reputatur l.1.§. permittitur.ff.de aqua quotidia.l.quidam relegatus. ff.de rebus dub. unde conferenda eſt argumen.l. illud. l. ut liberis l. illam.C.de collat. iuncto d.§. imputari. ita ſentiunt Paul.& Iaſ.in d.§.imputari. Ripa num.163.in d.l. in quartam.
Collatio an ceſſet in expenſae a patre facta ut filius ſcriptoriam apoſtolicam, uel nõ apoſtolicam, uel decurio natum adipiſceretur.

Proinde cum Hiſpaniæ in omnibus ciuitatibus ſint quædam militiæ, quæ appellantur decurionatus (Hiſpane uero regimientos) & aliæ quę dicuntur ſcriptorię publicę) Hiſpane uero ſcribano del numero dicuntur.) & has militias, quę ſui natura uendi nequeunt, nec ad hęredes tranſmitti mos eſt, regibus noſtris inuiolabiliter cuſtoditus alienari, & cedi gratis, uel pretio permittere ac diſpenſare, conſequens eſt impenſã à patre facta pro talibus militijs filio emendis ut conferatur, non ſecus, quàm ſi huiuſmodi militię, ſeu officia ſui natura eſſent alienabilia, arg.d.§.imputari, & quaſi hæc res iam tranſierit in aſſiduã iuriſdictionẽ, ut in ſimili dicit tex. ut prin.inſt.de fideic.hęr.& in prin. inſt.de codicil. §.ex non ſcripto, inſt.de iure naturali, l.de quibus, cũ ll. ſeq.ff.de legibus, idq; reſponſuros. Paul.Caſtr.& Iaſ. & Ripa ſ. proxime relatos contra Nicol. de Vbal.uerum ſimilimum eſt.

42 Denuq; quod pater pro filij cõdemnatione ſoluenda
Collatio an fiat illius impenſae quam pater fecit pro ſoluenda filij damnatione, ardua quaeſtio, & quid ſi ex forma ſtatuti ad id pater tenebatur.
perſoluit ne illo corpore plecteret, neve carceribus detineret ſunt qui uelint conferendũ eſſe, quia quod pater filio dedit quo maiore neceſſitate etiã cauſatiua ad dandũ id cõpellitur eo facilius conferendũ eſt, arg.d.§.imputari, in d.l.omnimodo, C.de inof.teſta. iũcta l.quã nouella, eod.tit.& l.ut liberis, l.illa.l.illud C.de collati. Nec dubiũ eſt, quin maiore neceſſitate cauſatiua cogat pater filio pecunia dare ad talẽ condemnationẽ ſoluendã, caputq; ſuũ, libertatem, honoremque ſaluandum quam ad militiam ei emendam, unde ſi datum ad militiam emendam confertur, ut pluries admonuimus, multo magis & hoc conferendum eſt, ut tenere uidentur in ſimili quam plures relati per Fabianũ in rep.auth. nouiſſima. C.de inof.teſt. in 8. q.9.q.prin.nu.89. qui hac partem ſequitur appellatq; cõem opinionem quã ſequitur & cõem eſſe firmat Ripa, in l.in quartã, nu.185.ff.ad leg. Falc. quamuis contraria partẽ in ſimili teneat Bar. in l.Stichus.ff.de peculio legato, cuius opinionẽ cõem dicit Alex.in d.l. in quarta, nu.53.Bal.& Roma.in auth.ex teſtamento. C de collat. Idem Bal.in auth.contra rogatus, C. ad Treb.Imola in c.lator, de pignor. Roma.in l.quę dotis.ff.ſoluto matrim.Bald.in l.filiæ,& in l certum, C. fam.erc.idẽ Bal.in l.1.ad ſ.C.ne filius pro patre, Bal. in d.§.imputari, col.5.& alij quos retulimus in lib.3. de ſucc.crea.§.10.nu.220.ubi ad argumenta eorum quia hanc partẽ tuentur reſpondimus.

43 Sed † & quod pater pro filio ſoluit eius creditori ex
Collatio fit eius ſummae quam pater erogabit ut filij fideiuſſor.
cauſa paternę fideiuſſionis eſt cõferendũ ſecundum Bar.& oẽs fere ſ. relatos, arg d.l.Stichus, ff.de pecu.legato. Idemq; & in eo quod pro filij cõdẽnatione pater ſolueret coactus neceſſitate præciſa, quale eſſet ſi ex forma ſtatuti ad id teneretur ſecundum utriuſq; partis fautores ſupra allegatos. Quatenus in ſimili loquuntur falſe quãdo delicto a filio perpetrato pater cauſam præbuiſſet ita Bar.Bal.& reliqui, ubi ſ, arg.l.qui originẽ. §.qui filios.ff.de muner.& honorib.

44 Quid † autẽ in eo quod parẽtibus a liberis datũ eſſet
Conferre tenentur omnes in quibus debetur a me legitima quod pro eorũ damnatione ſoluenda erogant.
ad ſoluẽdã parentũ cõdẽnationẽ ex filio deſcendẽtẽ, uel in eo quod ſimili ex cauſa fratri utrinq; præſertim cõiũcto ab altero fratre datũ eſſet, uel datũ eſſet ex eadẽ cauſa a liberto patrono ſuo, uel datũ forte eſſet a filio emãcipato patri emancipatori, uel forte datũ eſſet a patre filio emancipato, uel forte a patre adoptiuo datum eſſet filio adoptiuo, uel filio arrogato, in quibus caſibus eis legitima debetur abinteſtato, uel ex teſtamento inſtituti ſunt, & in omnibus his ſpeciebus,& ſimilibus magis eſſe uidetur, ut taliter datum ſit conferendum, quaſi non omnimodo ex libera & ſolutã uoluntate hæc datio deſcendat, ſed ex quadam neceſſitate cauſatiua, cum turpiſſimum eſſet his caſibus periclitanti non ſubuenire eum qui eis eſſet tam coniunctus,& quia ones conferendi ad læſionem conferentis ſpectat, ut per totũ.ff.& C.de colla.&.ff.de colla.dotis,& d.l.quoniã, nouella.C.de inoffi.teſt. Vnde ſi hæ dationes etiã a filio legitimo, & naturali conferentur, neque aliter ad partus ſucceſſionem ſumopere ſibi debitam admittitur, multo magis in his ſpeciebus qui tales dationes conferre noluerit a ſucceſſione de qua agitur repellitur cum nulli non tam debita ſit, quam filio legitimo & naturali,

45 Feudum autem quod filius a patre, uel accepit,
Conferendum quando ſit ſeudum.
uel eius pecunia emit quando ſit conferendum, dic ut per Paul.& Alexan.in l.ſi patroni.ff.ad Treb.Coraſ. in l.filium quem habentem.C.famil.erciſ. nume.94. Alex.nume 29.in d.l.in quartam, & in l pater filium.

ff.ad legem Falcid.Salic.num.9.in l.omnimodo.§.im putari.C.de inoffic.teſtam.Paulus Caſtrenſis ibidem, & Ripa num.177.io d.l.in quartam.

Conferēdum an ſit lucrum a filio cum patris pecunia factum.

46 Adhæc † lucrom factum à filio cū pecunia patria dum cum ea negotiaretur an ſit conferendum quaſi peculium profectitium uideatur, an uero oon ſit cō ferendum quaſi aduentitium lucrum uideatur, hoc eſt partum ab ipſius filij induſtria argum. d.l. ſi o.C. de coll.iuncta l.cū oportet.in prin.C.de bo. quæ lib. & l.filium quem.C.fam. ercisc. & placuit dimidiam partem ad filium pertinere induſtriæ ſuæ conceſſam, alteram dimidiam ad patrem ſpectare, ſicq; confereo dam eſſe, argum.l.ſi non fuerint.ff.pro ſocio, & inſt. eodem tit.§.1.ita Bar.in d.§.nec caſtrenſe, Decius in l.illud.C de collat.Corasius in l. filium quem. ſuprà alleg.Ripa in d.l.in quartam,nom.157.Angelus cōſi. 67.Bertrandus conſil.303. lib.3. Romanus, & alij in authen.ex teſtamento.C.de collatio. Corneus conſi. 24. conſideratis lib.1. Bald.in d.§. imputari. Socinus coofilio.92.eirca primum, lib.1.Corneus conſi.58.ad euidentiam,lib.4. Fallit in caſibus,ut per eos.

Conferendū eſt non ſolum dos, ſed & quod dotis contemplatione datur, idem in eo quod in monte Florētiæ pro filiabus maritandis ponitur.

47 Denique † non ſolum dos confertur, ut per totū .ff.de coll.dotis d.l.quoniam nouella. ſed & qnod dotis contemplatione datur legitimę conferendum eſt, ſicq; ſi cum filia monaſterium ingrederetur pater pecuniam ſuper altare poſuit id conferendum eſt, ita Bar.in l.1.§.ſi parens.ff.ſi à paren.qois fuer.man.Ripa in d.l.in quartam,num.155.Bal.in d.l. quoniā nouella.Fel.in c.eccleſia ſanctæ Marię de conſti. col.29.in ſimili per Bar.in l.Titio centum.§.Titio genero.ff.de cond.& demon.& ibi Paul.Caſtr. Qua ratione idem foret,& in eo qđ ponitur in monte Florentię pro dotibus filiarum, ut per Corneum conſil.1. lib.4.Ripa oum.156.in d.l.in quartam.ff.ad leg.Fal.

Conferri an debeat ſimplex donatio quæ ab initio ualuit facta a patre filio quā do legitimam imple bat.

48 Sed † an ſit conferenda ſimplex donatio, quæ à patre filio facta ab initio ualuit, ſi quidem implebat eius legitimam,& pleriq; putant conferendam eſſe, quaſi tunc cōtemplatione legitimę facta fuerit, ſicq; magis relicti,q̄ inter uiuos dationis naturam imitet arg.d.§.ſi parens,ita in imputatione legitimæ loquētes uideotur ſentire Bar.in d.l.in qoartam, cuius opinio eonimuois eſt ſecundum Paulum Picum ibi nu. 62.Coraſi.in d.l.filium quem.C.fam.ercil.nu.106.Ripam.ou.493.in d.l. in qoartam, qui hanc firmat eſſe communem op.& nu.160.cum plu ſeq.& ibi Carolus Ruinus num.18.& nu.23. In contrarium tamen inclinat Suci conſi.18.lib.9.& Coraſi.ubi ſuprà.& Coru. in l.illod.C.de collat.& hāc uartē oeriorē eſſe in ſimili edocemur ī.de ſucc.crea.li.1.§.30.nu.254.per d.l.ſi qñ.§.& generaliter.C.de inof teſt.l.illud,de colla.C.

Collatio aliquando ceſſat ex titulo, uel modo acquiſitionis.

49 Ex†cauſa oel titulo acquiſitionis illius rei de qua cōferenda agitur ceſſat collatio aliqñ,unde q̄ſita tit. oocroſo non conferuntur ſm Bal.in l.qm̄ nouella.C. de inof.teſt.Idē in quęſitis ex ſimplici donatione ſm oos p l.illud.§.ſi.de collatio.Idē in quæſitis ex ultima uolūtate q̄ res in plures ſcindit partes, ut dixi.ī. idq; de iore ſforum oerificabatur in relictis in codicillis,hodie pōt uerificari in relictis ēt in teſtamēto tit.ſingulari ot plegata & ſimilia hęres cohæredibus conferre non teneat l.ſiliſi 2.l.à patre, de collatio.C Idē in donatiooe cā mortis.Idē in alijs donationibus q̄ morte firmant. qnalis ē donatio facta à patre filio in poteſtate ſecundum cōmunem.ſed in omnibus iis caſibus præter primū pōt ēt dici ceſſare collationē pp tēpus acqoiſitionis.ſ.q acquiſitio cōtingeret poſt mortē illius cuius de hęreditate agit, licet initiū eo nioente habuiſſe uideant. Ea aūt duntaxat recipiunt collationē q̄ uiuo eo cuius de hereditate agit ab ei' pſimonio abſceſſerunt,nō q̄ poſtea ut dictis iuribus;

Collatio an fiat ex teſtamento.

50 Ex teſtamēto nō ſit collat.l.1.C de coll.cōcor.l.1. §.quo à nobis.C.de rei uxo.actio.l.ſi.com.utriuſq; iudi.& l.illud.in oerb.abinteſt.bis repetito l.illā,i uerb. inteſtatus.§.in uerb.inteſtata,l.ſi maritus. C.de coll. auth.de trient.& ſemi.§.illud,in prin.col.3.l. pactum, in uerb.nec in teſtato.C.de colla.l.ſi filius qui in poteſtate.ff.ſi quis omi.cau.teſta.l.ſi filia fuerit, de coll. dot.ff. Ratio huius cōcluſionis eſt quia ſi emancipatus a patre ſcriptus ſucceſſerit tunc nullam iniuriam ſuoſecit pręror,ſed pater qoi eū admiſit ſcilicet oēs.

Secunda ratio quia teſtator qui teſtamentum faciens quæſita ab emancipato conferre oon ioſſit,ea booa eius præcipua eſſe uoluit, nam qui cum poſſet adimere id nō fecit tacite dediſſe uidetur, l.t.§.pen. de leg.3.l.conficiuntur,de iure codi. & qoi oon prohibuit cum poſſet tacite permiſiſſe uidetur,l.nec nō ff.ex quibus,cau.maio.

Hinc coocluſiooem amplia ex parte perſonarum rerum & cauſarum,ex parte perſonarum, nam intellige primo quod emancipatus inſtitutus non confert, ut diximus per d.l.1.C.de coll.cum ſimi. Intellige ſecundo quòd etiam ſuus inſtitutus non confert,ut tenet gloſſ.t.qoæ nil allegat in l.1.C. de coll. ſed pro ea eſt tex.in l.filiā.1.cum ſimilibus.C de coll. & l.3.in prin.ff.de coll.dot.& l.illud. C.com.utr.iud. & l.filiæ dotem.C de colla.

Ex parte rerum intellige,primo quòd non ſit collatio aduentitiorum,licet alias contra,ut l.1. in prin. ff.colla.bono. Intellige ſecundo quòd nec profectitiorum collatio ſit,ut probatur in l.illud.C.com.utr. l.filiam.1.C.de colla. nam de caſtrenſibus indubitatū eſt, lege prima.§.nec caſtrenſe,ff.de coll.bonorum.

Ex parte cauſarum intellige primo quando nullom omnino teſtamentum fecit,l.t. C. de collation. l.ſi emancipati,eod.titu. l.ut liberis, in princip. eod. Secūdo intellige qoando factum fuit teſtamentum ſed ruptum poſthumi agnatione, l.poſthumo. Tertio quādo factū fuit ſed ruptum per contra tabulas, l.filiæ doté,in prin.d.l.ot liberis,in pr.Quarto qñ factum foit teſtamentum, ſed reſciſum per querelam, Idem ſi alijs modis reciſum eſſet,ut per glo.in uerſi. petita,in d.l.ut liberis. Quinto iotellige ut per l.ex parte, §.inteſtato.ff.fam.ercis. nam in bis quinque caſibos & ſimilibus caſtrenſia non conferuntur.

Collatio an fiat ab eo qui ab inteſtato errore ſucceſſit.

Et io glo.in uerſi.obtioentibos, in l.1.C.de colla. 51 colligitur†quòd emancipatus qui per errorem abinteſtato ſucceſſit,cum ex teſtam.ſuccedere poſſet, nō magis confert quàm ſi re uera ex teſta. ſuccederet,l. ſi lios emancipatus,de collation.dot.uel ſic, ſi per errorem ſuceditur ab inteſta.ceſſat collatio, non ſecus quàm ſi reuera ex teſtam.ſucced retur, vide omnino l.ſi filios qui in poteſtate.ff.ſi quis om.cau.teſt. & l.ſi filia foerit de coll.dot.ff.ex quibos uidetur ex mente Fulg.& Cor.in d.l.1.nil referre ex errore an ſcienter ab inteſtato ſoccedat.Ita dic referre & ſunt tres caſus primus,cū ſuccedit ex teſt.& tūc ſine dubio iure ſforum ceſſabat, colla.d.l.ſi filia fuerit. in prin.cū cōcor.alle.ſ. Secūdus qñ ſuccedebat ab inteſt. p cōtra tab.& ſic cōtra teſtam.& ſimiliter ceſſabat colla d.l. ſi filia,2.reſp.ēt ſi id ſciēter fieret. Tertiua qñ ab inteſt.vñ liberi,& tūc niſi fieret p errorē nocebat, ot fieret colla.ut d.l.ſi filius,q in poteſtate, & d.l.filius emācipatus,ratio dſię inter ſecundū & tertiū caſum qoia q accepit.vñ liberi oidet p prius repudiaſſe ex teſtam.l.illod.ff.de acq.hęr. ergo cum impugnauerit teſtam.inde nō debet lucrū cōſequi.c.ex eo.de regu. iur.in 6.l.qneſitū,de acq.her.l parētibus. C.de inof. teſt.& ſic debet cōferre,nō ſecus q̄ ſi reuera teſtam. factū nō fuiſſet, verū q accepit cōtra tab.ex neceſſitate feciſſe uidet,d.l.ſi filia(ibi neceſſe habuit) vñ ei ſubueniēdū, l.ſi fideiuſſor.§.ſi neceſſaria,q ſatis da. cog.facit,l.ſi poſt mortē.§.ſi.de cōtra tab.ff.ſed quare cōtra tab.uidet magis ex neceſſitate accepta q̄ unde liberi.reſp.quinimo,prioilegiū, de quo in d.l. ſi filia fuerit.Scđo reſp.nō aliter pcedit q̄ ſi ex neceſſitate

contra

cõtra tab.accipiat,ut ibi exprimit, nt licet inter accipiẽtes bo.poſ.cõtra tab.ſit colla.actiue & paſſiue,l.1.§.inter eos de coll.bo.l.filium,§.uideamus.ff.de contra tab.tamen qui cũ inſtitutus eſſet coactus ab inteſt. ſucceſſit (qđ accedit cũ contra tab.commiſſo,ab altero edicto accepit) is immunis eſt ab onere collationis non ſecus quam ſi ex teſtamento ſuccederet,ut ibi,uerum unde liberi nunquã accipitur niſi ſponte ab eo qui nullo cogente imperio repudiauit ſecundum tabulas, uel contra tabulas, ut l. unica §.1.ff.ſi tab.teſtam.nullæ ext. ex teſtamento ergo ſuccedens non cogitur conferre hoc pro uno.Idem ſi ab inteſtato per bonorum poſſeſſionem contra tab ex neceſſitate acceptam, d.l.ſi filia fuerit,§.1.reſp.hoc ſecundo. Ab inteſtato ſuccedens per unde liberi tenetur conferre licet per hoc eius portio non augeatur tum per regulam l.1.& per totum de colla.dot.tum per l filius emancipatus,& d.l.ſi filius qui in poteſtate.contra Fulg.Alex.Decium,& Iaſ.in d.l.1.de coll. C.ſi portio ſcripti ab inteſtato contra tab.uel alias ſuccedentis augeatur in diſtinctæ confert d.l.ſi filia 2.uel 3.reſp. hoc quarto,intellige ꝙ tenetur conferre,uſq; ad emolumẽtum,ſeu augmentum,ut per hoc lim.d.l.filia.

Et circa materiã d.l.1.C.de collationibus,& gl.fin.ibi,& l.ſi non mortis,ff.de inofficioſo teſtamento,ſol.gloſſ.communiter eſt approbata ſm Alex.& Decij opin.poſt Salice. & alios,qui ſimpliciter ita tranſeunt.Sed Fulgo.& Decius aiunt,quòd ſi filius nolit repletionem fieri tunc oportet, quòd conferat,quod inter uiuos acceperat ut ſit in eius electione uelit ne acceptum in legitimam imputare, an teſtamentum expugnare,Alex.contra quia inquit quãdiu alio remedio locus eſt ceſſat querela, ſi ergo filius ad conſequendam legitimam habet remedium agendi ad ſupplementum,non poteſt habere querelam.Decius reſp.id eſſe de iure nouo,ſed errat,quia deciſio l.omnimodo,eſt de iure nouo,non autem deciſio.§.tam aũt inſt de inoffic.teſta

52 dic nouiſſime,†quòd cum querela bene poteſt aliud remedium concurrere licet non ſimul exercere patet in l.fin.de lib.præteri.ibi,& nemo ex alio orſus auxilio, &c. ubi expreſſum eſt,quòd poſt electionem alterius remedij ceſſat querela,ut ibi,non autem impeditur quin aliud remediũ cum querela poſſit competere licet non ſimul exerceri, quod optime probat d.l ſi non mortis,eſtq; nouiſſimus intellectus ad omnia hæc iura.unde collige primo cõtra cõmunem quòd cum querela poteſt aliud remedium competere licet non ſimul intentari. Secunda concluſio,quæ inde infertur iure. ff.filius qui inter uiuos integram legitimam non receperat poterat querelare contra communẽ. Tertia concluſio is filius poterat agere ad ſupplementum, idq; ab eius pendebat uoluntate,contra communẽ. Quarta concluſio, qui maluit querelare quàm acceptum imputare,tenetur conferre d.l.ſi non mortis.2.reſp.& ideo, in quibus caſibus datum inter uiuos uenit imputandũ,in iiſdẽ & conferendum,ut dicit glo. quæ nullum tex.allegauit in l.illud,C de colla.infertur etiam non eſſe communem opãnionem dicẽtem, quòd etiam iure.ff.datum inter uiuos ea contemplatione,ut in legitimam imputaretur impediebat querelam, nam non impedit ſi id non impleat legitimam, niſi cum filius ſponte uelit approbare teſtamentum,& ſupplementum petere.&c. Itaque iure uetere filius, qui inter uiuos minus legitima accepit ea lege, ut id in legitimam imputaret,ſi poſtea exhæredaretur poterat querelam mouere d.l.ſi non mortis,non ſecus, quàm ſi id teſtamento accepiſſet iure.C.ad ſupplemẽtum legitimæ tantũ agere poteſt ſiue ex teſtam. capiat l.omnimodo.C.de inoffi.teſtam. ſiue inter uiuos ea lege,ut in legitimã imputaret l.ſcimus eod. tit.,quę oĩa nota,ſed cogita in iis quæ cõtra cões traditiones diſputationis gratia attigimus quia non firmamus

52 Quærelam ſecu admittat aliud remedium, cõtra communem.

53 Et ad d. l.1. C. de collatio.dum tex. ibidem probat nepoti † emancipato ex filio in poteſtate præmortuo conferendum.contra l. ſi emancipati,de colla. cum ſimilibus Bartol.in d.l.ſi emancipati,col.2.in prin. communiter receptus,ſecundum Iaſ.ibi nume.4. & Curt. nume. 19. ibidem ait,id ideo eſſe ibi qa nepos emancipatus ſimul cum altero nepote in poteſtate uocabantur ad unam portionem, ſcilicet illam quæ deberetur patri eorum ſi uiueret ſuccedentes in ſtirpes,unde is nepos emancipatus beneficio fratris ſui in poteſtate conſequitur beneficium collationis,ꝙ ex perſona ſua conſequi non poſſet,non ſecus quam inſtitutus filius beneficio emancipati conſequitur facultatem, agnoſcendo contra tabulas quam nomine ſuo habiturus non eſſet l.ſi poſt mortem,§.final.de contra tabul ff. quod omnino falſum eſt, & quia ſecundum hoc ſequeretur ꝙ ſi erant duo filij in poteſtate, duo emancipati tunc etiam emancipato conferri deberet beneficio aliorum fratrum in poteſtate quod eſt contra l.1.§.portionis.l.2.§.ſi tres l.3.§. toties,ff.de coll.bo.dic ergo quòd illud ideo,quia iſti nepotes non iure ſuo,ſed iure repreſentato ueniebant, unde cum ille cuius perſonam repreſentabant eſſet capax collationis petendæ ſi uiueret ita,& ipſi,ſicut in ſimili in §.cũ filius inſti.de hæredi.quæ ab inteſtato,infero nouiſſime contra omnes,quòd ſi in terminis huius tex.omnes nepotes eſſent emancipati adhuc eis conferri deberet non ſecus, q̃ ſi omnes eſſent in poteſtate.

53 Cõfertur nepoti emancipato ex perſona patris in poteſtate retenti.

Ad argumẽ Bartol. reſp.quòd interdum iure tranſmiſſo admittitur tanquam filius ſed ea ne occurrit iniquitas rei ut quod nepotes emancipati quæſierunt id ſibi habeant patruoq; non communicent,quod autem patruus emancipatus quæſiuit eius cõparticipes faciat.reſpõ.quod idem foret,& ſi eorum pater uiueret,nam licet iſti nepotes ſibi haberent quòd quęſi eſſent adhuc tamen patruus emancipatus patri horum in poteſtate aui retento conferre teneretur,ſed certe tunc in hæreditate patrisfamilias inueniret acquiſitiones factas per filiumfamilias nepotum patrem ſi uiueret quas mortuus facere non potuit, hæc amaritudines ceſſabunt ſi ponas,quòd filius nepotum pater poſt mortem aui deceſſit antequam peteretur collatio. Inter † ſuccedentes diuerſo iure non fit collatio, ſecundum Bart. 54 & omnes in legẽ ſi emancipati. C. de collatio. & Bartol. in legẽ pater filium, de collatio doctis.Bald. in rubr.C. eodem per legẽ filium,§. uideamu.ſde contra tabulas legẽ ſi filius, & legẽ primam.§.1.de collatio.bonorum. ff. legẽ pater filium, & lege nec filia, ff. de collatio. dotis, leg. filiam ſecunda leg. à patre. C. de collatio.leg. ſi pater, ff.de collatio.dotis.Intellige primo quando unus ſucceſſit titulo ſingulari alius titulo uniuerſali dicta lege ſi pater,dicta lege filiam,dicta lege à patre. Intellige ſecundo quando unus ſucceſſit ex teſtamento alius ab inteſtato dict.§. uideamus,dicta lege nec filia,dicta lege pater filium,quod limita, ut procedat quando ex neceſſitate diuerſo iure ſucceſſerunt,ſecus ſi ex uoluntate dicta lege ſi filius, ſecundum Bartol. utrobique. Intellige tertio, ſecundum quoſdam quando unus ſuccedit iure ciuili alius iure prætorio, nos contra per legẽ filiæ dotem.C.de collatio.ubi filiusfamilias dotẽ profectitiam tenetur conferre filio emancipato, & tamen certum eſt quòd filiusfamilias poteſt ſuccedere de iure ciuili emancipatus tantum de iure prætorio, ad idem lege prima in princip.in fin generalitate, ff. de collatio.dotis, Illorum ergo opinio potuit forte procedere ante conſtitutionem diui Pij, de qua fit mentio in lege prima.ff. de collatio.dot. Confirmatur opinio noſtra, nam emancipatus non poteſt compellere ſuũ qui iure ciuili ſuccẽdere poteſt, ut agnoſcat ſecundum tabulas,uel contra tabulas,uel unde lib. ergo iniquum eſſet per hoc emancipato ſuum conferre profectitiam non cõpellen.cui emancipato imputari nil potuit, ſed ſi ſuus uelit prouocare emancipatum ad collationem forte erit quid ei imputetur cur non accepit bonorum poſſeſſio. cum poſſet, niſi forte prius adiuerat de iure ciuili quàm emancipatus contra tab. accepiſſet. Sed certe & tunc ſuus poſſet contra tab.accipere, ſed certe & ſi fit quid ſuo imputetur adhuc idem ut d.l.ſi filius.Quod intellige primo quando id fecit ut uol patris tueretur ut ibi.Secundo intellige etiam ſi non ea ratione fecit, ſed quòd in terminis d. l. is inſtitutus ex teſtamento repudiauit, & ab inteſtato adiuit poſtquam emancipatus contra tabulas erat, nam & tunc forte

54 Collatio ceſſat inter ſuccedentes diuerſo iure etiam hodie

Collatio ſit hodie etiam inter ſuccedentes diuerſo iure.

te poterit emancipatum prouocare ad collationem, ut ibi, 55 cogita tamen. † Hodie autem inter ſuccedentes diuerſo iure eſt collocatio. ſecundum Barto. in d.l.pater filium.in fine,& in d.l.ſi emancipati.Cuius opinionem dicunt communem Iaſ.num.16.& Decius num.ero 20. in l.ut liberis, de collati.per auth ex teſtamento.C.de coll. quam hic induco: In l.pater filium, dicitur quod emancipatus inſtitutus qui aduixit,contra quos ſuus exhæredatus querelando obtinuit, ideo ſuo non conferet quod ipſe emancipatus ex teſtamento ſuccedit,ergo cum hodie etiam ex teſtamento ſuccedens teneatur conferre non ſecus quam ſi ab inteſtato ſuccederet.ſequitur quod is emancipatus teneatur conferre. Teneo contrarium, quia is emancipatus non propter illam ſolam rationem ſed & propter aliam deſinit conferre,ſcilicet quia ipſe ex teſtamento, ſoror autem exhæredata ab inteſtato ſucceſſit,ut ſtatim exprimitur in l.ſeq. unde ibid infertur ipſam exhæredatam licet ab inteſtato ſucceſſerit non teneri dotem conferre, quia non eodem iure quo frater ſucceſſit,niſi ſuſtinendo communem opinio.reſpondeas quòd emancipatus ibi non potuit prouocari ad collationem quia ſuccedebat ex teſtamento; & cum ipſe conferre nolet, non quoque potuit collationem petere a ſorore:hodie autem & ipſe poterit prouocari,& etia prouocare arg.auth.ex teſtamento.C.de collati.

Collatio an hodie ceſſet inter ſuccedētes diuerſo iure, cū com mun.

56 Et quod dixi † ſupra nunc contra communem confirmatur, nam in d. l.pater filium, iuncta l. nec ipſa fortis argumento facit ut nec inſtitutus,nec exhæredatus conferant,inſtitutus non,quia ex teſtamento ſuccedit,quo caſu illo iure non fiebat collocatio, non quoque exhæredatus, quia diuerſo iure ſuccedebat quam inſtitutus, uidebatur enim quòd exhæredatus teneretur conferre utpote ab inteſtato ſuccedens.ſed contrarium ſtatuitur, quia licet exhæredatus eſſet in ea cauſa ut conferre deberet, tamen ceſſat collocatio. quia prouocans ad collocationem non ſuccedebat eodem iure quo prouocatus, ſic & in propoſito licet hodie talis inſtitutus poſſet prouocare ad conferendum dicens ſe eſſe in ea cauſa ut debeat conferre, tamē ex alio capite poteſt excludi, ſcilicet quòd replicetur quod ipſe diuerſo iure ſuccedebat quam is quem prouocabat, Tandem tenenda eſt communis opinio & adde quod tam l. pater filium,quam l.nec ipſa, ſunt correctæ. nam ſi inſtitutus in caſu l.pater prouocetur non poterit hodie ſe tueri eo prętextu quòd ex teſtamento ſuccedat,non quoque ex eo capite quod alio iure ſuccedat quam exhęredata,quia ea allegatio ideo ut puto exhæredatę, patrocinabatur quòd inſtitutus ei non conferebat non profutura, ſi inſtitutus tūc ſuret,unde cum inſtitutus non poſſit ſe tueri aduerſus eam, nec ipſa aduerſus eum,tuenda eſt, ne exheredata ſit melioris conditionis quam inſtitutus contra l.ſi.C. de lib.præteri.quod uerisſimum ſi teneas inſtitutum ſe tueri non poſſe aduerſus eam. Et pro communi facit l.ſi filius, de collat.bo. & quia nulla urgens. ratio dari poteſt quare non ſit collatio.inter ſuccedentes diuerſo iure niſi quia & deficiūt uerba edicti ut l.filium.§.uideamus de contratab. d.l.ſi filius & quia in terminis d.l.pater filium,cum l. ſeq. ſi fieret collatio deficeret æqualitas, ex eo quòd licet filia ſua conferret tamen emancipatus inſtitutus non poterat compelli ad conferendum,& quia uſus conferendi emancipatis prodeſſe non debet ut.ff.de colla.bon.l.1.§.ſi.l.2.§.ſi tres l.3.§.totiens.Quod intelligendum eſt in aduentitiis non in profectitiis ut per totum de coll. dotis & l. filiæ dotem.de coll.

Denique teneo communem per d §. uideamus,ubi patet quòd inter ſuccedentes diuerſo iure non ceſſaret collatio,licet uerba edicti deficerent,niſi & æquitas ceſſaret,unde cum in terminis d.l pater filium.æquum ſit collatio. ſic ſi ergo &c Secundo per d.l.ſi filius. Tertiò, quia hæc materia eſt fauorabilis ut probat Areti. in l.ſi emancipati. C. de colla. Quarto propter autoritatem communis opinionis. Cogita tamen quia non ideo ut exhæredata iure tantum ciuili non etiam prætorio ſuccedens teneatur cōferre argumento l.ſi filius,ff.de colla.bon.l.1.§.1.eod.reſp. quod licet iure tantum ciuili ſuccedat poteſt. fieri collatio ut

l.1.in prin.de colla dot. adde quòd correctā ratione legis, ipſa quoque lex cenſetur correcta,ſed olim cum alter ſuccedebat ex teſtamento,alter ab inteſtato, & ſic diuerſo iure,nulla alia ratione ceſſabat collatio, niſi quia ſuccedens ex teſtamento non poterat prouocari ad conferendum, & ſic propter æqualitatem ſeruandam etiam ſuccedens ab inteſtato non prouocabatur, ſed hodie etiam ex teſtamento ſuccedens poteſt prouocari ergo &c. Quòd autem correcta ratione legis lex ipſa ſimiliter correcta uideatur,probat tex.in l.unica in prin.C de cadu. tollendis ibi, ut quod uelli calamitas introducat leuitas pacis ſopiret, ubi notat & diſputat plene Corneus.tradunt nouiſſimi in auth.quas actiones, C.de ſacroſanct.eccleſijs. Vnde ſi emancipatus ex teſtamento ſuccedit, ſuus uero ab inteſtato, olim non ideo ceſſabat collatio quod inter ſuccedentes diuerſo iure collatio fieri non poſſet,ſed ideo quod ex teſtamento ſuccedens ad collationem prouocari non poterat l. 1. cum ibi not.C. de collati.unde ipſe quoque propter æqualitatem ſeruandam,etiam eum qui ab inteſtato ſuccedebat prouocare nō poterat, ſed cum hodie etia ſuccedens ex teſtamento poſſit prouocari ad collocationem,non ſecus quam is qui ſuccedit ab inteſtato, nulla efficax ratio eſt quæ impediat collationem inter ſuccedentes diuerſo iure, non magis quam inter ſuccedentes eodem iure, † ergo reuoco in dubium 57 intell.l.ſi filius, de colla. bon. iuncta l. pater filium,cum l. ſeq.de colla.dotis,nam in l.ſi filius,dicitur quod inter ſuccedentes diuerſo iure,quia unus ex teſtamento alius ab inteſtato non datur collatio.at in l.pater filium, cum l.ſeq.dicitur opp.ſol.ſecundum Bar.et io d.l.pater,quā in l.ſi emancipati.C.de colla.quòd in l.pater.diuerſo iure ſucceſſerunt ex neceſſitate, at in l. ſi filius ex uoluntate, unde eſt ac ſi eod.iure re uera ſuccederent cum poſſent ſi uellent. Contra quod arguit Sapia fortiter in l ſi emancipati.C.de coll. nu.86. & ex ſolu.Bar.collige duas cōcluſiones. prima eſt quod inter ſuccedentes diuerſo iure ex neceſſitate non ſit collatio,tamen hodie ſit collatio etiam ſi ex neceſſitate. ut in ſol.præced. nouiſſime dic in l.pater, omnes ſuccedunt de iure ciuili, unde ſunt extra iuriſdictionem prætoris, & ſic non conferunt,nam quibus prętor dat beneficium bonorum poſſeſſionis id beneficium eiſdem reſtringit & temperat,iubēdo ut conferant, quibus uero nil dedit eiſdem nil ademit nec debuit adimere, uerum in l.ſi filius emancipatus ſucceſſit per bonorum poſſeſſionem, ideo debuit conferre non ſolum fratri bonorum poſſeſſionem contra tabulas accipienti,ſed etiam de iure ciuili adeunti,uel ſecundū tabulas accipienti.

Collatio etiā iure ciuili fit non tantum prætorio.

Sed an & is filius in poteſtate teneretur conferre emancipato.& minime illo iure,quia nihil ſuum habere poterat prępter caſtrenſia. quę nec emancipatus conferret. Quid autem ſi haberet quis erat filiafamilias quæ dotem habebat,diſtingue eſſet profectitia an aduentitia; ut l.filiæ dotem.C.de colla.Sed opp.quod tempore d.l.pater,& d.l.nec ipſa, eod.tit iam neceſſitas conferendi proficiſcebatur etiam aliquando ex iuriſdictione iuris ciuilis ut l.1.eod.ti. declarat Bar.in d.l.ſi emancipati,Bal.in rubr.C.de coll. ergo uidebatur quod filia compelleretur conferre licet non iure prætorio per contratab. ſed ciuili per querelam ſuccederet,ut exprimitur in d.l.1.in prin.de colla dot. idq; uiſus eſt mihi preſenſiſſe conſultus qui in d.l.nec ipſa non ſe fundat in eo quòd iure ciuili per querelam filia exhæredata ſuccedat ſed quòd diuerſo iure ſuccedat ipſa ſcilicet ab inteſtato frater uero ex teſtamento,quòd nota.

Intellectus l. ut liberis. C. de collatio.

Denique † ad.l.ut liberis,in prin.de coll.C.ibi,reſciſſo, 58 oppo. quòd non reſcindatur teſtamentum per querelam l.pater filium,de collatio.dot.unde gloſſ.in uerſic.petita in fin.eadem lege quam reprobat Bartol.& omnes dicentes, quòd querela reſcindit teſtamentum aliquando ex toto,aliquando tantum ex parte, quod euenit cum contra filium teſtatoris inſtitutū,qui etiam ab inteſtato ſuccederet querela inſtituitur .unde infertur quod lex ut liberis debet intelligi cum extraneo ſcripto plures filij teſtatoris fuerunt exhæredati ſecundum Iaſ.nume,16.ubi quo caſu inquit etiam

ſi pro

ſi pro parte tantum rumpatur teſtamentum, ut in terminis d.l.pater,erit collatio,nam ſi duos filios inſtitui alios duos exhæredaui qui querelantes ex parte tantum ruperunt teſtamentum, tunc & inter duos querelantes erit collatio de iure ueteri, & etiam inter duos ſcriptos de iure nouo, ut authen. ex teſtamento. C. de coll. quod eſt contra communem uolentem φ cum ex parte tantum rumpitur teſtamentum ceſſat collatio. ut d.l. pater, licet non ceſſet ſi ex toto ruperetur ut d.l.ut liberis,& ſic opinio communis nullo caſu poteſt ſaluari. ſecundum Iaſ.tamē ſalua hoc modo, ālium cum extraneo inſtitui,alium exhæredaui, iſq; querelauit, puto ruptum eſſe teſtamentum ex toto propter perſonam extranei arg.l.3.de inofficio.teſtamēto.C.l.hac conſultiſſima,§.ex imperfecto,de teſtamētis.C. ergo inter fratres ab inteſtato ſuccedentes erit collatio. Illud autem quod ponimus pro conſtanti, ut ſi habebam duos filios & alterum cum extraneo heredem ſcripſi, alterum uero exheredaui.tunc ſi exheredatus querelam moueat & obtineat totum teſtamentum euertauit argum.d.l.3. & d.l.hac conſultiſſima. §. ex imperfecto.C.de teſtamentis non ſatis expeditum eſt cogita,ergo.

59 Denique eſt antiqua regula † φ in hæreditate matris eſſet collatio, Decius in l.2.col.fin. in prin. de collat. Eſt alia antiqua regula quòd emancipatus emancipato nil omnino conferat l.1.§.fi.l.2.§.ſi tres l.3.§.quoties,de coll.bo. l.ſi emancipati.C. eodem.

Collatio an fiat in ſimplici donatione.

Tertia regula emancipatus ſuo omnia omnino conferebat l.1.in prin. de coll. bono.d.l.ſi emancipati,d.§.fin.d.§.ſi tres,d.§.quoties.

Prima regula ex parte iure nouo uitiata fuit,ut l.ut liberis,C. de coll. id eſt quo ad donationes ob cām quæ quodam modo ex neceſſitate quadam uidentur deſcendere, & ex parte regula uiget adhuc, id eſt quo ad ſimplices donationes l.illud,in fin.eod.tit.

Secunda regula ſimiliter ex parte uitiata eſt, nam emancipati emancipatis conferunt donationes ob cauſam profectas ab eo cuius de hæreditate agitur d.l. ut liberis, ibi, ſiue ſui iuris ſint ſiue emancipati, quam intelligo ſiue ſuus ſuum prouocet ad collationem, ſiue emancipatus emancipatum, ſiue ſuus emancipatum, ſiue emancipatus ſuum, ut ſic generaliter d. l. ex ſua ſane ſententia intelligatur, cōfirmatur ibi dum ait ut in diuidēdis rebus. quod uerb. bis repetitum eſt,quorum uerborum ſenſus eſt,quòd cum agitur de bonis diuidendis ea omnia bona quæ profecta fuerunt diuidantur.

60 Tertia regula ex parte uidetur uitiata † ut emancipatus ſuo ſimplicem donationem non conferat argumen. d. l.illud,in fi.In contrarium facit.d.l. ut liberis, & ſane magis eſt ut conferatur per d.l.ut liberis,primo ibi,pro tenore præcedentium legum,& iterum ibi,uel poſt emancipationem, Non obſ.d.l. illud, in fin. quia ex mente Decii in auth.ex teſtamento.col.fin.in prin.de coll.C.ſenſus d.l.eſt quòd in quibus caſibus qui olim non cōferebat(qualis eſt filius reſpectu maternæ hereditatis)tenebatur ſaltem conferre profectitia in illis caſibus, ſed ſimplicem donationē non conferebat,at nos loquimur in eo qui olim tenebatur conferre generaliter omnia undecunque & quoquo titulo quæſita, ſiue ſimplicis donationis ſiue ob cauſam.Itaq; aut loquimur in perſonis quæ olim nil tenebantur conferre, & in his innouatum eſt ut hodie conferant non caſtrenſia uel quaſi, non quoq; aduentitia ſed tamen profectitia. Profectitiorum autem non omnia ſed tantum donationes ob cauſam non etiam ſimplices dicta l. illud. Aut loquimur in perſonis quæ olim omnia undecunque & quoquo titulo quæſi a conferebant qualis eſt emācipatus,& in iſtis laxata eſt neceſſitas conferendi quo ad aduentitia.l. fin. de collatio,ſed ampliata quo ad profectitia ob cauſam data, ut ea emancipatus conferat etiam emancipato d.l.ut liberis,in princip.quo ad profectitia autem ſimplici donatione collata,nec eſt laxata ea neceſſitas conferendi,nec ampliata,ſed intactum manet ius antiquum d.l.ut liberis,in fi. ibi pro tenore præcedentium legum. Vnde ut olim emancipatus ſimplicem donationem etiam profectitiam emancipato non conferebat ut l.1.§.portionis.l.2. §.ſi tres.l.3.§. quoties,ff.de coll.bo.ita nec hodie conferet,& ut olim illā donationem ſub generalitate uniuerſorum cōferebat ſuo, non ſecus quam reliqua bona.l.1.in princ.de coll.bon.d.§. portionis,d.§.ſi tres,d.§. quoties, eodem titulo ita & hodie conferet,extat ergo,φ cum agitur de hæreditate mris, uel materni generis ſimplex donatio profectitia nunquam confertur,d.l.illud,in fi.hoc primo, ſed ob cauſam donatio ſemper confertur d.l.ut liberis.hoc ſecundo.Cum agitur de ſucceſſione patris donatio ob cauſam indiſtincte confertur d.l.illud,d.l.ut liberis,hoc primo,donatio autē ſimplex non confertur a ſuo emancipato, quia olim non tenebatur ei quicquā conferre, hodie profectitia ob cauſam data non etiam ſimplici donatione conceſſa tenetur conferre d.l.illud in fin, iuncta d.l.ut liberis,hoc ſecundo, non quoque confertur ſuo alteri ſuo. ut dd.ll. hoc tertio non quoque emancipato,ut dd.ll.hoc quarto, ſed ſuo confertur ab emancipato d.l.ut liberis,hoc quinto.

Emancipatus an conferat ſimplicē donationem.

Denique † finis utilitasq; imputationis eſt triplex prima,ut excludatur querela l.quoniam nouella.C.de inofficioſo teſta.l.illud,in prin,de colla.C.Secūda,ut excludatur ius agendi ad ſupplementum.l.omnimodo. §.imputari.C. de inoffi.teſt.Tertia quæ ex iſtis reſultat,ut ſeruetur uolūtas teſtatoris,quæ certa erat,& indubitata, nam qui teſtamentum fecit & minuſculam portionem filio reliquit,plene uoluit eum amplius non habere facit tex:& quæ ibi dixi in authen.ut eum de appellatio.cogno.§.cæterum. Verū finis utilitasq; collationis eſt, ut ſeruetur æqualitas inter fratres.Secunda quæ inde reſultat eſt, ut per hoc iniuria quam faciebat prætor tum ſuis emancipatū iungendo ceſſet,iniuria autem non inde expēditur,φ emancipatus paternorum partem capiebat,id enim naturæ conſentaneum erat cum is emancipatus filius eſſe non deſineret,ſed inde, φ eorum bonorum,quæ ſuus quæſierat patri partem emācipatus conſequebatur,unde fuit conſequens, ut & eorū, quæ ipſe emancipatus quæſiuit ſuum quoque participem faceret,ergo recte dixi ſolum propter æqualitatem ſeruandam,collationem iure,ff. introductam ex qua æqualitatis ratione ſequitur remotio iniuriæ, & ideo ſi emancipatus nullam portionem ſuo, ſed extraneo ademit ceſſat collatio, † quia & ſi per hoc inæqualitas inter hos fratres reperiatur, huius tamen rei auctor non fuit prætor,nec etiam ipſe emancipatus,ſed pater qui bonorum ſuorum & eorū, quæ filiusfamilias quæſierat partem extraneo, dedit, cui ſuus ademit,ut ſi ex tali ademptitione,quæ iniuria reſultat ea non tam in fratrem,quam in extraneum ſpoliatum illata uideatur,l.1.§.ſi ex dodrante,& §.toties,ff.de colla. bo. & quod iure digeſtorum ſecundario receptum fuit,ut filiafamilias dotem profectitiam conferret id ſimiliter propter iniuriam uitandam fuit receptum,iniurium enim eſſet ſi tam paternorum bonorum,q̄ eorum, quæ filiusfamilias patri forte quæſierat ſoror quicquam haberet, cuius rei participem fratrem non faceret, ſicq; frater ſua a ſorore poſſeſſa uideret φ inuidia pleniſſimum eſſet.l.cū oportet de bo.quæ lib.C.uerum cum hodie filiusfamilias nō patri, ſed ſibi acquirat,euenit ut etiam ſi profectitiam dotem filiafamilias non conferret adhuc id iniuriam non eſſet,cum ea dos non ſit ex acquiſitis a filio,ergo eius dotis collatio non tam propter iniuriam uitandam,q̄ propter æqualitatem ſeruandam fit,quæ æqualitas ex mente patrisfamilias eſſe præſumitur,nō ſolum ſi inteſtatus,ut olim, ſed hodie etiam ſi teſtatus moriatur,ut auth.determinate,& ſem.§.illud,col.3.ſtat ergo prima concluſio,φ olim collatio fiebat aliquando propter iniuriam uitandam. Secunda concluſio φ aliquando fiebat ſolum propter æqualitatem ſeruandā ut & ſi re uera filiusfamilias nil patri quæſiuit, tunc emancipatus ſuo adhuc conferebat, † ſed certe tunc uidetur eſſe maxima inæqualitas, ut bonorum emancipati partem habeat ſuus cum emancipatus bonorum filijfamilias nullam partem habeat, & ideo. Vitalis in tract. de colla.nu.6. ultima parte improbat hanc communem rationem,ſed tamen

61 Collationis et imputationis quis ſinis fuerit.

62 Emācipatus ſuo non cōfert cum ei nil ſed extraneum ademit.

63 Ratio communis defenſa.

men reſpon. dupliciter, nam quia plerunque filiifamilias aliquid quærebant patribus ideo, receptum fuit ut bona patrisfamilias augerentur cum bonis emancipati non ſecus quàm aucta fuerint præſumptiue, & potentialiter, ut inter prætatiue, cum acquiſitionibus filijfamilias, ſed opinion ne ea æqualitas melius ſeruaretur ſi, & quæ filiusfamilias patri quæſiuit ſibi præcipua haberet poſt mortem patris, & quæ filiusfamilias emancipatus quæſiuit ſibi ſimiliter præcipua fuerent ſolumq́; communicarét bona paterna nullius ex filijs opera quæſita. Reſp fateor huiuſq; rei, & ea utilitas foret non contemnenda q̄ unuſquiſq; ex filijs id intelligens propriæ induſtriæ opes diuitiasq́; cōprarare ſtuderet ſi eas ſibi præcipuas poſt mortem patris fore intelligeret, & forte ideo iura noua ſtatuerunt, ut aduentitia non inuicem conferentur, ſed cuiuſq; acquirentis pręcipua forent, uerum olim cum aduentitia per filiumfamilias quæſita patri quærerentur difficillima foret ſeparatio eorum, quæ forte filiusfamilias quotidie patri quæreret cum eius bonis miſcerentur, ergo propter difficilem ſeparationem remedij loco receptum fuit, ut hinc inde omnia communicentur. Simile. ff. ſi cert. pet. l. nam & ſi fur, nec indignari debet emancipatus dum conferet ſi re uera liqueat filiumfamilias nil patri quæſiſſe, nam quid contra ſi filiosfamilias multa quæſierit, emancipatus uero habeat nil, idq́; non uidit Vitalis, præterea ſecundum Decium nu. 14. in l. ſi emancipati de coll. C. quid, non ne ſi is emancipatus ſemper in poteſtate fuiſſet quæſita ab ipſo fratribus nil etiam quærentibus communicarentur, ergo emancipatus, uel ut extraneus. (talis enim eſt inſpecto iure ciuili) bonis paternis abſtineat, uel ſi ut ſuus immiſcere ſe uelit non plus arroget ſibi q̃ ſi re uera in poteſtate ſemper fuiſſet arrogaret, ſtat ergo q̄ iure digeſtorum collatio fiebat non propter æqualitatem ſeruandam reſpectu aduentitiorū, patet in l. ſi fratres, §. idem Papinianus, pro ſocio, & in l. 2. §. ſi duo, de coll. bo. l. 1. §. nec caſtrenſe, de colla. bonorum. ff. nam & caſtrenſia aduentitia ſunt, inducebatur tamen propter inuitiam ut tandam reſpectu eorum quę quiſq; ex filijs quæſiuit hoc ſecundo, uel ne emancipatus melioris eſſet conditionis. q̃ ſi in poteſtate maneret, hoc tertio, nec q̄ ex uſu collationis poteſt reſultare iniquitas, & ſic contrarium eius propter quod inducta fuit, id in conſideratione eſſe debet, quia ut dixi melior exitus inueniri non potuit.

DE HIS QVIBVS VT INDIGNIS RELICTA AVFERVNTVR.

§. XX.

1 *HAEreditas aufertur ei, qui non habuit defuncti uoluntatem*
2 *Fiſco applicatur hæreditas quam filio culpa ſua mihi ſubditio reliquerat an, eſtq; ardua quæſt. aliud ſi ſine caſus culpa.*
3 *Erroantibus ſubuenitur.*
4 *Aufertur hæreditas ei, qui defunctum necauit, & fiſco applicatur.*
5 *Indignus hæreditate eſt, qui pactus fuit de hæreditate uiuentis, uel eum necauit.*
6 *Indignus hæreditatis eſt, qui necem defuncti non uindicauit.*
7 *Indigno an per fiſcum auferatur hæreditas nondum addita.*
8 *Indigno hæreditas adempta, cui applicetur, ard. quæſt.*
9 *Indigno ſine culpa ſua hæreditas ablata legitimis mortui hæredibus applicatur, quod ſi eius interfuit culpa, fiſco applicaretur.*
10 *Indigno hæreditas eo ablata quod ſe ut filium ſubdidit cum non eſſet fiſco applicatur. Idem ſi fuit indignus eo quod teſtatorem necauit, uel de eius uiuentis hæreditate pactus fuit, uel eius necem non uindicauit.*
11 *Indigno aufertur hæreditas etiam non adita, & fiſco applicatur.*
12 *Indigno, qui teſtatorem occidit, hæreditas ablata fiſco applicatur: Idem ſi teſtatoris filium occideret, ardua quæſtio, & an frater occiſoris eo hæreditate incapax fiat.*
13 *Indigni cohæredes non læduntur nec lucro afficiuntur.*
14 *Indigni portio cohæredibus non accreſcit, ſed fiſco defertur, ard. q.*
15 *Indigno marito qui uxorem, quæ eum hæredem ſcripſit, necauit hæreditas ablata cui applicetur, ardua q.*
16 *Indigno ſubſtituto qui inſtitutum necauit, hæreditas ablata cui applicetur, ardua quæſtio.*
17 *Donatario omnium bonorum donatorem occidente, cui bona donata auferuntur, cui applicentur.*
18 *Indigno an auferatur hæreditas uel donatio et iurata egregia q.*
19 *Fiſcus quando teneatur ſubire onera hæreditatis indigno ablatæ.*
20 *Cancellatio an teſtantis iuſſu facta præſumatur.*
21 *Indigni portio conſortibus non accreſcit.*
22 *Indignus quare iudicetur, qui facit pactum de non ſuccedendo in hæreditate uiuentis, noua ratio.*
23 *Indignus an ſit hæreditatis qui teſtatorem occidit in caſu a lege permiſſo, ardua q.*
24 *L. C. r. ne ue. C. ad leg. Iul. de adult. temperatur.*
25 *Indigno ut auferatur relictum regula cum ſua amplia.*
26 *Appellata ſententia ſi renuntiet, ſit leſio iudici a quo etiam ſi iniuſte ſit renunciata.*
27 *Intellectus ad tit. inſt. de eo cui lib. ca. bo. add.*
28 *Intellectus ad tit. ff. ſi a par. quis ſuit manu.*
29 *Intellectus ad l. licet. C. de pactis.*
30 *Fiſcus an necem defuncti uindicare teneatur.*
31 *Intellectus auth. hoc amplius, C. de fidei.*
32 *Vindicare necem defuncti tenentur hæredes etiam diuerſo iure ſuccedentes. quod in hærede eſt certa.*
33 *Neceſſitate coacto ſubuenitur.*
34 *Actatis ſubuenitur.*
35 *Paternis iuſſis excuſat.*
36 *Fructus reſtitutio intelligitur ſine uſuris.*
37 *Fiſcus aufert lucrum ſiue quæſitum, ſiue delatum, ſecus ſi nec delatum eſt.*
38 *Secundus caſus.*
39 *Indignus interdum eſt qui in ſeipſum peccat.*
40 *Tertius caſus.*
41 *Quid eſt teſtibile an ſit uero ſenſibile.*
42 *ratiſmutitione ſideicommiſſum uniuerſale.*
43 *Actiones actiua & paſſiua ſucceſſus tranſmittuntur quā cedātur.*
44 *Quartus caſus.*
45 *Intellectus ad titulum, ff. de his quib. ut indig.*
46 *Indignus uidetur hæreditate qui teſtamenti uoluntate deſtituitur.*
47 *Intellectus l. ſi uſuf. ff. de l. arr. inſti.*
48 *Intellectus l. actus legitimi ff. de reg. iur.*
49 *Intellectus l. ſin. ad ſ. ff. de her. inſti.*
50 *Intellectus l. Titius ff de lib. & poſthu.*
51 *Intellectus l. ſicut certi, & l. ſi cum uel in utero. C. de teſtamen. milit.*
52 *Intell. §. ſi. inſt. de exhæred. libe.*
53 *Querela inoffficioſi teſtamenti poteſt concurrere cum alio remedio.*
54 *Intellectus. §. iam autem, inſt. de inoffic. teſta.*
55 *Famulorum ex facto quis teneatur.*
56 *Exercitor tenetur ex contractu magiſtri & non nautarum, ſed ex uiatorum etiam delicto tenetur.*
57 *Furans uel furtum ſuſcipiens pariſicantur.*
58 *Teſtis per modum inquiſitionis interrogatus tenetur etiam ultro reddere rationem dicti ſui.*
59 *Indignus filius an legitima priuetur.*

QVIA poſt acquiſitam hæreditatem de
qua & eius appenditiis egimus, ea in-
dignis hæredibus aufertur ideo nunc 1
agemus de his quibus ut indignis &c.
& in primis ſcias quòd hæredi inſtitu-
to quem poſtea apparuit non habere
uoluntatem defuncti aufertur hæredi-
tas l. ſin. ff. de hære. inſt. ſed an hæredi-
tas ei ablata fiſco applicetur an uero reliquis teſtatoris le-
gitimis hæredibus ingens dubium eſt, nam interdum uidemus legitimis teſtatoris hęredibus applicari, quale eſt cum teſtator aliquem in locum fratris non iure adoptauit eūq; hæredem ſcripſit, preſumitur enim illius fraternitatis occaſione eum inſtituiſſe, non inſtituturus ſi ſciſſet erroneam eſſe

Hæreditas aufertur ei qui non habuit defuncti uoluntatem.

eſſe & nullam, ſeu non ueram, ſed tantum putatiuam
illam fraternitatem, ſicq; ei aufertur hęreditas (uel ue
rectius loquar) non defertur, eaq; legitimis teſtato-
2 ris hæredibus non fiſco applicatur. l. neq; apud. C. de
hæred. inſt. † Proinde ſi eum quem uerum filium meũ
eſſe putabam cum ſubdititius eſſet hæredem ſcripſi,
non inſtituturus ſi ſubdititium noſcerem ei ſimiliter
hæreditas denegatur, & ſi delicto ipſius id factũ fuiſ-
ſet, fiſco applicaretur, ita intelligo. l. ſi pater tuus. C.
de hęres inſt in uerb. auferendam. quod uerbum ſo-
nat in ademptionem, quæ fit rei ad fiſcum transferen
dæ. quod ſi ſine culpa ipſius ſcripti id fieret, tunc ad-
huc auferretur, ſed non fiſco, ſed legitimis teſtatoris
hęredibus applicaretur, ut dict. l. neque apud. & d. l.
final. ſunt tamen qui uelint utroque caſu legitimis te
ſtatoris hæredibus applicari per generalitatem d. l. ſi,
& dict. l. neque apud, & quia teſtator uolebat ſe con-
formare cum legis diſpoſitione legitimos hęredes in-
ſtituendo. Vnde ſi errore lapſus fuit, ſicque apparet
ipſum noluiſſe ſuam cognationem bonis ſuis frauda-
3 re, non eſt cur eis denegentur, & fiſco applicentur.
† erranti enim ſubueniendum merito fuit. l. ſi per er-
rorẽ. ff. de iuriſdi. om. iud. l. cuius p errorẽ. ff. de reg. iur. p
4 totũ. C. & ff. de cõdi. indebi. Cæterũ † ſi teſtator circa
pſonã eius quẽ hęrẽdẽ ſcripſit non errauit, quẽ uole
bat enim eundẽ, & non alium hęredem fecit, is tñpo-
ſtea quo ad teſtatorem indignus fuit, tunc ei hęre-
ditas aufertur ablataque fiſco applicatur. l. Lucius. ff.
5 de iure fiſci. intellige ſiue indignus fuerit, quia teſta-
torem necauit, uel ei inſidiatus fuit, ut ibi. † ſiue
quia de eius uiuentis hæreditate pactus fuit, per
quod ex legis interpretatione pro inſidiatore con-
tra eum cuius de hęreditate agitur habetur. l. 2. ad fi.
ff. de his quibus ut indignis l. quidam in iure. §. final.
cum l. ſequen. ff. de donatio iuncta l. fi. C. de pact. ſicq;
6 ſiue uere ſiue interpretatiue tantum ei, cuius de hæ-
reditate agitur inſidiatus fuerit, † ſiue etiam erga eũ
demeritus fuerit eo, quòd necem ipſius non uindi-
cauit. l. hęreditas, C. de his quibus ut indignis, ꝙ
ſi erga teſtatorem indignus non fuit, ſed delictum
ultimo ſupplicio dignum commiſit, ſicque capitali-
ter damnatus fuit, tunc hęreditas ab eo adita fiſco ap
plicatur l. final. & per totum. ff. de bonorum damna-
torum per totum. C. de ſententiam paſſis iuncta l. ſed
ſi plores, §. filio. ff. de uulg. & pupilla. ſubſti. cum enim
per aditionem hęreditatis proprium patrimoniũ hę-
redis hęreditas illa effecta fuerit, deſieritque eſſe hę
7 reditas, ut in d. §. filio ſupereſt, tu cum reliquis hæ-
redis bonis ad fiſcum tranſuolauerit, & utraque bo-
na eandem fortunam ſequuta fuerint, ut in ſimili ait. l.
tin. in fin. C de inoffi. teſtam. n. quòd ſi nondum adie-
rat hęreditatem, nec delicti perpetrandi cogitatione
aditionem diſtulerat, tunc ſi aditio ſecuta non fuit,
ea hęreditas manebit penes hęredes legitimos. l. 1.
ff. de iniuſto rup. & in prin. inſt. de hęre. quę ab inteſt.
iuncta l. quia autem, in princip. & §. 1. ff. de his, quę in
fraudem creditorum.

Fiſco applicatur hereditas quã filio cui pu ſuo mihi ſubdititio reliquerant, eſtq; ardua queſt. aliud ſi ſine eius culpa.

Erranti bus ſubuenitur.

Auf. rtur hereditas ei, qui defunctum necauit, & fiſco applicatur.

Indignus hereditate eſt, qui pactus fuit de hereditate eius uiuentis uel eum necauit.

Indignus hereditatis eſt, qui necem defuncti nõ uindicauit.

Indigno an per fiſ ũ auf. ratur heredit. nondum addita.

Illud autem quod proxime diximus ita quibuſdam
uiſſum eſt, ſed in cõtrarium fortiter facit. l. quidam in
iure. §. fi. in uerb. actiones denegãdas. ff. de donationi.
ubi etiam ab eo, qui actiones hęreditarias non habet,
ſicq; nondum qoęſiuit bona, bonorum poſſeſſio de-
8 lata aufertur ſi indignus erat, cogita ergo.

His ſuppoſitis dubium eſt † an hæreditas, quę ali-
cui tanquam indigno aufertur fiſco applicetur, atque
uenientibus ab inteſt. applicetᷣ, tenet ꝙ nõ gl. in l. ſi pr
7. allegata in. gl. fi. & ibi Iaſ. idẽ in l hęreditas. nu. 9. C.
de his quibus, ut indign. Idẽ Iaſ. in l. ſi is, qui ex bonis.
ff. de uulga. ubi hanc dici commun. opin. poſt Alexan.
ibi. ſentit. Bald. in l. ſi quis inceſti, ante finem. C. de in-
ceſt. nup. ſentit Ales. in additio. ad Bar. in l. cum ratio.
§. fi. ff. de bono. damnat.

Indigno hereditas adempta, cui applicetur, ard. queſt.

Contrariam partem ut fiſco applicetur tenet glo.
in lege his conſequenter. §. primo in uerbo ptinere.
ff. famil. erciſcun. quam ſequitur Florianus ibi &
Roma. ſingu. 473. procurator ſi ſententiæ. ſequitur
& dicit communem opinionem Boerius. deciſ. uigeſi-
maquinta. numero quinto, cum ſequentibus. Barto.
in dicta leg. cum ratio. §. fin. Paul. de Caſtr. in leg. codi
cilius. §. matre. ff. de lega. ſecundu, eſt communis opi-
nio ſm Iaſo. in. d. l. ſi pater. tenet Albericus in tertia
parte ſtatutorum quæſtione quinquageſima octaua.
Lucas de Pẽna. in l. cum hæc. C. de primipil. dignit.
Barto. in l. ei qui. & in l. fin. ubi Alexan. in ulti. addi. ff.
de his quibus ut indig. Cępola. cautela. 80. propter
delictum patris, Ange. in leg. adoptiuum. §. patronum,
ff. de in ius uocando. Barba. conſil. 8. quæſt. 1. lib. 3. Bal.
& Salicet. in d. l. hæreditas. Socin. conſilio 124. lib. 3.
quid dicendum & ſane ut neutra iſtarum opinionum
ſimpliciter tuta eſt, ita aliquo caſu utraque ueri po-
teſt. † Nam ꝙ uenientibus ab inteſtato ea hęreditas, 9
applicetᷣ, uerũ eſt & procedit, qñ hæredi nõ culpa ſua
ſed teſtatoris errore, uel alterius machinatione hære
ditas data fuit, tũc. n. ea hęreditate idignus, ſed ſine
culpa ſua ille uſ, & ita poteſt intelligi. d. l. ſi pr & d. l.
neq; apud. ut. ĩ. diſſeruimus. Cæterum ubi culpa in-
terfuiſſet ipſius hęredis, tunc hęreditas ei ablata fi-
ſco applicaretur, & ita procedit opinio contraria,
quod uarie intelligitur. Primum, † quando heres, 10
fuit in culpa eo, quòd ſe ſe quaſi filium uel cogna-
gnatum teſtatoris ſubdidit cum non eſſet, ita intelli-
go. dicta le. ſi pater. uerb. auferendam, quod uerbum
ſonat, ut fiſco applicetur. Deinde intelligitur quan-
do hæres in culpa fuit eo, quòd teſtatorem interfe-
ciſſet, uel ei uere inſidiatus fuiſſet, ita intelligo dictã
leg. his conſequenter, §. primo, & l. cum ratio. §. fina.
ff. de bon. damnatorum. l. Lucius. ff. de iure fiſ.

Indigno ſine culpa ſua hereditas ablata legitimis mortuis heredibus applicatur, quod ſi eius interſuit culpa, fiſco applicaretur.

Indigno hereditas eo ablata quod ſe ut filium ſubdidit cũ non eſſet fiſco applicatur. Idem ſi fuit indignus eo quod teſtatorem necauit, uel de eius uiuentis heredetate pactus fuit, uel eius necem non uindicauit.

Tertio intelligitur quando hæres in culpa fuit, eo
quòd uiuo eo cuius de hæreditate agitur, de ea di-
ſpoſuit. dict. leg. quidam in iure. §. fin. & le. ſecunda in
fio. ff. de his. quibus ut indig. Quarto intelligitur
quando hæres in culpa fuit, eo quod necem defun-
cti non uindicauit l. hæreditas ſupra allegat. l. le. 2. &
3. l. ſororem. C. de his quibus ut indig. Quinto, uide-
tur poſſe intelligi. † etiam ſi his hæres qui in culpa 11
fuit non dum adiſſet hęreditatem uel bonorum poſ-
ſeſſionem, nam eo ipſo ꝙ ei delata fuit, ſi ea indignus
culpa ſua eſt, fiſcus innitatur. arg. d. l. quidam in iure.
§. fi. de quo nullus ſcribentium meminit. optimus tex.
hanc ad rem a nemine allegatus. in l. ſi Titio & ei. iun-
ctis his quę notat ibi Bart. ff. de leg. 2. ubi Titio & in-
capaci decem legata fuerunt, & pars incapacis licet
ei non eſſet quæſita, Titio non accreſcit ſed fiſco de-
fertur, & hunc ſenſum habere uidetur tex. in l. 2. ſe-
cundo reſponſo. ff. de his quibus. ut dign. in ſui gene-
ralitate. Nec eſt obſcura ratio differentiæ utrum
hæres culpa ſua indignus fuerit an ſine culpa. nam
primo caſu, non eſt cur conqueratur teſtator quan-
doquidem talem elegit, idem ſi inteſtatus deceſſit
cum tacite eum elegiſſe uideatur. l. conficiuntur. ff. de
iure codicil. l. 1. §. fi. ff. de lega. 3. Sed quando hęres
inculpatus fuit ſicque defuncti electio tolerabilis &
inculpata fuit, inhumanum eſſet ei non ſubuenire. ut
in ſimili eleganter notat Alex. in l. recuſare. §. ſi fiſco.
ff. ad Trebell.

Indigno auſertur hereditas etiam non adita, & fiſco applicatur.

Ex ſuperioribus colligitur † quòd ſi teſtator occi- 12
ſus fuit ab hærede ſcripto, uel inteſtatus decedẽs oc-
ciſus fuit ab hęrede legitimo, ea hęreditas ab eo. ut
indigno ablata fiſco applicatᷣ, non ẽt reliquis legiti-
mis defuncti hęredibus, comm. opin. eſt quam tenent
Bart. per tex. ibi cum glo. in d. l. cũ ratio. §. fi. Paul. in d.
§. matre Alberic. in d. q. 58. Lucas de Pẽna ubi. ſ. Flo-
ria. ubi. ſ. Cępola. in d. cautela. 80 Bal. & Salicet. in d. l.
hæreditas. Roma. Barba. & Socinus, & Boerius ubi. ſ.

Indigno, qui teſtatorem occidit, hereditas ablata fiſco applicatur. Idem ſi teſtatoris filium occiderit, ardua queſtio, & an filius occiſoris ea hereditate incapax ſit.

Amplia ut procedat etiam ſi non ſolum eum de cuius hęreditate agitur ſed eius filium occidiſſet. ut ex commun. opinione reſoluit Roma. in d. ſingulari. 467. Bald. in d. leg. hæreditas per legē his conſequenter. in. §. primo ſupra allegata:

Amplia ſecundo ut nō ſolum hæres legitimus qui occidat defunctum. priuetur ea hæreditate ſed etiam filius occiſoris defuncto ab inteſtato non ſuccedit; ita ſentiunt gloſſ. & Bartol. in ſecundo notabili. in dict. le. Lucius. Bald. in. l. eam quam. colum. quarta. C. de fideicommiſſ. & alii relati per Boerium. ubi ſupra qui hanc dicit communem ſententiam. Contrarium tamen ut filius occiſoris ab ea hæreditate non excludatur tenet Baldus per textum ibi in lege, ſi quis inceſti. in fin. C. de inceſt. nup. & Nicolaus Pignolatus. in additione ad Romanum. in dict. ſingulari. 467. Alexan. in addictio. ad Bartol. in dicta lege cum ratio. §. fin. Sunt qui tenent tertiam opinionem, ut ea hęreditas filio occiſoris deferatur mero iure, ſed ei per fiſcum adimatur, ut per Iaſo. in l. ſororem. C. de his quibus ut indign. Cagnolus in leg. fina. numero 123. C. de pactis. Sed harum opinionum nulla ſimpliciter uera eſt, & tamen omnes aliqua ex parte tueri poſſunt, nam ſi occiſor prius deceſſit quam occiſus, puta quia licet eum uulnerauit tamen uulneratus diutius uixit, & interea occiſor deceſſit. & poſtea uulneratus ille ex uulnere perit. tunc enim hæreditas cum occiſori nunquam fuerit delata non potuit ab eo ut indigno auferri, & fiſco applicari, priuatio enim prſupponit habitum in re uel in potentia, uel in ſpe probabili. leg. decem. ff. de uerborum obligation. quæ ſpes probabilis hic non fuit leg. fina. C. de pactis dict. lege. quidam in iure. §. fina. dicta lege ſecunda, in fine. ff. quibus ut indign. ergo ſi filius occiſoris ipſo occiſo proximus agnatus erat ſibique primordialiter deferatur hæreditas occiſi non eſt cur ea priuetur ex delicto patris, quandoquidem eam capit ex perſona ſua, & iure proprio, non autem ex perſona patris ſui leg. ſi quis in ſuo. §. legis. C. de inofficio teſtamento per totum. C. ne filius pro patre. & per totum. C. ne uxor pro marito, lege non debet. ff. de iureiurand. in rubrica, & per totum. C. de res inter alios acta. Cæterum ſi occiſor ſuperuixit occiſo occiſique hęreditas occiſori delata fuit, & ab eo adita ſtatim ad fiſcum cœpit pertinere, & ſic deferri non potuit filio occiſoris ſaltem cum effectu dicta leg. Lucius. dicta leg. cum ratio. in fine. Verum ſi occiſor qui occiſo ſuperſtes fuit deceſſit antequam eius hæreditatem adiret, non ideo minus ei delata fuit quod defunctum occidiſſet. & eo ipſo eodemque momento quo ei delata fuit, aperta fuit uia fiſco ad eam uendicandam uel perſequendam, quaſi fiſcus propter delictum illius in ipſo iure adeundi ſucceſſerit, ut ſupra diximus per dict. leg. quidam in iure. §. final. in uerbo actiones hęreditarias leg. ſi Titio & ei. ff. de leg. ſecundo. in quibus iuribus. quando honoratus fuit incapax uel indignus etiam ſi nondum quęſierit portionem hæreditatis uel legati. ſed ei tantum delata fuerit, fiſcus eam aufert quaſi fiſcus in ipſo met iure agnoſcendi bonorum poſſeſſionem uel legatum, uel hæreditatem ſucceſſerit, impedieritque eam ſequentibus legitimis deferri. facit dict. lex ſecunda. ſecundo reſponſo. ff quibus ut indign. quę & ita poteſt intelligi. facit. le. delata. ff. de uerborum ſignification. Ergo ſi occiſi hæreditas occiſori fuit delata, & etiam adita. reliqui omnes legitimi hæredes excluduntur per fiſci interuentum. Idem ſi delata tantum fuit. ꝙ ſi nec delata, nec adita tunc excluſo fiſco legitimi hæredes occiſi admittuntur ſiue liberi ſint occiſoris ſiue non ſint.

13 *Indigni cohæredes non læduntur, nec lucro aſſiciuntur.*

Hactenus† quādo ſolus occiſor erat in primo gradu proximitatis cui ſoli hæreditas interfecti delata fuit, † cęterum ſi etiam alij ęque coniuncti erant eis non nocet facinus occiſoris, & conſequenter ad occiſi hæreditatem ab inteſtato admittuntur ut eſt communis & uera opin. ut per Bartol. in dict. l. cum ratio §. final. Bald. in l. data opera. quæſtion. penulti. C. qui accuſa. non poſſunt, ſequitur, & dicit eſſe commun. opin. Boerius ubi ſupra per l. 2. §. fratre. ff. ſi quis aliquem teſtari prohibue. l. ſancimus. C. de pœnis. d. §. legis, & dictus titulus ne filius, pro patre ſequitur Roman. ubi ſupra. Quod obtinet quo ad portionem cohæredum, qui inculpati fuerunt, ſed ingens

14 *Indigni portio cohæredibus non accreſcit ſed fiſco defertur, ardua quæſt.*

quæſtio eſt, † quid fiet de portione, quæ pertinebat ad ipſum occiſorem, an accreſcat cohæredibus ſuis, qui erant in pari gradu proximitatis, an uero fiſco deferatur, qua in re Bartol. in dict. l. cum ratio. §. final. ſentit quòd cohæredi accreſcat, quod & tenent alij relati per Boerium, ubi ſupra. Cōtrarium tamen ut ea portio cohæredibus non accreſcat tenent Bald. Alexand. & Iaſ. in dict. l. hęreditas. Idem Bald. conſilio 223. punctus lib. prim. & conſil. 50. ſuper eodem lib. 4. Roman. ſingul. 467. & Nicolaus Pignolatus. ibi in additionibus, quod tāgit Boerius, ubi ſupra. nume. 9. ſed uix apetit ſententiam ſuam, ſed poſterior opinio, ut receptior ita, & uerior eſt, per dict. l. his conſequenter. §. 1. ubi occiſi multi erant hæredes, & nullus eorum contra occiſorem agere potuit, quia ſua non uidebatur intereſſe, unde colligitur, quòd eis non erat acceſſura portio occiſoris. nam ſi acceſſura eſſet ſatis eorum intereſſe uideretur. Colligiturque ad eam portionem fiſcum inuitari, quod apertius probat. l. Lucius ff. de iure fiſci, & dict. l. ſi Titio, & ei dict. l. quidam in iure. §. fin. dict. l. 2. ſecundo, & ultimo reſponſo. ff. de his quibus, ut indignis. ergo fiſcus præfertur cohęredibus ſine dubio quando portio occiſoris per eum adita fuit. Idemque etiā ſi adita nondum fuiſſet dummodo delata eſſet, quòd ſi nec adita, nec delata fuit, tunc fiſcus excluderetur, & reliqui coniuncti totam hęreditatem iure ſuo non partim iure ſuo, & partim iure accreſcendi uendicarent, ut ſupra diximus, & hoc caſu Bartol. opin. defendi poteſt.

15 *Indigno marito, qui uxorem, quæ eum heredem ſcripſit, necauit hereditas ablata cui applicetur, ardua q.*

Vnde colligitur ueram non eſſe opinionem Bald. conſil. 223. punctus lib. 1. & Bartol. in l. final. ff. ſi quis aliquem teſtari prohibuerit quos refert, & ſequitur Boerius, ubi ſupra nume. 9. aiunt enim, quòd ſi uxor maritum ſcripſit heredem isq; eam interfecit ea hæreditas pertinet ad legitimos hæredes uxoris occiſę, quod uerum non eſt. nam marito nihilominus ea hęreditas delata fuit, eique ea hęreditas ſic delata ſine dubio auſertur a fiſco. ſiquidem adita fuerat, cum fiſcus ſuccedat in omnibus bonis delinquentis, non ſolum quos habebat tempore delicti, ſed etiam in ea hęreditate. uel relicto, quę accuſauit poſtea per conceſſionem tacitam, uel expreſſam illius, in quem facinus uel culpam commiſſit in faciendo, uel in committendo, & ita procedit totus titulus C. &. ff. de his quibus ut indignis, ut ſupra diximus, licet aliud eſſet in bonis poſt delictum aliunde quæſitis, ut docuimus, ꝙ ſi hęreditas. de qua agitur ab ipſo indigno nondū fuerat adita, ſed tantum delata, tunc aliquantulum dubij erat, ſed adhuc idē, ut ſupra oſtendimus, ꝙ ſi indignus ille ante eum ipſum, cuius de hęreditate agitur deceſſit, ſicq; ei ea hęreditas, nunquam fuit quęſita, nec etiam delata tunc ſine dubio fiſcus excluditur, ut ſupra oſtendimus. & hoc caſu ſaluari poteſt opin. Bal. & ſequatium preter eorum intentionem.

16 *Indigno ſubſtituto qui inſtitutum necauit, hereditas ablata cui applicetur, ardua quæſtio.*

Vnde ſi plures fratres heredes inſtitui, & unū alteri ſubſtitui ſubſtituetisq; eum. cui datus erat ſubſtitus interfecit portio interfecti non interfectori, ſed reliquis, fratribus accedet, ne occiſor ex ſcelere lucrum

conſequatur,

conſequatur, ita Boerius, ubi ſupra numer. 11. poſt Bald. quem allegat conſil. 50. ſuper eloquenter. uerſic. Item quęritur an frater lib. 4. argumen. l. ſi ab hoſtibus. §. ſi uir. ff. ſoluto matrimonio, ſed quidem ſi poſt mortem teſtatoris delatamque hæreditatem homicidium patratum fuit iſtorũ opin. uera eſſe nullo caſu poteſt. nam ſi hęreditas ab occiſore iam adita erat, impoſſibile erat locum eſſe iuri accreſcendi, quod ceſſat poſt portionem quæſitam. l. 1. §. interdum, ff. de uſufruct. accr. per rationem l. ſed ſi plures. §. filio impuberi. ff. de uulga. l. final. §. final. C. de inofficio. teſtament. quòd ſi adita non fuit hæreditas, ſed tantum delata, quia frater occiſor ſuam tantum portionem, non etiã portionem occiſi adierat ex ſubſtitutione ſibi delatam tũc in ea portione occiſori ex ſubſtitutione delata, fiſcus ſuccedit, non ſecus, quam in portione altera, quæ primordialiter occiſori relicta fuerat, ceſſatque ex toto fundamentum Doctorum, nam occiſor non diteſcit ex ſcelere imo depauperatur, cum non ſolum portionem, in qua fuit ſubſtitutus, ſed etiam eam, in qua fuerat inſtitutus amittat. ergo ſiue occiſor iam utranque portionem adijſſet, fiſcus ſine dubio præfertur, ſiue ſuam tantum adijſſet non etiam portionem fratris occiſi, idem foret, quòd ſi neque ſuam, neque fratris occiſi portionem quęſiuit, cum utraque delata ei eſſet, adhuc ceſſante iure accreſcendi fiſcus admittitur, ueluti delinquenti ſubſtitutus, aut hęres, aut ueluti iure tranſmiſſo cum ius accreſcendi excludatur tam per ſubſtitutionem. l. 2. §. ſi duo. ff. de bonorum poſſeſſio. ſecundum tabulas. §. in primo, &. §. pro ſecundo. C. de cadu. tollend. quàm per tranſmiſſionem. l. unica. C. qui ante aper tabulas l. ſi paterfamilias. ff. de hæred. inſti. & ita in ſpecie probat. l. ſi Titio & ei. ff. de lega. 2. iunctis dictis per Bartol. ibi, ubi Titio & incapaci decem legani quo caſu dominium legati non tranſit ipſo iure in legatarium, ſed demum à tempore traditionis ſecundum Bartol. & omnes, in l. 1. ff. de legat. 1. & tex. ait, quòd ſola quinque Titio dantur, neque alia quinque ei accreſcunt, ſed ſecundum Bartol. ibi fiſco applicantur, ſicque fiſcus in iure, & portione illa delata tantum ſuccedit non ſecus, quàm ſi foret quęſita. Cæterum ſi frater fratrem uiuo teſtatore occideret, & uiuo etiam teſtatore decederet, utraque portio reliquis fratribus accederet ut ſupra oſtendimus per dict. §. in primo, & d. §. pro ſecundo.

17 *Donatario omnium bonorum donatorem occidente, cui bona donata auferuntur, eis applicentur.*

Ex ſuperioribus † ſimiliter infertur ſuſpectum eſſe, quod Boerius, ubi ſupra. nume. 14. ait iudicatum fuiſſe ſic quod & ipſe ſequitur, is qui omnia bona ſua (ait) donauerat occiſus fuit à donatario, ſibi ut indigno, & ingrato ea bona adimuntur, & cognatis defuncti hæredibus applicantur, argumen. l. final. C. de reuocand. donatio. ſed certe quòd ei auferantur par eſt ut dict. l. fin. ſed fiſco applicari debent argument. per totum. ff. & C. de his quibus ut indignis, & eorum, quæ ſupra diximus, quæ omnia iuſtificantur, quia quoties quis bonis priuatur tanquàm indignus, uel quoties ut indignus priuari poteſt, ſolus fiſcus agere poteſt, & præterea nemo, quia nullus admittitur ad agendum ciuiliter niſi is, cuius intereſt. l. ex conuentione. C. de pact. l. prima. C. ſine cenſu, uel reli. l. ſtipulatio iſta. §. hi qui, & §. alteri. ff. de uerbor. oblig. §. alteri, inſtitu. de inuti. ſtipul. unde cum ſolus fiſcus ad bona propter cuiuſque indignitatem adimenda admittatur aliorum intereſſe non poteſt, ſicque alij non admittuntur, ita tenet gloſſ. communiter approbata, ſecundum Boerium, ubi ſupra nume. fina. in dict. l. his conſequenter. §. 1. in uerb. pertinere. ff. fami. ercis. Bald. in l. prima. C. ſi quis aliquem teſtari prohibu. Corneus conſilio. 150. lib. 2. quem allegat Boerius, ubi ſupra, quæ communis ſententia ſi uera eſt, ut reliqua omnia quę ſupra diximus uera ſint neceſſe eſt, ſed certe tota materia. ff. & C. de his quibus ut indignis procedit quo ad auferendas indignis hęreditates, non autem donationes quas inter uiuos acceperunt. quaſque proximius eſt ad hæredes donantis in ſpecie propoſita pertinere non ſecus quàm data alio ingratitudinis genere ad ipſum donatorem redirent. d. l. fin. C. de reuo. don. Vnde ſi ex genere facinoris bona huius donatarij ingrati ſint publicanda, benignius eſt contra fiſcum reſpondere, ſicq; bonorum ſeparationem fieri, ut ea bona quę ab occiſo donata occiſori fuerant, ad occiſi hæredes reuertantur, bona autem propria ipſius occiſoris publicentur arg. l. non puto. ff. de iure fiſci.

Quid autem † ſi is qui omnia bona ſua in teſtamento uel inter uiuos Titio donauerat, iurauit id teſtamentum ſe non reuocaturum, aut eam uel donationẽ iuramẽto uel rem promiſerat, an adhuc ex cauſa ingentis ingratitudinis poſſit contrarium (puta ſi eius uxor a donatorio fuiſſet adulterata) facere & teſtamentum uel donationem reuocare quaſi ingrato. mouet quæſtionem quòd uerba reperta ſunt quæ indicarent non quæ impedirent noſtram uoluntatem, ut ait Cicero pro Cęcina in ſua eleganti oratione. l. Labeo. ff. de ſupell. legata. unde non ſolum ex dilucida ſed etiam ex coniecturata agentium uolumtate recedimus a proprietate uerborum, tam in ultimis uoluntatibus quam in actibus inter uiuos l. penul. uerſic. cogitaſſe, & ibi communiter doct. C. de impuberum & ali. ſub. l. hæredes mei. §. cum ita, & ibi communiter doct. ff. ad Trebell. l. licet Imperator, ff. de lega. 1. l. pater Seuerinam. §. conditionum uerba. l. quibus diebus. §. dominus ff. de condition. & demonſtra. l. ita ſtipulatus, in magna & ibi notant Paul. Caſtre. & Iaſ. in uerſ. Sabinus, uerbo ex mente. ff. de uerborum obliga. l. 3. C. de liberis præteri. nec dubium cuiquam ſano uideri poteſt quin ſi forte hæres ille aut donatarius uxorem donatoris aut teſtatoris compreſſiſſet. de tali indignitate aut ingratitudine remittenda teſtator aut donator non cogitauerit, ſicque quamuis uerba promiſſionis & iuramenti generalia repugnent. tamen ex mente & ſenſu iurantis & promittentis hoc in caſu iuratum aut promiſſum non uidetur. & conſequenter non ſolum reuocatio libera erit, ſed etiam periurium non uidebitur commiſſum, cum conſenſus iurantis ad hunc caſum non uideatur ſe ſe extendere. neque iurantem talem ſpeciem cogitatione ſua uideatur comprehendiſſe. nec ueroſimiliter in tali ſpecie iuraturus eſſet ſi de ea cogitaſſet, aut de ea fuiſſet interrogatus. Nam & ſimiliter ſub obligatione bonorum generali non comprehenduntur ea quæ quis in ſpecie ueroſimiliter obligaturus non eſſet. l. obligatione generali. ff. de pignoribus. & in exhęredatione generali non comprehenditur ille filius quem teſtator ueroſimiliter exhęredaturus non eſſet (qualis eſt quem mortuum putabat). l. Titius. in prin. ff. de libe. & poſthum. Idemque in præteritione etiam a milite facta. l. ſicut certi. l. ſi cum uel in uetro; C. de teſtam. militis. Quinimo quod plus eſt, etiam hoc caſu ſolet lex ueluti ſubdititiam facere hæredis ſic pręter mentem pręteriti inſtitutionem tex. egregius in l. 3. C. de inofficio teſtamento. Et ſub generali iuramento de mutuo reddẽdo excipitur nec comprehenditur caſus quo pecunia non eſſet numerata etiam ſi non probetur numerationem defuiſſe l. fin. C. de non nu. pecu. Et iuramentum de non multiplicando numero canonicorum non extenditur ad caſum ueroſimiliter non cogitatum (qualis eſt cum creuerunt facultates) cap. cum M. Ferrarienſis, de conſti. Et renuntiatio iurata non comprehendit caſum ueriſimiliter non cogitatum, qualis eſt cum ultra dimidiam renuntians reperitur læſus, ut plene per docto præſertim per Georgium Natam in cap. quanuis pactum, de pact. lib. 6. Iaſ. & Decium in l. pactum dotali, de collati. & eundem Decium conſilio 181. & conſilio 183. tradunt communiter Doctores in lege fina. C. de pactis. quia in omnibus his ſpeciebus & ſimilibus, & ſi inſpectis uerbis indubitanter periurium incurratur, tamen inſpecta mente quę præualet aliud eſt, nec nocet periurium quo ad uerba factum uideri ſi quo ad mentem factum non fuit. cum uerba ut iam oſtendimus non quæ impedirent, ſed quæ indicarent noſtram uoluntatem reperta fuerint. Sicque in ſpecie ut huic hęredi indigno

18 *Indigno an auferatur hæreditas uel donatio et iurata egregia q.*

teſtator eam hæreditatem adimere poſſit tenent, & aiuit periurium non committi. glo. in c. ultima uoluntas. 13. quæſtione tertia. & ibi Archidi. Corne. conſil. 224 lib. quarto, qui hanc firmat eſſe communem ſententiam, quam tenet & ait communiter teneri Alciat. in c. cum contingat. numero. 39. de iureiuran. Bartol. in l. ſi duobus. §. idem reſpondit. ff. pro ſocio. Bart. in l. ſi quis pro eo. numero 4. ff. de fideiuſſor. eſt communis opinio ſecundum Angel. de Gambelionibus in tracta. de teſtam. in Glo. & iurauit non reuocare. ſequitur & affirmat eſſe communem ſentẽtiam Cynus in lege prima, in fin. C. de ſacroſan. eccleſ. quamuis contrariam partem ut periurium incurratur teneat & firmet communiter teneri Probus. in cap. fin. column. fin. de procura. in 6. Alexan. & Socin. nume. 50. in l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de uerborum obligatio. qui tamen & ſi contendat hanc opinionem communem eſſe legiſtarum ingenue fatetur contrariam eſſe commun. opinio. canoniſtarum qua de re per Maynerium. & Canoglum in l. c. nemo poteſt mutare. de regulis iuris per Alciat. ubi ſupra nume. 77. per nouiſſimos in rub. de teſtamen. parte ſecunda, num. 15. & Curtium conſi. 33. nu. 21. Sed pars negatiua ut periurium ceſſet, (iudice me) uerior eſt, quę etiam procedit & in tali donatione reuocanda per eadem iura & rationes, ut plene per Ripam poſt alios in l. fin. C. de reuocan. donationibus.

19 *Fiſcus quando teneatur ſubire onera hereditaria indigno ablata.* Denique in quibus ſpeciebus ſupra diximus. bona quę indigno auferuntur ad fiſcum transferri, dubitari ſolet † an fiſcus teneatur onera hęreditaria ſubire? & quidem quin onera debitorum agnoſcere debeat, dubium non eſt l. recuſare. §. ſi fiſco. ff. ad Trebellia. & §. penul. C. de cadu. tollen. l. ſi Titio & ei. ubi Bartol. & alij. ff. de leg. 2. l. ſi ſeruus plurium. §. ſi quis ante. & ibi omnes dd. ff. de leg. 1. ſed an legata & fideicommiſſa, & ſimilia agnoſcere debeat. & magis eſt ut debeat ſiquidem hęreditas hæredi ob culpã ſuam auferatur ut dictis legibus. & l. ſororem. C. de his quibus ut indig. tenet Iaſ. in l. cam quam. num. 15. C. de fideicommiſſ. Alexan. in d. §. ſi fiſco. ubi hanc eſſe communem opinionem aſſeuerat quamuis cõtrariam partem, ut etiam ſi ſine culpa hęredis ei bona auferantur ſint agnoſcenda legata & fideicommiſſa teneat Salice. in d. §. penul. per tex. ibi. ubi affirmat hanc eſſe communem ſententiam facit d. §. ſi fiſco. & d. l. ſi Titio & ei. qua de re plenius edocemur ſupra lib. 1. qui eſt ſeptimus huius operis. §. 63. num. 37. cum ſequentibus.

20 *Cancellatio an teſtantis iuſſu facta præſumatur.* Illud autem dubium eſt ſi teſtamentum deletum †, uel cancellatum reperiatur iuſſu ne an iniuſſu teſtatoris deletum aut cancellatum præſumatur? & ſiquidem ad pias cauſas factum erat teſtamentum iniuſſu teſtatoris id factum præſumitur, ita Bartol. & Bald. in lege proxime. §. 1. ff. de his quę in teſt. delentur. Bartol. Angel. & Fulg. in l. ſi unus. C. de teſtamen. Roma. in authen. ſimiliter. C. ad legem Falcidiam ſpeciali primo. Tiraquell. qui alios refert. de priuile. piæ cauſæ decimoſexto priuilegio. Aretin. Corne. & Iaſo. in dict. le. ſi unus. qua ratione idem forte dicendum erit ſi teſtamentum fieret inter liberos. argumento legis fina. C. famil. erciſcun. legis hac conſultiſſima. §. ſi quis autem. & §. ex imperfecto. C. de teſtam. iuncto c. relatum, el primo & cap. cum eſſes. de teſtamen, cęterum regulariter cancellatum pręſumitur teſtamentum a teſtatore data opera uel quòd hęredem indignum eſſe putauerit, uel quòd prioris uoluntatis pœnituerit, ita Baldus, Cumanus & Paulus Caſtr. in lege prima. ff. de his quę in teſtamen. delen.

21 *Indigni portio coniunctis non accreſcit.* In ſumma † ſi unus ex pluribus hęredibus indignus repertus fuerit eo forte quòd necem defuncti non uindicauit, eius portio non reliquis cohæredibus accreſcit ſed fiſco applicatur l. prima & ſecunda. l. ſororem. C. de his quibus ut indign. tenet in ſpecie Barto. in l. ſi Titio & ei. ff. de lega. 2.

22 *Indignus quare iudicatur, qui facit pactũ de non ſuccedendo in hæreditate uiuentis, non à ratio.* Enim uero † ſi hæres pactum fecerit de futura ſucceſſione uiuentis, licet poſtea ea hæreditas ſibi delata fuerit, ei tamen ut indigno adimetur, & ad fiſcum tranſuolabit l. 2. §. ſi. ff. de his quib. ut indig. l. quidam in iure. §. ſi. ff. de dona. quod procedit non ſolum qui is fecit pactum de futura ſucceſſione acquirenda, quod præſumitur habere uotum captandæ mortis. l. fin. C. de pact. l. de fideicommiſſo. C. de tranſactio. cap. deteſtanda, & cap. ne captandæ, de conceſſio. præben. l. 2. §. interdum. ff. de uulg. & pupilla. ſed etiam ſi fecerit pactum de futura ſucceſſione ommittenda ut in dicta lege quidam in iure, qua in re noſtri omnes mirantur. nam qui fecit pactum de futura ſucceſſione omittenda non uotum captandæ mortis habere uidetur, cum potius abſtinere properauerit. Sicq́ue ut uir probus & innocens alienorumq́ue abſtinentiſſimus haberi deberet. tantum abeſt ut improbus, & alienæ hæreditatis captator uideatur, ut ſic non ſolum inculpatus, ſed etiam laude dignus ut cenſeretur par eſſet, uerum in largiendo & donando quia lucrum, & compendium feciſſe uidetur, quia beneficij debitorem ſibi acquirit. l. ſi pignore, in princ. ff. de furt. unde qui de alieno largitur hac ratione furtum feciſſe intelligitur ut ibi. unde in ſpecie noſtra, qui à futura ſucceſſione uiuentis in fauorem alterius abdicat ſeſe, huius animi eſſe uidetur ut erga illum alienam hæreditatem elargitus liberalis exiſteret, & per hoc huius beneficij illum debitorem ſibi acquireret, & per hoc lucrum rei alienæ & ſic furtum feciſſe uidetur, & hoc mihi uidetur præſenſiſſe Iuſti. in d. l. final. C. de pactis, in uerbo. donationes, dum talem donationem damnat non ſolum ex parte accipientis, ſed etiam ex parte donantis, & hoc eſt quod in d. l. quidã in iure, in fin. palam ſignificatur eſſe contra bonos mores, & ius gentium, in quo tex. ille memorabilis eſt, & etiam in eo, quòd tale pactum ad omnia irritum, & inutile, ualet tamen quo ad necem, & læſionem paciſcentis, ſic & qui alienat quod ſuum non eſt domino non nocet, lege. final. C. de rebus alien. ſed ſibi nocet, quia de euictione tenetur.

Illud autem dubium eſt † an & ſi regulariter hæres, qui occiderit eum, qui ſe hæredem inſtituerat, dicatur indignus illius hæreditatis, ei quàm ut indigno à fiſco auferatur l. Lucius. ff. de iure fiſc. an id procedat quando facinus admiſſum fuit culpa occiſoris, ſecus ſi culpa ipſius teſtatoris occiſi (quale eſſet ſi forte hæredis ſcripti uxorem compreſſit. aut ſi forte patriæ proditor extitit, ſicq́ue bãnitus fuit, & iuſſum fuit cuiq́ue eum occidere, liberum eſſe, & ijs caſibus, & ſimilibus) Bartol. in l. ſi ab hoſtibus. §. ſi. ff. ſoluto matrimon. & ibi Iaſ. & Anton. Gomez, in l. Tauri. 80. nume. 64. negant hæreditatem ei eſſe auferendam. Adhuc tamen in contrarium, ſecundum eundem Iaſ. eſt communis opinio, ut etiam ſi teſtator ſua culpa occiſus fuerit ab hęrede, hæres ea hæreditate ut indignus priuetur. Nos autem hac in re dicere ſolemus referre occiſio illa eſſet meritoria, aut eſſet demeritoria, aut medium teneret inter utrumque. nam primo caſu negamus hæreditatem occiſori auferendam, cum potius præmio, quàm pœna afficiendus eſſet lege prima, ibi; præmiorum exortatione, ff. de iuſti. & iure. Vnde ſi hæres patriæ proditorem interfecerit teſtatorem, iure feciſſe uidetur, nec hæreditate priuaretur argumen. dict. l. primę, & legis omnes. C. de ferijs. l. ueluti. ff. de iuſtit. & iure, quòd ſi demeritoria eſſet indubitanter hæreditate priuandus eſſet dict. l. Lucius, quòd ſi ea occiſio medium teneret, quia, & ſi laudabilis non eſſet, tolerabilis tamen erat, ſecundum iura ſuę ciuitatis occiſoris, ut ſi teſtator eius uxorem compreſſerat, ideoq́ue ab eo occiſus fuit. & forte uoluit quoque maturius illius hęreditate potiri procliuius eſt, ut ei hæreditas denegetur tum quòd non tam ſeuire debuiſſet in ſuum benefactorem, tunc etiam, quia ſat ſuperq́ue eſt ſi tale facinus impunitum maneat, abſque eo, quòd inſuper ei lucrum hæreditatis præmaturę delatę, & forte ab eo captatæ deferatur, & pręterea ne aliter ſpe illius hęreditatis hęres ille inuitaretur ad delinquendum, argumen. in ſimili per gloſſ. communiter approbatam in l. ſcire. C. ut in poſſ. legatorum, per l. 1. C. de uſufru. 21 *Indignus ſit hæredita tis, qui teſtatorem occidit in caſu a lege permiſſo. ardua q.*

uſufru.l.ſcire,& l.2. C.ut in poſſeſsione lega. Bar.in l.nemo poteſt.ff.de lega.1.col.1.& ibi Ripa,nu.36. Hannibal n.212. & Decius conſ.565.clariſsimi,col.pe.Angel.& Chriſtophorus in §.conſtituitur,inſt.de uſufru. Ioannes Crotus num. 14.in d.l.nemo poteſt,ubi etiam Iaſ.col.fin. lect.1.& lect.2. nume.125.Bar.& alij in l.pactum inter hæredê. C.de pact. Decius.conſi.318.numero decimoſexto.

Deniq; exemplū turpiſsimum eſſet triſtiſsimi periculoſiſſimiq; euentus plenum contrarium admittere, propter ſpē conſequēdæ præmaturæ hereditatis quam talis hæres haberet,argu.l.fin.ubi hæc ratio redditur.C.de pact.l.de fideicommiſſo.C.de tranſ.† Nec dubium eſt quin hic adeſſet non delictum modo uerum facinus triſtiſsimum quamuis

24 *L.Gracchus C. de leg. Iul.de adul te. temperatur.* a.lege punito remittatur ex cauſa.ergo ad tale facinus hominum quodammodo lucri ſpe inuitare ab omni iure & ratione alienum uideretur,eſſetq; contra bonos mores & ius gentium,ut in ſimili ait text.in l.quidam in fine. §.fina.ff.de donati.& ita ne nobis uidetur intelligenda & temperanda eſt,l.Gracchus.C.ad legem Iuliam de adul.l.82. Tauri.lia.tit.de los adulterios,lib.8 ordin. Pro nobis text elegans in l.2.quib.ut indignis ubi legatarius teſtatorem defunctum, quaſi illicitæ mercis negotiatorem detulit, & per hoc præmium huiuſmodi deterioribus delatoribus a l.ge promiſſum,conſequitur , ſed nihilominus legatum ei ut indigno aufertur , ſic & in propoſito,& ſi huic occiſori pœna homicidij remittatur cum tamen indignus fuerit relicto , pœna indignitatis remittenda non eſt,quia pœna ſolum homicidij ſibi remiſſa uidetur.

25 *Indigno ut auferatur relictum regula cum 42. ampl.* Enimuero cum quæritur † quando hæredi, ut indigno hæreditas ſit auferenda ſunt tres caſus inſpiciendi, primus quando hæres peccauit contra eum defunctum cuius de hereditate agitur. Alter quando contra ſemetipſum. Vltimus quando contra aliquem tertium,uel contra rem publicam peccauit. Primo caſu ſic regula affirmatiua, ut ei hereditas tanquam indigno auferatur,ut per totum.ff.& .C. de his qbus,ut indignis . Hęc regula uarie intelligitur.Primū quando teſtatorem interfeciſſet d.l.Luciua.ff.de iure fiſci. Deinde etiam ſi eum non attigiſſet,ſi tamen eius necem ab alio perpetratam non uindicaſſet,arg.l.1.2.& l.ſororem, & ferè per totum.C.de his quib.ut indig.per totum.ff.eod. titulo. ratio,quia non ſufficit abſtinere a malo niſi fiat,quod bonum eſt l.in illa ſtipulatione per te non fieri.ff. de uerb. oblig.ubi ita notant Bar.& reliqui.

Tertio ex hac ratione,idem & fortius intelligēdum eſt, quando potuit impedimento eſſe ne teſtator occideretur, & id prætermiſit arg.l.ſemper qui non prohibet,ubi multa in ſimili per Decium,& plenius per Cagnolum.ff.de regulis iuris l.1. & fere per totum.ff.ad Syllani. nam ſi tenetur uindicare poſt necem perpetratam, multo magis tenebitur ei neci occurrere,ſatius eſt enim malū euitare,q̄ poſt cauſam uulneratam remedium quærere l.fin.C.in quib.cau. in integ.reſt.neceſ.non eſt l.1.& per totum,quādo liceat unicuique l.ut uim.ff.de iuſt.& iure.Quid autem ſi id ſine periculo ſuo facere non poterat , & quidem ſi leue periculum erat adhuc idem,ſin autem ingens,aliud reſpondendum eſſet,ut plenius edocemur.§.lib.1. qui eſt ſeptimus huius operis.§.62.num.18.cum plur.ſeq.

Quarto idem ſi is heres non ipſum teſtatorē interfecit ſed eius filium, ut ſupra attigimus .

Quinto idem ſi teſtatoris parentem,aut parentes interfeciſſet,arg.l.ra n & ſi,ff.de inoffi.teſt.& quia patitur quia iniuriam,&c.ut §.patit inſt.de iniurijs cum ſimil.

Sexto idē ſi interfecit hæres parētes eius cuius de ſucc. agit, arg.l.4.5.& 6.ff de in ius uocand.quod uſq; in infinitū intelligend ſi ,l.4.§.prætor ait.ff eo.ti.iuncto.d § patitur.

Septimo idem etiam ſi ſint parentes adoptiui ut ibi , & l.ſed ſi hæc,per totā,l.eod.ti.ſaltē quandiu adoptio durabat,Quid autem ſi fratrem occidiſſet?& adhue idem puto, nam ſi quodāmodo fratri præterito uel exhęredato iniuria fit qn̄ à fratre turpis perſona inſtituit.l.1.2.3.& 4.l.ſi fratris.l. fratres.C de inoffi.teſt. multo magis iniuria affectus uidebitur frater ſi ſuum fratrem hæres, occiderit,præſertim cū iniuria facta uni de cognatione quaſi uniuerſæ cognationi,& familię facta uideatur,arg.d.§. patitur , cum ibi not. per gloſſ.& Doct.

Octauo idem ſi hæres eum cuius de hereditate agitur poſt mortem dixit, ac detulit fuiſſe illicitæ negociationis reum etiam ſi præmium ille delator meruiſſet.l.1.ff. de his quibus ut indignis. Idemq; in legatario,ut ibi.Sicq; ibi habes tex.egregium probantem ex eodē facto quē præmiū, & pœnam mereri.

Nono idem ſi emancipatus filius à patre præteritus , & fratri pupillariter ſubſtitus per contra tab.bo.po.patris teſtam.expugnauerit,& ex ſubſtitutione impuberis hereditatem adierit,in quo illud memorabile eſt, ut pœna illa extendatur etiā ad partem, quę ad impuberem pertinuit, ut arg.l.2.in prin.ff.de his quibus ut indignis, uerb.ex aſſe.

Decimo ſi quis contra legis pręcepta uxorem duxit(puta præſes in ſua prouincia) id quod teſtamento uxoris ſibi relictum fuit,ei ut indigno auferē d.l.2.§.1.ſed ipſe uxori ſuę legare fas eſt.

Vndecimo qui ſecit pactum de uiuentis hæreditate,uel legato,ea ut indignus per d.l.2.priuatur,ſi poſtea ei deferatur,ut ſupra diximus latius.

Duodecimo hęreditate,ut indignus priuatur is, qui teſtatori forte egrotanti,uel egenti opem non tuliſſet,cū poſſet, ſicq; culpa,aut negligentia,aut impietate huius ille perijt debito auxilio deſtitutus,l.indignū.ff.eod.tit.facit.l.ut uim ibi,cognationem quandā inter nos natura conſtituerit. ff. de iuſt & iure.l.ſi pignore,in prin.ibi,beneficij debitorem ff.de furtis.l.fina. C.de reuo.dona.

Tertio decimo idem ſi legatarius unum ex duobus hæredibus ſcriptis accuſauerit , quaſi falſum ſibi aſcripſerit, tunc enim legato carebit ab eo hærede omnimatim ſibi relicto.l.Papinianus.ff.de his quibus ut indignis.

Quarto decimo legatarius , qui falſum dicebat teſtamentum legato carebit.l.poſt legatum.§.ille.ff.eod.ti.

Quintodecimo qui a tutela ſibi à teſtatore iniūcta ſe excuſauit relicto carebit ut indig.d.l. poſt legatū.§.amittere.

Sexto decimo relicto , ut indignus carebit ille dn̄s, uel pater cuius filio,aut ſeruo relictum fuerat,ſi quidem teſtamentum accuſauit,& relicti emolumentum ad eum peruēturum eſt.d.l.poſt legatū.§ ſi pater.facit l.cū quis.C.de iure delib.& quæ tradunt dd.per tex. ibi in l.quę liberis.§. hęc uerba.ff.de uulg.facit l.Iulianus.ff.ſi quis omiſſa cauſa teſta.l.filium.§.fina.& l.3.§.coniunctim.ff.de leg.3.l.huiuſmodi.§.ſi Titio.ff.de leg.2.

Decimo ſeptimo ampliatur ut procedat etiā in eo, qui nō immediate,ſed mediante perſona alterius aliquid cœpit ex teſtamento,nam ſi falſum dixerit teſtamentum eo emolumento priuabitur non ſecus,q̄ ſi immediate ex teſtamento caperet,d.l.poſt legatum.§.ſi is.facit l.ſi.C.de hęre.inſtu.l. ex facto in prin.ff.ad Trebel.l 5.&.6.ff.de leg.3.

Decimo octauo amplia,nā etiā teſtibus, qui teſtimonio ſuo intentionē eius, qui teſtamētū accuſabat adiuuarunt relictū in eo teſtamento,ut indignis auferendū eſt d.l.poſt legatum.§.his quoque.facit regula in ca. ex eo non debet, de regul.iur.lib.6.l.pen.& fi.ff de inoffi.teſtam.

Decimo nono amplia,ut relictum ut indigno denegetur ei,qui fideiuſſione ſua talem accuſatorē adiuuauit d.l.poſt legatum.§.ſunt qui putant.

Vigeſimo ampliatur relictum iudici,ut indigno auferatur,qui teſtamentum falſum pronunciauit , ſi ea ſententia appellatione interpoſita per ſuperiorem improbata fuit d. l.poſt.legatum.§.quidam,quæ in re illud memorabile eſſe uidetur,ut is iudex quaſi litē ſuā ex eo ſolo feciſſe uideaē, q̄ ſua ſententia à ſuperiore approbata non fuit, per quod mirabiliter ampliaē tex.in prin.inſti.de oblig. quæ ex quaſi delib.naſcun.declaraturq; eleganter.l.1.ff.de appella.ut ēt ſi iudex ſuperior, qui de cauſa appellationis cognoſcit in deterius mutauerit ſententiā adhuc nocuerit iudici à quo 26 *Appellata ſententia ſi reuocetur ſit leſio iudici a quo etiam ſi mutāre ſit reuocata.*

Vigeſimo primo amplia,ut à relicto etiam in ſecūdis tabulis repellatur is,qui principale teſtamentum accuſabit, non aliter atque repelletur ab eo quod ſibi relictum eſſet

in principali teſtamento, d.l.poſt legatum.§. qui principali, facit l.qui patri.ff.de acquirend.hæred.l.quidam elogio. C.de iure delib.

Vigeſimo ſecundo amplia, ut & ſi libertas cunctis rebus fauorabilior ſit.l.libertas.ff.de de regu.iur.§.fina. inſtit. de donatio.l. in teſtamẽ ff. de fideicommiſſ. hæredi. tamen ſi ſeruus cui libertas teſtamento relicta eſt id teſtamentum teſtimonio ſuo infringere tentauit libertate, ut indignus carebit, d.l.poſt.legatum.§.an libertas.

Vigeſimo tertio amplia, ut non ſolum hæreditate, aut legato, ſed etiam eo quod conditionis implendæ cauſa ſibi relictum fuerat priuetur, ut indignus is, qui teſtamentum accuſauit dict.l. poſt legatum.§.alia cauſa facit tex. in l.1.in princip.ff.de cond.cauſ.data.l.uideamus.ff.de uſur.& quod notat Bartol. in l. in quartam. nume.10. ff.ad legem Falcidiam.

Vigeſimo quarto amplia, ut etiam quarta, quæ nomine Falcidię debetur, ut indignus priuetur hæres, qui teſtamentum impugnauit, ut forte ab inteſtato ſuccederet, d.l.poſt legatum.§. & Falcidiæ, uſcũque Falcidiæ detractio ſumme fauorabilis ſit.l.Titia.ff.ad leg.Falci.& in prin. inſti.eod.tit.

Vigeſimo quinto amplia, ut etiam indignus iudicetur hęres ille, qui res hæreditarias amouerit, ſicque Falcidiæ beneficium perdat inquam fiſcum transferatur. l. reſcriptum eſt, ff. de his quibus, ut indignis ſimulis in l.ſi quis extraneus.§.ſi ſeruum.ff. de acquirenda hæreditate, ubi filius qui res hęreditarias amouit amittit beneficium abſtinendi.

Vigeſimo ſexto amplia ut hæres indiguus non ſolum lucro, & emolumento hæreditatis priuetur, ſed etiam dãnum ſentiat in eo, quòd actiones hæreditatis aditione couſuſas non recuperat.l.iodigno, & l.eum qui.§. bonis. ff. de his, quibus, ut indignis. facit tex.cum ibi notatis per gloſſ. & dd.ll.in l.ſi.§.iu computatioue.C.de iure deliber.

Vigeſimo ſeptimo amplia, ut ſi capitales inimicitiæ inter teſtatorem, & legatarium exoriantur relictum euaneſcat.l.3.§.fin.l.ex parte.ff.de adimen.legat.l.ſi inimicitiæ.1. reſponſ.ff.de his quibus, ut dignis quo caſu ad fiſcum nõ tranſuolat relictum, ut indicat tex.in d.l.ſi inimicitiæ, ultimo reſpon.per locum ab ſpeciali, quod procedit etiam ſi culpa ipſius legatarij id contingerit, ut docemur argu.d.l.ſi inimicitiæ, ſecundo reſponſo.

Vigeſimo octauo amplia, ut non ſolum, ut indignus priuetur, qui contra teſtamentum egit, ſed etiam ſi cõtra eius perſonam, ut ſi ſtatus controuerſiam ei mouit, d.l. ſi inimicitię, in.§.ſi.facit tex.in l.1.& 2.C.ubi cauſa ſtatus.

Vigeſimo nono amplia, ut quaſi indignus priuetur relicto is qui incapaci tacitam fidem accomodauit, de reſtituẽdo eo quod à teſtatore acceperat, uel aliud eius loco l. in fraudem.ff de his quibus, ut indignis facit.l ſi is.ff.de uulg. & quæ plene notant Bartol.& alij.in l. ſi.ff. de his quibus, ut indignis.l.22. tit.3.lib.1.ordin.l.2.tit.3.lib.5. eod. uolumine, que in re inſpicitur tempus teſtamenti.d. l. in fraudem.§.ſi quis ei.§.iu extraneu, inſti. de hęred.qualitat.l.ſi alienum.§.in extraneis.ff.de hęred.inſtituendis.

Trigeſimo amplia, ut quãuis regulariter ſuperius teſtamentum poſteriore teſtamento quod non ualet non infirmetur.§.poſteriore, inſti.quibus modis teſtam.infirm.l.ſancimus. C.de teſtamen.l.ſi iure.ff.de leg 3.tamen ſi teſtator poſteriore teſtamento incapacem ſcripſit hęredem, quia per hanc inutilem diſpoſitionem apparet hæredem ſuperiore teſtamento ſcriptum teſtatoris uoluntate deſtitutum eſſe, iuxta l.ſin.ff.de rebus eorum.& l.ſi iure.ff.de leg.3.euenit ut ea hereditas ad fiſcum transferatur, & hęredibus ut indignis adimatur. poſterioribus quidem propter ſui in capacitatem, prioribus uero propter mutatam teſtatoris uoluntatem, facit l.plene pri.in princip.ff.de leg. 1. licet in contrarium fortiter faciat d.l.ſi iure, & d.§. poſteriore, & l.ſi me in uacuam.ff.de acquirend.poſſeſſio.& l.filium.§. ſed cum exhęredatio.ff.de contra tabulas, & quia ſub hac demũ ueluti conditione à priore teſtamento, & uoluntate teſtator recedere uoluit, ſi poſterius teſtamentum ratum eſſet, ut dictis legibus, unde cum poſterius teſtamentum hic non ualuerit à priore uoluntate, nob eſt cur uideatur teſtator receſſiſſe, ut dictis legibus, ſed poteſt reſponderi eam interpretationem ſic regulariter faciendam eſſe. Fallit tamen odio teſtatoris, qui in fraudem legis incapacem ſcripſit heredem.l. cum quidam. ff. de his quibus ut indignis, & d. l. plane. unde ſi in fraudem legis id non feciſſet, quia forte illius incapacitatem ignorauit, & prius teſtamentum ualeret, & fiſco locus non heret, ut dd.ll.

Trigeſimo primo amplia, ut ſi teſtator eam mulierem ſcripſit hæredem cum qua adulterium commiſit ei, ut indignę hęreditas auferatur.l.Claudius.ff. de his quibus, ut indignis idem ſi muliere eum hęredem faceret, ut ibi in ultimo reſpon.Idem ꝙ etiam ſi is miles eſſet.l.mulierem eodem tit.

Trigeſimo ſecundo amplia, ut qui codicillos impugnauit ex eis nihil capere poſſit ut indignus, licet quod ex teſtamento ſibi relictum eſſet capere non prohibeatur.l. hęred.ff. de his quibus, ut indignis facit lex prima. C.de codicil.

Trigeſimo tertio amplia, ut ſi teſtator mutata uoluntate hęredis nomen deleuerit, & induxerit, ei ut indigno hęreditas auferatur, ut in.l. cancellauerat, & per totum.ff.his quę in teſtamen. delen. id quod ad fiſcum trãſuolat.l. cum quidam, & l.eum ſecundis.§. final.ff. de his quibus ut indignis per quę iura declaratur inſigniter, d.l. cancellauerat.

Trigeſimo quarto amplia, ut quaſi indigno auferatur hęreditas ei hæredi, qui necem defuncti non uendicauit, lege prima, & ſecunda. l. ſororem. C. de his qui bus, ut indignis.l.hęredem.ff.eodem, & fructus ſunt reſtituendi, nec actiones hęreditatis aditione confuſę reſtituuntur, ut ibi, & l. eum, qui.§. bonis, eodem titulo, & ſic tres patiur pœnas, & etiam quartam, quia fructus non ſolum poſt moram litem, ſed etiam antea perceptos reſtituit, ut in l.eum qui, eodem titulo ſub ibi iuxta quintam pœnam, ut etiam uſuras fructuum quos uendiderat, & pretium inde receperat præſtare cogatur, ut ibi.

Trigeſimo quinto amplia, ut ſi poſterius teſtamentum cum teſtator facere properabat, & ab hęredibus priore teſtamento ſcriptis impeditus fuit non ſolum eis, ut indignis auferatur hęreditas, ſed etiam legatarijs, qui non deliquerunt legata pereant, quaſi teſtatoris uoluntas mutata uideatur .l.ſi ſcripti.ff.de his quibus ut indignis facit.l.ſin.ff.de hęre. inſt.

Trigeſimo ſexto amplia, ut ei, qui uxoris mortem non defendit auferatur ut indigno, non ſolum quod ex codicillis, uel teſtamento ipſius accepit, ſed etiam quod ab ea inter uiuos acceperat (qualis eſt dos) .l. ei qui mortem ff.de his quibus, ut indignis facit.l.ſin.C.de reuocand.donationibus.

Trigeſimo ſeptimo amplia.ut non ſolum hęres, qui non uindicauit necem defuncti hęreditate, ut indiguus priuetur, ſed etiam is, qui hęres non eſt ſed hęredis loco habetur (qualis eſt patronus, qui liberti bonorum ſtatutam partem capit, de qua in §.noſtra inſt.de ſucceſſ.lib.l.1.in prin. ff.ſi à pa.quis) ea parte à lege definita priuetur ſi non uindicauerit necem defuncti.l.portiones, ff.de his quibus, ut indignis. 27

Qua ratione, & trigeſimo octauo idem forte erit † & in ſeruis, quibus libertatum conſeruandarum cauſa bona addicuntur, & ita intelligo, & non parum utiliter declaro illum titulum inſt.de eo, cui liber.cau.bo.add. *Intell. ad ſi milit. de eo cui lib. c.bo. add.*

Trigeſimo nono proinde cum † patri emancipatori ad imaginem portionis, quę patronis in bonis libertorũ pręſtatur par portio in bonis filij emãcipati pręſtetur, ut d.l.1. in prin.& per totum.ff.ſi à par.quis conſequens eſt, ut ſi necem filij non uindicauerit ea priuetur quauis hęres non ſit, ſed hęredis loco habeatur. 28 *Intell. ad ve. ff. ſi à par. quis. ſue. ma.*

Quadrageſimo

Intell. ad l. liuet. C. de pa ſtis.

29 Quadrageſimo † nec diuerſa cauſa (iudice me) erit commilitonis, ad bellum cum altero commilitone pergentis, nam ſi pactum reciprocum inter ſe fecerint, ut præmorientis bona ad ſuperſtitem peruenirent iuxta, l. licet. C. de pact. certe & ſi is hæres non ſit, ſed tantum hæredis loco habeantur, ut ibi, tamē magis eſt ut eis bonis priuetur, ut indignus, ſi necem commilitonis ſui non iure occiſi non uindicauerit, quod nō eſt minus utile quam nouū, Neq; ad rem pertinere debet, ꝙ miles ſit magnopere priuilegiatus ut per totū. ff. & C. de milit. teſta. nam uerius eſt militem in omnibus uti debere iure cōi, niſi in quibus caſibus nominatim reperitur priuilegiatus per l. in fraudem. §. fin. ff. de milit. teſtam. ubi notat Bal. Decius in l. ex teſtamento. C. un. de liberi, Alciatus lib. 4. paradoxorum. c. 10. Decius conſi. 5. Idē Decius in l. t. & in l. nemo poteſt. ff. de reg. iuris. Andr. Tiraquel. de præſcrip. §. t. gl. 15. ſed milites hac in re nō reperiuntur habere peculiare priuilegium, ergo &c.

30 *Fiſcus an ne cem defun. ſi uindicare te neatur.*

Quid † autem in fiſco qui ultimo loco ſucceſſit ei qui necatus eſſe declaratur iuxta text. in l. uni. §. pen. C de cad. tol. an ea hæreditate priuetur ſi eam necem non uindicauerit, & magis eſt, ut non priuetur, quis enim eum accuſabit, præſertim cum defuncto nullus ſuperſit hæres, ſicque nullius poteſt quicquā intereſſe, unde nec agere, l. ex conuentione. C. de pact. l. t. C ſine cēſu uel reliquis, ut interim omittam indecorum eſſe accuſationem contra fiſcum proponi, facit. l. princeps, ff. de legibus. §. ſi. inſt. quib. mod. teſt. infir,

31 *Intell. auth. hoc amplius C. de fidei.*

Quadrageſimoprimo † quid in eo ſubſtituto, uel etiā legatorio, uel fideicommiſſario cui hæreditas quæ infra annum uoluntatē defuncti non implenti aufertur applicatur, an ut hæres necem defuncti teneatur uindicare, & magis eſt ut teneatur, argu. eorum quę ſupra diximus, & ita intelligo tex. in auth. hoc amplius. C. de fideic ꝑ d. l. portiones.

32 *Vindicare necē defuncti tenentur hæredes etiā diuerſo iure ſuccedentes quid in hærede rei certæ.*

Quid ſi ei qui occiſus fuit plures hęredes non eodem ſed diuerſo iure ſucceſſerunt, puta unus ex teſtamento alter ab inteſtato iuxta l. cum duobus, C. de inoffic. teſt. l. circa. ff. eod. tit. uel etiā in milite iuxta l. ſi miles unū. l. ſi duobus. ff. dē milita teſta. & adhuc idē arg. d. l. portiones, diuerſa cauſa erit hæredis in re uel rebus certis ſcripti iuxta l. quoties. C. de hæred. inſti. cum is loco legatarij ſit, ut ibi, unde onus necem defuncti uindicandi ad hæredes uniuerſales ſpectat, l. 1. 2. & l. ſororem, C. de his quib. ut indig. dict. lege portiones, cum ſimilibus, quod obtinet quando aderat alius cohęres uniuerſalis, aliter enim ipſe loco hæredis uniuerſalis eſſet, ſicq; necē defendere teneret, l. prima, §. ſi ex fundo l. ſi alterius, ff. de hęred. inſtit, & d. l. quoties,

Poſtremo amplia, ut qui teſtamentum impugnauit adeo ijs quæ ibi fuerant ſibi relicta ut indignus carebit, quòd & ſi pupillus ſit cuius nomine tutor id egit priuabitur niſi ſit reſtitutus, l. tutorem, §. fin. ff. de his quibus ut indig. facit, l. uer. quod meo, in princip. ff. de acquiren. poſſeſ. facit quia etiam minores utuntur iure communi niſi in ijs in quibus nominatim reperiuntur priuilegiati, argu. d. l. in fraudem, in fin. ff. de milit. teſtam. & quod tradunt Bal. Decius, Alciatus, & Tiraquellus proxime allegati.

33 *Neceſſitate coacti ſubueniuntur.*

Limita † ut quaſi indigno non auferatur relictum ei qui officij aut muneris ſui miniſterij neceſſitate coactus teſtamentum accuſauit, qualis eſt tutor, qui tutorio nomine contra teſtam. egit, lege tutorem, ff. de his quibus, ut indig. Aut etiam fiſci procurator, ut eodem titulo, lege poſt legatum. § aduocatum.

Deinde limita ut qui contra alterum tantum ex duobus hæredibus ſcriptis egit, is ab eo, quod ab altero cohærede ſibi fuerat relictum non priuetur, lege Papinianus, eodem titulo. Ratio quia in alterius cohęredis perſona potuit tota uis teſtamenti ſuſtineri per ius accreſcendi, lege prima, & ſecunda, l. ſi duo, lege ſi tu ex parte, lege ſi ſolus. ff. de acquirend. hęreditat. l. ius noſtrum. ff. de regulis iuris, l. unica. §. his ita. C. de cadu. tollendis.

Tertio limita ut qui non iure factum teſtamentum dixit is non priuetur relicto, & ſi aliud foret ſi falſum diceret, l. poſt legatum. 2. reſp.

Quarto limita in eo qui à matre pupilli tutor petitus ſe excuſare maluit, is enim relictum ſibi à patre, ut indignus non amittit quamuis aliud ſi ab ipſo patre tutor deſignatus eſſet d. l. poſt legatum. §. amittere.

Quinto limita ut ſi inuito patre filiusfamilias per quem hæreditatem uel legatum pater quæſierat teſtamētum accuſauerit, patri non noceat d. l. poſt legatum. §. ſi filius.

Sexto limita, ut qui teſtamentum accuſauit non noceat ſibi quo ad eam hęreditatem, uel legatum quam mediante hærede à teſtatore ſcripto quęſiuit d. l. poſt legatum. §. qui accuſauit per rationem l. 6. ff. de lega. 1. l. ſcimus. §. repletionem. C. de inoffi. teſta. ibi, aduentitio lucro.

Septimo limita † ut minori accuſanti teſtamentum ſubueniatur, ut non amittat id quod eo teſtamento ſibi relictum fuerat d. l. poſt legatū. §. clari. quod intelligo per interuentum reſtitutionis, nam mero iure ſibi nocet l. tutorem. §. fin. eod. tit. 34

Aetati ſubuenitur.

Octauo limita, ut & ſi is qui tacitam fidem de reſtituendo incapaci accommodauit, ut indignus priuetur l. in fraudem, in princ. ſupra alleg. tamen fallit quando ille tempore teſtamenti capax erat, & ſi poſtea incapax factus fuit d. l. in fraudem. §. 1. ff. quibus ut indignis facit. §. in extraneis, inſt. de hæred. quali. l. ſi alienum. §. in extraneis. ff. de hæred. inſtit.

Nono limita † quando filius patre teſtatore iubente tacitam fidem de reſtituendo incapaci accommodauit, nam ut indignus relictis ſibi non carebit, quia parendi neceſſe habuit d. l. in fraudem. §. recte l. ueluti. ff. de iuſt. & iure ibi, ut patriæ & parentibus pareamus. l. liberto. ff. de obſequi, dum ait ꝙ filio, & liberto perſona patris & patroni ſemper honeſta & ſancta uideri debet l. ſi quādo. §. illud. C. de inofficioſo teſtamento. ibi, filios ad obſequia paterna prouocandos. facit l. alia §. eleganter. ff. ſoluto matrimonio. 35

Paternus iuſſus excuſat.

Decimo & ſi ueluti indignus portione hęreditaria priuetur hęres cuius nomen teſtator induxit ac deleuit, tamen aliud eſt in præceptionibus eidem datis l. cum quidam §. fi. ff. de his quib. ut indig. Ratio, quia in re dubia ad id quod minimum eſt ea priuatio reducēda eſt l. cācellauerat. uer. ſi. in ambiguo. ff. de his quæ in teſta. delen. l. cum quidam. ff. de liberis & poſthu. glo. not. in l. t. & 2. ff. de acqu. hæred.

Vndecimo quod patronus reliquit ei libertæ quam ſtuprauit non aufertur ut indignæ, licet regulariter contra, ut in l. mulierem, & in l. Claudius, iuncta l. cum ſecundis. §. 1. ff. de his quib. ut indig.

Duodecimo limita † ut & ſi qui tacitam fidem accommodauit in fraudem legis etiam fructus, ut malæ fidei poſſeſſor reſtituere teneatur tamen fructuum uſuras reſtituere non tenetur l. eum qui. §. fin. ff. eodem titulo, qui textus iuſtificat quotidianum iudiciorum uſum qui habet poſſeſſores rei uendicatione damnatos, & ad fructuum reſtitutionem, iuxta l. t. C. de pet. hæred. condemnatos ipſorum fructuum uſuras præſtari nunquam compelli etiam poſt motā litem ſed ipſos fructus duntaxat. 36

Fructuum reſtitutio intelligitur, ſine uſuris.

Illud autem ſummopere notandum eſt † ꝙ quidquid incapaci in fraudem legis relinquitur, id ſane nō aliter ad fiſcum pertinebit, quam ſi ei incapaci ſemel delatum fuerit, nam ſi uiuo teſtatore deceſſerit remanet penes grauatum l. fin. ff. de his quib. ut indig. quòd ſi ſuperuixerit teſtatori, ſiue iam agnouerit, ſiue nōdum agnouerit fiſco locus ſit l. 2. eodem titulo. ſed & notandum eſt ſolam cōiunctionem non inducere præſumptionem tacitę fidei in fraudem legis accommodatæ l. pen. eodem titulo. Et quia ſuprà diximus hæreditatem auferendam hęredi incapaci cui teſtator in fraudem legis relinquere uoluit, quæ ſint illæ perſonę edocemur plene ſuprà lib. t. qui eſt ſeptimus huius operis. §. t. & ferè per totum illum librum. 37

Fiſcus aufert lucrum ſiue quæſitum, ſiue delatum ſecus ſi nec delatum erat.

Hactenus † quo ad primum caſum cum hęres uel legatarius peccauit contra ipſum teſtatorem, uel quando ipſe teſtator peccauit, hæredem indignum, uel incapacem in fraudem legis inſtituendo, uel legato honorādo, † quo ad alterum caſum quādo in ſemetipſum hęres ipſe peccauit, eo quòd forte turpiſſimam uitam, aut uiuendi modum agebat (ut ſi forte filius, aut extraneus factus fuit mimus, aut hiſtrio, 38 39

Secūdus caſus.

Indignus interdum eſt, qui in ſe ipſum peccat.

hiſtrio, aut buffo, aut uiliſſimis mercimoniis operā dabat, aut filia turpiter (puta in lupanari) uitam agebat, an ei, ut indigno hęreditas auferatur, & per quem auferatur, dubiū eſt, & omnes quos propè referemus conueniunt, ut per fiſcūm ei non auferatur, ut in eo tantum quæſtio ſit, an per legitimos hæredes ei auferatur, uel ſi ille turpis cohæredes habeat, uel ſubſtitutus eius portio tranſuolet ad eos, id quod tenuit Angelus poſt gl. in authen. de nuptiis §. ingratitudinem, col. 4. Iaſ. in authen. non licet. C. de lib. preteri. Sed in contrarium eſt communis opin. quam tenent Angelus ſibi contrarius in l. 1. ad fin. ff. de inoffi. teſtamento. Iaſ. ſibi contrarius in l. in arenam. C. eodem titulo in principio. Idem Iaſ. in l. fratres, eodem titulo. Curtius Iunior num. 17. in authen. non licet. C. de lib. preteri. Bar. Bal. & Angelus in l. fratres, licet & ibi contrarium teneat Salicetus, & communem opin. tenent Paulus Caſtrenſis in d. l. fratres, & Alex. in d. authen. non licet. col. pen. Aretinus, in l. 3. §. filius, col. 2. ff. de liberis, & poſthumis. Ripa in l. fin. q. 47. C. de reuo. dona. Emanuel de a Coſta in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de liberis, & poſthumis pagina. 120. numero. 168. Socinus in l. ſi cognati. ff. de rebus dubi. pro qua communi opinione eſt tex. ibi, & in l. omnimodo. C. de inoffic. teſtamento, & in l. in arenam ſupra alleg. & in l. fin. C. de ſecundis nup. & in l. ſi quis filium. C. de inofficioſo teſtam. Stat ergo concluſio hęreditatem, uel portionem hęreditatis legatum, uel legati portionem propter ſolam ſui turpitudinem auferendam hæredi, uel legatario non eſſe, neque per fiſcum, neque per cohęredes teſtamentarios, neq; per ſubſtitutos, neque per legitimos, id quod procedit in omnibus ſpeciebus turpitudinis, quę enumerantur in §. cauſas cui, & §. ſeq. in authen. ut cum de appell. cog. & per glo. & doct. in l. in arenam. C. de inoffic. teſtam. & quæ plenius edocemur. ſ. de ſucc. cret. lib. 3. §. 30. nu. 179.

40 Quo † ad tertium caſum principalem quādo hęres, uel legatarius peccauit contra aliquem tertium (puta homicidium, parricidium, adulterium, falſitatem, furtum, iniuriam, uel quodlibet aliud facinus perpetrauit) an hęreditas, legatumue ei adimatur, & cunſtat ei adimendum non eſſe, nam aut uiuo teſtatore deceſſit, & tale relictum remanet apud grauatum, uel apud teſtantis, aut codicillantis hęredes l. fin. ff. de his quib. ut indig. Aut ſuperuixit ei cuius de ſucceſſione agitur, & tunc ſi quidem nondum relictum agnouerat, cum ius adeundi nō ſit in bonis noſtris l. pretia rerum. ff. ad legem Fal. & ſi ex genere delicti, iſtius bona publicanda eſſent illud non publicaretur, quod ſi iam legatū, uel hęreditatē quæſierat, tunc ſi bona publicanda non erāt iuxta auth. bona damnatorum, & quę ibi tradunt per doctores expedita eſt, quòd ſi bona ipſius publicanda ex toto, uel ex parte fuiſſent, cum illud relictum proprium illius patrimonium effectum iam fuiſſet, iuxta l. ſed ſi plures. §. filio. ff. de uulga. in comperto eſt ſequuturum eandem fortunam, q̄ & reliqua ipſius delinquentis bona d. §. filio, & l. ſi. in ſi. C. de inoffi. teſtam. Sicq; non agitur de bonis teſtatoris ei tanquam indigno teſtatoris beneficij auferendis, ſed agitur de bonis ſuis proprijs ei, ut facinoroſo auferendis. ſed quatenus quo caſu relictum nondum quæſiſſet negauimus illud eſſe publicandum etiam ſi cætera delinquentis bona publicarētur uidetur obſtare. quia quę poſſunt cædi poſſunt tranſmitti l. mulier. §. ex aſſe. ff. de iure doti. not. per glo. & doct. in l. 3. ff. pro ſocio, ſed is poſſet id relictum cedere, ut per totū. C. & ff. de hęr. uend. ergo & ad fiſcum ob delictum tranſmittere.

Tertius caſus.

41 Sed non obſtat quod dixi. ſ. uſ quod non eſt ceſſibile non eſt tranſmiſſibile, nā pro ſolutione cōſidero quatuor caſus. primus eſt an omne id quod eſt ceſſibile ſit trāſmiſſibile, & an illud quod non eſt ceſſibile. non ſit tranſmiſſibile. Tertius an illud quod eſt tranſmiſſibile ſit ceſſibile. Quartus an id quod non eſt tranſmiſſibile per conſeqnēs non ſit ceſſibile. dico ergo ad primum, quòd hæc eſt bona conſequentia, hoc eſt ceſſibile ergo tranſmiſſibile. probo, quia actiones meas poſſum cedere, ut per totum titulum. C. de hæredi. uel actione uendita cum ſimilibus, & eaſdem poſſum tranſmittere, quod eſt fauorabilius, quòd autem tranſmiſſio ſit fauorabilior patet per textum in l. ſi ſtipulatus fuerim, in prin. ff. de uerborum obliga. ubi eſt tex. quòd facultas eligendi non poteſt cedi bene tamē poteſt tranſmitti, ut ibi. ergo tranſmiſſio eſt facilius, & ſic eſt fauorabilior & probabilior p multa, & hoc de prima conſequentia. Secunda autem conſequentia nō eſt bona, ſ. hoc non eſt ceſſibile, ergo nec tranſmiſſibile, probo per text. in l. ſi mulier. §. ex aſſe ad Treb. ff. ubi eſt tex. quòd ius fideicommiſſi uniuerſalis non poteſt cedi, & ſic procuratori in rem ſuam non cogitur heres fideicommiſſum utile reſtituere, & ille tex. non eſt alibi in iure ſecundum Bal. in c. nō nulli. 6. colum. de reſcriptis, de quo per gl. & doctores in l. apud Iulianū. §. Anteſtia. ff. ad Treb. & in l. qui ita. §. 1. eod. 42 † & tamen fideicommiſſum poteſt tranſmitti, ut in l. 3. C. de fideicom. facit, l. ſi in perſonam, eod. l. apud Iulianum. §. Antiſtia. ff. ad Treb. & in l. cogi. § idem Mettanus, eod. tit. quāuis contrarium tenuerit glo. in l. cum filio. ff. de leg. 1. & in l. a teſtatore. ff. de condi. & demonſtra. quæ communiter reprobatur ut plene per Aret. Alexā. Paul. Caſtrē. & Iaſ. ibi. & in dictis locis, ergo non eſt bona conſequentia non poteſt cedi, ergo nec tranſmitti. Secundo probo per text. in d. l. ſi ſtipulatus fuerim, in prin. de uerborum obliga. ubi facultas eligendi non poteſt cedi, & tamen poteſt tranſmitti ut ibi. ergo non tenet conſequentia hoc nō eſt ceſſibile, ergo nec tranſmiſſibile. Tertia conſequentia ſimiliter eſt falſa, ſcilicet hoc eſt trāſmiſſibile, ergo ceſſibile, primo per d. l. ſi mulier. §. ex aſſe, ubi ius fideicommiſſi poteſt tranſmitti, ut modo dixi, & tamen non poteſt cedi d. §. ex aſſe, ergo nō ſequitur poteſt tranſmitti, ergo cedi. Secundo eſt tex. in d. l. ſi ſtipulatus fuerim, in princi. ubi facultas eligendi poteſt tranſmitti, & tamen non cedi, ergo non ſequitur conſequentia. Tertio patet † nam actiones directæ, actiue & paſſiue tranſmittuntur ad hæredes, ut ſupra dixi, & tamen talis actio non poteſt cedi, ut eſt gloſſ. melior de iure in l. 3. ff. pro ſocio, facit l. quis ergo caſus, ff. de peculio & notatur in l. 1. C. per quas perſonas nobis, & notantur in l. 3. C. de nouat. cū ſimilibus. Quarta conſequentia eſt uera, ſcilicet hoc non eſt tranſmiſſibile, ergo nec ceſſibile, iſte eſt propriē caſus in l. ex pluribus, ff. de adminiſtratione tutorum, & ita ibi negatiue not. Bar. ex illo text. etiā patet aperta ratione, nam ſi non poteſt tranſmitti quòd eſt magis fauorabile, ut ſupra oſtendi, & eſt tex. in d. l. ſi ſtipulatus fuerim, ergo a fortiori nec cedi, ut ſupra dixi. Et p ſupra dicta ſoluitur unum de quo dubitat Bar. & relinquit cogitandum in d. l. ſi mulier. §. ex aſſe, ubi opponens contra illum text. dicit contra, quia quicquid eſt tranſmiſſibile eſt ceſſibile, l. ex pluribus, de adminiſtratione tutorum, ſed fideicommiſſum uniuerſale tranſmittitur, ergo etiam debet poſſe cedi, & ſic contra d. §. ex aſſe, ſuper hoc cogitandum relinquit, Solutio eſt quòd illa regula l. ex pluribus, procedit negatiue, ut modo dixi. ſcilicet non eſt tranſmiſſibile, ergo nec ceſſibile, & ita ibi not. Bar. ſed affirmatiue non procedit, ſcilicet poteſt tranſmitti, ergo cedi, quia tranſmiſſio eſt fauorabilior per prædicta, & ſic non obſt.

Quod eſt ceſſibile, an ſit tranſmiſſibile.

42 Tranſmittitur fideicommiſſum.

43 Actiones actiue & paſſiue ſaciunt tranſmittuntur quamuis nō cedantur.

Quo ad † quartum & ultimum caſum uempe quando hęres uel legatarius peccauit contra rem publicam, an ut indignus legatu, uel hæreditate priuetur, ut in fiſcum transferatur, diſtinguendum eſt, ut ſupra; in proximo mēbro, ſed id notatu dignum eſt, cum leues ob cauſas de quibus ſupra mentionem habuimus, huiuſmodi honoratis relicta auferantur etiam ante hæreditatis aditionem, uel aliorum relictorum agnitionem, l. 2. & l. fin. ff. de his quib. ut indig. & ſupra plenius edocemur, cur ob nefanda facinora in aliquem tertium, uel etiam in rem publicam perpetrata talia relicta etiam nondum agnita ei non auferuntur, mirantur noſtrorū plerique nec memini legiſſe me quicquam quod animum meum ſatis expleat, ſed tamen (iudice me) non eſt obſcura huius rei differentia, nam aliud eſt agere de auferendis alicui bonis ſibi a teſtatore relictis ſolum ex ea cauſa, quòd eis bonis indignus ſit, (quemadmodum & inter dum agitur de donatariu re ſibi donata ut ea liberalitate indigno 44

Quartus caſus.

indigno priuando iuxta l.fina.C.de reuo.dona.) Aliud uero eſt agere de ſuiſmet bonis alicui ut facinoroſo & maleſa-ctori adimendis, priore enim caſu fiſcus quaſi a lege ſub-ſtitutus aut ſubditititus loco illius indigni ſuccedit, & ut primo nominato excluſo inuitatur ſubſtitutus. §.in primo, & §.pro ſecundo.C.de caduc. tollen.l.poſt aditam.C.de im pube.nec propterea ſubſtitutus excluditur quòd ille non-dum hæreditatem quęſijſſet, imo propterea admittitur ali ter non admittendus,d.l.poſt aditam, ita & fiſcus quo caſu hæreditas alicui ut indigno aufertur quaſi ei ſubſtitutus in uitatur,ut declarat Bar.per tex. ibi in lege,ſi Titio,& ei.ff. de lega ſecũdo,& in lege huiuſmodi. §.ſi Titio. ff.de leg.1. & ibi communiter docto.preſertim Iaſ. Alicui enim ut in-digno auferuntur relicta uel propter culpam teſtatoris in fraudẽ legis aliquid relinquentis, uel propter culpã ipſius hęredis uel legatarij cõtra ipſum teſtatorẽ,uere uel inter-pretatiue peccantis,& utroque caſu agitur, & merito de bonis ipſius teſtatoris occupandis, cui rei impedimẽto nõ eſt quòd talia bona nondum ſint hæredis bonis adiuncta, per aditionem uel agnitionem relictorum & confuſa, qui-nimo eo magis facilius fit ademptio, argumen. dict.l.ſed ſi plures.§.filio.& d.l.fin.in fin.C.de inoffic.teſtamen.

45 *Intellectus ad titulum. ff.de his qui bus ut indi.* Cæterum† quando maleficium in tertium uel in rem pu blicam hæres commiſit, non in teſtatorem, agitur de bo-nis ipſius hæredis adimendis deq́ue eo puniendo, ſicq́ue bona aliena (hoc eſt teſtatoris aliena enim ſunt quandiu hæreditas acquiſita non fuit, l.pretia rerum. ff.ad legem Falcid.) non ſunt publicanda nec attingenda, ne alter pro altero puniatur contra l.ſi quis in ſuo.§.legis.C.de inoffic. teſtament.per totum. C.ne filius pro patre, & per totum. C.ne uxor pro marito, & is eſt uerus intellectus inter titu lũ. ff.& C.de his quibus ut indignis & titulos de pub.iudi. cum titulis ſequentibus. Quod obtinet quando delictum hæredis ad offenſam tantum teſtatoris non etiam reipubli cæ,uel ad offenſam ſolius reipublicæ, uel alterius non etiã teſtatoris ſpectaret, cæterum ſi mixtum erat, quia tam ad teſtatoris quàm ad reipublicę offenſam pertineret, uelu-ti ſi non priuatum delictum ſed publicum crimen fuit,quia teſtatorem forte necauit,tunc quia nunquam actiones pœ nales de eadem re concurrentes alia aliam conſumit.§.fin. inſt.ſi quadr.paup.feciſſe dicatur,eueniet ut ex hoc bicipi-te capite ſeu delicto quatenus publicum crimen eſſe poſ-ſint bona hęredis imperi a fiſco,quatenus uero ab hærede in teſtatorem facinus commiſſum fuit.bona ipſius teſtato-ris illi hęredi tanquã indigno ablata ad fiſcum transferanſ, ueluti ex ſeparatis capitibus,ut ſic bona teſtantis etiam hę redi nondum quæſita ad fiſcum perueniant, non ſecus quã ſi ei quæſita fuiſſent.non aliter atque ſi duo ſeparata male-ficia hæres ille commiſiſſet alterum in teſtatorem alterum in alium tertium uel rempublicam, ex quo eius bona pu-blicanda uenirent. nam & ſi nondum hæreditatem adijſ-ſet tamen utraq; bona ad fiſcum transuolarent, & teſtato-ris propter maleficium in eum ab hęrede commiſſum, & ipſius hęredis propter facinus in alterum uel in rem publi cam perpetratum.quod nota.

46 *Indignus uidetur hære-ditate qui te ſtantis uolũ tate deſtitui tur.* Deniq; hæredi uel legatario a quo poſtea abſceſſit uo-luntas teſtatoris quaſi indigno aufertur hęreditas, quale eſt cum teſtator me hæredẽ ſcripſerat, & in poſteriore te-ſtamento incapacem in fraudem legis hęredem ſcripſit,tũc enim fiſcus aufertur hęreditatem,incapaci quidem,quia in eo defuit teſtatoris poteſtas, nihil autem,quia a me abſuit eius uoluntas, ita probatur.ff.de his quibus ut indignis in l.cum quidam, & in l.cum ſecundis. §.fin.eodem tit.& in l. plane,in princip. ff.de lega.primo. quę ſub dura interpre-tatio procedit quando teſtator in fraudem legis poſterio-rem diſpoſitionem fecit,alias enim prior diſpoſitio ſuſtine-retur ut ſupra diximus,& probatur in §. poſteriore, inſtit. quibus mod.teſtamen.infirma.l.ſancimus. C.de teſtamẽ.l.ſi iure.ff.de lega.tertio ubi optime iureconſultus ratiocina-tur, & in ſimili.in l.ſi me in uacuam, ff.de acqui.poſſ.quaſi ſub hac demum conditione teſtator a priore diſpoſitione decedere uideatur,ſi poſterior rata ſit,ut dd.ll.

Qua ratione non parum utiliter dicebam, quòd ſi in termi-nis,l.fina.ff.de hęredit.inſtitu.hæres in priore teſtamento ſcriptus quem teſtator mortuum eſſe cum poſterius teſta-mentum faciebat falſo opinabatur, & ſi eo tempore uiue ret ſi tamen uiuo adhuc teſtatore moreretur ceſſaret d.l.fi. & hæreditas penes hæredem in poſteriore teſtamẽto ſcri-ptum maneret.nam quãuis teſtator errauerit, quia hęres priore teſtamento ſcriptus quo tempore poſterius teſta-mentum faciebat, nondum decederat, quem tamen teſta-tor iam deceſsiſſe falſo exiſtimabat, tamen quia ille poſtea uiuo adhuc teſtatore deceſsit,negarem hæredi poſterio-re teſtamento ſcripto auferendam hęreditatem,quia quo uoluntates teſtatoris in primo gradu erat hęres priore te ſtamento ſcriptus, & in ſequenti gradu hęres ſcriptus in teſtamento poſteriore, & in ultimo gradu eſſe prę-ſumuntur legitimi teſtantis hęredes, argumento l. con-ficiuntur.ff. de iure codicil.l.1.§. fina.ff. de legatis.3. in ſi-mili optimus textus in princ.inſtit. de dona. unde morien-te in uita teſtantis priore teſtamento ſcriptus hæres, nihil eſt quòd impediat ualiditatem poſterioris teſtamenti, ſo-lennitas enim non defuit, ut ponimus pro conſtanti, non quoque teſtantis uoluntas quæ in eo ueluti renaſcitur per prioris hæredis deceſſum, ſimillimum eſt, quod ait tex. in l.pen.§. teſtamento.ff.de bon. poſſ. ſecund.tab. & in §.non tamen inſtit. quibus modis teſtamen. infirm. qua ratione cum in terminis d.l.fin. poſterius teſtamentum re uera quo ad formam & legum ſolennia firmum eſſet, utiliſſime af-firmarem quòd & ſi hęres priore teſtamento ſcriptus ſu-perſtes teſtatori foret, ſi tamen uel nullam litem contra poſterius teſtamentum mouiſſet, uel mouiſſet ſed ab ea deſtitiſſet, hæreditas apud poſteriorem maneret, non e-nim hic de poſterioris teſtamenti uiribus quęritur, id e-nim ualere mero iure non dubitatur, ſed quæritur de ui-ribus exceptionis quæ in hunc modum opponitur, hęredi enim in poſteriore teſtamento ſcripto ac inſtituto opponi-tur ab eo qui priore teſtamento ſcriptus fuerat, quòd ipſe primo ſcriptus primum gradum in uoluntate teſtatoris te-nebat,poſterius uero inſtitutus ſecundum, ergo ſi prius inſtitutus id opponere nequeat, quia uiuo teſtatore de-ceſſit, uel quia poſt eius mortem noluit mouere ullam quæſtionem, aut à quæſtione mota deſtitit, poſterius in-ſtitutus quietus manebit. ita in ſimillima ſpecie ratiocina-tur iureconſultus in d.l. penult.§. teſtamento. quid ergo ſi priore teſtamento ſcriptus ſuperſtes fuit teſtatori, ſed deceſſit antequam contra poſteriore teſtamento ſcriptum querelam moueret, aut litem, an ius ſibi competens ad hę redes ſuos tranſmitteret. non inuenio tactum, ſed nego tranſmiſſurum,hic enim ceſſant ſuitatis,uel ſanguinis qua-litates in quibus nititur tranſmiſſio quę fit iure ſuitatis. iuxta l.3.C.de iure deliber. & quę fit iure ſanguinis. iuxta legẽ unicã.C. de his qui ante apertas tabulas. iure autem deliberandi ut tranſmiſſio fiat oportet hæreditatem fuiſſe delatam l. cum antiquioribus.C.de iure deliberan. hic au-tem ei qui priore teſtamento ſcriptus fuerat delata nun-quam fuit mero iure ſed tantum ei qui poſteriore teſta-mento ſcriptus fuit, à quo in caſo d.l. fin.ff.de hæred. inſt. per ſententiam Imperatoris hęreditas ut indigno (indi-gnum accipere debemus, non quòd ulla in culpa fuerit, ſed quòd teſtantis uoluntate caruerit, ſicq́; lucro indignus non ulla pœna dignus) adempta fuit, inq́; ſuperiore teſta mento hæredem ſcriptum tranſlata, cui mero iure mini-me fuerat quæſita, non aliter atque ſimilis tranſlatio fieri, & poteſt & ſolet in terminis titulorũ.ff. &.C. de his quib. ut indignis, &.ff.C.& inſt. de inofficioſo teſtamento, &.ff. &.C.de bon. poſſ. contratabulas, quo caſu contratab. bo. poſſ. emancipato datur. Cęterum ſi is qui priore teſtamen to ſcriptus fuerat litem ſemel mouiſſet, eam litem ſic mo-tam ad hęredes ſuos tranſmitteret, qui ſi obtinerent poſ-ſent & neceſſe haberent eam hereditatem capere, ut con-tingit ei qui per querelam inofficioſi teſtamenti ruptum facit teſtamentum, ut diſſeruimus, infra lib. proximo ſuper l.2. per tex.ibi.C.de inofficioſo teſtamento, ſimillimum eſt in l. 47 *Intellectus l. fin. ff.de hæ re.inſti.*

in l. ſi pater tuus, & in l. ſi quis filium C.de inofficioſo teſtamento. neque ad rem pertinuit, ꝙ hæreditas non adita non tranſmittatur ad hæredes. §. in nouiſſimo. C.de caduc. tollen. l. quoniam. C.de iure deliberan. nam in ſpecie noſtra is qui talem litem mouiſſet ſatis ſub hac ueluti conditione eam hæreditatem agnouiſſe uideretur ſi in querela,
48 aut lite illa obtinuiſſet, ut dd. ll. & quæ diſſeruimus in d. l. 2. † unde deſcendit egregia declaratio ad l. actus legitimi. ff. de regulis iuris, ut quatenus dicit hæreditatis aditionẽ fieri non poſſe ſub conditione, intelligatur de conditione uoluntaria ſecus in conditione neceſſaria, prout eſt in ſpecie noſtra & in terminis d. l. 2. & totius tituli. ff. C. & inſtit. de inofficioſo teſtamento. hic enim conditio ineſt à lege ex actus & ſubiectæ materiæ neceſſitate, ut in ſimili per doctores per tex. ibi in l. 1. ff. de leg. 1. Bar. & omnes doct. in l. re coniuncti, ad prin. ff. de leg. 3. ergo ad d. l. ti. habes quatuor egregias limitationes. Prima eſt quando inſtitutus in priore teſtamento deceſſerat inter factum teſtamentum, & mortem teſtatoris. Altera quando deceſſit poſt mortem ipſius ante litem motam. Tertia quando noluit litem mo-

Intellectus l. actus legitimi ff. de reg. iur.

49 uere. Quarta quando eam mouit ſed poſtea deſtitit. † Sed cum ibi in ultimo reſponſo dicatur ſuſtineri legata, & fideicommiſſa poſteriore teſtamento relicta, & euaneſcere ex quæ priore teſtamento relicta fuerant, mirantur doctores quare infirmentur priore teſtamento relicta cum ſub hac demum conditione à prioribus relictis receſſiſſe uideatur teſtator, ſi poſterius teſtamentum ratum ſit, ſed hic ratum non fuit ergo priora relicta firma deberẽt ualere, argum. l. ſi iure. ff. de lega. 3. ſed uera huius rei ratio (quam à nemine præuiſam inuenio) eſt, quia ſuperius teſtamentum per inferius non ſub hac ueluti conditione ſi poſterius ualuerit, ſed ſub hac conditione ſi aliquo modo ualere poſſibile ſit, infirmatur, etiam ſi poſterius poſtea aliquo caſu ualere deſierit, repudiatione hæredis, uel alia quauis ratione, ut in §. poſteriore ſupra alleg. cum ſimil. ſupra alleg. & ideo in terminis d. l. fin. priora relicta infirmantur, quod poſterius teſtamentum in quatuor caſibus ſupra memoratis ualere potuit.

Intellectus l. fin. ad fin. ff. de hær. inst.

Ex † ſuperioribus etiam colligo egregiam declarationẽ
50 ad l. Titius, in princ. ff. de liberis, & poſthumis. ubi ſub illis uerbis cæteri omnes filij mei exhæredes ſunto, lex ait etiã eum filium comprehendi, quem teſtator ſe habere ignorabat, aut mortuum putabat, ſed lex ſubdit id quo ad uim, & proprietatem, & primordialem ac formalem teſtamenti ualiditatem eſt intelligendũ. Cæterum inquit de errore teſtatoris apud iudicem agi fas eſſe, quaſi ſentiat teſtamentum quidem reſcindi poſſe primordialiter, tamen & in ſui creatione ualuiſſe, & ualere, ut enim aliud eſt hominem naſci, aliud poſtea mori, ita & id teſtamentum recte quidem creatum natumq; fuit quanuis poſtea intercidere poſſit, ergo ſi ille filius teſtatoris errore exhæredatus ſe uiuo moreretur, non dubito quin id teſtamentum ualeret irreuocabiliter, quia & initio, & hodie ſemper ualuit, nec quicquam ſolennium defuit, nec ulla æquitas hodie adeſt quę ſuadeat infirmari debere, nec ullus homo eſt, qui contra illud iure agere poſſit. Idem ergo & ſi filius ſic errore exhæredatus patri ſuperſtes eſſet, ſed eius hæreditate abſtinuiſſet, & facit l. filio præterito. ff. de iniuſto rup. Idem etiam ſi contra teſtamentum agere cœpiſſet, & deſtitiſſet. Idem & quarto ſi antequam agere cœpiſſet deceſſiſſet, quia querela, aut querimonia quę contra tale teſtamentum ei competere poterat, cum non fuerit cœpta & præparata, nec ea eam præparare impeditus eſſet non tranſmitteretur ad hæredes l. ſi pater tuus. C. de inoffic. teſtam. l. ſi quis filium, per locum ab ſpeciali eodem titulo. quę omnia iuſtificantur ex ſuperius dictis iuncta d. l. filio pręterito, & d. l. pen. §. teſtamento. ff. de bon. poſſ. ſecundum tabulas, quanuis in eo differentia ſit, quòd in terminis d. l. filio præterito, & d. §. teſtamento. id teſtamentum de iure tantum prætorio non etiam de iure ciuili ſuſtinetur, ſed in terminis d. l. Titius, & d. l. fin. ſuſtinetur etiam de iure ciuili in caſibus ſupra enumeratis. Item apparet ex ſuperioribus quos quantasq; qualitates adſerat, quod ualuerit ab initio teſtamẽt. in terminis, dict. l. Titius, quanuis glo. & communiter doct. ibi (toto ꝙ aiunt cœlo ut nobis uidetur aberrantes) intellexerint ibi teſtam. ab ipſo initio eſſe nullum, & inualidum quorum errorem patefecimus ſupra de ſucc. creati. §. 20. nu. 61. lib. 2.

Intellectus l. Titius ff. de lib. & poſt.

51 † & in eundem ſenſum accipiendus eſt text. in lege ſicut certi, & l. ſi cum uel in utero. C. de teſt. militis per quę iura ſi miles filiumfamilias in ſua poteſtate pręteriit teſtamentum eſt ipſo iure nullũ, ut patet in d. l. ſicut certũ in uerbo teſtamento minime ualente, quod obtinet ſi eum mortuũ putabat uel eum ſe habere ignorabat. ratio eſt, quia ob fauorem ſuum militibus datum eſt ut eorum teſtamenta, & initio ualeat & poſtea querelę non ſubiaceat quando talẽ filium data opera pręteriit. §. pen. & fin. inſtit. de exhær. lib. l. ſi. C. de inoſ. teſt. quod ius quando per errorem pręteritio facta fuit non ſeruari nullius magis intereſt, quam ipſius militis, arg. l. fin. ff. de hær. inſtit. d. l. Titius, d. l. ſicut. d. l. ſi cum uel in utero, ne inducta ad eius fauorem in ipſius odiũ conuertatur contra l. quod fauore. ff. de legib. l. legata inutiliter, ff. de lega. 1. l. legata inutiliter. ff. de adim. lega l. non ideo minus. C. de procur. ergo eum poſito militis errore remoueatur, l. quæ contra iuris regulas, diſpenſabat tale militis teſtam. ualere. ſupereſt, ut miles relinquatur in terminis iuris communis diſponentis tale teſtamentum per filij præteritionem eſſe nullum ipſo iure, uerum ſi miles ille dixiſſet cæteri omnes filij mei exhæredes ſunto exhæredatus etiam ille filius quem ſe habere ignorabat, aut mortuũ putabat uideretur, d. l. Titius, quòd tamẽ inſpecta proprietate uerborum procederet, ſed ex mente quæ præualet, l. 3. C. de lib. præteri. filio ſubueniret, ut contra teſtamentũ agere poſſit per inofficioſi teſtamenti querelã, ſed tamen mero iure teſtamentum propter militis errorem ualere nõ deſineret, cum per interuentum exhæredationis nõ poſſet non uideri rite factum. ut ſupra oſtẽdimus, unde ſi uiuo teſtatore milite is filius moreretur, uel ſi ſuperſtites patri eſſet. & ab hæreditate abſtineret, uel querelam mouere non uellet uel ab ea mota deſiſteret, uel ante decederet, quàm eam moueret, ſuſtineretur quidem teſtamentum ut ſupra edocemur. Sicque in omnibus his ſpeciebus non parum utiliter, d. l. Titius ampliatur, ut & in militis teſtamento procedat, & dict. l. ſicut. d. l. ſi cum uel in utero limitatur, ut & teſtam. (data tali generali quanuis erronea exhæredatione) & ab initio ſemper ualeat, & ex poſt facto ſuſtineri poſſit in caſibus memoratis, quod doct. in dd. locis non uidentur mihi ſatis percepiſſe Hoc amplius cum ſignum ꝙ hac in re inſequitur lex ſit utilitas teſtatoris militis ſummumq; eius fauorem etiam ſi eſſet illa militis, ſed erronea erga filium præterito & ſi per hoc teſtam. deſinere ualere uideat, quia id intereſt militis teſtantis, tamen ſi filius ſe uiuo moreretur ſuſtineretur teſtamentum. Idem ſi filius patri militi ſuperſtes eſſet ſi tamen ab eius hæreditate abſtineret, quaſi is filius tunc etiam pro exhæredato ſine ipſius ignominia habeatur cum id militis teſtantis interſit, ut & ſignificare uidetur, d. l. ſi cum uel in utero, ibi, notam exhæredationis non intelligit, ut quo ad hoc ut ignominia infligatur ea præteritio erronea pro exhæredatione nunquã ſit, ſed quo ad primordialẽ teſtamenti ualiditatem, ea erronea præteritio pro præteritione ſit, cum utile eſt teſtatori uel pro exhæredatione habeatur ſi id ei utilius inueniatur, ſimile ſit in terminis, legis non ideo minus. C. de procur. ſimilis interpretatio ſit quo ad rei legatæ dominiũ ut ex futuro euentu appareat uel dicatur in legatarium tranſlatum fuiſſe uel non fuiſſe, l. ſi tibi homo. §. eum ſeruus. ff. de legat. primo. expreſſior text. de iure. in lege prima, ad medium, ff. ſi quid in fraudem patr. Similis interpretatio ſit in terminis, l. cũ quidam. § quod dicitur. ff. de acqui. hære. ubi qui hæreditatem illius quem mortuum eſſe uehemens opinio erat adiuit. aliquid egiſſe uel nihil egiſſe ex futuro euẽtu declarat.

Intellectus l. ſicut certi, & l. ſi cum uel in utero. C. de teſtam. milit.

52 † Quod ſi mater filium præteritum reliquiſſet eo ꝙ mortuum eſſe putabat, an aliud foret & conſtat indiſtincte mero iure ualere teſtamentum nec ſlocũ habere, d. l. ſicut certi, ſed querelam ſupereſſe niſi in caſu ſingulari, de quo in

Intell. §. ſi. inſt. de exhære. libe.

l. 3.

l.5.C.de inoffi.teſta.& ita intelligo & amplio. §.fin.inſtit.de
exhære.liberorum.Ratio eſt, quia licet inter reliqua ſolen
nia quæ ad primordialem teſtamenti firmitatem requirun
tur ſit filijſ.inſtitutio quando fit teſtamentum a patre, l.in-
ter cętera,in princ.l.pen.ff.de lib.& poſth.l.Gallus. §.in om
nibus,in uerb.filius duntaxat,ff.eod.tit.l.1.ff de iniuſt.rup.
in prin.inſt.de exhæ.lib.tamen cum ſit a matre id requiſitū
neceſſarium ad primordialem teſtamenti firmitatem non
eſt d.§.fin.inſtit.de exhęr.libe. unde ad reſiſtendum teſta-
mentum initio ualidum agendum eſt. † Verum ſane licet ad
53 id reſcindendum ſola detur querela inofficioſi teſtamen-
ti,ut ibi & per totum.ff.C.& inſt.de inoffi.teſtamen. tamen
quādo nō data opera aut mala mente ſed errore facta fuit
prętеritio filij a matre,non poteſt non ſupereſſe remediū
generale,de quo in l.fin.ff.de hęre.inſt. ſicq; doli exceptio
nem quę ultro intentari poteſt, ſicq; uicem actionis tenet
ut l.pure,ff.de doli excep.unde non parum utiliter collige-
rem q ſi filius p. r quinquennium tacuiſſet,poſſet cōtra hę
redem eo matris teſtamento ſcriptum agere remedio, d.l.
fin.ff.de hęre.inſt.& d.l.ſicot certi.l.ſi cum uel in utero C.
de mili.teſta.uel doli exceptione uel conditione forte ex le
ge,ut in ſimili notant gl.& doc.in l.omodo.C.de inof.teſt.

Querela inofficioſi teſtamenti poteſt concurrere cum alio remedio.

†Quinimo forte ab ipſo initio etiam dum poteſt quęre-
54 lam mouere poſſet,& illa remedia extraordinaria contra
matris hæredem proponere omiſſa querela, & tunc ad §.
tam autem inſt.de inoffi.teſt.reſp.q quandiu ſupereſt aliud
remedium ordinarium bene ceſſat querela ut ibi ſecus ſi
non ſuperſunt niſi remedia extraordinaria ut diximus.

Intellectus. §.tam autē inſt.de inoffi.teſta.

Poſtremo in hac materia ſæpe euenit ut ex delicto alte-
rius alter damnū ſentiat,nā ſi uiuo pře meo frater cū quo-
dam tertio fecit remiſſionē paternę hæreditatis, eo quod
eam ſuſpectam putabat cum non eſſet, ea pars fiſco defer-
tur,& tamen ad me per ius accreſcendi ſi ille repudiaret,
(ut uериſimile erat)deferretur,l.uni. C.quando non petēc
ſupra attigimus,ſimile eſt in exercitore,& in caupone.

Pro quo primo eſt tex.in l.ex maleficijs.§.fi.ff.de acti.&
55 oblig.cuius uerba ſunt.Item exercitor nauis de dāno aut
furto quod in naui factū eſt quaſi maleficio teneri uidet,
& ſubijcit ibi rationem iuriſconſultus in finalibus uerbis
dicens,quia reus eſt culpę qui malorum hominum opera
utitur,& dicitur exercitor ille ad quem obuentiones & re
ditus omnes nauis perueniunt, vt l.1.§.excitorē.ff.de exer-
ci.quem tex.ad hoc allegat gl.in allegata, l.ex maleficijs.§.
fi.Ad pdicta eſt tex.in §.itē exercitor, inſti.de obliga. quæ
ex quaſi deli.ubi ad literā eſt trāslatus.§.fin.d.l.ex malefi-
cijs,cuius uerba ſunt ideo exercitiora uocatur,quia exerci
tor is appellat, ad quē quotidianus nauis quęſtus pertinet,
& dicit ibi glo.q magiſter appellatur cui totius nauis an-
chora id eſt gubernatio commendatur ut ff.de exerci.l.1.§.
magiſtrum nauis,hoc idem literaliter declarat Azo,in tub.
C.de exerci.in prin.dicens q mādari debet anchora nauis
a dominio nauis,qui appellatur exercitor & dicitur magi-
ſter nauis is cui totius nauis anchora mandatur, & ita de-
clarat text.in 5.parti.titu.9.l.1. in princi.& ideo exercitor
hoc eſt dominus ipſius nauis tenetur ex contractu magi-
ſtri per ipſum præpoſiti.licèt non teneatur ex contractu a-
liorum nautarū allegata, l.1.de exerci. & in d.§.magiſtrum
nauis,& ibi tex.aſſignat rationem,quia exercitor qui magi
ſtrum præponit contrahi cum eo permittit, qui aūt habet
nautas non permittit cum ipſis contrahi, & licet in con-
tractibus exercitor teneatur de contractu magiſtri, & non
de contractu nautarum,tamen in maleficijs tenetur ex de-
licto tam magiſtri,quàm nautarum, vt ibi dicit tex.Et idem
probat tex.in l.1.ff.de furtis aduerſus nau. vbi probatur q
exercitor & caupona & ſtabularius tenetur ex facto om-
nium illorum quorum opera vtuntur ſiue ſit magiſter ſiue
nauta,& tenetur in ſolidum ſiſti quorum opera vtuntur
ſunt liberi, ſi autem ſunt ſerui poſſunt illos dare pernoxa
& q plures exercitores teneant in ſolidū eſt tex.in allega-
ta,l.1.§.ſi ff.de exer.cuius verba ſunt.Si plures nauē exer-
ceāt cū quolibet eorū in ſolidū agi pōt.& ibi gl.1.& etiā.2.
dicunt & iure quod ſi erant plures exercitores & omnes

Famulorum ex facto quis teneatur.

præpoſuerunt eundem magiſtrum, quod omnes iſti tenen
tur & poſſunt inſolidum condemnari, quia cum magiſter
præpoſitus ſit communis,qui cum eo contraxit non poteſt
compelli agere contra plures, & ſi unus ex exercitoribus
ſoluat iudicio ſocietatis conſequitur partem alijs contin-
gentem, nec refert quotam quiſque portionem habeat in
naui tex.eſt in l.ne quicquam.ff.de exercito. quod ſecus eſ
ſet ſi plures exercitores de per ſe ſine præpoſitione magi-
ſtri communis nauem exercerent,quia tunc non inſulidum
ſed pro portionibus eſſent cōueniendi, & ſic procedit tex.
in l.ſi tamen plures.ff.de exerci. & in l.fi.§.ſi plures.ff.nau.
caupon. † & ſic ex prædictis omnibus remanet concluſio 56
uериſſima, quòd licet exercitor teneatur ex contractu ma-
giſtri, & non nautarum, tamen ex maleficijs tenetur ex
quaſi delicto, non ſolum quando maleficium fuit commiſ-
ſum per magiſtrum, ſed & per nautas, ita in terminis te-
net Azo in allegata ſumma de exerci. in princ. & probant
apertiſſime prædicta iura, & ſi magiſter ſit propoſitus à plu
ribus exercitoribus, hoc eſt à pluribus dominis habenti-
bus nauem communem omnes iſti domini exercitores poſ
ſunt inſolidum conueniri eſt melior tex. in l. debet, ad fi-
nem.ff.nautę caupon.ſtabu. ibi dum dicit, ſed ſi uoluntate
patris uel domini, & etiam. Ad idem eſt tex. qui loquitur
in ſeruo in allegata l. ſi tamen plures.§. ſi ſeruus, & l. eum
qui.& in l.ſi ſeruus.ff.eod.titulo. & inſtit. quod cum eo.§.
ſi igitur,& non ſolum competit actio contra magiſtrum, &
contra exercitorem inſolidum, ſed etiam poſtquam actio
eſt intentata contra unum poteſt exigi ab alio inſolidum,
uel id quod ſupereſt ſoluendum.quia non actione uel actus
conteſtatione ſed ſolutio unius liberat alium, ut in allata
ſcilicet l.1.§.hęc actio, & ibi glo.in uerſic. actum eſt.ff. de
exerci.l.eos.C.de furtis, ubi probatur, quòd recipiens in
cuſtodia res furtiuas non ſolum poteſt de ſuſceptis conue
niri, ſed & pœnali furti actione tenetur, † & licet tex. lo- 57
quatur in domino ſuſcipiente rem furtiuam a ſeruo,tamen
dicit ibi glo. quòd idem eſt ſi ſuſcipiat à filio, uel ab uxo-
re, uel ab alio ſeruiente cum eadem ſit ratio, ſed ad præ-
dicta eſt melior tex.& ibi glo.in l.ſi in eum.C. eodem titu.
in uerſic. recepiſſe ubi probatur quòd pœna recipientis
res ex naufragio habeat locum, ſiue rapiat, ſiue recipiat
raptas, pro quo allegat tex. in l.2.§. non ſolum de incen.
rui. naufra.

Exercitor tenetur ex contractu magiſtri & non nautarum, ſed ex nautarum etiā delicto tenetur.

Furans uel furtiuum ſuſcipiens puniſicantur.

Hactenus quando conſtat uere uel pręſumptiue nautas,
uel magiſtrum furtum feciſſe,quod ſi ignoretur,uel an ſor
te in caupona factum fuit, & ignoretur à quo, & teſtes ge
neraliter interrogentur, & ſi quidem reſpondeant à tali ſe
ſcire factum fuiſſe, nec reddant rationem dicti ſui, uix eſt, 58
ut probent delictum † quia quando teſtis interrogatur ge
neraliter quid ſciat, ut hic factum fuit in iſta quæſtione,te
netur reddere rationem dicti ſui etiam non interrogatus,
ut tenet Abb.& doct.per tex.ibi in c.cum cauſam.el grande
de teſtibus,& dixit Salice.in l.ſi.C.de probatio. q in crimi
nalibus ad faciendam probationem teſtes tenentur redde-
re rationem dicti ſui, etiam non interrogati. Pro quo fa-
cit notabilis determinatio. Bal.in c.1.cum de controuer.
inueſtitu.ubi dixit,q unus teſtis deponendo ſine cauſa nō
facit ſemiplenam probationem, quod dictum pro notabili
refert & ſequitur Romanus in repetitione rubricæ.ff. de
arbitris.10.col.Neque obſtat dicere q admittitur probatio
per conjecturas in iis,que de ſui natura non poſſunt plene
probari, quia dico, q illud intelligitur quando ex natura
rei non poterant alij teſtes, uel aliæ probationes haberi,
ſecus autem eſt ſi poterant adhiberi, licet caſu non inter-
ueniſſent,quia tunc non admititur minus legitima, ut in
proprijs terminis declarauerunt Anton. Abb. & doct. in c.
tertio loco de probatio.& Alexan. ſic declarando iſtam ma
teriam.1.uolum.conſiliorum,conſil.63. & ſic intelligit tex.
in d.l.ex conſenſu,alias ſemper aduerſarius diceret ſe habe
re difficultatem probationis. Facit & pro hoc tex. notabi-
lis in c.cum dilecti,de electio.ubi probatur etiam quòd in
materia ſuffragij, in electione non admittuntur teſtes ſin-
gulares,& data difficultate probationis,quia ibi non erant
niſi

Teſtis per modum inquiſitionis interrogatus tenetur etiā ultro reddere rationem dicti ſui.

niſi teſtes de capitulo, qui ſingulariter dicebant ſe præſtitiſſe ſuffragium, & tamen eis non creditur, & ſi eſſent canonici, & eſſet defectus probationis, quia ibi illud non poterat per alios probari, quia actum in capitulo.

In ſumma nota, quòd licet regulariter quis non debeat puniri ex culpa, facto, uel delicto alterius, tamen fallit in domino nauis qui ex delicto magiſtri quem præpoſuit tenetur, præſertim ſi filium filiosve ſuos præpoſuit, qui in ipſa naui furtum fecerunt, resq; ſubtractas ipſe pater cuſtodiuit, ut dicebam in quæſtione ex facto agitata, pro quo faciunt ſupra alleg. & ſic limitatur titulus .C. ne filius pro patre, & .C. ne uxor pro marito.

Poſtremo filius ut indignus patris non ſolum hereditate ſed etiam legitima priuatur ſi monitus a iudice intra annum eius uoluntatem piam non impleuit, ita glo. fi. in c. ſi hæredes, de teſta. per §. ſi quis autem pro redemptione, in auth. de eccleſ. titulis. Abb. tamen ibi & Bal. in auth. hoc amplius, col. 2. C. de fid. cõmiſ. & And. Tiraquel. de priuil. piæ cauſe priuilegio. 84. tenent contrarium eo q; legitima debeatur extra omne teſtamentum quaſi debitum naturæ, quæ ratio nulla eſt, quia poſtquam filius ex teſtamento heres ſemel eſſe cœpit, ei extra teſtamentum nihil debetur, l. quamdiu. de acquirend. heredit. adhuc tamen eorum portio utpote benignior tueri poteſt. 59

Indignus filius an legitima priuetur.

Laus Omnipotenti Deo.

D. FERNANDI

VASQVII PINCIANI MENCHACENSIS

IVRISCONSVLTI HISPANI,

IN SVMMO DOMINICAE REI PHILIPPI HISPANIARVM REGIS CATH. POTENTISSIMI PRAETORIO SENATORIS,

DE SVCCESSIONVM RESOLVTIONE LIBER TERTIVS,

Quo explicatur titulus ille difficilis, C. de inof. teſtamen.

Cum Indice copioſiſſimo, & cum nouis ipſius met Authoris annotationibus, & emendationibus.

VENETIIS, M D LXIIII.
Apud Dominicum Nicolinum.

Leges quæ in hoc titulo explicantur.

Rubrica folio.1.
Lex.1. folio.1.
Lex.2. fol.2.
Lex ſi mater. fol.3.
Lex cum ex cauſa. fol.5.
Lex ſi pater tuus. fol.6.
Lex cum quæritur. fol.7.
Rep.Auth. nouiſsima. fol.8. remiſsiue.
Auth.unde ſi parens. folio.8.
Lex neptem. fol.10.
Lex parentibus. fol.10.
Lex de inofficioſo. fol.10.
Lex ſi hæredum. fol.11.
Lex ſi pater puellæ. fol.11.
Lex cum duobus. fol.12.
Lex eum qui. fol.14.
Lex filiam. fol.14.
Lex contra maiores. fol.15.
Lex cum te. fol.16.
Lex filia in orbitate. fol.16.
Lex ſi maritus. fol.16.
Lex teſtamenti. fol.17.
Lex filijs matrem. fol.17.
Lex ex tribus. fol.18.
Lex fratris ibidem remiſsiue.
Lex liberi. fol.18.
Lex quoniam nouella. fol.19.
Repetitio legis oĩmodo ibidem remiſsiue.
Repetitio. §.imputari. d.l. omnimodo ibidem remiſsiue.
Lex que nuper. fol.19.
Repetitio.l. quoniam in prioribus ibidem remiſsiue.
Lex ſi quis in ſuo. fol.20.
§.legis.d.l.ſi quis in ſuo. fol.21.
Lex ſi quis filium. fol.25.
Lex ſi quando in principio. fol.27.
§.illud.d.l.ſi quando. fol.34.
§.& generaliter.d.l.ſi quando. fol.43.
Lex ſcimus in principio. fol.44.
§.cum ſcimus.d.l.ſcimus. fol.46.
Lex finalis. fol.46.

INDEX LOCVPLETISSIMVS VOCVM, ET RERVM, QVAE IN HISCE COMMENTARIIS

Ad titulum C. de inofficioſo teſtamento,

CONTINENTVR.

A

ABSTINENDAE hæreditatis beneficiam non datur filio qui expleuit conditionem poteſtatiuam, in l. quemadmodum. nu.20
Accreſcant ne reliqua bona bonis caſtrenſibus, in l.cum antiquis.nu.5
Actor ſi uult, poteſt ſuſcipere onus probandi, in l.liberi, nu.3
Adire non uidetur filius, qui implet conditioné ptātiuā, in l.q̄uis, nu.17
Adire an poſſit ſub conditione inſtitutus, §.illud, nu.103
Alexandri hiſtoria in l.ſi quis in ſuo, pag.23.tergo.
Ambitus an præſumatur ex facto alieno, §.legis. nu.21
Amor plus deſcendit quàm aſcendit.in l.liberi. nu.5
Auaritia teterrimū uitium in l.ſi quis in ſuo.nu.18
Augmenti cā inducta interdum operantur diminutioné. nu. 29
Auari ſunt punibiles in l.ſi quis in ſuo, nu.16

B

BOnorum poſſ gratia litis agnoſcendæ neceſſaria eſt querela contra matris teſtamentum ordinata, idem econtra ſi mater ageret contra teſtamentum filij, in l.quanuis.nu.16
Bonorum poſſ.gratia litis agnoſcendæ an ſit ciuilis, in lege quãuis, nu.14
Bonorum poſſ. gratia litis agnoſcendæ neceſſaria eſt fratre querelante, in l.quanuis, n.15
Bonorum puſſ.contratabulas datur inſtitutis præteritis exhæredatis in l. filiam nu 2
Bonorum poſ.ſub conditione poteſt agnoſci, in l q̄uis, nu.4
Bon.poſ.hæredis appellatione interdū continetur, in l.ſi qñ n.23
Bon.poſſ.gratia litis agnoſcendæ effectus, contra communé opi. in l quanuis, nu.13
Bon.poſſ.gratia litis agnoſcendę quæ dicatur, ardua quæſtio in l.quanuis.nu.1
Bon.poſſ.ſecundum tab. datur filio inſtituto à matre ſub conditione ſi emancipetur, in l.filijs matrem.nu.9
Bino actu non conſumitur obligatio iterabilis in l. ſi quando in prin. nu.74

C

CErtioratio in genere ea eſt inſufficiens, §.illud . numero uigeſimoquinto,
Cohæredibus , quæ actio competat in l.ſi mater, numero. 14
Collatio , & imputatio de quibus fiant, in l.quoniam nouella. numero.2
Concluſio cauſæ an impediat omnem probationis ſpeciem , §. legis, nu.35
Conditio reſpiciens filij utilitatem etiam pater filio imponere iure, ff. poterat, cum Aret.contra Bal.Pau & Iaſ.in l.filijs matrem. nu.8
Conditio emancipationis non eſt poteſtatiua, contra Iaſ.in l.filijs matrem, numero.2
Conditio vltra legitimam an reijcienda ſit, §.cum autem, nu.4
Conditio nubendi intelligitur de nuptijs ualidis, idem in ſubſtitutione procuratoris, in l.ſi quando, nu.83
Conditio emancipationis poſita à matre in filij inſtitutione nõ poteſt reijci per filium in eadem, nu.5
Conditio non nubendi alij, quàm mercatori , an de primis nuptijs intelligatur, in l.ſi quando, nu.82
Conditio emancipationis à matrē poſita in filij̄ inſtitutione, nõ reijcitur, cum commu.opinione, in l.filijs matrem, nu.4
Conditio poteſtatiua in contractibus non habetur pro impleta, & ſi quis fecerit, quod in ſe eſt , in l.ſi quando, nu. 88
Conditio nubendi, Titio illo nolente, quando impleta uideatur ardua quæſtio in l.ſi quando, nu.91
Conductor quando poſſit agere ad remiſſioné mercedis, uel ad totale intereſſe, §.illud, nu.27
Compromittendi ſtatutum non conſumitur primo actu inutili, ardua quæſtio, ideo in ſimili contractu contra Iaſ. Decium, & alios in l.ſi quando nu.78
Conſentire, ut de re ſua diſponatur quando quis videatur, §. & generaliter. nu.14
Contrahentium mens inſpicienda, in l.ſi quando, nu.73

D

DAtum inutiliter pro non dato eſt, in l.ſi quando, nu.85
Datum filio inter uiuos hac lege ut illud pro legitima habeat in legitimam eſt imputandum contra gloſ.Butr.Cy. Sali.Paul. Natam & communem, §.illud, nu.13
Deſcendentes multifariā appellantur, in l.ſi quis in ſuo. nu.6
Declaratio ſeptima, in eadem, nu.8
Demonſtratio falſa non uitiat inſtõné, noua opi.§.ſcimus. n.10
Dies incertus conditio eſt, §.cum autem, numero.1
Diſpenſatus ad teſtandum, teſtamentum factum poteſt reuocare de iure communi, & regio, in l.ſi quando. nu. 8
Diuitiarum utilitas, in l.ſi quis in ſuo, numero. 19
Diogenis hiſtoria, in l.ſi quis in ſuo pag.23.fronte.
Diſpenſatus ſpurius ad unum beneficium, quod ſemel habuit, & reliquit, an alterum poſſit tenere, ard.q.in l.ſi qñ.nu.92
Diſpoſitio omnis non ex uerbis, ſed ex ſui ſubſtantia iudicatur. §.illud. numero.29
Diſpenſatus ad teſtandum intelligitur ſeruata ſolennitate formali, & inſitia diſponendi, in l ſi quando.nu.6
Domum conducens, uel molendinum hac lege, ut reficiat utrũque, an ſemel tantũ ad id teneatur ard.q. in l.ſi quando, n.12
Dominium iure ciuili ut quæratur, in l.ſi quando, nu.35
Donatio maioris partis bonorū etiam iurata reuocatur ſuperuenientia filiorū cũ comm.in auth. unde ſi parens, num.10
Donatio inofficioſa, ut uideatur, quæ bonorum contributio fiat, in auth.unde ſi parens, num. 15
Donatio inofficioſa uſque ad legitimam tãtum reuocatur, in auth.unde ſi parens, num.17
Donatio maioris partis bonorum an reuocetur per eum, qui cogitauit de liberis, quod non, ſi conſtat eis nocere uoluiſſe, cũ

commu. alias ſic contra commu.in auth.unde ſi parens, nu.9
Donatio inter patrem,& filiũfa.ualet,ſi mittitur in meritis filij, quæ merita ſequlantur,cũ ipſa donatione,quæ in re conſ filio ſi patris non ſtatur,cũ commu.in auth.unde ſi parens.nu.6
Donans poſſim uxrex filijs primi matrimonij pluſq oib' filijs ſecundi matrimonij cũ cõi cõtra Sali.& Iaſ.in authe. unde ſi parens,numero 12
Donatio oium bonorũ ualet,contra cõem.§.illud.nu.96
Donandi obligatio an primo actu finiatur in l ſi quando. nu.77
Donatio inofficioſa te.& conſilio,an in totum reuocetur. in authen.unde ſi parens.nu 11
Donatio inofficioſa ſimplex,uel iurata reuocari non põt p renũciante,cũ commu.in auth.unde ſi parens.nu.8
Dominium ut acquiratur,in l.ſi quando,nu 39
Donatio inofficioſa ut reſcindatur,non inſpicitur quantitas bonorum,quæ erant tpe donationis,nec illa,quæ eſt tpe mortis: ſed fit contributio,contra Bar.Pau.Iaſ.& alios cũ Petro in authen.unde ſi parens.nu.16
Dos,& donatio pp nup.legitimæ imputatur,in l.qm nouelle.n.8
Dos oblata habetur data.contra cõem nu 81.§.illud.nu. 81
Dos qñ hẽat tacitã condõnẽ ſi matrimoniũ ſequat.§.illud. n.78
Dotata filia,quæ dicatur contra Natam,§ illud n.n 75
Dos filiæ relicta an habeat hãc cõdõne,ſi matrimoniũ ſequatur, §.illud.num 77
Dos filiæ data an nepotibus ĩputet. contra cõem.§.illud.nu. 8
Dos competens quæ dicatur.§.illud.nud 76

E

Effectum intuetur cõis interpretatio.in l.ſi quãdo, nu.16
Electio inutilis,non eſt electio,in l ſi quando,nu.87
Emancipatio non fit ab inuito,nec confertur in inuitũ cũ communi,in l.filijs matrem, nu.1
Emancipans filiũ pretio delinquit,in §.illud nu.32
Emancipare filium pecunia accepta delictũ eſt, ſecundum communem opi.§.illud.nu.16
Epiſcopus ad teſtandum priuilegiatus poteſt teſtari etiam de bonis ab eccleſia quæſitis,in l ſi quando,nu 96
Euictio debetur in legitima,ſecus in legato,& rebus donatis cũ communi,§.ſcimus nu 4
Euictio datur uſq; ad legitimam,& non ultra menſuram legitimæ,contra Bal.§.ſcimus,nu.15
Executor datus ad aliquẽ in poſſeſſionẽ imittendũ,ſi miſſus ſit deiectus,iterũ põt eũ mittere ard. q.in l.ſi quando,nu 20
Exhæredatio minus rite facta,præteritio eſt,in l.ſi maritus,nu.1
Exhæredationis cauſa iniuſta expreſſa,an uitiet teſtm̃ hodie ipſo iure,in l.cum te.nu.1
Exhæredari an etiam hodie poſſit unus pp odium alterius, §.legis,nu.6
Exhæredari an etiam hodie poſſit poſthumus,uel infans, communis opin.defenſatur contra Fulg.& Alcia §.legis. nu.10
Exhæredari an poſſit poſthumus à matre,uel filius infans cõtra commu.§ legis,nu 5
Exhæredationis an filius poſt patris teſtamentum poſſit conſentire,contra nouiſſimos,§.illud nu.73
Exhæredari põt extraneus culpa alterius,cõtra Paul.Bal. & Iaſ. §.legis.nu.3
Exhæredatus,cui aliquid in teſtõ relictũ fuerat, nõ præſumebatur ingratus,contra Doct in l.ſi maritus.nu 5
Exhæredationis iuſta cã eſt teſtari notaſſe,cũ cõi,in l.teſtamẽti.n.3

F

Falſum quod eſt nihil eſt,in l.cum qui.nu.9
Falcidia quid dicatur,in auth unde ſi parens nu.3
Facultas eligendi arbitrũ non conſumitur,electo eo, qui nequit arbitrari.in l.ſi quando,nu.90
Facti ueritas an ſubiaceat legibus.in l.ſi quando,nu.40
Fabula Tantali in l.ſi quis in ſuo pag.23.tergo.
Facultas reuocãdi abſtẽſionẽ an trãſmittatur,in l. ſi qs filiũ.n 8
Facultas eligendi nõ nõ cõſumit in electo aceto,ĩ l. ſi qñ.n.89
Famuli an lucrentur mercedem temporis,quo ægrotarunt, ard. quæſtio,in l.ſi quando,nu.17
Feudũ pro ſe & ſua ſtirpe accipiens cognatis proſpexiſſe nõ uidetur,cum Bart.& Salic cõtra Ang.in l.ſi quis in ſuo nu.5
Fideicõmiſſum reciprocũ poni in legitima,in l ſi pi puellæ. nu.8
Fideicom. non ſubintelligitur in conditione ſi ſine liberis deceſſerit,quando oneratus eos tempore teſtamenti habebat, cũ communi,in auth.unde ſi parens,nu.29
Filij patris locum aſcendunt in ſtirpes,§.illud.nu.58
Filiorum appellatione an nepotes contineantur,§.illud,nu.82
Filij app. adoptiuus interdum continetur,in l.ſi quando, nu.97
Fratribus legatum reſpectu propriis fratribus,non etiã patruelibus,debetur.in l.ſi quando.nu 10
Fructus bonorum aduenticiorum pater filio conceſſit,non ſemper de primis fructibus intelligitur,in l.ſi quando, nu.12
Fructus primi anni cuiuſque beneficii Papa Epiſcopo conceſſit incidũ ad annos ſequẽtes ex cõceſſio trahitur,in l.ſi qñ.n.15
Fructus an reuocentur,cum donatio culpa conditionis nõ implẽtis reuocatur,in authen.unde ſi parens num.20
Futurum ius quare pacto remitti queat, non ſimplici renuntiatione §.illud,num 105

G

Gloſſa in l.omnimodo in uerbo exigere ab omnibus recepta, oſtenditur falſa.§.illud,num.6

H

Hæredis inſtitutio minus rite facta præteritio eſt, in l.ſi maritus,num.1
Hæres quando poſſet impugnare factum defuncti.§ legis , n.29
Hæreditate repudiata poſſum agnoſcere emphyteuſim,quam pater accepit pro ſe,& uno ex filiis ſuis,cum communi,in auth. unde ſi parens,num.13

I

Iactum retis emi,& nihil pretii captum eſt an ad ſecundũ iactũ ueniendum eſt, ẽrd.q.in l.ſi quando, num.16
Immiſſio non indicetur per terũ expilationẽ,in l.quãuis, nu.21
Impedimentum ſpontaneũ non iuuat in l contra maiores,nu.4
Ingratitudinis offenſa non uidetur remiſſa , licet filius inſtituatur,in l.pueris,num.7
Improprium eſt quod profertur cum inſolita adiectione demonſtrandi gratia,in l.ſi quando,num.22
Impubes doli capax an ligetur iuramento.§.illud,num 39
Ingratitudo hodie in exhæredato non preſumitur cum commu. in l.liberi,num.9
Ingratus quia dicatur in l.liberi,num.1
Inſtitutio fit etiam ſub conditione caſuali.§.cum autem, nu 6
Inofficioſitas quando arguatur ex actu inter uiuos.§.legis, n.27
Inofficioſa donatio reſcinditur conditione ex lege, cum commu. in authen.unde ſi parens,num 8
Inofficioſitas quãdo arguatur ex actu inter uiuos legitimam filius an capere poſſit propria autho.i auth unde ſi parẽs. n.28
Inſtitutio rectè facta non reuocatur,niſi per aliud teſtamentum rectè factum.§.ſcimus,nu.13
Inſtitutio in re aliena ualet,cum communi opi.hic,licet alibi in contrarium ſit communis opi.§.ſcimus,num.7

Ex.ff.ueteri.

Intel.l.1.ff.de cond,cau da.l.conditionibus pupillus.ff.de cõd.& demon.in l.quauis,num.10
Intel.l.quemadmodum,l.Papinianus.§.1.l poſthumus. §.ſi.ff.de inoffic.teſtam.in l.quauis,nu.12
Int.l.ad l.Papinianus,§.ſi ex cauſa,& §.fin.ff.de inoff.teſtam.in l. eum ex cauſa,nu.4
Int.l.3.§.de illo pro ſocio,noua ratio.§.illud,num.83
Vide multa in uerb.lex.

Ex infortiato.

Int.l.1.§.ſi parens,ff.ſi quis à par.§.illud,num.15
Int.l.cum hæreditate.ff.de acq.hær.in l.cum duobus,num.3
Intel.l.non putauit cum ſimil.ff.de bonn.poſſeſſ contra tab.in l. quauis,num.8
Int.l.iam dubitari.ff.de hær.inſt.in l.quauis,num.9
Int.l.ſi poſt mortem.§.ſi.ff.de contra tab. §.illud, num.34
Int.l.3.§.ſi emancipatus ff de contra tab.in l.ſi pater,num.15
Int.§.ſi parens,reſp.l.5.ff.ſi à paren.contra Curtium,& nu.94.& & contra Aret nu.95.§ illud, num 93
Intel.l 3.§.ſi emancipatus.ff.de contra tab.§.legis,num.7

Ex.ff.

Ex.ff.nouo.

Intellec. l.in bello,§.ſi quis ſeruum, ff. de capti.iu l. contra maiores,numero.3
Intellec titul.quæ in fraudem credi.§.legis,nu.30

Ex.C.

Intel.& noua opi.§.illud nu.41.& nu.40 & nu.3
Intel.l.ſi quando,§.illud in uerbo teſtamenti,C.de inoffi. teſta. §. illud nu.14
Intel.l.ſi.C.de edic.diui Adria.& l.3.C.de inoſ.teſta.& num.24. in l.ſi mater,nu.22
Intel.l.ſicut,& l.ſi eum,uel in utero,C.de teſtamé. milita.in l.ſi mater,nu.4
L.2.C.de reſcindenda uēditione ut practicetur, § legis nu.34
Tex.§.illud multipliciter interpretatur, § illud.nu.80
Intel.l.omnimodo,C.de inoffi.teſtamen. in l. ſi pater puellæ,numero ſexto.
Intel.l.1.C.de dotis promiſ.in l.ſi mater nu.88
Intel.l.2.C.de inoffi.teſt. in l.quanuis,nu.2
Intel.l.ſi maritus, C.de inoffic.teſtamen.in l.ſi maritus , nu.3
Intel.l.3.C.de inoſ.teſta.& nu.15.& 17.in l.ſi mater nu. 13
Intel.l.ſi mater C.de inoſ.teſt.& num. 8.& 10.in l.ſi mater. nu.7.
Intel.l.omnimodo,C.de inofficio.teſtamen. & eſt nouiſſimus in l.ſi maritus nu.4
Intel.l.quoniam in prioribus,C.de inoffi.teſtamen.& nu. 10.in l.ſi pater puellæ,nu 5
Intel.l.de fideicommiſſo,C.de tranſactio.& num. 9. in l.ſi pater puellæ,nu.4
Intel.l.Tauri 45.in l.ſi quando,nu.45
Intel.C.de iniurando,§.illud,nu.38
Intel.l.3.C.de inofficio.teſta.l.ſi.C.familiæ erciſcundæ, & l. hac conſultiſſima,§.ex imperfecto,C.de teſtamen.& numero 26. & 27.
Intel.l.neptem,C.de inofficio. teſtam.in l.neptem,nu.5
Intel.l.ſi.§ ſi,C.de lib.præt.§.legis.nu.8
Intel.tituli,ff.de contra tabu. & C.de inofficio,teſtam.in l.quanuis.nume.7
Intellectus ad titulum,C.de edi.diui.Adria.in l.quæ nuper,numero tertio.
Intel.ſi titu.ſi patt.6.§.legis.nu.33
Intellec.l.ſi.C.familiæ erciſcundæ,l.hac conſultiſſima, §.ex imperfecto,C.de teſtamen.& numero 18.& 20.in l.ſi mater,numero.16
Intel.l.ſcimus,§.illud, C de inoffi.teſtamen. in l.quanuis, numero ſexto.
Intel.l.pactum quòd dotali,& l.ſi.C.de pactis,& l.pactum,& C. de colla.& l.ſi quando,§.illud,C.de inoſ teſtamen.& C.quanuis,de pact.in 6.contra Iaſ.& Boe.§.illud.nu.23
Intel.l.ſi quando §.1.C.de inoffi.teſt.§.legis.nu.23
Intel.l ſi.C.de teſtam.in l.ſi quando.nu.4
Intellect.l.ſi quando,§.illud ibi, agnouerit,C.de inofficio. teſta. §.illud.nu.21
Intel.quòd lex ſi quis filium ſit neceſſaria an poſſit procedere nec ne,in lege,ſi quis filium,num.7
Intel.l.ſi.C.de pactis,§.illud.nu.110
Intel.45.Tauri.in l.ſi quando, nu.57
Intel.l.neptem in uerb. quamuis, C.de inofficio.teſtamen. in l. neptem.nu.1
Intel.45.Tauri.in l.ſi quando,nu.56
Intel.titul.de inofficio. donationibus,& titul.de inofficio.dotibus,§.legis,nu.88
Intel.l ſi quando,§.illud,& l.ſcimus in princip. C.de inoffi.teſt. § illud.nu.11
Inſtitutio in re filij,quando ualeat,noua opinio contra communem.§.ſcimus nu.8
Inſtructi fundi appellatione quid contineatur,in l. ſi qñ nu. 13.
Intel.l.ſi mater,C.de inoſ.teſtam.in l.ſi mater,nu.21
Intel.l.2.& 3.C.de poſth.hær.inſtit in l.ſi mater,nu.12
Intel.l.Papinianus ſi ex cauſa,ff.de inoſ.teſt.in l.quanuis.nu. 11
Intel.l.3.C.de inoſ.teſtam.cum 30,amplia.in l.ſi mater, nu. 19
Intel.l.ſi pater puellæ,C.de inoſ.teſta.in l.ſi pater puellæ,nu. 11

Ex auth.

Intel §.aliud quoque in auth.ut cum de appel.cogno.in l. filiis matrem.nu.7
Intel.auth.ut cum de app.cogn.in l.cum antiquis.nu.8
Intel.§.aliud quoque in auth.ut cum de app.cogn.§.legis. nu 9

Ex decret.

Intel.c.2.de pact.lib.6.& nu.37.§.illud.nu.86
Intel.§.pen.& ſi.inſti.de exhæred.lib.in l.ſi mater,nu.5
Intereſſe etiam poſt dilationes ad probandum conceſſas præteritas poteſt probari,cum communi,§ legis.nu.36
Iouis fabula in l.ſi quis in ſuo pag.23.frontes.
Ius in re tantum quando habere dicamur,cum Curtio contra Bartholum.§ illud.nu.99
Ius reale etiam proprietatem poſſum repetitione amittere contra Bart.§.illud.nu.101
Ius accreſcendi ceſſat poſt portionem quæſitam, contra cōmunem.in l.cum duobus nu.2
Iuramentum non impedit reſciſsionem contractus,ubi erat enormiſsima læſio, §.legis,nu.32
Iuris communis interpretationem recipit diſpoſitio militis, & principis,& ſtatuti,& legis nouæ,& teſtatoris,in l.ſi qñ nu.2
Iuris communis declarationem quando recipiant ſtatuta , ard quæſtio in l.ſi quando. n.3
Iuramentum de non reuocando inofficioſam donationem non impedit eius reuocationem cum communi, in authen. unde ſi parens.nu.7
Ius perſonale quæſitum non perditur,ut ſimplici renunciatione,cum commu.§.illud.nu.10
Iura hæreditaria in quibus datur repletio per legem, 30.an.præſcribuntur,contra Iaſ.§.illud.nu.9
Iuris ignorantia interdum præſumitur,in l ſi quando,nu.28
Ius dicendi nullum datur quoties teſtamentum ualere deſiit, cum commun.in l.filium,nu.6.

L

LEgatarius,qui viduā teſtatoris compreſſit,an perdat legatū, in l.ſi quando nu.95
Legitima relinqui pōt i eo quod tertius arbitratus fuerit, §.ſcimus.num.36
Legitima patitur fideicōmiſſum reciprocū.in l.pater puellæ n.1
Legitimæ ſupplementum non perditur per agnitionem relictorū §.& generaliter,nu.1
Legitimæ ſupplementum inducitur ipſo iure, cum cōmuni contra alteram communem,§.ſcimus,nu.1
Legitima per caſum cōtingentē poſt mortē patrisfamilias exſtincta,ceſſat eructio cum comm.§.ſcimus,nu.14
Legitimæ nocet renuntiatio facta poſt aditam patris hæreditatem,§.illud,nu.49
Legitima intelligitur,ut in ea ſimplex donatio non imputetur, quod limit.nu.3.4.5.& 6.§.& generaliter,nu.2
Legitimæ ſupplemētum prohiberi poteſt per teſtatorem per modum priuationis contra comm §.& generaliter.nu.9
Legitimæ ſupplementum per teſtatorem uetari nō poteſt, cum commu.§.& generaliter.nu.8
Legitimationis ſub conditione ſubſtitutus,ea pendente utrū ſecundum tabu.accipere poſſit bo.poſ.ard.q.in l.ſi qñ nu.69
Legitima conditionē non recipit,uel ſic conditio non imponitur legitimū,§.ſcimus,nu.17
Legitima impeditur per generalem renuntiationem,contra cōmu. §.& generaliter,nu.11
Legitimæ ſupple.fieri pōt,uel una tm̄ uel ēt incertis rebus ut iudici commodius uiſum fuerit,cū cōi.§.ſcimus.nu.2
Legitimæ imputatur quod filius recipit ut pro legitima haberet,cum commu.contra alteram cōem,§.illud nu.1
Legitima eſt quota hæreditatis cū Areti.contra commun.in l.ſi quis in ſuo.nu.14
Legitimati non differunt à legitimis,in l.ſi quando,nu.62
Legitimatio eſt inuentum legis ciuilis,in l.ſi quando,nu.63
Legitimæ nocet renuntiatio facta poſt mortem patris etiam ante aditam hæredi.§.illud.nu.50

Legitima an admittat uulg.ſubſtit.§.illud.num.55
Legitimæ renunciatio facta a filio quando noceat nepotibus.§. illud.num.53
Legitimæ euictio culpa iudicis,& filii, uel filiæ non debetur.§. ſcimus.numero.5
Legitima non reiicit onus arbitrãdi quando fit inſtitutio in eo, quod Titius arbitratus fuerit,ardua opinio.§.ſcimus numero. 18
Legitimationis conditio an ualidet inſtitutionem ſpurii, ardua quæſtio,in l.ſi quando num.67
Legitima ab inteſtato aucta,ex teſtamento quoque aucta uidetur,cum Fulg.in l.pactis,num.3
Legitima poteſt aſſignari per patrem in pecunia numerata contra cummunem.§.illud.num.19
Legitimæ fauore punitur hæres moroſus in tertia parte legitimæ relictæ,non in tertia parte totius hæreditatis,cum cõmu.Bart.Salic.& Aret.& uide num.10.11.12. et 13. ubi habes primam,ſecundam,tertiam,quartam, & quintam declarationem,in l.ſi quis inter.num.9
Legitimæ non nocet conſenſus filii etiam præſtitus in actu teſtandi,contra commu.§.illud.num.51
Legitima onus non patitur etiam de conſenſu filii contra Couaru. & num. 63.64.65.& 66.§.illud.num.62
Legitima eſt minuſcula pars in l.ſi quis in ſuo,num.1
Legitimatus uerè legitimus eſt,ardua quæſtio in l.ſi quando.numero. 65
Legitima non ſubiacet Falcidiæ cũ communi.§.ſcimus.nu.3
Legitima etiam hodie non reiicit omne onus,noua opinio in l. ſcimus,num.19
Legitima non poteſt relinqui titulo fideicommiſſi uniuerſalis cum Petro contra alios in l.ſi quis in ſuo,num.8
Legitima inſpicitur tempore mortis,in l.quoniam nouella numero. 6
Legitimæ præiudicatur per generalem quietationem, contra Paul.& Bal.§ & generaliter,num.7
Legitimæ nepotum non nocet renuntiatio filiæ,contra Deciũ, Rom.etiam ſi filia integramlegitimam inter uiuos reciperet. §.illud.num.57
Legitimatos etiam comprehendit ſtatutum iubens conſanguineos compromittere,ardua quæſtio.Idem in ſtatuto permittente retrahi rem alienatam, contra Tiraq.& Decium in l.ſi quando nume.7
Legitimæ cauſa non eſt ſummaria, contra commmunem in l.ſi quis inter.num.7
Legitimę non imputantur fructus,cum communi.§.ſcimus, numero. 10
Lex operatur uerè in his,quæ iuris ſunt,licet utatur uerbis improprietatem ſignificantibus,in l.ſi quando. num.64
Lex non ſemper remouet magnum dubium in l.quę nuper,numero. 2
Lege fieri poteſt,ut monachi non ſuccedant contra comm.probant.§.illud. numero.95
L 35.Tauri declaratur,in l.ſi quando nume.9
Lex cũ ex filio. ff.de uul.nõ eſt hodie correcta,in l.ſi pater puellæ,nume. 12
L 9.tit.5.lib.3.fori,in l parentis.num 4
L.multi non notæ,de lib.& poſth.non eſt hodie correcta in l.ſi pater puellæ.num.13
L.Titius.ff.de liberis & poſthumis,in l.ſi mater,num.6
Lex generaliter loquens an comprehendat perſonas priuilegiatas,in l.ſi hęredum,nume.1
L.21. titulo.4.parte.6 §.cum autem.num.5
L.illud.§.ad teſtamenta,de contra tabulas bon.po.in l.ſi mater, numero 13
L.Taurina.45.in l.ſi quando,num.43
L.Taurina.31.in l.ſi quaudo, num.7
Lex in his,quæ iuris ſunt,operatur propriè,licet utatur uerbis improprietatem denotãtibus,in l.ſi quando,num.36
Lex ſi quis filium,ſit neceſſaria,& aliquid de nouo inducat,neone in l.ſi quis filium,nu.1.& 2.
Lex naturaliter procedit,licet in his quæ iuris ſunt per impropria uerba loquatur in l.ſi inter.num.13
L.45.Tauri,in l.ſi quando.num.49
Lex ſi pater puellæ hodie non eſt correcta,fidei commiſſum reciprocum inter fratres ualet hodię & nõ legitime contra cõmunem in l.ſi pater puellæ, num.3
Lex correctoria non extenditur ad alium caſum ſimilem in l.ſi quis filium,num.21
Lex generalis non comprehendit priuilegia in l.cum antiquis.
L.ſi is,qui.ff.de inoff teſtam.in l.ſi quis filium,num.4
L.45.Tauri.in l.ſi quando,num.51
L.45.Tauri.in l.ſi quando,num.66
L.Tauri.45.in l.ſi quando,num.47
Liberis exhæredatis præſumuntur ingrati parentes in l.liberi. numero.4
Libertates directę & fideic.differunt in l.cum ex cauſa,num.2
Litigatores iniuſtos punire,intereſt Reipublicæ etiam principaliter,in l.ſi quis in ſuo,num.15
Liberis ſuccurritur tribus remediis in l.ſi pater,num.14
Locatio eſt quando annuatim pretium conſtituitur.§.illud,numero.18
Locatoris culpa.ſi caſus contingat.non nocet conductori,licet renuntiauerit caſibus fortuitis. §.illud.num.15

M

MAioratus in ordinatione tria requiruntur. §.illud. numero. 11
Maioratus abſoluendi licentia facilè concedenda in eadem,numero.27
Maioratui an poni poſſit conditio legitimationis in l.ſi quando, nume.68
Maioratus annotatio.§.illud, num.67
Maioratus poſſ.tranſit in ſucceſſorem ipſius diſpenſatiuè ſuccedentem in l.ſi quando,num.33
Maioratus in conſtitutione,quorum conſenſus requiratur.§.illud.num.102
Maioratus,& alienationis prohibitio an conſenſu filii firmetur quatenus tangat legitimam.§.legis num.25
Maioratus annotatio ad §.cum autem l.27.Tauri.§.illud. numero. 68
Maioratus cõſenſu filii ſtabilitus an præiudicet eius nepotibus, §.legis,num.26
Maioratus faciendi licentia non facilè concedenda, in l.ſi quis in ſuo,num.26
Maioratus poſſ.poteſt etiam in clericum ipſo iure tranſire in l.ſi quando,num.71
Maioratus annotatio.§.illud,num.69
Maioratus in dubio non fauendus,in eadem,num.29
Maioratiuum uſus auidiores homines reddit,in eadem, numero. 28
Mater poteſt filium ſub conditione,ſi emancipetur à patre, hæredem facere in l.filiis matrem,num.3
Matris teſtamento non datur hodie unde liberi contra ius, in l. filiam,num.4
Matris teſtamento non datur hodie bonorum poſſ. Carb.cõtra Ang.& Roma.in l.filiam,num.5
Matris teſtamento non datur hodie contra tabulas,cum Alex.cõtra comm.in l.filiam.num. 3
Mater etiam hodie poteſt filium infantem inſtituere ſub conditione emancipationis,cum communi,contra Pau.§.legis.numero.4
Matrimonium uiolare impium eſt,in l.cum et. num.3
Matris præteritio,cauſa non expreſſa uitiat hodie teſtamentũ, ſecundum cõmunes opiniones,in l.filium,num.1
Militis filii familias teſtamentum cur ſubiaceat querelæ ardua quæſtio,in l.cum antiquis,num. 4
Miles non uidetur uti iure communi in l.de inoff.teſt.nu.2
Militis teſtamentum non ſubeſt querelæ, hodie contra ſecundũ communem opinionem,nos contra in lege cum antiquis numero. 1
Mulier inconſtans in l.filia in orbitate,num.1

N

NAturalis poſſeſſio continetur,quando ſeruus poſſedere ſibi licere ſtipulatur in l.ſi quando num.21
Naturale debitum debiti appellatione interdum continetur in

l.ſi quaudo.nume.21
N.potes ex filia præmortua an excludantur ſtante dicto ſtatuto.§.illud.num.79

O

OBligatio dandorum fructum primo anno naſciturorũ an conſumetur primo anno nullos ſructus percipiente in l.ſiquãdo,uumero 80
Offenſa quid in l.cum te.num.2

P

PActum futuræ ſucceſſinnis improbatur etiam in parentibus in l.liberi.num.6
Pactum de non ſuccedendo uon excludit parentes ab hæreditate liberorum contra glo.Dec,& Natam.§ illud. num.31
Pactum de futura ſucceſſioue etiam in liberis improbatur cum communi in l.liberi.num.6
Pactum ut douatio etiam propter ingratitudinem nou reuocetur ualet,contra com.§.illud,num.38
Pactum,quod habet implicitum uotum captãdæ mortis nõ ualet,cootra Curtium.§.illud.num.16
Pactum de non ſuccedendo cum patre initum nõ impedit quin ex teſtameoto ſuccedatur,nec periurium contrahitur, & nu. 35.ubi cootra Aret.§.illud,num.33
Pactum de non querelando geſtum à filio patre acceptãre non eſt contra bonos mores,coutra Cyn.licet ſecus ſi fiat patre ignorante.§.illud,uum.13
Pactum de nou querelando interpoſitum à filio, ut non poſſis qoerelare nec amplius à patre petere,uõ magis inducit querelam,quàm ſi interpoſitum uon eſſet,contra glo.Paul. Fulg. & Natam.§.illud,oum.12
Patrui appellatione in ſtatuto,uel legato proximiores continẽtur niſi in caſu in l.ſi quando,num.25
Pactum de non ſuccedendo non excludit filium à ſucceſſione patris,licet integram legitimam cœperit,contra communem. §.illud.num.17
Pactum de futura ſucceſſione conſeruanda non ualet pro Alciato contra commuuem.§.illud,num.30
Partis minuſculæ appellatione,quartæ para continetur, cum cõmu.in l.ſi quis in ſuo,num.2
Patris appellatio interpretatur ſecundum ſubiectum materiã, cum communi.§.ſeruus,num.6
Pater poteſt inter filios bona diuidere etiam inæqualiter in l. parentis,num.1
Pœnitentia delicti non excuſat à pœna,contra communem in l. teſtamenti,nom.2
Pœnitentia eius qui teſtari prohibuit teſtatorem uou excuſat à pœna,contra Paul.in l.teſtamenri,num.4
Petitio hæreditatis quare non detur contra titulo poſſedentẽ in l.rub.de inoffic.teſtam.num.3
Plura cum cumulantur defectu unius non omnia deficiunt in dãnis,ſecus in locris.§.ſcimos,num.21
Poſſeſſio ſine actu corporeo quæſita an ſit uera,ardua quæſtio in l.ſi quando,num.38
Poſſeſſor factus à lege an poſſit quem propria auctoritate expellere,contra Barb.Caſtr.in l.ſi quaudo,num.50
Poſſ.ignorãti interdum quæritur in l.ſi quando, num.37
Poſſeſſio uera in hæredem an ſine apprehenſione tranſire poſſit,ardua quæſtio in l.ſi qoando,num.30
Poſſeſſicuis etiam tranſlatio uera contingit ſine naturali apprehenſione contra Barb.in l.ſi quando, uum.58
Poſſeſſio rerum hæreditariarum ipſo iure tranſit in bon.poſſeſſionem ex ui ſtatuti id in hære.diſponentis,ard.q.ampliata 8. modis,in l.ſi quando,num.5
Poſſ.legalis prodeſt etiã hæredi legitimato cõtra Bapt. & alios in l.ſi quaudo,uum.61
Poſſeſſioni.per ſtatutum ſine apprehenſione tranſlatæ dantur interdicta poſſeſſoria in l.ſi quando num.31
Poſſeſſorio remedio agenti non poteſt opponi exceptio dominii,licet ex poſſ.ſine corporea apprehenſione quæſita fuiſſet, contra Iaſ.Caſtr.& Tiraq.in l.ſi quando,num.50
Poſſeſſio continuatur in hæredem etiam ſcriptum in ſtatuto hic relato in l.quauis,num.23
Poſſ.bonorum monachi,quæ monaſterio quæritur uera eſt,& cõpetunt interdicta poſſeſſoria,in l.ſi quando,num.42
Poſſ.uera,& uero modo ſine corporea apprehenſione acquiri poteſt,contra Socin.Decium,Ripam,& Tiraq.in l.ſi quando, num.48
Poſſ.uera transferri poteſt ſine ullo actu corporeo , uel interpretatiuo,contra Bald.& Cardi.in l.ſi quando,num.46
Poſſeſſio à tali ſtatuto in hæredem legitima tranſire intelligitur non in alium,in l.quanuis,num.24
Poſſeſſio ex diui Adriani remedio an detur hæredi ſcripto interpretatiue,in l.quæ nuper num.6
Poſſeſſioni,quæ ipſo iure trãſit, in ſucceſſorem maioratus,competunt remedia interdictorum, in l.ſi quando,num.32
Poſſ.per conſtitutum qoæſita uera eſt,contra plures doctores in eadem,num.53
Poſſ.per conſtitutum quæſita coutinetur ſtatuto de poſſeſſ.loquente,in eadem,num.54
Poſſ.plena eſt,quæ per l.ſtatutum,conſuetudinem, uel principẽ ſine actu corporeo quæritur, coutra Alexandrum, in eadem, numero.55
Poſſeſſio an hæredi nuncupato detur,ut ſcripto,ard.q.in l.quæ nuper,nume.5
Poſſeſſionem ſcriptis hæredis , non auferunt exhæredati in l. quanuis,nume.22
Poſſeſſ.an ſit unica,ardua quæſtio in l.ſi qnando,num.41
Poſſeſſio hæredi nuncupato non ſecus quam ſcripto danda eſt, in l.quæ nuper,num 4
Poſſ.uera,& uero modo acquiritur per conſtitutũ,contra doct. in l.ſi quando,num.52
Poſſ.quæri poteſt ſine actu corporeo uero,aut interpretatiuo, contra Alberi.etiam ex ui ſtatuti coutra eandem, uel etiam ex ui conſuetudinis,contra eoudem,in l.ſi quando,num.44
Poſſeſſio ex apprehenſione nat.& ex poſſeſſione dominiũ quærebatur,in l.ſi quando,num.34
Poſthumus aut filius à patre præteritus nunquam cenſetur inſtitutus,in l.ſi mater,num.11
Poſthumus à matre præteritus omni auxilio erat deſtitutus in l. ſi mater,num.2
Poſthuma filiarum appellatione continetur in ſtatuto quod ſtantibus,maſculis &c.contra Natam,nume.84.§.illud,numero.83
Poſthumus an iure communi poſſit exhæredari. §.legis, numero. 1
Poſthumus inſtitui à matre nequibat in l.ſi mater,num.9
Poſthumus iure regio nequit exhæredari.§.legis,num.2
Præteritus non dicitur,qui ſub conditione eſt inſtitutus, cum comm.in l.filiis matrem,num.6
Præſcriptio an currat impedito,noua opinio,in l.contra maiores,nume.2
Pœnitere non prodeſt ſemel iuſtè exhæredato,cõtra doct. in l. liberi,num.2
Præteritus quia dicatur.§.cum autem nom.2
Præſcriptio an cadat in re alienari prohibita, in l.contra maiores, num.5
Principis diſpoſitio interpretatur iuxta ius commune in l.ſi quando,num. 1
Primus caſus.§.illud.uum.52
Priuilegium conceſſum regi , & famulis ingredẽdi eccleſias tempore interdicti,trahitur ad famulos futuros,in l.ſi quando,numero. 81
Probari qualiter debeat periculum, uel id , quod ſeguro uocamus,recipiatur. §.legis,num.15
Procurator inutiliter appellans officio ſuo functus nou dicitur, in l.ſi quando,num.84
Prodigus an ligetur iuramento,& uide,nouam opinionem, nu. 43.& 44.& contra communem num.45.& 47.& contra Natam.num.46.§.illud,num.42
Prorogatio inutilis pro infecta eſt,in l.ſi quando,num.80
Proprietatis appellatione uſusfructus continetur ne diſp.reddatur inutilis in l.ſi quando,num.63
Prorogatio facta prope finem termini interdum una conceſſio eſſe intelligitur,in l.ſi quando,num.9

Q

QVicquid pater cedit filioſamilias hac contemplatione, ut in legitimam imputaret eſt in legitimam imputandum.§.illud,num.2.ſ.eiq; excluditur querela.
Quid ſi paterfamilias titulo oneroſo omnia bona alienauit.§.legis,nume 31
Querela perlata datur contra fideicommiſſum uniuerſale petitio hæreditatis directa in C.rub.de inofficioſo teſtamento, numero. 5
Querela quibus adimat hæreditatem in eodem,num.10
Querela ſumitur generaliter pro quærimonia.§.illud.num.4
Querela inofficioſæ donationis datur etiam hæredibus cum comm.in authen.unde ſi p r eas,num.5
Querelę commodum an detur inuito in eadem,num.12
Querela cuius effectus,in l.quanuis,num.1
Querela ceſſat in teſtamento militi,in l de inofficioſo,num.1
Querela ante aditionem non habet locum,in l.quanuis, num.5
Querela an poſſit concurre cum bon.poſſ.ſecundum tabu in l.filiis matrem,num.10
Querela præparata,quando tranſmittatur ad hæredes,intelligitur multipliciter in l.ſi pater,num.1
Querela inofficioſi teſtamenti contra quos detur in C.rub.de inoffi.teſtam.num.2
Querela quando oriatur contra nouiſſimos.§.illud,num.74
Querela transfertur gradatim.in eadem, num.13
Querela regulariter dabatur filio à matre ſub conditione inſtituto cum communi,in l.filiis matrem,num.21
Querela tranſmittitur ad inferiores nepotes nódum natos nec conceptos,in eadem,num.31
Querelato per emancipatum teſtamento non eſt facultas repudiandi ard.q,in l.quanuis,num.18
Querela datur nepotibus ex filio emancipato etiam patre uiuo cotra Accurſium,& ſeq.in l.neptem,num.2
Querela inoffi.donatio.tranſmittitur,in eadem,num.33
Querelam non exhæredatio,ſed inofficioſitas parit,cum Bal. & Emanu.in l.cum quæritur,num.1
Querela à fratre,perlata legata,liberis,& parẽtibus,conſeruãtur in C.rub.de inoffi.teſtam.num.6
Querela quando detur nepotibus in l.nepotem,num.6
Querela inoffi.teſtam.ut tranſmittitur,uide regulam cum ext. & limit.in l.ſi quis filium,num.31
Querela datur nepoti non tanquam prætérito ueniente, nec ex propria perſona,nec patris,uel ſic in eadem,num.13
Querela olim etiam inſtituto dabatur in l.quoniam nouella,numero. 2
Querela datur filio iniùſtè exhæredato cui pater poſtea pepercit. §.legis,nume.11
Querela an detur nondum concepto tranſmiſſionis uigore, in eadem, nume.12
Querela cum aliis remediis an poſſit concurrere in l.neptem, numero. 1
Querelæ finitę effectus in eadem,num.8
Querela dum proponitur quid conſiderandum,in l.cum duob⁹, numero. 5
Querela non datur ei,qui conceptus non eſt,in l.ſi quis filium, nume. 11
Querela ut detur contra fideicommiſſum uniuerſale in C.rub. de inoffi.teſtam. num.4
Querela inofficioſi teſtamenti quid ſit in C.rub.de inoffi.teſta. nume. 1
Querelam excludit legitima regula cum duodecim declarationibus,in l.par ntis,num.2
Querela datur ad reuocandam inofficioſam donationem in authen.unde ſi parens,num.1
Querela non præparata etiam hodie non tranſmittitur cum cõmuni in l.ſi pater,num. 9
Querela an detur nepotibus in l.ſi pater,num.15
Querela quatenus adimat hæreditatem.in eadem,num.11
Querelam parit inofficioſitas,non exhæredatio,in eadem, numero. 4
Querelę effectus durante appellatione, n l.cum duobus, nu.7
Querela ut oriretur iure iſto non erat neceſſaria exhæredatio, contra Aretin.in l,pactis,num.5
Quærelæ effectus antequàm proponatur in l.cum duobus, numero quarto.
Quærelæ non ſemper dabatur exhæredato,licet ingratus non eſſet,in eadem,nu.3
Quærela datur contra Regem,in l.ſi hæredum.nu.2
Quærelæ perlatæ effectus.in eadem,nu 9
Querela competens contra teſtamentum an tranſmittatur, in l.ſi pater,nu.10.
Querelæ effectus lite pendente,in l cum duobus,nu.6
Querela hodie non excluditur per modum imputationis,in eadem,nu.5
Querela gratia litis agnoſcendæ neceſſaria eſt querelante patre,in l.quanuis,nu.17
Querela tranſmiſſa ad hæredes,in l.ſi pater,nu.3
Querela ſi filius exhæredatus hærede deliberante deceſſit an nepoti detur ex ſucceſſorio edicto,an iure tranſmiſſionis in l.ſi quis filium,nu.6

R

REnuntiatio geminata facta in abſentia partis non nocet contra Iaſ.cum Curtio,§.illud,nu,106
Renunciari ut poſſit ius tantum in ſpe competẽs,§.illud. n.102
Ratio expreſſa in l.lex eſt in l.ſi pater.puellæ.nu.7
Renuntiatio non nocet in ignotis,§.illud,nu.24
Renunciari ut poſſit ius futurum,§.illud,nu.98
Renuntiari ut poſſit ſub competenti re,& ſpe,noua declaratio, §.illud.nu.108
Renuntiatio hæreditatis non nocet etiam in legitima, contra commun.§.illud,nu. 20
Renuntiatione an ius futurum perimatur,§.legis.nu.24
Renuntiatio paternæ hæreditatis comprehendit etiam legitimã contra Aret. § illud.nu 97
Renuntiatio legitimæ,quã facit filius, an noceat nepotibus ex ſe,§.legis,nu.22
Renuntiatio filiæ an præiudicet nepotibus,§.illud, nu.48
Renuntiare an poſſimus remedio legis ſi unquam,C.de reuo-dona.in auth.vnde ſi parens,nu.18
Renũtiatio inofficioſa an noceat nepotibus ex filiis,§.illud.n.70
Repræſaliis concedẽdis quis ordo,& nu.17.18.& 19.§.legis,n.16
Repræſaliæ ſunt prohibitę,& nu.13.& 14.§.legis.nu.12
Repudiatio hæreditatis nondum delatæ non firmatur iuramento,contra commu.§.illud.nu.192
Repræſaliarum nomine retineri non poſſunt qui ui uentorum in portum in pelluntur. §.legis, nu.20
Repudiatio hæreditatis uiuentis etiam ſub hac cõditione,ſi mihi deferatur,non ualet,cum Alciato contra Bar.& communẽ §.illud,num.107

S

SEcuritas eundi,& redeundi fœderis gratia,intelligitur donec ſit redditum,l. ſi quando.nu. 36
Sententia lata in uno capitulo ex eodem proceſſu poteſt ferri in alio capitulo omiſſo ſi eſt æquè principale,ſecus ſi ſit acceſſorium ut fructus,intereſſe,damna,in eadem.nu.17
Sententia eſt ſtrictè interpretanda in l.cum duobus.nu.14
Sententia regulatur ſecundum libellum in eadem.nu.16
Sententia refertur ad proſecuta in eadem nu.15
Sententia dico nullam,& ſi qua eſt appello, eodem libello admittitur.cum commu.in l.contra maiores.nu.1
Spes an poſſit remitti,§.illud, nu.104
Stirpe de noſtra ſoli deſcendentes continenter, cum cõmuni.in l.ſi quis in ſuo.nu.4
Stipulationis interpretatio non ſemper fit contra ſtipulatorem in l.ſi quando,nu.14
Succeſſionis futuræ pactum etiam à filio interpoſitum damnatur,in l.ſi quis in ſuo,nu.21
Succeſſorium edictum an ſit in querela uel in bonorum poſſeſſione contra tabulas,in l.ſi pater,nu.13
Succeſſus non tam inſpicitur,quàm conſilium in l.pater puellæ.num.2
Succeſſio filiabus auferri poteſt,contra cõem,§.illud.nu.89
Suitatis iure non poteſt quis uenire niſi ab inteſtato teneat primum

mum locum,in l.ſi quis filium,num.3
Supplementum legitimę qua actione petendum ſit.§.illud.numero.7
Supplementum legitimę nulla alia actione petitur, quàm per querelam,uel per eadem actionem qua petitur,id quod principaliter relictum fuit,contra comm.§.illud,num.5
Supplementum legitimę pręſcribi poteſt tempore ordinatio decem uidelicet annorum inter pręſentes,& uiginti inter abſentes,& ſic non deſiderantur anni triginta,§.illud num.8
Supplementum impeditur per prohibitionem teſtatoris, cõtra communem.§.ex generaliter,num.10

T

Terminus calendarum non ſemper intelligitur de primis, in l.ſi quando,num.18
Termini prorogandi facultas an pęna prorogatione intelligatur,ard.q.in l.ſi quando,num.19
Terminus finitus an poſſit prorogari,in l.ſi quando, num.98
Teſtamentum filii pręteritione uitiatur, licet is ex poſt facto conſentiat,cum communi.§.& generaliter, num.13
Teſtamentum non uitiatur iure.ff.& C.uſque ad tempora Iuſtiniani per pręteritionem fęminarum,contra communem in l.neptem,num.4
Teſtamentum an ualeat quando filius ſe exhæredari permiſit, uel pręteriri,contra communem,remiſſiuè.§.& generaliter, numero. 12
Teſtatore cauſam compromitti iubẽte de primo actu inutilis an intelligatur,in l.ſi quando,num.79
Teſtamentum eſt indiuiduum,& integrale in ſui creatione non in ſui reſolutione in l.cum duobus,num.1
Teſtamentum non infirmatur, licet res in qua filius inſtitutus fuit alienetur,cum Caſtr.§.ſcimus,num.12
Teſtamentum iure.C.non uitiabatur filii pręteritione, qui aliquid à patre in teſtamento uel inter uiuos acceperat. §.illud, num.18
Teſtamento reſciſſo quomodo intelligatur libertas non reuocari in l.cum ex cauſa,num.1
Teſtamento reſciſſo libertates directę facilius quam fideicommiſſarię quare pereant, noua ratio in l.cum ex cauſa, numero. 3
Teſtamentum rumpitur per querelam tranſmiſſionis uigore, in l.ſi quis filium,num.34
Teſtamentum an uitietur filiifamilias pręteritione, §.cum autem,num.3
Teſtamentum uitiatur ſi filius inſtituatur in re,quæ in commercio non eſt,cum Bald.& Pau.§.ſcimus,num.11
Teſtamentum an poſſit impugnari à liberis filii emancipati pręteriti,qui contra teſtamentum nil dixit,in l.ſi pater,num.11
Teſtamentum quando per agnitionem relictum uidetur approbatum,noua declaratio §.illud,num.22
Tranſmittitur ne in bonorum poſſeſ.contra tab.actio nondum competens in l.ſi quis filium,num.30
Teſtamentum uitiatur ſi filius inſtituatur in re,quæ nõ eſt in rerum natura,cum communi.§.ſcimus,num.9
Teſtamenti appellatione an etiam nuncupatiuum cõtineatur in l.quę super,num.1
Teſtari uetitus quis intelligatur, contra doctο.in l.teſtamenti numero.3
Teſtis ſi dicit Titius poſſedit octo annis, & plus, non continetur decennium,cũ communi contra Bar.in l.ſi quis in ſuo,numero. 3
Titulus inſtitu.inducitur per illa uerba, Relinquo filio pro ſua falcidia,uel pro ſua legitima,uel pro ſua parte,cum communi contra alteram ferme communem, in authen.unde ſi parẽs, numero. 4
Titulus improbatus quando proſit ad præſcribendum, in l.contra maiores,num.6
Tranſmittitur facultas reuocandi donationem,in l.ſi quis filiũ, numero 9
Tranſmittitur hæreditas non adita ad quaſcunq; quando hæres fuit impeditus in ead.l. num.25
Tranſmittitur ſpes querelæ,quæ habetur ſub conditione tacita,& non expreſſa,in l.ſi quis filium,num.18
Tranſmiſſio eſt quędam ſucceſſionis prorogatio eiuſdem formæ.& naturæ,in l.ſi quis filium,num 26
Tranſmittitur ne facultas reuocandi donationem propter ingratitudinem,in l.ſi quis filium,num.22
Tranſmiſſio fit à lege,& non ab homine,in eadem,num.28
Tranſmittitur quod alicui conceditur de iure commmuni, niſi ſit priuilegium perſonale à lege conceſſum,in l.ſi quis filiũ, numero. 21
Tranſmittitur ne querela nondum nata,in l.ſi quis filium, numero. 15
Tranſmittitur ne actio incertæ conditionis,cum non ſit nata,in l.ſi quis filium,num.17
Tranſmiſſio an ſit pendente dubio futuro,in eadem,numero decimoſeptimo.
Tranſmiſſio non impeditur per tacitam conditionem,niſi teſtator contrarium uoluerit l.ſi quis filium,num.16
Tranſmitti non poteſt hęreditas non adita in l.ſi quis filium, numero. 23
Tranſmittitur ſpes querelæ etiam non nata, in l.ſi quis filium, numero.24
Tranſmittitur ne facultas hæreditatis repudiandę,uel abſtinendę,in l.ſi quis filium,num.19
Tranſmiſſio quid ſit,in l.ſi quis filium,num.10
Tranſmiſſio dominii per prohibitionem legis impediatur,& nõ hominis,in eadem,nu.29
Tranſmittitur querela ad nepotem uenientem, non tanquam pręteritum,nec ex propria perſona,ſed patris, in l.ſi quis filium,nume.14
Tutela interdum excedit annos.14.in l.ſi quando,num.27

V

Vaſallus poteſt priuari feudo, ſi cum inimicis noſtris facit amicitiã,cum comm.in l.liberis,num.11
Viduam ueſtiri iubẽs,intelligitur donec uiduitas durauerit,in l.ſi quando,nume.5
Vſofructus relictus quandiu uidua uiuat,intelligetur,ut amiſſa reſtituatur in l.ſi quando,num.75
Vxori legatum relictum non perditur per ipſius ſtuprum in uiduitate commiſſum,in l.ſi quando, num.94

INDICIS FINIS.

Venetiis, Apud Dominicum Nicolinum.
M. D. LXIIII.

ILLVSTRISSIMO

ET REVERENDISSIMO

D. BERNARDINO A FRESNEDA

EPISCOPO CONQVENSI,

PHILIPPI HISPANIARVM REGIS CATH.

CONFESSORI ET CONSILIARIO.

Fernandus Vaſquius Menchacenſis Senator Regius. S.

DVæ ſunt uiæ, Præſul ampliſsime, duplicesq́ curſus animorum è corpore exeuntium, ut Socrates ſcripſit, qui enim ſe integros ſeruarunt, quibusq́ fuit minima cum corporibus contagio, ſuntq́ in corporibus humanis cœlitum uitam imitati, iis æthereas ad ſedes unde profecti uidentur, facilis patet reditus, coronabunturq́ quaſi legitimè & ſtrencuè ertantes: eorum autem animi, qui ſe corporis uoluptatibus dediderunt, earumq́ ſe quaſi miniſtros impulſu libidinum uoluptatibus obedientium præbuerunt, corporibus elapſi infernis uolutantur tenebris, nec cœleſtem in locum reuertuntur; nec enim æternæ fœlicitatis præmium meruiſſe uidebuntur, qui nihil boni, aut memoria digni egerunt, ſed inglorii omnem uitam Epicureorum more, ſilentio & libidine trãſegerunt, iiq́ nimirum eſſe uidentur, qui Tantali in hortulis undas fugaces, umbratilesq́ fructus captare dicuntur. Quorſum enim ſpectat, quod ſacri uates Tantalum ſitibundum & eſurientem, poma & flumina captantem introducunt, quæ iamiam apprehendiſſe ſe credentem umbrarum ritu fugacium eludere fabulãtur, niſi ut hac imagine (id quod Iſæus Aſsyrius belliſsimè interpretatur) edocerent eas uoluptates, quibus inertes plerunq; ingloriiq́ homines capiuntur, nihil aliud eſſe, quàm umbras fugaces, aut ſomnia ſollicita; quæ ta-

men non rarò efficiunt,ut meretricum ueneficiis & aliis huiuſcemodi artibus inofficioſi homines uel erga ſuos liberos & neceſſarios fiant, teſte iureconſulto in l. iiii. iſtius tituli, cuius interpretationem & aggreſſus ideo fui, quòd nihil unquàm tam ad beatam uitam conducere, quàm officiorum cognitionem exiſtimaui;& tibi præſul egregie dicandam ob id animum induxi meum,quòd in huiuſce rei non ſolùm peritia, ſed etiam obſeruatione,reliquos mortalium ſuperare uideris,noſtrasq; hac in re lucubrationes ſub tuo clypeo & tutela non ſolùm tutiſsimas fore, uerùm illuſtriores quoque reddi,ab omnibusq; probatum iri ſpero. Vale Eccleſiæ antiſtes digniſsime, mequé inter tuos adſcribe.

Venetiis. V. Kal. Februarii. M. D. LXIIII.

nihil l.ſi ueritas.C.de fideicom.l. hæc conſultiſſima .C. de teſtamen.l.hac conſultiſſima. C. qui teſtam.facere poſſ l.ſi unus.C.de teſtamen.in prin.& §.1.inſt.eod titul.† Neq; ad rem pertinere quod per l.final.C.familiæ erciſcundæ ſuſtineretur minus ſol. nne teſtamentum cum inter liberos fiebat, nam illud peculiari ſuitatis fauore procedebat cum uel pater, uel auus paternus inter liberos teſtabatur, & præterea illi liberi in eius poteſtate, & ſuitate erant, ut patet ibi uerbo. inter ſuos. Verum illius legis priuilegium, & diſpenſatiō poſtea ad omnes liberos utriuſque ſexus porrecta fuit, per dict.l.hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. ſecundum Doctor.communiter tam ibi, quàm in d.l. final.ſiue teſtamentum fieret à patre, uel auo, ſiue à matre uel auia. ergo uidetur quòd in terminis huius text. minus ſolenne teſtamentum ualebit. Sed † in contrarium facit quia plura ſpecialia non poſſunt, aut non ſolent per legem concurrere, aut admitti, l.1.cū ibi traditis.C.de dotis pro. unde durum uidetur tot diſpenſationum, & ſpecialium rerum concurſus admittere ut & teſtamentum minus ſolenne ualeat. & prçterea poſthumus re uera prçteritus pro inſtituto habeatur. uel inſtitutus fingatur, adhuc tamen in hanc partem proclinior ſum, ut & minus ſolenne teſtamentum ſuſtineatur in ſpecie noſtra, & poſthumus ille inſtitutus intelligatur, aut fingatur, per legem nam & poſteriores, ff.de legibus.l.t. §. lex Falcidia, ubi in ſimili plene per Bartol.Alexand.& alios.ff.ad legem Falcidiam. Neque hic plura ſpecialia concurrere uidebuntur, quæ nocere poſſint, aut ſoleant, etenim tunc demum plura ſpecialia non permittuntur cum ſunt priuilegia, hic autem unum eſt priuilegium duntaxat, nempe ut ſubditita illa poſthumi re uera præteriti inſtitutio à lege inducatur, nam quòd teſtamentum minus ſolenne factum à matre inter liberos ualeat, poſtea alia recentiore lege introductum fuit, nec quicquam impedimento eſt quo minus quis à lege eadem, & longe facilius à pluribus legibus poſſit uari, s priuilegijs decorari, & honeſtari facit à fortiore.§.final.inſt.ſi quadrupes pauperiē feciſſe dica. ibi, nunquam enim actiones præſertim pœnales de eadem re concurrentes alia aliam conſumit. Tenendo hanc partem eam intellige primum in numero teſtium, ut hoc teſtamentum per poſthumi fictam & ſubdititiam inſtitutionem ſuſtineatur etiam ſi non ſeptem, ſed duo tantum teſtes interfuiſſent, licet regulariter cōtra d.l.hac conſultiſſima.d.l.ſi unus, cum ſunc. ſ.alleg. Deinde ut procedat etiam ſi illi teſtes fœminę eſſent non maſculi, argum.in ſimili per gloſſ.communiter ibi approbatam in l. qui teſtamento §.mulier.in uerb.poſſe.ff.de teſtam. Tertio ut procedat etiam ſi ex teſtibus quidam uel omnes id teſtamentum non ſubſcripſiſſent quando fiebat in ſcriptis, licet regulariter contra ut dict.l.qui teſtamento. §. ſi quis ex teſtibus.ff.de teſtibus, & in princ.inſt.eodem l.hac conſultiſſima.§. t. C de teſtamen. dict.l.hac conſultiſſima. C. qui teſtamen.facere poſſunt. Quarto idem & ſi cum in ſcriptis fieret teſtamentum defuit ſignaculum teſtium ut dd.ll. ſic limitentur, quæ regulariter contrarium præcipiunt. Quinto idem etſi id teſtamentum eodem contextu minime factum fuerit, ſed teſtatrix, extraneos actus inter poſuerit, licet regulariter contra, ut in l.cum antiquitas. C. de teſtamen .l. furioſum .C.qui teſtament.facere poſſunt. Sexto idem & ſi teſtes teſtamentarij non fuiſſent in conſpectu teſtatoris eo, quòd paries forte erat intermedius, ſi modo alio ſenſu, quod agebatur perceperunt, & ita limitetur.l. ſi unus, ſupra alleg. quæ præcipit contrarium. Septimo idem & ſi toti teſtamento non fuerunt ijdem teſtes præſentes, quia alij teſtes ad unam partem illius teſtamenti, alij ad aliam partem fuerunt uocati licet regulariter contra legem cum antiquitas, C. de teſtament. dict. leg. ſi unus. Octauo idem & ſi teſtes rogati non fuiſſent, & ſi regulariter contra ut inſtitu. de teſtament. in principio, & dict. leg. hac conſultiſſima. Nono idem non ſolum ſi rogati non fuiſſent, ſed etiam ſi compulſi fuiſſent, quamuis regulariter contra.

20 *Intellectus. l.fin.C.fam. erciſ.& l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. C.de teſta.*

21 *Intellectus l.1.C.de dotis pro.*

Decimo idem & ſi notis & abbreuiaturis inſolitis id teſtamentum ſcriptum fuiſſet dum modo ſenſus, teſtatricis colligi aliquo poſſet modo, licet regulariter tale teſtamentum non ualeret per l.primā ad finem. ff. ſi tabulæ teſtam. extabunt dum ait, quia ex coniecturis nōn proprie ſcriptus intelligitur. Poſtremo alias fere triginta declarationes poteris colligere ex fine libri. 3. ſupra de ſucceſſio. creatio. nam quot ſunt requiſita neceſſaria ad teſtamenti creationem & formam, ea omnia ceſſant in hoc teſtamento, nec ſunt neceſſaria, nec aliud quidem ad eius firmitatem deſideramus, niſi quòd eius uoluntas legitime probetur. legitime autem probatam intelligimus per eum modum quo reliquæ inter uiuos diſpoſitiones probarentur.

Illud autem dubium eſt † an remedium.l.fin.C. de edi. diui Adri. quòd heredibus tantum ſcriptis ſecundum communem opinionem competit, ut infra dicemus, competat huic poſthumo cuius hæredis inſtitutio uera non eſt, ſed à lege ſubditita uel ficta, & tamen ex mente Bal. hic eſſe uidetur, ut ei accommodetur non ſecus quam ſi re uera inſtitutus foret, quod & uelle uidetur Andr. Tiraquell. de morte par. ſecunda, declaratio. ſeptima, numero decimoquarto, poſt Cumanum conſil.43.in quęſtione Franciſci in fine quem ipſe allegat, & Fulgoſium in l.ſi docueris.1. not. C.ad legem Corneliam de falſis. 22

Int.l. fin.C. de edi. diui Adri & l. 3.C.de inof. teſta.

Confirma, quia † in remedijs iuris lex & ſi per uerba impropríetatem ſignificantia loquatur, ſemper procedit & operatur uere, & perinde ac ſi naturali modo contigiſſet, ita Bar.in l.ſi quis pro eo, ff.de fideiuſſo in 3 quęſtione principali Bar.conſi.62.punctus. Antonius conſil.30. nulla mulier. Tiraquell.ubi ſupra declar 6.par.7.nu.8. ergo cum is poſthumus ab ipſa lege pro inſtituto & uocato habeatur, omnia remedia habebit quæ uere & naturaliter inſtituto competere poterunt. Confirma per illam communem opinionem quam tenent Bar.& omnes in l.re coniuncti, ff.de lega.3. dum aiunt portionem ex legis diſpoſitione delatam per ius accreſcendi eadem actione conſequi, qua conſequitur id eave portio quę primordialiter ex uera & expreſſa teſtantis diſpoſitione data fuit, quaſi legis remedia & actiones ex ęquo competant, cum quis ad aliquid inuitatus fuit à lege, ac ſi ab homine inuitatus re uera fuiſſet. 23

Lex naturaliter procedit licet in iis quæ iuris ſunt per improprietatem uerba loquatur.

Illud † autem nullo colore defendi poteſt quod Tiraquel.ubi ſ.d.nu.4.ſignificat hunc noſtrum poſthumū quaſi matri ſuæ ab inteſtato non ex teſtamento ſuccedentem remedium.d.l.fi.C.de edict.diui Adriani toll.habiturū, quod palam eſt contra noſtram.l.ulti.reſp. nuncupatim definientem talem poſthumum ex teſtamento ſuccedere, non aliter atque ſi re uera à matre ſcriptus foret. Proinde idem Tiraquellus ait, Bal.Fulgoſium & Cumanum proxime relatos intellexiſſe remedium. d.l. fin. locum habere in hæredibus ab inteſtato uenientibus, quandoquidem illud concedunt huic poſthumo qui ex mente ipſius ab inteſtato ſuccedit. Sed ueritas eſt q̃ ſuccedit ex teſtamento ut dixi. Et remedium d.l.fin. ſolum in ſucceſſore ex teſtamento locum habet, ut eſt communis opinio quam tenent Speculator & Ioannes Andr. de teſtamen.§ ſequitur.uerſiculo & quid de ſuccedente ab inte.& Bal. etiam in add. illius. Ioānes Faber Fulgoſius Alex. Corneus, & Iaſ.col.6.in l. fin.C. de edict.diui Adri.toll.& ibi etiam Cynus & Albericus, & Curtius Iunior col.pe.& Philippus Decius col,17. eſtque communis opinio ſecundum Iaſo. ubi ſupra & ſecundum Andræam Tiraquell. de morte parte.7. declar 7. nume.13. Hanc ergo communem opinionem intellige primum in hærede uere teſtamentario, deinde etiam in hærede teſtamentario interpretatiue ut hic, ſecundum quod poſt Bal. Cumanum & Fulgoſium.ſ.oſtendimus. 24

Int.l. 3. C. de inof teſt l. fi.C. de edi. diui Adri.

Illud aūt dubium eſt, † an in terminis huius legis ſi liberorum quidam eſſent inſtituti. quidā uero præteriti, an teſtm̄ ualeret? & uř ualere quia & in terminis.d.§. ex imperfecto, & d.l.fi.C.fami.erciſ.ſunt qui uellint teſtm̄ ualere minus ſolenne, licet ex liberis quidā fuerint inſtituti qdam 26

Int. l. 1. C. de inof teſt. l.f.C.fa.er. l.hac conſ §. ex imperfecto.C.de te.

uero præteriti,ita Azo in ſumma huius tituli glo.in c.ſi pater,in uerbo.inſtituit de teſtam.lib.6.& alii plures quos refert Iaſ.nume.16.in auth.nouiſſima infra hoc titu. Sed adhuc contrarium tenent alii quamplures quos ſecuti ſumus ſupra,& hoc puto uerius tum per generalitatem huius legis quæ filios omnes inſtitutos fuiſſe uidetur exigere , tum & fortius quod ratio expreſſa in hac lege ex qua lex inuitata fuit ad hanc ſubdititiam hæredis inſtitutionem inducendam,eſt coniectura maternæ pietatis , quæ quidem coniectura ſumitur ex eo quòd omnes filios natos hæredes inſtituit ,unde idē factura & in perſona poſthumi creditur, ſi per tempus ſibi teſtamentum mutare liceret, quæ coniectura uel ex toto , uel ſaltem ex parte ceſſat quando non omnes filios hæredes ſcripſit , licq; eum hoc caſu ſit minor ratio huius legis correcturiæ,uel ſaltem uehementer exorbitantis extenſionem facere non licet. Ad d.§.ex imperfecto dic ut ſupra de ſucceſſio.creatio.in §.21.nu.68.edocemur. ſupra de ſucc. crea. tene contrarium quia præteritus forte erat ingratus ſicque mater non deſiit eſſe pia ut dixi ſupra in ſimili . ergo aliud ſi præteritus uincat in querela.

26 Quid † ſi in terminis huius legis mater cæca foret ? an ſubdititia hæc poſthumi inſtitutio adhuc à lege induetur, mouet quæſtionem quòd cæcus inteſtando habet peculiarem prouiſionem per.l.hac conſultiſſima.C. qui teſtamen.facere poſſ.unde lex generaliter loquens ad caſus ſpecialem prouiſionem habentes non uidetur extendi.l.cohæredi.§.qui diſcretas.ff.de uulga.l.ſi non ſpeciali.C. de teſtamē.quia generi per ſpeciem derogatur.l.uxorem.§.teſtiſſimo.ff.de lega.1.c.generi,de regul.iuris lib 6. vnde d.§.ex imperfecto,& d.l.fina.C.fami. erciſ. non habent locum in teſtamento cæci facto inter liberos ſecundum Iaſo. numero quarto , in lege hac conſultiſſima. C. qui teſtam. ntum facere poſſunt . Sed contrarium ut tale teſtamentum cæci inter liberos factum licet ſit minus ſolenne ualeat , tenent Bartolus Angelus Salicetus Paulus Caſtren. Alexand. & Decius numero trigeſimoſeptimo,in dict.leg. hac conſultiſſima . quæ opinio ut receptior ita & uerior eſt , per ea quæ dixi ſupra de ſucceſſio. creatio. §. uigeſimoprimo,numero ſexageſimoſexto, vnde & in ſpecie noſtra magis eſt legem noſtram procedere etiam ſi mater eſſet cæca , quia lex generaliter loquens comprehendit etiam caſus qui aliis in rebus ſpecialem prouiſionem reperiuntur habere,ſi in ea re qua de agitur non reperiuntur habere prouiſionem peculiarem le. in fraudem.§.fina. ibi,quia generalis erat illa determinatio. ff. de mili. teſtament. ubi notat Bald. Decius conſilio quinto,Aleiatus libro quarto paradoxorum cap.decimo,Decius in le.ex teſtamento. C. unde lib. Tiraquell. de præſcriptio. §. primo, gloſſ 11. Vnde hæc lex quæ generaliter loquitur magis eſt ut etiam cæcam teſtatricem comprehendat,quia & ſi cæci quo ad ſolennia teſtandi reperiantur habere ſpecialem prouiſionem , tamen quo ad iuſtitiam diſponendi de qua hic agebatur nihil differunt à reliquis . & præterea etiam quo ad ſolennitatem teſtandi cum inter liberos teſtantur nihil differunt à reliquis qui inter liberos ſimiliter teſtantur,ut differuimus ubi ſupra. Sicq; collige ad hanc.l.duas not. extenſiones prima ut procedat etiam ſi cæca eſſet teſtatrix altera ut procedat etiam ſi teſtamētum eſſe minus ſolenne .

Iaſ. l. 1. C. de inoſ. teſt. l.ſi.C.fa. er. l hac cōſ §. ex imperfecto.C.de teſ.

27 † Quid autem ſi præceſſerat aliud teſtamentum ſolēne , an per iſtud teſtamentum in terminis huius tex.truncaretur ? mouet quæſtionem quòd hanc ſubdititiam poſthumi inſtitutionem lex facere non deberet in pernitiem eorum qui priore teſtamento inſtituti fuerunt,argum.l.cum auus. C.de eman.lib.l. ex facto,ff.de uulga.& pupilla ſubſtitu.

Iaſ. l. 1. C. de inof. teſt. l.fin.C.fam. erc.l. hac cō ſul. §. ex imperf ecto. C. de teſta.

Ad huc contrarium teneo per generalitatem huius legis, & quia teſtamentum etiam minus ſolenne factum inter liberos ſuperius etiam ſolenne infirmat communis opinio eſt ut per Alexan.conſil.163 numero primo,& 7.& 8.lib 7. & conſi.172.eod.lib.& conſi 159.nume.6.eod.lib. Guilielmus Benedi in c.Raynutius,de teſtam.uerb. teſtamentum. 1. num.82.

28 Quæro an id teſtamentum non ſolum ualeat,ſed etiam uideatur habere clauſulam codicillarem?& teneo q̄ uideatur.nam & idem eſt regulariter in quolibet teſtamento inter liberos,ſecundum Alex.& Benedi.in locis ſupra citatis Idem Alex.conſi.5.nu.4.lib.6.Corneus, Alexan.Iaſ.Curt. Iunior,& alij in d.§.ex imperfecto. *Alia con.*

Quæro quid ſi is poſthumus eſſet ſpurius ? reſponde ut in ſimili diſtinguitur in l.ſi qua illuſtris. C.ad Orfici.& q̄ in ſimili dixi ſupra §.21.nu.54.cum ſequen.

Sequitur l.cum ex cauſa.

L. CVM EX CAVSA.

1 *TEſtamento reſciſſo quomodo intelligatur libertas non reuocari.*

2 *Quæ ſint differentiæ inter libertates directas, & fideicommiſſarias.*

3 *Teſtamento reſciſſo libertates directe factæ,quam fideicommiſſariæ quare pereant,noua ratio.*

4 *Intelle. ius ad l Papinianus.§.ſi ex cauſa,et §.fi.ff.de inoffic.teſt.*

1 EX HAC lege cum ex cauſa. Nota † q̄ teſtam. per querelā reſciſſo fideicōmiſſariæ libertates præſtitæ non reuocantur,ſimile in l.cum duobus in fi.j.eod. cum concor.ibi,in gl.allegatis , & in l. Papinianus,§.fin.& in l.ſi aūt.ff.hoc ti. & diſtingue nam aut loquimur quando teſtamentum rumpitur pro partem , tātum , & pro reliqua parte firmum manet, aut quando ex toto reſciſſum fuit j.quinquennium, aut quādo ex toto reſciſſum fuit,ſed poſt quinquennium.Primo caſu quando ex parte tantū teſta.reſciſſum fuit, tūc libertates non pereunt tex eſt in d.l.cum duobus intellige multipliciter.Primo in libertate directa,ut ibi, in uerb.& directæ competunt. Secundo intellige in fideicommiſſario,ut ibi in uerb. & fideicōmiſſariæ præſtandæ ſunt. Tertio intellige non ſolum ſi poſt quinquēnium,& ſic iure ſpeciali ageretur,ſed etiam ſi intra quinquenniū querela mota eſſet,iuxta l.Papinianus. §.fin.cum l.ſeq.ff.hoc tit.l.ſi quis filium.j.eod tit. nā etiam hoc caſu libertates competerent,ut tenet glo.fi.in d.l.cum duobus,in ultima ſolutione,quæ uera eſt,& ſing.ſm Paul. ibi.Quarto intellige ut hoc caſu competant libertates etſi uiginti aurei ab illis ſeruis non præſtentur,ut tenet d.glo. quam ſequitur,& ſing.dicit Paul. ibi licet alias uiginti aurei ſoleant præſtari pro libertate quando teſtamento reſciſſo libertates ſuſtinentur,ut dict.l.Papinianus.§.fin.cum lege ſeq.

Teſtamento reſciſſo quomodo intelligatur libertates non reuocari.

Secundo aūt caſu quando teſtamentum ex toto reſcinditur.j.quinquennium,& ſic de iure communi.tunc aut loquimur in libertatibus directis,aut in fideicōmiſſarijs.Primo caſu iure digeſtorum libertates peribant,hodie aūt nō euaneſcūt, ſed conſeruantur per auth. ex cauſa. C.de lib. præt.& in corpore unde ſumitur ſm Sal.Paul.Fulg. & Iaſ. hic gloſ.Bar.& alij in d.l.Papinianus.§.fin.& eſt communis opinio quam intellige ex mente,& ſententia eorum etiāſi uiginti aurei ab ipſis ſeruis non præſtentur ei, qui querelā mouit & obtinuit,& bene.Secundo caſu cum erant fideicōmiſſariæ libertates iure.ff.non peribant, ſed conſeruabant præſtitis uiginti aureis ei,qui querelam mouit,& obtinuit ut d.l.Papinianus,§.fin.cū l.ſeq.Hodie etiā nullo præſtito, ſm cōmu.opi.ſ. relatā per d.authen.ex cauſa,& per tex.in corpore,unde ſumitur.

Tertio caſu principali quando teſtamentum , & ex toto reſciſſum fuit,& poſt quinquennium.tunc libertates tam directæ, quàm fideicommiſſariæ ualebant præſtitis uiginti aureis ab illis libertis ei,qui querelam mouit, & obtinuit ut d.l.Papinianus.§ fin.idē de iure digeſtorū,ſed iure hodierno,quo utimur poſt d.auth.ex cauſa, competunt hoc caſu etiam nullo dato ſecundum communem opinionem ſupra relatam.

2 Sed an hodie ſit aliqua differentia inter libertates directas & fideicommiſſarias mouetur quæſtio, quia hodie per omnia exequata ſunt legata fideicõmiſſis.l.1.ff. de leg.1.l.1.& 2.C.com.de lega.§.ſed olim,inſt.de lega & §. noſtra,eodem tit.communis opinio eſt,quòd etiam hodie uigeat differentia,ut ſunt etiam aliæ quinque differentiæ inter legata,& fideicommiſſa quas enumerat gloſſ.magiſtra, in l.Iulianus,ff.de manu.teſtamento,quę gloſſ.approbatur communiter ẽm Ripam.nu.24.in d.l.1.ff.de leg.1.Et ad.l.1.ff.de leg.1.dum ait per omnia exequata ſunt legata fideicõmiſſis,reſpondetur quòd illa lex loquitur in effectu non tamẽ in modo incundi,uel in creatione,uel etiam ꝙ legata,quę hodie differunt in creatione a fideicommiſſis ea etiam in effectu differunt,quæ autem fideicommiſſis non differunt in creatione,non quoq; differunt in effectu ubi not.per Vigli.in §.legatarijs,inſt.de leg.& Couarru.in ca. Raynutius.§.10.nume.3.de teſtamen. Franciſ.Duaren.in l.iuris gentium.§.ꝙ ideo,ff.de pact.& quæ eſſet ratio differentię,inter libertates directas, & fideicommiſſarias Paulus hic ait,quia fideicommiſſariæ duorum uoluntate nitantur,ſcilicet teſtatoris relinquentis,& hęredis pręſtantis, & ideo difficilius tolluntur ꝙ directę, quę ſolius teſtantis uoluntate nituntur, quę ratio nihil eſt,nam hęres, qui neceſſe debet etiam inuitus fideicommiſſario libertatem præſtare, dum eam pręſtat nihil dediſſe,neque uoluiſſe uidetur argumen.tex.in l.unum ex familia, §.ſi.de falcidia,ff.de leg.2.ſed ſolus teſtator, & uoluiſſe,& dediſſe uidetur ut ibi.Aliam rationem aſſignant Faber,& Angel.in §.in fraudem,inſtit.in quibus ex cauſ.manu.non licet.tu dic ueram rationem eſſe,quia legata non poſſunt relinqui niſi in celeberrima,& ſolenniſſima uoluntate, qualis eſt teſtamentum non autem in codicillis,& alijs ultimis uoluntatibus,ita probat tex.in §.prætetea,inſt.de fideicom.herc.& in princ.inſt.de ſing.reb.per fidei relict.fideicommiſſa aũt poſſunt etiam in codicillis relinqui ut per totum. ff. C.& inſt.de iure codicil. & de codicillis,unde reciſſo per q̃relã teſtamento,libertates directę quę iure tantum teſtamenti relinquebantur,& nitebantur ſimiliter reſcindebantur, & peribant, niſi cum teſtamentum iure ſpeciali per q̃relã poſt quinquennium motam reſcindebatur, tunc enim etiã directę libertates ſuſtinebantur,quaſi hoc caſu teſtamentum quo ad eas reſciſſum non uideretur,ita intelligitur L. Papinianus.§.ſi ex cauſa,& §.final.ff.hoc titulo. Sed fideicommiſſarię libertates cum etiam codicillis, & quauis ultima uoluntate ab inteſtato poſſent relinqui eueniebat,ut licet teſtamentum per querelam reſcinderetur,ipſe fideicommiſſæ libertates quaſi ab inteſtato ſuſtinerentur cum de ſui natura etiam codicillis ab inteſtato relinqui potuiſſent.Hodie autem quid iuris dicimus in materiam legatorum.7.lib.

Quæ ſint differentiæ inter libertates directas & fideicommiſſarias.

3 *Teſtamento reſciſo libertates directæ facilius quã fideicõmiſſariæ quare pereant noua ratio.*

L. SI PATER.

1 *Q Verela preparata quando tranſmittatur ad hæredes, intelligitur multipliciter.*
2 *Declaratio. 1.*
3 *Declaratio. 2.*
4 *Declaratio. 3.*
5 *Declaratio. 4.*
6 *Declaratio. 5.*
7 *Declaratio. 6.*
8 *Declaratio. 7.*
9 *Querela non preparata etiam hodie non tranſmittitur cum communi.*
10 *Querela competens contra teſtamentum an tranſmittatur*
11 *Teſtamentum an poſſit impugnari a libertis filij emancipati præteriti,qui contra teſtamentum nil deãt.*
12 *Querela an detur nepotibus.*
13 *Succeſſorium edictum an ſit in querela,uel in bonorum poſſeſſione contra tabulas.*
14 *Liberti ſi ſuccurritur tribus remedijs.*
15 *Intellectus l.3.§ ſi emancipatus.ff.de contra tab.*

S I PATER TVVS. Ex hac lege ſi pater tuus not. 1 ꝙ querela pręparata tranſmittitur ad hæredes. facit.l. ſcimus.§. final & l. ſi quis filium,hoc tit. &.ff.eodem l. poſthumus,§. fina. & l. quemadmodũ,& l.Papinianus. in principio.

1 *Quę rela præparata quando trãſmittatur ad hæredes intelligitur multipliciter.*

Secundo not. quòd frater habet querelam contra teſtamentum fratris, Ad idem & l. ſi fratris, l.ſi fratres,hoc tit.&.§.ſoror,inſt.eod.tit & l.Papinianus.§.ſed nec impuberis,ff.eod.tit.

Contra primum not.pro ratione dubitandi facit,quia regulariter actio iniuriarum non tranſit ad hęredes ut in §.2,inſtit.de perpet.& temp.actio.facit.§ fin. inſt.de iniur. L 1.ff.de priu. delict.querela autem ſimilis eſt actioni iniuriarum l.Papinianus,in prin.ff.hoc tit.facit l.cum quædam.C. de leg.authẽ. ut cum de appell. cog.§. ſola enim eſt noſtrę ſerenitatis intentio,collat 8.

Sol. ut actio iniuriarum non tranſit ad hæredes iniuriam paſſi ante litem conteſtatam ut dd.ll.ita neque querela tranſit. regulariter antequam præparetur ut hic.

Hęc concluſio ut querela præparata tranſmittatur intelligitur multipliciter. Primo quando lis fuit conteſtata & agnita bonorum poſſeſſio ut in l.poſthumus,§. fin.ff. hoc titulo.facit l. Papinianus, §. 1. eodem titu cum enim per querelam inofficioſi teſtamenti reſcindatur teſtamentum ut in d.l.poſthumus,§.ſi quis ex his,periculum erat ne is qui querelam mouebat poſtquam obtinuiſſet hæreditatem repudiaſſet,ſicq; & hæres ſcriptus propter teſtamẽti. reſciſſionem hæreditate priuaretur & fraudaretur, & ipſe qui querelam mouebat eam hæreditatem abiectam miſſamq; faceret,per quod teſtator damno afficeret,argu. §.1.inſt.de his qui manu.non poſ.& l.quia hoc,ff.de interrog.actioni.ideoq; hoc caſu prouiſum eſt,ut qui querelam mouet regulariter poſt litem conteſtatam compellatur agnoſcere bonorum poſſeſſionem, id eſt hæreditatem iure pretorio adire & agnoſcere. ueluti ſub hac conditione ſi in querela obtinuerit, licet enim ſub conditione hæreditas de iure ciuili adiri non poſſit,nec etiam pure,ſi ipſa hęreditas certo & indubitanter delata non eſt, ut in l.is qui hæres,in prin.& l ſed & ſi de ſua, & l.cum quidam.§.quòd dicitur,1.&.2.ff.de acqu.hęre.iuncta l.actus legitimu,ff. de reg.iur. Tamen de iure prætorio cum utroq; uitio diſpenſatur ut & agnoſci poſſit hæreditas quæ non ſatis certo delata uel nondum delata eſt, & quòd ſub conditione ea agnitio fieri poſſit,ut.l.3.§.ſi ſub ea,ff.de contra tabu.l.2.§. ſi ſub conditione.ff.de bonorum poſſ, ſecundum tab. Eaq; promiſſio ut ſcilicet non ante quis litem querelamq; inofficioſi teſtamenti perferre admitteretur quam talem bonorum poſſeſſionem agnoſceret. quia ut per implemẽtum conditionis non uidetur induci aditio hereditatis ut in l. 1.ff de condi.cauſa data, ſed tantum præparare ſe ad ſdeũdam hæreditatem, itá quoque per querelam inofficioſi teſtamenti non uidebatur quis etiam ſi obtinuiſſet hęreditatem acquirere,ſed tãtum pręparare ſe uidebatur, ut remoto teſtamenti impedimento poſſet hęreditatem ab inteſtato adire ſi uellet,uel etiam reſpuere, non ſecus quam ille qui conditionem ſub qua inſtitutus fuit impleuit. ita in ſpecie probat tex.in d.l.poſthumus,§. ſi quis ex his,ff. hoc titulo iuncta dicta lege prima ff. de condition. cauſa data. quod uerum eſt niſi qui querelabat ſuus eſſet ut in dicta le. quemadmodum, ff. hoc titulo per rationem quam diximus ſupra eod.l.2.licet iſta per doctores non ſic declarentur nec intelligantur forte.

2 *Ledar.1.*

3 Intellige ſecundo noſtrum tex. ut querela tranſmittatur quando lis fuit conteſtata licet bonorum poſſeſſio nõ eſſet agnita, nam adhuc querela ſufficienter præparata uidetur ad hunc effectum ut ad hęredes tranſmittatur, ut in d.l.quemadmodum. *Dedar.2.*

4 Tertio intellige etiam ſi nec bonorum poſſeſſio fuerit agnita nec lis conteſtata,ſi tamen libellus fuerit oblatus, ita probat.d.l.quemadmodum. *Decl.3.*

5 *Decla.4.* Quarto † intellige etiam ſi libellus non fuerit oblatus nec ullus actus iudicuarius factus, ut d.l. quẽadmodum, dum modo is animum querelandi haberet, & hũc animum ante mortem aliquo actu exteriori declaraſſet, ita ſentit glo.noſtra dum ait quòd quacunque declaratione, patet, ſecus ergo ſi nulla declaratio huius animi fuiſſet, Idemq́ teoent Faber.hic & in d.l.ſcimus, §.fin.infra hac lege tenet expreſſim Paulus, tranſeunt ſimpliciter cum glo. Iaſ. Areti. Fulgo.Sali.Bal.Ang.Bar.Butrig.Alberi.Petrus & alii, & eſt communis & uera opinio, Ratio, quia animi declaratio non tranſit ad hæredes ut per glo. communiter ibi & ubique approbatam in l.inter ſtipulantem. §. ſi ſtichum.ff. de uerborum oblig.tex.cum glo. in l.Idem Pomponius ſcribit ſi frumentum,§.fio.ff.de rei uend. Hinc dicimus ꝙ animus in meote retentus nihil operatur l.ſi repetendi.C.de condi.ob.cau. cum ergo actio iniuriarum per diſſimulationem iniuriam paſſi tollatur.§.fin.inſt.de iniur.& diſſimulaſſe uideatur qui non aperuit animum uindicandi, cuius animi declaratio ad hęredes non tranſit,ſuperest ut hęc exhęredationis iniuria uel etiam prętieritionis.propter quam datur querela, diſſimulatione abolita uideatur, niſi animum querelandi aliquo actu exteriore exhęredatus oſtenderit. Simile in aditione hæreditatis quæ licet nudo animo fiat. §.fin.inſt.de hęre.quali.l.gerit.l.pro hęrede,ff.de acquiren. hęre.l.ſi auia,C.de iure deliber.tamen ſecundum ueram & communem opinionem oportet quòd animus ille aliquo actu exteriore uel uerbis aperiatur ita teneot glo Bar.Bal. Paul.Aretin.& Alexan.& Moderni in l.mutum.ff. de acqu. hære.glo.in l.pro hærede, et communiter Doct. in prin.ff. eod.& Paulus hic.

6 *Decla.5.* Quinto † intellige ut querela præparata tranſmittatur etiam ſi competat contra teſtamentum fratris ſecundum glo. noſtram.

7 *Declar.6.* Sexto † idem ex mente gl.in querela quæ competit patri uel matri contra teſtamentum filii.

8 *Declar.7.* Septimo † idem in querela quæ competit contra teſtamentum parentum, itaq; querela præparata tranſmittitur generaliter, ſiue illa competat contra teſtamenta liberorũ deſcendentium, ſiue etiam cõpetat contra teſtamenta aſcẽdentium, ſiue etiam contra teſtamenta tranſuerſorom, & & ita tenent communiter doct. hic.

Limita ut querela pręparata non tranſmittatur quando is qui pręparauit renunciauit querelæ ſecundum Paul. hic per glo.l.cum mora.C.de tranſ.ubi communiter per Doct. & in l.poſtquam liti.C.de pact.

9 *Querela nõ præparata & hodie non trãſmittitur cum con.* Secunda regula eſt, quòd † querela noo præparata non tranſmittitur, ita probatur hic a contrario ſenſu & in l. ſcimus in fin. per locum ab ſpeciali infra eod.& in l. poſthumus,§.fin.cum l.ſequen.ff.eod.tit. per rationem de qoa ſupra. Quod uerum de iure uetere, hodie autem ẽt non præparata generaliter tranſmittitur ſecundom glo.noſtram eã qua ſimpliciter tranſeuot nullam de ea facientes mentionem Bar.Bal.& Aretinus hic.

Sed eam expreſſim reprobant. Iaſ.hic, Idem Iaſ. in l.ſcimus.in fi. infra hoc tit. & Fulgoſius & Paulus & Albericus & Angel. & Odofred. & Cynus & Iacob. Butrig.& Ioannes Faber dum ſe refert ad dicta per eum in l.ſcimus, infra hac l.in fine ubi eam reprobat. Idem Petrus de Bellaperti. hic, Idem Petrus de Bellaper. Cynus Bal.& Ange. in d. l.ſcimus in fi. Ang.in l.nam & his, ff.hoc titu. Paul.in l ſi quis filium. hoc titul Petrus in d.l.ſcimus, in fin.& ibi Iacob. Butrig. & Albericus. Mouentur quia noue inductum eſt per le. ſcimus, in fin. & dict. l. ſi quis filium, hoc titulo quòd querela oon præparata tranſmittatur, non qoidem generaliter ſed tribus demum concurrentibus ſcilicet, quòd querela competat deſcendentibus, competatque contra aſcendentes, tranſmittaturque ad deſcendentes tam tranſmittentes quam eius cuius de ſucceſſione agitur quæ oĩa ſimiliter inquiunt cõcurrere debẽt ut hæreditas nõ adita rõne ſanguinis tranſmittat̃ ut in l.unica C.de his q añ apt.tab.in cuius terminis ut cõrigat trãſmiſſio oportet ꝙ ſit de liberis is q trãſmittit, & ẽt is in qoem tranſmittitur, ut præter Doct.ſupra citatos.hanc dicunt communem opinionem reprobata gloſſ.quæ ibi.contrarium tenuit Corneos in d.l.unica.Idem Corneus in l.2. C.ad Orfici. & Iaſ. in l.ſi infanti.C.de iure delib.

Ergo querela non præparata non tranſmittitur, intelligo primo quando querela competebat fratri contra teſtamentum fratris, ut hic ſecundum communem opmionem etiam hodie. Secundo intellige etſi competeret patri contra teſtamentum filii. Tertio etiam ſi competeret matri cõtra teſtamentum filij. Quarto idem forte in bonorum poſſeſſione quæ competit patri emancipatori, contra teſtamẽtum filij emancipati ut in terminis l.1.& per totũ.ff.ſi quis à par.fuerit manumi.nam illa bonorum poſſeſſio eſt multum ſimilis querelę inofficioſi teſtamenti, ideoq́ꝫ querela inoffieioſi teſtamenti poteſt concurrere cum illo remedio ut in l.pr ter filium, ff.hoc titu.ſm intellectum quem ad illum tex.aſſignamos. Quinto forte eadem ratiooe idem uideretur in bonorum poſſeſſione contra tabulas, quæ datur patrono contra teſtamẽtum liberti, ut per totum ti.de bo. libert.& in terminis l.1.& per totum. C.de bonorum poſ. contra tab.liberti.

Ratio iſtorum eſt, tum ꝙ uitanda eſt legum correctio. l. ſi quando, in prin.hoc titol.l.unica. C.de inoffi dot.tum ẽt quia querela quæ datur liberis contra teſtamentum patris magis debita eſt quàm ea, quæ datur patri contra teſtamẽtum filij, uel ea, quæ datur fratri contra teſtamentum fratris.argom.l ſcripto.ff.unde liberi.l.cum ratio.ff. de bo.dã. unde d.l.ſcimus.§.fina.quæ corripit, uel ſaltem limitat legẽ noſtram quando querela competit liberis contra teſtamẽtum patris non debet extendi ad qoerelam, quæ competit patri contra teſtamentom filij.uel fratri contra teſtamentum fratris. Sexto ergo intellige ſm Doct. quando competebat querela contra teſtamentum patris, & agebatur de ea tranſmittenda ad liberos filij exhæredati, ſecus ſi ad hæredes extraneos, quia ſm Doct.communiter ſupra relatos, tunc ad extraneos hæredes non tranſiret per rationes, de quibos ſupra. 10

Querela cõpetens contra teſtamẽ. an traſmittatur. Limitaꝭ ut querela etiam non præparata competens filio contra teſtamentum patris tranſmittatur ad liberos ipſius tranſmittentis ut d.l.ſcimos in fina. Sed an idem etiã in querela quę competebat contra teſtamentum matris, & puto quòd ſic argumen.d.l.unicæ. C. qui ante apertas tab.ubi hæreditas matris etiam non adita tranſmittitur ad liberos tranſmittentis non ſecus, quàm ſi eſſet hæreditas patris, & cum per hanc querelã acquiratur hæreditas idẽ iuris in ea quod in hæreditate intelligimus inductum fuiſſe, uel induci debere, & eſt ex mente Doctorum, de quibus ſupra mentionem habuimus, dum arguunt de tranſmiſſione hæreditatis ad tranſmiſſiooem querelæ. Præterea hæreditas matris liberis nou minus debetur, quàm hæreditas patris.argumen. dict.l.unicæ,& l maximum uitium, C.de lib. præteri.

Stat ergo concluſio ex ſuperioribus, ꝙ eſt tranſmiſſio in querela inofficioſi teſtamenti. Sed an in ea ſit ſucceſſorium edictum continuo uidebimus. Verum in bonorũ poſſeſſione contra tabulas, quòd ſit ſucceſſorium edictum tenet, & firmat communiter teneri Iaſ. col. fin.in rubr.C.de ſucceſſ.edict. Idem tenet, & firmat communiter teneri Decius ibi col.fin.& tenent Angelus, Paulus,& Alex.nume.4. in l.ſi quis poſthumos.§.filium, ff.de liber. & poſthum.tenent Azo, Accurſius, Dynus, & Albericus, in l.illud.§.1. ff. de bonorum poſſeſſio.contra tabulas ubi etiam tenet Bartol. Raynerius, & Albericus, in l.ſi heres duobus.§.fin.eod titulo. Dynus, & Albericus, io leg.3.§.ſi emancipatus, eodem titul.ſequitur & ait eſſe communem opinioŏem Alex. col.fina.in rubr.C.de ſucceſſ.edict. ubi Corneus col.2. ait quòd tenetur ab omnibus, & Curt.Iun.num.15. firmat eſſe communem opinionem, licet contrarium teneant Corne. ubi ſupra & Sebaſtianus Sapia ibidem, col. final.poſt alios quos ipſi referunt, tradit Emanoel de à Coſta, in lege Gallus.§.& quid ſi tantum pagina.140. ff. de liber. & poſthumis.

Adde

11 Addè Emanuel de acoſta in l.Gallus.§.& quid ſi tantum. nu.206.de lib.& poſthu.dum quærit † ſi filius emancipatus ſit expreſſa cauſa pręteritus (quo caſu & olim ipſo iure abſque ulla expreſſione cauſæ teſtamentum ualebat iure tam ciuili,quàm prætorio glo.approbata in l.filiũ.§.ſed quemadmodum in uerb. contra emancipantem.ff.de contra tab. quę approbatur communiter ſecundum Iaſ.in l. poſthumo nato.nu.25.C.de contra tab.& hodie ualet ita demum ſi iuſta cauſa exprimatur glo.approbata in auth. de hęre. & fal. §.exhęredatos) & dum quęrit inquam an talis filius repudiando bonorum poſſeſſionem contra tabulas, uel expreſſim,uel tacite per lapſum anni prętudicet etiã nepotibus, ut & ipſi nequeant contra teſtamentum aui aliquid dicere, præmitte quòd ſi nepotes ex filio emancipato eſſent in poteſtate aui, tunc ſi prætereuntur, eſſet ipſo iure nullum aui teſtamentum.§.ita demum,inſt.de hæred. quæ ab inteſta.l. poſthumorum,de iniuſto rup. & non loquimur iſto caſu, ſed quando ipſi nepotes erant etiam extra poteſtatem, & puto nepotibus præiudicium fieri, nam cõtra teſtamentum aui nil dicere poſſunt propter præcedentiam filij l. ſi quis, poſthumos.§.filium,de lib.& poſth.l.ſi quis filio exhæredato de iniuſto rupto.ff.l. ſi quis filium, ibi (omne adiutorium).C.ff.de inoffi.teſtam.neque etiam quicquam dicere poſſunt contra factum,& repudiationem patris, illam quaſi inofficioſam,& in eorũ fraudem factam,arguendo ergo &c. quòd non poſſint patet, nam non poteſt dici filius in fraudem filiorum feciſſe ſi nepotibus hæreditatem quærere non putauit, quam ſibi ſuſpectam credidit.arg.l.quia poterat.ff.ad Trebellian.

Teſtam. an poſſit impugnari à liberis filij emancipati præteriti, qui contra teſtamẽ nil dixit.

Infero intell.ad l.filio pater,de leg.1.ff. quæ ſecundo loco probat noſtram ſententiam,ubi filius hæreditate patris abſtinens impius erga patrẽ eſſe non uidetur,quia propter honorem patris non debebat ſe oneribus hęreditatis implicare,ſic & in propoſito is filius propter commodum nepotum non debebat ſe illius hęreditatis oneribus implicare, quam ſuſpectam putabat.

Infero intell.ad l.filio præterito.ff.de iniuſto rupto.quę tertio probat noſtram ſententiam ut licet, ibi filius abſtinens nepotes ſimiliter præteritos haberet, ipſi contra eũ nil dicere poſſent, quia non debebat propter commodum nepotum implicare ſe oneribus hæreditatis quam ſuſpectam ſibi eſſe putabat.

Infero intell.ad l. fin.ff.de cond. inſtitutio. cum conc. in quibus filius inſtitutus habet ſubſtitutum uulgarem, ut ipſo abſtinente ſubſtitutum capiat hæreditatem excluſis nepotibus,quia ſucceſſio ex teſtamẽto excludit ſucceſſionem ab inteſtato,nec dicatur quòd poterunt nepotes uenire cõtra teſtamentum aui,quia non poſſunt cum ille ſatisfecit legi, & ęquitati, filium qui erat in primo gradu inſtituendo,nec poſſunt quicquam dicere contra repudiationem filij, quia propter utilitatem nepotum nõ debebat implicare ſe oneribus hęreditatis, quam ſuſpectam ſibi,& damnoſam cenſebat.

Poſtremo eſt tex in l.qui autẽ.§.1.ff. quæ in fraud.credi. ubi in fraudem creditorum feciſſe non uidetur, qui repudiat legatum,ergo nec in fraudem filiorũ,qui repudiat hæreditatem patris ſui quantumcunq; mero iure quęſitam, nã & legatum mero iure quæſitũ eſt. Stringitur hoc fund. nã ſi illud in creditoribus multo facilius in filijs quibus præferuntur creditores l.Papinianus.§.quarta.ff. de inoffi.teſt. Iaſ.in auth.nouiſſima.col.2.in prin.de inoffi.teſta.C. Stringitur ſecũdo,nam ſi illud in legatis multo magis, & facilius in hęreditatibus,cũ legata non habeant ſuſpectũ onus ſicut hęreditas l.ſi hęreditatẽ.ff.mandati. Confirmat̃ ult. per l.ſi ſponſus.§. ſi maritus.2.ff.de donat. inter uirum & uxorem inducendo eodem modo quo d.l.qui autem.

12 Prædicta † quando filius fuit excluſus uoluntate, quid aut ſi in potentia, quia iuxta ex cauſa fuit pręteritus an nepotes ex eo poſſint proponere querelã uel cõtra tabulas? & uidet̃ quòd ſic,quia hoc caſu auus impie ſe habuit erga nepotes,quod in ſpecie uſ probare l.3.§. ſi emancipatus.ff de contra tab.& inter hunc caſum & ſuperiorẽ eſt differẽtia. Ratio, nam iſto caſu nepotes excluduntur magis propter impietatem aui teſtantis, quam propter ſterilitatem hæreditatis,illo uero caſu, magis propter ſterilitatem hæreditatis,quam propter impietatem teſtantis. Adde quòd d. Emanu.ubi ſupra.nu.206.tenet, quòd licet iure C.& ff.in bonorum poſſeſſione non eſſet ſucceſſorium edictum, tamen iure nouo authenticorum erat,quia cũ in pręteritione propter quam datur contra tabulas requiratur expreſſio cauſæ non ſecus,quam in exhęredatione propter quam datur querela.§.aliud quoq; in auth.ut cum de app. cog.ſequitur quòd propter hanc omnimodam ſimilitudinem erit ſucceſſorium edictum in contra tabu.bonorum poſſeſſione non ſecus quam in querela, quæ ratio aperte retorqueri tur in ipſum quia olim nec in præteritione,nec in exhæredatione requirebatur cauſæ expreſſio, & ſic quo ad hoc erat inter præteritionem & exhæredationem omnimoda ſimilitudo non ſecus quam hodie † ergo dicẽdum eſt, quòd 13 ut olim in querela erat ſucceſſorium edictum,ita & in bonorum poſſeſſione contra tabulas,cum data paritate terminorum eſſet olim eadem ſimilitudo inter exhæredationẽ & pręteritionem,quæ eſt hodie,&c. Denique in querela inofficioſi teſtamenti, quòd ſit ſucceſſorium edictum tenẽt Bar.in d.§.ſi filium.Idem in l.ſi is qui,& in l.pater filium,in lect.& iterum in rep.col.2 ff.de inoffi. teſtament. & in l.ſi quis filium,hoc tit.eſt communis opinio ſecundum Roder. Suares in l.quoniam in prioribus,ampl.10. infra cod.Bart. in l.in ſuis,num.9 ff.de lib.& poſth. Curtius iun.num 11.in rubr.C.de ſucceſſ.edict.ubi Iaſ.nume.5.& Decius nume.6. hanc firmant eſſe communem opinionem, quòd & firmant Alex.ibi.col.fin.& Alciatus parado.lib.4.c.16. Acoſta in d. §.& quid ſi tantum pag.241. Viglius num.3. in prin.inſt.de inoffi.teſt.Sapia in d.rub.col.penul.

Querela an detur nepotibus.

Succ. edict. an ſit in querela uel in bo.po.contra tab.

Poſtremo conſidera quòd aut nepotes ex iſto filio emancipato erant in aui poteſtate retenti, & ſine dubio eorum pręteritione uitiatur teſtamentum aui,l.poſthumorum.ff. de iniuſto rupto.Aut non erant in poteſtate aui retẽti, ſed in poteſtate ipſius emancipati & tunc procedit quòd diximus,repudiationem patris eis nocere, eo pręſertim, ne eorum patri inuito aui hæreditas quæreretur,argum.l.qui in aliena.§.interdum.ff.de acquiren.hæred. Aut ſi nepotes nec in aui poteſtate erant,nec etiam in poteſtate patris, & tunc utcunque filius fuiſſet ingratus, negari non poteſt quin auus inofficioſus fuerit erga nepotes, & conſequenter ſuccurrendum eis ſit,cum igitur eis ſuccurrendum iudicauerimus in eo dum taxat quęſtio iam erit quo iure eis ſuccurratur,uitium per ius dicendi nullum, an per bonorũ poſſeſſionem contra tabulas aui per inofficioſi quærelam.

14 Etenim † tria ut liberis conſulatur prodita ſunt remedia nempe ius dicendi nullum,quod ſuis tantum cõpetit quorum præteritione ipſo iure regulariter uitioſum eſt teſtamentum,l.inter cętera,& per totum.ff.de lib. & poſthu.& contra tabulas bonorum poſſeſſio, quæ liberis præteritis accommodatur,ſiue illi emancipati ſint, ſiue etiã ſui,l.maximum,C.de lib.præteri. §.ſunt autem inſt.de bon.poſſeſſ. & querela inofficioſi teſtamenti quæ ſuis exhæredatis datur,ut per totũ. C.& ff.& inſt de inoffi.teſtam.& etiã emancipatis ſecundum tamen diſtinctionem quam docuimus ſupra eod.titu.l.12.

Liberis ſuccurritur tribus remedijs.

15 Conſidera ergo hanc ad rem ſatis difficilem tres caſus. † Aliquando,& primo in terminis,d.§.ſi emancipatus, nepos ex emancipato filio habet contra tabulas, quod eſt quando tempore mortis aui tenẽbat re uera primũ locum & pręteritus fuit, ita procedit d.§.in primo reſpõſo. d.l.1. §.uocantur,& l.illud.§.1.eod.tit.& gl.1.in l.3.in princ.eod. tit. Aliquando & ſecundo re uera tempore mortis aui tenebat primum locum nepos.ſed tamen propter odium patris fuit exhæredatus,& tunc habet querelam non contra tabulas,ut in ſecundo reſpõſo,d.§.probabilius eſt in eundem eaſam continuari in hac tamen querela merita nepotis conſiderabuntur,ut ibidem,ut ſi ipſe ingratus erga auũ non fuit uincat in querela. Aliquando & tertio nepos ex emancipato non tenebat re uera primum locum mortis tempore aui quia

Intell.l.3.§. ſi emancipatus.ff. de cõtra tabu.

quia filios exhæredatus præcedebat eum, & tūc aut nepos fuit inſtitutus, & planiſſimum, aut præteritus, & planum quòd non habet contra tabulas, ſed dubium an habeat ex perſona ſua querelam per ſucceſſorium edictum quaſi inofficioſus fuerit auus, qui eum preterijt, quòd uidetur per l. pater filium, cū conc. de inoffi. ff. uel quaſi (ut ibi ait Bar.) exhæredatus is nepos uideatur, aut re uera exhæredatus ſuit nepos, & idem ut habeat querelam exhæredatio, nāq; non pōt uideri res inepta in ijs qui poſſunt uocari ad querelam, quinimo utiliſſima eſt, finge hunc nepotem ex proprijs demeritis, iuſte exhæredatum certe ſuccumbet in querela, finge rurſus præteritum forte ſecus, ut ſcripti ad probandum ingratitudinem non admittantur, argum. l. omnimodo. C. de inoffi. teſta. auth. ut cum de app. §. aliud, ſed uidetur contra argum. l. 4. uel. 5. ff. de inof. teſtam. quod ſaltem uerum de iure. ff. ergo noſtra inſpectio utilis erit iure nouo inſpecto, hæc in nepote ex mancipato, quem uides quo iure utatur ſiue fuiſſet in aui poteſtate retentus poſt patris emancipationem, ſiue in ipſius patris emācipati poteſtate eſſet, ſiue etiam foret ſui iuris non exiſtens in aui emancipatoris poteſtate, nec etiam ſub poteſtate patris emancipati, & uide quæ diximus ſupra §. 20. num. 130. lib. 2. de ſucc. creatione, & infra in l. ſi quis filium, hoc titu. & quæ ſupra diximus ſub tit. de traſmiſſionibus.

L. CVM QVAERITVR.

1 Querelam non exhæredato ſed inoffi[c]ioſitas parit, cum Bal. & Emanu.

Querelam inoffi. non exhæredatio ſed inofficioſitas parit cum Bal. et Ema.

CVm quæritur. In hac lege eū quæritur, ea lege noſtra collige quoddā iuris elementum, quod paſſim a noſtris pertermiſſum ne dicam ignorum eſt † ut querelam inofficioſi teſtamenti non tā exhæredatio, quā inofficioſitas producat, etenim cū quæritur an quis de inofficioſo teſtamento agere poſſit non tam eſt in conſideratione utrum ſit inſtitutus an exhæredatus uel forte præteritus, quā utrum debitā portionem ex teſtamēto eius cuius de ſucceſſione agitur habuerit uel nō habuerit, ita probat plane, l. noſtra, Ad idē. §. igitur, inſti. eod. l. parentibus. in. ſta hoc titu. l. Papinianus. § quarta. & §. qm aūt quarta, & §. 1. ſed ſi quis mortis, & l. ſi nō mortis. ff. hoc ti. docet elegāter ingenioſus Emanuel de Acoſta, in l. Gallus. ff. de lib. & poſt. §. & qd ſi tm, in 2. par. pag. 4. Bal. in l. pē. filiū, col. 7. uerſ. ſed tūc imo: edi ate. ff. hoc tit. l. nō putauit. § fi. ff. de bo. poſ. cōtra tab. l. & ſi ex modics, ff. de bo. lib. l. 1. §. 1. ff. quod cum eo. d. l. Papin. §. ni. [illegible] ubi Bar. [illegible] ff. hoc tit. Itaq; querela dat ijs qui integrā legitimā nō habuerūt, ut hic cū conc. ſupra allegatis. Intellige multipliciter, primo ſi in minore portione q̃ legitima eſſent inſtituti. Secundo ſi eſſent exhæredati & iure legati uel alio minorē portionē q̃ legitimā accepiſſent, id eſt accipere potuiſſent. Tertio ēt ſi eſſent præteriti & minorē portionē q̃ legitimā poſſent capere, titulo forte legati uel alio, ut dē. d. l. & l. ſtatim, §. ſi quis rogatus, ff. ad Treb. is. n. cui minor legitima portione relicta fuit poterat querelā mouere ſiue in eo quod ſibi relictū fuit inſtitutus eſſet, ſiue exhæredatus eſſet, ſiue etiā præteritus, id eſt neq; heres inſtitutus, neq; exheredatus præteritus. n. intelligit, q neq; inſtitutus eſt, neq; rite exhæredatus ēt ſi uniuerſam hæreditatē eius cuius de ſucc. agitur titu. fideic. uniuerſalis acceperit, ut d. §. ſi quis rogatus, & in. §. eadē. inſt. de hær. quæ ab inte. & in l. poſthumo nato C. de bon. poſſ. cōtra tab. ubi p Iaſ. nu. 5. poſt alios.

Limitatio.

Superiora hodie multipliciter immutata ſunt, nam cum plus & minus quadruplici habita ratione dicatur, ſcilicet ratione rei & ratione cauſæ, & ratione temporis, & ratione loci, ut in §. plus. cum materia inſtit. de act. hinc eueniebat ut querelam non ſolum ille haberet qui minus re & tempore ex partis teſtamento capere poterat, ſed etiā ille q minus cauſa uel tpe uel loco, q̃ oīa hodie immutata uidentur.

Ergo in primis licet iure iſto cōpeteret querela ei cui minus re, uel quantitate relictum erat, ut hic cum concor. ſupra allegatis. hodie ſecus eſt cum querelam mouere non poſſit, ſed tantum ad ſupplementum legitimæ agere, ut in l. omnimodo, & in l. ſcimus, in prin. infra eod. & in l. quoniā in prioribus, in prin. infra eod.

Limit. 2.

Præterea & ſecundo, licet is cui integra legitima ratione rei, olim fuerat relicta, poſſet querelam mouere, ſi per appoſitionem conditionis uideretur oneratus, ſicq; minus cauſa relictum eſſet, ut in l. ſi pater puellæ, à contrario ſenſu, & in l. filius matrem, à contrario ſenſu, & utrobique no. tat Paul. Idem Paulus & Salic. in l. quoniam in prioribus, hoc titulo. tamen is hodie querelam mouere non poſſet, ſed conditio reſecaretur per d. l. quoniam in prioribus, & l. quæ nuper. & l. ſcimus, in prin. & l. ſi quando. §. & generaliter, in ti. hoc tit. quā de re latè diſſeruimus in d. l. quoniam, & in d. l. omnimodo.

Limit. 3.

Tertio licet is qui minus legitima portione recepiſſet ratione temporis poſſet olim querelam mouere, argum. d. l. quoniam ibi, dilationibus & eorum quæ tradunt docto. per tex. ibi in l. ſi mater. in prin. ff. de uulg. & pupil. ſubſtit. tamen hodie non poteſt mouere querelam ſed dilatio reijcitur, relictumq; repræſentatur, ut in d. lege quoniam, & in lege, ſcimus. §. cum autem, hoc titulo, & utrobique late diſſeruimus.

Limit. 4.

Deinde & quarto licet ratione loci olim poſſet eſſe querela ueluti ſi filium heredem ſcripſi in rebus quas Aphricæ habebam, quæ re uera implebant legitimam, ſed tamen locus ille illave habitatio parum accommoda, & opportuna eſſet nobis Hiſpanis, tunc olim huius aſſignationis ratione eſſet querela, argum. eorum quæ diximus in l. omnimodo. §. imputari, hoc tit. & argum. l. cum res, ff. de leg. 1. tamen hodie ſecus eſt, commutabitur enim legitimæ aſſignatio, querela autem non accommodabitur, argum l. ſcimus in prin. & d. l. quoniam, & d. §. cum autem, & eorum quæ diximus in d. §. imputari.

Limit. 5.

Poſtremo licet is qui habuit ab initio integram legitimam ratione cuiuſuis poſtea ſequente, poſſet olim querelam mouere, arg. d. l. ſcimus, in prin. hodie tamen ſecus eſt, ut ibidem, ubi etiam late diſſeruimus, itaque omni ex parte huius legis materia uidetur hodie immutata.

Legitimæ quātitas inſpicitur tempore mortis.

Secundo nota, † quòd legitimæ quantitas inſpicitur tempore mortis, ad idem eſt tex. in §. quantitas, inſt. de leg. Fal. & in l. cum quæſtio. §. fin. ff. eod.

Limit. 1.

Limita primo, ut non tempus mortis, ſed tempus factæ donationis inſpiciatur quando teſtator immenſam donationem uni ex filijs ſuis fecit, ne ſi tempus mortis quo tempore ſubſtantia patris erat exhauſta inſpiceretur, filius legitima fraudari uideretur, ita procedit auth. unde ſi parens, cum materia infra hoc titulo, ſecundum Iaſon. hic ubi uidebimus.

Limit. 2.

Secundo limita, niſi ſi pater ex forma ſtatuti teneretur filio aſſignare legitimā in uita, pro ſoluenda filij condemnatione ex delicto deſcendente, tunc enim inſpiceretur tēpus aſſignationis legitimæ ſecundum communiter receptā ſententiam, argum. l. eius qui. §. 1. ibi, bona quoque quæ tūc habuit cum damnaretur. ff. de teſtam. ita tenent Bal. in l. 2. de adopt. C. Romanus in l. filiofa. 2. per illum tex. ff. ſoluto matrimonio Alberi. in tertia parte ſtatut. quæſt. 36. quæ incipit pulchram & ſubtilem. Iaſ. hic, qui refert alios uoluiſſe ut inſpiciatur tempus commiſſi delicti, ut per Bal. in l. 2. C. de reuo. his quæ in frau. cred. Bal. & Imola in l. lex Cornelia. ff. de uulg. & pupil. & ibi Alex. & Bal. in l. ſi quæ pœna, alle. §. ff. de his qui ſunt ſui, uel alieni iur.

Limit. 3.

Tertio limita ſecundum quoſdam niſi pater in uita uoluntarie aſſignaſſet legitimam ipſi filio, tunc enim non tempus mortis patris, ſed legitimæ aſſignatæ, uel traditæ inſpiceretur, unde legitima non creſceret licet patris facultates augerentur, ita tenent Iacob. Butrig. in l. pactum. C. de collat. Bal. in l. 1. C. quæ in fraud. cred. Idem Bal. in l. fin. de uſur. rei iud. & in auth. res quæ. C. com. de lega. Angelus in l. ſi pœnas. §. fin. ff. hoc tit. Idem Ang. in l. ſtipulatio

latio hoc modo.ff.de uerborum obligat. quæ opinio magis communiter reprobatur ſecundum Iaſ.hic. & in auth. nouiſſima infra eodem titulo. Idem Iaſ.in l.ſi quando.§.illud per tex.ibi infra eodem dixi late,in l, quoniam in prioribus hoc titulo.

Sequitur auth. nouiſſima.

Huius authen. relect.collocaui ſupra de ſucc. crea. §.20. ult. par.

AVTHEN. VNDE SI PARENS.

1 *Querela datur ad reuocandam inofficioſam donationem.*
2 *Inofficioſa donatio reſcinditur conditione ex lege cum communi.*
3 *Falcidia quid dicatur.*
4 *Titulus inſtitutionis inducitur per illa uerba relinquo filio pro ſua falcidia, uel pro ſua legitima, uel pro ſua parte, cum communi, contra aliorum ſ. re communem.*
5 *Querela inofficioſæ donationis datur etiam heredibus, cum communi.*
6 *Donatio inter patrem & filiumfamilias ualet ſi mittitur in meritis filij,quæ merita regulantur cum ipſa donatione,quia in re confeſſioni patris non ſtatur, cum communi.*
7 *Iuramentum de non reuocando donationem inofficioſam non impedit eius reuocationem, cum communi.*
8 *Donatio inofficioſa ſimplex, uel iurata reuocari non poteſt per remunerationem, cum communi.*
9 *Donatio maioris partis bonorum an reuocetur per eum, qui cogitauit de liberis, quod an ſi uoluiſſet cum communi, alias ſi contra communem.*
10 *Donatio maioris partis bonorum etiam iurata reuocatur ſuperuenientia filiorum, cum communi.*
11 *Donatio inofficioſa re,& conſilio an in totum reuocetur.*
12 *Donare poſſum uni ex filijs primi matrimonij pluſquam omnibus filijs ſecundi matrimonij,cum communi contra Salic.& Iaſ.*
13 *Hereditate repudiata poſſum agnoſcere emphyteuſim, quam pater accepit,pro ſe & uno ex filijs ſuis cum communi.*
14 *Maioratus idem admittit.*
15 *Donatio inofficioſa ut uideatur qua bonorum contributio fiat.*
16 *Donatio inofficioſa ut reſcindatur non inſpicitur quantitas bonorum quæ erant tempore donationis, nec illa quæ eſt tempore mortis, ſed ſit contributio contra Bart. Paul. Iaſon. & alios cum Petro.*
17 *Donatio inofficioſa uſque ad legitimam tantum reuocatur.*
18 *Renunciare an poſſimus remedio legis ſi nunquam.C.de reuoc. dona.*
19 *Fideicom. non ſubintelligitur ex condit. ſi ſine liberis deceſſerit, quando onerata eos tempore teſtamenti habebat, cum communi.*
20 *Fructus an reuocentur cum donatio culpa conditionem non implentis reuocatur.*
21 *Inofficioſitas quando arguatur ex actu inter uiuos legitimam filius an capere poſſit propria authoritate.*

VNDE ſi parẽs. Nota.ex hac auth.unde ſi parens, q ad ſimilitudinem querelæ inofficioſi teſtamenti datur querela inofficioſæ donationis, ut ſi per donationem immenſam & inofficioſam legitima liberorum fraudetur, tunc liberis ſubueniatur, non ſecus, quàm ſi per ultimam uoluntatem fraudaretur. Ad idẽ l. Titia Seia.§.Imperator.ff.de leg. 2. &.§. Lucius, eiuſdem legis l.1.2. & l.ſi totas,& per totum infra de inoffic. donationi.& in authen de imm.donati.per totum. uidebatur cõtrarium per l.non uſque.ff.ſi quis à paren. fuerit manu. ubi habetur q non eſt inhibenda patriſfamilias rerum ſuarum alienatio,liberaq; adminiſtratio, ſed id intelligitur.[1] & limitatur per noſtrum tex. & ſimiles, ut procedat cum moderamine hoc, ne fraudetur liberorum legitima: eſt tamen longa differentia inter querelam inofficioſi teſtamenti & querelam inofficioſæ donationis, quia per illam totum teſtamentum regulariter reſcinditur & infirmatur, l.Titiam, l.poſthumus, §.ſi quis ex his.ff.hoc titu. de quo latiſſime in l.cum duobus,hoc tit. at per iſtam non totam donationem reuocamus,ſed uſque ad legitimam tantum liberorum moderatur, ut in l.1.& l.ſi totas,& l.ſi liqueat, infra titulo primo, & hic.

1 Donatio inofficioſa reſcinditur querela.

2 Ergo ſi liberi putant donationem quaſi inofficioſam reſcindi quæritur,qua actione conſequantur, ut uſq; ad debitum bonorum ſubſidium reſcindatur, & communis opinio eſt quòd conditione ex hac auth.uel ex hac lege,cũ conc. ſupra allegatis,ita tenent Odofredus, Bal.Paol.Alber.Guil.el.& Iaſ.hic,& Azo.in ſumma huius tituli,Bar.& communiter alij in l.1.C.de inoffi.donationi.mouẽtur quia ut ſupplementum legitimæ petitur conditione ex lege omnimodo infra hoc titulo ſecundum gloſſ. & magis communiter doct.ibi.ubi diximus, ita quoque & ſupplementum legitimæ in hoc caſu per ſimilem conditionem ex lege conſequendum eſt,ſed certe iſthæc non ſunt ſimilia, nam in terminis d.l.omnimodo ſupplementum legitimæ contingit ipſo iure ex legis diſpoſitione ad ſimilitudinem iuris accreſcendi,ut in d.l.omnimodo,& in l.ſcimus,in prin.infra hoc tit.unde qua actione, uel iure petitur & conſequimur id quod primordialiter relictum fuerat in teſtamento, eadem quoque actione conſequimur & illud quod accreſcit uel ſuppletur per legem,ut contra communem opinionẽ probaui in d.l.omnimodo, ſed in ſpecie noſtra ſupplementum legitimæ non contingit,ipſo iure ex legis diſpoſitione,ſed demum poſtquam cœpit liquere inofficioſam fuiſſe donationem ut in d.l.ſi liqueat,cum concor.ſupra allegatis: unde hoc caſu magis eſt ut id ſupplementum legitimæ conſequamur per querelam inofficioſæ donationis, uel per conditionem ex lege.

2 Inofficioſa donatio reſcindatur cõditione ex lege cum communi.

3 In tex.ibi,nomine falcidiæ,Nota ex tex.iuncta gloſſ.† falcidiæ appellatione propriè uenit ea quarta quæ de ſingulis relictis deducitur & iure inſtitutionis debetur, de qua per totum.ff.C.& inſt.ad legem Falcidiam.

3 Falcidia quæ dicatur.

4 †In propriè autem uenit & comprehenditur Trebellianica, quæ deducitur ex relictis uniuerſalibus de qua per totum.C.&.ff.ad Treb.& inſt.de fidei.hære.Impropriiſſime uero uenit legitima liberorum ut hic, & hæc glo.eſt ſingularis ſecundum doct.hic qui eam omnes ſequuntur. Vnde ſi paterfamilias dixit relinquo filio centum pro ſua falcidia,perinde eſſet ac ſi diceret pro ſua legitima,ſecundum Bar.Bald.Ang.Areti,Paul.& Iaſ.hic.Idem Bar.in l.peto, in prin.ff.de leg.2.Idem Bar.in l.filium.§.ſed & ſi portio, ff.de leg.præſt.Idem Bar.in l.fin.ff.de pecul.lega.Bar.in conſilio incipiente conſultus ſuper prædicto.Bal.in l.quoties,C.de hære inſti. Cuma.in l.his uerbis.ff.de hæred.inſti. Romanus in l.nam quod.§.non omnis. ff.ad Trebell.Cardi.in ca. Raynutius de teſtam.Paul.conſ.179.in caſu præſenti, & idẽ ſi dixit teſtator relinquo centum filio pro ſua parte ſecundum Bal.& Paul.in l.humanitatis,C.de impuberũ, quod & communiter tenent doct.in l.ſcimus,in prin.infra hoc titu. ubi dixi,ſicq; ſiue dicam relinquo centũ filio pro ſua legitima,ſiue pro ſua falcidia, ſiue pro ſua parte ſemper uideor iure & ti.inſtitutionis reliquiſſe,& conſequẽter ualet teſtamentum non ſecus q̃ ſi in ijs expreſſum eſſet inſtitutus ſm magis communem opinionem ſupra relatã, contra quã tenent Iaſ.hic.Idem Iaſ.nu.24.in auth. nouiſſima, ſupra hoc tit.Salicetus in d.l.humanitatis. Idem Sali.hic. Idem Salic. in l.quoties,C.de hære.inſti.Barb. & Imola in d.c. Raynutius.Idem Imola in d.l.his uerbis,in prin.& in l.1.in §.ſi ex fundo,ff.de hære.inſti.Alex.cõſ.70.lib,2. Matthęſill. notab. 159.Idem Alex.in l.1.ff.ad legẽ Fal.in prin.Idem Alexan.in d.l.nam quod §.non omnis,ff.ad Treb. Idem Alex.in d.l.humanitatis,qua de re dic ut diximus tam in d.auth.nouiſſima quàm in d.l.ſcimus,in prin.

4 Titulus inſtitu.induci tur per illa uerba relinquo filio pro ſua falcidia uel pro ſua legitima,uel pro ſua parte,cum communi contra dictam ſere communem.

5 Item not.ex iſto tex.q liberi etiã hæredes poſſunt per hanc querelam impugnare teſtamentum parentis cui hæredes extiterunt, ita tenent Salicet.Paulus, & Iaſo. & alij commu-

5 Querela inofficioſæ donationis datur etiã hæredibus cũ commun.

communiter hic, Imola & Cumanus in l. Titiam Seio, §. Imperator, ff. de leg. 2. Imola in c. fin. col. 6. extra de donat. tradunt cõmuniter glo. & doct. in l. cum a matre. C. de rei uindi. Id quod aduerſus repugnãtes ueriſſimum puto, nam & ſi ſim inſtitutus hæres in minore portione quam legitima ſupplementum legitimæ per remedium legis omnimodo, illo titulo poſſum conſequi, licet hæres patri extiterim, ergo idem & in hac querela quæ ad ſimilitudinem illius inducta fuit, ut patet in d. §. Imperator, & in omnibus legibus infra tit. 1. C. de inoffi. donation.

6
Donatio inter patrē & filium ualet ſi moueatur ex meritis filij quae merita regulantur cum ipſa donatione qua in re confeſſioni patris non ſtatur cum cõi.

Item not. ex hoc tex. † quòd ualet donatio inter patrem & filium, quod intelligit multipliciter, primo in filio emancipato, Secundo etiam in filio in poteſtate, ſiquidem hæc donatio proceſſit ex cauſa aduentitia, dices tu, quod a patre proficiſcitur, id non poteſt eſſe aduentitium ſed profectitium, ſed certe ſecundum Bar. & alios hic etiam quod a patre proficiſcitur poteſt eſſe aduentitium ueluti ſi ex meritis & ſeruicijs filij proficiſcatur, ita q in remunerationem illorum meritorum etiam cuiq; extraneo ſimilem donationem paterfamilias feciſſet, nam quod ex induſtria & meritis noſtris acquirimus id aduentitium iudicatur, ſiue a patre procedat, ſiue ab alio, ut in l. cum oportet, in prin. C. de bo. quæ lib. ergo ſi hęc donatio filiofamil. contingit ex ui ſuorum meritorum, diligentię, & induſtriæ, negari non poteſt quin aduentitia uideatur, licet a patre proficiſcatur, & conſequenter ualet ſtatim, quia filiusfamilias capax eſt aduentitiorum, ut in d. l. cum oportet, & l. fin. C. de bon. quæ lib. & per totum inſtit. per quas perſonas nob. acqui. licèt talis donatio moderetur quatenus eſt inofficioſa, ut hic, cũ ſim. ſupra allegatis, ita tenent Bar. Bal. Ang. Sali. Paul. & Iaſ. & alij communiter hic. Decius & communiter doct. in l. ſi donatione, C. de collatio. Intellige tamen q ualet talis donatio & iudicatur aduentitia quatenus regulariter & commenſuratur cum meritis filij, qua in re non ſufficit confeſſio patris, ſed oportet quòd aliter merita probentur, ſecundum doct. ſupra allegatos qui communiter ita tenent, quia ut opportune Bar. ait inter prohibitos non ſufficit confeſſio, quæ in fraudem legis emanaſſe præſumitur, & Decius poſt alios, ubi etiã per nouiſſimos in l. ſi donatione. C. de collat. l. 3. & 4. tit. de las donaciones, lib. 5. ordin.

Ergo tex. noſter & ſimiles intelliguntur, tu. in filio emancipato: Secundo etiã in filiofamilias qui propter benemerita donationem meruit: Tertio etiam in filiofamilias qui id non meruit nec demeruit, nam tũc talis donatio licet ab initio non ualeret tamen confirmaretur morte, ut in l. donationes, quas parentes, C. de donati. inter uirum & uxorem, ſicq; in terminis illius tex. intelligo q reliquis liberis ſubuenitur per querelam inofficioſę donationis non per querelam inofficioſi teſtamenti.

7
Iuramentum de nõ reuocãdo don. inof. non impedit eius reuocationem cum communi.

Quero † quid ſi parens qui inofficioſam donationẽ fecit iurauit non reuocare illam. an nihilominus qua ſi inofficioſa reuocari poſſit? dic q ſic, quia hęc querela non donantis fauore, ſed potius fauore liberorum inducta fuit, ut hic cum ſimi. ſupra allegatis unde iuramentum parentis eis nocere non poteſt, ut in c. 2. de pact. nu. 6. & c. cum contingat, extra de iure iuran. ita tenent Bar. & cõiter doct. in l. Titia Seio. §. Imperator. ff. de lega. 1. & eſt communis opinio ſecundum Alciatũ. in l. pactũ quæ contra. C. de pact. & ſm Tiraquellum in l. ſi unquã, C. de reuo. donati. in glo. 1. nu. 90.

8
Donatio inoffic. iciosa ſimplex uel iurata reuocari non poteſt per renunciationem cum communi.

Cęterũ † ſi donator qui oĩa bona ſua donauit expreſſim renunciauit remedio legis ſi unquã, C. de reuoc. donat. ſiue id cum iuramento fecerit, ſiue ſine iuramento non poterit amplius uti remedio illius legis, quod conceditur in fauorem ipſius, cui fauori ipſe poteſt renunciare, ut in l. pe. C. de pact. l. filio preterito. ff. de iniuſto rupt. eſt tamen uerum q hoc caſu liberi ipſius poterunt uti remedio huius tex. cum ſimi. ſupra allegatis, itaque ipſemet nullo remedio uti poteſt, liberi autem ipſius non poterunt uti remedio, dict. l. ſi unq̃, ſed tñ huius auth. noſtrę. ita tenent Bar. & communiter doct. in dict. §. Imperator, & eſt communis opinio, ut per Tiraquellum in d. l. ſi unquam, in glo. 1. num. 86. ubi per Ripam, q. 50. & Paul. Pariſius, cõſ. 73. lib. primo, quod poteſt defendi quando tempore donationis iam erant nati tales liberi, non ſic ſi poſtea naſcerentur, nam hi eam donationẽ nullo remedio impugnare poſſent.

9
Donatio maioris partis bonorum an reuocetur p eum, qui cogitauit de liberis, quod non ſi coſtat eis nocere noluiſſe cum cõmuni. ubi ſic contra cõmunem.

Cęterum † qui maiorem partem bonorum donauit, & poſtea liberos ſuſcepit, de quibus tempore donationis cogitauit, an poterit uti remedio d. l. ſi unquam? Reſpondeo q ſi conſtat de liberis cogitaſſe eisq; nocere noluiſſe, non poteſt uti remedio illius legis hoc primo. quòd ſi conſtat non cogitaſſe poterit uti illius legis remedio hoc ſecũdo. Idem ſi dubitetur cogitauerit nec ne hoc tertio, quinimo etiam ſi conſtet cogitaſſe de liberis ſi tamen non conſtet eis nocère uoluiſſe, putarem quòd habeat locum remediũ illius legis hoc quarto. Tria priora tenent Bar. & communiter doct. in d. §. Imperator, & cum Bar. eſt communis opinio ſecundum Tiraquellum in d. l. ſi unquam, in glo. 1. num. 61. ultimum probatur in generalitate d. l. ſi unquam, licet Bar. & doct. ubi ſ. in contrarium inclinent.

10
Donatio maioris partis bonorum à iurata reuocatur ſuper uenientia filiorum cum commun.

Quid † ſi donaui maiorem partem bonorum, & non renunciaui d. legi ſi unquam, ſed tamen iuraui me non reuocaturum donationem, poſtea nati ſunt liberi, an potero reuocare? dic quòd ſic argum. l. fin. C. de non numerata pec. ita tenent Bar. & communiter doct. in d. §. Imperator, & eſt communis opinio ſecundum Alci. in d. l. pacta, quæ contra, & ſecundum Tiraquel. nu. 91. in d. l. ſi unquam, in prin. quaſi iuramentum eo pertineat, ut ipſe non temere, & ſine ulla noua cauſa eam donationem reuocet, cæterum ex iſta noua cauſa, quòd liberi ei nati poſtea fuerint poſſit retrocedere quaſi de hoc caſu non cogitauerit, cum donauit minimeq; donaturus eſſet ſi de eo cogitaſſet.

11
Donatio inofficioſa re, & conſilio an in totum reuocetur.

Adde † q inofficioſa donatio etiam re, & conſilio non reuocatur niſi uſque ad legitimam tantum, ſecundum Bal. Paul. Aretin. Iaſ. & alios communiter hic, niſi facta ſit extraneo, nam tunc ſi inofficioſa reperiatur reuocatur etiam in totum ſecundum Bar. in d. §. Imperator. ubi ita tenent Cuman. & ibid etiam Imola Bar. & Paul. in l. 1. C. de inoffi. donatio. Paulus hic Imola, & Abb. in c. ſi. de donat. Romanus conſil. 206. pro deciſione eorum, per l. ſi libertus. §. pen. ff. de iure patron. & hæc eſt communis opinio ſecundũ Iaſ. hic in fine.

Contra hanc communem opinionem, ut inofficioſa donatio etiam ſi fiat extraneo non reuocetur in totum; ſed tantum uſque ad legitimam, tenent glo. & Iaſ. hic gl. Guil. & Bal. in l. 1. C. de inoffi. donatio. Aret. conſ. 47. uiſis & diligenter. quod uidetur uerius per generalitatem l. ſi liquet, & l. ſi totas, & fere per totum. C. de inoffic. donat. & quia ut teſtator poſſet ab omni ſua hęreditate ſuos filios expertes & remotos relinquere data eis ſola legitima l. Papinianus. §. quarta, & §. quoniam autem quarta. ff. de inoffi. teſt. §. fin. inſt. eod. l. cum quæritur, & authen. nouiſſima, & l. parentibus, & hic iſto tit. ita & per actum inter uiuos, idem poterit aſtringe, nam maior libertas quo ad hoc eſſe debet in diſpoſitionibus inter uiuos, quàm in ultimus uoluntatibus argum. §. per traditionem, inſt. de rerum diui. l. ſed non uſque. ff. ſi à par. fuer. manum. quia alienatio quæ fit inter uiuos eiusq; libertas quaſi à iure gentium deſcendere uidetur d. §. per traditionem l. ex hoc iure. ff. de iuſt. & iure l. iuriſgentium. ff. de pact. libertas uero diſponendi per ultimas uoluntates eſt meri iuris ciuilis glo. communiter ibi approbata in d. l. ex hoc iure, quinimo id ius ciuile aduerſatur iuris naturæ principijs, ut diſſeruimus ſupra. §. 1. & ſecundo.

12
Donare poſſum uni ex filijs primi matrimonij pluſquã omnibus filijs ſecundi matrimonij, cum communi cõtra Salic. & Iaſ.

Item nota † q uni ex filijs ſecundi matrimonij poſſum conferre plus, q̃ omnibus liberis primi matrimonij ſecundum Odofredum, Paul. Bald. Iaſ. & alios hic, & ſecundum Odofred. in l. 1. de inoffic. donatio. C. intelligendo q iſte filius cui inofficioſa donatio factã fuit erat ſecundi matrimonij, ſicq; limitatur l. hac edictali. C. de ſecundis nupt. dũ ait, q ſecundo marito mulier non poteſt dare plus, q̃ uni ex liberis primi matrimonij, ut non procedat in liberis, ſed tantum in marito.

Contrarium tenent Salic. in d. l. hac edictali, & Iaſ. hic, ne fraus fiat dictæ legi hac edictali. tene primam opinionem

D. FERNANDI VASQVII
PINCIANI MENCHACENSIS IVRECONSVLTI HISPANI, IN SVMMO DOMINICAE REI PHILIPPI HISPANIARVM REGIS CATHO. POTENTISSIMI PRAETORIO SENATORIS.

DE SVCCESSIONVM RESOLVTIONE LIBER TERTIVS.

De inoffi.teſtamen. C.Rub.

1 *Querela inofficioſi teſtamenti quid ſit.*
2 *Querela inofficioſi teſtamenti contra quas detur.*
3 *Petitio hereditatis quare non detur contra titulo poſſidentem.*
4 *Querela ut detur contra fideic. uniuerſalem.*
5 *Querela perlata datur contra fideic. uni. petitio hereditatis directa.*
6 *Querela a fratre perlata legata liberis et parentibus conſeruantur.*

1 *Querela inoffi. teſtam. quid ſit.*

PROPRIA ſedes iſtius materiæ de querela inofficioſi teſtamenti erat ad finem libri ſeptimi, ubi ex profeſſo recenſuimus caſus omnia ſeu ſpecies, quibus teſtamentum initio firmum uel ex toto uel ex parte irritabatur, uerum quia animus erat longius aliquantulũ hãc rem peragere per interpretationẽ omnium legum quæ ſunt ſub hoc titulo. C.de inoffi.teſta. ideo hanc materiam ad finem totius operis reſeruauimus.

Acturi ergo de inofficioſo teſtamẽto admonendi ſumus ꝗ querela in officioſi teſtamenti in ſpecie non definitur, per ll. aut doctores, ſed datiuitur per l.2. in medio titulo, 8.part.6. Vnde colligitur querelam eſſe quãdam querimoniam quæ ad teſtamentum expugnandum inſtruitur, quaſi fuerit impie factum ſed ibi exprimitur cauſa uera eſt, in alleganda honeſtatis cauſa, alia cauſa ut colligitur inſtit.de inoffi.teſtamen.in prin.ibi, hoc colore quaſi non ſane mentis fuerint,& ibi, non ex officio pietatis, nam uere impius fuit pater qui filium iniuria exhæredauit, ſed uitium impietatis ſupprimitur colore inſaniæ, eſt ergo querela inofficioſi teſtamenti, quędam querimonia quæ ad expugnãdum teſtamentum reuera impiũ, ſeu inofficioſum proponitur prætextu inſaniæ teſtatoris, ut colligitur in d.prin. inſtit.de inoffi.teſtam.& in l.1.2.3.& 4.ff.de inoffic.teſtament. Querela autem in genere diffinitur per Cataldinum in tract. de ſynd.nu.155.ubi etiã unde quod modis querela ſummatur teſtamentum autẽ inofficioſum illud intelligendum eſt, quod non ex officio pietatis factum eſt, ita ait text. in prin. inſtit.de inoffi.teſtamen.ibi, non ex officio pietatis, tenet Azo.in rubr.C.de inoffi.teſtam.in prin.

Quibus perſonis detur querela inofficioſi teſtamenti latius ſuo loco diſſerimus, interim tu uidere poteris per tex.in l.1.ff.de inoffi.teſtam.& in prin. inſtit.eod.tit.& in l.2.tit.8.part.6.& in § ſoror.inſtit. eod.tit.de inoffi.teſtam. & in l.fratres.C.eod.tit.& in l.patr.filium,ff.eod.titu.

Quando id eſt quo tpe det, cõcadaꝛ, uel inſtituaꝛ querela inoffi.teſtam.latius ſuo loco diſſerimus, interim dic ꝗ exerceꝛ demũ poſt aditã hæreditatẽ, l.ſcimus.§.illud.C.de inoffi.teſtam l.filium.§.ſed cũ exhæredatio.ff.de bon.poſſ. contra tab.l.Papinianus,§.ſi ex cauſa.ff.de inoffi.teſt.

In tex.ibi, ut perinde tenẽdo ꝗ ſit uera ſimilitudo, dico ꝗ querela cõpetit cõtra hęredẽ inſtitutũ,& etiã cõtra fideic. 2
uniuerſalẽ, ut hic,& etiã cõtra eũ q poſſidet hęreditatem, *Querela in offi. teſt. contra quas detur.*
pro hęrede ut hic,& etiã cõtra poſſidentẽ hęreditatẽ pro poſſeſſore ut hic, ſed ꝗ cõpetat contra eũ qui poſſidet pro hærede intellige titulo uero nõ putatiuo, nam & hoc modo intelligitur pro hęrede ſecundum Iaſ.hic in pr. Item ꝗ cõpetat cõtra poſſidentẽ pro poſſeſſore, intelligo, ꝗ tunc dabiꝛ nõ ad reſcindendũ, ſed ad declarandũ. Non obſtat ꝗ querela ſit remediũ reſciſſoriũ, & cõtra tabulas daꝛ interdũ ad declarandũ ita & querela, ꝗ aũt bon.poſſ. cõtra tab. licèt regulariter, ſit remediũ reſciſſoriũ, ut probaꝛ in l.ac liberis, in uerb.reſciſſo.C.de colla.& in l.is qui in poteſtate in prin.ff.de legatis præſtãdis, tñ aliquando detur ad declarandum teſtament. fuiſſe nullũ uel reſciſſum ruptũ ut iam extitiſſe, patet in l.poſthumo nato. C.de bo.poſſ.cõtra tab. ubi daꝛ poſthumo præterito naſcẽti bo.poſſ.cõtra tab.& tñ conſtat ꝗ poſthumus pręteritus ipſa ſui natiuitate mero iure ruptũ fecit teſtamentũ, ut in §.poſthumorũ, inſt.de exher.lib.l.1. & l.poſthu.ff.de iniuſt.rup.l.Gallus per totum, ff.de lib.& poſt.& in ſpecie ita tenuit Paul.in d.l.poſthumo nato.exclamãs fuiſſe ſuũ inuentũ a nemine unq̃ ante præuiſum, uel recte intellectũ.& ita intellexit, d.l.poſthum.quem ibid.cõtra ſequunꝛ moderni quales ſunt Aret.Alex.Iaſ.Decius, Curt.iun.& reliqui. Id qđ euidẽtius probaꝛ, qa contra tab.bono.poſſ.daꝛ filio iam nato præterito, ut p totũ.ff.de bo.po.contra tab. & §.ſunt autẽ inſt.de bo.poſ. & ita conſtat p filijfam.pręteritionẽ eſſe nullũ ipſo iura teſtamentũ in prin.inſt.de exhę.lib.l.1.ff.de iniuſt.rup.ſic ergo & querela inoffi.teſtamen.licet regulariter ſit remediũ reſciſſoriũ tñ aliquando dabiꝛ licèt ſit teſtamentum ipſo iure nullum, quale eſt in terminis, l.ſi pr.ff.de inof.teſt.ubi intelligo ꝗ pro poſſeſſore uideꝛ poſſediſſe is q ſe tueꝛ titulo teſtamenti quod erat nullũ ipſo iure, nã ſi oĩno teſtamentum factum non fuiſſet, tunc querela non daretur.

Redeũdo ad tex.& eius intellectũ, ibi, ut pinde, uerus ſenſus eſt ꝗ poſtq̃ hæres inſtitutus ex cauſa fideic.uniu. reſtituit uniuerſam hęreditatẽ, tũc iã querela inoffic.teſta.non cõtra ipſum hęredẽ q iã reſtituerat, ſed cõtra ipſum fideic. uniuerſalẽ q iã loco hæredis eſt proponẽda eſt, ut hic. Ratio, quia & hęres uniuerſalis poſtq̃ hæreditatẽ reſtituere cõpulſus eſt, æqſſimũ eſt ut omni moleſtia lite & uexatione libereꝛ, ut l.1.in pr.& §.ſublata, ff.ad Treb. & ipſe fideic. uniuerſalis ęqſſimũ ſimiliter eſt ut talia onera lites uexationesq; ſubeat, ut l.quia poterat,& d.§.ſublata ff ad Treb. quia ſm naturam eſt commoda cuiusq; rei, &c. ut l. ſm naturam.ff.de reg.iur.& poſtquã filius qui propoſuit querelam uicerit tunc ei dabitur contra eundem fideicommiſſarium uniuerſalem uictum petitio hæreditatis ut hic,& is

eſt uerus, & communis intellectus huius l. ſecundum glo. Petr. de Bellaper. & Cynum, & Fabrum, & Iacob. Butrig. & Odofred. & Albert. hic & Azo. hic in ſua ſumma. quos etiã ſequuntur Bar. Bal. Ang. Salic. Fulgoſius, Paul. Aretin. & Iaſ. hic, quod autem poſt querelam inofficioſi perlatã non detur petitio hæreditatis contra hæredem ſed tantum contra ipſum fideicommiſſarium uniuerſalem cui hęreditatis reſtitutio facta fuit. Item q poſt talem reſtitutionem ipſa et querela non ſit contra ipſum hæredem, ſed tantum contra fideicommiſſarium uniuerſalem proponenda, probat text. in l. facta. §. ſi hæres. ff. ad Treb. ubi notant Bar. & alij, & omnes doctores hic, ut per Iaſ. hic col. 2. & Bal. in l. 1. in fine. C. quando prou. non eſt neceſſe. Sed certe uidetur, quòd petitio hæreditatis non detur contra fideicommiſſarium uniuerſalem cui ex Trebelliano hæreditas reſtituta eſt: nam talis fideicommiſſarius certum eſt, quòd habet titulum legitimum, ut per totum. ff. C. & inſt. ad Trebell. & loco hæredis habetur, ut in l. ſi filius. ff. quod cum eo. At † petitio

2 hæreditatis non datur contra titulo poſſidentem l. regulariter. ff. de pet. hæred. quia ſecundum doct. qui habet titulum, & præterea rerum hæreditariarum poſſeſſionem plus habet, q̃ ille qui habet ſolum titulũ ſicq; proponere uult petitionem hęreditatis, & Iaſ. in l. 1. C. de inoff. teſtaméto. num. 16. & in §. ſed iſtę quidem in. de actioni. num. 24. & in §. actionum. num. 218. inſt. eodem titu. dicit communem hanc eſſe rationem, quam etiam ſignat Bar. in l. hęreditat. C. de pet. hęre. quare petit. hæreditatis, non detur contra titulo poſſidentem, quam tenuit etiam Bar. in l. pro hęrede. ff. de pet. hęred. & in l. hæreditatem. C. in quib. cau. ceſſat lõgi tempo. præſ. Sed reſp. ſecundum Aret. Petr. de Bellaper. Paul. Iaſ. Cynum, Bal. Ang. Salic. Odofr. & alios communiter hic, q is titulus quem habebat fideicommiſſarius uniuerſalis per querelam inofficioſi teſtamenti, quæ reſcindit teſtamentum redactus eſt ad non titulum, ſicq; querelanti impedimento non eſt, non magis, q̃ ſi re uera is titulus primordialiter ceſſaſſet ſecundum eoſdem. Quòd aũt per querelam teſtamentum reſcindatur, & ad nihilum redigatur probatur in l. poſthumus. §. ff. ſi quis ex his. ff. hoc titul. ut liberis. in uerb. reſciſſo. C. de collat. Quòd autem quando titulus aliqua ex cauſa eneruatur tunc contra talem titulum detur petitio hęreditatis habes tex. & exemplum in l. etiam ſi puta ſit. §. ſed ſi quis ſciens. ff. de pet. hæred. alios decem caſus in quibus petitio hæreditatis datur contra titi. poſſidentem vide per Iaſ. hic poſt gl. hic & alios doct. Itaq; reſciſſo teſtamento per inofficioſi teſtamenti querelã tunc titulus quem habebat hæres ad non titulum reducitur, & perinde res procedit ac ſi re uera nunq̃ hæres cõnectus titulũ hęredis habuiſſet, ſicq; cõtra eum petitio hæreditatis datur non aliter, atq; dari ſolet cõtra ſine titulo poſſidenté.

Petitio hereditatis, quare non detur cõtra titulo poſſidentem.

In tex. ibi, teneaſ, non aperit quo iure an petitione hæreditatis, an querela, ſed poteſt intelligi de utraque, † ut

4 q̃rela competat contra fid. icommiſſarium, & poſtquã teſtamentũ pronuntiatũ ſit in officioſum, tunc deſ petitio hęreditatis contra fideicõmiſſariũ non ſecus, q̃ contra illum qui pro herede, aut p poſſeſſore poſſidet, & ſic tex. noſter põt intelligi, q loquaſ de utroq; remedio ſucceſſiue, & ſpecialitudo uerificaſ in ſecundo remedio non autem in primo. Et conſequenter infero nõ eſſe neceſſariã expoſitionem gl. iñ uerb. perinde exponit p exinde ergo. Colligetis cõcluſiones. Prima erit quod contra fideicõmiſſariũ uniuerſalé põt intentari q̃rela. Secunda concluſio pendente q̃rela contra fideicommiſſarium uniuerſalem nõ daſ petitio hęreditatis. Tertia concluſio contra fideicommiſſarium uniuerſalé datur petitio hæreditatis poſt finitam querelam. 3

Querela ut detur cõtra fideic. uniu.

Sed oppono contra hanc tertiã concluſionem q petitio hæreditatis non daſ contra titulo poſſidentem. Sol. titulus .ſ. teſtaméti quo poſſidebat fideicõmiſſarius iã eſt reſciſſus p q̃relã inſtitutã, & obtentã, & eſt perinde ac ſi nunquã habuiſſet titulũ cũ is titulus non pdurauerit, licet glo. aliter ſentiant, põt ét intelligi, q teſtm̃ erat ipſo iure nullũ ex defectu forte ſolẽnitatis, & nihilominus, quia heres ſcriptus reperiſ in poſſeſſione bonorũ hęreditariorũ filijs à matre

pteritis, uel exhęredatis daſ q̃rela inofficioſi teſtaméti contra rerũ hæreditariarũ poſſeſſores, q non iure heredes ſcripti fuerunt, & conſequenter licet teneant ex teſtõ, tñ quia id teſtm̃ ualidũ nõ erat, ideo non uidenſ titulo poſſidere arg. l. 1. § ſi uir, & quæ ibi habent p gl. & doct. ff. de acq. poſſeſſ. & c. §. ſi. inſt. quib. mo. teſtam. infir. & p hoc petitio hęreditatis licet regulariter non det cõtra tit. poſſidentes, tñ cõtra tales poſſeſſores dabitur non ſecus, q̃ nullo titulo poſſiderent cum titulus improbatus pro non titulo habeatur l. fin. C. de uſucap. pro dona. l. 2. C. de uſucap. pro empt.

Quęro † dẽ hic in prin. glo. magnę, q petitio hęred. alia eſt directa, alia uero utilis qualis eſt illa q daſ cõtra fideicõmiſſariũ uniuerſalẽ, tõ ex mente glo. qa cũ fideicõmiſſarius uniuerſalis non fit heres directo, ſed utiliter, cõtra eũ dari non põt directa petitio hęreditatis, ſed tm̃ utilis, quia cum apud ipſum hęredé remaneat ius directũ hęredis, quia q ſemel heres eſt, & c. illud ius tranſire nõ potuit in filiũ q̃relantẽ, & conſequenter cũ non fiat filius hęres directus, nõ põt habere iura directa, ſed reſp. q licet duo non poſſint eſſe hæredes directo, nil obeſt oa ut iure ciuili hæres, uel fideicõmiſſarius factus eſt hęres ex teſtõ, ita & iure ciuili põt ipſo iure hęres eſſe deſinere gl. l. in ſubſtitutione de uulg. & pupil. ff. quo fit, ut filius ab inteſtato directus hęres fiat, & conſequenter habeat iura directa. Vnde infertur concluſio q petitio hęreditatis directa daſ huic filio cõtra fideicõmiſſariũ, & q opinio Pauli hic nu. 2. in prin. ſit falſa, ut recte cõtendit Iaſ. hic nu. 9. uel ex eo liquet nã ſi hæredi directo daſ directa petitio hęreditatis cõtra eũ, q nec habet dominiũ nec titulũ, uerũ nec ét putatiuum in hęreditate, ut l. p hærede, cũ plu. ſeq. ff. de pet. hæred. quanto magis dari debet contra eũ q habuit titulũ uerũ, & dñium ſaltem utile. Tenendũ eſt ergo contra Pau. Caſt. q petitio hæreditatis directa daſ filio, q q̃relã inofficioſi teſta. inſtituit hoc primo. Itẽ q is filius poſtquã uicerit in q̃rela inofficioſi teſta. fiet hæres uerus, & directus ex legis ciuilis diſpoſitione, q̃ ut põt aliquẽ hæredem facere, ita põt facere, ut is ipſo iure hæres eſſe deſinat gl. cõiter approbata ibi, & ubiq; in l. in ſubſtitutione. ff. de uulg. & pup. iñ quia oẽs res p quaſcunq; cauſas naſci p eaſde diſſolui, c. oẽ, extra de reg. iu. l. nihil tã naturale. ff. de reg. iur. unde ut hæres ſcriptus factus fuit hæres ex legis ciuilis diſpoſitione, ita ex eiuſdẽ, vel alterius legis ciuilis diſpoſit. põt hæres eſſe deſinere.

Querela perlata detur contra fideicommiſſarium petitio hereditatis directa. 5

Quęro † an frater pteritus, uel exhęredatus turpi pſona inſtituta legata pſtare debeat cõſeruata p auth. ex cã. C. de lib. pręt. & vr q nõ, qa caſus omiſſus, & c. l. cõmodiſs. ff. de lib. & poſth. ſed is caſus omiſſus fuit in auth. ut cum de app. cog. §. ſola n. eſt noſtræ ſerenitatis, & c. §. & hoc qdẽ de parentũ, ergo & c. & per alia fundamenta de qbus p Iaſ. hic col. 2. q hanc dicit cõem opinionẽ. Teneo contrariũ & moueor, qa ſi aduerſus parentes & liberos conſeruanſ talia legata multo magis aduerſus fratres, & ubi eſt maior rõ ibi ex ui ét cõprehenſiua idẽ cautũ eſſe intelligiſ l. his ſolis. C. de reuo. don. Tiraq. in tract. de utroque retr. pag. 566. & ſm cõem nõ cenſeſ caſus omiſſus ubi eſt eadẽ rõ Secũdo caſus omiſſus gr̃a rarioris uſus habeſ p expſſo gl. in uerſ. ſponſam in l. un. C. de rap. uirg. Tiraq. ubi ſ. pag. 567 nu. 4. ſed is caſus hac rõne omiſſus crediſ, ergo & c. Tertio p l. fin. ff. de hær. inſti. ubi ét iure. ff. uitiata inſtitutione ipſius teſtatoris fauore legata cõſeruanſ. Adde in ſpecie, qd Alex. num. 29. in d. authen. ex cauſa tenet cõem ſed Bal. hic nu. 8. tenet cõtrariam, quam ſequor pterea tota illa auth. ut cũ de appellatione cog. loquiſ in oibus pſonis, quæ ad querelã uocari quoquo modo poſſunt, ergo & fratres includũtur, & cõſequenter legata præſtare tenebuntur. Pro nobis expreſſum in authen. de triente. & ſ miſſe. §. 1. col. 3. ubi quæ ad querelam quoquo modo uocari poſſunt, ſimiliter tex. infra eod. in l. ſi quando. §. & generaliter in fin. uerb. loquitur in omnibus pſonis quæ quoquo modo ad querelã uocari poſſunt & palã ſignificare uidetur q huiuſmodi diſpoſitiones & ſi in caſibus, & ſpeciebus ſingularibus uel particularibus loq uideanſ tñ id exempli tm̃ gratiã factũ uidetur ut ſic ad omnes alios caſus in quibus querela locum habere poteſt ſeſe

Querela à fratre perlata legata liberis ex parentibus cõprobantur. 6

ſeſe extendant, & quòd ubi eſt par ratio tunc ex ui etiam
comprehenſiua is caſus & ſi expreſſus non fuerit in lege
comprehenſus uideatur communis opinio eſt, ut diximus.
Sicq; is frater qui per querelæ interuentum obtinuit hære
ditatem fratris, legata liberis & parentibus eo teſtamen-
to relicta præſtare tenebitur.

SEQVITVR LEX SECVNDA.

1 *Bonorum poſſeſſio gratia litis agnoſcenda quæ dicatur, ardua quæſtio.*
2 *Intelle. l. 2. C. de inoſ. teſt.*
3 *Querela cuius effectus.*
4 *Bonorum poſſeſſio ſub conditione poteſt agnoſci.*
5 *Querela ante aditionem non habet locum*
6 *Intellectus l. ſcimus. §. illud. C. de inoffi. teſt.*
7 *Intellectus tituli. ff. de contra tab. & C. & ff. de inoffi. teſt.*
8 *Intell. l. non putauit cum ſimil. ff. de bono. poſſeſſio. contra tab.*
9 *Intell. l. iam dubitari. ff. de hære. inſti.*
10 *Intel. l. 1. ff. de cond. ca. da. l. cõditionibus pupillus. ff. de con. & de.*
11 *Intellectus l. Papinianus. ſi ex cauſa. ff. de inoffi. teſt.*
12 *Intellectus. l. quemadmodum, l. Papinianus. §. 1. l. poſthumus §. ſi. ff. de inoffi. teſt.*
13 *Bonorum poſſeſſionis gratia litis agnoſcendæ effectus contra communem opinionem.*
14 *Bonorum poſſeſſio gratia litis agnoſcenda an ſit ciuilis.*
15 *Bonorum poſſeſſio gratia litis agnoſcendæ neceſſaria eſt fratre querelante.*
16 *Bonorum poſſeſſio gratia litis agnoſcendæ neceſſaria eſt, querela contra matris teſtamentum, ordinata, idem contra ſi mater ageret contra teſtamentum filij.*
17 *Querela gratia litis agnoſcendæ neceſſaria eſt querelante patre.*
18 *Querelato per emancipatum teſtamento non eſt facultas repudiandi, ardua q.*
19 *Adire non uidetur filius qui implet conditionem poteſtatiuam.*
20 *Abſtinendi beneficium non datur filio qui expleuit conditionem poteſtatiuam.*
21 *Inmiſſio non induitur per rerum expilationem.*
22 *Poſſeſſionem ſcriptis hæredibus non auferunt exhæredati.*
23 *Poſſeſſio continuatur in hæredem etiam ſcriptum ex ſtatuto hic relato.*
24 *Poſſeſſio a tali ſtatuto in hæredem legitimum tranſire intelligitur non in alium.*

IN tex. ibi bonorum poſſeſſionem, quæritur† quæ bonorum poſſeſſio ſit, hæc
1 qua de agitur hic. & gloſſ. in l. Papinia-
Bo. poſ. gratia litis agnoſcendæ quæ dicatur ardua q. nus. §. 1. ff. iſto tit. ait, quod emancipatus qui
erat incognitus de iure ciuili, ſicq; erat
expers aut incapax remediorũ iuris ciuilis, (qualis eſt querela inofficioſi te-
ſtamenti) ideo eum exhæredatus erat querelã inofficioſi te
ſtamenti mouere nõ antea poterat quàm acciperet quendam
anulum in prætore hoc eſt iudice, quo accepto; iam uide-
ri incipiebat a iure ciuili cognitus capaxq; fiebat remedio-
2 rum ciuilium.† Id quod preterea quod diuinationem aper-
Intelle. l. 2. C. de inoffic. teſt. tam continet aniculatarũ fabellis aut puerorũ nugis ſimillimum eſt, & tamen eum d. gloſ. tranſeunt Bar. Bal. Alberi.
Ang. & alij in d. §. tenet expreſſe Albericus, Fulgoſius, &
Paulus Caſtrenſis in l. 2. ubi glo. in uerbo quãnis, quam in-
terpretantur, & ita ſimpliciter tranſeunt hic Placentinus,
& Azo. in ſuis ſummis, & Petrus de Bellaperti. Odofredus,
& Ioannes Faber, & hæc eſt cõis opinio ſecundum Iaſo.
col. 4. in l. fin. C. unde legitimi, & ſecundum Alex. ibi nu. 8.
& ſecundum Decium, num. 12. & ita etiam ſimpliciter tranſeunt Salicetus, & Aretinus, & Iaſ. col. 2. hic.

Quã tamen longe aliter nonnulli declarant aiunt enim
ad querelam inſtituendam emancipatum non aliter admit-
tendũ quàm ſi certum eſſe cœperit, quod ſi forte reſciſſum fue
3 rit per querelam teſtamentum ipſe emancipatus qui eam
Querela cuius effectus. mouerit hæres patri ab inteſt. exiſtet extiturusq; ſit† effectus. n. querelæ platæ is eſt, ut per eã teſtamẽtũ reſcindatur

hæreditasq; ab inteſt. deferatur l. poſthu. §. ſi quis ex his, ff. de
inof. teſt. l. ut liberis, in uerbo. reſciſſo. C. de collat. ne ergo
ſi emancipatus ad querelã mouenda admittatur, & per eã expu
gnauerit teſtam. patris, poſtea ab eius hæreditate abſtineat
receptũ eſt, ne aliter ad querelã proponendam admittatur quàm
bonorũ patris poſſeſsionẽ agnoſcat. ſub cõditione hac, ſi in
querela obtinuerit.† Licet enim hæreditatis aditio ſub con 4
ditione fieri nõ poſsit, l. actus legitimi, ff. de reg. iu. tñ agni- *Bo. po ſub cõditione poteſt agnoſci.*
tio bonorum poſſeſsionis ſub cõditione fieri in quibuſdã
iuris ſpeciebus utilitatis cauſa nõ prohibetur, ut hic & d. l.
Papinian. §. 1. & l. 3. §. ſi ſub eã. ff. de bo. poſſ. cõtra tab. & l. 2.
§. ſub cõditione ff. de bo. po. ſm tab. ita in ſpecie hũc intel-
lectũ ad l. nſtam tenẽt Iacob. de Arene, Cin. & Bar. hic & &
Pet. de Bellaper. licèt a quibuſdã incõtrariũ alle. eſt, ſed &
Paul. Caſ. qui in cõtrariũ ſimiliter allegat fatet hũc intellectũ
ueriorem eſſe & ſubtiliorem, & Salicetus, & Iaſ. nume. 8.
idem tenent Cinus, Petrus de Bellaperti. & Iacob. de Ra-
ue. in d. l. fin. C. unde legitimi, & ibi Decius nume. 12. ſen-
titq; Corneus ibi col. 3. & ſic hodie is intellectus, ut uerior
ita & receptior mihi uidetur. Ad cuius iuſtificationem ad-
monendi ſumus † querelam inofficioſi teſtamẽti ante adi- 5
tam ab hærede ſcripto hæreditatem proponi non poſſe l. *Querela ante aditionem non habet locum.*
ſcimus. §. illud. infra hoc titulo l. Papinianus. §. ſed ſi condi
tioni. ff. eodem titulo. Idq; ideo receptum eſt, quia querela
inſtituta defunctus quodammodo affectus uidetur iniuria,
quia querela proponitur quaſi demens fuiſſe uideatur te- 6
ſtator l. 1. 2. 3. & 4. l. Titia l. mater decedens. ff. iſto tit. ſicq; *Intell. l. ſcimus. §. illud C. de inoffic. teſtam.*
iniquum merito uidebatur exhæredatum admitti ad quere
lam proponendam hæreditatis conſequendæ gratia, cum
eam ſi ab ſcripto hærede repudiata foret, hæreditas conſe-
qui poſſet ſine ulla defuncti iniuria, & ſine diſpendio, aut
labore ipſius exhæredati, qui defuncto cuius de ſucceſſio-
ne agebatur legitimus hæres ab inteſtato futurus eſſet d.
l. Papinianus. §. ſi quis ex his. ff. de inofficioſo teſtam. iuncta
l. ſi nemo. ff. de teſta. tut. l. ſi nemo. ff. de reg. iuris l. eam qua.
C. de fideicom. l. 1. ff. de iniuſto rup. & in prin. inſt. de hære.
quæ ab inteſt. defer. † & ideo contra tabulas bonorum poſ- 7
ſeſſio agnoſci etiam ante aditam hæreditatem ab hærede *Intell. tituli ff. de contra tab. & C. & ff. de inoff. teſtam.*
ſcripto poteſt l. ſi poſt mortem. §. fi. l. quod uulgo. ff. de bo.
poſſ. contra tab. & per totum illum titulum, quia contra ta
bulas bonorum poſſeſſio non eo prætextu coloreq; acci-
pitur quaſi teſtator demens fuerit, ſed magis quaſi uel er-
rore, uel obliuione filium ſuum præterierit, quid enim ſi te
ſtator filium mortuum putabat, quid ſi enim ſe habere igno
rabat, quinimo & ſi ſe eum habere ſaluum & incolumen nõ
ignoraſſet, quid tamen ſi teſtator mortis cogitatione tur-
batus de eo non meminit, iuxta l. hac conſultiſſima. §. ac cũ
humana. C. qui teſtam. facere poſſunt l. ſicut certi l. ſi cum
uel in utero. C. de milit. teſtam. l. ſi. ff. de hær. inſt. l. Titius, in
prin. ff. de lib. & poſth. In omnibus. n. his ſpeciebus, & ſimi-
libus, & iuri, & æquitati proximius eſt, & procliuius piam
interpretationem facere quàm impiam, ſicq; interpretari, crede
re, & ſuſpicari ac præſumere filium fuiſſe præteritũ errore
aut obliuione patris, non autem eo quod illum iniuria affice-
re uellet, † id quod nominatim probat l. nõ putauit, in prin. 8
iuncta l. ſub cõditione, in uerbo certo iudicio. ff. de bo. po. *Intell. l. non putauit cum ſimil. ff. de bon. po. contra tab.*
contra tab. & iuncta l. Papin. in prin. ff. iſto tit. l. quidam elo
gio l. cum quidã. C. de lega. l. ab exhæredati. ff. de leg. 1. in qui
bus filius à patre exhæredatus iniuria affectus uidetur, præ
teritus autem non utiq;, quod ſi dixeris quare huiuſmodi
contra tab. bon. poſſ. non compellitur filiusfamilias à patre
exhæredatus accipere, dũ uult querelã mouere, ut ſic certi
ſcimus, quod reſciſſo per querelam patris teſtamẽto is filiusfam.
qui eam mouit patri inteſtato hæres fiet, reſpõde hanc bon.
poſſeſſionem accipere in ſuo hærede minime eſſe neceſſa-
riam, quia ſi ſemel per querelam inciderit. & infirmauerit te-
ſtamẽtum patris ſui continuo is hæres exiſtat ab inteſtato,
non ſecus, quàm foret ſi pater nullum omnino teſtamentum fe
ciſſet l. 1. ff. de iniu. rup. in prin. inſt. de hære. quæ ab inteſta.
iuncta l. neceſſarijs. ff. de acq. hæred. l. uerba hæc. ff. de cond.
inſt. l. Cornel. l. iam dubitari. ff. de here. inſt. l. qui in aliena.
§. interdum. ff. de acq. hæred. l. ſi. ff. de cond. inſt. §. ſui inſt. de

hære.quali.§.ſui,inſtit.de hæred.quæ ab inteſta.

9 Neque † ad rem pertinet quòd ſui hæredes beneficio prętoris poſſint a patris hæreditate ſemel ipſo iure quæſitam abſtinere,d.l.neceſſarijs,d.§.ſui, d.l.Cornelius.d.l.iã dubitari.d.l.uerba hęc. Nã illud regulariter ꝓcedit & tũc demum & ipſi ex ſoli legis diſpoſitione hæredes extiterĩt neceſſarij, & in illam neceſſitatem inciderunt nullo facto ſuo ſpontaneo præcedente. tunc enim cum inuiti hæredes extiterint ex ſola iuris diſpoſitione, cui culpa ipſorum cauſam non dedit, aut ullum factum ſuum præcedens uoluntarium, merito a prętore ſubueniuntur, non aliter atque ſolemne eſt ſubuenire omnibus illis, qui non ſponte ſua ſed neceſſitate coacta, & quam ipſi remouere non poterant inciderunt, lege ſi fideiuſſerit. §. ſi neceſſaria.ff.qui ſatis.cogantur, ubi multa per Iaſo. lege conditionibus pupillus, ubi aliquid per Socinum.ff.de conditiun.& demonſtration.& per eundem in lege ſi filius qui patri.ff.de uulgari. Cæterum qui aſtringitur aliqua neceſſitate cui ipſe ſponte cauſam dedit, tale legis adiutorio dignus non iudicatur nec eſt,c.damnum quod quis, de regulis iuris,lib. ſexto.cum ſimilibus. Vnde filius a patre exhęredatus & ſi reſciſſo per querelam a ſe propoſitam teſtamento,ilico fiat hęres iure ſuitatis,ſicque ex legis ciuilis diſpoſitione ut di. lucide probat, lex Papinianus. §.ſi ex cauſa in uerbo. ſuus ff.iſto titulo,tamen iam amplius abſtinere nõ poterit, quia & ſi non abnegemus quòd ipſe non iure aditionis ſed iure ſuitatis hęres factus fuerit, tamen cum id proceſſerit ex facto uoluntario ſuo (nemo enim eum teſtamentum patris querela reſcindere cogitur)beneficio abſtenſionis a prętore conceſſę indignus eſt, ita in ſpecie probat dicta lex iam dubitari in fine, ubi filius ſub conditione poteſtatiua inſtitutus ſi eam expleuit, licet per hoc adire hære-

Intelle.l. iam dubitari. ff. de hær. inſti.

10 ditatem non uideatur † quia implementum conditionis nõ inducit hæreditatis aditionem ſed ſolum impedimentum remouet quòd impediebat eam deferri, lege prima.ff.de condition cauſa data,tamen ſi filius eam conditionem ſponte expleuerit,& ſi per hoc adire non uideatur, ſed duntaxat obſtaculum quod illam hæreditatem ſibi deferri impediebat remouere,dict.l.prima,tamen ſimul ac per tale implementum conditionis uoluntarium hęreditas illa purificata eſt,& ſic ei deferri cœpit continuo ex legis diſpoſitione, iure ſuitatis hęres factus fuit patri, ut nominatim probat.dict l.conditionibus pupillus, in uerbo,iure poteſtatis,ubi in ſpecie notat Socinus,columna penultima, & licet legis diſpoſitione tantum non etiam iure aditionis hæres factus fuerit,tamen beneficio abſtenſionis carebit, & merito,ut ait d.l.iam dubitari, quia id contingit ex facto uoluntario ipſius filij quem nullus coegit ut eam cõditionem uoluntarie expleret. Sic ergo & in ſpecie noſtra cum filiũ, ut patris teſtamentum querela reſcinderet nullus coegerit par eſt, ut eo reſciſſo & ſi iure ſuitatis ab inteſtato fiat hæres, tamen abſtinere minime poſsit,cum non poſsit iure dicere ſe inuitum hęredem factum fuiſſe. Aſtringitur hoc fundamentum,quia in dicta lege,iam dubitari,hęc ratio nominatim expreſſa eſt, cum ſub hac inquit conditione inſtituti iam non ut neceſſarij, ſed ſua ſponte hæredes extiterint,quæ ratio generalis eſt ad omnes omnino caſus in quibus filius heres a lege factus fuerit pręcedente facto uoluntario ſuo,& ſic ſiue ſit factum querelam ſponte mouentis, ſiue etiam conditionem implentis, ſiue aliud quodlibet, & cum ratio in lege expreſſa eſt generalis, & ſi deciſio ſit particularis, tamen lex ipſa generalis eſſe intelligitur re uera & non interpretatiue, non ſecus ſi generalis eſſet deciſio, ut tunc deciſio particularis loco exempli (quod non arctat regulam) ratio uero generalis ibi expreſſa pro lege habeatur generali etiam ſi ſimus in pœnalibus, aut correctorijs, ita tenent gloſſ. in authentic. de hęredit.ab inteſtato ueni.§.fina in uerbo ordine.Baldus in lege fina.ff.de hęredi.inſtitu.per textum ibi. Idem in lege his ſolis, per textum,ibi in uerbo. ſatis etiam tacite cautum putamus.C.de reuocan.dona. Alexander nume.nono. Corneus,nume.15. Iaſ.nume.16. Decius,numer.15.in lege

Intell. l. 1. ff. de condi. ca. da.l.conditionibus pupillus.ff.de condit. & demõ.

humanitatis, per tex. ibi.C. de impuberum. Decius, & Purpuratus per tex.ibi in l. fin.C. de pactis.Georgius Nata in cap. quanuis pactum, de pact. lib. 6. numero.32. Andręas Tiraquel.de cauſa ceſſante par.1. ut enim genus ex ui non extenſiua,ſed comprehenſiua ſub ſe comprehendit omnes ſuas ſpecies, ita ratio generalis in lege expreſſa non ex ui extenſiua ſed comprehenſiua non interpretatiue tantum, ſed uere comprehendere uidetur ſecundum pleroſque eorum quos retulimus. Vnde cum in d. l. iam dubitari, expreſſa ſit illa ratio quòd filius facti ſui uoluntarij pręambuli cauſa hæres a lege factus fuit, nec hęres a lege fieret niſi tale factum ſuum uoluntarium præceſſiſſet, & ideo ei denegatur abſtinendi beneficium, eaq; ratio adſit, & in ſpecie noſtra ſupereſt, ut etiam hic ei abſtinendi beneficiũ denegetur non ſecus, quam ibi. Id quod etiam probat d.l.ſi filius qui patri.ff.de uulgari, & pupillari. dum ait ius dicentis propoſitum eſt liberos oneribus hęreditatis non ſponte ſuſceptis liberare, ergo aliud ſi ſponte,&c. & ita ibi notat Socinus.

11 Secundum quæ † ſi filiusfamilias patris teſtamentum querela infirmauerit, continuo ei patris hæreditas abinteſtato defertur d.l.1.ff.de iniuſto rupto d.prin.inſt. de hęre. quæ abinteſtato d.l.Papinianus.§. ſi quis ex his, eiq; iure ſuitatis acquiritur ipſo iure d.l. Papinianus.§. ſi ex cauſa, in uerbo ſuus d.l. conditionibus pupillus, in uerbo iure poteſtatis d.l.fin.in uerſic. qui ſi neminem.ff. de cond. inſt. eiq; ſic hæredi facto beneficium abſtinendi denegatur d.l. iam dubitari. † Sicq; nec periculum erit ne pater nullum hæredem habiturus ſit per quem afficeretur iniuria.§. 1. inſt. quib. ex cau. manum. non licet l.quia hoc.ff.de interrog. act. nec etiam periculum erit ne creditoribus deſit hæres defuncti quem conueniant, ſicq; ea bonorum poſſeſſio de qua hic,quę in filio emancipato neceſſaria eſt, ut ſ. edocemur,in filiofamilias querelante neceſſaria non eſt,ut uidiſtis iſq; eſt uerus intell.l.quemadmodum.ff. iſto tit. cũ ſimil.& l.Papin.§.1.l.poſthumus.§.fin.eod.tit. 12

Intell.l.Papin. §. ſi ex cauſa .ff. de inoff. teſt.

Int.l.quemadmodum l. Pap. §. 1.l. poſthumus. §. fin.ff. de inoff. teſt.

Hinc primo colligitur ueram non eſſe opinionem glo. noſtræ,in uerb.quanuis,quam ſequuntur doctores de quibus ſupra mentionem habuimus,& glo.d.l. Papinianus,§.1. † dum in filio emancipato tenuerunt hanc bonorum poſſeſſionem in hoc tantum utilem eſſe, ut emancipatus poſſet querelam mouere,quinimo ad aliud eſt longe utilior nempe ut is emancipatus ſi in querela obtinuerit patriſq; teſtamẽtum infirmauerit,tunc ei hæres exiſtat nec amplius poſſit repudiare l.ſicut.C.de rep.hære. qui quidem emancipatus ſic reſciſſo patris teſtamento tempore huius legis hæres exſtiterit duntaxat de iure prætorio, argum.per totum. C. &.ff.unde liberi.&.§.emancipatos, &.§.minus,inſtit. de hære. quæ abinteſtato, hodie hęres etiam de iure ciuili exiſtet authen. de hęre.abinteſtato.§.nullam uero. † Vnde bonorum poſſeſſio de qua hic (quam ciuilem non prętoriam eſſe intelligunt Iaſ. in rubr.C.qui admitti. numero.9. Corneus columna.3. in l.fin.C. unde legitimi. Idem Corneus in d.rubr.numero.4.per.§. ſeptima inſtit. de bo. poſſ.) forte etiam prætoria erit, quia ſub conditione lex ciuilis non permittebat hæreditatem adiri l. actus legitimi .ff. de regulis iuris, ſit autem prætoria an ciuilis intereſt propter ſui donationem, argumento l. ſeruum .§. illud. l. ſi quis filium, ad fin. infra hoc titulo. iuncto in prin.inſt. de perpe. & temp. act.

13

Bon po.gratia litis agnoſcende effectus contra communem op.

14

Bo po. gratia litis agnoſcenda ſit ciuilis.

Secundo etiam,ex ſuperioribus colligitur † noſtram legem & hanc bonorum poſſeſſionem eſſe neceſſariam,quãdo frater contra teſtamentum fratris turpi perſona inſtituta querelam moueret (ut interminis l.fratres,& l. ſi fratres cum ſimilibus infra hoc titulo.) nam & tunc hanc bonorum poſſeſſionem neceſſariam eſſe apparet, ne aliter poſtquam teſtamentum fratris frater querela expugnaret hęreditatem abinteſtato ſibi delatam repudiaret, id quod nobiſcum admitterent omnes doctores ſupra relati, quorum ſententiam quo ad huius legis intellectum ſequuntur contra glo. noſtram,& glo.d.l. Papinianus.§.1. & contra doct. qui eas ſequuntur. 15

Bo.po.gratia litis ag.neceſſaria eſt fratre querelante.

Tertiu

16 Tertio colligitur ex mente eorum quos ſequimur contra mentem gloſſarum & ſequentium † ꝙ ſi filius matris uel aſcendentium per lineam maternam teſtamentum querela expugnare uellet, hæc bonorū poſſeſſio neceſſaria eſſet.

Bo. poſſ. gratia lit. ag. neceſſaria eſt querelā contra matris teſta. ordinata idem contra ſi mater ageret contra teſta. filij.

Quarto colligitur ꝙ ſi mater contra teſtā filij querela experiri uellet hęc quoque bonorum poſſeſſio neceſſaria eſſet, id quod eſt ex mente eorum quos ſequimur, contra mētem gloſſarum & cōtra ſequaces.

17 Quinto colligitur † ꝙ ſi pater filij emancipati teſtā querela euertere properaret (iuxta l. ſi is qui, l. nam & ſi. l. pater filium, ff. hoc titu.) hęc ſimiliter bonorum poſſeſſio neceſſaria eſſet ex mente eorum quos ſequimur contra gl. & ſequaces. intelligendo ꝙ pater filij etiam emancipati contracta fiducia teſtamentum per querelam poteſt infirmari, ut not. per glo. Bar. Angel. Paul. & alios in l. pater filium. ſupra all. id quod plene nos diſſeruimus de ſucceſſionū creatione lib. 1. §. 30. num. 136. uerſi. denique ſupra incidenter.

Querela gratia lit. ag. neceſſaria eſt querelante patre.

Sexto colligitur ꝙ ſi pater filijfamilias teſtamentū querela euertere hodie uelit, hæc bonorū poſſeſſio neceſſaria erit ex mente eorum quos ſequimur contra mentem & gloſſarum & ſequatium, & ſi. n. filiifamilias teſtā olim non ſubiaceret querelæ ſiue eſſet miles qui de caſtrēſibus bonis teſtā faceret l. fi. infra iſto tit. ſiue etiam eſſet paganus qui teſtaretur de bonis quaſi caſtrenſibus. l. fi. C. qui teſta. facere poſſunt, tamen hodie & filiifamilias teſtamentū ſubiacet querelæ ſecundum communem & noſtram opinionem p tex. in auth. ut cum de appell. cognoſcitur. §. & hæc quidem de parentum, & etiam teſtamentum militis filiifamilias querelæ ſubiacere poteſt per. d. §. ſm communem opinionem ut per Iaſ. num. 8. C. de teſta. mil. l. ſicut certi & Idem Iaſo. in l. fin. nu. 5. infra eod. Alex. in d. l. ſicut Bar. & Curtius Iunior. nu. 49. & Alex. col. 4. in auth. ex cauſa. C. de libe. pręte. Vigilius in. §. pen. inſt. de mil. teſta. Iaſ. in d. auth. ex cauſa, nu. 19. Decius in l. ſi cum uel in utero, C. de mil. teſta. id quod ſolemus impugnare. quę omnia ex eo iuſtificantur ꝙ hęc l. nō nominatim in emācipato ſed generaliter loquit.

18 Septimo ex ſuperioribus colligitur † apertum eſſe errorem exiſtimantium filiumfamilias qui patris teſtamentum querela infirmauit, poſſe ab eius hęreditate ſibi ab inteſtato delata abſtinere, id quod tenuit Cynus in l. noſtra & etiam Iaſ. nu. 8. & Alex. in l. ſi. nu. 8. & Iaſ. col. 4. in ſi. C. unde legiti. Sed uehementer errant, cum factum uoluntarium ipſiuſmet filij querelantis ei ademerit abſtinendi beneficium ut ſupra oſtendimus quod nominatim probat l. ſuus hęres, C. de repu. hęredita. & d. l. Papinianus. §. ſi ex cauſa, in uerb. ſuus.

Querelās p emancipatum teſtamento non eſt facultas repudiandi ard. ꝗ.

19 Octauo † colligitur ex ſuperioribus erraſſe Iaſ. qui in l. 1. ff. de condi. cau. data ſcripſit eum filium qui conditionem poteſtatiuam ſub qua ſcriptus a patre fuerat expleuit immiſcuiſſe uideri, ſed errat nam eum ſieri hęredem etiam irreuocabiliter uerum eſt, non tamen iure aditionis uel immiſtionis ut probat dicta le. prima, & dict. l. conditionibus pupillus, ff. de condi. & demonſt. in uerb. iure poteſtatia l. cum bonis. ff. de acq. hęred. ſed iure ſuitatis hæres ſit ut dd. ll. & d. l. iam dubitari amiſſo abſtinendi beneficio per rationem ſupra relatam.

Adire non uidetur filius qui implet cōditionem poteſtatiuam.

20 Nono colligitur † apertius erraſſe, Bal. in d. l. prima dum ſcripſit filium qui expleuit conditionem poteſtatiuam ſub qua a patre inſtitutus fuerat adhuc habere beneficium abſtinendi quod eſt contra caſum d. l. iam dubitari, cum ſimi. ī alle.

Abſtinendi beneficium non datur filio qui expleuit conditionem poteſtatiuam.

21 Decimo colligit † erraſſe Iaſ. qui in d. l. 1. ſcripſit filiumfami. p expilationē hæreditariarū rerum immiſcuiſſe pr̄is hęreditati uideri. ſed errat eqdē, loquitq contra d. l. conditionib. ī uerbo iure pr̄atis, & cōtra d. l. cū bonis iūcta. l. ſi qs extraneus, in pr. ff. de acq. hær. nam ipſum furtum ſignificat eum non habere animū hunc ut patri hæres exiſteret, licet per talem facinus filius beneficium abſtinendi amittat. l. ſi ſeruum. §. prætor ait. ff. de acquir. hæred. qui tex. decepit Iaſ. dū falſo exiſtimauit ꝙ ſi filius abſtinere non poterat, ut ibi ergo iure immiſtionis non autem iure ſuitatis hęres extitiſſe uiuus fuit, quod non eſt, ut d. l. iam dubitari. iuncta d. l. conditionibus.

Immiſtio non inducitur per rerū expilationem.

Alia multa circa materiam huius l. uide de ſucceſſionum creatione lib. 3. §. 30. nume. 150. cum pl. ſeq.

22 Deinde nota ex lege noſtra † quod filius exhæredatus hæredi ſcripto non poteſt auferre poſſeſſionē rerum hæreditariarum utcūque ſe iniuſte exhęredatum fuiſſe dicat, etiam ſi uerum ſit eum non iuſte exhæredatum fuiſſe, donec lis de querela mota finiatur & peragatur, eſt enim peculiare priuilegium, aut ius hæredis ſcripti, ut in poſſeſſionem rerū defuncti mittendus ſit, utcūque filius exhęredatus fuerit iniuſte uel iniuſte, exhæredatum fuiſſe allegetur, quia defunctum filium reliquiſſe res facti eſt, quæ non præſumitur niſi probetur l. ſi emancipati. C. de collatio. ibi, ſi que emancipatum probatum fuerit. ubi not. Iaſ. poſt alios. l. in bello. §. factæ. ff. de capti. ergo qui querelam mouet eo prætextu quòd & filius ſit & non iuſte exhæredatus, utrūque hoc tempore probare debebat antequā poſſeſſionē rerū hæreditariarum poſſet ſcriptis hæredibus auferre, ut hic probatur, & tenent cōmuniter Doct. tenentq; Bartol. Bald. Salice. Angel. Fulgoſius, Paulus, Alex. Iaſ. & Corneus in l. 2. per tex. ibi C. de edi. diui Adr. toll. Decius, & tepet. in l. fin. eod. titulo, hodie autem ſufficit ſe filium probare etiam ſi non probet ſe indigne exhæredatum quia quāuis olim exhæredatus filius præſumeretur ingratus hodie tamen ingratus non præſumitur niſi probetur, ut probatur in l. liberi, iuncta l. omnimodo. C. de inoff. teſtamen. & noſtrum tex. dum ait ſcriptis hæredibus poſſeſſionem non eſſe auferendam accipere debemus primum quando poſſeſſionem hæres naturaliter cœperat, ut in terminis. l. 1. in prin. iuncta l. cum hæredes, ff. de acquiren. poſſeſſione. † Deinde etiam ſi nō naturali modo; ſed ex legis diſpoſitione poſſeſſionem nactus eſſet, ueluti ſi dictum cautumve eſſet ſtatuto, ut in hæredem adita hæreditate ipſo iure tranſiret poſſeſſio rerum hæredatariarum, nam, & tunc talem poſſeſſionem is qui querelam mouebat auferre non poſſet donec querelam peragerat. nā omnes effectus quos lex ciuilis poſſeſſioni, quæ per modum naturalem quæſita eſſet accommodauit potuit etiam accōmodare poſſeſſioni, quę ciuiliter quæſita foret. §. ſed naturalia, inſt. de iure nat. l. omnes populi, ff. de iuſti. & iure. Barto. in l. ſi is qui pro emptore, in 3. quæſtio. prin. ff. de iuſt. & iure. Verum tamen eſt non deeſſe qui exiſtiment, ut ſtatutum præcipiens poſſeſſionem ipſo iure tranſire in hæredem, qui hæreditatem adierit, intelligendum eſſe de hærede legitimo non ſic de hærede teſtamentario, ita tenent Bald. conſi. 181. li. 3. Caſſeneus, Maſurius, Brohius, & alij quos refert, & ſequi uidetur Andr. Tiraquel. de morte par. 5. declara. 7. nume. 3.

Poſſ. ſcriptis hæredibus non auferuntur exhæredat.

23 *Poſſ. continuatur in hæredem etiam ſcriptum ex ſtatuto ſic relato.*

Contrariam tamen partem uidetur tenere Idem Bald. ſibi contrarius conſi. 141. premiſſo, lib. 1. Gulielmus Benedict. in cap. Raynutius, de teſtamē. in uerb. mortuo itaq; 5. nu. 78. Alex. cōſi. 24. attentis lib. 3. Decius conſi. 84. col. 1. & alij non pauci quos retulimus de ſucceſſ. creatione in præfat. num. 21. quorum ſententia, & receptior eſt & uerior uidetur, ut ibi oſtendimus. idq; in re dubia, uel ī patria iuris ſcripti. Quid † autem ubi eſſet conſuetudo, uel ſtatutum ꝙ quiſquā poſſet in præiudicium legitimorum teſtamentum facere, an ſi legitimos re uera haberem hæredes, & extraneum inſtituerem hæredem, in eum ex uitalis ſtatuti, aut conſuetudinis tranſiret ipſo iure poſſeſſio, &

24 *Poſſ. à tali ſtatuto in hæredem legitimum tranſire intelligitur nō in dnū.*

Tiraquellus

Tiraquellus , ubi ſupra nume.16. tenet non tranſire, id quod licet ipſe non probet uerum exiſtimo eſſe , nã legis aut conſuetudinis intentionem, mentem, & ſententiam nullus unquam abnegabit quin fuerit in uerum hæredem nõ in nõ iure ſubdititiũ poſſeſsionẽ transferre,ſed cum hæres ſcriptus hoc caſu non iure hęres ſit,& ſolus legitimus hęres , tunc legitimus re uera hęres foret deq; eo lex certa eſſet,ſupereſt ut in eum non etiam in ſcriptũ ea poſſeſsio à lege transferatur,quę quidem lex certa eſt de omni eo quod in terum natura certum eſt.l.cum quidam,§. quod dicitur.1.&.2.ubi per Doct.ff. de acquir.hęred.l.ſi pater. ff. de ſoluti.l.antiqui,ff.ſi pars hæreditatis petatur un de cum in rerum natura hęredes legitimos habere teſtatorem certum ſit in eos non in ſcriptum ea poſſ. transferetur.

Vltimò adde , quę diximus ſupra de ſucceſſ.creat. lib.3.§.30 nume.144.

L. SI MATER.

1 *INtellectus l.ſi mater.C.de inoffi.teſt.*
2 *Poſthumus à matre præteritus omni auxilio erat deſtitutus*
3 *l.illud §.ad teſtamenta.de contra tabu.bo.po.*
4 *Intellectus.l.ſicut.& l.ſi cum uel in utero.C.de teſt. milit.*
5 *Intellectus.§.pen & §.fin.inſt.de exhæ.liberorum.*
6 *L.Titius ff.de lib.& poſthum.*
7 *Intellectus l.ſi mater.C. de inoffi.teſta.& num.8.& 10.*
9 *Poſthumus à matre inſtitui nequibat.*
11 *Poſthumus aut filius à patre præteritus nunquam cenſetur inſtitutus.*
12 *Intellectus.l.2.& 3.C.de poſthu.hæred.inſtitu .*
13 *Intellectus.l.3.C.de inoff.teſta.& nu.15.& 17.*
14 *Coheredibus,quae actio competat intra tem.*
16 *Intellectus.l.fin.C.familiae erciſcundæ.l.hac conſultiſſima.§. ex imperfecto.C.de teſta.& nu. 18.& 20.*
19 *Intellectus.l.3.C.de inoffi.teſtam.cum 10.amplius.*
20 *Intellectus.l.1.C.de dotis promiſsio.*
21 *Intellectus.l.fina.C.de edadium. Adr.et l.3.C.de inoffi.teſta.& num.24.*
23 *Lex naturaliter procedit,licet in his quae mens ſunt per ſua propria uerba loquatur.*
25 *Intellectus.l.3.C.de inoffi.teſtam.l.ſina.C.familiae erciſcundæ.l.hac conſ.§.ex imperfecto,C.de teſt.et nu.26.et27.*
28 *Alia est.*

SEQVITVR l.ſi mater. Hec lex ſingularis eſt,ſecundum Bart. Iaſ. & alios hic,nec enim habet ſocia in iore,& hoc dicit. Poſthumus à matre pręteritus , quę in ipſius puerperio deceſsit, ſicq; mutandi teſtamenti ſpacium nõ habuit, cum reliquis fratribus in eo teſtamento inſtitutis in uirili portione inſtitutus uidetur,
1 nec contra id teſtamentum querelam mouere poteſt, *Intell l. ſi mater.C. de inoffic.teſtam.* ut poſſet ſi extranei forent inſtituti.† Ratio dubitandi ad hanc legem ex eſt ſecundum Bald. hic , quod mater ſi ſe pręgnãtem (ut uerosimillimum eſt) nouerat huius legis beneficio indigus uidebatur cum haberet ſpatium mutandi teſtamenti, ſicq; ceſſaret ratio,in qua utitur hęc lex, quę legem ipſam ceſſare facit.l.cum pater.§.dulciſsimis.ff.de lega.2.l.adigere.§. quãuis,ff.de iure patronatus,pleniſſime per Andr.Tiraqu.de cauſa ceſſante par.1. preſertim cũ ratio hec
2 q mater teſtamenti mutandi ſpatiũ nõ habuerit eſſet in hac lege expreſſa , q eo fortius ſi ceſſat,facit legis ipſius diſpoſitionem ceſſare gloſſ. in auth. de heredi. ab inteſt.ueni.§. ſi in uestio.ordine.Corneus nu.5. Curtius Iunior,& Iaſ.per tex.ibi in l.humanitatis,C. de impub. Decius,& Purpuratus,in l.fina.C.de pact. per tex.ibi,Georgius Natanus in c.quamuis pactum, de pact.lib.6.nume.32.dixi plene ſupra.§.81. num. 72. q ſi ea mater ſe prægnãtem(quod raro accidit) ignorauit tunc querela ceſſare uidetur.quia eius præteritio non habetur pro exhæredatione arg.l.ſicut certi. l.ſi cum uel in utero.C. de mili.teſtamento.

Quid dicendum ? Bal.relinquit cogitandum, Salic. Fulgotius,& Paul.Caſtrenſ.& Iaſ. num.5. minus ſtrenue ſe ſe ab iſto modo expediſſe & quod deterius eſt quaſi uirtualiter & mentaliter concedere uidentur, q ſi mater ſe prægnantẽ ignoraret tunc querela ceſſaret argum.d.l.ſicut certi.d.l.ſi cum uel in utero,quo nocentius excogitari nihil unquam, potuit , † nam ſi 2
tunc querela ceſſaret certe tempore illius legis poſthumus ille innocentiſſimus omni deſtitutus auxilio maneret, non enim haberet ius dicendi nullum ut in.§.fin.inſt.de exhæred. lib. id enim ius ſolis liberis in poteſtate præteritis datur. l. maximum uitium. C. de libe. præteri. tradunt communiter Doctores ibi & in l.poſthumo nato,per illum tex. C. de bonorum poſſeſsio. contra tabulas. *Poſthumus à matre præteritus omni auxilio erat deſtitutus.* † Non quoque haberet contra tabulas bonorum poſſeſſionem quę in 3
teſtamentis fœminarum non competit.l.illud,§. ad teſtamenta.ff. de bonorum poſſeſſione contra tabulas, *l.illud.§.ad teſtamenta de contra tabul.bono.poſſ.* quia fœminarum pręteritio pro exhęredatione ſemper habetur.d.§.fin.inſt.de exhęred.liberorum. exhæredatis autem expreſſim uel interpretatione non datur bonorum poſſeſsio contra tabulas.l. non putauit in prin.ff.de bonorum poſſeſſio.contra tab. Cum ergo tam contra tabulas quam ius dicendi nullum hoc caſu ceſſaret,neceſſe eſt ut querela inofficioſi teſtamẽti non denegaretur ne innocẽs ille poſthumus omni deſtitutus auxilio maneret contra l.1.2. 3.& 4.l.nã & ſi parentib.ff.de inoſ.teſt.in prin.inſt.eod.ti. Tenendo ergo querelam dari tali poſthumo utcunque non uideretur mala mente præteritus, quod & probatur aperte hic in ultimo reſponſo. † Tunc ad d.l.ſicut cer- 4
ti.& d.l.ſi cum uel in utero, reſponde nihil obeſſe, q a non in matre ſed in præterteunte loquuntur, Neq; ad rem pertinet q quando pater ille qui filium uel poſthumum præterit erat miles,eius præteritio pro exhęredatione habeatur, *Int.l. ſicut & l.ſi cum uel in utero. C.de teſta.mil.* † ſicq; matri filium præte- 5
reunti aſſimiletur.§ pen.&.§. fin. inſt. de exhęre. lib. *Int.§.pe.&.§.fin. inſt.de exh.lib.* nam reſpondeo q quando mala mente fiebat præteritio aſſimulantur,quia utriuſque pręteritio pro exhęredatione habetur,non ſic ſi per errorem uel nõ mala mente , tunc enim militis præteritio pro præteritione habetur eiuſq; teſtamentum ipſo iure non ſecus quam cuiuſq; pagani teſtamentum uitiatur,& merito, quia priuilegii loco militibus datum eſt ut eorũ pręteritio erga liberos & pro exhæredatione ſit ut dictum eſt,& ceſſet tunc querela. l. fin.C.de inofficio teſtamento , quo magis eorum uoluntas ad unguem ſeruetur , ſed ſi per errorem filium pręteriit tunc ne illud priuilegium in læſionem ipſius conuertatur cõtra.l. quod fauore.ff de legibus. l. legata inutiliter.ff. de lega.1.l.legata inutiliter.ff. de adim. legatis par eſt ut perinde habeatur ac ſi tale priuilegium cõceſſum nunquam fuiſſet,ut ſi patri militi tale priuilegium cõceſſum nunquam fuiſſet tunc filio ſui præterito teſtamentum eſſet ipſo iure nullum , & contra illud daretur iure ciuili ius dicendi nullum , & iure prætorio contra tab.bonorum poſſeſſ.d.l.maximum uitium.l.3. in prin.& §.uocantur, ff.de bo.po.contra tab.ergo idẽ erit ſi tale priuilegium miles teſtator habeat, qd hoc caſu ipſiuſmet fauore euanuiſſe videtur, † arg.l.Ti- 6
tius.ff.de lib. & poſth. in prin.ibi, cęterum de errore teſtatoris quod proponeretur apud iudicẽ agi oportere quoniam nullorum magis intereſt quam ipſorum militum contrarium huius rei nõ admitti ut in ſimili ait,l.Diuus.ff.de milit.teſta.§.plane,inſt.eod.ti. Itaque cum fortius plenius faciliusq; tale militis teſtamentũ per ius dicendi nullum & per contra tab.bo poſ.qu.i *l.Titius. ff. de lib. & poſthu.*

per

per querelam infirmetur, patet ut ea remedia dentur & querela non detur preſertim cum ea quaſi contra demétis judicium proponatur. l. 1. 2. 3. & 4. & l. Titia. ff. de inoſ. teſta. in prin. inſt. eod. tit. ergo regulariter etiam ſi mater ſe prægnantem ignoraſſet, uel aliter non mala méte filium pręteritum reliquiſſet, adhuc contra eius teſtã querela competeret, niſi in caſu particulari quo præteritus pro inſtituto ex legis fictione habetur, ut utrunq; probatur hic. † Quod

7 *In l. ſi mater. C. de inoff. teſt.*

ſi ſe prægnantem ſciuit licet habeat teſtamenti mutandi ſpatium adhuc procedit lex noſtra, quia cum poſſent naſci unus uel plures maſculi uel fœminæ. l. ſi pater. ff. de ſoluti. l. antiqui, ff. ſi pars hęredita. pet. l. cum inter. ff. de fideicom. hęre. non iniuſte partum ſpectaſſe uidetur ſecundum Sal. Fulgoſ. Paul. & Iaſ. hic.

8 *In l. ſi mater. C. de inoff. teſt.*

Alteram † rationem hanc ad legem accommodauit Cumanus in l. placet, ff. de lib. & poſth. & iterum in l. commodiſſime, eod. ti. ait enim poſthumum alienum olim inſtitui non potuiſſe in prin. inſt. de bono. poſſ. alienum autem accipere debemus, qui natus in poteſtate teſtatoris futurus non erat. l. Gallus. §. ille caſus, ff. de lib. & poſth. l. ſi quis poſthumos. §. 1. eod. ti. † Vnde nihil erat q̃ huic matri imputare poſſet q̃ poſthumũ quem inſtituere non poterat non inſtituit. Iaſ. hic reprobat hunc intellectum, quia hodie poſthumus etiam alienus poteſt hæres inſtitui. d. prin. inſtitu. de bono. po. l. poſthumus, in prin. ff. de inoſ. teſtam. ergo ſic hodie hæc lex euaneſceret, quod non eſt dicendum, nimirum Iaſ. inclinat in hoc ut exiſtimet hodie fœminam poſſe poſthumos inſtituere, id quod communiter tenent Doct. per d. prin. de bo. po. inſt. quod nos admiſimus in teſtamento maris non ſic in teſtamento fœminæ ut contra cõem opinionem contẽdimus. ſ. §. 20. nu. 173. Vnde quæ hic deſunt petenda ſunt ad d. prin. de bon. poſſ. reſp. procedere in teſtamento marium etiam de iure ciuili non in teſtamento fœminarum licet aliud de iure prætorio ut dict. le. poſthumus.

9 *Poſthumus a matre inſtitui nequibat.*

10 *In l. ſi mater. C. de inoff. teſt.*

Amplia † hanc legem ut procedat etiam in filio iam nato quem mater ignoranter pręterijt, quem forte mortuum eſſe putabat, quaſi & tunc militet hęc eadem ratio, ita in ſpecie tenet gloſſ. in l. cum mater, in gl. 2. ff. de inoffic. teſta quam not. & ordinariam appellat & ſequutus Iaſ. hic & Alex. in d. l. Titius, in prin. col. fin. Paulus Caſtr. in d. l. cõmodiſſime; Idem Paulus hic, quæ ſententia mihi uidetur contra l. ſicut certi, & l. ſi cum uel in utero, C. de mili. teſt. ubi etiam in teſtamento militis, quod fauoribus plenũ eſt, ſi a milite per errorem ſit filius præteritus non ſubintelligitur aut fingitur a lege ipſius præteriti inſtitutio ſed potius teſtamentum infirmatur, nec dubium eſt quin huic ſpeciei illarum legum caſus ſimilior ſit quam caſus huius legis, ergo eas leges hac in re non iſtã ſequi debemus. l. non poſſunt. l. neq; leges, ff. de legibus. l. quęritur, ff. de ſtatu hominum. Confirma, quia hoc caſu non eſt eadem ratio, quia poſthumus nihil mali unquam fecit, at filius natus potuit eſſe ingratus, & ea poſſibilitas ſufficit ut hanc legem ad illum caſum non introducamus, cum ſit correctoria uel ſaltem exorbitans. Et quia ad periculoſas & plerunque ſuſpectas aliarum rerum ſimilitudines tunc demum recurrendum eſt, cum is caſus quo de agitur nulla lege deciſus inuenitur, ut dd. ll. non ſic cum definitus inuenitur, nec dubium eſt quin caſus iſte deciſus uideatur in d. l. Titius, & in d. l. ſicut certi, & l. ſi cum uel in utero, ad quarum legum correctionem uel tam ingentem reſtrictionem hãc legem extendere ineptum uidetur, argum. l. ſi quando in princ. C. de inoffic. teſtamento. Vnde has uarietates hoc modo non inſcite componere poſſemus, ut communis opinio indubitanter non procedat quando filius a matre ignoranter pręteritus erat pubes, non quoque ſi impubes ſed tamen proximus pubertati, & ſic doli capax. quòd ſi infans eſſet procedat opinio communis & ille inſtitutus fingatur; qua ratione idem & ſi pubes eſſet ſi tamen eſſet demens uel furioſus. ſed huius diſtinctionis partem priorem quę communi opinioni aduerſatur (nẽpe ut non procedat hęc lex in filio nato qui pubes erat non quoque in impubere doli capace) ut certã fixamq; teneo, poſteriorẽ autem partem non ita intrepide.

11 *Poſthumus aut filius a patre præteritus nunquam cenſetur inſtitutus.*

Hæc † lex in primis limitatur ut non procedat in patre qui ſcienter præteriſſet poſthumum, nec poſtea habuiſſet teſtamenti mutandi facultatem, adhuc enim teſtamentum non ſuſtineretur non magis quam ſi hęc lex facta non eſſet ita tenent Paulus Caſtrenſis & Iaſ. col. 2. hic poſt glo. in l. uxorem. ff. de manu. teſtamen. Vnde ſi teſtamentum feci poſthumum præterii is natus fuit & cõtinuo egomet deceſſi, ita ut inter natiuitatem poſthumi & mortem meam tam breue tempus fuerit, ut poſſibile non eſſet teſtamentum mutari, non propterea ille poſthumus in uirili ſua inſtitutus fingetur nec teſtamentum ſuſtinebitur, non magis quam ſi diutius ego uixiſſem ex mente illius gl. Paulus & Iaſo. proxime allegatorum † pro quorum ſententia licet ipſi non allegent eſt optimus text. in le. ſecunda in uerbo ilico deceſſerit. C. de poſthum. hęredib. inſtitu. & in lege tertia uerbo ilico deceſſerit eodem titulo, ubi poſthumum præterii ille natus continuo deceſſit ita ut teſtamenti eius agnatione rupti mutandi ſpacium non habuerim ſi enim habuiſſem eum forte hæredem facerem & tamen ibi negatur quicquam id prodeſſe ſed teſtamentum ſemel & ruptum iuſſe & ſemper fore. facit. l. militis codicillis. §. miles in ſupremis, ff. de mili. teſtamento, ut enim homo mortuus ſuſcitari ſecundum ordinem naturæ impoſſibile eſt lege qui res. §. aream. ff. de ſolu. le. inter ſtipulantem, §. ſacram, ff. de uerborum obligation. §. primo inſti. de inutili. ſtipula. adeo ut etiam ſeruus ſi quando ſui iuris fiat, non idem homo qui antea erat ſed nouus homo eſſe uideatur lege ſi ſeruus legatus. §. final. in uerbo nouus eum homo eſſe uidetur, ita quoque & ius ciuile quod enixe naturam imitatur non permiſit ut teſtamentum poſthumi agnatione ſemel ruptum ſuſcitaretur ut. dd. ll. iuncta, l. ge adoptio, ff. de adopti. §. minorem natu. inſt. eodem titulo le. ſi quis poſthumos, in prin. ff. de libe. & poſthum. iunctis his quę plene diſſeruimus ſupra. §. 15.

12 *In l. 2. & 3. C. de poſthu. here. inſt.*

Secundo limitatur hæc lex ut procedat in re dubia, non ſic; ſi certa eſſet uoluntas matris poſthumum omni caſu præterire uolentis, tunc enim & ſi continuo poſt factum teſtamentum poſthumus naſceretur nec ipſa teſtamenti mutandi ſpacium habuiſſet, adhuc id teſtamentum non ſuſcitaretur ſemel poſthumi præteriti natiuitate affectum, ita tenent Guilielmus & Bartolus. & omnes hic, ut & firmat & ſequitur Iaſo. ad finem column. ſecundę, quia ſecundum eum hęc lex nititur in pręſumptione, quæ ceſſat in re certa le. continuus. § cum ita, ff. dę uerborum obligation. le. final. in princip ff. quod metus cauſa.

Confirma, quia ratio expreſſa in lege habetur pro lege re uera, non tantum interpretatiue, quaſi ratio illa expreſſa in lege ſit ipſa lex, & deciſio habeatur loco tantum exempli, quod non arctat regulam, ut eſt uera & communis opinio quam tenent gloſſ. in authen. de hęredibus ab inteſtato ueni. §. final. in uerb. ordine Alexand. numero decimoquinto. Corneus numero decimoquinto, Iaſo. & Curtius Iunior, numero nono. in le. humanitatis per tex. ibi. C. de impub. & per l. his ſolis, C. de reuo. dona, in uerbo ſatis tacite cautum putamus, Decius, Curtius Iunior & Purpuratus in l. fin. per tex. ibi. C. de pact. Georgius Natan. in c. quis pactũ, de pact. lib. 6. nu. 32. dixi plene. in §. 21. nu. 72. Sed hic expreſſa eſt illa ratio cõiectura maternæ pietatis caſus iniquitas emendanda eſt, quæ ratio ceſſat ex toto quando de uoluntate matris dilucide conſtitit contrarium, ergo perinde habendum eſt ac ſi nominatim eadem lege cautum eſſet ne ſi tale quid conſtaret hęc lex procederet. † Non tamen intelligas q̃ iſte poſthumus hic præſumitur inſtitutus a matre, quia imo conſtat eum non fuiſſe inſtitutum, ſed eius inſtitutio inducitur a lege ex pręſumpta mente matris, quę quidem inſtitutio a lege nõ inducaretur ſi matrem conſtaret noluiſſe talem poſthumum hæredem eſſe, quale eſſet ſi forte odio mariti id proteſtata fuiſſet ut in l. ſi quis in ſuo. §. legis infra eod. tit.

13 *In l. 1. C. de inoff. teſt.*

Illud

niem ne lex illa ad extra ſuos terminos extendatur, nam abſurdum eſſet, ut quod mater poſſet extraneis relinquere id non poſſet uni ex filio ſecundi matrimonij conferre, nec per hoc fieret fraus dictæ legi hac edictali, cum hodie bona materna non acquiruntur patri niſi tantum quo ad uſumfructum, ut per totum. C. de bo. mater.

13 Item noſter tex. inducitur ad quęſtionem † q ſi recepi emphyteuſim pro me & uno ex filijs meis, ille filius poteſt meam hęreditatem repudiare, & emphyteuſim amplecti. Ratio, quia pater poteſt filio ſuo ſtipulari, cui filio ex paternis ſtipulatione poſt mortem patris dabitur actio directa ſi patri hæres extiterit, q ſi hæres non extiterit dabitur utilis actio ita dicit l. quodcunque, cum glo ſua in §. pen ff. de uerb. obligat. & ita in ſpecie tenent hic Bal. Salic. Paul. Iaſ. & Aretin. hic. Idem Bal. in l. qui ſe patris. C. unde lib. & in authen. quas ruinas. C. de ſacroſan. eccle. & eſt communis opin. Idemq; ſimiliter † in maioratu procedit per eandem rationem, ut illo agnito hęreditatem repudiare poſſim, idq; uſitatiſſimum eſt, argum. l. apud Iulianum in prin. ff ad Trebell. de quo hodie habemus Taurinam l. ita decidentē, & de materia huius tex. uide late per Berenga. in l. in quartam. ff. ad leg. Fal. qui multipliciter ampliat. ubi ſupra. † & adde aliam ampliationem, ut procedat non ſolum ſi poſt donationem bona patris non ſint aucta, uel diminuta, uel etiam diminuta ſint, ſed ut procedat etiam ſi ſint aucta, nam fit contributio eorum bonorum quæ fuerunt donata cum iis quæ remanent, & ex totis legitima datur filijs, nam finge me 400. habuiſſe, & 300. donaſſe inofficioſe, deinde centum, quæ mihi remanebant, ita aucta fuere, ut tēpore mortis ampliata ſint uſque ad 300. tunc fiet cōtributio de 300. quę donaui cum aliis. 300. quæ mortis tempore reliqui, ut ſic filio pro legitima dentur. 200. & tamen ſi inſpiceremus tempus factę donationis tunc filio pro legitima non debebantur, niſi 100. 33. ita tenet Berenga. ubi ſupra fol. 29. pag. 3. in fine. Idq; probatur in corpore ibi aut aucta, & iterum in uerſi. ut non minus cuius ſenſus eſt, q tantum filio pro legitima mortuo patre debeatur, quantum deberetur ſi re uera donatio facta nō fuiſſet, unde ſubinfero q ſi poſt donationem caſu perirent, ut nil ultra res donatas tēpore mortis pater haberet, tunc pro legitima filijs deberentur ſola centum, quia tantundem habituri eſſent ſi re uera donatio facta non fuiſſet, pro hoc in ſpecie l. 2. §. de inofficio. donat. ibi, ut ubi quartam. Ad idem l. ſi totas, & l. ſi mater, & l. ſi liqueat, eodem tit. & probatur ratione, nam querela inofficioſę donationis datur ad inſtar querelę inofficioſi teſtamenti, ergo ut in illa reſpiciuntur bona quę ſunt tempore mortis, ita & in iſta debent inſpici non quæ ſunt ſed quę

16 forent tempore mortis ſi donatio non fieret. † Infero falſum eſſe, quod Bar. Paul. & Iaſ. & cęteri aiunt, quòd l. noſtra corrigens l. cum quæritur, induxit ne inſpiceretur tempus mortis, ſed factæ donationis. nam neque inſpicitur quātitas quæ eſt tempore donationis, nec illa quę eſt tempore mortis, ſed quæ foret tempore mortis ſi donatio facta non fuiſſet, optime facit tex. in authen. de immen. donat. in prin. faciunt notata per Roderic. Xuarez in l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. teſtamen. ampliatione. 10. col. pen. & fol. 33. col. 3. & fol. 35. col. 2.

Ergo aut bona, quæ iſte donator tempore donationis habebat ſunt in eodem ſtatu & menſura etiam tēpore mortis, & tunc ueriſſima eſt opinio. & declaratio noſtra, ut inſpiciatur, non quantitas quę remānet tempore mortis, nec etiam quantitas quę fuit donata. ſed quòd fiat contributio utriuſq; ſummę. & ex utraque filio querelanti detur legitima, aut bona poſtea fuerunt diminuta, & tunc ſimiliter non inſpiciuntur bona quæ ſunt tempore mortis, uel quæ erant tempore donationis, ſed fit contributio, & cumulus eorum quæ ſunt tempore mortis cum iis quæ donata fuerunt, & ex omnibus legitima deducitur, & idem ordo & modus probabitur quando bona poſt donationem aucta fuerunt & noſtram opinionem ſentit hic Petrus de Bellapertica.

Præterea etiam ex hoc tex. ibi, quiſque ex hæreditate nomine falcidiæ tantum feret quantum potuiſſet ante donationem deberi. not. q † nō totum ſed uſq; ad legitimam 17 tantum reuocatur donatio immenſa, ide probat l. ſi totas, infra tit. s. & omnes ll. illius tituli. Sed opp. de l. ſi unqua, infra de reuo. dona. ubi donatio immenſa ex toto reuocatur. Sol. ibi non reuocatur quia immenſa & ſic ex defectu poteſtatis teſtatoris (peret quia & non immenſa reuocaretur ut ibi) ſed reuocatur ex defectu uoluntatis ipſius defeciſſe autem uidetur uoluntas ex natiuitate liberorum, at in l. ſi totas. reuocatur ex defectu potentię, patet, quia uſq; ad legitimam tantum reuocatur in qua non poteſt donator filijs etiam naſcituris (ut ibi probatur) præiudicare at ſi ex defectu uoluntatis reuocaretur, tunc ex toto reuocatio fieret, ut in dict. l. ſi unquam. itaque quando fit reuocatio totius. tunc fit ex defectu uoluntatis, d. l. ſi unquam, at ſi fiat reuocatio uſq; ad legitimam tantum, tūc fit ex defectu poteſtatis, d. l. ſi totas, inter quas eſt & ea differentiæ ratio, quia uериſimile eſt me nil extraneo daturum, ſi de liberis etiam naſcituris cogitaſſem, at præſumptum eſt non minus me filio nato daturum quod de liberis naſcituris cogitarim quam ſi id in mētem non ueniſſet. Infero quòd renunciatio l. ſi totas, ſiue illa tacita ſit ſiue etiam expreſſa, ſiue etiam iurata facta per patrem, nil prodeſt, nec prę iudicat filijs cum licet adſit uoluntas deſit potentia, Bar. in d. §. Imperator, col. 2. in prin. & eſt communis opi. ſecundum Tiraq. in l. ſi unquam, in prin. nu. 90. C. de reuo. donatio. ut ſuperius annotatum ſuit. quando aūt uniuerſa bona eſſent donata tunc ultra prędicta remedia eſſet etiā remedium alterum quaſi non ualeret ipſo iure donatio, ſm doct. communiter in l. fin. C. de pact. arg. l. ſtipu. hoc modo concepta. ff. de uerbo. oblig. quod alibi impugnauimus, quod intellige quando præſentia & futura donauit. dixi ſupra. §. decimooctauo, nume 292.

Donatio inofficioſa uſque ad legitimam tantum reuocatur.

Infero q renunciatio l ſi unquā expreſſa, & iurata uel ex 18 preſſa tantum uel tantū tacita per patrē facta ipſi patri noceret ut donationem reuocare nō poſſet, ſed an eius filius poſt donationem natus poſſet; dic q ſic, ſi donatio lædit legitimam alias ſecus. & inter filios iam natos tēpore donationis. & eos qui poſtea nati fuerunt non eſt differentia quo ad reuocationem fiendam per ipſos filios. quam tūc demum facere poſſunt cum eorum legitima læditur, d. l. ſi totas, iunctis alijs ll. illius tituli. Sed quo ad reuocationem faciendam per eorum patrem eſt differentia, quia ſi poſt liberos natos donauit nil unquā reuocare poteſt (licet eius filij quatenus læditur legitima poſſint) at ſi ante filios ſuſceptos donauit poterit p d. l. ſi unquā, & ſunt quatuor uidenda, primum an tacita renunciatio impediat remedium, d. l. ſi unquam: Secundo quid in expreſſa: Tertio quid in iurata: Quarto quid in generali renuntiatione qualis eſt, illa renuntiatio omni legum auxilio, ſine iuramento: Quinto quid ſi cum iuramento renuntiauit omni legum auxilio, in omnibus tene preter ultimam, q non poteſt renuntiari beneficio auth. noſtrę per ipſum patrem, Itē in omnibus præter ultimam q pater. poteſt renūtiare beneficio, d. l. ſi unq̄, ſi donatio non fuit inofficioſa, ſecus autē ſi inofficioſa fuit, inofficioſam aūt dicimus etiam illam quæ lædit legitimam filiorum poſtea natorū l ſi totas. C. de inoffic. donatio. quæ omnia uide per Bar. in l. Titia Seia. § Imperator. ff. de leg. 2. licet non ita declaret.

Renunciare an poſſimus remedio legis ſi unquam. C. de reuoc. dona.

In contrarium tamen fortiter facit tex. in dicta lege Titia Seio. §. Lucius, ad finem. ff. de lega. ſecundo. ubi reuocatio 19 immenſæ donationis uoluntate ipſius donatoris facta uidetur, niſi reſpondeas quòd ibi fit teſtatore uolente id quod fieret etiam ſi nolet. unde Poeta faxis ut libeat quod neceſſe eſt. Adhuc tamen in cōtrarium moueor, quia & ſi omnia bona mea donauerim tempore quo liberos non habebam non uideor inofficioſus. unde ſi poſtea naſcantur ceſſit noſtra auth. & habet locum, d. l. ſi unquam.

Et cum queritur an lex cum auts de condition & demonſtration. cum ſimilib. procedant ſi teſtator nepotes tempore teſtamenti haberet & filios iam natos, & Decius conſi. 365. num. quarto, & Romanus conſ. 370. & Socin.

Fideicommiſſum ſub intelligitur ea condi. ſi ſine liberis deceſſerit, quando oneratus eos tempore teſtamente habebat, contra communem.

Hæreditate repudiata poſſum agnoſcere emphyteuſim, quã pater accepit, pro ſe & uno ex filiis ſuis cum cõmunis.

14 Maioratus idem admitto.

15 Donatio inofficioſa ut uideatur quo bonorum contributio fiat.

Donatio inofficioſa ut ne ſcindatur nõ inſpicitur quantitas bonorum quæ erant tempore donationis, nec illa quæ eſt tempore mortis, ſed fit contributio contra Bart. Paul. Iaſ. & alios cum Petro.

in d.l.cum auus de condit.num.35.ad fin.tenet quod non procedat quod intelligi, & defendi poteſt cum donatio inofficioſa non fuit, ſecus ſi fuiſſet per prædicta.

Et conſidera ne erres, nam intelligendum eſt quod habebam filium & ex eo nepotem iam natum filium hæredem ſcripſi & iuſſi, ut poſt mortem ſuam extraneo reſtitueret uniuerſam hereditatem, hoc caſu procedit communis opinio, de qua ſupra, ut ceſſet prouiſio d.l. cum auus, ff.de condit. & demon.& l.cum acutiſſimi. C.de fideicom.l.generaliter.§.cum autem.C.de inſt.& ſubſt.& ſimiliter ceſſaret diſpoſitio d.l. ſi unquam, ſed tamen quia per tale fideicom. læditur legitima habebit locum l.omnimodo, hoc tit. & ſi per donationem id negocium fieret haberet locum noſtra authen.

Illud autem quæri ſolet an quando reuocatur donatio, quia fuit inofficioſa, uel quia donator modũ donationi impoſitum non impleuit reuocentur etiam fructus, & quòd utroque caſu etiam fructus non reuocentur, poſt plures

20 alios quos ipſe allegat tenet Gomeſius in l. 27. Tauri. nu. 8. tene contra ipſum quòd ſi filius non implebit donationis modum, uel cond. reuocantur etiam fructus percepti argum.l.qui ſe debere.§.fin. & l. cum quis.ff. de cond. cau. da. gl. app.in l. ſi pecuniam. in prin.in fi. glo. mag.ff. eod. l. uideamus.2.in princ.ff. de uſur. non obſt. glo. quam ipſe allegat, quia procedit, quando donatio reuocatur abſque ulla culpa donatarij ſecus ſi ipſe fuit in culpa, ut in propoſito, uel glo. procedit in donatione, quæ ab initio fuit conditionalis, uel modalis. Hæc ergo procedunt quando agitur de reuocatione fructuum. nam licet uerum ſit, quòd quando agitur de reuocatione inofficioſæ donationis non reuocentur fructus tum quòd fructus regulariter cedunt bonæ fidei poſſeſſori titulo poſſidenti l.in bonæ fidei.ff.de acq.rerũ dominiu. tum ẽt quia teſtator nõ tenetur liberis ſuis fructus rerũ ſuarũ reſeruare, & conſequenter non tenetur ad fructuum reſeruationem ille qui a defuncto cauſam habuit tamen quando reuocatur donatio ex defectu modi, uel conditionis impletæ aliud eſt, quia ille titulus reducitur ad non titulum, unde fructus ſunt reſtituendi nõ ſecus, quam ſi titulus nunquam interfuiſſet, adde quòd, ut habeo in quæſtione de facto idem eſſet in cõtractu oneroſo tranſactionis, uel ſimilis.

Fructus an reuocentur cum donatio culpa conditionem non implentis reuocatur.

21 Quæro † an filius ſupplementum legitimæ propria authoritate capere poſſit, & Bar. ait in ſupplemento idem dicendum quod in legitima & recte per arg. de toto ad partem, ita Bar.hic qui in legitima generaliter ait propria authoritate capi non poſſe, in l.2.C.quando & quibus quarta pars lib.10.tamen conſidera quinq; caſus à nemine nũquã conſideratos. Primus eſt quando filio relinquatur legitima titulo legati, ut tunc eam minime poſſit capere propria authoritate l.nõ dubium.C.de leg.ratio, quia cũ omnia onera tranſeant in hæredem ſcriptum, & legitima ſit præſtanda ſalutis debita l.Papinianus.§.quarta autem, de inoffi.teſta. ff.forte debitis ſolutis nil in bonis manebit, unde non ſatis certum eſt, an rem ſibi debitam filius occupauerit, & hanc conſiderationem habuit l.1.in fine.C.quorum legato.l.1.§. hæc uerba.ff.ſi cui pluſquam per leg. Falc.l.1.in fi. pri. ad leg.Fal.ff.l.1.ff.quorum leg.ſecũdum Xuarez in l. quoniam in prioribus.J.eod.fol.95.col.1.cum ſeq. Secũdus caſus, quã filius fuit inſtitutus in quota hereditatis pro ſua legitima, quo caſu põt eã propria authoritate capere per l.fin.ibi. ex aſſe, uel ex parte.C.de edict.diui Adria. & auth. de here. & Falc.§.in omnibus, quem ad hanc concluſioné allegat Bal. nu.2.in l.ſi quis in ſuo.C.de inoffi.teſt.licet parũ faciat, ſed, accipe bonam rationem, nam per hoc nulla cohæredibus ſit iniuria, cum pro qua parte hereditatem occupauit creditoribus ſatiſfacere teneatur non ſecus, quam hæredes, etiam ſi nil ſibi relinquatur. Tertius quando fuit inſtitutus in quota bonorũ pro ſua legitima, quo caſu non põt eã capere propria authoritate ſm Odofr.Butrig.Bal.nu.3.Salic.

22 ad fin.in l.ſi quis in ſuo.J.eod.tit. Xuarez contra d.fol.95. col.3. † cuius opinio probatur in l.Paulus.1.ff.ad Treb.probatur noua ratione, nã cũ is filius in quota bonorũ inſtitutus non tranſeat onera l.ſubſignatum,§.bona, de uerb.ſigni.l.ſi quis ſeruum.§ fin.cum l.ſeq.ubi Bar & alij.ff.de leg.2.Bar. in l.ex facto, mag.col.2.ff.ad Trebellia.iniuria fieret heredi qui ad onera tenetur, quibus ſolutis nil forte bonorum reliquum eſſet, unde filium rem, in debitam occupaſſe appareret.

Legitima uel legitimæ ſupplementũ an capi poſſit propria authoritate.

L. Paulus. ff.ad Treb.

Quartus caſus quando filius fuit hoc modo inſtitutus filius in legitima hæres ſto, & Odofre. Butrig. Bal.& Salic.ubi ſupra aiunt poſſe legitimam propria authoritate occupare, Bar.in d.l.2.& hic in fine ſenſit contrarium cum quo cæteri tranſeunt, cuius opinio uerior eſt, quia cum iſt filium ita inſtitutum non tranſeant onera ſecundum Bar.in l.ex facto ſupra alleg.columna ſecunda.in princ.ſupra eod. ſupereſt, &c.

Quintus caſus, quando in fundo uel rebus certis fuit filius inſtitutus dato cohærede uniuerſali, & tunc ſi non habuit cohæredem ſine dubio poteſt. idem ſi habuit ſed repudiauit.ut.§.ſi ex fundo, l.1.de here.inſti.ff. † Sed an idẽ poſtquam heres adiuit uel deliberabat Bar.ad hoc idem in d.l. ex facto, col.2.ſequitur Paul.d.l.ſi quis in ſuo. ad fin. teneo contrarium, licet non reperiam condicẽtem, moueor quia quandiu eſt coheres uniuerſalis tandiu eſt loco legatarij talis filius l.quoties, de hær.inſtit.ff.ergo ut legatarius.&c. l.non dubium, C.de leg. Secundo quia cum tunc in ipſum non tranſeant onera ſed tantum in coheredem qui adiuit ſit ei iniuria, ſi forte uniuerſa hereditas debitis abſoluatur. at in alijs caſibus cum in ipſum tãtum filium tranſeant onera nulli ſit iniuria. Nec obſ.quòd Bar. ait ut talis inquit filius habetur pro hærede quo ad hoc ut poſſit ſibi accreſcere uniuerſa hereditas, d.§.ſi ex fundo ita & quo ad hoc, ut poſſit rem propria authoritate capere, nam reſpõ contra ipſum Bar.eſſe, nam inde ſequitur, quòd in quibus caſibus ſibi poſſet tota hæreditas accreſcere in iiſdem poſſet eandem propria authoritate capere, & non in alijs, unde ut deliberante uel adeunte hærede uniuerſali hereditas ſibi nõ accreſcat, ita nec eandem poteſt propria authoritate capere. Infero quòd dũ Bar.in d.col.11.in fi.an hæres inſtitutus in re certa tranſmittat decedens ante agnitionem diſtingue, nã aut coheres uniuerſalis ante mortem iſtius repudiauit, aut nullum unquam habuit coheredem, & non tranſmittit, quia in caſibus iam mortis tempore heres erat aut coheres deliberabat & tunc tranſmittit, quia tempore mortis ſuæ legatarius tantum erat unde ſi poſt mortem ſuam cohæres uniuerſalis adiuit, hæres iſtius re certa inſtitutus rem illam habebit, niſi repudiare malit, ſin autem heres uniuerſ. repudiat tunc dubito an hæredi huius inuito uniuerſa hereditas accreſcat, & ſiquidem rem illam nondum agnouerat certum eſt inuito non accreſcere, cum poſſit eam, ut legatum repudiare quod & ipſe predeceſſor facere poſſet, at poſt agnitioné ſuam uel predeceſſoris uidetur quod inuito etiam uniuerſa hæreditas accreſcat, quia legatum ut agnoſci uidetur cum ſuis oneribus præſentibus glo. in l.filius matré, C.de inof.teſt.l.ſi cui, ff.de cond.& dem. ita & cũ oneribus futuris quæ euenire poſſunt de iure cõi, qualis eſt repudiatio hæreditatis, nondum quæſitæ, licèt ſecus ſi iam mero iure quæſita fuiſſet, ut l.cum hæreditate, & l.ſi minor, ff.de acqui.hæred. Infero quod dum Bar. in d.col.2.in diſt.ait illam rem tranſmitti, etiam non agnitam errat, ut ex ſuperioribus apparet.

Legitima in fundo rebus certis an a filio capi poſſit ante hereditaté.

L. NEPTEM.

1 In text.l.neptem.in uerb.quoniam.C.de inof.teſt.
2 Querela datur nepotibus ex filio emancipato etiam patre uiuo contra Accurſ. & ſequaces.
3 Querela cum alijs remedijs an poſſit concurrere.
4 Teſtamentum non uitiatur iure ff. & C.uſque ad tempora Iuſtiniani per præteritionem fœminarum contra communem.
5 In text.l.neptem.C.de inof.teſt.
6 Querela quando detur nepotibus.

Neptem

1 Intell. l. neptem. in uerb. quamuis. C. de inoffi. teſt.

NEPTEM. Ex hac l. neptem † ibi quamuis. iuncta glo. fin. quæ ait, quòd defunctum iuiſſe patrem ideo hic deſideratur, quia ſi defunctus non eſſet filiam præcederet ſicq; ipſa nullo iure ad impugnandum teſtamentum admitteretur, & cum hac glo. tranſeunt ſimpliciter doct. hic. ſed hæc glo. loquitur

2 Querela datur nepotib. ex filio emancipato etiam patre uiuo contra Accurſ. & ſequaces.

2 contra noſtrum tex. & contra omnem rationem, contra noſtrum tex. quia dum dicit quamuis pater fuerit defunctus, implicat, quòd idem procederet longe facilius etiam ſi pater eius uiueret, & contra rationem, quia ut in ſucceſſione ab inteſtato neptis ex filio emancipato admitteretur ad aui inteſtati ſucceſſionem non ſola ſed ſimul cum patre ſuo per titulum de coniungen. cum emancip. ff. ut l. 1. in priu. & per totum illum titulum, ita quoque ſi teſtamentum fiat in quo teſtator tam erga filium emancipatum, quam erga neptem in poteſtate retentam inofficioſus fuit, æquum eſt ut ad eius teſtamenti impugnationem admittantur tam filius emancipatus, quam neptis in poteſtate, ergo ſi tam filius emancipatus, quam neptis in poteſtate retenta ſuperſtites eſſent, ipſe filius haberet contra tabulas bonorum poſſeſſ. & ipſa filia querelam inofficioſi teſtamenti, & reſciſſo ab utroque teſtamento hæreditas ab inteſtato inter ipſos diuideretur, iuxta titulum. ff. de coniungen. cum emancip. eſt enim contra tabulas bonorum poſſeſſio remedium reſciſſorium teſtamenti l. ut liberis. in princ. in uerb. reſciſſo. C. de collat. tradunt lata Alexan. Corneus, Decius, Iaſon. & Curtius Iunior. & communiter alij in l. poſthumo nato, per tex. ibi. C. de contra tab. & querela inofficioſi teſtamenti eſt ſimiliter remedium reſciſſorium l. poſthumus. §. ſi quis ex his. ff. hoc titulo, ſecundum quę habes hic tex. oot. in uerb. quamuis, ut ſuprà expendimus probantem

3 Querela cũ alijs remedijs an poſſit concurrere.

3 † quòd licet regulariter cum querela nullum aliud remedium concurrat. §. tam autem inſt. de inofficioſo teſtamen. l. qui de inofficioſo. ff. eod. tamen id procedit quando una eademq; perſona uellet tam querela, quàm alio remedio uti, ſed tamen diuerſæ perſonæ diuerſis remedijs, uti non uetantur ut hic.

4 Teſtamentũ non uiciatur iure ff. & C. uſque ad tempora Iuſtiniani per præteritionẽ fœminarũ cõtra communẽ.

4 Secundo nota ex tex. quòd † nepti datur querela aduerſus teſtamentum auitũ ex parte patris. ſed uidendum eſt an neptis iſta fuiſſet exhęredata nec ne, quia tex. id non aperit, & Petrus de Bellaper. & Iacob. Butrig. & Fulg. & Bar. Bal. Alberi. Ang. Salic. & Odofredus, Paulus, & Iaſ. & alij hic poſt glo. noſtram † intelligunt neptem fuiſſe exhæredatam, nam ſi ea inquiunt eſſet preterita teſtamentum eſſet ipſo iure nullum argum. tex. in l. inter cætera. & in l. fin. ff. de lib & poſthum. & in l. r. & in l. poſthumorum. ff. de iniuſto rup. §. poſthumorum, inſt. eod. l. Gallus. § nunc de lege. ff. de lib. & poſth. In quibus iuribus habetur, ꝙ nepos ex

5 Intell. l. neptem. C. de inoffic. teſt.

5 filio, qui uiuo patre de eius poteſtate exijt ſuccedit in locum gradumq; patris, & cõſequenter preteritus rumperet teſtamentum aui. non ſecus quàm ipſe filiusfamilias præteritus rumperet ſi in poteſtate maneret, ut in princ. inſt. de exhęred. liberorum, & d. l. inter cætera. unde neptis iſta ex filio emancipato cum in aui poteſtate retenta eſſet, ſi pręterita repetiretur, ipſo iure nullum eſſet teſtamentum competeretq; ius dicendi nullum & querela inofficioſi teſtamenti conſequenter ceſſaret, iuxta tex. in §. tam autẽ, inſt. de inofficioſo teſtamento, & in l. maximum uitium. C. de lib. præt. & in l. qui de inofficioſo. ff. hoc titulo. ſed licet omnes ita teneant tamen ueritas eſt, quòd tempore huius legis præteritio fœminarum non uitiabat teſtamentum ipſo iure ſed per ius accreſcendi ſi pręteritæ relinquebantur conſequebantur certam portionem, ita ait tex. in l. maximum uitium. C. de lib. pręt. & in prin. inſt. de exhæred. lib. uerſic. ſed non ita. l. qui filium. ff. ubi pupillus educari debeat, docet in ſpecie Imola in l. fin. ff. de cond. inſtit. licet contrarium teneant ubique locorum doct. communiter, ut diximus in l. ſi maritus, infra hoc titulo. & plenius ſupra lib. t. & ſimiliter licet filiusfamilias ſub conditione caſuali, vel mixta inſtitui nõ poſſet niſi in eius defectũ exhęredaretur ut in l. ſi pater. C. de inſti. & ſubſtitu. & in l. filius a patre in prin. ff. de lib. & poſth. tamen filiafamilias ſub ſimili conditione inſtitui poterat licet in eius defectum exhæredata non eſſet, ut in l. ſi quis hęredem, C. de inſt. & ſubſt. ſecundũ noſtrum ueriſſ. intellectum, licet ibi & ubiq; doct. aliter teneant, vt differimus in l. quoniam in prioribus, hoc titu. ſic ergo & in propoſito licet neptis in terminis huius text. in poteſtate retenta eſſet adhuc tñ teſtamentum ualeret non ſecus quàm ſi inſtituta eſſet, nec per ipſius pręteritionem uitiaretur, eſt tñ uerum ꝙ in terminis huius text. ſi neptis in poteſtate retenta eſſet, ceſſaret querela, quia quandiu ſupereſt aliud remedium tandiu ceſſat querela, l. qui de inofficioſo. ff. hoc tit. §. tam autem, inſt. eod. ſed cum pręterita eſt neptis uel filiafamilias dabatur ius accreſcẽdi ad certum hęreditatis partem conſequendam, d. l. maximum uitium, ergo tunc ceſſabat querela.

6 Querela quando detur nepotibus.

6 Ergo quia hic non aperitur an neptis eſſet inſtituta an exhæredata an uero præterita, dic ꝙ tex. in primis procedit quando eſſet inſtituta in minore portione quàm legitima, nam tunc haberet querelam ut in l. cum quęritur, & in l. parentibus, hoc tit. & ff. eod. l. Papinianus. §. quoniam autem quarta, & §. quarta autem, & §. igitur, inſtit. eod. Quod uerũ iure iſto, hodie autem agit ad legitimę ſupplementum & ceſſat querela l. omnimodo, l. ſcimus, in prin. l. quoniam in prioribus, in prin. hoc tit. §. cæterum, in auth. ut cum de appell. cog. l. ſcimus, §. cum autem, hoc tit. d. l. maximum, verſ. & ſi ſecundum.

Secundo procedit ſecundum omnes etiam ſi eſſet exhæredata quod verum niſi aliquid ſibi relictum eſſet, tunc enim ageret ad ſupplemẽtum qđ ius datur etiã exhæredatis qui aliquid quoquo titulo ex teſtamento meminerunt ſecundum noſtram & communem ſententiam quam retulimus in l. omnimodo, in prin. hoc tit per text. ibi & in d. l. maximum, ibi ꝙ ſi fuiſſet exhæredata, hodie autem oportet ꝙ & aliquid ſibi eſſet relictum & id iure inſtitutionis nõ alio titulo, ut in auth. ut cum de appel. cog. §. aliud quoque ſecundum cões ſententias quod alibi impugnauimus.

Tertio caſu quñ hęc neptis eſſet præterita iure iſto non procederet ſm cõem op. ſ. relatam & etiam ſm nos. Ratio cõis opinionis eſt, quia tunc teſtam. eſſet ipſo iure nullum etiã hoc tpe: quod uerũ nõ eſt ut diximus, ſed uera ratio eſt, quia tunc cum ſibi daretur ius accreſcendi ceſſat querela, & quia hic inſiſtit late Iaſ. circa intellectũ, l. q in aliena. §. interdum. ff. de acq. hær. dic ut diximus ſ. lib. r. & alia ad huius legis materiam pertinentia ponimus in l. ſi pater, & in l. ſi quis filium, hoc tit.

Hodie uero cũ in ſucceſſionibus ab inteſtato ſit ſublata dña emancipationis & patriæ poteſtatis. §. nullam uero, in auth. de hær. abi. ueni. inteſtatus aũt decedere intelligitur is cuius teſtamentum reſciſſum eſt, non ſecus q̃ ſi reuera nullum teſtamentũ feciſſet, ut in prin. inſt. de hære. quæ ab in. ergo in terminis huius tex. ubi habebam filium emancipatam quẽ præterij, & neptem ex eo in poteſtate retentam, quã exhæredaui, ſiue ille p contra tab. bo. po. reſcindat teſtamentũ iuxta l. is qui in poteſtate, in pr. ff. de lega. præſt. l. ut liberis. C. de col. uerb. reſciſſo, ſiue iſta p querelã inofficioſi teſtamẽti teſtamentũ reſcindat, iuxta l. poſthumus. §. ſi quis ex his. ff. de inof. teſt. utroq; caſu teſtamẽto reſciſſo, ſicq; ab inteſt. delata hęreditate potior erit filius qui eſt in priore gradu quam neptis iuxta d. §. nullam uero.

L. PARENTIBVS.

1 *Pater poteſt inter filios bona diuidere etiam inæqualiter.*
2 *Querelã excludit legitima, regula cum 12. declarationibus.*
3 *Legitima ab inteſtato aucta ex teſtamento quoque aucta uidetur cum Fulg.*
4 *L. 9. tit. 4. lib. 3. fori.*
5 *Querela ut oriretur iure iſto non erat neceſſaria exhæredatio, contra Aretinum.*
6 *Ingratitudinis offenſa non uidetur remiſſa, licet filius inſtituatur.*

1 *Pater poteſt inter filios bona diuidere etiã inæqualiter.*

PARENTIBVS. Ex hac lege parentibus nota. † ꝙ pater poteſt bona ſua inter liberos etiam inæqualiter diuidere ſecundum Paul. Aret. & Iaſ. & alios communiter hic, & Paulus hic ait, ꝙ mulieres, & imperiti aliud exiſtimant quaſi liberorum non deceat alios tanquam baſtardos, alios uero tanquam legitimos & dilectos tractari, & cum lege noſtra hac in parte concordat l.hac edictali.§.1.C.de ſecundis nup. & tex.in auth.de nupt.§.pen.& in auth.de triente & ſemi.§.1.coll.3. Ratio dubitandi oritur ex lege cum oportet, in prin.C. de bon.quæ lib. Limita ut procedat quando reliquis liberis pluſquam legitima portio relicta fuit, nam ſi ſola legitima portio omnibus liberis reliquiſſet tũc eam inæqualiter inter eos diuidere non poſſet, ut in d.auth.de triente, & ſemi. §.1. Secundo limita ſecundum Iaſ.Paul.Salic.Bal.& alios hic dum modo per meliorationem unius alterius portio legitima non minuatur, ut hic ibi, dum non minus, & in l. cũ quęritur ĩ.eod.in l.Papinianus.§.quarta autẽ. & §. quoniã autẽ.quarta, & §. ſi quis mortis, & l. ſi non mortis ff.hoc tit.& §.igitur inſt. eod.

2 *Querelam excludit legitima, regula con. 12. declaratum.*

Secundo not.ſecundum glo.Paul.Aret.Iaſ. & alios communiter hic, † ꝙ quarta excludit querelam. Ad idem tex.in d.l.Papinianus.§.ſi quis mortis, & §.quoniam autẽ quarta, & §.quarta autẽ.ff.eod.l. cum quæritur ĩ. hoc tit.§. igitur inſt.eod.tit. Intellige primo, quando quarta in portione hęreditaria relicta eſſet, ut hic. Secundo etiam ſi iure tantum legati, uel fideicommiſſi ſingularis relicta eſſet, ut in l.omnimodo, hoc tit. Tertio etiam ſi per mortis cauſa donationem relicta eſſet, ut in d.§.ſi quis mortis. Quarto etiam ſi per ſimplicem donationem data eſſet hac expreſſa lege, ut in legitimam imputaretur, ut in l.ſi quãdo.§.& generaliter, in prin. hoc tit. Quinto etiam ſi per ſimplicem donationẽ data eſſet quarta nec expreſſum eſſet, ꝙ imputaretᷓ in quartam, ſi tamen ex coniecturis intelligeretur hac mente datum, ut in legitimam imputaretur, ut in d.l. ſi quando.§.illud ubi dixi hoc tit.expreſſius in d.§.igitur. Sexto intelligo ẽt ſi à teſtatore datũ non eſſet filio, ſed ab alio tertio datum eſſet patris tñ contemplatione, arg.l.ſed ſi plures.§.in arrogato.ff.de uulg.ſm cõem opin. de qua per Bar. & alios in l.in quartã.ff.ad leg.Falc.diximus late in l.omnimodo.§.imputari.ĩ.hoc tit. Septimo intellige ẽt ſi quarta conditionis implendę cauſa relicta eſſet. Octauo ẽt ſi relicta eſſet titulo fideicõmiſſi uniuerſalis, arg.eorum q̃ ait Bart. in d.l.in quartã, nu.10.quẽ alij ſequuntᷓ. Nono ẽt ſi titulo inſtitutionis factę in re certa relicta eſſet ſm uerã & cõem opin. de qua diſſerimus in d.§.imputari, & in l.qm̃ in prioribus, hoc tit.p tex.in § cęterũ, in auth.ut cũ de appell.cogno. Decimo ẽt ſi titulo dotis inter uiuos datum eſſet l.qm̃ nouella, hoc tit. Vndecimo ẽt ſi titulo donationis propter nuptias datum eſſet, ut d.l.qm̃ nouella. Duodecimo etiam ſi ad militiam emendam datum eſſet, ut in d.§.imputari, quæ omnia uera ſunt & communiter recepta, ut diſſerimus in d.§.imputari, quæ not.quis reliqui non recolligunt.

Hodie autem non ſolum ſi integrã quartã filius habeat ſed etiã ſi minus quarta adhuc ceſſat q̃rela ſed tñ eius loco, daᷓ legitimę ſupplementũ ſm Pau.Sal.Fabr.Butr.Odofr.& alios cõiter hic p tex.in d.l.omnimodo, & in l. qm̃ in prioribus, & in l.ſcimus, in prin.& §.cũ autẽ.& in l.q̃ nuper, & i l.ſi qñ.§.& generaliter.hoc tit.& in l.maximum uitiũ.§.& ſi ſm.C.de lib.pręt.& in auth.ut cũ de appell.cog.§. cæterũ.

Tertio not ꝙ quarta eſt legitima liberorũ, ut hic cũ cõcordãcijs ĩ.allegatis.hodie aũt eſt triẽs, uel ſemis totius hęreditatis ſm numerũ liberorũ, ut diximus p tex.ibi in auth. nouiſſima.C.de inoff.teſt.ıme regio dic, ut l.9.tit.5.li.3.fori.

Quarto nota ꝙ legitima unius ex pluribus filijs non eſt quarta totius hæreditatis, ſed quarta illius partis, quã ille filius ab inteſtato habiturus eſſet, ut hic cũ cõc.ĩ.allegatis, unde ſi decem eſſent filij legitima unius eſſet quadrageſima pars hereditatis, ideoq; merito dicit Iuſtinianus ĩ l.ſi qs in ſuo.ĩ.hoc tit.ꝙ legitima filij ẽ minuſcula pars hęreditatis.

3 Et iuxta hanc partem ſolus Fulgoſius hic multum notanter ait † quòd ſi portio filiorũ ab inteſtato augeretur legitima quoque augeretur, quia leges nouæ recipiunt interpretationem paſſiuam per leges ueteres ut eſt text. quem ipſe non allegat in l.prima.§.lex falcidia, ubi late per Alex. Claudium & Vincentium poſt Bar. Paul. & alios ibi. ff.ad leg.Fal. Rodericus Suares, in l.quoniam in prioribus, ſuper lege regia, in princ.hoc titu. Bar.& omnes in l.omnes populi.ff.de iuſt.& iure. Et licet Fulgoſius nullum exemplum ſubijciat, poteſt tñ tale exemplum proponi, erat ſtatutum quòd ab inteſtato geminam portionem haberet filius, filia autem non duplam ſed tantum ſimplam uel ſimplicem, tũc enim ſi ex integra tantum portione filia inſtituta eſſet, filius autem ex eadem pariue portione inſtitutus eſſet ut filiam, tunc filia contra teſtamentum nihil dicere poſſet quaſi integrã legitimã haberet, filius aũt poſſet quaſi integram non haberet. Quod nota ad l.9.titulo 5. lib.3.fori.

Legitima ab inteſt. aucta ex teſt. quoque aucta uidetur cum Fulg.

4 Quinto not.quòd inſtitutus etiam in minore portione quã legitima ſubiacet tamẽ oneribus pro illa parte, ut hic, ſimile in l.1.& l.pro hereditarijs, C.de hęr.act.l.1.C.ſi cert. pet.l 1.§.ſi hęres.ff.ad Treb.

L.9.ti.5.lib.3.fori.

Sexto not.ſecundum Sali. & Fulgo. quod ſemel placuit amplius non poſſe improbari.ſimile in l.arenam, hoc tit.& in auth.ut cum de appell.cog.§.cauſas.

5 Septimo nota tex.meliorem de iure.ibi, hęreditaria parte, ꝙ non ſolum exhæredatus uel præteritus, ſed etiam inſtitutus poteſt habere querelam ſi in minore portione quã legitima fuit inſtitutus: quod intelligiᷓ dupliciter Primo quando in re certa quæ non æquiualeret legitimæ portioni eſſet inſtitutus. Secundo etiã ſi in portione hęreditaria minore tamen quam legitima inſtitutus eſſet, ut hic & d.§.igitur, inſt.hoc tit.d.l.Papinianus, §.ſi quis mortis, & §.quoniam ſũt quarta, & §.quarta autem.& l.ſi nõ mortis. ff.hoc tit.& cum quęritur ſupra eod. Hinc diximus quòd non exhæredatio producit querelam ſed inofficioſitas quæ conſiſtit in eo quòd legitima minus integra relinquatur, ut docet Bal.in l.pater filiũ, ff.hoc tit.egregius Emanuel a Coſta in l.Gallus, §.& quid ſi tantum, in prin.ff.de lib.& poſt. licèt Aretinus in l.neptem ſupra hoc tit.ſatis pueriliter teneat quòd exhęredatio ſemper fuit neceſſaria ad producendam querelam. Hodie autem diſtingue ut in auth.ut cũ de appell.cog.§.aliud quoq; & per glo.communiter approbatam in auth.de hær.& fal.§.exhęredatos, quod late diſſerimus in l.ſi maritus, & in l.cum quæritur, hoc tit.& nobiſcũ tenet Paul.hic contra Aret. quorũ neuter alterũ refert.

Querela ut oriretur iure illo non erat neceſſaria exheredatio contra Aret.

6 Octauo nota ex tex.ibi, pietatis conſcius quòd filius impius & ingratus erga patrem non haberet querelam, Ad idem tex.in §.cauſas, in auth.ut cum de appel. cog.hoc amplius habes hic tex.meliorem de iure probantem † quòd impietas uel ingratitudo non uidetur remiſſa p inſtitutionem paſſiuam, licet enim filius ingratus in minore portione, quã legitima inſtituendo placatus non uideatur nec offenſam remiſiſſe.

Ingratitudinis offenſam uidetur remiſſa licet filius inſtituatur.

Reliqua uide ſupra de ſucc.crea.lib.1.§.10.nu.534.

L. DE INOFFICIOSO

1 Q*uerela ceſſat in teſtamento militis*

2 *Miles non uidetur uti iure communi.*

1 EX hac lege de inofficioſo, not. † ꝙ teſtamẽtum militis nõ ſubiacet querelæ, ſiue fiat iure militari, ſiue ẽt iure cõi.cõc.l.in teſtam. C.ad leg.Fal. expreſſius in l. ſi. ubi diximus infra hoc tit. & ex hac lege not. 2 † ꝙ miles in re dubia cenſeᷓ uti iure cõi nõ ſolũ cũ iure militari ſed ẽt ſi iure cõi teſteᷓ. Vñ apparet uerã non eſſe eã cõem opinionẽ, quã tenẽt doct.in l.in teſt.C.de teſt. mil.dum uolũt ꝙ miles in re dubia uideaᷓ uti iure cõi contra quod eſt tex.optimus hic.dixi late in materia compendioſæ ſubſtitutionis ĩ lib.3.§.24.n.41.& uide Gome. in §. action.

Querela ceſſat in teſtamento militis.

Miles nõ uidetur uti iure communi.

actiō.aſſi,inſt.de act.& repetentes in l.frater a fratre,ff. de condi. indebiti ꝙ ſi dicens hodie etiam ceſſat querela in teſtamētis paganorum ut.l.omnimodo.C.de inoſ.teſt. reſp. minime ut diximus in materia l.parētibus, C.de inoſ.teſt.ꝛ.

L. SI HÆREDVM.

1 *Lex generaliter loquens an comprehendat perſonas priuilegiatas.*

2 *Querela datur contra regem.*

SI HAEREDVM. Ex hac lege ſi hæredum, In primis nota,quòd quantuncunque princeps ſit priuilegiatus tamen lex generaliter loquens principem comprehendit non ſecus quam alias perſonas non priuilegiatas,& conſequenter contra principē datur querela non ſecus ꝙ contra alium quemlibet † & ꝙ lex generaliter loquens cōprehendat regulariter perſonas etiam priuilegiatas probat ultra noſtrum tex.text.in l.in fraudem.§.fin.ff.de milit. teſtamento, & iſta eſt communis & uera opinio quam tenēt Decius in l.ex teſtamento, C. unde liberi Alciatus lib. 4. parad.cap.10. Idem Decius conſil.5.poſt plures quos ipſi allegant . licet contrarium uellit Iaſ.in l.1.ff.ſol. matrimonio,dum exiſtimat quòd lex generaliter loquens non comprehendit cauſam dotis nec alias ſimiles cauſas priuilegiatas,ſed grauiter errat ut ex ſuperioribus patet.

1 Lex generaliter loquens an comprehēdat perſonas priuilegiatas.

Amplia legem noſtram dicentem † ꝙ querela competit contra principem ut procedat non ſolum quando hæredis ſcripti bona peruenerunt ad fiſcum ſed etiam quando ipſe princeps hæres ſcriptus fuiſſet,ita eſt tex. in l.Papinianus, §.ſi Imperator,& ibi gl.Bar.& alii.ff.hoc tit.Iaſ.& alii hic, facit l.ſi quis Imperatorem,& l.cum hęredes.C. qui teſt.fa. poſſunt. unde ſecundum glo.Bar.& alios in d.§.Imperator, & ſecundum Iaſo. & alios hic idem etiamſi Deus hoc eſt pauperes Chriſti eſſent inſtituti.Ratio,ne priuilegium cū iactura tertii interpretetur contra l.nec auus.C. de eman. lib. Simile in iure dicendi nullum uel contra tab. bonorū poſſeſſione ut inſt.quib.mod.teſt.infir.§.ſi.

2 Querela datur contra regem.

Item nota ex hoc tex.ſecundum Iaſ. & alios hic ꝙ querela etiam non præparata tranſmittitur ad hęredes paſſiue,nam hic tranſmittitur contra hæredis ſcripti hęredem etiamſi ille eſſet Imperator.

Sequitur.l.ſi hæredem,de qua agemus infra.l.ſi.

Sequitur.l.in arenam, cuius materiam peregimus ſupra de ſucc.crea.lib.3.§.30.num.163.cum ſeq.

L. PATER PVELLÆ.

1 *Legitima patitur fideicommiſſum reciprocum.*

2 *Succeſſus non tam inſpicitur quam conſilium.*

3 *L. ſi pater puellæ hodie non eſt correcta. Fideicōm.reciprocū inter fratres ualet hodie etiam non legitima contra communem.*

4 *Intellectus l.de fideicommiſſo.C.de tranſactio.& nu.9.*

5 *Intellectus l.quoniam in prioribus.C.de inoſ.teſt.& nu.10.*

6 *Intellectus l.omnimodo.C.de inoſ.teſt.*

7 *Ratio expreſſa in lege,lex eſt.*

8 *Fideicommiſſum reciprocum poni in legitima.*

11 *Intell.l.ſi pater puellæ.C.de inoſ.teſt.*

12 *L.cum ex filio ff.de uulg non eſt hodie correcta.*

13 *L.multi non notæ,delib.& poſthu.non eſt hodie correcta.*

SI PATER PVELLAE. Ex hac lege ſi pater puellæ,not. primum quòd ratione dubii euentus legitima patitur unus fideicommiſſi reciproci quod alias non pateret, etenim qa dubiū eſt uter ex rogatis adinnicē melioris futurus ſit cōditionis, iō tale unus ſuſtinetur quod alias non ſuſtineretur, argu. l.cohæredi,§.cum filiæ.ff.de uulg.& pilla.& l. quoniam in prioribus.J.hoc titu.§.noſtra.in fin.inſtit.de ſucceſſione liberti.l.cum patronus,ff.de lega.2.& multa ſimiliter ratione dubij euentus tolerantur,quæ alias non tolerarentur,quæ materia,quia latiſſima eſt inferius locabitur.

1 Legitima patitur fideicō. reciprocum.

Secundo not.ibi,aduerſus iuſtum iudicium,quòd propoſitum patrisfamilias hac in re conſideratur,ut liberis præſertim ætate minoribus id utile fructuoſumq; iudicetur,ꝙ paterfamilias iuuandi conſilio præcepit, ſimile in l.Titio centum,in princi.ff.de condi.& demon.& in l.a ſm uerum intellectum.C.de uſucap.pro empto,& in l.multi non notæ cauſa , ff. de liber. & poſthum. & in l. cum ex filio, in prin.& in l.ſi mater,in prin.ff.de uulga. & pupilla.& in l.ſi pupillus,in uerb.utilitatem impuberis,ff.de acquir.hæred. & in l.filijs matrem,hoc titulo,& in l.quoties ab omnibus. C.de fideicommiſſ.ſm quod latius declaraui in l.quoniam in prioribus,hoc titulo.

Tertio not.ibi,cum ex huiuſmodi,ꝙ læſio inſpicitur tēpore contractus,ſeu alterius cuiuſque diſpoſitionis , nec enim læſus uidetur,qui inſpecto tempore diſpoſitionis læſus non fuit licet poſtea læſio emerſerit,ut hic ſimile in l. fina.C.de in integ.reſt.minorum ſimile in l.Titius,ff.de teſtamemento multa.& quæ late notant Bart. & alij in l. ex 2 facto,in princ.ff.de uulg.& pupilla.† Sicq; non tam ſucceſſus,quàm conſilium eſt in conſideratione . Vnde Ouidius.

2 Succeſſus nō tam inſpicitur, quamcō ſilium.

Exitus acta probat
Careat ſucceſſibus opto.
Quiſquis ab euentu facta notanda putat.

Ecce ut malum in eos imprecatur, qui ab euentu facta dijudicant cum potius ſalubrem conſultam maturamq; inſpectionem intueri deberent , nec enim dubium eſt quin pupillaris ſubſtitutio quam pater familias facit ob utilitatē filij in eius perniciem conuerti poſſit,argum.§. ſin autem ita formidoloſus inſt.de pupil.& l.2.§.interdum.ff.de uulg. & nihilominus præſens conſilium patrisfamilias inſpicitur non euentus futurus qui præuideri nō poteſt. unde Sillius Italicus lib.10.Bell. puni.ait.

noſtros fortuna labores
Verſat adhuc caſusq; iubet neſcire futuros.

Et Statius lib.3.Thebaid.ſic ait.

quid craſtina uolueret ætas.
Scire nefas homini

Et Lucanus lib.2.Bell.ciuil. ſic ait.

ſit cæca futuri
Mens hominum fati

Habes ergo ꝙ ratione dubij euentus,&c. 3

Quæro † an lex iſta ſi pater puellæ.C.de in offic.teſtam. ſit hodie correcta,& gl.ibi,tenet, ꝙ ſic,quam approbat ibi communiter Doctores ſequitur late & dicitur communē Suares in l.quoniam in prioribus,amplia.6.Teneo contrariam.Primo quia uitanda eſt legum correctio.e. cum expediat,de elect.l.unica.C.de inofficio dotib. Secundo per d. l.ſi pater puellæ,in deciſione iuncta ratione decidendi , nā in certitudo.facit ꝙ inuicem ſubſtitutorum nullus intelligatur comodo,uel incomodo affectus. Tertio, quia negari non poteſt quin lex quoniam in prioribus , ſolum habeat locum,in quibus caſibus cōpetebat ſolū querela,ſed querela ſolum in caſu l.noſtrę non competebat. ergo dicendū eſt per l.quoniam in prioribus, legem noſtram correctam non eſſe.Prætereà.d.l.quoniam,ſolum habet locum eo caſu,quo iura filiorum minuta eſſe uidentur, ut ibi in uerbo. minuta ergo cum in l.noſtra eorum iura,minuta non uidētur, ut patet hic in uerſic.calumnioſam.& in uerſicu. cum ex huiuſmodi.ergo,&c.

3 Si pater puellæ hodie non eſt correcta fideicom. reciprocum inter fratres ualet hodie etiā non legitima contra cōem.

Quarto per l. de fideicommiſſo, C. de tranſactio.quę maxime urget, ſecundum Suares , ubi ſupra inducendo , ut ibi per eum . Sed in contrarium fortiter facit primo l.de fideicommiſſo,in deciſione.nam cum ibi dicat, ꝙ adeptio fideicommiſſi inuicem facti non ſit læſio , ſed potius commodum ergo eius appoſitio fuit unus ſed.ibi,non dicitur adeptionem eſſe commodum,ſed dicitur non eſſe lęſionem,ſeu incommodum,unde ſequitur à contrario , ꝙ

eius appoſisio, net comodum dici poteſt, nec læſio, ſeu grauamen, & hęc eſt melior inductio qđ et ꝓbat in l. non ra.

Intellectus l. de fideicõm. C. de tranſ.

4 Non obſt. & ſecundo d. l. de fideicommiſſo, in ratione deciſionis ibi, remiſſo mortis captandæ uoto, & l. 1. C. de pactis ibi, non iniquis rationibus a contrario ſenſu, ubi uidetur probari reciprocam ſubſtitutionem onus eſſe cum ex ea reſultet uotum capſandæ mortis, ſol. nos loquimur in reciproca ſubſtitutione, in qua agitur de bonis non uiuentis, ſed teſtatoris iam defuncti, de quibus quiſque licitè ſolicitus eſſe poteſt (ut docent Doct. in l. t. C. de pact. & not. Iaſ. in l. qui Romę. §. duo fratres. ff. de uerb. obli. queſt. 7. & conſequenter uerum non eſt eam eſſe oneroſam, alias diceremus ꝙ legitimæ conceſſiones eſſent oneroſæ ꝙ frater poſt mortem fratris ad eius ſucceſſioné ueniat ab inteſ. quod diti non poſſe conſtas itaq; incõueniens. Non. obſt. quod poſt mortem alterius ad eius poſſum uenire ſucceſſionem ex diſpoſitione non mea, ſed alterius, uel legis, ſecus ſi diſpóſione mea pactum de acquirenda uiuentis hæreditate facientis, ita procedit l. a. §. interdum. ff. de uulga. l. pactum quod dotali, & l. fi. de pactis. Ratio differentiæ ea eſt, ꝙ ſi mihi abſq; facto meo ius ſuccedendi in hæreditasem alterius uiuentis deferatur, ſeu acquiratur, tunc nulla turpitudo mea interuenit, quod ſi id mihi facto & ſolicitudine mea paretur in hoc turpitudo uerſatur, ꝙ hereditaté uiuentis captiui, itaq; ad contrarium reſp. fateor, ꝙ ſublato fideicommiſſo inuicem relicto, tollitur non uotum captandæ mortis quod non erat, ſed tollitur eius occaſio ſi quæ eſſe poterat, licet fore non præſumeretur per meam rationem, quòd ſi inſto. le em dicere nõ ſolum occaſioné ſed & uutum captandæ mortis tolli. reſp. tolli uotũ captandæ mortis, non uotum quod eſt, ſed quod eſſe poteſt, quę expoſitio neceſſaria eſt. nam in illis. ll. certũ eſt, ꝙ non cõſtabat uotum captandæ mortis eſſe quandoquidem nulla cura, uel ſolicitudo fratres illos agebat ad ſucceſſionem inuicem captandã, ſed ius quod habebant patris teſtamento quæſierunt, licet ergo occaſio captandę mortis eſſ. poſſit, id conſiderandum non eſt dummodo uotũ captandæ mortis re interfuiſſe non probetur, iſta duo fundamenta ſunt, quæ ꝓ cõi fortius uigere uidebant. licet nullus adduxerit.

Intellectus l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. teſt.

5 Non† quoq; obſtat & tertio ꝙ dict. l. quoniam in prioribus, dicat de legitima filij eſſe tollendam omnem dilationem, conditionem & grauamen quodq; ex reciproco fideicommiſſo, grauamen ſentire poſſit, nam fateor grauamen ſentire poſſe, ſed tempore diſpoſitionis, ideſt facti fideicõmiſſi, illud grauamen, quod poſtea emerſit incertum erat, & ex fideicommiſſo illo ſimile lucrum poterat emanere, quo fit ut ſpes grauaminis cum ſpe lucri compenſetur, taliq; facta dubii euentus compenſatione, illa diſpoſitio reciproci fideicommiſſi non uidetur continere honorem, nec onus, ut d. l. ſi pater puellę, & l. filijs matrem, l. ex tribus. C. de inoffi. teſt. itaq; ad l. quoniam in prioribus reſpõde procedere quando grauamen eſſet certum, & indubitatum, uel quando diſpoſitio fideicom haberet ſe non ad cõmodum, ſed tñ ad onus, ſecus ſi talis diſpoſisio habeat ſe pariter ad cõmodũ, & incõmodum, maxime cum per talem teſtatorijs diſpoſitionem reducentur fratres ad diſpoſitionem legis. (adinuicem ſibi excluſis extraneis ſuccedendũ) ſaltem quo ad bona, quę à teſtatore acceperunt, & hinc quoq; patet reſponſio ad quartũ fundamentũ quod colligo ex Suares, ubi. ſ. dum ait conditioné tolli poteſtatiuam, licet non contineat certum onus & indobitatum, quia ſi ſit facilis puta ſi capitoliũ aſcẽderit filius. uel ſi uoleris ea impleta nullũ uideŕ eſſe onus, quod & in caſuali cõditione dici poſſet ſi parum poſt morté teſtatoris eueniſſet ut tũc nullum onus indubitatũ, & certũ continere uideaŕ, nam ſateor his caſibus parũ oneris conſineri, adhuc tñ reijci debere quod ex eius appoſitione filius potuit non cõmodũ, ſed grauamen, & dilationé ſentire, nos uero loquimur qñ appoſitio fideicõmiſſi habebat ſe pariter ad cõmodum, & incommodum. Quinto nõ obſtat, ꝙ attenta iſta opinione filij uideretur exhæredari, quod abſurdiſſimum eſſet, ſm. Suares, ubi ſupra, ſed reſpondeo id falſum eſſe. Sexto non obſtat, ꝙ per hoc uideatur tolli. libera teſtãdi facultas, nã reſpondeo non ſolũ cũ filius præſumatur lucraturus, & de lucratis poteris teſtari. argum. l. ſi defunctus. C. arbit. tute. Præterea, & ſi oĩl lucraretur adhuc poſſet teſtari cũ hæreditas etiam ſine ullo corpore intelligatur. l. hę reditas. ff. de pet. hære. Hinc dicimus, ꝙ ualet donatio omnium bonorũ pręſentium, licet non pręſentium, & futurorũ, de quo late in l. ſtipulatio hoc modo. ff. de uerb. obligatio.

Vltimo non obſtat quod Suares ibi ait, negari non poſſe quin onus ſit cum fateamur cõmodum eſſe ex parte fratris ſuperſtitis. ergo incõmodũ, & onus erit ex parte præmorientis. Reſpon. & fateor, ꝙ ſi exitus aſta probaret id ita eſſet, ſed nos tempus tantũ diſpoſitionis inſpicere debemus, arg. l. clam poſſid re, in princ. ff. de acqui. poſſe. l. non quem admodum. ff. de iudici. quo tempore incõmodum in neutra parte reperiabatur, ut probauimus. Tene ergo meã opinioné, quam puto uerißimã. ad cuius confirmationem multũ quoq; facit. l. filijs matrem, in ratione fin, & l. ex tribus. C. de inoffi. teſt. & l. multi nõ uoiæ cauſa, ff. de liber. & poſth.

Qua opinione retenta non obſtat quod Suares, ubi. ſ. ait, ꝙ l. qñ in prioribus, habet etiam locum in caſibus, in quibus ſolum querela non competebat, quia illa l. (inquit) cum generaliter loquař non debet reſtringi per rationem particularem. ſed iam. ſ. reſponſum eſt.

Intellectus l. omnimodo. C. de inoffic. teſtamen.

Et pręterea in d. l. qñ in prioribus, & in l. omnimodo 6
non ſemel, ſed plaries expreſſum eſt, ꝙ ſubuenire uolebãs teſtamentis non ſolum eo caſu quo contra tale teſtamentum olim querela cõpetebat, ſed etiam eo caſu per contra tab. bono. poſſe uel alio quouis modo poſſet teſta. ſubuerti ut ſic in quibus caſibus olim teſtam. nullo remedio ſubuerti poterat in illis dictę ll. non loquantur. Ergo cum iſto caſu olim nullo remedio tale teſta. ſubuerti poſſet, ſupereſt ut de eo non reijciatur illud onus etiã, ſi concedere uelimus ut onus appellari poſſit. Aſtringitur hoc arg. † nã ratio 7
expreſſa in lege habetur pro lege ipſa, adeo ut legis deciſio exẽpli loco habeatur quod non arctas regulã, ut ſic ſi ratio ſit generalis illa lex generalis eſſe uideatur nõ ex ui eatenſiua, ſed ex ui cõprehẽſiua quantũcunq; deciſio eius particularis eſſet, ut eſt cõis opin. quam tenens Cumanus, Paul. & alij in l. ſi uero. §. de uiro. ff. ſolu. matri. Iaſ. Decius, Curt. Iun. & alij in l. humanitatis, per tex. ibi. C. de impub. & alijs ſubſti. Imol. in l ſi. col. 3. ff. de here. inſti. & cõſi. 123. in cauſa, quę uertitur. col. 2. Fulg. conſi. 104. Titius cõdidit col. 2. Cuma. & Alex. nota. 5. ff. ſolu. matri. in l cũ mulier. per illum tex. Paul. Alexand. & Iaſ. in l. quãuis. C. de fideicõm. Abb. in c. ſi. col. 3. de reſcrip. & in c. nihil. col. 5. de elect. Iaſ. in l. de quibus. nu. 14. ff. de legib. Idẽ Iaſ. in l. ſtipulatio hoc modo, ff. de uerb. oblig. nu. 12. Tiraquel. de cauſa ceſſante, par. 1. nu. 153. Alex. in l. 4. §. Cato. col. 6. ff de uerb. oblig Idẽ Alex. conſi. 50. uiſis actis, col. 3. lib. 2. & conſi. 17. Ponderatis, col. pen. li. 3. Cur. Senior. conſi. 81. col. 2. ergo cum in dd. ll. illa ratio expreſſa ſæpe fuerit, ſupereſt, ut in quibus caſibus olim teſtam. per oneris appoſitioné non periclitabatur ſicq; illud onus nõ erat conſiderabile in illis caſibus ceſſet etiam hodie d. l. qñ in prioribus, ſicq; tale onus hodie de filij legitima nõ reijciaŕ non magis quã olim. Tene ergo ꝙ 8
† fideicõ. reciprocũ ẽt ſi attingat legitimã nõ tollitur, hoc primo inferŕ, ꝙ lex nr̃a correcta nõ eſt, qđ ẽt ſuadeŕ, quia nõ eſt uoriſimile tottãtasq; leges ſummis uigilijs excogitatas uno uerbo Imperatoré delere uoluiſſe, arg. l. ſi qñ, C. de inoffi. teſta in princ. hoc ſecundo. Infeŕ limitatio ad l. qñ in prioribus, ut nõ procedat in fideicõmuicé relicto, ſed ſolum qñ onus erat tempore ipſius diſpoſitionis hoc tertio.

Ratione preſſa in lege lex eſt.

Fideic. reciprocum poni in legitima.

Cui etiã non obſtat l. ſcimus §. cũ aũt. C. de inoffi. teſta. quia & ſi fateremur cõem. opi. quo ad intellectũ illius text. adhuc non obeſſet, quia loquitur in terminis ualde diuerſis. ibi enim erat inter filiũ, & extraneum non inter filios. Præterea onus erat indubitatũ, hic ſecus. Pręterea filius grauabatur ſumopere ex eo quod uel legitimæ datio differebatur, nos loquimur, qñ ab initio non differtur, ſed ex poſt facto auſertur. ideſt. poſt mortem, hoc tertio, & demũ mea opinio tenenda eſt, maxime per d. l. de fideicommiſſo.

Sed

Int. l. de fideicommiſſo C. de tranſ.

9 Sed certe, ueritas eſt quòd d.l. magis communem quam meam probat opinionem, quia ibi ſolum dicitur q̃ propter remotionem ſeu ademptionem fideicommiſſi inuicem dati, non datur reſtitutio, non autem aperitur ſatis clare an reſtitutio denegetur, eo q̃ ex illa fideicommiſſi remotione ſequatur commodum necne, ſed licet non ſatis aperiatur tamen magis eſt ut ex remotione commodum ſequi uideatur duplex, prima enim utilitas eſt q̃ per remotionem fratrum concordia retinetur, ita probat tex.ibi,(cum fratrum concordia retinetur) ſecunda utilitas q̃ ex tali remotione tollitur uotũ captandæ mortis ut ibi, remoto captandę &c. cum ergo hæ commoditates ex remotione fidei. ſequantur inde infertur reſtitutionem minime dandam. quod aperte uoluit tex.ibi,(iiſdem illis de cauſis) quaſi dicat ex duabus ſupradictis cauſis ſeu utilitatibus ſicut reſtitutio denegetur, cum nulla læſio ſed commoditates reperiantur plures. ſi ergo ex remotione plures ſequuntur utilitates, ergo ex fideicommiſſi appoſitione plures emanauerunt læſiones & grauamina, & conſequenter tale fideicommiſſum inuicem datum in legitima appoſitum reiici deberet, per l. quoniam in prioribus, unde patet quòd Suarez ubi ſupra inepte allegauit hanc l. contra communem, quia per eam maxime probatur communis. Sed defendendo meam opinionem quam ad huc tenendam iudico, eo maxime ne inducatur legum correctio, ad d.l. de fideicommiſſo reſpõdeo; fateor q̃ ex remotione fideicommiſſi duę ſequuntur utilitates (uel ſaltem una tantum eſſe uidetur) ſed illæ utilitates bene ſunt in conſideratione quo ad hoc ut denegetur reſtitutio ad infirmandam fideicommiſſi remotionem, nam ſatis ſunt in conſideratione quo ad probãdum quòd ex illa remotione nulla ſequitur læſio, quam ut detur reſtitutio probari oportet l. minoribus, C. de in integ. reſtit. ſed tamen illarum utilitatum ceſſatio non eſt in conſideratione, quo ad hoc ut filii grauati uideantur, nam q̃ uotum captandæ mortis per fideicommiſſi appoſitionem adeſſe poſſit, cum diſcordia fratrum id in conſideratione eſſe nõ debere probaui ſupra licet enim adeſſe poſſit, tamen probabile ſeu ueroſimile non eſt affuturum ut ibi dixi, & probatur in d.l. ſi pater puellę in uerb. iuſtum iudicium, nam ſi iudicium teſtatoris fideicommiſſum reciprocum inter fratres, facientis iuſtum eſſe dicitur, ergo ex eo diſcordia & uotum captandæ mortis inter fratres uerıſimiliter nõ ſequitur, nam ſi ſequeretur, tunc patris iudicium iuſtum nõ eſſet ſed iniquiſſimum & pernicioſiſſimum probatur, & ſecundo ibidem, in uerb. calumnioſam ubi ait text. calũniam agere uideri eum qui tale iudicium uult infirmare, unde infertur q̃ ex appoſitione illius fideicommiſſi nulla ſequitur leſio. nam ſi ſequeretur certe non eſſet calumniator qui talem leſionem uellet remouere; patet ergo ex d.l. de fideicommiſſo iuncta d.l. ſi pater puellę q̃ nec ex appoſitione fideicommiſſi reciproci ſequitur læſio ad reſtitutionem ſeu querelam (quod enim in l. de fideicommiſſo reſtitutio, idẽ in l. ſi pater querela efficere deberet ſcilicet infirmare læſionem) inducendam nec ex eius remotione ſequitur læſio propter quam detur reſtitutio ad remotionẽ fideicommiſſi infirmandam, itaque & appoſitio & remotio fideicommiſſi reciproci ſunt diſpoſitiones indifferentes quæ nec uidentur continere commodum nec incommodum probabile, & tale q̃ debeat conſiderari & conſequenter in hac materia ſeu quęſtione non debet habere locum l. quoniam in prioribus, quę loquitur in læſionẽ, ſeu grauamine tali q̃d debeat eſſe in conſideratione.

Pręterea cum d.l. de fideicommiſſo, contra me non urgeat niſi a contrario ſenſu, tale argu. non ſufficit ad legum correctionem glo. approbata in l. 2. C. de condi. inſer. quia per ſubauditos intellectus induci non debet legum correctio gloſſ. in c. cupientes. §. quod ſi per uiginti. de elect.

Int. l. quoniam in prioribus ff. de inoff. teſt. C.

10 Pręterea & fortius per d. l. quoniam in prioribus, non omne onus reiicitur de legitima liberorum, parentum, uel fratrum qui ad querelam aſpirare poſſunt, ſed tantum illud onus per quod olim uel per cuius appoſitionem olim pôterat infirmari teſtamentum ut probatur ſæpiſſime in d. l. quoniam in prioribus, & in l. omnimodo, & in l. quę nuper & in l. ſi quando, §. illud, & §. & generaliter, & in l. ſcimus, in princ. & in §. cum autem, hoc titu. quæ iura ſtatum inducentur & latius in d. l. omnimodo, itaque qui de legiti. aliquam diſpoſitionem reiicere uoluerit, is duo copulatiue probare debet, & q̃ illa diſpoſitio oneroſa ſit, & quòd tale eſſet onus propter quod olim teſtamentum poterat infirmari, ſed indubitatum eſt q̃ per hoc fideicommiſſum reciprocum olim non poterat infirmari teſtamentum, ergo nec hodie poterit etiamſi ſine præiudicio ueri fateremur ad fideicommiſſum eſſe oneroſum.

Intell. l. ſi pater puellæ. C. de inoff. te.

11 Add; † quatenus ſupra numero primo, cum pluribus ſequentibus concluſimus d.l. ſi pater puellæ, non eſſe correctam contra communem q̃ mea opinio confirmatur, quia per l. quoniam in prioribus, tollitur illud demum grauamẽ quod teſtamentum introduxit ut patet in hoc legis dicentis & ita res procedat, quaſi nil eorum teſtamento additũ eſſet, ſed inſpecto ipſo teſtamento uel inſpecto tempore teſtamenti facti nullum fuit onus in lege noſtra propter dubium euentum ut ſupra probaui, ergo grauamen illud non teſtamentum introduxit, ſed mors ipſius prædefuncti, ſic ergo non fideicommiſſum reciprocum. fuit in cauſa grauaminis ſed ipſa mors.

Præterea d. l. quoniam, loquitur (ut dixi) quando grauamen dicitur & emanat ex ipſo teſtamento uel ex ipſo fideicommiſſo in teſtamento facto, ergo debet intelligi & inſpici tempore facti teſtamenti ut ſi eo tempore grauamen uideatur tunc reiiciatur, ſin minus ſecus argum. l. Titius ff. de teſtamento mili. & quod ait Bar. in l. ex facto, in prin. ff. de uulg. & pupill. ſubſti. ſed tempore teſtamenti facti nullũ grauamen continebat dictum reciprocum fideicommiſſum propter dubium euentum ut ſupra probaui, ergo læſio quæ poſtea emerſit non debet conſiderari, & magis caſui aſcribenda eſt quam teſtamento uel teſtatoris diſpoſitioni. ad quod optime facit l. de fideicommiſſo, C. de tranſ. in ſi. ubi ſi tempore contractus læſio nulla fuit licet poſtea emerſerit non conſideratur ſed caſui aſcribitur. Ad quod etiam facit l. fin. de integ. reſtitu. C. ſed melius facit d.l. de fideicommiſſo quia loquitur in terminis & ſpecie noſtra.

Præterea in materia noſtra non conſideratur exitus diſpoſitionis teſtatoris ſed ipſius teſtatoris propoſitum (quod fuit nõ ut noceret ſed ut prouideret filiis, ut patet hic in uerbo, iuſtum iudicium teſtatoris, & ibi, calũnioſam inofficioſi actionem, & ibi, cum ex huiuſmodi &c.) patet, nam & in l. filius matrem, infra eod. quæ ſecundum Azo. opinionem correcta non eſt, ſecundum Suarez in l. quoniam ſupra eod. fol. 46. col. 2. & 4. & fol. 47. col. 2. in ſi. illa conditio ſi filius emãcipetur, potuit nocere filio, eo quòd ea impleta filius cum ſuus eſſe deſinat amittit facultatem tranſmittendi iure ſuitatis quæ læſio in conſideratione eſt, ut tenet Paul. in l. ſuus quoque, in prin. ff. de hære. inſti. & tamen licet poſſit nocere, nihilominus tenet communis opinio quòd talis conditio non reiiciatur per d.l. quoniam in prioribus, ſed firma manſit & implenda ſit ut filius maternam habeat hæreditatem. ſic ergo & in terminis noſtrę legis licet fideicommiſſum reciprocum uni ex filiis nocere & poſſit & re uera uideatur, cum propoſitum patrisfamilias fuerit ut prouideret non ut noceret, quod ſufficit ad hoc ut non reiiciatur tale fideicommiſſum per l. quoniam, ſed firmum manſit, nec uideatur continere grauamen.

L. cum ex filio ff. de vulg. non eſt hodie correcta.

12 Confirmatur † per l. cum ex filio, ff. de uulg. & pupill. ſubſtitu. in prin. ubi dilatio fuit poſita filio ut hæreditatem non haberet quouſque impleret quartumdecimum annũ, & tamen illa dilatio non reiicitur per l. quoniam, ſed firma manet etiam hodie quo ad legitimam, ex eo quòd appoſita fuit in fauorem filii; nec illa lex eſt hodie correcta ſecundum Suarez in d. l. quoniam, fol. 47. col. 2. & fol. 46. col. 3. poſt med. ſic ergo & in propoſito cum fideicõmiſſum reciprocum fauore ipſorum filiorum factum fuerit ut probaui, non debet reiici per l. quoniam, etiam ſi reperiatur q̃ re uera nocet filio premorięti, nam & in d. l. cum ex filio, illa dilatio interim nocet filio, & tamen non conſideratur

ex eo

ex eo quod principaliter,& intentionaliter uertitur,& re
11 ſpicit eius utilitatem,& prouiſionem.

L. multi nō nocte de lib. & poſthu. non eſt hodie correcta.

Confirmatur † per l.multi non notæ cauſa,ff.de lib.& poſthum.& in l.ſi patronus.2.§.ſed ſi non mala.ff.de bono.libert.ubi exhæredant filium iubens ut ei reſtitueretur hæreditas non ſtatim,ſed demum cum annum quartum decimum impleret,& tex.ait teſtamentum ualere,talemq́; dilationem etiam hodie per l.quoniam non eſſe ſubſtrahendā firmat Suares dicens illam legē non eſſe hodie correctam in l.quoniam fol.46.col.4.idq́; h: eo ꝙ talis dilatio intentionaliter facta fuit ob prouiſionē filij quod ſufficit ut non eiiciatur licet interim dilatio filio noceat,& poſſibile ſit,ꝙ ei nullatenus profuerit etiā facit l. Titio centū. in prin.ff. de condi.& demō.l.in fideicommiſſi. §.cum pollidius.ff.de uſuris cum alijs alle.per Suares,in d.l.quonia.fol.48 col.3. poſt med. Teneo ergo contra cōem quòd l.noſtra hodie correcta non eſt per l.quoniam nec hoc fideicommiſſum reciprocum reijcit de legitima, unde infero quòd dilatio, ſeu condi.appoſita in inſtitutione filij non reijcitur de legitima,ſed firma manet non ſolum quando indubitatū eſt tam intentione,quàm exitum tendere in fauorem filij, ſed etiam quando intentionaliter tantū in filij prouiſionem facta fuit,licet actu,& exitum nocuerit,ut in terminis.l. noſtræ,quòd eſt contra Bar in d.l.cū ex filio.& in l.filijs matrem.contra Suares,in l.quoniam,fol.47.col.3.in princ.contra eund.fol.col.3.in prin.Et quòd hæc.l.nō ſit hodie correcta ſenſit gloſſ.in d.l.quoniam in prioribus,& ibi Azo, in ſumma licet contrarium teneant(& minus rectè,ut nobis uidetur.Bart.Bald.& Paul.Caſtr hic & etiam Iacob.Butri.& alij plures quos refert & ſequitur firmans hanc eſſe coēm opi.Rodericus Suare, in rēpet.d.l. quoniā in prioribus in 14.limita.& iterum idem Rodericus ampliatione.6.

L. CVM DVOBVS.

1 TEſtamentum eſt indiuiduum,& integrale in ſui creatione nō in ſui reſolutione.
2 Ius accreſcendi ceſſat poſt portionem quæſitam contra communē. Intellectus l.cum hæreditate.ff.de acquir hæredi.
3 Querelæ effectus antequam proponatur.
4 Querela dum proponitur quid conſiderandum.
5 Querelæ effectus lite pendente.
6 Querelæ effectus durante appellatione.
7 Querelæ finita effectus.
8 Querelæ perlatæ effectus.
9 Querela quibus adimat hæreditatem.
10 Querela quatenus adimat hæreditatem.
11 Querelæ commodum an detur inuito.
12 Querela transfertur gradatim.
13 Sententia eſt ſtrictè interpretanda.
14 Sententia refertur ad proſecuta.
15 Sententia regulatur ſecundum libellum.
16 Sententia lata in uno capitulo ex eodem proceſſu poteſt ferri in alio capitulo omiſſo ſi eſt æque principale, ſecus ſi acceſſorium,ut fructus intereſſe.damna.

1 *Teſt. eſt indiuiduum, & integrale in ſui creatione, non in ſui reſolutione.*

CVm duobus.Ex hac lege cum duobus in primis nota quòd licet teſtamenti creatio pro parte tantū fieri nō poſſit, quinimo oporteat quem ex toto teſtatum,uel ex toto inteſtatum decedere, ut in l.ius noſtram,ff.de reg.iur.tamē ex poſt facto ipſius teſtamenti reſolutio pro parte tantum cōtingere poteſt, ut hic & in l.circa.ff.hoc titulo.Ratio ſecundum Paul.Fulgo.Iaſ & alios hic,quia primo caſu rumpitur à iure, quod ius habet potentiam ſuper toto teſtamento . Secundo uero caſu rumpitur per hominem , ideſt per ſententiam iudicis,qui cum ſententia debeat eſſe conformis libello, uſque ab libellum tantum ſe poteſt extendere . Aliam rationem aſſignat Io.Fab.in §.hæreditas, inſt.de hære.inſt.nam inquit,qñ ab initio teſta.peccauit in ſui forma nō ſeruata, merito ex toto ualere diſinit,quia forma eſt, quæ dat eſſe rei,ut.ff.ad exhiben.l.ſi quis rem.§.Iulianus.Cæterū ſi teſt. ab initio in ſui creatione habuit oīa ſolennia ſummopere iniquum eſſet,ꝙ ex poſt facto ſi aliqua ex parte teſta.expugnaretur tunc oēs teſtamēti partes corruerent,qd enim ſi in terminis huius tex.ubi fratre pterito duos hæredes ſcripſit contra alterū,ideo frater obtinuit, quia is negligenter ſe ſe defendit uel forte p colluſionē ſuccubuit, certe ſi hęc ſententia cohæredi noceret abſurdiſſimum eſſet, & contra totū tit.C.res inter alios actas.penderetq́; ius noſtrum ex facto & arbitrio alieno contra l.id quod noſtrū.ff.de reg.iur.

Ius acc. ceſſat poſt portionē quæſitam contra communem.

Secundo nota † quòd licet regulariter portio delecta accreſcat coniuncto in l.un. C. quando non pot. partes & in l.un.§.his ita.C.de cadu.toll.in l.1. & 2. & in l. ſi ſolus in prin.& in l.ſi ex parte.ff.de acq.hær. in l.itemque quòd Sabinus.§.1.cum ſeq.ff.de hær.inſt.in l. ſi ex pluribus.ff. de ſuis & legit. hęr.tamen hic portio illa quæ apud cohæredem uictum erat non accreuit cohęredi ſibi cōiūcto. Ratio pſtans & peremptoria ea eſt quod poſt portionē quęſitam ceſſat ius accreſcendi ut in l.1.§.interdum.ff.de uſuf.accreſc. nam ius accreſcendi eſt quædam tacita ſubſtitutio l.ſi Titio & Meuio.§.Iulianus.ff.de leg.1.l.non iuſtam.C.ad Trebell.tacita autem uel expreſſa ſubſtitutio ſimiliter poſt portionem quæſitam euaneſceret l.poſt aditam.C. de impuberum.Sed in terminis huius tex. is cohęres qui uictus fuit iam ſuam portionem adierat quia contra eum querela moueri non poſſet niſi iam adiiſſet ut in l. ſcimus.§.illud hoc tit.& l.Papinianus.§.ſi cōditioni.ff. eod. ergo eius portio, utpote iam ſemel quęſita ,non potuit unquam cohæredi ſuo accreſcere ſed debuit apud uictorem manere ut hic. Vnde ſi filiusfam. ex parte ſit hęres ſcriptus & repudiet, eius portio licet deferatur cohęredi, tamen ei inuito non accreſcit,†ſed demum uolenti ut in l.cum hæreditate.ff.de acq. hær. quia licet regulariter portio hęreditatis accreſcat inuitis ut in l.un.§.his ita.C.de cadu. toll. iuncto.§.ubi autem eodem.tamen portio quę filiofamilias relicta fuit nunquam accreſcit cohæredi inuito , quando iure ſuitatis talis portio ipſi filio ſemel quæſita fuit,licet poſtea ab eodem beneficio abſtenſionis repulſa fuerit, ne beneficium prętoris huic filio conceſſum cedat in perniciem cohæredis contra l.nec ſuus.C.de eman.liberorum . nam & ſi cohæres meus qui minor erat beneficio reſtitutionis repudiaſſet portionem ſuam quam ſemel adierat,talis portio ſimiliter mihi inuito non accreſceret , ſed tantū uolenti ne beneficium reſtitutionis minori conceſſum cederet in meam læſionem ita probat l.ſi minor.ff.de acqu.hær. ſecundum uerum intellectum illius legis & d.l.cum hæreditate, ff.de acq.hær. licet in contrarium ſit magis communis opinio Bartol.& aliorum in l.re coniuncti.ff.de lega.3.contra quam olim inter plura quam 700. paradoxa quę publicę Salmanticę ſuſtinuimus tenuimus & late diſſeruimus in materia iuris accreſcendi infra lib.

Int. l. cū hęreditate. ff. de acq. hær.

Tertio nota ex tex.ibi,iuſta querela contendiſſe,ab altero autem uictum te fuiſſe . Quòd is qui querelam mouit poteſt ſuperare unum ex cohæredibus & ab altero ſuperari etiamſi iudex rectè ſanctéque pronunciet quod accidit quando teſtator duos hærede s ſcripſit alterum honeſtum alterum uero turpem. tunc enim frater præteritus uel exheredatus uincitur iuſtè ab honeſto hærede , & turpem cohæredem iuſte exuperat ut in lege fratres hoc titulo . §.ſoror inſt. eodem le. Papinianus. §. ſed nec impuberis . ff. hoc titulo .

3 *Querelæ effectus antequam proponatur.*

Quarto nota quòd effectus querelę eſt quòd reſcindatur teſtamentum. † qua in re conſidera nonnulla antequam querela proponatur.ſecundus caſus dum ipſa proponitur, id eſt in ipſius litis motione uel inſtitutione , tertius caſus pendente lite . quartus caſus poſt ſententiam.

Quo ad primum , id eſt antequam lis moueatur eſt hic effectus querelæ mouendæ ut hęres ſcriptus ad petitionē eius qui querelam mouere curat compellatur infra annale tempus adire uel repudiare tex.eſt ubi communiter tradunt doctores in l.ſcimus.§.illud in fin.hoc tit. ſecundo ꝙ querela

querela non proponitur ante aditam hæreditatem, ſecundum ueras, & cõmu. opi. per tex. in l. ſcimus. §. illud hoc tit. & ſi. eod. l. Papinianus. §. ſi conditioni, & l. filium. §. ſed cũ exhæredatio. ff. de bono poſ. contra tab. Tertius ꝙ querela non proponitur quandiu ſupereſt aliud quoduis remedium §. tam autem inſt. hoc titu. l. maximum uitium ibi & nemo. C. de lib. præt. l. qui de inofficioſo. ff. hoc tit. & l. ſi ponas, in prin. eod. In contrarium fortiter facit, qa pr̃ ab emãcipato filio p̃teritus habet bo. po. cõtra tab. ut in prin. & per totũ. ff. ſi quis a par. fuer. manumi. & tñ querela ei non denegatur, ut in l. pater filiũ. ff. hoc tit. & in l. nam & ſi parẽtibus, eod. quod dic, ut nouiſſime diſſerimus in l. eam filium hoc titu.

4 Secũdo caſu principali † dum lis, ipſa mouetur quid allegari, & quid probari oporteat habes in l. 3. & 4. ff. hoc titu. & contra quos proponatur habes in l. Papinianus. §. ſi conditioni. ff. hoc tit. & in d. l. ſcimus. §. illud. & d. l. filium. §. ſed cum exhæredatio. ff. de contra tab. interdum enim mouetur contra hæredes inſtitutos, interdum contra ſubſtitutos, ut dictis legibus, interdum etiã contra legatarios, ut in l. ſi ſuſpecta. in prin. ff. hoc titu.

Querela dũ proponatur quid conſiderandum.

5 Tertius caſus principalis eſt † durante lite. & hoc caſu unus effectus eſt ꝙ tranſmittitur querela ad hæredes eius qui mouit querelam, ut in l. ſi pater, & in l. ſi quis filium, ſecundum ueras, & communes opin. utrobique hoc titul. & diximus utrobique, quòd ſi lis mota non eſſet, tunc ceſſaret tranſmiſſio ut dictis legibus, & l. Papinianus. in prin. & l. poſthumus. §. fina. cum duabus legibus ſeq. ff. hoc tit. Verum licet ante litem motam, uel placitam querela nõ tranſmittatur ad hæredes querelantis, tamen contra hæredem bene tranſmittitur querela etiam non præparata ſecundum ueras, & communes opinio. unde ſi hæres inſtitutus deceſſit antequam querela eſſet præparata contra hæredem ipſius, non prohibetur ipſe exhæredatus querelã mouere tca. habes in l. ſi hæredum. ſupra hoc tit. ubi ita notãt Iaſ. & alij. Et querela exerceri poteſt iure proprio, & nomine proprio, ut dd. ll. & nomine hæreditario, ut probatur in dictis legibus. Sed nomine & iure patrio non poteſt, ut probatur in l. Papinianus. in prin. ff. hoc titulo. quinimo pater qui filiofami. ſucceſſit iure peculij non habet querelã quam ille non mouerat non magis, quàm reliqui hæredes d. l. Papinianus. §. 1. ſecundum ueram, & communem ſententiam itaque querelam non præparatam à filio pater mouere non poteſt. intellige tripliciter primo quando pater filio ſucceſſit, ut hæres. Secundo quando eidem ſucceſſit, ut pater iure peculij. Tertio idem longe facilius quando filij ſucceſſionem reſpuit, ſed tamen iure patrio querelam contra ipſius filij matrem mouere uolebat.

Querela effectus lite pendente.

Eſt & alius effectus querelæ durante lite, nam interea ceſſat Carboniana bonorum poſſeſſio, ut enim exhæredatis uere, uel interpretatque denegatur bonorum poſſeſſio cõtra tabulas, ut in d. l. 1. in prin. & l. non putauit. §. non quęuis, ff. de bo. po. contra tab. l. 1. poſt prin. ff. de coniuga. cum emancipa. liber. ita etiam pendente lite ſuper querela denegatur contra tab. bo. po. ut . ff. hoc ti. l. qui de inofficioſo.

Eſt & alius effectus ut ad querelã redire poſſit q ab ea per pactũ diſceſſit ſi qdẽ ei fides ab aduerſario ſeruata nõ eſt, ut in l. ſi inſtituta. in prin. ff. hoc tit. fallit in caſu ſingulari l. cũ nota, ubi late Bar. Bal. Ange. & Iaſ. C. de tranſact. Et quãuis lis iuſta eſſet tñ ſi durante litẽ ab ea receſſum fuerit teſta. ſuſtinet non ſecus, q̃ ſi lis iuſta non eſſet ſm cõem, & uerã opi. p tex. in d. l. ſi ſuſpecta. §. fin. nã ſi ex duobus filijs alter iuſte, alter uero iniuſte fuerit exhæredatus, & uterq; q̃relã moueat, certe ſi iniuſte exhæredatus deſtiterit à lite, & impugnatione teſtamẽti ea q̃rela nõ ꝓdeſt, nec accreſcit alteri fratri q iuſte fuerat exhæredatus, quinimo is nõ plus iuris habebit ex motione, ꝙ ꝓpoſitione q̃relę facta a fratre iniuſte exhæredato, q̃ ſi ea q̃rela reuera mota nõ fuiſſet ut in d. §. fi. ut uidebatꝰ cõtra me ius deſiſtẽtis accreſceret ꝑſeuerãti arg. l. ſi ponas. §. h. ff. hoc tit. & l. ſi poſt mortẽ. §. fin. ff. de contra tab. Sed in contrariũ eſt ueritas, ut dixi in materia iuris accreſcendi infra libro. ubi diſſerui de intellectu d. l. ſi ponas. §. fi. & olim publice defendi inter plura quam 700. paradoxa contra multos.

Item hac ineunte lite de meritis ipſius exhæredati agẽdum eſt, non de meritis eius qui eum gradu pręcedebat ut in l. 3. §. ſi emancipatus. ff. de bo. po. cõtra tab: Item cum filius a matre præteritur de meritis ipſius filij erga matrem nõ de meritis pr̃is agendũ eſt, ut in l. filius nõ impeditur. ff. hoc ti. uidebatur contra, arg. l. ſi qs in ſuo. §. legis inſt. hoc ti. 6

Quartus caſus principalis eſt, pendente lite in inſtantia ſecunda appellationis poſt primam ſniam appellatione ſuſpenſam, quo caſu eſt unus effectus querelæ, ut lite durante dentur alimẽta ipſi querelanti l. ſi inſtituta. §. de inofficioſo. & §. fi. cũ l. ſeq. ff. hoc ti. quod ſm ueras & cões opiniones intelligitur ſiue querela moueatur contra filios inſtitutos, ſiue contra extraneos, ſiue etiam contra municipes arg. l. ſi is qui. §. 1. ff. hoc ti.

Querela effectus durante appellatione.

Quintus caſus principalis eſt q̃n † lis ex toto & p oẽs iudicũ ſnias peracta eſt, ſiue tñ ſnia abſolutoria, quo caſu unus effectus eſt, ꝙ is q̃ querelauit amittit oĩa legata, uel fideicõmiſſa, uel alia quę ſibi in teſtõ relicta fuerunt, ita tenent cõiter Doct. per tex. in l. Papin. §. meminiſſe, ff. hoc ti. l. pe. & fi. eo. ti. & quod aufertur id fiſco applicatur l. filius non impeditur, ff. hoc ti. & ita ẽt põt intelligi tex. ĩ l. ſi hæredũ, ĩ. hoc ti. facit l. ẽt. ff. hoc ti. Sed tunc p ſucceſſoriũ edictum, defertur querela ſequentibus l. pr̃ filium, l. ſi is qui, ff. hoc ti. quæ ẽt contra Principes uel Imperatorẽ poſſet moueri, l. ſi heredum. ĩ. allegata l. Papinianus. §. ſi Imperator. ff. hoc titulo, & conſequenter etiam contra Deum id eſt contra eccleſiam uel pauperes Chriſti ut in ſimili tenent glo. & Bar. & alij in d. §. ſi Imperator. Iaſ. in d. l. ſi heredum. 7

Querela finita effectus.

Sextus caſus principalis eſt † poſt ſniam condemnatoriã quæ trãſiuit in rem iudicatam, quo caſu inducitur reſciſſio teſtamenti & hereditatis adẽptio & eiuſdẽ hereditatis trãſlatio, quo ad primũ de reſciſſione cõſidera & fac cõcluſionẽ ꝙ p q̃relã perlatã teſtm̃ reſcinditur l. poſthumus. §. ſi qs ex his l. Papin. §. ſi ex cã. ff. hoc ti. l. q repudiãtis. eo. ti. l. mr̃ decedens, in fi. eo. ti. l. ut liberis, in uerb. reſciſſo. C. de colla. 8

Querela perlata effectus.

Hęc cõcluſio intelligitur multis modis, primo. n. intellige ꝙ reſcinditur ipſo iure ut d. l. Papin. §. ſi ex cauſa in uerb. ipſo iure, ſm ueram & cõem opinionem & intellectum.

Secũdo intellige ꝙ regulariter reſcindit teſtm̃ ex toto ſm ueras & cõ. opi. arg. tex. ĩ l. Papin. §. ſi ex cã & d. l. poſth. §. ſi qs ex his. expreſſius in l. q repudiãtis, ibi, uniuerſam hęreditatẽ, ff. hoc ti. & in l. filio. §. cõtra tab. ibi, uniuerſam hæreditatẽ. eod. ti. & l. liberi. ibi, teſtamento reſciſſo, eod. ti.

Tertio etiam ſecundum communes & ueras opiniones intelligitur ꝙ reſcindatur teſtm̃ ẽt quo ad fructus ꝑceptos, reſtituendos, arg. l. filio, §. fi. cum ibi notatis. ff. hoc ti.

Limita primo ut pro parte tñ quotitatiua reſcindatur teſtm̃, qñ agitur cõtra hæredẽ ex parte tñ inſtituto ut hic. & l. circa, ff. hoc ti. & l nã & ſi. §. fi. eod. ti. l. mr̃ decedens. §. preterea. ff. eo. ti. l. pr̃ filium. ff. de coll. dotis l. Papinianus. §. ſed neq; impuberis. l. ſi inſtituta. §. 1. ff. hoc ti.

Limita ſcdo ne reſcindatur ex p̃te tñ ſubiectiua quale ẽ cũ teſtõ p q̃relã reſciſſo legata cõſeruãtur, ꝓpea ꝙ teſtm̃ nõ fuit inofficioſũ re & cõſilio ſed re tñ. iſta eſt cõis & uera cõcluſio. l. ſi inſtituta. §. fi. & l. cũ mr̃. ff. hoc ti. & l. q repudiãtis. §. fi. cum lege ſeq. eo ti. ubi idem probatur. (Et ſic eſt tertia limitatio) cum obtinetur nõ ex exhæredati probatione, ſed ex rei conuenti cõtumacia, idq̃, ne fraus forte hęredis ſcripti noceat legatarijs, ut ibi, quo caſu nõ ſã teſtm̃ reſciſſum uẽ, ꝙ portio hæredis cõtumacis in querelantẽ tranſlata ut in ſimili per tex. in l. fi. ff. de hære. inſtituen.

Quarto limita ut non reſcindatur teſtm̃ per querelam qñ ſnia condemnatoria fuit appellatione ſuſpẽſa ut in l. Papin. §. ſi ex cauſa. ibi, nec fuit prouocatum. ff hoc ti.

Secundus caſus eſt, ꝙ † adimatur hæreditas, nã reſciſſio teſtamenti fit ad hunc finem ut uicto adimitur hæreditas & in uictorem transferatur. ergo adimatur hereditas hęreditatis ve portio ei contra quem obtentum eſt l. poſthumus, uerſ. ſi quis ex his, ff. hoc ti. Sed eius cohæredib. cõtra quos obtẽtũ nõ fuit nõ adimitur. l. circa. ff. hoc ti. & hic. 9

Querela quibus adimat hereditatem.

Secundus effectus huius membri eſt, ꝙ adimatur legata

quod ſit dupliciter, nã quæ præſtita non ſunt denegantur, quæ autem præſtita ſunt repetuntur, l. Papinianus. §. ſi ex cauſa. ff. hoc titulo.

Tertius effectus q etiam libertates pereunt ut ibidem, quod tamen limita ut per l. noſtram.

Quartus effectus, quòd repetantur ea quæ hæres conditionis implendæ cauſa præſtitit l. ſi ſub hac conditione ſm communem opinionem & intellectum. ff. hoc tit. ſimile in l. 1. ff. de cond. cauſa data.

10 Quintus effectus ut uniuerſa † hæreditas auferatur licet pars tñ ab initio petita ſit, ſi tñ pendente lite alter frater exhæredatus deſtiuit a querela l. ſi ponas, §. fi. ff. hoc tit. ſm cõem intellectum, de quo late per nos. ſ. lib. 3. de ſucc. progr. in materia iuris accreſcendi. Et conſidera q ſi ex duob. fratrib. querelantibus alter tempore, uel repudiatione, uel pactione excluſus fuit, tunc alter qui perſeuerauit & obtinuit uniuerſam hæreditatem auferet hęredi ſcripto, q ſi ille non deſtiterat nec repudiauerat ſed litem diſtulerat & interim alter frater uictor extitit, tunc non puto q frater qui diſtulit agere concurrat cum fratre uictore ad hęreditatem patris, niſi ipſe qui diſtulit perferat litem & obtineat contra ſuum fratrem qui prius uictor extiterat. arg. l. filio, & l. qui repudiantis, & l. ſi ponas, §. fi. ff. hoc ti.

Querela quatenus adimat hereditatem.

Sextus effectus eſt, q adimuntur legata etiã a legitimis repetita l. Titia, l. cũ mater. l. ſi inſtituta, §. fi. ff. hoc tit.

Quo ad tertium membrum de tranſlatione hæreditatis dit q transfertur hæreditas regulariter in ipſum qui querelam mouit, aliquando etiam in alium; & interdum ipſo iure, interdum uero non ipſo iure ſed demũ ſecuta aditione, ut in l. poſthumus, §. ſi quis ex his, & in d. § ex cauſa, & in l. ſuus; C. de repe her. l. filius non impeditur. ff. hoc titu.

11 Sed † an is qui querelam mouit & uictor extitit compellatur etiam inuitus accipere hęreditatem? uidetur q ſic arg. d. l. ſuus. In contrarium eſt ueritas arg. l. 1. ff. de cõd. cauſa data. iuncta. l. iam dubitari. ff. de hær. inſtit. quod dic ut diximus contra communem opinionem in l. 1. uel. 2. ff. eod. circa intellectum legis iam dubitari. ff. de hær. inſtit. & l. ſi ſeruum. §. ait prętor. ff. de acq. hære.

Querele commodum an detur inuito.

12 Item cum † per querelã transfertur hęreditas, transfertur gradatim: l. pater filium, l. ſi is qui. ff. hoc tit. & cũ tranſfertur in ſuos hæredes querelantes tunc hęreditas eis iure ſuitatis abſque aditione ſequitur ut d. §. ſi ex cauſa, ibi, ſuus. & tamen ceſſat beneficium abſtenſionis, quia licet non iure adicionis ſed iure ſuitatis fiant hęredes, tamen uoluntarii hæredes non neceſſarii uidentur & conſequenter indigni ſunt beneficio abſtenſionis, ut in l. iam dubitari, ff. de hęre. inſtit. & in l. ſi filius qui patri, ff. de uulg. & pupill. ſubſti. & in l. ſi fideiuſſor. §. ſi neceſſaria, ff. qui ſatiſd. cog. & expreſſius in d. l. ſuus hæres. C. de rep. hære. ut dixi contra communem in d. l. 1. uel. 2. ff. eod.

Querela transfertur gradatim.

Et eſt & alius effectus ſecundum communes opiniones, ut qui ex teſtamento adierat hęreditatem poſſit repudiare & ab inteſtato hæreditatem capere. l. mater decedens, in fin. ff. hoc titu.

Alius effectus ut actiones reuiuiſcant ut ibidem. §. fi.

Alius ut interdum ad ſupplementum eiꝰ legitimę fiat condemnatio l. ſi non mortis. ff. hoc titulo ſecũdum unum intellectum.

Alius effectus ut ad conferendum fiat interdum cõdenatio, ut d. l. mater. in fi. ſecundum quoſdam.

13 Vltimo nota quòd ſententia ſtricte interpretatur, † ſententia enim eſt ſtricti iuris. l. fina. §. fin. ff. de condi. indeb. & ideo ſtricte interpretanda. l. quidquid aſtringendæ. ff. de uerborum obligation. l. Paulus reſpondit, con. ff. de re iudica. l. 1. C. ſi plures una ſenten. fue. condem. notat Socin. in conſil. 134. incip. uiſa petitione. libro primo, pulchre Iaſo. in l. centeſimis. §. 1. numer. 14. ff. de uerborum obligat. in uerſ. tertio multum me mouet. Socinus. in conſil. 18. incipi. uiſa & conſiderata. num. 7. & 8. lib. 3. Aymon Sauil. con. 188. num. 6. Socinus nepos. conſil. 112. incipien. nolebam profecto. num. 41. & in conſil. 181. nume. 67. lib. 2. ubi plura allegat, ſententia enim non probat niſi quatenus ex ea neceſſario infertur l. ſi iudex, ff. de his qui ſunt ſui uel alieni iur. notat Bart. in l. Iulianus uerum debitorem. nume. 5. ff. de condi. indebi. pro quo etiam facit. quia in dubio ſententia debet interpretari in fauorem rei ut minus cenſeatur condemnatus quam ſit poſſibile. l. hæ enim cauſæ. in prin. ff. de ſuſp. tuto. c. ex literis. de probatio. C. inter dilectos, de fide inſtrum. l. ſi præſes. & l. interpretatione. ff. de pœnis. notat Socinus. in d. conſi. 134. col. 2. Decius conſi. 43. numer. 3. Aymon Sauil. conſi. 74. incip. Michael Matthęi in fi. & in allegato conſi. 188. nu. 2. Socin. iunior. conſ. 181. nu. 61. Id quod ſatis perſuaderi poteſt ex lege noſtra ubi uides, q ſententia lata contra teſtamentum per quam declaretur teſtamẽtum eſſe inofficioſum & conſequenter reſcindendum eſſe, & ad nihilum uertendum; & tñ adhuc talis ſententia non uniuerſum inficit, infirmatq; teſtamentum, ſed pro illa tñ parte qua hęres erat ille contra quem querela mota fuit, & ſic uſq; ad proſequuta tantum fuit reſciſſio; intellige tamen q ſententia non deſinit declarationem recipere ex proſecutis quod ſuadetur

Sententia est stricte interpretanda.

Primo, † quia quando ſententia eſt generalis & proſecutio eſt generalis ſemper ſententia refertur ad proſecuta. tex. eſt in l. 2. C. de iudi. & ibi Doctor. & in hoc nullus diſcrepat. Et idem eſt in tranſactione, nam ſi tranſactio eſt generalis & proſecutio litis eſt generalis, ſemper comprehendit proſecuta; tex. eſt in l. ſub prætextu ſpecierum. C. de tranſ. & ibi Doctor. & idem eſt dicendum in ſententia, quia tranſactio & ſententia ęquiparantur, ut in l. non minorem. C. de tranſact. Et idem etiam eſt in iuramento litis deciſorio, nam iuramentum litis deciſorium ſimpliciter, uel generaliter factum, refertur ad proſecuta in iudicio, tex. eſt in l. ſi de iureiu. ergo idem eſt in ſnia, quia æquiparant, tex. eſt in l. 2. ff. de iureiu. traditur late. p oẽs in d. l. 2. ff. de tranſ. & in d. l. nõ minorem. C. eo. ti. ubi habetur q hęc tria exequantur iiſdemq; iuris regulis terminantur nempe ſententia tranſactio & iuramentum litis deciſiuum, quę omnia regulariter licet ſimpliciter ferantur & indefinite tamẽ ad proſecuta tantum reſtringuntur, qua ratione & in terminis huius tex. intelligendum neceſſario eſt, q ſi querela mota contra unum, tñ ex cohæredibus proſecuta fuit, & ſic licet ſententia ſimpliciter & indefinite feratur, adhuc tamen non ex toto teſtamentum reſcinditur, ſed pro parte tantum quam ille habebat in hæreditate quæ tamen reſciſſio ſemper intelligitur tam in poſſeſſione quam in proprietate contingere.

14

Sententia refertur ad proſecuta.

Secundo probatur, quia ſententia & mens iudicis talis eſſe præſumitur qualis & quanta ex allegatis & probatis in iudicio concipitur tex. eſt expreſſus in l. penul. C. de ſenten. quæ ſine certa quan. & ita illum tex. ſummaut ibi Bal. in ſecundo ſummario, & ideo dicit ibi Bald. in princ. quòd in dubio ſententia intelligitur lata, prout acta proceſſus patiuntur. uerba ſunt Bald. ſ. d. in noſtro caſu acta proceſſus fuerant facta ſuper parte, ergo ſententia pro parte tantum intelligitur lata in poſſeſſione, & in proprietate.

Tertio facit doctrina Bald. in d. l. penul. ante fin. in uerſic. dicit Speculator, ubi tenet, quòd in tantum ſententia refertur ad petitã, & iudex uidetur condemnare ſecũdum petitionem, quòd ſi libellus eſt intentatus ſuper reſtitutione poſſeſſionis & iudex in ſententia dixit, condemno ad reſtitutionem fundi, quę uerba ſunt proprietatis & non poſſeſſionis, quòd nihilominus uidetur condemnare ad reſtitutionem poſſeſſionis, & uidetur condemnaſſe ſecundũ petitionem. allegat Bal. Speculatorem. in ti. de reſtitu. ſpolia. ubi hoc in expreſſo tenet ſecunda conclu. in fin. ſi ergo uerba ſententiæ improprientur ad hoc ut uideatur ſententiatum ſuper poſſeſſione petita, a fortiori intelligitur ſententiatum ſuper omnibus prędictis in iudicio quando ſententia eſt ſimpliciter & generaliter lata.

Quarto facit doctrina Bartol. in l. ait prętor. §. primo. ff. de re iudi. ubi tenet q ſententia ſimpliciter lata quantũcunq; incerta, ſemper refertur ad acta, & ualidatur ex actis, licet in ſententia non ſit facta relatio ad acta, & iſta eſt

commu-

communis opinio, ſecundum Alex. ibi in 2. col. ſi ergo ſententia incerta refertur ad acta, & cenſetur lata ſuper actis certis & productis in iudicio à fortiori iſta ſententia, quæ fuit certa licet ſimpliciter lata refertur ad acta, & ſic uidetur lata in poſſeſſione, & in proprietate, & facit illud generale, quod ſententia ſemper declaratur per acta Gloſſ. ſingularis in l. ſi quis ad exhibendum. ff. de exceptio. rei iudi. & illa communiter approbatur per Doctores ibi.

Item facit pro hoc, quia adiudicatio pignoris ſimpliciter facta, & ſic ſecundum decretum ſimpliciter interpoſitum, intelligitur interpoſitum pro toto debito quod fuit petitum, idem concludit Alexand. in l. à diuo Pio. §. ſi pignora. 6 col. ff. de re iudica. & Bald. in l. ordo. penul. colum. C. de execu. rei iudi. Doctor. in l. ſi finita. §. Iulianus. ff. de damno infe. quod & ſuadetur ex natura ſententiæ, & libelli,

15 Sententia enim† refertur ad libellum l. ſi præſes, & ibi Bartol. num. 2. ff. de pœn. in l. hę enim. §. ſi prętor, in fin. ff. de ſuſpect. tuto. ſententia enim generalis intelligitur, & declaratur ſecundum libellum & petitionem agentis, ut declarat Aymon. Sau. conſi. 188 incipi magnificus ſenatus, nume. 1. Socinus iunior. conſi. 181. incipi de duobus, in præſenti conſultatione. nume. 67. lib. 2. Quæ etiam ex eo ſuadentur, quia etiam reſponſio, & promiſſio reducitur regulariter, & declaratur ex terminis tenore, & intentione ipſius petitionis, uel ſtipulationis, uel ſupplicationis, & quando preces Imperatori, uel ſummo Pontifici porrecti dicuntur, ita probatur & traditur per omnes in l. Tria. §. idem reſpondit. ff. de uerb. oblig. & in §. præterea. inſtit. de inutili. ſtipulat. facit l. ſi. ff. de hæred. inſtitu. Cum ergo in terminis huius tex. poſuerimus petitionem, & libellū eius qui querelam mouebat directum fuiſſe contra unum tantum ex cohæredibus, ſupereſt ut ſententia poſtea lata, licet ſimpliciter & indefinite feratur, tamen iuſtitiam eius contra quem actum eſt poſſit eneruare, quod ſi is qui querelam mouit petit ſimpliciter hæreditatem in fructus ſententiaque ſimpliciter lata fuit, nulla fructuum facta mentione, an iudex poterit ſententiam ferre ſuper fructibus,

16 †Et ſuccedit deciſio notabilis tex. in allegata l. 4 C. de poſ. quæ expreſſe dicit dubium præſens. ubi probatur, quòd lata ſententia diffinitiua ſuper principali, officium iudicis cōquieſcit in acceſſorijs, cuius principali fundamento interminis dicit Innocen. in c. gratiis de reſti. ſpolia. nota quòd ſi non petantur ea, quę ueniunt acceſſorie, ut fructus, damna, & intereſſe, uel etiam ſi petantur, ſi tantum ſententia feratur ſuper principali non habita mentione acceſſoriorū de cætero de his agi non poteſt, nec poteſt peti ferri ſententia ſuper omiſſo. C. depo. l. 4. de uſuris. l. ſi bonæ fidei. ff. de actio. empti. l. ſi per colluſionem. §. final. ff. de eo, quod certo loco. l. centum. Sin autem plura petuntur non quaſi acceſſoria, ſed quaſi principalia, tunc ſecus eſt ut pręallegata. l. centum. nec eſt contra. ff. de exceptio rei iudi. l. ſi in iudicio, ubi dicitur quòd exceptione rei iudicatæ nō obſtante, de acceſſorio poteſt agi iudicio bonæ fidei, ſed certe illa. l. potius eſt pro nobis, quia intelligitur quòd male agebat, & ideo abſolutus fuit reus, hæc Innocen. ubi ſupra & iſtam doctrinam Innocen. ſequuntur omnes ibi communiter quam & ſequitur Bald. in l. cum propria. C. ſi quis alteri, uel ſibi. Et Paul. Alexand. & alij. in allegata lege ſi merito. §. fin. Idem Alexand. in l. Paulus. ff. de re iudica. Quibus non obſtat text. in allegata lege. 1. C. de iudi. quia ut dixi, & ibi dicunt Doctor. loquitur in uſuris, uel alijs acceſſionibus promiſſis per ſtipulationem, unde, & finito iudicio per ſententiam poteſt agi ex ſtipulatione, quia duæ ſunt actiones, ut in dict. leg. centum, & in allegata lege prima. C. de iudici. non uero quando debentur iudicis officio mercenario, & ita intelligitur Gloſſ. in allegata lege eos. C. de uſuris. Imo quando debentur iure actionis alia interpellatione opus eſt, cum pendente iudicio principali non poteſt actio ſuper fructibus cumulari, & ita intelligitur text. in allegata. l. fundi. ff. de excep. ut dicunt ibi Doctor. & in allegata. l. 1. C. de iudicijs, & in locis de quibus ſupra.

Sententia regulatur ſecundum libellum.

Sententia lata in uno capitulo ex eodem proceſſu poteſt ferri in alio capitulo ommiſſo ſi eſt æque principale, ſecus ſi acceſſorium, ut fructus intereſſe. & in aliis.

L. EVM QVI.

C. de inofficioſo teſtamento.

1 FALSVM quod eſt nihil eſt.

Evm. qui ex hac lege eum qui, nota quòd qui ſuccubuit in querela inofficioſi teſtamenti non prohibetur teſtamentum falſum dicere, nam & qui teſtamentum falſum dicere cœpit, & ſuccubuit in accuſatione falſi, non uetatur querelam mouere, ut hic. Et ſimiliter qui teſtamentum nullum dicere cœpit, ad querelam inofficioſi teſtamenti poterit tranſuolare, ut in lege contra maiores, infra hoc titulo. † Ratio dubitandi, quia remedia contraria non poſſunt ſimul cumulari, ut in l. 1. C. de furtis. Glo. & Doctor. in c. ſollicitudinem, de appella. ſed in ſpecie noſtra actor ſibi ipſi contrarius uidebatur, nam dum proponit querelam, ſupponit primordialem teſtamenti ualiditatem, ut in l. 2. ff. hoc titulo ſibi, ſed recte quidem fecerit teſtamentum, dum autem dicit teſtamentum falſum ſupponit teſtamentū nullum, quia quod falſum eſt id re uera nihil eſt, licet aliquid eſſe falſo opinemur. uel aliquid eſſe mentiti ſimus, & conſequenter ſibi contrarius uidetur actor, & per hoc repellendus. Vt autem illud quod falſum eſt nullum, uel nihil ſit uarie intelligitur, in primis enim intelligitur in teſtamentis, nam teſtamentum falſum nullum eſt, ita probat tex. expreſſior de iure in. l. 2. §. 1. ff. quemadmodum teſtamen. aperiantur, ubi per Doct. & per Iaſ. in ſimili in l. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto col. fin. C. de teſtamen. Secundo intelligitur in monetis publica forma excoſſis, nam falſa moneta nulla eſſe intelligitur, licet enim aliquid ſit corpusq; ſuum habeat, eſt tamen quid diuerſum à moneta, non enim moneta eſſe poteſt ſi careat uera, & publica forma, cum forma uera ſit quæ dat eſſe rei, ut in l. ſi quis rem. §. Iulianus. ff. ad exhibendum, & ita in ſpecie docet Gloſ. in l. omnes. per illum tex. C. de hære. Platea in l. 1. C. de uet. numis. poteſt. lib. 11. eſtq; elegans glo. illa ſm Alex. cōſi. 104. ſtatutum loquēs, col. 2. lib. 1. & Barba. conſi. 43. præclare. nume. 16. lib. 1. Ad idem glo. in c. uera. 45. diſtinct. habetur in ſimili per Bart. & moder. in l. 1. §. ſi quis ita, ff. de uerb. oblig. unde qui debebat nūmos, uel aliam rem non liberatur ſi nūmos falſos, uel aliā rem falſam preſtiterit, quaſi perſtitiſſe nihil uideatur, & conſequenter non magis liberetur, quam ſi re uera perſtitiſſet nihil, ita tenent Gloſſ. & Doctor. in l. Lecta. in uerb. proba. ff. ſi cert. peta. ubi per Bartol. Bald. & Salicet. & modernos. Simile in re ſimulata, quæ nil eſſe intelligitur, ut diximus. §. 9. nu. 17. cum ſeq. cum ergo qui teſtamentum inofficioſum dicere cœpit is firmum eſſe teſtamentum dixiſſe uideatur. & qui poſtea falſum eſſe dicit nullum eſſe teſtamentū aſſeueret, & per hoc uideatur ſibimet ipſi contrarius, non ſecus quam qui unam eandemq; rem aliquid eſſe, & rurſus nihil eſſe affirmet, uidebatur is tanquam uarius qui animo ſibi ipſi cōtrarius non eſſe admittēdus, cuius contrarium hic dicitur. Solue quod is uirtualiter non eſt ſibi contrarius cum utraq; allegatio eo tendat, ut teſtamentum infirmetur. Cōfirmatur iſta ſolutio iſq; intellectus, nam ſi ad probandum quem eſſe hereticum adducantur duo teſtes, quorum unus ait ſe audiſſe quod accuſatus dixit Chriſtum de Virgine natum non fuiſſe, alter dixit quod in Trinitate non erat par potentia, tunc conteſtes eſſe uidebuntur quaſi in genere eum hæreticum eſſe probent ſecundum Iacob. Butrig. poſt. glo. ibi in l. Arriani. C. de hæreti. Innoc. in ca. qualiter. 2. de accuſati. Bal. in l. 1. C. de teſta. & alij plures quos retuli. 7. §. 4. nu. 45. de cuius ueritate dic, ut ibi diximus, ſic ergo, & in ſpecie noſtra non eſt ſibi contrarius qui primo teſtamentum falſum eſſe dicebat, deinde inofficioſum dicere cœpit, uel è contra quaſi utrunque tenderet ad eundem finem hoc eſt ad teſtamentum euertendum.

Reliqua circa materiam huius legis collocauimus de ſucceſſionum creatione lib. 2. §. 17. nu. 65.

1 Falſum quod eſt, nihil eſt.

L. FILIAM.
C. de inoff. teſta.

1 *Matris præterito cauſa non expreſſa nullu hodie teſtamentum ſecundum communes opiniones.*
2 *Bonorum poſſ. ſio contra tabulas datur inſtituto præterito exhæredato.*
3 *Matris teſtamento non datur hodie contra tabulas cum Alex. contra communem.*
4 *Matris teſtamento non datur hodie unde liberi contra Iaſ.*
5 *Matris teſtamento non datur hodie bonorum poſſeſſio Carb. contra Ang. & Rom.*
6 *Ius dicendi nullum datur quoties teſtamentum ualere deſijt cõ communem.*

1 Matris præterito cauſa non expreſſa nullu hodie teſtamentũ ſecund. cões opiniones.

FILIAM. Ex hac lege filiã, nota ſecundum Doct. communiter hic † q filia a matre prǽterita contra teſtamentum matris nullum habet remedium præter querelam inofficioſi teſtamenti. Ratio, quia præteritio matris erga filios hẽ pro exhęreda. §. mater, iſt. de exhæ. liber. exhæredatis autem ſola q̃rela datur l. non putauit, in princ. & §. non quęuis. ff. de contra tabu. l. 1. in princip. eod. ti. l. 1. in prin. ff. de coniung. cum emãcip. Secunda ratio, quia cum datur querela tunc ceſſat omne aliud remedium, §. tam autem, inſt. hoc ti. l. qui de inofficioſo, ff. eod. l. maximum uitium, uerſ. & nemo ex alio orſus, C. de lib. prę. l. unde cum querela huic filiæ accõmodetur ut hic, ſequitur ceſſare omne aliud remedium.

Hinc dixit tex. in l. illud. §. ad teſtamenta. ff. de bo. poſſ. contra tab q contra tabulas bonorum poſſeſſio nunquam habet locum in teſtamentis fœminarum. quia earũ prǽteritio pro exhęredatione hẽ, ut diximus, exhęredatis aũt ſiue expreſſim ſiue interpretatiue non datur querela. ut ſimiliter probauimus. inſtitutis aũt cõtra tabulas bonorum poſſ. non datur ſed tñ pręteritis l. 1. in prin. ff. de bo. po. cõtra tab. & per totum illum titulum & per totum C. eod. & §. ſunt autem. inſt. de bo. po §. eadem, inſt. de hær ab inteſt.

2 Bo. po. contra tabu. datur inſtituto & præterito exhæredato.

†Sed & exhæredatis datur bo po. contra tabulas qñ exhęredatio minus rite fit l. non putauit, §. non quæuis. ff. de contra tab. Quinimo etiam inſtitutis minus rite datur nõ ſecus quã præteritis ut. ff. de contra tab. l in adoptionẽ. §. 2.

Hodie tñ hæc l. correcta eſt ſm cõmunem opinionem, quã tenẽt gl. & cõiter Doct. hic. gl. in auth. de hær. & fal §. exhęredatos, coll. 1. quam gl. cõiter app. dicunt Corn. in auth. nõ licet. C. de nat. libe. nu. 18. & nu. 19. & nu. 20. & nu. 29. egregius a Coſta i l. Gallus. §. & quid ſi tñ, ff. de lib. & poſt. pag. 128. & pag. 160. Ang. de Peri. i l. in ſuis. ff. de lib. & poſt. q ſi. nu. 5. Iaſ. in l. poſthumo nato. C. de contra tab. num. 18. Alex. in d. l. in ſuis. nu. 12. & ibi Iaſ col. ſi. in ſi. Idem Iaſ. in d. auth. non licet col. pe. uerſ. 7. Idem Iaſ. in auth. ex cã, col. 3. poſt mediũ. C. de lib. præteri ubi Bar. nu. 12. Idẽ Iaſ. nu. 5. i l. ſi mater l pr. ff. de uulg. & pup. ſubſti. ubi gl. dicit cõem poſt Paul. ibi quã ẽt dicit cõem Io. Crotus. in d. §. & quid ſi tñ. nu. 52. p tex. in d. auth. nõ licet. & in d. auth. ex cã. & p. §. aliud quoq;. in auth. ut cũ de app. cog. qua de re per Paul. in l. ſi maritus. hoc tit. ubi diximus, & latius. ĩ. lib. 1. & lib. 2. §. 20. nu. 172. ubi diſſerimus de huius concluſionis ueritate.

3 Matris teſtamento nõ datur hodie contra tab. cũ Alex. contra cõmunem.

Habes ergo ex tex noſtro cum glo. q filiis a matre prǽteritis non datur ius dicendi nullũ. Secundo quòd non datur contra tabulas bono. poſſ. quod probatur in l. maximũ uitium. C. de lib. præt. Tertio q datur ſola q̃rela ut hic.

Sed† an hodie detur contra tabulas bo. po. mouet q̃õnẽ q hodie ſm cõem opi proxime relatam p d. §. aliud quoq; inductũ eſt ne teſt. ualeat ſi filius ẽt a matre abſq; cã iuſta expreſſa p̃tereaẽ, unde cũ teſtm̃ ſit nullũ ei uẽ cõpetere ius dicẽdi nullũ & cõtra tab. bo. po. & ita tenet Iaſ. in l. poſthumo nato, C. de cõtra tab. nu. 21. & nu. 18. & Lud. Ro. ibi qđ & tenet Ang. in l. 1. in lectu. Florent. eo. ti. Idẽ Ang. i l. 1. C. de Carboni. edict. & Alex. in conſ. 89. uol. 2 incipiente uiſo puncto, ut refert Iaſ. ubi. ſ. ex quorũ rela. hæc uẽ cõis opi.

Contrarium tamen expreſſim tenet Alex. in dict. l. poſthumo nato, & in rubr. C. unde lib. & in l. in ſuis. col. fin. ad fin. ff. de libe. & poſthum. cuius ſententiam auſim uerisſimam dicere, nam de iure. ff. expeditum erat in teſtamentis fœminarum ceſſare contra tabulas bonorum poſſeſſio. l. illud. §. ad teſtamenta. ff. de contra tabulas. Neque ad immutatum eſſe ſufficienter probatur, nam etſi uera eſſet ſuperior communis opinio. quæ habet uitioſum eſſe teſtamentum matris, quæ filium abſque iuſtæ cauſæ expreſſione præterijt, tamen non propterea ſequitur quòd contra tale teſtamentum detur bonorum poſſeſſio contra tabulas, quid enim ſi teſtamentum careret legitimo teſtium numero, quid ſi teſtes non fuiſſent rogati, ſed fortuiti? quid ſi nõ maſculi, ſed fœminæ? quid ſi non puberes, ſed impuberes? quid denique ſi non liberi, ſed ſerui? rurſus quid ſi teſtamentum non ſubſcripſerunt teſtes, uel non ſignauerunt? in omnibus enim his caſibus, & ſimilibus certum, fixum, indubitatumq; eſt ceſſare contra tabulas bonorum poſſeſſio. licet teſtamentum ſit ipſo iure nullum, id quod longe euidentius eſſet ſi forte contra talia teſtamenta, cognati, uel agnati remotiores ab inteſtato tamen uenientes bonorum poſſeſſione contra tabulas uti uellent. Quid enim ſi pater à filio ſuo emancipato hodie prǽteritus eſſet? quid ſi mater pręterita eſſet? uel auus maternus? nec cauſa prǽteritionis in teſtamento expreſſa eſſet, & quidem teſtamentũ eſſet his caſibus ipſo iure nullum ſecundum communes opiniones, & tñ contra tab. bo po. his caſibus dari nullus ſanus diceret, ut l. 1. in prin. & §. uocantur. ff. de contra tab. bo. po.

Pręterea contra tabulas bonorum poſſeſſio ſolis ijs datur qui & liberi ſunt, & ex capite liberorum ſuccedere poſſunt, ut in d. l. 1. in prin. & §. uocantur, ff de bonorum poſſ. contra tabulas. §. ſunt autem, inſt. de bonorum poſſ. l. maximum uitium. C. de libe. præterit. ſed liberi quo ad matris ſucceſſionem eius non uocantur ex capite liberorum, ſed tantum ex capite agnatorum, ut per totum inſt. C. &, ff. de Senatuſconſultus Orfici. Quinimo ante Senatuſconſultũ Orficianum liberi ad matris ſucceſſionem non uocabantur niſi demum ex capite unde cognati, excludebanturq; per fratres conſanguineos aliosve agnatos etiam remotiores ipſius matris, ut patet per dictos titulos. ergo cum ad matris ſucceſſionem, neq; olim inuitarentur niſi ex ultimo capite, unde cognati, neq; hodie niſi ex capite unde agnati, ex capite aũt unde liberi, neq; olim, neq; hodie, ſupereſt, ut etiam hodie liberis quo ad ſucceſſionẽ matris cõtra tab. bo. po. denegeẽ non ſecus q̃ olim quandoquidem illa bo. poſſ. ijs ſolis liberis dabatur qui tanquam liberi per caput unde liberi ſuccedebant ex quo capite liberi ad ſucceſſionẽ mr̃is nõ admittebanẽ olim, neq; hodie admittunẽ.

4 Vnde† infertur ueram non eſſe opi. Iaſ. qui in d. l. poſthumo nato. C. de contra tabulas. nu. 21. tenuit q hodie liberi ad ſucceſſionem matris inteſtatę admittuntur per caput unde liberi, motus, quia quibus contra teſtamentum datur cõtra tabulas bonorum poſſeſſio ijſdem ab inteſtato datur, unde liberi. l. 1. §. recte, ff ſi tabulæ teſtam. nullæ ext. Vnde cum ſecundum eum detur liberis contra teſtamentum matris bonorum poſſeſſio contra tabulas ſimiliter inquit dabitur ab inteſtato, unde liberi. ſed errat, nam contra teſt. matris ceſſat dicta bo. po. & cõſequenter ceſſabit contra tab.

Matris teſt. nõ datur hodie unde liberi contra Iaſ.

Præterea neq; olim, neq; hodie liberi ad ſucceſſionẽ matris inteſtatæ admittunẽ ex capite unde liberi, ſed olim ex capite tantũ, unde cognati, hodie aũt beneficij loco datũ eſt, ut ex capite unde agnati admittanẽ ex capite aũt unde liberi minime & ita tenuit Alex. in rubr. C. unde liberi licet contrarium & ſic op. Iaſonis teneat ibi Ludoui. Romanus.

5 Vnde ſimiliter infertur† ueram non eſſe opinionem Ange. & Ludo. Rom. in l. 1. C. de Carb edict. exiſtimantiũ q hodie bo. po. Carboniana deẽ in ſucceſſione matris, mouenẽ quia quibus datur cõtra tab. bo. po. ijſdem ẽt daẽ bo. po. Carboniana. l. 1. §. generaliter. ff de Carb. edict. ſed hodie ſm eos liberis quo ad ſucceſſionẽ matris dareẽ cõtra tab. ergo dabit etiã bo. po. Carboniana Sed in contrariũ eſt ueritas, qa cum ſm uiam etiã hodie in ſucceſſione matris ceſſet cõtra tab.

Matris teſt. nõ datur hodie bon. po. Carb. contra Angel. & Roma.

tab. ſimiliter ceſſabit Carboniana bo.po.per d.§. generaliter licet Iaſ.in d.l.poſthumo nato alter ſentiat. nume.22.

6 *Ius dicendi nullum dicitur quando teſtamentũ ualere deſinit cum ſtb.*

Sed an ius dicendi nullum cõpetat filijs hodie qui nulla cauſa expreſſa eſſent præteriti a matre, & Accurſius hic in gloſſ.1.ſentit quòd ſic, ſequuntur Paul. Faber. Salicetus, & Bal.hic & alij ſimpliciter traſeunt, ſ. ſtet gloſ.in auth.de hæred.& falc.§.exhæredatus,in uerbo,noluit,quam communiter appro.ſupra diximus, quod uerum exiſtimo, quia ius dicendi nullum non uideo cur non competat omnibus ab inteſtato uenientibus quoquo modo teſtamentum ualere deſinat,& ſic non ſolum liberis,ſed etiam parentibus, & etiam tranſuerſis agnatis uel cognatis quando teſtamentum ualere deſijt ſiue ratione præteritionis, ſiue ex defectu ſolennitatis teſtium uel ſimiliũ,ergo liberis a matre præteritis expreſſa legitima cauſa datur querela, hoc primo. Ceſſat ius dicendi nullum hoc ſecundo. Ceſſat contra tabulas bonorum poſſeſſio,hoc tertio. Ceſſat bonorum poſſeſſio unde liberi,hoc quarto.Ceſſat carboniana, bonorũ poſſeſſio,hoc quinto.

Quòd ſi cauſa preteritionis inſerta non fuit, tunc datur ius dicendi nullum,hoc primo,non contra tab.bo.poſ.hoc ſecundo.Nõ Carboniana,hoc tertio. Non unde liberi bonorũ poſſeſſio,hoc quarto.Nõ quoq; querela,hoe quinto.

L. CONTRA MAIORES.
C.de inofficioſo teſtamento.

1 *SEntentiam dico nullam & ſi qua eſt appello, eodem libello admittitur, cum commune.*
2 *Praeſcriptio an currat impedito,noua opinio.*
3 *Intell.l.in bello.§.ſi quis ſeruum.ff.de capti.*
4 *Impedimentum ſpontaneum non iuuatur.*
5 *Praeſcriptio an cadat in re alienari prohibita.*
6 *Titulus improbatus quando proſit ad praeſcribendum.*

CONTRA maiores. Ex hac lege contra maiores, not. quod donec durat quæſtio ſuper nullitate teſtamenti non currit tempus quinquẽnij, quod præfixum eſt querelę intentandæ concordat tex. in l.l.eum qui ſupra eod.

In tex.ibi,duplicem actionem inferentes,oppono pro ratione dubitandi, nã allegans contraria non eſt audiendi, l.1.C.de furtis.

Hinc eſt quod qui ſemel tacite uel expreſſim teſtamentum approbat non poteſt poſtea illud improbare uel impugnare ut in l.parentibus,ſupra hoc titu.& in l.ſi quãdo.§.illud. in uerb.non agnouit a contrario ſenſu,infra eod.& in l.pẽ. §.fin.& in l.fin.ff.hoc tit. ſed qui dicit teſtamentum inofficioſum, ſupponit eius primordialem ualiditatem,l.2.& l.3. & l.poſthumus.§.ſi quis ex his.ff.hoc titu.ſicq; ſibi ipſi contrarius eſt ſi poſtea uelit tale teſtamentum dicere nullum. & conſequenter uidebatur non admittendus,cuius contrarium dicitur hic.

Timore huius difficultatis intellectus huius legis uariatur dupliciter,quidam enim intelligunt quòd nõ ſimul ſed. ſucceſſiue hęc duo remedia mouentur, ut poſtquam is qui teſtamentum nullum dicebat ſuccubuerit, tunc demum & non antea poſſit ad querelam inofficioſi teſtamenti recurrere ita uidentur Doct. hic communiter hunc text. intelligere quales ſunt Odofredus, Bal.Sali.& alij. Sed quia is intellectus literã reſtringere uidetur,ideo Iaſ.hic intellexit hunc intellectum in ſe ueriſſimum eſſe, tamen nõ poſſe negari quin l.noſtra procedat etiam ſi ſimul hęc duo remedia intentetur dummodo alterum remedium pure alterum uero ſub conditione intentetur,puta dico teſtamentũ nullum & ſi firmum ſit dico illud inofficioſum.† Simile inquit eſt eum appellans dixit, dico ſententiam nullam, uel ſi aliqua ſit dico eam iniquam, id quod admitti poteſt etiam in eodem libello ſecundum gloſſ Bar.& alios in lege prima.C.quando prouocare non eſt neceſſe. Bar.in lege ſi expreſſim.ff.de appellation.Bal.in lege prima. C.de furtis.

Sententiã dico nullã & ſi qua eſt appello eod. libello admittitur cũ cõ.

glo.in l.qui de inofficioſo.§.1.ff.hoc tit. facit quod ait Bar. per tex.ſingularem ibi in l.fin.C de ſentent. & interlo. om. iudi.& quod per illum tex.ait Bal.in c.ſuper eo.s.de appell. facit l.5.& l.quamuis.C.de impub.l.iam hoc iure.ff.de uulg. & pupilla.ſubſti.

Secundo nota, quòd impedito agere non currit tempus uel præſcript. Ad idem l.1.§ fi.C.de annali excep.l.qui hæredi.§ ſi pars.ff.de cond.& demon.& in clem. quamdiu, de appell.& in auth.ſi tamen.C.de temp.appell.& in l.ſororẽ. C.de his quib.ut indig. Etenim quod per me non ſtat mihi imputari non debet l.iure ciuili.ff.de cond.& dem.l.in iure ciuili.ff.de reg.iur.

Sed iuxta iſtam partem † quo ad l. qui hæredi.§. ſi pars .ff.de condit.& demonſtr. dum tex.ait rem ſub conditione poſtea legatam pro parte uſucaptam quæritur, ut uſucapi pro parte potuiſſet, nam res ſub conditione legata ſi pendente conditione per hæredem alienetur non poteſt uſucapi.l.fin.§. ſed quia,& §. ſin autem.C.commu. de lega. Timore huius contrarij primus intellectus ad illum tex.eſt quod res illa fuit uſucapta uiuo teſtatore ſecundum glo. ibi, & ibidem Imol. & Socin. Idem uidetur ſequi. Alexan. num. 28.in l. filiusfamilias.§ Diui.ff. de lega. 1. & idem tenet. Iaſ.ibidem in prima lectura columna penult. & in ſecunda lectura col. fin. in prin. Iſte intellectus eſt in ſe uerus, ſed non eſt tenendus quia reſtringit multum illum tex. contra l.pręcipimus in fin.C.de appell. Secundus intellectus eſt, quòd ibi loquatur iure ſtorum attento quo iure non impediebatur uſucapio illius rei, quæ ſub conditione legata fuit, ſi pendente conditione alienaretur ſecundum Paul.in l.fin §. ſed quia.C.commu. de lega. & Alexan. colum.3. ad medium in l.Marcellus.§. resq; .ff. ad Trebellian. & iſte intellectus eſt nouus, unde cum pendente conditione hęres legatum alienaſſet, licet non potuerit ab initio transferre dominium irreuocabiliter ſed reuocabiliter d.§.ſin autem, tamen tranſtulit uſucapiendi conditionem, ſed iſte intellectus non uidetur uerus, quia cum legatarius pendente conditione agere impeditus fuerit, certe contra eum pręſcriptio currere non potuit l.1.in fine.C. de annali except. ſed reſp. dupliciter, primum quòd uſucapio non currit interim dum pendebat conditio ſed ea demum impleta, & ſic quo tempore non erat legatarius impeditus agere, ſed iſta reſponſio non põt ſtare ad d.§. ſi pars, quia ibi innuit tex. uſucapionem non modo inchoatam ſed etiam impletam fuiſſe pendente adhuc conditione dic ergo, quòd ut de iure.ff.ſi poſt exiſtentiam conditionis caſualis hæres legatam rem alienaſſet, licet dominium in emptorem transferre (utpore apud legatarium exiſtens l. 3 Titio.ff.de furtis) non poſſet, poſſet tamen transferre uſucapiendi conditionem ex mente. Alexan. in d.§. res quæ,columna.5.ad medium, ita & conditione pendente ſiquidem ſit poteſtatiua tranſit, & dominium in emptorem, & uſucapiendi conditio dominium, quia conditione pendente eſt penes ipſum hæredem, adeo quòd interim non modo de iure ſtorum tranſeat in emptorem argumento l. ſeruo. §. t. de lega.1.& l.1.ff. ad Syllania. poſt princ. ſed etiam de iure. .C. ut d.§. ſin autem uſucapiendi autem conditio,ideo tranſit, & datur ei emptori, qui dominus erat, quia licet habebat dominium illud tamen reuocabiliter habebat, tam de iure ſtorum d. l.ſeruo. §. t. quam de iure.C. d.§. ſin autem,habenti autem dominium reuocabile alicuius rei illius rei uſucapio non denegatur † l. in bello .§. ſi quis ſeruum .ff. de capti. ubi tex. ſing. itaque ut poſt exiſtentiam caſualis conditionis hæres rem legatam alienando licet non dominium, uſucapiendi tamen conditio transfert eo, quòd legatarius agere non eſt impeditus attento (ut dixi) iure ſtorum, ita & ſi pendente conditione poteſtatiua hæres rem legatam uendiderit transfert in emptorem uſucapiendi conditionem, quia licet dum pendet conditio legatarius agere nequeat † tamen cum illud impedimentum poſſit ipſe ſibi conditionem implendo adimere tale impedimẽtum non eſt in conſideratione, & uſucapio perinde procedit ac ſi impeditus non eſſet. argumento l. ſi fideiuſſor.§. ſi ne-

2 *Praeſcriptio an curratur impedito noua op.*

3 *Intell. l. in bello. §. ſi quis ſeruum .ff. de capti.*

4 *Impedimentum ſpontaneum non iuuatur.*

L. CVM TE.
C. de inofficio. teſtam.

1 *EXhæredationis cauſa iniuſta expreſſa an uitiet teſtamentum hodie ipſo iure.*
2 *Offenſa quid.*
3 *Matrimonium uiolare impium eſt.*

CVM te. Ex hac lege, cum te. not. quod non eſt iuſta cauſa exhæredandi filia quod ipſa noluerit a marito diuertere, unde ſi filia ſub cōditione hac, ſi a marito diuertat hæres inſtituatur, pōt neglecta conditione hæreditaté adire, l. reprehendēda, C. de inſt. & ſubſt. talis enim conditio reijcit ipſo iure ut ibi. & l. 1. C. de cond. inſt. l. filius, eod. tit. l. cōditiones, eod. tit. l. obtinuit. ff. de cōd. & demon. Quinimo talis cōditio dicitur eſſe cōtra bonos mores, ut in d. l. reprehēdēda, uerſi. cum uero cum boni mores, quidquid aūt cōtra bonos mores præceptum eſt, id obſeruari nō debet, l. ſtipulatio hoc modo, ff. de uerbo oblig. l. ii. C de pact. l. quidam, in iure. §. fi. ff. de donat. † ſed cū expreſſa eſt tam iniuſta cauſa exhæredationis dubitari poteſt an teſtamentum ſit ipſo iure nullum nō ſecus q̃ ſi hæc filia a patre ex toto præterita eſſet, quod

1 *Exhæredationis cauſa iniuſta expreſſa an uitiet teſtamentum hodie ipſo iure.* uidet, arg. l. 1. C. qū. prou. nō eſt nece. ſed oppoſitū eſt uerius, q a forma legis facta factū eſt, ut in pr. inſt. de exhær. lib. l. inter cætera, & p totū. ff. de lib. & poſth. l. 1. & per totum. ff. de iniuſt. rup. teſt. undē eius probatur p totū inſtit. C. & ff. de inoffi. teſtam. nam tunc demum querela habet effectū quādo cauſa exhæredationis fuit iniuſta, qualis fuit in terminis huius tex. Illud aūt tentari poſſet hodie ipſo iure nō ualere teſtam. ſi hæc cauſa exhæredationis expreſſa eſſet, cum iuſtæ cauſæ expreſſio requiri uideatur per §. aliud quoq;, in auth. ut cum de appel. cognoſ. iniuſta aūt cauſa hęc nō ſit cogita, quia magis adhuc eſt ut mero iure teſtamentum non deſinat ualere.

2 *Offenſa quid.* Item † not. ex tex. ibi offenſum ſm Bar. Paul. Iaſ. & alios hic quod offenſa dicit quidquid animū prouocat, commouet, irritat, impellit ad iracundiā ſiue iuſte ſiue temere & iniuſte, qua de re per eos hic, & per Bar. in l. quidam cum filiū ubi Bal. & Imola. ff. de hęred. inſtit. Bar. in l. licitatio. §. quod illicitē. ff. de publican.

3 *Matrimonium uiolare impium eſt.* In tex. ibi, pietatis religionem non uiolaſſe. not. † quod irreligioſe uidet facere, qui matrimoniū uiolat in quo ſumma fœlicitas ſita eſt ſm Horatiū, lib. 1. carm. oda. 13. ubi ait.

Fœlices ter & amplius.
Quos irrupta tenet copula nec malis.
Diuulſus querimonijs.
Suprema citius ſoluet amor die

Et Propertius lib. 2. elegantiarum ſic ait.

Exemplo iunctae tibi ſint in amore columbae.
Maſculus & totum fœmina coniugium.

Vltimo adde quæ diximus lib. 2. illuſtriū controuerſiarū, par. 1. c. incipiente. quo ad materiam præſcriptionum.

Sequit l. cū filium cuius materiā peregrinus ſupra de ſucc. crea. lib. 3. §. 3. nu. 136.

Sequitur l. ſi filiam cuius materiā peregrinus ī de ſucc. crea. lib. 2. §. 10. nu. 152. & §. 10. nu. 609. lib. 1.

L. FILIA IN ORBITATE.
C. de inofficio teſtamento.

1 *MVlier inconſtans.*

FIlia in orbitate. Ex hac lege filia in orbitate patris relicta, nota ex hac lege not. quod nolle diuortiū facere non eſt iuſta cauſa exhæredationis, qd̃ dicit ſupra l. proxima, ſcilicet l. cū te, ubi habes concor. in glo. alleg.

Mulier inconſtans. In tex. † ibi, nec ex momentarijs uoluntatibus matris, not. mulierū inconſtantiam, unde Propertius lib. 2. elegant. ad amicam ſic ait.

Non ſic incertis mutantur flumine ſirtes,
Nec folia hyberno tam tremefacta noto,
Quam cito fœminea non conſtat fœdus in ira,
Siue ea cauſa grauis, ſiue ea cauſa leuis.

Et Titus Calphurnius egloga. 3. ſic ait.

Mobilior uentis ò fœmina.

Et Vergilius lib. 4. Aeneid.

Eia rumpe moras uarium, & mutabile ſemper fœmina.

Et rurſus Titus Calphurnius, ubi ſupra.

Credere paſtores leuibus noli te puellis.

Et Catullus de muliere ſua ſic orditur.

Nulli ſe dicit mulier mea nubere malle,
Quam mihi non ſi ſe Iupiter ipſe petat.
Dicit, ſed mulier cupido, quod dicit amanti
In uento, & rapida ſcribere oportet aqua.

Et in terminis huius legis mirandum non eſt ſi fœmina noluit à marito diuertere, primum quia fœminis natura cupiditas inſita eſt, partus edendi, atque tuendi, ut. ff. de ędil. edict. l. ibi, maximum pręcipuumq; munus fœminarum eſt, concipere conceptumq; tueri.

Vnde Claudianus in Etrop. lib. 1. ſic ait.

Naſcitur ad fructum mulier prolemq; futuram.

Deinde etiam mirandum non eſt ſi noluit diuertere pręmonita à matre ſua, quia ut Terentius in Eunucho facete ait.

Nolunt ubi uis, ubi nolis cupiunt ultro.

Sequitur l. ſi fratris, cuius materiā peregrinus ī. de ſuc. crea. lib. 2. §. 10. nu. 551. & nu. 561.

L. SI MARITVS.
C. de inoffic. teſtamento.

1 *EXhæredatio minus rite facta præteritio eſt.*
2 *Hæredis inſtitutio minus rite facta præteritio eſt.*
3 *Intellectus l. ſi maritus. C. de inoff. teſtam.*
4 *Intellectus l. omnimodo. C. de inoff. teſtam. & eſt notabilis.*
5 *Exhæredatus cui aliquid in teſtamento relictum fuerat non præſumitur ingratus, contra doctores.*

SI maritus. In hac lege ſi maritus. habes tex. ſatis difficilem licet à Doctoribus ſit deſertus in quo probantur plura bona.

In tex. ibi, exhæredata iure facta minime perhibetur † non intelligas, quòd minus rite fuit exhęredata, puta ſub conditione contra l. 3. §. pure. ff. de liberis & poſthumis, uel a certa perſona non à toto gradu, ut d. l. 3. §. fin. tunc enim taliter exhæredata pro præterita haberetur, ut in l. non putauit. §. non q̃ uis. ff. de bon. poſſ. contra tab. ubi exhæredatio non rite facta (ut ibi notant glo. & communiter Doct.) † pro pręteritione habetur nā etiam inſtitutio non rite facta habetur pro præteritione, ueluti ſi iure ſtorum, filius ſub cōditione caſuali, uel mixta in cuius defectum non eſſet exhæredatus inſtitueretur tūc enim is filius pro pręterito haberetur eiq; ius dicendi nullum & cōtratabulas bonorum poſſeſſio accommodaretur non aliter atque ſi re uera, & ex toto præteritus fuiſſet, ut. ff. de bon. poſſeſſ. contra tab. l. ſi adoptionem. §. 2. & 3. ergo cum non rite exhæredata, uel non rite inſtituta habeatur pręterita, quo caſu olim daretur, uel contra tab uel ius accreſcendi, hodie autem contra tabulas bonorum poſſeſſio, uel ius dicendi nullum, ut in l. maximum uitium. C. de lib. præt. & conſequenter ceſſaret querela inofficioſi teſtamēti, quæ cum alijs remedijs regulariter non concurrit, ut in l. qui de inofficioſo. ff. hoc tit. & in d. l. maximum ibi, & nemo ex alio, & §. tam autem, inſt. de inoffic. teſtamento, ſupereſt, ut hic, ubi dicitur, quòd non iure exhęredata habet querelam, neceſſario intelligendum ſit, quòd rite fuit exhæredata, & per hoc teſtamentum primordialiter, & in ſui creatione firmum fuit, licet ſit paratus reſolutioni,

1 *Exhæredatio minus rite facta præterito eſt.*

2 *Hæredis inſtitutio minus rite facta præteritio eſt.*

tioni, & reſciſſioni, quæ per querelam ſolet contingere, ut in l. poſthumus. §. ſi quis ex his, hoc tit. ff. id quod magis etiam communis [illegible] naturæ huius tituli ubi non agendum eſt de primordiali teſtamenti ualiditate eiuſq; creatione (id enim pertinet ad tit. de lib. præt. C. & ff. de lib. & poſthu.) ſed agendum hic erat de reſolutione, ſeu reſciſſione teſtamenti, quæ per querelam ſolet contingere d. l. poſthumus. §. ſi quis ex his, ergo &c. ut in l. Imperatores. ff. de indi. adiect. ita tenent in ſpecie hic glo. Salic. Butrig. Petr. & Odofredus.

In tex. ibi, neque aliquid ei relictum eſt, ergo ſi aliquid ei relictum eſſet tunc filia exhæredata non poſſet mouere querelam, ſed deberet eſſe tacita & contenta cum iis, quę ſibi relicta fuerunt, ut hic innuitur, uel ad ſupplementum agere, ut in l. omnimodo, hoc tit. ſed quòd non debeat tacere probatur in l. cum quæritur, cum conc. ſ. hoc titulo. Quod autem non poſſet hoc iure & tempore agere ad legitimę ſupplementum patet in d. l. omnimodo, ubi Iuſtinianus teſtatur, ſe id ius inueniſſe, ergo filia iſta habebit querelam non ſecus, quàm ſi nihil ei relictum eſſet, quod in ſpecie probatur in d. l. maximum uitium, ibi quòd ſi fuiſſet exhęredata quarta pars totius ſubſtantię ei relinqui neceſſe erat, ergo quod hic dicitur nihilq; ei relictum eſt, id includitur à contrario ſenſu, quòd ſi aliquid ei relictum eſſet, quod tamen legitimam impleret tunc ceſſaret querela licet ipſa exhæredata eſſet, id quod hodie immutatum eſt ſecundum communes opiniones per. §. aliud quoque in auth. ut cum de appell. cog. quòd ſi id quod relictum erat fuiſſet minus legitima tunc ſimiliter ceſſaret querela ſi probaretur quòd iuſtam offenſæ cauſam præſtitit, ergo re uera ſenſus huius legis eſt, quòd ceſſat querela in duobus caſibus, primus quando fuit iuſte exhæredata, ſecundus quando aliquid ei relictum fuit, neque heredes probarunt eam fuiſſe ingratam, ut cum filiafamilias exhęredatur ſi quidem nihil ei relictum fuit præſumatur ingrata, & conſequenter ceſſet querela in effectu niſi ipſa probet ſe gratam, ut hic & l. liberi in princ. infra eodem tit. ſin autem huic exhęredatę aliquid relictum fuerit, tunc præſumitur grata niſi expreſſim de ingratitudine conuincatur, ut dicit tex. noſter, ibi, expreſſe conuincitur, & l. omnimodo, hoc titulo, & conſequenter querela datur, ut hic, & iſ eſt ſenſus uerus huius tex. dum facit differentiam utrum huic filiæ aliquid an uero nihil relictum eſſet. † Ex quo ſingulariter nota, quòd per d. l. omnimodo non fuit generaliter inductum, quod exhæredatus ſemper gratus præſumatur, ſed ſolum in eo caſu, quo aliquid ſibi à patre relictum fuit, nam in his terminis loquitur illa lex, quod ſi ei exhæredato nihil omnino relictum eſſet tunc præſumeretur poſt d. l. omnimodo, ingratus non ſecus, quam antea, quod per d. l. tantū abeſt, ut uideatur correctum, quod potius eſt ibi expreſſiſſime ius antiquum hoc caſu firmatum, hodie tamen per d. §. aliud quoque, in autem ut cum de appell. cog. id eſt aliqua ex parte innouatum.

3 *Intellectus l. ſi maritus. C. de inoffic. teſt. m.*

4 *Intellectus l. omnimodo. C. de inoffic. teſta. & eſt nouiſſimus.*

Hinc apparet erraſſe glo. noſtram in uerb. relictum, dum tex. dicentem nihilq; ei relictum eſt, uult ut ſit ſupplendū dummodo expleat legitimam, quaſi tunc demum ceſſet querela, ſecus ſi aliquid minus tamen legitima relictum eſſet, nam tunc eſſet inquit perinde ac ſi nihil omnino relictum eſſet, & ita etiam tenent Iaſ. Fulgo. Salic. Petr. Odof. Butrig. & alij communiter hic, ſed errant, quia licet uerum ſit, quod utroque caſu competeret querela, tamen cum nihil relictum eſt præſumitur ingrata, & mala mente exhæredata, ſecus ſi aliquid relictum ſit, nam tunc grata & bona mente exhęredata præſumitur, quaſi nō tam iniuriæ cauſa exhęredata uideatur, quàm quòd ſatis ſibi foret, quòd à patre eā datum fuerat, ergo noſtra filiafamilias, aut fuit hęres ſcripta, aut exhæredata, aut præterita. Primo caſu, aut fuit inſtituta in integra legitima, & ceſſat querela, ut l. cum quęritur l. parentibus, hoc tit. §. igitur, inſt. eodem titu. l. Papinianus. §. quoniam autem quarta, & §. quarta autem, & l. ſi non mortis. ff. eodem tit. aut fuit in maiore portione, quam legitima inſtituta, & tunc indubitabilius ceſſat querela; ut d. d. ll. quod ſi in minore portione quàm legitima eſſet inſtituta, tunc olim dabatur querela, ut dictis legibus. hodie autem non datur ſed agitur ad legitimę ſupplementum, ut d. l. omnimodo, l. ſcimus in princ. l. ſi quando, §. & generaliter, l. quoniam in prioribus, hoc tit. d. l. maximum. C. de de lib. præte. ibi, & ſi ſecundum, etiam ſi non in portione hęreditaria ſed tantum in re certa inſtituatur, ut in §. cæterum, in auth. ut cum de appell. cog.

Secundo caſu quando filiafamilias fuit exhęredata tunc ſi alio titulo quàm inſtitutionis integram legitimam habebat, ceſſabat olim querela, tā iure ffiorum quam iure. C. ut d. l. maximū, uerſ. qd ſi fuiſſet, probaturq; in d. l. cum quæritur cum concor. ſupra allegatis in ſui generalitate, probaturq; per Coſtam in l. Gallus. §. & quid ſi tantum, pag. 5. ff. de lib. & poſth. Bal. in rep. l. pater filium, col. 3. ff. hoc tit. dicentes quòd non exhęredatio producit querelā non magis quam inſtitutio, ſed cum inofficioſitas producit, quæ in hoc conſiſtit ut legitima deminuta filio relinquatur, uel nihil ei relinquatur. hodie autem iſto caſu datur querela uel ſecundum alios ius dicendi nullum, quia oportet legitimam titulo inſtitutionis relinqui. §. aliud quoque, in auth. ut cum de appel. cog. quod ſi plus quàm legitima filio eſſet relictum idem iuris eſt ac ſi integra tantum legitima relinqueretur. uerum ſi minus quàm legitima relinqueretur, tunc iure. ff. dabatur querela d. l. cum quæritur. cum conc. ſupra alle. iure. C. agebatur ad ſupplementum, d. l. omnimodo, cum conc. ſupra all. maxime in d. l. maximum, uerſ. quod ſi fuiſſet, iure auth. idem ſi ſuit expreſſa iuſta cauſa exhęredationis & ab hærede probata, d. §. aliud quoq;, qd ſi nō eſſet expreſſa a teſtatore uel cum ab eo expreſſa eſſet, tamen ab hærede probata non fuiſſet daretur querela, ut d. §. aliud quoque, uel etiam ius dicendi nullum ſecundum uarias opiniones illud certum eſt quòd hoc caſu non ageretur ad legitimæ ſupplementum ſed ad expugnationem totius teſtamenti.

Illo autem caſus à nullo ſatis ad unguem, decuſus fuit cum filiusfamilias exhęredatur & aliquid ei minus in legitima reliquiſſet & iuſta exhęredationis cauſa a teſtatore expreſſa & ab hærede probata fuit, an is agat ad ſupplementum legitimæ & iure. ff. conſtabat, quod non poterat ſupplementum petere, ne fruſtra exhæredatus uideretur, præſertim cum tale ſupplementum iure ffiorum incognitum fuiſſet in liberis, iure uero C. licet regulariter etiam exhæredatus petebat legitimæ ſupplementum quando aliquid ei fuerat relictum, ut d. l. omnimodo, uerſ. ſi uero, & d. l. maximum, uerſ. quod ſi fuiſſet, tamen quando à teſtatore ingratus eſſet appellatus & ab hærede conuictus, ceſſabat legitimę ſupplementum, d. l. omnimodo, uerſ. niſi ingrati: iure uero auth. ceſſat in exhæredatis legitimæ ſupplementum, nam aut in exhęredatione exprimitur a teſtante iuſta cauſa & ab hęrede probatur & ceſſat ſupplementum, d. l. omnimodo, uerſ. niſi. quæ in hoc correcta nō eſt, aut non exprimitur iuſta cauſa, uel expreſſa non probatur; & tunc ſimiliter ceſſat legitimæ ſupplementum, quia ad reſciſſionem totius teſtamenti agitur uel iure dicendi nullum, uel contra tabulas honorū poſſeſſione, uel querela inofficioſi teſtamēti ſm uarias opin. ut d. §. aliud quoq;.

Tertio caſu principali quando filiafamilias fuit præterita tunc aut alio titulo, quàm inſtitutionis fuit ei relictum, pluſquam legitima uel integra ex æquo legitima, & nihil omnimodo contra teſtamentum dicere poterat iure. C. d. l. omnimodo, cum concor. ſupra alleg. licet iure ffiorum haberet ius dicendi nullum & contra tabulas, ut lit. tamen, § ſi quis rogatus. ff. ad Trebellia. §. eadem. inſtit. de hæred. quæ ab inteſta. iuncto principio inſti. de exhære. lib. l. inter cętera. ff. de lib. & poſth. l. 1. ff. de iniuſto rupt. & idem iure auth. ut d. §. aliud quoque, ſecundum communes opiniones. Aut minus quàm legitima ſibi relictum fuit, & tunc iure ffiorum teſtamentum erat nullum, unde competebat contra tabulas & ius dicendi nullum, ut dd. ll. & d. l. maximum, iure uero C. agebatur ad ſupplementum legitimæ, d. l. omnimodo, cum concord. ſupra allega. ſecundum communes opiniones, iure uero authent. teſtamentū eſt ipſo iure nul-

lum

lum, unde ſecundum communes opinion. dabitur contra tabulas, & ius dicendi nullum, d. §. aliud quoque.

Ex ſuperioribus etiam infertur q gl. noſtra in uerb. relictū, non eſt tenenda dū ait q illa uerba nihilq́; , &c. fueeunt adita a compoſitoribus noui iuris, & ſic hanc glo. merito improbant Sali. Fulg. Iaſ. Petrus Butrig. & Faber. hic.

1 *Exhæredatus cui aliquid in teſtamento relictum fuerat non præſumebatur ingratus contra doct.*

Infertur etiā ex ſuperioribus q gl. noſtra in uerbo conuincitur, errat dum tea. dicentem nec iuſtas offenſæ cauſas præſtitiſſe expreſſe conuincuntur, ea ponit q cōuincitur eo ipſo q nō probat cōtrariū, id quod ſine nō poteſt ſine expreſſa uiolentia literę, unde ueritas eſt, q qñ exhæredatæ filiæ nil oino a patre relinquitur, tunc quaſi mala mēte exhæredata præſumatur ingrata q ſi aliquid ſibi a patre relictum eſſet, tunc non tam mala mēte exhæredata uideatur q̄ quód id quod a patre accepit ſatis ſibi futurū uideretur, & ſic debēt concordari, d. l. liberi, in prin. hoc tit. cum lege noſtra, licet glo. noſtram ſequantur. Fulg. Sali. Butrig. & Petrus & alij doct. communiter, & uide Aretinum nugantem in l. teſtamenti, ſupra eod. ergo filia quæ aliquid a patre accepit in teſtam. licet in eo teſta. fuerit exhęredata non conuincit ob id iuſtas offenſę cauſas pręſtitiſſe niſi ab hęredibus probentur.

Adde q Paulus hic multū notāter ait, q ētiā hodie iure authen. inſpecto is qui cum cauſa legitima a teſtatore expreſſa exhęredatus eſt, ſi ea ab hęrede probata nō eſt, habet ius tm̄ ſupplementi nō autē querelā, ſi quidē aliquid ſibi relictū fuit, ſin aūt nihil ſibi eſſet relictum, tunc inquit haberet querelam non aūt ius dicendi nullum uel contra tabulas bon. poſſ. quæ remedia tunc ſolum haberet cum abſq; cauſę expreſſione exhęredatus fuiſſet, idemq́; eſſe intelligit etiā in pręteritione, q oīa latius diſſerimus, lib. 1.

In gl. fin. dic aliter ut p Paul. Fulg. Sali. Iaſ. & alios hic.

L TESTAMENTI.

C. de inofficioſo teſtamento.

1 *EXhæredationis iuſta cauſa eſt teſtari uetaſſe cum communi.*
2 *Pœnitentia delicti non excuſat a pœna contra communem.*
3 *Teſtari uetitus quis intelligatur contra doct.*
4 *Pœna eius qui teſtari prohibuit teſtatorem non excuſat a pœna contra Paulum.*

1 *Exhæredationis iuſta cauſa teſtari uetaſſe cum communi.*

TESTAMENTI. Ex hac lege teſtamenti, nota ſm Doct. † q qui prohibet aliquem teſtari, iuſtę a teſtatore prohibito poteſt exhæredari. Intellige dupliciter, primo quantum ad illud ius. ff. & C. ut hic, ſecūdo, ut procedat etiā inſpecto iure hodierno quo utimur, ita intelligunt Bal. Sali. Fulg. Paul. Faber. Petrus & Butrig. hic. Idem ſentit Areti. dum remittit ſe ad §. cauſas, in auth. ut cum de appell. cognoſ. ubi expreſſim id probatur, eſtq́ue communis opinio.

Tertio intellige ēt ſi illa prohibitio nō habuit effectum irreparabilē, nā hic uides q nihilominus teſtator ſuū fecit teſta. in quo prohibentē filiū exhęredauit, ſicq́; conatus ipſius nō habuit plenum effectum & nihilominus filius prohibens iuſte exhæredatus intelligitur.

2 *Pœnitentia delicti nō excuſat a pœna contra communem.*

Hinc † infero ucrā nō eſſe illā cōem op. de qua p Iaſ poſt alios in l. in arenā, hoc ti. quę uult q filius q ſemel erga patrē extitit ingratus ſi pœniteat nō poterit exhęredari, ſed is tex. certe probat contrariū, ubi pater ſemel offenſus, poteſt filiū exhæredare, licet is filius poſtea pœnitentia ductus ab illa teſtandi prohibitione deſtiterit patrēq́; teſtari pmiſerit, nec enim ius nobis cōpetens per iniuriā nobis ſemel allatā ſine facto nro nobis auelli pōt, l. id qđ nrm. ff. de reg. iur. probāt in l. in ipſius. C. fam. erci. l, ſi. ff ſi quis aliquo teſt. prob. ubi ſimilis offenſa nocet donec teſtator offenſus offenſam tacite uel expreſſe remiſerit bene facit l. filio quē ubi per Iaſ. poſt alios. ff. de lib. & poſt. l. non putauit, §. ſi qs emancipatū. ff. de cōtra tab. facit qđ ait Bar. in l. 3. §. ſi. ff. de adi. leg. §. ſi. inſt. de miur. dixi. in d. l. in arenā. Stringe hunc tex. nam hic damnum teſtatori illatum fuit reparabile, ergo multo magis ſi teſtator eſſet uerberatus, & ſic damnum fuiſſet irreparabile diximus plene in auth. ſed ſi poſt uigintí, hoc titulo.

3 *Teſtari uetitus quis intelligatur cōtra doct.*

Limita noſtrū tex. ut procedat qñ prohibitio habuit effectū impediuitq́; tunc ut teſtamentum non fieret, licet poſtea ex interuallo factum fuerit, ſecus autem ſi tunc nō habuit effectum, † quia non obſtāte eius prohibitione teſtamētum fuit factum ēt tunc, nam talis tam ceſſat huius legis deciſio, ita ſentit glo. noſtra quam expreſſim ſequunt Pau. Salic. Bal. Petr. & Ioan. Faber hic, arg. tex. in §. cauſam, uerſi. uel quia prohibuit in aūt, ut cum de appell. cog. & in l. 2. ff. ſi quis aliq. teſta. prohibu. in quibus iuribus is demum teſtari prohibuiſſe aliquem uidetur, qui id non modo attētauit ſed etiam re ipſa effecit, ut teſtamentum non fieret, facit quia uerba ſunt cum effectu accipienda l. 2. §. ſi. ff. quod quiſque iuris. Sed certe id eſt cōtra generalitatem huius legis, nec poteſt negari quin iuſte offenſus pater uideatur, qui a filio impediri cœpit, quamuis ille cœperit tantum nō etiam perfecerit, nec enim ſtetit in meris terminis cogitationis, ſed peruenit ad actum quantum in ſe fuit, & deniq; hic nō apparet, q ex interuallo teſtator hoc teſtamētum fecilſet, unde intelligi & poteſt, & debet, ſiue ex interuallo, ſiue etiam incontinenti feciſſet.

4 *Pœna eius qui teſtari prohibuit teſtatorem nō excuſat a pœna contra Paul.*

Limita ſecundo legem noſtram. ut non procedat quando † is filius pœnituit huius prohibitionis ſecūdum Paul. hic tunc enim ſecundum eum exhæredari non poſſet, arg. l. in ipſius. C. fam. erciſc. ſed certe in contrarium eſt ueritas, ut ſupra dixi, & d. l. in ipſius magis noſtram, quam Pauli ſententiam probat, adeoq́; illam legē pro nobis. ſ. induximus. Ergo legem noſtram intelligo primo, quando ipſe teſtator poſtea ex interuallo fecit teſtamentum in quo exhæredauit hunc filium, qui eum antea teſtari prohibuerat, & ſic eius uoluntas pro tunc effectum ſortita eſt. Vnde Iuuenalis ſatira. 13. ſic ait.

Has patitur pœnas peccandi ſola uoluntas
Nam ſcelus intra ſe tacitum, qui cogitat ullum
Facti crimen habet.

Si ergo ſola peccandi uoluntas apud Deum punitur, quanto magis ſi ea uoluntas ad actum deducatur.

Secundo intelligo etiam ſi ea uoluntas etiam pro tunc non fuit effectum ſortita, quia non defuit, qui reſtitiſſet filij uiolentię. ut diximus per generalitatem huius legis contra glo. & Doct. communiter, qui omnes illam ſequuntur alij expreſſim, alij tacite.

Tertio intellige etiam ſi filius pœnituit ſi tamen pater offenſam remiſiſſe non probetur.

Sequitur l. teſtamentum militis cuius materiam peregrinus. ſ. de ſucc. crea. lib. 2. §. 20. nume. 169. & infra in l. fin. remiſſiue.

L. FILIS MATREM.

C. de inofficioſo teſtamento.

1 *EMancipatio non fit ab inuito, nec conferetur in inuitum, cum communi.*
2 *Conditio emancipationis non eſt preſtatiua contra Iaſ.*
3 *Mater poteſt filium ſub conditione ſi emancipetur a patre heredem facere. Contra Bal. & Paul. cum communi.*
4 *Conditio emancipationis a matre poſita in filii inſtitutione non reijcitur, cum communi. Contra Bal. & Iaſ.*
5 *Conditio emancipationis poſita à matre in filii inſtitutione non poteſt reijci per filium. Contra Bal. & Iaſ.*
6 *Teſtamentum non dicitur, quis ſub conditione eſt inſtitutus, cum communi.*
7 *Intellectus §. aliud quoque, in authen. ut cum de appellat. cognoſ.*
8 *Conditio reſpiciens filii utilitatem etiam pater filio imponere iure. ff. poterat, cum Aret. Contra Bal. Paul. & Iaſ.*

9 *Bonorum poſſeſſio ſecundum tabulas filio datur conditione emancipationis, cum commun.*
10 *Querela an poſſit concurrere cum boni. poſſ. ſecundum tabulas.*
11 *Querela regulariter dabatur filio a matre ſub conditione inſtituto, cum commun.*
12 *Cōditio nō reducitur per illa ƀ hoc pacto, contra Paul. & Salic.*
13 *Mater uet tre potest ne uſufructus patri quæratur etiam in legitima cum commun.*

Filiis Matrem. In hac lege filijs matrem, ibi, filios matrē, dic ſecus in patre iure iſto, quia hæc cōditio cū pendeat non ſolū ex uoluntate filij, ſed etiā ex uoluntate patris, non pōt dici poteſtatiua ſed mixta, ut in l.1. C.de inſt. & ſubſtitu. cū ibi notatis. & in l.legatū C.de cond. inſertis, & cōſequēter teſtamentū non ualeret, in quo filiusfamilias a patre ſub conditione mixta inſtitutus eſſet in cuius defectū non eſſet exheredatus, ut in l.ſi pater, C.de inſt. & ſubſt. & l.filius a patre, in prin. ff.de lib. & poſt. Quod aūt hic mixta cōditio eſſet pa-
1 tet, qa filius inuitus emācipari a patre non pōt. Bar. p text. ibi in l.quidā cū filiū, n.3. ubi Iaſ. n.13. ff.de uerb. ob. l.iubemus, in fi. C.de emācip. liber. tex. in auth. quib mod. nat. effi. ſui. §. generaliter. ſimiliter pater nō compellitur filium emancipare. ut probatur hic & in l.nec auus. C.de emancip. lib. & in l.filiusfa. §. ſm uulgarē, ff.de leg. 1. tenēt gl. & doc. communiter hic Bar. & Iaſ. ubi ſupra.

Emancipatio non fit ab inuito nec cōſertur in uitum cum communi.

2 Hinc † infero grauiter errasse Iaſ. hic q in nu.2. tenuit expreſſim hic eſſe conditionē poteſtatiua, cuius cōtrariū probatū uides, ſed an in patre hęc lex ꝓcedat, late inferius.

Conditio emācipationis non eſt poteſtatiua, contra Iaſ.

Illud aūt controuerſum eſt an hodie hæc lex locū habeat, † nā cū proprietas maternorū bonorū hodie patri nō acquirat, ut per totū, C.de bo. matr. & uſufr. acquiſitio eo-
3 rum bonorū, quæ regulariter pri acquirit poſſit prohiberi ꝑ matrē, certe uidet ꝙ hec l. neceſſaria nō ſit. ut in aūt. excipitur. C.de bonis quę liber. & ita tenet Bal. hic & Paulus in l.ſi quis io ſuo, §. legis infra hoc tit. ſed in contrarium eſt uera & cōis opin. ut proxime dicemus circa intell. l.qm̄ in io priorib. hoc tit. & in ſpecie tenēt Iaſ. hic col.2. & Paulo & Alex. i l.cū ex filio, in pr. ff.de uulg. Bar. & Sal. in d.auth. excipit, ad quē poteā reſpondere, ꝙ licēt illud uideatur ſufficiens remedium tñ expedit nobis habere plura remedia, pręſertim cū magis radicitus ſeparet filius a patre ꝑ emancipationem q̄ per talē prohibitionē, id quod ipſi filio utilius eſt ſi re uera pater male morigeratus erat.

Mater hodie poteſt filium ſub cōditione ſi emācipetur a patre haeredem facere, contra Bal. & Paul. cum cōmuni.

Sed an hodie poſt legē qm̄ in prioribus, l.noſtra proce-
4 dat † cum per illā legem omnis conditio reijciatur de legitima filij, & Bal. in l.ſi pr̄, io 3. oppoſi. C.de inſtit. & in authē. ex cauſa, C.de lib. pręte. col.7. uerſi. quarto oppono, quem refert & ſequit Iaſ. hic, col.1. tenet ꝙ non procedat hodie lex, noſtra, primo quia omne onus omniſq; dilatio debet reijci de legitima filiorū per d.l.qm̄, ſed reſp non procedere in conditionibus & dilationibus reſpiciētibus ipſius filij utilitatē, deinde mouentur quando conditio uel dilatio habet ſe ad commodum uel incommodum, tunc reijcitur per d.l.quoniam, non ſecus q̄ ſi ex toto ad incommodum tantum pertineret ſm Bar. & communiter Doct. in l.ſi pater puellæ, hoc tit. ſed id certe uerum non eſt. quando uериſimiliter illa prouiſio utilitatē filij reſpiciebat inſpecta legis cenſura & pręſumptione licet poſſibile eſſet contrarium, nam cui dubium quin pupillaris ſubſtitutio, quæ ſecundum ueras & cōes opiniones poſt fieri in legitima filij, poſſit ei eſſe perniciosā, ſi forte ſubſtitutus cui teſtator plurimum fiebat impuberi inſidiatus eſſet, ut late tradunt Bartolus, Paulus, Alexander, & alij in lege cum ex filio, in principio. ff.de uulga, & late diximus in dicta lege. quoniam in prioribus, & in lege ſi pater puellæ, & in lege omodo, in principio, hoc titulo, cū ergo ueriſimiliter hęc conditio reſpiciat utilitatem filij, ut hic, id ſufficit, ut talis cōditio non reijciat per d.l. qm̄ in prioribus, & iſta eſt uera & cōis opinio, quam tenent Bar. & cōiter oēs hic. Bar.

Conditio emancipationis a matre poſita in filij inſtitutione non reijcitur cum communi, contra Bal. & Iaſ.

& oēs in d.l.cū ex filio. Idem Iaſ. ſibi contrarius in l.multi non notæ. ff.de lib. & poſt. Rodericus Xuarez in d.l. qm̄ in prioribus, in prima limitatione, & ibi ēt Iaſ. Idem Bar. in d.l.ſi pater puellę hoc tit. Azo. in ſumma huius tituli. Petrus de Bellaper. Ioan. Faber. Iacob. Butrig. Bal. Salic. & Paul. in d.l.quoniam in prioribus, & etiam Fulg. & Aret. qui idem admittunt in ſubſtitutione pupillari.

Deniq; pro hac cōi opinione habes tex. quē ad propoſitum nullus allegat in l.ſi quis in ſuo. §. legis hoc tit. nam ille tex factus fuit poſt d.l.qm̄ in prioribus, patet tunc, quia illa lex, q̄ ſimiliter Iuſtiniani eſt, collocata fuit, poſt d.l. qm̄ in prioribus, unde ueriſimile eſt, ꝙ poſterius edita fuerit, deinde & fortius id patet ex datis utriuſq; legis, quia d.l. qm̄ io prioribus, data fuit ſub Decio conſule Calēdis Aprilis, at d.l.ſi quis in ſuo, data fuit ſub eod. conſule mēſe Octobris. 15. Calend. Octobris, ſicq; ſex mēſibus poſterior eſt d. l.ſi quis in ſuo, & tñ ꝑ illā legē expreſſim hęc conditio approbat, ergo nō reijcit ꝑ d.l.qm̄ in priorib. q̄ fuit anterior.

Vnde † indubitanter colligit ſimiliter errasse Iaſ. hic, & Bal. in d.l.ſi pater, in tertia oppoſitione. C.de inſt & ſubſt. & in d.aūt ex ca, col.7. dū tenent ꝙ ſaltē filius iſte ſi uelit poſſit pure & abſq; conditione capere legitimā, ut in reſiduo tñ cōditio maneat ſed errat, qa in omni relicto fixa manet cōditio ēt po d.l.qm̄ in priorib. ut patet in d.l. ſi qs in ſuo in fine, q̄ ut dixi fuit poſterior lege qm̄ in princ. ſupra all. 5

Cond. emancipationis poſita a matre in filij inſtitutione non pōt reijci per filium cōtra Bal. & Iaſ.

Sed † an ſaltem poſt aūt, ut cum de appell. cogn. §. aliud quoq;, hæc conditio reijciat, & uera & cōis opinio eſt, ꝙ non, nec enim præteritus intelligit, qui ſub cōditione inſtitutus eſt, ſiue illa caſualis ſit, ſiue mixta, ſiue poteſtatiua, ita ſe habet uera & cōis opinio, quam tenent Iaſ. hic col.5. poſt alios Bar. & cōiter Doct. in d.l.cū ex filio, in prin. Bald. in d. aūt, ex cauſa, col.7. Ang. Alex. Iaſ & alij in d.l.multi. Guil. & Alex. in autem, non licet. C.de lib. præt. Iaſ. in l. ſi pater. C. de inſt. & ſubſt. nu 13. ubi Corn. col.6 & Alex. nu.12. & nu. 15. & num.16. Rodericus Xuarez in d.l.quoniam, lol.8. col. 2. idem Iaſ. in l.filius a patre num.8. ff de lib. & poſth. Paul. & Iaſ. qui hanc dicit communem opinionem in l. ſi mater, in prin. num.4. ff.de uulg. & pupilla. ſubſtitutio. ergo conditio emancipationis appoſita per matrem in filii inſtitutione non reijcitur. 6

Præteritus nō dicitur q̄ ſub cōditione eſt inſtitutus cū communi.

7 *Intell. §. aliud quoque in auth. ut cum de appe. cog.*

Hæc concluſio intelligitur multipliciter. Primo inſpecto tempore huius legis.

Secundo idem etiam poſt legem quoniam in prioribus, per quam talis conditio non reijcitur.

Tertio etiam poſt autem, excipitur. C.de bo. quæ lib. cuius prouiſio hanc prouiſionem non excludit.

Quarto etiam poſt. auth. ut cum de appell. cog. §. aliud quoque, in cuius præceptum incurrere non uidetur teſtatrix per appoſitionem huius conditionis.

Quinto intelligitur ꝙ etiam quo ad ſuam tantum legitimam non admittitur filius ad reijciendam hanc conditionem, ut hæc omnia patent ex ſuperioribus.

Sexto intelligitur ut longe minus reijciat de toto relicto, licet filius uelit ſuo ſ uori renuntiare, & hæreditatem pure acceptare, ut late prope dicemus.

Septimo intelligit ſm Aretinū hic. & l. teſtamēti. ff eod. quā ſimul cū hac lege legit Aret. ut ꝓcedat ēt in patre tñ ſi pater filiū ēt iore. ff. ſub conditione caſuali, uel mixta, q̄ filij utilitatē reſpiceret heredē ſcriberet, tunc teſtamentū ualeret, ut hic, & arg. l.multi non notæ ff. d lib. & poſthu. 8

Cond. reſpiciens filij utilitatem etiā pater filio imponere poterat cum Aret. contra Bald. Pau. et Iaſ.

Contrarium tenent Paul. hic in fi. & Iaſ. col.2. in medio, & etiam Bald per d.l. ſi pater. C.de inſt. & ſubſt. ſed opinio Aretini uerior eſt, arg. huius legis, & d.l.multi non notę cauſa, & l.cum ex filio. in prin. ff.de uulg. expreſſius in l.ſi emancipatus. 1. ff.de bon. poſſ cōtra tab. facit l.Seius Saturninus. ff.ad Treb. & l.ſi mater, in prin. ff de uulg. ꝓ nobis optime facit illa cōis opinio de qua ſ. mētionē habuimus, q̄ habet ꝙ conditio quæ reſpicit filij utilitatem hodie non reijcitur per l.quoniam in prioribus, ergo ut olim conditio caſualis uel iuſta non poterat apponi per patrem in filij inſtitutione per d.l.ſi pater, cum concor. ita quoque hodie nec per patrem, nec per matrem poteſt apponi poſt d.l. quoniā in prioribus,

prioribus, & ut hodie poteſt appon i& fixa immota quãm manet quando apponitur talis conditio quæ reſpicit utilitatem filij, ita quoque & olim apponi poterat appoſitaq; fixa immotaq; manebat etiam in teſtaméto patris, non ſecus quam ſi in teſtamento matris apponeret, ergo cõditio quę reſpicit utilitatem eius cui apponitur utilis eſt, intellige primo in teſtamento matris. ſecundo etiam in teſtamento patris, tertio intellige non ſolum iure nouo, ſed etiam iure ueteri, & vide quę dixi ſupra. §.10. ſuper l. quoniam in prioribus, in prima limitatione.

Bo. poſ. ſecundum tab. bono. datur pendente conditione contra opinionem cõ communem.

9 Limitatur licet talis conditio fixa immotaq; maneat etiã hodie per l. noſtram, tamen interim pendente ea conditione ſecundum tabulas bonorum poſſeſſio accipi poſſet, ut in l.3. §. ſi ſub ea. ff. de bono. poſſe. contra tabu. & in l.2. §. ſi ſub conditione. ff. de bo. poſſ. ſecundum tab. ſecundum Cynum Petrum Alber. Bar. Bal. Sal. Paul. Fulg. & Iaſ. & alios communiter hic. quod intellige quando nomine ipſius filij agnita eſſet bonorum poſſeſſio, nam ipſe pater eam bonorum poſſeſſionem accipere non poſſet, ut hic unde ſi de facto eam agnoſceret, rerumq; corporalẽ poſſeſſionẽ accepiſſet teneretur ea bona reſtituere ſecundum Bar. Paul. & alios communiter hic, licet glo. ſe inuoluat & talis bonorum poſſeſſio quando tribuat ius uel factum tantum, ui de late per Cynum, Sal. Paul. & alios hic, ut per Iaſ. in ſin. dicimus in l.2. hoc titulo. §. num.

Querela non poſſit quæri cum con. poſſ. ſecundũ tab.

10 Sed contra hoc fortiter oppono ultra doct. † quòd quandiu locus eſſe põt alio remedio, tãdiu ceſſat querela inofficioſi teſtamenti, §. tã autem, inſt. de inoffic. teſt. l. qui de inofficioſo. ff. hoc tit. l. maximũ uitiũ, C. de lib. præterit. † ſed filius a matre ſub cõditione non poteſtatiua inſtitutus, pendente cõditione regulariter habebat querelã niſi cũ conditio eius utilitatẽ reſpiciebat, ut probat hic a contrario ſenſu, & tenent in ſpecie Fulg. Paul. & Iaſ. hic & Aret. in l. teſtamenti. ſupra eod. Sal. & Paul. in l. quoniã in prioribus, in

Querela regulariter dabatur filio a matre ſub cõditione inſtituto cũ cõ.

11 fra hoc tit. Idẽ Paul. in l. ſi pater puellæ. per tex. ibi hoc tit. ergo iſto caſu pẽdente cõditione nõ poſſet cõpetere ſm tabulas bon. poſſ. nã ſi ea cõpeteret, tũc querela ceſſaret, poſſimus reſpõdere, q d. l.2. §. ſi ſub cõditione, ff. de ſecundum tab. & d. l.3. §. ſi ſub ea. ff. de cõtra tab. procedũt in bon. poſſ. quæ nõ tribuit ius ſed factũ tm̃, ut d. §. tam aũt, cũ ſimi. procedũt in remedio qđ tribuit ius, itaq; quãdiu ſupereſt aliud remedium q tribuat ius tãdiu ceſſat querela, ſecus ſi ſupereſt aliud remediũ qđ tribuit factum tm̃, uel ſecundo dic quãdiu ſupereſt aliud remediũ ad impugnandũ teſtamentũ tandiu ceſſat querela, ſecus ſi ſupereſt ad teſtamentum approbandũ, qualis eſt bon. poſſ. ſm tabulas per quã nõ impugnat, ſed approbat teſtam. uel tertio hic nõ cõpetebat querela ideo datur ſecundũ tabulas, uel quarto hic pater nolebat filiũ emãcipare ideo dat q̃rela quaſi cõditione defecta.

Conditio inducitur per illa cũ hoc pacto contra Paulũ, & Sal.

12 In tex. ibi, eo pacto, † nota ſm Paul. & Sal. hic q inſtitutus cũ hoc pacto ut monumentũ uel qd aliud faciat, uidet ſub conditione heres inſtitutus, ſed hæc cõcluſio indubitãter uera non eſt, eſtq; cõtra text. expreſſum in l. pater ſa. teſtamento. ff. de hær. inſtit. & cõtra tex. cũ glo. in l.1. C. de his quę ſub mod. & cõtra l. quibus diebus. §. Termilius, cũ ijs q̃ ibi late habent p Bar. & alios. ff. de cõd. & dem. p Bar. & alios in l.1. eo. ti. ubi ſimilia uerba nõ inducũt cõditionẽ ſed tm̃ modũ, uñ nõ impediũt relicti acq̃ſitionẽ, nec tranſmiſſionẽ, licet ſi modus deficiat relictũ iam ſemel acquiſitum reſoluatur, ut late in dictis locis habetur.

In tex. ibi. moribus appono, q mali mores nõ uiris ſed fœminis tm̃ opponant ſm Iaſ. in l. arenã. col. ſi. hoc tit. per Gomeſiũ in l.15. & i l.47. tau. & uide auth. ſed ſi poſt uigintĩ hoc ti. ſol. cũ agit de legitima pdenda quæ uiris debita, uel quaſi debita eſt, tũc mali mores eis nõ poſſent obijci, niſi tales eſſent q infamiam inducerẽt, ut in d. l. arenã, ſed aliud cũ legitima q̃ua de agit nõ erat eis debita, ſz filijs ſuis, ut hic.

In tex. ibi, ſuſpicabat, uidet nõ eſſe neceſſe q interueniat iuſta cauſa ſuſpicionis arg. l. q a poterat. ff. ad Treb. & l. ſi qs in ſuo, § legis, infra hoc ti. & l. ſi emãcipatus. 2. ff. de contra tab optimus tex. i ſimili in l. q a aũt in pr. ff. q̃ in fraud. cred. & in §. 1. eius legis, bonus tex. i §. ſed neq; inſt. de aut. tut.

Vnde † infertur deciſio illius articuli ſatis controuerſi 13 dum quęritur an ſi filius à matre ſit hęres ſcriptus hoc ordine, ut etiam uſuſfructus bonorum maternorum patri nõ acquiratur, tunc ea prohibitio acquiſitionis impediat, & efficiat ne patri quicquam uſuſfructus etiam quatenus eſt in legitima acquiratur, ut ſic prohibitio acquiſitionis uſuſfructus teneat etiã in legitima filij, quod dic ut ã. §.10. nu. 235.

Mater uetare poteſt ne uſuſfructus patri quæratur, etiam in legitima cũ commun.

L. EX TRIBVS. 14
C. de inoffic. teſtamento.

1 *Legitima patitur pupill. ſubſti. cum communi.*
2 *Intellectus l. ex tribus. C. de inoffic. teſtamento contra communem.*

EX tribus. Ex hac l. ex tribus. nota † q ſubſtitutio pupillaris non reputatur onus, & conſequenter poteſt fieri in legitima liberorum, & ita per hunc tex. tenent hic Accurſius, Ioan. Faber, Albert. Pet. Butrig. Odofr. Cin. Bart. Bal. Ang. Salic. Fulg. Paul. Iaſ. & alij hic, & eſt communis opinio. ſecundum Rodericum Xuarez, in l. quoniam in prioribus, fol. 9. tenent communiter Doct. in l. ſi fundum per fideicommiſſum, alias incipit ſi Titio pecunia. §. ſicuti. ff. de lega. 1. & in l. quoniam in prioribus .ſ. allegata, & alijs multis locis, ut latius differimus in l. quoniam in prioribus, in limitationibus illius legis. ſ. hoc tit. & etiam differimus infra lib. in materia pupillaris ſubſtitutionis. Neque ad rem pertinet, q de legitima liberorum reijciatur omne onus, ut in d. l. quoniam in prioribus, quia illud pcedit in onere ſubſtitutionis fideic. q de legitima liberorũ reijcitur, ſecus in ſubſtitutione pupillari. Ratio differentiæ, quia illo caſu filius oneratus uidetur, iſto autem caſu tantum abeſt ut oneratus uideatur, q potius beneficio affectus cenſetur, quia pupillaris ſubſtitutio ipſi pupillo utilis eſſe intelligitur ſecundum communes opiniones doctorum hic ſupra relatorum per tex. in l. ſi pupillus, in uerbo impugnat enim utilitatẽ. ff. de acq. hær.

Legitima patitur pupill. cũ commun.

Denique huius legis materiam pleniſſime egimus .ſ. de ſucc. crea. lib. 1. §. 10. nu. 407. cum ſeq. & fuſius de ſucc. progreſſu lib. 2. in materia pupillaris ſubſtitutionis.

Secundo not. ex noſtro text. a contrario ſenſu, † q niſi 2 filius eſſet inſtitutus ex tribus uncijs, & ſic integra legitima iuſta l. cũ quæris l. parentibus. ſ. hoc tit. l. Papinianus. § quarta autem, & §. qm̃ autẽ quares, & l. ſi non mortis. ſi hoc tit. tunc non poſſet ei fieri pupillaris ſubſtitutio, ſicq; neceſſarium requiſitum eſt ad ualiditatẽ pupillaris ſubſtitutionis q filius cui fit, ſit ex integra legitima inſtitutus ex cõi ſententia ex mente Doctorum hic. Quod intelligendum eſt, quo ad hoc, ut pupillaris ſubſtitutio non ſolum primordialiter in ſui creatione ualeat, ſed ut ualeat irreuocabiliter, ita q ex poſt facto per querelam inofficioſi teſtam. reſolui non poſſit. parũ enim eſſet ab initio pupillarem ualuiſſe, ſi teq; facta fuiſſ, ſi ex poſt facto ſubiaceret reſolutioni, quę per q̃relam contingit, eu caſu quo pupillaris fit ei, qui ex minore portione, q̃ legitima ſit inſtitutus, ſicq; ſcite & opportune Imperator hic ait ex tribus uncijs, & ſic ex integra legitima inſtitui oportere filiũ cui ſit pupillaris, nõ quidem eo q ad primordialẽ pupillaris ualiditatem, & ad ſui creationem oporteat ex integra legitima impuberem fuiſſe inſtitutum, conſtat enim ex minore etiam portione, q̃ legitima inſtituto pupillarem fieri poſſe, quinimo etiã ex toto exhęredato, ut in. §. non ſolum, inſt. de pupill. & in l.1. §. ſi. ff. de uulg. ſed tamẽ quia inſtitutus in minore portione, quam legitima poſſet querelam mouere, ideo ut per eam teſtamentum pupillare non euertatur, dicitur pupillum debere ex integra legitima hæres inſtitui; qua de re latius in materia exemplaris ſubſtitutionis.

Intell. l. ex tribus. C. de inoff. teſta.

Sequitur l. fratris de qua materia peregrinus de. ſucc. crea. §. 10. nume. 551.

L. LIBERI.

C. de inofficioſo teſtamen.

1 *INgratus quis dicatur contra Bal. & Salic.*
Pœnitentia non prodeſt ſemel iuſte exhæredato, contra Doctores.
2 *Actor ſi uult poteſt ſuſcipere onus probandi.*
3 *Liberi exhæredati præſumuntur ingrati parentes.*
4 *Amor plus deſcendit quam aſcendit.*
5 *Pactum de futura ſucceſsione etiam in liberis improbatur cum commun.*
Crudelitas nefanda.
6 *Pactum futuræ ſucceſsionis improbatur etiam in parentibus, cum commun.*
7 *Ingratitudo hodie in exhæredato non præſumitur, cum commun.*
8 *Inimicitia præſumitur ex conſideratione cum inimicis facta, cum commun.*
9 *Vaſallus poteſt priuari feudo ſi cum inimicis noſtris facit amicitiam cum commun.*

1 *Ingratus qui dicatur contra Bal. & Salic.*

LIBERI. In hac lege liberi, ibi iugiter, nota quòd liberi ut querelam contra parentum teſtamẽtum mouere poſſint oportet quòd iugiter debitum obſequium præſtiterint eis, facit l. 1. & per totum ff. de obſeq. & C. eod. titu. l. ueluti. ff. de iuſt. & iure. unde Cicero poſt reditum ad ſenatum ſic ait.

Parentes chariſsimos habere debemus quod ab his uita, patrimonium, libertas, ciuitas, tradita eſt.

Verum ſi filius erga patrem gratus aliquando, aliquando uero ingratus extitit, tunc ſi obſequiũ & gratitudo fuit poſterior cum perſeuerantia uſque ad mortem, non rectè poterit a parentibus exhæredari uel præteriri, ita Bald. & Salicetus hic. Idem Bal. in l. fratres, hoc tit.

Pœnitentia non prodeſt ſemel iuſte exheredato contra doct.

Teneo cõtrarium † quia ius patri contra filium quæſitũ propter filij demeritum & ingratitudinem per filij pœnitentiam & redditum ad frugẽ melioris uitæ nõ tollitur, perimitur, aufertur, ut in l. id quod noſtrum. ff. de reg. iur. Ad idem quia peccatum ſemel factum, infectum eſſe non põt, l. ſi quis in bello. §. factæ. ff. de capti. unde peccatum ſemel a filio aduerſus patrem commiſſum non deletur per ipſius filij pœnitentiam, nec impunitũ eſſe decet, expedit enim rei publicæ ne delicta maneant impunita, l. t. ff. de iuſt. & iure, pro hoc totus titulus. ff. de pœnis, nam cui dubium quin delinquens cum ducitur ad ſuppliciũ pœniteat delicti, & tamen quia in delictis ſemel commiſſis non eſt locus pœnitentiæ ut eſt notum, ideo pœnæ ſubijcitur, ſic ergo & in propoſito poſt peractam ingratitudinem uera pœnitentia eſt, alias enim nullus in alterum peccaret & delinqueret qui non purgaret ſeſe, ut ait Plautus in Aſinaria.

Qui homo culpam admiſit in ſe nullus eſt tam parui pretij quin pudeat, quin purget ſeſe.

Denique noſtram opinionem probat tex. apertus in l. teſtamenti hoc tit. ubi diximus, & diximus etiam in auth. ſed ſi poſt uiginti, hoc titu. §. nu.

Neque id ſufficit quinimo plectendus delinquẽs eſt, ut Seneca ait in Hercule furen.

Pectora tantis obſeſſa malis
Non ſunt ictu ferienda leui

Et Horatius lib. 1. epiſtolarum ſic ait.

Quem ſua culpa premet deceptus omitte tueri

Nam quòd peccantibus ignoſcendum ſit id Deo optimo maximo peculiare eſt, argum. l. imperialis. C. de nuptijs. unde Ouidius lib. 11. Metamor.

Mite Deum numen Bacchus peccaſſe fatentem.
Reſtituit factiq; fide dat: munera ſoluit

Idque & homines aliquando faciunt de urbanitate, unde Claudianus in epigramma ſatisfactionis ſic ait.

En ad ſum, & ueniam confeſſus crimina poſco
Manibus hectoreis atrox ignouit Achilles
Victrices furias matre placauit Oreſtes
Reddidit Alcides Priamo quas ceperat arces.

Cæterum ex neceſſitate nullus a iure iniuriam miſſam facere compellitur, ut patet per totũ tit. C. & ff. de iniuri. Ideoq; opportune hic in uerbo. Iugiter, dicitur temporariam filij erga patrem gratitudinem, officium & obſequiũ non ſufficere, quinimo oportere iuge continuum perpetuumq; eſſe, ut iam contra tam apertum principis oraculũ contendere ocioſi ceruicoſiq; hominis eſſe uideatur.

2 *Actor ſi uult poſſit ſuſcipere onus probãd.*

In tex. ibi, niſi ſcripti heredes, not ſecundum Albert. hic quod eſt de mente etiam glo. † quòd reus poteſt ſi uult ſuſcipere in ſe onus probationis licet enim regulariter, actore non probante reus debeat abſolui l. actor quod aſſeuerat, & l. 1. C. de probati. l. fin. eod. tit. l. qui accuſare. C. de edendo. tamen reus ſi uult poteſt in ſe onus probationis ſuſcipere ut hic, & l. circa. ff. de probati.

3 *Liberi exhæredati præſumuntur ingrati parentes.*

Item ex prima parte legis nota. † quod liberi querelam mouentes contra parentum teſtamentum non aliter obtinere poſſunt, quam ſi ſe gratos probauerint, parentes autem contra teſtamentum liberorum querelam mouentes obtinebunt, licet nihil probauerint. Vnde ſubinfertur quod in liberis prætertis, uel exhæredatis præſumatur ingratitudo in parentes commiſſa, in parentibus autem præteritis, uel exhæredatis non præſumitur ulla impietas aduerſus liberos commiſſa, ita notant ex iſto tex. Bar. Bal. Fulg. Sali. Pau. Iaſ. Ioan. Faber. Alber. Butri. & alij poſt glo. noſtram, & eſt ratio ſecundum gl. noſtrã & alios. ſ. relatos, † quia amor plus deſcendit, quam aſcendit, arg. l. iſti quidem. ff. quod metus cauſa, ſicq; propẽſior amor eſt patris erga filium, quam filij erga patrem. Vnde Terentius in adelph. ſic ait.

4 *Amor plus deſcendit quam aſcendit.*

Porro autem illi dum ſtudeo, ut quamplurimum
Faciam, contriui in quærendo uitam, atque ætatem meam
Nunc exacta ætate hoc fructus pro labore ab eis fero,
Odium,
Meam autem mortem ſpectant.

Huius autem uoti non omnes liberi ſunt in parentes. Vnde Vergil. 2. Aeneid.

Ergo age chare pater ceruici imponere noſtræ.
Ipſe ſubibo humeris, nec me labor iſte grauabit,
Quo res cunque cadent unum, & commune periclum
Vna ſalus ambobus erit.

Hæc autem pietas quæ aliquando in liberis erga parentes reperitur uix eſt, ut non ſemper reperiatur in parẽtibus erga liberos. unde Terentius in Heauton.

Aut ego profecto.

Ingenio egregie ad miſeriam natus ſum, aut illud falſum eſt, quod uulgo audio dici diem adimere ægritudinem hominibus nã mihi quidem quotidie augeſcit magis de filio ægritudo, & quanto diutius abeſt magis cupio, tãto magis deſidero, & cum pietas hæc quæ in liberis erga parentes reperitur non tam iugis perpetua communisq; ſit ut eſſe deberet, ideo cũi omnium fere cenſura receptum ſit, ut ſi liberi inter ſe fecerint pactum de hereditate patris uiuentis non ualeat, non magis quidem quam ſi fieret ab extraneis, quaſi per talem pacti interpoſitionem uideamur habere uotum captandæ mortis, ita tenuit gl. notabilis in l. fi. in uerb. alienæ. C. de pact. quam communiter ſequuntur doct. quales ſunt Iaſ. ibi ampliatione. 2. qui ait gl. cõiter approba. & Alexan. nu. 2. & Ale. ibi in glo. Curt. Iun. nu. 9. & Purp. nu. 12. Decius nu. 13. & Nata in ca. quamuis pact. de pact. in 6. & Bal. Salic. Paul. & Fulg. ibid. in d. l. fina. ubi iterum Curt. Iun. notanter loquitur nu. 32. Reperitur enim inſignis ſæpe impietas in liberis in parentes, unde tex. in §. pen. inſtit. quod cũ eo, probat ut ſæpe filij uitæ parentum inſidiantur. Ad idem tex. in aurem, ut cum de appell. cogno. § cauſam, cum ſeq. & gl. in d. l. fi. C. de pact. in uerb. alienæ, refert illud Ouidij.

5 *Pactum de futura ſucceſsione etiã in liberis improbatur cũ commun.*

Filius ante diem patrios inquirit in annos.

Et de Tulliæ ſerui Tullij filiæ crudelitate, quæ per patris cadauer carpentum in quo ſedebat ire coegit, ſic ſcribit Ouid. lib. 6. faſt.

Filia

Crudelitas nefanda.

Filia carpento patrios initura penates.
Ibat per medias alta feroxq; uias.
Corpus ut aſpexit lachrimis auriga profuſis.
Reſtitit . hunc talis . corripit illa ſono.
Duc inquam inuitas ipſa per ora rotas.
Certa fides facti eſt. dictus ſceleratus ab illa
Vicus & æterna res. ea preſſa nota eſt.

Ob hoc. tam immane facinus Tullia non ſolum, hic, punita eſt, ſed & in inferno acerrimas pœnas ſuſtinet, ſecundum eund.

6 Sed contra hoc opponitur † quòd non minor impietas reperiatur in parentibus aduerſos liberos, quam econtra, & conſequenter ꝙ parentes exhęredati uel præteriti nõ minus ingrati & inofficioſi pręſumi deberent, quam econtra. nam ut pactum de hæreditate patris uiuentis inter liberos initum non ualet quaſi in hunc modum paciſcentes uotum captandæ mortis habere credantur ut diximus, ita quoque econtra tale pactum inter parentes de ſucceſſione liberorum interpoſitum ſimiliter non ualeret quaſi ſuſpectum periculoſum triſtiſſimeq; plenum ſpectationis. iſta eſt uera & communis opinio quam tenent Bal. Sali. & Paul. & Iaſ. nu. 5. in d. l. fi. C. de pact. eſtq; communis opinio, ut ibi reſoluit Purpuratus nu. 13. Alex. nu. 2. Curti. Iunior. nu. 9. Alciatus ibidem in glo. 1.

Pact. ſu. ſucc. improbatur & in parentib. cũ cõi.

Ad hanc difficilem obiectionem de qua ſcribẽtium nullus meminit poteris reſpondere ꝙ regulariter eſt quã ſignauimus differentia inter parentes & liberos, fallit tamẽ quando parentes dabant operam rei illicitę ut tunc turpitudo ſiniſtraq; ſuſpicio capiatur aduerſus parentes, non ſecus quam aduerſus liberos, pro quo bonus tex. i l. 4. ff. hoc ti. eſt enim res illicita & contra bonos mores pactum futuræ ſucceſſionis ut in d. l. fi. C. de pact. l. ſtipulatio hoc modo, ff. de uerb. oblig. l. pactum quod dotali. C. de pact. d. 2. ff. de his quib. ut indig. l. qui in iure. §. fi. ff. de donati.

Hæc de iure ueteri, † hodie autem filius exhæredatus 7 & quilibet alius deſcendens non pręſumitur ingratus niſi per hęredes teſtantis eius ingratitudo probata fuerit iſta eſt uera & communis opinio quam tenent hic gloſſ. Odofredus Ioan. Faber. Petrus de Bellaper. Bar. Bal. Paul. Salicetus & alii per tex. in l. omnimodo, & in l. ſi quis filium, hoc ti. & in auth. ut cũ de appell. cogno. §. aliud quoq; , &. §. cãs. Sed an idem in fratre a fratre pręterito cum turpis perſona eſſet inſtituta, & idem puto, arg. in auth. de nupti. §. ingratitudinem, coll. 4. & per d. l. omnimodo, in uerb. uel aliis perſonis, quæ generaliter loquitur in omnibus perſonis que ad querelam quoquo modo inuitantur facit l. ſi qñ. §. fi. ibi, quæ omnis ſanctio, & l. quoniam in prioribus, hoc ti. quę oẽs leges generaliter loquuntur in omnibus perſonis quæ ad querelam quoque modo inuitantur, ergo hodie exhæredatus uel pręteritus non præſumitur ingratus intellige tripliciter.

Ingratitudo hodie in exheredato nõ præſumitur cum cõi.

Primo in aſcendentibus.

Secundo etiam in deſcendentibus.

Poſtremo idem quoque in tranſuerſis.

In tex. ibi, uel inimicis ſuis ſuas amicitias copulauit, not. 8 † ꝙ inimicitia pręſumitur & probatur cum quis fœdus iniuit & confederatus eſt cum inimicis noſtris, ita probat tex noſter notantq; ex eo communiter Doctor. hic quales ſunt Iaſ. Bal. Paul. Sali. Cynus & Bal. in l. ſi quis teſtibus, C. de teſtibus Bar. in l. ſciendum, ff. de leg. 1. Bald. in l. 1. C. ſi quacunque prędi. poteſta.

Inimicitia præſumitur ex confœderatione cum inimicis facta cum cõi.

Hinc infertur quòd ſi uaſallus facit amicitiam cum do-9 mini ſui inimicis poteſt priuari feudo, iſta eſt uera & communis concluſio quam per hunc tex. tenent Iaſ. Bal. & Sali. hic, facit tex. in c. 1. quot teſtes ſint neceſſ. ad proba. ingrati. in uſibus feudo. glo. & Bald. in l. 1. §. cum patronus. ff. de offi. pręfe. urbi. glo. in c. 1. in princ. in uerbo concubuerit, quib. mod. feud. amitt. glo. & Doct. in c. 1. §. porro, quæ fuerit prima cau. benefi. amitten. in feudis, ſentit glo. hic, tenent etiam hic Faber, Petrus & Odofredus, Speculator in tit. de donati. §. 1 uerſ. quid ſi aliquis Baro. Ioãnes de Ana. conſi. 2. uſãs, ad finem.

Vaſallus poteſt priuari feudo ſi cũ inimicis noſtris facit amicitiam cũ communi.

unde conſidera ꝙ licet text. noſter in caſu indiuiduo quo loquitur ſit correctus, tamen eius ratio uiua eſt, & ex ea arguimus ad uaſſallum, ſicq; correcta lege eius ratio correcta non intelligitur, quod not. uide Corn. per tex. ibi in prin. C. de cad. toll.

Limita ſecundum Paul. hic ut per fœdus, & conciliationẽ cum inimicis noſtris factam licet arguatur ingratitudo in neceſſarijs, & domeſticis noſtris tamen ſecus eſt in alijs.

Secundo limita ut hæc olim procederent, hodie autem in parentibus hæc non eſſet cauſa ſufficiens ad ſui pręteritionem, uel exhæredationem, ita tenent hic glo. Petrus, & Faber, & Fulgo. & Sali. & alij ſimpliciter tranſeunt, ſicq; communis opinio eſt cum glo. quia inter cauſas propter quas parentes poſſunt exhæredari hæc cauſa non reperitur, ut in auth. ut cum de appel. cogno. §. cauſas.

Et cum communis opinio ſit, ꝙ filius poteſt exhęredari, & etiam parentes non ſolum ob cauſas expreſſas in d. §. cauſas, ſed etiam ob alias ſimiles, uel pares, ut per Corneũ, & Iaſ. colũ. 2 & 3. poſt alios in authen. non licet. C. de lib. pręt. poteſt dubitari de ſuperiore communi opinione niſi dicas ex mente Doctorum, ꝙ illa cauſa amicitiæ copulatæ cum inimicis teſtatoris non eſt par reliquis cauſis propter quas poſſunt parentes à liberis exhæredari, uel pręteriri, & ita tenendum eſt.

L. QVONIAM NOVELLA. C. de inoffic. teſtamento.

1 *Dos & don. propter nup. legitimæ imputatur.*
2 *Querela olim etiam inſtituto dabatur.*
3 *Querela non ſemper dabatur exhæredato licet ingratus nõ eſſet.*
4 *Querelam parit inofficioſitas non exhæredatio.*
5 *Querela hodie non excluditur per modum imputationis.*
6 *Legitima inſpicitur tempore mortis.*
7 *Collatio & imputatio, de quibus fiat.*

QVONIAM nouella. Ex hac lege quo- 1
niam nouella, † nota dotem, & donationem propter nuptias legitimæ imputari ad excludendam inofficioſi teſtamẽti querelam, † olim enim ſiue filius inſtitutus eſſet in minore portione, q̃ legitima querelam inofficioſi teſtamenti habebat l. cum quæritur. l. parentibus ſupra, & infra eodem titulo. l. Papinianus. §. quarta autem. & §. quoniam autem quarta. ff. iſto titulo. l. ſi non mortis, eodem titulo. §. fina. inſt. eodem titulo, † ſiue etiam exhæredatus eſſet ſi iure legati, aut fideicommiſſi integram legitimam habebat querelam mouere non poterat non magis, q̃ ſi in integra legitima inſtitutus foret, ut d. l. ſi nõ mortis, cum ſimilibus. ſupra allegatis, ut ſic non exhæredatio, ſed inofficioſitas (quæ in minori quantitate, quàm legitima filijs relinquenda conſiſtebat) querelam inofficioſi teſtamenti produceret, ut notat Emanuel de à Coſta in lege Gallus. §. & quid ſi tantum, in princ. ff. de lib. & poſthu. poſt Bald. quem allegat in l. pater filium. ff. de inoffi. teſta. Vnde quia etiam inſtitutis in minore portione, quàm legitima dabatur querela. ideo ſi is dotem, aut donationem propter nuptias ab eo cuius de ſucceſſione agitur accipiebat, id in legitimam imputare iubebatur ad excludendã talem inofficioſi teſtamenti querelam, ut hic. Sed hodie ſi quid filius accepit iure tamen inſtitutionis ceſſat querela, & agitur ad legitimæ ſupplementum. §. aliud quoque. in authen. ut cum de appella. cog. etiam ſi non in hæreditate, aut hæreditaria portione, ſed in re tantum certa eſſet inſtitutus. §. ceterum in authen. ut cum de appell. cogn. quinimo etiam ſi ea res aliena eſſet ſi tamen teſtator ſuam eſſe putabat eaq; poſtea euicta fuit l. ſcimus, in princip. infra eod. ꝙ ſi filius eſſet pręteritus, tunc teſtamentum eſſet ipſo iure nullum, non aliter, atque erat iure digeſtorum, ut d. §. aliud quoq; iuncta l. inter cætera, & l. antepen. ff. de lib. & poſthu. & in princ. inſtit. de exhære. lib. l. 1. ff. de muſto. ſup. ſicq; etiã ſi is filius

1 Dos et don. propter nup. legitimae imputatur.

2 Querela olim etiã inſtituto dabatur.

3 Querela nõ ſemper dabatur exhæredato licet ingratus nõ eſſet.

4 Querela parit inofficioſitas non exhæredatio.

filius aliquid recipiſſet inter uiuos titulo dotis, aut donationis propter nuptias licet id legitimam expleret adhuc teſtamentum non ſuſtineretur, ſicque l. noſtra dum ait ad excludendam inoffi. ſciſam. querelam ceſſat ꝙ ſi filius eſſet exhæredatus expreſſim, uel a matre præteritus quo caſu pro exheredato habetur. §. fina. inſtit. de exhere. lib. uel mater a filio l. cum filium. illo titulo, tunc & ſi iure legati, uel fideicommiſſi aliquid filius accepiſſet, cui ſi accederet ea donatio propter nuptias, uel dos legitimá æquaret, adhuc

Querela hodie non excluditur per modum imputationis.

5 tamen querela non excluditur d. §. aliud quoq; † itaq; hodie nullus caſus eſt in quo imputatio dotis, aut donationis propter nuptias excludat querelam inofficioſi teſtamenti ſed tantum prodeſſe poteſt ad excludendam legitimę repletionem, quæ ſi minus integra relicta ſit & ſupplementū petatur, opponetur de eo, quod titulo dotis, uel donationis propter nuptias receptum fuerat, & tunc facto aceruo eius quod teſtamento relictum fuerat cum dote, uel donatione propter nuptias, ſiquidem adhuc legitimæ ſatis non ſit quod deeſt repleb itur ceſſante querela inofficioſi teſtamenti l. omnimodo, infra eod. iuncto d. §. aliud quoq;. &. §. cęterum, in authen ut cum de app. cogno. quod ſi facto dicto cumulo ſatis ſit legitimę, ita ꝙ nihil deeſt, neq; ſupereſt bene quidem erit ceſſabitque tam querela, quam legitimę ſupplementum. quòd ſi tali aceruo facto aliquid eſt ultra legitimam, id quidem conferendum eſt cum reliquis bonis eius de cuius ſucceſſione agitur ſiue ille teſtatus, ſiue inteſtatus deceſſerit. l. 1. & auth. ex teſtamento, & in corpore unde ſumitur. C. de collatio. iuncta noſtra l. & l. illud. l. illá C de coll. quod obtinet quando qui quæve dotem aut donationem propter nuptias accepit, ſuccedere noluit, quòd ſi abſtinere maluit dote, uel donatione tali contentus, liberum ei erit, nec ad conferendū tenebitur. Verum ſi ea dos,

Legitima inſpicitur tempore mortis.

6 uel donatio inofficioſa ſit† (quòd facto cumulo ipſius dotis uel donationis cum bonis quæ mortis tempore defunctus reliquit, intelligetur. §. quantitas inſt. de leg. fal. d. l. cū quæritur, & d. l. parentibus. d. auth. nouiſſima d §. quoniam autem, & d. §. quarta autem, & d. l. ſi non mortis) tunc per titulum de inofficio. donatio. C. & de inofficioſis dotibus. C. fiet donationis, uel dotis deminutio donec legitimę aliorū

Collatio, & imputatio, de quibus fiat.

7 fratrum repleantur, omne uero reſiduum permaneat apud eum, qui talem donationem, aut dotem acceperat, quæ autem res ſint in legitimam imputandę diximus plene infra. in l. omnimodo. §. imputari, cuius lect. collocauimus de ſucceſſ. creatione. §. 30. quæ autem res, & quando ſint conferendæ edocebimur ſub titulo de collat.

Sequitur lex omnimodo in princi. quam repetiimus. ſupra de ſucceſ. crea. lib. 3. §. 30. nu. 75.

Sequitur. §. imputari. d. l. omnimodo; quem repetimus de ſucceſſ. creatio. lib. 3. §. 30. in ulti. par.

L. QVÆ NVPER.
C. de inofficioſo teſtamento.

1 *TEſtamenti appellatione an etiam nuncupatiuum continuatur.*
2 *Lex non ſemper remouet magnum dubium.*
3 *Intellectus ad titulum. C. de edi. diui Adria.*
4 *Poſſ. heredi nuncupato non ſecus, quam ſcripto danda eſt.*
5 *Poſſ. an heredi nuncupato detur, ut ſcripto ardua quæſtio.*
6 *Poſſ. ex diuo Adriano an detur hæredi ſcripto interpraetatiue.*

Teſtamenti appellatione, an etiam nūcupatiuū cōtineatur.

1 QVÆ nuper. Ex hac lege, quę nuper, ſumunt quidam argumentum, † quòd teſtamenti appellatione non comprehenditur teſtamētum nuncupatiuum, ſed illud duntaxat, quod fieret in ſcriptis, nam cum in lege omnimodo. ꝫ hoc titulo noue ſtatutum eſſet ut ſi quid minus legitima in teſtamento relictum eſſet, quo caſu olim dabatur querela. lege cum quæritur, lege parentibus, ſupra eod. lege Papinianus. §. quarta, & §. quoniam autem, & l. ſi non mortis. ſi. eod. tit. hodie tamen querela non daretur ſed ad legitimæ ſupplementum ageretur. id quod & ſi in d. l. omnimodo, aperte declaratum non fuit, an intelligendum eſſet de eo quod in teſtamento in ſcriptis, an uero de eo quod in teſtamento nuncupatiuo relinqueretur, tamen pro comperto habitum eſt intelligi debere. d. eo quod in teſtamento in ſcriptis relictum fuiſſet, & in eo tantum quæſtio relicta fuit, an etiam intelligeretur de eo quod in teſtamento nuncupatiuo relictum eſſet, & huius dubitationis tollendę gratia hæc lex facta fuit ex qua iuncta d. l. omnimodo, colligitur teſtamenti appellatione proprius uel ſaltem indubitabilius teſtamētum in ſcriptis quam nuncupatiuum contineri. Sed cum teſtamentum ſit uoluntatis noſtrę iuſta ſententia. l. 1. ff. de teſtamen. dixi plene de ſucceſſiu. creatione in præfatione ſuper definitione teſtamenti, hęcq; definitio tam uerificetur in teſtamento nuncupatiuo quam in teſtamento in ſcriptis, ſupereſt ut teſtamenti appellatione nuncupatiuum nedum non interpretatiue ex ui comprehenſiua non ex ui extenſiua contineatur. Nec ad rem pertinet † quod ſi ita

Lex nō ſemper remouet magnū dubium.

2 eſſet hęc lex nō fuiſſet neceſſaria nec haberet fere dubiū, nam nec nouum, nec mirum id eſt, cum quotidie innumerę fere leges ſint, modicum aut fere nihil dubitationis habētes. ideoq; omnis dubi. tatis tollendæ gratia & fieri non deſinit expedire ne ullus relinquatur diſceptationis locus, argumentu. l. quia poterat. ff. ad Trebell. l. t. §. ſi heres percepto, ibi, dirimit multas quæſtiones, eodem titulo.

Int. ad titu. C. de edi. diui Adria. tollen.

3 † Cum ergo teſtamenti appellatione alterutrum teſtamentum contineatur; cumq; in hæredem ſcriptum (hoc eſt teſtamentarium) ex ſola teſtamenti inſpectione, quod in ſui forma & inſpectione nullum habet uitium, poſſeſſionem iudex transferre debeat ut. l. 1. 2. & 3. C. de edi. diui Adris. tollen. † ſupereſt ut in iſtum hæredem in teſtamēto nuncupatiuo factum (ſi modo exinde ſcriptura publica redacta ſit) poſſeſſio a iudice transferenda ſit, non ſecus ꝙ in hæredem teſtamentarium in teſtamento in ſcriptis inſtitutum per quod non parum utiliter amplitabitur. d. titulus. C. de edicto diui Adria. toll.

Poſſ. heredi nuncupato non ſecus quā ſcripto danda eſt.

4 Illud autem † ſine controuerſia eſt illum titulum locum habere duntaxat in herede teſtamentario non etiam in hærede legitimo, quia ibi dicitur hoc nominatim in omnibus legibus illius tituli & ipſa rubrica uel inſcriptio ait de edicto diui Adri. tollen. & in quibuſdam codicibus reperitur adiectum & in reliquis ſuppletur, & quemadmodū ſcriptus heres in poſſeſſionem mittatur, & ita tenetur ut per Specula. tit. de teſta. §. ſequitur, uerſic. quid de ſuccedente ab inteſtato. & ibi Ioan. Andrę. & Bal. in additio. illius Bal. in l. t. circa medium. ff. de peti. hære. & in cap. primo, colū. prima, uerſiculo quæro ſi poſſeſſio uacat. tit. de controuer. inter mi. & fratr. de benefi. Cynus. in d. l. ultim. colum. quarta, in 3. & 4. quæſti. ubi Corne. colum. 4. uerſic. nota itaque hanc glo. & Alexan. colum. 7. uerſic. iuxta hoc dubitat Alberi. uerſ. ſed nunquid locum habeat. Ioan. Faber. colū. 1. uerſ. ſed hæres ab inteſtato. Iaſ col. 7. uerſ. an autem uenientes. ubi dicit hanc eſſe communem ſententiam. Raphael. Fulgo. colum. antepen. uerſ. in eadem, ibi, per hanc. Philippus Decius conſ. decimaquarta, uerſ. alia quęſtio. ubi hanc dicit communem. Paul. Caſtrenſ. colū. 5. uerſ. in tertia quęſtione. Calder. conſi. 36. in edictum. ſub. tit. de teſtamē. Aymon Crauet. conſi. 73. in contractu ſocietatis. colum. 2. uerſic. ſexto facit. Ludo. Goza. conſ. 7. in hac cauſa poſſeſſoria. columm. prima, uerſicu. quarto diſpoſitio. Angel. Aretin. §. quadrupl. column. 12. uerſ. ad unum tamen aduertas. inſti. de action. Nicol. Bello. conſi. 35. conſultus de modo. colum. prima. Petrus Ferra. in titu. forma libelli quo petitur hæreditas ex teſtamento. in uerbo. in omnibus eius bonis. col. 1. uerſi. quæritur inſuper an hæredi. ergo aut eſt hęres ſcriptus aut nuncupatus aut legitimus. primo caſu ex ipſa teſtamenti inſpectione in poſſeſſionem mittendus eſt. le. 1. 2. 3. C. de edi. diui Adri. tollen. & in rub. ſecundo caſu idem puto ut ſupra dixi ſi modo ex teſtamento tali nuncupatiuo ſcriptura ſolennis facta fuerit.

Poſſ. an hæredi nuncupato detur ut ſcripto ard. q.

5 Amplia ut tam in primo quam in hoc ſecundo caſu id procce-

6 procedat † non ſolum in hęrede uere ſcripto aut nuncupato, ſed etiam in eo qui neque ſcriptus, neqꝫ nuncupatus fuit, ſi tamen ex legis interpretatione pro ſcripto aut nuncupato habitus eſt, aut id per legis fictionem inductum eſt (quale eſt in terminis.l.3. ſupra hoc titu.ubi Bald. ita notat & Cumanus conſil. 43. in quęſtione, & Fulgoſius in l.ſi docueris, not.7. C.ad leg.Corneli.de falſis. Tertio caſu quando tantum erat hæres legitimus ab inteſta. ceſſat remediū d. tituli de edi. diui Adria. ex communi opinione ſupra relata, licet in contrarium inclinet Andræ. Tiraquell.de morte declar.7. nume.14. parte ſecunda, qui idem tenuit ſic ait Bal.Fulgo.& Cuman. in locis proxim· allegatis quorum (ut nobis uidetur) ſenſus eſt loqui in ſucceſſione tantum teſtamentaris a lege tamen ficta uel interpretata, ergo hæres teſtamẽtarius nuncupatus tamẽn non ſcriptus non gaudebit beneficio. d l.1.2.3.C. de edi.diui Adria. quando illinc ſcriptura facta non fuit non quoq. ſi facta eſſet minus eſt authentica aut fide digna.aliud ſi fide digna.

Poſſ. ex diuo Adria. non datur hæredi ſcripto interpretatiue.

Seqoitur l. quoniam in prioribus cuius materiam pleniſſime repetiuimus.ſ̃.de ſucc.crea.§.10.

L. SI QVIS IN SVO. IN PRINCI. C.de inofficioſo teſtamento.

1 *Legitima eſt minuſcula pars.*
2 *Partis minuſcula appellatione quarta pars continetur, cum communi.*
3 *Teſtis ſi dicat Titius poſſedit octo annis & plus non continetur decennium, cum communi contra Bar.*
4 *Stirpe de noſtra ſoli deſcendentes continentur, cum communi.*
5 *Feudum pro ſe & ſua ſtirpe accipiens, cognatis proſpexiſſe non uidetur cum Bartol. & Sali. contra Ang.*
6 *Deſcendentes multifariam appellantur.*
7 *Legitimæ cauſa non eſt ſummaria cum communi.*
8 *Legitima non poteſt relinqui titulo fideicommiſſi uniuerſalis cum Petro contra Cy.*
9 *Legitima fauore punitur hæres moroſus in tertia parte legitimæ relictæ, non in tertia parte totius hæreditatis cum communi contra Bar.Sali.& Aretin.& uide nu. 10.11.12.& 13.ubi habes primam, ſecundam, tertiam, quartam, & quintam declarationem.*
14 *Legitima eſt quota hæreditatis, cum Areti. contra eũdem.*
15 *Litigatores multis puniri intereſt rei publicæ etiam principaliter.*
16 *Tudaratio l.81. tuori.*
17 *Auari ſunt puniendi.*
18 *Auaritia teterrimum uitium.*
19 *Diuitiarum utilitas.*
20 *Diuitiarum & auaritiæ mala.*
21 *Succeſſionis futuræ pactum etiam a filio interpoſitum damnatur.*
22 *Ionis fabula.*
23 *Diogenis hiſtoria.*
24 *Alexandri hiſtoria.*
25 *Fabula Tantali.*
26 *Maioratus faciendi licentia non facile concedenda.*
27 *Maioratus diſſoluendi licentia facile concedenda.*
28 *Maioratuum uſus auidiores homines reddit.*
29 *Maioratus in dubio non fauendus.*

SI QVIS IN SVO. Ex hac lege ſi quis in ſuo in pri.nota † ꝙ minuſcula pars hæreditatis dicitur legitima portio quę liberis debetur, ita probat tex.noſter. in uerbo minuſculam, iuncto uerbo. legitimam : & ita notat gloſſ. hic in uerbo legitimam ſequuntur, Iacob. de Arena. Albericus Odofred.Butrig.Cinus Bald.Bartol.Ange. Sali.Fulg. Paul.& Iaſ.

1 *Legitima eſt minuſcula pars.*

Deinde nota † ꝙ minuſculæ partis appellatione quarta parę continetur, patet quia iſto tempore legitima erat quarta pars hæreditatis l.cum quæritur.ſ. parentibus, hoc titulo.l.Papinianus.§. quoniam autẽ quarta.& § quarta aũt.ff hoc tit.§.fin.inſt.eod. cũ ergo l.noſtra legitimam quæ eſt quarta pars eius rei, de qua agitur, minuſculam partem appellet, ſequitur, ꝙ pars quarta cuiuſque rei minuſcula pars appellatur, ità Butrig.Alberi.Cinus & alij communiter ſupra relati Iaſ.Paul.Areti.hic.Barto.in l.2.C.quando & quibus quarta pars debeatur li.10. 2

Partis minuſculæ appellatione quarta pars cõtinetur cum cõi.

Vnde infertur ſecundum Bartol. hic ꝙ † ſi teſtis dicat Titius poſſedit octo annis, & plus, ꝙ illud plus ad minuſculam partem trahendum eſt, & ſic ad quartam partem annorum, & per hoc præſcriptio decem annorum impleta eſſet. 3

Teſtis dicens Titius poſſedit octo annis, et plus non continetur decennium cum cõi contra Bart.

Sed contrarium tenent hic omnes alij indifferenter quales ſunt Iacob.de Arena, Alberic.Cinus Iaco. Butrig.Odofred Bald. Paul. Aretin. & Fulgoſi. pro hoc allegat Bald.bonum tex.in c.cauſam quæ inter extra de teſtib.& contrarium tenet etiam Bar.ſibi cõtrarius in l.cum furti, per tex.ibi.ff.de in litem iur.ſecundum Fulg.ibi.

Tenendo hac communem ſententiam contra Bart. ad fundamenta Bar.& ad hanc legem reſpondent omnes communiter ꝙ procedit quando uerbum minuſcula pars. profertur à lege quæ recipit interpretàtionem, ſecus ſi proferatur a teſte cuius dictum non interpretandum eſt.ſ'd ſtrictiſſime accipiendum, ut concludat ex neceſſitate.l.non hoc unde cog.C. 4

Ibi ſtirpe.not.† ſecundum Iaſ.Bal.Paul.& Salice.& Areti.& Ange.hic & alios communiter Doctor.ꝙ de ſtirpe noſtra dicuntur eſſe ſoli deſcendentes, unde infertur ſecundum Bald hic, ꝙ † ſi quis accepit emphyteuſim pro ſe, & ſtirpe ſua, tunc non ad omnes hæredes ea emphyteuſis tranſiuit, ſed tantum ad liberos ſuos, ad hęredes, aut extraneos minime tràſibit, quod & tenet Salicetus hic.licet Angelus in contrarium in clinet dum legẽ noſtram, ideſt uerb.hoc ſtirpes, etiã ad agnatos refert argumento.§.item uetuſtas, inſtit. de hæred.quæ ab inteſta.ſed uerior eſt Bal.& Sali.ſententia.nam uerbum ſtirpes, generale eſt, & ſignificat truncum quendã, uel eam cuiuſqꝫ arboris partem, q̃ ſub terram abditur penitiſſimeqꝫ reconditur, cui truncus cuiuſque arboris adhæret, ideſt ea arboris pars, quæ continuo poſt ſtirpem conſequitur eſtqꝫ humo terreqꝫ pars finitima, & contigua, qui trũcus poſtquã ſurſum coaleſcit eleuaturqꝫ ſcinditur in plures ramos qui ab eo deriuantur, & hac ratione, ut plures rami deſcendentes, & deriuati ab uno eodemqꝫ trunco, uel ſtirpe, uidentur eadem quoque ratione plures liberi qui ab uno eodemqꝫ parente proficiſcuntur, & deſcẽdunt dicuntur ſtirpes illius primi parentis, † ſicqꝫ qui pro ſe, & ſua ſtirpe emphyteuſim acquirit deſcendentibus tñ ex ſe non deſcẽdẽtibus, ex alia ſtirpe proſpexiſſe uidetur. Sicqꝫ habes plura uocabula, ſecundum Paul.hic quæ deſcendentes ſignificant primum uerbũ deſcendentes. Secundum uerbum ſtirpes, ut modo diximus. Tertium uerb.ſoboles, ut in l 2. C.de infan ex poſ.& in §.ſed quemadmodum, inſt.de Senatuſconſultus.Tertul. Quartum in uerb.poſteritas, ut in l.unica. C.qui ante apert.tab.& in l.e.ff.de iure manumit. & ff.de leg.3.l ꝙ his uerbis.§.fin. Quintum idem in uerbo proles, ut in leg officiales.C.de epiſcop.& cleric. Sextum idem in uerb.progenies, ut in l.fin.C.de emãcipa.liberorum. Septimum idem in uerb.proſapia, ut l.ſi quis ex corpore.C.de muri regulis.

4 Stirpe de noſtra ſoli deſcendentes continẽtur cum communi.

5 Feudum pro ſe, & ſua ſtirpe accipiens cognatis proſpexiſſe non uidetur cum Bald.& Sali. cõtra Angel.

6 Deſcendentes multifariam appellantur.

In tex.ibi.iudiciorum ſtrepitum, nõt.† ꝙ licet alimentorum cauſa ſit ſummarie, ſimpliciter, & de plano expedienda, ut in l.ſi quis à liberis.§.ſi uel parens, 7

Legitimæ cauſa non eſt ſummaria cum communi.

bus reperiatur, quod maxime intereſt; ſicut & in mulieri-
18 bus, ut c. 1. in fine extra de decimis, & ff. ad Trebellianum. l. ſi ego. † Eſtq; ſummum uitium, quia cupidi cito diuertunt à ueritate. 47. diſt. in princi. & c. contra cupidos. Item aduerte, ut cupiditas, & auaritia ſit mater litium in proœm. decret. in prin. ubi per gloſſ. unde ex auaritia ſequūtur furta, & rapinæ inſt. de ui. bonorum rapt. § ſed ne dum.

Auaritia teterrimum uitium.

Vnde Petronius arbiter in Satyria ita ait.

Nec minor in campo furor eſt, emptiq; quirites
Ad praedam ſtrepitumq; lucri ſuffragia uertunt.
Venalis populus, Venalis curia patrum,
Eſt fauor in pretio ſenibus quoque libera uirtus.
Exciderat ſparſiſq; opibus conuerſa poteſtas.
Ipſaq; maieſtas auro corrupta iacebat.

Videa ergo tantam eſſe auaritiæ audaciam, ut uel ipſos magiſtratus, quibus rerum ſumma poteſtas cōmiſſa ſit audeat adoriri.

Auaritia ſcelerum omnium mater eſt.

Vnde Claudianus. 2. lib. in Stiliconis laudes ita cecinit.

Ad primum ſcelerum matrem, quae ſemper habendo.
Plus ſitiens patulis rimatur faucibus aurum
Trudis auaritiam

Et idem Petronius arbiter in Satyris.

Orbem iam totum uictor Romanus habebat.
Qua mare, qua terrae, qua ſidus currit utrunque,
Nec ſatiatus erat grauidis freta pulſa carinis
Iam per grauabatur ſiquis ſinus abditus ultra.
Si qua foret tellus, quae fuluum mitteret aurum,
Hoſtis erat, fatiſq; in triſtia bella paratis
Quaerebantur opes, non uulgo nota placebant,
Gaudia, non uſu plebeia trita uoluptas.

Aſpice ergo uerum exemplum noſtrorum qui ad remotiſſimos uſq; Indos tranatare dulci patria deſerta non dubitant auri cupidine obcecati, ut licet lege naturę piſcibus æquor, hominibus uero terra ſit aſſignata in ſuam habitationem, iam ęquor quoque ipſum piſcibus pręripuiſſe occupaſſeq; uideatur.

Vnde Lucanus lib. 7. bel. ciuil. ait.

Impulit amentes auriq; cupidine caecos.
Ire ſuper gladios, ſuperq; cadauera patrum,
Et caeſos calcare duces.

Quinimo tanta eſt hominum inter ſe contentio tantaq; ambitio, ut uel qui opes optatu indignas iudicat is non aliter, atque reliqui eas cęteris hominibus pręripere ſtudeat ne quod ipſe ſibi inutile putat id ab alio poſſideatur.

Vnde Horatius. lib. 1. ſat. 1.

Cum tenerq; ſeruitut ſtatue.
Dimoueat lucro, neque ignis, hyems, mare, ferrum,
Nil obſtat tibi dum ne ſit te ditior alter.

Idem. 1. lib. Epiſt. 1.

Impiger extremos curris mercator ad Indos
Per mare pauperiem, fugiens per ſaxa per ignes.

Multi tamen aiunt cupiditatem ad diuitias cōparandas diuitiasq; ad uitam politicam eſſe utiles, ac ideo aiunt teſtandi facultatem admiſſam eſſe ita Benedictus in cap. Raynutius de teſtamen. uerbo. teſtamentum. 1. nu. 6.

19 Vnde Iuuenalis, ſatyra. 3. ſic ait.

Diuitiarum utilitas.

† Haud facile emergunt quorum uirtutibus obſtat
Res anguſta domi.

Et Horatius, ſatyra. 2. lib. 3. ſic cecinit.

Virtus fama decus diuina humanaq; pulchris
Diuitiis parent, quas qui conſtruxerit ille
Clarus erit fortis iuſtus ſapiens etiam rex.

Eodem etiam ſpectant, quæ in ſatyra Petronius Arbiter ſcripſit in hęc uerba.

Quiſquis habet nummos, ſecura nauigat aura
Fortunamq; ſuo temperet arbitrio.

Et Paulo inferius ſuccinuit idem Petronius.

Multa loquor quiduis nummis praeſentibus opta
Et ueniet, clauſum poſſidet arca Iouem.

20 Verum † licet opum, diuitiarumq; multa bona enumerauerimus, tamen ſecum ferunt longe grauiora mala, ut teſtandi facultas, quæ homines ad opes comparandas promiores, cupidioresq; reddidit, longe plus hæc in ſe mali quam boni attuliſſe, uiſa omnibus fere fuit: eſt enim auaritia radix omniū malorum ut in auth. ut iudices ſine quo quo ſuffra. §. cogitatio. 47. diſt. c. bonorum. & de pœni. diſt. 2. quia radix. & facit humanos ſenſus hominum peruertere. 11. quæſt. 3. c. quatuor. & ſuperbia & auaritia æquiparantur. extra de tranſ. c. quarto. in fine. & auaritia eſt idolorū ſeruitus. ut extra. de præben. c. auaritię. & pactum factum auaritię prætextu non ualet. extra de pactis. c. plerique. & prauitati & auaritiæ hominum obuiandum eſt. extra de Iudęis. c. ſicut Iudæi. ex auaritia ſequuntur furta & rapinæ, & ideo philoſophi auaritiam fugere debent, ut infra de munere patri. l. profeſſio. libro decimo. & extra de pręben. de multa. & ibi in glo. & auarus dicitur cęcus, ambitioſus & improbus extra de electione. c. auaritiæ cæcitas lib. 6. ubi de hoc per Cardi. Garſiam. & Guilie. Duran. & per Bernardum. extra de conſuetudine c. ex parte. Item cupiditas eſt in acquirendo, auaritia in retinendo & utrunq;. eſt animi uitium, ut. ff. de ædilitio edicto. l. prima. §. fina & ibi in gloſſ. & philoſophus dicit quòd poſſeſſio diuitiarum eſt in diſtribuendo, unde cum auarus contrarium faciat finem diuitiarum non uidet, & ideo cęcus dicitur, & nimia feſtinatio nimiaque cura opes & diuitias comparandi non ſolum culpatur ſed etiam punitur in le. ſecunda. §. fin. ff. de his quibus. ut indig. optima text. in le. quidam in iure, §. final. cum l. ſequenti. ff. de donation. ibi, quia contra ius gentium & bonos mores feſtinaſſet, & talem feſtinationem improbi homines eſſe aiebat, Iulianus relatus in lege ſecunda. §. interdum. ff. de uulgari. unde auaritia impellente ad triſtia crimina cędis non raro progredi ſolet, & ad ſpem triſtem atque aceruam, ut in leg. final. C. de pact.

Diuitiarum & auaritia mala.

Adeo ut etiam filius auaritiæ impulſu mortem patris captaſſe aliquando inueniatur ut in §. fin. inſt. quod cum eo. Vnde Ouidius. ſic cecinit.

Ante diem filius patris inquirit in annos. Qua ratione † etiam ſi filius de patris ſucceſſione futura pepigerit 21
tale pactum a lege improbatum eſt, ut tenent gloſſ. quam ibi ſequuntur Bart. Bald. Alex. Paul. Caſtren. Philippus Decius. Purpu. Andrę. Alciatus. & alii communiter in d. l. fin. quinimo etiam ſi tale pactum fieret a patre quo ad hæreditatem filii ſimiliter improbum & deteſtandum uideret ex communi ſententia eorum quos modo retulimus. Denique hæc opum parandarum cupiditas improbatur in l. fin. §. ſin autem. ſub conditione. C. communia. de lega. & acerbius reprehenditur & punitur in hac. l. ſi quis in ſuo in principio. C. de inoffic. teſtam. & cupiditas impellit hominem ad diuitia & facinora, unde Ouidius. libr. tertio elegantiarum.

Succeſſionis futuræ pactum etiam a filio interpoſitum damnatur.

22
Iupiter † admonitus nihil eſſe potentius auro,
Corruptae pretium uirginis ipſe fuit.
Dum merces aberat, durus pater ipſa ſeuera,
Aerata poſtes, ferrea turris erat.
Sed poſtquam ſapiens in munera uenit adulter,
Praebuit ipſa ſinus, & dare iuſſa dedit.

Iouis fabula.

Diuitiæ quæ homines faciunt ſuperbos & inſolentes. Vnde Martialis lib. 3. epigramatum ſic cecinit.

Faſtidire tamen nolo ruſtica munera

Quinimo ipſis poſſeſſoribus diuitiæ & ſpes ſolent eſſe curę & ſolicitudine. Vnde Martialis canebat.

Tanta parta malo cura, maiore metuq;
Seruantur miſera eſt magni cuſtodia cenſus

Idem fere retulit Auſonius illis uerbis.

Effigiem † rex Craſe tuam ditiſſime regum,
Vidit apud manes Diogenes Cynicus;
Conſtitit, utq; procul ſolito maiore cachinno,
Concuſſus dixit, quid tibi diuitiae
Nunc proſunt regum rex o ditiſſime: cum ſis,
Sicut ego ſolus, me quoque pauperior?
Nam quaecunque habui, mecum fero, cum nihil ipſe
Ex tantis tecum Craeſe feras opibus.

Diogenis hiſtoria.

Eodem ſpectat ea ſtudia quem refert Iuuenalis Satira 14. his uerbis.

Senſit † Alexander, teſta cum uidit in illa,
24 Alexandri hiſtoria.
Magnum habitatorem quanto felicior hic qui
Nil cuperet quam qui totum ſibi poſceret orbem,
Paſſurus geſtis aequanda pericula rebus,

Et Cornelius Gallus aiebat.

25 Fabula Tantali.
† Quid mihi diuitiae, quarum ſi demeris uſum,
Quamuis largus opum, ſemper egenus ero?
Immo etiam poena eſt, partis incumbere rebus,
Quas cum poſſideas, eſt uiolare nefas,
Non aliter ſitiens uicinas Tantalus undas
Captat & appoſitos abſtinet ora cibos.

Cum ergo ex diuitiarum cupidine tam longe grauiora mala deſcendant, alienum a mente & ſententia Iureconſultorum fuiſſe intelligendum eſt hominea allicere uoluiſſe ad opes & diuitias comparandas ut ſic partas hęredibus ſuis relinquerent. Vnde cum mos ille inſenuerit
26 Maioratus faciendi licētia nō facile concedenda.
†* ut Cęſaris conſiliarii nominē regio facile licentiam ſeu facultatem ad maioratus faciendos concedant eos longe aberrare non ſemel admonui dum contenderem conſultius fore tales facultates raro aut nunquam concedi. † Cumq; ſimiliter ad alicuius maioratus antiqui res alienandas licentia regis difficulter concedatur dicebam ut
27 Maioratus diſſoluendi licentia facile concedenda.
facillime concederetur reipublicę noſtræ longe utilius eſſe, ſcimus enim uſu uenire ut multo auidius ardentiusque ad opes pecuniasq; comparandas homines impellantur, atque adducantur quando ex eis illuſtres in ęternumq; duraturos maioratus ſe ſperant facturos quam adducerentur ſi ſimul cum uita ſua illam opum auri, argētiq; magnam nimi eorumq; memoriam perituram exiſtimarent. Nec obſcura eſt huius rei differentia cum illo caſu quaſi † per in-
28 Maioratuū uſus auidiores homines reddit.
teruentum talis maioratus perq; eius durationem quiſque ſuum nomen celebre in ęternumq; duraturum ſperet, non ita futurum ſi talis maioratus faciendi facultas non eſſet, ergo uel ex eo nomine huiuſcemodi maioratuum nouas creationes laudandas minime exiſtimarim, quod per eas auidius diligentiusque ad diuitias opeſque conquirendas homines mouentur in eiſque conquirendis fere ſemper iniurii exiſtunt, dumque eis ſic congeſtis abutuntur iniuſtiores pernicioſioreſque non raro ſunt. ut ſic non iniuria dixerimus facultatem regiam ad tales maioratus conſtituendos difficillime, ad eos uero diſſoluendos facillime concedi expedire ac oportere, ut interim omittam talea maioratus aduerſari principiis iuris naturæ, quod omnium rerum alienationes liberas eſſe uoluit. l. nemo. ff. de pact. l. ex hoc iure. in uerb. comercia. ff. de iuſt. & iure. §. ius autem gentium, inſt. de iure nat. Et cum per modum ultimæ uoluntatis plerunque huiuſmodi maioratus fiant teſtandique facultas iure tantum poſitiuo contra iuris naturę principia data fuerit, ut dicemus in queſtione ſequent. eo magis coanguſtanda reſtringendaq; ea faciendorum maioratuum libido uidebatur, quod & dum teſtamur fit ueluti per modum diſpenſationis, dumque in tali teſtamento maioratum conſtituimus, fit per modum alterius diſpenſationis. ſicque plura ſpecialia concurrunt contra leg. primā. C. de dotis promi. cum ibi notatis, taleſque diſpenſationes ut odioſæ ſunt reſtringendę. argumento le. ſi quando, in princip. cum ibi notatis. C. de inofficio. teſtamen. l. cum quidam. ff. de liber. & poſthum.

† Vnde non ſemel in cauſis occurrentibus dicebam in
29 Maioratus in dubio non faciendus.
re dubia contra maioratum uel maioratus uinculum. iudicandum eſſe, quando lis eſſet inter fratres uel ſimiles quorum maioratu res maioratus uel uinculo affectus eſſe diceret, reliqui uero eas liberas eſſe contenderent, quaſi quæque res facile reuertatur ad priorem ſui ſtatum uel naturam. l. ſi unus. §. pactus ne peteret. ff. de pactis.

§. LEGIS AVTEM.

1 *Poſthumus an iure communi poſſit exhæredari.*
2 *Poſthumus iure regio nequit exhæredari.*
3 *Exhæredari poteſt extraneus culpa alterius, contra Paul. Ial. & Iaſ.*
4 *Mater etiam hodie poteſt filium infantē inſtituere ſub conditione emancipationis cum communi contra Paul.*
5 *Exhæredari an poſſit poſthumus à matre, uel filius infans, contra communem.*
6 *Exhæredari an etiam hodie poſſit unus propter odium alterius.*
7 *Intellectus l. 3. §. ſi emancipatus. ff. de contra tab.*
8 *Intellectus l. fi. §. fi. C. de lib. praet.*
9 *Intellectus § aliud quoque in auth. ut cum de appe. cogn.*
10 *Exhæredari an etiam hodie poſſit poſthumus, uel infans communis opinio deſeruſa contra Fulgo. & Alcia.*
11 *Querela datur filio iuſte exhæredato cui pater poſtea pepercit.*
12 *Repreſaliae ſunt prohibitae, & nu. 13. & 14.*
15 *Probari qualiter debeat periculum, ut id quod ſequto nocuméto recipiatur.*
16 *Repreſalias concedendas quis ordo, & nu. 17. 18. & 19.*
20 *Repreſaliarum nomine retineri non poſſunt qui in tempeſtate in portum impelluntur.*
21 *Ambitus an praeſumatur ex facto alieno.*
22 *Renunciatio legitimae quam facit filius an noceat nepotibus ex ſe.*
23 *Intellectus l. ſi quando. §. 1. C. de inoffi. teſtamento.*
24 *Renunciatione an ius futurum permittitur.*
25 *Maioratus, & alienationis prohibitio an conſenſu filii firmetur quatenus tangit legitimam.*
26 *Maioratus ſenſu filii ſtabilitus an praeiudicet eius nepotibus.*
27 *Inofficioſitas quando arguatur ex actu inter uiuos.*
28 *Intellectus titul. de inofficioſis donationib. & titul. de inofficioſis dotibus.*
29 *Patre quando poſſit impugnare factum defuncti.*
30 *Intellectus titul. quae in fraud. cred.*
31 *Quid ſi paterfamilias titulo oneroſo omnia bona alienauit.*
32 *Iuramentum non impedit reſciſſionem contractus ubi erat enormiſſima laeſio.*
33 *L. fi. titul. fin. part. 6.*
34 *L. 2. C. de reſcind. uend. ut praeſ...*
35 *Conluſio cauſae an impediat omnem probationis ſpeciem.*
36 *Intereſſe etiam poſt dilationes ad probandum conceſſas praeteritas poteſt probari, cum communi.*

LEGIS autem §. In hoc §. legis nota. † quòd infans odio patris ſui non poteſt exhæredari quoad iuſtitiam rectitudinemq; exhæredationis, ſicq; quo ad impediendam teſtamenti reſciſſionem excludēdamq; querelam inofficioſi teſtamenti, ſecundum omnes Doct. hic licet quo ad primordialem ualiditatem creationemque teſtamenti id in terminis huius text. bene ſufficeret, cum etiam ſi ex toto præteritus fuiſſet teſtamentum in ſui creatione ualere non deſineret iure iſto quo præteritio matris habetur pro exheredatione §. mater, inſt. de exhære. lib. licet per iura authē. ſecundum communem opinionem Doct. hic & ubiq; id immutatum ſit ut infra dicemus, & latius ī. lib. 1. Idem quoq; procedit in poſthumo quem mater odio mariti ſui exhæredaſſet ſecundū Bar. Bal. Paul. Iaſ. & alios Doct. communiter hic, qui ſecuti incautiq; exiſtimant matrem poſſe poſthumum hæredem ſcribere, & etiam exhæredare, cum neutrum ſatis expeditum ſit, ut diſſeruimus in l. placet. ff. de libe. & poſthu. quam interpretamur ſupra lib. 1. de creatione aliquid ſupra eodem lege tertia. Hodie † tamen iure noſtro Hiſpanorum res expedita eſt, quia poſthumus, uel infans exhęredari nō poteſt, ut in l. 2. tit. 7. part. 6. & lege tertia titulo. 9. parte. 6. Nec enim odio ſui exhęredari poteſt, quia ingratitudinem nō poteſt committere, nec etiam odio patris ſui, quia alieno odio filius exhæredari non poteſt, ut hic licet olim ſecus, ut hic, & l. 3. §. ſi emancipatus. ff. hoc tit.

1 Poſthumus an iure cō. poſſit exhæredari.

2 Poſthumus iure regio nequit exhæredari.

3 † Quod procedit etiam in hæredibus extraneis, qui culpa aliena exhæredari non poſſunt lege paterfamilias teſtamento. ff. de hæred. inſtit. ſecundum Paul. & Iaſo. hic in fin. & Bald. in lege prima. C. quæ pœnæ nomi. ſed id non ſatis expeditum eſt, nam quod teſtamento adeptum eſt id, nec datum quidem intelligitur, lege quibus diebus. §. quidam Titio, in fi. ff. de condi. & demon. unde cum teſtator hæredem ſcriptum ſub aliqua conditione exhæredat habendus eſt perinde, atque ſi eum nunquam uocaſſet, ut ibi, & licet inſtitutio pure hat tamen in qualibet teſtamenti parte. poteſt adiici conditio, argumento legis hęc ſcriptura, ff. de leg. 1. §. pen. inſt. de codicill. nec de poteſtate teſtatoris expedit dubitare, ut in lege in conditionibus primum locum ff. de conditio. & demonſtra. & in authen. de nupti. §. diſponat.

Exhæredari poteſt extraneus culpa alterius contra Paul. Bal. & Iaſ.

Ad dict. leg. paterfamilias teſtamento reſpondeo, quòd loquitur poſt acquiſitam hæreditatem, quia qui ſemel hæres extitit non poteſt hæres eſſe deſinere, lege qui ſoluendo, & lege ei, qui ſoluendo. ff. de hęred. inſt. lege & ſi fine §. ſed quod Papinianus ff. de minor. ſed ante acquiſitam hęreditatem magis eſt, ut exhæredari poſſit etiã culpa alterius, argumen. eorum, quæ notantur per gloſſ. & omnes in lege prima C. de inſti. & ſubſ. diſſerimus latius. li. 1. lex autem, dum ait † infantem poſſe ſub conditione emancipationis inſtitui ét hodie uiget, nec eſt correcta per legẽ quoniam in prioribus, ſupra eodem, ſecundum Aretin. & Salicet. hic eſtq; communis opin. ut dixi. in lege quoniã in prioribus, in l. limitatione. Vnde apparet ueram non eſſe opinionem Pauli, qui contrarium tentauit, argumen. authen. excipitur. C. de bo. quę lib cui reſponde, ꝙ expedit nobis plura remedia habere.

4 *Mater etiã hodie poteſt filium infantem inſtituere ſub conditione emancipationis cũ communi cõtra Paul.*

Iterum in hoc. §. legis. in primis nota, ut Bartol. & Bald. ſummant, quòd hic poſthumus à matre exhęredari non poteſt, quia ſuam ingratitudinis cauſam committere non poteſt Paul. & Iaſ. aduertunt, quòd hic in infante nato non in poſthumo naſcituro loquitur, ſed reſpondent in utroque eandem militare rationem, ut exhæredari non poſſint, cũ ingrati eſſe nequeant. Vnde fatentur omnes Doctores, ſecundum Fulgoſium, & gloſſ. noſtram fin. & gloſſ. primã in lege ſi poſthumus. in princip. ff. de liber. & poſthum. & in l. fin. §. fin. C. de lib. præt. quòd d. §. fina. corrigitur per noſtrũ §. & ſimiliter d. l. ſi poſthumus. in prin. cum concordan. dicentibus poſthumum exhęredari poſſe. ſed abſurdiſſimum uidetur, quòd Iuſtinianus ſeipſum correxerit. Vnde nouiſſime conſidera, quòd cum præteritio matris ſit pro exhęredatione, & ſic non infirmet eius teſtamẽtum, euenit, ut de exheredatione matris erga filium hic, quæri uideatur non quo magis ab initio matris teſtamentum ualeat, ſed ut filius exhęredatus id teſtamentum per querelam infirmare non poſſit, & olim is filius infans non poterat efficaciter à matre exhęredari propter ſui demerita, ſed propter patris odium, & demerita utiq; hodie uero, nec ꝓpter odiũ patris. Poſthumus uero à patre poterat exhęredari quo ad ualidandum teſtamentum, ſed minime quo ad ſummouendum enim à querela, & non ſolum non ſubmouebatur à querela, ſed etiam non tenebatur probare ſe gratum, ut hic. Itaque cum quæritur an mater poſſit exhęredare ꝓ. quęritur ad effectum tantum querelę denegandę. Denegari autem non poteſt grato filio qualis pręſumitur infans.

5 *Exhæredari an poſſit poſthumus a matre, uel filius infantis, contra cõi.*

Sed cum quęritur an pater poſſit exhęredare id ſolum quęritur ad ualiditatem teſtamenti, perpendo pro nobis, tex. hic in uerbo ingratum, & iterum in uerbo, repelli, & ibi ingratum exiſtimari.

Itaque non ſolum communis & etiam receptiſſima opi. habet per hunc tex. poſthumum exhęredari non poſſe eo, quòd cauſam legitimã ingratitudinis cõmittere nõ poteſt, quã opi. tenet gl. & Doc hic gl. & cõ. Doc. in §. poſthumi in uerbo rũpat inſti. de exher libero. & gl. in §. non ſolũ inſti. de pupil. & gl. in l. fi. §. ſi. ubi oẽs Doct. C. de libe. pręte. gl. & cõiter Doct. ibi in d. l. ſi poſthumus. in prin. ff. de liber. & poſthum. quam opin. tam receptiſſimam dicit Fulgoſius, hic ut contrarium aſſerere quaſi ſacrilegium uideretur, tamen licet hęc conclo. forte in ſe uera ſit ut proxime uidebimus at per noſtrum tex. id inductum non fuit, licet omnes gloſſ. & Doctores ſupra citati per hunc tex. id inductum fuiſſe affirment qui decepti ſunt euidenter, quia leges Iuſtiniani locatæ ſub hoc titulo priores fuerunt quã leges Iuſtiniani poſitæ ſub titulo. C. de libe. præteri. patet, quia in l. fi. illius titu. uerſ. & ſi ſecundum, fit mentio de l. omnimodo, & aliis legibus Iuſtiniani hoc tit. collocans, ſed in d. l. fi. §. fi. de liber. pręte. dicitur poſthumum poſſe exhęredari, ergo idem fieri poterat hoc tempore licet gloſſ. d. §. fi. contrarium dicat, quam ſequuntur doctores ibi.

Itaque ut olim filius a matre †exhæredari poterat propter patris odium ut hic, ita & nepos ex filio emancipato ab auo exhæredari poterat propter odium filii. l. 3. §. ſi emancipatus. pe. reſpon. ff. de contra tab. ergo cum illi caſus eſſent per legem antiquam æquiparati, ſequitur quòd lex noua corrigens in uno corrigit & in alio glo. approbata in l. ſi quis ſeruo, in glo. fin. C. de furtis, & conſequẽter quòd ut hodie filius propter odium patris exhæredari non poteſt, quia ſupereſt aliud remedium ut ſub conditione emãcipationis inſtituatur, ut hic, ita & nepos. ex filio emancipato ingrato propter odium filii exhęredari nõ poteſt quia ſupereſt aliud remedium hæreditatis. filio ingrato auferendę, ut nepos ſub conditione emancipationis inſtituatur.

6 *Exhæredari an ſit hodie poſſit unus propter odium alterius.*

Infertur erraſſe † glo. noſtram quam in ſpecie ſequitur Sali. & cęteri ſimpliciter tranſeunt, dum uolunt ꝙ in d. §. ſi emancipatus, uerſ. pe. non nepos ſed filius fuit exhæredatus, mouentur quia nõ uiderunt ut nepos propter odium filii exhęredari poſſet, & certe id receptum fuit ne hæreditas aui mediante perſona nepotis inſtituti filio ingrato qui nepotem in poteſtate tenebat acquireretur quod ſi dixeris ſatius eſſe nocentem impunitum relinquere quam innocentem lędere. l. abſentem, ff. de pœnis. reſp nouiſſime nepotem exhęredatum læſum non uideri cum mortuo patre uel alias ſui iuris factus querelam poſſit proponere ut d. §. ſi emancipatus. in fi. itaq; per odium patris tandiu iuſtam eſſe nepotis exhæredandi cauſam, lex exiſtimat quandiu durat patria poteſtas: quia per hoc & patris delictum punitur & nepotis iura non damnificantur, quinimo ei cõſultius eſſe uidetur ut. l. filiis matrem, ꝛ. eod. l. pen. ff. de tut. furi. l. ſi emancipatus. s. ff. de contra tab. itaque uerſ. pen. & uerſi. fin. d. §. ſi emancipatus. ſic debent conc. quòd nepos uiuente patre poteſt exhæredari, ut quandiu patria poteſtas uiget querelam nequeat mouere poſſit tamen ea ſoluta: & quod in d. uerſic. pen. eſſet nepos exhęredatus tenet Emanuel in l. Gallus. §. & quid ſi tantum in tertia par. num. 206. uide Gomez. in l. 47. tauri. numero quinquageſimo.

7 *In d. l. 3. §. ſi emancipatus ff. de contra tab.*

† Et dum gloſſ. prima in l. ſi poſthumus in princ. ff. de lib. & poſthum. & glo. l. fin. §. fin. de lib. præt & gloſſ fina. hic quas hic omnes ſequuntur ſecundum Fulgoſium, Paulum, & Iaſ. tenent quòd. l. fi. §. fin. de lib. præt. corrigitur per noſtrum. §. id ueriſimile non eſt tunc quòd utraque lex eſt Iuſtiniani, tum quòd ab ordine ſituationis probabilius eſt. dict. §. final. poſteriorem eſſe hac leg. & ſic per hanc corrigi eſſet impoſſibile, & dum Iaſon. in leg. final. C. de contra tabul is. numero undecimo, ait eſſe hos text. directo contrarios errat cum cęteris, quia ut ibi & in le. ſi poſthumus. in principio, & leg. Gallus, per totam. de liberis & poſthum. ff. & lege penultima. ff. de iniuſto rupto. non dubitatur poſthumum exhęredari poſſe licet cauſam ingratitudinis committere non poſſit, ita & hic non dubium erat infantem a matre etiam immerentem. poſſe exhæredari, & in hoc concludo. Sed quòd hic adiicitur odium patris non eſſe iuſtam cauſam excludendæ querelæ licet olim foret, † id certe ibi non negatur, licet per. §. aliud quoque capitulum. in auth. ut cum de appell. cog. id immutatum eſſe negari non poſſit, ut aduertit ſolus Paulus hic quòd etiam eſt dubium, id quod pręter. omnes eleganter luce clarius probabo. nam querelam inofficioſi teſtamenti non exhęredatio producit ſed inofficioſitas, tex. eſt ubi late probaui in lege cum quęritur,

8 *In d. l. fi. §. fi. C. de lib. pr.*

9 *In. §. aliud quoq; in auth. ut cũ de app. cogn.*

ſ. eodem cum ſimil. ibi allegatis per me. Inoſſicioſitas autem in eo conſiſtit, quòd integra legitima relicta non ſit ut ibi: ſed ea inoſſicioſitas non ſufficiebat ad producẽdam querelam eo caſu quo is qui integram legitimam non habuit, uel nihil omnino habuit, fuit iuſte exhæredatus, ut per totum. ff. C. & inſt. de inoff. teſtamento iuſte autem exhæredatus uidebatur, olim non ſolum quado odio ſui ſed etiam quando odio patris ſui exhæredatus fuit, ut hic & d. §. ſi emancipatus, ergo per hunc tex. non inducitur quòd poſthumus odio patris ſui non poſſit exhęredari, ſed inducitur quòd non uideatur iuſte exhæredatus, & conſequenter quòd ſi mater ei integram legitimam non reliquerat per quod inoſſicioſa erga eum uid. batur. tunc is poſthumus querelam mouere poſſit non ſecus quam ſi re uera uel exhęredatus non fuiſſet, uel fuiſſet ſed non iuſte.

Et denique de ualiditate primordiali teſtamenti hic agi non poterat, cum etiam per omnimodam præteritionẽ matris erga poſthumum uel infantem teſtamentum ab initio non deſineret ualere.

Dic ergo quòd poſthumus iure. ff. poterat exhęredari l. penul. de iniuſto rup. ff l. ſi poſthumus. in princi. de libc. &
10 poſthum. hoc primo. † poſthumus de iure. C. & etiam Iuſtiniani poterat exhęredari. l. fin. C. de contra tab. l. ſi. §. ſi. de lib. pręter. in rubr. de poſth. hære. inſt. uel exhæ hoc ſecundo: impubes iure. ſtorum poterat exhæredari. l. 1. §. pe. ff. de uulg. l. plane, in prin. ff. de leg. 1. l. ab exhæredati, in prin. eo. tit. hoc tertio. Impubes iure. C. poterat exheredari l. cum quidam. C de lega. §. non ſolum, inſt. de pupill. hoc quarto, prædicti iure auth. non poſſunt exhæredari ut auth. ut cũ de app. cog. §. aliud quoque, eſtq; communis opinio quam tenuit glo. in l. ſi. §. ſi. de lib. pręteri. C. Iaſ. in l. poſthumo nato, C. de contra tab. nu. 11. eſtq; cõis ſ. eundum Fulgo. hic & ſm Alciat. lib. 4. parad. c. 10. qui duo tenent contra communem nouo fundamento, nam inquiunt, lex noua generaliter loquens non comprehendit caſus priuilegiatos in illa materia, ſed exhæredatio poſthumorum hoc peculiare iure ueteri habebat priuilegium, ut etiam ſine cauſa iuſta naleret quę in infantibus iam natis. non ualeret ergo. d. auth. quæ iuſtam cauſam deſiderat, non comprehendit. Poſthumos ſed etiam iam natos, quod eſt falſum, quia ex quatuor regulis pręmiſſis patet iure ueteri rite ualideq; factam uideri exhæredationem tam in iam natis. infantibus quàm in poſthumis, licet recte uel iuſte facta non eſſet, id eſt licet nulla adeſſet iuſta exhæredandi cauſa. nam illud de rectitudine cauſę non pertinet ad ualiditatem exhęredationis. ſed ad concedendam uel denegandam querelam ut hic, ergo eum iura uetera pariter olim procederent tam in poſthumis quam in iam natis. ſequitur quòd & iura noua ſimpliciter in hac materia loquentia poſthumos comprehendunt, non ſecus quam iam natos. adhuc tamen hac in re die ut plenius per nos. §. 20. num. 191. ubi in noua fuimus ſententia.

Exheredari an & hodie poſſit poſthumus uel infans cõſenſi nio defenſatur contra Fulgo. & Alciat.

Et ſuperioribus etiam adde quod Alciatus in l. fin. C. de
11 pact. quęrit † ſi poſt factum teſtamentum paterfamilias quẽ filium iniuſte exhæredauit remiſſionem ingratitudinis fecerit, an ꝑ hoc filius euertere poſſit, Primo quia oĩs iniuria iniuriati tacita uel expreſſa remiſſione abolętur. §. ſi. iſt. de iniur. Bar. in l. 3. §. ſi. in ſi. de adimen. lega. ff. ergo iniuria quæ patri facta fuit per ingratitudinem filii negari non poteſt quin patris remiſſione ſublata ſit, habeaturq; perinde ac ſi facta nunquam fuiſſet, unde & ſi re uera pr̃ iniuriatus non fuiſſet filium exhæredare non poſſet, ita & ſi iniuria facta ſit quæ poſtea remiſſione abolętur. Nec mouet me ꝙ exhæredatio rite recteque ſemel facta fuerit, Et per hoc ius patri quæſitum uideatur, nam & iniuria ſemel facta per quam ius iniuriato quæſitum fuit eius remiſſione tollitur.

Querela datur filio iniuſte exhæredato cui pater poſtea pepercit.

Nec eſt nouum ut teſtm̃ quod ab initio ualuit ualeretq; inexpugnabiliter rebus ſic ſtãtibus euaneſcere incipiat ex nouo accidenti & cauſa uel poſthumi natiuitate, uel nepotum ſucceſſione filio è medio ſublato, licet cauſæ iſtę euenerint abſque culpa & facto teſtatoris, quanto magis in propoſito ubi. euenerint facto ipſius remittentis ingratitudinis iniuriam. itaque illa cauſa reddata eſt ad non cauſam, ut ſimilis habetur fere per totum. ti. de condi. ſine cauſ. qua de re uide latius per me in l. in arenam. ſ. hoc tit.

Deniq; iſte tex. induci ſolet ad materiam repreſaliarum. nam quá ratione factum odiumq; patris filio nocere nõ debet, eadem ratione conſtituti repreſalias, ſiue pignorationes, fore prohibitas, odioſas, & legibus contrarias, ſeu re- 12
pugnantes tex. in c. 1. de iniurijs, & dam. dato libr. 6. cuius uerba & ſi pignorationes quas, uulgaris eloquium repreſalias nominat, in quibus alius pro alio prægrauatur, tanquam graues legibus, & æquitati naturali contrariæ, ciuili ſint conſtitutione prohibitæ tex. in authen. ut non fiant pignorationes pro alijs coll. 5. cuius uerba inhoneſtas pignorationes, & odibiles ſuper his exactiones plurimę, & ſi quędam alię leges odio habentur præcipue autem a nobis poſitæ tex. in l. una. C. ut nullus ex uicarijs pro aliena uicaria debito teneatur. lib. 11. ubi tex graue eſt non ſolum legibus uerum etiam æquitati naturali contrarium pro alienis debitis, & Bartol. in repreſalium tracta. 2. quæſt. principali. uerſic. ad quartum. Repreſalias appellat odioſas, ſubſidiarias, & exorbitantes, Bald. & idem Bart. in auth. & omnino C. ne uxor pro marito. Ioan. Adr. in regula. non debet aliquis. de regu. iur. lib. 6. cum alijs.

Repreſaliæ ſunt prohibitæ.

Idem ergo, & in l. noſtra fortius comprobatur, nam longe grauius eſt quempriuari a rebus, iam quæſitis, quam á rebus quærendis, ut in l. fina. C. de codicil. & in l. patre furioſo. ff. qui ſunt ſui, uel aliena. iur. ubi late per Iaſo. multa cumulantem, ſed hic filius non poteſt priuari hæreditate. matris non dum quæſita, ſed quęrenda propter odium patris, ergo longe minus poterit quis per modum repreſaliarum nomine bonis ſuis iam quęſitis propter debitũ, uel delictum alienum priuari.

13 Deniq; † dicendum eſt ad repreſalias non eſſe deueniẽdum niſi in defectum iuſtitiæ, uel propter denegationem iuſtitiæ expreſſus caſus in c. dominus noſter. 23. quæſt. 2. cuius uerba ſic, gens, uel ciuitas petenda eſt, uel uendicare neglexerit, quod a ſuis improbe factum, uel reddere, quod per iniurias ablatum eſt tex. in l. nullus. C. de iudæis, iũcta glo. in uerbo, ultionem. dicit ib [illegible] x. nec quiſquam ſibijpſi permittere ualeat ultione, exponit gloſſ quod ſi iudex non poteſt cogere partem, reſpondeo ſic, id eſt permittatur ultione pro hoc expreſſior tex. in l. generali lege. C. de decurio. lib. 10. ibi, ſi præſidis deſit copia, eundẽ manus iniectione conceſſa ſciat ad examen cognitoris, reſultante deducendum. gloſ. expreſſa in d. c. uno de iniuriis & dãno. da. lib. 6. in uerbo, concedi, in ſi. expreſſior in d. c. dominus noſter in uerbo ciuitas, quod tenet Bald. in authen. eſt omnino. C. ne uxor pro marito. col. 5. & Ioan. And. in d. reg. non debet. & Bart. in d. tracta. repreſalia. 2. quæſt. prin. in prin. in uerſ. ad quartum. ergo tunc demum ad repreſaliarum uim permitti deuenire cum deeſt copia iudicis, eſi aũt iudex adeſt ſecus eſt, niſi forte is iudex deneget iuſtitiam, tunc enim idem eſſet, ac ſi iudex deficeret, ut iã dictum eſt: ſed ijs caſibus non temere repreſalię concedendæ ſunt, á principibus, quorum ſubditi iniuriam paſſi dicuntur, ſed tũc demũ cum conſtat de debito, præter iuſtitiæ defectum, uel dene- 14
gationẽ † & ꝙ requiratur debiti probatio tenet in expreſſo Bald. in d. authen. & omnino. C. ne uxor. pro marito. 5. col. uerſi. uiſo de perſonis, uideamus de cauſis, & Bar. in ſuo tracta. repreſa. in 1. q. in prin. uerſi. ad ſecũdum, & iſtud eſt, quod decantat tex. in d. c. dominus noſter. 23. q. 2. ibi. uel reddere, quod per iniurias ablatum eſt, & ſanctus Thomas. 2. 2. q. 4. c. 1. quem refert Bart. ubi ſupra etenim ſatis temerarius incautus, & iniuſtus eſſet Princeps, qui tam credulus eſſet ut ſimul ac quiſquam ſe iniuriam recipiſſe, uel uiolentiã paſſum fuiſſe dicere. ſtatim ei fidem adhiberet, quinimo oportet plenam legitimamq; probationem prius uidiſſe nedum de iniuria conqueritur ipſemet iniurius exiſtat, nam ut Ouidius lib. 2. faſtorum ait.

De eadẽ re.

De eadẽ re.

Non opus eſt uerbis credite rebus ait.

Nam & Manilius. lib. 1. aſtronomorum ſic cecinit.

Cum fortuna fidem quæras uix inuenis uſquam.

Et

Et Vergil.lib.4. Aeneidos.

Nuſquam tuta fides.

Quinimo poetæ fabulantur fidem terris, relictis cœlum petiſſe, unde Silius Italicus, lib.2. Bellorum Punicie cecinit.

Contra cui Itala uirgo.
Certe equidem nec pro nihilo eſt fœdera rumpi,
Statq; dies audit, olim tam triſtibus ultor,
At me pollutas properantem linquere terras,
Sedibus his tot'linq, Iouis ſuccedere adegit,
Fecundum in fraudes hominum genus.

Ergo non temere conquærentibus credendum eſt, nerumtamen ad probandum naufragium prædam, uel ſpolia-
15 tionem tria copulatiue requiruntur de iure. Primum probatio facta ibidem, & in loco uicino, ubi contigit naufragium, ſeu derobatio, uel præda. Secundum receptio teſtium coram eiuſdem loci proprio iudice. Tertium ut intra annum eam coram competente iudice præſentet, tex. in l.2.C. de naufrag.lib.11. & ibi notant Bar.& Doctores, & in cap. quoniam frequenter, ut lite non conteſtata, & in authen. ſed & ſi quis .C. de teſtibus, & facit text. in l. nam ita diuus .ff. de adopt. Ergo non ſatis eſt, quod probetur læſio, uis, iniuria, derobatio, ſeu uiolentia, quæ re uera contigit, ſed præterea opus eſt, ut coram iudice illius loci, uel regionis, ubi facinus patratum eſſe dicebatur, ea probatio fiat, quæ ideo maiore fide digna erit, quòd in eodem loco fit, quinimo ut diximus oportet etiam quòd infra annum cum iis legitimis ſeſe præſentet coram iudice ſuo ne ex temporis longitudine, & diuturnitate ex mora & temporis intercupidine ſuſpicio falſitatis oriatur.

Prelati quiliter debeat periculum, ut id quod ſequeretur nota mus recipiatur.

16 Aliud † etiam quod requiritur eſt monitio, ſeu comminatio de concedendis repræſalijs, & peremptoria citatio facta ab eo, qui poteſt eas concedere, contra eum in quem ſunt concedendæ. Bald. in d. authen. & omnino. in prin. columna fin. in uerbo. ſecundo requiritur Bart. in ſuo tractatu in quarta quæſt. principa. uerſic. ad ſecundam. Item hæc monitio, uel comminatio fit quando talis contra quem repræſaliæ conceduntur eſt pertinax in deneganda iuſtitia ut colligit aperte ex Bart. ibi, & Bald. ubi ſupra. cum enim citatio, & monitio, quæ de iure tam poſitiuo, quam etiam naturali & diuino in cauſis ſubditorum deſideratur longe diligentior exactiorq; in cauſis non ſubditorum requiratur ſupereſt, ut non aliter repræſaliarum conceſſio iuſta uideri poſſit, quam ſi talis citatio, & monitio præceſſerit, etenim huiuſmodi comminationes ſolent efficere, ut damna illata reſarciantur, & emendentur, ſicq; ad repræſaliarum iniuſtitiam deuenire non ſit neceſſe.

Repræſaliis concedendis quis ordo.

17 Aliud † etiam quod requiritur eſt in hoc, eſt uis, ſcilicet iuſtitiæ denegatio, ideo primo quærendum eſt qualiter dicatur iuſtitia denegata, ſi quando agens porrexit libellum, & iudex audire recuſauit ſine legitima cauſa adeo ut ſi denegetur iuſtitia ex eo, quòd ſine ordine iuris petat, non dicitur denegata, nec ſunt repræſaliæ concedendæ. Bart. in d.tractatu.2.quæſt. princip. in ſecundo uerſic. & Bald. in d. authen. & omnino, col.5. Farrarius in ſua practica folio.5. in princ.columna.3. Quod autem diximus oportere, quòd, abſque ulla cauſa ſit denegata iuſtitia intelligendum eſt de cauſa uera & ſufficienti. nam licet cum cauſæ expreſſione iuſtitia eſſet denegata, ſi tamen ea cauſa uel uera non eſt, uel cum uera eſſet tamen non erat ſufficiens, nunc repræſaliæ concedi poſſunt non aliter, atque ſi re uera nulla cauſa in denegatione iuſtitiæ expreſſa eſſet. argum. tex. in l. filio quem, cum ibi notatis, per Iaſon. & alios.ff.de liber. & poſthu.& argum. huius tex. & tex. in auth. ut cum de appell. cog. §.cauſas.

De eadē re.

18 Et hoc ut iudex uel ſuperior dicatur denegare iuſtitiam uel negligere quod eſt minus eſt conuincendus de contumacia, quod non ſit niſi trina interpellatione & requiſitione præcedente text. eſt ibi. Doctores in c.1.de ſuppl.negl. præla tex.& glo. in clem. dudum. de ſepultu. in uerbo, recuſarint, ſic ergo poſt primam uel etiam ſecundam interpellationem non tam recuſare & nolle iuſtitiã adminiſtrare uidetur, quam cunctari quaſi cauſarũ occupationibus, id potius tribuendum ſit quam eius contumaciæ imputandum, etenim qui ad aliquid faciendum uel declarandum interpellatur is non eſt præcipitandus, hoc eſt non nimia & infeſta increpatione & feſtinatione eſt premendus: ut in ſimili ait tex. in l.1. §.largius. ff.de ſucceſſio.edict. & in l. qui interrogatur, cum l.ſequenti.ff.de interroga.actio. nam & alias nimia feſtinatio reprehenditur & etiam punitur, ut in terminis l.quidam in iure.§.fin.cum l.ſequen.ff.de donat.

De eadē re.

Sed † cum in ordinate & nõ rite & recte repreſaliæ conceduntur, conceſſio & decreta ipſo iure ſunt nulla ut eſt text. in l.cum uero. §.ſubuentum, cum ſequen. ff.de fideicõmiſſ.liberta, & in l.1.§.hæc uerba.ff.ne uis, fiat ei, & Bar. in d.ſuo tracta. repreſa.in.1.q.prin.uerſ.ad ſecundum. Etenim id quod minus rite iuris ordine prætermiſſo fit, nullo modo ſubſiſtere poteſt, & nihilominus ualere intelligitur, non magis quam ſi re uera factum non fuiſſet, ut in l. non putauit, §.non queuis.ff.de bono.poſſeſſ.contra tabul. ubi exhæredatio minus rite facta non ualet, nec per eam firmatur teſtamentum nõ magis quàm ſi omnino facta nõ eſſet, quinimo etiam hæredis inſtitutio quæ ſummopere fauorabilis eſt argumentorum quæ notantur in l.fin.ff.de conſti.prin. adhuc tamen non ualet ſi minus rite facta neruum habetur perinde ac ſi re uera facta nũquam fuiſſet: ut probat text.ff.de bono.poſſeſſ.contra tabul. l.in adoptionem.§.2.& 3. 19

De eadem re

Adde † quod Bart. in ſuo tracta. de repreſalijs.7.q.principa.uerſi.ſiue ad decimum expreſſe dicit, quòd homines nauigantes qui ui uentorum impelluntur in aliquem locũ, non poſſunt pro repreſalijs retineri, nec hoc caſu poſſunt repreſaliæ contra eos exerceri, allegat auth. nauigia.C.de furt.l.1.C.de nauicul.& l.1. C.de naufrag. lib.11.& l. Cæſar.ff.de publi.& uectig.& profecto hæc opinio Bar.eſt multum æqua & poſſet multis fundamentis corroborari ultra authoritatem Bart.per nota. in l.1.de naufra. & d.l.Cæſar, & in l.h.§.ſi quis propter.ff.de puplic.& uecti. & quia afflictio non eſt danda afflictis.ut in c.cum percuſſio.7.q.1.l.diuus.ff.de offi.præſid.& in l.tam de mentis.C.de epiſcop.audiend.nauis enim quæ propter neceſſitatem naufragij, uel fugiendo inimicos intrat aliquem portum nõ debet ſolue re gabellam uel uectigal ut notatur in legibus ſuperius allegatis. 20

Repreſaliarum nomine retineri non poſſunt qui ui uentorum in portũ impelluntur.

Facit, quia ſubueniendum eſt ei qui neceſſitate coactus aliquid facit, cui æquandus nullo modo eſt is qui ſpontanea uoluntate negotium gerit: ut probat text.in l. ſi fideiuſſor.§.ſi neceſſaria.ff.qui ſatis cogan.facit tex.in l.iam dubitari, in fin.ff.de hære.inſti.& in l.ſi filius qui patri, uerſi. etenim.ff.de uulgar.& in l.peto. §.prædium. ff.de lega 2.& per Socinum in l.conditionibus, pupillus.ff.de condi.inde-bit.per Iaſ.in d.§ ſi neceſſaria.

Vltimo is tex.inducitur ad quæſtionem frequentem cathedrarum in quibus ſolent conſanguinei conſanguineis ad eas cathedras aſpirantibus pecunijs in electores diffuſis fauore, ergo, &c.

† An factũ hac in re cõſanguineorũ noceat, uidet primo quod ſic per tex. in c.nobis de ſimonia, in c.pẽ.de elect.ubi probator quòd electio facta per ſimoniam non ualet, etiam ſi commutatur per conſanguineos ignorante electo, & facit determinatio Angeli, & Doctorum in l.1. C.ad l.Iuliam, de ambitu, ubi dixit quòd ſi aliquis dat pecuniam pro eo, quòd amicus uel conſanguineus aliquem honorem uel officium adipiſcatur nocet ad hoc quod non ualeat electio etiã ignorante eo facta, facit, & tex. in cap.conſtitu. in prima diſtinct. ubi factum conſanguinei nocet conſanguineo, & præſumitur factum de eius mandato, ergo ſic eſt præſumendũ contra me permaxime quia coniunctus præſumitur ſcire factum coniuncti.ut in l.octaui.ff.unde cogna. cũ ſimilibus. 21

Ambitus an præſumatur ex facto alieno.

Sed tamen iſtis non obſtantibus contrarium eſt uerum de iure. primo ex regula generali iuris dicentis quòd non debet alteri per alterum iniqua conditio afferri, & culpa ſuos debet tenere auctores ut in l.ſancimus. C.de pœnis, &

indignum

dignum eſt aliquem alterius odio prægrauari ut hic: pro quo facit glo. in c. quia preſulcatus. 1. q. 4. & in c. cũ ad ſedẽ de reſti. ſpolia. quam cõmendat Bal. in l. ad mundiá C. quod metus cauſ. & in alijs locis, q delictum conſanguinei & in fauorem alterius conſanguinei non preſumitur in dubio de eius uoluntate commiſſum, quia non eſt præſumendum delictũ ut in l. merito. ff. pro ſocio. Pro quo facit quia ignorans non conſenſit, ut in l. manifeſtiſſimi. §. ſin autem. C. de furt. cum ſimilibus, ſed impoſſibile eſt aliquem obligari ad pœnam ſine conſenſu, ut eſt glo. quam ibi cõmendant Doctores in l. 1. §. id beſtias. ff. de poſtulan. & ponit Innocen. in c. in noſtra, de iniurijs, ſunt idunei teſtes cognati, & ſi eſſent fratres ad probandam hac in re innocentiam: ut eſt tex. in c. literas, de preſump. quem commendat Bal. in l. parentes. C. de teſtibus, & in alijs locis.

Item etiam ignorantia probatur iuramento ut in c. nulli, de elect. in 6. & in c. ſi uero. de ſent. excom. & licet eſſet aliqua præſumptio in contrarium illa bene tollitur per iuramentum ut notatur in dict. cap. literas.

Præterea, pro iſta parte q factũ cõſanguineorũ nõ nocet eſt tex. quẽ ibi ſic ſummat Bal. in l. proportione. C. de exce.

Præterea quòd factum matris & conſanguineorum non noceat probatur ex proteſtatione, & contradictione per quam appareret, q ille monuiſſet amicos ne mutuarent aliquid ſcholaribus, in quo caſu delictum conſanguineorum contra ſuam uoluntatem cõmiſſum non nocet: ut eſt text. notabilis in c. Petrus, de homici. pro quo etia facit tex. notabilis in l. honores. §. ſi. ff. de decur. quem cõmendat Bal. in c. Cumana. in 2. col. de electio. q quando alicui preiudicatur ex facto legis aliquid præſumentis, illa præſumptio tollitur per expreſſam proteſtationem factam in contrarium.

Non obſtat tex. in c. nobis. de ſimonia cũ ſimilibus, quia illa iura loquuntur in crimine ſimoniæ, quod eſt reale, & afficit rem, ideſt beneficium ipſum ſine culpa poſſeſſoris ut ibi omnes Doctores declarant, ſed cathedræ non ſunt iura ſpiritualia, quia cadunt in laicum, ergo non ſpiritualia, ut in c. cauſam quæ. de præſcriptio. cum ſimilibus quãuis ſtipendia Cathedrarum deſcendant ex fructu decimarum non propterea dicunt ſpiritualia ut eſt gl. communiter approbata in c. cum M. de conſtit. cum mille ſimilibus. Præterea & ſi Cathedra eſſet res ſpiritualis adhuc non eſſet probata ſimonia actualis, nam non eſt probatum de pacto, & conuentione q pecunia fuit data aut mutuata ſcholaribus propter ſuffragium preſtan. quo caſu ceſſat ſimonia ut in c. de hoc, de ſimonia, qui eſt caſus expreſſus & eſt tex. in c. tua. eod. tit. & gl. in c. ex inſinuatione, in glo. 1. eod. tit. & ibi Doctores, & facit tex. notabilis in l. 1. ff. de calum. ubi recipiens aliquid calũniæ cauſa, ut puniatur debet cauſa deduci expreſſe probatur in l. 1. ff. de falſis, in teſte aliquid recipiẽte q illud debet eſſe cauſa ferẽdi teſtimoniũ.

Et cũ hæc quæſtio ex facto ageretur & nulli teſtes exiſterent qui quicq̃ datũ aut mutuatum aſſererent pro ſuffragio præſtãdo neq; ſcholariũ ſuffragia poſſent diſtingui, dicebã ſaluũ fore eũ q plura numero ſuffragia habuiſſet, & meruiſſet, præſertim cũ ab utraq; parte horũ ſimilia perpetrata dicerentur & in pari cauſa potior futura eſſet conditio poſſidentis, ut in l. mercalem, & per totum. C. de condi. ob turp. cauſ. & in regula in pari cauſa de regu. iur. lib. 6.

22 Item noſter tex. induci ſolet ad q. an renũtiatio noceat nepotibus, & ſane renũtiatio uel repudiatio filij i hereditate interdũ nepotibus nocet, interdũ nõ nocet, qua in re ſunt plures caſus in cõſideratione: Primus caſus eſt poſt mortẽ patris & poſt aditionem hæreditatis filius eius hæreditatẽ hereditariamve portionem renuntiauit alicui, quo caſu ſibi præiudicat indiſtincte, l. ſicut ab initio. C. de act. & obli. l. in re mãdata. C. mãd. Secũda cõcluſio et nepotibus præiudicat ſi cõceſſio ſeu donatio nõ fuit inofficioſa gl. approbata in l. cũ a matre. C. de rei uẽd. l. ſed nõ uſq;. ff. ſi quis a paren. fuer. manu. Tertia cõcluſio nepotibus preiudicat ipſo iure et ſi cõceſſio fuit inofficioſa, ſed poſtea poterit reuocari uſq; ad debitũ bonorũ ſubſidium, per totũ. C. de reu. do. qua de re uide p Ioan. Lupũ, de Palacios Ruiuos in rub. extra de donation. inter uirum & uxorem. §. 47. numero 2. per Rodericum Suares in l. qm in prioribus. 10. amplia. C. de inoffi. teſtam. per Couarru. in ca. Rayn. §. 2. num. 2. extra de teſtam. qui omnes quo ad hunc articulum idem ſentire uidentur, niſi forte is renuncians hoc ultimo caſu poſt talem donationem, id eſt renuntiationem animo donandi facta, liberos ſuſcepiſſet, cum eos tempore renuntiationis non haberet, ſecundus caſus cum poſt mortem patris ante aditionem hæreditatis hæreditariæve portionis repudiauit, uel cum coherede pepigit, ut forte aliquo accepto ab hæreditatis portione diſcederet, quibus caſibus ſit prima concluſio ſibi indiſtincte preiudicat l. ſi quando. §. & generaliter. C. de inoffic. teſtam. d. l. in re mandata, d. l. ſicut ab initio. Quinta concluſio liberis ſuis ſine dubio præiudicat ſi ea renuntiatio non fuit inofficioſa, ueluti ſi bona repudiantis locupletiora, & pretioſiora erat, quàm repudiata.

Tertia concluſio idem ſi preter repudiatum nil in ſuis bonis habebat dictus filius, ut l. qui autem. in prin. & §. 1. ff. quæ in fraud. cred. facit optime, quod ait Lupus, ubi ſupra num. 4 Nec obſtat titulus. C. de inoffic. donatio. nam procedit in donatione rerum iam acquiſitarum, ſiue quis donet per ſe, ſiue etiam conſentiam ei qui res meas donauit nam in his terminis loquitur l. pen. C. de inoffic. donatio. intellige autem præiudicium fieri nepotibus quo ad hoc, ut ipſi contra factum patris non poſſint quicquam dicere, nam ſi forte abinteſtato auo ſuo ſuccedere poſſint, tunc dic, ut dixi in libro iſto in l. ſi quando. §. illud infra lib. ſi.

Tertius caſus quando ante mortem patris pepigit ſine iuramento de non ſuccedendo patri, uel de in minore portione quam legitime ſuccedendo quo caſu ſit prima concluſio ſi pactum initum fuit cum altero fratre puto ualere, argumento l. fin. C. de pact. intercedente tamen patris uoluntate, & perſeuerantia uſque ad mortem ut ibi, quod plane tenet Couarru ubi ſupra.

23 Secunda concluſio † ſi cum ipſo patre id pepigit ſecus l. ſi quando. §. illud. C. de inofficioſo teſtamento. ratio differentię, quia iſto caſu adſunt duę rationes, quæ non militant in ſuperiore quas notaui in d. §. illud. Amplia ut ſi non præiudicat ſibi, longe minus ſuis liberis d. §. illud in ſui generalitate.

Intellect. l. ſi quando. §. 1. C. de inoffic. teſtam.

Item primam concluſionem amplia, ut præiudicet liberis paciſcentis, non ſecus, quàm ipſi paciſcenti d. l. fin. in ſui generalitate, facit d. §. & generaliter.

Quartus caſus cum ante mortem patris pepigit cum iuramento, prima concluſio ſibi indiſtincte præiudicat cap. quamuis pactum, de pact. lib. 6. Secunda concluſio liberis ſuis indiſtincte preiudicat ſi renuntiatio ſecundum quod ſuprà declaraui non ſit inofficioſa. Tertia concluſio etiã ſi ſit inofficioſa, puta quia ipſe in bonis nil habebat, & diuitem hereditatem repulit, quia renuntiatio iuris nondum quæſiti, ergo &c. ut ſupra dixi, per d. l. quia autem. §. 1. l. 2. ad medium. ff. ſi quid in fraudem patroni. iuncta l. quia poterat. ff. ad Trebell.

Quęro † an ex ui talis pacti quo caſu ualet perimatur ius ſuccedendi ipſo iure. Reſp. non, quia ius, quod nondum eſt, non poteſt perimi l. decem. ff. de uerbor. obligat. ſicut teſtamentum, quod non eſt, non poteſt rumpi l. nã & ſi. ff. de iniuſto rupto, ſed contra paciſcentem datur exceptio propter ius quod aduerſarius per ſuam acceptationẽ quęſiuit contra paciſcentem renuntiantem, ut dixi in l. ſi quando. §. illud infra eod. tit. unde infertur, ut & ibi dixi nouiſſima ratio quare id ius futuræ ſucceſſionis non poſſit lędi per ſimplicem repudiationem huius filij, uel alterius. Vnde ſubinfertur elegans ratio quare omnes ll. loquentes de futura ſucceſſione omittenda, uel acquirenda, uel diuidenda, uel conſeruanda, loquantur potius in pacto, quàm in ſtipulatione, nam id ius futurum, & quod de præſenti non eſt in rerum natura, ut re uera de pręſenti amitti non poteſt, ita nec acquiri l. inter ſtipulantem. §. ſacram. ff. de uerb. §. 1. inſt. de inutili. ſtip. l. ſi uſusfructus. ff. de ſtip. ſeruo. cum ergo id ius perimi non poſſit, ſequitur cõtra omittentem

Renuntiatio legitimae quam facit filius an noceat nepotibus ex ſe.

24 Renuntiatione an ius futurũ perimatur.

tentem nil queri poſſe, niſi pacti exceptionem ad quam producendam ſtipulatio neceſſaria non eſt. Et conſidera quòd etiam ſi pactum de futura ſucceſſione acquirenda, & omittenda, conſeruanda, ſeu diuidenda conferatur in tempus quo hereditas deferatur non magis permit ius futurum, quam ſi pure conciperetur, ergo idem in ſtipulatione licet in tempus quo deferetur collata eſſet, quia quantum ad perimendum ius acquirendi relictum iam delatum tantam oim habet pactum, uel etiam ſimplex repudiatio, quantam ſtipulatio l. ſi qui hæres l. ſi poſt l. gerit, de acquirenda hereditate. ff. eſt tamen uerum, quod Bar. quem ibi communiter Doctores ſequuntur in l. 1. C de pact. tenet quòd ius etiam futurum, quod nondum eſt in rerum natura poteſt perimi, & omitti ſub conditione ueluti ſi cum ſub hac conditione inſtitutus eſſem ſi nauis ex Aſia uenerit
25 dixi repodio hereditatem etiam ſi nauis ex Aſie ueniat.

Mauratus, et alienationes prohibitio an conſenſu filii firmetur, quatenus tangit legitimam.

Redeundo ad ſuperiora infero † Lupum, ubi ſupra male dixiſſe dum uult, quod ſi filius conſentiat patri ut prohibeat alienari legitimam ſuam id onus ualebit nec reiicietur per l. quoniam io prioribus. C. de inofficioſo teſtam. ſed errat, nam etiam de iure antiquo is conſenſus filio non præiudicabat, ut probat tex. in d. l. ſi quando. §. illud ibi, huiuſmodi pacto filium minime prægrauari. facit text. in l. pactum dotali. C de collat. & in l. fin. ff. de ſuis & legitimis hered. & in cap. quanuis pactum, de pact. lib. 6. per locum ab ſpeciali, & quod late diximus in d. §. illud, & in d. l. ſi quando. §. & generaliter, ſuper glo. ubi diximus nullam conuentionem fieri poſſe inter patrem, & filium quo ad ipſios patris hereditatem omittendam, ex toto uel ex parte, reſpectu rei, uel temporis, uel loci, uel cauſæ, uel alterius cuiuſcunque rei, quæ huic filio renuncianti nocere poſſit, non magis, quam ſi re uera interpoſita non fuiſſet,
26 niſi iuramentum interueniſſet.

Mauratus ſeruſa filio ſtatuens an præiudicet eius ompadibus.

Infero grauius erraſſe dum firmat id etiam præiudicare filijs ipſius conſentientis. Nec obſtant iura. per eum allegata, quia loquuntur quando conſentit filius poſt mortem ſui patris tempore, quo iam ſibi eius hereditas delata erat, quam poterat, & adeundo conſequi, & repudiando amittere, ſecus autem ſi talis renuntiatio, uel talis conſenſus utcunque nocious præſtetur ante obitum patris quo tempore data non eſt à lege poteſtas, neque acquirendi, nec amittendi, ut in caſo & ſpecie noſtra: nam tunc conſenſus a filio præſtitus et non nocet, non magis, quàm ſi re uera præſtitus non fuiſſet, niſi per interuentum iuramenti, ut in d. cap. quanuis, de pact. in 6. & cum ipſi etiam nõ noceat, longe minus nocere poterit eius filijs, cum in hac materia aliquando quod nobis obeſt id liberis noſtris non obſit, ut per totum. C. de reuoc. donat. de quo latius in d. §. illud.

27 *Inofficioſitas quando arguatur ex æſtimatione ...*

Superioribus addere libuit, quod † alienatio facta à patre inter uiuos in fraudem legitimæ filiorum reuocatur querela inofficioſæ donationis non ſolum cum fit titulo lucratiuo ſed etiam ſi fiat titulo onoroſo, in quo uirtualiter inſit donatio, ut ſi in emptione, uel tranſactione pater, ſit enormiſſime læſus in terminis, ita ſingulariter dicit Bart. in l. non uſque adeo. ff. ſi à paren. quis fue. manumiſſ. ubi
28 dicit uerba ſequentia † finaliter dicerem ſi quidem alienatio fuit facta titulo lucratiuo, uel ex cauſa donationis, poteſt reuocari per querelam inofficioſæ donationis, tam à patre, quàm à filio ſi per donationem læderetur, nam illa querela eſt inducta ad ſimilitudinem querelæ de inofficioſo teſtamento. ut l. ult. C. de inofficioſo teſtamento. ſed querela inofficioſæ donationis, pondero uerba ſequentia ſi uero alienatio fuit facta oneroſo titu. ut ex cauſa uenditionis, tunc ſi eſt facta pretio minori, tunc in eo quod ultra ualet res, & ſit pretium eſt donatio, ut in l. 1. C. ſi quis in frau. patro. & tunc idem, quod poteſt reuocari per querelam inofficioſæ donationis, hæc Bar. & cum iſta deciſione Bar. concordat. nota. deciſio. Bal. in allega. l. 1. penultima colum. C. de inoffic. dona. ubi dicit, quòd quandocunq; contractus donationis eſt permixtus alteri contractui, tunc & poteſt agi ad reuocationem alterius cõtractus querela inofficioſæ donationis quatenus ei ineſt donatio, allegãs in argumento. l. ſi quis donationis, ff. de contrahent. emption. idem ibi tenet Paulus de Caſt. in fina. uerbis, Item & quod in hoc caſu cenſetur dicta iniqua tranſactio titulus lucratiuus in omni eo quod minus ſua legitima recipit, & quòd ideo filijs eius competat querela inofficioſæ donationis tenuit Cinus in l. 1. C ſi quid in frau. patro. in 7. quæſtione. Idem Bar. & Bal. in l. 1. in ſi. C. eodem titulo. Idem Bal in l. fin. in ultima quæſtione. C. de reuo. his quæ in fraud credito. & in l. ſi unquam. C. de reuoc. dona. Idem tenet Bar. poſt Dinum in l. hæreditarium, ff. de bon. auct. iudi. poſſideo. & tenet Ioan. Fab. & Angel. & Iaſ. in §. ſi quis in fraudẽ, inſtit. de actionibus.

† Nam licet heres uenire non poſſit contra factum defuncti, l. heredem, ff. de re. iur. hoc eſt uerũ, niſi ſit talis heres cui defunctus tenebatur certam partem relinquere, ut in legitima filij, nam tunc uſque ad illam partem poteſt impugnare illud factum, l. 1. & l. ſi totas. C. de inoffi. don. & notatur in alle. l. 1. C. ſi quid in frau. patro. & facit text. hic, & tenet expreſſe Bal. in alleg. l. 1. C. de inoffic. donat. in 3. col. in fin. & ibi in terminis dicit quòd licet filius accepit hereditatem paternam, poteſt tamen agere reuocatoria & rationem aſſignat, quia iſta actio eſt propria filij, & tendit ad reſciodendum fraud. alle. l. 1. § pe. ff. ſi quid in frau. patro. Idẽ tenet Salicetus & Iaſ. hic, ubi alios plures refert, hinc eſt quod ita filio debetur legitima ut glo. in l. ſi. C. de codicil. & in lege, non unquam, in princip. ff. de collatio. bono & text. in l. 1. in §. largius. ff. de ſucc. edic. quòd filius æquiparatur creditori in l. ſi quis legatum. §. ſi. ff. de falſ. & tex. not. in l. cum ratio naturalis, in prin. ff. de bonis damna. & glo. nota. licet uulga. in l. ſi emãcipata. C. de iur. & facti. igno. & ideo quodammodo in legitima non poteſt dici titulus lucratiuus, cum filius iure quaſi creditoris ſuccedat, ut ibi. notatur & in locis de quibus ſupra.

29 *Heres quãdo poſſit impugnare factum defuncti.*

Vnde dicit Bal. in alle. † l. ſi. C. de his qui in frau. cre. quòd quando filius reuocat alienata per patrem non reuocat tanquam in fraudem alienatum, ſed tanquam rem propriam alle. tex. in l. ſi. §. in computatione. C. de iure de lib. hinc eſt quod dicit Bart. in l. Titia, Seio. §. Imperator. ff. de lega. 2. quòd in tantum quando alienatio eſt inofficioſa filius reuocat donate per patrem quærela inofficioſæ donationis, quòd & ſi donatio ſit iurata reuocat, nam quando contractus infirmatur ratione alterius nunquam iuramento contrahentium confirmatur, quia eſſet in alterius diſpendium, alle. tex. in alle. c. quanuis pactum, de pact. & in c. licet de iure iur. lib. 6. ſed cum donatio inofficioſa infirmatur fauore filiorum iuramentum patris non erit illis impedimentũ, idem tenet Bal. in allegata l. 1. C. de inoffi. dona. in 3. col. & ibi Saliceti; & faciunt notata per Bar. in l. hac edict. in principio. C. de ſecun. nup. nam ut dicunt Doctores reuocatoria quæ fit per titulum de inoffi. dona. fit ex defectu poteſtatis donantis quia uoluit fraudare filium legitima & nõ potuit, ut dicit Paulus de Caſtro in allegato. §. Imperator, unde quamuis fiat renuntiatio illius tituli per patrem non nocet filio. Bar. in allegato. §. Imperator. 30

Intell. titu. quæ in frau. cred.

Ergo ueriſſimum eſt quòd hec materia & hæc remedia procedunt in alienatione quæ fit per titulum tranſactionis uel alium ſimilem titulum oneroſum non aliter atque ſi fieret per titulum lucratiuum qualis eſt titulus donationis, intellige tamen † quòd is paterfamilias alienauit titulo tranſactionis uel emptionis omnia bona ſua idque fecit etiam uiliſſimo & abiecto pretio, unde ex hoc præſumitur & probatur fraus & dolus dictæ conuentionis, lege omnes. §. Lucius. ff. de his quæ in fraud. credit. quæ licet loquatur in donatione & ſic in alienatione facta titulo lucratiuo: Bar. tamen dicit ibi habere locũ in alienatione facta titulo emptionis, & ſic titulo oneroſo, ita extendit, & ampliat illum textum, gloſſ. ab omnibus approbata in lege, qui teſtamentum, in uerbo modum, & ibi Bartolus, ff. de probation. Idem Bartolus, in lege poſt contractum, in ſecunda columna. ff. de donatioo. & Angelus de Aretio, & Ioannes Faber, & Iaſon in §. ſi quis in fraudem, inſtitu. de actio- 31

Quid ſi paterfam. titu. oneroſo omnia bona alienauit.

actionibus: Idem Ioannes de Imola, in dicta lege poſt contractum, qui dicit hoc a fortiori procedere, quando alienatio eſt facta pro uiliore pretio quam ualent ipſa bona, ut in præſenti, imo plus eſt dicendum quòd non ſolum ex alienatione omnium bonorum præſumitur & probatur fraus, ſed etiam ſi non alienauit omnia bona dum tamen alienet maiorem partem. gloſſ. ualde not. in lege nomen. §. filio, ff. de legat. tertio, & facit l. propter litem, in principio, ff. de excuſatio. tutor. & Baldus in lege prima, in tertia quæſtione. C. ſi in fraud. patron. & in lege, ſi unquam, C. de reuocation. donation. & faciunt notata per Bartolum in lege ſocietatem. §. arbitrorum. ff. pro ſocio, quod ſi filius filiave poſt mortem patris familias qui titulo lucratiuo uel oneroſo in quo tamen uirtualiter iuxta ſuperiora in erat donatio inofficioſa ex cauſa tranſactionis renunciant ſucceſſioni paternæ uel remedio querelæ inofficioſæ donationis, ſiue hanc renunciationem iuramento firmauerit, ſiue non, an poſſit conuenire, uel ipſe filius filiave uel eius hæredes cum in ipſa tranſactione eſſet læſio enormiſſima non ſolum ultra dimidiam ſed etiam ultra plures dimidias iuſti pretij ut ex facto prætore me agebatur, & tenendum eſt hanc tranſactionem impugnari poſſe, nec obeſſe quod titulo oneroſo per ipſum patremfamilias facta fuiſſet ea alienatio, quæ inofficioſa dicebatur, nam huic obiectioni ſupra ſatisfactum eſt.

Minus & obſtat ſi dicatur quòd ex eo quod renunciauit per dictam conuentionem & tranſactionem omni iuri, quod ſibi pertinebat in bonis ſui patris & matris, quod cum in tranſactione non habeat locum remedium, legis ſecundæ. C. de reſcinden. uendi. quòd dicti filij eius non poſſint conqueri nec reuocare dictam alienationem cum legitime facta ſit, quoniam ad hoc & reſpondeo quòd immo magis communis opinio eſt in contrarium, ſcilicet quòd in cõtractu tranſactionis habeat locum dictum rem. d. l. hanc opinionem tenet gloſſ. & Bart. in lege Lucius. §. fina. ad Trebellianum. Idem quod Barto. tenet Angelus, Ioannes de Imola, & Romanus, in lege. ſi quis cum aliter, ff. de uerborum obligation. & in allega. l. Lucius. §. fin. ff. ad Trebellianum. Idem Bartolus, & Angelus, in allega. l. ſecunda, C. de reſcinden. uend. & Antonius de Butrio. & Abbas, & Card. & Imola in capitulo cum cauſa, de emptione & uenditio. & in capitulo Quintauallis, in ſexta columna, de iure iuran. & Calderinus in conſilio tertio, poſito ſub rubrica, de tranſact. Idem Fabianus de monte ſancti Sabi. in tractatu de emptione & uendition. in ſexta quæſtione principali, in 4. colum. ubi dixit opinionem Bar. eſſe communem et æquam, et pro iſta ſententia Bar. facit textus in lege, ſi ſuperſtite. C. de dolo ibi, ſane ſi læſa in modice eſt, ubi eſt text. quod ſi tranſactio fuit inita bona fide inter patrem et filiam emancipatam, ſi filia fuit in modice læſa non habet actionem de dolo, quia famoſa eſt contra patrem, ſed habet actionem in factum ad reſcindẽdam tranſactionem, ergo ibi eſt textus, quòd propter immodicam læſionem tranſactio retractatur, & ibi eum ad hoc ponderat Fulgoſius, & dicit quòd ita alias per illum textum in continentia facti conſuluit & obtinuit. Ad cuius confirmationem accedat nota. deciſio & determinatio in terminis do. Alex. in alleg. l. ſtipulatio hoc modo concepta, in tertia colum. & in tertia limitatione. ff. de uerborum obligationib. ubi allega. Petrum de Anchar. in ſua diſputatione incipiente, cum C. laicus, & in capitulo canonum ſtatuta. in undecima quæſtione. dicit d. c. quamuis pactum non habere locum ſi filia mortuo patre, ut in præſenti renunciauit hæreditati paternæ aliquo ſibi dato, quod erat minus dimidia hæreditatis, nam tunc dicitur decepta dolo interueniente re ipſa alleg. dict. l. ſi quis cum aliter, ff. eodem titulo, iuncta l. ſecunda. C. de reſcinden. uendi. rationẽ aſſignat, quòd ubi dolus uel metus interuenit in iuramento non obligat cum effectu, ut probatur in dicto capitulo, quãuis, & c. ſi uero, de iure iuran. & in authent. ſacramenta. C. ſi aduer. uendi. facit text. in lege cum hi. §. uult igitur, uerſic. modus. ff. de tranſactionibus ibi, modus quoque pecuniæ q̃ in tranſactionẽ uenit ſtimãdus eſt: utputa quantitas tranſactionis, nam & ex modo fides tranſactionis æſtimabitur, uerba ſunt tex. & ad hoc ibi Paulus de Caſtro multum commendat, & extollit, quia ut uerbis Baldi utar in ca. 1. §. idem ſacramenta, de pace tenendam ubibus feu. ex enormitate facti præſumitur conſilium animi.

Item etiam † q̃ ubi enormis eſt deceptio, quòd nunquã contractus firmetur iuramento, tenet Abb. in cap. cum contingat, de iureiu. in 11. colum. quia cum iuramentum nõ debeat eſſe uinculum iniquitatis, poteſt pars contrauenire, quod extendit intantum etiam ſi expreſſe dicat, & iuret nõ uenire contra contractum, & iuramentum ratione enormiſſimæ læſionis: nam ut ipſe dicit cum fraus ſit ea parte recipientis iura canonica non aſſiſtunt talibus iuramentis, † facit etiam l. pen. 6. par. tit. fin. l. fin. quæ aperte ad aliud l. remedium parificat dolum ex propoſito dolo re ipſa reſultanti in quo eſt, quòd licet ille qui ſcit uerum ualorẽ rei, eo ipſo q̃ uendit etiam ſi aliter expreſſe non renunciet cenſetur renunciaſſe remedio d. l. 2. in dubio tamen deceptus ultra dimidiam præſumitur potius ignoraſſe uerum pretiũ, q̃ ſciuiſſe, ſic in terminis dicit Cinus in l. quiſquis. C. de reſcindenda uendition, & refert & ſequitur Paulus in alleg. l. 2. in 2. col. in fi. C. de reſcin. uenditio. Idem Abb. in ca. cum cauſa, de emptione & uend. imo plus dicit Bal. in d. l. 2. 5. col. q̃ in muliere, & in minore ad hoc ut inducatur renunciatio d. l. 2. requiritur, q̃ ſint certiorati de eius beneficio.

12
Iuramentum non impedit reſciſſionem contractus, ubi erat enormiſſima læſio.

13
l. fin. tit. fu. part. 6.

Et q̃ dolus re ipſa hoc caſu æquipararetur dolo ex propoſito probatur in ſimili per tex. meliorem de iure in l. 1. §. pen. ff. de ædil. edict. in uerſ. cauſa. Et quo ad læſionem, quæ reſultat ex alienatione facta minore pretio melior practica eſt, q̃ æſtimatio fiat per peritos in arte, q̃ per teſtes, ad quod ita multi obſeruant per doctrinam Bart. in l. 2. C. de reſcin. uend. & iuxta hanc rem conſidera, q̃ cum teſtes debeant deponere de his, quæ percipiunt ſenſu corporeo, ut in l. teſtium. C. de teſtib. &c. deceptio quæ cõtingit in rerum alienationibus non percipiatur ſenſu corporeo, ſed magis intellectu & ſenſu iudicioq; animi noſtri, maxime in alienatione quæ fit per modum tranſactionis, in qua deceptio per teſtes uix eſt, ut probari poſſit, cum iuriſperitos eſſe oporteret teſtes, ut æſtimare poſſent quantus futurus eſſet litis illius ualor de qua agebatur, ideo conſilium eſt † ut iudex ex officio aſſignet illius litis alienatæq; rei æſtimatores peritos quorum æſtimationem iudex ipſe ſequatur. ita in terminis dicit Bar. in allega. l. 2. in fi. C. de reſcindenda uend. ubi dicit, q̃ iſta eſt practica uera, & indubitabilis. Imo ibi ſentit, quòd in hoc caſu eſt melior practica, & fiet partibus æquior & æqualior iuſtitia, quã ſi fiat probatio de æſtimatione per teſtes. nam cum in hoc ſit magis iudicium, q̃ teſtimonium dicit ipſe q̃ iudex debet ponere aliquos bonos homines ad illam æſtimationem faciendam, & ad illud iudicium proferendum alleg. text. in l. 1. ff. de uend. inſpec. & in l. comparationes. C. de fide inſtrumentorum; nam quantum res ualet non poteſt uideri per oculum ſed intelligitur per intellectum, & ideo debent mitti periti in arte ſua, ex quo ipſe concludit q̃ probare æſtimationem per teſtes eſt difficile: Idem Bal. ibi in penult. col. dicens, q̃ quando æſtimationis probatio eſt dubia per teſtes, tunc iudex debet ex officio ſuo pretium æſtimare, argumento de ſer. corrup. l. ut tamen. §. his conſequenter, in fin. & poteſt facere quòd ſuper hoc eligantur æſtimatores per partes qui iurati deponant uiſa re, uiſis probationibus ſuper facto, quantum eſt uerum pretium, infra de ſecundis nuptijs l. hac edictali. §. mobilium, & ſupra de fide inſtrumen. l. comparationes, & ſi non concordarent partes in eligendis eis iudex eligat ſupra de iudici. l. fin. & ſi æſtimatores non concordarent, eligatur tertius, cuius authoritati pareat, ut. ff. de arbit. l. item ſi unus. §. pen. & ſi, ſecundum Nico. de Mattarell. J. de ſententijs, quæ pro eo. l. circa fi. hæc Bal. ubi ſupra.

14
L. 2. C. de reſcind. uend. ut practicetur.

Quid † autem ſi in dilatione data ad probandum pars quæ dicit ſe læſam in rei ſuæ alienatione, uel tranſactione ultra dimidiam iuſti pretij nihil probauit, uel non plene probauit

15
Cõcluſio cauſæ an impediat omnem probationum ſpeciem.

probauit, an iudex poterit ex officio inquirere uerum ualorem illius rei? & ſunt qui putent quòd iudex ex officio ſuo debet & tenetur æſtimare, etiam poſt concluſionem in cauſa, hoc in terminis multum accommode in noſtro propoſito dixit Bar. argumento illius tex. in l. ſi quod ex Pamphila.ff. de legatis ſecundo. dicens in fine ultimo not. ex ſi. l. quòd licet in iudicio non ſit probatum de ualore rei iudex ex officio ſuo debet æſtimare. facit infra quod ui aut clam l. ſemper.§. in hoc interdicto, & quod ibi nota. per Doctores in lege una.C. de ſententijs, quæ pro eo, quod intereſſe probetur cuius etiam argumẽto. ibi dicit Paulus de Caſtro, † quòd licet ille qui petit intereſſe in termino dato ad probandum non probet quantitatem eius, nihilominus reus non abſoluitur, ſed poteſt implorare iudicis officium ut æſtimet intereſſe, quod non eſt regulariter in alijs, quòd perpetuo eſt menti tenendum, & quòd quãdo non eſt probatum in iudicio de ualore rei, quòd iudex ex officio ſuo etiam poſt concluſionem in cauſa poſſit æſtimare tenet Bartolus, Baldus, Angelus, Salicetus, & Paulus de Caſtro in alleg.l.una.C.de ſententijs, quæ pro eo quod inter. argumento tex. in alleg.l. ſi quod ex Pamphila, & in lege ſemper.§. hoc interdicto.ff. quod ui aut clam, id quod ſummopere menti tenendum eſt, quia me prætore pluries ex facto agitatum fuit, præſertim in omnibus obligationibus aliquid faciendi, nam ſi quis dixerit aduerſarium ſuum ſibi obnoxium eo, quòd inſulam infra annum forte fabricandam conduxerit & ſuſceperit, nec id fecerit, petatq́; ſibi illum condemnari in eo quod ſua intereſt, tunc datis dilationibus ad probandum actor probat plerunque contractum, non tamen probat quantum ſua intereſſet opus infra diem definitum perfectum fuiſſe, & nihilominus poſtea, quod eius intererat conſequitor aſſignatis per iudicem æſtimatoribus. Idem quoq; ſæpiſſime contingit in iudicio reddendarum rationũ, quod agitur inter pupillos & tutores, inter curatores, & adultos, inter ciuitates, & eccleſias, & ſuos rectores, inter mercatores & eorum factores ſeu inſtitores, & in alijs quampluribus negociationum generibus.

36 *Intereſſe ſi poſt dilationes ad probãdũ conceſſas præteritas poteſt probari, cum communi.*

L. SI QVIS FILIVM.
C. de inoffic. teſtamento.

1 *AN iſta lex ſit neceſſaria, & aliquid de nouo inducat nec ne.*
2 *Ad tex. ibi omne adiutorium.*
3 *Non poteſt quis uenire ut ſuus niſi alunde tamen teneat primum locum.*
4 *l. ſi is qui.ff. de inoffic. teſtam.*
5 *Olim nepos non ueniebat ex perſona patris iure tranſmiſſionis hodie ſic.*
6 *Si filius exhæredatus hærede deliberante deceſſit, an nepoti datur querela ex ſucceſſorio edicto an iure tranſmiſſo.*
7 *Dato quòd iſta lex ſit neceſſaria an poſſit procedere nec ne.*
8 *Facultas reuocandi alienationem an tranſmittatur.*
9 *An tranſmittatur facultas reuocandi donationem.*
10 *Tranſmiſſio quid ſit.*
11 *Querela non datur ei, qui conceptus non eſt.*
12 *Querela an detur nondum concepto tranſmiſſionis uigore.*
13 *Querela datur nepoti non tanquam præterito uenienti, nec ex propria perſona, nec patris, uel ſic.*
14 *Tranſmittitur querela ad nepotem uenientem non tanquam præteritus, nec ex propria perſona, ſed patris.*
15 *Non tranſmittitur querela nondum nata.*
16 *Tranſmiſſio non impeditur per tacitam cond. niſi teſtator contrarium uoluerit.*
17 *Non tranſmittitur actio in certe conditionis cum non ſit nata.*
18 *Tranſmittitur ſpes querela quæ habetur ſub conditione tacita, & non expreſſa.*
19 *Non tranſmittitur facultas hæreditatis repudiandæ, uel abſtinendæ.*
20 *Tranſmittitur quod alicui conceditur de iure communi, niſi ſit priuilegium perſonale à lege conceſſum.*
21 *Lex correctoria non extenditur ad alium caſum ſimili.*
22 *Non tranſmittitur facultas reuocandi donationem propter ingratitudinem.*
23 *Tranſmitti non poteſt hæreditas non adita.*
24 *Tranſmittitur ſpes querelæ etiam non nata.*
25 *Tranſmittitur hæreditas non adita ad quoſcunq; quando hæres fuit impeditus.*
26 *Tranſmiſſio eſt quædam ſucceſſionis prorogatio eiuſdem formæ & naturæ.*
27 *Tranſmiſſio an ſit pendente dubio futuro.*
28 *Tranſmiſſio ſit a lege & non ab homine.*
29 *Tranſmiſſio dominij an per prohibitionem legis impediatur & non hominis.*
30 *Tranſmittitur in bo.po. contra tabu. nondum competentes.*
31 *Querela inoffic. teſtam. ut tranſmittatur ut regulam cum extens. & limit.*
32 *Querela trãſmittitur ad inferiores nepotes nondum nati nec concepti.*
33 *Querela inoff. donatio. tranſmittitur.*
34 *Teſta. rumpitur per querelam tranſmiſſionis uigore.*

SI Quis filium. Modo in primis pro ratione dubitandi & declaratione legis, & materiæ oppono, primo probando † ꝙ hæc lex ſit ſuperflua imo ꝙ nepos etiam de iure antiquo poterat uenire nec erat ſibi neceſſaria prouiſio huius legis. Secundo econtra probando ꝙ poſito quòd hæc lex ſit neceſſaria, non tamen poſſit procedere & ſic quod ſit impoſſibilis, Primo ergo oppono de lege ſcripto, in prin.ff. unde liberi † Ad idem eſt tex. in l. ſi quis filio exhæredato, circa prin.ff. de iniuſt. rup. teſt. in uerbo plane & inſtituta, de hæred. quæ ab inteſt.§. cũ autẽ quærit. & text. inſtit. de legi. agna. ſucceſſio. §. proximus. & ff. de ſuis & legiti. hęredibus, l. poſt conſanguineos, §. proximũ, & tex. in l. 1. §. ſciendũ. ff. eo. ti. de ſuis & leg. hęred. quibus dicitur ꝙ licet filius tpe mortis obtineat primũ locũ, & nepos tamen ſi filius moriaẽ poſt mortẽ pr̃is, quòd tunc nepos ſuccedit tanq̃ ſuus, ſed ſic eſt in caſu noſtro, ꝙ filius mortuus eſt deliberante hærede, & poſt mortem patris, ergo nepos debet admitti tanq̃ ſuus, male ergo dicit hęc litera, dum dicit omne adiutorium nepotẽ derelinquit quia imo adiuuatur cũ admittatur ut ſuus, ergo hæc lex eſt ſuperflua.

1 *An iſta l. ſit neceſſaria & aliquid de nouo inducat nec ne.*

2 *Ad tex. ibi omne adiutorium.*

Secundo oppono ad idem, ſ. ꝙ etiam iure ueteri nepos poſſit uenire & rumpere teſtam. nam ſublato filio exhæredato de medio nepos agnoſciẽ auo, & rũpit teſta. ſi reperit ſe præteritũ tex. eſt in §. poſthumorũ, inſt. de exhæredatione liberorũ, & in l. poſthumorũ.ff. de iniuſt. rupt. teſt. & in l. Gallus in prin. & quaſi per totam.ff. de lib. & poſth ſi ergo rumpit teſta. quõ lex noſtra dicit ꝙ nepos erat deſtitutus omni auxilio, quia imo dabatur ſibi remedium de iure antiquo per dictas leges, ergo hæc lex non eſt neceſſaria.

Tertio ad idem opp. ꝙ imo iſte nepos etiam iure ueteri poterat uenire ad querelam ex propria ſua perſona, etiam ſi filius exhæredatus eſſet a querela excluſus repudiatione uel lapſu temporis text. eſt cum gloſ. qui uidetur in totum deſtituere hanc legem, in lege ſi is qui, in principio ff. de inofficioſo teſtamento, male ergo hic dicitur quòd de iure antiquo omne auxilium nepotem derelinquit, ad idem lex pater filium.ff. eo cum ibi plene notatis per gloſſam, ex prędictis ergo uidetur, quòd hæc lex non ſit neceſſaria, cum eſſet propriiſſimum de iure antiquo.

His tamen non obſtantibus dicendum eſt, quòd imo hęc lex inducit unum caſum in quo de iure antiquo non erat prouiſum, & hoc apparebit per reſponſum ad contraria.

Primo ergo non obſt. l. ſcripto, cum concordan.ff. unde liberi, nam dicendum eſt quòd hęc lex loquitur quando poſt mortem filij exhæredati ſecuta eſt aditio hæreditatis per ſcriptum heredẽ, & ſic fuit locus cauſæ teſtati, ſi aũt inſtitutus repudiaſſet tunc fatendum eſt, ꝙ etiam iure ueteri poſſet nepos uenire ad ſucceſſionem inteſtati

tanquã ſuus ut dictis iuribus. † Et ſi dicatur contra, quia 3 non poteſt quis uenire ut ſuus niſi teneat primum locum tempore mortis defuncti nepos aũt iſte non tenebat cũ pater eũ præcederet dic ꝙ illud procedit quando nullum eſt factum teſtm̃ nam tunc conſideramus quis ſit proximior tempore mortis, ſed qñ fuit factum & poſtea deſtitutũ per repudiationem ſufficit, ꝙ tunc reperiatur tenere primum locum, & ita dicunt oẽs leges contrariæ, quia filius exhæredatus erat mortuus poſt mortem aui, & poſtea hęres repudiauit hęreditatẽ, & ſic fuit deſtitutum teſtm̃ & res ad cauſam inteſtati deuoluta, unde ſufficit ꝙ tunc nepos teneat primum locum ad hoc ut ſit ſuus, & itud eſt, quod uoluit gloſſella in l.noſtra in uerbo dereliquit, quæ allegat dictã l.ſcripto, & per hoc apparet non obſtare illam l. & quæ ſupra allegaui in prima oppoſitione.

Non poteſt quis uenire ut ſuus niſi aliunde ſuccedens teneat primũ locum.

Secundo non obſt. l. poſthumorũ, cum concord. ff. de iniuſto teſtamento, nam illa iura procedunt qñ filius exiret de medio uiuente auo. Et hoc eſt quod uoluit lex Velleia. ſed hic filius exiuit de medio poſt mortem aui, & ſic nõ poteſt rumpere cum nunquam fuerit ſuus uiuente teſtatore, & hoc etiam uoluit hic glo. in uerbo, ideo dixi.

4 Tertio non obſt. † l. ſi is qui. ff. eo. & l. pater filiũ. ff. eo. nã illæ ll. intelliguntur quando nepos uolebat uenire ex perſona ſua per ſucceſſorium edictum, quo caſu poterat etiã de iure antiquo per illas ll. quæ non ſunt correctæ per iſtam, & eodem modo poterit hodie non per hanc l. ſed per illas, 5 ſed lex iſta procedit † quando nepos uolebat uenire ex perſona patris ex iure tranſmiſſo quo caſu non poterat iure ueteri l. poſthumus. §. fi. cum l. ſequenti. ff. eo. hodie ſic per iſtam l. ſi filius non erat excluſus, & iſtam tenet hic Bartol. & Bal. 2. 3. colum. quæ dicit, quòd iſte paſſus eſt de apicibus iuris. Idem ſequitur hic Paulus pen. col. licet aliter teneat hic Iaſ. ultima col. & iſtam ſolutionem tenet hic glo. in una ſolutione, & in l. pater filium. ff. eo. & uide notata in l. ſi quis poſthumus. §. 1. ff. de liberis & poſthumis, & probatur hæc ſolutio in l. 3. §. emancipatus. ff. de bonorũ poſſ. contra tab. & hoc eſt quod dicimus, quòd in querela habet locũ ſucceſſorium edictum, quod declarat hic Paulus de Caſtro in fine melius, quam alius, ut ipſe fatetur, ad quem recurre, & per prædicta patet non obſtare iura ſupra allegata imo, quòd hæc lex fuit maxime neceſſaria, ut patet.

L. ſi is qui. ff. de inoffic. teſt. an.

Olim nepos nõ ueniebat ex pers patris iure trãſmiſſo hodie ſic.

6 Ex omnibus ergo prędictis † ut aliquid utilitatis percipiatur uidetur iudicio meo breuiter ſic diſtinguendum, quando filius eſt exhæredatus nepos autem præteritus, ut nepoti conſulatur ſic diſtinguo. Nam aut filius exhæredatus præparauit querelam, aut non, primo caſu certum eſt, ꝙ ad nepotem ſit trãſmiſſio, quia imo etiam ad extraneos hæredes l. ſi pater tuus cum ibi notatis ſupra eodem, & hic à contrario ſenſu & tex. in l. poſthumus. §. fin. cum l. ſequenti. ff. eo. Secundo caſu quando filius non præparauit aduerte nam aut filius mortuus eſt uiuo auo, & ſic patre ſuo, & tunc cum nepos inueniatur præteritus in uita aui, & ſic ſuus, quia nemo eum præcedit põt rumpere teſtamẽtum, tanquam ſuus, ita intelligitur l. poſthumorum, de iniuſto teſtamento, & notata de exhæreda. libe. §. poſthumorum, & in l. Gallus maxime in §. nunc de lege Velleia. Si autem filius exhæredatus moriatur poſt mortem patris ſui, & ſic aui, tunc aut hæres ſcriptus repudiauit, aut acceptauit, ſcilicet primo caſu cum per repudiationem cauſa teſtati reducatur ad cauſam inteſtati, & illo tempore nepos inueniatur tenere primum locum, ergo dicitur ſuus ab inteſtato, & ſic tanquam ſuus ſuccedit nec eget alio auxilio, ita intelligitur l. ſcripto. ff. unde liberi, cum hiis, quę ſupra allegaui in prima oppoſitione.

Si filius exhæredatus heu de deliberãte deceſſit an nepos detur querela ex ſucceſſorio edicto an iure trãſmiſſo.

Secundo caſu qñ heres acceptauit. & nepos uult uenire ex propria perſona per ſucceſſorium edictũ, & tũc poterat etiam de iure ueteri, ita intelligitur l. ſi is qui, & l. pater filium. ff. eo. & etiam poterit hodie per illas ll. ſi autem uult uenire ex perſona patris ex iure tranſmiſſo, tunc olim non poterat per d. l. poſthumus, §. fin. cum l. ſequẽti. ff. eo. hodie ſic per iſtam, l. & l. ſcimus. §. fi. infra eo. & per hæc percipis diſtinctionem perpetuo nota, quia ego ſolus recolligo, &

quam utilitatem imo neceſſitatem afferat hæc lex, & hanc per hæc ſit expedita iſta pars, ſcilicet quòd hęc lex ſit utilis & neceſſaria.

Nunc econtra oppono & probo ꝙ ſuppoſito & conceſſo ꝙ ſit utilis & neceſſaria, nõ tamen poſſit procedere, & ſic ſit impoſſibilis.

Primo ergo oppono de lege Titius, cum l. ſequenti, ff. de ſuis & leg. hære. ubi dicit ꝙ nepos qui non fuit cõceptus in uita aui, nullo modo poteſt ad eius bona admitti, cum nunq̃ fuerit animal, uel cognatus in uita eius de cuius ſucceſſione agitur, hic dicitur ꝙ habet querelã quare minus bene ad idem eſt text. inſtituta de hæredi. quę ab inteſt. §. cũ aũt quæritur, in fi. §. & tex. in l. ſiquis filio. §. 1. ff. de iniuſt. teſt. uerſi. ſed hęc ita & tex. in l. 1. §. ſi quis proximior. ff. un de cognati, & tex. in l. 1. §. ſciendũ. ff. de ſuis & legit. hęre. in fi. §. & in l. Paulus. §. Paulus. ff. de bonis libertorum, notatur in l. ſcripto, in principio. ff. unde liberi. 7

Dubio quod iſta l. ſit neceſſaria an poſſit procedere nec ne.

Secũdo oppono de lege ſi quis filio exhæredato, in pr. ff. de iniuſt. teſt. cũ concor. ubi dicit ꝙ nepos nõ põt uenire ad rumpendũ teſtamentum poſtquam filius paterque ſuus exhęredatus eum pręcedebat tempore mortis aui hic dicitur quòd imo habet querelam licet pater eum præcederet, ergo &c.

Tertio principaliter cõtra hoc oppono nemo põt plus iuris in aliũ trãsferre q̃ ipſe habeat, l. nemo plus iuris, ff. de reg. iu. l. nunq̃. & l. traditio, ff. de acq. rerũ dñio, & extra de ſolutio. c. Odoardus, & de iure patro. c. quod aũt & 1. q. 7. c. Daibertũ, facit, l. itaq; fullo, ff. de furtis. & l. nam his. ff. de dolo, cum concordan. modo ſic querela non naſcitur niſi ab adita hæreditate, l. Papinianus. §. ſi cõditione. ff. de inoffic. teſt. & in l. ſcimus §. illud, in prin. primo ea ratio eſt quia quemadmodum alia diſpoſita inteſt. requirunt aditionẽ alias nõ ualent l. eamq;. C. de fideicom. l. ſi nemo. ff. de teſt. tut. ita eodem modo exhęredatio, tex. eſt in terminis in l. ſi liũ, §. ſed cũ exhęredatio. ff. de bo po. cõtra tabu. cum ergo in caſu huius l. filius exhęredatus deceſſerit deliberãte hærede, ut hic in litera, & ſic anteq̃ naſcat querela, ergo uidetur impoſſibilis tranſmiſſio, contrarium hic dicitur., ergo, &c.

Quarto nouiſſime oppono, querela naſcitur ab adita hæreditate, ut modo dixi, ſi autem nõ adeat hęreditas non põt naſci querela, ergo eſt ius quoddã quod ſpectatur competere in euentu conditionis, id eſt aditionis hęreditatis, & illud ius deſcẽdit ex ultima uoluntate, id eſt ex teſtamento, modo ſic habeo ꝙ iura conditionalia deſcendentia ex ultima uolũtate nõ recipiunt tranſmiſſionem, l. intercidit, ff. de cond. & demon. C. de cad. tollen. §. ſin aũt aliquid etiã ad liberos, ut quia tex. quem ibi ponderat Bal. in d. §. ſin autem, & Bar. ante eũ in l. cũ filio, de leg. 1. & gloſ. in l. 1. C. de his qui ante aper. tab. probat in l. hæredes mei. §. cũ ita. ff. ad Treb. & eſt cõis ſñia licet contrariũ tenuerit gl. ſingularis in l. his cui. ff. de actio. & oblig. quę cõiter reprobatur, ergo uidetur impoſſibile ꝙ querela in caſu, l. noſtrę, poſſit trãſmitti ad liberos, cuius contrarium hic dicitur & in l. ſcimus, in fi. & eſt mea noua oppoſitio, ergo &c. Et pro confirmatione addo, nam l. 1. C. de his qui ante aper. tabu. quæ loquitur de tranſmiſſione & inter liberos quemadmodum iſta lex non tamen procedit in hęreditate relicta ſub conditione ut ibi notatur per gloſſam quã oẽs approbant, & faciunt iura quæ ſ. proximę allegaui, ergo idẽ in caſu nro; cum querela hic competitura ſit conditionalis, ut modo probaui.

Quinto & ultra oẽs contra iſtam legem arguo ſic facultas conceſſa filio reuocandi abſtenſionẽ ab hæreditate paterna infra triennium iuxta l. fin. C. de repudianda hære. non tranſmittitur ab hęredes ſm̃ Ange. Imol. Ludoui. in l. uenire, ff. de acqui. her. & Alex. in d. l. fi. quia ſequeret ꝙ hęreditas pr̃is a qua filius ſe abſtinuit tranſmitteret in effectu conditio eſt contra l. 1. C. de his qui an apertas tabulas, in uerbo ſi tamen hæreditatem non recuſant, idem uidetur tenere Bar. in l. ex militari. §. 1. in fin. ff. de teſtam. militis per dictã l. 1. de his qui ante apertas tab. & plene Iaſ. in l. qui ſe 8

Facultas reuocandi abſtenſionem an tranſmi.

patris

patris,C.unde liberi.6.char.14.col.ſi ergo illa faculeas,quę iam eſt in eſſe producta poſtquā repudiauit non tranſmittitur ad hęredes,ergo à fortiori in caſu noſtro, ubi querela non erat nata,ut ſ dixi,ſed ſperabatur naſci in euentu cō
9 ditionis nō debet poſſe trāſmitti,eius contrar. hic dr ergo.

An trāſmittatur facultas reuocādi donationem.

Sexto facit contra iſtum tex. † facultas reuocandi donationem propter ingratitudinem,quā facultatē habet donator,non tranſmittitur ad hęredem licet ingratitudo ſit cōmiſſa in uita donatoris, & ſic ius reuocandi iam ſit q̄ſitum, ut l.s.in fi.& l.ſi in fi.C.de reuocan.dona. & in c.fi.de donatio. ſi ergo illa facultas,& potentia, q̄ iam eſt quæſita non tranſmittitur,ut ibi,ergo à fortiori potentia,q̄ non eſt in eſſe deducta ſed ſperatur,non debet tranſmitti,licet de directo dicitur contrariū, ergo non bene,& ſic facit à fortiori.

Septimo contra iſtum tex.arguo ſic,hæreditas non adita non tranſmittit.§. in nouiſſimo.C. de cadu. tollen. &.C.de iure deliber.l.qm ſororem,communis ratio eſt,quia hęreditas nobis delata ex teſtamento,uel abinteſtato,uel bonorū poſſeſſio nobis competens antequā adeatur hęreditas,uel agnoſcatur bonorum poſſeſſio nō dr eſſe in bonis noſtris, nec nobis acquiritur,tex.eſt melior de iure in l. pretia rerum.ff.ad leg.Falcid.quem tex.ad hoc reputat ſingularem. Bal.in l.Deo nobis,in fi.C.de epiſc.& cler. & Bar. in l. qui duos,in princ.ff.de rebus dubijs, ergo illud quod non eſt noſtrum, uel in bonis noſtris non poſſumus ad alios tranſmittere,ut in regula iuris,iſtā rationem ponit Bal. in l. qm ſororem.C.de iure delib.& aperte Paul.de Caſt.in l.3.circa finem.C.de fideic.& Iaſ.in l.emancipata.6.col.in fin.C.qui admitti.& iſta ratione uenit, quòd hęreditas patris quāuis non adeatur per filios in poteſtate, nec filij ſe immiſceant tamen quia ipſo iure cenſentur ſui hęredes, & propter ſuitatem ipſo iure continuatur in eos dominium bonorū paternorum, ut ſ dixi in princ. huius legis.ergo hæreditatem quāuis actualiter non aditā tranſmittūt ad quoſcunque,ut per Bar.& omnes in l.ſi infanti.C.de iure delib. ſi ergo hæreditas ideo nō tranſmittitur quia non eſt in bonis noſtris, ut dixi,ergo idem in caſu noſtro, quia querela nō eſt in bonis noſtris antequā intentetur ut patet,imo facit à fortiori, nam licet hęreditas nō ſit in bonis noſtris, tñ poteſt hęres incontinenti eam adire ſi uult,& tñ iſto caſu ſi non eſt adita nō tranſmittitur,ut dixi,ergo à fortiori in caſu noſtro, ubi querela nō eſt in bonis noſtris,nec ēt eſt in poteſtate filij, eam intentare donec hæres hæreditatem adeat d.l.Papinia
10 nus.§.ſi conditioni,cum concordan.ff.eodem.

Tranſmiſſio quid ſit.

Octauo † tranſmiſſio eſt quædā ſucceſſionis prorogatio eiuſdē formę & naturę,ut in l.1.C.de his qui ante apertas tab.& per Bald. in l.eum proponas.C.de hęred. inſti.3.col. ante medium,ſed hic non eſt ſucceſſio quę poſſit prorogari per tranſmiſſionem,ut patet, ergo non tranſmittitur.

Nono ſi aliquod ius eſt qd̄ in futurū ſperaẗ nobis cōpetere pēdēte illo dubio nō poſſumus de eo diſponere, tex.ē in l.ſi ita ſcriptū.§.ſi ſub cōditione.ff.de lega.2. & in l.in pluriū,& in l.is qui.ff.de acq.hęr.& in l.1 §.decretalis.ff.de ſucceſſorio edict.ſi ergo expſſe nō poſſumus diſponere,ut ibi, ergo à fortiori nec tacite,ut hic.ſ.trāſmiſſionē cuius cōtrariū hic dr. Cōfirmo iſtā opin.acquiſitio,& repudiatio indicanẗ à pari,nā is pōt repudiare q pōt acqrere,& ecōtra l.is pōt.ff.de acq.hęr.ſed ius de futuro nō pōt repudiari, ut dixi,qa ad nos nō ptinet ut d.tex.in d.§.ſi ſub cōditione,ergo nec acquiri.ſ.per tranſmiſſionē per quam cauſatur quædam acquiſitio,ut patet contrarium hic dicitur,ergo &c.

Decimo arguo ſic,lex dicit,ꝙ quāuis poſthumꝰ pteritus nō poſſit rūpere nec cōtratabulare teſtm̄ antequā naſcaẗ l. poſthumo.C.de bon.poſſ.cōtra tab. quia adhuc ſibi ius nō cōpetit cū nō ſit natus,tñ antequā naſcaẗ aperit uiā inſtituto ad cōtratabulādum, tex.eſt ſingularis in l.illud.§.ſi.ff.de bonorū poſſ.contra tab. quē ad hoc pōderat & reputat notā dignū Bal.in l.ſi pater,cōtra opinionē.ff.de inſt. & ſubſt. ſub cōditione factis & idē tenet gl.& Bar.in d.l.illud.§. fin. & in l.uentre.1.col.ff.de acq.hęr.& illud eſt ſpeciale,& nā de notabile in illo caſu ſecundum Iaſ.in l.emancipata, ult. colum.C.qui admitti.1. col. ante medium, & per eum in l. poſth.2.col.in prin.C.de contra tab. ſi ergo in illo caſu eſt ſpeciale ut ius ſibi cōpetiturū poſſit tranſmittere rōne de qua ibi,ergo in cōtrariū eſt ius cōe & ſic contra iſtā legē.

Vndecimo facit quod dicit nobiliter Bar. in l.is poteſt, 3.col.ff.de acq.hęre.ubi dicit ꝙ ideo hęreditas non adita non tranſmittitur,quia tunc hęres non dicitur habere aliquod ius quæſitū,ſed ſolū habet ius quærendi quod alteri non acquiritur,ſed ſic eſt in l.noſtra, ꝙ filius nō habet ius quæſitum ſed quærendum per aditionem hæredis,ergo nō poteſt illud tranſmittere imo a fortiori quia in caſu Bar.ius quærendi pendet a uoluntate hæredis, quia poteſt adire quando uult,& tamen interim non tranſmittit, ergo a fortiori in caſu noſtro cum cū ius huic filio quærendum pendeat a uoluntate inſtituti,ſcilicet ſi uoluerit adire alias nō habet querelam,l.ſcimus.§.illud.infra eo & ſupra dixi per prædicta,ergo uidetur ꝙ poſito ꝙ hęc l.ſit neceſſaria, tamen eius deciſio nō poſſit procedere cōtrariū,hic dicitur, & eſt uerū. Reſtat ergo reſpondendū adducta in cōtrarium,& hic eſt labor, &c. Reſpōdeo ergo ad primum † de
11 l.Titius cum l.ſequenti & ſequenti ff.de ſuis,& legiti.hęre. cum ſupra allegatis, ꝙ illa iura procedunt in nepote qui non fuit natus nec conceptus in uita aui, ut tunc ille nullo modo admittatur,ſecus ſi fuit natus in uita aui, uel ſaltem conceptus, nam tunc bene admittitur uigore tranſmiſſionis, ut hic & hoc dicit,l.noſtra,in princ.dum dicit, uel uiuū,uel in uentre matris ſuæ conſtitutum, & ſic uel fuit natus,uel ſaltem conceptus, & hoc uult prima gl.hic, tñ ſolutio reprobatur cōiter,imo ꝙ admittatur ēt ſi nō fuerit natus nec conceptus in uita aui.Nec obſtant contraria,
12 nā debēt intelligi qñ nepos uolebat admitti ex ſua propria perſona,& nō ex tranſmiſſione,na tunc non poſſet nec tanquam ſuus ab inteſtato, nec ad expugnandū teſtamentum tanquā agnatus uel cognatus, quia nunq̄ fuit agnatus uel cognatus auo,l.1.§.ſiquis proximior,ff.ūn cognati, ſed qñ uult uenire ex iure tranſmiſſio & ſic nō ex propria perſona ſed tranſmittentis,non requiriẗ ꝙ eſſet natus uel conceptus in uita aui, & idem dicimus in tranſmiſſione quæ ſit per l.1.C.de his qui ante apert.tab. ut illa fiat ad deſcendentes etiā ſi non eſſent cōcepti in uita illius,de cuius hęreditate agiẗ,& iſtā opinionē tenet Cinus idem hic notabiliter
13 Bal.1.q.idē tenet hic Paul.3.col.poſt mediū,idē tenet Bar.in l. 1.in fi. C.de his q ante apert.tab. & ibi uide notabiliter in apoſtillis. Idē tenet Bar.in l.ſi quis filio exhæredato, in pr. ff.de iniuſt.teſt.Idē ſequiẗ hic Iaſ.ult.col.in prin. & gl. in l. Paulus.§.Paulus.ff.de bon.liber. & ſm hoc licet doctores non dicant debet in iſto text. ſuppleri, maxime dū dicit natū uel in uētre cōſtitutū,nā idē ſi non ſit conſtitutus in uētre qd̄ certe eſt deſtruere iſtū tex.ſed Doctores ita tenent, & uide quod hic dicit Paul.3.col.ante fin.
14

Querela nō datur ei qui conceptus nō eſt.

Querela datur nondum concepto trāſmiſſionis uigore.

Querela datur nepoti nō tanquā præterito ueniens nec ex propria parte ſed patris, uel ſic.

Tranſmittitur querela ad nepotem uenientem non tanquā præteritum, nec ex propria part.ſed præteritum.

Secūdo nō obſt.l.ſiquis filio exhæredato,in prin.ubi dicitur ꝙ nepos nō pōt admitti ad rūpendū,nā illud pcedit qñ uult uenire ad reſpōdendū tanq̄ prętéritus,nā tūc non pōt ēt hodie p illā.l.q̄ nō eſt correcta p iſtā,qa auus nō tenebaẗ illū inſtituere,uel exhęredare ex quo filius eū pcedebat & hoc uoluit gl.hic.in uerbo.propriū, ſed ſi uult uenire nō tanq̄ pteritus nō ex ppria pſona ſed tanq̄ pr fuerit iniuſte exhęredatus & ſic p querelā ex pſona pris,licet olim non poterat,hodie tamen ſic per iſtā l. & ad hanc ſolutionem,uide hic Paul.de Caſt.3.col.in fi.qui bene declarat,& hoc quo ad ſecundum

Tertio non obſt.ꝙ nemo pōt plus iuris transferre. &c. ſed querela nō eſt nata,ergo nō trāſmittiẗ, fateor totū argumentū,ſed dico ꝙ nō obſt.† nā hic nō quærimus an querela tranſmittatur, quia tunc obſtaret, cum querela non ſit nata, ergo nemo plus iuris & cætera. Sed loquimur
15 de ſpecie quam filius habebat, poſtquam hæreditas eſſet adita ad querelam & illam dicimus his tranſmitti, & ſic non obſt. quia tranſmittit ſpem quam habet, & ſic ius ſuum, ergo regula nemo plus iuris, non obſt. & iſtam ſolutionem uoluit. hic glo. in uerbo cauſam. in fine argum. tex. in §. ex conditionali,inſtit. de uerborum obligat.iſtam ſolutionem reperto, ſequi hic Paulus de Caſtro penul.col.

Non tranſmittitur querela nondum nata.

in prin. quem uideas, ſed hæc ſolutio uidetur falſa, quia
hęc ſpes erat cõditionalis, ſcilicet ſi adiretur l.Papinianus,
§.ſi conditioni.ff.eodem, ſed iura conditionalia deſcenden
tia ex ultima uoluntate non tranſmittuntur .C. de caducis
tollen.§. ſin autem aliquid, cum concord. ergo &c. Vnde
iſtum contrarium puto debere ſolui prout ſtatim ſubiiciam
in ſolutione ad quartum contrarium.

Quarto non obſt.ꝙ querela naſcitur tunc demum cum
hæreditas fuerit adita, & ſic ſub illa conditione adeatur
hereditas, cum ergo ſperetur naſci in euentum conditio-
nis ergo non tranſmittitur ut.C.de cadu.tollen.§.ſin autẽ,
cum ſimilibus, ad hoc credo ſic reſpondendum, licet non
inueniam in propoſito tactum, ꝙ iura conditionalia impe-
diant tranſmiſſionem, ut in contrarijs, fateor quando cõdi
16 tio eſt expreſſa ſecus ſi tacita, † nam illa non impedit tranſ
Tranſmiſſio non impeditur per tacitam cond. niſi teſtator cõtrarium uoluerit.
miſſionem tex.in l.3.ff.de leg.1. & in l.conditionis, quæ ex-
trinſecus.ff.de conditio. & demonſtr.& in l. in conditioni-
bus, in prin.eod.tit.niſi teſtator uoluerit contrarium, ut eſt
ibi caſus ſingularis, & unicus, ſed in caſu l. noſtræ non fuit
conditio expreſſa ſed ſubintelligitur tacite à lege, ut tunc
demũ naſcatur querela ſi hęreditas fuerit adita, ergo iſta
tacita conditio non impedit tranſmiſſionem, ut hic quod
17 eſt nonum & inauditum in propoſito † licet ergo condi-
Non tranſmittitur actio in certe condi. cũ non ſit nata.
tio etiam tacita impediat natiuitatem actionis, ut eſt glo.
ſingularis in l.item quia. in prin.ff.de pactis, & notatur in
l.2.§.creditum.ff.ſi certum pet. non tamen impedit trãſmiſ
ſionem, ut in l.noſtra quam etiam allego ad hoc pro caſu,
& ita modo puto debere ſolui contrarium præcedens, ſcili-
18 cet, † ꝙ hic tranſmittitur ſpes non autem ipſa querela. Ra-
Tranſmittitur ſpes quęrelæ quæ habetur ſub cõditione tacita, & non expreſſa.
tio autem quare tranſmittatur ſpes eſt illa, quia hæc ſpes
habetur ſub conditione tacita quæ non impedit tranſmiſ-
ſionem alias ſi eſſet conditio expreſſa impediretur, ut dixi.
Nec quicquam facit tex.in §.ex cõditionali, quem hic alle
gat glo. per quem dicit illam ſpem tranſmitti, quia ille text.
loquitur in debito conditionali ex contractu, quæ cõditio
non impedit tranſmiſſionem ratione de qua ibi per glo. &
in l.ſi uxor.C.de conditio.inſer. ſecus ſi eſſet conditionale
ex ultima uoluntate d.§.ſin autem, de cad.toll. niſi conditio
eſſet tacita, ut in noſtro caſu.

19 Quinto, non obſtat † ꝙ facultas conceſſa per l. ſin.C.de
Non tranſmittitur facultas hæreditatẽ repudiandæ, uel abſtinendæ.
repudian.hęreditate non tranſmittitur ad hęredes, ergo à
fortiori in noſtro caſu cum hic illa facultas non eſſet in eſ
ſe producta. Ad hoc reſpondeo, ꝙ ideo ibi non tranſmittit
quia priuilegiũ dictę legis eſt conceſſum filio propter ſui-
tatem, ut ibi in tex. dum dicit ſi quis ſuus &c. Sed iſta ſuitas
quæ eſt cauſa finalis, quæ conceditur ad iſtud priuilegium
ceſſat in hęrede, ut patet ergo &c. at in caſu noſtro nõ ceſ-
ſat ratio in nepote quę erat in filio, patet quia filio conce-
ditur de iure cõi, quia erat exhęredatus. & quod alicui cõ-
petit de iure cõi, † regulariter tranſmittitur ad hęredes, ut
20 eſt notũ. Pręterea in d.l.ſi.eſt priuilegiũ pſonale rõne ſuita
Tranſmittitur quod alicui conceditur de iure communi, niſi ſit priuilegium perſonale à l.conceſſum.
tis, ut dixi ſed priuilegiũ pſonale conceſſum à lege nõ trã
ſit ad hęredes l.1.in ſi.& ibi Bar.ff.de cõſti.principum, & l.
qa tale, ubi Bar.& Doct.ff.ſol.matr. ergo &c. & ad illã ſolu
tionem, uide Bar.in l.qui ſe patris.C.unde liberi.6.cã.4.col.
in prin. licet nõ ponat ad hoc ꝓpoſitum. Prætera in d.l.ſi.
eſt quid imputet hęredi repudiãti cũ potuerit repudiatio-
nem reuocare, unde nimirũ ſi nõ tranſmittat, ſed in caſu nrõ
nõ fuit in poteſtate filij agere donec adiſſet heres, cũ ergo
nõ ſit quid ei imputetur nimirum ſi poſſit trãſmittere, hinc
eſt ꝙ ſi filius potuiſſet pręparare querelam, ut quia hæres
ſcriptus adierat tunc eam nõ preparatam nõ trãſmitteret,
21 quia eſſet quid ei imputaret. † Nã cũ hęc lex ſit correcto-
Lex correctoria nõ extenditur ad aliũ caſum ſimile.
ria nõ debet extendi ad aliũ caſum in ea non expreſſum, ita
notãter dicit Salic.in l.cum mota.C.de trãſact. poſt Iacobo
Butrig.ibi, & ibi uide notabiliter Iaſ.4. col. Pro qua limita-
tione facit tex. noſter ibi, in tali ſpecie, ergo nõ in alio ca-
ſu ubi ceſſet ratio huius l.idem hic Iaſon.in 3. limitatione.

22 Sexto † non obſt. quòd facultas reuocandi donationem
Non tranſmittitur facultas reuocandi donationem propter ingratitudinem.
propter ingratitudinem non tranſmittitur ad hæredes, l.1.
& l.ſin.C.de reuo.dona. nam ſi bene aduertatur illud facie
pro iſta parte & non contra, nam quando donatio pote-
rat reuocari ratione alicuius delicti, tũc quia illud eſt odio-
ſum non tranſmittitur ad hæredes ut ll. præallegatis, ſed
quando donatio poſſet reuocari propterea quòd pacta nõ
eſſent ſeruata, tũc illa reuocandi facultas bene tranſmit-
teretur ad hęredem, ita ad literam tenet Baldus, & Sa-
licetus in d.l.ſin.C.de reuocan.dona. cum ergo in tranſmiſ-
ſione de qua hic non uertitur delictum nec hæres ſcriptus
delictum commiſerit nimirum ſi facultas filio à iure con-
ceſſa tranſmittitur ad heredes ſuos, quòd qs notandum.

Septimo non obſt.& hic aduerte † quòd hæreditas non 23
Tranſmitti nõ poteſt hæreditas non adita.
adita non tranſmittitur: Ratio quia non eſt in bonis no-
ſtris, l.pretia rerum, ad legem Falcidiam, ſed hęc ratio
uiget in noſtro caſu ut probaui, ergo &c. ad hoc ſic reſpon
deo, nam fateor quòd hęreditas non tranſmittitur quia nõ
eſt in bonis noſtris, & eadem ratione querela non tranſ-
mittitur quia non eſt in bonis noſtris, antequam prępare-
tur, uel intentari poſſit. tamen hic non quærimus an que-
rela trãſmittatur quia tunc obſtarent cõtraria ſed an tranſ-
mittatur ſpes quam filius ad querelam, † & illam bene dixi- 24
Tranſmittitur ſpes querelę etiam non natæ.
mus tranſmitti licet ſperetur naſci per aditionem hæredi-
tatis, & ſic ſub conditione, quia illa conditio quę eſt taci-
ta non impedit ut ſupra dixi, & ſic nõ obſt. ultimum. Secun
da regula quę habet quòd hęreditas non tranſmittitur
quia non eſt in bonis noſtris procedit in extraneis non au-
tem in filijs patet, quia ſi eſt ſuus tranſmittit ad quoſcunq;
ut ſupra dixi. quia tunc eſt in bonis ſuis cum in eum conti-
nuetur dominium, uel ſi non eſt ſuus tranſmittit beneficio
l.1.de his qui ante apertas tab. quanuis non ſit tunc in bo-
nis ſuis, quia ceſſat continuatio dominij, cum ergo l.noſtra
loquatur in filijs ut patet nec poſſet habere locum in alijs,
ergo illud contrarium non tangit propoſitum noſtrum. Sed
aduerte ſubtiliter quia hæc ſolutio non uidetur tuta, nam
hic loquimur in filio exhęredato ut patet. ſed habeo quòd
per exhæredationem filius deſinit eſſe ſuus ſecundum Bar.
quem ſupra allegaui in l.1.§.ſciendum.ff.de ſuis & legi.hæ
re. cum ergo illa regula intelligatur in extraneis ergo de-
bet habere locũ in filijs exhæredatis qui cenſetur extra-
nei ut dixi, ergo ſemper obſt. cõtrarium. Sed dicerem ſu-
ſtinendo ſolutionẽ quòd licet per exhæredationem filius
deſinat eſſe ſuus non tamen deſinit eſſe filius unde quẽad-
modum filius licet non eſſet ſuus tranſmitteret hæredita-
tem non aditam per l.1.C.de his quæ ante aper.tab. eodem
modo debet tranſmittere querelam uel ſpem querelę per
quam peruenit ad hæreditatem quia aliquo conceſſo, &
id uidetur eſſe conceſſum per quod peruenitur ad illud &
ad iſtam rationem, uide unum uerbũ, Paul.de Caſtr.hic.2. 25
Tranſmittitur hæreditas non adita ad quoſcumq; quando hæres fuit impeditus.
col. poſt mediũ ibi itẽ ꝙ hic dicit licet nõ ad noſtrũ propo
ſitũ ul.3.põt dicere ꝙ licet hæreditas nõ adita nõ tranſmit
tatur, ſecus tñ eſt in caſu l.nrę rõnibus de quibus in litera
nã eiſdẽ rõnibus eſt ſpeciale in d.l.1 C.de his q ante aper.
tab cõtra regulã.§.in nouiſſimo, & eſt uera ſolutio, tñ de-
niq; dic ꝙ hæreditas etiã nõ adita tranſmittitur per quem
cumq; & ad quos cũq; qñ hæres fuit impeditus quominus
addiret eaq̃, trãſmiſſio ſit uel iure cõi, uel iure reſtitutio-
nis, ut tenẽt cõiter Doctores, per tex.ibi in l.Pantonius.ff. 26
Tranſmiſſio eſt quædam ſucceſſionis prorogatio eiuſdem formæ & naturæ.
de acq hęr. ſed hic filius exheredatus ꝑ deliberationem
hæredis fuit impeditus quominus agnoſceret querelã, ergo,
interim decedẽs debet trãſmittere idq; forte ante iſtã, l.li-
cet iure cõi, fieri nõ poſſet, tñ iure reſtitutionis poſſet per
iſtã aũt legẽ fieri poterit ẽt de iure cõi. facit l.illud.§.ſi.ff.
de cõtra tab. Octauo nõ obſt. ꝙ trãſmiſſio eſt q̃dã ſucceſſio
nis ꝓrogatio eiuſdẽ formę, ſed hic nõ eſt ſucceſſio q̃ poſſit
prorogari. ergo &c. reſpondeo ꝙ licet hic nõ ſit ſucceſſio. 27
Tranſmiſſio an ſit pendente dubio futuro.
ideſt nõ eſt querela quę poſſit trãſmitti eſt tñ ſpes ad que
relã & iſta põt trãſmitti & in ea uerũ eſt dicere trãſmiſſio
eſt ꝓrogatio eiuſdẽ formæ & naturæ. Nono nõ obſt. ꝙ de
iure futuro pẽdente dubio nõ poſſumus diſponere expreſ-
ſe, ergo a fortiori nec tacite, ſ. per trãſmiſſionẽ. ad hoc põt 28
Tranſmiſſio fit a lege & non ab homine.
reſponderi ꝙ nõ facit ad noſtrũ propoſitũ, nã ll. contra-
riæ loquuntur in diſpoſitione hominis nos in diſpoſitione
legis, ſcilicet per tranſmiſſionem quam tranſmiſſionem
lex facit non homo. certum eſt, autem quòd maior eſt
poteſtas

poteſtas legis quam hominis ut multis probatur exemplis, unum uerbi gratia inſerere ſufficiet, nam prohibitio † hominis non impedit tranſmiſſionem dominii ſecus in

29 *Tranſmiſſio dominij an per prohibitionem legis impediatur & non hominis.*

prohibitione legis, ut plene uotatur in l. ea lege. C. de conditione ob cauſam & in. l. cum pater. §. libertis cum concord. de leg. ſecundo. Item obligatus ad factum ex diſpoſitione hominis liberatur præſtando intereſſe. l. ſi quis ab alio §. ſi. ff. de re iud. & l. ſtipulationes nõ diuiduntur. §. celſus. ff. de uerborum obligationibus, ſecus in obligato ex diſpoſitione legis qui poteſt compelli ad factum pręciſe. l. ſi. C. de dotis promiſſione & l. ſi patre cogente. ff. de ritu nuptiarum facit l. fideicommiſſa. §. fin. ubi caſus ſingularis. de leg. 3. uel a. põt ſolui quod iura contraria loquuntur in repudiatione, ꝙ ius de futuro non poteſt repudiari nos autẽ in tranſmiſſione an ius de futuro poſſit tranſmitti. ergo nihil ad propoſitũ. nã non ſequitur ius de futuro non poteſt repudiari, ergo nec tranſmitti hæc conſequentia non ſequitur ut patet, non etiam obſt. confirmatio quam feci quòd acquiſitio & repudiatio iudicantur a pari, ergo quemadmodum ius de futuro poteſt repudiari, ergo nec acquiri per tranſmiſſionem, nam illud argumentum procedit in diſpoſitione hominis quòd ille qui non poteſt repudiare, nec acquirere, & qui poteſt repudiare poteſt acquirere, ſed in diſpoſitione. l. non ſequitur, nam non ualet argumentum non poteſt repudiari per hominem, ergo nec tranſmitti per l. hoc eſt falſum cum maior ſit poteſtas legis quam hominis, ut modo probaui.

30 *Tranſmittitur in bo. pos contra tabu. nondũ competentes.*

Decimo non obſt. l. illud. §. fin. ff. de bonorum poſſeſſio. contra tabulas ubi eſt ſpecialis caſus in quo quis tranſmittit ius, quòd ſibi adhuc nõ competit, ergo in contrariũ eſt in ſucceſſione ergo male dicit. l. noſtra quòd ius de futuro adhuc ſibi non competens, filius poſſit tranſmittere. reſpõdeo quòd non obſt. nam nos loquimur in tranſmiſſione quæ ſit proprie a defuncto in hęredem ſuum, & illa poteſt fieri ut hic, ſed lex contraria non proprie loquitur in trãſmiſſione, ſed in quodam iure quod acquiritur unde extraneo, occaſione alterius, nam occaſione poſthumi præteriti ille qui eſt inſtitutus poteſt contra tabulare, & ſic nõ eſt noſtra materia, uel ſecundo fateor quòd ibi eſt ſpecialis caſus in quo quis tranſmittit ius nondum ſibi competens tamen pro hoc non negatur quum ſint alii caſus ſpeciales ſunt ergo alii inter quos eſt iſtę & caſus in l. prima. C. de his q an aper. tabulas, & alii quos ponit gloſſ. in l. ſed & ſi deceſſerit. ff. de contra tabulas, & in l. uentre. ff. de acquiren. hęredit. nec hoc eſt nouum quia caſus excepti extenduntur ex identitate rationis cap. cum dilecta de confirmatione utili uel inuti. & cap. poſt tranſlationem uerſic. quanquam de renunciatione & notatur plene in l. 1. C. de conditione inde. eo magis quòd iſtę caſus, & alii ſunt expreſſi per l. ergo ſumus in caſu claro nec eſt neceſſaria hominis extenſio. uel tertio poteſt dicere quòd hic licet nõ tranſmittat querelam quam non habet tranſmittit tamen ſpem quã habet, ut ſupra dictũ eſt, & iſta bene poteſt tranſmitti licet ſit conditionalis ratione, de qua dixi ſupra.

Vltimum cõtrarium quod feci de deciſione Bart. in l his poteſt. §. ff. de acquiren. hęred. ſoluas ut colligitur ex his ꝙ ſupra dixi in ſolutione ad ſeptimum contrarium maxime in ſecunda & tertia ſolutione, quam ibi dedi, & per hæc me

31 *Querela inoff. teſt. ut tranſmittatur ex regulam cum ext. & limit.*

expedio de rationibus dubitãdi quas diuerſis modis formaui ad l. noſtram & de rationibus decidendi ex quibus liquet qualiter hæc lex eſt neceſſaria & poſſibilis, ut late dictum eſt ſupra.

Vltimo recolligendo materiam breuiſſime dico ſic querela non præparata de iure antiquo non poterat tranſmitti. l. ſi pater tuus ſupra eo & ff. de inofficioſo teſtamento. l.

32 *Querela tranſmittitur ad inferiores nepotis nondũ nati nec concepti.*

poſthumus. §. ſi cum l. ſequenti hodie ſecus per iſtam l. ſingularem extende ut nedum tranſmittatur ad nepotem ut hic, ſed etiam ad omnes alios inferiores tex. eſt in l. ſcimus in fine infra eo. in uerſi. poſteritatem & hic per Paul ſecundo notabili, ſecundo extendo ut tranſmittatur ad nepotem, & alios deſcendentes nedum ſi erant nati, uel concepti tẽpore mortis eius de cuius hæreditate agitur, ſed etiam ſi poſtea ſint concepti, nam cum admittatur ex perſona alterius iure tranſmiſſionis non refert quo tempore concipiatur, ita ten. t hic Cin. & Bald. hic. 1. q. & hic per Paulum. 3. col. poſt medium, & ui. Bar & ibi in apoſtil. in l. 1. in fin. C. de his, qui ante aper. tab. & ſupra dixi. l. 3. xtendo, ut nedum hæc querela tranſmittatur, ſed etiam querela inof. donat. ſecundum Bald. ſingulariter in l. 1. pen. col. C de inoffi. donat. refert & ſequitur Iaſo. in l. emancipata in ſi. C. qui admitti, & in l. cum mota. 4 col C. de tranſactio.

31 *Querela in off. donatio. trãſmittitur*

Modo limita 6. modis ut hic per Iaſ. in. 2. col. Quatuor alias limitationes colliges ex l. nña. 2. parte, & ſic ſunt decẽ. Vndecimo ergo limito, ut hęc lex procedat qñ nepos uult uenire ad rumpendum per querelam uigore trãſmiſſionis, ſi autem uult uenire ad dicendum teſtamentum nullum tãquam præteritus non poteſt per l. ſiquis filio exhæredato in prin. ff. de iniuſto teſtamento, quæ lex non eſt correcta per iſtam. nam cum auus non tenebatur ipſum inſtituere, uel exhæredare cum pater cum præcederet in gradu. ergo non poteſt tanquam præteritus dicere nullum, & iſta limitatio poteſt etiam colligi ex uerbis Paul. de Caſt hic. 3. col. ad finem lic-t ipſe non applicet ad hoc propoſitum.

14 *Teſta. rumpitur ꝑ querelam tranſmiſſionis uigore.*

Modo in materia tranſmiſſionis ui. quòd mirabiliter ponit Iaſ. in l. certum ante fin. ff. ſi cert. peta. poſt Petrum de Ancha. ibi, per eum allegatum, & quæ diximus ſupra ſub titulo de tranſmiſ. & quæ docemur infra ſub materia bono. poſſ. contra tab.

L. SI QVANDO.
C. de inoffic. teſtamento.

1 PRincipis diſpoſitio interpretatur iuxta ius commune.
2 Iuris communis interpretationem recipit diſpoſitio ciuitatis, & principis, & ſtatuti, & legis nouæ, & teſtatoris.
3 Iuris communis declarationem quando recipiant ſtatuta, ardua q.
4 Intellectus l. fin. C. de teſta.
5 Poſſeſſio rerum hæreditariarum ipſo iure tranſit in bonorum poſſeſſio. ex ui ſtatuti id in hærede diſponentis, ardua queſt. ampliatur 8. modis.
6 Diſpenſatus ad teſtandum intelligatur ſeruata ſolennitate formali, & ueſtita diſponendi.
7 L. Taurina. 31.
8 Diſpenſatus ad teſtandum teſta. factum poſt reuocare de iure communi, & regio.
9 L. 35. Tauri declaratur.
10 Effectum intuetur omnis interpretatio.
11 Terminus calendarum non ſemper intelligitur de primis.
12 Fructus bono. adu. pater filio conceſſit non ſemper à primis fructibus intelligitur.
13 Inſtructi fundi appellatione quid contineatur.
14 Stipulationis interpretatio, non ſemper fit contra ſtipulatorem.
15 Fructus primi anni cuiuſq; beneficii Papa Epiſcopo conceſſit interdum ad annos ſequentes conceſſio trahitur.
16 Iactum retis emim nihil pretium captum eſt anad. ſecundum iactum ueniendum eſt. q. ard.
17 Famuli an lucrentur mercedem temporis quo ægrotarint. ard. q.
18 Conditio poteſtatiua in contractibus non habetur pro impleta, & ſi quis facit, quòd in ſe eſt.
19 Termini prorogandi facultas, an de prima prorogatione intelligatur, ardua q.
20 Executor datus ad quem in poſſeſſionem mittendum ſi miſſus ſit deiectus iterum poteſt eum mittere, ard. q.
21 Naturale debitum debiti appellatione interdum continetur.
22 Naturalis poſſ. continetur quando ſeruus poſſidere ſibi licere ſtipulatur.
23 Bonorum poſſeſſio. hæredis appellatione interdum continetur.
24 Fratibus legatum relictum proprijs fratibus non etiam patruelibus debetur.
25 Patrui appellatione in ſtatuto, uel legato proximiores continentur niſi in caſu.
26 Improprium eſt quòd profertur cum inſolita ad reſtione demonſtrandi gratia.
27 Tutela interdum accedit annos. 14.

18 *Iuris ignorantia interdum præſumitur.*
29 *Augmenti cauſa inducta interdum operatur diminutionem.*
30 *Poſſeſſio uera in hæredem an ſine apprehenſione tranſire poſſit, ardua quæſt.*
31 *Poſſeſſioni per ſtatutum ſine apprenſione tranſlatæ datur interdicta poſſeſſoria,*
32 *Poſſeſſioni, quæ ipſo iure tradit in ſucceſſorem maioratus competunt remedia interdictorum.*
33 *Maioratus poſſ. tranſit in ſucceſſorẽ ipſius diſpenſatum ſuccedentẽ.*
34 *Poſſeſſio ex apprehenſione nat. et ex poſſ. dominium quærebatur.*
35 *Dominium iure ciuili, ut quæratur.*
36 *Lex in his quæ iuris ſunt operatur proprie licet utatur uerbis improprietatem denotantibus.*
37 *Poſſ. ignorantis interdum quæritur.*
38 *Poſſ. ſine actu corporeo quæſita an ſit uera, ard. q.*
39 *Dominium ut acquiratur*
40 *Facti ueritas non ſubiacet legibus*
41 *Poſſ. an ſit unica, ard. q.*
42 *Poſſeſſio bonorum monachi, quæ monaſterio quæritur uera eſt, et ei competunt interdicta poſſeſſoria.*
43 *L. Taurina. 45.*
44 *Poſſ. quæri poteſt ſine actu corporeo uero aut interpretatiuo contra Albericum ex ui ſtatuti contra eund. uel etiam ex ui conſuetudinis contra eund.*
45 *L. Tauri. 45.*
46 *Poſſ. uera transferri poteſt ſine ullo actu corporeo uero, uel interpretatiuo contra Bal. & card.*
47 *L. Tauri. 45.*
48 *Poſſ. uera, & uero modo ſine corporea apprehenſione acquiri poteſt contra Socin. Decium, Ripam, Tiraq.*
49 *L. 45. Tauri.*
50 *Poſſeſſorio remedio agenti non poteſt opponi exceptio domini licet ea poſſ. ſine corporea apprehen. quæſita fuiſſet contra Iaſo. Caſt. & Tiraquel.*
51 *L. 45. Tauri.*
52 *Poſſ. uera, et uero modo acquiritur per conſtitutum cõtra Doctor.*
53 *Poſſ. per conſtitutum, quæſita uera eſt contra plures Doct.*
54 *Poſſ. per conſtitutum quæſita continetur ſtatuto de poſſeſſione loquente.*
55 *Poſſ. plena eſt, quæ per l. ſtatutum conſuetudinem, uel principem ſine actu corporeo quæratur contra Alex.*
56 *L. 45. Tauri.*
56 *Illatio contra Claudium.*
57 *L. 45. Tauri.*
58 *Poſſeſſionis etiam tranſlatio uera contingit ſine naturali apprehen. contra Barb.*
59 *Poſſeſſor factus à lege an poſſit quem propria auctoritate expellere contra Barb. Auchar. Caſt.*
60 *L. 45. Tauri.*
61 *Poſſ. legalis prodeſt etiam hæredi legitimato contra Bap. & alios.*
62 *Legitimati non differunt à legitimis.*
63 *Legitimatio eſt inuentum legis ciuilis.*
64 *Lex operatur uere in his, quæ iuris ſunt licet utatur uerbis improprietatem ſignificantibus.*
65 *Legitimatus, uere legitimus eſt, ardua q.*
66 *L. 45. Tauri.*
67 *Legitimationis conditio an ualidet inſtitutionem ſpurij, ard. q.*
68 *Maioratui an poni poſſit conditio legitimationis.*
69 *Legitimationis ſub conditione ſubſtitutus ea pendente an in. ſecundum tab. accipere poſſit bo. po. ard. q.*
70 *Legitimatos etiam comprehendit ſtatutum iubens conſanguineos compromittere, ard. q. Idem in ſtatuto permittente retractus rẽ alienatam contra Tiraq. & Decium.*
71 *Maioratus poſſ. poteſt etiam in detrcum ipſo iure tranſire.*
72 *Dominum conductoris, uel moleſtantem hac lege ut reficiat illam an ſemel tantum ad id teneatur, ard. q.*
73 *Contrahentium mens inſpicienda.*
74 *Primo actu non conſumitur obligatio iterabilis*
75 *Viduam ueſtiri iubens intelligitur donec uiduitas durauerit.*
76 *Vſusfru. relictus quandiu uiuam intelligetur, ut amiſſus reddatur.*
77 *Dotandi obligatio, an primo actu extinguatur.*
78 *Compromittendi ſtatutum nõ conſumitur primo actu inutili ard. q. idem in ſimili contractu contra Iaſ. Deci. & alios.*
79 *Teſtatorem cauſam compromitti iubente de primo actu inutili non intelligitur.*
80 *Obligatio dandorum fructuum primo anno naſciturorum an conſumatur primo anno nullos fructus producente.*
81 *Priuilegium conceſſum regi & famulis ingrediendi eccleſias tempore interdicti trahitur ad famulos futuros.*
82 *Conditio non nubendi alij quam mercatori an de primis nuptiis intelligatur ard. q.*
83 *Conditio nubendi intelligitur de nuptiis ualidis idem in ſubſtitutione procuratoris.*
84 *Procurator inutiliter appellans officio ſuo functus non dicitur.*
85 *Datum inutiliter pro non dato eſt.*
86 *Securitas eundi & redeundi fœderis gratia intelligitur donec ſit concordatum.*
87 *Electio inutilis non eſt electio.*
88 *Prorogatio inutilis pro infecta eſt.*
89 *Facultas eligendi unum non conſumitur electo inepto.*
90 *Facultas eligendi arbitrum non conſumitur electo eo qui nequit arbitrari.*
91 *Conditio nubendi Titio illo nolente quando impleta uideatur ardua quæſtio.*
92 *Diſpenſatus ſpurius ad unum beneficium quòd ſemel habuit & reliquit an alterum poſſit tenere ard. q.*
93 *Proprietatis appellatione uſusfructus continetur ne diſp. reddantur inutilis.*
94 *Vxori legatum relictum non perditur per ipſius ſtuprum in uiduitate commiſſum.*
95 *Legatarius qui uiduam teſtatoris compreſſit an perdat legatum.*
96 *Epiſcopo datum priuilegium ut poſſit teſtari intelligitur etiã de bonis quæſitis intuitu eccleſiæ.*
97 *Filij app. adoptiuus interdum continetur.*
98 *Terminus ſtatus an poſſit prorogari.*
99 *Prorogatio facta prope finem termini interdum una conceſſio eſſe intelligit.*

SI QVANDO. Primo nota ex iſto text. † principis diſpoſitionem interpretandam ſecundum ius commune. Idem in diſpoſitione militis. l. 10 teſtamento in mag. C. de teſtamen. militis de quo plene diſſeruimus §. 24. númer. 41. de ſucc. crea. Idem in ſtatoto. c. cum dilectos. de conſuetudi. quòd procedit etiamſi per hoc recedamus a proprietate uerborum ut ibi Bald. in l. data opera. C. qui accuſ. non poſſ. colom. 4. ubi ſtatutum iubens ut occidens occidatur firmat intelligendum eſſe ſi dolo non ſi culpa tantum occiderit Paulus in l. nemo. C. de epiſcopali audi. idem Paulos Caſ. in l. & ſi ſeuerior. C. ex quibus cau. infa. irrog. ut ſic interpretatio fiat ſecundum ius commune & iuxta eaque late traduntur per Doct. in l. ut uim. ff. de iuſt. & iure. Idemq; in legis diſpoſitione, nam & leges nouę recipiunt interpretationem a legibus ueteribus. l. 1. §. lex falcidia. ff. ad legem fal. Idemq; generaliter in ulti. uol. nam & teſtator ſemper uidetur ſe conformare cum legis diſpoſitione ut tradunt ibi Alex. & Iaſ. in l. 3. ff. de lega. 1. text. ubi per omnes in l. un. §. ſin autem ad deficientis. C. de cadu. tollen.

2 *Principis diſpoſitio interpretatur iuxta ius commune.*

3 *Iuris communis interpretationem recipit diſpoſitio militis, & principis, & ſtatuta, & legis nouæ, & teſtatoris.*

Limita ut † ſtatuta iuris communis derogatoria non recipiant interpretationem a iure communi ita tenet Bal. conſil. 141. premiſſis col. 2. lib. 1. Idem in l. maximum col. 3. C. de lib. præt. idem in c. cum non liceat col. 2. de preſcrip. Paul. Caſt. in l. ſin. §. in computatione C. de iure delib. ubi Corn. col ſin. idem Paul. & Corneus in auth. quòd ſine. C. de teſtam Socinus in l. filiusfamilias col. 4. ff. de uerborum oblig. Ratio, quia uerba ſtaturorum ſunt proprie & uere interpretanda. l. 1. §. hæc uerba ubi communiter Doctor. ff. de nego. geſt. c. in noſtra de iniur. Bar. in l. 1. §. hoc interdictum. ff. de ciſter. per l. 1 cum glo. ff. de fonte.

9 *Iuris communis derogatione quãdo recipiant ſtatuta, ardua q.*

Contrarium tenuit Rom. in l. ſi quis priori. ff. ad Trebell. Alex. in l. ſin. §. in computatione. col. ſin. C. de iure delib.

lib. Decius. conſil. 445. in caſu ad me tranſmiſſo. colum. 7. uerſ. non obſtat. quorum opinio uerior eſt ſaltem in duobus caſibus, primus cum ſtatutum fuit factum a populo ſuperiorem non recognoſcente, alter quando ſuperiorem recognoſcebat dummodo ab ipſo ſuperiore eſſet confirmatum iuxtam doctrinam Bart. & omnium. in l. omnes populi. ff. de iuſt. & iure, mouemur quia quemadmodum l. generalis poſterior etiam ſi ſit ueteris iuris derogatoria recipit interpretationem a iure ciuili ut eſt uera & communis opinio. Bar. Ale. Claudi. & Vincenti. de Hercul. & aliorum in l. 1. §. l. falcidia. ff. ad l. falcid. & in l. fin. C. de teſtam. & in d. l. omnes populi. ita quoq; ſtatutum tale & ſi ſit derogatorium iuris communis debet recipere interpretationem ab ipſo iure communi ueteriore, quia utroq; caſu par ratio eſt cum tale ſtatutum ſic ualidum & firmum quo ad territorium ſtatuentium non minorem uim habeat quam l. generalis quo ad omnes uel quo ad omnia territoria per argumentum de toto ad partem. l. quæ de tota. ff. de rei uendi. l. an pars. ff. pro derel. l. hæredes mei. §. cum item. ff. ad Trebell. unde ut l. generalis poſterior etiam iuris communis derogatoria reciperet interpretationem a legibus anterioribus quo ad omnes uel omnia territoria, ita quoque tale ſtatutum recentius etiam iuris communis derogatorium, (quòd quantum ad territorium ſtatuentium lege generali exequatur) debet recipere interpretationem a legibus anterioribus.

4 *Intellect. l. fi. C. de teſta.* † Pro nobis tex. expreſſus qui idem probat in conſuetudine locali in l. fi. C. de teſta. ubi erat conſuetudo ruſticorum faciendi teſtamenta cum minori ſolennitate quam regulari & ait. l. talem conſuetudinem. quo ad illud territorium ubi ea conſuetudo uigebat firmam eſſe, quãuis indubitatum eſſet quòd erat derogatoria iuris communis iuxta l. ſi unus. l. hac conſultiſſima. C. de teſtamen. in princi. & §. 1. inſti. eod. l. heredes palam. per totam. ff. eod. nec dicatur quòd ibi fuit neceſſaria confirmatio ſuperioris, nam immo ibi non fuit neceſſaria quo ad illud territorium ubi ea conſuetudo uigebat, ſed quo ad reliqua territoria. pro hoc etiam facit noſter tex. cum ſua gl. in quo idem cautum eſt in diſpoſitione principis iuris communis derogatoria quæ recipit interpretationem a iure communi, nec dubium eſt quin diſpoſitio principis legis, & ſtatuti ualidi exequãtur cum iſthæc omnia ſint ueluti portiones, uel partes ſubiectiue iuris communis, ut per totum inſt. de iure naturali. l. omnes populi. ff. de iuſti. & iure. l. prima. ff. de conſtit. princip.

5 *Poſſeſſio rerum hæreditariarum ipſo iure tranſit in bo. po. ex ui ſtatuti ad in hære. diſponentis, ard. q. amplia. 8. modis* Vnde † infertur quòd ſi eſſet ſtatutum uel conſuetudo quòd ſtatim poſt mortem defuncti rerum hæreditariarum poſſeſſio in hæredem continuaretur, ea continuatio fieret etiam in hæredem improprium qualis eſt bonorum poſſeſſor iuxta §. quos autem. inſti. de bonorum poſſe. ſi modo talis heres improprius, in effectu & uirtualiter exequetur hæredi uero cui fere exequatur bonorum poſſeſſor. iuxta l. 1. §. bonorum. ff. ad Trebell. l. in conditionibus. §. ſi patronus. ff. de condition. & demonſt. licet non pauci noſtrorum in contrarium inclinent ut per Bald. in rub. de cauſ. poſſe. & propriet. in fi. & conſi. 181. caſus talis. lib. 1. Alex. conſil. 82. perſpectis. col. 2. lib. 2. idem Bald. conſil. 330. ſtatuto cauetur. libro. 2. Claud. in l. cum hæredes. in princip. ff. de acquiren. poſſe. Socinus. conſi. 1. in caſu. T. lib. 1. col. 2. Andre. Tiraquell. qui plures allegat in tractatu. le mort. parte. 2. declaratio. 2. num. 3. pro nobis bonus text. in l. ſi filius. ff. ſi quis omiſ. cau. teſtamen. iſtorum autem ratio ea eſt quia ue lex recentior recipit interpretationem a legibus anteriori bus ut in iuribus. ſ. allegatis, ita quoque tale ſtatutum recentius quo ad territorium ſtatuentium debet recipere interpretationẽ a legib. generalib. illi' regionis ubi res agebat, & cõſequẽter oẽs illi q heredes uel erant, uel hæredũ loco habebant inſpectis legib. gñalib. illius regionis, hæredes quoq; erũt uel heredũ loco habebunt i territorio ubi ea cõſuetudo uel ſtatutũ uigebat quo ad hunc effectũ ut poſt mortem defuncti in eos continuetur poſſeſſio, non ſecus quam quo ad reliquos effectus qui hæredes ebitari ſolent, id quod in ſtatuto expeditius eſt, quàm in conſuetudine, ſed & in conſuetudine idem admittendum eſt, quia & in ea proceditur de ſimilibus ad ſimilia, ut diximus ſupra, lib. 1. de ſucc. ſl. crea. in §. 5. nu. 7. confirmantur hæc. nam & ſtatuta exhorbitantia recipiunt interpretationem, & extenſionem ad caſus, ubi uigebat eadem, uel par ratio, ut ex communi opin. reſoluimus ſupra. §. 5. nu. 10. ſed quin in ſpecie noſtra ſit par ratio in omnibus ſucceſſoribus cuiuſque dubium non eſt, quia tale ſtatutum eum uellet fauere hæredibus, ſeu ſucceſſoribus defunctorum, & plenius eius cõſulere, diſpoſuit, ut ſtatim poſt mortem defunctorũ in eos continuaretur poſſeſſio potirentur gauderentq; iiſdem cõmoditatibus, quibus potiri gaudereq; ſolent ueri poſſeſſores, quæ ratio fauoris in omnibus ſucceſſoribus ex æquo militat, ut patet. ergo, & c. & licet iure cautum ſit, quod exceptio firmat regulam in contrarium. l. nam quòd liquide. §. fina. ff. de penu. lega. & licet in contractibus nominatis à ſemel placitis non liceat recedere. l. ſicut ab initio. C. de actionibus, & obligatio. l. ſicut maior C. de rep. hær. l. iuris gentium. in prin. ff. de pact. tamen illa exceptio, ut prætextu læſionis ultra dimidiam à contractu uenditionis ſemel perfecto liceret recedere (quæ peculiariter in eo contractu, non etiam in reliquis contractibus per l. admiſſa fuit iuxta l. 2. C. de reſ. uend.) ad reliquos omnes contractus bon. fid. per Doctorum communis interpretationes extenſa fuit, ut tradunt omnes antiqui, & noui in d. l. 2. ut attigimus in d. nume. 7. & plenius controuerſiarum lib. 3. quia inquiunt, quod licet regulis tenaciter ſit adhærendum præterquam in caſibus nominatim exceptis, tamen etiam, & in caſibus, qui nominatim exceptis aſſimilantur a regula recedimus, ut ſic non ſolum ipſa exceptio, ſed etiã ſimile ipſius exceptionis uincat legem. Sic ergo, & in ſpecie noſtra ſtatutum legis generalis derogatorium eſt exceptio quædam illius legis, ut ſic non ſolum ipſum ſtatutum, ſed etiam ſimile ipſius ſtatuti eam legem generalem uincere debet, præſertim ſi in tali ſtatuto non ſolum ſimilis, ſed etiam eadẽ, uel par ratio eſſet, quia ubi eſt, uel ueroſimiliter reddi poteſt una tantum ratio ea habetur pro expreſſa in ipſo ſtatuto, & ubi in ipſo ſtatuto nominatim, uel interpretatiue ratio expreſſa eſſet generalis, tunc ipſa ratio haberetur pro lege ut ex communi opinione reſoluimus, ſupra. §. 6. nume. 53. & §. 12. nume. 85. Vnde cum in tali ſtatuto nulla alia ratio reddi poſſit, quàm ut defunctorum poſſimus ſucceſſoribus quo ad poſſidendi utilitates plenius conſulere, eaq; ratio in omni ſucceſſore militet ſitq; generalis, ſupereſt, ut tale ſtatutum omnes omnino ſucceſſores reſpexiſſe uideatur. *Ext. 1.* † Quid ergo in eo, cui libertatis cauſa bona defuncti addicuntur, ut per totum inſt. de eo, cui liber. cau. bona addi. *Ext. 2.* † Quid etiam in milite, cui hæreditas commilitonis non ex teſtamento, uel abinteſtato, uel contra teſtamentum, ſed ex pacto tantum acquiſita fuit. ut in l. licet. C. de pact. qui per hoc heres irregularis eſſe uidetur, ut in l. hæreditas. C. de pact conuen.

Ext. 3. † Quid ſimiliter in eo, qui ex pacto de conſenſu eius, cuius de hæreditate agebatur cum alio tertio inito hæreditatem nactus eſt iuxta l. fina. C. de pact. *Ext. 4.* † Quid in filio, qui ex teſtamento imperfecto patris hæreditatem quæſiuit iuxta l. fi. C. famil. erciſ. l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſtamen. *Ext. 5.* † Quid in eo filio, qui matris in puerperio morientis hæreditatem quæſiuit quaſi ab ea heres inſtitutus cum re uera, neque inſtitutus, neque nominatus ab ea fuiſſet iuxta l. 3. C. de inoffi. teſta. qui tex. eſt unicus, ut fœnix. *Ext. 6.* † Quid in hærede inſtituto in re certa, qui ut infra ſubijciam non ſatis certum eſt hæres proprie, an improprie intelligatur iuxta l. 1. §. ſi ex fundo, ff de hære. inſt. l. ſi alterius. l. ſi certarum eodem titu. l. quoties. C. de hæred. inſt. *Ext. 7.* † Quid in patre, qui filium contracta fiduciam emancipauit iuxta §. fin. inſt. de leg. ag. ſu. ſicq; quaſi ex illo pacto filio ſucceſſit. *Ext. 8.* † Quid in patre, qui filio arrogato ſucceſſit, qui non uidetur ſuccedere tanquam heres, ſed tanquam commodum ſentiens ſecundum Bald. in l. iubemus, in prin. C. ad Trebell. & denique quid in reliquis hæredibus,

redibus, aut ſucceſſoribus anormalis. an in eos omnes ex ui talis ſtatuti, aut conſuetudinis tranſeat ſtatim poſt mortem eius, cuius de ſucceſſione agitur poſſeſſio non aliter, atque in hæredes regulares tranſire, uel ſtatuto cautum, uel conſuetudine introductum eſſet. Et in hanc partē procliuior ſum, ut tranſeat per rationes, & iura, de quibus ſupra, & de his heredibus anormalis, & alijs diximus ſupra, de ſucceſſ. crea. lib. 2. §. 16. nume. 3. cum pl. ſeq. & cum regularis teſtamentorū forma deficiat in triginta quatuor ſpeciebus quas collectas remiſſiue inuenies. 3. lib. 3. in princ. de ſucceſſ. crea. in omnibus etiam illis non ſecus quam in ſucceſſionibus ex teſtamento ſolenni, & formali profectis exiſtimarem dictum ſtatutum, aut conſuetudinem locū habere per ſupradicta. Neque quo ad conſuetudinem oberit, quod dici ſolet tantum præſcriptum, quantum poſſeſſum. nam inter conſuetudinem, & præſcriptionem ſunt, quam plures differentiæ quas enumerat Aymon Crauetus, de antiqu. temp. par. 1. inter quas illa potiſſima eſt, ꝙ conſuetudo cum ſit pars, & portio iuris. l. de quibus, cum plu. legibus ſeq. ff. de legibus recipit interpretationes extēſiuas non ſecus, quàm reliquæ iuris ciuilis partes (qualis eſt lex, aut cōſtitutio principum, aut edictum prætoris, & ſimilia) quod procedit non ſolum in conſuetudine generali illius regionis cuius dominus, & princeps ſuperiorem non recognoſcit, ſed etiam in conſuetudine particulari unius, aut alterius oppidi, ut iam oſtēdimus. Id quod in præſcriptione non eſſet, nam ſi in diœceſi aliena epiſcopus pręſcripſiſſet decimas tritici, non extenderetur ea præſcriptio ad decimas ſimilium rerum, quale eſſet ordeum, & ſimilia, ut per eundem Aymonem, ubi ſupra. Quæ multum nota ad declarationem legis Tauri. 45. Et generaliter quando ſtatutum, uel conſuetudo recipiat iuris interpretationem uidēdus eſt Accurſ. in l. fin. §. in computatione. C. de iure deliber. & in l. 2. C. de noxalibus. gloſſ. in c. cum dilectus. de cōſuet. Antonius Rubeos. conſi. 121. dominus Ioannes. col. 1. Curtius Iunior, in l. fin. col. pen. C. de edict. diui Adri. tollē. Cumanus, conſi. 173. Galuanus. col. fin Iaſ. conſi. 147. præſens conſultatio. col. 10. lib. 2.

6 *Diſpenſatus ad teſtandū intelligitur ſeruata ſolennitate formali, & ſubſtantiali diſponendi.*

Denique licet in hoc teſtamento quod ex principis diſpoſitione fit ſit ſeruanda ſolennitas iuris communis, quę in reliquorum teſtamentis, qui iure communi teſtari poſſunt exigitur, ut hic, tamen dubitari ſolet, an id procedat quo ad ſolennitatem formalem, an uero, quo ad ſolennitatem ſubſtantialem, & ſimiliter an idem etiam ſit quo ad iuſtitiam contentorum in teſtamento, & magis eſſe uidetur, ut generaliter accipiatur cum generalis ſit huius legis diſpoſitio, unde ea triginta requiſita, quę in reliquorum teſtamentis neceſſaria eſſe diximus, in iſto quoque teſtamento neceſſaria erūt, & illa requiſita enumerabimus. ſupra li. 2. de ſucc. crea. per totum, in cuius principio omnia collegimus.

7 *L. Taur. 31.*

Simillimum eſt ꝙ cum iure regio per interpoſitam perſonam, cui mandatum dedimus teſtamentum facere poſſimus. l. Tauri. 31. tamen interpoſita illa perſona meo teſtamento adhibere debet omnia ſolennia teſtamētorū, ut in l. 39. eod. uolum. in quo lex illa ſingularis eſt, ſecundum Michaelem Criſontinum ibi, id quod ut nobis uidetur etiam ſi lex illa facta non eſſet per legem noſtram cautum iam retro fuiſſe intelligendum erat.

8 *Diſpenſatus ad teſtandū teſtam. factū poteſt reuocare de iure cō͂i, & regio.*

Sed† teſtator, de quo in tex. noſtro, cui Imperator per modum diſpenſationis permiſſit teſtari, an poterit forte teſtamentū ſemel factum reuocare, & an eo reuocato poſſit aliud facere, mouet quæſtionem, ꝙ ea conceſſio per primum teſtamentum conſumi uidebatur. argu. l. bones. §. hoc ſermone. ff. de uerb. ſig. & l. ſi quis hęredē. C. de inſt. & ſubſti. Verum in contrarium moueor, quia uerba ſunt intelligenda, ſecundum ſubiectam materiam l. ſi uno. in princ. ff. locati. l. ſtipulatio iſta. § hi qui, & §. hæc quoque. ff. de uerb. obliga. Vnde cum deambulatoria ſit ultima uoluntas, uſq; ad mortem. c. cum Marthæ, de celeb. miſſ. l. ſi mihi, & tibi, §. in legatis. ff. de lega. 1. l. ſi quis in principio teſtamenti. ff. de leg. 3. princeps diſpenſando, ut quis faciat teſtamentum intellexiſſe uidetur ut cum ſuis qualitatibus teſtetur, ſicq; illud quoties uoluerit ut mutare poſſit aliudq; eius loco ſufficere. Et in ſimili uidentur tenere Antonius Butrius conſil. 30. caſus, Titius quidam, Decius conſilio. 512. cum reuerendiſſimus num. 6. Romanus in l. diuortio. §. quod in anno. ff. ſolut. matrimonio Calcaneus conſil. uigeſimo. iſta quæſtio.

Ad d. l. ſi quis heredem. C. de inſt. & ſubſti. cum ſimi. reſpon. quòd non procedunt quando primus actus fuit inualidus (quale eſſet in ſpecie noſtra poſt teſtamentum reuocatum) ita tenent Albericus & Bal. in utraque lect. in l. qui per ſalutem. ff. de iureiuran. per tex. ibi, & ad idem l. hęc cōditio filiæ. ff. de cond. & dem. & l. is qui hęres, in prin. ff. de acqu. hęr. Id quod procedit de iure communi † at iure regio in caſu non admodum abſimile contrarium deciſum fuit per l. Taurinam. 35. ubi qui teſtamentum de mandato alterius facit non poteſt illud mutare licet id naturę teſtamentorum aduerſari uideatur, adhuc tamen etiam iure regio non dubitarim quin facultas teſtandi per principem incapaci conceſſam intelligeretur cum facultate teſtamentum mutandi & aliud eius loco reficiendi per noſtrum tex. Et ad l. trigeſimāquintā, ſupra alle. reſponderem ſeruandam in ſuo caſu neque ad noſtrum trahendam argu. l. fi. ff. de calumniatoribus.

9 *L. 35. Tauri. declaratur.*

Noto ſecundo ex tex. iuncta glo. † principis beneficium & conceſſionem ita interpretandam eſſe ut aliquid operetur. Ad idem. l. ſi quando. ff. de lega. 1. cum ſimi. Hinc eſt † quòd licet regulariter qui calendis ſibi dari ſtipulatur, de primis calendis intellexiſſe uideatur. l. eum qui calendis, ff. de uerborum obliga. tamen ſi partum ancillę, quæ ab hinc duos duntaxat menſes prægnans eſſe cœpit calendis Decembri, in eodem menſe ſtipulatus ſim non uideor de primis calendis intellexiſſe, ſed de ſequentibus ne aliter quid impoſſibile & ſic inutiliter ſtipulatus uidear contra l. impoſſibilium, ff. de reg. iur. l. hæc ſtipulatio. §. duos. ff. ut legatorum nomi. caue. l. non cogendum. §. Sabinus. ff. de procur. l. qui bis idem, ubi in ſimili late per Alex. & Iaſ. ff. de uerborum obligat. Ita in ſpecie ut de ſequentibus calendis non de primis intelligatur tenuit gloſſ. quam ibi ſequuntur Bar. Alberi. & alij communiter in d. l. eum qui calendis. facit in ſimili l. ita ſtipulatus, in magna cum ibi late traditis per Doctores. ff. de uerb. obliga.

10 *Effectum intuetur omnis interpretatio.*

11 *Terminus calendarum non ſemper intelligitur de primis.*

Hinc etiam deſcendit ꝙ ſi paterfamilias filio ſuo concedat fructus bonorum aduentitiorum (quos ad patrem pertinere ſcis. l. cum oportet & l. fin. C. de bo. quę liberis, & de bonis mater. fere per totum) licet ſi tempore conceſſionis erant aliqui fructus collecti in quibus ea conceſſio locum habere poſſet eos tātum fructus non ēt fructus reliquorum annorum pater conceſſiſſe uideretur ut tradit Alex. in l. diuortio. §. ob donationes, col. 2. ff. ſolu. matrimonio tamen ſi nulli fructus tempore conceſſionis extabant ad reliquos fructus ea conceſſio extenditur ne ſi aliter acciperetur inutilis redderetur ita Alexand. poſt Bal. ibi ubi ſupra.

12 *Fructus bo. adu. pater filio conceſſit non ſemper à primis fructibus intelligatur.*

Hinc† & tertio deſcendit quòd fundi inſtructi legati appellatione licet regulariter ueniat ſolum inſtrumentum domini non etiam inſtrumentum coloni, tamen ſi in tali fundo legato nullum inſtrumentum domini erat, ſed tantū coloni, tunc de inſtrumento coloni intelligitur ne aliter intelligendo inutile redatur legatum quo ad illam inſtrumenti partem ut in l. fundus qui locatus. ff. de fundo inſtrum.

13 *Inſtructi fundi appellatione quid contineatur.*

Illinc † etiam uenit quòd licet in ſtipulationibus regulariter contra ſtipulatorem interpretatio facienda ſit l. ſtipulatio iſta. §. in ſtipulationibus, ff. de uerborum obligat. l. ſemper in ſtipulationibus, ff. de reg. iuris. per rationem l. Arrianus, ff. de act. & oblig. tamen ſi diſpoſitio inutilis redderetur, niſi in fauorem ſtipulatoris interpretatio fieret, tunc eius fauore fit, ut tenet glo. & ibi Doctor. communiter in d. §. in ſtipulationibus per. l. quoties in ſtipulationibus, ff. eod. tit. & per d. l. ſemper in ſtipulationibus, ubi per Decium & alios.

14 *Stipulationis interpretatio, non ſemper fit cōtra ſtipulatorem.*

Hinc

15 *Fructus primi anni cuiuſq; beneficij Papa epiſcopo conceſſit interdum ad annos ſeq. ea conceſſio trahatur.*

Hinc & quinto † ſi à ſummo Pontifice epiſcopo conceſſum eſſet propter debita ipſius exoluenda eiusque creditores ſatisfacendos, ut fructus primi anni cuiuſque beneficij in ſua diœceſi uacantis perciperet, certe ſi in primo anno nulli fructus naſcerentur ad fructus anni ſequentis ea conceſſio trahenda eſſet, ne aliter ea conceſſio operaretur nihil per ſupra dicta, de quo per Philippum Fran. Ioan. Andreę Archidiaconum, & Domini. in c. ſi propter, de reſcript. lib. 6. qui in contrarium inclinari uidentur, de quo dic, ut ſtatim.

16 *Iactum retis emens nihil piſciũ captũ eſt anad. ſecundum iactũ ueniendũ eſt. q. ard.*

Vnde & Sexto † ſi iactum retis emero, nec primo iactu quicquam piſcium captum fuit uidebatur dicendum, ut ad ſecundum iactum eundum eſſet, ut quibuſdam uidebatur, ſed in contrarium inclinant Felinus in capitul. 2. columna ſecunda de treug. & pace Anchar. in dict. cap. ſi propter, columna fina. & ibi Ioan. Andr. in fin. per l. ſi iactum retis. ff. de acti. empt. l. nec emptio. ff. de contrahen. empt l. nam hoc modo, ff. de hæred uel acti. uend. id quod ex modo, & quantitate pretij facilius colligi poſſet. nam ſi paruum erat ita reſpondendum eſſet, ſed ſi ita magnum, ut æquiualeret reti etiam piſcibus plenæ intelligerem actum tacite uiders utrinque, ut ſi uacuus eſſet, & inutilis primus iactus ad ſecundum ueniretur.

17 *Famulus in certum mercedem tempore quo ægrotauit. ard. q.*

Nam & ſimiliter † ſi conueni tecum ut tibi inſeruirem famuli loco uno anno certa mercede conſtituta, & aduerſa ualetudine, ſeu morbo impeditus fuerim quo minus inſeruire poſſem, non aliter ſatisfeciſſe uideor quo ad mercedem pactam conſequendam, quàm ſi altero tanto tempore anni ſequentis inſeruiam quantum in illo anno defuerat arg. l. Iulianus. §. offerri. ff. de act. empti. & uendi.

18 *Conditio poteſtatiua in contractibus non habetur pro impleta, & ſi quis facit, quod in ſe eſt.*

Neque ad rem pertinet, † quòd in cõditionibus poteſtatiuis implendis ſufficiat ut quiſque faciat, quod in ſe eſt. l. in iure ciuili. ff. de conditio. & demonſtratio. l. in iure ciuili. ff. de regulis iuris. nam illud procedit in ultimis uoluntatibus, ſicque in conceſſionibus gratuitis non ſic in actibus inter uiuos præſertim oneroſis. Ratio differentiæ quia illo caſu per talem benignam interpretationem nulli fit iniuria, nec eſt cur hæres conqueratur argumento. l. Iulianus. ff. ſi quis omi. ca. teſt. at hoc caſu dum uis fauere famulo iniuriam facis domino à quo inuito mercedem extorquere cum miniſterio famuli uſus potitusq; non fuerit impar eſt, præſertim cum hæc res ſui natura ſuppleri poſſit per anni ſequentis ſeruitium, ſeu miniſterium.

Hinc dicimus non tam plene interpretandos actus inter uiuos, quàm ultim. nolum. ut per gloſſ. approbatam in l. final. ff. de conſt. princ. multa per Iaſ. in l. quæ de legato. ff. de lega. 1. præſertim cum actus inter uiuos non erat gratuitus, ſed reſpectiuus ut hic.

Hinc etiam dicimus ultimam moram nocere, quæ huic famulo ſequenti anno inſeruire nolente, & mercedem poſtulanti nocere debet.

Agnoſco tamen quòd Felinus, in d. c. 2. Archi. Ioan. Andreę, & Dominicus, in d. c. ſi propter. in contrarium inclinant moti, quia ſermo ſimpliciter prolatus intelligitur de prima uice. l. ſi quis hæredem. C. de inſtitu. & ſubſt. l. boues. §. hoc ſermone. ff. de uerb. ſig. unde ad annum ſequentem non uidebatur eundum, ſed reſp. quòd ſi utiliter miniſtraſſet anno pacto ad annum ſequentem ueniendum non eſſet non ſic ſi inutiliter, uel minime inſeruiret, præſertim cum in pari cauſa potior ſit conditio poſſidentis. c. in pari de re gu. iu. lib. 6 & uide Andr. Tiraq. in d. §. hoc ſermone.

19 *Termini prorogandi facultas, an de prima prorogatione intelligatur, ar. q.*

Septimo eodem ſpectat, † quòd ſi in commiſſo termini prorogandi poteſtas data fuit, & in prima prorogatione lis non fuit deciſa, tunc iterum poteſt fieri termini prorogatio, ne aliter ea termini prorogandi facultas data inutilis reddatur, ita tenuit Romanus in l. ſecunda, columna pen. ff. de re iudi. Georgius Natan. in repe. clem. primę de uerb. ſig. colum. 60. uerſi. ſed ſtat circa hoc.

Contrarium tenet Speculator in titulo de arbitro, uerſ. ſed quid ſi fuerit actum, §. excipitur, & ibi Ioannes Andreæ. in add. Bald. in cap. olim ex literis, colum. ſecunda de reſcrip. Idem in c. fin. de conſuetud. col. pen. Idem Bal. conſil. 104. dilatio prorogatiua lib. 3. Alex. conſi. 70. uiſo conſilio alias per me redito. lib. 2 Felinus in. d. c. 2. de treug. & pace, Socinus conſilio 117. uiſa & diligenter, col. 1. lib. 1. Decius in c. ſua nobis, de appella. col. 1. Idem conſilio. 512. cum reuerendiſſimus, col. 2. Idem Decius conſil. 609. quęritur ex duobus, col. 2. Iaſ. in l. diuortio. §. quod in anno. ff. ſolu. matrimonio, ut refert licet in priorem partem inclinet Andræas Tiraquellus in l. boues. §. hoc ſermone. ff. de uerborum ſign. num. 65. uerſi. trigeſimoſexto. Quid dicendum? & quidem priorem partem ueriorem puto, quia regula d. §. hoc ſermone, in qua potiſſimum fundamentum eorum qui partem negatiuam tuentur repoſitum eſt, procedit ſecundum omnes ex legis interpretatione quæ contra uim, proprietatem, & generalitatem uerborum fit ex mente agentium, aliter enim uerba ſimpliciter aut indefinite prolata æquipollent uniuerſali l. ſi pluribus. ff. de lega. 2. l. inter illam, ff. de uerbo. ſign. l. ſi plures. ff. de lega. 3. l. placet, ff. de lib. & poſthum. Vnde non eſt cur illa uerba compromiſſi ut terminus prorogari poſſit, non poſſint comprehendere & debeant etiam plures prorogationes, ut in eo tantum quæſtio ſit an ab hac uerborum ui & proprietate mens & ſententia compromittentium cogat nos recedere; quod minime dicendum eſt, cum nullorum magis interſit quam ipſorum compromittentium ipſam litem finiri, argum. c. finem litibus, de dolo & contum. & quia in dubio nullus uelle præſumitur actum inanem facere uoluiſſe l. 3. ff. de nal. teſtam. l. non cogendum. §. Sabinus. ff. de procurat. l. hæc ſtipulatio. §. diuus. ff. ut lega. nom. cau. & quia omnis actus omnisq; diſpoſitio eſt interpretanda ita ut aliquid operetur & ut ſortiatur effectum. l. quoties in ſtipulationibus cum ſimi. ſupra allega ff. de uerbo. obliga. etiam ſi per hoc recedatur a proprietate uerborum. dict. le. fundus qui locatus, ff. de fund. in inſtr & inſtru. hic in tex. iuncta gloſ. cum ſimi. ſupra & infra allegandis, quanto ergo magis id procedet in ſpecie noſtra ubi per hoc non recedimus a proprietate uerborum. ſed potius eam ſequimur actumque utilem facimus. & ſi contrariam partem ſequeremur & actum inanem faceremus & a proprietate ſermonis abſcederemus. Limita niſi dolo aut culpa conſiderabili ipſius arbitri argueretur ut diutius in lite moraremur. nam tunc opinio contraria procederet, quę hoc caſu poſſet ſaluari, non tam ex ui ſermonis quam ex iuſta, & ęqua legis interpretatione, argumento. d. §. hoc ſermone, & argumento. leg. non diſtinguemus. §. quęſitum. ff. de arbitris. quod in ſpecie admittunt Romanus & Georgi. Natan. ubi ſupra.

Octauo huc etiam pertinet † quòd ſi mandatum executori datum ſit ut aliquem mittat in poſſeſſionem eumque in ea tueatur, ſi miſſus ille fuerit in poſſeſſionem ſemel ſed poſtea expulſus ab aduerſario fuerit, ille executor poterit eum iterum in poſſeſſionem mittere, neque illa facultas extincta aut conſumpta uidebitur per primam miſsionem, eo quòd uerba mandati illius intelliguntur cum effectu & duratione ita ut ſuum effectum operentur ut quibuſdam placuit, licet in contrarium inclinent Archidiaconus in cap. ſi cui, de præben. libro ſexto, & ibi Ancharanus columm. ſecunda. Ioannes Andreę, & Abbas in cap. pro illo, columm. prima, de præbend. in decretalibus, tangit Dominicus in dict. capitu. ſi cui, & Abbas in tractatu Baſilienſi quoniam ueritus, primo dubio, argumento dictę l. g. ſi quis hæredem. C. de inſtitutio. & ſubſtitutio. quaſi illud mandatum eſſet in prima miſsione conſumatum ut ibi & dict. le. boues. §. hoc ſermone, ff. de uerborum ſignificatio. ſed quia hęc res in uſu forenſi frequentiſsima eſt, nam quotidie iudices ſupremi ſolemus dare mandatum executoribus ut mittant, & miſſos tueantur in poſſeſsionem eos in quorum fauorem ſententias dedimus. Conſidera nam ſi mandatum illius executoris habebat terminum definitum, ut plerumque fit, tunc finito illo tempore licet miſſus in poſſeſsionem ſit ab aduerſario deiectus, non poterit eum tueri, aut denuo poſſeſsionem mittere argumento. l. cum prætor. de iudi. 20

Executor datus ad quẽ in poſſeſſionẽ mittendum ſi miſſus ſit deiectus ne rum poteſt eum mittere, ard. q.

& quia ad tempus permiſſa poſt tempus uidentur prohibita lege prima.l.quod ſponſæ.C.de donatio.ante nupt.& eſt notum &c. Verum ſi tale mandatum non habebat tempus definitum aut limitatum talis executor poterit iterum & pluries per totum tempus uitę ſuæ quoties opus fuerit eundem ſi deiectus fuerit mittere. ut hic text. cum glo.cum ſimi. ſupra allegatis. Verum poſt mortem executoris ſi deiectus fuerit, tunc ad ordinarium iudicem recurrendum eſt, & ita ſunt ad concordiam reducendæ opiniones ſupra relatæ.

Natur. de debitum debiti appellatione interdum cõtinetur.

21 Nono illinc etiam deſcendit quòd † licet debiti ſimpliciter prolati appellatione, intelligatur debitum ciuile & naturale, & ſic exigibile le. ſi is cui. §. Flauius. ff. de ſolu. tamen ſi quod ſeruo ex cauſa forte peculii debeo legauerim de debito naturali tantum intelligitur, argumento legis quibus diebus.§ dominus. ff. de conditionib. & demonſtrationibus. ubi ita notat Socinus. nam cum ſeruo ciuiliter debere nihil poſſem, ſed tantum naturaliter lege quod attinet, ff. de regulis iuris iuncta. le. manumiſsiones. ff. de iuſt.& iure,&.l.ſi id quod.ff. de conditio.indebiti &.l.frater a fratre, uerſic. naturalem, ubi plene per Iaſonem.ff. de condition. indebi. ſupereſt ut indero tantum naturali ea diſpoſitio uerificetur ne aliter inutilis foret.

Naturalis poſſ. continetur quando ſeruus poſſidere ſibi licere ſtipulatur.

22 Decimo eodem pertinet quòd † licet is qui ſibi habere licere ſtipulatur iure dominii regulariter intellexiſſe uideatur ut in le. poſſeſsio. in principio.ff.de acquirenda poſſe.& in l.ſtipulatio iſta,in principio. ff. de uerborum obligationibus. tamen ſi ſeruus qui dominii incapax (ut modo docebamur) eſt, ſibi habere licere ſtipuletur, de ſola poſſeſſione naturali cuius capax eſt intellexiſſe uidetur. ne alias nihil ea ſtipulatio operaretur, ita tenent glo. & communiter Doctor. per text.ibi in d. l. ſtipulatio iſta.§.hi qui,& §.hęc quoque. Idem foret ſi poſſidere ſibi licere ille ſeruus ſtipularetur ut ibidem.

Bo. po. hæredis appellatione interdum cõtinetur.

23 Vndecimo, illinc etiam profectum eſt quòd † licet hęredis appellatione bonorum poſſeſſor proprie non contineatur ut in.§.quos autem,inſt.de bonorum poſſeſſio.& eodem titulo l.2.in princip. tamen ſi teſtator legauerit ſub hac conditione ſi patronus (quem heredem non ſcripſerat) heres non eſſet, intelligitur ſi bonorum poſſeſſor nõ extiterit.l.quibus diebus.§.dominus ff.de conditionibus & demonſtrationibus: quia cum per prætorem tantum ad cõtra tabulas bonorum poſſe.uocetur ut per totum.C.de bonorum poſſe. contra tabu.liberti.& per totum.ff.de bonis lib. per totum inſt.de ſucceſsio.libertorum.de iure autem ciuili contra liberti teſtamentum nihil dicere poſſet, ſupereſt ut illa conditio ſi patronus hæres non erit, in ſolo bonorum poſſeſſore non, etiam in hærede de iure ciuili in terminis illius text. poſſet uerificari.ne aliter fruſtra adiecta uideretur contra noſtram regulam cũ ſupra allegatis. unde apparet non iuſte.d.§.dominus allegari a Bar.& a reliquis Doctor.in le.prima.§.bonorum.ff.ad Trebellian. ad hanc concluſionem quòd appellatione hæredis continetur etiam proprie bonorum poſſeſſor, nam ibi non ex ui & proprietate uerborum continetur, ſed magis contra proprietatem uerborum. ne diſpoſitio pereat, ut alibi plenius diſſerimus contendentes illam communem opinionẽ contra quam multi inſurgunt ſuſpectam eſſe.

Fratribus legatum relictum propriis fratribus non etiã in patruelibus debetur.

24 Duodecimo eodem tendit, ſcis quòd † legatum relictum fratribus intelligitur de propriis fratribus nõ etiam de fratre patrueli ut eſt receptior opinio quam tenent Iacob.Botriga.& Bal.in l.iuuemus.§.fin.C. ad Trebel. Barto. in l.Lucius.§.quęſitum.ff.de leg.3. idemq́; in ſtatuto de fratre loquente ſecundum Bald. & Butriga. Idem Bald. in le. uxor. C. qui accuſa. non poſſ. & in cap. primo de feudo. marchię.& in cap.quæ in eccleſiarum.colum.penultim. de conſtitu.Angel.in le. prima.ff. de inofficio. teſtamen. idem in authentica matri & auię C. quando mulier.tutel. offic. fung. poſ. Socinus conſilio. 25. uiſo ſtatuto ciuitatis columna prima,libro tertio Iaſo. conſilio 105. in regia ciuitate, libro.2.Corneus conſi. 92. uidetur in hac conſultatione lib.3.col.2. Curci. Senior.conſi.9.Ticinenſi ſtatuto. Alexand.in l.ſi mater.prima.C.de ſucceſſo.edito.& ibi Iaſ. colum.2.Alexand.conſi.97.uiſo themate,lib.2.& conſi.204. conſideratis,eodem libro,& conſilio.221.ponderatis uerbis, libro ſexto,columna prima.Roma.conſi.16 uiſo themate,col.1.

Contrarium tenent Ioannes Andrę.ad Specula.de ſucceſſio. abinteſtato, columna prima.Bald.in leg. ſcimus.in principio, columna fin.C.de inofficio.teſtam.Angel.conſi. 389.totum iſtud.colum.2.Roman.in l.1.C de ſucceſſo.edi. Alexand.conſi.36. uiſo, colum.2.li.6. & conſi.81. circa primum.eod.lib.

Patrui appellatione in ſtatuto, uel legato proximus continetur niſi in caſu.

25 Item &.13.ſcis, quòd ſtatutum loquens de patruo intelligitur de patruo proximo non de remotiore, ſicq́ue de fratre patris non de patruo magnó, ut tenent Bald.Angel. Iacob.Butrig.Salicetus,Fulgoſius,Paul.Caſtr. Alexand.& alij communiter in l.1.C.de ſucceſſo.edi. Andræas Tiraq. in l.bones.§.hoc ſermone.nume.86.ff.de uerb.ſig.qui allegatur Socin.conſi.30.quamuis,col.7.Corn.conſi.92. col.3. lib.3.Alexand.conſi 104.col.3.lib. 2. Modo ſic tale tamen ut ſtatuta quando non eſſet patruus proximus, intelligerentur de patruo magno, & quando non eſſet frater proximus, intelligeretur de fratre patrueli,ne aliter uel omnino ſtatuta ſpernerentur etia ſi per hoc recederemus á proprietate ſermonis per tex.noſtrum iuncta ſua gloſ.cum his quæ ſupra diximus,& ita poſſunt & debent conciliari contrariæ ſententiæ. ſupra relatę neſcio an mens Doctorum alio tenderet.

Vnde in exemplo de legato fratribus relicto ſi erant fratres proximi teſtatoris,& etiam fratres patrueles, ad fratres proximiores non etiam ad fratres patrueles tale legatum dicerẽ pertinere, quòd ſi fratres patrueles eſſent, proximiores uero fratres non eſſent etiam tempore teſtamenti,tunc ad patrueles pertinere reſponderem,& ſi ſtatutum iuberet, ut bannitorum fratres exules fierent urbeq́; pellerent (quod ſtatutum odioſum eſt,ut patet) ad fratres tantũ proximos non ad remotiores quales ſunt fratres patrueles pertinere exiſtimarem,quòd ſi Titius bannitus eſſet,& ſtatuto ſuę ciuitatis iuſſum eſſet fratres Titij banniti illius exulare,tunc ſi ille fratres proximos non haberet,ſed tantum patrueles,tunc etiam ad patrueles id ſtatutum ſpectare dicerem,utcunque odioſum,ne aliter ſtatutum ocioſum eſſet,& inane contra tex.cum gloſ. noſtra cum ſimi. ſupra. allegat.quòd ſi ex forma ſtatuti exules modo erant omnes agnati,& cognati bannitorum non ſecus, quàm ipſemet banniti,& fieret ſtatutum,ut fratres, uel patrui bannitorũ reducerentur impune ad ciuitatem, ita ut exules eſſe deſinerent,tunc non ſolum ad fratres,& patruos proximiores, ſed etiam ad remotiores quales ſunt fratres patrueles, & patrui magni id ſtatutum pertinere contenderem.tũ quod eſt fauorabile,tum & fortius quod in utriſque par ratio eſt imo ſi aduertis maior ratio eſt in fratribus, uel patruis remotioribus bannitorum,quam in proximioribus. nam cũ non ſuo,ſed bannitorum odio ſui agnati, & cognati exularent euenit,ut quo remotiores eſſent eo durius eſſet eos exulare,& tanto mitius,& facilius eos in urbem reuerti,& ita in ſpecie,ut ibi eſſet eadem ratio ibi etiam remotiores & fratres patrueles ſtatuto comprehendi uiderentur ſentiunt Alexan.dict. conſi.36.& nonnulli eorum quos ſupra retulimus.

Hactenus quando ſtatutum fauorabile, item etiam, quando erat odioſum, at quid ſi eſſet medium, ſicq́ue nec odioſum, neque fauorabile. Veluti ſi ſtatutum eſſet, ut ſi teſtator fratres haberet, & nihil omnino eis in teſtamento reliquiſſet, tunc ad fratres pertineret quinta, aut forte ſexta pars illius hæreditatis, de qua ageretur, quo caſu, & ſi aliqua ex parte coangustari uideatur libertas teſtandi contra legem primam. C. de ſacr eccleſi. tamen pium eſſet fratribus ſubueniri, qui ad omnia neceſſario iure ueteri uocabantur ante quam teſtandi facultas ueluti per diſpenſationem contra principia iuris naturæ lege poſitiua data fuiſſet, diximus.ī.lib.1.

§.1.in

§.1.in princ.de ſucceſſ.cre ıtio.ideoq; tale ſtatutũ nec odio
ſum,nec fauorabile eſſe diximus,ſed medium tenere quaſi
hinc inde odij,& fauoris facta compenſatione,& hoc ca-
ſu dicerem tale ſtatutum proprie intelligendũ,ſicq; ad fra-
tres tantum proxi ı iores,uel patruos non etiam ad remo-
26 tiores (quales ſunt patrueles fratres , uel patrui magni.)
extendendum, † quia id ſuadet proprietas uerborũ a qua
in dubio non eſt recedendum.l.non aliter.ff.de leg.3.l.uni
ca.§.ſin autem ad deficientis.C.de cad.tollē. & quia quid-
quid proferetur non ſimpliciter ſed cum aliqua adiectione
ad ſui demonſtrationem neceſſaria, id non proprium eſt ,
ſed improprium.l. hoc legatum.ff.delega.3. declarat Iaſo.
poſt alios in l hæc conſultiſſima,§.ex imperfecto, col.fina.
C.de teſtam.unde ſi ad fratres demonſtrandos adijcis pa-
trueles,& ſi ad patruos demonſtrandos adijcis magnos
plane oſtendis improprie eos eſſe patruos,uel fratres.Itẽ
etiam quia ſecundum Philoſophos. Verba ſunt intelligen-
da per prius,non per poſterius.d.l.hoc legatum,ff.delega.
3.ubi notat Bartol.l. qui hæredi.ff.de condi. & demon. in
prin.ubi notant Ioann.Imo.& Socin.not.4. unde ſi tale ſta-
tum intelligatur de fratribus,uel patruis primis proprie in
27 telligetur non ſic ſi de remotioribus.

Improprium eſt quod profertur cum inſolita adiectione demõſtrandi gratia.

Quartodecimo facit,†quòd licet tutela intelligatur uſq;
ad annos x ı ı ı ı .10 maribus , & fœminis uero uſque
ad duodecimũ,ut inſtituta quibus modis tut.fin.in princi.
tamen ſi ei , qui excellit decimum quartum annum tuto-
remdedi uſque ad annos x v ı ı ı . intelligitur ea cura,
idq; etiam conditionalibus diſpoſitionibus,in quibus uer-
borum proprietas ſummopere ſeruanda eſt.l.qui hæred.in
princi.l.Mæuius,de condi.& dem.ff.ita probat l. pater.§.1.
28 ff.de cond.& demon.

Tutela interdum accedamus.14

Quintodecimo facit,quòd licet iuris ignorãtia nõ præ
ſumatur.l.leges ſacratiſſimæ.C.de legibus.tñ legum igno-
rantia potius pſumitur,quàm diſpoſitionis fruſtratio.text.
ſingu.in l.Lucius.§.Item Lucius.ff.de teſta.milit.

Iuris ignorãtia interdũ præſumitur

Decimo ſexto hinc etiam effluxiſſe,& illud uidetur , q
impoſſibiles conditio.reijciuntur,de ultima uoluntate ne
diſpoſitio nihil opereretur.l.3.de condi.& demon.l.1.l.con
ditionis.l.filius.de cond.inſt.ff.Lucius.de condi.& demon.
29 §.ſi impoſſibilis,inſtituta de hæred.inſtituen.

Decimoſeptimo facit quòd † licet inducta ad augmen-
mentum non operentur diminutionem.l.legata inutiliter,
deleg.1.in l.legata inutiliter.ff.de adimen.lega.id tamen fal
lit ſi alias diſpoſitio nihil operetur.l.denique.§. interdum.
ff.de pecul.leg.

Augmenti cauſa inducta interdũ operatur diminutionem.

Decimo octauo facit quòd licet nullus præſumatur ia-
ctare ſuum.l.cum de indebito.ff.de proba.tamen ſi hæredi
legitimo ex teſtamento deferatur hereditas,iſque eam ab
inteſtato repudiauerit cenſetur eam etiam ex teſtamento
repudiaſſe,quia alias ab inteſtato repudiatio facta ualere
30 non poſſet.l.illud.ff.de acqui hæred.

Decimonono † ſuperioribus affine eſt , quod diſputat
Aretinus.in l.1.in princ col.8.uerſi.ſed remanet.ff.de acqui.
poſſeſſ.quod & ipſe ſentit. in l. qui uniuerſas. §.1.in fin.&
iterum in §.quod per colonum.in ſecundo notabili.ff.de ac
quiren.poſſeſ.Caſſaneus.in conſuetu.Burgundiæ,titulo de
ſucceſſiones.§.1.gloſſ.1 aiunt enim quòd ſi ſtatutum eſſet,
ut poſſeſſio in hæredem ipſo iure intelligeretur tranſlata,
tunc licet reuera poſſeſſio ſine actu aliquo naturali appre
henſionis quæri non poſſit.ut in l.1.in princ.ff.de acquir.
poſſ.& in l.denique,ff.ex quibus cau.maiores.l. qui uniuer
ſas.§.quod per colonum.ff.de acqui.poſſeſſio.tamen ſtatu
tum tale non deſinit ſuſtineri quaſi uideatur pręambula
quædam eademq; ficta poſſeſſionis apprehenſio,uel tradi-
tio præceſſiſſe ne aliter (contra noſtram regulam cũ ſupra
allegatis)id ſtatutum inutile eſſet nihilq; operaretur.

Poſſeſſio uera in hærede an ſine apprehenſione trãſire poſſit ard. quæſt.

Cæterum ſi ſtatutum nominatim uellet ut talis poſſeſ-
ſio acquireretur nullo omnino actu uero , aut ficto in-
teruenienete,tunc tale ſtatutum non ualeret , quaſi quid
impoſſibile contineret ſecundum ipſum Aretinum , & ſe-
quaces quod ultimum non eſt recipiendum, quia etiam ſi
recedamus à proprietate uerborum adhuc tamen inter-
pretatio facienda eſt ad ſtatutum eiuſq; diſpoſitionem con
ſeruandam ut hic cum mille ſimilibus allega.ſupra.Nec du
bium eſt quin ſatis ſanam interpretationem hac in re face
re poſſimus quandoquidem mentem ſententiamq; ſtatuen
tium eam fuiſſe intelligendum eſt ut omnes omnino effe-
ctus quos lex ciuilis poſitiua condonauit , & accommoda-
uit poſſeſſioni ueræ perq; actus naturales , aut corporeos
acquiſitæ,huic quoq; poſſeſſioni qua de agimus conceſſi,
condonati , & accommodati uiderentur . ut ſic uirtualiter
ac in effectu , & utilitate hæc poſſeſſio per tale ſtatutum
tranſlata non minor aut minus utilis eſſet quam ſi per a-
ctus naturales quęſita foret. id quod lex poſitiua, aut ſta-
tutum dubio procul facere potuit. l. nihil tam naturale.ff.
de regu.iur.c.omnis res,de regu.iur.§.ſed naturalia,inſt.de
iure natu.l.1.§.pen.ff.de lega. 3. Itaque tale ſtatutum ua-
lere, itaque interpretandum eſſe ut ualeat potius quam ut
pereat , plus quam manifeſtum eſſe debet, & in eo tantum
quæſtio erit † qualis aut quanta cuiuſq; ius uirtutis & 31
potentię ea poſſeſſio eſſe uideatur.nos autem dicimus pa-
ris eſſe potentiæ ac ſi per actum naturalem, & corporeum
quęſita fuiſſet,ut ſic interdicta ſiue adipiſcendæ,ſiue recu-
perandę,ſiue retinendæ,quæ poſſeſſioni per actum corpo
reum quæſitę competere ſolent , & huic poſſeſſioni non
denegentur & cætera id genus , ſicq; ex ui talis poſſeſſio-
nis.& inchoari,& continuari, & perfici poſſit uſucapio iu-
ſta.l.3.ff de uſucap.c.ſine poſſeſſione, de regu. iuris lib.6.l.
unica.C.de uſucap.tranſ & in prin.inſt.de uſucap.tit.gene-
rali , & quòd competant talia interdicta firmant Decius
conſil.84.excellentiſſimi col.1.& 2.Iaſ. conſil.85.lib.3. col.
2.Soci.in l.rem quæ nobis.nu.13. q.5.ex cuius relatione ui
detur hæc communis opinio.

Poſſeſſioni per ſtatutũ ſine apprehenſione translatæ dãtur interdicta poſſeſſoria.

Vnde † cum per Taurinam.l.45 incip. mandamos que- 32
las coſas , ſtatim poſt mortem illius qui maioratum ſeu pri
matum habebat rerum omnium ad talem maioratum per-
tinentium poſſeſſio ciuilis & naturalis tranſeat ipſo iure in
eum qui poſt defunctum illum ad talem maioratum inui-
tatus fuerat, dicendum eſt in eum poſſeſſionem pleniſſimã
ſine ullo actu corporeo ex diſpoſitione illius legis tranſ-
ferri . Pleniſſimam autem poſſeſſionem accipere debe-
mus non prout eſt facti, ſed prout eſt iuris . ut ſic ea poſ-
ſeſſio proſit quo ad omnes effectus utilitateſque quæ a
legibus poſitiuis poſſeſſioni per actus etiam naturales
acquiſitæ accommodantur optimus text. in l. ſi filius. ff. ſi
quis om. cau teſt. ſecundum Socin.conſilio primo, colum.
ſecunda, lib.1.

Poſſeſſio maioratus ipſo iure trãſit in ſucceſſorem maioratus competũt remedia interdictorũ

Vnde ſi † quando contigerit ut in maioratu ſuccedat 33
legitimatus (quod fieri poſſe & tenet Bart. circa finem in
l.c.Gallus. §. & quid ſi tantum. ubi prope finem diſputant
Alexand.Iaſon. Lancel.Galiaul. & Fortunius.ff. de libe.&
poſthum.& nos plene diximus in cap.primo,lib. primo,&
ſecundo controuerſiarum) in eum ex ui dict.le.quadrage-
ſimęquintæ, & dictorum ſtatutorum reſponderem tranſla
tam uideri pleniſſimam (prout iuris eſt) poſſeſſionem
quo ad omnes omnino legum poſitiuarum utilitates & ef-
fectus . non ſecus quam ſi is legitimus natus fuiſſet lic. 1
in ſimili in contrarium inclinent Bald conſil. 102. conſide-
randum,libro quarto,& alii multi de quo infra plenius.

Maioratus poſſ.trãſit in ſucceſſorẽ ipſius diſpenſatiue ſuccedentem.

Deniq; iuxta iſtam partem generaliter quęro an quem-
admodum Princeps poteſt diſpenſare, ut ualeat teſtamen-
tum. eius qui alias erat inteſtabilis, ut hic, & facere quòd
eius hereditas,utiliter adiri poſsit,ita quoq; facere poſsit
ut rerũ hæreditariarum poſſeſſio ipſo iure tranſeat in hęre
dem ẽt ſine ullo actu corporeo. & quid ſi id cautũ eſſet ſta
tuto uel conſuetudine introductum ? qua in re partẽ nega
tiuã vñr tenere in ſtatuto & conſuetudine Bal.in l.1.in pr.
C.commu.delega. dicens idẽ quoq; eſſe ẽt ſi id lege cautũ
eſſet niſi interueniret aliqua ſaltem ficta traditio.ut in ter-
minis legis.quod meo.ff.de acqu.poſſ. & in terminis.l.qſ-
quis.C.de donatio.& in terminis.cap.2.de conſuetu. ſentit
idem Bal.in c.eccl.ueſtra.in fi.de electio.Bar.in l.ſi is cui p
emptore. col.4 ff de uſucapio.Matthæus Affl.decis.Neapo
li.139.alia conſuetudo.col.fin.uerſ. nec obſtat illud. Alex.

conſi.83.in prin.uiſa facti narratione. lib.2. Barba. in additioni.ad Bal.in l.fi.col.2.C.de ſacroſanct.eccle.Areti.in.l.1. in princ.ff.de acquiren.poſſeſſio.in ſimili per Iaſ. col.41.in d.l.ſi is qui pro emptore.

Contrariam partem ut per legem,principem, ſtatutum, uel conſuetudinem talis poſſeſſio poſſit transferri. tenuit Bal.& Angel col.1.in.l.licet.C.de acquiren.poſſ.Bal.in l.de quibus.col.10.ff.de legibus.& in.l. fi.col.2.C. de ſacr.eccl. Idem Bal.in.l.ea lege.C.de condi.ob cauſ.col 4. Idem in.l. traditionibus.col.fi.C.de pact.Idem in l.1. col.2.C. ſi plures una ſenten.& in.l.Sancimus.§. cum autem.C. ad Treb. Andr.Tiraquel.de morte in præfatione.declaratione.6.qui allegat Bal.in c.contingit.col.2.de dolo. & contuma. et in rubr.de conſuetud.col.3.& in c.cum ueniſſet,col.2.de reſt. ſpolia.& in conſil.436.quidam creditor.Bart.in l.cum unus §.ii.de bonis autori.iudi. poſſ. C. Angel.in d.l. ſi is qui pro emptore.col.3.& ibi Cumanus.col.5.& ibi Iaſ.col.23.uerſ. 3.inquantum.Angel.in.l.qui uniuerſas.§.1. & ibi Imola. & Alex.in prin.d.l.ff.de acquiren. poſſe. Romanus.& Alex. & Areti.& Claudius.& Fran.de Ripa. in l.1.in princ.ff. de acquiren.poſſeſſio.Paul.Alex.Corneus.Iaſo.& Iacobinus.de ſancto Georgio.in.l.ſi ſorori.C.de iure delibe. per l.raptores.in uerbo.pleniſſima poſſeſſio.C. de epiſco. & clericis, ubi Bart.& per.l ſi adoptauero.ff.de precar.& per l.primã ff. pro ſocio. & in c. ubi periculum.§. præterea.de electio. lib.6.& in.c.1. de dolo & contu.quem tex. dicit notabilem Anchara.ibi in ſecundo notabili.tex.in c.contingit.eod.ti. qua de re per Gomeſium.Aries & Micha.Ciſon.& Pal.ruui.in l.Taurina 45.incipit mandamos que las coſas. p Andre.Tiraquell.de morte in 6. declar. qui plures allegat,&

34 hac in re conſidera quòd dominium eſt de iuregentium ut in l.ex hoc iure.ff.de iuſt.& iure.§.ius autem gentium inſt. de iure natur. Idq; dominium inſpecto eodem iure gentium ex naturali poſſeſſione uel per interuentum naturalis poſſeſſionis acquirebatur, ipſa autem naturalis poſſeſſio ex corporea apprehenſione uel per interuentum apprehenſionis corporeę aliumve naturalem actum iuregentiũ acquirebatur argum.l.1.in princ. ibi dominiumq; rerum ex naturali poſſeſſione cœpiſſe & ibi quaſi a ſe dum poſitione iuncta.l.quemadmodum & l.qui uniuerſas.§.quod per colonum,ff.de acq.poſſ.l.denique,ff.ex quib. cau. maiores.

Poſſeſſio ex apprehenſione nat. et ex poſſ dominiũ quærebatur.

35 Poſtea † autem ſucceſſit ius ciuile quod induxit ut dominium acquireretur ex ſola legis diſpoſitione in quibuſdam ſpeciebus ſine ulla corporea apprehenſione, ut in.l.a Titio,ff.de furtis.l.cum pater.§.ſurdo.ff.delega.2.l.fi.C. de leg l.cum heredes,in prin.ff.de acq.poſſe.l.fin C.de ſacro. eccleſi.cum ſimilibus congeſſia per glo.& Doctor. preſertim per Deciũ, Alciatum,Ruminal.& alios in l.traditionibus.C.de pact.Dominium enim eſt quid iuris unde etiam in uſufructu quod eſt incorporeum inuiſibileque cadit dominium.l.qui uſumfructum.ff. ſi uſusfruct. pet.l.final.ad medium. C. de long. temp. præſ. ſicque cum dominium eſſet merum inuentum iuris ciuilis potuit ius poſitiuum liberrime de eo diſponere. In his enim quæ iuris ſunt lex habet omnimodam liberrimamque poteſtatem, nec ſic procedit per modum fictũ aut pictum ſeu improprĩũ, ſed uere & naturaliter. quia nihil tam naturale eſt quam unumquodque eo modo diſſolui quo colligatum fuit. l. nihil tam naturale, ff. de regolis iuris cap. omnis res, de regulis iur.l.final.ff.de acceptil. §.final. inſtitut. quibus modis tollitur obliga.§.ſed naturalia, inſtitu. de iure naturali. l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure ut tradunt omnes in dictis locis.

Dominium iure ciuili, ut quæratur

36 Et in ſpecie qꝑ † in iis quę iuris ſunt ius ciuile aut poſitiuum habeat poteſtatẽ & ſemper intelligatur uere & naturaliter diſponere ſiue inducendo, ſiue perimendo, aut tollendo etiam ſi utatur uerbis fictionem improprietatem,aut imaginem denotantibus,tradunt Bar.conſilio. 62. punctus talia eſt. Idem Bartol. & communiter Doctor. in le. ſi is qui pro empt. ff. de uſucap. Bald. per text.ibi in l in rebus,ad finem.C.de iure doti. Corneus conſilio. 244. memini ſuperioribus,col.ſecunda.libro.3 Andr. Tiraquel. in tract.nobilitatis.c.15.num.17.uerſi.hoc amplia. Idem in quæſt.34.in tract.primogeniorum,et in tract.de morte declaratione 6.nu.8.

Lex in iis quæ iuris ſunt operatur proprie licet utatur uerbis improprietatem denotantib.

Succeſſit etiam poſtea ius ciuile quod induxit,et poſſeſſio.ſeu iua poſſeſſionis citra ullius actus corporei interuentum poſſet acquiri in non paucis iuris ſpeciebus,quale eſt in terminis.l.uni.C.de raptu uirginũ in uerb.pleniſſima,cũ aliis iuribus.ſ.allegatis,ut licet olim poſſeſſio non aliter acquiri poſſet.quam per interuentum corporis, & animi, id quod & hodie obtinet regulariter,ut in d.l.quemadmodũ cum aliis.ſ.allega. tamen hodie in non paucis ſpeciebus ignoranti,& dormienti acquiratur etiam ſine ullo corporis,aut animi interuentu,ut dd.ll.ut ſic poſſeſſio in his caſibus non tam facti,q̃ iuris eſſe uideatur:non ſolum poſtq̃ eſt in eſſe producta,ſed etiam dum eſt in fieri,uel dum producit in eſſe,licet regulariter dum eſt in fieri facti eſſe dicatur,iuris uero poſtquam eſt in eſſe producta,ut tradunt cõmuniter Doctores,in d.l.1.in prin.& in rubr.ff. de acquir. poſſe.& in l.1.C.eod. 37

Poſſ.ignorãti interdum quæritur.

Cum ergo uiderimus poſſeſſionem poſſe transferri per legem,principem,ſtatutum,uel conſuetudinem proximum eſt,ut uideamus † an talis poſſeſſio ſic ſine ullo actu corporeo acquiſita ſit uera,& propria;an ficta,& impropria,qua 38 in re uariæ fuerunt ſententiæ.nam alii tenent quòd eſt ficta & impropria,ita Bal.in authen.defuncto,col.2.C.ad Tertull.Guiliel.de Cuneo.in l.ab emptione.ff.de pact.Andr.Tiraquel.de morte.5.part.declaratio.prima,qui allegat Barb. in repeti.rubr.de cauſa poſſe.& proprieta. et Bald.ibidem. col.2.Idem Bald.in rubr de conſuetu.ead.col. & in conſil. 330.ſtatuto cauetur.col.2.Idẽ Bal.in c.item cũ quis col.1. de reſti.ſpolia.Alexan.conſi.37. in cauſa mota.lib.1.Barba. conſi.58.ſapienter dixit.col.ant. penul.lib.2.Alex.conſi.82. perſpectis.col.2.lib.2.Alciat.de præſum.par.1.præſumptione.3.col penul.Decius.conſi.84.excellentiſſimi.col.1.Iacobi.de Santo Georgio.in l.ſi ſorori.C.de iure delibe. Afflictua in c.1.col.2.de controuerſia.inueſtituræ, inter maſculum & fœmi.Decius.conſi.467.bene & conſulte.

Poſſ.ſ. ſine actu corporeo quæſita an ſit uera, ãdq.

Altera fuit opinio exiſtimantium quòd transfertur uera poſſeſſio per modum fictum,ut tenuit.Socin.in l.rem quæ nobis q.5.ff.de aqui.poſſ.ſentit Bar.in ſimili.in l.quod meu, in princ.ff.de acqui.poſſe.Idem Bart.Bald.Angel. & Fulgo. in l.ab emptione.ff.de pactis.Paul.Rom.& Alex.in d.l.quod meo,in prin.Barba.in c.1.col pen.de conſuetu.Gulielmus. Bene.in c.Raynutius,de teſtam.uerbo.mortuo itaq; teſtatore.2.nu.72.Carolus Ruinus.conſi.18.primo, & principaliter.col.fin.lib.1.Anto.conſi.an.nulla mulier.prope finem. Bald.in cap.contingit.de dolo,& contu.Decius.conſi.467. bene & conſulte.col.3.Ripa reſponſorum.cap.primo defuncto nouiſſime.nu.87.

Tertia fuit opinio,ut hæc poſſeſſio reſpectu poſſeſſionis ciuilis uera ſit,non ſic reſpectu naturalis poſſeſſionis, ita Claudius.in l.1.in prin.columna quinta.ff.de acquirend. poſſeſſio.

Quarta fuit opinio Barba in c.2.col.8.de conſuetud. ut talis poſſeſſio uera ſit ſi nullus alius reperiatur in poſſeſſione, diuerſum eſſet ſi alius in poſſeſſione repertus fuiſſet.

Quinta eſt opinio, ut talis poſſeſſio dicatur mere ciuilis. Bartol.in lege prima, in princip.ff.de acquirend.poſſeſſio. Angelus in l. licet C.de eodem titulo. Ancharan. in cap.2.columna prima,& ibi Barba.columna octaua, de conſuetu.poſt.gloſſ.quam dicit ſingularem,in l.raptores.in uerbo.plenam poſſeſſionem.C.de epiſco.& clericis.

Vltima fuit opinio exiſtimantium talem poſſeſſionem ciuiliſſimam eſſe.ita Angelus,in lege prima.ff.de diſtra.pignorum.Roman.in lege prima in principio,columna ſexta ff.de acquirend.poſſeſſio.& ibi Alexand. columna decima quinta,& Aret.columna nona.& Claudius columna quinta,& Iaſon lectura prima,columna antepenultima,& colũna.16.in lectu.2.ubi Ripa.col.10.

Quid dicendum?& quidem quòd per modum fictum uera poſſeſſio transferatur aut acquiratur mihi fere impoſſibile

ſibile uidetur, non ſecus quàm ſi contenderes ut homo pictus hominem uerum oneret, aut arbor picta fructus corporeos produceret, aut umbra corpus animatum, unde in ſpecie noſtra ſi uera poſſeſſio eſt, uerum quoque erit modus acquirendi, ſi ficta fictus, unde recedendum eſt ab opinione ſecundo loco ſupra relata, ita olim nobis ſententia ſedebat quam continuo refutabimus.

19 *Dominium ut acquiratur.* Et cum † dominium licet regulariter non aliter acquiratur quàm ſi interueniat traditio corporea l.traditionibus.C.de pact.& etiam titulus legitimus, l.nunquam nuda,ff.de acquiren.rerum dominio, & etiam animus acquirendi, l.loci corpus,eod.tit.l.3.§.ſubtilius.ff.de condi. cau. da.tamen in non paucis iuris ſpeciebus citra iſtorũ interuentum acquiritur,l.fin.C.de ſacroſanct.eccl.expreſſius in l.a Titio.ff.de furtis,l.cũ pater. §.ſurdu.ff.de lega.2.l.neceſſarijs.l.Cornelius.l.iam dubitari, ff.de hære. inſt.§. ſui inſt. de hære.quæ ab inteſta.§.ſui, inſt.de hære.quali.l.ſeruus uotante.ff.de uerb.oblig.l.1.§.per ſuum qui in fuga, ff.de acquirend.poſſeſ.per totum, inſt. per quas perſonas nobis acquiritur, & per totum. C.per quas perſonas nobis acquiritur oblig.at.l.unica.§.his ita. C.de caducis tollend. & §.ubi autem legatarij, eod.titu.l.1.in principio, & §.fin.& §.interdum,& fere per totum.ff.de uſufruct.accre.l.ſi totam,l.ſi ſolus,l.1.& 2.ff.de acquiren.hæred.l.ſi Titio.ff.de uſufr.§.item per alluuionem inſt.de rerum diui. & §.inſula,cod.titu & in his omnibus iuris ſpeciebus & ſimilibus cum non uideam quòd noſtri maiores intelligant minus uerum eſſe dominium aut ius dominij quod ſine actus corporei interuentu acquiritur quam ſi per corporei actus interuentum acquireretur quaſi utroque caſu pariter id dominium uerum & plenum exiſtiment ſimiliter quidem non uideo quare cum ex eadem legis diſpoſitione poſſeſſio aut ius poſſeſſionis acquiritur ſine actu corporeo non uideat uera & plena poſſeſſio acquiri,& cum ſimiliter modus dominij acquirendi ſine traditione,ſine titulo,ſine animo etiam aut notitiam acquirentis in ſpeciebus ſupra memoratis nõ appellet fictus, ſed uerus intelligat non quidẽ uideo cur nõ idẽ reſpondendũ in poſſeſſione acquirenda cum utrubiq; par ratio ſit,& cum in retinenda poſſeſſione animus ſolus ſufficiat & non ſolum ipſa poſſeſſio ſic retenta uera intelligatur,ſed etiam modus retinendi uerus eſſe dicatur,cur non idem poſſemus dicere ſi id lex uellet etiã in poſſeſſionis acquiſitione argumen.l.3.§.in retinenda,cũ ibi not.ff.de acqui.poſſeſſ.quinimo etiam in multis iuris ſpeciebus ſine animo poſſeſſio retinetur ut ibi not.per gl. & Doct.& in l.1.§.item acquirimus,eod.titu. Præterea ut per ſeruum & filiumfamilias nobis etiam ignorantibus uera poſſeſſio ciuilis & naturalis & uero modo acquiratur ſine interuentu actus corporei aut etiam animi noſtri, lege prima,§.per ſeruum,& §.per ſeruum qui in fuga.l.3.§.item acquirimus,ff.de acquiren.poſſeſſ. Idemq; etiam in ea poſſeſsione quæ per alluuionem ſimul cum dominio nobis acquiritur,& in ea poſſeſsione quæ ſimul cum dominio nobis acquiritur per ius accreſcendi. Idemq; in Inſula in flumine nata prope prædia noſtra ut in iuribus ſupra allegatis.Idemq; in eo quòd ab alio nobis inſcijs & ignorãtibus in area noſtra ædificatur. Idem ſi in prædijs noſtris plantatur. Idem ſi ſeritur. Idem ſi ueſtimento noſtro tuam purpuram intexueris,ut in l.adeo, per totam.ff.de acquir. rerum dominio.& fere per totũ inſt.de rerũ diui, ergo ut oĩbus his ſpeciebus & ſimilibus quæ probãtur in legibus ſupra allegatis poſſeſsio dominiumque ſimul ſine corpore & animo noſtro & uere & uero modo acquiritur, ita quoque & in ſpecie noſtra tenendũ eſt & ueram poſſeſsionẽ, ac plenã & uero modo acquiſitam uideri, id qđ ut reliqua iura taceant nominatim probant d.l.raptores uerbo plenã poſſeſſionem.C de epiſco.& eler.c.2.de dolo & contumatia,c.cum contingat eod.tit.ibi uerus conſtituatur elapſo anno poſſeſſor,l.ſi adoptauero.ff.de precario, & in l.1.ff. pro ſocio,& in c.ubi periculum.§.præterea de elect.lib.6.l. certe uerb. ꝓprie poſsidere.ff.de preca.expreſsius in l 45. Tauri.uerb.ciuil. & natural.l.ſi filius, ſiqs omi.cau.teſta.ff. † neq; ad eam pertinet l,denique.ff.ex quibus cauſis maiores l.1.§.ſi uir.ff.de acquirenda poſſeſſ. nam ut quòd ſemel factum eſt infectum ex legis diſpoſitione fieri nõ poteſt l. in bello.§.factæ.ff.de capti. ita & quòd factum re uera nunquam fuit lex, ut factum fuerit facere non poteſt, ut dd. ll. quia factum uel non factum ſubiacet ueritati ſed non legis poteſtati, ſicq; ſi lex iuberet, ut mihi ignoranti dormienti,& nihil omnino agenti acquireretur poſſeſſio, & ꝙ per facti mei interuentum eo caſu acquiſita eſſet id facere non poſſet, & ridicula eſſet, ſed in ſpecie noſtra id nec lex præcepit, nec ut præciperet expediebat aut erat neceſſe,ſolum enim iuſſit ut poſſeſſio ipſo iure etiam ignoranti acquireretur non quòd per factum acquirentis ſed per ſolam legis diſpoſitionem quæſita ſit, & uidentur unde ſequuntur omnes effectus omnesq; utilitates quas lex poſſeſſioni per actum corporeum acquiſitæ accommodare ſolet, ut ſupra diximus. 40 *Facti ueritas non ſubiacet legibus.*

41 *Poſſ. an ſit unica,ardua q.* quòd ſi quæras an talis poſſeſſio ſit ciuilis & naturalis dic quòd hic de iure regio d.l. 45. de iure autem communi ſunt opiniones nam quidam exiſtimant ꝙ in iure reperitur poſſeſſio ciuilis, & naturalis ita uoluerũt Iaſ.in l.t. in princ. & in §.ſi uir.ff.de acquirenda poſſeſſ. & utrobique firmat hanc eſſe communem opin. & Ripa num. 28. & columna fin. & Imola num.13.in d.l.1. in prin. aiunt hanc eſſe communem opin. ubi etiam Zaſius nume. 15. & Aretin.num.18. & Alexan. num.53. ſimiliter firmant hanc eſſe communem opin. Licet contrariam partem ut unica ſit poſſeſſio uel ſimplex non duplex teneant glo.in l. licet. C. de acquirenda poſſeſſ.Aretinus ubi ſupra. Azo & Placentinus in l.t.ff. de acquirenda poſſ. ſecundum quòd eos refert Bar. ibi Socinus, & Zaſius, qui ait Aretinum hanc partem receptiorem dixiſſe in d.l.1.in princ.ſequitur Ripa ubi ſuprà. & ibi etiam Petrus Bexutius, & alij plures quos citauimus ſupra §.21.lib.3. numero.18. & in hanc partem inclinant multi eorum quos refert Andr. Tiraq. de morte in præfatione declaratione.7.numero.3. & hec pars longe uerior eſt, ut unica ſit poſſeſſio ſiue eam ciuilem appelles, ſiue naturalem non moror, eaq; habet omnes omnino effectus uirtutes & utilitates quas lex accommodauit poſſidẽtibus, unde plures poſſeſſionum ſpecies reperiri (præterea quòd uerum non eſſet) contendere ocioſum eſſet, & inane, inuenies iura innumera dicentia duas eſſe obligationes ciuilem, ſcilicet & naturalem ut in princ. inſtit. de obligat. not. per glo. & Doct. plene in l. ſtipulatio iſta.§. alteri.ff.de uerborum obligat. ubi glo. & Doct. plene per glo. & Doct. in l. frater à fratre uerſic.naturalem per tex. ibi.ff.de cond. indeb.plene in l.ſi id quòd eodem titulo per tex. ibi:plenius per nos ſupra de ſucc. crea. §.30. num.32. cum plur. ſeq. & tamen nulla omnino iura inuenies facientia mentionem aut differentiam inter poſſeſſionem ciuilem & naturalem, nec eſt ueroſimile, quòd hac de re in qua iura ſcatent non fieret huiuſcemodi rei tam neceſſarie mentio ſi gemina, aut duplex illa poſſeſſio reperiretur, & cum unice huic poſſeſſioni omnes omnino ſuas uirtutes potentias utilitates priuilegia effectus lex accommodauerit, plures poſſeſſionum ſpecies introducere ocioſum eſſet & inane, in iure autem noſtro nihil fruſtra l. non cogendum.§. Sabinus.ff.de procur.l.ſtipulatio iſta.§.hæc autem ff. de uerborum obligat.l. diuus.§.hæc ſtipulatio.ff. ut lega.no.cau. & hic in tex.noſtro iuncta glo. cum omnibus his, quę ſupra late congeſſimus, ſecundum quæ hæc poſſeſſio, quæ ſine ullo actu corporeo à lege,ſtatuto principe, uel à conſuetudine inducitur unica erit habens omnes effectus iuris, nec moror utrum eam naturalem appelles an ciuilem ne ſit quęſtio de nomine contra l.2.C.com. de lega. itaque in iure noſtro eſt poſſeſſio unius tantum formæ,& ſubſtantię licet per uarios modos poſſit.& ſoleat acqui:1. ut enim ius ciuile & ſi uarijs ex cauſis,uel fontibus deſcendat (puta uel ex legibus, uel ex conſtitutionibus, uel ex plebiſcitis, uel ſimilibus, ut per totum tit. inſt. de iure naturali.) non deſinit eſſe idem ius ciuile æque perfectum æque uerum æque ualidum, & ut aqua ſiue ducatur per aureas fiſtulas, ſiue per argenteas, ſiue per ferreas, ſiue per plumbeas,

beas, ſiue per ligneas, ſiue per terreas eadem aqua eſſe nō
deſinit ita etiam ius poſſeſſionis, ſiue deſcendat, uel acqui
ratur ex modo & iure priſci temporis, ſiue ex modo & iu-
re ciuili hodie naſcente, non deſinit eſſe idem ius poſſeſ-
ſionis æque uerum æque ualidum æque perfectum, & ut
ueſtigia uolucris in aere, aut piſcis in flumine, aut anguis
in lapide perquirere ocioſum & inane eſſet, ita inane &
ocioſum eſſet originem naſcentis poſſeſſionis ueſtigare cū
antequam naſcatur nihil ſit, poſtquam uero nata eſt, unde-
cunque naſcatur eadem ſit. vi.lib.5.contr.illuſtrium.par.2.
q.3.cum ſeq. ubi receſſi ab hac op.

Poſſeſſio bonorū monachi, quæ monaſterio quæritur uera eſt, et ei competunt interdicta poſſeſſoria.

42 Ex ſuperioribus infertur † q poſſeſſio quę ex legis di-
ſpoſitione transfertur in monaſteriū citra ullius actus cor-
porei interuentum quo ad bona, eſt uera poſſeſſio & ple-
na habena omnes iuris utilitates, & effectus quos habitura
eſſet ſi actu corporeo nacta eſſet, & ita noue eſt declaran-
da & amplianda communis opinio exiſtimantiū talem poſ-
ſeſſionem in monaſterium tranſire ipſo iure, ut tenuerunt
glo. in cap. ſi qua mulier. in glo.1. & ibi Archidia.19.q.3.
Innocen. & Bal. & Anto.col.9. & Abbas col. antepenul.&
Barba. num.125. de probatio. Dinus, Albericus, Angelus,
Bart. & Aretinus in l. qui uniuerſas.ff. de acquirenda poſſ.
Matthæ. Afflictus, deciſione Neapolit.599. Rex Ferdinan
dus num.16. Bald. in authentica ſi qua mulier.C. de ſacro-
ſanct.eccleſ. Bar. in authen. ingreſſi. col.2.eodem tit.idem
in authentica niſi rogati.C.ad Trebellian. Andręas Tiraq.
in tractatu de morte. in præfatione declarat.6. num.9. qui
43 plures allegat, unde interdicta poſſeſſoria competent mo-
L.Taur.45 naſterio, non ſecus, quam ſi actu corporeo poſſeſſionem
44 nactus eſſet ut tenuerunt in ſimuli. Decius conſi.84.excel-
Poſſ. quæri poteſt ſine actu corporeo uero aut interpret.erro cōtra Alberic. etiam ex ui ſtatuti cōtra cōſ. uel etiā ex ui conſuetudinis contra eund.
lentiſſimi. col.1.& 2. Iaſ.conſi.85.col.2.lib.3.Socinus, qui
plures allegat in l.rem quę nobis q.5.nu.13.ff.de acq. poſſ.
unde & ſucceſſori maioratus in quem ſine actu corporeo
tranſit poſſ.per l.45.Tauri. omnia quoque interdicta poſſeſ
ſoria competent.

Colligitur & ex ſuperioribus incautum fuiſſe errorem.
Alberici.qui in l quorundam.ff.de acquirenda poſſeſ. ſcri-
pſit nullum caſum reperiri in quo ſine actu corporeo, aut
aliquo quòd pro actu corporeo reputetur poſſeſſio nobis
contingat cum contrarium procedat, tam ex diſpoſitione
legis, quam ex principis diſpoſitione ut utrunque nomi-
natim docet Afflictus ubi ſupra, quinimo idem etiam ex ui
ſtatuti procedit quod & in conſuetudine admittendum eſt.
45 ſecundum eundem & alios de quibus ſupra, id q etiam in
L.Taur.45 materia maioratus iure regio expreſſius receptum eſt per.
46 l.Tauriuam.45.

Poſſ. uera transferri poteſt ſine ullo actu corporeo uero, uel interpretatiuo, contra Bal. & Card.

Deducitur etiam ex ſuperioribus ſuſpectam eſſe opinio-
nem Baldi.qui in ca.contingit de dolo & contumacia, ſcri-
pſit q ille tex.in uerbo.uerus poſſeſſor quatenus probat ue-
ram poſſeſſionem acquiri ſine actu corporeo intelligendū
eſt, q ille tex.fingit actum corporeum continuatum, aliaa
inquit impoſſibile eſſet, q ſubſtantia poſſeſſionis transfera
tur quod & noluit ibi Cardina. Floren in ſecundo notab.
ſed id ſuſpectum eſt: quia ex ſola legis diſpoſitione ſine ul-
la fictione & adimi, & transferri uera poſſeſſio poteſt, nec
47 expedit imo ocioſum eſſet fingere actum corporeū pręam
L.Taur.45 bulum, unde & in terminis d.l.45.negarem hugi, ut pręce
48 dere uideatur pręambulus actus traditionis.

Poſſ. uera, & uero modo ſine corporea apprehenſione acquiri poteſt contra Soci. Decium, Ripam, Tiraq.

Colligitur etiam ex ſuperioribus ſuſpectam eſſe opinio-
nem Socini in d.l.rem quę nobis, & Dec.conſi.467.col.1.&
Ripę in ca.1.reſponſorum.nu.87. cum alijs quos retulimus
ſ.in ſecunda opinione principali. quos nouiſſime ſequitur
Andręas Tiraq. neminem allegans in tractatu de morte in
pręfatione, declaratione.6. nu.15. aiunt enim q in iis ſpe-
ciebus uera poſſeſſio trāsfertur ſed per modum fictū quod
nos ſupra improbauimus, quaſi nulla ſit fictio in modo ac-
quirendi non magis, q̄ in ipſa ſubſtantia poſſeſſionis, unde
49 & in terminis d.l.45.Tauri. dicerem non ſolum ueram eſſe
L.45.Taur. poſſ.ſed & uerum eſſe modum acquirendi.

Poſſeſſorio merito agē te non poteſt

50 Deriuatur etiam ex ſuperioribus ſuſpectum eſſe q Ba-
ptiſta Caſtel.in diſputatione incipiente, magnificus & ex-
cellens.col.2.& Andrę.Tiraq.ubi ſ. part.5. declar.1.num.3,
ſcripſerunt, dum aiūt q in ſuperioribus ſpeciebus ſi hęres
cui ex legis, ſtatuti, conſuetudinis uel principis diſpoſitio-
ne poſſeſſio quæſita fuit poſſeſſorio agat, poterit contra
eum opponi exceptio dominij quaſi eius poſſeſſio ficta eſ-
ſet argum.legis inuaſor, & l.fin.C.unde ui.& quod tradit
Bart.in lege ſi de ui.ff.de iudi.ſed iſtorum ſentētia uera nō
eſt, quia ut ex ſuperioribus docemur iſtius poſſeſſio uera
eſt & contra ueram poſſeſſionem non admittitur, nec op-
poni poteſt agenti poſſeſſorio exceptio de dominio etiam
incontinenti probando, & longe minus ſi non offeretur
probatio incontinenti facienda, ut tenuit glo.in d.l.ſi de ui.
quam ibi ſequuntur Barto.& Paulus, gloſſ.in l.ille a quo.§.
ſi de teſtamento.ff.ad Trebellianum, gloſſ. in lege, ſi quis
conductionis.C.loc iti.& l te Doctores communiter in di-
ctis locis, & Alexander, Iaſ.& Ripa in l.naturaliter.§. nihil
commune.ff.de acquirend.poſſeſſ.contra Bart.ibi qui in ſe
cunda col.contrarium tenuit. † Vnde & in terminis, d.l. 51
45.negarem talem exceptionem poſſe opponi contra ma- *L.45.Tauri*
ioratus ſucceſſorem in quem ex illius, l.diſputa. poſſeſſio
tranſlata fuit.

oppōi exceptio dominij licet ea poſſ. ſine corporea apprehen. quæſita fuiſſet, contra Bap. Caſt. et Tiraquel.

Ex ſuperioribus etiam colligitur ſuſpectum eſſe quod
tradiderunt Bart.Bal.Fulgo.& Angel.in l.ab emptione.ff.de 52
pact.Bart.& Cumanus in l.certe.§.1.ff.de precario. Bal.in l.
unica.§.ne autem.C.de caducis toll.& in l.1.col.2.C.quan-
do licet ab emption. diſcedere & in l.t.C.de acquir.poſſ.
aiunt enim q per conſtitutum licet acquiratur uera poſ-
ſeſſio, tamen fictus eſt modus acquirendi & traditio, nam
ut Bal.ait licet modus acquirendi ſit fictio, acquiſitum ta-
men eſt ueritas & ſubſtantia, quod & uoluit ipſe in cap.1.
§.item inueſtitura, titulo de not.feudo: Salice.in l.1.in fin.
C.p quas perſo.Paulus, Romanus, & Alexander, in l.quod
meo, in princip.ff.de acquiren.poſſeſſ.Ripa lib.1.reſponſo-
rum, c.1.nume.88. Decius, in l.contractus, colū.qnta ff.de
regu.iuris, Alex.in l.alienatum, in princip.ff.de uerborum
oblig.Romanus in l traditionibus, col.1. C.de pact ut eum 53
eum alija allegat & ſequitur Tiraquellus de conſtituto,
part.2.amplia.1.ſed in ſpeciebus ſupra relatis uerius eſt ue-
rum eſſe modum acquirendi non ſecus quàm ipſam poſſeſ-
ſionem, ut ex ſuperioribus edocemur.

Poſſ.uera et uero modo acquiritur p conſtitutum cōtra Doct.

Poſſ per conſtitutū, quæſita uera eſt contra plures doct.

Vnde facilius reijcienda eſt opinio exiſtimantium quòd
ſi poſſeſſio per conſtitutum acquiratur non ſolum modus 54
acquirendi fictus eſt ſed ficta quoque eſt ipſa poſſeſſio, ut.
uoluit Alexan.in additio.ad Bart.in lege, ſi is qui pro em-
ptore.ff.de uſucapion.Barba.conſi.58.ſapienter, colū.pen.
lib.ſecundo: Iaſo.in l.ab emptione, in fin.ff.de pact.

Poſſ. per conſtitutū quæſita continetur ſtatuto de poſſeſſione loquente.

Deducitur etiam poſſeſſionem per conſtitutum acquiſi-
tam comprehendi ſub ſtatuto de poſſeſſione loquente, ita
Angel.in §.actionum.inſtituta.de actio. Guido Papa in ſta- 55
tu.ſi quis per literas, in uerbo, poſſeſſio.col.4.uerſi. ſecun-
dus effectus, quorum opinio indubitata erit retēta noſtra
opinione, ut & uera ſit talis poſſeſſio & etiam modus ac-
quirendi.

Poſſ. plena eſt, quæ per l. ſtatutū conſuetudinem, uel princip. ſine actu corporeo quæritur contra Alex.

Colligitur † etiam ex ſuperioribus quòd dum Alexan.
conſi. 83.uiſa facti narratione, col.4.lib.2.ait poſſeſſionem
per legem, principem, ſtatutum, uel conſuetudinem acqui-
ſitam non eſſe plenam id ſuſpectum eſt, & contra multa iu
ra ſupra allegata.quæ talem poſſeſſionem plenam eſſe ex-
clamant.† Vnde & in terminis d.l.45.contra mentem ipſius 56
Alexand.intelligo plenam poſſeſſionem in ſucceſſorem ma *L.45.Tauri*
ioratus ſine ullo actu corporeo translatam eſſe. 56

Deducitur † etiam quòd dum Claudius, in l.1. in princip. *Illatio cōtra Claudium.*
col.5.ff.de acquirend.poſſeſ.ait talem poſſeſſionem ueram
eſſe reſpectu ciuilis poſſeſſionis, non ſic reſpectu poſſeſ- 57
ſionis naturalis, id ſuſpectum eſt quando quidem talem *L.45.Tauri*
poſſeſſionem omni reſpectu plenā eſſe ſupra oſtendimus, 58
† & præterea unicam tantum eſſe ſpeciem poſſeſſionis tra-
didimus, id quòd expreſſum eſt in d.l.45.

Poſſeſſionis etiam tranſlatio uera cōtingit ſine naturali apprehen. contra Barb.

Colligitur † etiam ex ſuperioribus quòd dum Barba.in
c.s.colum.8.ait q ſi alius erat in poſſeſſione tunc poſſeſ-
ſio per talem legem, ſtatutum, aut conſuetudinem ſine actu
corporeo tranſlatam eſſe fictam, id ſuſpectū eſt, quia imo
eſt uera ab omni parte & intelligitur q proprius ea poſ-
ſeſſio

ſeſſio reuera poſſeſſori per l.adempta fuit, ſicq; in hæredé de quo agimus tranſlata: Vnde & in terminis, l.Tauri 45. intelligo quòd in ſucceſſorem maioratus tranſit uera poſſeſſio, non tantú reſpectu ciuilis ſed & reſpectu naturalis poſſeſſionis.

Poſſeſſor factus a lege an poſſit quẽ propria authoritate expellere contra Barb. Anch. Caſt.

59 Aducitur etiam ꝙ talis hæres etiam ſi expellat propria authoritate talem poſſeſſorem non uidebitur incidiſſe in pœnam, l.ſi quis in tantam. C.unde ui. licet contrarium & minus recte tenuerit Anchar. in cap. 2. primo notab. de conſuetu. quem refert & ſequitur Barba. ibi, col. 4. & Baptiſta Caſtel. in diſputatione incipiente magnificus & excellens. pro nobis facit, quia continuatio poſſeſſionis per tale ſtatutum facta præſupponit eaſdem qualitates fore in re continuata quę erant in ea ad quam ſit continuatio, & ſic eaſdem eſſe in hærede poſſidente quę erant in defuncto, l.itẽ

60 quæritur. §.qui impleto. ff. locati, l.in rebus. §.ſi. ff.de precario. Decius conſi. 467. facit l.ſi Titio. ff.de uſufructu, l & eandem expulſionem impune facere poterit ſucceſſor maioratus in terminis, l.Tauri 45.

L.45. Tauri

Poſſ. legalis prodeſt etiã hæredi legitimato contra Rep. & alios.

61 Colligitur † etiam ſuſpectum eſſe quod ſcripſit Caſſaneus in conſuetu. Burgundi. titulo de ſucceſſione, §.1. glo. 1. & Ioan. Sainaon in conſuetu Turonenſibus titulo de ſucceſſion. §.ſecundo, in gloſſ. ſecunda. dum ait tal. ſtatutum non prodeſſe hæredi legitimato ab inteſtato ſuccedenti, ut ſic in eum ex ui ſtatuti ſine actu corporeo non tranſeat poſſeſſio.

Sed contrariam partem ut in legitimatum ab inteſtato ſuccedentem tranſeat talis poſſeſſio non ſecus quam in legitimum ſentiunt Alexan. conſi. 37. in cauſa mota per Angelum, lib. 1. & Barba. conſ. 58. ſapienter dixit, lib. 2. dum agentes contra ſimilem legitimatum ponebant pro conſtanti nõ aliter eum excludi a beneficio talis ſtatuti poſſe, quàm ſi legitimatio inefficax & inutilis eſſet, & hanc parté ueriorem eſſe, uel ex eo patet, quia nullus unquam dubitauit quin huius ſtatuti beneficio potirentur cognati, nó aliter atque agnati: illegitimus autem iura cognationis non potuit non retinere, cum id pendeat ex natura non ex lege. §.cum aũt filius, cũ §.ſeq. inſt. de hære. quæ ab inteſtat. l.iura ſanguinis, ubi multa per Deciũ. ff.de reg. iuris. §.ſed

Legitimati non differant à legitimis.

62 naturalia. inſt. de iure natur. Præterea legitimatus nihil omnino differt a legitimis, ut in authen. quibus modis nat. eff. ſui. §.illud. ubi expreſſum eſt ꝙ efficiũtur ſui per legitimationem non aliter atq; per natiuitatem, & iterũ ibi exprimitur nihil eos a legitimis differre, & in auth. quibus mod. natu. effici. legitimi. §.igitur & §.liceat, in quibus ſæpe dicitur ꝙ legitimati nihil a legitimis differunt, atqui totũ dicit nihil excludit, l.Iulianus. ff.de legat. 3. l.ſi is qui ducenta §.utrum. ff.de reb. dubi. tradunt in ſimili Alexan. Iaſ. & Alciatus in rub. ff.de lib. & poſthum. idem Iaſ. in rubric. C.de lib. præteri. & cum ſecundum communem opinionem, de qua per nos ſupra de ſucceſſ. creation. §.20. nume. 31. legitimati ſuccedant etiam contra teſtamentum, & quo ad hoc uere legitimi intelligantur, multo facilius uere legitimi intelligentur quo ad ſuccedendum ex teſtamento uel ab inteſtato, ut in §.emancipatos, inſt de hęre. quæ ab inteſtato, & in l.in arenam. C.de inoffic. teſtamen.

Legitimatio eſt inuentũ legis ciuilis.

63 Et cum hoc nomen † legitimatio ſit merum inuentum iuris ciuilis authentic. quibus modis natur. effici. ſui. §.natura, & authentic. quibus modis natur. effici. legi. §.natura, & in principio, ſupereſt ut tale nomen eiuſque uis uirtus ſubſtantia effectuſque uere per legem poſſit deleri perimi, & ad nihilum omnino reduci, quia nil tam naturale. &c. lege nihil tam naturale. ff.de regulis iuris, lege iura ſanguinis, eodem titulo, ubi multa per Decium, capi-

Lex operatur uere in his, quæ iuris ſunt licet utatur uerbis impropriet atem ſignificantibus.

64 tulo omnis res, de regulis iuris. §.ſed naturalia, inſtitutio. de iure natur. lege omnes populi. ff.de iuſtitia & iure. † Quinimo lex etiam ſi utatur uerbis improprietatem denotantibus & fictionem, adhuc tamen in iis quæ iuris ſunt proprie & uere & ex integro operatur ut eſt uera, & communis opinio quam tenent Bartolus, & communiter in lege ſi is qui pro emptore. ff.de uſucapioni. & tradunt alij plures quos ſupra retulimus. † Vnde legitimatus uere legitimus eſt ſecundum Bartolum, in dicta lege ſi is 65 qui pro emptore. 3. quæſt. principali col. 13. Idem in l.ſi maritus. 2. §.legis. ff. ad legem Iuliam de adul. Bald. in l. cum acutiſſimi, col. 2. C.de fideicom. Cumanus conſil. 168. reuerendus pater. col. pen. Paulus in l.fin. C. qui ueniam ætatis impetr. qui hanc firmat eſſe communem ſententiam: tenét alij multi relati per Andr. Tiraq. in l.ſi unquam. C.de reuo. dona. in uerb. ſuſceperit liberos, uerſic. hæc poſterior ſententia. num 75. qui & idem ſequitur, licet contrarium ut legitimatus non ſit uere legitimus quamuis pro legitimo habeatur tenuerint Iacob. de Bello uiſo in authen. quib. mo. na. eff. legi. §.tribus. Iacobus Butrigarius in procem. C. & Signorolus conſi. 218. quidam dominus, col. pen. Bald. conſil. 102. eſt conſiderandum, col. fin. lib. 4. Idem in l. ſi ita quis. §. is cui. ff.de lega. 2. Idem in l. fin. C. qui ueniam ætatis impetr. Idem in l. quoties, col. 2. C.de rei uendi. & in Speculatoris addi. tit. de ſucceſſio. ab inteſt. §.1. & in l. eam quam. C.de fideicom. col. pen. & alij plures relati per Tiraq. in d. 66 uerb. ſuſceperit liberos, num. 96. † Sed prior ſententia uerior eſt ea qua etiam infertur ꝙ cum hodie iure regio maioratus poſſeſſio ex ſola legis illius diſpoſitione, ſiue ullo actu corporeo tranſeat & continuetur in ſequentem per l. Tauri 45. certe ſi is legitimatus ſit in eum tranſibit poſſeſſio non aliter atque tranſiret in uere legitimum, id quod ueroſimile eſt reſponſuros eos quos diximus tenere legitimatum eſſe uere legitimum, & ſimiliter id ueroſimile eſt negaturos eos quos diximus negaſſe eum eſſe uere legitimum. Quod autem talis legitimatus in maioratu poſſit ſuccedere late diſſeruimus controuerſiarum. lib. 3. & cum ſ. tenuerimus ueram poſſeſſionem ex ui talis ſtatuti tranſire ſimiliter, & in terminis illius l.45. uera quoque poſſeſſio firmamus, ꝙ tranſibit in ſucceſſorem talis maioratus per eaſdem rationes, & iura. ubicunque autem de ſtatuto loquuti ſumus intelligimus de eo, quod factum erat ab eo qui non recognoſcebat ſuperiorem. uel quando à ſuperiore erat confirmatum, uel alias erat ualidum, ita ut non de eius firmitate ſed de eius ualiditate, & firmitate ui, effectu, & utilitate quæſtio eſſet, & quando talia ſtatuta, & generaliter alia quæcunque ualeant uel ualere deſinant tradunt Bar. & Doctores in d.l. omnes populi. ff.de iuſt. & iure. Bal. & alij in l.fin. C.de teſtam. nouiſſime & eleganter And. Tiraquel. in tract. de utroq; retractu in præfatione. nu. 75.

Legitimatus uere legitimus eſt, an dua q.

L.45 Taur.

Legitimationis conditio an ualidet inſtitutioné ſpurij, ard. q.

67 Hactenus quãdo uiuo eo cuius de hereditate agebatur legitimatus fuerat ille in quem ex forma legis, uel ſtatuti poſſeſſio transferenda erat. † Sed quid quãdo filius ſpurius inſtituitur ſub conditione ſi legitimabitur, & bene ualet talis inſtitutio, ita tenet Bal. Imol. & Alexan. in l. Gallus, in §.inſtituens. ff.de liberis & poſthumis. Idem tenet Alberic. de Roſate in l.libertas teſtamento. ff. de manumiſſ. teſtamento, & in l. quod conditionis. ff.de donatio. cauſa mortis, pro qua opinione eſt gl. in l.fin. in 6. intellectu. ff. de regula Catoniana, quam ad hoc allegat Bal. in ſeruus. C. de legat. facit etiam tex. in l. in tempus. ff. de hæred. inſtituen. & in l. ſicut, & ibi glo. in prin. ff. quibus modis uſusfructus amittatur, & hanc opinionem dicit comm. Lancelotus Decius, in d. inſtituens, & ibi Iaſ. num. 5. hanc etiam opinionem dicit eſſe communem Ioan. Gualdenſis in tractatu de arte teſtan. tit. 1. caut. 14. num 15. unde nouo dicerem, ꝙ ex forma talis ſtatuti etiam in talem legitimatum ſine actu apprehenſionis tranſiret uera poſſeſſio, non ſecus, quàm in reliquos hæredes legitimos, aut non ſecus, quam ſi uiuo patre legitimatus foret, † ſed ſi poſſeſſor maioratus antiqui cum haberet filios filium naturalem tantũ maioré natu & alios filios minores ſub ea conditione diſpoſuiſſet talem maioratum ad naturalem peruenire credo, ꝙ nil ageret nec procedet d.l.45

Maioratui an pona poſſit conditio legitimationis.

68 Eandemq; opinionem dicit eſſe communem Catellianus Cotta. in uerbo ſpurius, col. 3. & eandem opinionem dicit & eſſe communem. Franciſ. Curtius Iunior. in conſil. 84. nu. 3. firmantes ualere ſpurij inſtitutionem ſub conditione ſi legitimabitur. Idem Lancelotus Galiaula. in repet. l.Gallus, in §. & quid ſi tantum num. 4. ff.de liberis, & poſthumis, & pendente

Legitimatio- nis ſub con- ditione inſti- tutus ea pen- dente an ſe- cũdum tab. accipere poſ- ſit bon. poſſ. ard.q.

69 pendente conditione legitimationis ſpurius poteſt petere bonorum poſſeſsionem, ex qua obtinebit adminiſtrationẽ hæreditatis antequam legitimetur, ut in l. ſi quis inſtituat hæres, & ibi Bart. & alij Doct. ff. de hęred. inſtituen. Idem tenet Bal. in l fin. ff. de his qui ſunt ſui, uel alieni iuris D. Couarruuias in epitome de ſponſalibus in 2 part. c. 8. §. 5. num. 12. Pala. Ruuius in repetit. rubricæ de donatio. §. 29. num. 4. Franciſcus Curtius Iunior in d. conſi. 85. nu. 4. Ioan. Gualdenſis. ubi refert alios Doct. contrarium tenentes in tractatu de arte teſtandi in d. cautela. 14. num. 15. ſed hoc ultimum ſubdubium an ſit uerum, quia pendente conditione inſtitutionis bon. poſſ. ſecundum tabulas prætor pollicet eis duntaxat, qui tali conditione deficiente ad contra tab. bon. poſſ. aduocari poſſunt & debent l. 2. §. ſub conditione, & l. 3. §. ſi ſub ea. ff. de bon. poſſ. contra tab. quia illi ſe in omnem euentum hæredes fore cognoſcunt ſicq; interim ut bonorum adminiſtrationem habeant æquum eſt, quia ipſis utile eſt & nulli nocere poteſt diuerſum eſt & diuerſa ratio in tali ſpurio ſub tali conditione inſtituto qui contra teſtamentum cum nequeat ſuccedere ſeſe in omnem euentum hæredem futurum non cognoſcit, & ſic q interea talem adminiſtrationem haberet poſſet nocere legitimis hæredibus ſicq; eis iniurium eſſet, & conſequenter &c. l. nec auus. C. de emancip. liberorum.

Legitimatos etiam cõpre- hendit, ſta- tutum iubẽs cõſanguineos compromitte- re, ardua q. Idem in ſta- tuto permit- tente retra- hi rem alie- natam cõtra Tiraqu. & Decium.

70 Denique † cum ſupra per d. authen. quibus mod. natu. effi. ſui. §. illud, & in authen. quib. mo. natu. effici. legitimi. §. igitur, & §. liceat oſtenderimus legitimatos uere legitimos effici, nihilq; omnino differre à uere legitimis natu, reliquum eſt, ut ſtatutum iubens conſanguineos cõpromittere comprehendat legitimatos, non ſecus, q̃ legitimos natu, præſertim cum ut ſupra edocemur in his, quæ iuris ſunt (quale eſt legitimitas per d. §. natura) lex ſemper uere & naturaliter operetur non ficte, licet in tali ſtatuto legitimatos non comprehendi tenuerit Paul. Caſt. conſi. 178. ſuper eo, col. 2. lib. 1. quem refert & ſequi uidetur Andr. Tiraq. in tract. le mort. 2. part. declar. 6 num. 4. ſed minus recte ut nobis uidetur, licet ipſe poſt Decium quẽ refert in conſil. 275. el 2. (quia ſunt duo ſub eodem numero) in cauſa quæ Lucæ. col. 3. tenuerit, quòd ſtatutum præbens facultatem retrahendi rem extra familiam uẽditam ad ſolos legitimos non etiam ad legitimatos ſpectet, id quod iiſdem iuribus, & rationibus de quibus ſupra mentionem habuimus admittendum non eſt, & ita eſt intelligenda & amplianda l. 6. tit. 7. lib. 5. ordina. qua de re per Andræ. Tiraquel. de utroque retract. lib. 1. §. 1. glo. 8. uerb. le parent num. 10. uerſi. uerum quæſtionis eſt.

Maioratus poſſ. poteſt etiam in de ricum ipſo iure trãſire.

71 Illud † autem dubium eſt cum frequentiſsime ſolent hi qui denuo conſtituunt maioratus non quidem excludere clericos uerum præcipere, ut ſi quando ille maioratus ad clericum perueniret tunc eo potiatur quandiu uixerit, & poſt eius mortem non ad eius liberos (ſi quos forte, licet non iure habuerit) ſed ad alios, an eo caſu in talem clericum tranſeat poſſeſsio ex ui illius l. 45. Taurino conuentu lata, mouet quæſtionem q ſimilia ſtatuta in hęrede perpetuo non in temporali locum habere ſolent, ut per Alexan. lib. 2. conſilio 82. perſpectis his, col. 2. per Andr. Tiraq. in tract. retractuum tit. 1. glo. 1. uerb. ore æquipollent, nu. 88. incip. uſi quoque diceres. Item licet rem meam uſucapere nequeam l. ſequitur. §. lana. ff. de uſucap. quia quod meum eſt amplius meum fieri nequit. §. ſic itaque, inſt. de acti. tamen ſi non ſtatum perpetuumq; erat dominium, ſed reuocabile eam poſſum uſucapere l. in bello. §. ſi quis ſeruum. ff. de capti. quaſi ille qui dominium habet reuocabile non uideatur proprie dominus, unde cum is clericus maioratus dominium reuocabiliter tantum habere uideatur, cum in hæredes aut ſucceſſores ſuos tranſire nequeat, non uidetur proprie dominus, ſicq; nec proprie ſucceſſor in quem poſſit ex ui d. l. tranſire poſſ. ſine actu corporeo: adhuc tñ contrariũ teneo, qa in clerico par rõ militat, ut in reliqs ſi recte aduertis, ergo &c. ut in l. illud. ff. ad leg. Aquil. & in reliquis etiam dominium. q in maioratu habent põt ſimiliter eſſe reuocabile, puta ſi liberos non ſuſcipiunt, ergo &c.

Domum conductam, uel molẽdinum hac lege ut ſuis illam ſumptibus reficiat quis ad id teneatur, ardua q.

Vigeſimo † & principaliter ſuprioribus etiã affine eſt q ſi 72 qs ad annũ forte uel ad bienniũ molendiũ conduxit hac l. ut illud ſuis expenſis reficeret, licet ſemel illud reparauerit tamen non ideo minus tenebitur illud poſtea reficere, ſi iterata refectione opus fuerit, quaſi illa uerba ut tenearis reficere cum effectu ſint accipiẽda & ſic de refectione duratura non de momentanea, ita tenet Ioannes Andræas ad Speculato. tit. de locato. §. poſtquam uerſi. ſed quæritur id quod in ſimili & frequentiſſimum eſt & uſu receptiſsimum in domibus quæ per omnia orbis oppida conducuntur hac lege ut inquilinus ſuis expenſis reparare teneatur, nam intelligitur ut per totum tempus cõductionis toties quoties opus fuerit reparare teneatur, nec prima reparatione obligatio illa reparandi finiatur. Contrarium tamen in exemplo de molendino tenent Alexan. in addi. ad Bar. in lege boues. §. hoc ſermone ff. de uerb. ſignifi. idem in conſ. 190. mature digeſtis, col. 2. lib. 2. idem Alex. conſi. 16. breuiter in caſu, nu. 8. lib. 4. Caſtellianus Cotta in memorabili incipi reſcriptum impetratũ uerſi. beneſacit, Curtius iunior conſi. 178. habita diligenti, col. fi. nu. 26. Socinus nepos conſil. 25. uiſo themate, col. 2. lib. 2. Iaſ. in l. diuortio. §. quòd in anno, col. 3. ff. ſoluto matrimonio, & idẽ Iaſ. in lege in duobus. §. ſi ei qui. ff de iure iur. & in l. quo minus ff. de flumi. colum. 24. q. 24. Felinus in cap. 2. col. 3. de treuga & pace, & alij plures relati per Tiraquel. in d. §. hoc ſermone, declaratione, 56. nume. 100. per tex. ibi, ſed prior op. ut nobis uidetur longe uerior eſt, ſcilicet ut quoties opus fuerit reficere teneatur durante conductione, nam aut conuenit q quoties opus eſſet teneretur reficere & expeditum eſt, l. contractus. ff. de reg. iur. l. 1. §. ſi conuenerit. ff. depoſiti, aut conuenit ut ſemel tantum teneretur & ſimiliter expeditũ eſſet ut dd. ll. & quia in certis non eſt locus coniecturis, l. continuus. §. cum ita. ff. de uerb. obli. aut ſimpliciter & indefinite conuenit ut conductor ſuis expenſis reficeret, & tunc & ſi uerba illa utpote indefinita uiderentur poſſe trahi etiam ad tempus quòd eſt poſt conductionem finitam, argu. l. ſi pluribus. ff. de lega. 2. l. ſi plures. ff. de leg. 3. l. Titius ff. de lib. & poſth. l. 2. cum ibi traditis per Bar. Alexan. Iaſ. & Alci. ff. eod & in l. 1. eod. tit. † tamen magis eſt ut ex mente 73

Contrahentium mens inſpicienda.

agentium quæ in omni contractu inſpicienda eſt, (ut in ſi. pr. inſt. de oblig ex conſ. l. obligationũ ſubſtantia. ff de act. & oblig. etiam ſi eſſet contractus ſtricti iuris, l. ita ſtipulatus, in magna, uerſi. Sabinus ibi, ex mente, ubi not. Paulus, & Iaſ. ff. de uerb. oblig.) ad tempus tantum conductionis trahantur illa uerba, ut ſic in eo tantum quæſtio ſuperſit † an in prima refectione ea obligatio finiatur an uero extendatur, ut per totum tempus cõductionis quoties opus 74

Primo actu non conſumitur obligatio iterabilis.

fuerit reparare teneatur id quòd uoluntati contrahentium longe proximius eſſe uidetur & uſu gentium receptius & ſententiæ iuris magis accedit, quia quando actus eſt iterabilis obligatio faciendi dandi aut reficiendi non intelligitur de prima uice ſecundum Albericum poſt Oldraldum in l. matrimonij. ff. qui & quibus per illam legem, iuncta l. qui per ſalutem. ff. de iure iu. † Vnde ſi teſtator iuſſit uxorẽ 75

Viduam ueſtiri iubens intelligatur donec uiduitas durauerit.

uiduam ueſtiri hæc obligatio non conſumitur in primo ueſtimento ſed ſæpius ueſtimenta ei danda ſunt quandiu in uiduitate perſeuerauerit ſecundum Bal. in l. 1. col. 2. C. de ſideicom. Felinus in cap. 2. col. 3. de treuga, & pace, Alciatus in l. boues. §. hoc ſermone. ff. de uerb. ſigni. Alexan. in l. diuortio. §. quòd in anno, & ibi Iaſ. ff. ſoluto matrimonio, idem Iaſ. in lege, in duobus. § ſi is qui. ff. de iure iu. quia illa obligatio dandi cum referatur ad tempus uiduitatis eatenus durare videtur quatenus durat ipſa viduitas, unde & ſimiliter hæc obligatio molendinum vel domum conductam reparandi eatenus durare intelligenda eſt quatenus tempus conductionis durauerit, & cum ſit eadem neceſsitas reparandi poſtea quæ fuerat prius, ſicque eadem ratio adſit eandem obligationem perdurare magis eſt, ut in ſimili dicit Bal. dum loquitur de ſtatuto compellente affines ad compromittendum, in l. fideicommiſſa. §. ſi quis alicui. ff. de lega. 3 Romanus conſi. 504. in caſu propoſito, Felinus in c. licet dilectus. de teſtibus.

76 *Vſuſfru. re lictus quandiu uiuam intelligetur, ut amiſſus reddatur.*

Pro hoc optimus text. iu l. ſicut in annos. ff. quib. mod. uſus. ami. ubi ſi quandiu uiuat Titio reliqui uſumfructum intelligitur quòd etiam ſi amittatur iterum conſtituatur quandiu ille uixerit, ſic & in ſpecie noſtra conductor tenebitur ex lege conuentionis ſemel & iterũ reficere quam diu conductio durauerit, nam & ſi ea lege conduxiſſet ut dominus ſuis expenſis teneretur referre nullus ſanus negaret quin ad id ſemel & iterum quoties opus eſſet teneretur, ergo & idem econtra cum conductor & locator ſint correlatiua.

77 *Dotandi obligatio, an primo actu extinguatur.*

Vigeſimoprimo. †Superioribus etiam proximum eſt ꝙ ſi quis tenetur puellam dotare, ſi eam dotauit, dosq; ſine eius culpa amiſſa fuit, iterum dotare tenetur ne ſine effectu uerba legis accipiantur contra noſtram legem, cum ſua gloſſa, uta eſt communis opinio, quando ea obligatio deſcendebat ex legis diſpoſitione, licet nou ſic deſcenderet ex diſpoſitione hominis ut utrunque tenent Bartolus, & alij in lege ſi cum dotem. §. primo, ff. ſoluto matrimonio, Baldus in authentic. quòd locum. C. de collation. Baldus, Angelus, Imola, & Alexander, in dict. §. primo, Calcaneus conſilio uigeſimo, iſta quæſtio, colũna prima. Socinus, conſilio 291. uiſis literis, columna quinta, libro ſecundo, & conſilio quinto, columna tertia, libro quarto, per legem ſi. C. de dotis promi. & authentic. ſed quamuis. C. de rei uxorię actione.

78 *Compromitti de ſtatutum nõ conſumatur primo actu inutili arḋ. q. idem in ſtatuto cõſanguineis contra Iaſ. Deci. & alios.*

Trigeſimoſecundo. Superioribus accedit † ꝙ ſtatutum de compellendis couſanguineis ad cauſas compromittendas ſi facto cõpromiſſo cauſa deciſa nou fuerit, rurſus compromittẽdum eſt donec cauſa decidatur, ita Cinus, & Bal. in lege ueluti. §. hæc uox. ff. de edendo. Bal. in lege 1. col. 7. C. de his quæ pœnę nomine, & in l. ſi ut proponis, la prima. C. quom. & quand. iud. col. fin. Socinus conſi. 117. uiſa & diligenter. col. 2. lib. 1. Iaſo. in lege duobus. §. 1. colum. ſi. ff. de iure iuran. Idem in lege diuortio. §. ꝙ in anno. col. fin. ff. ſoluto matrimonio. Idem Iaſ. in lege prætor ait. §. deinde. col. ſi. ff. de noui operis nun. Cæpolla cauſarum criminaliũ. conſi. 68. col. 2 Alexan. conſi. 70. uiſo conſi. col. 1. lib. 2. & in lege ſi cum dotem. §. 1. colum. 1. ff. ſoluto matrimonio. Vnde quod Iaſ. in d. §. deinde, col. ſin. & Decius in cap. ſua nobis. col. 1. de appella & Alciatus in l. boues. §. hoc ſermone. ff. de uerbo. ſigni. ſcribunt, ut ſi tale compromiſſum ex pacto fieri deberet, tunc ſi ſemel compromiſſum eſt nec cauſa deciſa fuiſſet, non tenerentur partes ad iterum compromittendum, id quidem ſuſpectum eſt & coutra regulam noſtræ legis cum ſua glo. & cum omnibus ſupra congeſtis quæ uehementer exigunt & præcipiunt ut omnis diſpoſitio ſiue legis ſiue hominis ut cũq; ſit ſtricti iuris, ita interpretetur, ut effectu non careat, præſertim cum nullus pręſumatur uelle diſpoſitionem ſuam inutilem facere, l. tertia. ff. de milita. teſtamen. licet & eandem opinionem tenuerit Tiraq. in d. §. hoc ſermone, limitatione. 9. nume. 3. facit l. quidquid aſtringendæ, in princi. cum ibi late traditis per Doctores, ff. de uerbo. obliga.

79 *Teſtatore cauſam compromitti iubente de primo actu inutili intelligitur.*

†Vnde eiſdem iuribus & rationibus non eſt admittendum quod ſcripſerunt, Socinus in lege hęc conditio filię, ultimo, nota. ff. de condition. & demonſtra. & Baldus in lege prima, C. de his quæ pœnę nomi. dum aiunt tale compromiſſum, ſi iuſſu teſtatoris fiat ſemel, nec cauſa deciſa fuerit, nou eſſe iterandum, quinimo eſt ut iam diſſeruimus, & eo facilius quod ultima uoluntas pleuius interpretatur, quàm actus inter uiuos, gloſſ. communiter ibi approbata, in lege fin. ff. de conſtitu. principa. late Iaſo. ibi, & in lege, quæ delegato. ff. de legatis primo, licet & idem uideatur uoluiſſe, idem Socinus conſilio 117. uiſa, columna ſecunda, libro primo.

80 *Obligatio dandorum fructuum primo anno naſciturorum an cõſumatur primo anno nullos fructus producente.*

Vigeſimotertio, †Superioribus etiam proximum eſt ꝙ ſi certa quantitas fructuum naſciturorum ex aliquo fundo promittatur, puta promitto decem corbes tritici naſcituri ex fundo Titiano, tunc ſi primo anno nulli fructus ex illo fundo naſcuntur non finitur obligatio, ſed id ex fructibus annorum ſequentium præſtandum eſt, quaſi interpretatio facienda ſit, ita ut diſpoſitio effectum habeat ut hic in text. & gloſſ. cum omnibus ſupra congeſtis ita Cinus in lege ſi quis argentum, in principio columna ſin. C. de donat. Petrus, Cinus, & Bart. colum. penult. Iaſo. & communiter Doctores in l. inter ſtipulãtem. §. ſacram. ff. de uerb. obligat. Bal. in l. qui per ſaluiem, ſecunda lectura in ſi. ff. de iureiuran. ſentit Angel. conſi. 51. col. 2. facit tex. in d. §. ſacram. in l. firmio. in princ. ff. quan. dies leg. ced. id quod Iaſo. dubium reputat ubi ſupra, & cogitandum relinquit, licet ſi relatiuum adiectum eſſet, puta promitto fructus qui naſcentur ex tali fundo, ſecus foret, ſecundum eoſdem.

81 *Priuilegiũ cõceſſum regi & famulis ingrediendi eccleſias tempore interdicti trahitur ad famulos futuros.*

Vigeſimoquarto. His etiam affiue eſt quòd † ſi priuilegium conceſſum fuerit alicui, & eius familiaribus, ut tempore interdicti eccleſiam ingredi poſſent, intelligitur non ſolum de familiaribus quos habebat tempore cõceſſionis ſed etiam de poſtea accerſitis, uel receptis, ne alias tale priuilegium contra noſtrum tex. cum glo. & hijs quę ſupra diximus inutile redderetur, uel parũ utile, ita Ioan. Andreæ in ca. pen. ad medium, & ibi Domini. & Philipp. Fran. de priuileg. libro 6. Idem Ioan. Andreæ in cap. qui ſentit de regulis iuris, & Alciatus ubi ſupra, & Ioan. Lupus in rubr. de donat. inter uirum & uxorem. §. 69. per notata in ca. ſi. de uerborum ſignific. lib. 6. & in cap. quanto. de cẽſi. id quod in uſu eſt in capella regia inuictiſſimi Philippi Regis Catholici.

82 *Conditio non nubendi alij quam mercatori an de primis nuptijs intelligatur ard. q.*

Vigeſimoquinto ſupradictis etiam ueluti contiguum eſt † quòd ſi teſtator aliquid ultra legitimam hac lege legauerit filiæ ſuæ ne alij nuberet quàm mercatori, tunc ſi filia primum mercatori, & eo mortuo rurſus nupſit nobili amittit legatum, ne contra regulam huius tex. cum glo. & ſupra congeſtis inutilis aut parum utilis ea prohibitio redderetur, ita Oldral. conſi. 16. thema tale eſt, col. 3. Paul. in l. hoc genus. ff. de condit. & demõſtr. Benedictus Plumbinus in l. matrimonij. ff. qui & à quibus. Catellianus Cotta. in memorabili incipiente teſtator lætaliter. Alberi. in l. fin. col. 4. C. de ſponſa. Idem in l. hæc conditio filiæ. ff. de condit. & demonſtr. Alciat. in d. §. hoc ſermone, per l. ſi ſic ſtipulatus. ff. de uerb. oblig. Decius in c. nam concupiſcentiam. 3. nota. de conſti. Idem conſi. 3. Idem conſi. 490. uiſis & circunſpectis. col. 3. Iaſon. in l. in duobus. §. 1. col. ſi. ff. de iureiuran. Roma. conſi. 504. in caſu propoſitæ. Signorolus conſil. 68. quædam mulier. Sed id quidem durum & ſuſpectum eſt, quia ſui natura omnis conditio in prima uice conſumitur d. l. hæc cõditio filiæ, & l. ſi quis hæredem. C. de inſt. & ſubſtit, & quia cum nuptiæ ſecundæ puniantur à lege, ut per totum. C. de ſecundis nup. certe teſtator nou potuit uideri cogitaſſe niſi de primis tantum nuptijs, nec dubium eſt quin omnis conditio ad mentem teſtatoris trahẽda ſit etiam ſi per hoc recedatur a proprietate uerborum l. hæredes mei. §. cum ita. ff. ad Trebell. l. cum acutiſſimi. C. de fideicom. l. 3 & l. generaliter. §. cum autem. C. de inſt. & ſubſt. l. cum auus. ff. de condit. & demonſtr. l. 1. & l. 2. ff. de uulga. & in prin. inſtituta de pupil. mens autem teſtatoris uériſimile eſt ad primas nuptias non etiam ad ſecundas reſpexiſſe cum non ignoraret quòd uidua de more omnium gentium difficilius inueniat uirum cui nubat, quàm ſi uirgo eſſet, unde non eſt credendus rem difficilem difficiliorem reddere uoluiſſe contra l. unum ex familia. §. ſi rem. ff. de leg. 2. l. magnam. C. de contra. ſtipula. uel non eſt credendus uiduæ afflictæ afflictionem addere uoluiſſe contra l. unicam. C. de his qui ante apert. tabul. Itaque uero ſimillimum eſt teſtatorem de primis tantum nuptiis cogitaſſe, uel ꝙ ſi de ſecundis nuptijs cogitaret eas à tali conditione liberas relinqueret per rationes de quibus ſ.

83 *Conditio nubendi intelligitur de nuptiis ualidis idem in ſubſtitutione procuratoris.*

Vigeſimoſexto. Superioribus affine eſt † quòd illa conditio ſi nupſerit non intelligitur impleta per nuptias, quæ effectum non habuerunt ſecundum Innocen. in cap. in literis de offic. de leg. ut in noſtro tex. cum glo. in ratione ſui, & in ſimili per Ancharan. & Ioan. Andreæ, & Dominic. in ca. cum in multis. de reſcript. in 6. nam & ſimiliter licet procurator conſtitutus ita ut aliũ ſubſtituere poſſit, cũ quẽ ſemel ſubſtituerit non poſſit reuocare nec alium eius loco

ſufficere ut in c.his qui.& c.quamuis.de offic.deleg. lib.6. tam ſi procurator ſubſtitutus erat inhabilis aut incapax, alium eius loco poteſt ſufficere, arg.d.legis.hæc conditio, quia omnis interpretatio eſt facienda, ut res effectu non careat ut hic cum gl.ita Bal.in l.quod quis, 6.q.C.de procura.& Innoc.ubi ſupra.

84 Vigeſimoſeptimo his etiam accedit quòd procurator ad appellandum conſtitutus per primam appellationem inutilem functus officio ſuo non uidetur, ne mandati diſpoſitio effectu careat contra noſtram legem cum gl.& d.l.hæc conditio.ita Roma.in lege prætor ait. §.hoc interdictum, 2.de operis noui nunci. Idem Romanus, conſilio.504.l.qui per alium. §.docere.ff.nequis eum.c.relatum. de elec.non deſiden.

Procurator inutiliter appellans officio ſuo functus non dicitur.

85 Vigeſimooctauo his affine eſt quòd † ſi Papa mãdat ut alicui ab epiſcopo prouideatur de aliquo beneficio, ſi beneficiũ uel ſacerdotium ſibi datum caruit effectu, iterum prouidendum eſt de altero beneficio per noſtrum text. cum gloſſ.& ſupra congeſtis, ita Innocen.in c.in literis de offic.delega. ubi Bal & Anto.in ſimili per Oldral. conſi.295.circa materia, colu.2.Bart.in l.2.§.1.ff.de optio. lega.Bald. & Imol. & Areti.columna.3. & Alexan.col.fin.in l. ſerui electione.ff. de leg.1.Bal.in l.Barbarius lectura.1.ff.de offi.pro conſ.& in l.poſt aditam. C.de impub. Imol.& Alex. in 4.fallen.in lege iudex poſteaquam.ff.de re iudica. qua de re per glo. & Lapum, Anchar.& alios, in c.ſi compromiſſarius, de electio.lib.6.& ibi Domi.& Philip.Franc.

Datum inutiliter pro mãdato eſt.

86 Vigeſimonono, Quibus etiam proximũ eſt, † quòd ſi conceſſa eſt ſecuritas ut quis ſaluus & incolumis poſſit ire, & redire pro fœdere paciſcendo, intelligitur quòd poſſit ire & redire libere & impune donec fœdus itum & per actũ ſit ne aliter ea conceſſio careat effectu contra noſtrũ text. cum gloſſ.& ſupra congeſtis, ita Bart.in lege prima.col.fi. ff.ad legem Iuliam. mageſtatis, Angel.in lege utimur, ad fin.ff.de ſepulch.uiol.Abb.in cap.2.in fin.de treug.& pace. Platea in l.1.col.2.de nauicularis, lib.11. Decius conſi.562. uiſo puncto, columna prima.Georgius Nata, in clementina.ſæpe, in princip. col.6.de uerbo. ſigni. facit.l.continuus, §.qui inſulam. ff.de uerbo.oblig. l ueteres. ff.de itin.actuq; priua.

Securitas eũdi & redeũdi fœderis gratia intelligitur donec ſit concordatum.

87 Trigeſimo, Eodem etiam ſpectat † quòd ſi cui eſt data eligendi poteſtas, isq; quendam elegerit qui conſentire nolueric non uidetur finitum mãdatum ſeu commiſſio ne inutiliter interpretetur contra noſtrum text cum glo.ita Bal.in l.qui per ſalutem, in prima. lectura, & rurſus in 2.ff. de iure iur. ubi & Alber.in fin. Idẽ Alber.in lege quoties. ff.de optio. 88 leg.Idem in l.matrimonij.ff.qui & de quib. Barthol. Brixienſis, q.79.quidã dedecuit, Bal in c.olim ex literis, de reſcrip.Rofred.Beneuenta.in q.t.Sabatina.Cumanus in lege hæc conditio filiæ.ff.de cond.& demonſt.

Electio inutilis non eſt electio.

Prorogatio inutilis pro infecta eſt.

89 Trigeſimoprimo, Accedit his † quòd facultas prorogandi non finitur prorogatione inualida ne res effectu careat contra noſtram regulam, & d.l.qui per ſalutem, & d.l.hæc conditio, ita Bal.in d.c.olim.

Facultas eligendi uniũ non conſumitur electo aceto.

Trigeſimoſecundo † Vnde ſi cui electio data ſit ad centum amphoras uini, ſi acetum elegerit optio non finitur, 90 ne contra noſtram regulam inutilis reddatur lege ſecunda.§.primo.ff.de optio.lega † Vnde cui data eſt facultas eligendi arbitrum ſi abſentem qui ideo arbitrari non poteeat elegerit, non finitur eligendi poteſtas, ita Salicetus in lege dotis promiſſio.ff.de iure doti.Baldus conſilio 144. quòd iudex, libro quarto Paulus conſilio 107. columna prima, Felinus in capitulo ſecundo, fallentia.1.de treuga, & pace.Iaſon in lege divortium.§.quod in anno, ff.ſoluto ma91 trimonio.Alciatus in lege boues.§.hoc ſermone.ff.de uerborum ſignification.per noſtram regulam, & iura ſupra allegata, & l.is qui hæres.in principio.ff.de acquirend.hæredita.

Facultas eligendi arbitrũ non conſumitur electo eo qui nequit arbitrari.

Conditio nubendi Titio illo nolente quando impleta iudicatur ardua quæſtio.

Trigeſimotertio. His proximum eſt † quòd legatum relictum Bertæ ſub conditione ſi Titio nupſerit, ſi ipſa conſequuta fuit, quia ille noluit, ſi poſtea ille pœnitentia ductus eam ducere uelit, & ipſa nollit, perdit legatum, quia implementum illius conditionis cum effectu intelligebatur per noſtrum tex.cum glo. ſecundum Petrum quem ſequitur Cinus in 4.quæſt.l.fin.C.de cond.inſtit.Bal. contra in l.1.q.fin.C.de inſtit.& ſub. it.& ibi Salic. col.fin. & Paul.& Alex.col.3.& Corneus, col.1.& Iaſ.col.4. & Decius col.pe.Alex.in l.ſi ſeruum.§.ſequitur, col.2.ff.de uerb. oblig.& conſi.102.col.1.lib.1. Manuel de à Coſta in l. cum tale.§.reſcriptum.ff.de condit.& demonſt. diximus plenius in lib.5. controuerſiarum. Pro priore opinione facit tex. quem à nemine hanc ad rem allegatum eſſe memini in l.fi. C.de repud.hæred.ubi qui abſtinuit ab hæreditate patris poteſt re integra abſtenſionem ſuam reuocare & pœnitere niſi reſpondeas quòd per locum ab ſpeciali ille tex.in contrariam partem poteſt reflecti. Facit etiam l.filij.ff.ad Tertull. ubi filius ſimiliter qui matris hæreditaté repudiauit poteſt infra annum re integra pœnitere, & conſilium mutare, & ille filius non nititur in ſpeciali fauore filij, ſed magis in eo quòd illa uerba ſi uellet quodammodo ſuſpenſiua uidentur ad annum uſque quaſi interea licet ſemel ſe nolle declarauerit, poſtea tamen mutare ſententiam poſſit, quæ ratio cum expreſſa ſit in lege pro lege habenda eſt ſecundum Alex. Corn.Iaſ.Decium & alios communiter in l. humanitatis, in prin.per tex.ibi.C.de impuberum l.ſi.ubi per Doct ff. de hæred.inſtit. cogita præſertim ſi ſine ulla uel parua mora ille ſententiam mutaſſet, nam tunc prior opinio poſterior uero quando diutius moratus fuiſſet procederet, ut ſic ad concordiam hæ opiniones redigantur.

Trigeſimoquarto huc etiam & illud ſpectare uidetur quòd 92
† ſi Papa diſpenſauerit cũ illegitimo ut poſſit obtinere beneficium ſeu ſacerdotium, & quod ille ſemel ſuſcepit ſine culpa ſua amiſit, & tunc aliud etiam habere poteſt, ut in ſimili per Ioan. Andr. in cap. per uenerabilem in glo.2. qui filij ſint legi, ratio ne illa interpretatio fiat per quem diſpẽſatio reddatur inutilis. Item quia quod euictum eſt nec datum quidem intelligitur l.ſcimus, in prin.C.de inoffic.teſta. l.quibus diebus.§.quidam Titio.ff.de cond.& demon. & ita ſentiunt Archid.in c.1. ad finem de filijs præsbytero, licet diuerſum eſſet ſecundum eum ſi ſponte tale beneficium reliquiſſet ut aliud haberet, quod & tenuit Rota in nouis deciſione.339.ſi illegitimus.Lucas de Penna in l. ſi quis decurio, col.2 C.de decuri.lib.10.Bald.in cap.innotuit, col.1.de elect.Decius conſi.169.circa primam.col.1. & conſi.252. cũ reuerendiſſimus, col.2.Philipp.Franc.in ca.non poteſt, de præb.lib.6.

Diſpenſatus ſpurius ad unicum beneficium quid ſemel habitum & relictum an alterum poſſit teneri . . .

Contrarium ut etiam ſi ſponte remiſerit beneficium poſſit ad aliud ex ui diſpenſationis aſpirare tenent Ioa Monſ in d.cap.1.de filijs præsb. & ibi Io.Andr. & Ioann.Andræ. in c.non poteſt de præb.lib.6. id quod certius eſt, quaſi diſpenſatio non tam beneficium reſpexerit, quàm perſonam cum qua diſpenſauit, ut talis diſpenſatio ſimilis ſit legitimationi factæ quo ad unum tantum beneficium non quo ad plura obtinenda, at legitimati nihil differunt à uere legitimis auth.quibus mo.na.effici ſui.§.illud authen.qui.mo.na.effi. legi.§.igitur, & §.liceat, & diximus ſ.ergo &c.

Trigeſimoquinto his etiam accedit quòd † ſi teſtator 93
habens liberos, uxorem ſuam dominam ſuorum bonorum relinquat, nõ propterea uidetur illi relinquere dominium. ſed alimenta tantum, cum ea præminentia in domo quã & ante mortem teſtatoris habuerat, ratio quia niſi ita fieret interpretatio diſpoſitio illa careret effectu, cum liberi tale teſtamentum expugnarent, ita Bart.Bal.& alij in auth. hoc locum.C.ſi ſec.nupt. muli. & Bart.conſilio.9. ſuper eo quod quæritur, & conſi.170.Petrus Maioli. & inter conſil. Bal.in conſi.120.Nicolaus, & ibi Bal.in ſubſcriptione lib.5. & per Bal. Imol. Paulus Caſt. & alios Doctores, & præcipue Paul. Picũ in repetit.in prima quæſt.in d.l.Titia cum teſtamento.§.ult.& Specular.tit. qui filij ſint legi. uerſicu. quid ſi quis ita.& ibi Ioan.Andreæ & Bal.in additio.& eundem Bal.in l.ult.col.2.uerſi quid ſi teſtator.C.de indi.uidui. & in c.ult.col.4.uerſi.conſuetudo interpretatur.extra de cõſuetu.& conſi.291.dominus.Bar.lib.3.& conſi.50. uiſo teſtamento, in fi.lib.5.Angel.conſi.97.Viuianus de mõte.col.ult. uerſi.

Proprietas appellatione uſuſfructus cõtinetur ut diſp. reddatur . . .

uerſi. reſtat igitur oidere,& conſi.109.io dict.teſtamento, col.s. uerſi.reſtat nũc igitur uidere, & conſil.301.factum tale legitur, in uerſic.quartum dubium, & Rom.cou.153: hæc domina Franciſca,& conſi.516.in caſu propoſitæ con ſultationis.Etenim ex communi uſu loquendi uxores dominæ appellantur.c.ſi.de conſue. nec dubiũ eſt quio ex communi uſu loqueodi diſpoſitiooes teſtatorum ſint accipiendæ,l.ſeruus plurium §.fin.ff.de leg.1.

94 *Vxori legatum relictũ non perditur per ipſius ſtuprum in uiduitate cõmiſſum.*

Sed uidendũ eſt † an tale legatum per ſtuprum in uiduitate commiſſum amittatur,& Ciphontinus in l.14.Tauri, tenet amitti,qood & tenuit Palacius rub. io repet.rubric.de donation.inter uirum & uxorem.§.67.num.4.facit l.9.titu.12.lib.3.fori.& l.fin.ad finem.titu.4.lib.5.ordin.† Salicetus in lege fideicommiſſum.C.de fideicommiſſ.ubi bona gloſſ. ubi io ſimili per Bart.qui ait poſt gloſſ. ibi quòd ſi legatarius etiam poſt mortem teſtatoris eius uxorem compreſſit priuatur legato tanquam indignus. Idem Bartolus in lege prima.ff de his quibus, ut indignis ad fin. gloſſ.& Bart. in lege ſororem.C.eodem titulo, Bald.in capitu. tuæ. de procura.ſed utrumque ut oobis uidetur oullo iure probatur.

95 *Legatarius qui uiduam teſtatoris compreſſit an perdat legatum.*

96 *Epiſcopo datum priuilegiũ ut poſſit teſtari intelligitur etiã de bonis quæſitis intuitu eccleſiæ.*

Trigeſimoſexto, his etiam proximum eſt, quòd † priuilegium datum epiſcopo intelligitur late quando aliter nihil operaretur,unde ſi in eo dicatur ut poſſit teſtari intelligitur ut etiam de bonis ab eccleſia acquiſitis teſtari poſſit,nam de patrimonialibus de iure communi poterat diſponere in teſtamẽto,ita Auch.in cou.182.pro parte.pro quo optime facit tex. noſtercum glo.

97 *Filij appellatione non comprehenditur adoptiuus, & quando contineatur.*

Trigeſimoſeptimo,† Qua ratione licet regulariter appellatione filij noo comprehendatur adoptiuus,tamẽ ſi conceDatur ei qui generare uon poteſt, qualis eſt clericus in ſacris conſtitutus, ut filios poſſit inſtituere, intelligitur de adoptiuis ne nihil ea conceſſio operetur, ita Bart. in l. ſi quis poſthumos, jn princip.ff.de libe.& poſthum. ubi late per Paulum,Alexandrum,& alios poſt gloſſ.ibi: nam geoerale eſt ut lata fiat interpretatio nec diſpoſitio effectu careat gloſſ. & ibi Barto. in fin. in lege ſæpe. ff.de officio præſidis.

98 *Terminus finitus an poſſit prorogari.*

Trigeſimooctauo his etiam affine eſt quòd licet terminus finitus non poſſit prorogari, ut l.ſed ſi manente.ff.de præca.l.nam & ſi.ff.de iniuſto rupto, tamen ſi ea prorogatio concedatur poſt terminum iam finitum, oon deſinit ualere, non tam in uim prorogationis quàm io uim oouæ conceſſionis,† idemque eſt ſi tam prope finem termini prorogatio conceſſa eſſet, ut intra reſiduum temporis ad ootitiam eius cui prorogatio conceditur ueriſimiliter peruenire non poſſet,ot tradunt Doctores per textum, ibi in lege cum ſtipulatus ſint mihi a Proculo.ff.de uerbo. oblig. quæ res ſæpe in uſu uenit cum iudicibus delegatis abſentibus uel a ſummo Pontifice, uel a Principibus ſecularibus ſimiles progationes conceduntur, ut in ſimili plenius diſſeruimus in tomo de controuerſijs.

99 *Prorogatio facta prope finem termini interdũ noua conceſſio eſſe intelligit.*

L. SI QVANDO §. ILLVD.
C.de inofficioſo teſtamento.

1 *Legitima imputatur quod filius recepit ut pro legitima haberet,cum communi contra aliorum communem.*
2 *Quicquid pater dedit filiofamilias hac contemplatione ut in legitimam imputaret eſt in legitimam imputandum.*
3 *Nouiſſimus & germanus intellectus ad iſtum.§.illud.*
4 *Querela ſumitur generaliter pro querimonia*
5 *Supplementum legitimæ nulla alia actione petitur quam per querelam, uel per eandem actionem qua petitur id quod principaliter relictum fuit contra communem.*
6 *Gloſſa in l.quommodo in uerbo exigere,ab omnibus recepta, oſtenditur eſſe falſam.*
7 *Supplementum legitimæ qua actione petendum ſit.*
8 *Supplementum legitimæ praeſcribi poteſt tempore ordinario decem uidelicet annis inter praeſentes & uiginti inter abſentes & ſic non deſiderantur anni triginta.*
9 *Iura hæreditaria in quibus datur repletio per legem xxx. annis præſcribuntur, contra Iaſonem.*
10 *Tex.in præſentiarum multipliciter interpretatur.*
11 *Intellectus l.ſi quando.§.illud, & l.ſcimus, in prin.C.de inoffic. teſtamento.*
12 *Pactum de non querelando interpoſitum à filio,ut non poſſit querelare nec amplius à patre petere, non magis inducit querelam, quàm ſi interpoſitum non eſſet, contra glo. Paul. Fulgoſ. & Natam.*
13 *Datum filio inter uiuos hac lege, ut illud pro legitima habeat, in legitimam eſt imputandum,contra glo.Bart.Cum,Salic. Pau. Natam, & communem.*
Pactum de non querelando geſtum à filio patre acceptante, non eſt contra bonos mores, contra Cin. licet ſecus ſi fiat patre ignorante.
14 *Intellectus l.ſi quando.§.illud,in uerbo teſtamento.C.de inoffitio. teſtamento.*
15 *Intellectus l.1.§.ſi patrem.ff.ſi quis à par.*
16 *Emancipare filium pecunia accepta delictum eſt, ſecundum communem opinionem.*
17 *Pactum de non ſuccedendo non excludit filium à ſucceſſione patris licet integram legitimam receperit, contra communem.*
18 *Teſtamentum iure.C.no uitiabatur filij præteritione qui aliquid à patre in teſtamento,uel inter uiuos acceperat.*
19 *Legitima poteſt aſſignari per patrem in pecunia numerata, contra communem.*
20 *Renuntiatio hæreditatis nocet etiam in legitima, contra communem.*
21 *Intellectus l.ſi quando.§.illud ibi,agnouerit.C.de inoffic.teſtam.*
22 *Teſtamentum quando per agnitionem relictum uideatur approbatum,noua declaratio.*
23 *Intellectus l.pactum quod dotali,& l.ſi.C.de pactis, & l.pactum. C.de collat.& l. ſi quando.§.illud.C.de inoffic.teſtam. & cap. quamuis.de pactis in 6.contra Decium,& Iaſ.*
24 *Renuntiatio non nocet ignoranti.*
25 *Certioratio generis ea eſt inſufficiens.*
26 *Locatoris culpa ſi caſus contingat,non nocet conductori,licet renuntiauerit caſibus fortuitis.*
27 *Conductor quando poſſit agere ad remiſſionem mercedis,uel ad totale intereſſe.*
28 *Locatio eſt quando annuatim pretium conſtituitur.*
29 *Diſpoſitio omnis non ex uerbis ſed ex ſua ſubſtantia iudicatur.*
30 *Pactum de futura ſucceſſione conſeruanda non ualet, pro Alciato contra communem.*
31 *Pactum de non ſuccedendo non excludit parentes ab hæreditate liberorum, contra glo.Dec. & Natam.*
32 *Qui filium pretio emancipauit non deliquit.*
33 *Pactum de non ſuccedendo cum patre initum non impedit quin ex teſtamento ſuccedatur,nec periurium contrahitur, & nu.35, ubi contra Aretinum.*
34 *Intellectus l. ſi poſt mortem.§.ſi.ff.de contra t.b.*
36 *Intell.c.2.de pactis lib.6.& nu.37.*
38 *Intell.c.intellecto de iureiurando.*
39 *Impubes doli capax an ligetur iuramento.*
40 *Noua opinio.*
41 *Noua opinio.*
42 *Prodigus an ligetur iuramento, & uide nouã opin.nu.43.et 44. & contra communẽ.nu.45.& 47.& contra Natam.nu.46.*
48 *Renuntiatio filiæ an præiudicet nepotibus.*
49 *Legitimæ nocet renuntiatio facta poſt aditam patris hæreditatem.*
50 *Legitimæ nocet renuntiatio facta poſt mortem patris etiam ante aditam hæreditatem.*
51 *Legitimæ non nocet conſenſus filij etiam præſtitus in actu teſtandi contra communem.*
52 *Primus caſus.*
53 *Legitimæ renuntiatio facta à filio quando noceat nepotibus.*
54 *Secundus caſus.*
55 *Legitima admiſſa uulg. ſubſtit.*
56 *Filij patris locum aſcendunt in ſtirpes.*
57 *Legitimæ nepotum non noceat renuntiatio filiæ contra Decium.Romaetiam ſi filia integram legitimam inter uiuos reciperet.*
58 *Dos filiæ data an nepotibus imputetur contra communem.*
59 *Quintus caſus.*

60 *Contra communem.*
61 *Quintus caſus prin.*
62 *Legitima mus non patitur etiam de conſenſu filij contra Ca. arrn. & num.63.64.65.& 66.*
67 *Contra eund. maioratus.*
68 *Contra eund. ad §. cum autem, l.27. Tauri.*
69 *Contra eund.*
70 *Renuntiatio inſſicioſa an nocuat nepotibus renuntiantis filijs.*
71 *Maioratus in ordinatione tria requiruntur*
72 *Maioratus in conſtitutione quorum conſenſus requiratur.*
73 *Exhaeredatum an filius poſt patris teſtamentum poſsit conſentire contra nouiſsimos.*
74 *Querela quando oriatur contra nouiſsimos.*
75 *Dotata filia quae dicatur contra Natanum.*
76 *Dos competens quae dicatur.*
77 *Dos filiae relicta an habeat hanc conditionem ſi matrimonium ſequatur.*
78 *Dos quando habeat tacitam conditionem ſi matrimonium ſequatur.*
79 *Nepotes ex filia premortua an excludantur ſtante dicto ſtatuto.*
80 *Filiarum appellatione quando nepotes contineantur.*
81 *Dos oblata habetur data, contra communem, nu.82.*
83 *Poſthuma filiarum appellatione continetur in ſtatuto quod ſtantibus maſculis, &c. contra Natam, num.84.*
85 *Intellectus l.3.§. de illo pro ſocio noua ratio.*
86 *Pactum quod habet implicitum uotum captandae mortis non ualet, contra Curtium.*
87 *Noua conſideratio.*
88 *Pactum ut donatio etiam propter ingratitudinem non reuocetur, ualet contra communem.*
89 *Succeſsio filiabus auferri poteſt contra communem.*
90 *Lege fieri poteſt ut monachi non ſuccedant contra communem pro Bart.*
91 *Contra Curtium.*
92 *Contra Bartolum.*
93 *Intell. §. ſi parens. 1. reſp. l. 1. ff. ſi a paren. contra Curtium, & nu. 94. & contra Aretinum, nu.95.*
96 *Donatio omnium bonorum, ualet contra communem.*
97 *Renuntiatio paternae haereditatis comprehendit etiam legitimam contra Aretinum.*
98 *Renuntiari ut poſsit ius futurum*
99 *Ius in re tantum quando habere dicamur cum Curtio contra Bartolum.*
100 *Ius perſonale quaeſitum non perditur ſimplici renuntiatione cum communi.*
101 *Ius reale etiam proprietates poſſum repetitione amittere contra Bartolum.*
102 *Renuntiari ut poſsit ius tantum in ſpe competens.*
103 *Alitre an poſsit ſub conditione inſtitutus*
104 *Spes an poſsit remitti*
105 *Futurum ius quare pacto remitti queat non ſimplici renunciatione.*
106 *Renuntiatio geminata facta in abſentia partis non nocet contra Iaſ. cum Curtio.*
107 *Repudiatio haereditatis uiuentis etiam ſub hac conditione ſi mihi deferatur non ualet cum Alciato, contra Bartolum, & communem.*
108 *Renuntiari ut poſsit ſub competenti re & ſpe noua declaratio.*
109 *Repudiatio haereditatis nondum delatae non firmatur iuramento, contra communem.*
110 *Intellectus l. ſi. C. de pactis.*

SEQVITVR annotatio l. ſi quando. §. illud. C. de inoffic. teſt. quae ſimiliter pertinet ad liberorum parentumque exhaeredationem uel praeteritionem & eius uerba ita habent.

Illud etiam ſancimus, ut ſiquis a patre certas res uel pecunias accepiſſet, & pactus fuiſſet quatenus de inofficioſo querela aduerſus teſtamẽtum paternum minime ab eo moueretur, & poſt obitum patris filius cognito paterno teſtamento non agnouerit eius iudicium, ſed oppugnandum putauerit: uetere iurgio exploſu, huiuſmodi pacto filium minime prægrauari, ſecundum Papiniani reſponſum, in quo definiuit, meritis magis filios ad paterna obſequia prouocandos, quam pactionibus aſtringendos. Sed hoc ita admittimus, niſi tranſactiones ad hæredes paternos filius celebrauerit, in quibus apertiſſime iudicium patris agnouerit. In tex. ibi, querela opp. quòd † poſtquã filius aliquid recepit, non poteſt querelare ſed agere ad ſupplementum l. omnimodo ſupra eodem. glo. ſoluit tripliciter & ultimam tenere uidetur, in dubio unde ſentit, quòd agatur querela, & expugnetur teſtamentum idq́; in odium patris filium aſtringere uolentis, ut per hoc limit. ſing. d. l. omnimodo. Idem Paulus & Iaſo. quod & ſentit Fulg. & Nata in cap. quamuis, num.6. in fi. de pactis. Sed Butrig. uult, quòd in dubio agatur. querela ad expugnandum, quia ſimplex donatio (qualis fuit hic, cum pater non expreſſerit in quartam imputari debere) non imputatur in legitimam ſecundum Bar. & omnes num.10. in l. in quartam. ff. ad legem Fal. Adde Decium, conſil. 182. col. pen. ad fin. Ad l. omnimodo. reſp. quòd ibi aliquid reliquerat in ultima uoluntate, quòd cum imputetur in quartam ſecundum Bar. ubi ſupra recipit ſupplementum quod ſi pater expreſſim egiſſet, ut imputaretur tunc Butr. agnoſcit, quòd querelam non proponeret ſed ad ſupplementũ ageretur l. ſi non mortis, cum conc. ff. de inoffic. teſtam. & l. noſtra §. fin. & §. fin. inſt. eod. l. Papinianus. §. ſi quis mortis, eod. itaque quidquid imputatur in quartam, ſiue capiatur in ultima uoluntate, ſiue inter uiuos id recipit ſupplementum ad excluſionem querelæ, ſecus in eo quod non imputatur.

1 Legitime imputatur id filius recepit ut pro legitima habens, etiam contra ad ... contra ... mentem.

Tertius intellectus eſt Cini dicentis, quòd datum non imputatur in quartam, quia datum contra bonos mores, unde melior eſt conditio filij poſſidentis, ſed rep. per Salice. tamen reprobatur alia ratione, nam falſum eſt placere eſſe id pactum contra bonos mores, nec etiam placet primus intellectus, quia non habet ſaporem, & eſt patum æquus, nec placet ſecundus intellectus, quia quòd datum imputetur in legit. id prouenit ex mera uoluntate dantis, ſiue illa ſit expreſſa, ſiue præſumpta, ut patet ex Bar. ubi ſupra, & ibi omnes Doctores, cũ ergo id pater dederit, ut filius ab omni legitima abſtineret, multo magis noluit ut ſaltem imputaret: facit tex. in authen. de triente & ſemiſſe. §. illud l. 1. cum ſua gl. & auth. ibi poſita. C. de coll. l. quoniam nouella, eod. tit. §. & generaliter, in prin. infra hac lege l. à patre. C. de coll. & l. fin. eod. tit. † ex quibus omnibus conſtat, ꝙ id quod pater dedit filiofamilias hac contemplatione, ut id in legitimam imputaret, in legitimam imputandum eſt, non ſecus, ꝗ ſi id nominatim expreſſum foret.

2 Quidquid pater dedit filiofamilias hac contemplatione, ut in legitimã imputaret, ſi in legitimam imputandũ.

Quartus fuit intellectus Sali. dicentis, ꝙ datum hic non imputatur, quia fuit datum inter uiuos abſque expreſſa cõditione imputationis non aut relictum in ultima uoluntate, unde imputari nõn debet, at in l. omnimodo, fuit relictũ in ultima uoluntate ſed nil eſt, nam & datum inter uiuos abſque expreſſa conditione imputationis poteſt imputari l. quoniam nouella. ℥. eod. & per Bar. ubi ꝫ. ſi id intelligatur ex mente dantis pro ut euidenter contingit in l. noſtra, ergo &c. † & ꝙ preſumpta uoluntas dantis ſufficiat, ut datum imputetur, ultra d. l. quoniam nouella, & Bart. in d. l. in quartam, nu.10. probatur expreſſim in l. ſi non mortis. ff. de inoffic. teſta. Tu ergo quinto loco & nouiſſime dic, ꝙ querela ſumitur generaliter pro querimonia, ut docet Cataldinus in tract. de ſyndicatu. nu.115. per l. in contractibus, in prin. ꝫ. de non num. pecu. unde ꝙ hic pater agebat ne filius querelaret hunc ſenſum habet ut filius non quereretur petens legitimę ſupplemẽtum isq́; intellectus hic neceſſarius eſt cum propter d. l. omnimodo, tum & fortius per §. fin. ꝫ. hac l. ibi legitimã partem repleri. iunctis illis uerbis omni excluſa querela ubi apparet querelã proponi uideri ab eo qui petit ſupplementum. Stringe per §. ſi. huius l. in fin. ubi patet, ꝙ dicta in d. §. referentur etiam ad hunc. §. illud.

3 Nouiſsimus & germanus intellectus ad tẽx. §. illud.

4 Querela ſumitur generaliter pro querimonia.

Infero

Infero nouiſſime probari tam hic quam in §. ſeque
5 ti †nulla alia actione ſupplemẽtum legitimæ peti quã per querelam ſatis eſſe uidetur de mente d. l. omnimodo, ſubinfero uerum non eſſe quod ait. glo. exigere ibid. (quam omnes tenent.) ꝙ cõditione ex lege petatur ſupplementum legitimæ. id enim minime uerum eſt, ſed uel per querelam ut diximus petitur uel quòd uerius eſt per eandem actionem qua petitur † id qđ principaliter relictum fuit quandoquidem ſupplemẽtum hoc legitimæ ꝙ ex lege iure quodam accreſcẽdi defertur eadem actione petendum eſt qua petitur id quod primordialiter relictum fuit ut reſoluimus in d. l. omnimodo. qua ratione conſtanter dicẽdum eſt † ꝙ ad ſupplementum legitimę pręſcribendum non deſiderantur anni triginta ſed tantum tempus quantũ exigitur ad reliqua iura uel corpora hæreditaria præſcribenda in quibus fit a lege repletio legitimę iuxta l. ſcimus, in prin. & §. repletionem, infra hoc ti. ut corpora hæreditaria in quibus cõtingit repletio decem annis inter pręſentes & annis 20. inter abſentes pręſcribantur ut per totum. C. de long. temp. præſ. & in prin. inſt. de uſucap. † iura autem hæreditaria in quib. d. repletio per. l. contigit annis. 30. pręſcribantur ut in prin. inſt. de perpet. & temp. act. licet contrarium teneatur communiter ut per Iaſ. in l. certi cond. no. 25. ff. ſi cer. pet. Redeundo ad noſtrum tex. poſſemus etiã intelligere ꝙ hic & in. §. ſeq. non dicitur ꝙ filius qui aliud recepit poteſt querelare, ſed dicitur ꝙ cum id inter uiuos accepit pollicitus fuit ſe non querelaturum, & cum pater acceptauerit & approbauerit hanc filii pollicitationem ſatis aperit ſe dare ut filius imputet in legitimam uel pro legitima habeat. & licet pater, & filius putaſſent ꝙ ut ceſſaret querela. neceſſe erat tale pactum fieri. tamen neceſſe non erat. ſed ſufficiebat hac mente datum fuiſſe ut in legitimam imputaretur, & eadem mente acceptum, quimmo et. poſſemus intelligere quòd pater & filius non putabant tale pactum neceſſarium. ad excludendam querelam poſt illam ſummam acceptam. ſed ad excludendam querelam. ante illam ſummam acceptam, ut ſit ſenſus quòd licet tempore quo contrahebant. quo tempore nondum quicquam filius receperat, poſſet ipſe filius querelam proponere, tamen a iure querelandi poſt pecuniæ acceptionem deſiſteret. id ꝙ filius pecuniæ receptio hac mente data efficere ſufficit. abſque pacto. uel clarius hic pater & filius errabant quatenus putabant id pactum ſufficere. ad excludendam querelam, ſi forte competiiſſet. ſed tex. implicite ait ꝙ querela nõ competebat poſtquã ea pecunia data fuit. nec in caſu quo competeret. id pactum ad eam excludendam ſufficeret.

Supplementum legitime nulla alia actione petitur quam per querelã uel per eandẽ actionem quam petitur. id quod principaliter relictum fuit cõtra communem.

6
Glo. in l. omnimodo, uerbo exigere ab omnibus recepta oſtenditur eſſe falſam.

7
Supplementum legitime qua actione petendum ſit.

8
Supplementum legitime præſcribi poteſt tempore ordinario. 10. quidem inter annos inter præſentes, & 20. inter abſentes, & ſic non deſiderantur anni. 30.

9
Iura hereditaria in quibus datur repletio per legẽ 30. annos præſcribitur contra Iaſ.

10
Tex. in præſentiarũ multipliciter interpretatur.

11
Vel aliter querela uidebatur competere ex duplici capite, tum ꝙ non integram legitimam filius accepiſſet. tum etiam ꝙ illud quod acceperat non fuit in ultima uoluntate relictum ſed tñ inter uiuos datum, & licet primum caput per l. omnimodo. ſ. eod. medelam receperit tñ ſecundum caput nulla unquam lege excisum fuit, ideoq; utiliſſime per hunc tex. & per l. ſcimus, in prin. infra eod. ti. illa prouiſio legis omnimodo. ſ. eo quæ loquitur quando minus legitima portione relictum fuit in ultima uoluntate extenditur ut procedat etiamſi inter uiuos tñ nõ etiam in ult. uol. relictũ eſſet ideoq; in terminis huius tex. merito putabant pater & filius querelam competiturã niſi pacto excluderetur, ſed reſp. pactum non proficere ad excludendam querelam & impediendũ legitimæ ſupplementum ſed per hanc l. & excludi querelam & induci legitimæ ſupplementum. ſed contra de l. ſi non mortis. ff. hoc tit. ubi in propriis terminis huius tex. deciditur utrunque & querelam ceſſare & dari repletionem. ſol. ſecundum gloſſ. ibidem & Doctor. illud additum eſſe a noui iuris compoſitoribus, uel dic ut ſuperius dixi circa illius le. ſi non mortis. intellectum. & uide per Iaſo. in le. pactum, colum. 2. C. de collatio. glo. Bar. & Oldr. in d. l. ſi non mortis. Bar. Pet. Salice. nume. 1. in d. l. omnimodo. Imol. in l. ita tñ. §. q rogatus. ff. ad Trebel. & in l. inter cętera. ff. de liber. & poſth. ubi Alex. col. 1. Alber. in d. l. ſi non mortis Paul. & Iaſ in d. l. omnimodo. Fulg. in d. l. ſi non mortis. Suares, in l quoniam in prioribus. ſ. hoc titu. fol. 2. col. 3. Areti. in d. l. inter cętera, ff. de lib. & poſthum.

Intell. l. ſi quando. §. illud & l. ſcimus in prin. C. de inoſ. teſt.

Ergo ex ſuperioribus infertur, quòd propter pactum de non querelando interpoſitum a filio, ut & querelare non poſſet, nec amplius à patre petere, filio non datur querela non magis quam ſi id pactum interpoſitum non fuiſſet, quod eſt contra gloſſ. hic, & Paul. & Fulgo. & Natam, ubi ſupra, quos diximus tenere primum intellectum, nec iſto caſo l. in. d. l. omnimodo, ſed generaliter adhuc procedit. 12

Pactum de nõ querelando interpoſitum a filio, ut non poſſit querelare, nec amplius à patre petere nõ magis inducit querelam, quam ſi inter poſitum nõ eſſet, contra glo. Pau. Fulge. & Natam.

Infertur ſecundo quòd l datum filio inter uiuos hac lege, ut illud pro legitima habeat ſibi in legitimã imputandum eſt, quod eſt contra Butr. & gloſſ. & Cinum, & Sali. & Paul. & Iaſ hic, & contra Natam, ubi ſupra & communiter Doctores hic, ſed alias eſt communis opinio, quòd imputetur, ut per Iaſ. in l. pactum C. de colla. col. 2. pro qua opinione noſtra, & communi eſt tex. in l. ſi non mortis. ff. hoc titu. duximus in §. imputari d. l. omnimodo, iſto titulo. 13

l. atum filio inter uiuos hac lege, ut illud pro legitima habeat in legitimam eſt imputandum cõtra gl. Butr. Cin. Sal. Iaſ. et Natam, et cõem

Infertur ſimiliter contra Cinum tertium intellectum ſupra citatum tenentem quòd pactum, de quo hic non eſt contra bono. mo. ut hic, & l. fin. C. de pact. licet foret ſi inſcio patre inter filios interponeretur, ut alias duximus.

Pactum de non querelando geſtum a filio patre acceptante non eſt contra bonos mores, cõtra Cyn. licet ſecus ſi ſiat patre ignorante.

Infertur contra Sali. qui quartum intellectum tenebat quòd datum à patre filio inter uiuos imputatur ei in legitimam licet id expreſſim actum non fuerit, ſed tantum tacite, ut hic, & d. l ſi non mortis. 14

Intell. l. ſi quando. §. illud in uerbo. teſtamẽ. C. de inoſſi. teſt.

Verum circa hanc partem uidendum eſt de intellectu huius tex. in uerbo teſtamento, conſtat enim ꝙ hic factum fuit teſtamentum quod ualere non poteſt ſi filiusfamilias teſtantis præteritus ſit, ut in l. inter cętera, & per totum. ff. de lib. & poſthum. & in princip. inſt. de exhæ. liberorum. l. 1. ff. de inin. rup. nec ex tex. apparet an hic filius exhęredatus eſſet, an inſtitutus, an præteritus. Ergo uidendum quid iuris ſi fuit inſtitutus, & quid ſi fuit exhæredatus, & quid ſi fuit præteritus. Primo caſu cum fuit inſtitutus, tunc ſiue in eo quod inter uiuos acceperat inſtitutus fuiſſet, ſiue in alia portione hæreditatis, uel etiam in re certa teſtamentum omni iure ualebat, ut iuribus, ſupra allega. & §. cæterum, in authen. ut cum de appella. cogno. intellige, quòd omni iure id teſtamentum primordialiter quo ad ſui creationem ualebat, licet olim ſi in minore portione, quàm legitimam inſtitutus foret querelam proponere poſſet. l. cum quęritur, l. parentibus hoc titul. l. ſi non mortis. l. Papinianus, §. quoniam aũt ff. eod. tit. hodie autem non poſſet, ut l omnimodo. ſ. eod. & in d. §. cęterum. ergo ſi ponimus quòd is filius fuit inſtitutus, uel in eo, quòd inter uiuos acceperat, uel in alio, uel etiam in eo, quod inter uiuos acceperat, & pręterea etiam in alio, tunc ſi omne id facit integram legitimam nil aliud petere poteſt, nec ad rem pertinet, ꝙ legitima ſit minuſcula pars eius quod ei filio ab inteſtato contingeret, ut in l. ſi quis in ſuo, in princip. ſupra hoc titulo quodq; is filius per tale pactum tex. dicat quod minime prægrauatur per quòd uidebatur quòd integram uirilem portionem conſequi deberet, non obſtante pacto, non ſecus quàm ſi id pactum interpoſitum non fuiſſet, nam reſp. quod in ſpecie propoſita is filius non tam pacto, quàm teſtamento excluſus fuit à ſua uirili quandoquidẽ qui in minore portione, quàm in legitima inſtitutus fuit non ad ſupplementum totius uirilis portionibus, ſed ad ſupplementum tantum legitimę agere poteſt d. l. omnimodo.

omnimodo.d.§.cęterum.Et hoc caſu quod accepit debet ſecundum nos in legitimam imputare quandoquidē hæc fuit uoluntas patrisfamilias. Nec obſtat tex. hic in uerb.querela.nam intellge,ut ſupra,

Quòd ſi is filius fuit exhęredatus iuſtusq; contentus eſſe,ijs quæ inter uiuos acceperat, tunc ſimiliter ſecundum iſtud ius teſtamentum ualeret, & querela ceſſaret,& acceptum in legitimam imputaret, & ad ſupplementum tantum legitimæ non etiam totius uirilis portionis ageret,ut per ſuperiora probatur, hodie autem dic,ut in auth.ut cum de appella.cog.§.aliud quoque,quod ſi is filius præteritus fuiſſet in teſtamento,tunc ſecundum communē opinionem tempore huius legis, quæ poſt d.l. omnimodo creditur facta teſtamentum ualeret eo quòd non uideretur is filius omnino præteritus non ſecus quàm ſi is exhęredatus eſſet,uel inſtitutus,& conſequenter quod accepit in legitimam imputaret ageretq; ad ſolius legitimæ non etiam totius uirilis portionis ſupplementū, & licet in d.l.omnimodo, non loquatur, nec dicatur ſufficere ad ualiditatem teſtamenti querelæq; excluſionem aliquid inter uiuos tantum non etiam in teſtamento relictum fuiſſe,tamen id per l.nuſtram, & per l.ſcimus,in prin.eod.ſupplemētū eſſe uidetur, ut inter uiuos datum ſufficiat quod ſuſpectum puto. Sed cum ſecundum nos ad firmitatem etiam primordialē teſtamenti id non ſufficiat relictum fuiſſe in teſtamento,& longe minus inter uiuos,niſi præterea,uel inſtitutus proponatur,uetere hæredatus per hunc tex.& d.l.ſcimus,in princ.ut late diſſeruimus ſupra in lib.1. tunc hoc caſu cum poneremus filium præteritum ipſe filius ab inteſtato integram uirilem portionem cōſequeretur in quam imputaret quod inter uiuos acceperat,uel melius conferret quod inter uiuos acceperat,& ita uirilem integram ab inteſtato conſequeretur,pacto non obſtante,uel teſtamento non ſecus, q̄ reliqui fratres,qui pacti non fuerant. Ergo hoc unum ſemper uetiſſimum eſt,quòd is filius illud quod hac lege receperat,ut pro legitima haberet nunquam habebit præcipuum contra patris ſui uoluntatem, ſed uel imputare tenebitur in legitimam, uel conferre. Sed an in terminis huius tex.ualeret teſtamentū etiā ſi filius inſtitutus non eſſet, neque exhęredatus diu duximus in d.l.omnimodo.§.30.in l.2.par.

Quartus intellectus eſt Fulg.hic dicentis,quòd ibi pater integram recipit legitimam ne iudicium filij inquietaret,& ſic in legitimam imputaret ergo &c.ut l. ſi non mortis.& l.Papinianus.§.ſi quis mortis.ff.eodem titulo, & §. final. infra hac lege,& §.fi.inſt.eod. titulo hanc ſolu.ſenſit gloſſ.hic in ſecunda ſolutione cum ait. quòd hic minus legitima recepit, ſentiens quòd ibi integram,idem ſentit gloſſ.ibi in uerb.in eū, dum allegat l.cum quo.§ fin. ad leg.Falci. ff. quod & uult Bartol.in l.fin.C.de pact.& Odofre.in l. pactum infra de collat.& Curt.nume.43.in d.l.fin.C.de pact. quis intellectus uetiſſimus eſt quo ad ſecundum reſponſum illius legis,ſed non quo ad primum, in quo non integram legitimam pater accepit,& tamen non petit ſupplementum.Sol.Bar.in d.l.fin.quòd pater deliquit accipiendo pecuniam,ideo,&c. Sed Decius ibi nume.29.& Curt.nu.43.& Alciatus 16.in glo.quæ contra impugnat per l.utrum turpem.ff. de uerbo.obliga. Alciatus nouum dat intellectum, ut non pactione ſua, ſed prætoris diſpoſitione excluſus uideatur pater,quod probat,ut per eum,tamen nouiſſime dic, agnoſco,quòd à prætore excluditur, ſed non per rationem Alciati,ſed quia prætor patri qui filium beneficio emancipationis gratis affecit præmio afficiebāt l.1.in princ.ff.ſi quis à par.fue. quòd præmiū denegat. et cum mercede,& pretio emancipauit, quòd tunc nullum beneficium in filium contuliſſe pater uideatur.Sic & in l.diuus eod.titulo pater qui coactus filium emācipauit.(qualis eſt ille,qui ob nimiam duritiem in filium. cogitur) caret illo pręmio bonorum poſſeſſio. itaque qui non benignitate & indulgentia, ſed neceſſitate coactus uel mercede conductus filium emancipat. emancipationis præmium non meretur nec habet.

Sed contra omnes ſolutiones opp.quòd nō meruit ſignari id contrarium. quia ibi nullum pactum Curt. in d.num.43.Reſp.quòd imo meruit. nam ſi ibi pater excluditur ſine expreſſa pactione multo magis. ſi exprimeretur. ſed nil eſt,nam ſatis ex parte ſua implere uidetur is teſtator qui in uita tradit, omne id quod poſt mortem relinquere debebat,non ſic ſi uerba dares filium uel patrem pactione remouendo. quinimo plenius is pater impleſſe uidetur quandoquidem bis dat qui cito dat,& plus dicitur ratione temporis non ſecus quam ratione quantitatis ut in §. plus, inſt. de actioni & hunc intellectum huius glo.& glo. in d.§. parēs, ſcilicet quòd ibi fuit data integra legitima nō diminuta ut hic tenent Iaſ.nu.3.in fin.& Alex.nu.6.in l.pactum,C.de collatio.ubi etiam Philippus Decius, nume.16. & Bar. in d.§.ſi parens, † quod ut dixi in- 16
telligendum eſt quo ad ſecundum reſponſum illius tex.non quo ad primum in quo non integra legitima recepta fuit, ad quod Bar.& ſequaces ſupra relati in d.l.fin.C de pact. reſpondent q̄ ibi pater deliquit accipiendo pecuniam pro filii emancipatione, & ideo punitur in hoc ne poſſit impugnare filii teſtamētum, quam Bar. ſol. quę uidetur communis tenent etiam glo.in d.l.pactum dotali,C.de coll.& ibi Iaſ.num.3.in fin.& Alex.num.6.glo in uerb.lex ciuilis,in c.quāuis, pactum,de pact.lib.6.ubi Georg.Nata.nu.6.Alexan.& Iaſo. col.2. in l.ſtipulatio hoc modo,ff.de uerborum obliga. & eſt communis opinio ſecundum Couarru. in c.quamuis,de pact.in.6.in fine, quæ communis uera non eſt ut illico dicetur, Dic ergo q̄ ſenſus omniū glo.& Doct.allegātum d.§. ſi parens, pro contrario eſt q̄ quando quis recepit integram legitimam tunc bene remouetur a ſucceſſione per pactum, quam tenent omnes quos dixi tenere quartum intellectum. & firmat eſſe communem Decius in l.pactum.nume. 16.de collat.Nata.in d.c.quamuis num.6.† Nos autem 17
conſtanter tenemus opp. nam pactum de futura ſucceſſione non iuratum nunquam operabitur quicquā unde ſi filius integram legitimam inter uiuos accepit (id eſt quartam eius partis quam ab inteſtato habiturus eſſet,l parentibus.C.de inoff.teſt.) omiſſitque ſeu renuntiauit ſine iuramento patris ſucceſſionē patre poſtea ab inteſtato moriente non dubito quin cum fratribus ſuccedat. tenebitur tamen imputare id qd̄ acceperat,ne alias pactum contra omnes.ll.ei obfuiſſe uideretur,q̄ ſi pater teſtamentum. fecit eiq; nil reliquit. nil petere poteſt, nam ut ſi ex teſtamento accepiſſet integram legitimam,nil dicere poſſet contra teſtamentum ita & ſi eam accepit inter uiuos,nec tūc ex ui pactionis, ſed ex ui receptionis excluditur, ita intelligo l.ſi non mortis.l.Papinianus. §. ſi quis mortis.ff.de inoffic.teſt.l.ſi quando.§.& generaliter.C.de inoffic.teſt.§.fin.inſt.eod.tit. integram tamen intellige(ut ſæpe dixi) inſpecto tempore mortis patris non receptæ legitimæ, & in hoc uertitur huius quæſtionis utilitas. nam ſi uirtute pactionis excluderetur tunc ſatis eſſet integram recepiſſe inſpecto tempore receptionis.

Emancipare filium pecunia accepta delictum eſt ſecundū communem op.

Pactum de non ſuccedēdo nō excludit filiū a ſucceſſione patris licet integrā legitimā receperit, contra communem.

Preterea etiamſi integram legitimā accepiſſet inter uiuos, & feciſſet pactū de nō ſuccedendo, adhuc non excluderetur niſi in teſtamento patris poſtea inſtitutus eſſet uel exhęredatus ne aliter teſtamentum eo præterito nullum eſſet ipſo iure iuxta l. inter cætera, & per totum.ff.de lib.& poſthu.& in prin.inſt de exhęreda.liberorum.Nec ad rem pertinet tex.in d.l. 1.§.1. &.2.ff. ſi quis a parente fuerit manu. quia con-

tra

tra tab.bonorum poſſeſſio,quæ parentibus dabatur contra teſtamentum liberorum emancipatorum aſſimilabatur bonorum poſſeſſio.quæ dabatur patroni. contra teſtamẽtum libertorum,quæ quidem bonorum poſſeſſio non reſcindebat teſtamen.libertorum ex toto,ſed tantum uſque ad legitimam,ut ſiue inter uiuos, uel in ultima uoluntate integram legitimam recepiſſet patronus,tunc is & ſi nec inſtitutus in teſtamento eſſet liberti,nec exhęredatus hanc bonorum poſſeſſionem non haberet, ſiue patronus quoquo titulo legitimam deminutam recepiſſet,tunc hanc bonorum poſſeſſionem ad legitimę tantum ſupplementum haberet ſiue nil omnino recepiſſet, tunc eandem bonorum poſſeſſionem haberet ad legitimam tantum conſe-
18 quendam.

Teſta. iure C. non uitia batur filij præteritione, qui aliquid à patre in teſtamento,uel inter uiuos acceperat.

In tex.ibi,certas res, † not. teſtamentum ualuiſſe mero iure licet filius,qui aliquid inter uiuos recepiſſet repetiretur præteritus,ut & in l.omnimodo.ſupra eod.hodie oporteret fuiſſe inſtitutum.§.aliud quoque in authen.ut cum de appellatio.cognoſcat. ita eſt ex mente Doctorum hic licet nos longe aliter hunc tex.intelleximus,ut dixi infra in uerbo. teſtamento , in annotationibus ad hunc tex. hic enim principaliter agebatur de querela inofficioſi teſtamenti danda,uel deneganda, qua de re tunc demum agitur cum teſtamentum ualeret primordialiter in ſui creatione patet tum quòd querelæ remedium odioſiſſimum eſt , neq; nunquam datur quoties alio quouis remedio, ut poſſumus,§.tam autem inſt.de inoffi.teſtamento. Ergo cum hic ageretur de querela danda,uel deneganda. pro conſtanti compertoq; erat non competere ius dicendi nullum non quoque contra tab.bono.poſſeſſ.quæ remedia competũt quando filij præteritione teſtamentum eſt nullum,ut per totũ, ff.de lib & poſthum.tradunt Paul.Alex.Iaſ. Deci. Curt.iunior,& alij in l poſthumo nato,C.de contra tab.bonorum poſſeſſio.& per totum titulum habetur.C. & ff. de bono. poſſe.contra tab.& §.ſunt autem inſt.de bono.poſſeſſi.tum etiam patet.quia querela inofficioſi teſtamenti eſt remedium reſciſſorium.l.ut liberis,in prin.in uerb.reſciſſo.C.de collatio.l.poſthumus,§.ſi quis ea his.ff.hoc titu.quod autẽ nullum eſt reſcindi non poteſt.l.nã & ſi,ff.de iniuſto rupto. Ergo ſi hic teſtamentum eſſet nullũ filij præteritione non ageretur de querela,quæ competit ad teſtamenti ualidi reſciſſionem.Denique hac in re die,ut diximus in d. l. omnimodo.C.de inoffi.teſt.§.30.in.2.par.

In tex.ibi certas res,uel pecunias, nota , quòd ſicut hic filius ex mente omnium agit ad ſupplementum legitimæ ita & ſi filio legitima in pecunia numerata aſſignet per patrem,qui allegat ſe læſum in tali aſſignatione petitq; ſibi in cęteris omnibus & ſingulis rebus hæreditarijs aſſignari legitimam,ſicut ſtatueretur per l.ſi nil pater diſpoſuiſſet audiri non debet,ſed ſi probare poſſit ſe læſum , tunc ſtante
19 ad huc tali aſſignatione ſupplet legitima lęſioq; reſarciret.

Legitima poteſt aſſignari per patrẽ in pecunia numerata. cõtra communem

Sicq; hic uidetur eſſe tex.contra illã communem opinionem,quæ habet quòd legitima non poteſt per patrem aſſignari filiofamilias in pecunia numerata, quaſi in ipſis rebus,& corporibus hæreditarijs aſſignari debeat,argumento.l.ſcimus,§.repletionem,infra hoc titulo.Sed certe licet per legem ceſſante patrisfamilias diſpoſitione legitima mero iure filius debeatur in ſingulis rebus hæreditarijs non ſecus,quàm Falcidia,& Trebellianica,& quælibet alia portio hæreditaria quota ue hæreditatis,quæ omnes in ſingulis corporibus hæreditarijs a lege ſitæ ſunt,tamen, ut Falcidia,& Trebellianica,& quælibet alia portio hæreditaria licet mero iure ex legis diſpoſitione in ſingulis corporibus,& iuribus,& nóminibus hæreditarijs debeant.l. Plautius,l.lineam margaritarum.ff.ad leg.Falci.& per totum. C. de hære.act.tamen poſſunt per patremfamilias in una, uel quibuſdam rebus hæredi aſſignari,§.ſi quis una inſt. de fideicomm.hære.l.ſi pater.l.quæ pater.ff.famil.erci cun. ita quoque & legitima filij licet mero iure in ſingulis corporibus,& iuribus hæreditarijs ceſſante patris alia diſpoſitione debeatur tamen poteſt per patrem aſſignari in una,uel quibuſdam rebus hęreditarijs,uel etiam nominibus , uel pecunia numerata,ut diximus in l.omnimodo §. imputari, ſupra eodem.

Reuoco etiam in dub uo,intellectum huius.§. ibi,non agnouerit.nam Bald.hic quem communiter ſequuntur.Doctor.intelligit,quòd qui ſimpliciter renunciat hæreditati paternæ non uidetur renunciaſſe legitimæ,nec iure agendi ad ſupplementum legitimæ.Ideo(inquiunt)† ſi filia uiuo patre renuntiauit eius ſucceſſioni cum iuramento non impeditur petere,uel legitimam,uel ius agendi ad ſupplementum legitimæ quo fit,ut(ſecundum eoſdem) in terminis.c.quamuis pactum,de pact.in 6.ſi dos minor erat legitima,non impedietur filia petere ſupplementum. In omnibus his teneo contrarium,quia tex.hic non tam ſe fundat in defectu uoluntatis (uoluit enim plane filius ſibi præiudicare)quam in defectu poteſtatis quod etiam patet.infra § & generaliter,& §.quæ omnis ſanctio,& in l. pactum dotab,infra de colla.& in d.c.quamuis.& in l. ſin.ff.de ſuis, & leg.tam in primo,quàm in ſecundo,& etiam in tertio reſponſo.Fateor tamen quod non uidetur uelle priuare ſe in petitione dotis,uel alimentorum.nam iſta diuerſa eſſe à legitima,uel ex eo liquet quòd poſſunt peti uiuo patre , & nullo alio tempore petuntur,legitima uero non uiuo , ſed demum mortuo,l. 1.§.ſi impuberi.ff.de colla. bono. iuncto titu.ff.de libe.agno.& l.fin.C.de dotis promiſſio infero.ergo,quòd in quibus caſibus renuntiatio facta in uita patris,de cuius hæreditate ageretur eſſet iurata,in illis filia renuntians, nõ poſſ.t petere legitimam,hoc contra cõem primo,nec ſupplementum legitimæ , hoc ſecundo contra cõmunẽ Nec me mouet, quòd poſſit petere dotem uel alimenta,quorum nomine non minus quàm legitimæ aſſignãdum eſt,ſecundum communem Doct.ut per Decium conſ. 180.& conſi.379.nume.15.Ripam.lib 3.reſpon.c.15.nam licet id(ſine præiudicio)ueri de iure communi procedere agnoſceremus,quo iure minuſcula erat legitima nẽpe quarta,ut l.ſi quis in ſuo,in princi.iuncta.l.cum quęritur,& authen.nouiſſima.C.de inoffi.teſtam. tamen de iure noſtro regio,quo iure omnia bona patris ſunt legitima filij præter quintum l.9.tit.5.lib.3.fori.longe minus pro dote , uel alimentis aſſignandum eſſet,eſtq; noua limitatio illius cõmunis doctrinæ.

20

Renũtiatio hæreditatis nocet etiam in legitima contrahenti

Redeundo ergo ad principalem concluſionem,quæ habet quòd filia,quæ ſimpliciter renunciauit ſucceſſioni patris non præiudicat ſibi in legitima,quæ concluſio communis eſſe uidetur.ut per Bal.& alios hic,& Areti.in l.qui ſuperſtitis,ff.de acquir.hęre.col.2.Deci. conſi.180. & conſi. 379 Ripa.lib.3.reſpon.c.15.ſicq; limitant.d.c.quãuis pactũ, ut ſi ibi dos quam filia receperat eſſet minor quàm legitima,tunc ea filia poſſet petere legitimæ ſupplementũ quaſi a generali,uel ſimplici illa renunciatione legitima excepta uideretur.Certe hęc concluſio uera non eſt contra text. in d.c.quamuis in ſui generalitate. Secundo eſt contra illam regulam,quæ habet,quòd ſimplex & indefinita renuntiatio. ęquipollet uniuerſali. l ſi plures,ff.de leg.3. l. ſi pluribus, ff.de leg.2.l.ſi quis cum totum,ff.de excep.rei iud. dixi ſupra.lib. 1.ergo ut ſi uniuerſę patris ſucceſſioni renunciaſſet comprehenderetur etiam legitima,ita & ſi ſimpliciter renunciet,ut dd.ll.& l.Iulianus.ff.de leg.3.Nec ad rẽ pertinet iſte tex.ubi non obſtante renuntiatione agitur ad legitimę ſupplementum.nam hic ideo eſt, quia pactum renunciationis non ualuit, ut ſępe dictum eſt: ſecus autem foret ſi renuntiatio ualuiſſet . Nec dicatur quòd ualuit pactum in eo quod eſt ultra legitimam,ſicq; non integram uirilem portionem is filius,qui renuntiauit conſequitur,ſed ſolam legitimam,quę longe minor eſt quam uirilis portio l.ſi quis in ſuo,in princi.ſupra eodem.nam reſpódeo quòd non ualuit renuntiatio etiam in eo quod eſt ultra legitimam,nec ex ui pacti.ſeu renũtiationis is filius ab eo quod eſt ultra legitimam excluditur, ſed excluditur ex ui teſtamenti in quo paterfamilias liberis ſolam legitimam relinquere tenetur,ut dixi in annotationibus ad hunc tex.in uerbo teſtamento,& in uerb.querela, & in uerb. minime. Nec obeſt,q per renunciationẽ hęreditatis non uideatur

renunciare

renunciare petitioni alimentorum,uel dotis, quodque dotis nomine non minus ſecundum eos aſſignandum eſt quā ſit legitimam,nam reſp.quòd licet id ſine preiudicio ueri interim agnoſcamus tamen cum ut patet aliud ſit dos, aliud alimenta, aliud legitima, certum eſt ꝙ licet per renuntiationem hęreditatis paternę non uideretur petitioni dotis,uel alimentorum renuntiatum,non propterea ſequitur ꝙ non uideatur renunciatum legitimę, quę quidē legitima ſecundum ueras & cōmunes opiniones quota eſt hæreditatis non autem quid ſingulare quale eſt dos & alimenta. Illud autem interim uehementer adnotato quòd & ſi uera eſſet illa communis opinio, quæ habet quòd alimentorum uel dotis nomine non minus aſſignandum eſt, quàm nomine legitimę, tamen illud poſſet procedere inſpecto iure cōi,ſecundum quod ius commune legitima eſt minuſcula pars eius quod liberis ab inteſtato contingit in hęreditate parentū,l.ſiquis in ſuo,in principio,ſupra eo. ſecus inſpecto autem iure regio,nā cū per l.9.ti.5.li.3.ord. uniuerſa bona preter quintum ſit legitima unius filij, ſatis ridiculum foret dicere quòd pater qui unicum habet filium ei fere totum ſuum patrimonium alimentorum nomine dare teneretur,uel filiæ dotis nomine ſeſeq; relinquere inopem & egenum,præſertim ſi poneremus eſſe patrem infimæ conditionis, qui tamen ampla bona congeſiſſet ex arte forte ſordidiſſima ſutoria forte uel alia ſimili, tunc certe cum is ſecundum quantitatem ſuæ perſonæ, & dignitatis liberis ſuis dotem & alimenta aſſignare teneretur ſatis abſurdum & pene ridiculum eſſet dicere ꝙ ampliſſima bona illa alimentorum uel dotis nomine liberis abiectæ conditionis tenetur relinquere quibus ſecundum eorum qualitatem, & dignitatem minuſculum ſufficeret.

21 In tex.ibi, non agnouerit,iuncta glo.quę ait.t. nil accepit,ſenſus tex.& gl.eſt ꝙ licet acceptū uiuita patris unde tacitus filii colligitur aſſenſus non obſit filio cum(quod fortius eſt) etiam expreſſus non obeſſet, tamen ut expreſſus filii aſſenſus poſt mortem adhibitus ei ſine dubio obeſſet ita & tacitus,obeſt,& ſic is tex. non corrigit, ſed cōfirmat, l.parētibus in fi.ſ.eo.ti.licet doct.aliter ſentiāt,ſed cōtra de §. & gn̄aliter. J. eadē l.ibi,ſimpliciter agnouerit, Sol.agnoſco quod corrigit.Nec obſt.ꝙ in cōtinenti ſe correxiſſe uideatur contra l.non ad ea,de cond.& dem.ff. nam dum hic dicit non agnouerit non eſt ſumendum argumētum à contario ſenſu, nam Imperator hic aliud principaliter agebat, ſ.docere,ut pactum uiuente patre factum non obeſſet filio idq; expeditum eſſe cum filius poſt mortem patris eius iudicium,non agnouit (quod & antiquis legibus incognitum non erat)quod ſi agnouiſſet, tunc magis dubium ſed ad huc idem ut in §.ſeq itaque ut nos facimus cum primo premittimus caſus clariores precipuę cū aliud principaliter agimus, deinde caſus ſubdifficiles ita Iuſtinianus fecit.

Intellect. l. ſi quando. §. illud ibi agnouerit. C. de inoff. teſta.

Sed certe inter hunc tex.& §. ſequ.ſi recte inſpiciantur nulla pugna eſt,namq; longe differt verum filius poſt patris mortem agnouerit tantū ſeu acceperit id quod ſibi relictum fuit,an uero & agnouerit id quod ſibi datum fuit, & preterea conſenſum prębuerit,& ratum habuerit pactum cum patre initum de amplius non petendo, nam primo caſu ſemper videtur mentaliter ſaluum integrumq; ius ſuum reſeruaſſe ad legitimę ſupplementū conſequendū, & ita loquitur tex.in d.§.& generaliter. At ſecundo caſu cum expreſſim patris iudicium pactumq; pręambulum inter uiuos initum ratificauerit, quo quidem pacto conuenerat vt acceptis contentus eſſet,nec amplius peteret,tūc certe non poteſt uideri ius ſuum integrum illeſumq; reſeruare voluiſſe quandoquidē expreſſim ratum habuit id pactum quo id ius minuebatur nec in certis eſt locus coniecturis l.continuus §.cum ita.ff.de verb.oblig. Itaque quod in terminis §.& generaliter operatur tranſactio facta poſt mortem patris id etiam operatur pactum de amplius non petendo factum in vita patris, ſi poſt patris deceſſum ratum habeatur atq; renouet,quia tunc renaſci,repubeſcere & denuo fieri uidet,ſic enim intelligo illa verba non agnouerit eius iudicium ut ſit ſenſus ꝙ ſi eius iudicium (quo declarabatur filium tis, quæ inter viuos acceperat ex cōuentione pręambula contentū eſſe debere)filius poſt mortem patris agnoſceret,tūc amplius petere non poſſet, non magis,ꝗ ſi poſt mortē patris re uera ſimile pactum cū eius hęredibus factum fuiſſet,ut in dicto §. & generaliter eſtque nouiſſimus & ſi non fallor veriſſimus intellectus ad hunc text. 22

Illud tamen uidetur eſſe ex ſententia Doctorū hic, ꝙ licet olim is qui agnouit quod ſibi in teſtamento relictū fuit non poſſit querelam aduerſus teſtamentum mouere,l. parentibus ſupra,eodem ti.l.pen. & fin.ff. eod.titu. tamen illa iura correcta eſſe uidentur per d. §.& generaliter infra hac lege ubi qui agnouit iudicium defuncti non impeditur amplius petere, ſed certe hæc iura ſi recte inſpiciantur nullam inter ſe pugnam habent, nam qui agnouit iudicium defuncti accepitq; quod ſibi relictum fuit, per hoc uoluit teſtamentum approbare & confirmare, ſicq; poſtea querelam proponere non poteſt quæ pertinet ad teſtamentum infirmandum,l.ut liberis, in uerb.reſciſſo.C.de collat. l.poſthumus.§.ſi quis ex his.ff.hoc tit.ne ſibi uideatur contrarium contra l.1.C.de ſeruis fugi.l.2.C.de furtis. Sed is licet non poſſit querelam proponere non per hoc impeditur quin poſſit petere ſupplementum legitimæ, per quam petitionem firmum adhuc remanet teſtamentum, non ſecus, quàm ſi id ſupplementum legitimę non peteret, ut in d.l.omnimodo ſupra eod. Hinc infertur quòd hodie filius exhæredatus qui legati nomine aliquid accepiſſet, is ſi poſt mortem patris legatum agnouiſſet, non poſſet hodie amplius querelam proponere non magis quàm olim, quia cum per acceptationem legati uideretur teſtamentū approbare,non eſſet admittendus ad querelam inofficioſi teſtamenti proponendam quæ pertinet ad teſtamenti oppugnationem, ne is ſibi uideatur contrarius, non quoque poterit petere legitimæ ſupplementum, quia hæc petitio non cōceditur exhęredatis,ut in l.omnimodo.C.de inoffi. teſtamento.

Teſtamentum quando per agnitionem uelit uerum uideatur approbatum non declaratum.

Qua etiam ratione in terminis.d.§.& generaliter neceſſario eſt intelligendum filium non fuiſſe exhæredatum, nam ſi exhęredatus fuiſſet, tunc poſtquam patris relictum accepiſſet ad ſupplementum agere non poſſet, ut d.l.omnimodo, iuncta l.liberi,ſupra hoc titu.cum ibi not. Proinde etiā in terminis noſtri. §.illud, notandum eſt ꝙ ſi poneremus filium fuiſſe exhæredatum iuſſumq; eſſe cōtentum cum his quæ inter uiuos acceperat,tunc illa uerba huius tex.ſcilicet non agnouerit patris iudicium hunc haberet ſenſum quòd ſi poſt mortem patris quod ſibi a patre, uel inter uiuos,uel poſtea datum fuit,agnoſceret, tunc nec ad querelam admitteretur propter illam agnitionem,nec ad ſupplementum legitimæ petendum admitteretur propter ſui exhæredationem,& eſt alius nouus & ſimiliter ueriſſimus intellectus ad hunc text.

In text.ibi,ſecundum Papinianum,&c ſenſus horum uerborum,eſt quòd licet congruat, filios obedire parentibus ut per totum.C.& ff.de obſequi.non minus, quàm liberti, patronis, ut dd. titulis, tamen non ex neceſſitate pactionis,ſed ex beneuolentia,& beneficii accepti affectione id fieri conuenit.ſimi.in l.1.§.quę onerandę,& l.5.§.fi.ff. quarum rerum act.non datur facit l.1.in fi.ff.de inſt.& iur.& illud oderunt peccare boni uirtutis amore,&c. licet aliter, & forte minus bene declarent Fulg.hic & Natan.inc.quāuis de pact.nume.17.lib.6. etenim iuriſconſultis propenſę curæ fuit non ſolum id quod utile eſſe uideretur, ſed etiā id quod honeſtum eſſet, & licet non addubitaſſent quin huiuſmodi pœnæ metu reuerentiores futuri eſſent liberi erga parentes,quàm ſi nulla pœna immineret,tamen.quia non ſatis honeſtum erat liberos, ut & coactione parentibus obedire, ſed longe honeſtius foret, ſi in hoc meritis, & ſpontanea uoluntate inclinarent, ideo hęc pœna, & hic modus per legem ſublatus eſt, atque exploſus.

In tex.

Intellectus. l. pactũ quod dotali, & l. ſi. C. de pact. & l. pactũ. C. de collat. & l. ſi quã do. §. illud. C. de inoffi. teſt. & c. ſi quamuis de pact. in 6. cõ tra Decium & Iaſ.

23 In textu ibi, huiuſmodi pacto, quæro† quare omnes iſtæ ll. loquantur in nuda pactione non in ſtipulatione reſpond. nouiſſi. quia ius, quod non eſt in rerum natura, quale eſt ius futuræ ſucceſſionis non poteſt perimi acceptione, nec acquiri ſtipulatione l. decem, ff. de uerborum obligationi, lege inter ſtipulantem §. ſacram eodem titulo. §. primu, inſtit. de inut. ſtipu. unde ſolum id agitur, ut ex æquitate in poſterum competat pacti exceptio, quæ ex pacto oritur non minus, quàm ex ſtipulatione, unde ſtipulatio neceſſaria non eſt, & iſte eſt longe melior ſenſus, quam ille quem habuerunt Iaſon, & Philip. Dec. poſt alios, quos ipſi referunt in lege pactum dotali. C. de collationibus dicentes, ꝙ in terminis harum legum intelligendum eſt neceſſario, quòd filius fuerat emancipatus. Nam alias inquiunt ſi in poteſtate eſſet, tunc inter eos lis nulla eſſe poſſet lege lis nulla, ff. de iudici. Sed errant, nam inter patrem & filiumfamilias eſſe poteſt obligatio naturalis, non ſecus quam inter extraneos lege frater à fratre, & lege ſi id quod, ff. de condi. indebi. unde cum ex pacto ſolo naturalis obligatio oriatur. §. igitur nuda, in leg. iuriſiurand. ff de pact., ſequitur quod huius pacti interponendi inter patrem, & filium facultas eſt non ſecus, quam inter extraneos, & cum hic ageretur de excludendo filium, qui contra teſtamentum agere uelet, ſat erat eum exceptione pacti repelli per hæredem ſcriptum ſi tale pactum ualeret.

Renũtiatio non nocet in ignotis.

Et dum tex. noſter probat quòd is filius per huiuſmo-
24 di renuntiationem ſibi non præiudicat poteſt eſſe ratio † Quia quis non uidetur renuntiare iuri, de quo non eſt certus, ita tenet Baldus in additionibus ad Speculum, in titulo de renunciatione uerſic. an ualeat, tenet Ioannes Andreæ in capitulo ſecundo, de pactis, ubi dicit quo in quacunque renuntiatione requiritur, quòd renuntians ſit certus eius quod renuntiare uult: facit tex. in l. mater decedens. ff. de inofficio. teſtamento, nec extenditur ad non cogitata, ut in præallegata lege mater decedens, & ibi Bartolus. Facit lex emptor in §. Lucius. ff. de pactis, lex final. §. penultim. ff. de conditio. indebi. lex. prima C. de pactis quæ magis præſumitur error, quàm uelle iactare ſuum, Bartol. in lege final. §. penultimo. ff. de condi. indebiti, id quod eo nomine iuſtificatur, quòd licet in alijs caſibus ſufficiat cogitatio in genere, ut in lege Titius, ff. de liber. & poſthum. tamen non ita in renuntiationibus, ut in dict. l. mater decedens, & hic, ratio differentiæ, quia qui alios exhæredat, & à bonis ſuis excluſos uult, id ſatis expreſſiſſe uidetur, licet generice loquatur, ſecus autem ſi quibus ſeipſum excludere uelit, quia nunquam id uoluiſſe uidetur niſi ſpecifice loquatur, ut hic, & dict. leg. mater, & leg. ſed & ſi

Certio ratio generica eſt inſufficiens.

25 quis §. quæſitum, ff. ſi quis cauti, & ibi pulchre per Alberic. & Iaſ. & † ſcientia in genere dicitur confuſa uaga, & incerta, ut inquit Ariſtot. in primo Phyſicorum poſt principi. & eſt optimus caſus in lege quæro, ff. de actio. empti. ubi habetur, quòd exceptio generalis, & generaliter propoſita eſt nullius effectus, ad idem eſt melior textus in lege quæritur, in §. penultimo. ff. de ædili. edito, ubi probatur, quòd ſi aliquis contrahit mecum non ſufficit, quòd me inſtruat in genere, ſed neceſſe eſt, quòd me inſtruat in ſpecie, de his, quæ opportebat ſcire, & pre illum textum tenent Ange. de Peru & Paul. de Caſtro, in lege paciſci. ff. de pactis, & Cinus, Baldus, & Salicetus, in lege prima. C. de ædilitijs actionibus, quòd ſi aliquis uendat equum morboſum, aut uitioſum, & certioret emptorem, de morbo in genere, talis certioratio non releuat uenditurem niſi expreſſe, & ſpecialiter certiorauerit emptorem, de morbo equi, & hanc doctrinam referunt, & ſequuntur Doctores moderni, in lege ſi quis cum aliter, ff. de uerborum obligationibus, & alij Doctores relati per Iaſon. in allegata lege paſcici. ff. de pactis, & eſt de huc caſus expreſſus in lege ſexageſima ſexta, titulo quinto, particula quinta, pro quibus omnibus faciat textus in leg. ea quæ commendandi, ff. de contrahenda emptione & facit gloſſ. notabilis in propoſito in capitul. dilectus filius, de reſcriptis quæ uult quod ad hoc ut impetratio reſcripti à ſubreptione ſaluetur non ſufficit expreſsio in genere, ſed requiritur ut fiat in ſpecie quam gl. dixit ad hoc ſingularem Rom. in conſil. 326. ubi in fina. col. plura accumulat.

Et conſidera quòd etiam ſiquis renuntiet in ſpecie tamen non aliter ſibi nocet quàm ſi ceſſet culpa aduerſarii unde conductor qui quibuſdam caſibus fortuitis in ſpecie renunciat non impeditur opponere exceptionem caſuum niſi illi caſus præter culpam ipſius locatoris contigerint ita † eſt text. notabilis in leg. cum propones C. de nautico fauore & ibi Bald. & Salicet. ubi expreſſe diſponit quòd qui ſuſcipit in ſe periculum caſuum fortuitorum, puta nauigationis, & quæ rem, & aliorum caſuum intelligitur quando ille caſus prouenunt fortuna & non quando culpa locatoris uel debitoris, ſimilis textus in leg. qui officii in §. res. ff. de contrahend. emptione.

Et facit quod quando aliquis promittit aliquem non inquietare intelligitur niſi culpa ex ipſius parte proueniat ut. ff. de uerbo. obligatio. leg. uendictores, Item quando aliquis non tenetur de aliquo caſu & in ſe ſuſcepit caſum fortuitum non tenetur quando ille caſus prouenit culpa aduerſarii. hoc eſt de mente Barto. in leg. ſed & ſi quis, §. quæſitum. ff. ſi quis cautionibus. nam non debet quis ex culpa aduerſarii teneri, nec illa ſibi nocere eſt in regula non debet, ff. de regulis iuris facit text. in ratione ſui in leg. Iulianus, §. offerri. ff. de actio. empti. & uenditi. & in leg. naturalis, §. j. ff. de præſcrip. uerbis. quinimo non ſolum non tenetur de eo caſu qui culpa locatoris contingiſſe dicet, ſed etiam poterit ab ipſo locatore exigere & recuperare omne intereſſe quod ratione alicuius impedimenti conſequi deſierit ſi quidem id impedimentum deſcendat ab ipſo locatore. ita eſt optimus. text. in leg. ſiquis domum, §. j. ff. loca. ubi notat Bartol. † quod conductor impeditus uti re conducta cul- 27 *Conductor quando poſſit agere ad remiſsionem mercedis, uel ad totale intereſſe*
pa locatoris. agit ad totale. intereſſe contra eum. ſi uerò ſine culpa locatoris ſit remiſsio mercedis conductori pro ea parte pro qua impeditus fuit. facit optimus. tex. in leg. is fundus. ff. loca. & tex. in leg. cum proponas. C. de nauti fœno. nam uenditor & locator tacitè promittere intelliguntur nihil facere propter quod ſequatur. incommoditas uel impedimentum emptori uel conductori, ut ſingulariter tradit. & concludit Pet. Philipp. Corneus primo uel conſiliu 23. incipiente uidemur, colum. 3. uerſicu. facit optime, quæ res ſummam habet æquitatem. nam quod per me non ſtat ſed per alium, id mihi imputari non debet non magis q̃ ſi factum quod ea ratione deſiit perfici re uera perfectum eſſet argumen. leg. j. cum ibi notatis. C. de condi. inſt. expreſſius in l. iure ciuili, ff. de conditio. et dem. & in l. in iure ciuili. ff. de reg. iur. facit tex. cum ibi notatis in l. ſtipulatio iſta. §. quæſitum, & §. primo & etiam in princip., ff. de uerborum obligatio. & in §. hi qui & §. hęc quoque, eadem lege ubi autem nullius culpa arguitur, tunc ad quem pertineat periculum caſus fortuiti pendet ab illo utrum ſimus in contractu locationis an uerò in contractu uenditionis & † ubicunque conſtituitur pretium annuatim. hæc eſt 28 *Locatio eſt quando annuatim pretium conſtituitur.*
propria, & expreſſa locatio, gloſſ. in leg. prima. C. de iure emphiteu. & ibi Bartul. & Salicet. Bartol. in ſua diſputatione incipienti. publicanus, Socinus in conſil. 156. incipien. pro fundamento, in princ. libro ſecundo, ubi dicit hanc eſſe communem opinionem, licet contrarium uoluerit Imola, in lege cotem ferro, §. qui maximus, ff. de publica. & uectiga. dicens quod ubi conſtituitur pretium annuatim, potius debemus interpretari uenditionem quàm locationem quia eius dictum debet intelligi quando ſumus in contractu emptionis, & non locationis & dicta gl. & Doc. ſupra citati intelligunt,

in dubiu quando in contractu non apponitur uerbum locationis, nec uenditionis. & per hæc recipit neceſſariam declarationem doctrina Bartol. in lege ſecunda in prin. ff. ſi certum petatur. quam ibi Moderni ſequi uidentur.

Deniq; hæc res ſummam habet difficultatem teſte Iuſtiniano qui in titulo inſtitut. de locat. & conduct. §. adeo. Sic exorditur, adeo autem aliquam ſimilitudinem inter ſe uidentur habere emptio, & uenditio. Item locatio & conductio, ut à quibuſdam dubitatum ſit, &c. & hanc rem

29 ſæpiſſime habemus de facto in contractibus gabellarum, & † iaddem omnis diſpoſitio non ex uerbis, uel nomine ab agentibus ei impoſito ſubſtantiam capit, ſed ea natura ſibi per legem uel naturæ, uel poſitiuam attributa, ut multa in ſimili per Bald. in lege qui ſe patris. columna ſeptima. uerſiculo hoc ſcias. C. unde liberi lege fina. de prædi. curialium libro duodecimo. Bald. in l. ex conuentione. C. de pactis. Iaſon. conſilio primo. libro primo. columna ſeptima. Idem conſilio. 56. circa primum. columna penultima eodem libro. Felinus in capit. cauſam, quæ. de teſtibus Franciſcus de Curte conſilio. 65. ſuper præmiſſa narratione, columna ſexta, quem refert & ſequitur Decius in lege ſi quis iniquum, columna prima. ff. quod quiſque iuris. Idem Decius conſilio. 341. uiſo puncto columna ſecunda libro. 1. Fernandus Loazes in ſuo conſilio ſuper lite de la uilla de mela dubitatione. 1. fol. 126.

Diſpoſitio omnis non ex uerbis ſed ex ſui ſubſtantia iudicatur

Qua ratione (ut tandem illuc redeam unde abieram) filius qui hic futuræ patris ſucceſſioni renunciauerat ſibi non nocet, tunc quòd tempore non permiſſo fiebat renuntiatio, tum etiam quòd ipſe quanta ſua legitima poſt mortem patris futura eſſet certo ſcire non poterat cum patrimonium quotidie poſſit, uel augeri, uel minui, arg. l. defunctus. C. arbitrium tutelæ.

30 In glo. dum intelligit. §. final. inſtit. de leg. agnato ſucc. adde quòd ultimum intellectum, ſcilicet quòd iure. ff. hæreditas pacto dari poſſet, ut ibi & admi. ut in §. ſi parens ſupra alleg. ſequuntur Bartol. & communiter Doctorça hic, & Bartol. in lege fin. columna prima in fi. C. de pact. tamen dic nouiſſime quòd hæreditas iure. ff. pacto dari non poterat, ut l. fin. in principio, & ſecundo, & tertio reſp. ff. de ſuis & legitimis l. hæreditas. C. de pactis conuen. Non obſtat d. §. fin. nam ibi ius agnationis, quòd regulariter emancipatione ſoluitur pactione retinetur & conſeruatur, itaque ius agnationis non hæreditas pacto conſeruatur, nam emancipatio eſt contractus patet cum in ea oporteat concurrere uoluntas patris emancipantis, & filij emancipati glo. in l. filijs matrem. C. de inofficioſo teſtamento. Bart. in l. quidam cum filium, columna prima. ubi Iaſon. numero. 14. ff. de uerborum obligationibus, qui ex conuentione legem accipit argum. l. contractus. ff. de regulis iuris, licet ergo regulariter emancipatio ſoluat ius agnationis fallit ubi in contractu emancipationis aliud conuenit, extat ergo contra glo. & communem, quòd iure. ff. hæreditas pacto non dabatur hoc primo, nec cõſeruatur hoc ſecundo. Tertio hereditas pacto iure. ff. non adimebatur. d. l. fin. & hic l. pactum, de collat. C. cap. 2. de pact. in 6. Ad d. §. ſi parens, reſp. utſupra. licet & communem teneat Nata in cap. quamuis, de pact. numero 65. & Bar. & communi tranſeat in l. fin. de pactis. Iaſon. numero. 16. Deci. num. 22. Curt. numero. 32. ſed nobiſcum ſenſit ibidem Alciat. in glo. ad hoc ſuperſtite, in princ. & quòd hereditas pacto non conſeruetur, nec ualeat pactum de futura ſucceſſione conſeruanda, non magis quàm de acquirenda, etiam ſi interponatur cum eo cuius de ſucceſſione agitur, eſt tex. in l. pactum quod dotali. C. de pact.

Pactum de futura ſucceſſione conſeruanda nõ ualet, pro Alciato contra communem.

Ad d. §. fin. inſtit. de leg. ag. ſucceſſio. reſp. quòd ut aliud eſt cauſa, aliud eſt effectus, ita aliud eſt agnatio, quæ ibi per pactum conſeruatur, aliud eſt effectus agnationis, qui uerſatur in hereditatibus deferendis de qua hereditate, &

31 effectu agnationis pactum ibi non fit.

In glo. ibi, aliud in patre, not. † q̃ ſi conueniunt pater & filius ne pater filio ſuccedat, ualet tale pactum, licet ſecus è contra. Idem tenuis glo. mag. in l. pactum dotali. C. de colla. ubi Decius num. 16. & Decius conſ. 186. Tene contrarium per l. fi. 2. & 3. reſp. ff. de ſuis & legit. facit l. hereditas. C. de pact. conuen. Nec obeſt dict. §. ſi parens, nam ibi non propter pactum, ſed alia ratione pater amiſit contra tabu. ut ſupra dixi nu. 12. & nu. 16. Adde quòd iſta opinio. gloſſ. fortius excluditur per § fina. uerſic. quæ omnia infra eadem. hac l. ubi eſt expreſſum, quòd omnia dicta in noſtra lege locum habent non ſolum in liberis, qui ad querelam inofficioſi teſtamenti admittuntur, ſed etiam in parentibus, & tranſuerſis, in quibus caſibus poſſunt ad querelam admitti, ſicque per tale pactum de non ſuccedendo) parentes à liberorum ſucceſſiona non excluderentur non magis quam liberi à ſucceſſione ipſorum parentum fratreſq; à ſucceſſione fratris turpi perſona inſtituta, per hanc pactiunem non magis excluderentur, quam liberi à ſucceſſiono parentum, ut dict. uerſic. quę omnia. facit in ſimili authen. de trient. & ſemis, poſt princip. quod nota quia nullibi, ita declaratum inuenies.

Pactum de non ſuccedendo ſi conueniunt pater & filius ne pater filio ſuccedat

Si parens ab hereditate liberorũ, contra glo. Decium & Natam.

In gloſſ. ibi. §. ſi parens ſupra. † Iam docuimus ut intelligendum eſſet, ſecundum reſpon. illius. §. nunc reuoco in dubium primum reſpon. ipſius & communis intellectus ad illum tex. eſt, quòd pater qui recepit pecuniam pro emancipatione deliquit, ideoque propter delictum priuaretur ſucceſſione filij, quod confunditur per l. utrũ turpem. ff. de uerb. obliga. dic ergo nouiſſime q̃ poſtquam pater ſa. iure ff. filium ſimpliciter emancipauerat contra eius teſtamentum ſuccedere non poterat, quia ille remanebat extraneus: uerum ſi emancipationis beneficium conferebat gratis quaſi in præmium, & remunerationis illius beneficij prætor ei concedebat, contra tabul. bonorum poſſeſſio. per quàm partem hæreditatis conſequebatur filij emancipati, denique cum pretium mercedemq; emancipatione recepit pater, tunc nullum beneficium nullumq; munus dediſſe uidetur, & conſequenter præmio, & remuneratione dignus non eſt, caretq; contra tabul. bonorum poſſeſſio. ſimiliter in patrono, qui contra tab. liberti habet in pręmium manumiſſionis. l. 1. in pri. ff. ſi quis a par. fuerit. manum. & l. 1. in uerb. tam grande. ff. de bonis libr. qua bonorum poſſeſſione caret cum pretio emancipauit lege etiam §. ſi quis nummos eodem titulo, lege ſi operam. C. de oper. libr. quod tunc nullum beneficium feciſſe uideatur, propter quod mereatur, remunerationem. Confirmatur per l. diuus. ff. ſi quis à par. fuer. manu. ubi pater, qui compulſus emancipat non habet contra tab. bonorum poſſeſſio. quòd tunc ipſe nil largitus uidetur argumento l. unum ex familia. §. 1. de leg. 2. l. rem legatam, de adi. leg. ff. ut qui benignitate in filium, & beneficientia non utitur nullum habeat præmium bonorum poſſeſſio. Optime facit dict. l. 1. in principio ſi quis a pa. fu. idq́ue præſentit. Alciat. in uerb. quæ contra in l. final. C. de pact. licet non declaret, nec probet.

32 *Qui filium pretio emancipauit non deliquit.*

Stat ergo ex ſuperioribus, quòd pater qui pecuniam accepit, ut filium ſuum emanciparet, nullum quidem debctum feciſſe uidetur propter quod ſit pœna afficiendus, ſed tamen quia nulla largitione, nulla liberalitate, nulla denique beneuolentia in filium ſuum uſus uidetur, quandoquidem eum non gratis, ſed pretio accepto è manu ſua in morem uendentis miſit nulla remuneratione, nulla merceda, nulloq́ue pretio dignus uidetur, ſicq́ue illa contra tabu. bonorum poſſeſſio ei denegatur quam prætor policetur ei, qui liberalitate erga liberos, uel ſeruos uſus eſt.

33 Superioribus libuit addere quæſt. ſequentem. † Filia fecit pactum iuratum cum fratribus de non ſuccadendo patri etiam ex teſtamento idq́ue de conſenſu patris, qui poſtea pœnitentia ductus filiam inſtituit, an poterit pacto non obſtante ſuccedere. nam ut ſi ab initio non conſenſiſſet, id pactum licet iuratum non pręiudicaret, ita & ſi conſenſit, ſed poſtea pœnituit argumento, dict. leg. final. C. de pact. & l. legatarius. §. fi. ff. de leg. 1. de quo per Natam, in c. 2. nu. 17. de pact. in 6. Sed oppono q̃ iurans non ſuccedere etiam ex teſtamento

Pactum de non ſuccedendo cum patre initum non impedit quin ex teſtamento ſuccedatur, ubi periurium contrahatur.

uidetur

uidetur cogitaſſe quòd licet patrem conſenſum adhibuiſſet pœniteat, adhuc non uult ſuccedere, & pater uidetur uelle quòd etiã ſi ipſum met pœnituiſſe contigiſſet eamq́; filiam inſtituiſſet ad huc ſuccedere non poſſet. Reſp. fateor talem fuiſſe uoluntatem patris, ſed nihilominus pœnitere poteſt. l. ſi quis in principio teſtamenti. ff. de leg. 3. nam uoluntatis meæ quantũcunque derogatoriæ qualis iſta uidetur fuiſſe, poſſum pœnitere quãdo ex illa alteri nullum ius fuit quęſitum, hic autem alteri quæſitum non fuit, is enim conſenſus ſimilis eſt ultimæ uoluntati, ſicq́; conſentientẽ non obligat, ſed uſq; ad mortem eſt de ambulatorius d. l. fina. ergo id iuramentum non nocet. Confirmatur per l. ſin. C. de non nume. pec. ubi qui iurauit ſe ſoluturum quod recepit, cum reuera nil recepiſſet, ſed recepturum ſperaſſet, poteſt uenire contra iuramentum prætextu numerationis non ſequutæ, nec uidebitur perſeueraſſe quaſi ſub hac demum conditione ſe ſoluturum iuraſſe uideatur, ſi numeratio ſequuta fuerit, ſic ergo, & in propoſito ſub hac demum conditione filiam non ſucceſſuram ſe patri iuraſſe uidetur ſi pater in cuius fauorem fiebat renuntiatio, & ſic filiam à ſucceſſione ſua excludere uolebat in illa uoluntate perſeuerauerit, cęterum ſi non perſeuerauit iam defeciſſe uidetur ea conditio tacita ſub qua filia renuntiare uiſa eſt, maxime cum quiſque poſſit renuntiare quod eius fauore factum eſt. l. penul. C. de pact. l. ſi quis in conſcribendo. C. de epiſc. & cleri. unde cum pater in cuius fauorem facta ſiua renuntiatio uelit eam renunsiationem miſſam facere filiamq́ue ſuam hæredem habere eu: uit, ut ea renuntiatio, ut cunque iurata habeatur pro infecta, ſicq́ue non nocet.

34 *Intellectus l. ſi poſt mortem. §. ſi. ff. de contra tabul.*

Neque ad rem pertinet quòd id ius quod quæſitũ ex uoluntate, & facto alieno non amittatur, licet ille uoluntatem ſuam mutauerit argumento. l. ſi poſt mortem, §. ſi. ff. de contratab. bonorum poſſeſſio. l. id quod noſtrum. ff. de reg. iur. nam reſpondeo, quòd hic patri tantum non etiam fratribus fuerat ius quæſitum. argumento. d. l. final. C. de pact. quod ius ipſe poteſt abiicere. l. pen. eodem titulo. Nec obſtat, quòd ipſe iurans de iſto caſu uideatur cogitare, & etiam eius fratres, in quorum fauorem iurauit. nam fateor, ſed non habuerunt potentiam obligandi ſe poſt conſenſum reuocatum, nam eo caſu iam incipit eſſe contra bonos mores id pactum, non minus quàm ſi tempore quo interponebatur non adeſſet conſenſus patris, tamen fateor quòd etiam poſt reuocationem ea hæreditas non confiſcabitur, nec enim delinquit qui iure permittente paciſcitur. l. Gracchus. C. de adulter. & factum pœnitentis paciſcentibus nocere non debet. capitul. alteri de regul. iuris. in ſexto.

Prẹterea & ſubtilis etiam ipſe iurans licet uideretur cogitare de iſto caſu, tamen id ſibi nihil obeſſet, etenim ipſe uidetur per iuramentum recedere ab ſpe, & iure ſucceſſionis futuræ ſub hac demum conditione, ſi is cuius de hæreditate agitur, & in cuius fauorem fiebat renuntiatio uelit uti iure ſuo, ideſt iure ſibi per talem renuntiationem iuratam quæſito, ut ſi quãdo ille eo iure uti noluiſſet, tunc ius renuntiatum integrum maneret, ſic & in ſimili in l. ſi iure, ff. de leg. 3. teſtator qui qui Titio prius legauerat, idem ſeio legare uoluit. ſub hac demum conditione primo ademptum uoluit ſi ſe acquireretur non aliter.

Sic & in actibus inter uiuos, ſi poſſeſſionem rei meę tibi conceſſi ſub hac demum conditione à me illam diſcedere nolui ſi tibi acquireretur, non aliter, ut ſi forte qua ratione tibi acquiri nequeat, tunc à me abſceſſiſſe non uideatur l. ſi me in uacuam. ff. de acquirend. hær. ſic & in ſpecie noſtra ſub hac demum conditione filia uidetur in patris fauorem renuntiaſſe ſi ipſe eo iure uti uelit ſecus ſi nolit.

35 *Cõtra Aret.*

Tu conſidera plures caſus, & dic quòd ſi pactum de non ſuccedendo iure ſolennizatur. Primus caſus eſt, quando fit pactum cum ipſo cuius de hæreditate agitur, & tunc aut iſte poterat ſuccedere contra teſtamentum, quia erat de liberis, uel parentibus, uel tranſuerſalibus

36 *Intelle. c. 2. de pact. li. 6.*

quibus datur querela, & tunc ſenſus huius renuntiationis in dubio eſt, quòd contra eius expreſſam uoluntatem non ſuccedet, ideſt contra teſtamentum argumento. l. ſi quando. §. illud. C. de inofficio. teſtamen. & §. & generaliter, eadem l. unde poterit patri abinteſtato ſuccedere, & multo magis ex teſtamento. Secundus quia tunc habet tacitam uoluntate. l. cõficiſcuntur de iure codicil. l. 1. § penulti. de leg. 3. Tertius quia hę pactiones ſunt odioſæ. l. final. in uerb. odioſæ. C. de pact. ergo reſtringendæ. cap. odia de regul. iur. in 6 unde cum poſſimus dubitare an ſenſus iurantis non ſuccedere ſit quòd non ſuccedet contra teſtamentum an etiam abinteſtato magis eſt, ut contra teſtamentum tantum ſenſiſſe uideatur. Quartus quia repudiationes (quales ſunt effectualiter iſtæ renuntiationes) ſunt reſtringendæ. gloſſ. l. 2. ff. de acquirend. hæred. Quintus quia etiam ex parte eius qui alterum a ſucceſſione ſua ſummotum uolebat debet uol. reſtringi. l. cum quidam. de lib. & poſthu. ff. licet contrarium teneat Aret. in l. qui ſuperſtitis. ff. de acquirẽ. hæred. col. 2. in fin. cum ſeq. motus, quia renuntiatio ſimplex comprehendit etiam ſucceſſionem ab inteſtato delatam, certe ſecundum hoc cum & ex teſtamento in ſui generalitate comprehendat, & etiam ex teſtamento non ſuccederet, quod omnes abſque negant, dic ergo hanc generalitatem uerborum reſtringi ex mente, & acceſſatione rationis, & cauſæ, ut ex conſenſu expreſſo, uel præſumptio illius in cuius fauorem, iuratum fuit, iuramentum ex odio ſubiectæ materiæ reſtringatur ut iurans plus dixiſſe, quàm ſenſiſſe uideatur, itaque & iurans præſumitur non ſenſiſſe, niſi de ſucceſſione contra teſtamentum, & is qui iuramentum illud omiſiſſe uideretur, cum inteſtatus deceſſit, itaque rea (eo colore, defenditur uel quòd ille non uideatur iuraſſe, uel quòd ille remiſiſſe intelligatur, quòd ſi iuratò renuntians erat de illis qui non poterant ſuccedere contra teſtamentum, ſed abinteſtato poterant, tunc uidetur intellexiſſe de omittenda ſucceſſione inteſtati, ne alias nil id pactũ operaretur, quòd ſi erat extraneus, ut nec abinteſtato ſuccedere poſſet, tunc uidetur iuraſſe, de non ſuccedendo etiã ex teſtamento, ne alias id pactum operetur nil. Ita ſenſit Natanus licet non ſic declaret, ubi ſ. Ergo opinio Georgij Natam, ubi ſupra poteſt defendi, cum is qui iurauit ſe non ſucceſſurum etiam ex teſtamento erat de ijs, qui teſtamentum poſſunt impugnare. Opinio autem Aretini poteſt defendi cum erat omnino extraneus. Quòd ſi iurato renuntians id fecit in manibus alterius, quam illius de cuius ſucceſſione agebatur, ſi illo ignorante nil egit ſecundum opi. de qua per Corn. in. l. pactum. numero 18. C. de collatio. ubi Iaſ. nume. 3. niſi in caſu, ut ibi, aut de conſenſu illius, & tunc contra eius teſtamentum ſuccedere nequit ex teſtamento uero poteſt, quòd ſi expreſſit non ſuccedere etiam ex teſtamento, tunc autem in manibus tantum illius de cuius hæreditate agebatur, & indiſtinctæ non poteſt ſuccedere etiam ſi inſtituatur, aut in manibus alterius de conſenſu illius, & tunc de conſenſu eius in cuius fauorem iurauit poteſt ſuccedere ex teſtamento, quia ſenſus iurantis eſt non ſuccedere etiam ſi is de cuius hæreditate agitur pœnitens eum inſtituat non tamen, excluſit quin ſi concurreret uoluntas, & conſenſus etiam illius, in cuius fauorem renuntiauit poſſit ſuccedere infero quòd ſi ante eum cuius de hæreditate agebatur moreretur is, in cuius fauorem renuntiatio iurata facta fuit tunc iurans ſuccedere poſſet, quaſi cauſa, finis, & utilitas propter quam iuratum fuit eos ſuerit. Sed quid ſi iurauit nõ ſuccedere etiam de conſenſu illius, in cuius fauorem iuratum fuit reſpon. non dubito id iuramentum ſeruari poſſe ſine interitu ſalutis æternę ergo, &c. ut cap. 2. de pact. in 6. quo caſu etiam illo pręmoriente forte ſuccedere non poſſet, in omnibus tamen ijs caſibus, in quibus diximus, quòd non ſuccedit probabilius eſt, quòd ius ſuccedendi non ſit peremptum ipſo iure, unde iurans ſi contra iuramentum adeat hæreditatem periurus ſit. tamen per legem acquiſiuit hæreditatis dominum quando à teſtatore fuerat inſtitutus, quæ hęreditas non uideo,

17 ut per ius canonicum ſibi auferatur † & ad.c.2. de pact.in 6. reſpon. quòd in terminis illius tex. nullo modo potuit adiri hereditas per renunciantem, cogita tamen.

Intell.c.2.de pactis lib.6. & nu.17.

Ad hanc regulam quòd pactum de non ſuccedendo nõ ualeat, uide ſeptem limitationes per Iaſ.in l. pactum. C. de coll.col.pen.Natam col.1.in d.c.quamuis, & alias quas ſupra addidimus, Sed ad illam limitationem de iudæo uide late Decium in l.pactum dotali, C.de colla. & uidetur magis communis opinio quòd tale pactum a iudęo iuratum ualeat.

In contrarium faciunt, quia ut omnes admittunt nulla alia ratione id pactum cuſtoditur niſi propter ſalutem animæ, quæ ratio ceſſat in iudęo cuius anima ſatis perdita eſt ideoq́; ſecundum communes opiniones eis permiſſum eſt fœnerari & licet iudæi in ſpecie hac non debeant eſſe melioris conditionis quam Chriſtiani, & per hoc receptũ ſit ꝙ ut Chriſtiani iurant in lege Dei de calumnia ipſi quoque iudęi iurent in ſua ſecta de calumnia, tamen id obtinet ne ex intermiſſione iuramenti alteri fiat pręiudicium, cæterum ex non obſeruantia iuramenti de non ſuccedendo inſpecta legis cenſura nulli uidetur fieri præiudicium id eſt ipſi etiam de cuius hæreditate agitur, & in cuius fauorem id pactum fit non uidetur fieri pręiudicium cum id pactum fecit cum filio per rationem hic expreſſam, cum (ſecundum expoſitiones bald. quam cæteris ueriorem diximus ſupra) ea prohibitio ipſius de cuius hæreditate agitur utilitatem reſpiciat. Idem ſi id pactum cũ altero remotiore cogitato factum eſſe dicatur. cum & tũc leuis ſolennitas teſtium quæ in pactionibus ſufficiet impugnet ipſius de cuius hęreditate agitur utilitatem, cum ita facile falſitas committi poſſet circa eius ſucceſſionẽ, nullius ergo magis quam ipſiusmet intereſt id exemplum non admitti, ut in ſimili dicit conſult. ꝙ in §.plane, inſt.de teſtamento mili.& l.diuus.ff.eodem. Itaque id renuntiantis iuramentum nec expedit ſeruari ob illum finem ne iurantis anima pereat, quia iam perdita eſt. nec ob illum finem ne ſit præiudicium ei in cuius fauorem iuramentum factum proponitur (qualis eſt is cuius de hæreditate agitur), quia imo ipſius intereſt id exemplum non admitti Verum in iuramento de calumnia præſtando indubitatum eſt intereſſe eius qui id exactum poſtulat.

Ad tertiam limitationem de eo qui poſtquam iurauit ſe non facturum pactum de non ſucced ndo poſtea pactum fecit cum iuramento quę limitatio ſummopere utilis eſt, licet a nullo unquam digeſta. tñ premitte nouam doctri. quòd iuramentum aliquando fit in utilitatem alterius, aliquando in læſionem & danum, aliquando necq́; in utilitatem, necq́; in læſionem, in utilitatem ueluti ſi in manibus & in utilitatem fratris mei acceptantis iuraui me patri communi non ſucceſſurum de conſenſu patris & hoc caſu teneor ſeruare id iuramentũ c.2.de pact.in 6.nec ſi poſtea cõtrarium iuraſſem ſecundum iuramentum quicquam ualeret ex defectu poteſtatis, poteſtas enim iurandi in detrimẽtum alterius ſanctiſſime denegata eſt per dict. cap. ſecundũ, in fine & cap.cum contingat in fi.de iureiuran. aliquando & ſecundo iuraui in læſionem alterius cum ab ipſo uel a iudice mihi fuit nocendi data poteſtas & tunc nocere potui quo ad forum contentioſum ut l.2.C. de rebus cred ſed ſum periurus & id periurium non punitur niſi à Deo hoc eſt quòd ſenſit.le.ſecunda. C. de rebus crediti. dicens iuriſiurandi contempta religio ſatis deum ultorem habet. & iſta uidetur limitatio præcedentis regulę aliquando, & tertio iuraui in fauorem ſiue meum, ſiue alterius nullo tamen acceptante, & tunc poſſum conuenire re integra, ideſt antequam is cuius fauore iuraui acceptet, & ius acquirat, & ita etiam poteſt intelligi d.l.2. nempe ut, & iſto caſu non ſim puniendus. Et ꝙ poſſim contrauenire patet in ſimili per l.ex conuentione, C.de pa&.l. 1. C. ſine cenſu, uel reli.ubi ex pactione facta in manibus eius cuius expleri nil intereſt non poteſt contra me agere. Idem in ſtipulatione l.Stipula.iſta §.alteri cum ſimi.ff.de uerb.obli. qua ratione recte receptum eſt ex pollicitatione nullam eſſe obligationem, quia eius implem. nil intereſt eorum in quorum manibus, & præſentia fiebat, ut per Iaſ.in rubric. col.2.de uerb.obliga.ff. Hinc infero quòd.c.intellecto, de iureiur.quod paſſim adducitur pro communi nil facit, nam ibi rex iurauit in manibus eorum quorum intereat iuramentum ſeruari (quales ſunt procuratores. gubernatores, primates ve regnorum) nil ſe ex poſſeſſionibus ad regiam coronam, & dignitatem pertinentibus alienaturũ idq́ue iuramentũ eum efficaciter obligauit, quia agnitum receptumq́; fuit, & acceptatũ ab his quorũ intereat per quod eis fuit ius quæſitum quod ius ipſe rex poſtea contrauenendo lędere non poſſet.d.c.2.d.c.cũ contingat, neq; ideo defuit poteſtas contrauenendi, quod prius non alienaturum ſe iurauerat, ſed ideo quòd iam ius alijs quæſitũ erat, quod ius ipſe lędere non poſſet etiam ſi prius nõ iuraſſet, ſed ex ſimplici contractu promiſiſſet. conſtat enim principem contractu obligari, quia eſt contractus iure gentiũ inuentus.l.hoc.iure, ubi Iaſ.ff.de iuſt & iure.

18

Intell. c. intellecto de iureiurando.

Excluſo ergò fundamento Doct. uidendum an limitatio in ſe uera ſit, & ſunt plures caſus conſiderãdi, primus quãdo iuramentum meum nullus acceptauit, & per hoc nulli ius quæſitum fuit, quo caſu ſine dubio communis limitatio uera non eſt, nam fratri meo (in cuius fauorem cum iuramento poſt primum, de non renuntiando iuramento renuntiaui) agenti ex renuntiatione nullus poterit opponere de primo iuramento ex quo ſibi ius nullum quęſitum fuit, non quoque poteſt opponere ipſe renuntians. tunc quòd allegaret contraria, contra l.1. C.de furt. tunc quòd detegeret ſuam turpitudinem contra l.mercalem, C. de condi. ob tur.cauſam. Secundus caſus quando iuramento acceptauit aliquis, cuius tamen nil intereſt modo agere ex iuramento ueluti, ſi id iuraui in manibus alicuius extranei, uel cognati, qui tamen non tenet primum locum ab inteſtato, & ſic ſunt alij, qui me ex ui renuntiationis excluſo ab inteſtato, uel etiam ex teſtamento præferantur, & tunc ſimiliter limitatio uera non eſt nam ut ex pacto agere nõ poteſt is.cuius des.ui. intereſſe d.l.ex conuentione, ita quoque ex iuramento agere non poterit, & tandem ſi recte inſpexeris indiſtincte poſſet teneri contra cõem. nam ſi iuro me nunquam facturum pactum de non ſuccedendo certe ex iſto pacto nulli ius quęritur præterquam mihi, nulliusq́; utilitatem reſpicit niſi meam (patris enim nil intereſt cum tale pactum de non ſuccedendo facere utiliter eo ignorante nequaquã) ergo ſi poſtea renunciem cum iuramento in fauorem fratris. contra eum opponere non poſſum de contrario iuramento per rationes iam ſignatas. Sed an iſto caſu poſtea contrauenient ero periurus, & non dubito argumento eorum, quæ ait. Alexan.in l.ſtipula.hoc modo.col 2. ff.de uerb oblig. ſimile in c.ſicut ex literis deſponſ.ubi qui iurat uxorem ducere Bertam nomine ſi contrahat cũ alia ualet matrimonium, ſed eſt periurus. quod limita niſi ex iuſta, & noua cauſa primam uxorem pactam ducere noluiſſet argu.c.cum interpe, extra de renuntiatione, & c.ad noſtrã 2.cum gloſſ.omnibus de iureiu. melius in c.quemadmodũ eod. Infero limitationem ad Natam in d. c.quamuis.nu.61. dum ait, quòd qui iurat non reuocare procuratorem ſi reuocat, licet ualeat reuocatio, ſit tamen periurus. id enim intelligendum niſi ex iuſta, & noua cauſa nam tunc non fieret. Optime facit doctrina Iaſ.nu.15.in l.quidam cum filiũ de uerb obli.ff.infero ad Natam ibidem, ut ꝙ ait ibi uerſ. 3.& ibid.uerſ.4.& ibid.uerſ.5.eandẽ recipiat declarationẽ, & uide Bar.nu.12.in auth.ſacramenta.C. ſi aduerſus uendi. & ibi Iaſo.numero uigeſimo, & Bald. numero decimoquinto.Imol.in c.cum contingat.de iureiur.num.63.Iaſo. in l.ſi ita quis.§.ea lege.ff.de uerborum obliga.nume. uigeſimotertio, & in l.quoties.C.de rei uen.numero.36. Fernan. de Loazes in l.ſi filius.§.diui.numero octuageſimoquarto, de leg.1.& cum Bar. eſt communis opinio ſecundum Iaſ.in d. numer.20. & ſecundum Nat in cap. ſecundo de pact. in 6. num.uigeſimoquarto. Curt.Iunior.num.27.& Com.nume. uigeſimo.& 27.& 28. in d. authen. ſacramenta licet contra Bartol. tenent. Saliceetus, Petrus, Cynus, & Butri. in d. auth.

authen.ſacramenta, & tenendo noſtras opiniones, ad c. quo
ties cordis, reſp. q in illo iuramento uertebatur Dei utili-
tas qui ubique uidetur eſſe præſens, & acceptás, arg. l. qui
patitur. ff. mand. uerum ſi iuro non facere iuramentum de
non ſuccedendo, uel pertinet ad utilitatem meam, & tunc
eam poſſum remittere, uel alterius, & cum is non acceptet
ſibi non quæritur ius ergo agere non poteſt. Nec obſt. l.
properandum. §. 2. & §. 3. C. de iudici. nam ibi iuramentum
non prodeſt alteri, ſed nocet propter contumaciam. Præ-
terea d. c. quoties non habet uim legis.

Ad quartam limitationem uide Natam in d. cap. quamuis
num. 24. & Iaſ. in auth. ſacramenta puberum. C. ſi aduerſus
uend. num. 15. per Modernos in l. ſtip. hoc modo. ff. de uerb.
39 oblig. & in locis ſupra citatis. † Et dum quæritur an impu-
Impubes do bes doli capax obligetur iuramento, uide Alciat in c. cum
li capax an contingat de iureiuran. nume. 148. Decium in l. pupillus de
ligetur iura reg. iur. glo. not. in l. fin. verb. fuerit de lib. cau. ff. ex quibus
mento. intelliges eſſe duas contrarias opiniones communes, nos
autem ſumus in nouiſſima opinione per quas hæ op. con-
cordabuntur, ut impubes iurans mero iure obligetur ex
iuramento non ſecus, q̃ ex delicto. ut ca. 1. de delict. puero-
rum. & d. l. pupillum, præterea ſi impubes doli capax ex iu-
ramento obligatur in cauſa ſupremi præiudicij (qualis eſt
matrimonialis) ut c ex literis. 2. de ſponſ. multu facilius in
cauſa pecuniaria, huicq; iuramento ſtandum eſt, ſi is minor
non reperiatur læſus, uel tam leuiter læſus, ut huius occa-
ſione indignum eſſet (in quibus caſibus alias poſſet reſti-
tutionem dari) reſtitutionem concedere iuxta l. ſcio. ff. de
reſtitut. in inte. uerum ſi minor reperiatur immodice læſus
tunc compellerem eum in cuius fauorem renuntiauit, uti-
ei relaxaret iuramentum. argum ca. 8. de iureiuran. & quod
ait Bar. in l. ſi quis pro eo de iureiuran. nu. 10. nam uix cre-
dibile eſt quin malam fidem præſumatur habere is uir ſtre
nuus, qui cum puero impubere ſine alicuius authoritate
contrahat, maxime ſi re uera impubes reperiatur immo-
dice læſus. præſertim cum is qui contra iura. contrahit ma
lam fidem præſumatur habere ca. qui contra de reg. iur. lib.
6. qui autem eum pupillo contrahit contra iuris regulas
contrahere dicitur l. contra iuris. ff. de pact. inſt. de inutil.
ſtipul. §. ſi pupillus. Modo ſic ut l. canonica proſpexit, ut
iuramentum ſeruetur etiam ſi ſuper contractu reprobato
(qualis eſt renuntiatio hæreditatis uiuentis) apponatur
idq; tam rigide ut periculis animarum obuiaret d. cap. 2.
ita quoq; eadem ratio induxit, ut ſi iuramentum imple-
ri non poſſet ſine interitu animæ iuramentum recipientis
tunc is compellatur, uel reſtituere ut cap. debitores, de iu-
reiuran. uel relaxare, ut cap. 1. eodem ſecundum quòd de-
clarat Bart. in d. nu. 10. unde cum probauerimus malam fi-
dem habuiſſe eum in cuius fauorem is minor renuntiauit,
compellendus eſt ut ab illo ſe liberet peccato relaxando
impuberis iuramentum.

40
Noua opin. Sed quæro † an uiſta locum habeant oporteat impu-
berem læſum fuiſſe ultra dimidiam, tu dic quòd eſt tri-
plex læſio prima enormis propter quam etiam maiori-
bus conceditur reſtitutio. l. 2. C. de reſcinden. uenditione.
ſecunda eſt læſio non modica propter quam minoribus tan
tum conceditur reſtitutio, ut in omnibus titulis. C. & ff. de
reſtitut. mino. Tertia læuis propter quam nec etiam mino-
ribus reſtitutio datur d. l. ſcio. ff. de reſt. in integ. id non eſt
intelligendum de prima læſione, nam huius occaſione etiam
maioribus renuntiantibus ſubuentum eſt, ut dicam infra
non quoque de tertia læſione, quia ob tam minimam læ-
ſionem reſtitutionem dari indignum foret, eſt ergo de me-
dia læſione intelligendum.

41
Noua opin. Ex his † infero nouiſſima conc. ad illas duas contrarias
communes opiniones de quibus per glo. d. l. fin. de lib. cau.
& Alcia. d. num. 141. & Decium d. l. pupillum, ut pupillus iu-
rans compellatur implere contractum ſed rurſus aduerſa-
rius compellatur, uel reſtituere, uel relaxare, quæ reſtitu-
tio, uel relaxatio non habebit locum cum leuis læſio alle-
gatur.

†Quid autem ſi prodigus renuntiauit [illegible] Pa-
tris in fauorem fratris, uide Iaſ. num. 18. in auth. ſacramen 42
ta puberum. C. ſi aduerſ. uend. qui tangit in ſimili & eundé *Prodigus an*
in l. is cui bonis, nu. 17. cum ſequen. de uerbo. obli. Alcia. in *ligetur iura*
d. ca. cum contingat, nu. 138. *mento.*

†Sed quia doct. nõ ſatis ſibi conſtant & uix apparet utra 43
ſit magis communis opinio, tamen in q. per eos tacta, tene *Noua op.*
nouiſſi. op. per quam eorum componemus diſcordiam, ut
mero iure obligetur prodigus ex iuramento, non ſecus q̃
ex delicto obligatur ſecundum omnes, ſed ſi immodice le
ſus reperiatur compellatur aduerſarius conſtituere uel re
laxare, †unde ad ſpeciem noſtram infertur noua op. & con 44
cordia, ut prodigus obligeť renũtiatione, nec poſſit cõtra *Noua op.*
uenire pro leui læſione ſi forte non multo minus accepit,
quàm remiſit quòd ſi fuit immodice læſus, tunc relaxetur
ſibi iuramentum, ut dixi ſupra in q. de impubere.

Subinfero† uerum non eſſe eam communem opinionem 45
de qua per Iaſ. nu. 19. in d. auth. ſacramenta, & per eundem *Cõtra cõem.*
num. 18. cum ſeq. in l. is cui bonis. de uer. ob. ff. uolentem
quòd prodigus indiſtincte iuramento non obligetur, nam
cum omnes ibidem fateantur eum delicto obligari, non ui
deo cur minus iuramento, nam iuramentum non ſeruare
fœdiſſimum delictum eſt, ut dixi.

Ad quintam limitationem tene contrarium, quia id iura- 46
mentũ poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ ergo &c. *Contra Na*
ut d. c. 2. in fin. & d. c. cum contingat, de iureiuran. in fin. *tam.*
Nec obſt. deciſio d. c. 11. nam reſp. quòd ampliatur ex gene-
ralitate rationis ibidem expreſſe ut dixi. §. 12. num. 43. cum
ſequent.

Nec obſtat quòd iuramentum non trahatur ad incogi-
tata, nam reſp. quòd imo de nullo alio caſu cogitauit re-
nuntians, & uide not. Areti. in l. qui ſuperſtitis, col. 4. in fin.
cum ſequen. de acquir. hære.

Ad ſextam limitationem† communis eſt ſecundum De-
cium, conſi. 170. & conſi. 379. & ſecũdum Ripam, lib. 3. reſp. 47
c. 15. ubi notabiliter ſed nos tenemus contra, quia qui cum *Cõtra cõem.*
maior ętate ſit & per hoc intelligit quòd agit renuncians
iuramento hæreditati patris cogitauit, uel cogitare de
buit patris bona poſſe augere, uel minui arg. l. defunctus.
C. arbitr. tut. ergo hunc futurum euentum in ſe ſuſcepiſſe
uidetur & ea pars tutior eſt propter uitandum periurium
q ſi poſt mortem patris renuntiaret, tunc tenerem com-
munem, quia ceſſat ratio noſtra.

Ad ſeptimam limitationem conſidera quòd licet pater
filio in poteſtate non poſſit donare nec id ſtatim per filiũ
patri reacquiratur, l. donationis quas parentes. C. de do
nat. inter uirum & uxorem, tamen filius patri donare non
prohibetur, licet in eius poteſtate ſit, ſi ergo renuntiat ſuę
donat. bona cum iuramento non intelligo quare non ua-
leat cum etiam non iurata ualeret, quòd ſi dolus uel me-
tus reuerentialis arguatur de eo apud iudicem agi oporte
re, argumento in ſimili de l. Titius in fio. princ. ff. de liber.
& poſthum.

Ad octauam limitationem idem Aretin. notabiliter in l.
qui ſuperſtitis, colum. 3. ad medium de acquiren. hæred. ff.
ubi Roman.

Ad nonam limitationem dic ut ſupra, & uide Areti. in
d. l. qui ſuperſtitis, col. 2. ad fin. & limitatio ſine dubio uera
non eſſet, ſi pater in teſtamento eam præterijſſet, uel exhæ
redaſſet, quod teſtamentum poſtea euanuiſſet, ut in ſimi.
dixi ſupra.

Ad decimam limitationem idem & nos, & adde Iaſ. qui
idem uult in l. ſtipulatio hoc modo. ff. de uerbo. oblig. num.
12. contra Bal. & Bar. ibi col. 1. ad medium.

Quæro† an renuntiatio ſeu repudiatio filiæ pręiudicet 48
eius filijs nepotibus teſtatoris de cuius hæreditate agitur? *Renuntiatio*
altiſſima eſt hęc materia, ſed utiliſſima, tamen uide Couar. *filia an præ*
in ca. Raynaldus §. 2. de teſtam. Palaci. rub. in rubr. de dona. *iudicet nepo*
inter uirum & uxorem, §. 47. Suares in l. quoniam in prio- *tibus.*
ribus, ampliatione 10. C. de inofficioſo teſtamento maxi-
me, num. 53. cum plurib. ſeq. Decium conſil. 181. numero 6.
cum ſeq. Decium in l. pactum, de collation, numero 18. ubi
Alexan. numero 7. Corne. numero 6. qui ſupra omnes recte
intellexit,

intellexit, Bal.2.q.& quæſtione 18.Bar.in lege qui ſuperſtitis, de acquirend.hæredit.ubi Paulus & Aretinus,col. antepenul.ad medium,& Roman.Bar.in l.liberorum, de uerborum ſignifica.ff.gloſ.detrimentum & gloſ.fin.in c.quanuis de pact.in 6.Nata,ibidem numero 77. cum 5.ſequen. Bart. Paul. & Imola numero 7. & Aretin.in d.l. qui ſuperſtitis. ff. de acquirend.hæreditat. Couarruuias in dicto capitulo quanuis.

49 In primis ergo uidendum † an & quando renuntiatio præiudicet ipſi renuntianti ſeu repudianti ſiue illa ſimplex ſit ſiue iurata, deinde an & quando præiudicet eius filijs nepotibus illius de cuius hæreditate agitur.

Legitima nocet renuntiatio facta poſt aditā patris hæreditatem

Quo ad primum conſidera quinque caſus, primus eſt quando renūtiauit poſt mortem patris & aditam hæreditatem quo caſu ſine debio ſibi præiudicat nō ſecus quàm ſi reliquas res ſuas conceſſiſſet,l.ſicut à initio.C.de act.& obligatio.l.in re mandata.C.manda.l.ſi quando.§.fina.C.de inofficioſo teſtamen. Amplia quòd etiam enormis læſio hoc caſu non conſideretur, ſi ex cauſa donationis renuntiauit, licet conſideretur ſi ex cauſa uenditionis uel ſimilis concedat Decius, conſil.181. numero quarto. Limita niſi poſtea ſuperuenirent liberi,ut l.ſi unquam,C.de reuo.donat.nam talis gratuita conceſſio infirmatur ſeu reuocatur per natiuitatem filiorum ut ibi,niſi ob cauſam donatio fieret: quia in donatione ob cauſam nō habet locum,d l. ſi unquam ſecundum opinionem communem, ut per Decium conſi.181.col.penultim.ad finem. Item amplia.etiam ſi talis conceſſio eſſet inofficioſa, nam ad huc ipſi donanti præiudicat, nec ad rem pertinet, quòd eius liberi poſſint poſtea eam reuocare, nam adhuc uerum eſt donanti præiudicium fieri qui reuocare non poteſt ſuo nomine, ut per totum infra de reuo.donatio hæc omnia facilius obtinent quando donatio eſſet iurata, ut in quibus caſibus ſimplex donatio obeſt in illis facilius obſit iurata, & uide quæ late dixi ſupra.

50 Secundus caſus eſt quando † renuntiauit poſt mortem patris,ſed ante aditā hereditatem & ſibi obeſt.l.nec emere C.de iure delibe.d.l.ſicut.l.ſicut maior. C.de repu. hæred. & §.generaliter infra hac lege. Amplia.etiam ſi læderetur ultra dimidiam,quia in gratuitis remiſſionibus non conſideratur neq; in repudiationibus enormis læſio, Decius conſil.181.col.2.in prin.Areti.in lege qui ſuperſtitis de acqui. hære.col.4.in fin.ff.ſed an ſi accepta pecunia repudiauit & renuntiauit in manibus cohæredis poſſit prætextu enormis læſionis contra uenire,& uidetur pendere ab illo utrū in tranſactione habeat locum remediū.dict.legis 2.de reſc. uendi.de quo per Doctores,ibi.ſed ad propoſitum noſtrū indiſtincte teneo non poſſe, quia emolumentum hæreditatis non eſt quæſitum, ſed quærendum,ergo &c. ut l.qui autem.§.primo,& in princip.ff.quæ in fraud.credito. Præterea & fortius hæreditas non poteſt habere emolumentum expeditum lege ſi hæreditatem. ff.manda.l.quia poterat, ad Trebellianum, §.ſed neque inſtitut. de aut.tutorū.

Legitima nocet renuntiatio facta poſt mortem patris etiam ante aditam hereditatem

Amplia ſecundo quòd talis renuntiatio non reuocetur per natiuitatem liberorum, per generalitatem, dict.§.& generaliter, dictæ legis ſicut maior cum ſimil.Nec obſt. dicta lex,ſi unquam,nam procedit in remiſſione iuris quæſiti nō quærendi,nec ualet argumentum a iure quæſito ad quærendum dicta lege,qui autem, in principio,& §.primo.

Amplia.ut procedat etiam ſi renuntiaret uel repudiaret legatum, argumen.dict.§.primo & l.qui autem,. & ad dictam legem,ſi unquam reſpon. quòd loquitur in cōceſſione iuris iam quæſiti & irreuocabiliter quæſiti,quid ſi iurauit reſp.idem facilius.

Tertius caſus quando renuntiauit in uita patris ſed iam pridem poſt teſtamentum factum, & Couarruuias ubi ſupra,verſiculo.porro poſt Imolam tenet eam renuntiationem ſeu repudiationem nullius fore momenti per hunc textum,cum ſimi.eratque fortis ratio dubitandi, de qua in ſequenti caſu, niſi iuraſſet, ut in cap.ſecundo de pact. in ſexto.

Quartus caſus † quando renuntiauit in ipſo actu teſtandi conſentiens ſe præteriri,uel exhæredari,quo caſu nocet ſibi glo. approbata in §.& generaliter infra hac l.quod intellige etiam ſi non iuraſſet ſed contrarium tenuimus conſtanter ſ.§.10. 51

Legitime nō nocet conſenſus filij etiā præſtitus in actu teſtandi cōtra communem.

Quintus caſus, quando nuper ante teſtamentum renuntiauit & ſibi non nocet niſi iuraret ut hic & conc. ſecundū Couarru.eratq; fortis dubitandi ratio nempe ex glo. d.§.& generaliter quæ ſimpliciter loquitur,idq; ſecūdum nos qui contra glo.tenemus erit indubitatum.

Modo uidendum an nepotibus ea renuntiatio noceat,& fac eoſdem quinque caſus. Primus eſt, quando poſt mortē patris & aditam hæreditatem repudiauit ſeu renuntiauit, nocet nepotibus,non ſecus, q̄ ſi reliqua bona ſua concederet etiam ſi non interueniat iuramentum adeo ut nepotes non poſſint dicere in eorum fraudem factam cōceſſionem l.ſed non uſque.ff.ſi quis à pa.fuer. manum. glo. approbata in l.cum à matre.C.de rei uen. Amplia etiam ſi ea cōceſſio ſit inofficioſa (quæ autem dicatur inofficioſa,uide L.27.Tauri.) nam adhuc nocet nepotibus quatenus eorum legitima non læditur per totum infra de inoffic.donat. lim. ſi ſit inofficioſa reſpectu legitimæ quam pater lædere licet potuerit mero iure, & de facto ut læſio ipſo iure non reiiciatur tamen efficaciter læſio non tenet cum poſſint filij reuocare per totum infra de reu. donat. Amplia etiam ſi pater iuraſſet eam conceſſionem inofficioſam, nam adhuc filijs non noceret,quo ad legitimam, quia ex defectu poteſtatis non uoluntatis infirmatur,ergo &c.ut c.2.in fi.de pact.lib.6.ca. cum contingit,in fi.de iureiuran.dixi ſ.

52 *Primus caſus.*

53 *Legitima renuntiatio facta à filio quando nocet nepotibus.*

Limita ſecundo & ſi inofficioſa non ſit ſi tamen poſtea naſcantur liberi,nam tunc ea conceſſio ex teſtamento reuocabitur per l.ſi unquam.C.de reuocan.dona.idq; ex defectu uoluntatis præſumptio,ut dixi ſuprà,per d.l. ſi unquam intellige niſi renuntiatum eſſet cum iuramento,uel ſine iuramento d.l.ſi unquam,nam tunc in expreſſa uoluntate ceſſarent coniecturæ.

Sed quid ſi iurauit non reuocare talem conceſſionem nec expreſſerit ex remedio, & beneficio d.l. ſi unquam, an per natiuitatem liberorum poſſit reuocare, uidetur quòd non,quia id iuramentum poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ ergo &c.c.2.de pact.in 6.d.cap.cum contingat. teneo contrarium quia uirtus iuramenti eatenus porrigitur quatenus ſe extendit conſenſus & uoluntas iurantis l. fin. C.de non numerata pec.ca.cum inter ergo de renunt. c.ad noſtram.2.de iureiur.cum glo.in uerb.omnibus ca. quemadmodum eod.tit.ergo de iure ciuili à contractu etiam nō iurato recedere non poſſumus quatenus fuit conſenſus firmatus,id eſt quatenus conſenſus ſeſe dilatauit l. ſicut.C.de act.& oblig. & tamen in ſpecie noſtra poſſumus recedere, quia is caſus uidetur conſenſu & cogitatione concedentis deſtitutus,ita quoque & ſi adſit iuramentum,cum iuramentum licet fortius conſtringat,id de quo cogitatum fuit nō tamen firmet ea quæ cogitatione non fuerunt comprehenſa l.fin.C.de non num.pec.& adhuc id iuramentum multos habebit effectus.

Secundus caſus quando † poſt mortem patris ante aditā renuntiauit & nocet nepotibus regulariter l.qui autem, in prin.& §.1.ff.quæ in fraud.cred.idq; intellige primo,quādo filius renuntians ſeu (quod proprius eſt) repudians habuit ſubſt. uulg.conſtat enim ſubſtitutum uulg.filio inſtituto (etiam poſt l.quoniam in prioribus, de inoffic.teſtam.) etiam in legitima dari poſſe l. ſi poſthumus.§. quod uulgo de lib.& poſth.in fi.ff.de cond.inſt.Alex.& Iaſ. in d.§. quod uulgo Suares in d.l.quoniam 3.uel 4.lim.Iaſ.in l. ſi pater.C. de inſtit.col.pe. itaque ad talem aui hæreditatem quæ poſt patris repudiationem ad ſubſtitutum uulgarem tranſuolauit non poſſunt nepotes aſpirare ex teſtamento aui, quia ponimus filio inſtituto eos præteritos non quoque contra teſtamentum quia eis non debebatur legitima cum filius eos præcederet mortis tempore teſtatoris, ut per hoc ſuo nomine querelam ius dicendi nullum uel contra tab. proponere non poſſint.nec nomine patris iure trāſmiſſo, quia is inſtitutus fuit omiſitq; ſponte,non quoq; uocātur ab inteſtato 54 55

Secundus caſus.

Legitima admittit uulg. ſubſtit.

teſtato l.quandiu.ff.de reg.iur.l.quandiu, de aeq. hæred.ff. non quoque per remedium tituli de inoff.donat. quia inofficioſus non fuit pater qui quod ſibi habere nolebat nepote ꝙ pernitioſum putabat id magis p:e q̃ inique filius reſeruare noluit, argum.à fortiori d.l.qui autem, in princ. & §.t. quæ in fraud.cred.ff. non quoque per remedium d.l. ſi unquam, ut dixi ſupra.

Intellige ſecundo quando filius repudians fuit ex parte ſcriptus dato cohærede, cui repudiata portio accreſcit, quiq; tacite uidetur ſubſtitutus argum.l. ſi Titio & Mæuio. §. Iulianus.ff. de lega.2. contra quem nepotes nullum ex quinque ſuperioribus remedijs proponere poſſunt.

Intellige tertio, quando filius habebat fratres paterq; inteſtatus deceſſit, nam tunc eis repudiantis portio accreſcit l.unica.C.quando nõ pet.part. nepotes enim ex propria perſona admitti non poſſunt, quia primum gradum filiorum non ſubintrant ex quo mortis tempore aui præcedebantur à patre. Item iure transmiſſo non poſſunt admitti, quia pater repudiauit l.unica.C.qui ante aper.tab. ibi, ſi tñ hæred. non recuſant, ergo ſequitur ꝙ cum ſint in ſecundo gradu non poſſunt ſuccedere cum filijs, qui ſunt in primo gradu quem primum gradum neque iure repræſentationis ſubintrant propter ſuper exiſtentiam patris mortis tẽpore aui, nec iure transmiſſionis propter patris repudiationem quòd ſi filius repudians non habuit ſubſtitutum, neque cohæredem ex teſtamento neque fratres, tunc ea hæreditas per filium repudiata per ſucceſſorium edictum tranſuolat ad ſecũdum gradum legitimorum in quo ſtant nepotes ex filio repudiante, & conſequenter ex proprijs perſonis admittuntur, quod intelligo primo quando in eo ſecondo gradu nullus alius erat. Secundo etiam ſi in eo ſecundo gradu eſſent nepotes ex altero filio, quod ultimum intellige primo quando ille alter filius repudiaſſet. Secundo quando mortuus eſſet deliberans poſt mortem patris. Tertio quando etiam uiuente patre moreretur. To conſidera duos caſus primus eſt quãdo is auus cuius de hæreditate agitur habebat nepotes ex duobus filijs tempore mortis ſuperſtitibus, ſecundus quando ante mortem aui alter filius deceſſerat, primo caſu aut ambo filij poſt mortem patris adierunt & expeditum eſt, quia utrique nepotes patri ſuo ſuccedunt, aut ambo repudiarunt, & ſimiliter expeditum, quia cum repudiantes non tranſmittant (l. unica.C. qui ante aper.) nepotes ad aui hæreditatem concurrunt ex proprijs perſonis non iure repræſentationis, & conſequenter in capita ſuccedunt non in ſtirpes, aut ambo deceſſerunt deliberantes uel alias tranſmittunt, & tunc nepotes ex uno filio in portionem illius nepotes ue ex altero in portionem alterius ſuccedent, nam ius tranſmiſſionis conſtat impedire ſucceſſorium edictum, uides ergo quid quando ambo filij acquirunt perdunt & tranſmittunt.

Quid ſi unus adit alter uero repudiat? reſp. nepotes repudiantis excluduntur, quia repudiantis portio accreſcit adeunti d.l.unica.

Quid ſi alter adit alter tranſmittit? reſp. nepotes tranſmittẽtis cum adeunte concurrunt, quia ius tranſmiſſionis, & repræſentationis impedit ius accreſcendi. Iaſ. in d.l. unica.

Quid ſi unus tranſmittit alter uero repudiat? reſp. nepotes tranſmittentis iure repræſentationis, & tranſmiſſionis aſcendunt primum gradum, ergo ea hæreditas per ſucceſſorium edictum nepotibus ex repudiante deferri non poteſt, quia ſucceſſorium edictum non habet locum donec præcedens gradus ex toto eſt euacuatus, portio autem tranſmittentis à primo gradu non uidetur euacuata, ſed portio tantum repudiantis quæ accreſcit alteri portioni, quæ adhuc in primo gradu uerſari uidebatur dicta l. unica, hoc eſt quod dici ſolet impediri ſucceſſorium edictum per ius accreſcendi, ſunt enim quatuor iura tranſmiſſionis ius, ius ſubſtitutionis, & ius accreſcendi, & ſucceſſorium edictum, ius tranſmiſſionis vicit ius ſubſtitutionis, ius autem ſubſtitutionis, vincit ius accreſcendi, ius autem accreſcendi oijcit ſucceſſorium edictum.

c

Secundus caſus cum unus ex filijs prior patre deceſſit alter uero pri ſuperuixit, dic nepotes ex filio qui uiuo pa- 56 *Filij patris loco aſcendunt in ſtirpes.*
tre moritur aſcendunt primum gradum in ſtirpes tamen non in capita. §.cum filius, inſtit. de hæred.quæ ab inteſta. §.poſthumorum, inſt.de exhæ.lib. l.poſthumorum, de iniuſto rupt.ff. l.Gallus, de liber.& poſthu. ff. ergo ſi alter filius poſt mortem patris repudiet, tunc nepotes ex eo primum eius gradũ non poſſunt aſcendere iure tranſmiſſionis, uel repræſentationis, ſed permanent in ſuo ſecundo gradu, ergo excluduntur a nepotibus ex altero filio, qui primum gradũ iure repræſentationis aſcẽderunt, quod ſi is filius pri ſuperſtes adiuit tunc expeditum, quia concurrunt cum eo nepotes ex altero iure repræſentationis, d.§.cum filius.in ſtirpes, tamẽ vt ibi ꝙ ſi nec adiuit, n. c repudiauit, ſed trãſmiſit, tunc nepotes hinc inde concurrunt ad aui ſucceſſionem, quia ut nepotes ex filio qui uiuo patre moritur aſcendunt primum gradum iure repræſentationis, ita quoque & nepotes ex filio qui ſuperuixit patri aſcendunt primum gradum iure tranſmiſſionis, eſt enim eadem parq; ratio, cũ vterque filius ſit excluſus non ex defectu voluntatis, ſed ex defectu poteſtatis, ſed an hi nepotes in capita, an vero in ſtirpes admittantur, & magis eſt, vt in ſtirpes hæc in auo inteſtato decedente.

Quid aut ſi teſtatus decedat ambobus filijs inſtitutis quiq; patri ſuperuixerunt, & tunc unus adiuit alter repudiauit, repudiantis portio adeunti accreſcit quòd ſi unus adiuit alter quoque expeditiſſimum ꝙ ſi unus adiuit alter deliberans deceſſit, uel alter tranſmiſit, tunc nepos cum filio adeunte concurrent iure tranſmiſſionis ꝙ excludit ius accreſcendi, ꝙ ſi alter tranſmiſit alter repudiauit, tunc nepotes ex tranſmittente aſcendunt primum gradum excluditq; nepotes ex repudiante, qui primum gradum repudiantium aſcendere non potuerunt. ꝙ ſi ambo filij adierũt, ambo repudiauerunt, uel ambo tranſmiſerunt, tunc utriq; nepotes admittuntur ſed alias in ſtirpes, quòd ſi ex filijs inſtitutis alter uiuo patre deceſſit, infirmaretur teſtamentum per nepotes eius gradum aſcendentes niſi reperiantur inſtituti, quæ ſi inſtituti fuerunt filiusq; ſuperſtes cum ijs adiuit expeditiſſimum ꝙ ſi filius repudiauit tunc eius portio nepotibus accreſcit, tum ne pro parte teſtatus, &c. tum etiam ꝙ & in ſucceſſione inteſtati illi nepotes primũ gradum tenent, ꝙ ſi filius deliberans deceſſit, uel alias traſmiſit, tunc nepotes ex eo iure tranſmiſſionis, cum cæteris nepotibus concurrunt, dum tamen ſint hæredes tranſmittentes, l.unica, qui ante apert.tab.C.

Tertius caſus principalis quando ante mortem patris, ſed nuper poſt teſtamentum factum filia patris hæreditati renuntiauit, & tunc ſi cum iuramento ſine dubio habetur perinde ac ſi poſt mortem patris ante aditam hæreditatem repudiaſſet, quo fit ut nepotibus noceat, in quibus caſibus nocere diximus, quando poſt mortem aiteq; aditam ſimpliciter repudiauit, ita procedit c. quanuis de pact.lib. ſexto. Nam renuntiatio facta in uita patris, cum iuramento habet uim repudiationis factæ poſt mortem, ut docet Aretinus colum. antepen. poſt medium, in l.qui ſuperſtitis, de acquiren. hæredita.ff. ergo ſi pater teſtatus deceſit (teſtatũ intelligo cuius hæreditas ex teſtamento adita eſt, in princ. inſt.de hær.quæ ab inteſta. l.1.ff.de iniu. rup.) filia renuntiante preterita, & eius quoque nepotibus, tunc nepotes excluduntur non ſecus quàm filia, eſt enim perinde ac ſi filia ex parte inſtituta poſt mortem patris repudiaſſet, ergo, concluſio noſtra uerificatur, primo quando adiuit inſtitutus. Secundo quando repudiauit, eaq; hæreditas tranſuolauit ad ſubſtitutum uulgarem: Tertio ſi trãſuolauit ad ſubſtitutum pupillarem exemplarem, uel etiam fideicommiſſarium, uel quemlibet alium ſubſtitutum: Quarto ſi tranſuolauit portio repudiata ad cohæredem teſtamentarium, nã cum omnes hi ſuccedant ex teſtamento plane excludunt nepotes preteritos ex filia renuntiante qui niſi ab inteſtato non poſſunt ſuccedere, ergo &c. ꝙ ſi inteſtatus is auus cuius de hæreditate agitur deceſſerit uel ꝙ omnino teſtamentum factum aliqua ratione euanuerit. tunc conſide

ra

ra q; ſi nullum omnino teſtamentum fecit, aut ſupereſt filius & excludit nepotes ex filia renuntiante quia habetur ac ſi mortuo patre repudiaſſet. ergo eius filij non poſſunt primum gradum aſcendere & conſequenter, q; ſi non ſuperſerat filius mortis tempore aui, tunc nepotes ex filio eius gradum aſcendentes iure repræſentationis ſimiliter præferuntur, quòd filius ſupererat, ſed adiuit, tunc expeditiſſimum, idem ſi tranſmiſit, quia nõ refert iure tranſmiſſionis an repræſentationis, &c. ut ſupra dixi, quòd ſi repudiauit, tunc nepotes ex eo in ſecundo gradu permanent, nõ ſecus, quam nepotes ex filia ergo pariter admittentur, & in capita non in ſtirpes cum non ueniant iure repræſentationis, nec tranſmiſſionis, hæc omnia q̃ dicta ſunt in iſto tertio caſu principali procedũt qñ filia, quæ renunciauit ſuperuixit patri, quòd ſi eo uiuo moreretur, tunc renuntiatio ſi hæc, quo ad præiudicium nepotũ habet pro infecta. Primo quia ſub hac conditione renũtiatio, uel fit, uel facta uidetur, ſi patris hæreditas filiæ deferatur, quæ conditio deficit ea uiuo pater moriente. ergo, &c. ut l. final. C. de pact. ſed quia ipſa filia poteſt ſibi præiudicare diſponendo de legitima ſibi debita, non debita eius filijs. l. id quod noſtrum ff. de reg. iur. ſed hæc legitima non filiæ, ſed nepotibus debetur, ergo abſurdiſſimum quòd factum filiæ noceret legitimę nepotibus debitæ. Tertio quia hæc renuntiatio fieri non poteſt ſine conſenſu aui, de cuius hereditate agitur, l. fin. C. de pact. ſed eius factum eis, quibus debetur legitima (quales ſunt iſti nepotes) non conſentientibus nocere non poteſt. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. teſta. l. cum quæritur. l. parentibus, eod. Quarto quia eis etiam conſentientibus nocere non poteſt. ſi non iurant, ut hic, cum concordan. Quinto quia iuramentum patris eis nocere nõ poteſt. c. 2. de pact. in 6. c. cum contingat de iureiur. ergo, &c.

57 *Legitima nepotum non noceat renunciatio filiæ cõtra Decium Rom. etiam ſi filia integram legitimam interuiuos reciperet*

Amplia etiam ſi non gratis, ſed pro legitima recepta filia renuntiauerit, nam receptio legitimæ cum pactione, ſeu renunciatione non ſufficiunt ad excludendum nepotes renunciatio enim iurata conſtat per ſe non ſufficere, ut in quinque fund. ſupra adductis receptio etiam non impedit hęreditatem ex toto deferri nepotibus, qui nil. receperunt, quinimo non minuit menſuram portionis quo ad delationem hæreditatis quam facit lex. arg l. final. ff. de ſuis & legi. hære. & hic cum con. Quinimo nec impediret, nec minueret delationem hæreditatis in perſona ipſius filiæ ſi uiueret, ut dd. ll. nec ad rem pertinet receptio dotis, quę eo pertinet, ut ipſi filię ſi uiueret in dotem imputaretur. ſ. quoniam nouella ſupra eod.

58 *Dos filiæ data an nepotibus imputetur contra cõmunem.*

Et an † nepotibus imputetur in legitimam dubitatiſſimum eſt, & licet communiter teneatur imputari ſecundũ Decium conſi. 181. col. pen ad fin. & late dixi ſupra §. 30. tamen ueritas eſt, quòd imputatur ſi ad eos peruenit, & quatenus peruenit nõ quatenus non peruenit, quia ipſi ex perſona ſua petunt, & factum aui ſponte legitimam per modũ dotationis filiæ ante tempus tradentis, id nepotibus non conſentientibus nocere non debet maxime cum filia uiuo patre moriẽs (cui per hoc non debetur legitima l. 1. §. ſi impuberi de colla. bon. ff. non poteſt uideri dotem accepiſſe. Nec ad rem pertinet quòd auus coactus dotem filię dederit. l. fina. C. de dotis permiſſ. unde ſi ea perierit non eſt cur non uideatur etiam nepotibus imputanda quaſi ſubuenien dum ſit dotanti ex neceſſitate. nam reſpon. quòd ſibi imputandum eſt, qui potuit ſtipulari ſibi reddi, idq; neglexit, itaque licet nulla aui culpa argui poteſt circa dotis dationem, argui tamen poteſt circa eius tuitionem, itaque. & quod dixi de imputatione apud me uerum, & quod dixi de ſucceſſione aui nepotibus non deneganda uerissimum eſt, licet contrarium in ſpecie teneat Decius, in conſi. 181. nu. 6. & in l. pactum dotali. nume. 18. C. de colla. poſt Roman. in l. qui ſuperſtitis, col pen. de acquir. hæred. quòd ſi ſimplex fuiſſet ea renuntiatio, quæ poſt aui teſtamentum, ſed ante mortem (de iurata enim huc uſque loquebamur) facta fuit tunc nepotibus nil noceret, quia nec ipſi filię noceret, nec putaueris indubitatum, nam q; dubitandi ratio fortiſſ. defluit ex gloſſ. approbata in l. noſtra. §. & generaliter, id tamen in ſpecie admittit Couarru. ubi ſupra uerſic. porro, poſt Imolam.

59 *Quartus caſus.*

Quartus caſus prin. † quando renuntiatio facta fuit in ipſo actu teſtandi, & tunc ſi iurata, dic ut ſupra. ſtatim ut noceat, quòd ſi ſimplex adhuc idem ut glo. appr. in l. noſtra. §. & generaliter, ſecundum Couarru. ubi ſupra uerſi. porro, nos uero oppoſitum tenuimus ſupra lib. 3. §. 10. ergo ſi renuntianti (ſecundum nos) non obeſt longe minus nepotibus.

60 *Contra communem.*

61 *Quintus caſus prin.*

Quintus caſus prin. † quando ante teſtamentum renuntiatio fit, & ſiquidẽ iurata, dic utſupra in tertio caſu pri. q; ſi ſimplex adhuc uidebatur ſecundum communem q; noceret renunciantí, & eius filijs in quibuſdam caſibus, ſed Couarru. contra ubi ſupra uerſi. porro, ut non noceat id quod apud nos indubitatum eſt.

62 *Legitima nepotis non patitur etiam de conſenſu filii contra Couarru.*

Ex ſuperioribus primo infertur ueram non eſſe ſententiam Couarru. qui in cap. Raynaldus. §. 2. de teſtam. uerſi. uerum, ut idem ſcripſit filium ſine iuramento in uita patris poſſe conſentire grauamini appoſito ſibi in legitima, idq; ſibi præiudicare quod eſt contra hunc. §. ibi, minime prægrauari, non enim ſolum pactum per quod filius uniuerſam hereditatem patris partemve eius pactiones perderet improbatur ſeu infirmatur ſed etiam id pactum per quod qualitercunque filius læderetur, ad idem l. fin. de ſuis & leg. ff. cum conc. ad glo. §. & generaliter infra hac l. reſp. utſupra ſæpius ueram minime eſſe, † & dictum Couarru. intellexit ipſe pro quæ indubitat. habuit ſaltem cum id grauamen tenderet in utilitatem deſcendentium à teſtatore, ſiue deſcendentes eſſent geniti à filio grauato, ſiue ab alio, ita ipſe ubi ſupra. uerſic. quartum, & uerſic. ſeptimum, nos contra potiſſime arg. l. cum oportet, de bon quælib. in prin. iuncta ratione huius. §. declarata, utſupra. per hunc tex. iuncta d. l. cum oportet. C. de bo. quæ liberis.

63 *Contra Couar.*

64 *Contra Couar.*

Secundo infero ueram non eſſe op. ipſius ibidem in uerſ. ſeptimum. dicentis q; de conſenſu filij grauamen legitimæ appoſitum etiam in fauorem extraneorum mero iure ualebit, licet poſtea poſſit infirmari per remediũ tituli de inofficioſis donationibus, uel per remedium l. ſi unquam. C. de reuoc. dona. nos enim defendimus indiſtincte uerum eſſe id grauamen conſenſu non iurato non firmari.

65 *Contra Couar.*

Tertio infero erraſſe eundem in d. uerſic. ſeptimum, dum ait, q; quando conſenſus filij ualidat grauamen legitimę impoſitum (idq; ſecundum nos duntaxat accidit cum is conſenſus fuit iuramento uallatus) in fauorem extraneorum tunc ipſius conſentientis liberi poſſunt id grauamen remouere per remedium l. 1. & per totum de reuoc. his quæ in fraud. cred. uel per d. l. ſi unquam, ſed errat, quia cum is filij conſenſus in uita patris adhibitus ualet, habetur perinde ac ſi præſtitus eſſet poſt mortem patris, nec enim aliter ualere poſſet, quàm ſi in id tempus collatus uideretur l. fi. C de pact. docetq; Aretin. in d. l. qui ſuperſtitis col. antep. ad fi. ſed conſenſus poſt mortem patris adhibitus ante aditionem hæreditatis excludit remedium utrunque per noſtrum tex. in fi. & §. & generaliter, & per l. qui autem. ff. quę in fraud. cred. & dixi ſ. ergo &c.

66 *Contra Couar.*

Quarto infero erraſſe eundem ibidem. verſic. 8. erit dicentem quòd etiam irreuocabiliter ualeret grauamen addi cum filio de eius conſenſu etiam in fauorem extraneorum ſi remoueas conſent. liberorum læſionem quòd (licet ipſe non dicat) exemplifica ueluti ſi ex lege additum eſſet grauamen ut natiuitate liberorum reiiceretur, ſed nos contra per noſtrum tex. cum concord. indocendo utſupra.

67 *Cõtra eund. maioratus.*

Quinto † infero contra eundem, ibidem uerſic. quartum, dicentem ualere primogenium uinculum, ſeu maioratum prohibitionem ue alienationis de conſenſu ipſius filij factam in eius legitima, unde ſibi infert regiam licentiam neceſſariam non eſſe nos contra, ut eius conſenſus ſibi non obſit, & conſequenter ut regia licentia ſit neceſſaria uel iuramentum filij, & regia licentia eo utilis eſt, quòd eum princeps ſecundum eos poſſit minuere legitimam dando talem licentiam, uidetur minuiſſe eoq; colore primogenium defenditur.

Sexto

68 Sexto infero eund.ibi.uerſ.quinctā erraſſe dū ait,ꝙ
Contra eund. ad §. cum autem, l. 27. Tauri.
ſi filius ultra legitimam qu d receperit á patre grauamenq; tam ipſam legitima , quam id ꝙ ultra legitimā
receepit reſpiciat,tunc id grau.mē de conſenſu filij firmetur,ut nec de legitima reiciatur,vt per hoc limita
l.ſcimus.§ cū aūt infra eo.ut non procedat ſi filius patri grauanti in terminis illius text. aſſentirei.nos aūt
ex huius.§.doctrina cum conc.accepimus conſenſum
filij uiuo patre præſtitū & in eius manibus nullum
eſſe.ergo ut remoto filij conſenſu doctrina huius eſſet directo contra d.§.cum aūt,ita quoq; & ſi is con-
69 ſenſus pręſtitus ſit.
Contra eund.
Septimo infero conſequenter ueram non eſſe declarationem quam ſignat ad l.27. Tauri.10.ibi per eū.
Octauo infero ualde dubium eſſe quod ibidē ait.
uerſ.1.ſ.ꝙ renuntiatio facta inter fratres de cōſenſu
ipſius pr̄is ualeat arg.l.ſi.de pact.ſ.Id enim uſ contra
hūc tex. nec uera eſt illa propoſitio qua illa religioſè
utiſ filium conſentire poſſe grauamini in fauorem fratrum appoſitum adhuc tñ idem teneo,ſed noua ratio
70 ne,de qua.ſ.†. Ex his etiā infero declaratione agere
Renuntiatio inofficioſa an noceat nepotibus renuntiantis ſique.
Decium,qui in conſi.181.numero 7.tenuit ꝙ filiafamilia,quæ matre præ mortuæ hęres extiterat ſeſe dote contentam dixit renuntians tam hęreditati matris
iam quæſitæ,q̄ hæreditati patris quærendæ ꝙ inquā
talis renuntiatio ſine dubio(inquit)& indiſtinctè nepotibus ex filia nocet,ꝙ uerum ſi renuntiatio nō fuit
inofficioſa ſecus ſi fuiſſet,nam tunc etiam iurata eis
non noceret,ut dixi.ſ.ergo ipſi filiæ nocet etiam nō
iurata eius uero filijs non nocet etiam iurata,ſi inofficioſa fuit,& habui de facto in re propria in renun-
71 tiatione ſororum mearum,quæ facta fuit tempore in-
Maioratus in ordinatione tria requiruntur
greſſus monaſterij. † Ex his intelliges,quæ deſiderentur ad conſtitutionem primogenij,nempe tria ſunt neceſſaria filij conſenſus,iuramentum,& licentia principis,quæ ſingula ſingulis in caſibus utilia ſunt, nec .n.
in omnibus caſibus horum trium concurſus neceſſario
deſideratur.Nam ſi mihi primo genium agere uolenti alienationiſque prohibitionem , princeps de certa ſcientia conceſſit licentiam exprimens id ſe permittere non obſtante lege.iubente onus legitimæ imponi non poſſe,tunc nec filij conſenſus erit neceſſarius,nec iuramentum,quia cum augmentum,uel diminutio legitimæ,ſm oēs ſit in poteſtate principis legiſve,princepsq; noluerit minuere legitimam,uel lædere ergo,&c.quod intelligas ſi fratrum eius cui primatus ſit læſio nulla arguatur,nam ſi arguetur , tunc
idem eadem ratione,ſi id princeps exprimeret,& eorum legitima ex toto non enacuaretur , quod ſi euacuaretur ex toto ſunt opiniones, ſed magis eſt ut adhuc idem ſm nos ꝙ ſi princeps non exprimeret non
obſtante,tunc in dubio non uidetur uelle lædere ius
tertij.ſ. legitimæ argu.l.nec auus de emanc.lib.C.ſed
uidetur uelle ut ꝙ ultra legitimam relictum eſt id inalienabile ſit,ſed certe id ipſe teſtator facere poſſet,
tandem utilis eſt conſenſus iuratus tam filij , cui ſic
primogenium cuiq; onus non alienandi imponitur,
quam aliorum filiorum quorum legitima forte per
72 conſtitutionem primogenij minuitur.
Maioratus in conſtitutione quorum conſenſus requiratur
Sed † an ſufficiat ſimplex filiorum conſenſus ? dic
quòd ſic , ſi ipſi fratres id primogenium de uoluntate patris conſtituerent , quòd ſi pater de uoluntate filiorum,tunc oportet quòd conſenſus ſit iuratus
73 argumen.eorum quæ dixi ſupra.
Exhæredationi an filius poſt patris teſtamentum poſſit cōſentire contra nepuſſimos.
Deniqueꝭ† per hunc tex.iuncta l.fina.ſupra de pact.
infero grauiter erraſſe eund.Couarru.ubi ſupra uerſ.
porro dum ait,quòd ſi filius uiuo patre poſtque teſtamentum factum ſui exhæredationi conſentiat, tūc
74 is cōſenſus non ualet,qa inquit querela iā orta erat.
Querela quando oriatur contra noſſimos.
Sed quòd † dicit querelam iam ortam ſuſpectum
eſt . tantum enim abeſt,ut in uita patris non oriatur,
quod etiam poſt eius mortem non ſtatim oritur , ſed
demum ſequuta hęreditatis aditione, ut l. ſcimus.§.
illud.C.de inofficioſo teſtamento.l.Papinianus.§.ſed ſi
conditioni.ff.eod.tit.
Et dum Natan.in d.c.quanuis.nume. 95. concludit 75
Dotata filia quæ licatur contra Natanum.
contra communem,quòd ſtatutum,quod præcipit filiam dotatam ab inteſtato non ſuccedere non excludit filiam , cui dos a patre fuit aſſignata , ſed demum
eā quæ & iam maritata fuerat,& dotem receperat.cōmunis opin.mihi ſatis probabilis uidetur dummodo , 76
Dos competens quæ dicatur.
& dos competens ſit & interim alatura fratribus † dos
autem quando competens uideatur uide Decium
conſi.181.col.2. dum ibid. nume. 99. concludit cum 77
Dos filiæ relicta an habeat hanc conditionem ſi matrimonium ſequatur.
communi opinione quòd † dos teſtamento a patre filiæ relicta habet hanc tacitam conditionem ſi matrimonium ſequatur:nos alias tenuimus contra communē moti,quia illa uerba pro dote, & ſi cum cōmuni fateremur ſpeciem modi hīc,attamen negari non
poteſt quin is modus principaliter reſpiciat utilitatē
ipſius filiæ,unde ſuccedit regula , ꝙ modus impoſitus poteſt pręterмitti ſi ad ſolius grauati non teſtatoris,uel alterius tertij utilitatem pertineat l. Titio
centum,in prin.de cond.& demonſt.ff. 78
Dos quando habeat tacitam conditionem ſi matrimonium ſequatur.
Quod † intellige niſi cum teſtator pro ſalute animę
ſolicitus relinqueret pupillis alienis pro dote certam
quantitatem,tunc exigerem eas maritari ne quātitas
in uſus pios relicta male perderetur á fœminis turpiter forte uiuentibus. 79
Nepotes ex filia præmortua an excludantur ſtante dicto ſtatuto.
Quid † ſtante ſtatuto ꝙ ſtantibus maſculis filia dotata non ſuccedat abinteſtato an filia dotata excludant
etiā nepotes ex filia Natanus cum cōi opin.ꝙ ſic ubi
ſ.nu.107.& nu.109. cū plu.ſeq.idem & nos niſi forte
filia moreretꝛ uiuo patre,tunc.n.nepotes,qui primum
locum tenerent,certum eſt,ꝙ ſuccederent,quia ſtatutū ꝙ dicit filiam dotatā ſucceſſioni priuari,intelligendū eſt eo tantum caſu quo filia ſuccedere poſſet,
uerum ſi non poſſet,ut in ſpecie hac, tunc ſtatutum,
non loquiꝛ.nam priuatio pręſupponit habitum, ideſt
potētiam ex parte priuati l.decem.de uerb.oblig.ergo
cū filia uiuo patre moriens non haberet potentia ſuccedendi ſequitur eo caſu priuari nō potuiſſe,neq; uoluiſſe ab ſtatuentibus,cū ergo is caſus omiſſus ſit,ſtādum eſt iuricōi.Illud aūt dubium,an eā dotē nepotes
ex ea teneantur imputare in legitimā ꝙ alias late dixi
uide Bart.col.pe. in l.in quartā ad leg.Falci.ff. 80
Filiorum appellatione quando nepotes continentur.
Quid autꝭ† ſi ſtante eodē ſtatuto tēpore mortis aui
ſtarent nepotes ex filio præmortuo an comprehendantur ſtatuto,& quin ad uerba attinet expeditam cōprehendi non poſſe.§.fina.cum ſimi.inſt.qui teſtamēto tutores dari poſ.ſed quo ad mentem ſtatuentium
non dubito comprehendi,cum facilius debeant nepotes excludi q̄ filij arg l.ſi una matre.C de bon.mater
ubi Corn.in notab.1 iaſ.nu.6.in l ſi.pater.C. de inſt. &
ſub. ergo. ꝙ ſtatuētes interrogati ueri ſimiliter dicerent habetur pro cauto glo.app.ubi late Iaſ. in l. tale
pactum.§.ſi.de pact ff.Nec ad rem pertinet quod uulgo dici ſolet caſum omiſſum ab ſtatuto remanere in
diſpoſitione iuris cōmunis,ſtatutaq; eſſe ſtricte interpretanda.nam ad primum reſpōdeo non uideri omiſſum, ſed ſatis comprehenſum,quòd uerisimili mente
ſtatentium fuit comprehenſum: omiſſum , aut tunc
tantum uideri cum mente & uerbis fuit omiſſum.Ad
ſecundum reſpon. ſtatutum hoc eſſe fauorabile , ut
concludit Natan.ſecundum communem ibid.num.89.
cum 5.ſeq. & per hoc extendendum.c.odia de reg.iur
l.cum quidam.de liber.& poſthu. ff. adde Deci.conſi
589.quod ultimum non firmo. 81
Dos oblata habetur data.
Et dum † Natan. ubi ſ.nu.115.concludit , ꝙ ſi filia
nolit nubere ſatis cōditio uideꝛ impl ta ſi ſibi dos offeratur ab fratribus,idem & nos per l.in iure ciuili.ff.
de reg.iur.l.iure ciuili,de cond.& dem.ff. 82
Contra communem.
Et dū † nu.116.cōcludit ꝙ ſtante dicto ſtatuto ſi poſthuma mortuo pr̄e naſcaꝛ,tūc nō ſufficiat eā dotari,

83 ſed ſuccedat cum fratribus, nos cõtra qa poſthuma non debet eſſe melioris conditionis(q̃ ia nata, arg.l. q quartá.§.fi. de leg.1.l.maximum.§.fi.C.de lib. pręt. l.poſthumus,in prin.de iniu.rup.§.poſthumi, inſt. de exhær.lib,Suares in l.qm̃.C.de inoff.teſt. lim.6. & de iure regio minor eſt legitima poſthumorũ,q̃ filiorũ. Nõ obſ.q̃ is caſus ſit omiſſus ab ſtatuto,ná reſp.ut ſ.

Poſthuma filiarum appellatione continetur in ſtatuto quod ſtantibus maſculis, &c.

Ad eund.ubi ſ.nu.118.cõcludit,& bene q̃ ſi patet pro filia ingrediente monaſterium ordinis minoris, q̃ monaſteria non poſſunt dotem accipere pro monialibus loco eleemoſinæ quãtitaté ad doté ſufficienté ſuper altare potuit ,p hoc ſatis vr impleſſe cõditioné illã ſi dotetur, unde filia non ſuccedit ex uirtute ſtatuti plenius tamen eſt q̃ filia iuramento renunciet.

Ad eund.ibid.uerſi.quid aut ſi talis reſidet q̃ ſi inſcia filia dos eius marito fuerit data ſatisfactum uidetur ſtatuto, nos idem ſi pacta fuerat alias ſecus facit l.2.ff.de cond.& demon.l.fin.de cond.inſt.ff.

Ad eund.ibid.nu.121.quęrit quid ſi pro filia doté dedi, q̃ uidua facta eſt ante mortem patris dotantis an conditioni ſtatuti ſatisfactum uideatur, teneo uideri arg.l ſi quis hæredem.C. de inſt. dummodo ea

84 dos uel tantundem penes mulierem fuerit.

Contra Natam,

Ad eund. ibid.nu.122.reſidet q̃ ſtãre eodẽ ſtatuto excludit ẽt filia nõ à patre ſed ab auo auiave dotata licet uerba ſtatuti habeãt,q̃ dotata à pr̃e non ſuccedat,nos cõtra qa huius ſtatuti finis fuitq; filia non ex toto excluderet à ſucceſſione pr̃is (nec enim ſecundum magis cõem id & ſi uellet facere poſſet ſtatutũ, ut p Bar.& Doct.in l Titio centum.§. Titio genero, col.pe.in fi.de cõd.& dem.ff.)ideo uult doté eũ legitima cõpenſari,q̃ cõpẽſatio fieri nõ põt cum filia nĩl ex bonis pr̃is recepit,ut l.qm̃ nouella,(ibi ex ſubſtantia eius de cuiꝰ hereditate agit).C.de inoff.teſt.ergo &c.

Ad eund.ibid.nu.125. cum quinq; ſeq. indiſtincte teneré q̃ dos data ab heredibus eius cuius de hereditate agit ſufficiat ad excludendã filiã à ſucceſſione patris ex ui ſtatuti moneor, quia finis ſtatuti eſt in maſculis ſucceſſioné cõſeruare dũmodo fœminę doceant ne alias fame perirẽt,nec refert quo tẽpore dotentur dummodo interim alant.Ad obiecta reſp.ut ſ. intellige qñ eſſent heredes filij illius cuius de hereditate agit nã ĩ his terminis loquit ſtatutũ.ſ.ab inteſt.

Ad eund.ibid.nu.130.idẽ & nos in principali concluſione ſed in ampliatione teneo contrarium inſpecto iure regio licet inſpecto iure communi poſſit id defendi,uide Decium conſi.181.col.2.

Ad eund.nu.132. idẽ & nos non ſolum in pupillari ſed ẽt in exẽplari,& uulgari,licet ſecus in fideicommiſſaria,uide Suares in l.qm̃ de inoffic.teſt.lim.ampliat.12.

Ad eund.nu.142.nos tenemus legitimatũ uere legitimum eſſe à tp̃e legitimationis,in poſterum ſed antea nõ re uera eſſe ſed uideri, unde cum tp̃e quo defertur ſucceſſio iam re uera legitimus reperiatur excludit filiam non ſecus,quàm ſi legitimus natus eſſet.

Ad eund.nu.145.cũ duob ſeq.opin.huius eſt magis ęqua,ſed cõtraria vr magis iuridica, qa cõſeruatio familię pp quam id ſtatutum ſit nõ minus in adoptiuis cõtingere ur,q̃ in naturalibus ,ſed prior op.tenẽda ẽ.

85 Et iuxta pdicta † ut hęc apertiora fiant,& intelligant ad l.3.§.de illo.ff. p ſoci. quo qs ſit uerus illius tex.intellectus,& cõis intellectus.Bar.in l. fi. de pact. C.ubi Cur.nu.26.cũ ſeq.eſt q̃ licet nõ poſſit ualere pactũ de ſucceſſione ualet tñ qñ nõ agit de ſucceſſione alicuius certi,& ſpecialiter nũcupatimq; deſignati hoĩs,ſed in genere,quod forte cõuenit inter nos,ut quælibet hęreditas nobis ab inteſtato delata cõmunicaretur ſed opponebam,q̃ id pactum deterius ſit, quàm ſi ageretur de hæreditate certi hominis, non enim propter multitudiné hoĩum tollitur ſed magis augetur id uotũ captandæ mortis, cum enim ſciam ſolum cognatorũ tuorũ inteſtato morientiũ hęreditatis mihi ex toto uel ex parte deſiderãs inſidiabor uitę nõ unius tm̃ ſed uniuerſorũ, itaq; uõ tollit ſed multiplicat id uotũ captandę mortis. Dicunt quidã cõem uerã nõ eſſe, & ad §.de illo reſp. procedere duobus demũ cõcurrẽtibus, & q̃ agat de hære.non certi ſed incerti hoĩs.& q̃ paciſcẽtes aliud principaliter agerẽt inq; cõſequẽtiã ueniat pactũ hęreditatis uiuẽtis,ut ibi,& l.2.§.illud, de hær. uel act. uend. l.ſi qs ſeruũ de act.emp. ratio ex l.ſi qs nec cautam, ff.ſi cer.pet.ſed certe quin cõis intell. uerus ſit negari nõ põt,qa approbat de iure can.c.ne captãdæ,de cõceſ.pręb.in 6 & de iur.reg.l.123.ti.5.par.5. aliunde ergo nobis uera rõ ǭrenda eſt, dic ergo nouiſſ. hoc ideo eſſe qa cũ qd poſt morté unius tm̃ ſpero inſidiabor uitę illius ſciẽs me poſſe ẽt uerũſimiliter mori priuſq̃ ille decedat arg.l.ſi pr̃ puellę,ubi Bal.C.de inoffi.teſt.uerũ cũ qd ſpero poſt morté ſingulorum ex pluribus tunc uerũſimiliter ſpero aliqué ex illis me ſuperſtite moriturũ aliquos ve ex illis me priores morituros, uñ cũ uerũſimiliter. lucrũ habiturus ſim ſine interfectione ipſorũ nõ curabo eos interficere curatorus aliquã rõnem a nullo pnſam inuenio.

Adde Curt.in d.l.fi.de pact.n.30. qui reſidet poſt quoſdã Moder q̃ ſi dixi promittis mihi cẽtũ de tuo 86
pr̃imonio ſi hæreditas Titij ad te puenerit, tunc id pactũ ualet,teneo cõtrariũ,nã cum poſt morté illius cuius de hereditate agit ſperé id lucrum, parum refert quo ad uotum captãdæ mortis illius id ex tuis facultatibus,an Titij pſtaturus ſis,uñ cum ſit eadẽ rõ idẽ ius fieri,l.2.in fi.ff.de his quib. ut indig.l.q in iure,in fi.ff.de don ubi ẽt ſi de minima parte hæreditatis uiuẽtis paciſcat, adhuc tñ uniuerſa hereditas confiſcat, idq; ſm doct.qa in hac pactione nõ iã hæreditas in pactioné deducta in cõſideratione eſt, q̃ uitium paciſcẽtis ſub cõditione hac ſi talé hæreditatem uiuẽtis lucraret,q̃ rõ militat in pposito, itẽ & illa rõ q̃ promittẽs beneficij debitoré preſenté acquirit p pmiſſioné hæreditatis uiuẽtis qđ abſurdiſſimum eſt,ut dd.ll.& c.ſi.in uerb.donationis, de conceſ.prębẽ.extra & l.fi.in uerb.neq; donationis. C.de pact.& cõſidera q̃ alienis de rebus poſſum diſponere tã p ultimã uoluntaté cum alienã.C.de leg. q̃ per cõtractũ bonæ fidei. l.alienã ré.ff.de cõtrahé.emp. ſed p cõtractum ſtricti iuris l.ſtipulatio iſta. §.quęſitum,de uerb.ob.ff.uitium ergo in ſpecie uia non inde effluxiſſe uidet,q̃ alienis de rebus diſponimus,ſz illinc q̃ nõ aliter me obligatũ uolo,q̃ ſi & is cuius de hæred.agit me prior moriat & eius hæreditas mihi deferatur ut p hoc debitorem pſentem beneficij acquirã pp uiuentis hereditaté, arg.l.ſi pig.ff.de furt.

Pactum quod habet implicitum uotum captandæ mortis aĩ n ualet, contra Curtium.

Infero hãc pactioné nõ ualere promittis res tuas ſi hæreditas illius,ibi deferatur,ſed nec illam promittis res Titij ſi Mæuij hæreditas ibi deferat,& longe minus illã promittis res hęreditarias portionéve hereditariã uel totã hæreditaté Męui ſi tibi deferat uitium enim cõſiſtit in eo qđ ſub cogitatioẽe mortis alterius.& ſub hac expreſſa cõditione ſit promiſſio,ſi illius hęreditas nihil deferatur, tenendo hanc parté non obs.q̃ poſſum ſub hac cõditione ſtipulari ſi alter Titius prior promiſſore morietur. §. né poſt morté.inſt.de ĩnut.ſtip.ná reſp.id ideo qa ſtatim utilis efficaxq; eſt obligatio qñcunq; is cuius de morte mentio ſit moriatur,cum in cõtractibus ſpes cõd. ſtip.trãſmittatur.§.ex conditione inſt.de uerb.obli. ergo cũ mors adiecti neceſſario uẽtura ſit, & p hoc ſtip.uerificet̃ ſupereſt ut eius,mors nõ ſit cur captetur,cum & ſi diutius uiuat nõ p hoc ſtip. euaneſcat. 87

Infero nõ ualere parturas(quas uocãt)q̃ ita fiunt, promitto cẽtum in tẽpus quo patri hęres extitero.

Noua conſideratio

Deniq; ad tradita p d.Curt.† in l.fi.de pact. n.82. teneo cõtra cõem ualere,pactũ ĩ donatione appoſitũ q̃ ẽt pp ingratitudiné donatio nõ poſſit remitti,uel

reuo-

88 reuocari.Non obſt. ꝙ dolus futurus,&c.l.ſi unus.§.illud,de pact.l.conuenire,de pact.dotal.ſi.nã reſp.non poſſe remitti uindictã publica poſſe tñ q̃ ad priuatam paſtium utilitatẽ ſpectant l.pen.C.de pact & argum.eorum; quæ dixi ſupra.

Pactum ut donatio etiã propter ingratitudinẽ non reuocetur,ualet cõtra communem.

Præterea ut poſſum res meas pro derelicto habere ſine ulla ſpe recuperandi l.1.& 2.ff.pro derelicto quare non ita & tibi concedere ſine ulla ſpe recuperandi, licet ingratus euaſeris.Præterea ut ex tit.onero.ueditionis poſſum tibi (& fieri ſolet)res meas concedere ſine ulla ſpe recuperãdi utcunq; erga me ingratus extitas cur non ita ex cauſa donationis cum uoluntas contrahentium in omnibus omnino contractibus ſit uniformiter pro legẽ l.contractus,de reg. iur.ff. maxime cũ ſimus extra terminos l. ius publicum .ff. de pact.uide Ripam in l. fin. de reu. dona.&c.

89 Ad Curt. † in d.l.ſi.nu.39.ubi Dec.nu.26.& ibi cõmuniter Doct.tene ualere ſtatutũ ꝙ filium non ſuccedat abinteſtato,nec ex teſtõ,maximẽ ſm nos q tenemus poteſtatem teſtãdi,& ẽt ſuccedẽdi fuiſſe lege poſitiua datã dixi.3.§.nil iu prin.ergo &c.in l.1 ea naturale de reg. iur.ff.§.ſed naturalia,inſt.de iure nat.Præterea lex q̃ põt habere aliquẽ honeſtum finẽ tenet uim legis quantumcunq; iniqua dura ue prima facie uideatur l.proſpexit.ff qui & a quib.Tiraq. de utroq; retr.pag.31.nu.75. ſed conſtat id ſtatutum potuiſſe habere honeſtiſſimũ finem.ſ.ut conſeruentur familiæ adeo ut ſtatuta fœminas excludentia fauorabilia dicantur ſecundum communem,ut per Natam in ca.quamuis de pact. in 6: num.83.cum plu.ſeq.ergo &c.

Succeſſio filiabus inferre poteſt contra communem.

90 Ad Curt. † nu.40.& 41.in d.l.ſi.conſidera ad ualiditatem ſtatuti nil aliud requiri niſi ꝙ ut ſtatim dixi habeat aliquẽ honeſtum finem,nec repugnet ſaluti animarũ,modo ſic ſtatutum quod iubet monachos nõ ſuccedere honeſtiſſimum finẽ habere potuit ne ſupra modum monaſteria in pernitiẽ ſecularium diteſcant,id ꝙ Hiſpaniæ ſanctiſſ.putarẽt,quod aũt id ſaluti animarũ non repugnet nec ſit retardatiuũ, religionis patet,quia qui religionẽ ingredi uult cũ ſciat nil ſe ſuũ habere poſſe non ideo retrahet ab ipſo ingreſſu, ꝙ ſciat id monaſterio non acquiri, nec ad rẽ pertinet ꝙ forte monachi eum ſine patrimonio non reciperent.nam reſp. ꝙ id facere non deberent cum teneantur gratis accipere idq; ſaltem Hiſpaniæ expeditum putarem cum ſit Hiſpania legibus Imperatorũ ſubducta,teneo ergo Bar.ibi contra cõem.

Lege fieri poteſt, ut monachi nõ ſuccedant contra communem pro Bart.

91 Illud † autem ꝙ contra Bar.Curt.nu.41.cõtendit, ut pacta de non ſuccedendo iurata, q̃ faciunt ingredientes religionem nõ ualeant nullo colore defendi põt, tum quia eſt contra cõem uſum monachãtium,tum ẽt quia nullo modo impedit religio,cũ id pactum a uolentibus fiat.

Contra Curtium.

92 † Vnde infero erraſſe Bar.in l.fin.C.de pact.nu.6. dum ait in hac ſpecie,ꝙ ſi poteſt fieri per pactum iuratum multo magis ꝑ ſtatutum,quinimo facilius per pactum fiet, q̃ per ſtatutũ,cum pactum utpote a uolente interpoſitum conſtet religionem non impedire.ſtatutum uero liget etiam inuitos per quod forte declinabuntur a religione.

Contra Bar.

93 Ad † Curt.in d.l.ſi.nu.43.dũ quærit de intellectu l.1.§. ſi parens.2.reſp.ff.ſi quis a par.fue.man.dicit ipſe ſaluãdo Bar. ꝙ ſi ibi ꝑ ſolã pecuniæ receptionẽ excludit a ſuccedendo filio emãcipato multomagis ꝑ expreſſam pactionẽ inclinat in hoc ut putet ꝙ pr̃ q pecuniã ꝑ emãcipatione recipit tacite uĩ nolle filio ſuccedere, unde ibi magis ex defectu uoluntatis pr̃is, q̃ ex defectu potentiæ ipſius ſit excluſio, unde inquit ſi tacita uoluntas ſufficit,ut ipſe excludat,multo magis expreſſa ꝑ pactionẽ mõſtrata. Tu tene cõtra eũ ꝙ ꝑ tacitã uolũtatẽ nõ excluderetur patet. Secũdo ꝙ nec ẽt per expreſſum pact. Tertio ꝙ in terminis illius text. non uidetur pater tacite ſuccedere nolle,ut probaui, ut dixi ſupra.

Intell. §. ſi parens. 2. reſp. l. 1. ff. ſi a parent. contra Curtium.

94 Itẽ quod ait,ꝙ in terminis illius tex.poſſet pr̃ filio emancipato ſaltẽ in teſtõ ſuccedere licet nõ cõtra teſtm̃ id nullo colore defendi põt, nã illo iure.ff. pater filio emancipato non ſuccedẽbat ab inteſt.niſi contracta fiducia fieret emancipatio. §.ſtanſt.de leg.ag.ſu.ideo fuit factus tit. ſi quis a par.fue.man.ut ſi pater is præteritus fuiſſet a filio haberet contra tabulas ad ſimilitudinẽ patroni: cõſtat ergo in terminis illis tex.inter patrẽ & filiũ emancipatum eſſe ſucceſſionẽ ex teſtamẽto & cõtra teſtamẽtũ nõ autẽ ab inteſtato.

Contra Curtium.

Ad eundẽ nu.45.non uidẽ cõtra Areti. ut pactum de non ſuccedẽdo inter cognatos factum nõ ualeat. 95 Ad Bar. ibidẽ n.10.& Curt. n.46.cum 11.ſeq. uerisſi.puto op.cõtra cõem 96 quam ultra funda. Curt.& Alcia.ibi a doct.fortiſſ. nam qua rõne olim licebat legare uniuerſa bona, ita quoq; & donari ſecũ & donatio ſit legatum, ut §.1.inſtit.de leg. & utroq; caſu uerisſimiliter impediat inuẽtio hæredis,in prin.inſt.de leg.Fal. quinimmo etiã hodie licet oĩa bona legare, ut inde etiã falcidia non detrahatur, auth ſed cum teſtator,ad leg. Fal.c.1.ergo ut iure uetuſtiſſimo,& ẽt nouiſſimo,licebat legando impedire uerisſimiliter teſtamẽti effectum, ita & hodie donando & etiã olim.Secundo in ſucceſſorẽ bonorum nõ tranſeunt debita.& credita.arg. l.ſi quis ſeruum. §.fin. de leg.3 ff.cum gl. Itẽ ꝑpter honorẽ inſtitutionis, l.Iulian. ff.ſi quis.omiſſa cau.teſtam.Itaq; ſi. e dicas, non ualere talem donationẽ,quia aufert poteſtatẽ teſtãdi, id falſũ.l.hæreditas, in prin.ff.de petitio.hær.ſiue dicas,ꝙ aufert per indirectum,quia impedit effectum teſtamenti, ex quo is uerisſimiliter nullum inueniet hæredẽ,id ſimiliter parũ obeſt cũ in d.ſimili nec id iure uetuſtiſſ.obeſſet, nec hodie obſit. & uide egregiũ Emanuelẽ de Acoſ.li.1.iterpretationũ.c. 20.

Contra cõem.

Donatio omnium bonorũ ualet contra communem.

Adde qđ Aret.in l.q ſuperſtitis.ff.de acq.hę.col.2.poſt pr. 97 tenet,ꝙ filia renuntians hæreditati pr̃is, nõ uidetur renuntiaſſe legitimæ qđ ipſe intelligit procedere I terminis,c.2. de pact.in.6.& l.ſi.ff.de ſuis & leg.& l.pactum dotali.de colla.& huius §.nos cõtra cum in dd.ll. exprimatur,nil ſe ſperare ex hære.illius in cuius fauorẽ fiebat renuntiatio, nec dubium quin legitima de hæredit.deducatur l.ſcimus.§.repletionẽ,infra eod.l.quõ nouel.ibi ex ſubſt.eius cuius de hęredit.agitur,eod.tit. Item cum legitimæ ſupplementum petitur,tunc agebatur cõtra teſta.l.cum quæritur,cum ſim.ff. eod.t.ſed hic iurat ſe nõ agere cõtra teſtamentum. ut hic, ergo &c.nec obſt.d.§.gñaliter,ibi,nõ adijciẽs quinimo noſtram probat concluſionem in uerſi.non adijciens.

Renuntians paternæ hæreditati non præhendit ẽt legitimã contra Aretinũ.

Adde erraſſe,eundẽ ibidẽ tenẽdo,ꝙ qui integram recepit legitimam ſibi præiudicat ꝑ pactum ẽt non iuratum,de non ſuccedẽdo factum ẽt in uita pr̃is,arg.§.ſi paren. 2.reſp. in l.1.ff.ſi quis a par.fuer.man.ſed errat qa pactum eo uiuente eius de hæredit.agitur.ſi iuratũ nõ eſt nil operatur, ut hic cum conc.Nec obſt.ꝙ receperit integrã legitimam,nam legitima eſt,minuſcula partium eius qđ obuenit ab inteſt.quarta l.parentibus.C.de inoffic. teſt.l.Papin.§.quõ autẽ.ff.eod. ideo appellatur minuſcula,l.ſiquis in ſuo,in prin.ff.eod.ergo &c.fateor ꝙ ſi is cuius de hæreditate agitur teſtatus decedens,amplius teſta.nõ relinqueret, tunc amplius renuntians non conſequeretur,qa ſatisfactum fuit ſibi, ut dd.ll. ſed iure non ex ui pactionis. ſed teſtamẽti excluſus uideretur.Ad §.ſi parent reſp ꝙ ut dixi.in eius terminis ut patet ibi non agitur de ſucceſſi.ab inteſt. ſed de ſucceſſione cõtra teſtamentũ, ideo integrã legitimã recepiſſe ſatis eſt. Alia plura uide per Bal.in l.pactum dotali.de colla. C.

Adde qđ Aret.in l.q ſuperſtitis.de acq .hęe. col.2.poſt prin.intelligit ꝙ in terminis huius.§.filius, iuramẽto renuntians poſſet ab inteſt.pr̃i ſuo ſuccedere.qa ipſe nõ ſimpliciter uel indefinite renũciauit,ſed iuri tm̃ agẽdi ad ſupplementũ ſeu ẽt iuri agendi cõtra teſtam. qđ puto uerũ in terminis huius tex.licet ſi indefinite renuntiaſſet tunc ab inteſtato ſuccedere nõ poſſet ſm uerã.& cõem opin. ſuperius relatam,quia licet inteſtatus decedẽs,regulariter uideatur legitimos inuitaſſe, fallit in legitimis quos inter uiuos per pactum excluſit.

98 Et qa materia l.2.de pact.C.eſt huic materiæ affinis, & cõſentanea ibiq; probatur ius futurũ poſſe remitti & renuntiari,ſeu repudiari,cuius contrarium probat tex. nr̃ cũ conc.tu cõſidera ꝙ aliqñ & primo qs habet. ius in re tm̃, 99 aliqñ in ſpe,aliquando nec in re nec in ſpe, aliquando & quarto & in re & in ſpe: horum quatuor caſuum Barto. conſiderat tres priores in l.1.C.de pact.tam in prima, q̃ in ſecunda lect. † Ius autem in re tantum quis habere uidet ſecundum nos,quando & ſpes ad actum deducta eſt,& ipſe cui ius competebat id certo ſciebat, ut ſi hæreditas patris

Renuntiari ut poſſit ius futurum.

Ius in re tã tum quando habere dicamur cũ Curtio cõtra Bartolum.

mei

mei mihi pure delata fuerat, quæ ipſo iure acquiritur legatum hæreditasq; iam adita erat, uel ſi habebam dominium alicuius rei iam irreuocabiliter etiam quæſitum ex cauſa contractus, uel ultimæ uoluntatis, idq; ego ſciebam, licet Bar. in l. 1. C. de pact. col. 2. teneat his caſibus ius competere non ſolum re, ſed etiam ſpe, ſed errat, quia expirat ſpes cũ primum res ipſa ſequuta eſt, ut patet ad ſenſum, ſicut ẽ contra expirat cum primum res deſperata eſt, uel ſinita, ſeu extincta, arg. l. poſt aditam. C. de impub. & l. in illa ſtipulatione, ſi calendis. §. ſi. ff. uerb. oblig. l. ſi pupillus. §. 1. de noua. ff. uide Curtium in d. l. 1. num. 29. ita animadnertentem iis ergo caſibus quibus ius in re competit uidendum, ut renuntiari repudiarive poſſit, & ſit prima concluſio tale ius deſcendens ex ultima uoluntate, & ſic nobis ex legis diſpoſitione ſine facto noſtro quęſitum ſimplici repudiatione amitti poteſt, & multo facilius per pactum, ueluti ſi hæreditatem patrisfamilias, uel legatum ab extraneo ẽt relictum ante aditã hæreditatem repudiem. Bar. quem ſequuntur omnes in l. 1. de pa. ſed circa hanc partem quæro, an poſſim repudiare legatum ante aditam hæreditatẽ, & cõis ꝙ non ut per Iaſ. in l. legatum. 1. in prin. ff. de leg. 1. † Secunda concluſio ius

100 perſonale competens nobis ex facto noſtro ſimplici repudiatione amitti non pôt, idq; ita probat Bar. quem ſequunt̃ Doct. in d. l. 1. C. de pact. nã ut alteri ꝑ pactum, uel ꝑ ſtipulationem acquirere non poſſumus ẽt naturalem obligationẽ l. ſtipulatio iſta. §. alteri, cum gl. ff. de uerb. oblig. ita nec per repudiationem acquirere poſſe nos credẽdum eſt, ſed Cur. in d. l. 1. nu. 31. pungit & impugnat, puto ueram eſſe Bar. op. quia obligatio ꝑſonalis ſemel contracta ita inhęret oſſibus obligati ut ſeparari minime poſſit unquam, niſi per modos de quibus ꝑ totum tit. inſt. quib. mod. toll. ob. inter quos nõ eſt iſte. ſ. renũtiatio, uel pro derelicto habitio, ergo &c. hoc eſt, ꝙ tex. in l. obligationum fere. §. placet. ff. de act. & oblig. ait. ſ. quod ſemel deberi cœpit certis modis deberi deſinit, inter quos modos nõ eſt renuntiatio, & Bar. in l. nemo poteſt. ff. de leg. 1. ait obligationem perſonalem eſſe quoddam charater inſeparabile Bart. autem ratio non eſt ſufficiens primum per generalitatem l. Arrianus. ff. de act. & obligat. Secundo quia in materia noſtra non eſt bonũ argumẽtum de acquiſitione ad liberationem l. & ſuũ. §. idẽ probat. ff. de pact. Facit tertio inſt. quib. mod. toll. ob. in prin. cũ glo. Facit ẽt (& argentius) pro nobis in prin. concluſionis, qa quãtũcunq; repudiem, remittã uel concedã in fauorẽ alicuius illo nõ acceptãte, nil ei acquirit̃ l. abſenti. ff. de donat. l. certũ. §. ſi quis abſente. ff. de confeſſ. ẽt ſi id fiat in iudicio niſi iudex expreſſum acceptet, uel pars. Bar. in l. poſtquã q. pen. C. de pact. de quo ꝑ Iaſ. in l. is qui hæres nu. 52. cum ſeq. de acq. hær. ff. cũ ergo is meã renuntiationẽ non acceptet, ergo &c. facit, qa & pollicitatio ideo nullã producit obligationẽ ẽt naturalẽ ꝙ cũ fiat in fauorẽ abſentis, & non acceptantis nulli ius acquirit̃. Iaſ. col. 2. ad fi. in rubr. de uerb. ob. & quod tradit̃ in l. Iulianus. ff. de cond. indebi. an remiſſio habeat uim ſolutionis intelligendũ cũ fit in ꝑſentia partis acceptantis non aliter, ut ibi patet uide Curt. in d. l. 1. nu. 36. hinc ultra Bar. & Doct. infero ꝙ debitores hęreditarij poſt quã hæres adiuit nõ liberabunt̃ ꝑ remiſſionẽ ſeu debiti repudiationẽ quã faceret hęres in eorũ abſentia, ꝙ ſi in eorũ ꝑſentia, tunc aut ꝑ acceptilationẽ, & ipſo iure aut ꝑ pactũ & ope tñ exceptionis. Tertia cõcluſio Bar. † Ius reale

101
Ius reale et proprietatis poſſum repetitione amittere contra Bartolum.

poſſeſſionis ex facto nr̃o q̃ſitũ mera & ſimplici repudiatione amitti pôt l. ſi quis ui. §. differentiæ de acq. poſſ. ff. Quarta concluſio. Bar. ius reale proprietatis ſimplici repudiatione amitti non pôt, ut d. §. differentia, nos contra per l. 1. & 2. ff. pro dereli. ubi patet ꝙ ſimplici repudiatione poſſumus amittere dominium rerũ noſtrarum facit. §. pen. uel ſi. inſt. de rerum diuiſ. facit l. ſi. C. de lega. l. quoties, & per totum. C. de donat. quæ ſub modo, & inter ius reale & perſonale accipe nouas differ. rationes prima, ut ius reale poteſt nobis acquiri re ſine facto, & conſenſu alterius l. 1. in prin. ff. de acq. poſſ. ita & amitti, quia nil tam naturale, &c. ſed uo ius perſonale (qualis eſt ob. perſo.) quærere non poſſumus ſine facto & conſenſu alterius (id eſt illius qui obligatur) l. nec emere. C. de iure delib. l. ſicut C. de act. & obl. ita nec amittere poſſumus ſine facto & conſenſu illius. Præterea ius reale poſſumus amittere abſq; eo ꝙ amiſſum in alterũ transferatur ut d. l. 1. & 2. ff. pro derelict. ſed perſonale non poſſumus quin obligato liberatio cõtingat & acquiratur alteri aũt acquirere ſi abſens ſit non poſſumus, d. §. alteri. d. l. abſenti. Pręterea qui ius ſuũ in alterũ tranſlatum uult non antea id amittit q̃ in illũ transferat, d. l. ſi me in uacuã. ff. de acqu. poſſ. at qui ſolũ amittere intendit id ſtatim conſequitur quod uult d. l. 1. & 2. pro derelicto, ſi. d. §. differentia, at in perſonali actione duo intendo & a me ius obligationis actiuæ ſeparare & in debitorẽ ius liberationis transferre, tranſire autem non poteſt, ergo nec a me diſcedere, & uide Alci. in l. ſin. C. de pact. in glo. iniquum, pro nobis, l. ſiue in uacuum. ff. de acq. poſſ. l. ſi iure. ff. de lega. 3.

Ius † aũt in ſpe tantum, tunc competere uidetur cũ hæreditas legatum uel fideic. ſub conditione deferunt̃ cõditioq; ad huc pendet & tũc Bar. & cõis ꝙ per pactum pôt remitti. l. 1. C. de pact. l. de fideic. C. de trans. l. qui Romæ. § duo fratres, de uerb. ob. l. cũ proponas, C. de pact. l. ſi pater puellæ, C. de inoffi. teſt. facit l. 3. §. ſiquid. ff. de mino. ubi optimus tex. & in l. & hæredi. §. pe. ff. de pact. & eſt cõis op. ſm Curt. in d. l. ſi. nu. 36. quidam tamen ſecundũ Curt. ibid. num. 50. tenent contra cõem (quia inquiũt) nõ apparet bona differentiæ ratio inter ſimplicem renũtiationem & eã quæ fit per pactum (præter eam rationem quæ aſſignatur in l. ſi ita relictũ. §. ſi ſub conditione de leg. 2.) eſt quia ius nondum delatum repudiatione perimi nõ pôt, l. decem, de uerb. oblig. l. remittit. ff. de iur. iuran. quæ ratio militat etiã ſi renuntiatio fieret per pactum, ſed tamẽ reſp. not. ut per Curt. nume. 19. & quod late dixi ſupra. Adde ꝙ adhuc cõis opinio uidetur ſolum procedere in remiſſione legati uel ſideicõmiſſi ad cuius pręſtationẽ cum hæres ſit obligatus mirum non eſt ſi ei remitti poſſit, qui poterit hac gratiã acceptare, & ita procedunt omnes ll. ſupra allegatæ, uerũ ꝙ hæres pendente conditione poſſit per pactũ repudiare ſeu renuntiare nõ uideo cũ quibus debeat paciſci, cũ habeam regulã pactum non ualere cum nõ interſit paciſcentium, l. ex conuentione. C. de pact. ubi late Curt. & in ſpecie hac nõ loquunt̃ dd. ll. Adhuc defendendo cõem reſp. ꝙ & id probatur etiam in hęreditate in l. in pluriũ, §. ſi. ff. de acqui. hære. l. 1. ff. de curat. bon. dan. quæ ll. licet uideantur loqui in ſimplici renuntiatione tamen ea renuntiatio fiebat in præſentia partis & ideo habet uim pacti, l. qui patitur. ff. mand. Iaſ. in rub. de uerb. obli. col. 2. ad fi. uel fiebat in iudicio quo caſu idẽ eſt ut Iaſ. nu. 23. cũ ſeq. in l. is qui hęres, ff. de acq. hær. idq; utilitatis cauſa receptũ eſt, ne alias creditoribus longior mora fieret ſi exiſtentia conditionis ſpectaret̃ cõtra l. 1. in prin. ff. de ſucceſ. edict. nec uitiatur id pactũ quaſi nullus ſit cuius interſit, quinimo dico eſſe creditores quorũ intereſt, ut ſcriptus hęres ſtatim nõ ſpectata conditione repudiet, ut ita hęreditas transuolet ad legitimũ, q eis ſatisfaciat. Idq; etiã in hæreditatibus ſenuit Iaſ. ubi ſupra & ibi gl. & gl. d. l. in pluriũ, & d. l. 1, de curat. bon. dan. cum quibus ſecundum Iaſ. eſt communis opinio.

102
Renuntiari poſſit ius tantum in ſpe competens.

Sed † quid ſi ſub cõditione ſcriptus ad petitionẽ creditorũ dicat ſe uelle hæredẽ fore, tũc ne interim dabit̃ ei facultas adeundi ſicut dat̃ repudiãdi, q̃ñ dixit ſe hęredem etiã exiſtente conditione in futurũ reſp. minime ne ꝑꝑ utilitatẽ creditorũ læſio legitimis uel alijs iferat̃ cõtra l. cũ auus, C. de emanc. lib. potuit enim cõditio deficere uel poſt mortẽ inſtituti exiſtere, quibus caſibus nõ ad ſcriptũ ſed ad alium hæreditas ꝑuentura erat, iſto ergo caſu curator interim bonis dabit̃ d. l. 1. uerſ. ꝙ ſimil. differẽtiæ ratio eſt inter hũc & ſuperiorẽ caſum qa illo fruſtra expectaret̃ conditio iſto aũt nõ fruſtra, qui ergo dubius eſt utrũ ſibi expediat adire an repudiare pôt dicere uelle ſe deliberare ut ita bonis curator detur q interim ſatisfaciat creditoribus, illa tñ cõis ſatis æqua eſt, nõ tamen ſatis probata in d. l. 1. & in d. l. in plurium, Curti. tamen in dict. l. 1 num. 51. allegat pro communi l. quoties. ff. de nouat. l. ſi ſub cõditione. ff. de ſol. quæ iura ſi recte inſpexeris contrariã magis ꝓbãt, & contra

103
A. . . . poſſit ſub conditione inſtitutus

tra comm.facit quia quandiu locus eſſe poteſt ſucceſſioni
ex teſtamento ceſſat ſucceſſio abinteſtato, & quandiu inſti
tuto locus eſſe poteſt, ceſſat ſubſtitutus, unde cum is inſti-
tutus pendente conditione non ſit excluſus, abſurdum ui-
detur ſubſtitutũ legitimumve admittere. Nec obſtat quòd
utilitatis cauſa id receptum uideatur, nam reſp. ꝙ ea utilitas
ut creditoribus ſatisfiat aſſequi poteſt curatorem bonis dã
do, uel bona uendendo, ut dd.ll. facit etiam contra comm. l.
qui ſuperſtitis. ff. de acq. hær. ſtat ergo ꝙ per pactum poteſt
remitti hæreditas iusq; futurum quale eſt ius cõditionale.
104 Secunda concluſio † per ſimplicem renunciationem nõ
poteſt ius conditionale remitti, quod ſpe etiam competere
dicitur l. ſi ita relictum. §. ſi ſub conditione. ff. de leg. 2. l. is
qui hæres, in prin. de acq. hæred. l. qui poteſt. ff. de reg. iur.
l. 1. §. decretalis. ff. de ſucc. edicto. l. qui ſuperſtitis, de acqu.
hæred. ff. glo. mag. in prin. in d. l. 1. C. de pact.

Spes an poſſit remitti.

Fallit primo, quando ea renuntiatio fiebat coram iudice
d. l. in plurium, d. l. 1. de cur. bo. dan. tenet Bar. in d. l. 1. C. de
pact. cum quo eſt communis, ſecundum Curt. num. 42. ibi.

Fallit ſecundo, quando fieret in præſentia partis l. ſi tale
pactum, in princ. ff. de pact. ratio huius fall. quia tunc pars
aduerſa uidetur acceptare ergo habet uim pacti l. qui pati
tur. ff. mand. Item rationem primæ fallentiæ ſuperius do-
cuimus poſt Iaſ. num. 23. cum ſeq. in l. is qui hæres ſ. all. &
iſta ſecunda fallentia eſt communis ſecundum Curt. ubi
ſupra num. 38.

Fallit tertio ſi interfuit iuramentum in repudiatione. ar
gumento c. quoties cordis. 1. q. 7. eſtq; hæc fallentia com-
munis ſecundum Curt. num. 43. & Alciat. in glo. iniquum,
poſt Iaſon. in d. l. 1.

Fallit quarto ſi renuntiatio fuit geminata ſecundum Iaſ.
d. l. 1. quod impugnat Curt ibi num. 44. ſed quia ueritas ha-
105 rum fallentiarum pendet á uera intelligentia illius quæſt. ſ.
quæ † ſit uera differentia inter pactum, & ſimplicem renũ
tiationem, & Cur. nu. 19. poſt Salicet. & Alciat. in l. 1. C. de
pact. & Pau. & Aret. ibi ait, ꝙ ſimpliciter renuntians ſolũmo-
do agit à ſe abdicare ius illud ſpe tñ competens (quale eſt
ius conditionale) id aũt facere non põt, quia non competit
de præſenti, & priuatio præſupponit habitũ l. remittit. ff. de
iureiur. l. decẽ de uerb. ob. ff. dixi. ſ. in materia pacti de non
ſuccedendo in prin. ſed qui renuntiat per pactum non ſolũ
id agit, ut ab ſe abdicet qđ ſperat, ſed ut ſed etiã præſentia
liter obliget non petere, ideo licet id ius ipſo iure non poſ
ſit perimi poſtea petenti obeſt exceptio. Tu melius dici id
non tã deſcendit ex defectu uoluntatis renuntiantis, q̃ ex
defectu poteſtatis. nã ſimpliciter renuntians ẽt ſi nuncupa-
tim exprimat ſe uelle obligari ad non petendũ, id facere nõ
põt nullius ſecuta acceptatione l. abſenti. ff. de donat. Iaſ. in
ſimi. in rubr. col. 2. in fine. ff. de uerb. ob. l. ſtipulatio iſta. §. al
teri, de uerb. obli. ff. l. quæcunq; gerimus. ff. de act. & obl. l.
quo tutela de reg. iu. ff. uerũ ſi pars ſit pſens, & acceptat, vel
non contradicit tũc recte obligat, adeſtq; ptãs obligãdi ſe.

Futurũ ius quare pacto remitti queat non ſimplici renunciatione.

Hinc infero ꝙ dum Cur. in d. l. 1. nu. 38. impugnat illã fall.
quũ renontiatio ſit in pſentia partis eamq; non ſatis uirili-
ter defendit tñ plane defende negando contrariũ, nã ꝙ ipſe
ait, ꝙ ut id ſolũ agit qui renũciat ſimpliciter, ut á ſe abdicet
nõ uõ obliget ad nõ petendũ, arg. l. ut omnis. ff. ſi ext. pet. tñ
reſp. melius ꝙ cũ renũtiatio ſit in pſentia partis tũc adeſt tã
uoluntas, q̃ poteſtas ſeſe ad nõ petendũ obligãdi, cũ aũt ſit
in abſentia partis deeſt, tã uolũtas, q̃ poteſtas obligãdi ſeſe.

Hinc infero nouam defenſionem ad illã fallentiam cũ
renũtiatio ſit in iudicio de qua p Cur. nu. 42. infero ẽt uerã
eſſe illã cõem fallẽtiã ꝙ ualeat renũtiatio facta in abſentia
partis ſi ſit iurata (arg. cap. quoties cordis. 1. q. 7. l. pperãdũ
§. ſin aũt reus. C. de iud. ibi, litigatoris abſentia Dei pſentia
repleat) non ſecus q̃ ſi pars eſſet preſens. Nec obſ. ꝙ renun
tians id ſolũ uideat agere ut ſeſe abdicet nõ ut ſeſe obliget
nã reſp. id falſum, nã nõ id ſolũ ut a ſe abdicet ius futurum,
106 ſed etiã id ut ſe obliget ad non petendum uidetur egiſſe.

Hinc infero † ueram non eſſe opinionem Iaſ. (quam im-
pugnat Curt. ubi ſ. num. 44.) dicentis ꝙ renuntiatio gemi-
nata etiam in abſentia patris facta nocet, quod oĩno falſum
eſt, nam cum ex defectu poteſtatis hęc renuntiatio ſecun
dum nos improbetur, tunc etiam ſi millies nuncupatim ex-
primat uelle ſe obligare, id tamen non poterit.

Renũtiatio geminata ſ. in abſentia partis nõ nocet contra Iaſ. cũ Cur.

Tertius caſus quando nec competebat ius in re nec in
ſpe probabili, quale eſt, cum quis diſponit de hæreditate
uiuẽtis ſit. 1. cõcluſio. Bar. ſi uerba renũtiationis dirigant in
pręteritum uel in præſens tempus uel ſimpliciter dicens
repudio uel renuntio hæreditatẽ, Titij uiuẽtis nil ſibi pręi
udicat l. nec nos. de capt. C. l. qui ſuperſtitis. ff. de acq. hær.
l. 1. §. quod ait voluntate. ff. quorum legatorũ. Quod ſi uer-
ba, ſiue ſimplicis renũtiationis ſiue pactionis (ſic enim Bar. 107
intelligo, cũ hoc caſu generaliter loquat nõ faciendo diffe
rentiam inter ſimplicẽ renuntiationẽ & pactũ, quam ſupra
fecerat) expreſſim conferatur in futurum, quia dixi repu-
dio uel renuntio hæreditatem Titij uiuẽtis etiam ſi poſtea
mihi deferri contigerit, tunc ualet, tam ſimplex repudia-
tio q̃ pacta conuentaq; renuntiatio ſm Bar. cum quo eſt
cõis ſecundum Curtium, nume. 48. in d. l. 1. C. de pact. ſed in
hũc. Contrarium tenet Alci. in gloſ. iniquũ, licet non pro-
bet, tamen proba primum per generalitatẽ, l. is qui hærs,
(ibi nil agit.). ff. de acquir. hær. & per l. qui ſuperſtitis eod.
tit. l. 1. § decretalis. ff. de ſucceſ. edi. l. qui poſt. de reg. iur. l. 1.
§. quod ait. 2. ff. quorum legat. l. ſi ita relictum. §. ſub condi-
tione, de legat. 2. ff. facit quod ait Iaſ. in l. legatorum, in pr.
de lega. 1. Nec obſtat ꝙ conferat in tempus exiſtẽtis con-
ditionis, nam hic deeſt poteſtas ut nuncupatim exprimitur
in d. §. ſub cõditione. pręterea id ius nulli acquirit nõ ma
gis q̃ in pollicitatione. ergo &c. Præterea i actibus inter ui
uos (qualis eſt hæc renuntiatio ſeu repręſentatio) ꝙ pure
fieri non põt, id nec ſub conditione fieri põt, l. inter ſtip.
§. ſacrã. ff. de uerb. oblig. §. idem iuris, inſt. de inut. ſtip. l. uſu a
fructus. ff. de ſtip. ſeruo. Pręterea repudiatio eſt odioſa ar-
gumen. gl appro. in l. 2. ff. de acqu. hęred. ut per hoc nil ob-
ſit, l. in tẽpus. ff. de hęr. inſt. quæ loquitur in inſtitutione,
quæ eſt fauorabilis. Ad l. ſi rem meam, ſub conditione, ff.
de uerb. obli. reſp. qđ loquit in cõtractu duorũ cõſenſu fir
mato quo caſu non eſt intelligẽdus loq Bar. in d. l. 1. de pact.
C. cũ tunc ualeret etiã ſi in futurũ uerba non eſſent prolata.

Repudiatio hæreditatis uiuentis etiam ſub hac conditione ſi mihi deferatur non ualet cum Alciato, contra Bartolũ, & communem.

Adde ꝙ Bar. prout perpendit Curt. ubi ſ, nu. 48. dum al
legat l. nec nos. C. de capt. ſentit ꝙ pactum de hæreditate
uiuentis collatum in futurum ualeret ꝙ eſt euidenter con-
tra l. ſi. C. de pact cum conc. & dum allegat l. 1. §. quod ait,
2. ff. quorũ legat. uult ꝙ legatarius qui legatũ apprehendit
de uoluntate hæredis, licet regulariter tẽneatur interdi-
cto quorum legatorum, quando eam facultatem ſeu licen
tia habuit ante aditam hæreditatem, tamen non teneretur
ſi ante aditã hæres licentiã dedit nõ ſimpliciter, ſed expri-
mendo quod haberet etiã ſi is adiret hæreditatẽ qđ om-
nino licet nouiter improbo. quid enim ſi is repudiet quare
eius licentia noceat ſubſtituto uel legitimo qui non con-
ſenſit, quid rurſus ſi adiuit (quo caſu puto locutum Bar.)
quare nõ etiã tũc utatur interdicto quorum legatorũ tum
per generalitatem d. §. quod ait. tum quia ipſe non potuit
facultatem apprehendendi alteri cõcedere quam ipſe ante
aditã nõ habebat, tũ & tertio quia id petit ad defalcandũ le
gatũ illud. falcidię aũt ante aditã renũtiari nõ põt, l. quòd
de bonis. §. fratre, iuncta l. poteſt heres. ff. ad leg. Fal.

Quartus caſus † cum cõpetit re & ſpe, quale eſt in termi
nis, l. nec nos. C. de cap. ubi agebat de hęre. iã mortui, & p 108
hoc ius adeũdi cõpetebat re, & de morte dubitabat p ꝙ di
ci põt etiã ius in ſpe cõpetiſſe, nã id membrũ, ut aduertit
Cur. i d. l. 1. C. de pact. n. 29. nõ poterat uerificari in 1. exem
plo qđ ponit Bar. i d. l. 1. hoc ergo caſu repudiatio ſimplex
nil operat ſm Bar. hoc primo, ſed collata in futurũ oparet
ex mente Bar. dũ l. nec nos allegat in 3. mẽbro, hoc ſecũdo,
quod eſt contra omnes ll. dicentes pactum de futura ſuc-
ceſſione non ualere (ut aduertit Curt. ubi ſupra num. 49.)
quę non minus procedunt cum dubitatur de morte eius
cuius de hæreditate agitur, quàm ſi certo intelligeretur
eum uiuere, pactum autem ſimplex non ualeret hoc tertio
ex mente Bar. ſed collatum in tempus mortis bene ualeret,
quod ſimiliter eſt falſum, ut dd. ll. & arg. in l. fin. C. de pact.

Renuntiari ut poſſit ius competens re & ſpe non ualet dedatio.

hoc quarto,& quia in l. qui ſuperſtitis.ff. de acq. hær. probatur φ repudians hereditatem inuictus nil agit etiam quo ad ſui præiudicium ideo eandem poſtea ſibi delatam poteſt acquirere d.l.qui ſuperſtitis.

Opp.de l.2.in fi.de his quib.ut indig.ff.l.qui in iure.§.ſi. ff.de donat.ſol.ſecundum glo.Bar.& alios in d.l. qui ſuperſtitis,omnes enim cum glo.& Bar.ſimpliciter tranſeunt, ibi deliquit ideo priuatur a lege,itaque ut iſte hic non priuatur ex ui renunciationis ita nec ibi ex ui renſiriationis, ſeu donationis priuatur ſed priuatur ex legis diſpoſitione propter ſuum delictũ,quare autem ibi deliquiſſe uideatur, hic nonnullus declarat tamen dic, φ qui ſimpliciter repudiat ſolum agit a ſe abdicare, & ueluti pro derelicto habere in quo nullum eſt delictum nulliuſq; damnum præter ſuũ, ita loquitur hic,at qui non ſolum a ſe abdicare ſed id in alium transferre uult, & de alieno pernicioſiſſime largitus uidetur ideo puniendus eſt tanquã delinquens,& hæc eſt uera diſtinctio inter d.l.qui in iure, & d. l. qui ſuperſtitis arg.l. ſi pignore in prin.ff.de furtis.

109 Secundo opp. φ † ſaltem debeat hęc repudiatio, ſeu renunciatio iuramento firmari c.2.de pact.lib.6.quod admittunt.Bar.Imo.Pau.Aret.& Roma.in prin.d.l.qui ſuperſtitis nec ullus diſcrepat reprębendentes glo. ibidem quæ contrarium dixit tamen defende glo contra omnes, quia hæc ſimplex repudiatio definit ualere etiam quo ad præiudiciũ repudiantis. Ex defectu poteſtatis & iuris, & quia in nullius fauorem fit,unde ex tali iuraměto nulli ius acquiritur non magis,q̃ ex pollicitatione,& conſequenter &c. ut per Iaſ.in rubr.ff.de uerb.oblig.Nec obſt.d.c.2. de pact. nã loquitur ſignanter qñ fiebat renunciatio per pactũ conuentũ inter filia & eius patrem,nos qñ fiebat ſimpliciter unde cũ fit per pactum,aut ad pactum fit cũ eo cuius de hęreditate agitur,uel cũ alio de conſenſu ipſius,& firmatur iuraměto, aut cũ alio ſine conſenſu ipſius, & non firmatur iuraměto, Bar.in d.l. qui ſuperſtitis. Infero φ in terminis d l. qui in iure etiam iuramento non firmaretur ea donatio.

Repudiatio hereditatis nondum delata non firmatur iuramento, contra communem.

Opp.tertio de l.fin.C.de bo. lib.Sol. ſecundum gl. in d.l. qui ſuperſtitis,& Bar.declarando iñ ut per Imo. & Aretin. Bar.tñ conſtituit differentiã inter ſucceſſionem, q̃ cõpetit ſeu ſperatur ratione ſanguinis,& illam q̃ competit ratione iuris patronatus,ut illa ſit inſeparabilis,iſta non utique nos contra,nã data paritate terminorum nulla eſt differentia patet, quia ut in ſpecie ſeparare quis à ſe ius ſuccedendi rõne ſanguinis cõpetens ſeparare (inquam)antequam deferatur non poteſt,ut d.l.qui ſuperſtitis, ita etiã nec ius ſuccedendi competens rõne iuris patronatus ſecundum Imol.& Aret. ibi.& rurſus ut per in directum cum uniuerſitate põt quis a ſe ſeparare ius ſuccedendi competens ratione iuris patronatus d.l.fi.ita & competens ratione ſanguinis,ut §.fi. inſt. de leg.ag.ſucc.& per totum. C.&.ff.de emancipat. liberorũ.

110 Adde † ad d.l.fi.de pact.C.φ conſenſus eius de cuius hęreditate ibi agebat non habet hanc uim,ut hęreditas paciſcentibus deferatur, (nec enim hæreditas ẽt domino uolente pacto dari põt l.hęreditas. C.de pac.cõuen.) ſed ut ſi eis p l.ab inteſtato delata fuerit, tũc diuiſio hęreditatis fiat ſm illam pactionem,ut quemadmodum hęredes.ſiue legitimi, ſiue teſtamentarij poſſent poſt mortẽ defuncti, non ſ.cũdũ portiones ſibi delatas ſed aliter diuidere,ita ẽt idem eo uiuente facere poſſint,duobus concurrentibus, φ & ille conſentiat,& in cõſenſu perſeueret, & hęreditas eis delata fuerit,quod accidit cum & ille prior morit, & ipſi uocantur, ergo ſi id pactum fiat cum ipſo de cuius hęreditate agebat (puta conuenti tecũ ut me ex parte hęredẽ faceres)non põt quicquã ualere,nec enim in hoc ualet ut eius ui deferatur hęreditas,nã ſiue ab eo inſtitutus ſim non tã pacto,q̃ teſtamento hęres fio,ſiue ei inteſtato proximus ſim non pacto ſed lege.12.tabularũ uocor nec ẽt in hoc ualet, ut eius cõſenſus proſit ad diuiſionẽ hęreditatis,quia ſiue ita fecerit teſtamẽtũ cohęredes mei portiones habebunt ſm ſcripturã teſtamenti,non ſm tenorẽ pactionis, quia illas p ultimã uoluntatẽ non p contractum defunctus,potuit pіudicare,ſiue ẽt inteſtatus deceſſerit adhuc idẽ ead. ratione,& expendo

Intellectus l. fi.C.de pact.

d.l fi.quæ caute dicit inter cognatas illam fieri pactionem & ſub duabus conditionibus ſi & ille premoreret & eius eis hęreditas deferetur ut doceret non ui pactionis ſed legis hos hæredes fieri, diuiſionem autem hæreditatis lege quæſita pactione confici,ergo l.illa procederet inter extraneos inſtitutos, ut hæreditas teſta.quæſita, diuiſio autẽ eius pactione conſcripta uideretur:ergo rectiſſime dicitur φ ibi erat pactum de ſucceſſione diuidenda quia ibi nec acquiritur hęreditas ab uno,nec amittitur ab alio, nec conſeruatur,ſed poſtquã acquiſita fuit emolumentũ augetur, uel minuitur,& ut filius cum creditoribus paternis põt uiuo patre paciſci ut ſi ipſe patri hęres extiterit ipſi contenti ſint parte tantum debitis. ff.de pact.l.& ſuum.§.idẽ probat,ita etiam poterit cõuenire cum fratre ſuo ut certo modo hęreditas paterna. ſi eis delata fuerit diuidatur etiam inſcio patre.

Nec obſt.d.l.fin.in deciſione,ut patet nõ ouoq, in rõne (ibi,cũ in alienis rebus)nã res iſta nõ dicit aliena, ſed propria filij,& uere,quid enim impedit,quin ut eadem res poteſt duobus in ſolidum deberi ut exactio unius alteri præiudicet,ita & ad duos eędẽ res in ſolidũ poſſint pertinere.

Nec obſt.d.l.fin.ibi,ſublata acerbiſſima ſpe,& ibi,triſtiſſimi,&c.nam reſp.φ probabilis ſpes & ſancta,quã habet filius,arguit eius innocentiam ſed improba uanaq; ſpes quã habent reliqui cognati arguit eorum improbitatem & turpitudinem,pro me expendo tex.ibi uerſi.licebit huiuſmodi pactiones.ibi enim adſtringuntur pactionibus φ non eſſet ſi uocarentur ex ultima uoluntate quæ non obligat cohęredes inter ſe Bar.& Iaſ.in l.ſi poſt diuiſ.C.de iuris & fa.ig. id tamen licet probari uideatur in d.§.idem probat, tutum tamen non eſt,& in contrarium eſt glo.communiter approbata in d.l.fin.C.de pact.quę firmat talem pactionem inter filios cum agitur de hæreditate patris non ualere non magis q̃ ſi fieret inter extraneos de quo ſupius diſſeruimus.

Poſtremo hanc materiam pactorũ de non ſuccedẽdo & renunciationum pleniſſime peregimus ſupra de ſucc.crea. lib.2.§.18.

L. SI QVANDO. §. ET GENERALITER. C. de inofficioſo teſtamento.

1 *Legitimæ ſupplementum non perditur per agnitionẽ relictorũ.*
2 *Legitima intelligitur ut non ſimplex donatio non imputetur.*
Quadlimits nu.3.4.5.& 6.
7 *Legitima præiudicatur p generalẽ quietationẽ cõtra Pau.& Bal.*
8 *Legitimæ ſupplementum per teſtatorem uetari non poteſt,cũ rõt.*
9 *Legitimæ ſupplementum prohiberi poteſt per teſtatorem per modum priuationis,contra communem.*
10 *Supplementum impeditur per prohibitionem teſtatoris contra communem.*
11 *Legitima impeditur per generalem renunciationem contra cõem.*
12 *Teſtamentum an ualeat quando filius ſe exhæredari permiſit uel præteriri contra communem,reſponſio.*
13 *Teſtamentum filij præteritione uitiatur licet is ex poſt facto confirmat contra communem.*
14 *Conſentire ius de re ſua diſponatur quando quis uideatur.*

§ ET generaliter. In hoc §.& generaliter, 1 nota ſecundum Cinum,Petrum,Iac.Butrig.Albert. Io.Fabrũ,Odufredũ, Bar, Bal.Ang.Sali.Fulg.Paul Aret.& Iaſ.hic †quòd ſimplex relictorum agnitio non impedit ſupplementũ legitimæ,olim uero talis agnitio relictorum excludebat querelã,l.pẽ.§.fi. & l.fi.& l.Papinian.§. ſi cõditioni.ff.hoc tit.l.parẽtibus,ĩ eo. uel dic ſm Ang. hic φ agnoſcit acceptatq; relictũ is approbat teſtamentũ. teſtamenti uero approbatio cõtradicit querelę p quã teſtamentũ infirmat,l.poſthumus. §.ſi quis ex his,ff.hoc tit.ſed hic teſtamenti cõfirmatio quæ p relictorum agnitionem inducitur nõ aduerſatur petitioni ſupplementi per quam teſtamentum nõ infirmatur,uel ſaltem non ex toto infirmatur, licet

Legitimæ ſupplementum non perditur per agnitionẽ relictorum.

licet teſtantis uoluntas aliqua ex parte mutetur & partis demmutio longe facilius admittetur quam totius rei interitus, ſecũdum Cornenm in l.cum quæſtio, per ten. ibi, C.de lega.

2 *Legitima intelligitur ut in ea ſimplex donatio nõ imputetur.*

Secundo nota † quod ſimplex donatio à patre filio facta non imputatur in eius legitimam & ita tenẽt hic omnes Docto.uide quod pater donat filio in præmiũ emancipationis non imputatur ei in legitimam ſecundum Bart. & Iaſ. & doct. cõiter hic Bart.in l.1.§.nec caſtrenſe,ff.de colla.bo.idem Bart.in l.in quartam col.pe.ff.ad leg.fal.Bar. in l.peto.in pri.ff.de lega.2.idem Bart.in l.ut liberis, & ibi communiter Doct.C.de coll. Cinus & Bald in l. ſcimus, in prin.hoc tit.Salicet.in l.illud, C. de colla. Bal.in rep.c.ſi pater de teſtamen.nu 6.licet in contr.rium inclinent Bal. in d.l.ut liberis . Oldradus & Nicol.Mutin.in d. l.illud , & alii quam plures quos retuli in l. omnimodo , §.imputari hoc tit.ubi latiſsimè.

3 *Limitatio.1.*

Limita ut non procedat quando talis donatio facta a patre filiofamilias ab initio non ualuit ſed firmatur morte, tunc enim uim relicti habere uidetur & conſequenter in legitimam imputatur non ſecus quam alia relicta imputantur,ut in l. etiam,§. ſi debita,ff.de bo.lib.& ita tenent, Bar.& magis communiter Doct.in l.in quartam,ff.ad leg. falcid.& in l.filium quem,C.fam.ercſ. Docto.in §. præcedenti dixi late in l.omnimodo,§. imputari , hoc tit. eſt tamen uerum q̃d aduerſatur generalitati huius tex.per quẽ in contrarium contendunt Aret.Paul. & Salicet.hic & alii plures quos retuli in §.præcedenti & in d.§.imputari ubi hanc partẽ ſequutus ſum poſt Paul. hic & in d.l.in quartã.

4 *Limitatio.2*

Secundo limita ut non procedat quando aliquid pater filio ſimpliciter dediſſet uel tradidiſſet,nõ expreſſim donãdo,tũc enim illud in legitimam imputaretur ſecundũ Iaſ. hic col.1.& Bart.in l.1.§. ſi parens , ff.ſi quis à par.fue.manumi. Imo.in l.Titio centum,§.Titio genero, ff.de condi. et dem.Pau.in §.præced.idẽ Paul.in d.l.in quartam, Alexã. cõ.142.circa primã dubõnẽ,li.2.eſtq; magis cõis opio.

5 *Limitatio.3.*

Tertio limita quando quantitas data aſcendit uſq; ad legitimã uel ultra, tunc enim hoc animo datũ præſumitur , ut in legitimã imputetur ſicq; imputabitur ſecundũ Iaſo. hic col.1.Alex.in d.conſi. idem Alex. in d.l.illud cum concordantiis per me relatis in d.§.imputari, qua limitationẽ ſuſpectã puto,quia aduerſatur generalitati huius tex.ſed ueritas huius rei pẽdet illa hic uerũ in ſimplici datione præſumatur animus donandi argu.l. Cãpanus, ff. de op. liber. an uero non præſumatur argu.l.cũ de indebito,ff. de probati.qua de re late per Iaſo. poſt alios in rubr.ff.de uerb. oblig.optime facit l.2.§.circa,ff.de doli exceptione.

6 *Limitat.4.*

Quarto fallit ſecundũ Doc.cõiter hic quales ſunt Bar. Salicet.& Ange.et alii hic,qñ pater aliquid filio dedit pro parte ſua , tunc enim habetur perinde ac ſi pro legitima ſua dediſſet , & cõſequanter imputat in legitimã ſecũdum eoſdẽ per tex.in l.ſcimus,in prin.J.hoc ti.quæ limitatio indubitanter uera eſt retenta præcedente limitatione, nam ſi datum ſimpliciter imputatur quanto magis datum pro parte ſua imputabitur.

7 *Legitima præiudicatur per generalẽ quietationẽ, contra Pau. & Bald.*

Itẽ nota † q̃ generalis quietatio non præiudicat in legitima ſecũdũ Doc.hic ita tenent Pau. & alii hic, præſertim Bald.dicentes q̃ ſi dixit filius ſe acceptare quod ſibi a patre relictũ fuerat,nec amplius petiturũ,adhuc tñ ſupplem. legitimę petere poteſt , ſequitur Roderic. Suares in l. qm in prioribus,hoc tit.limitatio. 9. fol. 22. ſed contrariũ eſt ueritas per tex.in §.præcedente & per nſm tex. Et ad fundamenta hoc tenentium reſponde ut dixi in l. quoniam in prioribus hoc tit.

8 *Legiti. ſupplementum per teſtatorẽ uetari nõ poteſt cũ cõi.*

Deniq; q̃ tex.noſter ut diximus probat.ſ † q̃ ſimplex agnitio relictorũ non impedit quin peti poſſit legitimę ſupplementũ de quo notanter per Fulgoſium in cõſ. 83.Bona turſus.Amplia ut procedat etiã ſi pater expreſſim uetauerit ne amplius peteretur, ita tenent cõiter Doc. quos retulli in d.l. qm in prioribus , quibus adde q̃ idem tenent Salic.Pau.& Iaſ.hic & etiam Bald.Idem Bald.& Pau.in l. omnimodo , in princ.hoc tit. Bal.in l.hac edictali,C. de ſecund. nupt. Angelus in l. iubemus. C. ad Trebel. Imol. in l. quod de bonis , §.cum fideicommiſſum.ff.ad leg.falc. Alex.ĩconſi.69.uolu.1.ſuper primo dubio quęrit & conſi. 8.uiſis ſubtiliſſimis, lib.3.& conſi.89. utrum emphyteuſis, lib.4.Anania,conſi.99.uiſis,& ponderatis,Bart.in l.Papinianus,§ ſi conditioni.ff hoc tit.Decius conſi.89.uiſo puncto, col.fin.& idem Decius,conſi.218.in caſu,nu.3.Idẽ Decius, cõſi.346.in prin.omiſſis iis.Idẽ Decius,cõſi.526.in caſu occurrenti,in pri.p tex.in auth.ut cũ de appel.cog.§.cęterũ.

9 *Legitime ſupplementum prohiberi poteſt per teſtatorem per modum pœnæ contra communem.*

Amplia.2.etiam ſi teſtator ultra prohibitionem adiecisset pœna,ut ſi plus peteres relictum etiam perderet,nec quicquam haberet eorum,quæ in teſtamẽto relicta fuerunt, ita tenent Paul Ang.Sali.& Iaſ.hic,Paul.in d.l.omnimodo , in princ.Bal.in l.1.C de his,quæ pœnæ nomine.Roderi.Suares in d. l.qm in prioribus limita.9.fol.54.allegat Bal.ita tenentem in l.1.C.de iure fiſci,lib.10.per l paterfa.teſtamento.ff.de hære.inſtitu.& per l.uxorem.§.hæres, ff.delega.3. † Sed nos in l.qm in prioribus.tenuimus cõtra hac cõem opinionẽ,ut tunc ceſſet legitimæ ſupplementum per tex.in l.quibus diebus,§.quidã Titio,in fin.ibi nam quod ademptum eſt,nec datum quidem intelligitur.ff.de condi.& demon.quem tex.nullus unquam allegauit ad hoc propoſitũ, & ibi probatur,quod ad quod ademptum eſt in teſtamento habetur perinde,ac ſi in eodem teſtamento datũ non fuiſſet,ſiue id pure adeptum fuerit, ſiue etiam ſub conditione facit l.talis ſcriptura.ff.de leg.1.unde cum id quod teſtator filio dedit ſub hac conditione ademptum fuerit,ſi amplius peteret perinde habetur ac ſi datum non fuiſſet, & conſequenter ſupplementũ ceſſat,quia qñ filius nihil habet poſitiue ceſſat ſupplementum ut ait tex.in d.l.omnimodo.

10 *Supplementum impeditur p prohibitionẽ teſtatoris contra cõem.*

11 *Legitima impeditur p generalẽ renunciationẽ.*

Item per hunc tex.ſolet teneri. † q̃ generalis renunciatio hæreditatis non nocet in legitima, nec in iure agendi ad ſupplementũ ita tenet Salicetus,& Iaſ.hic, Goliel.de Cuneo,in l.de his,ff.de tranſact.ubi etiam Albert Bald.& Ange. & ſequitur Paul.hic.Dec.conſi 339.quæritur.nu.5.Sed certe hæc cõis opin. uera non eſt, & in contrariũ eſt tex. expreſſus in l.noſtra,§ illud,ibi non agnouerit patris iudicium.Præterea qui totũ dicit nihil excludit l. Iulianus.ff. de leg.3.ergo qui renuntiat uniuerſæ hæreditati nulli dubium quin legitimę (quę uel pars hæreditatis eſt,uel ſaltẽ ſub hæreditate contenta) renunciaſſe uideatur,facit l.Titius,in ratione ſui.ff.de lib.& poſt.neque iis tex.ſi penitiſſime mens ſenſusq; ipſius inſpiciatur quicquam obeſt.

12 *Teſtamentũ an ualeat, quando filius ſe exhæredare permiſit , uel præterire cõtra communẽ renuiſſe.*

In gloſſ.ſi.hęc q.gloſſ.appellatur Sabatina per Petrum, Cynum,Butrig.& alios hic & cõis opiñ.eſt quod teſtamentum ualeat qñ filius ſe exhæredari permiſſit, conſenſit, & uoluit.Sed in contrarium eſt ueritas, ut tale teſtamentum non ualeat,ut diximus late in l.cũ quæritur ſupra hoc tit. Retenta tñ cõi opini. ut teſtamẽtum ualeat concluſio intelligitur dupliciter primo in exhæredatione, ut loquuntur gloſſ.& Docto.ſecundo etiam in pręteritione,ita procedit gloſſ.dum ait exhęredatus , uel pręteritus , & procedit etiam in exhæredatione, uel præteritione quam parentes faciunt de liberis ſuis,ita tenẽt Decius.& Curtius iunior.nu.9.in l. poſthumo nato. C.de contra tabu.Alexã. in l.ſi quis poſthumos,§.ſi filium,ff.de lib.& poſt.& cõiter Doctor.hic,qua ratione idẽ facilius dicendũ eſſet in exhęredatione, uel præteritione tranſuerſorum turpi perſona inſtituta,& idem ſimiliter in exhæredatione , uel præteritione patroni,in quibus caſibus impune præteriri non poteſt quos habes inſt.de ſucceſſione libert. §.noſtra. Sicque procedit primo in liberis, ſecundo in parentibus,tertio in fratribus,quarto in patronis,quinto non ſolũ in harũ perſonarum exhęredatione,ſed etiam in præteritione , nos in omnibus his contrarium tenemus,ubi ſupra.

13 *Teſtam. filii præteritione uitiatur , licet is ex poſt facto conſentiat cõ communẽ.*

Ille caſus ab omnibus receptus eſt quando in ipſo actu teſtandi filius ſui exhęredationi non conſenſit,ſed demum poſt factum teſtamẽtum, tunc enim teſtamentum quod ab initio nullum eſſet,ut in princ.inſt de exhære.lib.l.inter cętera.ff.de lib.& poſthu.iuncta auth.ut cum de appella.cog. §.aliud quoq; non conualeſceret ex poſt facto,ut in regula iuris quod ab initio,&c.ita tenent Iaſ.hic nu.9.Ang.Imola,&

la,& Alex.in d.l.ſi quis poſthu.§.ſi filium

Iuxta hæc accipe quæſtion: in quã habuimus de facto. Qidam uendidit fundum præſente dño, & non condicente,& expreſſim uoluit ſe teneri de euictione, & confeſſus eſt pretium ſe recepiſſe,& emptor ſciebat rem eſſe alienã, quæ poſtea ab eo fuit petita.dubitabatur an poſſet euinci & an contractus uideretur ſimulatus, quia pretij ſolutio, nõ approbat niſi per confeſſionẽ uẽditoris.Dicebã euictio nem deberi,nec contractum uideri ſimulatum. Neque ad rem pertinere tex.qui in contrarium adducitur in l.ſicut.§.

14 uenditionis.ff.quibus modis pig. uel hypothec.ſolui.ubi di citur† ꝙ qui permittitur de re ſua teſtari.ſibi præiudicat, quia illud intelligitur qñ expreſſe hoc conſenſit, alias ſola preſentia,uel ſcientia illius ad quem res ſpectat, de qua teſtator diſponit non inducit cõſenſum illius præſentis, & tacentis, ita dicit Iaſ.in l.cum proponas.C.de pactis.2.col. & dicit hoc tenere mirabiliter. Alex.in conſi.385. & dicit, ꝙ licet ipſe non alleget, ꝙ hoc tenet notabiliter.Bald.in c.1.§.1.in principio de prohibi.feud.alie per Lothari, ubi dicit ꝙ ſi patitur de re mea teſtari.Non per hoc uideor cõ ſentire per l.ſi qñ.§.fina.C.de inoffic.teſta.pro quibus bene facit.tex.in l.qui uas, §.uetare. ff.de fur. ubi eſt tex. expreſſius quòd in præiudicialibus,præſens, & tacens uidetur contradicere.

Conſentire, ut de re ſua diſponatur, quãdo quis uideatur.

Preterea ad corroborationẽ facit iſte tex.& licet in con trarium fortiter faciat gloſſ.noſtra quam magis communiter approbatã eſſe diximus,dum uoluit,quòd qui ſuiipſius exheredationi,uel etiam preteritioni conſenſit ſibi preiu dicat ſi preſens erat tempore teſtamenti,tamẽ quo ad me parum obeſt gl.noſtra cum eam ſuſpectam eſſe diximus.

Preterea etiam ſi uera eſſet tñ deberet intelligi qñ con ſenſus eſſet expreſſus certus,& indubitatus,ſecus aũt ſi tñ eſſet preſens,quia in ijs,quę ſunt tantũ pıudicij non uideretur conſentire.

Preterea aliud in ammiſſione eius,ꝙ iam noſtrũ erat ut in queſt.noſtra aliud.in ammiſſione legitimę,quę non uere debita,ſed quaſi debita eſt glo.communiter approbata in l.3.C.de iuris,& fact.igno.

Poſtremo adde quod diximus de ſucceſſ. crea. §.10.nu. 527.cum ſeq.

L. SCIMVS ANTEA. C.de inoffic.teſtamento.

1 *LEgitimæ ſupplementum inducitur ipſo iure,cum communi contra alteram communem.*
2 *Legitimæ ſupplementum fieri poteſt in una tantum, uel etiam in certis rebus,ut iudici commodius uiſum fuerit cum commun.*
3 *Legitima non ſubiacet falcidiæ cum commun.*
4 *Euictio debetur in legitima ſecus in legato,& rebus donatis, cum communi.*
5 *Legitima euictio culpa iudicis,& filio uel filia non debetur.*
6 *Patris appellatio interpretatur ſecundum ſubiectam materiam, cum communi.*
7 *Inſtitutio in re aliena ualet, cum communi opinione hic licet alibi in contrarium ſit communis opinio.*
8 *Inſtitutio in re ſibi quando ualeat,noua opinio contra communem.*
9 *Teſtamentum uitiatur ſi filius inſtituatur in re qua non eſt in rerum natura,cum commun.*
10 *Demonſtratio falſa non uitiat inſtitutionem noua opinio.*
11 *Teſtamentum uitiatur ſi filius inſtituatur in re qua in cõmercio non eſt,cum Bal.& Paul.*
12 *Teſtamentũ nõ infirmatur licet res,in qua filius inſtitutus fuit diminuatur,cum Caſtr.*
13 *Inſtitutio rectè facta non reuocatur niſi per aliud teſtamentum, rectè factum.*
14 *Legitima per caſum contingentem poſt mortem patriſfamilias euicta ceſſat euictio,cum communi.*
15 *Euictio datur uſquam ad legitimam, & non ultra menſuram legitimæ,contra Bald.*
16 *Legitima relinqui poteſt in eo quod tertius arbitratus fuerit.*
17 *Legitima cõditionẽ nõ recipit,uel ſic cõditio nõ imponitur legitimæ.*
18 *Legitima etiam hodie non reijcit omne onus,noua opinio.*
19 *Legitima non tenet onus arbitrandi quando ſit inſtitutio in eo quod Titius arbitratus fuerit,noua opinio.*
20 *Legitimæ non imputantur fructus, cum communi.*
21 *Plura cum cumulantur deficit unum non omnia deficiunt in damnis ſecus in lucris*

SCIMVS antea.† nota in primis ex tex.ibi, ipſo iure:legitimæ ſupplementum induci ipſo iure ex ipſius legis diſpoſitione, unde antequam filius tale ſupplementum petat id a lege inducitur,ſicq; tale ſupplementum pure & ipſo iure inducitur a lege non autẽ ſub hac conditione ſi illud filius petierit,& ita tenent plariq; Doct. hic & eſt cõis opinio ut firmat Rodericus Suares in l. qm in prioribus.8.ampli.ĩ.iſto tit.quamuis glo.noſtra teneat contrarium, quam tot ſcribentium ſequuntur, ut eum ea eſſe cõem opinionẽ atteſtetur Iaſ. hic,ut & per Andręam Tiraquellum in l.ſi unquam, de reuocan.donati.in uerbo reuertatur,nu.20.cum præceden.& ſequen.ſed prior pars ut non ſub hac demum ratione ſi filius petierit ſed pure à lege legitimæ ſupplementum inducatur teneret ut dixi pleriſq; omnes, quæ ui forte receptior ita & uerior eſt per noſtrum text. qui ut nobis uidetur nullum relinquit diſputationi locum, euidentiuſq; rem hanc definit quàm longe contentione opus ſit. Neque ad rem pertinet tex.in l.filio pręterito, ff. de iniuſto rup. in quo repoſitum eſt unicum fundamentum eorum qui contrariam partem tuentur, nam quatenus ibi definiunt filiofamilias preterito à patris hæreditate abſtinente ſuſtineri patris teſtamentum tueriq; heredem eiq; accommodari ſecundum tabulas bonorum poſſeſſionem ut pater ibi in uerbo bono & ęquo, licet conſtet præterito filio teſtamentum eſſe ipſo iure nullum l. 1. ff. de iniuſto. rup. in prin.inſt. de exhę. lib.l.inter cætera,ff. de lib.& poſth. id procedit quidem de iure pretorio non de iure ciuili, de iure enim pretorio tale teſtamentum quod initio nullum erat ſuſtinetur non de iure ciuili, ut patet in d.l filio præterito, in uerbo ex bono & æquo, id quod tenent cõiter Doct.ibi, & Doct.cõiter in l.poſthumo nato,C. de bonorum poſſeſ. contra tabulas,& Alex.in d.l.inter cętera.ff.de lib.& poſt hu.ergo de iure ciuili tale teſtamentum nullum eſt,& purè nullum eſt,non autem ſub hac conditione ſi filius nullum dixerit, imo ueloti ſub hac conditione reſolutiua à prætore ſuſtinetur ſi filius à iure ſuo diſceſſerit, ſimile in dominio rei legatæ q̃ & ſi ipſo iure tranſeat in legatariũ,l. à Titio,ff.de furtis l.cum pater,§.ſurdo,ff. de lega.2.tamẽ ſub hac conditione reſolutiua ad heredem reuertitur uel ab eo nunquam abſceſſiſſe fingitur, ſi legatarius legatum à ſe repulerit, nõ enim ſub hac cõditione legatario id dñiũ acqrit,ſi uelle ſe dixerit(tũc.n.cõditionale eſſet.l.ſi ita legatum, §.illi ſi uolet, ff. de lega.1.)ſed ſub hac conditione dominium ei pure quęſitum ab eo recedit ſi id ſe nolle declarauerit,ſic ergo & in ſupplemento legitimę non quidem ſub hac conditione filio acquiritur ſi ſe uelle declarauerit ſed cum purè ei acquiratur ſub hac demum conditione ab eo diſcedit ſi ſe id nolle declarauerit ut hic.

1 Legitimæ ſupplementũ inducitur ipſo iure cum cõi contra alterã cõem.

Rurſus in tex.ibi boni, ibi,arbitratur not.† ꝙ ſupplementum fit arbitrio iudicis cum ſupplementum legitimę fiat arbitrio boni uiri, ideſt iudicis ipſe põt arbitrari ut fiat in una re uel etiam in duabus uel pluribus prout commodius ſibi uiſum fuerit,ſecundum Doct. hic, Alex. poſt alios in l.poteſt,ff.de leg. 1. Roderi. Suares in l.quoniam in prioribus, ampliatione, ci. ĩ. eod. ex cuius relatione hanc apparet eſſe communem opinionem.

2 Legitimæ ſupplementũ fieri poteſt in una tãtũ uel & in certis rebus ut iudici cõmodius uiſum fuerit cũ cõi.

In tex.ibi,nulla falcidia interueniente † nota.ꝙ legitima non ſubiacet falcidię, quinimo ipſa prius deducitur deinde in reſiduo tantum falcidię ratio ponenda eſt, idque, ad ſimilitudinẽ ęris alieni ut hic & l.Papinianus,§. qm ãc. ff.hoc tit.ſecundum Iacob.de Arena Cinum Bald.Salicet. Paul.Aret.Iaſ.& alios hic & eſt communis opinio pro qua tex.

3 Legitima nõ ſubiacet falcidiæ cũ cõi.

text. In authenti. de reſtitu. & ea quæ par. §. quamobrem.

4 *Euictio debetur in legitima ſecus in legato & rebus donatis cum cõi.*

In tex. ibi, euicta not. ꝙ pro legitima debetur euictio ſecundum Iaſ. Sali. & Bal. quod & ſentiunt Paul. & Aret. hic & eſt uera & cõis opinio. In cõtrarium facit l. cum pater, §. euictis. ff. de leg. 2. ubi ſi prælegatum euincatur nõ debetur euictio & ratio eſt quia teſtator in re dubia non uidetur plus iuris legare quàm haberet in illa re, ut eſt uera & cõis opinio quã tenent Bal. Sali. Fulg. Paul. Alex. & Iaſ. per tex. ibi in l. uxor patrui. C. de leg. Bar. Pau. Alex. Are. & Iaſ. & alii in l. ſi domus, in prin. per tex ibi, ff. de leg. 1. Idq; procedit etiã ſi id ius eſſet periturum per mortem teſtatoris ut eſt uera & cõis opio quã tenent Doc. ſ. citati in d. l. uxor patrui, per tex. ibi tenent Bar. Imo. Pau. Aret. Alex. & Iaſ. in l. quod in rerum, §. ſi uſumfructum. ff. de leg. 1. cum ergo teſtator nunquam uideatur prælegere plus iuris ꝙ haberet in re legata uel prælegata. conſequẽs eſt ut ſi prælegatum euincatur non debeatur euictio. Sed reſp. aliud eſſe in legato uel prælegato quod uoluntariè relinquitur, & habet uim donationis ut in l. legatum, ff. de leg. 2. §. legatarĩ inſt. de leg. aliud uero in legitima, quæ quaſi debita eſſe uidet, ut per gl. cõiter approbatam in l. 3. C. de iuri. & fact. igno. l. fi. C. de codicill. unde ut in rebus donatis regulariter nõ uenit euictio per tex. in l. Ariſto §. 1. ff. de donat. & eſt uera & cõis opinio quam tenent gl. Bar. & alii ibi late per Alex. & Iaſ. poſt alios in l. ſi domus, §. de euictione, ff. de leg. 1. ita quoq; in legato uel prælegato ſimiliter non uenit euictio ut in d. §. euictis. Sed in legitima quæ liberis debetur. ut. dd. iuribus & auth. ut cum de app. cog. §. aliud quoq; ibi, legibus debitam & auth. de triente & ſemi. §. 1. & auth. nouiſſima in uerb. debetur ubi late dixi ſ. hoc tit. uenit euictio ut hic non ſecus ꝙ in quolibet uero debito.

5 *Legitima euictio culpa iudicis et filio uel filie, nõ debetur.*

Limita † niſi per imprudentiam iudicis, legitima euicta fuiſſet ſecundum Iaſon. hic & Bald. argum. l. ſi per imprudentiam, ff. de euict. l. ſi dictum, §. ſi cõpromiſſero, ff. eo. ratio, quia talis imprudentia pro caſu fortuito habetur ut ibi, & quælibet res perit periculo dñi ſui ut in l. ſi pignus, C. de pig. act.

Secundo limita niſi culpa ipſius filii res periret eo ꝙ forte eam ludo amiſit ſecundum ueram & cõem opionẽ quam tenent Bal. Sali. Paul. Iaſ. & alii hic Decius in auth. quod locum. ubi etiam Bar. & alii, C. de coll. Ang. in l. pater, ff. de euict. Bal. in auth. ex teſtamento col. penul. C. de coll. Bal. in auth. ſi captiui, C. de epiſ. & cler. idem Bald. & alii in l. filiæ, C. fami. erciſ. Unde ſimiliter ſi dos inter uiuos filiæ ſa. data eius culpa periret eam nihilominus in legitimam imputare teneretur non ſecus ꝙ teneretur ſi integra extaret, idemq; in donat. propter nuptias quã filius culpa ſua amiſiſſet ſecundum ueram & cõem opionẽ quã tenent oẽs Doct. proxime citati, licet aliud ſit in alimentis quæ culpa ſaltem leui eſſent amiſſa ſecundum Iaſ. hic poſt Bar. & Pau. Bal. in l. 1. §. ius naturale. ff. de iuſt. & iur. idem Bal. in l. 2. §. 1. ff. ſol. mat. Alex. in l. ſi cum dotẽ. §. 1. ff. ſol. mat.

6 *Partis app. interpretatur ſecundũ ſubiectã materiã cũ communi.*

In tex. ibi, pro parte ſua, not. † ꝙ tantum eſt dicere pro parte ſua quantum pro legitima ſua ſecundũ uerã & cõem opionẽ quam tenent Bart. Bal. Sali. Fulg. Aret. & Iaſo. hic. Idem Bar. in l. ſi quã, §. et generaliter. hoc. tit. idem Bar. in l. peto, in prin. ff. de leg. 2. Bal. in l. humanitatis, C. de impuberum, & in rep. c. ſi pater. ad fi. de teſta. in 6. uidebatur cõtra quia appellatione partis dimidia cuiuſq; rei cõtinetur, l. nomen filiarum, ff. de uerb. ſig. legitima autem non ſemis ſed triens † tantum eſt hæreditatis auth. nouiſſima. ſ. hoc tit. auth. de trienta & ſemi. §. 1. coll. 3. Solue iſtud eſt ratione ſubiectæ materiæ arg. l. ſi uno, ff. locati. & ratione qualitatis perſonæ ad quã uerba referuntur arg. l. ſtipulatio iſta, §. hi qui, & §. hæc quoque, ff. de uerb. obli. & l. quibus diebus, §. dñs ubi Soci. ff. de condi. & dem.

7 *Inſtitutio in re aliena ualet cũ communi op. hic licet dixi in contrarium ſit communis op.*

In tex. ibi, euicta, † nota ualere teſtamẽtum in quo filius in re aliena inſtitutus eſt, quinimo non ſolum primordialiter ualet, ſed etiã ſi ex poſt facto res illa euincatur id teſtamentum non uitiatur ut hic. ita notans hic cõiter Doctores. quales ſunt Bal. Sali. & Iaſ. & Sali. & Bar. in l. ſuus quoque, in prin. ff. de hære. inſt. tangit in ſimili Bald. in l. cum alienam. C. de lega. Iaſon. poſt Aretin. & Alexand. in l. non amplius. §. ſi. ff. de leg. 1. dicam in §. ſeq. Unde habes opti. tex. ad hoc, ꝙ legitima relinqui põt, hoc eſt ꝙ filius poteſt inſtitui in re aliena, licet in contrarium ſit communis opinio, ut dixi in §. 30. nu. 241.

Limita ut non procedat quando res eſſet ipſius filij, tũc enim ſi pater filium hæredem inſtituat in re ſua ipſius filij non ualet teſtamentum ſm Bal. & Pau. hic Bal. & Imola. in d. l. ſuus quoq;, in prin. ff. de here. inſti. Alex. conſi. 20. ponderatis his uol. 3. ſicq; hæc uidetur communis opinio.

8 *Inſtitutio in re filij quãdo ualeat nova opin. contra cõmunẽ*

Contrarium † ſentit Iaſ. hic ut teſtamentum ſuſtineatur nos ſumus in nouiſſima opinione, per quam hæ opiniones concordantur, ut ſi pater per talem inſtitutionem, uel legatum fecit meliorem conditionem filij, tunc & inſtitutio, uel legatum ualeat, & conſequenter cum filius non ex toto inutiliter inſtitutus, uel ad legatum inuitatus inutiliter uideatur poſſit agi ad ſupplementum, & teſtamentum ſuſtineatur, ut in l. omnimodo. ſ. eod. ꝙ ſi tale legatũ taliſve inſtitutio nullam omnino utilitatem afferre potuit, & conſequenter non ualuit, tunc filius ex toto præteritus uideatur, & conſequenter teſtamentum euaneſcat, nec ad ſupplementum agi poſſit, ut in l. omnimodo, uerſi. ſi uero, uel præterierint. ſ. eod. Qñ uero teſtator legat alicui quod ei debebat, uel in eo eum hæredem facit an ualeat legatum, & in quibus caſibus non ualeat, uide tex. glo. & omnes in l. ſi creditori, ff. de leg. 1. & in §. ex diuerſo, inſtit. de leg. 2.

9 *Teſta. uitiatur ſi filius inſtituatur in re quæ nõ eſt in rerum natura cum cõi*

Secundo limita † quando fuit filius inſtitutus in re, quæ non erat in rerum natura, nam tunc ſimiliter teſtamentum euaneſcit ſm Bal. hic. & Paul. & Bar. etiam in l. ſuus quoque in fi. prin. ubi per Imolam, & Docto. cõiter. ff. de hære. inſt. exẽplum, ſm Doct. ſi filius à patre fuit inſtitutus in eo qđ ipſe filius patri debebat cum re uera deberet nihil tunc teſtamentum euaneſceret.

10 *Demonſtratio falſa, non uitiat inſtit. noua opin.*

Limita nouiſſime † ſi dixit teſtator inſtituo filium in centum, quæ mihi debet, tunc enim licet re uera deberet nihil adhuc teſtamentum ualeret, † nec falſa illa demonſtratio ualeret argumento. l. ſi ſic §. 1. cum ibi notatis per gloſ. & communiter Doct. §. lõge, & §. huic ꝓxima, inſt. de leg. l. demonſtratio, in prin. & per quod aũt. ff. de cond. & demõ.

12 *Teſta. uitiatur ſi filius inſtituatur in re, qui in cõmertio nõ eſt cum Bal. & Paul.*

Tertio limita † quando filius eſſet inſtitutus in re quæ licet eſſet in rerum natura, tñ non erat in cõmercio noſtro qualis eſt res ſacra, uel religioſa, uel uſibus publicis deſtinata, ſm Bal. & Paul. hic, tunc enim teſtamentum non ualeret, quia filius utpote inutiliter inſtitutus ex toto uideretur præteritus, & conſequenter teſtamentum euaneſceret, arg. l. apud Iulianum. §. conſtat, ff. de leg. 1. cum ibi notatis. l. inter ſtipulantem. §. ſacram. ff. de uerb. obliga. §. 1. inſti. de inutili. ſtip. ubi ſi res ſacra, uel religioſa, uel altera, quæ non ſit in commercio legetur, tunc legatum non ualet, nec debetur æſtimatio, ſic ergo & ſi in tali re quis ſit inſtitutus, inſtitutio quaſi à furioſo facta uitiari debet, & filius intelligetur præteritus non ſecus, ꝙ ſi, nec nominatus in teſtamẽto eſſet, quia inſtitutio non rite facta pro præteritione habetur, ut. ff. de bono. poſſ. contra tabul. l. ſi in adoptionem. & idem in exhæredatione, ut l. non putauit, §. nonnũquã, ff. de bo. po. contra tab. ergo cum hoc caſu, nec æſtimatio debeatur ſupereſt, ut ad ſupplementum agi non poſſit, quia quod nullum eſt poſitiue non recipit augmentum, uel ſupplementum. l. ſed & ſi manente. ff. de precario. & non entis nullæ ſunt qualitates ſm Phyloſophũ, ſicq; inſtitutio nulla qualis ita uideret non recipit qualitatem ſuppletionis.

13 *Teſta. nõ infirmatur, licet res, in qua filius inſtitutus fuit alienetur cum Caſtr.*

Quarto limita ſm quoſdam † qñ filius inſtitutus eſſet in re certa, quæ poſtea à patre fuit alienata, nam per talem alienationem inſtitutio reuocata uideretur, & conſequenter filius ex toto præteritus uideretur arg. l. fideicommiſſa. §. ſi rem, ff. de leg. 3. l. rem legatam. ff. de adim. lega. Contrarium tenet Paul. hic & firmat ita per Doct. communiter teneri, nec quicquã allegat, ſed ꝓ eo eſt optimus tex. à nemine unquam hac in re conſideratus in §. ex eo inſti. quibus modis teſtam. infirmentur, ubi † inſtitutio, quæ ſemel rite facta eſt nullo modo poteſt reuocari niſi ꝑ aliud teſtamentum rite factum, uel niſi per modum, de quo in l. ſancimus.

14 *Inſtitutio rite facta non reuocatur.*

niſi per alium teſtamentum ric le factum.

ſancimus.C de teſtam.ſi ergo uoluntas expreſſa non ſuffi-
cit ad talem inſtitutionem reuocandā niſi in alio teſtamen
to declarata,quanto minus ſufficeret tacita uoluntas,quę
colligitur ex alienatione rei,in qua filius fuit ſemel utili-
ter inſtitutus,pręſertim cum nec uoluntatem inſtitutionis
reuocãdę teſtator habuiſſe credatur,ut Paulus contendit
qui nihil allegat,ſed pro hoc bonus tex in l 3.ff.de mil.te-
ſtamento , ubi probat, quòd nullus pręſumitur elegiſſe
uiam per quam eius teſtamentum euertatur,unde hoc ca-
ſu non pręſumam animum reuocandę inſtitutionis ne per
hoc teſtamentum euerſum uideretur,itaq; hæc pars tripli
ci funiculo alligata,& fulcita eſt Primo quia teſtator non
habuit tacitam uoluntatem reuocandæ inſtitutionis.Secun
do quod etiam ſi tacitam reuocandi uoluntatē haberet id non
ſufficeret. Tertio quod etiam ſi expreſſam uoluntatem habe-
ret adhuc non ſufficeret,poſtremo facit.l final.C.de poſt.
hęre.inſt.ibi,ne pœnam patitur præteritionis , qui filios
14 ſuos non præterijt,& optimus tex hic ſi ſcis inducere.

Legi.per caſum contingẽtem poſt mortem patris ſu. euicta ceſſat euictio cum commun.

Quinto limita† niſi poſt mortẽ patris fortuito caſu res
eſſet euicta,puta incẽdio,ruina,uel alias,nam tunc euictio
non deberet arg.per totum.C.&.ff.de per.& com.rei uend.
& §.quantitas,inſtit.de lega.Fal.& l. pignus.C.de pign. act.
ſm Ioan.Fabr.& Cynum hic,idem ſentiunt Bal. & Paulus
communiter Doct.hic.

In tex.ibi,an debeat ex noſtra conſtitutione pars legiti
ma ſuppleri,quæro de neceſſaria queſtione quam miror à
nemine ſcribentium ex profeſſo tactã fuiſſe.ſ.poſt euictio-
nem rei,quæ filio pro ſua legitima relicta fuit eamq; ipſe fi-
lius acceptauit,& cum ea pro tota legitima ſua fuit tacitus,
& contentus,an ſi forte ea res pluris erat , quam ipſa legitima
debeat ſupplementum induci uſq; ad integrum ualorem il
lius rei euictæ an uero uſq; ad menſuram tantum & uerum
ualorem legitimæ filij,quæ minoris erat.quam illa res,& ſolus
15 Bal.hic tenet quod repletio fiet uſq; ad uerum integrumq; ua

Euictio datur,uſque ad legitimam et non ultra mẽſuram legitimæ cõtra Bal.

lorem rei euictæ teneo contrarium† quod probo lege. &
ratione:in primis contrarium probat tex.hic,quia poſtquã
dixit quod res,quæ filio pro legitima relicta erat euicta fuit.quærit
an ex nr̃a conſti.pars legitimi ſuppleri debeat, habens pro
expedito, quod ipſa res euicta ſi forte pluris erat ſupplenda,
non eſt,probatur etiam ratione euidenti.nam ut proxime
dicebamus in ijs,quæ teſtamento relinquuntur nunquam debe
tur euictio,quia teſtator nunquam uidet plus iuris , quam habeat
in re relinquere l.ſi domus,in prin.ff.deleg.1.l.uxor patrui.
C.deleg.l.quod in rerum,§.ſi uſumfructum,ff.de leg.1.Fal-
lit in legitima,quia eſt debita,uel quaſi ut dixi.ergo ſi filio
ultra legitimam relinqui. & totum euictum eſt, tunc uſq;
ad ueram legitimæ menſuram debet euictio, quia eatenus
debitam erat in ſuperfluo autem non debetur euictio,quia
id non debitum,ſed donatum intelligitur in donatione au-
tem ceſſat euictio.l.Ariſto.§.1.cum gl Bar.& alijs.ff de do-
nat.ita procedit l.cum pater,§.euictis.ff.deleg.2.quod intel-
lige quando reliqui filij cohęredes erãt pariter coniuncti
ſicut iſte filius,ſecus ſi eſſent extranei argu.l.cum alienum
16 cum ſimi.C.de lega.

Legitima relinqui poteſt in eo, quòd Titius arbitratus fuerit

In tex.ibi,boni uiri,nota† quod ualet teſtamentum in quo
filius fuit inſtitutus in eo,quod Titius fuerit arbitratus,ita
notat ſolus Areti.hic,eſtq; pulchrum uerbum, probaturq;
à patre hic.Confirmatur etiam ratione,nam & in minima
re ſi fuerit inſtitutus,uel etiã.in uno nummo teſtamentum
non deſinit ualere,ut eſt tex.hic & in l.omnimodo,hoc tit.
&in auth.ut cum de app.cog.§.cęterum,& § ſola enim eſt
noſtræ ſerenitatis intentio,& tñ tunc conſtat quod ſupplemẽ-
tum legitimæ effectualiter conſequi,& hæc non poteſt an-
tequam bonus uir,ideſt iudex arbitratus fuerit quantum
legitimæ ſupplementi nomine aſſequi debeat,ut hic,ergo;
qua ratione teſtamentum ualet,licet filius maximam legiti
mæ partem aſſequi non poſſit ſtatim poſt mortem patris ;
ſed demum poſt illam dilationem,quę ad arbitrium boni
uiri interponendum neceſſaria eſt.eadem quoque ratione
teſtamentum ualebit,licet is filius uniuerſam etiam legiti-
mam aſſequi uſq; ad tale arbitrium præſtitum impediatur
arguendo de toto ad partem,ut in l. quę de tota, ff.de rei

uendi.l.an pars.ff.pro de reli.l.hæredes mei, §. cum ita, ff. 17
ad Trebel. † & licet hoc caſu conditio huic inſtitutioni
ineſſe uideatur,conditio autem nulla legitimę imponi poſ
ſit quia impoſita per l.quoniam in prioribus s.eod.reijciatur iux
ta declarata per nos, tamen reuera hoc caſu ſubſtantiæ re
licti nulla conditio ineſt nec etiam ulla mora,licet execu
tioni quodam modo ineſſe uideatur.ut probatur in l.1.2.
reſp.cum ibi notatis per glo Barto.& aliorum,ff.de leg.2.
l.29.tit.9.pars.6.

Legitima cum dilatione non recipit,neſcis conditionem imponitur legitimæ.

18 Sit † cum hoc caſu negari non poſſit quin in tali legiti-
ma ſit quale quale grauamen dilationis ſaltem in eius exe
cutione inferatur quod non omne omnino grauamen reijcitur
de legitima liberorum per l.quoniam in prioribus, §. hoc
eit.per quod iuſtificantur & ſuſtinentur quę ibi diximus
circa conditionem poteſtatiuam de legitima liberorum
non reijciendam contra magis communem opinionem.

Legitima à hodie non recipit omne onus,non capit.

19 Sed † dato quod ualeat teſtamẽtum quo filius in eo tantum
inſtitutus fuit quod Titius arbitratus fuerit , uidendum
tñ eſt an remoto arbitrãdi onere filius purè & abſq; ulla
dilatione legitimam conſequatur , ita ut illud arbitrium
ſpectandum nõ ſit, & tenendum eſt tale arbitrium ſpecta-
ri oportere,nec reijci. per d.l.quoniam in prioribus.quia ſi reij
cis arbitrium in nihilo filius reperietur inſtitutus,ſicq; te
ſtamentum uitiaretur,quod eſſet contra d.l. quoniam in priori-
bus, quę non reijcit niſi eas tantum adiectiones per quo
rum remotionem teſtamentum fulcitur , iuuatur . ſuſtine-
tur & ab omni periculo liberatur non autem eas adiectio-
nes per quarum remotionem id teſtamentum infirmare-
tur,ut docet Roderi.Suares in d.l.quoniã in 9.limitatione
ubi per nos latiſſime.

Legitima nõ reijcit onus arbitrandi quando ſit inſtitutio in eo quod Titius arbitratus fuerit,non operis.

Pręterea d.l.quoniam in prioribus, non præcedit niſi in qui-
bus caſibus olim iure florum per conditionem , dilationẽ
uel aliam adiectionem teſtamentum uel ab initio uitiaba-
tur uel ex poſt facto reſcindi poterat , ut illic opportune
diſſerimus,at in hoc caſo teſtamentum olim per talem ad-
iectionẽ non periclitabatur ut in d.l.1.ff.deleg.2. ergo d. l.
quoniam in prioribus, non pertinet ad hunc caſum ut ſic nec
modus arbitrandi reijciatur nec teſtamẽtum ualere deſinat. 20

Legitimæ nõ imputantur fructus, cum commun.

In glo.patris,ibi,hoc in quarta iuris naturæ.not.ex gl.
† quod fructus imputantur in trebellianicã ut in l. Papinia.§.
unde ſi quis,ff. iſto tit.licet non imputentur in legitimam
iure naturæ debitã,ut hic,quia fructus qui poſt mortẽ te-
ſtatis percipiuntur , non uidentur capi ex rebus uel ſub-
ſtantia defuncti cum capiantur eo tpe quo defunctus ni-
hil habebat, ea enim tñ imputantur in legitimã quæ de-
functus uel quorum dñium defunctus habuit,fructus autẽ
quæ eo uiuo in rerum natura non erant ſub dñio defuncti
eſſe non potuerunt ut in l.1.ff. de condi.& dem.& in l.in-
cerdum,ff.de uerb.obli.& conſequenter in quartã iure na
turæ debitã imputari nõ poſſunt, in quã ea tñ quę defun
ctus habuit imputantur,iſta eſt cõis opio Doc. hic, quam
tenet gl.nr̃a,eã ſequuntur Petr.Cin.Bar.Bal.Alber.Fulgo.
& Ang. hic,qui hanc dicit cõem opionem qui de re uide
Coraſi.in l filium quẽ,nu.91.C.fami.erciſ. gl. & Docto.in
d l.Papinianus,§.unde ſi quis,ff.hoc tit.gl. & oẽs Docto.in
l.iubemus,& tex.ibi.C. ad Trebel.tex. in l.in fideicõmiſſa-
riã,ff.ad Trebel.ubi per Claudium Alex.nu.3.& Vincenti.
col.4.per Couarru . in c. Raynu.§.xi.nu 4.eõ.de teſtamẽ.
Rurſus iuxta nr̃m tex.in uerb.euicta,accipe qõnẽ quam
habuimus ex facto,quidã uendiderat rẽ cõem & promiſſit
adducere ratihabitionẽ conſortis & emptor pretium de-
poſuit quod ſtatim à depoſitario recuperauit.deinde uen-
ditor non impetrauit ratihabitionẽ contractus a ſocio;
ſicq; pro ſocii parte res euicta fuit,dicebã euictionẽ non
deberi,qa certum eſt,arg.l.fundus ille.ff.de cõtrahẽ.emp.
Vltimo nota ex iſto tex.quod licet plura conſulentur non
tñ per hoc ex uno infertur neceſſario ad aliud, nã licet hic
plures uariæque res fuerint legitimæ nomine filio traditæ
uel relictę ; quarum quædã euictæ fuerint , uel ex toto
uel ex parte , non tñ per hoc euictio, efficitur uel facta ui
detur in oĩbus rebus quaſi datum quid indiuiduum uide-
retur,quinimo tãquã quid diuiduum pro partis defectum,
reliqua

Plures cũ co mulatur de ſectis unius non omnia deſinunt in dando ſecus in lucris.

reliqua pars integra manet ſimile ut in l.Celſus, ff.de arbitris, ubi cum † ex mandato ſolui certa die duo continetur in mandato.ſ.ſolutio, & ſolutio.ad diem & ſinito uno non tollitur reliquum, hinc dicunt Ange.& Lucas de Penna in l.cum nouarchorum, de nauicularius, lib.11. ꝙ ſi tex.mandat alicui ſub pęna, ut mittat, tali naui frumentum & deficiat nauis illa, & non mittit in alia incidit in pœnam, quia duo ſunt in mandatis miſſio frumenti, & miſſio in naui, et unius defectus non operatur in alio, hinc eſt ꝙ ſi mandatur alicui, ut compareat J.terminum impoſſibilẽ tenetur comparere poſt terminum, quia duo ſunt in mandato & defectus unius non tollit alium, ut Goffredus & Hoſtien.in cap. cum dilecti, de dolo & contumatia, & Lucas de Penna, in l.quiſquis, C.de cõmea, li.12.ſic & citatus ut compareat J.terminũ ut in alle. cap. cum dilecti & uouẽs impeditus tenetur implere uotum ceſſante impedimento, in cap. ſuper his, de uoto. Et excõicatus cenſura reſeruata cuiꝗ impeditus abſolutus ceſſante impedimento tenetur ire ad curiam, Et cum teſtator mandat dari fundum certa die, ſi illa die Titius erat excõicatus, ceſſante ex communi. debet tradi, ut per Bal.in l.j.de his qui pœnæ nomine.ff.& faciunt notata in l.1.ff.de penu legat.& in l.ſi pęna, ff. qua. dies legati cedat. Et aliquid in propoſito per Bal.in alle.l. una in 4.& 5. col. Et cum papa mandat aliquem recipi in canonicum & aſſignari præbendam, defectus unius non excuſat in alio, ut in cap.conſtitutus, de reſcrip.& ibi glo. cum ſua materia. Et condemnatus ex pluribus delictis una condẽnatione appellans ab aliquibus, ſuſpendit quo ad illa, ut in §.ſi quis ex pluribus 2.quæſ.6.ex una & eadẽ ſententia continens plura capitula poteſt in uno ualere & in reliquo relaxari ut in l. ſi ex falſis, C. de tranſac.ſic iuſſus cõdere monumẽtũ cõpetens facere ut in l.in toto la.1.ff. de conditio.& demonſtra.ulti. uide de ſucc.crea.§. 10 nume.371.& 514.

L. SCIMVS, §.CVM AVTEM, C.de inoffic.teſtamento.

1 *Dies incertus conditio eſt.*
2 *Præteritus quis dicatur.*
3 *Teſtamentum an uitietur filiifamilias præteritione.*
4 *Conditio ultra legitimam an reiicienda ſit.*
5 *L. 11.titulo.4.parte 6.*
6 *Inſtitutio ſit etiam ſub conditione caſuali, uel mixta hodie.*

§.

2 *Dies incertus conditio eſt.*

CVM autem: ſequitur tex. in hoc, §.cum autem eiuſdem l.ſcimus: ad euidentiam huius tex præmitte † ꝙ dies incertus habetur pro conditione ut in l.hæres meus, ff. de condi.& demonſtra.& in l.quibus diebus §.quidam Titio, & utrobiꝗ per Doc.ff.eod.& in l. ſi.§. ſed quia noſtra, & §.ſinautem ſub conditione, ubi per omnes, C. commu. de lega.

2 *Præteritus quis dicatur.*

Item præmitte † ꝙ pręteritus dicitur ille qui non eſt inſtitutus aut nominatim exhęredatus, etiam ſi legato uel fideicõmiſſo ſingulari uel etiam uniuerſali fuerit honoratus tex.eſt in l.poſthumo nato, ubi notat Iaſo.nu.5. C. de bo.poſſeſsio.contra tab. tex.in l.ita tñ, §. ſi quis rogatus, ubi notat. Alexã.poſt alios, ff. ad Trebel.Bar.in l.inter cętera, ff. delib. et poſthu. text. in §. cad. inſtitu. de hæred. 3 quæ ab inteſt.def.

Teſta.at uitietur filiifa. præteritione.

Tertio pręmitte † ꝙ licet iure ſſorum teſtamẽtum ipſo iure uitiaretur per filiifamilias præteritionem ut in l.inter cætera, ff.delib.& poſth.& in l.1.ibi nullius momenti, ff.de iniuſto rup.& tex.melior de iure in princi.inſti.de exhær. lib.ibi, quia ſ.abinitio non conſtiterit teſtamentum. et eſt cõis oium opinio.in dictis locis, et late per Iaſ.Corneum, Alex. Decium et Curti. iuni.in d. l. poſthumo nato, C. de contra tab.tñ tpe huius tex. poſt legẽ oĩmodo, ꝟ eod. pec præteritionem filiifamilias non uitiabatur teſtamentum dum modo aliquid in teſtamento recepiſſet ut ibi, uel etiam inter uiuos hac tamen lege ut in legitimam id imputaretur, ut in leg. ſi quando, § illud, et leg.noſtra in princip.hoc titu.

Quibus pręmiſsis cum hic extraneus fuerit ex aſſe hæres ſcriptus & iuſſus poſt mortem ſuam filio reſtituere hęreditatem, & ſic ſub conditione caſuali quo caſu inſpecto iure uetere is filius præteritus uidebatur, & teſtamentum non ualebat licet tpe huius tex.ualere non deſineret, tunc ut is filius pure conſequatur legitimam conditio reiicitur de hoc fideicom.unio.ſicꝗ; tertium hæreditatis ſtatim huic filio reſtituendus eſt & in reſiduo tñ hęreditatis ſpectabitur conditio quæ hoc caſu ſcinditur per legẽ, licet per hominẽ ſcindi non poſsit arg.l.uni, §.his ita, C.de cad toll.& l.1.& 2.& l.ſi ſolus, ff.de acqui.hęre. ſicꝗ; ex iſto tex.deducit neceſſaria declaratio ad l.qm in prioribus, ꝟ.eod.ut dũ ibi, dicebatur cõditionẽ filiofamilias impoſitã reiiciendã eſſe, intelligatur quatenus ea conditio tangit legitimam non autem in eo quod eſſet ultra legitimam. 4

Conditio ultra legitimã an reiicida ſit.

5 *L. xi.tit.par 6.*

Hodie tñ iure regio etiam in eo quod eſt ultra legitimã non ſpectatur conditio niſi ſit ptatiua, ut in l. xi.incipit libre mente tit.4.part.6. ſm Roderi. Suares in l.qm in prioribus, ampli.2.ꝟ.eod.qui illum tex.tentauit intelligere qm is filius ſic inſtitutus nullum habebat cohæredẽ, qui ſenſus ſatis infelix nobis uiſus eſt, nã ibid.expreſſum eſt pro in eo quod eſt ultra legitimã ſpectabitur conditio, ſicꝗ; apparet ꝙ filius habebat cohæredem, nã ſi cohæredẽ non haberet tunc eum legitima pure ccpiſſet etiam id quod ultra legitimam relictum eſſet ſub condi.poteſtatiua poſſet neglecta condi.capere, et tñ tex.ait conditionẽ poteſtatiuã in eo quod eſt ultra legitimam ſpectãdam per quod apparet cohæredem habuiſſe filium ut in l.ſi te ſolum, ff.de hęre.inſtitu.

Item hodie ſimiliter is tex.correctus eſt quatenus inducebat ualere teſtamentum in quo filius tit.inſtitutionis habuiſſet nihil hodie enim oportet filium inſtitui uel in porti.hæreditaria uel in re certa, ut in auth.ut cum de appell. cog.§ aliud quoꝗ; et §.cęterũ coll.8.ſm Bar.et oẽs Doct. hic, ibi eſt cõis opio oium Doct.in l.ſi pater.C. de inſt.et ſubſt.et ubi ꝗ dixi late in auth. nouiſsima ꝟ.co.tradit Bar. et omnes in l. in quartam, ff.ad leg.falci. 6

Inſtitutio ſit et ſub condi. caſuali uel mixta hodie.

Deniꝗ; † per hunc tex apparet correctam eſſe, l.ſi pf, C.de inſt.et ſubſt.dum dicebat filiumfamilias ſub condi.caſuali uel mixta nõ poſſet inſtitui niſi in eius defectũ exhæredaretur.hodie enim per hunc tex.etiã ſub cõdi.caſuali uel mixta inſtitui poſſet, licet in eius defectũ exhęr.nõ fuiſſet ſm Iaſ hic et oẽs Doc.eſtꝗ; magis cõis opio ſm Iaſ.nu.19. in d.l. ſi pf, C.de inſt.et ſubſt.ubi late p Bal.Sali. Pau.Ale. Cor. Dec. et Cur. iunior.Bar. in l.ſuus quoꝗ;, in pri.ff.de hære.inſt.Roderi.Suares in d.l.qm in 4. ampli.dixi latẽ in d.l.qm, et in l.omnimodo, ꝟ.eod. ſed certe licet concluſio in ſe uera ſit tñ non probatur bene in hoc tex.ut illic deſſeruimus ubi huius tex. materiam uidebis.

His pręhabitis nota ex iſto tex.ꝙ ẽt pendente tã conditione ꝗ dilatione aliquid innouatur, nam hæres qui uidebatur conueniri non poſſe ad fideicõmiſ.pręſtandum filio niſi demũ poſt mortem ipſius hæredis longe maturius, conuenit ut pſtet fideicõmiſ.uſꝗ; ad menſurã legitime huius filii ſtatim poſt mortem patris l ſi pars, C.de dilationibus & uide §.25.nu.26.lib.3.de ſucceſſionũ creatione.

L. CVM ANTIQVIS C.de inofficioſo teſtamento.

1 *Militis teſtamentum non ſubeſt querelæ hodie contra ſecundum communem opinionem nos contra.*
2 *Intellectus authen.ut cum de app.cogn.*
3 *Lex generalis non comprehendit priuilegia.*
4 *Militis filiifamilias teſtamentum cur ſubiaceat querelæ, ardua quæſtio.*
5 *Accreſcant ne reliqua bona bonis caſtrenſibus.*

CVM

a Militis teſtamentum non ſubeſt querelæ hodie contra ſecundum cõmunem op. nas contra.

CVM antiquis, quæ eſt l.ſi.ex hac l. notabili(quæ in quinq; partes diuiditur ut per Iaſ.hic poſt alios) nota † militis teſtamẽtum querelę nõ ſubiacere, ad idem l.teſtamentum militis ſ.eod.l.pe.& ſi.C.qui teſtam.facere poſſ.l. Papinianus,§.Papinianus.ff.eod.tit.quod hodie correctum eſt ſm receptiorem opinionem quam tenent Cin.Salice.Fulg.Alex. & Iaſ.nu.8. in l.ſicut certi,C.de mil.teſt.Decius in l.ſi cum uel in utero eod.tit.Vigilius in §.pe.inſtit.de mili.teſta.Iaſ.hic nu.5. ubi etiam tradunt pleriq; oẽs Bar.& Iaſ.nu.19. in auth.ex cauſa.C.de lib.pręt.& ibi Curtius Iunior nume.49.Contrariam tñ partem tenet Romanus in d.l. ſicut certi,ubi in hanc etiam partem inclinat Iaſ.quamuis contrariam eẽ receptionem agnoſcat. † Fundamentum cõis opionis eſt ex auth.ut cum de app.cog.§.& hæc quidem de parentũ,ubi filiusfamilias in quibus rebus habet teſtandi facultatẽ,non aliter ea uti permittiẽ q̃ ſi cãm exhęredationis uel præteritionis in ſuo teſtamento factę expreſſerit, unde cum filiusfamilias caſtrenſibus & quaſi caſtrenſibus habeat teſtandi licentiam,ſupereſt ut hodie teſtamentum factum de quaſi caſtrenſibus,& factum etiam de caſtrenſibus (quale eſt teſtamentum militis) querelæ ſubiaceat.ſed cõis hæc opinio in milite qui filiusfamilias non eſſet indubitanter uera non eſt, quia lex generaliter loquens (qualis eſt,d.§.& hæc quidem de parentum,) non comprehendit perſonas aut caſus qui quæve in ea materiã qua de agiẽ reperiũtur habere peculiare priuilegium, prout habet miles per titulos,ff. C. & inſt.de mili.teſta.ita in ſpecie tenent Bald. in l.in fraudem,ad fin.ff.de mili.teſt. Alciatus lib.4. Paradoxorum.c.10. Decius in l. ex teſtamento, C. unde legiti. Idem Decius in l.1.& rurſus in l.nemo poteſt,ff.de reg.iu. Andr.Tiraquel.de præſcrip.§.1.gl.11.Decius conſ.5.ſed in hac met. ſpecie querelę miles reperiebatur habere peculiare priuilegium, ergo ille,§. & hæc quidẽ ſimpliciter loquens,militem non comprehendit,† cum priuilegiis per legem generalem non derogetur niſi ſpecialiter de eis fiat mentio, ſi quidem lex illa generalis in aliquo caſu poteſt uerificari ſine præiudicio priuilegiorum.l.ſi non ſpeciali, ubi docent cõiter Doc.C.de teſtam.et in l.fin.eod.tit.glo. in l.ſciendum, ubi plene Iaſ.in prin.ff. qui ſatiſdare cogan. ſed d.§. & hęc quidem in filiisfamilias militibus poteſt & debet uerificari,ergo non eſt cur trahatur ad milites ſui iuris ad correctionem iuris, nec eſt obſcura dña inter militem ſui iuris qui de iure cõi poterat teſtari & militẽ filiũfamilis cui ueluti ex priuilegio conceſſum fuit teſtamẽtum facere,ut d.l.pen.& fin.C.qui teſtam.fac poſſunt,nec dubium eſt quin quæ ſunt de iure ſpeciali facilius intercidant q̃ quæ ſunt de iure cõi.l. eius militis,§.militiam miſſus,ff.de mil.teſta.& concurſus priuilegiorũ non facile admittitur.l.1.C.de dotis promiſſi.cum ibi notatis,ſicq; quòd filiusfamilias duplex habeat priuilegium unum in teſtãdo alterum quòd eius teſtamentum querelæ expers ſit id nõ facile admittendum eſt,at in milite ſui iuris unum ut patet priuilegium eſt.

a Intell. auth. ut cum de app.cogn.

b L. generalis non comprehendit priuilegia.

Nunc ergo cum expeditum ſit(contra opinionem cum Romano Iaſo.& ſequacibus)militis ſui iuris teſtamentum querelæ etiam hodie non ſubiacere,uidendum eſt an idem quoque in milite filiofamilias recipiendum ſit, quod etiã magis eſt,nam illa uerba(d.§.& hęc quidem)in quibus rebus habet teſtandi licentiam cum poſsint uerificari in filiofamilias de bonis quaſi caſtrenſibus teſtante iuxta terminos noſtræ.l.& l.f.C.qui teſtam. fac.poſſ.non eſt cur trahãtur ad filiumfamilias militem ad correctionẽ iuris, quæ ſummopere uitanda eſt,ut plenè diximus in l.ſi qñ,in prin. per tex.ibi.C.de inoffi.teſt.nec in milite par ratio eſt ut in Pagano filiofamilias vt eſt notum id quod plenius egimus de ſucceſsionum creatione,§.24.nu.32.

Itẽ not.filiũfamilias hodie poſſe teſtari de bonis quaſi caſtrenſibus,ad idem,l.fin. C.qui teſtam.facere poſſ.per rationem.l.aduocati.C.de aduo.diuerſ.iudi cuius teſtamentũ & ſi iſto iure non ſubiaceret querelæ,ut hic & ibi,tamen hodie ſubiacet,ut d.§.& hæc quidem,ſed ſimul ac is filiuſfamilias paganus ſui iuris ſit expirabat priuilegium hoc & incipiebat tale teſtamentum poſſe querelari,ut hic ad fin. quæ differentia hodie ceſſat,cum omni tempore tale teſtamentum querelæ ſubiaceat,ut dictum eſt. Cęterum teſtamentum factum de bonis caſtrenſibus non ſubiacet querelę etiam ſi teſtator miles paganus eſſe cęperit. licet quo ad modum teſtandi differentia ſit,quia dum eſt in expeditione quomodo uelit,& quomodo poſſit teſtamentum facit,poſtea uero iure communi,& conſueto modo ut hic & §.hactenus,inſt.de mili.teſta.l.Papinianus,§.Papinianus. ff. iſto titu.ſimile eſt in l.3.ſ.eod tit.

Poſtremo notat † teſtamentum de bonis quaſi caſtrenſibus à filiofamilias factum non euaneſcere etiam ſi is ſui iuris fiat.Sed cum in paganis nullus poſſit partim teſtatus, & partim inteſtatus decedere.l.ius noſtrum.ff.de reg. iur. an hoc caſu ſit ius accreſcẽdi,ita ut hęredi in bonis quaſi caſtrenſibus reliqua omnia bona accreſcant non immerito dubitari poſſet,cum id nulla lege ſatis aperte deciſum ſit, & de quaſi caſtrenſibus ad ſimilitudinem caſtrenſis peculij teſtari permiſſum fuerit,ut hic cum ſimi.nec dubiũ ſit quin hæredi ſcripto in caſtrenſibus cum de reliquis rebus miles teſtator non diſpoſuit reliqua bona minime accreſcant.l.ex duobus.l.ſi miles unum.ff.de milit.teſta. quinimo etiam ſi teſtator miles in reliquis quoq; bonis alium hæredem faceret, adhuc eo repudiante nihil accreſceret hæredi in caſtrenſibus bonis ſcripto,ut d.l.ſi miles unum, licet contrarium ſcripſerit nouiſſime Vigilius in §.hereditatis,inſt.de hær.inſt.Adhuc tamen cum hodie tale teſtamẽtum a filiofamilias pagano factum reliquis regularibus teſtamentis par ſit,& in ſui creatione,ut hic,& in reſolutione,ut d.§.& hęc quidem magis quidem eſt,ut & in hoc effectu reliquorum teſtamentorum naturam ſequatur,ſicque id ius accreſcendi recipiat d.l.ius noſtrum.iuncta.l.nam & poſteriores.ff.de legib.l.1.§.lex Falcidia, ubi in ſimili per Alex.ff.ad leg.Fal.

a Accreſcant ne reliqua bona bonis caſtrenſibus.

Poſtremo adde,quæ diximus.ſ.de ſucceſ.creatio. libr.2. §.20.nume. 169.unde quæ hic deſunt petenda ſunt.

F I N I S.